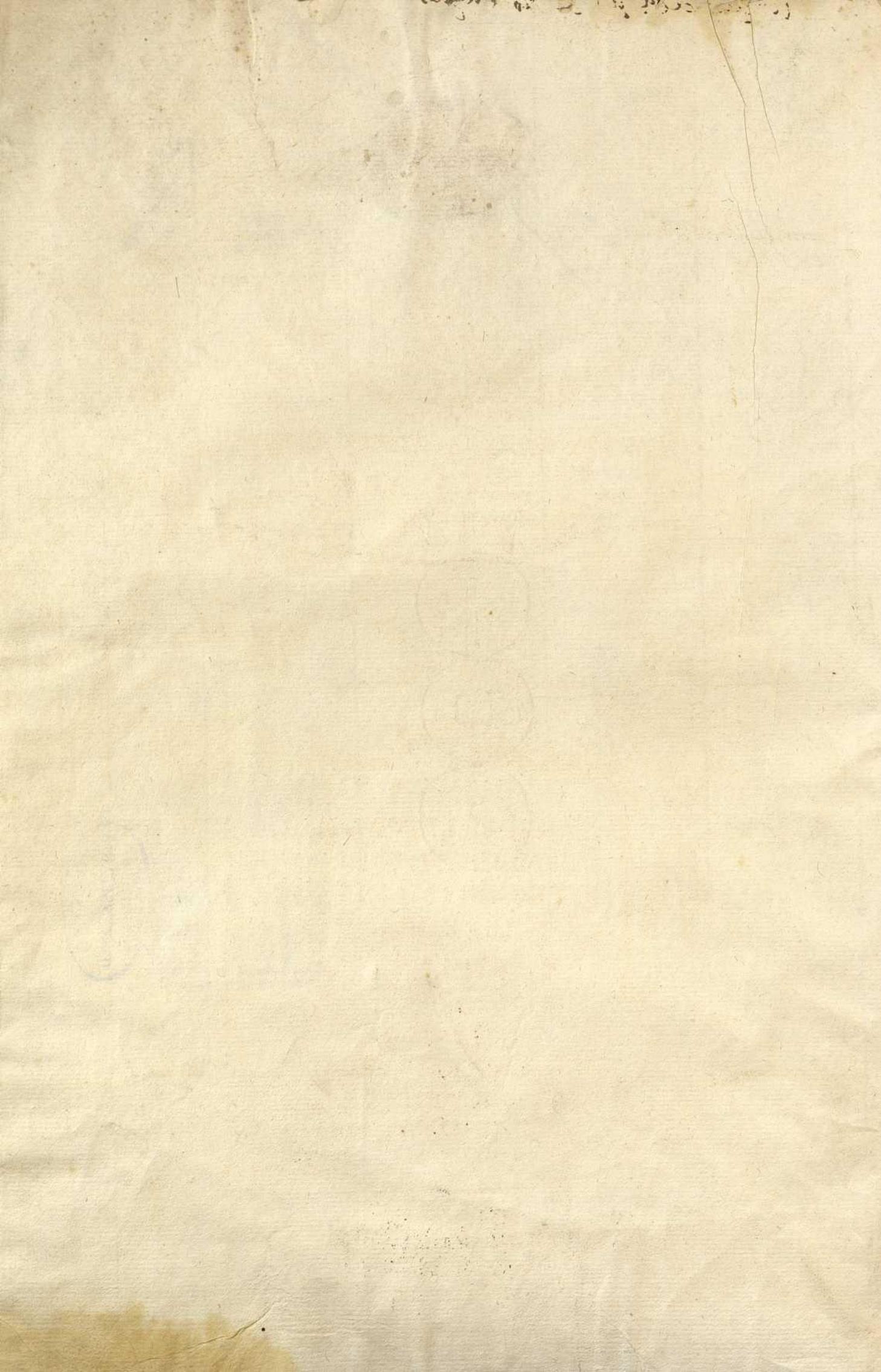

~~8. a. S - 10.~~

~~4 vto - 2 - 9~~

Mille
clypeis
pendent
ex ea

Ædificata
est cum
propug-
naculis
crispis

Omnis
armatura
fortium
crispis

CHRISTI D.
FILII DEI, EIVSQUE
BEATISS. MATRIS
VIRGINIS MARIAE
GLORIAE
SUB PHILIPPI IV

REGIS CAT-
HOLICI AV-
GVSTISSIMA
PROTEC-
TIONE

Moysi
Toritas
singui
Sacra Cismontana Familia Ord. Minor
exhibit Armentarium Seraphi-
cum & Regestum Vniuersitatis
titulo Immaculatae Conceptionis

Herman Pannels fecit.

CHRISTI D
FILI DEI ELIAQ
BEATIS MATERIA
VIRGINIS MARIA

GLORIE

SAB PHILIPPI L

REGIS CAV

HOCICIA

CASPIAN

PRATEC

TONE

1540

1540

1540

1540

1540

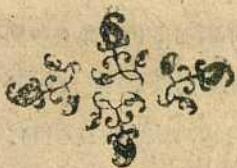
1540

1540

1540

PHILIPPO IV.
REGI CATHOLICO,
AVSTRIACA PIETATE ERGA IMMA-
CVLATAM DEI GENITRICIS CONCEP-
TIONEM, MAIORVM GLORIAE,
POSTERORVM EXEMPLIO.

Vide E-
pist. Gre-
gor. XV.
colum.
187. Re-
gesti.

N Excelso humanarum rerum fastigio con-
stitutam , & auita, propriaquè Religionē
multò illustriorem Vestram Catholic. Ma-
iest. venerabundus adeo (Augustissime
Monarcha,) donario cupientem , & audē
expectantem prosequuturus. Facit eximia
illa V. C. M. ergà IMMACVLATÆ
CONCEPTIONIS mysterium pietas , vt aliquid à pau-
percula Minorum Familia accipere possit , & cùm omnia citra
desiderium , nihil tamen præter dignitatē. De IMMACVLATÆ
CONCEPTIONE apud T. C. M. silleri fortè
graueris; quouis modo agi, honori ducis. Hunc verè Regium ani-
mum nuper toti Regno in Conuentibus Generalibus congrega-
to publicè testatus es, cùm consultationi de reuocando nouo De-
creto, quo vsus tituli IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS
per vehementissimis indicijs suspectam subreptionem interdici-
tur, sic propria ipse manu rescripsisti. Nullum obsequium ex omni-
bus, quæ Regnum in me contulit, poterat mihi esse gratus, quam in hac
consultatione præstitum, prōpter affectum, quem mysteria Purissima
Conceptionis unice deuotum gero: cuius interuentu, laborum, quos
hec Monarchia patitur, leuamen nos impetraturos confido. Cumquè

Anno
1647.
die 23.
Jan. Re-
gest. col.
414. Ar-
tic. 4. col.
217.

ad peculiare Regni debitum spectet, huic fini a sequendo expedientissima quæque inquirere, primum absque dubio, & unicum illud est, de quo hic ad me refert; cui idcirco libens assentio, & ut Romam in eandem sententiam litteræ destinentur, iussi. Siquidem, licet per Consilia Status, & Cubiculi idem negotium expediendum curaueram, ut Decretum, de quo hic sermo est, reuocetur; de integro ei modo incumbam.

Et si causa huius definitio in mei ipsius Romanus prefecti, & solicitatoris officio fungentis industria volueretur, confessim summa alacritate iter ingrederer, meque felicissimum iudicarem, si hac ratione tale Dominae nostra obsequium exhiberetur. Hactenus Tuæ Catholicæ Majestatis autographum oraculum; quod quantumuis causæ merito, & tua humanitate inuitante, non committam, ut meis laudibus obstrepens obscurem. Audi, Religiosissime Monarcha, summum Ecclesiæ Præsulem tecum loquentem. Sanè, & populorum fidem,

Gregor. 15. in epist. cit. & hostium oppressionem polliceri haud temere possumus, cum eius tibi Virginis patrocinium conciliare stades, quam terribilem esse, ut castrorum aciem ordinatam, diuina oracula testantur. Hoc te elogio ornabat Petri Successor inter initia Principatus, quod matura iam, & confirmata Pietate cumulatius meruisti, ac pro præsentissimo solatio in spem optimam erectus retines, dum Deum paternè visitantem, & quâ bellis, quâ calamitatibus regna tua in virga virorum, & in plagiis filiorum hominum arguentem agnoscis. Assumit sibi V. C. M. virginam Iesu Numini placando, virginam, per

Prou. 8. Isaï. 8. quam Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt: floris Matrem, super quem requiescit spiritus Domini, spiritus consilij, & fortitudinis. Macte nouantiquo erga IMMACULATA

Regest. sup. item col. 306. cum seq. & 373. CONCEPTIONEM studio, Catholice Rex! quam gloriose memorie Philippo III. te Filio dignissimo Parenti, Maximoque, & Fortissimo Cæsarum Carolo V. proauo tuo, ac Catholicis Regibus Ferdinando, & Elisabethæ, quos sexto gradu inter clarissimos progenitores numeras, (amabile pignus antiquæ, & præscriptæ hæreditatis!) Sedes Apostolica signatissimis rescriptis colendam tradidit: Tibi vero ipsi, charissimæ quondam

Regest. col. 285. coniugi Elisabethæ, Ferdinando fratri, & amitæ Margaritæ cultu auctiorem summa dignatione concessit. Eandem insuper Ioannes I. Martinus I. Serenissima Maria, Aragonum Reges, Ioannes item I. Rex Nauarriæ prædecessores tui prudentissimis, & om

nium

nium posteriorum iudicio commendatis legibus ab impugnato ri-
bus tutati sunt. Illud scilicet præcipuum Principum munus egre-
giè expleuerunt, quod noster Hispalensis Antistes S. Isidorus, non *Isidor.*
solum Hispanæ, sed & alijs nationibus suspiciēdus magister pre- *lib. 3.*
cripsit. *Principes* (inquit) *faculti* nonnunquam intra Ecclesiam po- *sen. cap. 53. Sy-*
testatis adeptæ culmina tenent, ut per eandem potestatem, disciplinam *nod. Pa-*
Ecclesiasticam muniāt. Et post alia. *Cognoscant Principes faculti* *rissens.*
Deo debere se rationem reddere propter Ecclesiam, quam à Christo *ann. 819*
tuendam suscipiunt. Nam siue augeatur pax, & disciplina Ecclesia *lib. 2. c.*
per fidèles Principes, siue soluatur; ille ab eis rationem exiget, qui eo-
rum potestati suam Ecclesiam credidit. His saluberrimis documen-
tis admoniti, tuam, Catholice Princeps, protectionem Pij omnes
votis clamant, quæ ipse operibus anteuertis; oculis designa-
ris, vocibus posceris, ut causam, quam studiosissimè agere cœpi-
sti, gloriosissimè peragas. Ita Domino benè prosperante, feliciter
eueniat, fiat, fiat: & IMMACULATÆ CONCEPTIO-
NIS cultus T. C. M. instantे, & Sede Apostolica fauente in
dies augeatur: Tibi ut commissus populus, veræ celi Reginæ, cui
familiaris, patrocinium beneficijs sentiat, & nunquam intermit-
tenda gratiarum actione perpetuò concelebret. Ex cœnobio
S. P. N. Francisci Matrit. Idib. Ian. anni ineuntis ab eiusdem Bea-
tiss. Virginis partu M. DC. XLIX.

Vestræ Catholicæ Maiestati addictissimus
in Christo seruus.

Fr. Josephus Maldonatus Cismontane Familia,
& Indiarum Commiss. Generalis.

THE

THES AVRIS OMNIGENAE
sapientiae Illustrissimis Vniuersitatibus,
Cunctisque Theologicæ Do-
ctrinæ consultis.

Cismontana Minorum Familia plurimam in
Domino salutem.

PAUCI S. Vos in operis limine conueniemus, Viri Doctissimi, nam & vera (ut Tertullianus ait,) semper in paucis, & scriben-
di occasionem, simulque causæ statum, iam vel ex fama vbi que spar-
sa percepistis, vel ex præmittendo argumento exactè nullo nego-
tio haurire potestis. Propositum verò nostrum tribus verbis apud
tantos Magistros indicasse satis erit.

In defendenda ergo legitima possessione tituli IMM MACVLA-
TÆ CONCEPTIONIS, hunc nobis vnicum scopum præfixi-
mus, ut vobis Ducibus arma, & copias ministraremus. Nam cum ex
mandato Catholicæ Regis nostri PHILIPPI IV. de his, quæ in hac
causa Sedis Apostolicæ conspectu digna viderentur, ad doctissi-
mos quosque referendum esset, curauimus, ut scriptores labore ali-
quo leuarentur, & paratam materiam haberent. Itaque Arma men-
tarium ex Theologiæ, & Iuris principijs rationes eruit, & expen-
dit; Regestum omnis generis instrumenta, quæ si opus fuerit, authen-
tica repræsentabimus, copiosè offert: simulque ex grauissimorum
auctoriū monumentis, quæ ad Tituli defensionem plurimum condu-
cere posse iudicauimus. Vestrarum partium erit, eruditissimi Ma-
gistra, maturo iudicio, quæ damus, recēdere; quæ desunt supplere, &
omnibus auctoritatis, qua polletis, pondus addere. In hac tenui no-
stra lucubratione vos ipsos agnoscetis, vestram causam agitis, quæ
docuistis, scripsistis, iurastis, in dubium vertūtur; arma, & scutum ap-
1. Pet. 3 prehendite, parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea,
quæ in vobis est, spe. Eam iplam spem, quæ Dominicis promissionibus
firmatur, inuocatione IMM MACVLATÆ CONCEPTIONIS
aluiistis; hoc mysterium non singulares, sed tributim veneratis estis,
Auguſt. nec de eo defendendo, sed extollendo cogitabatis; cui enim tales
Epiſt. disputationes in mentem venirent? cum Theologiæ Parens, & om-
118 to.
2 & 13. nium Vniuersitatum vniuersalissimus Magister Augustinus, nec de
de Nat. his, quæ tota per Orbem frequentat Ecclesia, nec de B. Virgine, cum de peccatis
& grat.
cap. 36. agitur, ullam prorsus disputationem, aut quætionem permittat: sed
cūm

cum habitibus, ut Philosophus docet, perficiamur, atque ab illis nomen ducamus, propugnatores fortissimi estis etiam, qui diu arma non tractatis, & occasione oblata, quæ iustior occurere non potest, peritiam vestram ex aduerso stantes, aut omnino fugient, aut experientur.

MODESTIAM inscribendo, qualem dignitas causæ, & vestra exposcit, siquid aliud, præ oculis habuimus; quomodo enim aliter quæ scribimus, vobis probanda, vel saltem legenda speraremus? Noluimus tamen in ipsa modestia sectanda modum non tenere, aut veritatis patrocinium demissè, seruiliter, vel minus exerte, & liberè agere, quod planè esset causam, quam defendimus, prodere. A conuijjs, calumnijs, contentione, toto animo abstinuimus; veritatem manifestè lædi passi non sumus, quam ita amamus, vt cum Augustino protestemur: *In omnibus litteris meis non solum pium Lectorem, sed etiam liberum correctorem desidero. Verumtamen sicut Lectorem meum nolo mihi esse deditum, ita correctorem non lo sibi. Ille me non amet amplius, quam Catholicam Fidem; iste se non amplius amet, quam Catholicam veritatem.* Familiam aliquam, aut Congregationem longissimè absimus, vt insectemur; quin potius cum omnes fauentes habeamus, priuatos quosdam suo nomine tantum audere, vt usque ad totius pene Orbis contemptum procedant, planè stupescimus. Qui sicut multitudine fidelium obruntur, cui multum deferendum esse Sanctissimi Patres, Basilius, Athanasius, Hilarius, & Patrum Pater Augustinus censuere; sic eruditione, & auctoritate vestra, virtu Doctissimi, repellendi sunt, & confutandi.

August.
proæm.
lib. 3. de
Trinit.

Basil. I.
I. adu.
Eunom.
Athian.
Or. Hil.
lar. lib.
de Synod.
August.
cont. E.
pist. fun
dam. c. 4

POSTREMO de operis prolixitate si quis sibi satisficeret desiderat, accipiat nostri consilij rationem. Nullibi certe exactius seruatur scriptoris, seu tractatoris præceptum:

Denique sit quod vis, simplex dumtaxat, & unum.

Vnicā hāc veritatē probare, confirmare, suadere volumus: NOMINE CONCEPTIONIS, SANCTITATEM B. VIRGINIS IN PRIMO ANIMATIONIS INSTANTI, FIDELIBVS COLENDAM PROPONI: hoc Pontificiæ Constitutiones statuunt, Ecclesiæ suscipiunt, Vniuersitates docent, Reges, & Provinciæ sanciunt, populus amplectitur, magni cū paruis vount, & iurant: qui quolibet ex tot argumentis Sedis Apostolicæ mentem ab ipsa declaratam firmiter, & securè tenuerit, nec aliud præterea in hac causa duxerit ad se pertinere, breuissimum sibi volumen absque veritatis iactura reddere posse:

test. Atuerò doctrinam quantumuis certam defensurus nihil omnino efficiet, nisi testimonia singula examinet, clausulas excutiat, aditus omnes obseruet, difficultates, quæ etiam iustissimæ cause in controversiam adductæ, annexuntur, in promptu habeat, tempora digerat, instrumenta consulat: quam Beatissimæ Virginis gratissimam curam suscipere volentibus nostra omnis industria desudat. Quæ nobilior materia aliquam scribendi facultatem à Deo consequutis vñquam offeretur, quām honor Dei Matri? Nemo diuino zelo feraens talentum sibi creditum abscondat, aut inutiliter repositum cum vñfura vtique exigendum contineat: nam si pro otioso verbo (vt Ambrosius admonet,) redditus risimus rationem, videamus, ne reddamus & pro otioso silentio. Ut vero quæ vobis ministramus arma, ad manum, & velut in numerato habere, & cernere possitis, œconomiam, & præcipua totius operis capita per ordinem subiçimus.

S. Am- broſ. lib. 1. Offi- cior. c. 3. Conspectus , & summa distributio ARMAMENTARII.

PRÆMITTITVR Argumentum, in quo Piæ opinionis de Præseruatione Beatiss. Virginis à peccato originali progressus, & præsens status breuiter proponuntur, & nouæ controversiæ excitatio ex asserto decreto, & duobus libellis supplicibus in eius defensionem, cum totius cause scopo: Et ipsius Purissimæ Virginis patrocinio inuocato, tractatio præcipua quinque Articulis absoluitur.

ARTICVLLO Primo, colum. 28. significatio Tituli IMMATERIALÆ CONCEPTIONIS perspicuè aperit. Et quāuis nihil compertius sit, quām his nominibus significatam semper fuisse gratiam collatam B. Virginis in primo instanti infusionis animæ; tamen hanc significationem serio omnium Doctorum testimonij stabiliendam duximus: tum vt veritatis, quam propugnamus, euidentia liquidiùs appareat: tum vt scriptorum, qui mysterium Conceptionis elucidarunt, memoria conservetur.

ARTIC. Secundò, colum. 55. totius cause cardo, & robur continetur. Eius principalis conclusio est, cultum, quem Ecclesia solemniter defert Conceptioni B. Virginis, modò, & semper dicatum esse gratiæ, & sanctitati præseruatiuæ a peccato originali, ipsius animæ infuse in primo instanti creationis, & vñionis ad corpus. Ante omnia vero statuimus hanc esse in terminis deci-

sionem Sedis Apostolicæ, *colum. 57.* Deinde, prædictum sensum Festi *Conceptionis*, & cultus Ecclesiastici latissimè probamus, & stabilimus.

Primò, & plurimis Constitutionibus Apostolicis à *colum. 63.* & *deinceps.* Cui fundamento adiungimus Doctorum veterum, & recentiorum testimonia pro eodem Festi sensu, *colum. 90.* & ex professo validè (ut nobis videtur,) confirmamus in cultu diuino eandem prorsus vim obtinere hoc nomen *Conceptio*, & hunc titulum, *Conceptio Immaculata*, *colum. 99.*

Secundò, ex officijs diuinis: primituo, tempore venerab. Abbat. Helsini, & S. Anselmi, *colum. 110.* Præmonstratensi, *colum. 113.* variarum Ecclesiarum, *colum. 115.* Romano, *colum. 117.* proprio Fratrum Minorum à Sixto IV. emanato, *colum. 121.*

Tertiò, ex erectione, & approbatione trium Religionum *Conceptionis*, *colum. 127.* Canonicorum, *colum. 131.* Monialium, *colum. 132.* Equitum, *colum. 138.* simul ostendentes, idem mysterium exprimi his duobus titulis, *Immaculata Conceptio B. Virginis*, & *Conceptio Virginis Immaculatae*, *colum. 147.*

Quartò, ex Indulgentiarum largitione, *colum. 157.* quatenus sunt fauores à Sede Apostolica Piæ opinioni concessi, *colum. 158.* & propter aliquid maius, & specialius, quod habent ex propria ratione indulgentiarum, *colum. 160.*

Quintò, ex authenticis Reuelationibus, non solum probantibus veritatem Præseruationis, sed etiam prædictum sensum Ecclesiastici cultus, *colum. 164.*

Sextò, ex Miraculorum virtute, quibus similiter, & Pia opinio, & vera cultus intelligentia stabilitur, *colum. 169.*

Septimò, ex vniuersalissimo, & admirabili Fidelium consensu tam in opinionem Piam, quam in obiectum cultus, vnde in toto rigore Theologico argumentum sumimus, *colum. 174.* fauentibus, aut non repugnantibus antiquis Patribus, & Doctoribus, *colum. 181.*

Octauò, ex instantijs apud Sedem Apostolicam de huius mysterij definitione, *colum. 189.* vbi, quid eruditissimi Theologi de statu Piæ opinionis sentiant, proponimus, *colum. 194.* quorum iudicio eò iam deuenisse, ut proximè sit de Fide definibilis, referimus, *colum. 198.*

ARTIC. Tertiò, ex omnibus præiactis fundamentis stabilitur vera, & legitima possessio tituli *Immaculata Conceptio*, tam iure, quam facto, *colum. 203.*

ARTIC. Quartò, grauissimis, & urgentissimis indicijs compro-

probatur vehemens suspicio subreptionis asserti decreti ,
colum. 217.

A R T / C. Quintò, pro Pijssimæ causæ pacifica prosequutione, & Christianæ Reip. tranquillitate , adstruitur aquissima secundum omnia iura postulatio , vt partes litigantes , nec iudicium, nec testium munus exerceant,*colum. 231.*

S V C C E D I T Articulis copiosus *Tractatus Apologeticus* : in quo quidquid in duobus libellis supplicibus pro asserto decreto allegatum est, per singulas clausulas discutitur,*colum. 250.*

Contenta in Regesto.

Opuscula S. Anselmi de Conceptione B. Virginis, cum officio primitivo Festi, *& colum. 1. ad 19.*

Decretum Concilij Basileensis, *colum. 20.*

Reuelationes S. Brigittæ, *colum. 24.*

Constitutiones, & diplomata Pontificum ; & S. R. E. Cardinalium, cum Synodicis statutis, *& colum. 46. ad 194.*

Extracta è Missalibus, & Breuiarijs Ecclesie Romanæ, aliarumque Ecclesiarum, & Religionum, *colum. 142. 198. ad 277.*

Regiæ leges, & priuilegia, *& colum. 285. ad 322,*

Vota, & Iuramenta Ecclesiarum, Vniuersitatum, Vrbium, oppidorum, &c. *& colum. 322. ad 573.*

Acta, statuta, & obseruata ab unaquaque Sacrarum Religionum circà venerationem huius mysterij, *& colum. 474. ad 561.*

Miraculorum Immaculatam Conceptionem comprobantium re- censio, *& colum. 362. ad 586.*

Reuelationes authenticæ in eiusdem mysterij confirmatio- nem, *& colum. 587. ad 598.*

Indulgenciarum, & aliorum fauorum enumeratio iuxta se- riem Pontificum, *& colum. 599. ad 613.*

Catalogus Ecclesiarum, & piorum locorum, quæ in hono- rem Immaculatæ Conceptionis per totum Orbem erecta sunt, *& colum. 614. ad 635.*

Sequitur *& colum. 639.* & deinceps Appendix Regesti, alijs instru- mentis, & testimonij instructa, quorum, & omnium, quæ in ipso Regesto continentur, singularis notitia ex duabus ad finem ad- iectis Indicibus, Chronologico, & Alphabetico petenda est.

LITTERÆ PATENTES
REVERENDISSIMI P. COMMISSARII
GENERALIS.

IRATER Iosephus Maldonatus, Huius Familiae Cismon-
tanæ, Seraphici P. N. Francisci, & Indiarum, Cōmissa-
rius Generalis, & Seruus, &c. Reuerēdis in Christo Patri-
bus, Fratri Gaspari de la Fuente Lectori Iubilato, Consili-
ij Supræmi Sanctæ Generalis Inquisitionis Hispaniæ
Qualificatori, Nostræ Prouinciæ Castellæ olim Ministro, & Ordinis
Generali Diffinitori: Patri Fr. Petro de Valuas Lectori Iubilato eius-
dem Supræmi Consilij Censori, & nostræ Prouinciæ Conceptionis
actuali Diffinitori. Patri Fr. Petro de Alba, & Astorga Lectori Iubila-
to, eiusdem Supræmi Consilij Qualificatori, & nostræ Prouinciæ duo
decim Apostolorum de Lima Patri, & Patri Fr. Ioanni Gutierrez
Lectori Iubilato, Sanctæ Inquisitionis Censori, & Nostri Conuentus
S. Francisci Segouiensis Guardiano: Salutem in Domino sempiter-
nam. Quoniam Reuerendissimus P. N. Fr. Ioannes à Neapolî, to-
tius Seraphicæ nostræ Religionis Generalis Minister, per litteras Ro-
mæ expeditas die 6. Ianuarij, anni præteriti 1647. Significauit omni-
bus his Prouincijs, & Reuerendissimo Patri Fr. Ioanni de Palma ea-
rum Commissario Generali prædecessori nostro, & Serenissimæ Prin-
cipissæ Hispaniarum Mariæ Confessario, Romæ evulgatum esse (non
authenticé) quodam decretum, Sanctæ Romanæ, & Generalis Inqui-
sitionis: *Quod titulus Immaculatæ non tribuatur Conceptioni Deiparae,*
sed dumtaxat Virgini. Cum iam Conceptio ipsa in antiquissima, im-
memorabili, atque legitima sit possessione, eiusdem tituli, per Bullas
Apostolicas, Pontificia Decreta, Concilia, Officia Diuina, & commu-
nem, imò fere vniuersalem plausum omnium fidelium; ob idque mag-
ni interesse, in his Prouincijs, & Hispaniæ Vniuersitatibus, pro huius
tituli deffensione iuratis, instrumenta, & rationes legitimè possesso-
nis eruere, & libellis pro asserto decreto editis apologeticè (debita
tantè rei grauitate, & modestia) respondere. Pro cuius feliori, & fa-
ciliori expeditione Reuerendissimus ipse, etiā Philippo IV. D. N. His-
paniarū Regi, Seraphicę Religionis pio Patrono, specialissimo, & piissi-
mo Mysterij Immaculatæ Conceptionis deffensori, rescripsit, Catho-
licus autem Rex statim hæreditaria Austriaca pietate, erga Immacu-
latā Conceptionem, Illustrissimo D. D. Ioanni Chumacero suo, Re-
galis Castellæ Consilij Præsidi, & Rereuerendissimo Patri Fr. Ioanni de

Palma

Palma Nostræ Seraphicæ Familiaæ Commissario Generali, præcepit,
vt designarent aliquos ex eadem Familia, Scientia eruditione, & om-
ni disciplina præditos viros, qui huic tanti ponderis operi incesanter
incumberent, donec perficerent. Designati fuere V. R. P. quos in la-
bore reperi, & cum (Deo optimo ita disponente) Reuerendissimi Ge-
neralis, & Commissarius Generalis è vita discessissent, & nobis in-
cumbat, ab eis laudabiliter, & præcepto Regio incepta, ad finem us-
que dirigere: ob id tenore præsentium rogamus, & ad meritum salu-
taris obedientiæ vestris Paternitatibus præcipimus, & ordinamus, vt
eodem studio modestia, & grauitate, à nostris prædecessoribus com-
mendata, deffensionem Immaculatæ Conceptionis inceptam prose-
quantur, vtpote quæ Illustrissimis Vniuersitatibus, Maiestati Regis
Catholici, & Vniuersalibz Ecclesiæ Pastoris, Beatitudini, possit offerri:
& de laboris terminatione nobis constabit, vt oportunius consulatur
cæteris quæ desunt ad maiorem honorem, & gloriam Dei, & Imma-
culatæ Conceptionis suæ Sanctissimæ Matris, & vt humiliter gratu-
lemur Catholicæ Maiestati, qui ob hanc protectionem gloriam sibi
pariat sempiternam. Dat. Matrii in nostro S. Francisci Conuentu
die 1. Octobris 1648.

*Frater Iosephus Maldonatus
Commissarius Generalis.*

Demandato Reuerendissimi P.N.Commissari Generali.

*Frater Philippus de la Torre
Secretarius Generalis.*

REMISSIO EXAMINIS, ET APPROBATIONIS.

Frater Iosephus Maldonatus Regularis Observantiae S.P.N.Francisci huius Cismontanæ Familiæ, & Indianum Commissarius Generalis, & seruus, &c. R.P.F.Gaspari Sanchez sacræ Theologiæ professori emerito, in Romana Curia olim nostri Ordinis Procuratori; nunc vero huius nostræ Prouinciacastellæ Prouinciali Ministro, salutem, & pacem in Domino. Cum liber inscriptus *Armamentarium Seraphicum*, & *Regestum uniuersale tuendo titulo Immaculatae Conceptionis*, iussu nostro continuatus, & ad exitum perductus sit à R.P. Fr. Gasparo de la Fuente, & Fr. Petro de Valuas, & à Fr. Petro de Alba & Astorga, & à Fr. Ioanne Gutierrez, eiusque editio negotio ipso vrgente, pjsque omnibus efflagitantibus, differri non possit: tibi (R.Pater) in Theologicis studijs, diu multumque versato, doctrina, iuditio, rerum vsu, & morum integritate prædicto, cumdem librum quæ primù diligentissimè iuxta Sacrosancti Cœciliij Tridentini Decreta, & Generales nostri Ordinis constitutiones examinandum; et si ita iudicaueris, approbaudum committimus. Censuram tuam, scripto explicatam, & propria manu subscriptam nobis trade, nihil in ea ferenda, præter vnam veritatem præ oculis habemus: ut de tuo iuditio certi, quidquid maxime ad rei expeditionem conducat, Domino adiubante, decernere possumus. Ex Cœnobio nostro S.Francisci Matriti, die 1: Decembris anno 1648.

Censura, & approbatio R.P. Fr. Gaspar Sanchez Lectoris iubilati, olim in Romana Curia Procuratoris Generalis Ordinis, & nunc huius almae Prouincie Castellæ Prouincialis Ministri Seraphicæ Religionis Sancti Francisci

Memoriale cuius titulus est, *Armamentarium Seraphicum*, & *Regestum uniuersale*, *tuendo titulo Immaculatae Conceptionis*, à Reuerendis Patribus Fr. Gasparo de la Fuente Lectore iubilato, Consilij Supremi generalis Inquisitionis Qualificatore, Prouincie Castelle olim Ministro, & Ordinis Generali Deffinitore; Fr. Petro de Valuas Lectore iubilato, eiusdem Supremi Consilij Censore, & Prouincie Conceptionis Deffinitore; P.F. Petro de Alba & Astorga Lectore iubilato, dictiq; Supremi Consilij Qualificatore, & Prouincie Limenlis Patre; & Fr. Ioanne Gutierrez iubilato Lectore, sanctæ Inquisitionis Censore, & Conuentus Segouiensis S.Francisci Guardiano: à Reuerendissimo P.N.Fr. Ioseph Maldonado Indianum, & huius Cismontanæ Familiæ Commissario Generali ad me remissum, dignissimum censeo, qui typis excusus, publicè legatur, & *Immaculatae Conceptionis* tam cultoribus, quam defensoribus vtilissimum, immo pernecessarium, & instrumentorum copia, coprobatione, solidarumq; rationū ex Theologia, & vtroque iure eructarum pondere, adeo commendabile; ut optimā causam, optimè tueri, sincere, & ex animo existimem, nec in eo aliquid Fidei, vel bonis moribus repugnans inueni. Hoc meū iudicium, saluo meliori, omnibus illum lecturis testor, in cuius fidem subscripti: in hoc Conuentu Matritensi S.Francisci, die vigesima octava Martij, anni Domini 1649.

Fr. Gaspar Sanchez.

Cens.

Censura, & approbatio Reverendissimi P. Fr. Ludouici de Moya Coronel olim in
- suo Collegio Complutensi Primariae Cathedrae moderatoris,
& nunc eiusdem Gimnasi Rectoris.

Armamentarium Seraphicum, & Regestum vniuersale, tuendo titulo Immaculatae Conceptionis, mihi à D.D.L. Ildefonso Morales de Ballesteros Matriensis Curia Vicario generali, &c. Commissum, quod nunc in lucé Orbis proferunt Reverendissimi Patres, sapientissimi Magistri, Religiosissimi Seraphicæ Religionis alumni, P.F. Gaspar de la Fuente, P.F. Petrus Valuas, P.F. Petrus de Alba & Astorga, & P.F. Ioannes Gutierrez apud fidei Inquisitionis Se-natum Censores, veritatis vindices, fraudis, deliq; inuestigatores, perundi qua potui cura, altaque meditatione perpendi. Litem suam solicitandam, prouendā, augustissimae Cismontanæ Familia commendat Maria, vt quæ aliquando è super primo Ordine Seraphico, Angelum custodem, & tutelarem habuit: nunc etiā ex Seraphico Ordine, gloriosum eius titulum Conceptionis Immaculatae rueratur. Huius tituli legitimæ possessionis quator eliguntur propugnatores: vt portent splendorem Mariæ, quator rotæ sub Seraphim, veluti aliœ quator rotæ sub his Cherubim, eleuabant gloriam, & Maiestatem Domini. Egregiam nabant operâ feruida pietate in Mariam pro suo ditando Armamētario: aggregant sibi robustos viros, milites strenuos, innumera, & validissima tela, omniumq; militum clypeos omnes, vt si singularis clypeus facile prærumperetur, clypeorum cōgeries testudinē faciat insuperabilem. Non contumaces inutilis quæstionis promotores, sed pietatis sinceræ amatores, ab alijs petunt opem, iure suo securi. Nihil stimuli, nec fellis eos agitat; sed mera pietas, & solida veritas. Ad hæc modesta grauitate, fides in testimonijs, robur in argumentis, pondus in sensibus, fulmen in verbis, fulmen in clausulis. Quorsum hæc, quia publica Religione consecrata virtus, nulla priuata laudatione indegit. Quid iam miror repetitas voces ferè omnium fidelium, publicam lucem Ar-mamentarij huius arhelantes. Quid magni Philippi Regis nostri Catholici (quem Deus longuam donet nobis, Ecclesie, Orbi) eorum clamorem augētis, vt citius optatum lucis præmium obtineat. Quapropter iudicium hoc meum esto: scripta hæc non solum typis mandanda: sed linenda cedro, & leuifera cypresso. Digna sunt poetica, nostro iudicio promoueri, quæ à multis præfulibus meraverunt approbari: vni enim accepta fuisse, inter eam gratia est: multis placuisse iudicium. Matri in Conuentu Santissimæ Trinitatis anno Christiano millesimo sexcentesimo quadragesimo nono.

*Abul. c. 18.
Mattb. 9. 60.
Ezech. cap. 10.
Valer.
Max. lib. 3. 6.
2.n.;
Cahod.
libr. II.
epis. 26.*

Fr. Ludouicus Moya Coronel.

LICENCIA ORDINARI.

Nos el Licēiado D. Alonso de Morales Ballesteros, Canonigo de la Santa Iglesia de Toledo, y Vicario desta villa de Madrid y su partido. Por la presente, y por lo que a nos toca damos licencia para que se pueda imprimir, e imprimia un libro intitulado *Armamentarium Seraphicum, & Regestum vniuersale tuendo titulo Immaculatae Conceptionis*, compuesto por los Padres Fr. Gaspar de la Fuente, Lector Iubilado, y Calificador del Consejo supremo de la Santa Inquisicion, y Padre de la Provincia de Castilla: y el P.F. Pedro de Valuas, Lector Iubilado, Calificador del dicho Consejo, y Disinidor de su Provincia: y Fr. Pedro de Alba, Lector Iubilado, y Calificador del dicho Cósejo, y Padre de la Provincia de Lima: y Fr. Juan Gutierrez, Lector Iubilado, y Calificador de la Inquisicion, y Guardian del Conuento de la ciudad de Segouia, todos de la Orden del Serafico P.S. Fráncisco. Atento le hemos hecho visitar, y no tiene cosa contra nuestra Santa Fè Católica, y buenas costumbres. Fecho en la villa de Madrid a 3. de Abril de 1649. años.

*El D. Alonso de Morales
Ballesteros.*

*Por su mandado.
Juan del Campo.*

Sapientissimi, ac eruditissimi D. Doctoris D. Antonij Calderon olim apud Sal-
manticeses clamyde Collegij Maioris (vulgò de Cuenca) condecorati, in alma Aca-
demia Philosophiae, Sacrorum Bibliorum, & Theologiae scholasticae in Cathe-
dris Scotti, S.Thomæ, & Durandi publici professoris, in Cathedrali Ecclesia pro
sacris libris interpretandis Canonici; nunc Canonici S.Ecclesie Toletane, Magi-
stri Serenissime Mariae Hispaniarum Infantis, & in Regia Capella
Regalis monialium Incarnationis Matritensis
Cœnobij Protosacerdotis.

Hom. 7.
in Can-
tica.

Supremi Senatus Regij iuſtu vidi Armamentarium Seraphicum, & Regestum au-
thenticum protuendo titulo Immaculatae Conceptionis Intemeratae Virginis Mariae: &
cūm attente legilem, occurrit mihi illud Ganticarum 4.duo vbera tua sicut duo
binnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in lilijs; per vbera, Sponsæ Doctores intelligi con-
cors est Patrum expositio; itaque horum verborum metaphora ad doctrinam to-
ta pertinet. Hinc autem ego dicere duo vbera Ordinis Seraphici esse duo hæc pen-
sa. Armamentarium, & Regestum, optimèq; in ea quadrare, & quod binnuli capreæ sint,
& quod in lilijs pascantur. Hæc epitheta ipsis conciliat Immaculata Virginis Cō-
ceptio, quam (si quia alia) eruditissimè simul, & acutissimè illustrant; singula
expendamus ductore magno Gregorio Niseno, sunt vbera quare? audi Gregoriū:
*Propterea quod intra duo sit iusus cordis, recte, sane. Cūm enim nihil magis cordi sit Se-
raphico Ordini, quam defensio Immaculatae: optimo iure hi duo labores (inter
innumeros, eosq; doctissimos ab alumnis huius Sacré Familiæ editos) vberum, &
noxiæ, & honorem sibi vendicat, qui præ alijs Immaculatam Conceptionem ad-
struunt. Sed cur binnuli capreæ? Audi iterum Gregorium: Quorū pascua non sunt fænū,
& spina sed que toto pascendi tempore flores porrigit, & non certo tempore florent, & certa
tempore marcescent, sed perpetuum bis binnulis per se præheat nutrimentum. Amant videlicet
hinnuli capreæ prata semper virarentia; ubi non fænum, non spina, sed perpetui
flores. Talis est Maria, in cuius amenissimo campo hi libri, veluti hinnuli, paſcun-
tur: non est in ea fænum peccati actualis, non spina originalis culpæ, neque subiit
miseram illam vicissitudinem, ut quæ nunc floret, certi tempore (nempe in Concep-
tione) marcuerit, sed toto tempore flores porrigit; denique pascuntur in lilijs, nempe in
Immaculata Conceptione, cuius optimum hirographicum lilyum est, vel à can-
dore. De hoc enim loquens Gregorius subdit: Performans autem ostenditur puritas, &
nulla esse inquitum macula. Audi Immaculatam Conceptionem? sed celo, neque
enim panegyrim scribere iubetur, sed censuram, quod ad hanc attinet, illud se-
curè pronuncio, nihil esse in Armamentario, & Regesto, aut sane doctrinæ, aut
honefis moribus inimicum, sed omnia pietatem spirant: sic censeo. Matriti in Re-
gio Incarnationis Gynæco, 5. Kal. Aprilis M.DCLXIX.*

Doctor D. Antonius
Calderon.

§ 2

En

En conformidad de la orden de su Magestad de 21.
deste mes de Março , la sagrada Religion del Serafico
Padre san Francisco puede vsar deste Regesto, y Ar-
mamentario, vista aquesta aprobacion del señor don
Antonio Calderon, a quien lo remiti. En Madrid a 50.
de Março 1649.

D. Lorenzo Ramirez
de Prado.

ERRATORVM CORRECTIO.

IN ARMAMENTARIO

Errata	Correcta
Col. 2 linea 6. vere piorum.	ferè piorum.
col. 42.1.1.declaratione.	declamatione.
col. 44.1.39.Episcopi.	Antistij.
col. 84.1.33.confirmauit.	confirmaturi.
col. 89.1.48.auctorum.	actorum.
col. 97 lin. 47. liber ipse Matriti.	liber ipse 1646. Matriti.
col. 1.14.1.22.relatoribus.	zelatoribus
col. 122.1.12.Alexander IV.	Alexander VI.
col. 132.1.24.cutultus.	cultus.
col. 138.1.34.agendum.	agendum
col. 145.1.37.Relio.	Religiò.
col. 149.1.vlt.inuocationem.	innouationem.
col. 151.1.6.venerabilibus.	venialibus.
col. 151.1.18.pupias.	cupias.
col. 166.1.8.ostentum.	ostensum.
col. 183.1.41.Ioannis.	Iuonis.
col. 197.1.penult.integritate.	sine ingenti te- meritate.
col. 199.veram esse non possit.	veram esse vt falsa esse non possit
col. 200.1.4.& 5.pas passim.	dele pas.
col. 205.1.11. vt quæstio colere.	vt quæstio colore.
col. 271.8.legitimis.	legitimitas.
col. 251.1.17.alterationes.	altercationes.
col. 261.1.16.Greogrio.	Georgio.
col. 372.1.15.historijs.	historicis.
col. 373.1.10.nouo.	noua.
col. 402.1.13.inspiendum.	inspiciendum.
col. 412.1.42.disputationis.	disputatoris.
col. 467.1.13.ignasce.	ignosce.

IN REGESTO

Errata	Correcta.
Col. 1.1.14. Armario	Armamentario.
col. 23. fine , & alij quam plurimi. & alios	
quam plurimos.	
col. 28.1.19. vas clasum.	vas clausum.
col. 109.1.40. de intemerata.	de intemerata.
col. 122.ad fin.M.D.VIII.	M.D.II.
col. 211.1.35. Concilio.	confilio.
col. 306.1.18. M.D.XVII.	M.D.XXVII.
column. 323 lin. 27. M.CCC.XXX.VIII.	M.CCCC XXX.VIII.
col. 411.1.6. Innoctatio. VIII.	Incocentio X.
col. 411.1.7. & 8. De	Decreti (vt fertur)
creti à Sæcissimo	Sancta Inquisitionis
Vrbano VIII. facti	Romanæ.
anno 1644.	
col. 528.1.6. eo quod u ipsa.	eo quod sit ipsa.
col. 608.1.19. præcepit.	concessit.
col. 698.1.20. ab vniuersali Ecclesia.	à clericis
	secularibus.
col. 614. inducarunt.	iudicarunt.
col. 652.1.26. M.CCCLXXI.	
	M.CCCLXIX.
col. 674 in fin M.CCC.CXV.	
	M.CCCC.XCV.
col. 697.1.29.abarçar.	abraçar.

ARMAMENTARIUM
SERAPHICVM, TITVLO IMMACVLATÆ
CONCEPTIONIS PROPVGNANDO, EVMQ VE
IN ANTIQVA, ET IVSTA POSSESSIONE
MANVTENENDO DEFENSIVIS IVRIS, ET
PIETATIS ARMIS INSTRVCTVM.

ARGVMENTVM OPERIS.

*Opinionis
B. Virgi-
nē à pec-
cato origi-
nali exi-
mētis pro
gressus à
tempore
Scoti.*

QVARTVM iam euoluitur seculū, ex quo Beatissimæ Virgini-
nis MARIÆ Matris Dei IM-
MACVLATA CONCEPTIO in
Scholas Theologorum à Ioanne Dunsio
Scoto Doctore Subtili, & primo piæ op-
nionis publico defensore inducta, & au-
diſimis animis excepta regnare cœpit, &
magis in dies rationum momētis, doctrinæ
grauitate, & splendore, auctoritate
maiorum, incredibili fidelium plausu, ip-
sius denique fauentis numinis apertissi-
mis signis subleuari. Ut primum enim ille
Theologorum Princeps, nec minus vi-
tae sanctitate, quam ingenij præstantia, &
omnigena eruditione mirabilis, cœlitus
accepta luce veritatis orbem repleuit, &
Beatissimæ Virginis præseruationem ab
originali peccato cū eius perfectissima re-
demptione cōiungere docuit, qui nodus
doctiorū assensum sustentare videbatur:
pia opinio ex minus celebri, & recepta,
cōmunis fæta est, vt omnes farentur, &
aduersariæ iniusto imperio profligato, in
eius locū legitima Regina iure postlimi-
ni successit. Celebriores Academię incū
stanter sub tāto duce nomina dedere, &
IMMACVLATÆ CONCEPTIO-
NIS militiæ certatim adscribi curarunt.
Exædificatae sacræ ædes VIRGINI
SINE PECCATO CONCEPTÆ,
erectæ aræ, dicatæ Religiosæ familie, dies
solemnis in fastis Catholicæ Ecclesiæ de-
signatus lege in omne tēpus lata cum am-
plissimis priuilegijs. Subsequuta sunt va-
ria Summorum Pontificum diplomata,

alia alijs fauorabiliora, vsq; ad impositū
publicè silentium repugnantibus: vt iam
non vltra IMMACVLATA CON-
CEPTIO promoueri posset aliter, quā
per expressam definitionem, & fidei de-
cretum omnium verè pitorum votis ex-
petitum, & certissima spe ex tot Sedis
Apostolicæ fauoribus orta animis con-
ceptum.

Cū ergo Theologorum arma, bello
egregiè confecto, victoria longè, latequè
parta, abundantia pacis vbiquè dominā-
te, aliquādo conquiscerent; imò in vo-
meres, & falces cōfliata iaciendis scimi-
bus, & suanissimis fructibus vltimæ defi-
nitiois decerpēdis, sedulò incubērent;
iterum ad antiqua certamina renocātur,
& nouo quidē titulo, sed non noua causa
redintegrato prælio, ad IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS propugna-
tionem in apertum prodire cogūtur. In-
surgunt viribus resumptis, & conatus to-
ties irritos experti piaæ opinionis aduer-
sarij, & aperto campo non audētes, ex in-
sidijs securos adoriuntur, contēduntquè,
nec à fidelium cœtu colēdam, nec in offi-
cijs Ecclesiasticis, vt haſtenus fuit, retinē-
dā IMMACVLATAM VIRGINIS CONCEPTIONEM; sed substituen-
dam CONCEPTIONEM IMMA-
CVLATÆ VIRGINIS: qua vna ma-
china, nisi validissimè propulsetur, piaæ
opinionis arcē disiūcere, ac solo æquare;
aut certè cōcutere, & impellere molun-
tut. Hęc ipsi, vel cōsultō cogitāt, vel affe-
ctu in transversum abrepti etiam incogi-

*Opinio
pia defini-
tioni pro-
xima.*

*Aduersa-
rū pia o-
pinionis
certamen
redinte-
grant.*

Immaculata Conceptio ab impugnationibus glorio-sior.

tantes tentare videntur. Sed diuinæ prouideriæ arcana consilia nouos triumphos
IMMACVLATÆ CONCEPTIO-NI præparare dubium non est: semper enim huius mysterij veneratio contradictionibus creuit, & palmæ adinstar, quo violentius opprimeretur, vehementius assurrexit, vt multi nobilibus exemplis testatum reliquere: & nominatim duo Illustris. ex Prædicatorum familia Ambros. Catharin. Opus. de *Immaculata Concept. Virg. Mar. lib. 1. cap. 2. & Vincent. Justinian. tract. eiusdem tituli Hispanie editio, s. 3. fol. 11.* Ita Virginis puritas radicata in populo honorificato, non solum ab altis, quibus innititur, radicibus; sed duris ut illex tonsa bipennibus, ab ipso ducit opes, animumque ferro.

Impugnatorū Immaculatae Conceptio-nis inanes impetus.

Quæ verò sunt tandem oppugnatorum IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS molimina? quæ fiducia? quod robur? quæ artes? quæ porrè spes aliquid eis de artibus cōtra orbis cōsensum perficiēdi? Nā ad ea, de quibus quis prorsus desperat, ne conatur quidem. Profecto difficile nō esset, tam inanis confidentiæ fontes aperire, & velut in tabula describere, expediret maximè ad disputationis lucē, nec minus ad victoriam, fraudulēta enim consilia ad originē reuocare, vincere est. Sed nullus in sanctissima causa cuiusquam offensioni, etiam merentis patebit locus, nihil priuato affectui, aut iusto quāuis dolori indulgetur. Itaque initū sumimus à publicis actis, nec fluctuantem querimus, sed religiosam sub testibus fidem.

Anno igitur superiori millesimo sex-centesimo quadragesimo septimo inueniente, audiri primum in Hispania cœpit, titulum **IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS** è libris sacris expungendū esse, idque de mandato sanctissimi D. N. Urbani fœl. record. Papæ VIII. quod sanctis. D. N. Innocētius, diuina prouidētia Papa X. (qui nunc Petri Cathedrā tenet, teneatque fœlicissimos, & ipsis Petri diebus proximos annos) ut ab illo relictū fuerat, publicare destinasset. Cōmoti sunt ea fama piorū animi, aut insignem aliquam fraudē, & subreptionē suspicati, aut gratuitissimum scandalum populo Christiano timentes, si IMMACVLATA CONCEPTIO adeò altè cordibus infixa; imò verò cordibus ipsis charior; manu Summi Patris familias, qui eam priùs seminauerat, quasi zizaniū euelleretur. Hęc vltro, citroq; in priuatis, & publicis colloqijs, cūm agitarentur, allata sunt plura asserti Decreti exemplaria, nullibi solemnī more publicata, nullis subscriptionibus, aut sigillis in modū instrumenti fidē facientis munita, sed simplici, & auctoritate carenti scriptura, vt iam pro Petri oraculo, Petri vmbra, eaque incerta cōspiceretur. Sed honos sit apud veros fideles vmbrae Petri, quā Dominus adeò voluit esse salutarē, & quāvis integrū nobis esset Decretum non authenticū pro non Decreto ducere, ac reputare, illud verbo tenis exhibemus. Est autem huiusmodi,

§ Pro titulo Immaculatæ Conceptionis. 6
ASSE RT V M D E C R E T V M
S. Romanæ, & Generalis Inquisitionis su-
per titulo Immaculatæ Conceptionis.

Feria 4. die 20. Ianuar. 1644.

IN Congregatione Generali Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis, habita in cōuētu Sanctæ MARIAE super Mineruā, coram Eminētissimis, & Reuerendissimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam prauitatem Inquisitoribus Generalibus, à Sancta Sede Apostolica deputatis: Eminētissimi, & Reueredissimi DD. Cardinales Inquisitionis Generalis prædictæ decreuerunt, quod quando agitur de tribuendo titulo Immaculatæ Conceptioni Beatæ Virginis, nullo modo permittatur, sed solum dicatur, Conceptio Immaculatæ Virginis, & ita obseruari mandauerunt. Loco Sigilli. Ioannes Antonius Thomassinus Sanctæ Romanæ Inquisitionis Notarius.

*Piorū pro
Immacu-
lata Con-
ceptione
zelus.* Hoc decreto per aliam urbem euul-
gato, non quidem legitimè, ac iuridicè,
sed eorum priuata industria, quorum in-
tererat, aut cæptum negotium vrgere, aut
illud, priusquam mōra roboretur, op-
primere, ingens consueta est animo-
rum perturbatio. Nec tamen, quod inex-
pertis, vel malè institutis militibus eue-
nire solet, subita incursio pauorem inie-
cit; qui potius ordinibus seruatis, sub
vexillis apparuit MARIAE militia terri-
bilis, vt castrorum acies ordinata. Om-
nes Religiosorum coetus cuiusvis insti-
tuti, ac regulæ, quasi benè instructæ le-
giones ad sanguinem vsque pro commu-
ni causa decertare parati erant: nec im-
merito, cùm nulla sit Religio in Ecclesia
Dei, quæ fortissimos bellatores pro IM-
MACVLATA CONCEPTIONE, imò peritissimos daces non ediderit, vt
extoto hoc nostro opere abundè pates-
cet. Ergo in procinctu omnibus, velut

classicum expectantibus: R. P. F. Anto-
nius Ribera, Ordinis Minorum, in Ro-
mana Curia Commissarius Generalis,
considerans, Eminentis. Cardinaliū au-
toritatem obtendi, de eorum mente cer-
tior fieri in primis studuit, vt si ea esset,
quæ ferebatur, arma deponerentur, &
fortitudini obedientia succederet. Hinc
nullis vigilijs, & laboribus parcens, obte-
stationibus, precibus, libellis supplicibus
intentus, ipsum Sanctis. D. N. Innoc. X.
coram alloquitur, & ad sacros pedes cau-
sam piam agens, id ex eius ore accepit
oraculum, se nihil ad eam diem de huius-
modi decreto resciuisse. Tunc aduersarij
manifestè sese prudentes, & pro actori-
bus declarantes; (quid enim decretum ex
officio emanatum procuratoribus indi-
geret?) libellum & ipsi supplicem Emi-
nentis. Cardinal. Congreg. S. Gener.

Inquisit. porrexerunt, quem
integrum subiçimus.

Prior

Prior supplex libellus aduersariorum pro tuendo asserto Decreto Congregationi S. & Generalis Romanæ Inquisitionis, ut appareat, oblatus.

Eminentissime, & Reverendissime Domine.

¶ **A**d agnoscendum, quām prouidē S. Rom. & vniuersalis Inquisitio decrevit titulum IMMACVLATÆ non esse addendum CONCEPTIO, sed Virgini; annotanda maximē est diuersa acceptio huius nominis CONCEPTIO ante Gregorium XV. & post illum. Licet enim nomen CONCEPTIO in suo proprio significatu solum importet formationem fœtus in vtero; ante Gregorium tamen apud multos idem valuit vſus huius nominis CONCEPTIO, quod CONCEPTIO IMMACVLATA: Vnde Fratres Prædicatores ad fugiendam omnem æquiuocationem, & melius propriam sententiam explicandam, vtebantur voce sanctificationis, & cauebant à nomine CONCEPTIONIS, quasi idem importaret CONCEPTIO, & IMMACVLATA CONCEPTIO, & ideo contenderunt fautores IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS apud eundem Gregorium, vt præciperet omnibus, quod in celebratione solemnitatis non alio, quām CONCEPTIONIS nomine vterentur; quod Pontifex, vt cultus esset magis uniformis, concessit innuens, nomen CONCEPTIONIS esse de se indifferens ad vtranque sententiam: quod vt magis etiam insinuaret, declarauit expressis verbis, per hoc nullum præiudicium inferri alterutri parti; sed relinquere in eodem statu, ac terminis, quibus erat ante emanatum decretum, & ad hoc rursus curarunt idem apud Urbanum VIII. vt declararet, festum celebrari non pro CONCEPTIONE quomodolibet accepta, sed pro CONCEPTIONE IMMACVLATA, quod constantissimè remuit Urbanus afferens, quod neque recedere à vestigis prædecessorum debebat, qui vtræque opinionem in sua probabilitate reliquerant, neque affirmare poterat, Gregorium opposita, & inter se repugnantia protulisse. Quod si declarasset, nomine CONCEPTIONIS, IMMACVLATAM CONCEPTIONEM intellexisse, declarasset Gregorium fibimet fuisse contrarium, dum ex una parte afferit, se nullum præiudicium inferre velle opinantibus B. Virginem in peccato conceptam, & ex alia parte plusquam notabile præiudicium ipsis inferret, inbendo, quod Ecclesia vniuersalis CONCEPTIONEM IMMACVLATAM celebraret.

2. Quis ergo non videat diuersitatem status in acceptione huius nominis, CONCEPTIO, ante Gregorium XV. & post illum? Hec igitur diuersitas in causa fuit, quod adeò attentè post Gregoriū curatum sit, quod nullo modo adderetur titulus Immaculatæ Conceptioni, sed Virgini, ita vt nec etiam recitatione hic titulus ipsi Conceptioni annexaretur; cùm enim satis compertum esset, aduersariorum intentum esse, populis persuadere, Ecclesiam præseruationem definisse, dum voluit, quod omnes sub nomine Conceptionis celebrent; quasi apud Ecclesiam idem esset

9 Pro titulo Immaculatæ Conceptionis. 10

esset Conceptio, & Immaculata Conceptio (iuxta prædictam vulgarem buius nominis acceptionem) ne populi in hunc errorem inciderent, prudentissimè cautum est, quod sub Gregorij predecessoribus non adeò cauendum erat; quia tunc licitum vniuersique erat uti quo volebat, nec aderat præceptum, ut in vniuersa Ecclesia sub vno nomine Conceptionis, hoc festum celebraretur.

3 Vnde non mirum, quod aliqui Pontifices ab aduersarijs citati aliquando recitatim addiderint titulum Immaculatæ ipsi Conceptioni. Cæterum non ita Urbani VIII. Gregorij successor, ut videre licet in Bulla, quæ incipit, Imperfcrutabilis, &c. qua erigitur Religio Militaris sub inuocatione Conceptionis Deiparæ, ubi nunquam titulus Immaculatæ adiungitur Conceptioni, sed Virgini, & hoc ex speciali mandato ipsius Urbani VIII. Præterea, cum ex officio Summus Pontifex prouidere debeat, ne aliquando extrinseca, seu assertum aliquod reputetur vniuersalis Ecclesiæ sensus, si de eius veritate dubitari possit, & oppositum ab ipso Pontifice tanquam verum, & ab eadem vniuersali Ecclesia tenendum possit definiiri. Cum igitur opinio præservationis Deiparæ à peccato originali dubia sit, & oppositum possit ab Ecclesia definiri, & nihilominus Romani Pontifices iustis de causis iudicauerint, silentium imponere defendantibus Conceptionem in peccato originali, ita ut nec etiam in priuatis colloquijs cum secularibus liceat ipsis de hac materia differere, insensibiliter eò deueniret negotium, ut vniuersa Ecclesia præter Ordinem Prædicatorum haberet veritatem præservationis, tanquam certam, & ab Ecclesia definitam: cogitur ergo ipsa Ecclesia uti huiusmodi cautelis ad sustinendum opinionem adeò in sacra Scriptura fundatam, & omnium antiquorum Patrum, & Doctorum consensu firmatam.

4 Concluditur ergo, quod non valet argumentum ex permissione ab Ecclesia facta ante Gregorium XV. & post illum; quia stabilitur per Gregorianum decre-
tum, quod omnes nomine Conceptionis vñantur: curandum magis est, quam antea,
ut hoc nomen maneat in sua indifferentia, & non usurpetur, ut antea pro Concep-
tione Immaculata; ne intelligatur Ecclesiam velle, quod omnes sub Immaculatæ
Conceptionis nomine celebrent.

5 Dicunt auctores oppositæ sententiæ iure caustum esse, ne in Ecclesiastico officio, seu Pontificijs Constitutionibus addatur terminus Immaculatæ, cum adhuc Ecclesia non diffinierit controversiam. Cæterum cum eadem Ecclesia libere permittat illis, quod publicè & priuatim possint de ea loqui, illamque defendere, quod tamē prohibet alteri parti; cur non poterant etiam illam typis mandare, & divulgare, non quasi rem diffinitam, & certam, sed piam, & probabilem? &c.

6 Ad quod dicimus, in præsenti non controuerti de impressione opinionis; sed inhærendo decretis Pontificijs rescripsit sacrū Tribunal Inquisitionis, ne permit-tatur addi Conceptioni terminum Immaculatæ, ne videlicet per adiunctum epithetum distrahatur sensus huius nominis, Conceptio, quod de se indifferens est, à pro-prio significatu; idquæ præsertim in impressione, quæ præfert approbationem Ministrorum sanctæ Sedis, Inquisitorum scilicet, seu Magistri sacri Palati, quod non contingit in locutionibus priuatis, nec etiam publicis.

7 *Vel ergo renocanda est Gregorij XV. Bulla, vel omnia post ipsum acta, & præfatæ Bullæ inhærentia decreta, prout est illud, de quo controvèrtitur, sunt omnino sustinenda, &c.*

Hactenus supplex libellus.

*Aduersarii in-
stans soli-
citudo.*

V Ides, optime Lector, expositas aduersariorum copias, non tamen omnines, nec maiorem copiarum partem; ve- litatio hactenus fuit, non iustum præliū. En ti bi alium libellum priori longiore: nec enim quibus ferrum in igne erat, mo- mento cessare æquum videbatur, & cùm semel I M M A C V L A T A C O N- CEPTIO displicet, vehementer displi-

ceat, necesse est; cælestis quippè MA- RIÆ pulchritudo mediocriter afficere non potest; oculos habet, qui avolare fa- ciant. Tu & hunc libellū patienter per- lege, si totam causam plenè cognoscere desideras, hoc tantum admonitus, nihil synceri, nihil ad simplicem veritatis nor- mam ex talibus scriptis expectandū: cau- tionem magnam adhibe: (nam pijs à frau de timere prudentia præscribit;) periculo- sa plenum opus aleæ tractas, & incedis per ignes suppositos cineri doloso.

**Posterior libellus supplex pro Decreto Eminentis.
Cardinalibus S. Inquisitionis exhibitus.**

Eminentissimi, & Reuerendissimi Domini.

8 **D**E titulo *Immaculatæ tribuendo Beatisimæ Virgini, non autē Concep- tioni decretū extat sanctæ Romanæ Inquisitionis, cuius arcana consilia obsequi fideles debent, non scrutari; hoc tamen nonnullos parum considerasse por- re & scripturæ, ac libelli supplices satis, superquæ manifestant: & licet ea sit Eminentissimorum Patrum sapientia, & huius supremi Senatus auctoritas, ut quæ vniuersali lege decernunt, nec impugnatorem admittant, nec indigeant pro- pugnatorem; aliqua tamen fratres Ordin. Prædic. in eiusdem decreti, & solidæ ve- ritatis obsequium expendenda humiliter proponunt, ut subinde colligatur, quam valida sint, quæ pro eodem decreto infringendo congesta fuere.*

9 *Recolendum primò, quod in re, de qua agitur, plura pro temporum cir- cumentijs à Summis Pontificibus statuta fuerunt, ut à diffinitione abstinentes, & vtranque sententiam in gradu probabilitatis relinquentes, excitatas fidelium turbas prouidè componerent.*

10 *Ante decretum fel. record. Gregor. XV. de officio recitando sub nomine Conceptionis, retenta à Dominicanis voce sanctificationis, ex nominum distin- ctione inferebatur opinionum distinctio, ita ut Conceptio præservationem apud eius vocis assertores importaret; sanctificatio vero alteram sententiam exprime- ret: itaque tunc idem erat apud illos dicere, Conceptio, ac Immaculata Conceptio, & Fratres Prædicatores à nomine Conceptionis, & Immaculatæ Conceptionis æquè abstinencebant: unde Sixtus IV. Pontifex, ubi dammat impugnantes recitato- res officij Leonardi de Nogarolis, nihil de titulo ab antiquore imposito solicitus fuit:*

inten-

13 Pro titulo Immaculatæ Conceptionis. 14

intentum enim Pontificis fuit, ut illa sententia non damnaretur, nec officium illud recitantes mortaliter peccare putarentur; cui deinde cætera Summorum Pontificum decreta, ad utriusque sententiæ probabilitatem seruandam peculiariter directa adhæserunt: sed cùm adhuc contentiones exardescerent, affirmatiæ opinantibus à Paulo V. silentium indictum est.

11 Demum (quod Spiritus Sancti assentiam Sammo Pontifici in Ecclesiæ regimine mirè demonstrat) dum aduersarij sub Gregorio XV. summo conatu partis affirmantis præiudicium exquirant, decretum prodijt utramque sententiam in sua probabilitate confirmans, cuis vigore fratres Prædicatores nomine Conceptionis, sanctificationem intelligunt, aduersarij præseruationem.

12 Hoc igitur decreto sincerè, & ut iacet, inspecto, quo directè omnibus iniungitur, ut in officio non alio, quam Conceptionis tantum nominé; falluntur, qui putant, Dominicanos tantum ligari, ut à nomine sanctificationis abstineant. Decretum uniuersalis Ecclesiæ Pastoris est, omnes instruit, omnibus præcipit, & voces omnes præter Conceptionem excludit.

13 Ergo temporum distinctio necessariò attendenda; si quidè aliquando idè erat dicere apud plures, Conceptio, & Immaculata Conceptio, & post Gregorium non idem sonat; ac proinde, quæ de Sixto IV. alijsquè Pontificibus ante Gregorium XV. afferuntur, quoad titulū Immaculatæ Conceptionis anachronismi fallaciam continent.

14 Ex quo patet, quod præcipuum aduersariorum argumentum de sumptum à concessione officij Nogarolis, facta à Sixto IV. tantum abest, quod urgeat post Gregorium XV. quod imò hisce temporibus officium illud videtur non esse amplius recitandum, quia expressè alio utitur, quād Conceptionis nomine, hoc est, præseruationis, & Immaculatæ Conceptionis: cum enim actus priores corrigan tur per posteriores, Gregorij XV. decreto abrogata huiusmodi concessio videtur, & per consequens pœna alijs pro temporis exigentia usum dicti officij improban tibus imposta. Sit argumentum rem ita euincens.

15 Nomen Conceptionis, quo ex decreto Gregorij uti debemus, compatitur in utente sententia negante Immaculatam; ergo non est nomen, cui apponendum sit adiectum Immaculatæ; ergo si dixerim Conceptio Immaculata, ut oratio nomine, quam Conceptionis; ergo si recitem officium Nogarolis, decretum Gregorianum frango.

16 Nec valet, quod dicitur, alios Summos Pontifices post Sextum IV. atque etiam sacrum Concilium Tridentinum Sixti IV. constitutiones confirmasse; scopus enim confirmationis est, ut neutra opinio censuræ subdatur; non autem ut officium Nogarolis confirmetur; & quod præcipue attendendum est, implicat confirmationem Gregorij cadere sub his, de quibus ipse aliter expressè disponit.

17 Semper Tridentinum Concilium nihil aliud intendit, quam utramque partem controversiæ indefinitam relinquere, & contentiōnēs occasiōes resecare sub pœnis à Sixto IV. taxatis; non autem approbare voluit officium Nogarolis.

18 Hoc patet euidenter; nam san. mem. Pius V. dum officium Nogarolis in refor-

reform. Breuiarij in officium Natiuitatis commutauit, profitetur expressè in constitutione, Quod à nobis, &c. se Concil. Tridentino inhærere; itaqù recessis est potius à Concil. in huiusmodi reformatione, si Concilium præfatum officium confirmare voluisse.

19 Additur, quòd expuncto à Romano Breuiario officio prædicto gratis euulgatum est, idem officium à Pio V. viuæ vocis oraculo Fratribus Minoribus fuisse concessum; nunquam enim huiusmodi oraculi legitimum protulerunt, aut proferre possunt documentum; imò ex oraculi proprietorum officiorum illius Ordinis inspectione evidenter concluditur, concessionem Pij V. non includere Nogarolis officium, sed aliquot annis à morte Pij V. transactis prodit prænata quædam impressio dicti officij oraculo prædicto insignita. Ex quo colligi potest, quām facile pietatis praetextus imposturas parat. Nec enim à defuncto Pontifice oraculum prodire poterat, qui dum viueret, noluit officium illud tanquam ex Apostolice Sedis auctoritate recitari.

20 Reliquæ verò assertæ Summorum Pontificum concessiones, cùm oraculum Pij V. supponant, iuxta petentiam suppositionem huius defectus obreptionis vitio laborare videntur, quæ quanti ponderis sint, Eminentiae vestræ dignentur expendere: hoc unum, quod ad rem attinet, religiosissimè obseruandum videtur, ne expressè ab Apostolica Sede officium Immaculatæ Conceptionis approbetur, eiusquæ titulus excudendus concedatur; nisi Gregoriano decreto, & alteri controversie parti præiudicium illatum velint.

21 Sub initium Pontificatus recol. mem Urbani VIII. id validissimè conquisitum fuit magnorum Principum coaceruatis instantijs, ut & festum, & officium Immaculatæ Conceptionis concederetur; quæcumque tunc de Sixto IV. alijsque allata sunt, nunc ipsissimis pœnè verbis refricantur; ut facile inferri possit petitionis variari praetextum, non sensum. Post adhibitas consultationes summa decreti fuit, nihil agendum in alterius sententiæ præiudicium, & ideò nihil omnino fuit concessum.

22 Annotanda secundò est insignis, quæ fit æquiuocatio, quod enim aliquando fidelium pietati, quoad officium Immaculatæ Conceptionis permissum est; imò concessum (nec enim Conceptionis vocabulum reformidamus pro ijs temporibus, quibus etiam officium sanctificationis à Summis Pontificibus, & signanter à Iulio Tertio concessum, & approbatum fuit) pro sensu Ecclesiæ Catholicæ firmatur, Ecclesiæ consuetudinis titulo confidentissimè decoratur, & quam strictè, & rigorosè sumatur ab ipsis, patet, dum Sanctorum Patrum auctoritati disertè præfertur, quæ, si attentius inspiciantur, ita rem describunt, ut Immaculatam Virginis Conceptionem iam Ecclesiæ auctoritate definitam supponant.

Epist. ad
Lugd.

23 Sed Ecclesiæ sanctæ fixa est, & perpetua consuetudo colendi non nisi certam, & indubitatam sanctitatem; quod pro comperto habent sanctus Bernardus, sanctus Ildephonsus, & sanctus Thom. qui hac unica ratione Natiuitatem Virginis Virginis sanctam facere tradunt, quia Ecclesia ab antiquo eam celebrat; nunquam ergo dici potest ex Ecclesiæ sensu celebrari Conceptionem in primo instanti Im-

maculatam; hoc enim adhuc est indefinitum: atque ideo dubitationi subiectum: qui aliter dixerint, videant, quomodo haereticorum os obstinare valent, qui aduersus infallibile Ecclesiae iudicium calumnias ingeminant.

24 Recte Bellarminus Chemnitio respondens argenti, nos celebrare, quod Tomo 27: nescimus, dum fatemur controversiam de Conceptione adhuc indecisam; obiectum, lib. 3. cap. 16. de cul- ait, primarium cultus in hac celebritate esse primam gratiam Virgini colla- tus sancto, tam abstrahendo à tempore, vel instanti, quo collata fuerit: quod huius ex Di- rum. Thoma docente celebrari officium Conceptionis in ratione sanctificationis eius factae in utero matris; quia enim incertum est, quo die, quo vere temporis mo- 3. p. q. 27. art. 2. ad mentum eius sanctificatio facta sit, recte Ecclesia memoriam eius agit die anni- uersario Conceptionis; non instituuntur ab Ecclesia festivitates iuxta has, vel il- las, quae falli possunt, opiniones. Sanctitas ergo dubia, & in opinione posita non proponitur colenda; primò enim, & per se respicitur obiectum cultus; secunda- riò vero populorum pietas.

25 Quare necessariò dicendum est, sanctitatem Conceptionis B. Virginis, quae colitur in Ecclesia Catholica, & iuxta sensum Ecclesiae Catholicae, non esse illam, quam aliqui in primo instanti ponunt, nec illam, quae ab alijs ponitur in secundo instanti; quia utrumque dubium, & opinabile est, & à parte rei aliter se habere potest, sed est illa sanctitas pro instanti illo, quo vere fuit sancta.

26 Ex his corrigit argumentum à verbis responsoriū presumptum, quicunque celebrant tuam sanctam Conceptionem, facta ut, quod id est sit sanctum, & Immaculatum, ut inferatur, Ecclesiam celebrare Conceptionem Immacula- tam, quia celebrat eam sancta. Vox sancta in sensu ab Ecclesia intento, tam pri- mum, quam secundam instans complectitur, sive ut abstrahit à primo, vel à secū- do, & cum sit terminus positivus, sufficit ut in altero instanti verificetur; Vox au- tem Immaculata exprimit sanctitatem per negationem, hoc est per negationem cuius- cūque maculae; ideo videtur excludere maculam pro quounque instanti, & per consequens minus apte, & minus propriè ad utrumque instans referri potest.

27 Sed etiā si idem esset sanctum, & Immaculatum, non sequitur per hoc in- stans Conceptionis dicitur sancta; ergo dici potest Immaculata; ratio est, quia vox san- cta neutri opinioni est alligata, & vere conuenit Conceptioni Virginis pro eo in- stanti, quo fuit sancta. Vox autem Immaculata est alterius opinionis protestatinus; quod probatur ad satietatem ex ipsa aduersariorum scriptura, & ex eorum suppli- ci libello, ubi clarissime per Immaculatam Conceptionem sententiam, quam ipsi tinentur, intelligunt, & cuius definitionem hisce artibus saltem indirecte extorque- re contendunt; itaque vox Immaculata, cuius usum petunt, non se habet indifferen- ter ad utrumque instans, sicut vox sancta: ideo ante controversiae definitionem ab illa voce abstinendum, vel certe non est positiva Ecclesiae probatione promenda.

28 Indulgentiarum concessiones obiciunt, non secus, ac si illae controversiam dirimerent; argumentum decatatum, cui occurrit Gullielmus Estius Doctor Dua- censis, dicens indulgentias non esse concessas opinioni, sed pietati.

29 Nonimus equidem in huiusmodi concessionibus titulos Ecclesiarum,

confraternitatum, &c. sapponi, non diligenter exquiri, si quis colligeret, & in argumentum redigeret indulgentias obtentas titulo epistolæ à Messanæsibus B. Virginis MARÆ assumptæ, iam non esset inter Apocrypha reijienda, si hæc auctoritas vrgeret.

30 Imò, quod proprius ad rem nostram accedit, dum aëtu aduersus titulum stellarij Immaculatæ Conceptionis Apostolica Sedes dignis de causis insurgit, confraternitates delet, & publicum eius exercitium penaliter prohibet, innumeræ extorquentur indulgentiæ, ergo stellarij confraternitates auctoritate Ecclesiæ firmantur simul, & abrogantur? hæc magis vrgent, ubi de expressè vetitis agitur. In controværia de Conceptione, Ecclesia Mater piam fouet intentionem utriusque partis opinantium sine præiudicio veritatis, & non intellectuum assensus, sed voluntatis pios motus spiritualibus fauoribus prosequitur.

31 Subditur approbatio voti quarundam Monialium sub titulo Immaculatæ Conceptionis; sed idem respondemus, approbationem scilicet ad voventium pietatem referri, non ad titulum, quem Pontificum diplomata continent recitatius tantum, non verò dispositiue; nec inconuenit approbari Religionem particularem, quæ erga piam, & probabilem opinionem, devotionem gerat; non enim aliquod falso approbatur, dum pius modus vivendi, non modus opinandi, comprobatur.

32 Magna vis fit in eo, quod Summi Pontifices quomodocumque aliorum, vel pietati, vel opinioni obsecundantes, titulo Immaculatæ Conceptionis in suis Bullis admiserunt, quamvis recitatius; non tamen illi definitius adhærendo; quare ergo titulum eundem non admittet Summus Pontifex Innocentius X. nihil tamen definiendo, & ita opinantium pietatem tantummodo piè fouendo? quæ totius obiectionis summa videtur.

33 Sed & nos interrogando obiectiones soluemus. Antiquiora repetentes novem enumeramus Romanos Pontifices, qui nec recitatius, nec dubitanter, sed assertius, & clare docent, Beatissimam Virginem in originali peccato fuisse conceptam. Damus pro nunc Innocentij Secandi verba: Eua siquidem sine culpa producta, sed filios produxit in culpa: Virgo autem gloria, fuit quidem in culpa producta, sed Filium sine culpa produxit. Innocentij III. Spiritus Sanctus prius in Virgine venerat quando in utero matris animam eius ab originali peccato mundauit. Innocentij V. Beata Virgo fuit in utero matris sanctificata, non ante animationem; qui a tunc gratiæ capax non erat, nec etiam in ipsa animatione, qui a tunc originale peccatum non contraxisset, & sic non equisset universalis Christi redemptione, quod non est dicendum; sed piè considerandum est, quod citò post animationem, vel ipsa die, vel hora, non tamen ipso momento à peccato fuit per gratiam mundata, & sanctificata; aliter fuisset æqualis puritatis cum Christo, hoc non est dicendum.

34 Quare ergo sanctissimus D. N. Innocentius X. Innocentios prædecessores (quomodocumque locuti fuerint) laudabiliter non sequetur? Quid quid pro responso afferatur, & nostram, & ipsorum obiectionem soluet. Status questionis, tem-

porum

21 Pro titulo Immaculatæ Conceptionis. 22

porum discretio, contentio inter fideles, posteriora Pontificum decreta attendenda sunt. Hæc loquendi formulas prudenter, ac prouidè moderantur, atquè prescribunt.

35 Habemus eidens experimentum nullatenus prætereundum. Erigitur à fæl. record. Urbano VIII. Religiomilitaris sub invocatione Conceptionis Deiparæ instantibus Ducibus Mantuæ, & Niueriens. quoties titulus exprimitur in Bulla incipien. Imperscrutab. diligentissimè cauetur, vt verbum Immaculatæ iungatur Virgini, non autem Conceptioni, & cùm in aliqua impressione domi tunc facta titulus Immaculatæ Conceptionis, vel per errorem, vel fraudem irrepisset, sedulò mandante Papa, emendatus fuit, & recollecta, vt probè intelligamus, Urbani noluisse in præsenti statu quæstionis uti Immaculatæ Conceptionis titulo, non tantum dispositiue, sed nec etiam recitatiue, nec prædictorum Dux cum pietatem referendo, cùm tamen Iulij II. Leonis X. Sixti IV. non ignorasset exempla.

36 Hinc patet decretum, imò decreta à Sac. Cong. sub eodem Summo Pontifice Urbano VIII. emanata circa titulum hunc, non esse aliquorum priuatum inuentum, quod nonnulli ausi sunt suspicari; sed ipsius Summi Pontificis rem Apostolico zelo exponentis mandatum.

37 Recentiora ergo ex utraque parte sequenda sunt; nam si vetusta reueluantur, plura multò pro Fratrum Prædicatorum, hoc est S. Thomæ sententia, quam pro opposita extabunt, quæ modo reticentur, cum de principali quæstione non agatur; nec nos ad apocryphas Apostolorum definitiones, ad conflictas reuelationes, ad somniata miracula, ad Bullas adulteratas recurrimus.

38 Basileensem Conuentum in hac parte merito respuimus, nec decet Romanam Sedem accipere formulam ab acephalis, qui illud ipsum decretum in odium defensorum Rom. Ecclesiæ tulerunt, vt protestatur Cardinalis Turrecremata in summa de veritate Conceptionis ad calcem.

39 Cum Patribus Græcis sentimus omnino Immaculatam Conceptionē Virginis, sed iuxta relatum Menologium editū à Genebrardo; quòd si videatur, æquationem ostendit; Conceptio Virginis ponitur 25. die Martij; nono vero Decembribus ponitur Conceptio B. Annæ. Conceptionem ergo actiuam, qua Christum Virgo concepit, quis neget Immaculatam? Sed ubi agitur de Conceptione passiuæ, qua in utero sanctæ Annæ Virgo fuit concepta, Menologij auctoritas, vel iniurialis est, vel depravata.

40 Imperiti concionatores discant hæc populis licenter obtrudere, sed frequenter in sancto officio temeritatis pœnas iuuent; de viris doctis iudicium ferant alij, non ideo eorum conciones approbantur, quia non expresse damnantur.

41 Vniuersitatum, Doctorum, aliorumq; opinantium obijcitur multitudo, sed vota ponderanda sunt, non numeranda, nec populorum consensus diffinitiones fidei facit, vel cogere potest, vt fiant. Ariana hæresis ferè in omnes inuiuit, & teste sancto Hieronymo, ingemiscens totus orbis Arianum se esse miratus est. Sub Pontifice B. Stephano tota ferè Ecclesia, duobus tantum, vel tribus 49. Epis-

Baron. ad
an. 359.
n. 42. &

Episcopis resistentibus, in anabaptifnum abiit; quia tamen non adfuit Summi Pontificis consensus, in quo infallibilitatis priuilegium residet, Ecclesia non errauit; nihilominus mirum est, quod in huius questio[n]is ardorem due[ti] fuerint Patres Salazar, & Valentia alias expendendi, vna cum ijs, que de maiore, vel minore opinionum probabilitate tanguntur; præsentis enim inspectionis non sunt.

42 *Agitur præcisè de titulo Immaculatæ, non Conceptioni, sed Virgini annectendo, ex decreto Sac. Congregationis ad mentem Gregorij XV. & Urbani VIII. quod tamen hoc argumento adhuc impugnatur; si licet scribere, & typis mandare propositionem hanc, Beata Virgo fuit immunis à culpa originali, quare non licet scribere hæc verba, Conceptio Immaculata? Vel sensus est idem, vel non; assignetur ergo, in quo differunt; fin minus, decretum reuocetur.*

43 *Sed respondemus hæc duo differre in modo significandi. Propositio enim, quæ affirmat, vel negat, indicat sensum, vel opinionem priuatam preferentis; terminus vero complexus, præsertim vero epithetum, seu attributum, importat Principis, vel Vniuersitatis approbatum consensum; ut cum dicimus Magnus dux, aliud concipitur, quam si dicatur hic dux est magnus, vel Suarez est magnus Doctor, aliud sonat vox magnus, quam ubi dicitur Albertus Magnus; enuntiatio indicat sensum enuntiantis; simplex prolatio illius termini, magnus, indicat communem, & approbatum consensum: habet ratione modi significandi energiam quandam, & est antonomasticè dictum. Ita si liberè scribatur Conceptio Immaculata, facile censi potest ex communi, imò ex Ecclesiastico consensu statni veritatem illius partis controvrsie; quod ante definitionem omnino fugiendum est; hoc autem in propositione non contingit, ut dictum est; quia refertur ad priuatam scribentis sententiam; ideo rationabiliter unum admittitur, & aliud prohibetur.*

44 *Discrimen hoc ratione suadetur; nam termini sunt principia sermonum; in principijs autem omnes conueniunt, quæ ergo proferuntur per modum termini, videntur omnem controvrsiam excludere. Itaque absolute Conceptio Immaculata Vniuersalem acceptio[n]em significaret, vel supponeret Conceptionis in primo instanti Immaculatæ; ita autem omnes sentire nedum falsum est, sed ex singulis Pontificum decretis liberum aliter opinari.*

45 *Imò dato, & non concessò, quod non differant propositio, & titulus quoad sensum; adhuc tamen locus est illam permittendi, bunc vero prohibendi: quod enidenter probamus: differunt idiomate tantum, non sensu hæc duæ propositiones: Beata Virgo non contraxit maculam originalem: La B. Virgine non ha contratta la macchia originale; ex decreto tamen Pij V. prima propositio scribi potest, non autem secunda Verba Pij sunt hæc: Nemo de hac ipsa questione cuiusvis pietatis, aut necessitatis praetextu, vulgari sermone scribere, vel dictare presumat. Sola ergo idiomatis differentia sufficit, ut Pontifex ex duabus idem omnino sonantibus propositionibus alteram permittat, alteram vetet ad vitandas rudium, & simplicium contentiones: ita ad eundem finem permittuntur quidem impressiones propositionis negatiæ, sed titulus*

25 Pro titulo Immaculatæ Conceptionis. 26

tulus Immaculatæ Conceptionis prohibetur; nam licet esset idem utriusque sensus, alia tamen est ratio tituli, quem & rudes omnes intelligunt, præsertim in librorum titulis oculis omnium peruijs, qui facile ex eorum approbatione, & impræfitione controversiam decisam putabunt, & verè deciperentur.

46 Animaduertendum etiam obiter, quod quæ imprimuntur, requirunt superiorum approbationem; itaque res impressa non nihil ponderis, & auctoritatis ex imprimendi facultate sibi comparat, præsertim in Urbe, ubi Magister sacri Palatij est immediatus minister Summi Pontificis; extra Urbem Inquisitores sunt Apostolicæ Sedis delegati. Quæ ergo imprimenda concedunt, non definiunt quidem de fide, sed ita roborant, ut ex Apostolicæ Sedis auctoritate publici iuris facta censeantur, nec ignari tantum, sed etiam viri docti in hac materia paulò feruentiores, quid argumenti non sumerent ex Romana impressione, si ex his quæ concionatores in facello Pontificio loquuntur, sibi ipsis non leuiter blandiuntur?

47 Si in hac materia decretum sacræ Congregationis ad magni Principis instantiam reuocetur, vel infirmetur; obedientia, quam in reliquis consimilibus decretis exigit eadem sacra Congregatio, fortasse minuetur; hoc enim exemplo improbus quisque de eorum firmitate, vel reuocabilitate poterit dubitare.

48 Etsi titulus uniuersaliter inter dictus postmodum in iudicio contradictorio concederetur, iam tubis inflatis victoriam principalem canerent ij, qui vel in iusto Summo Ecclesiæ Præside victores esse contendunt.

49 Demum hoc humillime subjicimus, in re tam gravi sola dubitatio sufficere potest, ut nihil ulterius innonetur; maxime cum nihil præter decisionem agendum superfit.

Hactenus posterior aduersariorum libellus.

RATIO TRACTANDI, & scopus totius disputationis.

Immacula **I**AM tandem contra piam opinionem conatus omnes patefacti, vites continentis impetu effusæ, astus etiam, & lus callidæ callidiora consilia magna ex parte nudata, & oculis exhibita cernuntur. Sic enim titulus I M M A C V L A T A E CONCEPTIONIS oppugnatur, ut aliud aduersarij agere videantur, aliud agant, & veteres contentiones, quibus pia Mater Ecclesia silentium indixit, magna vi denudo suscitare, & in scholas reducere hiantur. Quin etiam ipsam piam opinionem scommatibus, & aculeatis senten-

Modestæ, & fine fusa-
co defen- tijs apertissimè perstringunt, & exagi-
tiant.

NO S vero, qui bella Domine prælia-
murus, & Ecclesia præunte ad certamen

descendimus, quod pios propugnatores decet, tantum præstatius; si quis autem videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, nec Ecclesia Dei: & Apostolicæ admonitionis memores, si maiorem mordetis, & comeditis, videte, ne ab initio consumamini: modestia, & veritate vine cere stidemus. Itaque quæcumque extratem dicuntur ab aduersarijs, siue ad priuatos errores pertineant, quibus nihil cum opinione pia commune est, siue ad meras calumnias, aut silentio confemnere, aut obiter quatenus ad iustum defensionem opus fuerit indicare, satis duceremus.

EST insuper præ oculis habendum non suscipi à nobis ex instituto enodationem difficultatum circa gratias à Secunda Apostolica piaæ opinioni concessas emergentium, quomodo scilicet consistere possint, opposita sententia in eodem statu, & terminis manente; quod genus propriæ ad titulum I M M A C. CON-

CEPT.

*Isai. 7.
iuxta 70.*

CEPT. non spectat, sed illi cum festi institutione, indulgentiam largitione, & alijs gratijs communē est: immiscentur autem ab aduersarijs, vt multum caliginis tribunalibus offundatur, cūm potius prophētica vox attendenda esset, *Nisi crediderritis, non intelligetis.* Hoc solum planum facere conabimur, IMMACVLATÆ titulū additum CONCEPTIONI originem dacere ab Ecclesiæ auctoritate, in eius vsu, sicut in multis alijs, piām opinionem pio fauore, & benigno affectu prosequentis.

*Scopus disputationi
præfigi-
tut.*

VERVS igitur, & vnicus disputatio-
nis nostræ scopus est, Titulum IMM A-
CVLATÆ tribuendum CONCEPTIO-
NI Beatissimæ Virginis MARIAE in offi-
cij Ecclesiasticis, & ubique, eo quod in legitima,
ac iustissima possessione fit ex Doctorum,
& Academiarum consensu, Pontificijs diplo-
matijs, Missalibus, & Brevarijs approba-
tis, ceterisque instrumentis, scriptis, & actio-
nibus iuridicis, in qua possessione, vt quod op-
timō iure, manu teneri debet, & conseruari:
omnes autem huius iustæ possessionis ti-
tulos in articulis adducemus, & adamus-
sim examinabimus. Ad hanc æquitatis, &
pietatis plenam defensionē accingimur,
& pijs omnibus ad bella doctis arma mi-
nistramus, adita prius Vrbe fortitudinis
nostræ, in qua, narrante Domino, & militiæ
maternæ adscribente, populi, & populorum
principes, aut strenue præpliantur, aut sicut
lætantium omnium chori triumphum agē-
tes pacifice habitant.

Psal. 86.

AD BEATISS. VIRG.
MARIAM sine peccato ori-
ginali conceptam DE-
PRECATIO.

SVB tuam, ò VIRGO prudentissima, *B. Virgo*
ac fortissima, tutelam, & præsidium *in sui ip-*
confugimus imbecillitatis nostræ cōscijs, *suis defens*
& in eassum, nisi à te confortemur, labo- *tionem ins*
raturi. IMMACVLATAM CON- *ploratur.*
CEPTIONEM tuā elucidantibus sem *Prosa. 3.*
per ades, eos vitæ æternæ candidatos pro-
nuntias, tantaquè spē alacres reddis, & in-
niētos. Ducem illem nostrum Ioannem *Iudic. 5.*
Scotum Doctorem tuo beneficio subti-
lem, seruum verò tibi addictissimum, &
summopere gratiosum, tuæ puritatis vin-
dicem, usque ad capitum (quæ tua est dig-
natio!) inclinationem honorasti. Plusquā
satis omnes in uno illo honoris accepi-
mus, & de tuo inuicem solliciti id arden-
tibus desiderijs exposcimus, vt tuum inua-
men sentiant, quicunque tuam SANCTAM *Psal. 73.*
CONCEPTIONEM propugnant. Ceſſa-
uerunt olim fortes Israel, & quicuerunt, do- *nece surgeret Debora, surgeret mater in Israel.*
Exurge, ergo. Domina, Mater Dei, & no-
stra, *Exurge, ergo. Domina, Mater Dei, & no-*
stra, *indica causam tuam: decertantibus ro-*
bur, scribentibus sapientiam, pijs constan-
tiam, seruis tuis veritatis amorem affluen-
ter tribue, vt sicut beata ab omnibus ge-
nerationibus diceris, ita cunctorum ore
fidelium, quām latè Christiana psalt Ec-
clesia, CONCEPTIO tua IMMACV-
LATA prædicetur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quid per Immaculatam Conceptionem B. Virginis
MARIAE intelligi debeat ex mēte omnium Doctorū,
ab initio exortæ, & agitatæ in scholis controuersiæ
de eiusdem B. Virginis à peccato origi-
nali præseruatione?

Significa-
1 *V*T tota nostra disputatio firmis
principijs, tanquam fundamentis
iusto Imma iactis nitatur, & tituli, quem defendimus,
culatæ Cō significatione intellecta, apertissima me-
ceptionis thodo procedat: accuratè examinandum,
primū fla & stabiliēdum est, quid his vocibus, IM-
maculata, MACVLATA CONCEPTIO, Do-
ctores omnes, cuicunque scholæ, aut opi-

nioni nomen dederint, semper intellexe-
rint, & ab alijs intelligi voluerint. *latæ ab
antiquis*
2 *Q*VI A verò non quocunque ius, *simis tem-*
nec quācūque possessionem titulo IM-
MACVLATÆ CONCEPTIO- *poribus re*
NIS vendicare profitemur; sed illius iu- *petitio, ut*
ris, & possessionis manutentia, in qui- *non neceſſa*
bus à legitimo iudice, lite quasi cōtestata, *faria, omis*
titur.

Possessio-
nis titulus
Immacu-

& utraque parte audita, collocatus fuit; non recurremus ad immemoriales præscriptiones; tametsi sciamus à doctissimis viris immunitatē B. Virginis à peccato originali haberi pro traditione Apostolica, imò & Ecclesiæ veteris testamēti. Sic P. Ojeda Soc. Iesu lib. Hispanicè edito, cui titulus est, *Informatio Ecclesiastica pro Immac. Concept.* P. Salazarus eiusdem Soc. suæ defensionis cap. 35. & 42. Item P. Granad. tract. de Concept. à cap. 18. P. Egid. de Præsentat. Augustinian. lib. 3. de Concept. q. 4. art. 3. n. 8. Francisc. Biuar. in Historijs mirabilibus. &c. in vita D. Beatricis de Silua, 2. p. §. 12 fol. 59. Hieronym. Aznar lib. conceptuum in honorem purissimæ Conceptionis. cap. 21. fol. 109. Franciscus de Torres cap. 11. fol. 45. Miranda in tract. Lat. q. 20. fol. 550. & nouissimè Ioannes Tamayus Salazarus Illusiris. Inq. Gen. Secretarius, ad vitam S. Epitati, vbi ab ipso momēto, quo B. Virgo cōcepta fuit, per singulos annos testimonia pro eius Immaculata Conceptione, & festi antiquitate, ordine recēset, à pag. 230. Nos de huiusmodi traditione nihil in præsenti statuētes, ad ea solū tempora prouocamus, quibus publicè, & solemniter disputata est in scholis hæc quæstio: *Vtrū B. Virgo peccatum originale contraxit?* Alijs Doctoribus affirmatiuā partem, alijs negatiuā, quæ Pīz Tempus opinionis nomen obtinuit, sequentibus: exortæ cōt cūius disputationis semina etate D. Bernouversiae Magistri sententiarum iacta vidētur, idest, circa annum Domini millesimū centesimam quadragesimumquintum; nata autem, & propagata sāculo sequenti.

Que puri 3 AD HÆC, non omniam auctōrū, tas ad significationē qui quomodolibet de hac controvērsia nificationē egerunt, ratio habenda est; sed eorum tālūm, qui Catholicè, & doctè, absque vlla erroris nota, in ea versati alterutri parti conceptionis contradicēterunt. Nam qui B. Virginis Conceptionē ideò dicebant sanctā, quia in Virgine ante animationem verā aliquā sanctitatē reperiri posse existimabant, procul repellendi: corūque error in epist. ad Canonis. Lugdun. D. Bernard adscripta, quæ est inter eius epistolās ordine 174. dissentē his verbis impugnatur. *Vnde ergo Conceptionis sanctitas? An di-*

citur sanctificatione præuenta, quatenus iam sancta conciperetur, ac per hoc sancta fuerit, & conceptus? Sed non valit ante sanctitatem esse, quām esset. Quod si corpori Beatis. Virginis ante animæ infusionem aliqua tribuatur puritas, vel munditas, & liberatio à contagione peccati, allo omnino sensu, quām error prædictus adstruebat; ne hoc quidem ad rem nostram pertinet, aut illa puritas, quæcumque sit, nomine Immaculatae Conceptionis extimetur. Quamuis enim fateamur Conceptionis vocem pro formatione fœtus in utero ante animæ infusionem non infrequentiter accipi; apud Doctores tamen de Conceptione Virginis disputantes præcipua, & fere unica dissensio erat de primo instanti, seu momento animationis, in quo absolute verificatur, B. Virginem habere esse: id quod infra ex eorum verbis lucidius patebit.

4 EST ergo Conclusio huius articuli: *Nomine Immaculatae Conceptionis ex mente Concilij omnium Doctorum ab initio exortæ in scholis Immaculatae controvērsiae intelligi debere carentiam maculae latae Contra peccati originalis in B. Virgine, in illo principio ex me instanti, quo eius anima corpori unita consensu fuit, & verè affirmari potuit, concepta est Doctorum MARIA: ita ut hæc omnes propositiones significantur æquivalentes, & eandem propositis vim carentiam habeant: Conceptio B. Virginis ejus Immaculatae latae: B. Virgo in primo instanti sua anima originalis distinctionis fuit munda, & immunis ab originali in primo peccato: B. Virgo præuentente, & operante instanti diuina gratia, nunquam actualiter subiactuit animatio peccato originali: B. Virgo peccatum originale nisi non contraxit: B. Virgo in primo instanti sui est. Propositione se habuit gratiam iustificantem: B. Virgo in tenebris æquiproximo instanti Conceptionis fuit sanctificata: valētes in Conceptio B. Virginis fuit pura, sancta, in hoc mate contaminata, sine peccato originali: B. Virgo ria. à peccato originali fuit preservata: Et plures aliae, quæ indiscriminatim à Doctoribus, verbis tālūm variatis, re eadem permanente, ad explicationem pīz opinio nis adhibebantur, adeò, vt qui quamlibet illarum proferret, ita aperte, & simpliciter IMMACULATAM CONCEPTIONEM enuntiaret, ac si prædictis omnibus propositionibus, & loquēdi modis simul vteretur: vt benè vidi Gabriel, qui hac controvērsia maximè vigēte, scil.*

tempore Sixti IV. floruit, & in 3. dist. 3. q. 1. § His præmissis, istas consequentias, ut inuicem connexas infert: Ecclesia statuit festum Conceptionis: ergo eius (idest, Virginis) Conceptio est sancta, & per consequens Immaculata, ergo sine originali.

*Ratio
equiu-
lentie.*

5 RATIO autem æquivalentie inter propositiones prædictas, & titulum Immaculatæ Conceptionis in promptu est, quia licet vox *Immaculata* latius patet, quam puritas ab originali peccato; tamen si addatur Conceptioni, restringitur ad solam culpæ originalis parentiam significandam; nam in instanti Conceptionis, nec alia macula contrahi potest, nec formaliter impediti per gratiam prescruantem.

*Diuinio
Doctorum
in tres clas-
ses, iuxta
totidē 15.
poris diffe-
rentias.*

6 CVM verò nulla alia probatio ne conclusio, quam Doctorum testimonijs indigeat, & maximè ad nostram causam conduceat continuatus, & uniformis vsus tituli Immaculatæ Conceptionis, & propositionum æquivalentium inter variis controuersiæ status propter decreta Sedis Apostolicæ, tria tempora distinguentes, in totidem classes Doctores diuidimus. Primum à controuersia exorta ad Sixti IV. Pontificatum, qui sedere cœpit an. D. 1471. & anno 1476. festū Conceptionis, quod priuatum antea celebrabatur, ad vniuersalem Ecclesiam extendit, ut habetur in *Regesto, colum. 46.* Secundum, à Sixto IV. ad Gregor. XV. qui anno D. 1522. idem festum, non alio, quam Conceptionis nomine celebrari præcepit, *ibid. colum. 185.* Tertium, à Gregor. XV. ad hunc usque diem. Et cū omnes in prædicta conclusione conuenire debeamus, mixtim autores piæ opinionis, & oppositæ producemos; nec enim id nunc agimus, ut pro opinione pia testimonia colligamus; sed ut germanum significatum Immaculatæ Conceptionis, & loquutionum æquivalentium, tam apud defendantes, quam impugnantes liquidò, & manifestè aperiamus.

PRIMA CLASSIS DO-
CTORUM, qui ante Sixti IV.
Pontificatum scrip-
serunt.

7 I G I T V R à Doctoribus ante Sixt. IV. incipientibus, primus occurrit PETRVS COMESTOR Historiæ Scholasticæ Magister, qui in libello doctissimo *de pura Virginis Conceptione Antuerpiæ*, & alibi excusso, explicans de B. Virginie illa verba Psal. 86. *Ipse fundauit eam altissimus, ita scribit.* Intellige quod ait, ipse fundauit eam: ipse, non aliud, non vetus Adam, sed nouus nouum iecit fundamentum super quod tam præclarum, tam insigne surgere adificium; alioquin si veteris ruinas mansere vestigia, si veteri superadificatum est: vetus Adam, non ipse adificauit eam altissimus. Agnoscitur hic libellus Petri Comestoris à Triteinio, Possevizo, Salazar lib. de Concept. cap. 38. num. 25. & cap. 42. sacculo 12. pag. 421. *Miranda* q. 18 fol. 480. Ex eodem Petro Comestore in sermone quodam super *Isaiam*, citat Bandelus hæc verba: *Fuit B. Virgo cum culpa, & poena concepta; sed quia fuit in utero sanctificata.* &c. cuius testimonij fides sit penes auctorem. Nobis ad scopum huius articuli vtraque auctoritas fauet: scimus enim puram, & Immaculatam Virginis Conceptionem intellectam ab eo tempore de primo instanti eius esse, siue assereretur, siue negaretur.

Petrus Co-
mester.

8 ALEXANDER HALLEN-
SIS, 3. p. q. 9. memb. 2. agit de sanctifica-
tione B. Virginis per quatuor articulos. In primo inquit, *An B. Virgo ante suam Conceptionem sanctificata fuerit?* In secundo, *An in ipsa conceptione sanctificari potuerit?* In tertio, *An & post conceptionem ante animæ infusionem?* In quarto, *An post infusionem animæ in utero matris?* Eius resolu-
tio in hoc quarto articulo est: *Gloriosa Virgo ante suam nativitatem post infusionem animæ in suo corpore, fuit sanctificata in utero matris:* Quæ non eodem modo ab omnibus intelligitur: alij enim verba illa, post infusionem animæ, interpretantur de ordine temporis, alij de ordine natu-

Alexander
Hallen sis.

ra,

ræ, iuxta signa posita à Mayrone infra referendo: nemo autem inficiatur, si Alexander solam naturæ prioritatem inter infusionem animæ, & sanctificationem B. Virginis agnouerit, ita ut hæc propositio sit vera in eius sententia, *Gloriosa Virgo post infusionem animæ in suo corpore, ordine naturæ, sed in eodem instanti temporis, fuit sanctificata in utero matris, idem expressisse, quod alij per Immaculatam Conceptionem, nec amplius in præsenti statuimus, aut probare conamus.*

Albertus
Magnus.

9 ALBERTVS MAGNVS in *Mariali de Mariae laudibus super Missus est, apud Bibliothecam Virginieam P. F. Petri de Alva Franciscani*, fol. 296 cap. 166. *B. Virgo debuit quidem in peccato originali concipi, sed statim ab ipso penitus mundari. Idem Albertus lib. de Mariæ laudibus apud Canisium lib. 5. de Maria Deipara cap. 27. pag. 598. col. 2. & Salazar cap. 32. pag. 432. col. 2. Hæc enim Virgo sola à communis illa regula excipitur: Omnes in Adam peccauerunt. Hæc diuersitas sententiarum passim occurrit apud veteres de hoc mysterio loquentes. Constat verò ex illis cōtrouersiā fuisse de instanti illo, quo homo concepitur, & originale peccatum cōtrahitur, scilicet primo animationis momēto, & pro illo affirmasse B. Virginis sanctitatem, qui eius Immaculatam Conceptionem defendebant.*

S. Thommas.

10 S. THOMAS 3. p. q. 27. art. 1. ad 4. *Peccatum originale trahitur ex origine, in quantū per eam cōmunicatur humana natura, quā proprie respicit peccatum originale: quod quidē sit, quando proles concepta animatur. Ecce instans, in quo volvitur cōtrouersiæ status. Et art. 2. in fine corp. Vnde relinquitur, quod sanctificatio B. Virginis fuit post eius animationem. Ecce conclusio similis resolutioni Hallensis, ex qua constat piam opinionem explicari per sanctificationem in instanti animationis, sicut oppositam per sanctificationem in tempore sequenti. De mēte autē S. Thomas latè in Regesto.*

S. Bonaventura.

11 S. BONAVENTVRA in 3. d. 3. q. 2. *Notandum, quod quidam dicere volunt in anima gloriosæ Virginis MARIE gratiam sanctificationis præuenisse maculæ peccati ori-*

ginalis. Et infra. Ideo in instanti sue creationis fuit sibi gratia inf. s., & in eodem instanti anima infusa est carni. Et infra. Aliorum positio est, quod sanctificatio Virginis subsequuta est originalis peccati contractionem. Postea resoluta, B. Virginem originale peccatum contraxisse.

12 SCOTVS ead. d. q. 1. per huiusmodi propositiones Immaculatam Conceptionem exprimit: *Potuit Deus in primo instanti illius animæ infundere sibi gratiam: MARIA in primo instanti habuit iustitiam, innocentiam: Fuit iusta, innocens: Non contraxit peccatum originale: A peccato originali fuit præseruata: & similibus.*

13 IOANNES BACCONVS in *Bacconus*, 4. d. 2. q. 3. art. 3. multa ex lib. S. Anselmi, quē in Regesto damus, col. 11. ferè ad verbū desimens, expressè loquitur de instanti, in quo B. Virgo facta fuit: & in hoc sensu vocat carnalem MARIE Conceptionem sanctam, & Deo acceptam.

14 ALVARVS PELAGIVS Ord. Min. lib. 2. de planctu Ecclesiæ cap. 52. Si enim in peccato originali, quod contrahitur in animæ infusione, non fuisset concepta B. Virgo, sanctificatio necessaria non fuisset.

15 FRANCISCVS de MAYRO. *Franciscus NII Doctor Illuminatus in sermonibus, de Mayro Venetijs excussis an. 1493. ser. 2. in festo ronij. Conceptionis Virginis MARIE. Septima cōsideratio est, quando illud peccatum originale cōtrahitur. Dicitur autē, quod in primo instanti conceptionis humanae: unde dicitur Iob 13. Quis potest facere mundum de immundo conceputum seminem? Intelligendū est tamen, quod illud instantis dividitur in quatuor signa ordinis naturæ, vel originis: in quoruī primo corpus organizatum generatur, cū esse formæ subtilissimæ in instanti fiat: in secundo anima rationalis à Deo creatur, quia ordine naturæ materia præcedit suā formā, &c. In tertio anima rationalis tali corpori unitur, & infunditur post creationem, quia cuiuslibet formæ esse præcedit natura suo inesse: in quarto anima contrahit peccatum originale, &c. Ista tamen intelliguntur de communī lege, quia ubi priuilegium datur, ius cōmune non habet locum. Et infra, eod. serm. Undecima cōsideratio est, qualiter Mater Domini fuit præseruata, ne contraheret peccatum originale: quod latè prosequitur.*

*Alvarus
Pelagius.*

Ioannes Arag.R. 16 IOANNES I. Aragonii Rex, in Priuileg de Concept. V. MARIÆ & expedito an. 1394. quod in Regesto scripsimus colum. 285. Disputatores sibi erubescant de tam præclarâ, Immaculata, & pura Conceptione Virginis violenta producere argumenta Decuit enī, ut ea puritate niteret, qua sub Deo nequit maior intelligi. Decuit & profectò perfectam, & perfectissimam, purissimam, & decoram semper extitisse. Ad uerbum semper, quod etiam includit, imò præcipue respicit primum animationis instans, subiicitur tanquam declaratio, & repetita expressio tituli *Immaculatae Conceptionis*. Quod autem sœcularem principem inter Doctores recensemus, ipsius Priuilegij dignitas facit solidæ eruditio- nis pleni, quæ vel ipsi principi suppetebat, vel præstantioribus regni Theologis tribuenda est, quos ad rem tantam in cō- filium adhibitos dubitari non potest, vt obseruat *Ioann. de Pineda Soc. Iesu, animadver- sione 2 ad idem Priuileg. num. 2.* Vnde non solam Regiam auctoritatem hic habemus, sed iudicium Theologorum regni Aragoniæ, & eius Academiarum.

Dialogus nomine Raymudi Lalli. 17 OCCASIONE huius editi regij, & eodem ipso anno prodijt *Dialogus Aueniōne habitus inter Canonicum, Iacobitam, & Canonistam, doctus sanè, & acutus: quē sub nomine RAYMVNDI LVLLI vidimus, eiusdem editio- nis, quam Pineda ibid. num. 5. citat ex Christophori Columbi Bibliotheca, an- no 1491. Hispali. Sed quia Lullus ad tē- pus Ioannis regis non peruenit, iuxta certi- torem chronogiam, & initio dialogi adeò signata mentio fit prædicti priuile- gij, ut non appareat de quo alio intelligi possit, difficultate de auctore omissa, ope- ris inscriptio est: *Liber de Intemeratæ Vir- ginis MARIÆ Concepta ab omni labo ori- ginali innomini.* In tertia verò parte libri, §. *De tertia metaphora*, sic loquitur Au- tor. *Vnde si in subiecto Conceptionis Vir- ginis pescatum originale foret contractum in infusione animæ in corpore, sequeretur Filiu- Dei, qui est causa finalis, contrahere ipsum peccatum, &c. & per totum librum has duas propositiones sapè repetit: B. Virgo non fuit concepta in peccato originali: &**

B. *Virgo sine originali peccato fuit concepta:* vnde colliges, quām indiferenter Do- ctores vñ suētint nomine *Immaculatae Conceptionis*, quod habetur in priuilegio Regis, & loquutionum æquivalentium, quibus absque discrimine vitunt eiusdem priuilegij defensor.

18 IOANNES CAPREOLVS *Ioannes in 3.d. 3.q. 1.art. 3. respondens ad argu- mentum piæ opinionis, quo probatur lus.* Capre- olus. B. *Virginem præseruandam fuisse à pec- cato originali, vt Christus D. exerceret erga ipsam perfectissimum actum me- diandi, sic ait. Circa tertiam probationem. Primo probaretur, quod B. Virgo in primo instanti sue Conceptionis fuit beata, quoniam tale bonum potuit babere per Christum mediatorem: & similiter, quod fuerit in cor- pore glorificata: quæ omnia falsa sunt. Ex qua responsione aperè constat assertio- res *Immaculatae Conceptionis* nihil aliud hoc nomine intellexisse, quām gratiam B. Virgini collatam in primo instanti sui esse.*

19 IOANNES TAVLERVS il- luminatus Theologus Ord. Præd. in ser- vico de Purific. Virginis inter eius opera edit. Colon. anno 1615. pag. 547. Hinc illi (Virgini) accessit decor, quod cupa origi- nalis perpetuò expers fuit, à qua præserua- rat illam Filius eius, ita ut ne momento qui- dem temporis, vel iræ filia, vel vas immun- dum, vel diabolico subiecta dominio fuerit.

20 EX scriptis PETRI de CAN- Petrus de DIA eadem significatio *Immaculatae Candia, Conceptionis luculenter colligitur: quæ poſtea A- quia nobis videre non contigit, P. Ber- lexad. V. nardinum de Bustis testem producimus, qui eum his verbis citat serm. 4. de Con- cept. Petrus de Candia ex Ordine Minorum ad Pontificatum Summum electus, & Ale- xander V. denominatus, *Immaculatam Vir- ginis Conceptionem approbavit in 3.d. 3. & exsistens in Pontificatu hanc opinionem dici- tur terminasse in ciuitate Pisarum an. Dom. 1411. Atque statuisse, ut ab omnibus teneri deberet: vnde magister Ioannes Varzo in 3.d. 3. inquit. Sanctissimus Dom. Papa Alexad. V. approbavit opinionem Minorum, quod ad *Immaculatam Virginis Conceptionem atti- net. Quæ ista approbatio fuerit, non est***

Ioannes Tavle- rius.

37 Pro titulo Immaculatæ Conceptionis. 38

modò discutiendum; sed accipienda tantum expressio opinionis Minorum per nomen Immaculatæ Conceptionis: nemmo enim ignorat Minorum opinionem in hac re eandem esse cum opinione pia, & asserere sanctitatem B. Virginis in primo Conceptionis instanti.

S. Vincentius Ferrer. 21 S. VINCENTIVS FERRE-RIVS serm. 2. de Natiuit. B. Virg. expoenens de ipsa illa verba Gen. 1. fiat lux. Non credatur, quia fuerit sicut in nobis, qui in peccatis concipiuntur, sed statim atque anima fuit creata, fuit sanctificata: & statim Angelii in celo fecerunt festum Conceptionis. Et infra. Lux dicitur illa benedicta generatio Virginis MARIÆ, quia sine tenebra culpe facta est. Nota loquutiones æquivalentes, Anima sanctificata statim, ac fuit creata: Generatio MARIÆ sine tenebra culpe, quod ipsum intelligimus per Conceptionem Immaculatam.

Gerson. 22 IOANNES GERSON 2. parte, serm. de Concept. Prima mulier fuit creatalibera, & non serua: sed dignior, & nobilior fuit secunda mulier, quam prima; ergo ipsa fuit creat a libera, & non serua.

Petr. Aliacensis. 23 PETRVS ALIACENSIS cardinalis in 3. d. 3. q. 1. eodem omnino sensu appellat puram Virginis Conceptionem.

S. Bernardinus. 24 S. BERNARDINVS SENENSIS, & S. IOANNES de CAPISTRANO eiusdem argumenti, & tituli libros scripserunt, scilicet, De pura Virginis Conceptione, latè eius præseruationem à peccato originali probantes.

Abulensis. 25 ABVLENSIS Paradoxo 5. cap. 161. fol. 105. column. 3. in edit. Veneta, an. 1615. Illi autem, qui Dominam nostram in originali conceptam dicunt, sed non natam, cùm prius eam purgatam afferant, fati cōpelluntur eam per aliquod modicum mansisse in originali macula, siue illud paucum, siue maius sit, &c. Et infra eod. cap. Si vero B. Dominam nostram Virginem sine originali conceptam, & natam afferamus, & consequenter, nec purgatam in utero, cùm purgari nequeat, qui nullam maculam incurrit, iuxta positionem communem Fratrum Minorum, quæ pietatem magis tangit, atque rationabilius est eam teneri, quoique quid-

piam in hac re maiorum definierit auctoritas, &c.

26 SED quomodo pia opinio ante Concilium Six. IV. explicata, & intellecta sit, neminem repugnaturum existimamus, quin optimè petatur ex decreto Concilij Basileensis, quod integrum in Regesto leges colum. 20. Sic ergo Basileenses. Hactenus difficultis quæstio in diversis partibus, & coram hac sancta Synodo super Conceptionem ipsius gloriose Virginis MARIÆ Matris, & exordio sanctificationis eius facta est, quibusdam dicentibus ipsam Virginem, & eius animam per aliquid tempus, aut inflans temporis subiacuisse actualiter originalis culpe: alijs autem è consuerso dicentibus, a principio creationis sue Deum, ipsam diligendo, gratiam eidem contulisse, per quam à macula originali illam beatissimam personam liberans, & præseruans, sublimiori sanctificationis genere redemit. Et infra. Doctrinam illam differenter gloriosam Virginem Dei Genitricem MARIAM, præueniente, & operante diuini numinis gratia singulari, nunquam actua inter subiacuisse originali peccato; sed immutarem semper fuisse ab omni originali, & actuali culpa, sanctamque, & immaculatam, &c.

27 CLAVDEMVS hanc primam *Ioannes Bassolis.* Doctorum classem testimonio IOAN-NIS BASSOLIS, in 3. d. 3. q. 1. § Quatum ad primum. Dico, quod conceptio alicuius hominis, vel mulieris naturaliter propagata & duersimodè accipitur. Vno modo pro commixtione seminum viri, & mulieris, quando incipiunt agere mutuo, & pati adiuicem. Alio modo accipitur pro totali formatione, & processu organizationis corporis usque ad animationem, vel animæ infusionem. Tertio modo accipitur, & magis propriè, pro animatione ipsa, & instanti illo infusionis animæ. Et infra. Ad propositum dico, quod intentio est loqui de Conceptione Virginis tertio modo. Et §. Quatum ad tertium. Videtur dicendū, quod Deus potuit, & decuit hoc fieri, quod ipse præseruat Virginem Matrem suam dulcissimam, ne peccatum origuale contraheret in sua conceptione tertio modo dicta, ita quod defacto B. Virgo origiale non contraxit.

Epilogus

28 EX tanta igitur auctorum confessione indubiatum relinquuntur Sixtum ma Docet IV. cum celeberrimas illas Extranagan- tes

tes de Conceptione Virginis edidit, piam opinionem sub prædictis terminis à suis assertoribus, & eorum aduersarijs declaratam reperisse, & Immaculatam Conceptionem pro sanctitate in primo instanti animationis B. Virginis communivs receptam.

DOCTORES ÆTATIS,
seu classis secunda à Sixo. IV.
ad Gregor. XV.

29 **S**EGUNDI temporis Doctores, scilicet à Sixto IV. ad Gregor. XV tam piæ opinionis, quæm oppositæ, antequam à Paulo V. eis silentium indicetur, idem prorsus, nec minimum ab antiquis discrepantes, nomine Immaculatæ Conceptionis intellexerunt.

Bernardi
nus de B
ustis.

Bædelas.

30 BERNARDINVS de Bustis primam partem Rosarij B. Virginis in scriptis de *Immaculata* eius Conceptione: deinde sermonum initio. *Sermo primus in festo Immaculatæ Conceptionis Beatis. Virginis MARIAE*, in quo disputatur, ac defenditur, sanctissimam Virginem absque peccato originali conceptam esse. Officium eiusdem de hoc mysterio habes in *Regesto columna 71.*

31 VINCENTIVS BANDELVS de Castronovo in sua solemnis disput. edita an. 1502. cap. 1. B. Virgo fuit sicut ceteri homines in originali peccato concepta: quam conclusionem sic intelligo: B. Virgo in primo instanti, quo anima sibi fuit infusa, caruit iustitia originali, quæ sibi debetur, & quam utique habuisset, si Adam non peccasset. Hæc est assertio piæ opinioni directè opposita, ex qua optimè colligitur Immaculatæ Conceptionis defensores tribuisse B. Virginis gratiam iustificantem in primo instanti, quo anima sibi fuit infusa.

Iodocus
Clichto
neus.

32 IODOCVS CLICHTO-
VEVS lib. 1. de puritate Conceptionis B. MARIAE Virginis, cap. 6. argumentum ducens ex loco Cant. 4. Tota pulchra es, amica mea. Si solum post sanctificationem fuit pulchra, & maculae immunis, non etiam in ipso Conceptionis momento; non igitur tota

fuit pulchra quæcum ad uniuersam suæ durationis moram; sed partim quidem speciosa post abrasam peccati scoriam, & partim foeda, at quæ labefacta jorde, antequam scilicet expurgaretur, & tunc fuisse inuisa, & odiosa Deo, addicta quæ damnationi. Quo igitur paœ tota fuisse pulchra, quomodo semper dulcis amica Dei, aut quomodo in ea nunquam fuisse macula? &c.

33 IOANNES MAIOR in 3. d. Maior.

3. q. 1. cuius titulus est, *An Christifera Virgo fuerit in peccato originali concepta?* Duplex (inquit) est conceptio: quædam carnis, quæ fit in seminum commixtione, quæ dicitur conceptio seminis, quæ animationem praedit tempore. Alia est conceptio in fœtus animatione, quæ est conceptio hominis, vel natus in rerum natura, secundum illud Matth. 1. *Quod natum est in ea, de Spiritu Sancto est.* Et infra. Decuit Deum præseruare Christiferam Virginem, ne unquam fuisse per unum instans in originali peccato concepta. Subiungit: Ita factum est. Item: *Diva Virgo non est in originali peccato concepta, sed ipsa est concepta sancta.*

34 ANTONIVS CVCARVS Ant. Cu-
Bonitus Episcop. Acernens. Ordin. Mi-
nor. lib. inscripto, *Elucidarius Virginis, de
Conceptione Incontaminata Virginis gloriose,*
Neapoli 1507. fol. 52. Incipit secunda pars huius libri, in qua declaratur, & ostenditur Virginem conceptam fuisse sine originali peccato, & semper fuisse puram, sanctam, mundam, & liberam ab omni peccati macula: quod latissime prosequitur.

35 PETRVS de Aquila Ordin. Petrus de
Min. in 3. d. 3. q. 1. §. Alia opinio. Pecca-
tum originales ponitur in conceptione natura-
rum, quia cum anima infunditur corpori infe-
ctio, inficitur & ipsa: & isto modo probatur,
quod Virgo non fuit concepta in originali
peccato.

36 CAIETANVS 3. p. q. 27. Caieta-
art. 2. Neutra pars fidei documentis aduer-
sus. Nam si teneatur, B. Virginem contra-
xisse originales peccatum, stat, omnia consona-
inueniri. Si autem teneatur, V. Virginem non
ex vi conceptionis, sed ex gratia singularissi-
ma in ipso instanti infusionis animæ infusa illi
animæ, præseruatam ab originali peccato, ni-
bil contra fidem tenetur, &c.

37 FRAN-

Leuchte-
tus.

37 FRANCISCVS LEVCHE-
TVS in 3.d.3.q.1.cui titulus est. *Vtrum
B. Virgo fuerit concepta in peccato originali?*
Circa medium: *Præterea, in primo instanti
potuit Deus creasse gratiam in anima B. Vir-
ginis, ergo. &c.*

Ovandus. 38 OVANDVS ead.d.q.3.art.2 qui
titulu habet, *Virū B. Virgo per aliquid in-
seans fuerit sub originali? Dub. 6. cui hic ti-
tulus præponitur: Num B. Virgo in primo
instanti animationis sanctificata fuerit? Initio.
Questio ista inter auctores celeberrima,
buias articuli est præcipua.*

Bellarmino-
nus. 39 BELLARMINVS lib. 4.de
aniss.grat. & statu pec.cap.16. Sine peccati
originalis macula fuisse existimamus animam
B. Virginis in ipso etiam primo instanti sua
creationis, & infusionis in corpus, ita ut nū-
quam persona illa actu existens peccatum ha-
buerit.

Azorius. 40 IOANNES AZORIVS lib.
4. Instit. Moral. cap. 34 q. 3. pag. 354. Ve-
ra sententia est B. Virginem esse seruatam à
peccato originis, quia in ipso primo temporis
momento, quod est concepta, fuit una cum gra-
tia, & sanctitate.

Canisius. 41 PETRVS CANISIVS lib. 1.
de Maria Deipara Virgine, csp. 6. Tit. Dispu-
tatio cōtra eos, qui salva Ecclesiæ fide, Immacu-
latā Virginis MARIE Conceptionē oppug-
nant: vbi eorū opinionē referens, ait: Mi-
rabiliter speculantes eodē quasi tēporis pūcto
animā Virginis, cū in corpus iafundentur, cō-
traxisse peccatū, & statim ab eo singulari Dei
gratia expurgatim fuisse. Deinde contra
hoc assertum copiose agit pro B. Virgi-
nis præseruatione.

Valentia. 42 GREGORIVS de VALEN-
TI Ato. 4. disp. 2. q. 1. punc. 2. cuius ti-
tulus est, *An B. Virgo fuerit sanctificata in
ipso conceptionis momento, ita ut semper fuerit
ab originali peccato immunis?* Resp. affir-
matiū.

Ludosi-
cus Car-
nialis. 43 LDOVICVS CARVAILA-
LVS in Declaratione Expostulatoria pro
Immaculata Cōceptione Genitricis Dei MA-
RIÆ pag. 19. Antequam ego formata essem
in utero, fui destinata, ut essem Mater Dei;
& cum in visceribus matris formaret, tunc
domus mea tanquam domus Dei fabrica-
batur, non tanquam spelunca Satanae. Si-

milia leguntur in tota Declaratione.

44 PELBARTVS THE- Pelbar-
MESVAR in Stellario corona benedicta tus The-
Marie Virginis, lib. 4. cui titulus est, de Im-
maculata Conceptione Marie: eius preser-
vationem, & gratiam in primo instanti
latè confirmat.

45 FRANCISCVS de PITIGIA- *Franciscus
NIS Arretinus in 3.d.3.q.1. initio. Ter-
tio modo conceptio est ipsamē unio anime ad
corpus, ita quod in illo instanti, in quo corpus
est organizatum, Deus creat animam, & cor-
pori infundit, & ipsa unio animae ad corpus est
conceptio tertio modo. Et infra. Intelligitur
questio de conceptione in tercia significatione.
Et art. 5. Tertia sententia affirms B. Vir-
ginem præseruatam fuisse à peccato origina-
li, quæ tanquam vera, & probabili tenenda
est, publicèquè predicanda.*

46 LDOVICVS MIRANDA *Mirada.*
Franciscanus, præter Tractatum Lat-
inum, quem post Decretum Gregor. XV.
edidit, de quo infra, prius Hispano idio-
mate librum emiserat de purissima, & Im-
maculata Conceptione sacrissimæ Angelo-
rum Regine. &c. Salmantica, 1631.

47 FARNCISCVS SVAREZ *Suarez.*
tomo 2. in 3. parte disputat. 3. sebt. 5.
cuius titulus est: *An Beata Virgo fuerit
ab originali peccato præseruata, & in primo
sue Conceptionis instanti sanctificata?* Resp.
affirmatiū.

48 GABRIEL VAZQUEZ *Vazquez.*
disput. 117. cui titulum appoluit, *Vtrum
B. Virgo in momento conceptionis per sancti-
ficationem fuerit ab originali peccato præ-
seruata?* Resp. affirmatiū.

49 PHILIPPVS FABER *Faber.*
d. 3. q. 1. in qua disputat, *Vtrum B. Virgo
concepta fuerit sine peccato originali?* Titulu
explicans: Quæritur (inquit) an defacto ex
gratia fuerit immunis, ita quod in illo instan-
ti, quando debebat contrahere peccatum origi-
nale, præventia fuerit à gratia Spiritus San-
cti? Resp. affirmatiū.

50 ÆGIDIVS de Præsentatione, *Ægid. de
Tract. de Immaculata B. Virginis Cōceptione Present.*
ab omni originali peccato immuni, lib. 3. qui
inscribitur de Præservatione Virginis à ma-
culā originali, ita hanc explicat inscrip-
tionem: *An de facto maculam originalem*

contraxerit, dum in utero matris primū concepta est? Et addit: Quælio apud veteres Theologos oī in non moā celebris, sed etiam controuersa. Toto autem libro defendit præservationem.

Nazarius

51 NAZARIVS nostri aui scriptor, qui suos Cōmentarios viuente Gregor. XV. elaborasse videtur, 3. p. q. 27. art. 2. Quintum principium est: Possibile fuisse B. Virginem in ipso Conceptionis momēto sanctificari. In hoc principio necesse est omnes Theologos conuenire, propter decreta Sixti IV. Pj V. & aliorum Summorum Pontificum nostrī temporis. & sacri Concilij Tridentini: & ita sentiunt omnes discipuli S. Thomae; & multò magis alij, qui docent, B. Virginem per Dei gratiam à peccato originali fuisse præseruatam.

Varij Do-
ctores sum
matim re-
lati.

52 QVIA tamen, nec singulorum verba adduci possunt, nec series, & successio non interrupta Doctorum omitti debet, cùm validissima sit ad stabilendum, quid probauerit, & fauoribus prosequuta sit Apostolica Sedes, & modò etiam prosequatur: subiiciemus scriptorum indicem, qui non obiter, aut perfunditorie, sed integris voluminibus huic vni argumento destinatis, IMMACULATAM CONCEPTIONEM in significatione præservationis, & gratiae collatæ B. Virgini in primo animationis instanti, hoc tempore inter Sixti IV. & Gregor. XV. Pontificatum interieco defenderint, & illustraverint.

Ferrandus
Diaz.

53 FERRANDVS DIAZ presbyter Valentinus librū materno idiomate Valentiae emisit an. 1486. cum hoc titulo. Incipit opus de sacratissima Conceptione Intemeratae Matris Dei, examinatum, & dignè approbatum à multis sacrae Theologie magistris, publicatum in insigni ciuitate Valentia apud domum laudabilis confessoris gloriose Domine nostre.

Ambro-
sius Ca-
tharinus.

54 AMBROSIVS CATHARINVS Ord. Prædicat. duplex opusculum edidit: alterum inscriptum, Disputatio pro veritate Immaculatae Conceptionis Virginis, & eius celebranda à cunctis fidelibus fidelitate, ad S. Concil. Trident. Romæ an. 1551. Alteram, F. Ambrosij Catharini Posti Senensis in disputationem pro Immacula-

ta Dei Genitricis Conceptione, &c. 1582.

55 ANTONIVS CORDV. Antonius BENIS eruditioñis columnen lib. 1. Cordubæ-Quæstionarij integrām quæstionem, quæ sis. oratione est 44. huic controuersiæ dicavit, huiusmodi titulo: Vtrū B. Virgo vlo tēpone habuit peccatum originale, vel actuale? Nam pro mere solidissimè discutit, & resoluit pro parte negatiua.

56 PETRI de MORALES Soc. Petrus de Iesu opus de Christo D. sanctissima Virgine Morales. De ipsa MARIA, veròquè eius dulcissimo, & virginali sposo Ioseph. tract. 1. lib. 3. De Immaculata Deiparae Conceptione, & de eius à peccato originali præservatione.

57 GONZALI SANTII LO- Gonzalus CERI Canonici Granatensis duo Dis- Sanchez cursus Theologici pro Immaculata Concep- Luccer. ne Virginis sanctissimæ Matris Dei, & Dominae noſtræ. Mattiti 1614.

58 ALVARI PIZANI de Pala- Alvarus tics Canonici Cordubensis alij duo Dīf. Pizanius. cursus pro purissima, & Immaculata Con- ceptione B. Virginis MARIE; prioredi- tis an. 1615. posterior 1616.

59 ALPHONSI SOBRINI Car. Alphonsus militani, S. Theologie Magistri tractatus Sobrinus, de Immaculata Conceptione B. Virginis 1615.

60 IOANNIS de PINEDA Soc. Ioannes Iesu Animadueriones ad Privilegium Ioh. I. Reg. Arag. de Conceptione B. Virginis. Hispal., anno 1615. Item: Memoriale responsionum ad ea, quæ tam circa ipsum Privilegium, quam Animadueriones, & festi Immaculatae Conceptionis antiquitatē obiectebantur. ibid. eodem anno.

61 VINCENTII IVSTINIA. Vincetius NI Episcopi ex Dominicana familia Iustinianus, Tractatus, siue opusculum de Immaculata nus. Conceptione Domini nostre excerptum ex additionibus ad vitam B. Ludouici Beltrani, (qui piam sententiam insigni pietate amplexis est,) & seorsim excussum an. 1593. 1615. & sèpè aliàs.

62 IACOBI GRANADI Soc. Iac. Gra- su liber de Immaculata B. Virginis Concep- nadus. tionē, siue de singulari eius immunitate ab originali peccato per Iesu Christi Filii eius, cumulatissimā redēptionē, &c. Hispal. 1617.

45 Pro titulo Immaculatæ Conceptionis. 46

- Sylvester de Saave* 63 SYLVESTRI de SAA VEDRA Ord. B. Mariæ de Mercede liber
dra. *Inscriptus, Ratio, & status peccati originalis, & præservationis, Immaculatæque, & purissime Conceptionis Regine Angelorum MARIAE Matris Dei, & Dominae nostræ, anno 1615.* Alium eiusdem auctoris tractatum in tertia classe dabimus.
- Salazar.* 64 FERDINANDI QVIRINI de SALAZAR Soc. Iesu copiosum, & notissimum volumen, quod inscribitur, *pro Immaculata Deipara Virginis Conceptione defensio Complutii 1618.*
- Frascus de Torres.* 65 FRANCISCI de TORRES Franciscani liber inscriptus, *Solatium deuotorum Immaculatæ Conceptionis Virginis sanctissimæ.* Et infra: *Dicatus Immaculatæ Conceptioni Imperatricis cælorum MARIAE sanctissimæ columnæ Cæsaraugustanae.* Cæsaraugustæ 1620.
- Lezana.* 66 IOANNIS BAPTISTÆ de Lezana Carmelitani Liber Apologeticus pro Immaculata Deipara Virginis MARIAE Conceptione, an. 1616.
- Petrus Diaz.* 67 PETRI DIAZ de AGVERO Equitis S. Ioannis liber inscriptus, *Demonstratio clarissima ad breuem discursum redacta de Immaculata, & purissima Conceptione Virginis sanctissimæ MARIAE Matris Dei, &c. an. 1618.*
- Didacus Canus.* 68 DIDACI CANI CVTIEREZ Baccalaurei in sacra Theologia Relatio triumphalium festorum ab insigni Vniuersitate Limensi dicatorum Immaculatæ Conceptioni Dominae nostræ Limæ 1619.
- Antonius de Leon.* 69 ANTONII de LEON professoris Decretorū, & Relatoris in supremo Senatu Indiarum, Relatio festorum ciuitatis Limensis in Prouincia Peruana in honorem Immaculatæ Conceptionis Virginis Domine nostre, & præcipue illorum, quæ Congregatio exspectationis partus celebrauit in Collegio Soc. Iesu. Lismæ, an. 1617. Eiusdem Poema de Immaculata Conceptione ibid. impressum an. 1618.
- Mexia de la Cerda.* 70 DOCTORIS MEXIAE de la Cerda Oratio pro Immaculata Virginis MARIAE Conceptione, habita Vallisoleti, & ibid. excussa an. 1616. cū doctissima Epistola Apologetica Illust. D. FRANCISCO CISCI de SOSA, in qua plenissimè sa-
- tisfacit obiectionibus cōtra eandem orationem, & præservationis mysterium.
- 71 ANTONII CALDERONII Antonius Artium Lectoris, Relatio festi celebrati ab Caldero insigni urbe Biatiensi in honorem Immaculatæ Conceptionis B. Virginis, an. 1618.
- 72 BALTHASARIS ELISII Balthas. de Medinilla Poema heroicu de Immaculata Elisius. Conceptione B. Virginis MARIAE, anno 1617.
- 73 ALPHONSI RAMON Ord. Alphonsus B. Mariæ de Mercede Octo Discursus de Ramon. Conceptione purissima B. Virginis, anno 1616.
- 74 FRANCISCI BIVARII Ci- sterciensis Hjloræ mirabiles illusiriorum sanctorum inter minus notas Curiae celestis: Testimonia grauia, & antiqua pro Immaculata B. Virginis Conceptione, an. 1618. Aliud opus eiusdem auctoris ad tertiam classem spectans ibi referemus.
- 75 LIBER Cæsaraugustæ impres. Ciuitas sus an. 1619. cū hoc titulo. Forma vti, Cæsaraugustæ iuramenti emissi ab angusta, & imperiali gestanda ciuitate Cæsaraugustana ad pedes sanctissime Virginis, in eius Apostolico, & Euangelico scello del Pilar die 12. Maij, an. 1619. de sancta & laudabili confessione Immaculatæ Conceptionis eiusdem B. Virginis MARIAE Matris Dei.
- 76 LIBELLVS Hispali editus Oppidum an. 1616. qui inscribitur: Exemplar Epistles ad quedam huius regni Dynastam, de fennse. stis insignis oppidi Marchenensis in emisione iuramenti Excellentis. D. Ducas de Arcos, Marchenæ domini, cleri, & equitum eiusdem oppidi de defendenda purissima Conceptione B. Virginis MARIAE sine peccato originali.
- 77 THOMÆ de VEGA Discursus in laudem Immaculatæ Conceptionis Mariae de Vega. tris Dei Dominae nostræ. Hispali, 1616.
- 78 LIBELLVS Cæsaraugustæ Historia excussus an. 1621. cum hoc titulo. Relatio miraculi à Deo facti per imaginem Immaculatæ Conceptionis in confirmationem bivis mysterij, & approbationem votorum, & iuramentorum, quæ emissæ sunt in oppido de Zuera die 17. Martij, 1621. qualificatum, & authenticatum nissu Reverendis. & Illustris. D. D. F. Petri Gonzalæ.

lez de Mendoza Archiepiscopi Cesarangustani
Regij consiliarij.

Alphonsus Saez. 79 ALPHONSI SAEZ Relatio festi celebrati à Collegio Maiori sanctæ Mariae de Iesu Vniuersitatis Hispanensis in publicatione statuti, quo iuramentum emissum est de purissima Conceptione Beatis Virginis sine macula peccati originalis.

Vniuersitas Salma hoc titulo. Relatio festorum, quæ Vniuersitas ticensis. Salmanticensis celebravit à die 27. ad 31. Octobris, anni 1618. in iuramento noui statuti facti die 2. Maii predicti anni, quo decernitur omnes ad gradus assumendos defensuros puram, & mandam Conceptionem Virginis Dominae nostre conceptæ sine macula peccati originalis.

Balthasar Porrenus. 81 BALTHASARIS PORRINI Liber de pura Conceptione Virginis MARIE Matris Dei, & Domine nostræ collectus ex scriptis de hoc mysterio, in Concilijs, Sammis Pontificibus, Reuelationibus, Miraculis, Ecclesijs, Parrochijs, Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, Doctoribus Ecclesiæ, Imperatoribus, Regibus, Religionibus, Vniuersitatibus, & sanctis feminis, anno 1620.

Hier. Az nar. 82 HIERONYMI, ab AZNAR, Embid, & Cardona Augustiniani prædicatoris iubilati, Cœceptus in honorem purissima Conceptionis Matris Dei: & de licita emissione votorum, & iuramentorum circa eius venerationem, legibusque regijs in favorem Ecclesiæ, an. 1620.

Christophor. Mo renus. 83 CHRISTOPHORI MORENI Franciscani liber inscriptus, Puritas Virginis Matris Dei: hunc titulum primi capit is habet; Caput primum, in quo multis S. Scripturae auctoritatibus tractatur de purissima Conceptione Matris Dei, &c. Editus est an. 1582.

Rosendius 84 ANTONII GONZALEZ de Rosende Clerici Minoris, S. Theol. Lectoris Complutensis, & Qualificatoris, Memorale pro Conceptione sine macula MARIE sanctissimæ Reginæ Angelorum, & hominum: Causa communis ardoris deuotionis fidelium.

Philip. de Ayala. 85 PHILIPPVS de Ayala Franciscanus S. Theologie Lector librum emisit an. 1616. hac inscriptione. Cœsus

maier, & conscientia pœnâl de modo prædicandi, tractandi, & loquendi publicè his nostris temporibus de purissima Conceptione Virginis MARIE Dominae nostra.

86 ANTONIVS DAZA Ord. Antonius Min. quondam in Romana Curia Procurator Generalis, & Provincie Cœptionis Minister, ardenter affectus est ga hoc mysterium, vivum nostro sæculo exemplar inter plurima pietatis, & eruditiois plena scripta, publicavit Matriti an. 1621. Opus de purissima Conceptione Matris Dei, in quo historicè, & Theologicè tractantur præcipua, quæ circa hoc mysterium in Orbe contigerunt, à die, qua sanctissima Virgo concepta fuit, usque ad nosira tempora.

87 PETRI de OJEDA Soc. Petrus de Iesu Informatio Ecclesiastica in defensionem Ojeda. puræ Conceptionis Matris Dei, an. 1616.

88 IOANNIS GVERREI de Iovan. Gv. Spinar advocatei Hispanensis Informatio rrerus. concordantiarum, & discursuum iuridicorum, cum locis Theologicis, & S. Scripturæ in favorem mysterij puræ Conceptionis sanctissima Virginis Matris Dei, & Domine nostræ sine peccato originali conceptæ, an. 1620.

89 BARTHOLOMÆI LOAI Barthol. SÆ Carmelitani Triumphi Regine Angelorum, ubi per discursus concionatorios probatur eius purissima Conceptione, & que omni contagione peccati, an. 1616.

90 EMMANVELIS REINOSI Reinosus. Ord. Sæntis. Trinit. definitoris generalis liber inscriptus, Probatio purissime Conceptionis B. Virginis. an. 1616.

91 IOANNIS de CARTHA- GENA Ord. Min. liber de sacris arcanis Cartagine aeternæ prædicationis, ac Immaculatæ Conceptionis Deiparae Virginis MARIE. Lutetiae, 1618.

92 LIBELLVS Barcinone excus. Ciuitat. sus an. 1618. cū hoc titulo: Relatio sumaria de renovatione facta à ciuitate Barcinoensi iuramenti antiquitus in ea statuti circa Immaculatam Conceptionem Virginis Matris Dei, & Domine nostræ.

93 FERDINANDI de OJEDA, Ferdinandus de Ojeda insignis Maioris Collegij Vifonensis Immaculatae Virginis Conceptioni sacri, da. antiqui collegæ, & in eadem Academia facri

sacri Decreti Cathedræ antecessoris, Relatio ad tit. celebrem cap. firmissimæ de Consecrat. d. 4. & bimembribus de peccato originali Theologica, & Canonica disputatio, &c. anno 1615.

Tertia Doctorum Classis à Gregorio XV. usque ad hodiernum diem.

Ratio di- 94 PRIMVM adducemus aliquorum cedorum. Doctorum auctoritates ad verbū, vt in superioribus fecimus, quo apertius constet in eodem omnino sensu cum antiquis de Immaculata Conceptione loquitos: deinde reliquorum indicem texemus, vt à studiōsis consulantur.

Miranda. 95 LUDOVICVS MIRANDA Tract. de Concept. q. 38. concl. 16. Fuit Virgo Maria à peccati originalis actuali contratione diuinitus præseruata ex speciali priuilegio, per gratiam in primo suæ Conceptionis instanti sibi collatam: quæ præuenit causam, & impedit originalis maculae resultantiam.

Cornel. à Lapide. 96 CORNELIVS à LAPIDE ad 8. Proverb. in 3. p. capit. v. 22. B. Virgo in ipso initio viarum, ipsoquè momento Conceptionis, & vita, à Deo solo possessa fuit, tanquam hæreditas amplissima, Mater vitique Dei dilectissima futura.

Perlinus. 97 IOANNES PERLINVS in Apolog. Scholastica pro Immaculata Concept. dist. 1. cap. 1. Quando in illam per multi sententiam conspirauerunt, vt tetricam à communibus parentibus in omnes filios deriuatam originis labem, ipso prime vita initio, reliquorum more MARIAM contraxisse arbitrarētur: quantas hi Ecclesia turbas dederint, commemorare præsentis loci non est. Sed aut illas Sixt. IV. atque deinceps liberum in suo sensu abundare cuique fuit. Ille iam omnibus fere arrisit, qui Virginem Immaculatam semper censuit.

Ormachea 98 HIERONYMVS de ORMACHEA Guerretus in Acclamat. ante Comment. in Cant. Cantic. Fœlix, faustumquè sit piissimæ nostræ sententiæ, quæ purissimam Beat. Virginis, & Dei Genitricis MA-

R I AÆ Conceptionem sine macula peccati originalis affirmat: Fœlix, inquam, faustumquè sit, quod nouos quotidie in Ecclesia Dei progressus assumit, & nouis in dies proficit incrementis. Et Proleg. 2. in Artic. Theologico D. Thomæ, pag. 92. num. 138. Sed contra est, quod Ecclesia celebrat festum Conceptionis Beatae Virginis pro eo primo instanti temporis, quo verè concepta fuit.

99 IOANNES SERRANVS Serranus.

Episcop. Accrensis de Immaculata, prorsusquè pura sanctissimæ, semperquè Virginis Genitricis Dei MARIÆ Conceptione lib. 2. cap. 1. Afferimus, & dicimus Immaculatam Dominam nostram Angelorum Regnam, ac Dei Genitricem MARIAM, defacto ab instanti suæ purissime Conceptionis, ex meritis Filii sui præuisis, ita fuisse ab omniliabe, ab omniquè cuiuslibet peccati affinitate præseruatam, immunem, & liberam, vt nunquam adhuc per minimum imaginarium instans gratia caruerit, &c.

100 IOAN. BAPT. NOVA. Nouatus. TVS de Eminentia Deiparae Virginis MARIE, to. 1. dикато VRBANO VIII. cap. 3. q. 3. concl. 2. fol. 47. Dico secundo B. Virginem in primo Conceptionis instanti à peccato originali fuisse præseruatam.

101 PETRVS de BIVERO Biverus. Soc. Iesu de sacris priuilegijs, ac festis magna Filiæ, Spouse, & Marris Dei, Dissertat. 5. num. 20. tit. Conditio possisionis Dei in MARIA. Non est opus (inquit) alia comprobatione, vel alia definitio, cum Beat. MARIA stante adhuc dubio, dirimat litem, antiquam sui possessionem allegando: Dominus, inquit, possedit me in initio viarum suarum. Vobis dico, qui adhuc de mea iniustia originali dubitatis: Vobis dico, qui de pura mea CONCEPTIONE adhuc ambigitis: Vobis dico, qui filiam Adæ, & non Dei in prima mea formatione suspicamini, Dominus possedit me in initio viarum suarum. Dissertatio vero secunda ita inscribitur: Gloriosa MARIA Filia Dei in festo, & priuilegijs IMMATERIALÆ CONCEPTIONIS. Et num. 1. Festum triumphale IMMATERIALÆ CONCEPTIONIS. &c.

Andbel- 102 ANDHELMVS à VALLE
mus à Va lib. inscripto, *Conceptio Immaculata Virgi-*
nis Mariae Domina nostra, cap. 3. cuius titu-
lus est, Declaratur, quomodo B. Virgo fuit
concepta Immaculata, & sine culpa originali:
ibi fol. 23 explicat piam opinionem, &
præseruationem de instanti creationis
animæ.

Palaus. 103 DOCTOR MARCVS An-

tonius Palaus an. 1628. librum vulgauit,
cuius, & titulus, & argumentum est, *De-*
fensio Dominicana pro pura Cœceptione MA-
RIEÆ sine peccato originali.

Guevara. 104 HIERONYMI de GVEVA-

RA Soc. Iesu, *Commentariorum in Mat-*
thæum to. 1. par. 2. de Augustissimo Imma-
culata MARIÆ Conceptionis mysterio.
Matrixi 1640.

Siglerius. 105 PETRI SIGLERII liber de
attributis illustrioribus MARIÆ sanctissi-
mæ Domina nostræ in sua Immaculata Con-
ceptione, an. 1632.

Ant. Ba- 106 ANTONIVS de BALIN-
lingen. GEN Soc. Iesu in Parnasso Mariano ex-
cuso Duaci an. 1624. fol. 33. & seqq.
hymnos, & officia de Immaculata Con-
ceptione inseruit.

D. Fran- 107 Don FRANCISCVS de la
ciscus dela CVEVA, & SILVA, insignis nostri tē-
poris Iurisconsultus, *Informatio in iure di-*
nino, & humano, pro purissima Conceptione,
&c. Matrixi an. 1625.

Portel. 108 LAVRENTII de PORTEL
Franciscani Prouinciae Algarbiorū, *Re-*
sponsones contra certas propositiones Doctoris
cuiusdam circa Conceptionem Matris Deipa-
reæ, excusæ inter Responsiones aliquorum
casuum moralium, casu 32. Vlyssipone.
1630 & sèpè alibi. *Vbi casum propo-*
nens sic incipit: Quidam Doctor Gaspar
Ram in urbe Cæsaraugustana regni Arago-
niae, parum deuotus erga Deiparæ Matris
Immaculatam Conceptionem, sequentes propo-
sitiones eum nuntiavit, non sine scandalo, & piarum
aurium offensione, &c. Deinde propositionib-
nibus numero vnde viginti recitatis: &
hac questione, Vtrum defendere, quod Dei-
paræ Maria caruerit peccato originali possit
cadere sub voto, & iuramento? Perdocte in
affirmativā partem decisa; singulis pro-
positionibus plenissimè satisfacit.

109 PHILIPPI BERNAL Or. *Bernal.*
din. Premōstrat. Magistri generalis liber
de sententia S. Thome in favorem Immacula-
tæ Conceptionis Virginis Matris Dei, anno
1623.

110 LIBELLVS Panormi excu- *Ciuit. Pa-*
sus an. 1624. cuius titulus est: *Formula normit.*
iuramenti, quod emissum est Panormi, de tuen-
da Immaculata Deiparæ Virginis Concep-
tione.

111 LIBELLVS Goæ in India *Goana ci-*
Orientali editus an. 1629. cum hac epi-
graphe. *Benedictum sit Sanctissimum Eu-*
charistia Sacramentum, & Immaculata Con-
ceptionis S. Virginis Mariae Domina nostræ. Re-
latio festorum, quæ in hac Goana ciuitate ce-
lebrata sunt, in Cœnobio Seraphici P. N. Frä-
ciscæ Regul. Obseru. ad honorem Immaculatæ
Conceptionis Virginis Dominae nostræ, die 6.
Decembr. &c.

112 BARTHOLOMÆI de los *Bart. de*
RIOS Augustiniani, libri editi Antuerp. *los Rios.*
an. 1647. *Tractatus primus de Immaculata*
Conceptione B. Virginis Mariæ: vbi fere per
singula capita repetitur titulus Immacu-
latæ Conceptionis.

113 HIERONYMI de HVER. *Hier. de*
TA Medici Regij Panegyricus de Immacu- *Huerta.*
lata Conceptione B. Virginis Mariæ, anno
1630.

114 LVCAE VVADINGI Frä. *Vuadin-*
ciscani Historia legationis Philippi III. &
IV. Catholicorum Regum ad SS. DD. NN.
Paulum V. & Gregor. XV. de definienda con-
trouersia Immaculatae Conceptionis Virginis
Mariæ. Louanijs, 1624.

115 FRANCISCI BIVARII *Bivarius.*
Cisterciens. *Sancti Paires vindicati a vul-*
gari sententia, quæ illis in controværia de Im-
maculata Virginis Conceptione imputari so-
let. Lugduni 1624.

116 ILDEPHONSI de MER. *Mergeli-*
GELINA à MONTEjO *Discursus in-*
ridicus pro Immaculata Conceptione Mariæ
sanctissimæ conceptæ sine peccato originali,
an. 1628.

117 SYLVESTRI de SAAVE- *Saavedra.*
DRA Discursus pro solemnissima festiuita-
te purissimæ Conceptionis Dominae nostræ
semper obseruata in Ecclesia, & nāquā propter
formale præceptū Sedis Apostolice, an. 1643.

Petrus de Simancas. 118 PETRI de SIMANCAS Augustiniani, Prioris, & Lectoris Granatensis, Epistola ad Sanctif. D. N. Innocent. X. super definitione de Fide articuli de Immaculata Conceptione Virginis Mariae Dominæ nostræ, typis excusa.

Pintus. 119 ANDRÆAS PINTVS Raimirez Soc. Iesu librum edidit de B. Virginis Conceptione an. 1644. in cuius Appendice, num. 1620. sub titulo, *Maria non solum in gratia, sed etiam in gloria concipitur*, sic ait: Ergo Maria, non paulo post, sed in ipsa instanti, in quo concipitur in gratia, beatatur gloria.

Bernardus de Leon. 120 PRIMA, & secunda pars opusculorum de purissima Conceptione Dominae nostræ Matris Dei, editæ à P. Magist. BERNARDO de LEON Ord. S. Norberti Præmonstrat. duobus tomis, an. 1626.

Bartholomæus Guerrier. 121 BARTHOLOMÆI CVERGUEERR. RERI Ord. Min. Expositio in controuersiam de Immaculata Conceptione, breuiter, & copiosè ambiens omnia, quæ Sancti Patres, & alij Doctores hucusque scripsiere, an. 1623.

Franc. Hurtado. 122 FRANCISCI HVRTADI Minoritæ *Lamina aurea attributorum Virginianum purissimæ Conceptionis Virginis Mariae Dominae nostræ*, an. 1628.

D. Franc. de Leon. 123 DON FRANCISCI de LEON in sacris Canonibus Licenciati Informatio iuridica pro purissima, & mundissima Conceptione semper Virginis Mariae Matris Dei conceptæ sine macula, & sine debito peccati originalis, anno 1625. ibi, in Summario: Argumenta ex utriusque Iuris regulis defumpta non leuem vim babere ad condicendum dicta circa mysterium Immaculatae Conceptionis.

Vniuersitas Cögre gationes. 124 ADDERE possemus ad significationem, & usum tituli Immaculatae Conceptionis confirmandum, vota, & iuramenta Ecclesiarum, Vniuersitatum, & aliarum tum grauissimarum, tum san-

ctissimarum Congregationum, uno ore Immaculatam Conceptionem, vel præseruationem, vel immunitatem B. Virginis à peccato originali proclamantium, aut similibus loquutionibus piam opinionem exprimentium; quæ, ne eadem saepius repetamus, ex Regesso petenda sunt à columna 322. Admonemus tamen hoc loco in huiusmodi instrumentis non solum spectandam esse pietatem, sed scientiam, & vt ita dicamus, doctrinalem, & magistralē resolutionem: cum, exempli gratia, Doctores Complutenses sanctè affirment, se iuramentum, quod habetur colum. 337. emittere, *Patrum monumentis diligenter inspectis, perspectisq; matura consideratione Theologie monumentis:* neque id solum grauissimorum virorum testimonio credi debet, sed ita necesse est factum fuisse, tam in illa, quam in alijs Vniuersitatibus, & Congregationibus, vt qualibet similis determinatio multorum Doctorum in star habeat, quin & auctoritatem in Ecclesia Dei, sola conciliari inferiorum.

Anacephalæsis.

125 O STENDIMVS satis copiose, & si velis optimè Lector, prolixè, dummodo verè, imo evidenter, eandem, & inuariata significationem tituli Immaculatae Conceptionis quoad rem ipsam attinet, per quinque integra facula; quoad verba autem ferè per idem temporis spatium: nec potuisse vim enigram, & usum vocis IMMACULATÆ in controuersia de præseruatione Virginis prætermitti, cum tota versaretur in peccati originalis contractione, à cuius macula in primo animationis instanti Opinio PIA Sanctissimam Virginem Matrem Dei liberat, predicans eius CONCEPTIONEM
IMMACULATAM,

ARTICVLVS SECUNDVS.

In eodem sensu, quo Doctores omnes, nemine dissentiente, intellexerunt Immaculatam Beatissimæ Virginis Conceptionem, Ecclesia Catholica illam solemnni festo celebrat, Indulgentijs, & omni gratiarum genere prosequitur, vbiique colens, & prædicans præseruationem eiusdem B. Virginis à peccato originali, & sanctitatem in primo instanti animationis.

*Connexio,
& summa
Articuli.*

Controuersiam de Conceptione Beatissimæ Virginis ad primum animationis instans semper redactam fuisse, & nihil aliud nomine Immaculatae Conceptionis vñquam intellectum, quam gratiam eidem Virginis collatam in primo instanti creationis animæ, & infusionis eius in corpus, superiori articulo ostendimus. Nunc eandem illâ Conceptionem, & primum animationis instans celebrari ab Ecclesia, nec ullo modo esse eius mentem colere sanctitatem B. Virginis pro instanti, vel tempore aliquo indeterminato, quo sanctificata fuit in utero matris; sed gratiam, & sanctitatem, in qua concepta, vel creata est, manifestum faciemus: nec solum eam sanctitatem in primo instanti esse, quam universalis Ecclesia celebrat, sed etiam quâ se celebrare expressè declarat.

*Conclusio
nostra de-
cisio Apo-
stolica.*

2 Itaque resolutio nostra in praesenti articulo Sedis Apostolicæ decisio est: quam proinde, vt fundamentum, alijs omnibus, quæ dicenda sunt, præmittemus.

*Circa pia
opinionem
tumultus.*

3 Sed vt apertius, & exactius procedamus, obseruandum est, piam opinionem magis in dies post atatem SCOTI nobilitatam, adeò contentiouse ab aduersariis impeditam, tot vbiique tumultus de ea excitatos, tot scandala orta, (quæ ex pluribus auctoribus *Illustris. noster Sosa in epist. pro orat. de Concept. & Procuratores Hispani in sua itidem ad Reg. Cathol. epist. college-* runt;) vt necesse fuerit Sedem Apostoli-

cam, post diuinum silentium, & toleratiā, serio de tam grauibus turbis sedan- dis cogitare. Igitur gloriose memorie Sixtus IV. Pontif. Max. doctissinis ex quovis Regularium ordine, & Clericis saecularibus Romam accitis, anno mille- simo quadringentesimo septuagesimo quinto, celeberrimam disputationem in- dixit, quam per plures dies protractam sèpè ipse sua Pontificali presentia, & au- toritate cohonestabat. In ea excelluit inter omnes R. P. F. Franciscus Insaber Brixianus ex familia Minorum, cuius etiam generali præfeturam gessit: quem validissime pro Virginis Præser- uatione decertantem, & planè victorem honorificè Pontifex appellans, *Tu es, in- quid, verus Samson: quod illi deinceps cog- nomen adhæsit nunquam abolendum;* nec aliter ore, & scriptis hominum, quâ Francisca Samson vocatur. *Chron. Mi- nor. edit. P. Joannetin, to. 2. lib. 22. cap. 57. pag. 361. antiquioris verò Marci Olyssi- ponensis 3. p. lib. 6. cap. 66. Sosa, & Pro- curatores suprà. Torres lib. 4. de Concept. cap. 7. pag. 327.*

4 Tanta disputationis exitus, vt Expedi- ijdem restantur, fuit expeditio Extraua- tur à Sixe: gantis, cum præcessa, quam habes in Re- IV. Extra gesto colum. 46. & insertam Iuri Canoni- uagás, cù co inter Communes de Reliq. & vener. San- piceexcel- dor. In ea Summus Pontifex, post tot ve- la, litationes vitro, citroque factas, officium Im- maculatae Conceptionis à Nogarolio editum, (verba sunt R. P. Lusdonici Carvali in resp.

*Disputa-
tio Roma-
na anno
1475.*

*F. Franc.
Samson.*

resp. ad 1. obiect. contra suam Declamat. & omnibus Ecclesijs tradidit recitandum, copiosissimas illas indulgentias, tam recitantibus, quam audientibus concedens, quæ in solemnitate Corporis Christi spiritualibus lucris apponebantur.

Errores circa festū Conceptionis.

5 *Huic æquissimo, & benignissimo Ecclesie iudicio Immaculatae Conceptionis aduersarij adeò non acquieuerunt, ut publicè afferere, & scripto vulgare non dubitauerint, præseruationē B. Virginis defendantes hæreticos esse, & Ecclesiam solam spiritualem eius Conceptionē, seu sanctificationem celebrare. Quod quamvis merum deliriū esset, (ait Illustris. Sofafol. 28. pag. 2.) siquidē, nec ea res in controuersiā vocata erat, nec ab aliquo contradici poterat, nec quidquid pro vtraque opinione scriptū extabat, aliquo modo conducebat; ne tamen inducti fraude illa mescentur, expedituit Pontifex aduersus Lombardos priorem Extravagantē ex diabolo, quæ incipiunt Graue nimis. et est in nostro Regefo, col. 106. Et licet cōtrouersiam præcipuā de B. Virginis præseruatione iustis de causis indecisam reliquerit; errores tamen circa censurā opinionis pīx, & festi celebrationem expressè damnauit: & hēc Apostolica damnatio, ipsa nostri articuli resolutio est.*

Determinatio expressa Sedis Apostolicae circa id, quod celebrat Ecclesia in festo Conceptionis Beat.

Virginis MARIÆ, ex Sixti IV. Extravagantibus.

Prior Ex 6 **S**ic ergo Sextus IV. in dicta priori trauagante. Nonnulli diuersorum Six. IV. Ordinum professores, ad prædicandum verbū Dei in diuersis ciuitatibus, & locis, partibus Lombardiae deputati, publicè affirmare haec tenus non erubuerunt, & quotidie prædicare non cessant, Romanam Ecclesiam solam spiritualem Conceptionem, seu sanctificationem Virginis Mariae celebrare. Et infra. Nos igitur huiusmodi temerarijs ausibus, & peruersis assertiōnibus ob viare volentes, motu proprio, & de nostra mera deliberatione, huiusmodi assertiones quorūlibet, qui affirmare præsumerent cā-

dem Romanā Ecclesiam de spirituali dūnta-
xat Cōceptione, & sanctificatione eiusdē Vir-
ginis gloriae festū celebrare, &c. utpotè fal-
sas, & erroneas, & à veritate alienas auctorita-
tate Apostolica reprobamus, & damnamus.
Haec tenus Pontificiū decretū: quod quā-
uis apertissimum sit, & nisi eo negato, ne
gari nequeat Ecclesiam Conceptionē na-
turalē B. Virginis, siue primū instans ani-
mationis celebrare; quia tamen omnibus
scribimus, & minus in hac materia versa-
tis, fastidiosis, aliud agentibus, proteruis
quoque debitores sumus, eius tenorem,
sensem, & vim breviter expendemus.

7 Itaqūe in primis hēc est proposi- **Expendi-**
tio à Sede Apostolica damnata: Ecclesia tur.
celebrat solā spiritualē Conceptionē B. Virgi- Prīmō.
nis: cui nullo modo necesse fuit, nec pro
dignitate Sedis Apostolicae, nec iuxta cō-
muniē loquendi proprietatē, aliam propo-
sitionē oppositā subnectere, qua de nouo
declararetur quidnā Ecclesia celebraret:
vbi enim nulla est ambiguitas, nihil est le-
gibus, aut instrumētis publicis addēdum,
quāuis multæ prodeant extortæ, aut vio-
lentæ interpretationes. Quae vero ambi-
guitas, nisi voluntaria, aut potius somnia-
ta esse posset circa Conceptionis signifi-
catum, cū notissima disputatio præcessisset,
officiū præseruationem clāmās ordi-
natū, & approbatum esset, omnesqūe ad
vnum Doctores Conceptionis nomine
primū instans animationis intelligerent?
Sicut ergo cū Ecclesia celebrat Virginis
Natiuitatē, Præsentationē, Annunciatio-
nen, satis constat celebrare mysteriū ali-
quod corporeæ actioni, vel passioni con-
iunctum, quia id verba in sua simplici, &
recepta significacione denotant: & si quis
illas festiuitates interpretaretur de sola
Natiuitate, Præsentatione, & Annun-
ciatione spiritualibus; non esset corri-
gendus additione, sed solius particulæ,
quā erroneè addebat, ablative, ea quip-
pē ablata, remanerent voces in significa-
tionē omnibus perspicua: sic prudentis-
simè Pontifex damnat afferentes solam
spiritualem Conceptionē ab Ecclesia celebrari,
vt ablatis illis verbis, solam spiritualē,
remaneat, vt antea in ore fidelium Fe-
stum Conceptionis B. Mariae Virginis: quo

omnes intelligent significari infusionem animæ in corpus, cùm ea sit propriè, & in vsu communi humana Cōceptio: & hoc sensu Conceptionem B. Virginis, vt potè in illo primo instanti Immaculatam coli solemniter ab Ecclesia.

Secundò.

8 Expendendum præterea illud in audacibus his prædicatoribus reprehendere Pontificem, quòd suas propositiones spargerent in vulgus, Non ignari, quòd Sancta Romana Ecclesia de Intemerata, semperquæ Virginis MARIÆ Conceptione festum celebrat, & speciale, ac proprium officium ordinavit; & non obstante hac notitia, piæ opinioni censuram hæc eos inurebant: ergo affirmat Pontifex à Romana Ecclesia celebrari, quod à prædictis prædicatoribus damnabatur: at illi prædicatores solum damnabant assertionem de immitate, & præseruatione B. Virginis à peccato originali, ergo Pontifex determinat, & statuit eandem præseruationem ab Ecclesia celebrari. Hanc rationem optimè explicat Granad. 1. to. in 3. p. controu. 2. tract. 1. disput. 3. sect. 7. §. 3. num. 93. pag. 378. & eam demonstrationem appellant.

Tertio.

9 Item. Officium, de quo loquitur Sextus IV. non est aliud, quam officium Nogarolij in Constitutione Cum præexcelsa, approbatum, quod ut primitus ab auctore prodit, extat in Regulo, à colum. 55. & in eo dicitur de B. Virgine, macula originalis non est in te, & sèpius repetitur Immaculata Conceptio, in verbo scil. In uitatorio, & oratione: ergo declarat Pontifex Ecclesiam celebrare id ipsum, quod in illo officio continetur, nimirum præseruationem B. Virginis ab originali.

Quartò.

10 Adhuc vrgentius. Damnat Pontifex, vt falsam, & erroneam dictam propositionem: Ecclesia celebrat solum Conceptionem spiritualē, seu sanctificationem B. Virginis: at qui si affirmes celebrari in festo Conceptionis sanctitatem Virginis non includendo expreßè primum instans animationis, fateri cogoris solum spiritualē Conceptionem celebrari, cùm tēpus, & instantia sequentia nō pertineat ad Cōceptionem naturalem; ergo determinationi expressæ Ecclesia contradicis.

11 Denique: quid absurdius, quam Quinto. Ecclesiam interpretari de sanctificatione pro tempore indeterminato, cùm Conceptionem Virginis celebrat, eamquè vocat Immaculatam; quasi nesciat distinctionem inter emundationem à peccato cōtracto, & præseruationem ab illo? Certè quamvis credat Ioannem Baptistam, & Ieremiam in vietro sanctificatos, eorum Conceptionem Immaculatam non vocat, nec eam celebrat, vt obseruauit S. Bernard. in Epit. ad Lugdun. ergo specialius aliquid in Virgine colit, & ab ea omnem peccati contractionem excludit. His rationibus, siue, vt magis propriè loquamur, textualibus pōderationibus adeò evidenter conuincitur, Ecclesiam celebrare primum instans animationis Virginis, vt qui ad solum spiritualem Conceptionem configunt, ab erroris censura, quam ipsis Pontifex inurit liberari nō possint, nisi per ignorantiam dictæ Constitutionis: vt optimè resolvunt Corduba in Quæstionar. q. 44. §. Sed cōtrà, pag. 360. colum. 1. Aegid. de Præsent. lib. 3. q. 6. art. 1. §. 6. nu. 36. pag. 297. & Salazar cap. 33. n. 4. pag. 291. Catharinus verò in Tract. de Concept. ad Concil. Trid. 2. p. initio, colum. 92. ait Ecclesiam in celebranda Immaculata Conceptione exerte, & plus quam manifestè, & irrefragabiliter suam mentem aperiisse. Videantur etiam Pelbart in stell. lib. 4. p. 2. art. 3. Hugo Cauell. in Rosario, sec. 15. §. Gaetanus, & Ioan. de Cartagena to 2. Homiliar. de B. Virg. & Ioseph lib. 1. homil. 19. §. 3. col. 119.

12 Considerans autem Six. IV. ad. Posterior uersarios Immaculatæ Conceptionis nō Extrava in Insubria tatum, sed in alijs etiam progressus Six. uincijs easdem damnatas propositiones IV. Grandissemasse, secundam Extravagantem Graue nimis anno 1483. expediuit, quæ, quia generalis est, nec ad vnam nationem directa, in Iure Canonico extat, & in nostro Reg. colum. 109. Constat autem eodem tenore, quo prior, & fere eisdē verbis, nisi quòd illius propositionis de celebratione Conceptionis spiritualis tantum expressè non meminit propter materiæ eidē. Eque fātiam, vt Illustris. Sosa loco supra citato dicit: uel præquod adeò verum est, vt etiam absque seruationi illa

illa clausula retineat quidquid Ecclesiæ cultum de præseruatione, & sanctitate B. Virginis, in primo instanti conuincere, & demonstrare potest. Nam officium speciale, & proprium de Immaculata Conceptione ab Ecclesia Romana ordinatum, & in festo Conceptionis recitari solitum docet: quo fit, ut Secunda, Tertia, & Quarta ratio tenori Prioris Extrahagantis inhærentes, absque ullo discrimine etiam ex hac posteriore colligantur.

Et quodā 13 Imò in hac secunda Graue nimis modo am- expèsè legitur titulus *Immaculatæ Con-*
ceptionis, qui in priori non habebatur.

14 Quin etiam, cum vtraque Constitutio diligentissimè caueat ad contentiones extingendas, ne opinio asserens B. Virginem contraxisse peccatum originale damnetur. illud in prima Extrauagante his verbis præcipitur. *Pari damnationi, & censura subiicientes illos, qui prædicare, docere, aut alias verbo, vel scriptura affirmare præsumerent, hereticum fore credere, eandem Virginem gloriosam à peccati originalis macula præseruatam non fuisse.* In secunda autem sic. Item, motu, scientia, & auctoritate similibus, simili pœna, ac censura subiicientes eos, qui ausi fuerint asserere contraria opinionem tenentes, videlicet gloriosam Virginem MARIAM cum originali peccato fuisse conceptam, heresis crimen, vel peccatum incurgere mortale; cum id nondum sit à Romana Ecclesia, & Apostolica Sede decisum. Ex qua prohibitione hanc præter predictas rationem elicit Carthagena, ubi supra. Docet Summus Pontifex asserentes opinionem contrariam illi, quam celebrat Ecclesia, nec hereticos censendos, nec peccare mortaliter; ergo Ecclesia non celebrat solam sanctificationem in vetero, sed præseruationem; sanctificatio enim, vt differt à præseruatione, & pri-
mum instans non includit absque mortali peccato negari non posset, cum semper in Ecclesia stabilitum fuerit B. Virginem ante Natuitatem fuisse sanctam. *Quod* si quis contendat non vocare Pontificem opinionem, quæ Virgini peccatum tribuit, contrariam ei, quod Ecclesia celebra-
t, sed alteri opinioni negatiæ; hoc ex ipso Constitutionis vtriusque textu patet

falsum esse: cùm Pontifex reprehendat damantes opinionem piam, quamvis sciant de Conceptione B. Virginis festū celebrati ab Ecclesia: quod in alia parte prohibitionis non dicit; sed tantum controversiam non esse definitam: ergo declarat festum celebrari secundūm piam opinionem, & non cum indifferentia ad utramque; nec pro instanti indeterminato, sed pro primo signatissimè accepto.

15 Cùm ergo apertissimum sit ex Ecclesia Sixti IV. Constitutionibus, Ecclesiam in cultu colere Conceptionem B. Virginis in exhibendo primo instanti Immaculatam, nihil veterius desiderari debet, vt sicut omnes, eadem Ecclesia præcipiente in nomine Conceptionis conuenimus, ita in obiecto cultus expèsè tradito unanimiter sentire teneamur. Ecclesia enim in his, quæ fidelibus publicè proponit colenda, semper sibi similis est, & ex uno legitimo decreto, perpetua eius, & firma sententia, omni mutationis levitate ablegata, à sincere addiscere paratis cognoscitur. Quia tamen aduersarij, vt pervicacæ notam aduersus Ecclesiæ piū exemplum effugiant, humanis sensibus, quod de quibusdam grauissimè dixit Augustinus, in iuriam faciunt, & ea, quæ videmus, legimus, audimus, manutenemus, negare non verentur: omnia alia Decreta, & Constitutiones Apostolicas, totiusque Ecclesiae fidelium per Orbem diffusæ condan. post tempora, in medium adducemus, vt constet eodem spiritu suggestente, eadem intelligentia, & pietate, mysterij huius venerationis initia, & progressus habuisse: & prius dubitari posse festum Conceptionis Virginis esse in Ecclesia, quām Immaculatam Conceptionem, & à peccato originali immunitatem in eo festo celebrari.

Stabilitur primò veritas huius articuli de Immaculata Conceptione B.Virginis in primo instanti celebrata ab Ecclesia ex Apostolicis Decretis Sixti IV.

Constitutiones confirmantibus.

Alexander VI.

Alexand. VI. 16 P rimus, qui Cōstitutionem Graue nimis. corpori Iuris insertam confirmauit, fuit Alexander VI. Bulla, quæ incipit, *Illi⁹ qui se, in Regesto colum.* 117. in qua multa grauissimi ponderis pro Immaculatae Conceptionis titulo considerari debent. Primò in eius impugnatoribus scuerissimè reprehendit Pontifex contagiosos feratus, nimiam curiositatē, superstitionē, errore, scandala: sicut eosdē Ioannes Arag. R. in suo Priuileg. colum. 285. curiosos, superstitionēsquamē homines appellari posse ante annos plus centum insinuauerat. Forsan has Apostolicas obiurgationes in vtramque partem iactari, & piæ opinionis defensoribus æquè conuenire affirmabis? Resistet planus Alexandri contextus, qui solūm Sixti IV. Constitutionem malè obseruatam renouare studuit: in qua exp̄ressè dicitur causam legis ferendæ fuisse temerarios auius, peruersas, & scandalosas assertiones contrā Immaculatam Conceptionem à quibusdam publicatas: quod etiam euidentius appetet in Decretis Pauli V. & Gregorij XV. infra expendendis. Adde, quod nullibi legimus ex piā opinione scandalū vñquam orta in populo Christiano; quantumvis aduersarij repetere non cessarent per Virginis præseruationem vniuersali Christi Domini redemptioni, & singulari prærogatiæ puritatis eius dregari. Secundò, inserit Alexander suis litteris ad verbum Extrauagantem secundam, Graue nimis. Tertiò, animi sui molestiam aperit de earum ignoratione, aut temerario contemptu. Vbi obserua aduersarios opinionis piæ esse Apostolicæ Sedi molestos: vnde & Sixtus negotium, quod ipsi faciebant,

Graue nimis, & molestum appellavit: quid enim molestius, quam patientia Sui mi Ecclesiae Principis abuti, qui paternè admonet, cum iudicio sistere, imò, & punire posset?

17 Quartò, prædictam Extrauagantem his verbis confimat: *Tenore præsentium decernimus, & declaramus præinsertas litteras, ac omnia, & singula in eis contenta, perpetuis futuris temporibus, donec per Sede Apostolicam aliter decisum, & ordinatum fuerit, in uiolabiliter obseruari debere. Expende illud, omnia, & singula in eis contenta. Certè in Sixtianis litteris continetur Immaculata Conceptione, eius officium proprium, & speciale, nec recitatiuē, imò, nec enunciatiuē tantum, sed etiam approbatuē continetur damnatio eorum, qui afferentes Dei Genitricem sine macula conceptam, & ab originali in sua Conceptione præseruatam, censurę subiiciebant, cum scirent festum Conceptionis à Romana Ecclesia celebrati, Omnia hæc Alexander confirmat, quia à curiosis, superstitionis, errantibus, scandalosis non obseruabantur, & contrà cùm sciret piæ opinionis propugnatores Apostolica auctoritate se tueri, non illis falsi crimes obijcit, quod in materia cultus grauissimum esset, nec ab Ecclesia tolerandum in tanta facti notorietate, nec erroris arguit: excogitent aduersarij, quas voluerint euasionses; vera causa est piæ opinionis, & cultus Ecclesiastici idem obiectum esse, & Conceptionem B. Virginis in primo instanti Immaculatam, vt à pia opinione defenditur, à Romana Ecclesia celebrati.*

Leo X.

18 Hic Pontifex in Bulla, quæ habetur colum. 138. Regest⁹, & incipit, *Suprà gregem Dominicum, inhærens Extrauaganti Sixti IV. Cum præexcisa. ordinationē officij Conceptionis Leonardi de Nogarolis vocat piam, deuotam, & laudabilem, & illud recitantes nouis fauoribus prosequitur. Item, prædictum officium vocat ibidem Leo X. officium festi Conceptionis. Sanè officium Nogarolij adeò aperte Conceptionem Immaculatam, præseruationem, puritatem Virginis ab originali decantat, vt si quis illud in alio sensu inter-*

terpretur, (quod Bandelus tentauit;) lumen ipsam tenebras appellare non dubitet. Hoc igitur officium Leo X. approbat, & laudat, ut expressivum mysterij, quod in festo Conceptionis Virginis celebratur, docens, & declarans iuxta Sixti IV. prædecessoris sui statutum ab omnibus illius recitatoribus, annuente Sede Apostolica festum fieri in honorem Beatis. Virginis à peccato originali præseruatæ. Qui cultus adeò gratus Romano Pontifici erat, ut officio Nogarolij vtentes apertis ianuis, & pulsatis campanis, atque alta voce, tempore interdicti, per totam octauam solemne festum agere concedat. Et ne dubium esset id fieri in gratiam opinionis piæ, hanc suam concessionem declarat Pontifex expediri ad instantiam Ministri, & Vicariorū Generalium Ordinis Minorum.

Sacrosanctum œcumenicum Concilium Tridentinum.

Conc. Tri 19 Integrum Concilij Tridentini Decretum de peccato originali, quod confirmatione Constitutionū Sixti IV. concluditur, exscriptissimus colum. 161. Regestis, ut ex parte Decreti dogmatica lucem accipiat pars confirmatiua, & quam fauerit Immaculatæ Conceptioni Concilium, (fauit enim sine dubio, quantum citra expressam definitionē potuit;) facilius explicari, & intelligi possit.

Quas Sixti 20 Sed quas Sixti IV. Constitutiones Tridentinū cōfirmauit? *Constitutio-* Aliqui nomine Constitutionum, nō duas *nones confir-* Extraugantes, sed vnius Extraugantis *mauerit* duas, aut plures partes intelligi afferunt, & *Concil.* confirmari à Concilio solam secundam *Trid. pri-* Graue nimis. Hæc opinio est contra commoaopnio. munem Doctorum, & infert textui manifestam violentiam: quia quotiescumque Cōcilium allegat, vel refert diploma aliquod Pōtificium plura capita, vel partes continens, semper illud vocat numero singulari Constitutionem, ut patet *sess. 24.* de Reformat. & *sess. 25.* tam de Reform. quā de Regularib. & in multis alijs sessionibus, vbi de Reformatione agit; quæ loca, quia

obvia sunt, & res difficultate caret, indicasse sit satis: non ergo potest Concilium de vñica Sixti IV. Extrauganti expicari, cūm in plurali nominet ejus Constitutiones. Vide *Vuading. in legat. scđ. 2. tract. 8. §. 5. num. 16.*

21 Alij, de quorum numero sunt. *Secunda.* Hugo Cauell. in Rosario B. Virginis, quod addidit tertio sent. Scoti, in testimonij sœc. 15. Egid. lib. 3. q. 6. art. 1. §. 6. n. 36. pag. 297. & Salazar cap. 33. num. 4. pag. 291. Concilij confirmationem referunt ad duas Extraugantes Graue nimis, ratione textuali valdè urgenti, quia Cōcilium confirmat duas Constitutiones innouando pœnas in eis contentas; ergo singulæ Constitutiones, de quibus Conciliū agit, pœnas continent, quod tantum de his duabus potest verificari.

22 Alij Constitutionem, quæ incipit *Cum præexcelsa,* & posteriorem Graue nimis à Concilio confirmari docent, ut ex Stephano Vœyms refert *Barbosa in Coll. Stan. ad sess. 5. num. 10.* idemque supposuisse evidentur auctores editionum Tridentini, in quibus Constitutiones Pontificiæ suis locis inseruntur; nam post sessionem quintam, statim subiectiunt dictas duas Extraugantes, *Cum præexcelsa,* & Graue nimis secundam: quas nimis in corpore Iuris inueniebant; nec ratione num. *præced.* posita retardati, aut ad amplius aliquid inquirendū moti sunt: quam tamen negari non potest, probabilit̄ solui, eo quod pœna in Constitutionibus contenta & commodè intelliguntur contineri in altera Constitutionum: sicut ipse Dominus *Ioan. 6.* & *Paulus Apost. Actor. 12.* locum singularem certi Prophetæ citanter, dixerunt scriptum esse in Prophetis, scilicet, in uno Prophetarum, ut doct̄ obseruauit *Ribera ad capite 1. Habacuc, numero 5.*

23 Ex quo fundamento alia opinio *Quarta.* consurgit, quam insinuat nosler *Vuading.* loco cit. num. 17. Concilium omnes tres Sixti IV. Extraugantes suo Decreto cōfirmasse: & ratio efficacissima est, quod si semel admittamus Constitutionem, *Cum præexcelsa,* quamvis nellam pœnam contineat, Tridentini decreto innouari, &

hoc iudicetur necessarium, ut subsistat pluralis Constitutionum numerus; cur prior Graue nimis, quæ poenas imponit, excludi debet? Aut cur verba Concilij ad numerum binarium debent coactari? vel solum de his intelligi, quæ in corpore Iuris leguntur? Præsertim, cùm sacro-sancta Synodus loqueretur in fauorem B. Virginis, quam sub generali decreto de peccato originali comprehendere noluit, sed fæl. record Sixti IV. Constitutiones obseruari: fauores autem ampliados esse perpetuò docemur; nisi cui hæc ipsa à Concilio profecta confirmatio inter sibi odiosa numeretur.

Resolutio.

24 In hac ergo re videtur resolutoriè dicendum. Primi, probabilitimè affirmari posse tres Sixti IV. Constitutiones de Conceptione B. Virginis, Concilij Tridentini confirmatione comprehensas; cùm id verba Decreti simplicissimè intellecta præferant, nec congruens vlla ratio exceptionis appareat. Secundò, opinionem, quæ vniqæ Constitutionis confirmationem sustinet, minus alijs videri probabilem. Tertiò, duas alias opiniones de dupli Extraugante confirmata æqualem habere probabilitatem, & maiorem absque dubio, quatenus duas Constitutiones includunt, quām quatenus tertiam excludunt, ut patet expendenti, quæ dicta sunt: vnde maximum robur accedit vltimæ sententiae. Quartò, Extraugantes Sixti IV. à Concilio Tridentino non confirmatas respectuè iuxta varias sententias in pristina firmitate mafisse: cùm non idè derogetur aliqua Constitutio, quia non expressè confirmatur: quod evidentius vrget in re dogmatica, quæ cùm nulli mutationi post pronuntiationem ab Ecclesia iudicium sit obnoxia, nisi obliuionis tantum, semel, definita æternana obtinet firmitatem. Quintò, quamuis omnium Sixti IV. Constitutionum confirmatio à Concilio Tridentino facta valdè conducat ad maiorem rei, de qua agimus, claritatem; totam tamen vim, & quasi nervum nostræ probationis in secunda Extraugante Graue nimis. contineri, quæ duas alias manifestè complectitur, & à nemine de-

eius confirmatione fuit dubitatum.

25 His ita constitutis, expendendū Expendit Tridentinum oraculum, siue Christi tur Conc. Domini vox per Ecclesiam suam loquētis, & quid de Matris suæ puritate, quid de cultu Conceptionis eius sentiendum sit, apertissimè declarantis.

26 Definit Concilium, primum parētem in omne genus humanum peccatum, quod mors est animæ, transfusse: & hoc peccatum, quod origine unum est, propagatione, nō limitatione, transfusum omnibus inesse, unicuique proprium: parvulos etiam, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, trahere ex Adam originale peccatum, quod regenerationis latro necessere sit expiari ad vitam æternam consequendam: item hoc peccatum originale per nullum aliud remedium tolli, quām per meritū unius Mediatoris Domini nostri Iesu Christi: & post hoc dogma Fidei declarat non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, Beatam, & Immaculatam Virginem MARIAM Dei Genitricē: sed obseruandas esse constitutiones fælicis recordationis Sixti Papæ Quarti sub pœnis in eis constitutionibus contentis, quas innovat. Consideretur attentè horum trium dictorum consequentia: Omnes posteri Adæ contrahunt originale peccatum: In hoc decreto, quamvis de omnibus statuantur, B. Virgo non comprehenditur: Sixti IV. constitutiones obseruentur: nisi enim Concilium præter rem loquitur, (quod impium esset affirmare;) necesse omnino est confirmatas ab illo esse Sixti IV. constitutiones in eo sensu, cum tali certitudinis gradu, quoad eas clausulas, propter eas rationes, sub eis pœnis, quibus Sixtus IV. comprehendentes B. Virginem sub lege peccati originalis compescuit, & nō comprehendentibus fuit. Ex quo Concilij scopo in hac confirmatione plurimæ, & evidentissimæ rationes pro decisione nostri articuli tñxum enucleantibus sese offerunt.

27 Prima ratio, & ut nobis videtur, demonstratio. Concilium post statutam Fidei regulam, à qua uniformis consensus Patrum nunquam discedit; & B. Virginem se non comprehendere declarat,

Dogmati de peccato originali, exceptionis B. Virginis, & Constitutionis Sixt. IV. concordia.

*Ex Cœciij declaratione necessarij sequitur:
Nec scriptura, nec consensus PP. militare contra opinionem pia.*

& Six. IV. constitutiones confirmat: certum ergo est ex mente Concilij, piam opinionem, nec S. Scripturæ, nec omniū Patrum consensui contradicere: quod Sextus IV. docuerat damnans in utraque Graue nimis. hanc propositionem: Omnes, qui tenent gloriosam Virginem MARIAM absque peccati originalis macula fuisse conceptam, heretici sunt: quæ censura utique nitebatur loquutionibus generalibus Scripturæ, & PP. nam peculiares, & expressæ de peccato originali à B. Virgine contracto paucissimæ sunt apud Patres, nec omnem solutionem excludentes, ut noster Illustris. Sosa in epist. pro orat. de Cōcept. à fol. 32. Egid. de Præsent. & Salaz. latè in suis libris de hac controversia ostendunt.

Consequētiae inefficaces. 28 Sed ut hæc ratio intimè penetretur, duo magni momenti obseruanda sunt. Alterum, omnes has consequentias semper quidem, sed maximè post declarationem Concilij Tridentini esse inefficaces: *Apostolus docet in omnes homines peccatum, & mortem pertransisse;* ergo B. Virgo contraxit peccatum originale: *Peccatum originale non soli Adæ nocuit, sed ad posteros transfunditur, & omnibus inest unicuique proprium;* ergo infuit etiam B. Virginis in primo animationis instanti suum propriū peccatum: *Christus Dominus est unicus, uniusversalis, & perfectissimus Redemptor;* ergo redemit B. Virginem à peccato originali, in quod lapsa fuit. Omnes, inquit, istæ consequentiae à Concilio præ oculis habitæ sunt, simul cum S. Scripturæ locis, antiquorum Patrum auctoritatibus, & Canonibus Conciliaribus, unde erant excerptæ; omnibusq; examinatis, discussis, & exactissimè in synodis disputationibus, & congregationibus diu, multumq; in omnem partem versatis; tandem conclusum est non conuincere, nec obstat, quominus declararet se B. Virginem non cōprehendere qua declaratione fundamenta affirmatiæ opinionis eneruata, & pro inefficacibus iudicata fuerunt consensu Patrum. Quare egregiè Illustris. Sosa fol. 20. pag. 2. dixit Tridentinum non modo suum sensum hic aperiuisse, sed aliorum Conciliorū, & Summorum

Pontificum, qui generaliter in eisdem terminis loquuntur. Et prolatio Concilij loco, subdit: *Hæc verba maximorum magistrorum animos mouerunt, & huius mysterij reddirent defensores: quorum unus est P. F. Ioannes à Peñā:* (hunc auctorem iam suprà folio 18. pag. 1. inter Patres Dominicanos opinionē piam tenentes recensuerat;) qui in suis ad 3. p. D. Tho. scriptis ita ait. *Valde quidem urgebant Decreta Generalia circa peccatum originale; sed sacro uniuersali Concilio liberam facultatem concedente, quid in nos admisit sanctissima Virgo, ut de eius puritate non credamus, quidquid credi sine scrupulo potest?* Et si sacrum Concilium illam cōprehendere non vult, idque protegatur; nec ego comprehendere volo; sed per illud ingredi ostiū, quod mihi Synodus totam Ecclesiam representans patefacit.

29 Alterum obseruatione dignissimum est, hæc fundamenta, quæ iudicio prius pra-Conciliis sunt inefficacia, in libellis n. 3. & 33. de quibus infra, adhuc, ut fortissima ab aduersarijs inculcari, quasi Ecclesiam docere velint, quomodo Scriptura, & Patres sint intelligendi: quod magnā vim Tridentini Decreti pro pia opinione manifestat, cui contradici nequit, nisi contendendo per illam labefactari dogmata, quæ Concilium absque pia opinionis præiudicio sub anathemate definit. Alij callidiori consilio hoc Decretum omnino dissimulant; tanta enim lux ex eius declaratione mysterio præseverationis Virginis affulsit, ut aduersarij cam fixis oculis intueri non saepe possint, sed alio se auertant, fulgore persticti, quia illuminiari nolunt.

30 Hanc itaq; primam rationem *Pia opiniones concludentes dicimus, & probatum manio inha-nere affirmamus, ab Ecclesia Catholica ret Trid. honorari & fauoribus affici sanctitatem Concil.* B. Virginis in primo instanti animationis, secundum piam opinionem, quia ipsa Ecclesia declaravit non esse suæ intentionis Virginem in Decreto de peccato originali comprehendere; pia autem opinio non esse comprehendendam asserit, sed ut immunem, immaculatam, & liberam ab omni peccato colendam.

Docet Cō 31 Secunda ratio etiam nostro iuril. Trid. dicio demonstrativa. Concilium Tridentinum nolens comprehendere B. Virginē celebretur sub lege peccati originalis, remittit nos festū Con ad Sixti IV. constitutiones, quas innouat *ceptionis*. sub pœnis in eis contentis: At illæ constitutiones expressè declarant ab Ecclesia celebrari festum Conceptionis B. Virginis in primo instanti Immaculatę, & pœnas imponunt aliter docentibus, ergo, & Cōcilium tentit obiectum cultus in prædicto festo esse Conceptionem Virginis sub ratione præseruationis, & gratia ipsi collatae simul cum animæ infusione. In hoc discurſu, si quis neget, quod Sixtus IV. circa celebrationem festi Conceptionis de creuit, esse à Concilio cōfirmatum, protervus sanè sit, & manifestæ veritati repugnet: si enim Concilium de contractione peccati in primo instanti animationis agebat, B. Virgine non comprehensa, sed retentis, & reualidatis Sixti IV. constitutionibus; quomodo potuit non confirmare determinationem à Sixto factam de cultu B. Virgini exhibito, ob sanctitatem eius in eo ipso instanti, quo alijs contrahunt peccatum originale? aut quid aliud prius, potiusquè confirmare debebat, velexcipere, si non confirmabat? Nec enim effugiet protervus dicens solas pœnas constitutionum Sixti à Cōcilio innouari; hoc quippe ipsum est, quod nos affirmamus, pœnas constitutionum Sixti impositas esse negantibus ab Ecclesia Romana celebrari festum Conceptionis Immaculatę B. Virginis in primo instanti. Accedit, quòd ipsum Tridentinum Concilium actu, & in praxi festum Cōceptionis B. Virginis à Sixto IV. institutum solemniter ritu celebrauit, vt vel ex fine ſ. 24. aperte constat; idque non sine miraculo, quod cum alijs in Registro dedimus agentes de Ven. P. Iacobo Lainio: vel ergo celebrauit eodem sensu, quo Sixtus instituerat, vel diuerso: si eodem; ergo eam celebrationē in constitutionibus Sixtianis contentam confirmant: si diuerso; quomodo de ea diuersitate fideles non admonuit, vtique decipiendos adeò euidenti concordia Conciliij cum Sixto, tam verbo exhibita, quam

opere? Indubitatim ergo maneat, quòd Sixtus IV. de sensu festi Conceptionis B. Virginis decreuit, si legatur in eius cōstitutionibus confirmatis à Concilio, esse etiam inter alia, inquit præ alijs confirmationum.

32 Quid iam ad nostram demonstrationem restat? an non cōceditur Sixtus IV. instituisse festum de B. Virgine ad honorem eius Immaculatę Conceptionis in primo instanti infusionis animæ in corpus? an vero eam institutionem in Extravagantibus à Concilio confirmatis non extare? Eligant ergo aduersarij ex tribus constitutionibus unam, quam ipsi designauerint; nos enim in omnibus, & earum qualibet hanc veritatem digito demonstrabimus. In constitutione, Cum præexcelsa, ita legimus. Auctoritate Apostolica, bac in perpetuum valitura constitutione statuimus, & ordinamus, quòd omnes, & singuli Christi fideles utriusque sexus, qui Missam, & officium Conceptionis eiusdem Virginis gloriosæ iuxta piam, deuotam, & laudabilem ordinationem magistri Leonardi de Nogarolis, & quæ desuper à nobis emanauit, Missæ, & officiis huiusmodi institutionem, in die festivitatis Conceptionis eiusdem Virginis MARIAE. & per octauas eius deuotè celebrauerint, &c. Certè officium illud de præseruatione est, & gratia in primo instanti: ergo, & festum, ad quod celebrandum indulgentijs Pontifex inuitat. An aliud celebratur in festo, aliud canitur in officio, quod pro ipso festo Pontifex approbat? In priori Extravagante Graue nimis, damnatur, vt falsa, & erronea haec assertio. Romanam Ecclesiam solam spiritualē Conceptionē, seu sanctificationem Virginis MARIAE celebrare: & eam affirmantes æternæ maledictioni subiiciuntur. In posteriori autem Graue nimis, similiter excommunicantur qui, cum S. Romana Ecclesia de Virginis Conceptione publicè festum solemniter celebret, & speciale, ac proprium super hoc officium ordinauerit, affirmare non erubuerunt omnes illos, qui tenent, aut affirrant Dei Genitricem absque peccati originalis macula fuisse conceptā, mortaliter peccare, &c. Quòd nunc se verent aduersarij? vel qui à Pontifice anathemate feriuntur, impugnabant, quòd celeb-

celebrat Ecclesia Romana, vel non? Si elegant non impugnasse, ostendant in litteris Apostolicis crimen, ob quod grauissimam omnium pœn. rum Ecclesiasticorum meruerunt, eamque extrâ mortis articulum Romanoo Pontifici reseruatam. Si ergo sponte concedant, quod etiam ab Inuitis extorquebitur, præservationem B. Virginis ab Ecclesia Catholica sub Conceptionis nomine veneratam, ab illis Temerariis, & peruersè fuisse rejectam: fateantur insuper Conceptionem B. Virginis in primo instanti Immaculatam à Concilio Tridentino Sixti IV. constitutiones confirmante, ut in Ecclesia Dei festo instituto celebrem recipi, & approbari: postea quæ suam opinionem in mente retineant, quod illis per Sedem Apostolicam licet; nec enim p̄flos hæreticos vocabimus, vt s̄pē ab illis vocati sumus: nouimus enim festi celebrationem à definitione de fide, acie gladij Theologici, vel potius humili erga Sedem Apostolicam obedientia discernere. De tota hac secunda demonstratione legantur *Vuading. in legat. sect. 2. tract. 8. §. 5. Granad. 3. p. contr. 2. disp. 3. sect. 7. §. 3. nu. 95. & tract. seorsim excuso disp. 3. cap. 7. sect. 3. qui, & grauiter monet ingentem præsumptionem esse, si quis putet sensum festi, quod Ecclesia celebrat, melius à se intelligi, quām à Synodo Oecumenica in Spiritu Sancto legitime congregata.*

Titulus 33 Tertia ratio specialis de titulo Immaculatæ Cōfirmat Conciliū Tridentinæ Cōnstitutiones Six. IV. editas de Conceptionis cōceptione B. Virginis: In cōstitutione, à Trid. Cum præexcelsa, hæc eadē Conceptio vocatur mira; inuitantur fideles, ut de hac Cōceptione gratias, & laudes Deo referant: nominatur absolute Festivitas Conceptionis, non minus, quā Annuntiationis, vel Nativitatis: in priori, Graue nimis idē Conceptio nis festū, & officium propriū, scilicet officium Immaculatæ Conceptionis cōmendatur, & contrā calumniantes acriter defenditur: in posteriori, disertè, & clare legitimur, Immaculata Cōceptio: has cōstitutiones Concilium Tridentinū cōfirmat; ergo colit, honorat, fauoribus prosequitur opinionem illam, quæ asserit Cōcep-

tionem Virginis fuisse Immaculatam, miram, solemni festo dignam, & ipsam Virginem, cum primum habuit naturale esse, habuisse simul sanctitatem.

34 *Quarta ratio nobis etiam eui- Conciliū dens. Omnes, tam docti, quām indecti, Trid. a.i sola ratione, vel natura duce, tenuant fa- quid vol tentur, clamant post Decretum Concilij trā Six- Tridentini piām opinionem amplius ro- tum IV. boratam, ad illustriorem statum evectā, contulit quām fuerit per solas Sixti IV. constitu mysterio tiones: nō igitur vocari debet in questiō- Concep- nem, an quidquid Sextus quovis modo tions pro Immaculata Conceptione statuerat, Virginis Concilium ratum habuerit; cū super il la omnia tam insignis declarationis, & Synodicæ auctoritatis pondus adiecerit: nam mentem Concilij non fuisse tantum discordiarum semina vicumque tollere, sed fideles ad piām opinionem alicere, acutē vidit P. Ojeda fol. 65 pag. 2, etenim discordijs opinionum indulgentius ocurrsum effet, si Concilium declarasset non esse suæ intentionis in decreto de peccato originali comprehendere, aut excludere B. Virginem; dum autem solā comprehensionis suspicionem à se amo nit, & ipsam Virginem Immaculatā titulo, potius quām alio decorauit, in quam partem propenderet, ita intelligi voluit, ut neminem latè pateretur, & exemplū Ecclesiæ relinquaret omnibus argumentis efficacius. Et de Concil. Trid. haec tenus,*

Pius V.

35 *H*unc sanctissimum, & omni bus numeris absolutissimum Pontificem plus fuisse Conceptionis B. Virginis festo, quām omnes eius prædecesores, Illibris. Soſa fol. 21. verissimè scripsit, & res ipsa clamat, primus enim fuit, qui cum in festis Breuiario communi inferendis adeò matura circumspitione procederet, ut Præsentionis B. Virginis festum abstulerit, quod in Registro col. 212. ex Coluenerio obseruanimus, Cōceptionis solemnitatē, quæ ab omnibus quidem celebrari, sed & omitti poterat, & à libertate cuiusque deuotione p̄debat, in noua Breuiarij, & Missalis reformatione sub

*Pius V.
f. 212. Cō
ceptionis
sub prae
cepto ſta
tut.*

præcepto sanxit, Conceptionem B. Virginis adæquans in officio eius Natiuitati; quo nihil pro præseruationis mysterio excogitari potuit augustius, ut *d. colum.* 212. *Regeſti*, sed urgentius infra hoc ipſo artic. de officio Romano agentes notamus: seruato tamen officij proprij priuilegio, imò, & confirmato, ut in *Regeſto*, *colum.* 219. probatum est. Curaque hoc (inquit idem Illustris.) sit urgentius omnibus, quæ Ecclesia Romana hucusque statuit in hac materia, ita ut nihil præter totalem definitionem videatur defeffe; mysterio non vacat reseruatum fuisse Pontifici ex familia Dominicana assumpto, & sanctitatis fama conspicuo.

Sixti 4. 36 Idem Pius Sixti IV. Extrauagā-
conſtitu-tes à Concilio Tridentino innouatas
tiones cō proprio diplomate denuo confirmauit;
firmat. quod incipit, *Super ſpeculam*, & eft in *Re-*
geſto colum. 166. Ibi memorat Sixti Salu-
berrima decreta, quæ pro viribus ſalua effe
cupit, ut potè à Sacro ſancta Synodo Triaden-
tina confirmata: ipſe deinde motu proprio
approbat, confirmat, & ut efficacius à cunctis
eiusdem Sixti IV. statutum obſeruetur,
statuit, & ordinat. Omnia igitur, quæ in ſu-
perioribus de ſenſu celebrationis festi, &
piæ opinionis approbatione, ex Sixtianis
constitutionibus, & Tridentini Concilij
Decreto collegimus, & expendimus. Pius
V. in eiusdem terminis amplectitur, & do-
cet, *Pro ſufficienter expreſſis*, & *in ſertiſ in*
ſua Constitutione habens, & eadem no-
bis argumenta ſuppeditans, nouo Apo-
ſtolicæ auctoritatis interventu roborata.

Paulus V.

*Pauli V. cōfir-
matio.* 37 *Q*uod attinet ad Extrauagantis
Grauenimis, confirmationē,
publicauit Paulus V. Bullam, quæ inci-
pit, *Regis pacifici, in Reg. col. 175.* vbi con-
ſtitutionis Sixti IV. à Concilio Tridentino, & Pio V. innouata mentionem fa-
ciens, prædictis remedis *Scandalū*, & *diſ-*
fēſionēs extintas non eſſe conſiderans,
olim ordinata conſtituat, poenas auget, &
Inquilitoribus hereticæ prætutatis con-
tra transgredores procedendi auctorita-
tem tribuit. Conſtat autem ex tenore hu-
ius Pauli constitutionis occaſionem ſcā-

dalorum fuisse censuras contra celebra-
tes officium Immaculatæ Conceptionis,
Beatæquæ Virginis præſeruationem à
peccato originali prædicantes, & audiē-
tes. Expendant aduersarij, quid ſempē
deiatum fit ad Sedem Apostolicam; ni-
mirum de Immaculata Conceptione of-
ficium frequentari, conciones publicas
haberi, fideliſibus annuntiari Virginis præ-
ſeruationem, ut ab Ecclesia celebratain,
laudari, coli, omnibus modis honorari;
quem cultum aliqui moleſtè ferentes
inuehebantur in Conceptionem Imma-
culatam, & eius afflortores. Quid ad hæc
Apostolica Sedes? indicauit nè illos con-
cionatores excessiſſe, dum opinionem
piam auctoritate Ecclesiæ, & Ecclesiasti-
ci officij tuebantur? nec verbum de hoc,
poenas imponit opinionis piæ temerarijs
censoribus; an opinionem piam ad ſe co-
fugientem ita paternè foucret, niſi à ſe
procreatam, & nutritam agnoscere? Atqui dices, etiam poenas impositas piè
Opinantibus, ſi alia ſentiētes erroris dam-
nent. optimè; ſed audire optamus, vbi Ec-
clesia festum instituerit ſanctificationi
Virginis post contractionem peccati?
aliud eſt prohibere censuras ad pacem
ſeruandam: aliud prædicari præſerua-
tionem, ut doctrinam Romanæ Ecclesiæ,
ipsa conſentiente, & fauoribus inuitante,
ſimulquè cōtradictores ſeueriffimis po-
niis coercente. Profecto hæc euidentia
quovis ſolari radio ſplendidior eſt, nec
vmbra dubitationis in animo relinquit,
quin mens Ecclesiæ Catholicæ ſit, ſan-
ctitatem B. Virginis in primo instanti in-
fusionis animæ, festo, officijs, & concio-
nibus ſub Conceptionis nomine, aut Im-
maculatæ Conceptionis ab omniaibus co-
li: id enim piæ opinionis afflortores docēt,
prædicant, ſcribunt, & in facie Apostoli-
cæ Sedis cum omni fiducia proferunt, *Nouum*
Pauli de
quæ non modò iſiſ tacens conſentit, ſed
expressis fauoribus applaudit, ut in con-
ſequentiibus dicemus. *ſlētiū*
imponēs

38 Et haec tenus quidem Sedes Apo-
ſtolica bencuuentiam ſuam erga Imma-
culatæ Conceptionis defenſores ita oſte-
dit, ut non effunderet, ſed quāſi erumpen-
tem repremeret, ac cohiceret: eſt enim
be-

benignissima mater, & inter filios, ut cōcordiam alere, ita iniuidiam abolere satagit, etiam cum plus dilectorum querela; quos facile mutuo fratrum amore redintegrato scit esse placandos. Iam verò tam prudenti moderatione contumaciam nō vinci conspiens, affectus vehementiores non indulgentia, sed iudicio assumpsit: & pia opinione suo pectori admota; contrariam manifestius coercuit quod eiusdem Pauli V. nouo decreto fieri caput est. Habetur in *Regesto colum.* expeditum in Congregatione Generali S. Inquisitionis coram Sanctissimo in monte Quirinali, die 31. Aug. an.

1617.

Modus procedendi.

39 In hoc Decreto Summus Pontifex primum quis modus procedendi adhibitus sit, de more præmittit. *Sanctissimus Dominus noster, post longam, & maturam discussionem, auditis votis Illusterrimorum, & Reverendissimorum Dominorum Cardinalium contra haereticam prauitatem Generatum Inquisitorum, re accurate, ac diligenter perpensa, &c.* Hic obserua negotium, quod in illa Congregatione discutiebatur, ad religionem pertinere, & versari in declaratione Ecclesiastici cultus; quia, ut toties repetiuimus, constitut ones Sixti IV. Concilij Tridentini, & Pij V. cum alia ipsius Pauli, quæ omnes in hoc Decreto nominantur, poenas statuebant cōtra impugnantes id, quod ab Ecclesia colebatur: vnde eodem stylo Pontifex vitatur, quo in canonizatione Sanctorum: quamvis enim ad eam solus ipse, ut potestatem, ita exercitium proximum habeat, nec consilium Cardinalium necessarium adhibere teneatur, ut cum multis resoluti Contelarius lib. de canonizat. SS. cap. 9. num. 42. tamen ex æquitate, & congruentia sine Cardinalium consistorio similes causi non determinantur, & ipsi Cardinales sunt in hac possessione, *Ibid. num. 2.* Fauet hoc mirum in modum nostræ causæ, ut mysterium Immaculatæ Concepti sicut olim tempore Sixti IV. in celeberrimis disputationibus aduersarios deuicit, & postea motu proprio Sedis Apostolicæ exaltatum est; ita modo Matura discussione rationum, auctoritatum, mira-

cotorum, reuelationum, & aliarum omnium terum, quæ ad illud promouendum conducere poterant, proponatur fidibus, ut solet cultus alicuius Sancti, post confessas, & examinatas informationes.

40 Deinde Pontifex causam novi, & strictioris Decreti expediendi aperiens *Causa expeditiōnis*. *Prouidè considerans, quod ex occasione assertiōnis affirmatiōe in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & actibus publicis, quod eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, oriuntur in populo Christiano cum magna Dei offensa, scandala, iurgia, & dissensiones.* En acrior, & valentior medicina in crudelienti morbo admouetur. Anteà Pontifices Scandala, & dissensiones s̄p̄ius notauerant, obscurè designatis auctoribus; nunc, ut confusi à expris auertantur, aperte dicunt *Scandala oriri occasione assertiōnis affirmatiōe.* Dicet aliquis opinionem affirmatiōam esse petram scandali insipientib⁹ pusillis, aut malevolis, ideoquæ scandalorum occasionem, non causam. At contra est, quod si ita res haberet, insipiens, & pusillus esset ipse Pontifex, qui scandali Pharisaii metu, vera loquentibus silentium imponeret; & non ut frustrā admonitos potenti bracchio adoriretur. Quare scandala illa opinionis affirmatiōe allertores non patiebantur, sed seminabant, occasione propria sententiæ defendēdꝫ, quod eis permittebatur: ideo Pontifex hoc scandalorum seminarium demoliri conatur.

41 Prohibet ergo sub poenis à suis *Prohibiti* predecessoribus, & à felatis, *Omnibus, & tio.* singulis cuiusvis ordinis, & instituti, ut non audeant in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscumque actibus publicis afferere, quod eadem Beatissima Virgo MARIA fuerit concepta cum peccato originali. Hæc perspicua sunt.

42 Sequitur Pontificia declaratio. *Cautio.* Per huiusmodi tamen prouisionem sanctitas sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei ullum prorsus praetudicum inferre, eam relinquens in eodem statu, & terminis, in quibus de præsenti reperitur, præterquam quod supra disposita. Nec in hac clausula aliquid est obscuritatis, aut dubitari

bitari cum aliqua verisimilitudine potest, Decretum prædictum, quamvis ad impedienda scādala, (vt statim dicemus, & experientia breui docuit,) satis efficaciam non habuerit, in fauorem piæ opinonis emanatum, & oppositæ nihil omnino contulisse, nisi quod eam expressè non reprobauerit Quod enim subditur, Alteri opinioni nullum prorsus præiudicium inferri, absolutum, & vniuersale non est, sed valde per sequentem exceptionem restringitur: *Præterquam, inquit, quoad supradicta:* quæ exceptio non solum referenda videtur ad id, quod proximè præcesserat, scilicet, *Eam relinquens in eodem statu, & terminis, in quibus de præsentis reperitur;* sed ad clausulam anteriorem, nec ei ullum prorsus præiudicium inferre, ita vt sit sensus impositionem silentij in concionibus publicis præiudicium aliquod esse, & mutationem aliquam status, & terminorum, in quibus ante reperiebatur prædicta intentia; quamvis quoad reliqua, nec mutetur status, nec ei præiudicetur, quia Ecclesia expressè declarat illam non reprobari. Esse verò in silentij impositione aliquod, & sanè magni momenti præiudicium, hinc constare facile potest, quod si Titius pateret ab Apostolica Sede, ut definiaret de fide B. Virginem contraxisse peccatum originale, & contradiceret Sēpronius dicens hic esse præiudiciale actionem, & prius queri debere, an Decretum imponens silentium Titio subsistere debeat, vel reuocari; absque dubio quæstio de impositione silentij prius terminaretur, argum. ex l. Fundum. Titianū, & l. Fundus, D. de except. præscript. & præiud. impositio ergo silentij à legitimo iudice Post longam, & naturam discussionem præiudicium est: quo Sedes Apostolica aperte ostendit, quam partem approbaret in causa Conceptionis B. Virginis, si definitiva sententia pronuntiaretur: unde iam plenè innotescit vis Decreti: ait enim Summus Pontifex: Opinio afferens B. Virginem contraxisse peccatum originale in templis non prædicetur ad vitanda scandala plebis; in conclusiōibus non defendatur, ad vitanda scandala sapientium, & eruditōrum, in quibusunque

actibus publicis non afferatur ob easdem causas: extrā hos autem casus, constitutiones Sixti IV. Concilij Trid. & Pij V. obseruentur, quibus piæ opinioni cōcessum est prædicari, defendi, publicè afferi, in officio diuino decantari, indigentij gaudere: hoc quid aliud est, quam aliam opinionem per gradus descendere ad reprobationem, & damnationem; aliā vero per oppositos gradus ascendere ad culmen ultimæ definitionis? Quia tamen nō indicium, sed præiudicium est, & nec pars affirmativa reprobata, nec negans definita per ultimam determinationem; relinquitur illa in eodem statu, & terminis, præter præiudiciale exceptionem impositi silentij.

Gregorius XV.

43 **Q** uamuis Pauli V. Decretum *Necessitas artis arboris Decreti.* magna cum gratiarū actio- ne ab Immaculatæ Conceptionis affer- toribus exceptū sit; intellexerunt tamen prudentiores, radices scandalorum peni- tūs non evulsas, cùm remanerent libera priuata colloquia, & cuiusvis generis scripta, in quibus contraria sententia af- firmatio non prohibebatur, duo aliquan- tò quidem testiores, sed copiosissimi cōtentum, & scandalorum fontes. Vide *Vading in legat. seet. I. tract. I. num. 14. pag. 17.* ubi etiam *Illustrissimi Sose memorialem libellum Regi Catholico exhibutum ad verbum afferi, promptè, & pro re na- ta, quod in viro illo mirabile fuit, expo- nentem, absque efficaciōi remedio ex- citatas, & inolitas contentiones compo- ni non posse.*

44 Igitur post celebrem Illustris. *Quæ De- cretum Gregorii* Antonij de Trejo Episcopi Carthagin. legationem multiplicesquè, tam apud Paulum, quam apud Gregor. XV. eius successorē tractatus, instantias, consul- tationes, judicialia, & extrajudicialia acta, quinto demum anno post Pauli De- cretum, aliud vrgentius edidit Gregorius in Congregatione Gen. S. Inquisit. die 24. Maij, an. 1622. quod *colum. 183. in Reg. suo loco iuxta temporis ordinem ap- posuimus.*

Summa Decreti Gregor. XV. 45 HVIVS Gregoriani Decreti præcipientia sua capita sunt. Primo, quod ad modum procedendi attinet, omnia seruantur, quæ in Pauli Decreto, Cardinalium consilium, Sanctissimi determinatio propter causam supradicatam de materia religiosis, & cuitas. Secundo, Decretum Pauli ad verbum inseritur. Tertio, declarat Pôtifex præsens suum Decretum expeditum *Ex eisdem causis eustis. i. sc. scandala, diffusiones, discordias ortas occasione assertio[n]is affirmatiuæ.* Quartò, etiam declarat præmemorata Scandalorum orta ex sermonibus priuatis: unde apparet solam opinionem affirmatiuam scandala generare, & eius assertores tot Decretis Sedis Apostolicae à scandalorum seminatione deterritos non esse, nihilque horum opinionem plam defendantibus imputari, ut etiam Paulus V. expresserat. De quo videndus R. P. Philip. de Ayala Ord. Min. Provinciae Castellæ Minister, lib. quem Casam maiorem conscientiae inscripsit, ubi ex professo probat, contra plam opinionem loquentes à peccato veniali, vel mortali, iuxta materiam grauitatem, excusari non posse, propter circumstantiam scandali. Quinto, ampliat Gregorius sui predecessoris Decretum, Mandans, & præcipiens omnibus, & singulis supradictis, ne de cetero, neque etiam in sermonibus, & scriptis priuatis audiatur afferere, quod eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali; nec de hac opinione affirmatisua aliquomodo agere, seu tractare. Sexto, declarat Sanctitatem sua se non intendere reprobare hanc opinionem, nec ei ullum prorsus praetudicum inferre, eam relinquens in eodem statu, & terminis, preterquam quoad supra disposita. Septimo, confirmat Constitutiones Sixti IV. Alex. VI. Pij V. & Pauli V. ubi huiusmodi Decretis non aduersantur. Octavo, Cusanceta Romana Ecclesia de Beatissima, & Intemerata Virginis Mariae Conceptione festum solemniter, & officium celebret, mandat, ac præcipit omnibus, & singulis, ut in sacro sancto Missæ sacrificio, ac diuinno officio celebrandis, tam publicè, quam priuatim, non alio, quam Conceptionis nomine uti debeant: Hucusque Sunama Decreti.

Eugen. datur. 46 NVNC ad illud expendendum accedamus, præcipue quoad duas clausulas nouas, ampliatiuam impositionis silentij ad priuata colloquia, & scripta; & dispositiuam de non vidento in diuinis officijs alio, quam Conceptionis nomine: ad quarum planam, & textualē

intelligentiam, reliquas applicabimus.

47 IMPOSITIONE silentij adeo ampla, De interius nec priuata colloquia, & scripta exclusa positione dat, grauissimi ponderis est: et si enim Sedis Apostolica non aliter scandala tolli potuisse, pacique, & tranquillitati fidelium conservatum, suli, quam si opinio glorioissimæ Virginis peccatum tribuens, penitus, nec audiretur, nec nominaretur in Ecclesia, etiam inter panicos cruditos, qui pietatis umbra non faciliter mouentur, sed veritatem vulgo minus plausibilem, si ratione præualeat, præferre sciunt inconsultis affectibus; & veram a fallaci devotione secernere: quo ostenditur scandala, quibus Sedes Apostolica occurrit, non fuisse, ut iam monimus, pusillorū tantum, sed prudentium, & graui virorum orta semper occasione opinionis affirmatiuæ. Ideo alegauit eam Paulus V. a scholis, & tēplis; ablebat eā Gregorius à commercio humano, siue per verba, siue per epistolā, ingēnij exercēdi, vel animi laxandi gratia: & ut omne effugium præcluderetur, addit Pontifex: *Nec habeat opinione affirmativa aliquo modo agere, seu trahere: id est, non solum in priuatis colloquijs, & scriptis prædicta opinionē affirmari prohibeo, sed aliquo alio modo ex cogitabili tractari, per nutus, vel signa, aut eam singulariter absq; colloquio proferēdo.* Maxime autem declarat generalitatem legis licetia, & confessio Fratribus Prædicatoribus ab eodem Pontifice codē anno die 28. Iulij facta, que est colam. 189. nostrī Registri, in qua poenas dicti Decreti sustulit quoad Quacumque priuata eorum colloquia seu conferentias, inter ipsos dumtaxat, & non inter alios: & hanc concessionem, Specialē gratiā, & favore Pontifex appellat: quibus verbis aperiē indicat, Decretū usque adeo tuisse vniuersale, ut ad quamlibet ab eius tenore exceptionē, specialis fuerit dispensatio necessaria. Et insuper obseruandum est, impositionem silentij directe ad ipsam opinionē affirmatiuam terminari; concessionē vero, & dispensationē, Ut inter se dumtaxat de materia eiusdem Conceptionis Beatissima Mariæ Virginis differere, & tractare, absque ullo poenarum in dictis Decretis contentarum incursu, liberē, & licet possint, & valeant: qui cōcessionis tenor prædicta materialiter tractantiū scrupulos eximit; opinione vero ipsi nihil omnino fauet. Et sanè mi-

rabile esset, ut scopi à nobis in hoc articulo præfixi non obliuiscamur;) opinionem, quæ cultui Ecclesiastico nō opponeretur, ita interdicí, & tam angustis limitibus coarctari. Quarè de illa nihil prænuntiamus: Nec enim à Sede Apostolica reprobatur, aut ei ullum prorsus præiudicium infertur; sed relinquitur in eiusdem statu, & terminis, praterquam quæ ad supra disposita: sed colligimus ex Apostolicis Decretis, colere Ecclesiam, quod pia opinio affirmat, quia eam liberam in officijs diuinis, & concionibus relinquit; oppositam verò etiā à scriptis, & colloquijs familiaribus arcet.

Decelerando 48 PLVS aliquantò immorari necesse est in noua clausula de celebratione festi ex sub solo pendenda, ac declaranda; quāuis, vt verum nomine fateamur, magis animi æquitatē, quām in Concep- terpretis curam desideret: manifestissimum tio. nis. enim habet sensum ex prædecessorū constitutionibus; sed quia sincerè intellecta fere totam huius controversiæ difficultatem exhausta, non mirum est, si eā simili stra interpretatione deprauet, qui sua sententia cedere noluerit.

Quae fuit causa id præcipiebat? 49 POTEST autē de causis, quæ Summa Pontificē mouerunt, vt alio, quā Cōceptionis nomine in diuino officio vt prohiberet, aliqualis esse dubitatio: nā etiā hanc Decreti partem ad scandalorum amotionē refert Barbosa in Collectian. Bullar. v. Concep- sio: & negari non potest ex recitatione, & Missæ celebratione, quamvis priuata, scandalū suboriri posse, tum quia sub alio nomine celebrans eo ipso indicat se opinionem affirmatiuam, cui Pontifex silentiū indicit, profiteri, tum quia de hac ipsa celebrandi varietate non raro colloquia haberentur, & in eis de prædicta opinione tractaretur, unde rutiū scandalorum germina pullularēt.

* *Aucto* * Alij eam causam assignant, Ut cultus effe restibet magis uniformis; quæ esto vera sit, vñica, & lor. sup. adæquata esse non potest: nam cultus vñifor colu. 7. mitas sub nomine sanctificationis, aut alio n. i. quocumq; seruaretur: ergo ex cultus vñifor mitate solum colligi potest expedire, vt omnes uno, eodemque nomine festū celebrent; cur autē hoc nomen potius debeat esse Cōceptio, quām aliud quodvis, alia ratio redienda est: nec eam longè petere opus habemus; exprimitur enim in ipso Decreto dicente Pontifice: Cū facta Romana Ecclesia de Bea-

tissimæ, & Intemerata V. Maria Cōceptione festum solemniter, & officium celebret, præcipit omnibus, vt non alio, quam Cōceptionis nomine vt debant. En motiuum expressum Apostolici præcepti; vt omnes celebrent, quod celebret Ecclesia Romana, quæ est omnī Ecclesiæ magistra: & nullus Catholicus audeat festi Cōceptionis B. Virginis sensum aliorum, quām ab ipsa edocetur, deflectere. Hæc vera, & textualis causa duas priores nō excludit, sed potius mutuo fouet, & firmat: statuit enim Sedes Apostolica solo nomine Cōceptionis festum celebrandum, vt cum omnes Romanæ Ecclesiæ exēplum sequantur, cultus non quamcumq; vñiformitatem, sed quæ à capite in membra deriuatur, habeat, & scandalorum semina extinguantur.

50 ASSE RIMVS ergo, non vt aliquid Præcī ex Decreto per discursum inferētes, nec ex positionem aliquam reconditam, nulli, aut paucis visam iactantes; sed obviā, literalē, vt omnibus perspicuā amplectentes, à qua sine singularitatis nota, nemo dissentire possit: brēt satis Gregorium XV. per hoc Decretum præcepisse: om̄ib⁹, vt celebrarent festum in honore sanctitatis B. Virginis in instantiua Cōceptionis naturalis, qm̄is in cū primā anima eius infusa fuit corpori, sicut p̄m̄ in Ecclesia Romana celebrat, & semper celebravit: fiant a Vel breuius: Decreuit Summus Pontifex, vt n̄matio ab omnibus celebraretur IMMACVLATA n̄s. CONCEPTIO B. Virginis MARIÆ.

51 HANC assertionem pro contentio- R. P. à sis latè confirmavit, vt quanta sit vis in argu S. Tho. mento à celebratione festi sub vñico Cōceptionis nomine appareat, duorū scriptorum nostri seculi ex Dominica familia interpretationes præmittemus ad Gregoriani Decreti intelligentiā condicentes. Prior est R. P. Ioannes à sancto Thoma professor Cōplutensis, & Philippo IV. Regi Catholico à sacris Confessoribus. Is, vt habetur colum. 490. nostri Registri, cùm sibi obiecisset dictum illud Angelici Doctoris, celebrari festum sanctificationis B. Virginis, potius quā Cōceptionis, à Gregor. XV. in præfato Decreto esse reprobatum: duobus modis respondet colum. 507. & 508. Ait enim nullam contrarietatem inueniri inter S. Thomæ dictū, & Gregorianum Decretum, quia S. Thomas rationem reddit festi, quod suo tempore Romana Ecclesia nō admiserat, sed tantum tolera-

lerabat, & eius tolerantiae causa erat, quia attendebat magis ad sanctificationem, quam ad Conceptionem. Conatur deinde ostendere præcipuum fundamentum huins festi, etiam ut modo celebratur, non esse Conceptionem Immaculatam; sed difficultati succumbens ad primam solutionem renertitur, & ita cœcludit. Denique hoc solum pertinet ad questiones de facto, in quo mutatio accidere potest iuxta diuersa Ecclesiæ Decreta. Tunc Ecclesia Romana nondum decreuerat celebrari sub nomine Conceptionis, nec celebrabat ipsa. Modo & celebrat, & decernit D. Thomas ratione, & narratione reddidit eius, quod suo tempore currebat. Non contrariatur ei, quod alio tempore, id est nunc, Ecclesia decernit. Hoc est omnino verum, non posse festū sub Conceptionis nomine celebratū referri ad sanctificationē temporis, vel instantis indeterminati. Et quamvis sensus à D. Thoma intentus nunquam verus fuerit; tamen ante Sixti IV. Extranagātes probabilis erat, postea verò à mēte Ecclesiæ Rontanæ alienissimus. Posteriorem autem solutionem, quā prædictus auctor cùm * aduersarijs ex Bellarmino confirmare nititur, illis respondentes confutabimus.

* in lib. bell. col. nu. 24. 52 ALIVS scriptor est *Illustriss. D. D. Francisco de Araujo*, ex primaria Salmaticè assi- ciscus de cathedra ad Segouianis Ecclesiæ Pōtifica- Araujo. tum assumptus, qui *to. I. in I. 2. q. § 1. art. 3. pag. 421. & 423. col. 2.* suadere volens D. Thomam, etiam si modo viueret, Piæ Opinioni non assensurum, ita scribit. Auctoritas Ecclesiæ indieens tale festum cogit ad cultum nouo modo B. Virginis exhibendum, qui est actus voluntatis, non ad antiquum iudicium intellectus mandandum. Nihil amplius nos affirmamus, nisi Ecclesiæ sub Conceptionis nomine, ita determinare sensum festi, & cultum sanctitatis in primo instanti, ut solum relinquat liberū & differens iudicium, quia contrariam opinionem non prohibet, nec damnat. Quod discrimen, & non aliud, inter festū Nativitatis, & Conceptionis, ipse assignat *pag. 422. col. 1.* Hinc verò à S. Thomæ sectatore inferiū propriā sententia non cessurum, contrā innumeros penè scriptores non valde miramur; suā tamen persuasionē ita adstruere, ut contraria firmet, non vehementer mirari non possumus, Qualis enim est il-

la consequentia? Ecclesia non cogit ad mutandū iudicium: ergo Diu. Thomas non mutaret. Quantò verisimilior hæc à doctissimis, & sanctissimis viris probata? Ecclesia, quāuis nullum coget ad credendā B. Virginis Præservationem; omnes tamen inuitat, alicit, exemplo prædit, eā negantes silere iubet: ergo D. Thomas Ecclesiæ consilio acquiesceret, nec coactionē expectaret. Quare Reuerendiss. P. Ioannes de Fenatio Ord. Prædicat. Generalis Magister dicere solebat, teste Catha- rino in disp. ad Concil. Trid. par. I. col. 66. anti- quiores magistros, quanto magis docti, & quanto magis sancti essent, tantò magis eam sententia ul- tro amplexaturos, non quidem sectantes alios, sed cœctos ipsi anteuertentes animo multo promptiore, ac propensiore pro gloria Matris Dei. Sic ibi.

53 ITAQVE mentem Summi Pon- ficiis fuisse, ut ab omnibus sanctitas Beatæ Virginis in primo animationis instanti, eius Proba- ples, præseruatio ab originali peccato, & IM- MACVLATA CONCEPTIO colere. sententia- tur, constat primò ex ratione, & sensu fe- nu. 50. sti in Ecclesia Romana, virtute Constitu- posita & tionum Apostolicarum ante Gregorium: prædeces voluit enim Gregorius, ut ex ipsius verbis scribū cō- num. 49. ostendimus, illud colli ab omni- fittatio- bus, quod in Romana Ecclesia co'ebatur; nibus, nec aliam interpretationem patitur tenor Decreti: Cum Sancta Romana Ecclesia de Con- ceptione Virginis festum celebret, omnes non alio, quām Conceptionis nomine vti debant; nam voluisse Pontificem omnes in festi nomine cum Ecclesia Romana conuenire, non ve- rò in significatione, præterquam quod si- mulatio priuato homine, nedum Summo Præsule indignissima esset, ex nullo Decreti verbo, vel apparenter colligi potest. Itaque indubitatum maneat, illud, quod Ro- mana Ecclesia sub nomine Conceptionis celebrabat, Gregoriū ab omnibus celebra- ri sub eodem nomine præcepisse. At Ro- manam Ecclesiam ab initio institutionis festi semper celebrasse præservationem B. Virginis ab originali æquè cvidens est, cùm Sextus IIII. Alexander VI. Pius V. ac Paulus V. quorum omnium constitutiones Gre- gorius nominatim confirmat, de illo festo Conceptionis expressè loquantur, quod ab eodem Sexto IIII. in Extrārag. Cum præce- celſa,

cela, omniis Ecclesijs traditum est cū officio speciali præseruationis, & Immaculatae Conceptionis: quo a festum in eodem sensu celebratum fuit ab omnibus, siue videntur officio Nogaroli, siue Busti, siue S. Anselmi, aut Cardinalis Quinonij, siue alijs proprijs, & specialibus in totum, vel in parte, maloni quippe disertimen inter eos vñquam agnitiū fuit circa obiectum, scopum, aut iensum celebritatis, dummodo faterentur se Conceptionem Beatae Virginis celebrare, & ita suis Kalendarijs adscriberent: constabat enim huius solemnitatis cultores venerari puritatem Beate Virginis nunquam peccato originali maculatae, vt vcl ex sola D. Bernardo a scripta ad Lugdunenses epistola evidens est. Si ergo Pontifex velle celebrari festum sanctitati Beatae Virginis pro tempore indeterminato, assumaret nomen sanctificationis, quod ex natura, & vsu absque dubio indifferens est; non vero nomen Conceptionis, quod determinatum semper fuit ad significandum primum animationis instantis, tam apud piae opinionis auctores, quam etiam apud aduersarios: ergo nomine indifferens festi de medio tollens, & determinatum vniuersali lege præcipiens, iustulit indifferentiam sensus festi, & declarauit in eo calendam esse sanctitatem proprio instanti determinatē.

54 SECUNDO, constat mens Pon-

Prob. 2 tificis ex epistolis vltro, citroq; milis, quibus & Principes mysterij Immaculatae Conceptionis glorioſiores progressus postulasse, gratiarū & ex parte obtinuisse cognoscitur. Nam què ac Reges Catholici giam opinionem definitiōnibus ptebant, vt coram littera colum. 314. & Princi- 315. in Regeflo dātē ostendunt; sicut, & Car- pum, & dinatis Infantis, & Serenissimā Margaritā rescrip- Ibid colum. 316. & 317. Pontifex Princi- tis Pox- pum studium, & pietatem amplissimis ver- tificis. bus collaudar, cuiusmodi sunt illa ad Regem Catholicum, colum. 187. Sanè tibi, & popu- lorum fides, q̄r boſtūn oppreſſione in pōliceri bāud temerē possumus, cūm eiū tibi Virginis pa- trocrinum conciliare ſtudes, &c. & poſt pauca. Vix diſi potest, quanto nos gaudiſ cumularint nu- per a littera Maieſtatistua de Immaculata Dei- pura Conceptione diſtententes. O curam Catholico Rege digeam, & Christi Vicario gratissimam! Deinde, poſt redditas cauſas diſcrendas ad

præſens definitionis ſubiungit: Magnitamen apud nos ponderis fuerunt preces Maieſtatistue, tantumque negotiū iterum, accuratisque penſauimus, aliquando tibi, regnisque tuis jo- atium offere cupientes. Et infra: Quare ut ſidio- rum ſemina extingueret pteentes, &c. Hęc plā- nē conuincunt iuxta petitionis Regiae te- norem expeditum Decretum, & myste- rium Immaculatae Conceptionis, quod Rex definiri desiderabat, ſub vno Con- ceptionis nomine celebrari à Pontifice iuſſum: vnde ei gratia hoc titulo ab ipso Rege aguntur peculiari epiftola, qua est in Regeflo, colum. 318. vbi inter alia: *Dux Al- barquerquis, & Comes Montis-regij memo- nuerunt Decreti, quod à Sanctitate vefra ema- nauit inſuorem purissima Conceptionis Domini- nae noſtræ. Et infra. Vefra Beſtitutinis exeg- calor manus, sancte affuerans magni mea aſſumptio- re, quod mea interceſſio aliqualem habuerit in- bac repartem. Si hęc omnia ſyncretē, & vt iacent intellecta, inter ſe confeſſantur, egre- gię confirmingant nomen Conceptionis, quo omnes vti iubet Pontifex, adeo indiffe- rens non eſſe, vt facit pro folatio præ- ſeruationis definitionem efflagitantibus, eadem interceſſione obtentum, & in favo- rem purissimæ Conceptionis, alijs excluſis; designatum. In ſumma, petebat Rex Ca- tholicus Immaculatam Conceptionem Beatae Virginis ab omnibus fide diuina cre- dendum proponi; confeſſit Pontifex ean- dem Conceptionem Immaculatam ab om- nibus cultu Ecclesiastico ex præcepto cele- brari, pondus regiarum precum magni du- cens, & eis ex parte, vt conuenire indicauit, annuens.*

55 TERTIO, constat prædictus ſen- *Prob-*
tio 3.22
latitis
eniver-
fals ob
Decre-
tum.
ſtas Pontificij Decreti ex publica Orbis laetitia, qua vbiq; exceptum eſt, vt Im- maculatae Conceptionis cultum generalio- rem, & expreſſiorem, quam vñquām alijs fuerit, ſtatuens, & opinionem piam nouo aliquo, & singulari fauore prosequens. De alma Vrbe Romana ita ſcribit R.P.F. Lu- cas Vuadinas ſpectatō fidei, & iudicij ſcrip- tor, qui præſens aderat, Sect. 4. legat. num. 40. pagin. 450. poſt deſcriptum ad verbum Gregor. XV. Decretum. Ad aras etiam, ſolemniter intonarunt hymnos, ordi- natim ſetū proceſſionibus, & grauiori ritu ſacri- cele.

celebratis in gratiarum actionem, & Immaculatae Mariae publicum bonorem, ob stabilitatem ab uniuerso peccatorum genere immunitatem. Hispalensis Senatus, & populi cum tota adhaerente Provincia, gaudium ipsi ciuitatis illius primores in sua ad eundem Sanctissimum epistola testantur, in *Regesto, colum. 193.* Cui respondens Sanctissimus non solum pietatem, sed rectam Decreti intelligentiam in Hispalensis laudat, *colum. 195.* Vos autem (inquit) scientiam salutis preclarè didicisse ostenditis, cu[m] beneficium vobis tributum esse profitemini, eo Apostolico Decreto, quo alternantia Theologorum dissidia tollere, & caelestis Reginæ dignitati nuper co[se]culare voluimus. Simili plausu, & exultatione Decretum auditum, & acceptum est in alijs urbibus, Provincijs, & Regnis summa consensione: & sanè incredibile prolsus est piæ opinioni adhaerentes non intellexisse Decretum potius aduersariis fauere, quam sibi; fauaret enim procul dubio, si declarasset Pontifex Conceptionis nomen indifferens esse, & sub eo celebrati sanctitatena B. Virginis pro tempore aliquo indeterminato; qua declaratione nulla opinioni piæ minus fauens, & dissidijs extinguidis minus apta excogitari potuisset.

Probat. 56 Et ne illi effugio sit locus, quod aduersarij semper in ore habuerunt, nec sensu Do[ctorum] * modo sibi extorqueri patiuntur piæ etorum. opinionis assertores magis periuasione * Vide vulgari, quam Doctorum, aut sapientum libell. co suffragijs præualere; adiçimus Quartam lum. 22 Probationem ex doctissimorum cōsen-
n. 41. su, quos antè, & post Gregorium XV. in hoc sensu festum Conceptionis intellexisse negari non potest, sublata omni no-

Confiliū nostrum autem copiosior auctorum recensio, aut incitan- dis auctoribus molestior, aut minus fortasse necessaria videatur; consideret hæc tam perspicua ab aduersariis negati, & operis instituti rationem in iuris disceptatione præcipue positi, contestationibus valde indigete, ut plane, ipso argumento cogente, multa oporteat esse apud nos auctorum similia; quæ vt speciei minus, ita roboris plurimum habere prudentes iudicaturos confidimus.

Scriptorum series, qui in festo Co-ceptionis B. Virginis, eius preseruationem à peccato originali celebri docuerunt, tam ante, quam post Decretum Gregorij XV.

57 **G**VIELMVS RVBIONVS *Guliel.* celeberrimus Scoti auditor, Rub. qui claruit an. 1333. vt probat *Alphons. Bricen. in Vita Scotti, §. 20.* à num. 58. ad 65. proposita opinione piæ, quam cum Magistro sequitur, sic ait in *3. d. 3. q. 1. concl. 4. prop[ter]e finem. Ecclesia videtur huic parti fauere, & ad eam incuinari, cum sustineat diem Conceptionis Virginis joemnizari;* quod non videretur faciendum, nec per consequens ab Ecclesia sustinendum. si Virginem in originali fuisse conceptam totaliter esset certum. Hęc ille. Quod si ex sola festi permissione colligitur Ecclesiam ad piam opinionem inclinari; quid inferri debet ex mandato, & præcepto idem festum ubique non alio, quam Conceptionis nomine celebrandi?

58 **I**OANNES GERSON *Aca-demiæ Parisiensis Cancellerius. 4. p. ser.* Gerson. de Conceptione B. Virginis, habito in Ecclesia S. Germani anno 1401. folio 111 colum 3. edit. Parisiens. an. 1521. tit. Prima consideratio. *Spiritus Sanctus interdum reuelat Ecclesia, vel Doctoribus posterioribus aliquas veritates, vel expositiones sacrae Scripturae, quas non reuelauit eorum prædecessoribus.* Sic dicit Gregor. Daniel. 12. Pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia Domini. Ideo Moyses scu[n]t plusquam Abraham; Prophetæ, quam Moyses; Apostoli, quam Prophetæ, & Doctores addiderunt multas veritates vitræ Apostolos: quapropter dicere possimus hanc veritatem, B. Mariam non fuisse conceptam in peccato originali, de illis esse veritatibus, quæ nouiter sunt reuelatae, vel declaratae, tam per miracula, quæ leguntur, quam per maiorem partem Ecclesia Sanctæ, quæ hoc modo tenet. Fuit tēpus aliquod, in quo non teruebatur generaliter Mariam Virginem esse in paradyso in cor-

pore, & anima, sicut modo tenetur: & similiter post institutionem festi Nativitatis Sancti Joannis, Nativitas Dominae nostra ordinata fuit per revelationem unius solius foemine. Et multa similia. Ecce irrefragabile testimonium de sensu festi Conceptionis ante Sextum IV.

Abbas Panormitanus 59 NICOLAVS Archiepiscopus Panormitanus, Abbatis tamen nomine notior, (qui Concilio Basileensi interfuit anno 1435. teste Trithem. de Script. Eccles.) sup. 1. p. lib. 2. Decret. cap. Cōquestus, de Ferijs. pag. 144. agens de festo Conceptionis B. Virginis, ait. *Aduerte*, quod de hoc fuit longa altercatio inter Fratres Minores ex una parte afferentes Cōceptionem fuisse sine peccato originali, & Fratres Prædicatores ex alia parte afferentes contrarium: unde Ioannes Andreas hic videtur sequi opinionem Prædicatorum. Et statim. Sed credendum est Deum ab hac obligatione (peccati originalis,) absoluisse à principio B. Virginis, ex qua debebat carnem humanam assumere, & hac opinio mibi placet. Et infra. Et audio, quod hanc opinionem Ecclesia approbauerit: unde bodie fit festum celebre de Conceptione in qualibet Ecclesia.

Concil. Basileen 60 PATRES Concilij Basileensis in Decreto edito an. 1439. quod in Regesto damis colum. 20. vocant opinionem piam Consonam cultui Ecclesiastico, & post pauca subdunt: Renouantes præterea institutionem de celebranda sancta eius Conceptione, que tam per Romanam quam per alias Ecclesias, sexto Idus Decembbris, antiqua & laudabili consuetudine celebratur. Hoc testimonium instar multorum est, & ex eorum numero, qui humanam auctoritatem non excedunt, præcipuum, præcedentibus verò adiunctum omnino euincit ante Sextum IV. ubique festum Cōceptionis B. Virginis celebrabatur, ab omnibus intellectum fuisse celebrari in eo præseruationem eisdem glorioissimæ Virginis à peccato originali, & sanctitatem, in qua concepta fuit, ita ut nunquam illa actu caruerit.

Gabriel. 61 Hoc ergo festum in eodem sensu instauravit, speciali officio, & indulgentijs auxit Sext. IV. ut ex eius Extrauagantibus supra latè demonstrauimus; modò

verò idem probamus ex illius temporis, & consequentis scriptoribus: quorum primus sit GABRIEL ex parte datus Art. 1. num. 4. qui in 3. d. 3. q. 1. rationes adducēs pro opinione pia: Tertiò (inquit) probatur auctoritate Ecclesie, quæ maior est auctoritate cuiuscunque Sancti; nam Ecclesia statuit festum Conceptionis generaliter per uniuersum Orbem celebrandum. Claruit anno 1490.

62 IOANNES MAIOR Doctor Maior. Parisiensis ead. dist. & q. sub conclus. 4. probans similiter opinionem piam, ait. Celebratur festum Conceptionis Diuæ Virginis, tam Romæ solemniter, quam in alijs locis &c. Et infra. Sextus IV. bistoriam ordinauit, (fortè ita nominat officium Nogatolij propter Patrum diuersorum temporum auctoritates lectionibus insertas;) quod ipsa non est in peccato originali concepta: & si ipsa non fuisse sancta in Conceptione, sed concepta in peccato originali, minimè deberet obseruari. Claruit an. 150.

63 PETRVS TARTARETVS Tartareus eiusdem aui scriptor, teste Bellarm. l. de retus. Script. Eccles. distinctione suprà dicta, in fine 1. q. Quarto probatur, (scilicet opinio pia.) Conceptio Virginis celebratur tanquam festum solempne, ergo non fuit concepta in peccato originali. Antecedens est notum, & consequentia probatur: quia si esset concepta in peccato originali, Ecclesia faceret festum de peccato; hoc non est dicendum, ergo, &c.

64 IOANNES ECHIVS in lib. Echivs hemiliarum excusso Parisijs an. 1555. hemil. 2. de Conceptione B. Virginis, initio. Dilectissimi, hac tam solemnni celebritate, per uniuersam Ecclesiam Catholica cum omni gaudio, summaquæ alacritate exordium recolimus nostre salutis, quando nobilissima anima MARIAE creata, & sanctissimo corpisculo est infusa, citra omnium originalis peccati contagionem; quod nulli alias hominum contigit, nisi Maria, & Christo Domino. Claruit an. 1520. Luther in publicis disputationibus conuictus celeberrimus.

65 LUDOVICVS BLOSIUS Elagius in libello, qui inserbitur, Sacellus animæ fidelis, cap. 4. Modo in Orbe Christi-

no, Catholici sequuti ipsam Romanam Ecclesiam, festum illud iam olim receptum, alacri, lateque deuotione celebrant, recolentes exordium nostrae felicitatis, quando scilicet nobilissima anima B. Virginis à Deo creata, & illius sanctissimo corpusculo, citra originalis culpa contagionem, infusa fuit. Hęc Blasius re, & verbis cum Echto conueniens. Floruit an. 1530.

Cathari
nus.

66 AMBROSIUS CATHARINVS, Ordinis Prædicatorum tract. de Concept. ad S. Synod. Tridentinam, hunc titulum apposuit secundæ parti. Pars secunda, in qua ostenditur omnes fideles teneri ad celebrandum diem festum Immaculatæ Conceptionis B. Virginis sub ipso met Immaculatæ Conceptionis titulo, & iuxta sensum Pontificio Decreto expressum. Hinc constat nunquam Ecclesiam, aut nomen à Conceptione diuersum, aut aliud sensum, quam præseruationis in hoc festo instituisse, aut approbasse; tametsi aliquandiu iustis de causis tolerauerit.

Grana-
dus.

67 IACOBVS GRANADVS Soc. Iesu, tractatu de Immaculata Beata Virg. Dei Genitricis Conceptione, Hispani excusso anno 1617. dispu. 3. cap. 7. sect. 3. initio. *Mibi sanè adeò manifestum, & euidens videtur ab Ecclesia celebrari festum Conceptionis, quatenus significat Dei Genitricem præseruatam fuisse ab originali peccato, quod cæteri homines incurruunt in conceptione carnali, ut non possim, non valde mirari, non dico Vincentium ingeniosum, et si in hac parte minus sobrium Theologum, sed etiam alios minoris notæ, qui oppositura sibi persuadere, aut certè verbis affirmare potuerunt. Et quidem S. Thomam, & S. Bonaventuram Ecclesiæ clarissima lumina non miror ita sensisse, quia scripsérunt ante quam Sextus Quartus ederet suas Constitutiones, & quando Ecclesia Romana festum Conceptionis non celebrabat. Nunc vero ita perspicua est Summorum Pontificum, & totius Ecclesiæ intentio, &c. Quæ verba eodem modo leguntur in Comment. sup. 3. par. tomo 4. controvers. 2. disput. 3. sect. 7. §. 3. quod opus anno 1632. elaborauit, ut constat ex sect. 19. num.*

214. pag. 408. tot annis post editam Gregorij Decretum; nec aliquid censuit addendum, aut amplius explicandum in re euidentissima.

68 FERDINANDVS Qui- Salazar
finus de Salazar in defensione edita an.
1618. cap. 33. folio 290. num. 2. Illud igitur in primis certum, ac ratum sit, hoc solerant festum non quidem sub nomine sanctificationis, sed sub nomine Conceptionis hancenius in Ecclesia semper aetum. Et num. 4. damnat, ut falsam, & erroneam assertiōnem de celebratione Conceptionis spiritualis, ex Sixti Quarti Constitutio- ne.

69 AEGIDIUS de PRÆSEN- Aegi-
tatione in suo tract. de Immac. dius,
Concept. quem edidit dicto an. 1617.
lib. 3. quæst. 6. artic. 1. §. 5. pag. 294.
Sit secunda propositio. Festum Conceptionis ab Ecclesia Romana celebratur sub titulo Immaculatæ, & sanctæ sanctitate præserua- tiva ab omni labe originali: & in eodem sen- su semper fuit celebratum à tempore, quo in Ecclesia primus celebrari cepit. Vide eundem, §. 2. num. 10. pag. 291. ubi assertis omnes nostri temporis Theologos argu- mentum efficax sumere ad probandam immunitatem B. Virginis ab originali ex celebratione festi Conceptionis sub titulo Immaculatæ, tam apud particulares Ec- clesiæ, quam apud ipsam Ecclesiam Ro- manam: & citat Canisium, Cordubensem, Alia- Suariense, Valentiam, Salmeronem, Vaz- etores quez, Pitigianum, Lacerum, Vincentium classist. Iustinianum, Catharinum, moriens se omittere plures alios: quod & nos faci- mus nimiam prolixitatem vitantes. Hæc enim abunde sufficiunt ad ostenden- dum, quanto consensu Conceptionis B. Virginis festiuitas in sensu præserua- tis, aut Immaculatæ Conceptionis à Do-CTORIBUS ante Gregorium sit intellecta.

70 NVNC ergo eos, qui post Grego- Scripto-
rianum Decretū scripsérunt, audiamus, respost
vt iudicari possit, an ab antiquioribus
in acceptione nominis CONCEP-
TIONIS, aut sensus festi intelligen-
tia discesserint; vel saltem leviter sus-
picati fuerint nouam aliquam in vba
no-

nouissimæ vocis indifferentiam, quam hactenus scholæ, & perspicacissima ingenia ignorassent.

Portel.

71 LAVRENTIVS de POREL in *Dubijs Regularibus*, verbo, *Conceptione Deiparæ* n.9. pag. 135, edit. Lugdun. an. 1640. postquam multa in commendationem opinionis piæ dixisset, cōcludit. *Tandem Gregorius XV. anno 1622.* sub excommunicationis sententia, & alijs pœnis mandauit, ne opinio D. Thomæ, etiam in priuatis colloquijs, vel scriptis practicetur, vel defendatur. Et quod omnes recitantes diuinum officium illa die, dicant in officio sub nomine Conceptionis, & non sanctificationis, quicunque illi sint, Clerici, vel Regulares. Cēsūt vir eruditissimus, & vbi res probatōnibus eget, efficax, & acutus, hic sola simplici relatione opus esse, ut omnes intelligerent opinionem piam ab Ecclesia celebrati, dum nomen sanctificationis amouet, & Conceptionis solum relinquit.

Hieron.

72 HIERONYMVS RODRIG. GVEZ in *Compendio Quest. Regular. Salmanticæ* impresso, an. 1628. *Resolut.* 30. num. 3: eodem modo, ut de re comperta loquens, inter fauores piæ sententiæ à Sede Apostolica collatos, hunc etiā enumerat. *Tandem (inquit) S. D. N. Gregorius XV. anno D. 1622.* sub excommunicationis pœna, & alijs pœnis præcepit, ne opinio D. Thomæ, etiam in priuatis colloquijs, vel scriptis practicetur, vel defendatur. Insuper, quod omnes, quicunque illi sint, Clerici, vel Regulares, recitantes officium Conceptionis Deiparæ in festo ipsius, exprimant in illo nomen Conceptionis, & non sanctificationis. Hæc vtique ex omnium sensu dicuntur.

Aponte.

73 LAVRENTIVS de APONTE in lib. *Sapient.* cap. 1. vers. 5. homil. 8. §. 7. num. 120 pag. 60. Parisijs anno 1629. agens de consensu Ecclesiæ fidelium vniuersali, qui Summum Pontificē mouere possit ad definiendam B. Virginis præseruationem ab originali, ait. Secundo, hunc sensum euidenter colligere potest Pontifex ex celebratione festi, quod iam per totam Ecclesiam, sine ulla tergiuersatione sub titulo *Immaculatæ Conceptionis* celebratur, sicut Gregorius XV. mandat. Prorsus pro-

priè, & aptè dixit, *sine ulla tergiuersatione:* qui enim sub *Conceptionis nomine Immaculatam Conceptionem* celebrari ab Ecclesia negat, non tergiuersatur, sed Pontificijs determinationibus in facie contradicit.

74 HIERONYMVS de ORMA. *Orma-CHEA Guerrierus Comment. in Can. tlc. Luctronij excus.* an. 1637. præter argumentum *Sed contra supra citatum Artic.* 1. num. 98. ita scribit Prolegom. 2. sect. 4. num. 121. pag. 86. Sed dato, quod D. Thomas varius non fuerit, & firmissime semper tenuerit Beatissimam Virginem conceptam fuisse in peccato originali; S. Thomam vonoror, amo, laudo, sequor in alijs; in hoc non sequor: non sequor autem D. Thomam, ut sequar communiorē, modò Ecclesiæ sensum, & Ecclesiam mihi præcipientem, ut celebre festum Conceptionis. Respondeat mihi quisquis voluerit: quem potius sequi debemus, D. Thomam, an communiorē Ecclesiæ sensum? imò potius respondeat ipse. D. Thomas, quam potius sequar, communiorē Ecclesiæ sententiam, an Augustin, an Hieronymi? Et num. 123. pag. 87. Conceptionis festum celebratur ab Ecclesia Romana sub nomine. & vera realitate Conceptionis in gratia. Hæc ille.

75 Reuerendis. P. PHILIPPVS Bernal. BERNAL lib. inscripto, *Sententia S. Thomæ in fauorem Immaculatæ Conceptionis Virginis, Burgis, an. 1623. folio 123.* sic ait nostris verbis ex Hispanico. Solemnitate Conceptionis, Sancta Matre nostra Ecclesia iubente, instituta, ut à toto populo Christiano bonoretur, & colatur, sequitur canonizatam manere, ut rem sanctam. Et fol. 125. pag. 2. refert Pauli V. & Gregorij XV. Decreta piam opinionem robotantia, & oppositæ silentium imponentia.

76 Illustris. D. IOANNES SER-RANVS *De Immaculata, prorsusque pura Sanctis. Virg. Mariae Conceptione,* Neapol., an. 1635. lib. 2. cap. 8. ex Summorum Pontificum auctoritate præseruationem B. Virginis probat à Sixto IV. incipiens: & num. 28. Decretum Gregorij XV. ut validissimam huius veritatis confirmationem affert, pro certo statuens in præcepto celebrandi sub solo nomine Concep-

D. Seranus.

ceptionis, per hanc vocem *Conceptio. IMMACVLATAM CONCEPT.* intellexisse; immo Christianam Militarem Religionem ab Urbano VIII. in honorem IMMACVL. CONCEPTIONIS eretam.

Marrac
cius.

77 HIPPOLITVS MARRACIVS in *Pontificibus Marianis* cap. 94. de Gregorio XV. agens, Decretumque in quo versatur, commemorans, subdit. *Hic tenus Constitutio: cui annexam duo brevia, unum ad Philip. IV. Hispaniarum Regem, alterum ad Hispalensem ciuitatem datū, quibus pium suum erga Virginem Deiparā, eiusquē puram Conceptionem affectum haud obscura testificatione declarauit.* Apponit deinde litteras Pontificias supra in *Regesto colum. 193. & 194.* descriptas, & paulo ante in hoc ipso Articulo expensas, quas praedictus auctor Decreto coniunxit, ut ab eo fidem accipient, eique vicesim lucem præferant, nihil dubitans Gregorium id præseruationis mysteriū, quod in epistolis commendat, & extollit, in Decreto generali instituta veneratione promouisse.

Miran-
da.

78 LUDOVICVS de MIRANDA in *Defensione pro Immaculata Deiparae Virginis Conceptione*, Salmantica anno 1626. post longam præseruationis eiusdem B. Virginis ab originali peccato ex varijs medijs probationem, argumentumque, quod cum communi Doctorum Firmum, & efficax appellat ex Conceptionis naturalis, & materialis celebratione solemnide ductum, quest. 20. concl. 2. pag. 558. omnia, quæ toto libro dixerat firmatus, adducit quest. 26. post 3. conclus. Decretum Gregorij XV. ut clarius reliquis omnibus, quæ anteā prodierant, cultui eiusdem naturalis Conceptionis fauens, & apertissima decisione omnium rationum, & argumentorum vim obtinens.

Tama-
ius.

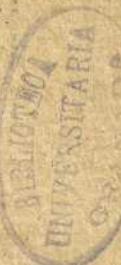
79 IOANNES TAMAIVS de Salazar in vita S. Epitati, pag. 301. ad an. 1622. quo & Pontificium Decretum Romæ, & liber ipse Matriti prodierunt, illud *In fauorem Immaculatæ Conceptionis expeditum fuisse*, & Gregorium alia nomina præter Conceptionem prohibendo cultui præseruationis supra prædecesso-

res addidisse constitutionis tenorem recensens pronunciat, qua omnes alij scriptores certitudine, & securitate.

80 MARTINVS BONACINA Bonacitomo 3. opere Moral. qui est de censuris, na. disp. 2 q. 3. punc. 34. num. 10. ex hoc ipso Greg. XV. Decreto corollaria inferens, sic ait. *Tertiò sequitur illum vinculo suspensionis obstringi, qui afferit festum Conceptionis celebrari, quia Beatisima Virgo sanctificata fuit: hoc enim pacto satis aperte afferit, Beatissimam Virginem in peccato originali conceptam fuisse, & postmodum sanctificatam; sanctificatio enim (secundum mentem scilicet, usumque aduersariorum;) supponit priuationem sanctitatis.* Hac ille:

81 Magister AEGIDIUS C O N. Danila.

SALVIVS Danila Regius Historicus, cui plurima scripta, & longa in studijs, & instrumentis publicis examinandis exacta ætas, quantumlibet magnam fidem conciliant, sic refert memoratam Illustris. D. Antonij a Trejo legationem, expeditionem Gregoriani Decreti, & communionem populi, & eruditorum de eo sententiam: tomo 1. Theatri Ecclesiast. Matriti excusso an. 1545. agens de Ecclesia Murciensi colum. 338. Hispanicè quidem, sed totidem ferè verbis. Ecclesiam suam ingressus est (praedictus Antonius) die quintadecima Octobris anni 1618. & confessim Romanum profectus cum Regij Legati munere, Regis, & Regnorum nomine Sanctis. P. Paulum V. suppliciter oratus, ut pro Fidei Articulo declararet B. Virginem sanctissimam MARIAM, & Dominam nostram absque peccato originali conceptam fuisse: otquæ pro tanti Regis pietate, & dignitate legatio obiri posset, oculo ducatorum millia ad itineris expensas attribui iussit. Et Episcopus quidem, sicut in mandatis habebat, vehe mens sui Principis Maximo, & Santissimo Pontifici dissidium aperuit veneratione, & plausu auditus: Regia vero supplicatio in alio Pontificatu illud obtinuit, quod iam absque controversia, aut dubitatione, in utroque Orbe frequentatur. Praeclarū profecto fidelissimi Chronographi testimonium, in quo uno omnium Ecclesiarum, Universitatum, & Vrbium sententiam habemus: nihil enim dubitatum fuisse compe-

rit vir diligētissimus, quin Gregorij XV. Decretum citra definitionem eximē mysterio præseruationis fauerit, & à nemine non iudicatum sit Regiæ legationis cumulatissimus fructus, adeò, ut omnes cōtrouersias funditus extirparet. Aequiescere æquum est etiam sententia propriè tenacissimos vtriusque Orbis iudicio: qui enim præsentissimis discordiarū remedijs ad eas suscitandas abutuntur, pacem se nullis conditionibus velle haud dubiè videntur.

Hactenus auctiores pro recta, & sincera Decreti Gregorij XV. interpretatione.

Proba- 82 **S**EQUITVR modò quinta, &
tio 5. ex non minus efficax probatio, qua
codè fig- & hucusque dicta mirificè roborantur, &
nificato nihil aliud, quām præseruationem ab Ec-
Concep- clesia festo solemni celebrati apertissimè
tionis, et dignoscitur. Adeò enim nomen *Concep-*
Immac. *Concept.* *determinationem secum affert, &*
indifferentiam excludit, vt in officijs Ecclesiasticis, & vbi cunquè de cultu B. Vir-
gini in sua *Conceptione* tribuendo agi-
tur, idem prorsus significet Conceptio, &
Immaculata Conceptio: quam acceptio-
* *Vide* * aduersarij non aegant; sed *vulga-*
libellos *rem exprefse, impropriam vero tacite ap-*
col. 7. et *pellant: quia intelligere nolunt, no*
13. nu. *mularum, aut plurium priuata dumtaxat au-*
1.2. & *torum, etoritate vocibus videntur, sed ipsius Ec-*
13. *clesiae mentem ea acceptance, vel signifi-*
candi modo perspicue declarati. Quare si
nos planum fecerimus inter Conceptio-
nem festo ab Ecclesia Catholica celebra-
tam, & Immaculatam Conceptionē nullum
vnquā fuisse discrimen, nec esse po-
tuisse, nullo etiā negotio euincemus Gre-
gorium XV. Immaculatæ Conceptionis
cultum omnibus iniunxisse, cùm festum
B. Virginis dicatum sub vnico Concep-
tionis nomine celebrari præcepit.

Claritas 83 DIFFICILIVS autem omni-
probatio no est hanc probationem suscipere, quām
nis. implere; puden̄ enim ipsam evidentiam
* *In li* alijs rationibus, quasi clarioribus illustra-
bell. col. re, & lucernam ante solem accēdere mi-
15. nu. r. curquè hæc in controuersiam vocari,
23. præsertim ab illis, qui * *Fixam, & perpe-*

tuam consuetudinem Ecclesiæ agnoscunt, non
colendi, nisi certam, & indubitatam sanctita-
tem: si ergo Ecclesia Conceptionem B. Vir-
ginis colit, implicatio in terminis est Cō-
ceptionem ab Ecclesia celebratam distin-
*guere ab Immaculata Cōceptione. At * Cō- * d.nu.*
ceptio in sui proprio significato solum im-
portat formationem fœtus in utero: vtique,
si de formatione perfecta sit sc̄mo, quæ
est totius hominis generatio in eodem in-
stanti, quo anima corpori infunditur. hæc
enim absolute intelligi ab omnibus Do-
ctoribus, nullo excepto, nomine Concep-
tionis ex toto i Artic. patet. Sed & Nati-
uitas in suo proprio significato solum im-
portat exitum fœtus ex utero: Natiuitas
tamē B. Virginis speciali festo celebrata,
est Natiuitas sancta, Natiuitas purissima,
Natiuitas omnis maculæ, & fœditatis
peccati exp̄s, Natiuitas vndequeaque
Munda, & Immaculata. Similiter hæc
*nomina *Ioannes, Petrus, Paulus*, indiffe-*
rentia sunt, & hominibus sanctis, æquè,
ac non sanctis tribui posunt; at si in Ka-
*lendario scribantur, siue cum prænomi-*ne Sancti, siue sine illo, ad sanctitatem**
significandam determinantur, & ideò in
Ecclesiasticis libris modò nomina San-
ctorum propria absque vlo adiuncto,
modò cum epitheto Sancti indiscrimi-
natim leguntur. Hoc idem prorsus factū
*est in festiuitate *Conceptionis* B. Virginis:*
*cum enim constet prædicari *Immacula-**
ta*, co ipso quod celebretur: modò *Im-
**maculata*, modò *Sancta*, modò *Purissima*,*
*modò solum *Conceptio* vocatur, & B. Vir-*
ginis puritas à peccato originali per no-
*mina *Præseruationis, Immunitatis, Inno-**
**centiae*, & mille alia exprimitur, quæ nihil*
aliud sunt, quām explicationes illius my-
*sterij, quod sub nomine *Conceptio* Ec-*
clesia præcipit celebrari; vt aliqua ex
instrumentis in Regesto datis
percurrentes aper-
tissimè ostendemus.

In omnibus scriptis ad cultum Ecclesiasticum spectantibus idem esse Conceptionem B. Virginis, & Immaculatam Conceptionem varijs testimo[n]ijs probatur.

Six. IV. 84 IN PRIMIS manifestissime apparet hæc significationis equivalentia in Extravagantibus SIXTI IV. nam constitutio Cum præexcelsa ad hoc vnum expedita fuit, ut IMMACVLATA CONCEPTIO Beatissimæ Virginis in tota Ecclesia solemniter celebraretur: quod ex dictis hoc ipso Artic. à n. 4. ad 15. & n. 32. & multò magis ex ipsius Bullæ tenore cvidens est; cùm officium in ipsa approbatum non solum in titulo, sed etiam in singulis ferè verbis, clarus, quād aduersarij vellent, pronuntiet CONCEPTIONEM IMMACVLATAM, vt adhuc infra restat nobis expedēdum, cùm ex officiorum Ecclesiasticorum clausulis speciale argumentum ducamus. In haec ergo Constitutio[n]e, quæ tota ex professo Immaculatæ Conceptionis B. Virginis venerationi latissimè propagandæ dicata est, Summus Pontifex absque ullo epitheto, vel adiuncto, nominat Missam, Officium, & Festiuitatem Conceptionis gloriose Virginis Mariae; non vtique excludens titulū Immaculatæ, simul enim, & quod repugnantius est, eisdem verbis, auferret illud ipsum, quod concedebat; sed declarare volens Conceptionem B. Virginis, de qua festiuitatē instituebat, esse Conceptionē Immaculatam, & eandem significationem retinerti sub ulroque loquendi modo, cum festiuitatis institutio, vt diximus, à sanctitate nunquam separetur, & omnem maculam ab ea re, quæ in officio diuino celebratur, amoueat.

85 HÆC sanè lace omni clariora videntur: nec minus manifesta, quæ in alijs eiusdem Pontificis Constitutionibus occurrunt; nam officium R. P. Ber-

nardini Bustij Breui speciali, quod est in Reg. colum. 547. approbans; simpliciter appellat Officium Conceptionis, cùm ipsum officium à colum. 71. ad 105. integrè consumatur in Immaculata Conceptione propugnanda. Duæ autem Extravagantes Graue nimis sub poenis grauissimis prohibentes, nè assertio negans B. Virginem contraxisse peccatum originale damnatur, quia esset dammare, quod celebret Ecclesia, vt num. 8. 9. & 32. huius Articuli declaratum est: & cùm adeò expresse in terminis doceant ab Ecclesia coli Immaculatam Conceptionem, ipsum tamē Festum nullo alio nomine appellant, quād Conceptionis; Officium verò Nogarolij modò Conceptionis, modò Immaculate Conceptionis in eis nominatur, vt videre licet colum. 106. 109. & 110. Regestri ergo in sensu, & stylo Sedis Apostolicae, cùm de cultu religioso agitur, idem penitus sunt Conceptio, & Immaculata Conceptione.

86 INNOCENTIVS VIII. & IVLIVS II. cùm de Religione Monialium sub invocatione Immaculatae Conceptionis loquuntur, Ad honorem Conceptionis Beate Virginis erigi, & officium diuinum de huiusmodi Conceptione recitare sāpē repetunt colum. 113. 114. & 125. Regestri. Imò ipsa Monialium prædictarum Regula Breui Apostolico inserta colum. 128. hunc titulum habet: Incipit Regula Monialium Conceptionis, &c. & tamen de eisdem Monialibus ibidem dicitur, Eiusdem Genitricis Immaculatam Conceptionem venerantes: & formula professionis ita concipitur colum. 129. Ego soror N. ob amorem, & seruitum Domini nostri, & Immaculatæ Conceptionis eiusdem Genitricis, &c. Cernis, quanta indifferentia à Summis Pontificibus Conceptione, & Immaculata Conceptione eiusdem Genitricis, &c. Cer-

Innoc. 8
& Ital. 2

ip[s]z

ipsæ præfati instituti Moniales nunquam alijs nominibus in communi sermone vtuntur, quām Religio, Monasterium, vel Ecclesia Conceptionis; nimirum omnes à Sede Apostolica edocti, Conceptionem, vt actibus religiosis cōlitur, distinguere nesciunt à Conceptione Immaculata.

Leo X. 87 E ADEM est mens L E O N I S X. in priuilegio recitantibus officiū Nogarolij concessio colum. 138. vbi tam officium, quām festum Conceptionis absolutè nominat, cum de eo loquatur, quod Sixtus IV. de Immaculata Conceptione instituerat, & approbauerat. In alio autem priuilegio colum. 141. ita exordit: *Pia Christi fidelium, & præsertim Immaculatae Conceptionis B. MARIE Virginis bonorum tendentia vota, ad exauditionis gratiam libenter admittimus, &c.* infra autem subiicit: *In nocte ante festum Conceptionis. Rursum in alia concessione, colum. 165. cum prius Monasteria Monialium Immaculatae Conceptionis expresse nominasset; postea Monialibus eiusdem Conceptionis gratias, & induita largitur: idem igitur sunt in Apostolicis litteris *Conceptio*, & *Immaculata Conceptio*.*

Adrian. VI. 88 STATVTA confraternitatis Toletanae Sub vocabulo Conceptionis gloriosissime Virginis MARIE confirmat ADRIANVS VI. colum. 146. cum tamen titulus confraternitatis sit *Immaculata Conceptio* colum. 153. & iuxta petitio-
nem sensum concessio sit interpretanda, vt na- ibid. obseruauimus. Ipsa vero statuta Il-
Card. XI lustris. Cardinalis XIMENII auctorita-
menius. te munita ead. col. Conceptionem vocant
Immaculatam; colum. 155. Sanctissimam, quem titulum col. 157. repetunt; at colum. 156. Sanctam sæpè vocare contenni, etiā co. u. m. 154. absque ullo epitheto Confraternitatem Conceptionis Matris Dei dicere satis habent: quæ, vt sic loquamur, religiosa in obseruantia perspicue ostendit in affectuæ pietatis securitatem: mysteria enim, quæ publicè coluntur, sibi pro omniveneratione sufficiunt, & solis nominibus omnia elogia compendio clauduat.

Sixt. V. 89 C O NSVLATVR concessio SIXTI V. colum. 172. Fratribus Ord. Min. de Obseruantia, & Monialibus fa-

cta: inuenietur titulus *Purissima Concep-
tionis Dei Genitrix*, & postea bis sine epi-
theto *Officium Conceptionis*: sunt ergo lo-
quitiones æquivalentes, & idem valet
Officium de Conceptione recitari, ac *Concep-
tionem esse Purissimam*.

90 NEC aliter PAVLVS V. in *Paulus* dulgentias concedens commémoratio- *V.* nem de Immaculata Conceptione deuo-
tè facientibus, tantum nominat *Antiphonam*, & *Orationem Conceptionis B. MARIE Virginis*. in Reg. colum. 175. In Bul-
la autem, quæ statim sequitur, & incipit,
Regis pacifici, Immaculatae Conceptionis officium cum primùm nominasset; deinde ad id, quod dixerat verba referens ait, *Hanc modi officium Conceptionis, quo nihil aptius ad æquipollentiam utriusque phrasis sta-
biliendam desiderari potest.*

91 SIMILEM varietatē in OFFICIIS diuinis mysterio præservationis propriè destinatis obseruare licet: ex quibus duo tantum exempli gratia profere-
mus. Celebre illud Leonardi Nogarolij officium Immaculatæ Conceptionis laudibus plenum, in *Oratione post communio-
nem*, quæ habetur colum. 70. Regestis, simi-
pliciter eloquitur, *Vt qui hodie MARIE Conceptionem iubilando celebrant, &c.* Horè vero B. Mariæ ad usum Fratrum Prædi-
catorum, quas colum. 235. dedimus, *Con-
ceptionem Immaculatam, benedictam, lauda-
bilem*; *Beatissimamque Virginem Sine
macula, sine labe conceptam instantissime* repetunt; nec eò seciùs *Matris Dei Concep-
tionem*, aut *Conceptionem* solummodo, tanquam prorsus æquivalentem vocem, sæpè in titulis, aut officijs partibus adscri-
bunt.

92 In Constitutione Synodali C. Consitu-
saraugustana spectandæ antiquitatis, cum tio Cæ-
titulus sit *De Immaculata Conceptione*, col. saraug.
283. præceptum tamen de celebrando
*Festo Conceptionis Virginis die 8. Decem-
bris*, colum. seq. datum esse dignoscitur; nec timuerunt Patres ibi congregati,
ne quod promiserant, parum plenè præ-
stissime existimarentur: nam festi cele-
bratio fortius negat peccati maculam à
Conceptione B. Virginis, quām ipse ti-
tulus *Immaculatae*.

Ioannes Aragon. R. 93 CONSONAT Apostolicis, Ecclesiasticisq[ue] scriptis insignis illa IOANNIS I. Aragonum Regis pragmatica sanctio, col. 285. titulu habens de Conceptione sacratissimae Virginis MARIE: contextu autem eiusdem Coceptionis elegijs, eximijsq[ue] laudibus praediuitem, Coceptionem Immaculata, puram, peccatus sanctam, electam, beatam, benedictam, & glorijs appellans: quibus, & innumeris alijs epithetis sapientissimus Rex vnum Conceptionis nomen æquivalere iudicauit.

Martini Ara- gon. R. 94 MARTINVS I. eiusdem regni, & pietatis h[ab]eres, in consimili Priuilegio, colum. 288. Conceptionem glorijsissimae Virginis simplici nominatione præmitens, postea eandem Conceptionem beatam appellat.

Maria Aragon. Reg. 95 SERENISSIMA etiam M[aria] RIA Aragonum Regina suum Priuilegium de Immaculata Conceptione inscripsit, colum. 295. eamq[ue] in contextu Sacratissimam vocat; statim vero addit: Festiuitatem magnam, quam Sancta Mater Ecclesia de Conceptione dicta B. Virginis toto in Orbe terrarum multa venerazione cœlebrat: semper ergo intellectum fuit Immaculata Conceptionem celebrari sub solo Conceptionis nomine: quod cum Gregorij XV. Decreto mirifice congruit. Addidit eadem Regina alterum mandatum colum. 297. de pura Virginis Conceptione, & in eoclarissime præseruationem a peccato originali afferens, Festiuitatem Conceptionis Virginis gloriose obseruari præcipit, eodē prosus sensu, quo in prædictis Aragonicis priuilegijs constituū fuerat.

Ioannes Nauar. re R. 96 IOANNES I. Nauar. R. cōstitutionem de Immaculata Conceptione, forum vero de Conceptione B. MARIE Virginis incrispsit, cum utrobique piam opinionem summo conatu tueatur; in posteriori vero scripto festi celebracionem die 8. Decemb. subditis imperet.

Philip. 2. 97 PHILIPPVS III R. Catholicus in Epistolis ad diuersos, quarum fragmenta à col. 307. ad 313. continentur, quāuis de p[ro]p[ri]etate opinionis definitione perpetuò agat, & frequentissimè Puram, & Purissimam Conceptionem nominat; interdum tamen mysterium Conceptionis abique

puriſimæ titulo profert, nihil dubitans utrouis modo eandem rem explicari, & ab omnibus intelligi.

98 EIVS filius PHILIPPVS IV. Philip. R. Catholicus, quem Dominus d[omi]nus utiſſi- 4. mē Reip. Christianæ servet in colum; infillatam sibi (vt ipse ad prædictum Sanctis. Gregor. XV. scribit colum. 314.) & progenitoribus buius sacri mysterij, & sanctæ festiuitatis devotionem, tanquam pretiosiorē regnis ipsis hereditatem grato animo recolens, & egregio pietatis exemplo emulatus, dum eandem definitionem exposeret, de expeditione Decreti gratias ageret, solemnia, & perpetua sacrificia institueret; quæ omnia leges in Regesto, à prædicta colum. ad 322. simul cum ELISA BETHÆ Reginæ, CARDINALIS Reg Car INFANTIS, & amitæ regiae MARGA din. In- RITÆ litteris; pro eodem duxit Concep- fans, tionem Beatissimæ Virginis Pontificia au Margarita. toritate celebrandā proponi, ac Immacu- latā Conceptionē honorari, vt præcipue ex Epistola actionis gratiarū, quæ est colum. 318. supra deduximus: & alia regiarum, quas nominauimus, personarum, abunde ostendunt, dū B. Virginis Conceptionem Immaculatā, & Purissimā laudibus effrētes, & ab omnibus coli, & credi desiderētes, talē hunc, ac tantū pro Immaculata Coceptione zelum, aliquando solo Conceptionis nomine huius mysterij proprio haud du- biè intelligentibus patefaciunt.

99 VT autē in Regis scriptis prin- Vniver- cipalibus cu'minis auctoritas, ita in Thcolo- states. gorum Academijs Sapientiæ laus, & in- dicij certitudo præfulget: quartū proinde testimonia præcipuum obtinunt in nostra probatione locū. Quia vero omnī Vniver- sitatum aeternitate dignissima monu- menta singillatim expendi integro volu- mine non possent, quatuor solū iure no- stræ gentis priuilegijs regalibus æquales, Saltaticensem, Vallifolianam, Cōplu- tensem, & Bononiensem producemus, ni- hil ultra in tam augustis congregationi- bus, imò Catholicæ Ecclesiæ propugna- culis discernentes: hic enim, si vñquam alijs, disertissimum Cyneæ de Senatu Romano dictum optimè conuenit, tot sedere Reges, quot Patres Consuetos.

Salman-
tis.

100 SALMANTICENSES igitur schola, statuto facto *De iuramento ab omnibus Magistris emitendo sentiendi, praedicandi, defendendi publicè, & priuatim Virginem Mariam Dominam nostram conceptam fuisse sine macula peccati originalis*, ut est in *Regesto, colum. 374.* & in ipsa iuramenti formula præseruationem expreſſiſmè declarans; ait tamen ad B. Virginem, *A primo tue Conceptionis instanti, colum. 377.* & in alio iuramento, cuius mentio fit in *Obſeruat. colum. 379.* *Excipio opinionem de Immaculatae Virginis Conceptione: quo tantæ Academiæ iudicio apertè docemur, cum de culta, & religiosa veneratione agitur, idem per Conceptionem significari, ac per Immaculatam Conceptionem.*

Vallis.

101 VALLISOLETANA verò, quamuis in suo iuramento *colum. 372.* Conceptionis voce non vtatur; significacionem tamen, quam intendimus, alia ratione, & fortassis urgentiori confirmat. Si enim prædicti iuramenti verba cū Decreto Concilij Basileensis *colum. 20.* posito conferantur, ex illo excepta esse repentientur, & inter alia piam opinionem esse Consonam cultui Ecclesiastico. Sequuntur ergo huius Vniuersitatis Doctores maturo iudicio modum loquendi Concilij Basileensis, vt valde proprium, remoto definitionis verbo, quod Sedes Apostolica reprobavit, ſepiſſimè testata hanc controuersiam hucusque non esse decisam. Cultus autem, de quo Basileenses loquuntur, ille ipſe eſt, quem Gregor. XV. stabiliuit: aiunt enim: *Statuimus, & ordinamus eandem celebritatem prafata die in omnibus Ecclesijs, Monasterijs, & Conuentibus Christianæ Religionis sub nomine Conceptionis feſtiuſ laudibus colendam eſſe.* Hic fuit, & nunquam aliis cultus Ecclesiasticus legitimus huius mysterij, quem Gregor. XV. renouauit: & qui opinionem piam Cultui Ecclesiastico consonam esse docent, fatentur simul Conceptionis nomine celebrari ab Ecclesia Immaculatam Conceptionem.

Complu.

102 COMPLVTENSIS præter iuramentum in multis Decreti Basileensis Synodi verbis similem *colum. 337.* Epistolam ad Sanctis. Paulum V. misit:

in qua Quotannis in memoriam Immaculatæ Conceptionis ſolemne feſtum ſe celebrare profitetur: ſententiam ab Apostolica Se-de Ad laudem, & honorem Immaculatæ, Conceptionis efflagitat: *Defendenda Immaculata Conceptionis munus ſuoſ Doctores iureuando ſuſcepſiſ gloriatur;* & tamen in fine Epistolæ, *Ex omnibus Christianæ Religionis Ordinibus, Franciscanum in defendenda Virginis Conceptione ſemper enituiffi affirmat: quo elogio, ut noſtram familiā maximo honore affectam in perpetuum ſibi deuinxit; ita significatū nominis Conceptionis veriſiſmè exposuit eſſe Conceptionem Immaculatam, quam Fratres Minores defendimus.*

103 BONONIENSIS, quantum Bononiæ ex testimonio Illustriſ. Epifcopi Acerneſſis *colum. 470.* adducto colligere licet, eadem vim in vtraque loquutione agnoscit: dum proceſſionem ſolemnen Die feſtis Conceptionis agitat, ipsumquè festum deuotissimè celebrat In capella ſub inuocatione Immaculatae Conceptionis; quo religiſſimo actu ſe id celebrare testatur ſtūtūtate Conceptionis dicata, quod ſacra illa ædes Immaculatae Conceptioni ereta ſuo titulo designat.

104 HABEMVS ergo Pontificū, *Tota Regum, & Vniuersitatum suffragia: qui Reſpub. bus accedunt Vrbium, Sacrorum Ordinum, Collegiorum, Capitulorum, Soda- litatum, & totius Reipublicæ Christianæ varia instrumenta à colum. 322. magnam Regesti nostri partem occupantia: quibus conſtat neminem hucusque, cum de cultu, veneratione, ſolemnitate, aut pio erga Conceptionem glorioſiſimæ Virginis affectu sermo incidit, Conceptionis nomen à titulo Immaculatae Conceptionis diſtinxiſſe; ſed unum, idemquè mysteriū præſeruationis ſic, vel ſic expreſſum omniū conſenſu audiri, legi, tradi, doceri, & diſci; vt, qui inter haec duo diſcriben faciat, à communi hominum etiam periſſiſmorū, & iphis Ecclesiæ ſenſu abhorre dicēdus ſit. Quare firmiſſimum, & undequaque certum manet, Gregorii XV. cū ab omnibus celebrati præcepit festum B. Virginis, Non alio nomine, quam Conceptionis, nihil aliud intendiſſe, aut in-*

ten-

Epilogus tendere illis verbis potuisse , nisi ut celebaretur Immaculata Conceptio in tota Ecclesia, quam sub Conceptionis nomine eius prædecessores celebrauerant , & celebrandam docuerant. *Quo iana quid primi* quid ad Decretum Gregorianum pertinet, satis pro instituto nostro examinatu*ti stabili* videtur : & pariter omnia spectantia ad *ti num.* hoc primum fundamentum generale resolutionis articuli sumptum ex confirmationibus Extrauagantium Sixti IV. quod à *num. 16.* hucusque latè, & copiose prosequuti sumus.

Stabilitur secundo veritas huius articuli de Immaculata Conceptione B. Virginis in primo instanti celebrata ab Ecclesia, ex officiis diuinis in festo Conceptionis die 8. Decembris recitari solitis.

Defendētis, & docentis, & discrīmen. **105** *M*ulta ad veritatis defensionē, præsertim vbi contentiosè negatur, necessaria sunt , quæ ad simplicem eius notitiam , imò efficacem persuasōnem apud animum affectibus liberum supervacua essent : nam qui docet, aut suadet, rationes tantum constitutur; qui vero defendit & vim, dolum, vel cauillationes timet , verba ipsa , & apices retinere cogitur , ne veritas cum illis amittatur. Sufficiebat quidem ad persuasionem, festi Conceptionis probatio ; ad defensionē autem nihil tatis est, cum etiam euidentissima in dubium reuocentur. Certè Apostoli symbolum fidei conficientes Christi Domini diuinitatem uno verbo expresserunt, *Et in Iesum Christum Filium eius unicum, Dominum nostrum;* Patres autem Nicænae Synodi, qui receptas, & determinatas loquutiones nouis æquiuocationibus deludi videbant , multifariam cundem articulum propter contentiosos explicari debere iudicarunt : *Et in unum Dominum Iesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero: genitum, non factum, cō-*

substantiale Patri , per quem omnia facta sunt : quod consilium prudentissimum fuisse docuit euentus, tot enim propriissimis vocibus, quasi multis clanibus & seris, thesaurus illius veritatis custoditus est. Sic nos, quia nomen Conceptionis celebratæ ab Ecclesia ex determinatissimo ad statum indifferentiæ reluctans trahitur, (hactenus enim cōparatio subsistit,) alijs loquutionibus Ecclesiæ auctoritate institutis illud roboramus , vt Virginæ præseruationis mysterium obscurari non possit. Quare, vt iacent aduersarij, quām ingenuos & à foco alienos litigatores habent: palam fatemur, quamvis dum Ecclesia præseruationem non definit, nihil opinioni piæ celebrationē festi Conceptionis potuerit concedere maius ; tamen pro quolibet titulorū, quibus eadem B. Virginis Conceptione à Sede Apostolica decorata est , tanquam pro aris, ac focis pugnaturos; nec nisi ipsa sancta Sede aliter statuente ab hac iustissima defensione laboribus, aut difficultatibus deterrēdos.

106 *Igitur cùm de nomine, festo, & Vis significato Conceptionis constet; argumentum sumimus ab officiorum diuinorum clausulis, quod nemo negabit esse efficacissimum: cùm præsertim non aliquid incidenter dictum; sed ipsius mysterij, quod celebratur, signatoria, & perpetua epitheta, vel æquiuivalentes loquendi modos ad probationem adducamus.*

Ex officio Conceptionis à tempore Venerabilis Abbatis Helvini ex D. Anselmi scriptis.

107 *H*uius officij, inter omnia, quo. *Officium* rum memoria extat , antiquis primitissimi, scopum fuisse sanctitatem Beatis *vibus,* simæ Virginis in primo instanti infusionis animæ celebrare, constat ex nomine festi dicitur *tunc elato, colum. 2. Reg. Dia* Conceptionis, & Creationis Matris Domini nostri Iesu Christi solemniter celebrabis , & celebrandum prædicabis. Præuenit diuina Sapientia exorturas controversias , &

Conceptionem suæ Matri, cui festum dicari volebat, expressè dixit esse Creationem, vel infusionem animæ sanctissimæ in illud pulcherrimum, & Spiritu Sancto cooperante preparatum corpus, vt nullo penitus instanti temporis anteierit natura gratiæ. Quid pro sensu festi, quem postea pia opinio amplexa est, expressius excogitari potuerit, nobis non apparet. Vnde, cùm ex S. Anselmo constet colum. 3. festum, quod Abbatii Heluino cælitus reuelatum fuit, In occiduis regionibus, & per totam Angliam, Britanniam, Daciam, Normanniam, Germaniam ex eo tempore celebrati cœpisse, ita vt ad omnes mundi partes breui extendendum non dubitaretur, & re ipsa extensum fuerit; perspicuum est Ecclesiæ festum illud approbantes, & recipientes, magistrumque omnium Romanam nihil aliud, quam Creationem, sive animationem B. Virginis coluisse. Firmissimum hoc antiquitatis, & cōtinuatæ successio- nis testimonium est, quantumvis Sanctissimi, & Sapientissimi Doctores, vel festi sensum ob manu notam veritatem facti aliter intellexerint, vel festum ipsum, quia à Romana Ecclesia approbatum nō erat, pro lenter pro legitimo agnoscere recusauerint; utrumque enim Apostolicæ Sedis de lamatione extra controvërsiam relatum est.

*Concep.
B. Vir-
ginis e-
dem cal-
tumba-
bet, ac
Natiu-
tas.*

tos Quod attinet ad ipsum officium divina etiam reuelatione præscriptum idem in omnibus cum officio Nativitatis mutato tantum nomine Nativitatis in nomen Conceptionis, consideratione dignissimum est duo hæc mysteria æquali veneratione prosequenda proponi, vt per unum iam antiquum, & celebre, aliud novum, aut paucis notum suauissima prouidentia animis fidelium instillaretur. Et sicut ex festo Nativitatis B. Virginis ab omnibus intelligebatur, Matrem Domini, non solum posse quam nata est, sed cum nasceretur, & in ipsa Nativitate sanctâ fuisse, adeoque ipsammet Nativitatē Dominæ nostræ coli, vt sanctam simili- ter ex festo Conceptionis clarissimè patet, eandem Beatissimam Virginem, nō postquam concepta fuit in utero matris, aut generata ex corpore, & anima con-

stans; sed in ipsa Conceptione, Creatione, aut generatione sanctam extitisse, & eius Cōceptionem colendam, & venerandam, vt verè sanctam. *Quem* sensum ex diuino præcepto ductum illius officij declarabat Oratio, sic ad Deum loquens: *Cuius Sancta Conceptionem hodierna die, te subente, celebrianus in terris: & reuelationis histo- ria, ne tantæ rei subiret obliuio, in lectio- nibus canebatur.*

109 Valde etiam confirmant festū S. Anselmi Sanctitatis B. Virginis in primo instanti miscrip- alia S. Anselmi scripta occasione eiusdē ta pro festi elaborata: nam in secunda Epistola co- Immac. lum. 8. & 9. duas alias reuelationes refert Conceptum prima, quam Heluinus habuerat, consentientes, & in eodem prorsus sensu accipiendas de Conceptione B. Virginis, quæ, vt iam præmisserat, est eius Creatio, celebri solemnitate honoranda. In libro autem, qui incipit colum. 11. & vt ex pri- mis verbis apparet, potius dicendus est sermo in prædicta festinitate ad populum habitus, clariū, quam nos modò possiu- mus, à cap. 3. usque ad finem, immunitatem glorioissimæ Virginis à peccato originali validis rationibus, & eleganti- bus exemplis illustrat: quæ omnia ad festi sensum explicandum directa esse discimus ex sermone sequenti colum. 17. vbi quid in die Conceptionis B. Virginis ce- lebretur, sic Anselmus explicat. Diem il- lum, & noctem, quamvis sanè multis incog- nita, & tempus, & horam spiritualis Concep- tionis eius bodie celebrare delecat. Quid verò intelligat per spiritualem Concep- tionem, declarat subiiciens: quia ipse, qui est animarus Creator, animam suæ Matris dignam sanctissimo corpori virginali eius, Angelis ministrantibus copulauit. Et prose- quitur adhuc expressius. Si non placet il- lius celebrare solemnia Conceptionis carnalis (uempè, commixtionem seminum;) Do- minicæ Matris; placeat eis colere animæ eius spiritualem creationem, ac corporis, & ani- ma copulationem. Et circa finem sermonis. Celebremus ergo bodie dignis officijs utram- que Conceptionem eius, spiritualem, scilicet, & humanam. Celebrata ergo est ab initio institutionis festi Conceptionis B. Virginis accepta pro instanti infusionis animæ si- mul

mulcum gratia, & sanctitate; siue fuerit eodem die, quo eius sanctissimi parentes singulari obedientia, & puritate copulati sunt, siue alio; quod sub dubio Anselmus relinquit.

*Ex officio antiquo sacrae Religio-
nis Praemonstratensis san-
ctissimi Patriarcha
Norberti.*

*Officium
Praemo-
nstrat.* **N**eo INSIGNE prorsus testimoniu, & quod nullā exceptionē patiatur, habemus in officio *Pura & Mundæ Concep-
tionis*, S. Norberti auctoritate multis Ecclesijs commēdato, circa annum Do-
mini 1120. quo tempore ille clariuit, ut ex Card. Boronij *A malib.* constat, tam ad prædictum annū, quam 1127. & 1134. cū autem Caonicorum Regularium Pater, Magdeburgensis Archiepiscopus, egregius Doctor fuerit, & super omnia, illius principia sanctitate, & auctoritate etiam hostibus reverenda (Bernardi verba sunt de eo loquentis epist. 126.) poterat vel solus mysterium Praeseruationis Ecclesie persuadere. Nam tāto vir ille (ait idē Bernar. epist. 8. ad Brunon. Archiep. Coloniens.) in diuinis aperiendis mysteriis nobis promptior, quanto & Deo propior esse cognoscitur.

*Einsti-
tulus.* **111** TITVLVS ergo officij, quod Sanctus Norbertus filijs suis recitandum tradidit, sicut & festi, quod celebrauit, fuit *Pura, & Mundæ Conceptionis*; nec mitum, cum sacra Religio ab ipso fundata, ex B. Virginis præcepto purissimæ eius conceptioni dicata sit, vt iam in *Regesta* diximus col. 475. & 476.

*Clausu-
lae.* **112** IPSVM autē officium quam aperte B. Virginis Praeseruationem colli protestetur, duæ clausulae à P. Bernardo de Leon eiusdem Ordinis in prologo to. 1. Opusculor. adductæ comprobant: quæ sicut ad fidem faciendam sufficient, cæterarum tamen eiusdem sententiarum, quibus quasi gemmis officiū illud exortatum fuisse dubitari nō prestat, iniiciunt desiderium. Prior clausula est initio An-

tiphonatum ad Laudes: *Cōceptus bodier-
nus MARIÆ semper Virginis nāuum ter-
rit, nēxū soluit virtutē originis.* Posterior ex Responsor. ad secundas Vesperas: *Ave Sponsa Sunamitis, secundum consummum Re-
gis: Ave Virgo Spiritus sancto preseruante,
quæ de tanto parentis primi peccato trium-
phas innoxia.* Negari ergo non potest an-
tē quingentos, & amplius annos auctoritate doctissimi, & sanctissimi Praesulū celebratam fuisse Conceptionē Imma-
culatam B. Virginis, siue eius immuni-
tatiē à peccato originali. Quod & ipsam S. Norbertum in libris suarū revelationū testatū reliquise, scribit Gultelm. Esgrenius in *Cathalogo* testiū veritatis Ortho-
doxa Ecclesiæ Doct̄orum.

113 IMMO, quamvis officij verba Festi Cō
adē expressa non essent; ex contradic-
tionē, quam auctoritate Romanæ se propag-
atis destituta solemnitas, à veritatis etiā tio, &
relatoribus passa est, abundè probate-
contrātū. Cū enim S. Norberti institutū, & disti-
cio, recitandi formā plures Cathedrates Ec-
clesiæ in Germania, Gallia, & Belgio
recepissent, Cōceptionis festum, & mi-
rificè propagari, & simul impugnari
cœpit: ad idem quippè seculum pertinet
decantata illa Epistola ad Lugdunenses in-
ter opera D. Bernardi: alia Episcopi Ma-
galonensis ad Fratres Regulares Calmoia-
censes apud Radulphum de Canon. Obseru-
proposit. s. item diuersorum quæstiones &
dubia, quibus Iacobus Atrebatenſis Ord.
S. Norberti, Abbas S. Martini de Mon-
te in Episcopatu Cameracensi, & Do-
ctor Parisiensis primò ex oculo libris de Lan-
dibus Virginis, & Conceptione dicatis De-
cano & Capitulo Atrebatenſis Eccle-
siæ, qui hoc festum celebabant, copio-
sè respondit. Nec taceti debet auctor
festi Cōceptionis in hac Ecclesia Atre-
batensi: fuit enim S. Godetcalcus eius
Episcopus, Praemonstratensis instituti,
qui Magistri vestigijs insistens idem of-
ficium, eundem Virginis cultum, & fe-
sti sensum sedulò promovit. Quantipō-
deris fuerint auctores, vel scripta con-
tra festum Immaculatæ Conceptionis,
nunc non expendimus; nec enim quan-
talibet auctoritas post festum ab Eccle-

sia Romana receptum prægraueare potest; & pro eiusdem festi antiquitate in sensu piaæ opinionis patem habemus à colentibus, & impugnantibus firmitatē.

Ex varijs officijs receptis, & approbatis à Sede Apostolica, vel particularibus Ecclesijs.

Concordia Ecclesiastica 114 HABENTVR horum officiorum fragmenta in Registro à colum. 195. in quibus mirabile est, & Spiritus sancti mouentis apertissimum signum, ut Ecclesias absque ullo præcepto in celebrando festo sub nomine CONCEPTIONIS B. VIRGINIS conuenisse; cum tamen via ea Religio, quæ sanctificationis nomine celebribat, a se ipsa dissideret, ut patet col. 221. & 235. Cumque Conceptionis vox semper significauerit coniunctionem animæ, & corporis, & in officijs Ecclesiasticis nunquam aliter, quam pro Conceptione sancta, aut Immaculata fuit accepta, euidens est, omnes illas Ecclesias quæ Conceptionis titulum festo tribuebant, sanctitatem B. Virginis in primo instanti animationis confessas, & veneratas esse.

Conceptionis Epitheta 115 NEC minori concordia hanc ipsam Conceptionem talibus honoris B. Virg. elogis exornant, ut nullum dubium resiphet a linquunt, se Præseruationem B. Virginis à peccato originali celebrare.

Immaculata 116 IN PRIMIS vocant Conceptionem Virginis IMMACULATAM omnia illa Missalia, & Breuiaria, quæ usatunt officio Leonardi Nogarolij à Sixto IV. approbato, & alia, quæ prædictum officium quoad hunc titulum sequentur, nimirū Placentinū & Ambrosianū col. 197. Hispanense, Salmanticense, Concorens, Cesaraugustanū, col. 199. Valentiniū, Pamplonense, Cordubense, col. 200. Compostellanū, Ierdense, Granatense, col. 201. Tudense, Cauriens, Abulense, Dertense, Palentinum, Placentinum, col. 202. Turianense, & Oscense, col. 203. Romanum, col. 204. 205. & 209. Ordinum B.

Maria de Mercede, sanctissimæ Trinitatis, Carmelitani, col. 203. Idem titulus legitur in Horis ad usum Fratrū Prædicatorū, col. 235. & Virgo sine macula, & sine laete concepta appellatur ibid. & col. 237.

117 CONCEPTIONEM Beatæ Sanctæ Virginis vocant SANCTAM, Missale Toletan. col. 196 Breuiari. Conchonse, col. 199. Giganense col. 200. Seguntinum col. 201.

118 VOCAT SANCTISSIMAM Sanctiss. Breuiarium Salmanticense, col. 199. ma.

119 Gloriosam Missale Ambrosian. Gloriosa col. 197 & Placentinum col. 202.

120 BEATAM idem Missale Am. Beata. brosonianum dicta col. 197.

121 BENEDICTAM Horæ Fra. Benedit. trum Prædicatorum, fol. 235.

122 SACRAM, & NOBILEM Braviarium Ecclesiæ Burgense, col. 201. Sacra nobis.

123 PURISSIMAM Breuiarium Ecclesiæ Ciuitatensis col. 202. Purissima.

124 VENERANDAM Missale secundum confititudinem Romana Ecclesiæ, col. 205.

125 NÆVVUM tergere & nexu solue. Neuum re vetustæ originis dicitur de B. Virginis tergo & Conceptione in Breuiario Óvile, col. 199. nexu sol ex officio Norberti, ut supra nu. 112. uens.

126 EST & illud diligenter obser- Petitiu uandum, per interuentum, & intercessum intervè- Conceptionis B. Virginis peti à Dco tu. Chor. misericordiā, & beneficia in officio Mo- zarabe, col. 198. vt in Litania Ecclesiastica, Per Immaculatam Conceptionem tuā, &c. col. 210. Quis autē ad Deum orans tem peccato fecundam pro se interuenire desideret?

127 BREVIARIVM etiam secū Concep- dūm regulam B. Isidori, idem cum Mo- tso t. li- zarabe, Conceptioni B. Virginis adap- tur. ut tū officium Assumptionis, quod est fo Assump- lemmissimum inter omnia eiusdem Vir- ginis festa.

128 SIMILITER obseruand: B. Virgi sunt epitheta ipsi B. Virginis attributa, nisi spe- cūm de mystetio Conceptionis agi- theta in tur in diuinis officijs: ut primæ multieris sua Con- maculam expiand. imper Virginem in Miss. Tolet. col. 196. & 198. Giennensi, & Viamensi, col. 200. Auriensi, col. 201.

MARIA gratia plena stirpe concepta Regia in eodem Breu. Gien. ibid. Virgo stella corusca, & admirabilis mundo concepta est, in Miss. Ambros. col. 197. Virgo Immaculata in Horis Fratrum Prædicatorum, col. 235. & illa clausula officij Nogarolij in Oratione: eam ab omni labe præseruasti, quæ est in plurisque Breuiarijs, num. 116. allegatis. & paulo post iterum expendetur. Rithmi autem veteres Missalis Romani, colum, 205. & sequentibus tot modis prædicant puritatem B. Virginis in sua Conceptione, ut integri transcribi debent, ne singulæ sententiæ perirent. Quidenim nullus pulchrioris, aut expressius? Hec concepta miro more est, ut rosa cum nitore, & ut candens lilyum. Ut fructus exit à flore, est producta cùm pudore, præuenta per Filium. Sicut ros non corrumpitur, quando in terra gignitur, elementi rubigine: sic Virgo non inficitur, cùm in matre concipitur, originali criminè. Lege reliqua, & percipies in rudi modulatione, ut illa tempora ferebant spirantem pietatem, singularem B. Virginis in sua Conceptione excellentiam; & non dubitabis eius originali puritatem, siue gratiam in primo instanti infusionis animæ omnium Ecclesiærum consensu celebratam.

Ex officio, quo nunc utitur Ecclesia Romana in festo Conceptionis Beatae Virginis.

129 **D**VO officia seorsim ex perpendenda consultò à ceteris sacerdotiis gregauimus: Romanū, quod modo est in vnu, col. 211. Regeſti exscriptum: & proprium nostri Ordinis Minorum, col. 214. idque duas potissimum ob causas: altera, quia hæc duo officia principatum in sua classe ducunt, & archetypa vocari merentur; nostrum quidem post tempus Sixti IV. maximè celebre; Romanū vero cœlesti reuelatione designatum, & antiquitate præstans, quam fuisse unam ex præcipuis causis, cur à sanctæ memorie Pio V. præ reliquis electum sit, ut Breuiario communi apponetur, in obser-

nat. post Romana Breuiaria, dicta colum. 211. diximus. Altera causa est, quod nullum aliud Conceptionis officium, praeter hæc duo toties, & tam accurate examinatum, & reformatum sit, nec a tot Romanis Pontificibus approbatum, quare quæ ex prædictis officijs colligemus, auro ipso septies per ignem ad obrullam exacto puriora, & defecatiora sunt, quibusque certius aliquid, & securius desiderari nequeat.

130 IN Romano ergo officio omnia dicuntur, ut in die Nativitatis B. Virg. Conceptionis, mutato nomine Nativitatis in Cōtio Beceptionē, ut Abbatii Helsino fuerat re- tæ Virgi uelatū. Ex quo manifestè seq: itur celebris colibrari ab Ecclesia Romana, & ex præcep tur ab eo fælic. record. Pij Papæ V. in Bulla, Ecl. Romæ incipit, Quod à nobis postulat, ab omnibus, qui Breuiario Romano vtuntur, cut eius præservationem B. Virginis à peccato Natiuitatis originali; nam sicut communis, & certa Doctorum sententia cum Auctore Epistolæ ad Lugdunenses inter Epistolas Dñi. Bernardi 174. cum D. Thoma 3. p. q. 27. art. 1. in argum. sed contra: & utroque antiquiori S. Ildephonſo, in lib. de perpet. virginit. Mariae, qui habetur to 9. Bibliot. PP. ut omnino indubitatum tenet, Nativitatē B. Virginis fuisse sanctā, quia celebratur ab Ecclesia: ita necesse est fateri Cōceptionis sanctitatem ob eamdem rationem; nequit autem Conceptionis esse sancta, nisi B. Virgo à peccato originali fuerit præseruata, seu, quod idem est, nunquam actualiter in sua propria persona contraxerit peccatum originale: cùm enim Conceptionis sit primum instans esse personæ, humanæ, in quo instanti peccatum originale contrahunt, quicumque contrahunt; quæ in sua Conceptione gratiam habuit, nunquam actu peccato subiacuit, sed præuenta, & præseruata fuit. Insolubilis prorsus ratio ad id, quod modo probare intendimus; nec enim volumus ostendere gradum certitudinis piaæ opinionis ex festi institutione, sed sensum festi ex Ecclesiasticis officijs, qui adeò manifestus nobis videtur, ut nisi omnibus principijs negatis declinari non possit: & si ab aduersariis con-

concederetur, nulla esset de titulo Immaculatae Conceptionis controvèria.

Celebra 131 QVAMVIS autem varia extur ab cogitata sint effugia ab his, qui ex grē fe-
Ecclesia runt, B. Virginis præseruationem a pec-
Concep- cato originali in tota Ecclesia celebra-
natu ri; altera tamen ex duabus vijs incen-
ralis B. dunt: nam vel negant Ecclesiam colere
Virginis primum instans animationis B. Virginis; vel colere quidem concedunt, non tamen ratione sanctitatis, & gratiae, quā B. Virgo in eo ipso instanti habuerit, sed ob alias causas, quas modō examinare non est opus: cū vterque dicendi modus ex ipsis officijs Romani verbis fal- sitatis conuincatur. Qui enim negant eoli in hoc festo primum instans anima- tionis, eo ipso affirmant solam spiritua- lem Conceptionem celebrari ab Eccle- sia, vt nun. 10. deduximus, quæ est pro- positio damnata à Sexto IV. & contrà primam officij Romani Antiphonam ad Vespertas, & Laudes: Conceptio gloriose Virginis Mariae ex semine Abrahæ: quæ verba in Resp. post quartam lectionem re- petuntur, & in versiculo additur, Hodie concepta est Beata Virgo Maria ex pro- genie David Quænam est Conceptio ex semine Abrahæ, & progenie David, nisi Conceptio naturalis? Quæ verò natura- lis Conceptio nisi anima in corpus in- fusio? nam Conceptio imperfecta antè animationem, nec est simpliciter Con- ceptio B. Virginis, nec potest celebrari ab Ecclesia iuxta auctores huius primæ sententiae, qui nihil ab Ecclesia celebra- ri, quod sanctum non sit, constanter fa- tentur; Virginem autem sanctificatam esse ante animationem ab Alberto Mag- no in 3. dist. 3. artic. 4. vt ex plorata hæ- resis damnatur, & à D. Thoma 3. p. q. 27. artic. 2. in corp. vt impossibile rejicitur: de qua doctrina ex dicta Epist. ad Lugdu- nenses accepta nullum apud Catholicos dubium est. Præter has conceptiones na- turales, propriam, & impropriam, nulla alia est ab ullo vñquam Doctore agnita, aut cōficta; nec Cōceptionis nomine ali- quid subsequēs fœtus animationē à Phi- losophis, vel Theologis intellectū: Cōcep- tio igitur gloriose Virginis Marie ex semine

Abrahæ, quam celebrat Ecclesia, nulla alia potest esse, quā animæ infusio. Recoile dicta in hoc artic. à nn. 5. ad 15. & auctores relatos à num. 57. Incidunt etiam prædicti auctores in aliam ferè inexticabilem difficultatem: nam affer- tus Bernardus d. epist. ad Lugdun. expretè affirmat ex testo Natiuitatis B. Virginis indubitaram relinquere eius sanctificatio- nem in vtero, firmissimè (hæc sunt eius verba) cum Ecclesia sentiens in vtero eam accepisse, ut sancta prodiret: cui sententiæ grauiores Theologos adhærere testatur Salaz. cap. 33. num. 8. & 10. nihil ergo celebrari potest in festo Conceptionis, nisi supra sanctificationem addatur præ- seruatio, colendo non solum id, quod accepit in vtero existens, sed cū pri- mū in vtero concepta est.

132 QVI verò de Conceptionis no- Concep- mine non contendunt, sed de sanctitate B. Virgi- primi instantis infusionis animæ, de qua nis aig- fateri volunt institutam ab Ecclesia fo- nissima, lemnitatem, habent contra se expressa & san- verba Responsorijs post tertiam Lectionē: cīa. Gloriose Virginis Mariae Conceptionem dig- nissimam recolamus: & post Lectionem octauam: quicunque celebrant tuam sanctā Conceptionē: nec explicare possunt, quo- modo ipsa animæ infusio à sanctitate temporis sequentis sancta, & dignissima ab Ecclesia vocari, & vt sancta eodem, quo Natiuitas officio celebrari valeat. Quotidie infantes quām citissimè ab vteris matrum, immo nondum perfectè editi sacro baptismatis lauacro à pecca- to originali mundantur, nec tamén ob exiguum temporis distantiam, eorum na- tuitatem sanctā dicimus, aut sine errore existimare possumus; natiuitas enim, & conceptio instantium, & temporum no- mina sunt, non personarum, nec sufficit personam, postquam nata, aut concepta est, sanctam fuisse, vt eius Conceptio, vel Natiuitas sancta appelletur, multò minus vt sub titulo, & nomine sanctæ co- latur. Quæ adeo vrgent, vt non defue- rent ex aduersarijs, qui nōstro hoc seculo (vt P. Quirini de Salazar verbis utamur di- cto cap. 33. n. 11. pag. 294.) huius fessi nomen demutarunt, & non Conceptionem

*MARIÆ, sed conceptam MARIAM appellandum esse dicunt, atque non sine Virginis iniuria tam vocē pāsum usurpant. Profectō honorificētius esset omnīnō deserrere causam, quām sic defendere, vt veritates ipsa causa certiores defertantur. Tantus itaque splendor Immaculatæ Conceptioni ex officio Romano affulget, quod Spiritu sancto suggestente Pōtificijs culminis decus Pius V. inter omnia elegit, vt in Ordinario locum obtineret, urgentius statutum præ omnibus suis prædecessoribus pro Virginis præseruatione condens, vt cum *Illustriſ. ſoſanum.* 35. diximus, & docens fruſtrā niti ad titulum Immaculatæ Conceptionis abolendum, qui *Conceptionis ex ſemine Abrahæ* festum ſolemne in Ecclesia Catholica fixum, & stabile permaneturum non ignorant.*

Ex officio proprio Fratrum Minorum in feſto Conceptionis B. Virginis Mariae à Sixto IIII. Pio V. & alijs Summis Pontificibus approbato, ut patet ex noſtro Regeſto,
col. 219.

Officiū R. P. Bernar. Ati, & aliud pro Monia- libus Cōceptio- nis. 133 **T**RIA omnīnō officia propria Immaculatæ Conceptionis Religio Minorum à Sede Apostolica accepit: Primum, quod Sextus IV. in Constitutione, *Cum præexcelsa*, approbavit, & habetur *colum. 49. Reg. Secundum* à R. P. Bernardino Bustio confeſtum, *ibid. colum. 70.* eius autem approbatio ab eodem Pontifice, *colum. 547. Tertium* ad uſum Monialium Conceptionis, cuius clausulas aliquot habes, *colum. 142.* vna cum *Observatione de Pontificijs approbationibus.* Ex his officijs duo posteriora gloriosissimè Virginis à peccato originali præseruationem abundē declarat, vt propterea eorum verba ſingillatim adducere necesse non fit, indicare ſufficiat, vt ab Immaculatæ Conceptionis, & veritatis studioſis consulit,

& legi poſſint, nec oblitterentur ex hominum memoria adeo cūdientia Sedis Apostolice erga piam opinionem proprie argumenta.

134 **I**LLUD vero primum officium Constitutionis, *Cum præexcelsa*, multis de causis accuratissimè à nobis expendendum est. Primò, quia quod in illa Constitutione Sixtus IV. decreuerat, in duabus alijs incipientibus, *Graue nimis Apostolica constantia contra calumniatores defendit*, ſuitque ab Alex. IV. Concilio Tridentino, Pio V. Paulo V. & Gregorio XV. confirmatum: & grauiſſima illa verba: *Sanè cum ſanctā Romana Eccleſia de Intemerata, ſemperque Virginis MARIÆ Conceptione publicè festum ſolemniter celebret, & ſpeciale, ac proprium ſuper hoc officium ordinauerit, toties Pontificijs diplomaticis inserta, & nouam à Concilio Generali vim obtinentia de hoc officio expreſſè loquuntur.* Secundo, quia Pius V. vt vniuersitæ Eccleſiae prudentia, & pietate singulari, officium Natiuitatis ad festum Conceptionis designauit; ita Minoritanæ familiæ hoc proprium, & ſpeciale reliquit, indulſit, & concessit, quod tam *dicitur col. 219.* quām in alia obſeruat. *colum. 213.* apertissimè ostendimus. Vnde hoc officium præmiū laborum huius pauperiæ familiæ pro Immaculatæ Conceptione fuit, & vt pretiosissima Patrum hæreditas à legitimis filijs retineri, & propugnari debet. Tertio, quia in omnibus Breuiarij Romani reformationibus, vsque ad nouissimam fæl. record. Urbani VIII. prædictum officium ſanctè ſeruatum, & retentum est, & ad formam noſtrum rubricatum rediſtum; cùm nemo ignoret, *Fratres Minores ex præcepto Regulae, cap. 3. officium diuinum facere secundum Ordinem ſanctæ Romane Eccleſie:* quare officium Immaculatæ Conceptionis non tam noſtrum, quām Romanū est; quod nec retinuſſemus, ſi in omnibus ordini Romano, & Apostolice Sedis præſcripto non responderet. Quæ ratio etiā nos mouet, vt huius officij clausulas nō adducamus iuxta primitiū Leonardi Nogarolij institutionem *dicitur col. 49.*

Officiū Nogarolij.

vel ut interpolatum fuit à Cardinali Quinonio, ut habetur initio Appendix Regestis; sed ut modo in toto nostro Ordoine virtute Apostolicatum concessio-

nun recitatur, & est in Regesto col. 214.

Nomine 135 RUBRICA ergo huius officij sti apud proprietatem: *In festo Conceptionis B. Mariae Fratres Virginis. Duplex.* Nec aliter in nostro Ka Minores lendario apponitur: *Conceptio B. Mariae est Con-* Virginis: qua inscriptione Sedes Apostolice officium approbans absque dubio *Virginis* docet, idem festum sub eodem nomine, & sensu à Fratribus Minoribus celebrari, quod celebratur intota Ecclesia, vt latè à num. 84. expositum est, non dif- ferre in Ecclesiasticis libris Conceptio-

nen ab Immaculata Conceptione.

Titulus 136 IMMACULATÆ titulus ter omnino in hoc officio legitur: in ver- su post hymnum Vesp. *Immaculata Conceptio est bodyne sancte Marie Virginis;* cuius loco in Sabbathis per annum substitui- tur aliis æquè expressus: *In Conceptione tua, Virgo, Immaculata fuisti. In Oratio-* ne: *Deus, qui per Immaculatam Virginis Con-* ceptionem dignum Filio tuo habitaculum pre- parasti. In Invitatorio ad Matutinū, *Im-* maculatam Conceptionem Virginis Marie celebremus: Chrysum eius præseruatoreus adoremus Dominum.

Præser- 137 HIC etiam auditur Virginis uatio B. præseruatio, quæ in Oratione ad horas Virginis Canonicas & Millæ officium æquè de- seruiente afferuerantur affirmatur: *Quæ-* sumus, ut sicut ex morte eiusdem Filij sui præ- nista eam ab omni labe præseruasti, ita nos quoque mundos eius intercessione ad te per-uenire concedas. *Quæ* obtestatio gratiam præseruatiuam B. Virginis collatā adeò certam facit, vt tota Ecclesia, cuius no- mine oratio illa funditur, pro securissi- ma conditione munditiei, & sanctitatis, immo æternæ salutis filijs suis concedē- dæ proponat; nec potius Ecclesia in mo- do postulandi intercessionem Sanctorū errori obnoxia esse, vt cum communī Theologorum resoluti Suar. to. 2. de Relig. tract. 4. lib. 4. num. 21. & Catharin. disput. pro Innacul. Concept. ad Concil. Trident. parte 2. initio. Nec obstat ullo modo in aliquibus editionibus sublatas

esse particulæ similitudinis sicut, & ita, legique hoc modo: *vt qui ex morte eiusdem Fuij si prævisa eam ab omni labe præserua- sti, nos quoque mundos, &c.* hoc, inquam, non obstat, quod multis quidem ratio- nibus, sed præcipue tribus concludenti- bus probatur. Primò. Incertum est, quo iure, aut auctoritate facta sit prædicta mutatio; immo illegitimè, & dolo ma- lo, vel indiscreto zelo factam fuisse ipsa inconstantia persuaderet: nam ex Regia Typographia Matritensi anno 1627. prodierunt codices diurni officij prædi- ctis particulis sublatis; quæ particulæ nihilominus anno 1635. officijs nostri Ordinis ad Breuiarium spectantibus in quarta parte folij, & in eadem Typogra- phia excusis restitutæ sunt, & anno 1638 in officijs Missarum impressis in integro folio. Quare cōsideret, qui edi- tionibus præsunt, rei gratitatem, & sine ingēti temeritate in officijs à Sede Apo- stolica approbatis, vel vnum apicē mu- tati non posse. Secundò. Eadem forma- lis comparatio fit in Oratione secreta Missæ illis verbis: *vt sicut ipsa, tu gratia præueniente, mundo hodie immuni apparuit,* ita ipsi mundam de tuae Matris mancra, te concedente, exhibeant gratiarum actionem. Si Virginis immunitas, vt exemplar mū- dæ gratiarum actionis ab Ecclesia pro- ponitur, & certa non esset, iure orans queri posset decipi se à magistra verita- tis, quod vel suspicari impium est; dum desideria, quæ vult esse certissima, sub dubia conditione ad Deum effundere iubetur. Tertio. Quamuis prædicta cor- rectio auctoritate Apostolica facta es- set, sensus idem manet, vt optimè nota- uit Illustriss. D. Angelus Marcius in tratti- de definitione pia opinionis (de quo infra n. 206.) cap. 3. num. 16 fol. 12. arguento ducto ex Oratione in festo Ascensionis Domini: *Vt qui bodierna die Virgenitum tuum Redemptorem nostrum ad coelos ascen- disse credimus, ipsi quoque n. ente in celestibus habitemus:* hæc enim loquutio vim com- parationis habet, & illa particula quoque supponit aliquid factum esse, ad cuius exemplum aliud fieri postulatur. Immo ibidem ex professo probat, licet nulla

fiat

fiat comparatio, mendacium etiam materiale in orationibus nomine Ecclesiæ factis interuenire non posse: vnde apparet, quanti ponderis sit, præseruationem B. Virginis non quomodocumque in officio diuino, sed in eius selectioni parte, nimirum oratione affirmari.

Immunitas Beatae Virginis ab originali peccato varijs modis expressa.

138 PLVRIMÆ aliæ clausulæ immunitatem Virginis ab originali peccato ita frequenter docent, ut certum omnino sit, non solum Immaculatæ Conceptionis titulum, sed totum ipsius officij corpus huic vni veritati ex professo destinatum esse. Quem enim alium sensum habeat illa similitudo: *sicut lilum inter pinas, sic amica mea inter filias Adæ?* Illa autem vniuersalis enunciatio, *Tota pulchra es, MARIA, & macula non est in te, quantum vim habeat ad præseruationem B. Virginis à peccato originali probandam* scriptores omnes hinc argumentum sumentes magno consensu docent; nec aliter in officio Conceptionis explicitari posse, affirmat Egid. de Præsent. lib: 3. q. 3. art. 6. §. 5. num. 48. Hæc in primis Vesperis. In Respons. post quintam Lectionem factum est diluvium peccati super omnem terram: arca vero deifera eleuata est in sublime, & ferebatur super aquas; operique sunt omnes montes excelsi Sanctorum. Post Lect. 7. Omnes moriemini, quia in Adæ peccauistis: quid babes Esther eleuata in populis? Ego sum frater tuus, noli temere, nos morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est. In Laudibus. Dominus custodit te ab omni malo, MARIA, custodit animam tuam, introitum tuum, & exitum tuum in seculum. In secundis Vesperris: *Quæ nequa serpentis persuasione decepta, nec eius venenosis afflatibus infecta est.* Item. Decuit Virginem ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequit intelligi. Item. Hæc est virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex actualis cutpæ fuit. In quinta Lectione diei septimæ. Cum de peccatis agitur, de sancta Virgine Maria, propter honorem Domini, nullam prorsus habere volo questionem, &c. In sexta Lectione dici octauæ. Pulchre Prophetæ appellat Virginem nubem dicit. Nubes enim illa non fuit in tenebris, sed semper in luce. Omittimus alias sententias no-

minus expressas, quia aliqualè interpretationem admittere possunt; quamvis feliquis coniunctæ gratiam B. Virginis in omni instanti sincerè intelligentibus satis perspicuis verbis tradant.

139 CONCLVDIMVS ergo, ne *Vis apogari* non posse ex Ecclesiæ approbatione, & institutione recitari officium diuinum Immaculatæ Cōceptionis: quod quantum robur habeat, his verbis explicatur in p̄dicto tractatu *Illustriss. D. Angeli Manrici*, dicto cap. 3. num. 13. Ecclesia hoc festum celebrat officio omnino proprio, atque mysterium multoties exprimente: quod compositū à Leonardo de Nagarolis Clerico Veronensi idemnet Sixtus IV. approbavit Ap̄stolica, ut ipse net ait, auctoritate, concessisque indulgentijs. Et post pauca. Quam approbationem, & concessionem corpori iuris etiam inseri voluit, extatq; in Extrauag. Cumpræexcelsa, de Relig. & vine- rat. Sanctorum. Porro quanta Ecclesiæ officij ab Ecclesia approbati sit auctoritas, maximè si Lectiones, ut vocant demas, nullus Theologus potest dubitare. Et allegato ad marginem Suarij loco supra positum. 137. prosequitur. Verum de hoc specialius certum est, cum in eius approbatione Summus Pontifex eisdem verbis statutus, quibus in canonizatione Sanctorum uti consuevit. Omnipotentis Dei, inquit, ac Beatorum Apostolorum eius Petri. & Pauli auctoritate, &c. Et infra. Auctoritate Apostolica statuimus. Ut non immerito possit iudicari Virgineam Conceptionem per hanc Bullam Sanctorum canoni ab eo fuisse adscriptam, adeoque diffinitam omnino sanctam. Hæc ille. Nos vero solum voluntus firmum esse priuilegium à tot Pontificibus Ordini nostro conceclum, & à Constitutione corpori Iuris inserta ortum habens: cuius vigore Conceptionem B. Virginis, per duos, & septuaginta super centum annos, Immaculatam in officio diuino vocauimus; donec ab ipsa Petri Sede tanto bono, & solatio priuemur; quam paternam seueritatem, vi filij pedibus eiusdem sanctæ Ecclesiæ speciali obedientiæ, & reuerentiae voto, subditi, & subiecti (cap. 1. & vlt. nostræ Regulæ) semper æquo animo excipiemus; ita in

re, quæ cultum, & honorem B. Virginis contingit, timere non possumus.

Stabilitur tertio veritas huius articuli de Immaculata Conceptione B. Virginis in primo instanti celebrata ab Ecclesia ex institutione Religionum à Sede Apostolica approbatarum sub titulo, & invocatione Conceptionis B. Virginis.

Tres Re 140 GRAVISSIMVM aliud fundigiones damentū habemus pro articuli veritate, ex approbatione, & confirmationis. confirmatione trium Religionum in honorem Conceptionis Deiparæ Virginis, quartum prima Canonorum Regulam à Calixto II. sub nomine Ordinis Conceptionis Virginis de Præmonstre confirmata est, ut habetur in Regestu col. 475. altera Monialium ab Innoc. VIII. Bulla, quæ incipit, *Inter innumera*, col. 113. Regesti, & à Iulio II. Bulla, cuius initium est, *Ad statum prosperum*, colum. 124. approbata fuit: tertia Equitum à Gregor. XV. an. 1623. & ab Urbano VIII. anno sequenti erectora, & instituta, ut referunt auctores infra citandi. Bulla autem Urbani, quæ huius Militaris Ordinis institutione continetur, & incipit, *Imperscrutabilis*, extat inter eius Constitutiones à Laertio Cherubino, & Angelo Maria Cherubino peculiari tomo collectas, Constit. 11. fol. 24. & à Barbosa summatum reconsentur in Collectan. Bullar. ver. Ordo Militia Christianæ.

141 OMNES ergo Doctores, & Vis bu Scriptores, qui mysterium Immaculatæ ius fun Conceptionis Theologicè defenderūt, damenti vel quomodolibet illustrarunt, ex Religionum erectione sub Conceptionis titulo efficacissimum argumentum propria opinione sumi iudicarunt, nihil dubitantes Ecclesiam per huiusmodi institutionē, vel confirmationē approbasse titulum, sub quo Religio erigebatur, scili-

cet, Conceptionis, vel Immaculatæ Conceptionis: (quæ duo idem significare, & supra ostendimus, & adhuc amplius declarandum est:) cumque Summus Pontifex (inquit) errare non possit in approbadis, & confirmandis Religionibus, sicut quoad ea, quæ ad veritatem doctrinæ, & instituti pertinent, & ad cultum diuinum, quæ est communis Theologorum sententia, oppositam varijs, & acerrimis censuris notantium; inferunt, Conceptionē B. Virginis declarari ab Ecclesia sanctam, certitudine, quæ omnem falsitatem excludat. Hoc argumento vtuntur loquentes de Religione Monialium Conceptionis Ant. Cordub. lib. 1. Questionar. q. 44 concl. 6. probat. 3. pag. 361. Valent. to. 4. disp. 2. q. 1 punc 2. Bellarm. lib. 4. de amiss. grat. & statu pec. cap. 15. Suar. to. 2. in 3. p. disp. 3. secl. 5. Granad. tract. de Concep. disp. 3. cap. 9. num. 3 fol. 65. Vincent. Iustinian. tract. de Concept. Virg. §. 4. Franciscus de Pittigianis in 3. d. 3. q. 1. art. 5. §. secundò arguitur, Miranda in Defens. pro Immacul. Concept. q. 2. 1. Luter. disc. 1. fol. 38. pag. 2. Agid. de Præsent. lib. 3. q. 6. art. 2. & eidem sententia fauēt, qui creationem Militaris Religionis inter Decreta Sedis Apostolice in favore præseruationis B. Virginis expedita commemorant, & expendunt, ut D. Serranus Acernensis Epise. lib. 2. de Immac. Concep. cap. 8. num. 28 Hieronym. Rodrig. in Comp. qq. Regul. resolut. 122. num. 49. Hippolyth. Marrac. in Pontific. Marian. c. 94. pag. 234. & cap. 95. pag. 232. Tama. Appius de Salaz. ad vit. S. Epitati. pag. 301. batar tè an. 1623. & 1624.

142 EX hoc Theologico argumento, dimisso modò certitudinis gradu, quæ tā Conex vi institutionis Religionum habet ceptio- pia opinio; in eo præcisè vim facimus, nis in eis quod titulus Immaculatæ Conceptionis approbatus fuit ab Ecclesia, cùm Religiones Conceptionis approbatæ, & numeri confirmata sunt: quod assumptum præ- * Auditæ auctores ita probant. quasi à nemis. tlor. lline crederent negari posse; nunc autem bell. col. quia inuenti sunt, * qui illud apertissime reijciant, accuratiū stabiliendum 31. & est à nobis, qui Immaculatæ Concep- col. 21. tionis nn. 35.

tionis titulum ex professo defendendum suscepimus. Quod non difficulter præstabilimus, si radicem, vnde necessitas Apostolicæ approbationis in erigendis nouis Religionibus oritur, considere-mus, & supra quid ipsa approbatio Sū-mi Pontificis Religiones confirmantis cadat, certò statuamus.

In Reli- 343 SVPPONENDVM itaque est, approbationem Summi Pontificis, nec necessariò requiri, nec formaliter quid ap- (vt ita loquamur) terminari ad ipsam re-probet religiosi status substantiam, quaे in tribus Sedes A- essentialibus votis consistit; sed ad pecu-pistolica, liares obseruantias simul cum Reli-ex Bel-gionis essentia determinatum viuendi, larm. & ad perfectionem tendendi modum constituētes. Quam commanem, & in-dubitatem doctrinam luculenter tradit Bellarm. lib. 2. de Monachis cap. 4. his verbis. Duo in omni Religione inueniuntur: essentia ipsa Religionis, quaे in tribus votis sita est, & determinatio illius essentiae ad cer-tum modum viuendi. Et quidem essentia Re-ligionum in Evangelio fundamentum habet: proinde ex hac parte non egent Religiones Pontificum approbatione. Modus autem ille varius, quo tria vota suscipi possunt, non ita perspicuè in Evangelio elucet, & non parum ex prudentia, & directione humana pendet: quare Pontificis confirmatione indigere po-test, & nunc re ipsa propter ius posituum no-nas Religiones probibens omnino indiget.

Idem ex 144 IDEM copiosius docet Suarez to. 3. de Relig. lib. 2. cap. 15. num. 14. Non Suario. potest institui Religio secundum aliquem vi-uendi modum communem cum solis substi-tutialibus votis religiosi status, sine additione aliquarum obseruantiarum, quibus ille sta-tus ad peculiarem Religionem, seu viuendi modum determinetur: Tum, quia sicut substi-tutia non potest esse, vel operari sine accidenti-bus, ita nec religiosus status sine regula, & viuendi modo, ac ordine: Tum etiam, quia alias non posset esse distinctio Religionum, & consequenter nec peculiaris institui Ordo. In hoc ergo, quod per inuentionē humanā addi-tur, errandi periculum imminet; propter quod vitandum Ecclesiæ approbatio necessa-ria est: quia si libera esset talium Religionum institutio, ampliatio, & propagatio facile ac-

cedere posset, vt multi admiscerentur errores, & vt fideles deciperentur, modumque viuen-di, vel saluti contrarium, vel perfectionem impidientem, vel salutem ad illam nihil in-uantem pro vero, & utili Religionis statu assumerent, quod esset magnus Ecclesiæ de-trimentum. Vnde cap. 17. num. 19. distin-guens varia iudicia particularia, quaे in hac generali approbatione includuntur, vnum esse ait: Talem modum viuendi ex omni parte honestum esse, nihilquè contra bo-nos mores includere. Hęc vt eruditè, & so-lidè dicta sunt, ita omni prorsus contro-versia vacare videntur.

145 QVÆ verò, & quam efficax Illatio ex p̄dicta do-
illatio ex p̄dicto principio consequatur, etiam nobis tacentibus res ipsa clā-mat. Si enim approbatio Pontificia cō-
plectitur modum varium, quo tria vota
essentialia in qualibet Religione susci-piuntur, & peculiares obseruantias de-
terminatiua status religiosi ad certam
viuendi rationem, & modum, qui ex vi
approbationis declaratur omni ex parte
honestus: Et sunt Religiones approbatæ,
in quibus tria vota essentialia suscipiuntur
in honorem Immaculatæ Conceptionis
B. Virginis cum peculiaribus obseruan-tijs erga eius immunitatem à peccato
originali: Constat approbari ipsam Im-maculatam Conceptionem, vt venera-bilem actibus religiosis, & declarari à
Sede Apostolica piūm, & honestum ef-fere venerari, & colere sanctitatem glo-
riosissimæ Virginis non pro tempore
indefinito, sed determinatè pro primo
instanti animationis. Qui enim dicunt * * verba
pium viuendi modum, non modum opinandi libell. d.
comprobari; aliquid diceret, si cultus eius col. 19.
mysterij, quod afferit pia opinio, nō cō-
stitueret modum speciale suscipiendi
tria vota essentialia: Nunc autem in Re-
ligionibus Conceptionis pius viuendi
modus institutus sit iuxta modum piè
opinandi; necesse est à Summis Pontifi-cibus, qui talem pius viuendi modum
comprobant, etiam modum opinandi
comprobari; dummodo sciant huiusmo-di instituta profitentes (vt reverà omnes
sciunt tam viri, quam fœminæ, vel fa-cillimè ab alijs doceri possunt,) se vota

essentialia emittere ad honorem myste-
rii nondum de fide definiti, cuius culta
Sedes Apostolica vt laudabilem, & ho-
nestum approbat, vt iuuantem ad perfe-
ctionem toti Ecclesie proponit, ad eum
maltis gratijs, & fauoribus inuitat. Hūc
modum opinandi adeo Sedes Apostoli-
ca comprobat, vt aliter opinantes sine
dubio reprobarerit. Si quis enim affereret
emittere vota essentialia Religionis in
honorem Immaculatæ Conceptionis B.
Virginis à peccato originali præser-
uatæ, non esse actum honestum, rectum,
& laudabilem, eo ipso doceret, Summū
Pontificem errare posse in approbatio-
ne Religionum: quam doctrinam hære-
ticam censet Bonn. z. 2. q. 1. artic. 10.
dub. 8. cui subscrigit Suar. dicto cap. 17.
num. 19 & videtur contentire Torres
disp. 16. dub. 4. tenerariam, & erroneam
Azorius tō 2. Institut. Moral l. 5. cap. 7.
q. 2 impiam. & errori proximam Aegia de
præsent. loco cit. eos, qui illā afferunt, er-
rare, affirmat Valent. to. 3. disp. 1. quæst. 1.
puncto 7. nec est, qui in quenam non
vulgaris iudicij Theologum durius in
hac re loquentem non inuehatur.

Prima Religio Conceptionis Beatae Virginis.

De Re-
i46 QVANDO QVIDEM hæc fir-
mitate sunt, quam vt conuelli-
ligione possint; veniamus ex thesi ad hypothe-
Præmō. sin, & videamus, an verè sint Religiones
strat. in Ecclesia Dei, quæ statu religiosum per
Immaculatæ Conceptionis veneratio-
nem ad peculiarem vivendi modum de-
terminent, & inter alias laudabiles ob-
seruantias, primario loco cultum huius
mysterij profiteātur. Sacer Ordo Præ-
monstratensis B. Virginis iussu in honorē
eius puræ Conceptionis à S. Norberto
erectus est, & sub eodem nomine à Ca-
lixto II. confirmatus. An hoc non est
Virgineæ præservationis mysterij col-
lere religiosis obseruantijs? An potuit
hæc Religio sine approbatione tituli pu-
ræ Conceptionis à Christi D. Vicario
approbari? Quid dicemus de candidis

vestibus purissimæ Virginis Mariæ ni-
ueum candorem in primo Conceptionis
instanti protestantibus? Nonne has etiā
ipsa B. Virgo designauit? Pontifex eam
vsum ratum habuit? Ludouicus, & Ca-
rolus Francorum Reges in honorem pu-
rissimæ Conceptionis à Norberti filijs ge-
stari testantur? Profecto ipsa religiosi
habitus gestatio hac intentione, & fine,
peculiaris tantæ Religionis obseruantia
est ab Apostolica Sede expressè appro-
bata: & adeo ipsi statui intrinseca, vt Or-
do Candidus gloriolo titulo nominetur,
sicut ex versibus vulgo notis, & cum S.
Norberti imagine excudi solitis apparerit.

*Anno mileno, centeno, bis quo-
que deno,*

*Sub Patre Norberto fundatur
candidus Ordo.*

ADde festi celebrationem sub titulo
Pura, & Munda Conceptionis pro-
prium de hoc mysterio officium, Mo-
nasteria, & Ecclesiæ purissimæ Cōcep-
tioni dicatas; qui & ali; cultus nō ex
generali pietate, sed ex vi status, & pro-
fessionis oriebantur: nec intelligi potest
Sedis Apostolicae approbationem, il куд,
quod prædicta Religio ex primaria in-
stitutione, titulo, habitu, & tot obserua-
tijs venerabatur, præcipue complexam
non esse.

Secunda Religio Conceptionis Beatae Virginis.

i47 SEQUITVR Religio Monia
lium Cōceptionis: cuius fun-
damēta sub Cisterciensi Regula Innoc.
VIII. iecit in hæc verba. *Nos igitur, qui*
divini cultus augmentum, religionis propaga-
tionem. &c. s. premis desideramus effectibus,
pium, & laudabile propositū Regiae, & Bea-
tricis prædictarum plurimum in Domino cō-
mendātes, būijs modis supplicationibus incli-
nati, Fraternitatī vestra mandamus, (loqui-
tur cum Episcopis Cauriensi, & Cata-
nensi, & officiali Toletano) quatenus
vos,

vos, vel duo, aut unus vestrum in dicta domo unum Monasterium eiusdem Ordinis Cisterciensis sub inuocatione Conceptionis batuſmodi, & auctoritate noſtra erigatis. Et infra, vēstem, & ſcapulare album cum mantello coloris cæleſtis, & cingulo Fratrum Minorū nouis Monialibus aliſignat: Officium diuinum de Conceptione, exceptis aliquot diebus, perperuo recitandum præſcribit. Reſpondeant aduersarij, an verba illa, auctoritate noſtra erigatis, recitatua ſint, vel diſpoſitiua? At, inquiēt, non erigitur Monasterium ſub inuocatione Immaculatæ Conceptionis. Negabunt etiam erigi in honorem Conceptionis Immaculatæ ſub inuocatione Conceptionis? Quem ergo diuinum cultum, quam religionis propagationem Pontifex deſiderat, quid concedit illis, quarum ſupplicationibus inclinatur? Nā certè ſapplicantes diuini cultus, & religionis augmentum in honore Immaculatæ Conceptionis ponebant: huiusmodi ſupplicationibus inclinatus Pontifex Monasterium ſua auctoritate erigi ſub inuocatione Conceptionis mandat. Si cultum Immaculatæ Conceptionis non concederet, quomodo habitu cæleſtis coloris Moniales indui præciperet, cuius ſignificationem statim aperiemus? quomodo fune Fratrum Minorum cingi? quid enim Monialibus Cisterciensis Ordinis, quales tunc Venerabilis domina Beatrix de Silia, & eius ſociæ erant, cum cingulo Seraphicæ familiæ proprio? cur eorum precipiuſ inſigne gestare iubentur, quorum regimini tunc à Pōtifice nō ſubijcibantur? Noluit nimirum Sedes Apostoliča in diuum reuocari, quid ſub Conceptioni titulo à noua Religionē coleretur; nec id clariū explicare potuit, quā assignando cingulum; quo qui vrontur, aliam Conceptionem Virginis niſi Immaculatam non agnoscunt. Egregium prorsus mentis Ecclesiæ ducumentum, & maximum in noſtrum Ordinem collatum beneficium, quo & habitus Fratrum Minorum Immaculatæ Conceptioni testimonium præbet, & Immaculata Conceptio pauperculo Fratrum Minorū habitu dignosci gaudet. Deniq;

quomodo officiū de Immaculata Conceptione Moniales iuebantur recitare? de officiū enim hic designati tam maioris, quam minoris ſenu nullum diuum est. Adi Regest. colum. 142. & 220. Sed quia hæc Religionis prædictæ initia tantum fuerunt, litteras Iulij II. quibus perfectè instituta eſt, expendamus.

148 SIC ergo Iulij Secundi littre. De ejſde ex Iulio II. Cum Abbatiffa, & Conuentus præfatae formam, & modum in communī viuēdi, iuxta continentiam, formā, & tenorem in duodecim capitulis, ſicut articulis ſacris Canonibus non contrarijs, & quoniam litteraram Apostolicarum, quæ per Cameram Apostolicam expediuntur, expeditione diligenter impici, ac eis fidem adhibendo, illorum tenore de verbo ad verbum, præſentibus inseri fecimus, contentā, & expreffam ad vngue obſeruare, & ſub illorum mode viuendi in eodem Monasterio degerē, & Altissimo pēpetuō famulari, dictaque duodecim capitula, ac omnia, & ſingula priuilegia eis confeſſa approbari, & confirmari pro parte Abbatiffæ, & Conuentus prædictarum nobis fuit humiliter ſupplatum, ut ipsas à prædictis Cisterciensis, & sanctæ Clariæ Regulis, & illarum institutionibus, & obſeruantia abſoluere, & liberare; ac modum viuendi in præfatis duodecim capitulis contentum in earum, ac omnibus, & ſingulis alijs monasterijs, Prioratibus, & locis dieti Ordinis ſub inuocatione Conceptionis perpetuō obſeruari debere, ac duodecim capitula, & alia priuilegia huiusmodi eisdem Monasterio, & Ordini confeſſa approbare, & cofirmare; aliasque in præmissis opportune prouidero de benigātate Apoſtolica dignaremur. Et infra: Abbatiffam, & Conuentum, ac ſingulas Moniales prædictas, & eis in posterum ſuccedentes, ab eisdem Cisterciensis, & sanctæ Clariæ Regulis, &c. auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium penitus abſoluimus, & totaliter liberamus, ipsasque, & ſuccedentes præfatas ex tunc in antea ad regulam, & formam viuendi per alias noſtras litteras eis datam, & confeſſam, alias iuxta tenorem dictorum duodecim capitulo, tam in dicto, quam in omnibus, & ſingulis alijs monasterijs, Prioratibus, & locis ſui Ordinis, ſub dicta inuocatione Conceptionis ubique conſiftētibus, ad præſens, & in futurum perpetuō ob-

obseruandam fore, ac ad unguem obseruari debere, decernimus, & declaramus: ne non Regulam, & viuendi formam in nostris litteris, & duodecim capitulis prædictis datam, & expressam, auctoritate, & tenore prædictis approbamus, & confirmamus, ac praesertim scripti patrocinio communimus. Hactenus Pontifex.

Exponit. 149 IN his Apostolicis litteris expenduntur deudū est approbari, & confirmari Religionem specialem Monialium, à quibus Iulij II. tollitur obligatio seruandi regulas Cisterciensem, & sanctæ Claræ, præcipitur quæ eis obseruatio nouæ Regulæ inseratæ ipsiis Apostolicis litteris, vnde necesse est ipsam Regulam dispositiū in dictis litteris contineri, cum confirmatio Religionis in approbatione illius Regula præcisè constat, ceteris antiquis: quare si Pontifex Regulam dispositiū non inserit, nihil omnino de huius Religionis approbatione, vel confirmatione disponit. Certum ergo maneat regularē viuendi modum in duodecim capitulis contentum dispositionem esse Sedis Apostolicæ.

Exponit. 150 SED quis est iste regularis viuendi modus? cap. 1. Regulæ explicatur. clausula Quacunque à Deo illustrata, & vocata ex Regule seculi vanitatem descrevere, & butus Regulae la Cobabitum assumentes Iesu Christo Redemptori cept. nostro despontari voluerint, eiusdem Genitricis Immaculatam Conceptionem venerantes, voleant semper viuere sine proprio, & in castitate, cum perpetua clausura. Ecce per venerationem Immaculatae Conceptionis determinatur status Religionis ad hunc specialem modum viuendi; ergo supra hanc venerationem in omni iuris, & Theologiae rigore cadit Pontificalia confirmatio. Hæc est tota vis nostri argumenti; nec nimirum simplici recitatione tituli Immaculatae Conceptionis; sed cultu, & veneratione erga illam, quæ peculiarem Religionem constituit, ad quam erigendam, alia regula ab Ecclesia approbatæ quoad eas Moniales abrogantur. Et in formula professionis: Ego soror N. ob amorem, & seruitium Domini nostri, & Immaculatae Conceptionis eiusdem Genitricis, voneo, & promitto Deo, & B. Mariae

Virgini, & B. Francisco, & tibi, Mater, toto tempore vitæ meæ vivere in obedientia, sine proprio, & in castitate, & in clausura perpetua, sub Regula per junctissimum Papam Iulium Secundum nostrum Ordini concessam, & confirmata. Quæ hic distinctio, aut quod dis crimine excogitari potest? Nonne vi hu ius professionis prædictæ Moniales votis ligantur ob amorem, & seruitum Domini nostri, Sammo Pontifice ita appro bante, & disponente? Quæ ergo ratio assertur, cur in propriæ libertatis oblatione ob amorem, & seruitum Immaculatae Conceptionis eisdem Genitricis, non habeant eiusdem Summi Pontificis approbationem, & dispositionem, quam sequantur? Vnde probatur alterū dispositiū, alterū recitatiū tantum Apostolicis litteris inseri, orationis seriè, & toto cōtextu reclamāte? An amor & seruitum Immaculatae Conceptionis disponit; Immaculata Conceptione recitatur? Sed mysterium, cuius amorem, & seruitum Pontifex approbat, amore, seruitio, cultu, veneratione dignum esse declarat. At, occurrent, non reæ appro baretur à Sede Apostolica cultus mysterij sub opinione positi. Hæc est alia quæstio; immo manifestissima principij petitio. Nos probamus, immo conuincimus piam opinionem omnibus fabo ribus à Sede Apostolica ortu, præter expressam definitionem de Fide; ostendunt nostri antagonistæ mysteriū, quod publicè colendum proponit, approbat, suadetur, adde, & præcipitur, eo ipso definiri, ut credendum Fide diuina: & totam causam eos vicisse continuò fatibimur.

151 PER GIT Regula dispositiū Alia litteris Apostolicis inserta cap. 3. Habi clausula butus Monialium huius Ordinis fit huiusmodi: tunica, scilicet babitus cum scapularii sint Regulae albicoloris, quatenus candor huius indumenti exterior Virginæ puritatis mentis, et corporis testimonium prætendat: pallium fit gressipanni seu stamineæ biacintini coloris propter mysticam significationem, videlicet, quod gloriose Virginis anima à creatione sua, tota facta fuit electa, et singularis Regis Aterni thalamus. Si hæc recitatiū tantum à Pon-

Pontifice inserta dicantur, causam huius interpretationis semper desiderabimus, & rationis factæ solutionem; cùm hæc pertineant ad speciales obseruatiæ, qui bùsic Monialium Ordo à cæteris differt: si dispositiue, quod verissimum est, inseruntur; quid ad nostram probationē desit, sanè ignoramus. Et infra. Chorda verò, sive funiculus, sit cannapis, quemadmodum portant Fratres Minores. Et hoc validum argumentum est; sed ex verbis cap. 4. fit insolubile. Ut gloriose Virginis p̄ips in cordibus purissimæ Conceptionis augeatur deuotio; volumus, quod Dominus Cardinalis, qui est, vel fuerit Minorum Fratrum de Obseruantia Protector, huius Religionis sit Gubernator, & Defensor sicut & Minorum Fratrum de Obseruantia. Volumus etiā, quod ex quo Fratres Minores tam in defesso studio, & vigilancia, puritatis, & innocentiae Dei Genitricis defensores existunt, quod Vicarij Generales in suis Vicarijs, & Provinciales, & Custodes in suis Provincijs, et Custodijs sint Visitatores huius S. Religionis, quibus firmiter teneantur obedire in omnibus, quæ promiserunt Domino obseruare, et quæ non sunt contraria animæ, et huius Regulæ. An potuit clariū exprimi à Sede Apostolica institui Religionem Monialium ad cultum mysterij Immaculatæ Conceptionis, quā Fratres Minores defendimus? Nam si hic P̄otifex dispositiue non loquitur; quis alius eximere potest religiosas familiæ à iurisdictione Ordinariorum? An exemptionem Pontifex sancit; causam verò unicam exemptionis faciendæ recitatue solum profert? Tædet iam frigidæ euasionis; & molesta disputatio ne paululum intermissa, ad Te concurrimur precibus, & votis, sancta Apostolice culminis dignitas: Te appellamus, S. Prospere verbis parùm mutatis.

Sedes alma Petri, quæ pastoralis honoris
Facta caput mundo, quidquid non cesserat
armis,

Religione tenes:

Sic tuum imperium solis cœli limitibus terminatum, vel ex tuis caulis errantes, vel ex alienis dispersæ oues agnoscant: Patere tuis beneficijs supplices iudicio contendere: Studium, & vigilantiam no-

stram in puritate, & innocentia Dei Genitricis defendenda laudasti vsque ad modestiæ pericalū, nisi Virginis honor interpositus omnes componeret affectus: fac in nobis propria tua munera, & eiusdem Virginis obsequia: nemo Immaculatam Conceptionem auferat ex ore fidelium, cuius defensores Apostolica voce commendantur.

152 LEGITVR præterea cap. 10. Clausus eiudem Regulæ. Omibus autem festis sim la specia plicibus, & Dominicis non primò ponendis, lis de officient officium Conceptionis cum commemoratione Dominica, secundum formam Breuiarij ad hos illis deputati. Minus autem officium Conceptionis dicant secundum quod sibi moris est. Extracta, è Breuiario iam diximus haberi col. 142. Regeſti, & officium minus colum. 220. Vtrunque Immaculatæ Conceptioni dicatum est, sicut ipsa Religio: quod genus cultus duplex fundamentum nobis præbet: nam & in horis Canonicas mysterium præseruationis Virginis audiri solemnis approbatio est, & easdē horas in Regula à Sede Apostolica confirmata pro tota Religione præscribi tantum robur obtinet, quantum ipsius Religionis institutio: quare utroque loco huius argumenti efficacia vñi sumus. Hæc de Religione Monialium.

Tertia Religio Conceptionis Beatæ Virginis.

153 AGEDVM iam est de Christiana Militari Religione à ligione Summis Pontificibus Gregorio XV. & Militi Urbano VIII. sub titulo CONCEPTIONIS B. MARIAE SEMPER cept. VIRGINIS IMMACULATÆ fundata, & erecta, vt ex Urbani Bulla superius memorata constat, & ex cap. 1. constitui in Regeſto colum. 557. item ex voto à Religiosis Equitibus emittendo, ibid. colum. 559. Quam Religionē, sicut duas priores, ad cultum, & venerationē Immaculatæ Conceptionis, præseruationis B. Virginis à peccato originali, & sanctitatis eius in primo instanti infusionis

animæ institutam esse, syncretè, & ex animo sentimus, ac constantissimè deten-dimus, tamquæ Summorum Pontificiū institutum mentem fuisse, cuius æquo iudici persuasuros minime dubitamus.

Auctores, qui de ea scripti bunt.
Serranus.

154 ET quidem auctores in fine num. 141. relati, qui de hac Religione loquuntur, ita eius titulum, quasi rem huius tenus controuersiam intelligunt. Il-lustriss. *Ioannes Serranus*, postquam ad-duxisset Decretum Gregorij XV. præ-cipientis in festo celebrando non alio no-mine, quam Conceptionis utendū esse; sub-iungit: *Et quod plus intereat*; anno Domini 1623. nouam instituit, vel saitem confirma-tuit sub Immaculatæ Conceptionis titulo Equitum, ne dicam Principum, Religionem tantis ditatam priuilegijs, ut meritè ab omni-bus credatur, omnes antea Equitum institu-tas Religiones brevi superaturam. Vide ergo, & considera, quid supra Ecclesiæ capita Romani Pontifices de Conceptionis Marianæ articulo sentiant, & qualiter sint adiunctorum. *& in illum porpertij. Hippolyth. Marrac.*

Marracius.

Idem (Greg. XV.) pro eo, quo sanctissimam Deiparæ, eiusque puram Conceptionem stu-dio prosequebatur, anno 1623. nouam insti-tuit, vel saitem confirmavit sub eiusdem Co-nceptionis titulo Equitum, ne dicam Princi-pum, Religionem &c. Hieronym. Roderi-

Rodericus.

Nouissimè hisce nostris temporibus insti-tuta est quedam alia Religio Militaris, cu-ius titulus est, Militia Christiana Immacu-latæ Conceptionis Virginis Mariæ. & diuinò numine inspirante, ita factum esse piè creden-dum est, quando pia opinio priuilegium præ-servatiuum Immaculatæ Conceptionis ab om-ni labe originis B. Domine nostræ Deiparæ cōcessum uniuersali fidelium affellu, ac applau-su, non obstante quorumdam sublatrantium oppositione, piè prædicat, & exaltat, nixa, in-quam, pīs, magnisque fauoribus Sedis Apo-stolicæ Romanæ, quibus hoc piūm mysterium exaltari, ac prædicari semper, ac ubique pos-se, libenti, ac pio animo, ad exaltationē Dei-paræ Virginis. & confusionem oppugnantium induxit. *Tamaius Salazarius*, inter festa antiqua Ecclesiæ Placentinæ, quæ addi-dit Vite S. Epitati, recensens festum Co-nceptionis, & eius progressus, ac mysterij genetionem prosequutus, intelligens

semper Conceptionē Immaculatæ, & præseruationē à peccato originali, cum ad annum 1624. accedit, sic ait. *Sanctitas Urbani VIII. confirmavit Ordinem Missarum Conceptionis: cui non paucas in-dulgentias, & gratias communicavit. Plures Commu-auctores*, qui hoc punctum attigerint, nisi cōsiderem videlicet non licuit; sed hos paucos quasi sus communis suffragij viam obtinere sancte testati possumus, qui per hos tres, & vi-ginti annos ab expeditione Bullæ Urbani VIII. ad nouem contentionem de ti-tulo Immaculatæ Conceptionis elap-sos, in varijs Orbis partibus versati, au-ditis etiam sāpē illis, qui cum viris prin-cipibus interfuerunt congregationibus, vbi de Religionis Militaris Concep-tionis erectione, & legibus tractabatur, nū-quam vel tenuem suspicionem tenus, quem intēdunt aduersarij, percepimus, aut aliam Conceptionem, quam in pri-nio instati Immaculatæ nobilitissimæ mil-itiae nomen dedisse. Quare expendat præ-dentissimus quisque, immo mediocri prædictus, quanta fidei sit in-terpretatio velut de Äthopi putco, vt cum Tertuliano loquamur, repete pro-diicas, & in iplis litigantium subtilis na-ta, & an iuris patrocinium quætere, an omne ius eludere, eius architecti vele videantur. *Quod autem scriptores citati Tacite Religionis Militaris titulum modo sub obiecto Conceptionis modo sub Conceptionis nomine occur Immaculatæ vocibus expresserint, ideo ritur,* est, quia in te indubitate de verbis soi-liciti, vt accidere solet, nō fuerunt, cuius rei luculentum exemplum habemus in disp. Ambrosij Catharini pro *Inmas. Concept. ad Concil. Trident. circa finem, column. 112.* vbi adhortans sui Ordinis Patres, ut in celebando Conceptionis festo Ecclesiæ Romanæ consuetudinem sequanter, ita loquitur, argumentū ducens ex Sixti IV. Extrauag. Cum præexcelsa. In pri-ma illa constitutione intonat Apostolica vox, inuitans omnes Christifideles, ut de B. Vir-ginis mira, & immaculata Conceptione ag-nas Deo gratias, & laudes referant. Agebat Catharius cum aduersarij contentiousim, quos sāpē falsarum allegacionū redarguerat; nec timuit similis fraudis

Tamaius.

indulgit. Tamaius Salazarius, inter festa antiqua Ecclesiæ Placentinæ, quæ addi-dit Vite S. Epitati, recensens festum Co-nceptionis, & eius progressus, ac mysterij genetionem prosequutus, intelligens

reus fieri, si asserteret Pontificem dicere in Constitutione, quod continebatur in officio ipsius constitutionis tenore approbato: Pontifex enim Conceptionem Beatissimæ Virginis in Extrauag. Cum præexcelsa miram vocat, officium verò *Immaculatam* clamat. Adi *Regestum col.* 47. & 49. Idem prædictis auctoribus accidit, ad mentem Vrbani in erectione Religionis respiciētibus; nec nos in epitheti trajectione vim facimus: quin potius vnicè curamus, ut sua omnibus instrumentis constet fides, siue sanctissima Virgo, siue eius *Conceptio IMMACULATÆ* titulo decorentur.

Argumēta ex ipsa confirmatione, Regulam, insignia, & omnia alia huius Religionis protectione. Primi. 155 IAM verò si ipsam institutionem confirmationem, Regulam, insignia, & omnia alia huius Religionis protectione. propria consideremus, nihil est, quod præservationis mysterio dicatam non claret. Primò vrgemus, & ut validissimum munimentum opponimus nomine, titulum, seu aduocationē CONCEPTIONIS, quam propriè, expressè, & determinatè significare sanctitatem primi instantis, ex principijs ab ipsis aduersarijs concessis apertissimè monstrauimus n. 82. & deinceps, explicatè Decretum Gregor. XV. & num. 131. & 132. expéndentes clausulas officij Romani.

Nam Conceptionis vocabulum primū instans infusionis animæ significat in omniū sententia; admissum autem in caltu Ecclesiastico addit necessariò supra suum propriū significatum sanctitatem: vnde idem est Conceptionem B. Virginis colere, ac profiteri B. Virginem in primo animationis instanti faisse sanctam. De discrimine verò Sanctæ,

* Col. & *Inmaculatæ* ab * aduersarijs magnæ rei instar obseruato modo nō curamus, 17 nu. infra quidquid huiusmodi minutiarū in 26. & libellis est perstricturi. Hoc volumus nō bis concedi Conceptionem, quā ab Ecclesia colitur, sanctam esse, & te ipsa Immaculatā, nec aliud nomine Conceptionis coli, quā omnimodam immunitatē à culpa originali: designatio enim pro titulo Religionis à Sede Apostolica facta sacer cultus est, & mysterij, quod in titulo exprimitur, sanctitatem exposcit.

156 SED ipsa mystery vox alterius Secundū argumenti non minus efficacis nos admonet. Ita enim legimus cap. 2. Constit. quod in Regesto ob hanc ipsam causam descripsimus, colum. 558. Ex alia vece ut parte pingetur Crux ingens cœrulei coloris similis ei, quam magius Magister gestat: in cuius medio erit imago MARIE Virginis, prout mysterium Conceptionis eius designans illam refert amictam sole, habentem lunam sub pedibus, et in capite coronam stellis duodecim insignitam. Et infra. In Ordinis sigillo eadem imago B. Virginis erit insculpta, quæ geritur in pallio Equitum: nimitem, ut statim explicatur, gestant Equites in pectori crucem auream notis vermiculata cœrulei coloris, quæ in medio habeat imaginem Conceptionis. Et mox. Altera similis formæ crux assuetur pallio, et circum imaginem Virginis, &c. Noluerunt nobilissimi Principes Constitutionum auctores, & Pontifex eas confirmans, suam affectum erga præservationem B. Virginis ignorari, quin potius ut cum semper testarentur, imaginem, qua pia opinio non minus clarè, quā verbis explicatur, vexillis, sigillis, & vestibus circumferri veneratiōnis causa religioso instituto gloriosum iudicarūt. Quæ enim est imago MARIE Virginis, prout mysterium Conceptionis eius designans? Aut quod est Conceptionis mysterium, nisi præservationis gratia? Aut quæ vñquā imago sculpta, picta, acu formata sanctificationē B. Virginis in vetero pro tempore, vel instanti indeterminato fidelium oculis repræsentauit? Nō assumpsit Religio Militaris Christiana imaginem à se inuentam; sed vñ 82 cōsuetudine vniuersali à multis seculis extra tempora, & in templis adoratam: hæc autem est imago Conceptionis, vel Virginis sine peccato conceptæ, & ab omni eius contractione in sua persona præseverata.

157 NEC minùs ingenuè nobilium animorum pietas verbis ostendit, quod habita loquitur. In ipso namque Constitutionum exordio, causam reddens, cut sub gloriosissimæ Virginis tutela, Militia Christiana instituatur, hæc habet. Operæ pretium duxit nomen accipere à Virgi-

Virgine Deipara, atque exposcere patrocinit̄ illius, quam a mundi primordijs velut Dux, & Antesignanam Militum Christi Filij sui diuinum oraculum humano generi promidē obtulit. Illa caput serp̄tis, omnisque peccati legem, & inferni vires, velut in ipso Conceptionis diluculo, & usque ad extrellum vitæ spiritum conterens, tanquam nitidissima cōsurgit Aurora: quæ, ut noui quondam, sic nūc renouandi seculi præmicanter splendorē diffundit. Tot penè sunt Immaculatæ Conceptionis elogia, quot verba. Virgo caput serpentis conterens, signatissimum in gratia conceptæ hieroglyphicum est, sed & argumentum: additur tamen ad abundantiorem expressionem contruiisse omnis peccati legem, expende partculam omnīs; & inferni vires, idque in ipso Conceptionis diluculo: nec nota similitudinis, velut, aliquid de sententia diminuit; emphatica enim est, ut gloriam quasi Unigeniti à Patre, Ioan. 1. & supra in ipso textu, velut Dux, & Antesignanam: verisimiliter quippe, & non vmbritilis Ducis, & Antesignanæ munere fungitur Dei Mater inter exercitus Ecclesiæ; sed habet hic loquendi modus præcipuā ener- gian, qua nostro idiomate significantissimè exprimitur, como Capitana, y defensora nuestra, que es: como aquella, que al des- puntar del alua de su Concepcion, quebrantó la cabeca de la serpiente antigua. Vocatur etiam à militibus suis B. Virgo Aurora nitidissima, & noui seculi splendor; quæ nomina longè ablegant à Beata Maria se- culum ingrediēte peccati tenebras, quas ipsa velut aurora discussura esset. Formula voti emittendi non sine testatione Virginæ puritatis concipitur: Et semper tueror Conceptionem Matris Dei Immaculatæ: ac in hac re, & in omnibus eius promo- uebo gloriam, iuxta mentem sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Quid est tueri Conceptionem Ma- tris Dei? An defendere Matrem Dei cō- ceptam fuisse, sicut reliquos homines? An fuisse post contractionem peccati in vtero sanctificatam? quid hoc ad Con-ceptionem? An gratiam collatam Beatę Virgini in primo instanti infusionis ani- mæ, vel in tempore sequenti? quis hanc disiunctiunam negat, ut defensoribus in-

digeat? aut quando fuit hæc mens Eccle- siæ Romanæ? Restat ergo votum emit- ti de tuenda opinione pia, siue titulo Im- maculatæ Conceptionis, vt cōsono cultui Ecclesiastico, & Sedis Apostolicæ doctriñæ, absque damnatione alterius partis ut errorē, auth̄reticæ; ita enim præserbit, & fadiendum docet Roma Ecclesia.

153 EST præterea evidenter indicium veneratæ ab hac Religione Im- maculatæ Conceptionis, eius erexit tot vinculis, & quasi foederibus nostro Minorum Ordini sociata. Cap. 1. confit. ad finem. Qui in hoc Ordine militabunt, cō- muni appellatione vocabuntur Equites Mi- litia Christiana, sub titulo Conceptionis B. Mariae semper Virginis Immaculatæ, & sub Regula S. Francisci per has Constitutiones ad usum militarem accommodata. Huius au- tem Militia Patroni specialis erunt ipsa Christi Domini Mater, & Virgo: sanctus Michael Archangelus, sanctus Franciscus, & sanctus Basilius, ille Occidentis, hic Orien- tis Ordinum Apostolicō feruore insigniū præ- stantissimi Institutores. Et cap. 2. Ad dex- trum latus huiusc crucis effigies D. Francisci stigmata gerentis, & ad sinistrum D. Basili- ej, &c. Item. Ex utraque vexilli parte per oram uniuersam S. Francisci cingulum cir- cumducitur. Et de cruce, quam gestant Equites: habeat ex una parte imaginē Con-ceptionis circumdatam cingulo S. Francisci. Cap. 5. Candidatus Ordinis habitu indu- tur in quois Monasterio Ordinis S. Fran- cisci, donec hac Religio proprias habuerit Ec- clesiæ. Superior Monasterij illius habitum à se benedictum offeret Equiti, &c. Ibidem. Profitebitur in manibus Superioris præfati Monasterij. Nihil hęc indiget ingenij, aut solertis considerationis face; ipsa suam secum afferunt lucem, quę oculos etiam alio auctos feriat, & veritatis splen- dre illustrer. Quis Conceptionem Virgi- nis imagine expressam, Francisci fane circuando, dubitare possit Immacu- latam? Quis votum de Matris Dei Con-ceptione tuenda, in Ecclesia Fratrum Mi- norū emitti videns, & in manibus Pœ- lati ex Seraphica familia, aliter quam de præseruatione intelligat? Non ita fluuius

Quartus

ad mare ducit, ut cum Fratribus Minoribus concordia ad piam de B. Virginis Conceptione sententiā. Militat Religio Equitum Conceptionis sub Regula S. Francisci, Seraphicum Patrem eo loco inter alios patronos habet, ut Magno Basilio Religiosorum cœtuum antiquissimo institutori præponat: nisi hunc affectum ex Immaculatae Conceptionis veneratione ortum dicamus, suspensi hærebimur, nihil cogitantes, in quo animus conquiescat. Ab institutoribus ergo, & professoribus Christianæ Militaris Religionis assumptum Conceptionis titulum in sensu opinionis pia, sive Fratum Minorum, non videtur in dubium reuocari posse.

Quintū

159 QVOD si hæc fuit Principum mens, qui Religionē Militarem à Summo Pontifice cōfirmari petierunt, (vt recte fuisse manifestissimè probasse videtur) non alia Summi Pontificis confirmantis esse potuit. Sic enim in prædicta Bulla Urbanus VIII. Nos igitur, qui diuini cultus augmentum, Fideique Catholicae propagationem ubique vigere sinceras desideramus affectibus, &c. butusmodi supplicationibus inclinati, unam Militiam Christianam nuncupandā sub titulo Conceptionis B. Mariae Virginis Immaculatae, quam Ferdinandus, & Carolus Duces, ac Adolphus Comes præfati semper habuerunt, & habent apud misericordem Filium suum aduocatam, ac sub Regula S. Francisci, &c. Apostolica auctoritate, tenore præsentium, perpetuò erigimus, & instituimus. Si erigitur à Pontifice Relio sub eo titulo nuncupanda, de quo ad eum supplicantibus retulerant, Conceptio nomen Religioni tribuens ex Pontificis præscriptione alia potest esse, quæ Immaculata. Hanc enim supplicationis, & Constitutionū auctores intelligebant. Quin casdem Constitutiones in suo diplomate Pontifex non supponit, sed facultatem illas condendi tribuit, ut ad se delatae iterum examini subiiciantur, & Sedis Apostolicae confirmatione roborentur. Quæcumque ergo ex cœtum textu, & tenore expendimus, ut à Pontifice approbata eximiā obtinent auctoritatem, & mysterij Imma-

culatae Conceptionis cultum à sanctissimo concessum, & in parte religiosarū obseruantiarum positum aperte testantur.

160 OMNIA hucusque dicta de aduocatione Militiae Christianæ sub Conceptionis nomine iuxta pia opinionis sensum, egregie confirmantur ex titulo IMMACVLATÆ attributo B. Virginis, quotiescumq; dictæ Religionis Militaris nomen, aut in Pontificijs diplomatis, aut in eius cōstitutionibus legitur. Hic inquam titulus VIRGINIS IMMACVLATÆ, qui aduersariorum iudicio titulum IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS infirmare videatur, adeo eum confirmat, ut non solum serio, sed etiam vehementer miremur fuisse, qui sperarent, priori salubri, posteriori ex ore, & scriptis fidelium abolendū. Manifestè enim declarauit Summus Pontifex Immaculatam esse proprium epithetum Virginis ob suam passionem Conceptionem; cur enim hoc potius, quam alio, non semel, aut bis, sed ubique Conceptionem nominat, Virginem insignire? Si vero, ut aduersarij sine probatione à nobis credi volunt, id est Immaculatae epithetho suis esset, ut nomen Conceptionis indifferens ad utramque opinionem maneret; quanto facilius erat sub aduocatione Conceptionis religionem non etigere, cum certum esset in alijs eiusdem nominis religionibus Immaculatam Cōceptionem coli? Quid vero Pontificem prohibebat omnino tituli Immaculatae non meminisse, quantumuis Principes Institutores Militaris Religionis instarent? Extabant exempla Calixti II. Innocentij VIII. & Iulij II. qui similis aduocationis Religiones erigentes, aut confirmantes, nullo alio, quam Conceptionis B. Virginis nomine in suis diplomatis usi sunt, cum pro omni epitheto sufficeret ipsa veneratio. Quis enim illud, quod immaculatū esse dubitat, cultu religioso venerari potest? Sed voluit Urbanus multipliciter puritatem Conceptionis ostendere, dum decernit, ab ea Religioni nomeu accipere, & insu-

t per

per Virginem Immaculatæ titulo exor-
nat. Quare si Doctores paulò post alle-
gandi ex Patribus, qui absolutè Virginē
Immaculatam appellantur, argumentū
sumunt ad probandā eius à peccato ori-
ginali præseruationem; quantò potiori
iure nos idem colligemus ex prædicta
Bulla Urbani VIII. vbi non absolutè,
sed cum aliquo ad Conceptionem res-
pectu, Immaculatæ nomen Virgini tri-
bui contextus ipse fateri cogit? Vt iam
hæc attentius considerantes, non possi-
mus de asserti Decreti illegitimitate, &
subreptione, quā inferius exposituri su-
mus, dubitare. Cū ergo ad præcipuum
excitatæ controuersiæ caput disputando
peruenierimus, ostendendum est, colij ab
Ecclesia Immaculatam Conceptionē,
cū Virgo sub tirulo Immaculatæ co-
litur: & nihil aduersarios vmbriticis ar-
gutis effecisse, quām vt cautores, &
verborum tenatores in posterum red-
damur, quod *supra* p. 105. protestati su-
mus.

Cū de cultu Conceptionis B.
Virginis agitur, eandem vim re-
ipsa inesse titulo Immaculatæ, si-
ue Conceptioni tribuatur, siue Vir-
ginis. Et utrumque loquendi mo-
dum, ut ab Ecclesia tradi-
tum, retinendum
esse.

Proposi- 161 **O**BERVANDVM est, hanc
propositionem, Titulus Im-
maculatae eandem vim habet, siue tribuatur
explica. Virginis, siue Conceptioni, tripliciter intelli-
gi posse: Primo absque villa limitatione,
vel explicatione, vt vbiq; B. Virgo
Immaculata dicitur, eius præseruatione ab
originali peccato prædicetur. Hanc tam
amplum sensum modò nō intendimus;
scimus enim iuxta subiectam materiā,
nomina significationē sèpè coarctari,
& sicut *immaculata* vocantur alij sancti,

vt Psal. 36. *Nouit Dominus dies immacu-
latorum*: ita B. Virginem Immaculatā di-
ci posse propter virginem putatē, vel
exclusionē alterius cuiuscumq; foedita-
tis, de qua in speciali sit sermo, vt obser-
uauit *Salaz. in Defen. c. 41. can. 5. pag. 39* §.
Secundò potest intelligi dicta proposi-
tio de titulo *Immaculata* tributo Virgini
sine respectu ad determinatam materiā,
sed cūm absolutè B. Virgo laudibus, &
elogijs ornatur: & in hoc sensu constan-
ter affirmat, in appellatione *Virginis Im-
maculata* includi *Immaculatam Concep-
tionem*, *Agid. de præsent. lib. 3. q. 4. art. 1. §.
2. n. 39. pag. 196.* & *§. 3. n. 67. pag. 202.*
Salaz. loco cit. & *esp. 2. 6. §. 4. n. 19. pag.
232. *Miranda* q. 1. 6. pag. 302. *Bonav. to.
2. de peccatis, dis. p. 2. q. 1. punc. 3. prop. 1.
concl. 2. *Serran. Episc. Accern. lib. 2. c. 5. nn.
20. pag. 113.* & plures alij t. qui, si rectè
expendantur, nō solùm ita sentiunt, sed
suam sententiā communē esse Patrū, &
Doctorum conuincere videntur, quam
tamen in præsenti defendendam nō sus-
cipimus, sed ex ea quod pro nostro insti-
tuto opus facit, assumemus. Tertiò igi-
tur, titulum *Immaculata* cādem vim ha-
bere, siue addatur *Conceptioni*, siue *Vir-
ginis*; intelligi potest, cū de cultu eludē
Conceptionis agitur: & hūc sensum pro-
priè defendimus, & verissimum iudica-
mus in terminis Constitutionis Urbani
VIII. Militarem Religionem erigentis.
Afferimus autem prædicto titulo sic,
vel sic applicato eandem vim inesse
re ipsa; nam si de modo significandi seru-
pulus, vel dubium aliquod supersit, suo
loco diluetur.**

162 ITAQVE nostra propositio Proba-
pluribus, & concludentibus rationibus tur pri-
suadetur. In primis enim *Urbanus VIII.* in eadem significatione appellat Virgi-
nem *Immaculatā*, cūm de eius Concep-
tionis cultu agit, quæ in vsu fuerat apud
omnes eius Prædecessores, qui de eadē
re Constitutiones ediderunt: eos autem
per titulum *Immaculata* additum Vir-
gini, ipsius *Immaculatam Conceptionē*
explicasse negari non potest. *Sixtus IV.*
in *Extrausq. Cū præexcell. col. 47. Reg.
indul.*

indulgentias concedens recitatibus officium Immaculatae Conceptionis, ait: *De ipsis Immaculatae Virginis Mariae Conceptione gratias, & laudes referant. Sanè Pontifex Immaculatam Conceptionem laudari volebat, cuius officium approbat, eamque suam mentem quasi minimè dubia phrasi, appellando Virginem Mariam Immaculatam explicituit.* In priori, Graue nimis, colum. 106. sancta Romana Ecclesia de Intemerata, semperque Virginis Conceptione festum celebrat, & speciale, ac proprium officium ordinauit. Ibidem. *Qui tenent, & affirmant eandem gloriosam, & Immaculatam Dei Genitricem Virginem Mariam absque peccati originalis macula fuisse conceptam.* Ecce tituli Intemeratae, & Immaculatae explicantur per festi celebrationem, & à peccato originali immunitatem. Eadem verba in posteriori, Graue nimis repetuntur colum. 110. & additur, eiusdem Immaculatae Conceptionis officium celebrantes: quod nihil ambiguitatis relinquit, quin Intemerata Virginis Conceptione, Immaculata Virgo, Concepio Immaculata ex mente Pontificis synonyma sint, omniumque Pontificum, qui Sixti Quarti Constitutiones confirmarunt, Alexadri Sexti, Pij Quinti, Pauli Quinti, & Gregorij Decimi quinti, ex quibus purissimis fontibus tam recte sentiendi, quam loquendi modus hauriendus est, & sincere exequendus, nec contra impetum siuminis temere pugnandum. Expressit autem Paulus Quintus Bulla, Regis pacifici, colum. 175. suis etiam verbis eandem significatio- nis & equivalentiam: *Qui afferebant glorio- riosam, & Immaculatam Dei Genitricem absque originalis peccati macula fuisse conceptam: & statim: eiusdemque Immacu- culatae Conceptionis officium celebrantes.* Habemus planum, & textualem sen- sum omnium Urbani predecessorum; nec ullum vestigium, aut apparen- signum mutatae tituli Immaculatae significa- tionis.

Ex Con-
cil. Tri-
dent.

163 CONCILIVM verò Tri- dentinum præter inuocationem Con-

stitutionum Sixti Quarti inter paucis- sima verba, quæ sess. 5. ad finem Decreti de peccato origini, habet de B. Virginie, epithetum *Immaculata* apposuit, vt prop- riū esse mysterij Conceptionis scire- mus. Declarat (inquit) *haec ipsa sancta Synodus*, non esse sua intentionis, comprehendere in hoc Decreto, ubi de peccato originali agitur, Beatam, & Immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem. Quia declarationis perspicua senten- tia est: Beatam Virginem Mariam in communī legē peccati non comprehen- do; sed vt ab omni macula liberam- piè a fidelibus Immaculatam dici exem- plō doceo. Hæc Concilij mens valde illustratur ex sess. 6. can. 2. 3. Si quis homi- ne in semel iustificatum dixerit posse in to- ta vita peccata onnia, etiam venialia, vita- re, nisi ex speciali Dei prius legib, quemad- modum de Beata Virgine tenet Ecclesia, anathema sit. Hic non auditur titulus Immaculata, quia puritas ab omni pec- cato actuali non sufficit, vt persona ali- qua omnimodè, in tota vocabuli lati- tudine, & per excellentiam Immacula- ta nominetur; si autem sub legē origi- nalis non comprehendatur, optimè hu- iusmodi titulo absque illa limitatione insigniri potest. Nemo Conciliarium Actionum gnarus suspicari poterit, Im- maculata titulum illic expr̄sum, hic prætermisum absque matato consi- lio, & singulari aliquo mysterio: cum ex scriptis Patrum, qui Concilio in- certuerunt, constet, Canones, & Decre- ta à peritissimis Deputatis confecta in Congregationibus legi, & adeo dis- tricto examini subijci, vt ob unius vo- cis, immo apicis collocationem sa- pè ad Deputatorum incundem reu- centur, donec communi iudicio pro- bari mercantur. Quam diligentiam, si unquam alias, in articulo de Con- ceptione Beatæ Virginis exquisitissimè adhibitam necesse est fateri, contro- uersia vigente, & præsentibus acerri- mis utriusq; opinionis defensoribus. Si ergo titulus Immaculata ex magna aliqua

cau-

causa tributus est Virgini; cum solū declarabatur in regula generali de peccati originalis contractione non comprehendē; & prētermisso, cum tanquam certum Ecclesiæ dogma statuebatur, omnibus venerabilibus catuisse: assignēt hanc causam aduersarij; vel concedant veram esse à nobis prolatam, per titulū Immaculatæ additum Virgini exprimitius Immaculatam Conceptionem.

164 SED non indiget interpretibus Vrbanus, vt ex alijs, quā cius scriptis, quo sensu Immaculatam Virginem appellauerit, discere debeamus. Ad Elisabetham Reginam Catholicam de electione Religionis Militaris Conceptionis litteras misit, quæ habentur col. 561. Reg. in eis ita scribens. Cum pupias tuam erga Immaculatam Deiparām illustri aliquo documento religionem significari, mittimus Maiestati tuae munitionem Apostolica benedictione habitum Militiae Christianæ, quæ ab eiusdem Virginis Conceptione petiit sacram Equestris familiae nomen, & auspicium. Sic quod insigne Catholica Regina condit in corde, idem in regali pectore gestabis. Quodnam insigne Conceptionis Regina Catholica in corde conditum feruabat? quam religionem erga Immaculatam Deiparām significari aliquo documento cūpiebat? Scilicet ignorabat Vrbanus Hispaniæ Reges iuratos seruos esse Immaculatæ Conceptionis, cuius ultimā definitionem hæc adem Regina à Gregor. XV. instantissimis precibus flagitauebat. Lege eius litteras col. 315. Mittit ei Pontifex habitum benedictum Religionis Militaris à se recens erexit, vt idē gestet exterius in pectore, quod condebat in corde; & dubitabimūs adhuc Militarem Religionem sub titulo Immaculatæ Virginis, Immaculatæ Conceptioni consecratam? Nec uno festi monio affectum suum patefecit Vrbanus; sed anno 1626 vt refert Hippolyth. Marras, in Pontificib. Marianis, cap 95. pag. 253. ipso S. P. N. Francisci festo die, primum lapidem templi Fratrum Capuccinorum in urbe Immaculatæ Virginis Conceptioni dicati iecit. Cusa tunc numismata priori in facie Pon-

tificis imaginem referentia, cum inscriptio: Vrbanus VIII. Pont. Max. in alia templum cum epigraphæ: Ecclæ B. Virginis Conceptionis primo iacto lapide 1626. Quæ autem Conceptio inter Seraphici P. N. Francisci filios, nisi Immaculata culta vñquam fuit? Semper idem est cultus, eadem mysterij veneratio, verbis nō solū æquivalentibus, sed etiam consuetis, omnibus conspicua: nulus quippe dubitat his obsequijs coli Immaculatam Virginis Conceptionem, nisi qui etiam Conceptionis honorē æquo animo pati non possunt.

165 IDEM sensus tituli Immaculatæ, cum additur Virginis, manifestissimus est in publicis, & priuatis aliorum scriptis. Concilium Basileense in illo Decreto col. 21. Regestis ad verbum descripto, dum piam opinionem approbat, ita loquitur. Doctrinam illam differenter gloriosam Virginem Dei Genitricem Mariam nunquam actualiter subiacuisse originali peccato; sed immunem semper fuisse ab omni originali, & actuali culpa, sanctamque, & Immaculatam, &c. quæ integra sententia, vt alijs nouimus, extat in Iuramento Universitatis Vallisoletanae col. 372. & Cooplutensis, col. 338. nec potest alia aptior ad rem nostram exequitari: cum enim tot signatissimis vocibus, & loquiendi modis præferuationem à peccato originali repetat, concludit tandem Immaculatæ appellatione, quasi dicat: B. Virgo nunquam actualiter peccato originali subiacuit, immunis semper ab illa fuit, in omni instanti sancta, & vt verbo absoluam, Immaculata; nec enim minori puritate predita ad cognominis omnem maculam excludentis honorem ascendisset. Et ne Lectorem fastidio minime necessario delassemus, ea repetentes, quæ in Regesto facilimè consulere potest: nemo tam solitus suis de pia opinione expressissimis verbis declaranda, & Immaculata Conceptione asserenda, quin sibi abunde satisficerit tribuendo gloriosissimæ Virginis nomen Immaculatæ. In próptu est officiū Leonardi Nagatoli col. 64. & 65. Bernardini Bustij col. 72. officium maius, & minus Monialium

Ex alio-
rū scriptis.

nialium Conceptionis, *colum. 142.* &
220. Carmelitanum *colum. 203.* Fratrum
 Minorum *col. 215.* in Inquitorio, & *col.*
216. *Lect. 5.* Horæ ad vsum Fratrum
 Prædicatorum *colum. 235.* Constitutio
 Synodalis Cæsaraug. *colum. 283.* Iuta-
 mentum Confraternitatis Sacerdotum
 S. Petri ad vincula *col. 334.* & alia spar-
 sim per totum Regestum instrumenta:
 videantur loca etiam non quærentibus
 obuia, patebit *Immaculatæ* titulum mo-
 dò Conceptioni, modò Virgini tribui
 ab his, qui prius obmutescere vellent,
 quam aliquid minus expressum de Vir-
 ginis præseruatione, aut inferius *Imma-*
culata Conceptione pronuntiare.

Prouer. 2. ex aduersarij riss. 166 CONTRA vero si diligenter euolbantur libri, disputationes, tra-
 status, & varia scripta Doctorum, qui
 vel animo exulcerato, *Immaculatæ* Cō-
 ceptioni bellum indixerunt, vel ei mo-
 destè subscribere recusarunt; nusquam
 legetur apud illos titulus *Immaculatæ*
 attributus Virginis: nihil enim dispu-
 tationem sustinentes volebant dicere re-
 pugnans, ut ab *Aristotele in Topicis* didi-
 cerant, & probè callebant titulum *Imma-*
culatæ, quomodo cumque enuntiaretur, æquè cēle opinione Virginem à pec-
 cato originali eximentis protestatiuum.
 Hoc nō sanè fortuitum silentiū non mo-
 dò in *Bandelo*, *Petro de Vincentia*, *Alberto*
Castellano, *Caietano*, alijsque, quām pluri-
 mis obseruare licet; sed etiam in *Cardi-*
nali Turrecremata, & *D. Antomino*, exte-
 risque vndequaque grauissimis scripto-
 ribus: ut iam *Hieronymi ab Angusto* exacti
 iudicii Theologi acumen, vel prudentia
 commendari debeat; qui *Lectura 3. con-*
tra Antimarianos nolentes glorioissimā
 Virginem Mariam dici *Immaculatam*,
 nullo alio pugnat argumēto, quām pro-
 batione præseruationis ipsius ab origi-
 nali peccato, ratus non posse illi titu-
 lum *Immaculatæ* competere, quām vel
 vnius instantis macula fœdasset.

Prouer. 3. ex Eccl. 3. v. su. 167 NEC iudicium hoc vnius Do-
 CTORIS censendum est, sed totius Eccle-
 sia tacitus consensus: nunquam enim
 Ecclesia ipsa, vel Doctorum aliquis,
 Sanctorum quempiam, Christo Domi-

no, & eius sanctissima Matre exceptis,
Immaculatæ appellatione insigniuit, sicutē
 per modum cognominis, aut tituli; quā-
 uis non desint, qui B. Ionnem Baptistā
 à leuisimis etiam venialibus peccatis
 piè liberum afferant; sed humanam na-
 turam *Immaculatam* dici posse singula-
 riissimæ gratiæ donum est, adeo ut cum
 glorioissimam Virginem Mariam An-
 gelos, & creature omnes incompara-
 biliter in sanctitate excedere nemo du-
 bitet; eam tamen Angelis dicere pu-
 tiorem præ ceteris attributis quodam-
 modo emineat, ut in nostro officio vo-
 catur, *colum. 218. Reg. in fine ex S. An-*
selmo: quæ loquutio ex Liturgia S. Iaco-
bi Apſtoli septima Synodo, Aet. 5. & anti-
quioribus Patribus accepta est; immo
 ex ipsa sancta Scriptura: locus enim ce-
 lèbris, *Cant. 4. Tot a pulchra es amica mea,*
& macula non est in te, omnem puritatem
puræ creature communicabilem expri-
mit; qualiter autem de B. Virginie intel-
ligatur, vide apud auctores nu. 160. ci-
tatos, & fere omnes Cantici Salomonis
interpretes: quibus adde, si placet, Fran-
ciscum de la Cueua Iusti consultum in sua
Informatione, præsertim à fol. 8. pag. 2.
 nobis enim titulum *Immaculata Concep-*
tionis defendantibus pro omni iure est
*Virginem *Immaculatam* prærogativa spe-*
ciali ab Ecclesia dici omnem maculæ
notam longè remonetate.

168 EXPENDAMVS enim exactè, *Prouer. 4. ex propriete*
 vel ipsis aduersarij iudicibus, proprie-
 tem vocis *Immaculata*, quæ cùm absolu-
 tè maculam neget, ex se nullam limita-
 tionem habet, sed ad omnes status, tem-
 pora, & momenta extēditur. Hanc vim
 huius dictionis, sicut aliarum negantiū
 omnes sine controversia agnoscent; nec
infinitum dicunt simpliciter, & absolutè,
 quod ex aliquo extremo finē admittit,
 aut *immensum*, quod aliquo modo men-
 suræ subest, aut *insontem*, vel *innocentem*
 appellare possumus hominē, qui quāuis
 multo tēpore rectè vixerit, aliquādo in-
 ter sōtes, nocētes, vel reos numeratus est;
 quia potius si huiusmodi dictiones ne-
 gātes enuntiētur de re nō omnino libera
 à forma, quæ per ipsas negatur, omnes

fatebuntur, loquutionem esse impro-
priam, aut hyperbolicam, siue, ut diale-
ctici loquantur, non simpliciter, sed se-
cundum quid veram. Cum ergo vox
Immaculata in sua proprietate omnem
maculam pro oculis temporis differen-
tia tollat, & B. Virginis tribuatur in sen-
su proprio, non figurato, hyperbolico,
aut diminuto (hoc enim inauditum est,
nec ab ullo Doctore haec tenus affirma-
tum;) proculdubio eius puritatem in om-
nibus viræ instantibus significationis
siue ambitu complectitur, eamq; simpli-
cissimè intellecta enantiat: & ideo Vir-
go dicitur *Immaculata*, quia in nullo corrup-
ta, ut Sophronij verbis utamur in Epist.
de *Affumpt.* quæ etiam nomine *S. Hiero-*
nymi citari solet. Quam maculae vniuer-
saliter exclusionem per similia pronun-
tiata optimè assequitur est sapientissi-
mus *Idiotas ap. 3. Contemplat.* Virg. locū
proximè indicatum Cantici exponens.
Totali inquit pulchra es, Virgo gloriissima,
non in parte, sed in toto: & macula peccati, si-
ue mortalis, siue venialis, siue originalis non
est in te, nec unquam fuit, nec erit. Ecce vo-
cis *Immaculata* propria, & litterata expo-
sitio, in qua omnes, nisi improprietate,
aut abusionem admittamus, necessario
conuenire debemus.

169 VRGET autem maximè ra-
Confir-
matur
præcedes
ratio. tio ex proprietate vocis accepta, quan-
do quidem ab Ecclesia, & præcipue ab
Urbano VIII. tunc titulus *Immaculata*
tribuitur Virginis, cum de eius Concep-
tione agitur, vt nisi ipsa *Conceptio Im-*
maculata dici possit, planè præter rem
loqui, immo aperitè sibi contradicere
Pontifex videtur. Vnde enim epitheta
personarum, nisi à mysterijs, que ho-
norificè commemorantur? Si Virgo
Immaculata, & non in *Conceptione*,
à quo mysterio *Immaculata* cognomē
sortita est? vtique à quolibet, vel omni-
bus, quæ in Domini Matre cōpleta sunt,
præter *Conceptionem*. Cur ergo, cum
de alijs mysterijs sermo est, epithétum
Immaculata non auditur; si vero ag-
tur de *Conceptione*, ferè nunquam file-
tur? *Immaculata* Virginis *Affumptionem*,
Annuntiationem, aut (quod valde

proprium videbatur) *Purificationem*
sermo communis dicere non sustinet,
quamvis certum sit Vi rginem, cum assu-
meretur, annuntiaretur, purificaretur,
Immaculatam fuisse; & solam *Concep-*
tionem *Immaculatae* Virginis pronun-
ciarent illi ipsi, qui nolent, Virginē *Im-*
maculatā dici, dum cōciperetus? immo
ideò pronunciant, quia Virgo absolute
Immaculata dici posset, nisi eius *Con-*
ceptio *Immaculata* fuisset. Iam enim
monuimus à nobis nunc non disputari
de significandi modo, sed de sola re sig-
nificata, quā vñā, & candē esse in titulo
admisso, scilicet, *Virgo Immaculata*, ac in
titulo controverso, nimirum, *Immacula-*
ta Conceptio, constare nostro quidem iu-
dicio videtur: & Urbani diploma de
erectione Religionis Militaris mirifice
titulū *Immaculata Conceptio* fuisse,
dum alium usurpauit, qui sine hoc vo-
rus esse non posset. Sed de hoc iterum in
tract. *Apolog. ad num. 3. libellorum.*

170 QVARERE, vt hoc tertium fun-
damentum concludamus, vtriusque ti-
tuli nos defensores profitemur, & tam titulus
ad Virginis honorem, quādri ad Sedis retinen-
tis Apostolicæ auctoritatē pertinere alle-
rimus vtrumque illibatum manere, vt
verum, laudabilem, & religiosum, quiq;
inuicem lucem, & firmatatem conferat,
& accipiat. Qui enim Virginem *Imma-*
culatam appellari dignum existimant,
non verò *Immaculatam* *Conceptionē*,
fructum laudant, & arborem radicibus
excindunt: si verò *Immaculata* *Concep-*
tio semper diceatur, & non etiam fre-
quenter *Immaculata* Virgo, seruata ar-
bore fructus inuidetur, nam ex radice
Immaculatae *Conceptionis* pretiosum
hunc honoris, & honestatis fructum Virgo
decepit, vt tota pulchra, & *Immaculata*
consona voce sponsi, & filiarum
Sion appellari me-
reatur,

Stabilitur quartò veritas articuli de Immaculata Conceptione B. Virginis in primo instanti celebrata ab Ecclesia; ex Indulgentiarum, aliorumque fauorum concessione.

Funda- **171** *A* LIA ratione Sedes Aposto-
mentum maculatae Conceptionis, ut suum agnoscit, sibi gratissimum declarat, indulgentias, priuilegia, immunitates, omnis timor pro- denique generis gratias Præseruationē ponitur Virginis venerantibus concedens: quæ Ecclesiæ filijs, annulis & torquibus pretiosiora ornamen- to sunt, & honori. Pia Opinionis assensum firmant, affectum accendant, segnes excitant, currentes incitant, & obsequium Virgini, & Christo Domino hoc cultu prestatæ mirum in modum persuadent.

Conef- **172** IN huius verò fundamenti tractatione supponendum est potius, quam probandum, indulgentias, & alios fauores determinatè concedi à Romanis Pontificibus ob actus religiosos erga sanctitatem Beatae Virginis in primo sue Conceptionis, & animo- nis instanti, prout à pia opinione te- uetur. Sic docent quotquot ex indulgen- tiarum concessione ad præseruationem probandam argumentum sumunt: R. P. Vincent. Iustinian. Dominicanus tract. de Immac. Concept. §. 2. D. Catharinus ex ea- dem familia disp. ad Concil. Trid. par. 2. circa fin. & in alio tract. lib. 2. cap. quadre- vera omnes Sancti, &c. pag. 60. Valent. to. 4. disp. 2. q. 1 punc. 2. colum. 365. Suar. to. 2. in 3. p. disp. 3. sect. 5. §. Iam verò. Vazq. disp. 117. cap. 5. n. 51. D. Serranus Acern. Episc. lib. 2. cap. 8. num. 15. 20. & 26. Egid. de present. lib. 3. q. 6. art. 3. §. 1. num. 3. pag. 322. & Clatius §. 6. num. 35. pag. 329. Salaz. cap. 34. num. 2. Granad. tract. de Concept. disp. 3. cap. 9. fol. 65. nu. 2. & 4. Vvading. in Legat. sect. 2. orat. 7. §. 4. num. 8. Miranda q. 20. concil. 3. pag. 563. quorum aliquos statim ad verbum

referemus, & alijs quām plurimi. Adeò autem apertè conitat ex ipso concessionum tenore indulgentias, & alias gra- tias non solum concedi pietati, sed piæ opinioni, ad quam amplectendā, & spe- ciali cultu protestandam Sedes Aposto- lica inuitat, & alicet, vt nihil præter sim pli- cem relationem ad id euincēdum de- sideretur. Extant concessiones summa- tis collectæ in Reg. à col. 599. & multa integra concessionum instrumenta va- rijs ipsius Regesti locis: consultantur, & per singulas clausulas diligenter ponde- rentur, omnium expeditio in fauorem piæ opinionis, haud dubie competet. Indulgentias Sixtus IV. concessit reci- tantibus, & audientibus officium Leo- nardi Nogarolij, colum. 47. & Bernardini Bustij, colum. 548. at recitare, vel au- dire synegete in spiritu, & veritate, predi- ca officia est piè opinari, & firmissimè tenere præseruationem B. Virginis à peccato originali: ergo huic piæ senten- tiæ cerdi impressæ, & actibus religiosis declaratae indulgentiæ concessæ sunt. Gestantibus imaginem Immaculatae Conceptionis, quam deferunt Monia- les, indulgentiæ à Julio II. colum. 123. conceduntur, cum gestatio illius imagi- nis formalissima sit piæ opinionis pro- testatio. Legant reliqua, qui contradicere cum aliqua apparenti probabilita- te voluerint; immo qui contradicunt, quia non legunt: nec enim de sensu in- indulgentiarum, quæ tantum valent, quantū sonant, Pontificijs diplomaticis excusis, aliter decernere audeat. Eos igitur mo- dò dimittamus, iterū, cum libellos per- curramus, redarguturi; assumptū quippe nostrū, & fundamenti efficacia nihil ab aduersarijs patientur, quod nos morari possit.

173 ITAQVE Apostolicæ con- fauores sed Apo- stol. erga Immac. Cœcept. quam sint effi- caces.

cessiones in suo vero, & plano sensu, quem exposuimus, intellectæ, dupli- via pro articuli resolutione, expendi, & considerari debent. Prior est generalis, quatenus continent gratiam aliquā piæ opinioni factam, non distinguendo in specie indulgentias ab alijs fauoribus; & hæc sane consideratio, vt non censem- da

da maxima, quæ in hoc genere occurre inquietibus potest, ita in se spectata eā grauitatem, & efficaciam habet, cui mirabile prorsus sit benè institutas mentes hactenus restitisse. Nec enim temerè inuenias in annalibus, aut hominum memoria, doctrinam, quæ Fide Catholica credēda non proponatur, tā expressis, ac frequetibus fauoribus à Sede Apostolica honoratā. Quos docte, ac prudenter obseruans R. P. Iustinianus loco cit. inter

Ex Iu- considerationes pro IMMACVLAT^A finiano. TA CONCEPTIONE, hanc primo loco posuit, his omnino verbis bona fide ex Hispanico translatis. Prima consideratio est, omnes Summos Pontifices, qui post Sixtum IV. Ecclesiam gubernarūt, (Pio III. Marcello II. & Urbano VII. exceptis, qui cùm mensē integrum in Pontificatu nō expleuerint pium affectum suum ostendere nō potuerunt,) magnis afficerint honoribus, & multis prosequuti sunt gratijs eos, qui sentiūt Dominam nostram conceptam fuisse sine peccato originali; & ex aduerso, nec unus Pontifex reperietur, qui vel in reminima oppositum opinantibus fauerit. Aliqui eorum san- & e Conceptioni deuotos valde laudarunt, vt Sixtus IV. & Iulius II. Alij (& hi sunt ferē onones) copiosas indulgentias Ecclesijs, professionibus, imaginibus, & festis eius conceferunt. Alij, vt Alexander VI. & Adrianus VI. Confraternitates in testimonium immunitatis Reginæ celi ab originali peccato erētas confirmarunt: & denique alij, scilicet Leo X. & Pius IV. Monasteria quadā Franciscanarum Monialium Conceptionis Ordinem profiteri voluerunt, &c. Hæc ille.

Ex Va- 174 EODEM modo loquitur Valen- lentiā ubi supra. Summus Pontifex (inquit) et si non disiniuit quidem hanc sententiā, nec ius- fit, vt illam amplectentur fideles; tamen per concessionem indulgentiarum factam ijs, qui Immaculatam Virginis Conceptionem cele- brant, atque adeo planè ex officio, vt Ponti- fex, & prout in ipso residet auctoritas totius Ecclesiæ, suavit re ipsa omnibus fidelibus banc de Immaculata Conceptione B. Virginis op- nionem, hoc ipso nimirum, quod ad Immacu- latæ buius Conceptionis celebrationem fide- les omnes inuitauit per concessionem illarum indulgentiarum. Nec enim Conceptione Vir-

ginis, tanquam Immaculatam celebrare veraciter, & sine simulatione potest is, qui non putet fuisse Immaculatam. Deinde probat indulgentias concessas esse in hoc sensu ex Extraug. Cum præexcelsa. In eo autē quod ait, Summum Pontificem ex officio, & prout in ipso residet auctoritas totius Ecclesiæ suadere fidelibus piam opinionem, aperit aliam viam indulgentijs peculia- rem, de qua statim; nunc addimus Gra- Ex Gras- nado. nadure dicio cap. 9. Quis non videat multum fauere huic sententiæ Pontifices, qui indulgentijs donant eos, qui credentes B. Mariam fuisse conceptam sine originali, aliquid reci- tant in illius honorem? Et Suarum dicto §. Iam verò, sic inter alia probantem cele- brari ab Ecclesia Immaculatam Con- ceptionem. Et eodem modo loquitur Sixtus IV. in Extraug. Cum præexcelsa, & Ex- traug. Graue nimis, de Reliq. & ven. SS. vocans Conceptionem puram, & Immacula- tam, & concedens Indulgentias hoc piè cre- dentibus, & coletibus. Constat igitur ex hac priori via expendendi Pontifices concesiones, tam indulgentias, quam fauores alios esse declarationes manife- stas mentis Ecclesiæ, & reales (vt ita di- camus) suasiones, quæ verbalibus longè potentiores sunt, vt omnes eiusdem Ec- clesiæ filij piam opinionem amplectan- tur.

175 ALIA via priori urgentior in- sistit largitioni indulgentiarum, quatenus piam opinionem respicientium pe- culiari quadam ratione, propius, & inti- mius, quam alij Sedis Apostolice fa- tuores: vnde IMMACVLATA CON- CEPTIO splendidiori luce illustra- tur. Ad cuius declarationem præmitten- dum est principium illud apud Theolo- gos certissimum, quod inter alios eluci- dant Corduba q. 21. de Indulg. proposit. 1. & Bellarmin lib. 1. de Indulg. cap. 12. ad indulgentiarum concessionē requiri piam causam, quæ in Dei honorem, vel Eccle- siæ utilitatem cedat. Quamuis autem hæc pia causa non semper, nec necessaria includat opus præstandum ab eo, qui indulgentias lucratus est, vt cum com- munī Doctorum, & praxi resolutus Suar. to. 4. in 3. p. disp. 5. 2. sect. 4. n. 3. tamen quan-

quando indulgentiae conceduntur sub conditione alicuius operis, tale opus in iunctum habet se ex parte piæ causæ, ut docet idem *Suar. ibid. sect. 8. n. 4.* Quo circa nequit à Summo Pontifice concedi indulgentia pro opere ab ipso designato, quin ex vi huiusmodi designationis declareret, & è Petri Cathedra doceat, illud opus esse honestum, & piut, in Dei honorem, vel Ecclesiæ utilitatem cedens: quæ omnia ex receptissima Theologorum doctrina, nullo differente, desumuntur. Habet autem maiorem vim hæc declaratio Sedis Apostolicae, cùm non solum opus aliquod pium iniungitur, sed ipsa materia, circa quam actus lucrantium indulgentias versantur, non supponitur, sed ex professo maturè discussitur, & examinatur. In quo maximè obseruandū est, quamvis Romana Ecclesia diu festum Conceptionis celebrari permisisset, nunquam tamen concessisse indulgentias celebrantibus, donec exacta discussione quæstio de præseruatione Virginis ipsius Apostolice Sedis auctoritate fuit agitata. Quapropter Patres Basileensis Cōcilij, quos plurimos, & eruditissimos fuisse nemo negat, auctoritatibus, & rationibus, alijsque plurimis super hac re visis, & maturè pensatis, vt ipsi dicunt *colum. 21. noſtri Regestī*, cùm piam opinionem consonam cultui Ecclesiastico, Fidei Catholicæ, recte rationi, & sacra Scriptura censuissent, tunc demum mysteriū Conceptionis dignum iudicarunt, cui indulgentiae concederentur. Sixtus IV. antè expeditionem Bullæ, *Cum præexcelsa*, quæ habetur in *Regesto*, *colum. 46.* vt festū Conceptionis maximis indulgentijs cumulatū fidelibus traderet, diurna, & ab hominū memoria grauissima disputatione, de qua supra diximus hoc ipso *artic. n. 3. coram se*, qui præter Pontificalem dignitatem omnium eruditissimus erat, punctum controversiæ adeò acerè examini subiecit, vt ad plenam definitionem sufficeret. In Concilio Tridentino ad sanguinē usque (si ita loquuntur,) de Conceptione Deiparæ tractatum est, & tandem Sixti IV. Extrauagantes cum suis indulgentijs innovatae.

Reliqui Pontifices incunctanter indulgentias concesserunt veritati, quæ iam pridem transierat in rem iudicatam; cū præsertim Paulus V. & Gregorius XV. potius de disputationibus inhibendis, quām sine ullo fructu instaurandis cogitauerint.

176 AD rem ergo: indulgentiæ concessæ sunt à Summis Pontificibus iniunctis actibus protestatiuis piæ opinionis, vt exemplis supra adductis patet, & clarissimè ex concessione Pauli V. *colum.*

175. *Reg.* in qua centum dies de poenitentijs debitis relaxat recitantibus hanc Antiphonam: *Hac est virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex actualis culpæ fuit;* cū versu, & oratione Immaculatae Cōceptionis. Huius Apostolici indulti, & similium vigore declaratur, affirmacionem opinionis piæ, vt veræ esse actum pium, & Deo gratum: quæ declaratio quantam vim habeat, vix pro dignitate exprimi potest. Iam audiuimus eruditissimum *P. Valentiam*, suasionem Pontificis ex officio, & prout in ipso residet auctoritas totius Ecclesiæ hinc colligentem. Audiamus nunc *Illustris. D. Ioannem Serranum lib. cit. pag. 140.* vbi relatis indulgentijs Sixti IV. & alijs specialibus à Iulio II. concessis deferentibus imaginem Conceptionis, subdit: *Quod nullatenus faceret, si de Conceptionis præseruatione dubitassent.* Nam piaculum esset pro redubia, aut non pia, indulgentias, aut gratias impartiri. Et pag. 141. post commemoratas indulgentias Leonis X. Tales certè, ac tantas concessiones nullo bic Pontifex modofecisset, si dubium aliquod de Immaculata semper Virginis Mariæ Conceptione haberet, maximè cum ipsi de argomento isto latèfuerit à viris doctissimis in contrarium scriptū à Caietano scilicet, & alijs: ex quo obiter colligas, contentiosa aduersariorum Immaculatae Conceptionis scripta id effecisse, vt fideles ardentiū indulgentias exposceret, & benignius Sedes Apostolica cōcederet: tātò enim cause pietas crescebat, quanto inter impugnatores defendebatur. Cōcludit tandem prædictus Illustrius pag. 144. *Hinc cum indulgentia pro falsa, aut dubia opinione, haud concedantur;*

*Eius ap-
plicatio.*

nisi cecutire velimus, in bona sequitur consequentia. Virginis præservationem, non pro re- fecta, aut dubia, sed pro satis firma veritate à Pontificibus haberi: quandoquidem pro illa, aut illius intuitu, plenariam indulgentiam, omniumque peccatorum remissionem conce- dūt. Hactenus ille. Qui ex indulgentiarū conces- sione assensum piæ opinionis fir- mū, & omne dubium excludentem in Pontificibus agnoscit: quem nos articu- lum modò non discutimus: infra autem num. 209. quid alij de piæ opinis statu sentiant, referemus.

*Cultus
Immacu-
latæ Cō-
cept pī/
simus.*

177 NON est autem prætermittendū, cultum Immaculatæ Conceptio- nis non solùm à Sede Apostolica pium iudicari, sed etiam piissimum, & illi in- esse rationabilem, sufficientemque cau- sam, ad concedendum easdem indulgen- tias, quæ in festo sanctissimi Corporis Christi ab Urbano IV. concessæ erant, vt Sixtum IV. in Constitutione, *Cum p̄ræexcelsa fecisse videmus.* In qua indul- gentiarum (vt ita loquamur) taxatione, eisque cum causæ sufficientia exequan- dis, quamvis Pontifex faili possit; semi- per præsumendum, & iudicandum est rectè, & prudenter se gessisse, nisi oppo- situm constet manifestè, vt optimè re- soluit *Corduba q. 22 de induc prop. 1.* sen- tentia enim legitimi iudicis iusta præsu- mitur, nisi iniustitia evidens sit, cap. *Non nos 4.0. dicit.* secundum *Glossam ibi, & omnia iura.* Certè hæc indulgentiarum in- ter duo mysteria, Eucharistiæ, & Con- ceptionis communicatio præter varias congruentias ab alijs assignatas, hostibus Ecclesiæ adeò est inuisa, vt septiceps be- stia Lutherus blasphemо ore protulerit: *Nullum festum magis odi, quam festum Cor- poris Christi, & Conceptionis B. Virginis;* vt refert *Catharin. disp. de Immac. Concept.* ad *Concil. Trid. par. 2. colum. 101.* & *Sa- lazar dicto cap. 34. nu. 2. contra verò si- delium pietatem adeò excitat, vt infre- quentioribus populi Christiani concur- sibus, tam cantu, quam concionatorum etiam ex Dominicanā familia vocibus, certatim pronuntiari audiamus: Laude- tur sanctissimum Sacramantum, & pa- risima Conceptio Virginis Marie Do-*

mina nostra sine peccato originali.

Stabilitur quinto veritas arti- culi de Immaculata Conceptio- ne B. Virginis in primo instanti celebrata ab Ecclesia, ex appro- batis, aut alias fide dig- nissimis reuelatio- nibus.

178 *V*T omnes, qui præserua- *E*x qui-
pēccato originali defendunt, & col. 40.
peccato originali defendunt, & col. 40.
nostri Regest, item colum. 587. cum se-
quentibus citantur, argumentum ad eam
probandā sumūt à reuelationibus notæ,
& celebris auctoritatis: sic nos pro tituli
**IMMACULATÆ CONCEPTIO-
NIS** iusta possessione pugnantes eodem
medio utimur, non vt ipsa tantum præ-
seruatio, sed eius quoque cultus ab Ec-
clesia Catholica receptus probetur,
quod propriæ nostri instituti est. Intelli-
gimus autem nomine reuelationum ap-
probatarum in primis reuelationes S.
Brigitæ, quas Sedes Apostolica aut ben-
ticas, veritate plenas, & à Dei spiritu vera-
citer traditas declarauit, vt colum. 42.
Reg. legere licet: deinde reuelationem
Abbati Helsino factam, cum alijs à S.
Anselmo relatis colum. 2.4. & 8. Regest:
quæ vel omnes cōiunctim, vel binæ, aut
singulæ olim in Breuiarijs ad usum mul-
tarum Ecclesiarum, & ipsius Romanæ
Ecclesiæ legebantur, vt ex varijs exem-
plaribus à se visis testatur *Vading. in Le-
gat. scđt. 3. orat. 10. §. 2. num. 8 pag. 340.*
& nos etiam fide occulta retulimus col.
209. & 210. Proponi autem aliquid à
Summo Pontifice in officio diuino re-
citandum, grauem continere approba-
tionem grauiter idē doctissimus Scrip-
tor ostendit, & *Illustris. Serranus lib. 2.*
cap. 12. num. 8. & 9. pag. 176. nec potest
à Catholicis dubitari. Inter reuelatio-
nes quoque approbatas numeranda vi-
detur ea, quam sanctissimus Patriarcha
Norbertus habuit, colum. 475. & 591.
cum

cum Religionem sub Conceptionis nomine ex præscripto eiusdem reuelationis institutam Summus Pontifex confirmauerit. Vide præter alias citatos, *Vvading.* *supra*, n. 9. & *D. Serranum* n. 20. pag. 181. *Adrianum Moerbecium* in *scala purpurea* to. 2. tit. *Introductiones*, pag. 132. col. 2. Verum de hac re qui quis pro libito statuat; nobis enim vel vñica reuelatio sufficit, de cuius approbatione ab Ecclesia constet: reliquas vt fide dignissimas propo nimus, quia personarum, quibus factæ sunt, sanctitas, rerum, quæ in illis continentur maiestas, historicorum, à quibus relatæ fuerunt, integra fides, & Doctorum, qui eas post districtum examen approbarunt, maturum iudicium, talem; ac tantam probabilitatem conciliant, vt eas reijciens imprudentiæ, & durtiæ cordis notam non effugiat, sicut nec approbatis ab Ecclesia reuelationibus fidem derogans temeritatis, & impieratis: de quibus, & alijs censuris vide *Corduba* q. 44. §. *Sed certè hæc euasio*; pag. 362. *Suar.* to. 2. in 3. p. *disp.* 3. *sect.* 5. pag. 24. *Vazq.* *disp.* 117 cap. 6. *Mirand.* q. 23. in *conclus.* *Agid.* de *present.* lib. 3. q. 6. *artic.* 4. §. 1. *Vvading.* *loco cit.* nu. 6. & 11. & *Serranum* num. 2. pag. 174.

Propter reuelationes authenticas teneamus, quam exceptionem prudentissimè, iuxta ac eruditissimè Seraphicus Bonaventura opposuit inceptio- 179 *CVM igitur & reuelationes authenticas teneamus, quam exceptionem prudentissimè, iuxta ac eruditissimè Seraphicus Bonaventura opposuit inceptio-* *nis est in sensu festi Conceptionis dubitationē fingere potius, quam excitare, cum eius origo palam reclamat, & ipsorum patres, quandiu licuit, non festi sensum,* (adē certus erat,) *sed festi celebrationē in Ecclesia Romana negauerint, vt obseruauit noster Vvading. in Legat. sect. 2.* orat. 7. tract. 8. §. 1. num. 2. pag. 173. & ostendemus in tractatu *Apologet.* num. 10. *Illud ergo festum, quod præseruationē Beatæ Virginis negantes reijciebant, Ecclesia Romana solemniter admisit, vt iam nullum habeamus in hac re argumentum, veteri contradictione efficacius.*

planè solemnem, & legitimam Bapt. *ff. 2.* *Mantuanus* suis Fastis inseruit, illo versu: *Fluxit ab hac maris irati formidine fe-* sum.

Abbatem verò Helsinum de sanctitate B. Virginis in primo instanti celebranda mandatū accepisse, tam loco citato, quam num. 130. & sèpè alias ostentum est; nec aliam explicationem pati nomen *Creationis*, & *Conceptionis sanctæ*, quam iubēte Domino se celebrare S. Anselmus, & cæteri Episcopi in ipsa officij oratione testabantur. Quæ omnia Ecclesia Romana approbans, in suos sacros codices admittens, & modo etiam officium Nativitatis, de quo Helsinus fuerat instrutus, *Conceptioni applicans*, dubitare non sinit, nisi prudentem assensum præstare nolentes; quin id ipsum annua solemnitate colat, quod diuinus competit esse reuelatum. In quo diuinæ prouidentiæ mira dispositio resplendet: voluit enim nouum, aut iam desuetudine antiquatum festum à particularibus Ecclesijs incipere, quia in Romana, quæ est caput cæterarum, nouos ritus subito introduci recti regiminis ratio non patitur; eam tamen persuasionem luce reuelationis adiecit, quæ Sédem Apostolicam successu temporis alicere prudentissimè posset. Sicilia festa paulatim incepisse, donec ab vniuersali Ecclesia recipierentur, notius est, quam vt indigeat probatione. Quare desinant aduersarij de sensu festi Conceptionis dubitationē fingere potius, quam excitare, cum eius origo palam reclamat, & ipsorum patres, quandiu licuit, non festi sensum, (adē certus erat,) sed festi celebrationē in Ecclesia Romana negauerint, vt obseruauit noster Vvading. in Legat. sect. 2. orat. 7. tract. 8. §. 1. num. 2. pag. 173. & ostendemus in tractatu *Apologet.* num. 10. Illud ergo festum, quod præseruationē Beatæ Virginis negantes reijciebant, Ecclesia Romana solemniter admisit, vt iam nullum habeamus in hac re argumentum, veteri contradictione efficacius.

S. Nor.

180 SECUND A ratio. Negari non potest, à S. Norberto, & eius filijs celebriatam

bratam fuisse præseruationem B. Virginis ab originali peccato, ex dictis in *Regesto*, colum. 475. & supra hoc ipso articulo. Indubitatum etiam videretur ad huius festiuitatis cultum reuelatione illa permotum, qua iussus est Religio[n]em instituere, & habitum candidū assumere in honorem puræ Conceptionis: dum enim Beatissima Virgo suam Conceptionem in eo Ordine, cuius se Patronam constituit, singulariter coli dignata est, non solum verisimile apparet hoc festum celebrari voluisse; sed nullum à Norberti sectatoribus haberi solemnus. Hinc ergo satis perspicuè colligimus candē Conceptionem Immaculatam celebrati in tota Ecclesia: tum quia nulla ratione, aut leuissima suspitione cogitari potest S. Norbertum in festiuitate Conceptionis ab usu reliquarum Ecclesiarum diffensisse: tum quia Sedes Apostolica Religionem ab ipso fundaram approbavit, habitu candido, & titulo Conceptionis assignato; quod non videtur sine concessione iuris colendi Virginem, vt Patronam in eo mysterio, quod nomine toti Religioni conferebat, fieri potuisse. Accedit specialis aduocatio *Ordinis Virginis de Præmonstre*, propter habitum cælitus præmonstratum: in quo Summus Pontifex veritati reuelationis fidem accommodans, eamque, vt piè, & prudenter credibilem recipiens, Conceptionis Immaculatæ cultum candidis vestibus representatum, & diuino oraculo ostensum probauit, clarissi noque indicio sibi eundem cultum valde placere ostendit. Cum ergo postea Romana Ecclesia festum Conceptionis B. Virginis amplexa est, si id celebrare nolet, quod à grauissima Religione, se fauente, celebrati sciebat, proculdubio fideles ad munisset de vero festi sensu, ne falsam doctrinam, vt ab Apostolica Sede dimanantem, admitterent; quod adeò non fecit, vt hoc firmissimum fidelium iudicium quotidie amplius nouis fautoribus corroborauerit.

S. Brigitæ- 181 TERTIA ratio. Ecclesia Romana inter S. Brigitæ reuelationes, hæc propositionem ex persona Æterni Pa-

tris inter ipsas scriptam, ut à spiritu Dei veraciter traditam, approbavit: MARIA de radice Adæ processit, & de pectoribus nata est, licet sine peccato concepta, vt Filius meus de easine peccato nasceretur, colum. 29. Et hanc ex persona ipsius Virginis: Veritas est, quod ego concepta fuisse sine peccato originali, & non in peccato: quia sicut Filius meus, & ego nunquam peccavimus, ita nullus coniugium fuit, quod honestius esset, quam illud, ae quo ego processi, colum. 31. Si propositiones adeò manifestè præseruationem Virginis enuntiantes, additis etiam virginioribus rationibus, quibus piæ opinionis defensores nituntur, Sedis Apostolicae post diligentissimum examen toties approbationem metuerunt, & Ecclesia celebrat festum Conceptionis; dubitari probabiliter non potest in eo celebrate præseruationem. Expedite serio, siue aduersarij, siue leuiter erga honorem Virginis affecti, quid, vt suadeamini, expectetis, si adhuc assentificare repugnat. Ecclesia censet omnia motiva, & causas concurrere, vt piè, & prudenter fideles credant à Deo reuelatum esse, B. Virginem conceptam fuisse sine peccato: Ecclesia in officio diuino vocat Virginis Conceptionem sanctā: Ergo celebraat Virginem conceptam fuisse sine peccato. Si prudentiam, & pietatem sequamur, quid restat ad tam aperte veritatis assensum, nisi velle assentire? At Ecclesia non cogit ad assensum. Fatemur, ad assensum piæ opinionis neminem cogere; interpretationem verò festi de sanctificatione temporis indeterminati non reliquisse liberam, sed damnationis sententia perculisse, vt supra num. 11. perspicuè demonstratum est.

182 QVARTA ratio. Omnes aliæ reuelationes, quæ licet expressam Ecclesiæ approbationem non habeant, fide tam dignissimæ à Theologis censi debent, & à nemine iure reici possunt, eadem, quam defendimus, veritatem confirmant. Multæ enim ex huius classis reuelationibus non solum loquuntur de Virginis præseruatione, sed etiam cultū eius aliquo modo attingunt, vt ad eum propagandum, & stabiliendum immisit celi-

*De religione
quis reuelationibus.*

cælitus videantur. Episcopus ille, de quo colum. 590. reuelat. 7 ipsa reuelatione motus festū Cōceptionis in sua diœcesi instituit B. Petrus Villariensis de eodem festo celebrando a B. Virginē instructus est, reuelat. 11. Monialis diem octauum Decembri in curia cælesti solemnem esse à Christo Domino audiuit, reuelat. 20. Præclara virgo Beatrix de Silua Ordinem Monialū Conceptionis ob reuelationem fundavit, reuelat. 21. Venerabilis vir Ildephonsus Rodericus Societatem Iesu, inter alias causas, ad defensionem Immaculatæ Conceptionis institutam Virgine ipsa reuelante didicit, reuelat. 30. At Patres Societatis eadem concordia, qua opinionem piam verbo, & scripto docent, argumentum præcipuum ex festi celebratione ducunt, quorum aliquos hoc artic. nu. 67. 68. & 69. citauimus, & omnes sine exceptione referri tutissimè possunt. Aliæ reuelationes factæ sunt ipso die festo Conceptionis, aut in Ecclesia huic mysterio dicata, vt patet reuelat. 22. 23. 24. & 29. omnes autem, nulla excepta, B. Virginis præseruationem colentibus, & ex diuinito altoquio ad eam venerandam veherentius inflammati; vnaque illustratione erga Dei Matris puritatem, & puritatis cultum affectus excitant, vt utraque veritas pijs mentibus altius infigatur, sine Ecclesiæ ductu, & instructione, nunquam tanta constantia piam sententiam propugnaturis.

Stabilitur sextò veritas articuli de Immaculata Conceptione B. Virginis in primo instanti celebrata ab Ecclesia, ex miraculis in confirmationem pia opinionis divinitus patratis.

Miraculorū eū

183 REVELATIONES veris reuelationib[us] miraculis confirmatas cuiusdam dentem generare credibilitatem doctrinæ conexio. næ, ad quam persuadendam efficiuntur,

verissimè scripsit Magist. Raphael de la Torre Dominicanus. 2. in 2. 2. q. 95. art. 3. disp. 8. fol. 189. Quia re oportunè prorsus reuelationibus fundamentalum ex miraculis subiçimus, cum omnibus piæ opinionis defensoribus: quos cùm in Registro à colum. 562. omnibus, & libris citatis copiosissimè retulerimus, nō est, cur hic denū repetamus. Solum aduersarios admonemus, ne scipiosi inscritione damnent, sed à doctioribus, vel æquè doctis discant; aut omnia legant, si omnium censuram absque legitima renuntiatione arripient. Nam Caetanus, qui tract. de Concept. cap. 15. miracula à grauiissimis scriptoribus tradita, & officijs diuinis à Sede Apostolica approbatæ inserta, à Sapientum gymnasij. (nimirum à suorum discipulorum corona) exulare iubet, & ad gynæcea ablegat, tot istib[us] miser confosus iacet, vt mirum sit adhuc similis temeritatis * imitato- * Aegid. res inuenire. Vide Aegid. de present. lib. clores li. 3. q. 6. arte. 5. num. 2 pag. 336. Catbarin. bellor. lib. 1. pro Inmac. Concept. tit. Quod hæc col. 21. vestigatio, & pag. 8. n. 37.

184 INPRIMIS ergo circa miracula, ex quibus probationem conferemus: manifestum est conuenire miraculum illis definitionem à S. Thoma 1 p. q. 105. lus defin. art. 8. in corp. & q. 110. art. 4. in corp. & 2. tio Aug. 2. q. 178. art. 1. ad 2. & art. 2. in corp. & Diu. ex August lib. de utilit. crededi, traditam: Tho. Miraculum est opus præter ordinem totius naturæ id est, quod à solo Deo fieri potest: in quo differt à mirabili signo, seu prodigio hoc enim, licet multarum causatum creatarum virtutem excedat, non tamen omnium; potest enim quæcumq[ue] varia concurrentia, & applicatione, interdum, tametsi raro produci. Verum autem miraculum virtutem diuinam exposcit: vel quoad ipsum factum, vt suscitatio mortui, cæci illuminatio, retractio montis precibus S. Gregorij Taurinaturi facta, vt extruendæ basilicæ locus relinqueretur: vel quoad modum facti, vt sanitatis restitutio in momento temporis: ac enim diuisione, & his ipsis exemplis ex eiusdem S. Thome doctrina, & Archidiac. cap. nec mirum, 26. q. 5.

cum alijs Canonistis; utitur Contelorius de Canonizat. SS. cap. 16. num. 6. Vtriusque generis miracula dicto loco nostri Reg. habentur: mortui suscitatio, mirac. 3. & 6. cæci illuminatio, mirac. 28. morborum lethalium, aut qui insanabiles repudabantur, celerrimæ curationes passim; præcipitè mirac. 41. 4. 5. 48. 58. 63. 68. 69. 70. & 72. Hæc ad fundamentum nostrum stabiliendum eligimus, & cōsignamus, quia in hac physica, & stricta miraculi acceptance, etiam à contēt. officiis admitti debet; alia fortè illis mirabiliora, si omnes circumstantiæ prudenter expendantur, doctorum eruditioni, & pietati discutienda relinquentes.

Faſta 185 SED cum miracula, aut docet sunt mi. S. Thomas loco cit. 2. 2. q. 178. art. 2. miracula plūciter fiant à Deo: vel ad corroborandam Fidem, & doctrinam Catholicam; matione vel ad ostendendam sanctitatem particulas personæ posite in exemplū viruationis tūtis: & hoc posteriori modo effecta mi. B. Virg. miracula magna, diligenter examinata euidens testimoniuſ sint sanctitatis. ad cuius confirmationem ordinantur, ex Bellam. to. i. contr. 7. lib. 1. cap. 9. § Tertiò miracula: statuendum est, in prædictorum miraculorum operatione, tam ea orationibus impetrantes, quam Deum in Fide potentibus cooperantem, immo & non oratum, sanctitatem B. Virginis in primo Conceptionis instanti testari, & cōfirmare voluisse: quod ex ipsa miraculorum narratione apertissimè constat, illorum maximè, que vel ob huius mystérii defensionem facta noscuntur, vt mirac. 1. 2. 4. 33. 40. 41. 48. 62. & 68. vel coniunctam habent expressam de præseruatione B. Virginis reuelationē, vt mirac. 14. 15. 50. 62. quibus addimus tertium, & quintū, reuelationes continentia de celebrando festo Conceptionis, & ideo in sensu reuelationū interpretanda, quas præseruationis cultum præscripsisse constat ex proximè dictis num. 178.

Horum 186 I AM verò miraculorum, de miraculo quibus loquimur, certitudo, vt verbo lorū cer absoluamus, tanta est, quanta in his rebus à prudentibus, immo & morosis

exigi potest. Omnia idoneis testimonijs fulciuntur, à scriptoribus spectatæ fidei, & matrī iudicij relatā: plura eos auctores habent, qui id ipsum, quod viderunt, aut in se experti sunt, aut ab his, qui viderant, & in se experti erant, acceperunt, litteris consignarunt, vt mirac. 33. 36. 42. 43. 45. 57. 66. 14. 16. 18. 52. 62. 63. Alia denique in officijs diuinis à Sede Apostolica approbatis leguntur, vt mirac. 1. 2. 3., 10. 11. 40. Nec propterea, aut miraculis ipſis, aut piæ opinioni illis comprobatae Fidei diuinæ certitudinem tribuimus, sed piam, & probabilissimam; quod quamvis sati manifestum, & sœpè antea repetitum, hoc loco expressè testatū volumus cum Illustriſſ. D. Ioan. Serrano Episc. Acerb. lib. 2. cap. 13. num. 2. pag. 190.

187 ITAQVE, cum nihil nostris miraculis deficeret videatur, vt principatum in sua classe ducat, & ad articuli resolutionem speciale fundamentum prebeant: multipliciter ex illis suadetur sanctitatem B. Virginis in primo instanti coli, & celebrari ab Ecclesiā. Primo, festina Conceptionis ita circa tempora D. Anselmi introductum est in Ecclesiā Dei, vt nescias, cui potius tribui debeat, reuelationum veritatē, an miraculorum virtuti; nisi quod, sicut teste Apollolo 1. Cor. 14. Lingua in signū infidelibus datæ sūt, prophetiæ fidelibus, ita vt quisque ad pietatem pronus, & virginis honoris zelator, plus reuelationibus mouebitur; increduli autem potentius vi miraculorum excitabūtur: quare suauissima prouidētia diuina omnibus se attēperans, ea ratione vnumquem que attrahere disposita, qua efficaciūs alliceretur. Ad eundem ergo finem reuelationes, & miracula destinabantur, vt coleretur Conceptionio, & Creatio B. Virginis Matris Dei sancta, & Immaculata, id est, primum instans animationis: propter simul ipsius animæ infusam gratiam. Secundò, miracula Immaculatam Conceptionem clarè testantia, expressè approbante Sede Apostolica, in Lectionibus festi recitabantur: ergo illud festum Immaculatę Conceptioni dicatum esse fideles predi-

Cultus
Eccle-
ſiasticus
ex mira-
culis pa-
bilitur.

Etis miraculorum historijs docebantur. Tertio, s^ep^e miracula cōtigerunt in cōcionibus, inter diuina officia, & medijs Immaculat^e Conceptionis imaginibus, in templis, vel altaribus huic ipsi misterio consecratis, quæ actiones publici cultus sunt, & auctoritate Summorum Pōtificum approbati. Quo in genere valde resplendet miraculum illud meritis B. Didaci factū, quod in nostro Regesto est ordine 63. column. 582. diritsmæ scilicet paralysis curatio oratione effusa ante Conceptionis imaginem. Cūm autem inter canonizationis acta extet, & in singulari sit approbatum, cultum præseruationis B. Virginis magnoperè extollit: quamuis enim directe Sedes Apostolica ex huiusmodi miraculo sanctitatem B. Didaci declarauerit; negari tamen nō potest simul declarasse ad inuocationem glorioissimæ Virginis, vt sine peccato originali conceptæ factum fuisse verum miraculum, vi optimè expendit noster Illustriss. Serranus dicto lib. 2. cap. 13. num. 14. pag. 159. quod quomodo sine approbatione cultus huius mysterij fieri potuerit, explicit aduersarij.

*En. iſfo
præcludi-
tur.*

188 AT dicet aliquis: miracula sanctitatem comprobantia tunc certam fidem facere, cūm sanctitas illa proponitur fidelibus in exemplum, vt num. 184. ex Bellarmino dicebamus: Virginis vero præseruationem imitabilem non esse, sed actu intellectus merè speculatio asseri, aut negari, nec subesse periculum erroris circa mores, quare pium orantis affectum approbari ab Ecclesia posse, quamuis modus opinandi sit falsus. Hæc tamen euasio, si quis ea vratut, impietate non caret: nec enim nasci in gratia est ex genere terum, quas imitari possumus; & tamen si miraculis ab Ecclesia approbatis confirmetur, eodem gradu creditibilitatis ponitur cum reliquis Sanctorum prærogatiis: vnde nemo negabit Natiuitatem S. Ioannis Baptiste probari sanctam ex verbis hymni Ecclesiastici, reformasti genitus peremptæ organa vocis: & ex abstinentia à sugendo lacte usque ad vesperam ferijs quarta, & sex-

ta, colligunt non obscurè sanctificatiō nem B. Nicolai Myrensis Episcopi in vtero, aut nativitatis exordio, S. Antoniu. 3. p. Summe, tit. 19. S. Petr. Damiani. serm. de S. Nic. apud Lipoman. to. 8. & Surarium to. 7. de Virtus SS. Simeon Metaphrast. apud eosdem to. 1. & 6. & Zachariaj Lippeous eiusdem argumenti to. 4. Iudicium Ecclesiæ miracula approbantis idem est, & eodem modo credibilia, aut certa facit dona Dei, (iuxta vim, & tenorem approbationis,) quæ Deus in nobis sine nobis, ac quæ nobiscum, vt phrasit Augustiniana utamur, operatur. Proponit quippe in exemplum persona ipsa, non quidē vt in omnibus imitanda, sed absque dubio imitanda feruētius propter ipsas excellentias, quas sola veneratione prosequi possimus. Quare omnino negamus piam opinionem de præseruatione Virginis merè speculatiuam esse; sed valde ad affectum excitandum, devotionemque erga B. Virginem promouendam conducere dicimus: quod iam olim cōtra impugnatores defendit Catharin. int. lib. 1. pro Immac. Concept. Nec ipsa cultus exhibitio, si ad rem falsam dirigeretur, ab errore, & quidem penitiosissimo excusari posset. Ecclesia igitur, quæ miracula Immaculam Conceptionem cōlentibus diuinitus cōcessa approbat, absque dubio gratiam Virginis in primo instanti, vt piè pro vēritissima habendam omnibus fidelibus proponit.

Stabilitur septimò veritas articuli de Immaculata Conceptione Beatae Virginis in primo instanti celebrata ab Ecclesia, ex mirabili fidelium omnis status, & dignitatis, in piam opinionem consensu.

*Funda-
mentum*
189 POPVLI Christiani conser- hoc re-
sumi locum esse Theologi- cte alijs
cum, & ex eo recte applicato dogmata consangi-
stabiliti, docuit nos Augstin. lib. cont. tur.
Epist.

epist. fundam. cap. 4. to. 6. dicens, *Tenet me in Ecclesia consensus populi orum, atque gentium.* Et epist. 86. to. 2. *In his, de quibus nihil certi sacra Scriptura definit, mos populi Dei, & instituta maiorum pro lege sunt habenda.* Quæ sententia ad verbum refertur cap. In his, dist. 11. Vnde Auctores piæ opinionis magna concordia hoc argumento, ut firmissimo videntur. Egid. de present. lib. 3. q. 6. art. 3. refert Suarium, Cordubam, Valentiam, Petrum Morales, Canisum, Vazquezum, Salmeronem, Catharinum, Bellarminam, Vincentium Iustiniandum, & Ioannem Pinedam: quibus additum Mirandam in tract. His. cap. 81. & seqq. in Latino verò q. 24. Franciscum de Torres ab initio lib. 3. Ioannem Guerrerum in sua Informatione, dist. 18. Hieronymum Aznar cap. 20. Conceptuum de parvis. Concept. Tritenium lib. 1. de miraculis Beatiss. Virg. cap. 2. & in Chron. Sponheim ad an. 1494. Adrianum Moerbecum in scala purpurea, to. 2. serm. in festo Concept. pag. 127. Vocab. in Legat scđt. 2. orat. 8. §. 7 pag. 230. D. Serran. Acernensis. Epist. lib. 2. cap. 11. pag. 168. & quem non? facilius enim qui hanc argumentādi rationem contempserint, aut prætermiserint, quā qui magni, ut par est, fecerint, & illustrauerint, numerari possunt.

Testimonia referruntur. 190 SED quia locus disertissime, si quis alius, à predictis auctoribus tractatus est, ut nihil ferè, aut parum locupletari à nobis desideret: ipsorum verbis vim argumenti proponemus, quatenus ex fidelium consensu, Capitis Ecclesiae approbationem eliciunt, qui est unicus nostri articuli scopus, & tot fundamentis stabilita resolutio.

Valentia. 191 Igitur P. Valentia to. 4. dist. 2. q. 1. punc. 2. ita scribit. *Oftaud idem apparet ex eo quod sineulla dubitacione, maxima etiam fidelium pars, atque adeo promiscue plerique omnes fideles, exceptis paucis quibusdam unius, vel alterius ordinis, his etiam temporibus, post mutatam à Pio V. officiis formulam de hoc festo, celebrant illud, tamen quam festum Immaculatae Conceptionis, atque iuxta mentem, & intentionem Sixti IV. qui sententiam hanc expresse commendauit.* Hæc est nostra formalissima consequē-

tia. Probamus enim ab Ecclesia Catholica coli Immaculatam Conceptionem, & Summos Pontifices hunc cultum docere, ex eo quod omnes fideles, paucis exceptis, ita sentiant, intelligant, priuatum, & publicè testentur, nec minus in obiecto cultus indulgentiarum motu, Religionum, Altarium, & Ecclesiæ uni aduocatione, quā in ipsa pia opinione conueniant: quæ tanta animorum consensio inter nationes moribus diuersas, temporibus distantes, locis infinitas, multitudine innumerabiles, in alijs doctrinæ, quæ ad fidem non pertinent, valde dissentientes, argumentum efficacissimum, & moraliter evidens veritatis est: Quod si hic uniuersalis fidelium consensus luce meridiana clarior in dubiū fortasse reuocetur, totum nostrum Regestum instrumentis authenticis plenum opponimus, que suadere, cōuincere, & si quid aliud legitimis probationibus obtinetur, efficere possunt. Certè si res ad calculum exigatur, plures Universitates, Vrbes, Dioeceses, Religiones, Provinciae, & Regna pro pia opinione, quā singulare homines pro opposita numerantur. Nec solum tam incomparabiliter excedens Orbis Christiani pars piam opinionem amplexitur, sed eius defensioni votis, & iuramentis se obstringit, & Episcopis præuentibus pro sanctissimis aris voluntaria religione ligatur: cuius pietatis integra instrumenta in Regestu dedimus, p̄ eccl. p̄ eccl. 370. 427. 432. 436. 461. 657. 660. quibus, & alijs locis Episcopalium auctoritas, & exemplum iuramentorum emissioni interponitur.

192 QVID verò amplius ex tanta piæ opinantium concordia sequatur, Egitur. idem auctor pressius examinare pergit. Quæ cum ita sint, (inquit) non solum his tamen multis nominibus merito censeri debet Ecclesia Catholica in hanc potius sententiam propendere, sed eo etiam, quod propter hæc præindicia fidelium, & maximè Sedis Apostolicae facillimè fieri potest, ut tota prorsus Ecclesia fidelium, nullis exceptis, perjuadeat sibi veram esse hanc sententiam: id, quod ipse quidem arbitror aliquando futurum, etiam si forte hæc sententia expresse quidem nunquam

ab Ecclesia definiretur. Quod si accideret, sam eo ipso redderetur haec sententia secundum Fidem certa siquidem ex Fide certum est, Ecclesiam totam non posse errare persuadendo sibi aliquam sententiam, quae pertineat ad prestatem, & cultum religionis, ut docuimus to. 3.q.1.de Fide, punc. 7. §. 16. Sed nunc quidem satis nobis sit, quod ob has considerationes, quas proposuimus, censeri potest haec sententia de Immaculata Virginis Conceptione esse sententia Ecclesiae totius in quadam saltem potentia proxima. Ecce Christiani populi pietatem à Sede Apostolica perspicue deriuatam. Quod autem ad mysterij definitatem spectat, sequenti fundamento expendetur.

193 VAZQUEZ to. 2. in 3 p. disp.

Vazquez 117. cap. 6. Accedit demum communis consensus omnium fidelium, per quorum animos, una dempta familia Dominicanorum; (sed nec eam totam excipi debere, immo potiorem eius partem in castris piæ opinionis militare satis constat ex dictis in Regesto, à col. 477. ad 539.) ita haec opinio peruerasit, ut nulla ratione ullus ab ea dimuiri possit. Dico autem hunc esse sensum totius populi Christiani, non solum rudos, & ignari, sed etiam Doctorum, & Academiarum, ut nulla sit, in qua opposita sententiaullo modo defendi permittatur. Et interius. Sanè hanc communem vocem totius populi non sine Deinutu, & peculiari prouidentia percrebuisse quis dubitet? Si enim haec nostra opinio probabilior multò non esset; certè non permetteret Deus totum populum Christianum tam firmo, & constanti animo, eam profiteri, & amplecti. Adde, nec permitteret Sedes Apostolica opinionem piā, ut à se favoribus donatam extolli, si præter eius mentem tam vniuersalis persuasio animis fidelium insedisset.

194 ÆGIDIUS de præsentatione
Ægidij dicta q. 6. art. 3. §. 6. nn. 39. solutionem
huius argumēti à Caietano scriptis mā-
datam his verbis refert. Denique, quod at-
tinget ad applausum, & devotionem omnium
Catholicon Regum, & totius populi fide-
lis, qua puritas B. Virginis iam hodie in tota
Ecclesia, non solum communis facta est, sed ita
recepta, ut opposita sit scandalosa: respondet
Caietanus, hanc probabilitatem non exceedere

vulgarem auctoritatem, quia est hominū im-
peritorum: scandalum autem non actuum
esse, sed pastuum. & cum sit insipientium po-
tius est scandalum Phariseorū, quam pia-
rum aurum offendit. Vnde quæ appellatur
pietas, nō innititur zelo scientiæ, ex qua
(ut multis probare nititur) plura inferren-
tur erronea. Hanc Caietani responsione
sic statim confutat Ægidius. Sed quan-
tum in hoc deliret Caietanus, nullus non vi-
debit, qui aduerterit populum fidelem à Ro-
mana Ecclesia ad hanc pietatem allicet, & ve-
bementer inuitari, dum Conceptionem B. Vir-
ginis sub titulo Immaculatæ, & ab omni ori-
genali macula libera, publica celebritate co-
tendam omnibus fidelebus proponit, ac etiam
dum vniuersos fideles ad illius celebritatem
allicet, indulgentias largiendo, & gratias, ut
diximus art. 1. huius quest. & dicimus q.
8. artic. 9. Nunc pro conuincendis delirij à
Caietano adductis, & pro arguenda illius te-
meritate satis sit adducere compendium do-
ctrinæ Christianæ, cuius declarationibus do-
ctissimi Cardinalis Bellarmini, iussu, & au-
toritate Clementis VIII. approbatu à Con-
gregatione Reformationis doctrinae Chris-
tiane, ad pueros in Italia edocendos; quod an-
tiss. Clem. VIII. non solum approbavit, sed
etiam præcepit, ut solo illo compendio in Ita-
lia vterentur, qui ex Congregatione Refor-
mationis pueros in doctrina Fidei instituant,
ut patet ex Bulla eiusdem, Ferrarie 15. Iu-
lii data, an. 1598. Ex adducto loco ex
Bellarmi doctrinæ, quæ exscriptissimus
col. 329 Reg. subdit. Iā igitur zelo Catho-
lica Fidei Caietanum compello: an ex hac do-
ctrina, & puerorum institutionis pietate in-
fieri possint deliria, quæ ex pietate fidelium
posse infieri, detirando affirmat Caietanus?
Et in fine articuli concludit. Quare iterū
dicam, & semper dicam, quod doctissimus
Caietanus in illis verbis omnino delirauit; ne
dicam verba illa digna esse, quæ ab illo trac-
tu deleantur. Hæc ille.

195 ILLVSTRISS. noster Sosa in
Epist. pro orat. Concept. pag 23. idem ar-
gumentum premens, & eandem euasio-
nem præcludens, ait, nostris verbis ex
Hispano. Sententiam piam contemnitibus
quasi vulgi opinionē duo ingeri debent. Pri-
mum, ingente esse superbiam pro vulgo repu-

Illustris
simi So-
sa, &
Cathari-
ni.

tare selectiorem Ecclesiae partem, & seipso Ecclesiae Doctore's constitutere. De hoc aduersorum supercilio iam olim grauiissime scripsierat Catharinus disput. de Immaculata Concept. ad Concil. Trident. parte 2. paulo post initium, colum. 94. Mitto nunc (inquit) quæ aliquando in patria mea (Senis) quidam atri sunt mibi respondere, cum ego ad hanc celebritatem recipiendam eos sedulò adhortarer obiectiens Romanæ Ecclesiæ morem, cui adherendum esse populus ille iure flagitabat. Dicerunt enim se viros esse veritatis, & Ordinem Prædicatorum esse maximam, & nobilissimam sanctæ Romanae Ecclesiæ partem. Quod si verum est: ipsi ergo sunt caput, ceteri membra. Nam maxima, & nobilissima cuiusque Ecclesiæ pars caput est, & ad ipsum pertinet membrorum omnium directio. Verum de his, qui tam persuera loquuntur, illud solum considerandum est, sint ne potius miseratione digni ob corruptam affectionem, quam animaduersione ob insolentiam, & arrogantiā. Responsum proculdubio tales iam digni non sunt. Hactenus ille. Pergit noster Sosa. Aliud; si quid in rebus similibus à vulgo inuentum est, reprehendendum est; cum verò vulgus duces factot, & tam egregios sequitur, tunc vox populi vox Dei. Hoc discrimen inter opinionem vulgarem, & vulgo receptam, si à multis seculis aduersarij obseruassent, non se toties vulgo ipsi deridēdos scriptis, & factis exposuissent: nec, quod longè deterius est, verissima scandala tam nullo pietatis respectu disseminassent. Sunt enim multa dogmata, aut commendatione popularia, aut splendore plausibilia, in quibus docti ab imperitis, non sententia, sed cognitionis perspicacia differunt, & vsum, ut ille ait, populo concedunt, scientiam sibi reseruant: quia nihil prohibet, multa, quæ prima specie omnes alliciunt, eadem esse, & solidissima. De huius generis assertionibus, quasi cum aduersarijs Immaculatae Conceptionis loqueretur, grauiissime lib. 1. t. int. Iustian. cap. 2. to. 7. dixit Augustinus: Non tibi, sicut calunniaris, solum populi murmur opponimus; quamquam & ipse populus aduersus vos propterea murmuret, quia non est talis quaestio, quæ possit etiam cognitionem po-

puli effugere. Vide locum Mag. Dominici à Soto Dominicani, colum. 506. Regest.

196 QVAPROPTER aduersarij hac arce delecti aliam, vt ipsis videbatur, vacuam occupare summa vi conati sunt, iactantes hunc fidelium consensum è minoris ducendum, quod à fecetoribus Doctoribus profectus sit; suā opinionem firmissimo SS. Patrum præsidio nisi, piā verò eorum doctrinæ aperte contradicere. Quod revera nihil aliud est; quam ex nostra, & veteri Ecclesiæ duas facere, quasi Christus digamus esset, vt noster Caruatal. ad 1. Obiecti cont. Declamat. suam acutè dixit: & Summos Pontifices temeritatis accusare, qui dogma toti antiquitati repugnans, & probauerint fidelibus amplectē tradidicant. Obstruxit eorum ora (vt mittamus Doctores priuatos) Concilium Tridentinum: nam SS. Patres id solū docuerunt, quod ab Apostolo didicerant, in omnes homines peccatum Adæ pertransisse: hoc ipsum definit Concilium, simul declarans NON ESSE SVÆ INTENTIONIS COMPREHENDERE BEATAM ET IMMACULATAM VIRGINEM MARIAM DEI GENITRICEM: qua declaratione, nec ab Apostolo, nec à sanctis Patribus ex vi regulæ generalis comprehendendi, aperte docuit. Quibus Conciliij ecumenici iudicium non satisfacit; quid satisfaciet? Cum ergo adhuc videamus, vix oculis nostris fidem adhibentes, confidentissime pronunciari * opinionē, quæ B. Virginis peccatum originale tribuit esse omnium antiquorum Patrum, & Doctorum consensu firmatam, ne causam, quam defendendam suscepimus, prodidisse arguamur, paucis fidelium nostri seculi consensum, & Sedis Apostolicæ propensionem à tam etidentibus calumnis vindicabimus.

Opinio
pia falso
dicitur
antiqui-
tati cō-
traria.

Quid sincerè. Et secundum veritatem sentiendum sit de mente sanctorum Patrum; Et Doctrinum circa IMMATERIALM CONCEPTIONEM Beatae Virginis: Brevis resolutio.

197 PRIMA propositio. Nullus
Pater ex Sanctis, aut antiquis Patribus, qui ab aduersariis Immaculatæ Conceptioni non ceptionis citantur, indubitate affirmauit, & aduersarii constanter tenuit B. Virginem contraxisse peccatum originale. Loquimur de Patribus, ut communiter contra Doctores Scholasticos distingui solent, & usque ad annum millesimum ducentesimum plus minus numerari possunt: & de eorum auctoritatibus indubitatis, quas constet ab ipsis scriptis, & nullam probabilem interpretationem admittere; nec hoc sat est, ut aliqua opinio Patribus tribuitur. Si enim in ea affirmanda constantes non fuerint, sed alibi æquè expressæ puritati Virginis fauent, pro parte, in qua Ecclesia propendit, pie allegandi sunt, aut certè pro neutra. Sic explicata propositio verissima est, & faciliorem, quam credi potest, probationem habet. Vnde dicimus Patri, Magistro sententiarum annumerato, Bandelus suo sanctificatio- nis, vel potius maculationis officio inseruit, & in uno Augustini testimonio, Lect. 5. colum. 255. nouem alios: ex his viginti Patribus ne virtus quidem interminis de B. Virginem agens, ei peccatum originale tribuit, ut ex Regesto, à colum. 240 ad 277. perspici potest. Nam Bernardus inter indubitatos referri non debet, cum an sit auctor Epistola ad Lugdunenses à doctis in veramque partem disputationetur, & ea ipsa Epistola interpretationem admittat aliorum iudicio, nec defant D. Bernardi testimonia pro Immaculata Conceptione, quæ Salazar c. 35. num. 47. & cap. 37. num. 3. & cap. 42. scilicet pag. 428. & alij multi exp̄idunt. Reliquos Patries magno numero ab eo-

dem Bandelo in tractatibus contra Immaculatam Conceptionem, Cajetano, & alijs aduersarijs coacervatos singillatim recenset, & accuratissime examinat Egid. de present. lib. 3. q. 4. art. 2. à pag. 220. ad 236. & passim piaæ opinionis assertores, & vel facillimè explicari, vel infideliter adduci ostendunt. De quatuor scriptoribus separatim agit Egid. §. 2. pag. 237. Primus est Erardus Episcopus, & Martyr, cuius verba expressa pro sua sententia referunt soli Cajetanus, & Bandelus titillatenus idonei in hac materia testes, quare nec Erardus censendus est auctor contra Immaculatam Conceptionem indubitatus. Secundus est Innocentius III. duobus locis, quorum sensus non est omnino perspicuus, de quo præter Egidium, lege nostrum Serranus lib. 2. cap. 28. initio; nec vt esset, & quæ Patrum auctoritatem, ut statim dicimus. Tertius est Clemens VI. cuius verba expressa quidem sunt pro aduersariorum sententia; sed non solent scriptores, quamvis doctissimi, recenseri inter Ecclesiæ Patres, etiam postea ad Summum Pontificatum a cenderint. Nunquam in scholis auditur Ioannes XXI. sed Petrus Hispanus, nec Clemens IV. sed Guido Papa, nec Adrianus VI. sed Adrianus, nec Pius II. sed Æneas Silvius, eorumque sententiae, nisi ratione præualeant, ex auctoris dignitate nihil omnino roboris accipiunt: neque enim quid Pontifices in minoribus agentes, aut tanquam priuati Doctores scripserint, sed quid auctoritate Apostolica statuerint, considerant fideles, ut eorum placita pro legibus habeant. Quartus est S. Bernardus, de quo iam diximus: nec alius testat ex Patrum classe, qui scrupulose invenire possit.

198 EST hoc loco obseruandum, argumentum ex antiquitate petitum contra piam opinionem, & nostri seculi in ea consensum, omnino cessare ex eo præcisè, quod veteres Patres non contradicunt; quamvis (quod planè falsum est,) nihil ei fauerent. Quis enim nescit ex solo Patrum silentio, aut minus accurata tractatione, fidem dogmatibus

Multa
dogmata
posteriori-
ribus se-
culis ex-
pressius
tradita.

non detrahi, cùm maiores nostri in eas tantum disputationes sedulò incumberent, ad quas hæretibus inualescentibus compellebātur? Quæ causa fuit, vt Prædestinationis mysteria se non exactissimè explicata inuenisse Augustinus testetur lib. de Bono perseuer. cap. 20. to. 7. Hæc est, (inquit) Prædestination manifesta, & certa Sanctorum, quam postea diligentius, & operosis, cùm iam contra Pelagianos disputaremus, defendere necessitas compulit. Didicimus enim singulas hæreses intulisse Ecclesiæ proprias questiones, contra quas diligentius defenderet Scriptura diuina, quām si nulla talis necessitas cogeret. Ipse ergo gratiæ Dei per Christum, quæ à Pelagianis de medio tollebatur, defendendæ totus intentus, multas de libero arbitrio quæstiones profunda breuitate attingens, nō parum laboris in eis copiosius examinandis posteris reliquit, vt nō tro, & antecedentibus seculis propter hæreticos liberum arbitrium negantes, tūm à Doctoribus, tūm ab ipsis Concilijs factum videmus. Similiter cùm Pelagiani, ne gratiæ necessitatem agnoscerent, naturæ vulnus, & peccati originalis propagacionem diffiterentur; eam Augustinus, & alij Patres summa vi stabilendam suscepserunt, vnius Virginis priuilegio, vt cōpetto, & à nemine in dubium reuocato minimè timentes. Reuelatum est diuinus post aliquot secula mysterium, & festum Conceptionis, statimque contradictores habuit tam Catholicos, quām hæreticos. De Catholicis certa res est ex S. Anselmo in Regesto, colum. 17. & asserti Bernardi Epist. ad Lugdun. De hæreticis habemus præclarum testimonium grauiissimi eiusdem seculi scriptoris Beati Ioannis Carnotensis serm. de Natiuit. Domini, inter auctores de diuinis officijs editionis Romanæ an. 1591. pag. 440. colum. 2. Quomodo autem Matrem carnis suæ sanctificauerit, deinceps audiamus, vt inde letetur Catholicus, immundus confutetur hæreticus. Omnes quippe nænum tam originalis, quām actualis culpæ in ea deleuit: & quæ sequuntur, nullatenus explicanda de sanctificatione in conceptione Verbi, nec à peccatis, quæ iam inerant;

qualis enim esset hæreticorum confutatio, si non solum originalem, sed actuales etiam culpas in Virgine admitteret eius defensor? Vide Salazir cap. 42. ser. 11. infine, pag 426. Eandem cum hæreticis de Immaculata Conceptione cōtroversiam inuenere videtur SCOTI epitaphium, ab his, qui sèpè illud legerunt, quamvis carmine claudicant, fideliter relatum.

Concepta est Virgo primi sine labe parētis

Hic tulit, hic bæsi p̄alæ dura dedit.

Controuersia ergo excitata, & vires quotidie adquirente, compulsa sunt Doctorum ingenia scripturas diligentissimè euoluere, doctrinam de peccato originali, de redemptione Christi, de eius singulari excellentia radicitus eruere, simulque Matris Dei dignitatem iudicij trutina librare, & quid illa exposceret, quid ve ei saluis Fidei principijs attribui possit, incessanter disquirere. Quid mirū, tot eruditissimos viros per quingentos & amplius annos huic cogitationi deditos, non quidem melius, quām veteres Patres, sed expressius, copiosius, distinctius de Virginis puritate statuisse? Aut quomodo potius nō mirū esset, Spiritum sanctum, nouis quæstionibus exortis, noua luce Ecclesiam suā non irradiasse? Si hæc, vt par est, aduersarij expenderent, nunquam sanctos Patres piè opinantibus obiecissent. Sed quia Patres ipsos non modò non contradicentes, sed etiam fauentes habemus, addimus aliam propositionem.

199 SECUND A propositio. Multi ex Sanctis, & antiquis Patribus Immaculatæ Conceptionis mysterium docent; multi præservationi fauent, & est absolutè pia opinio conformior communi doctrinæ SS. Patrum, cum in terminis expressè de B. Virgine loquantur. In hac propositione conueniunt Immaculatæ Conceptionis defensores contra Caiet. tract. de Concept. cap. 5. & alios aduersarios à Catharino in vitroque opere de hoc mysterio acerrimè falsi zeli nō secundum scientiam, arrogantiæ, & imposturatum conuictos; à Gullielmo vero Pepin consolali syncerè, si sequi vellent, rectè via admonitos,

nitos, dum ait ser. de Cœpt. In scriptis præcipuorum Ecclesiæ Doctorum, Dominus referat Beatissimam Coru[m] Matrem immunem fuisse a originali eu[er]g[en]esia in sua glorijsa Conceptione. Quod quam verum sit, ostendendum ex professo suscepimus inter alios, qui tuor nobiles scriptores nostri seculi ex auersariis familijs: Aegid. de present. Augustinianus lib. 3. de præseruat. Virg. q. 4. art. 1. apag. 185. ad 206 & rursus art. 2. & 3. apag. 242. ad 248. Granad. Soc. Iesu, 3. p. cōtrouers. 2. trast. 1. d[icitu]r. 3. scit. 18. quod opus antea seorsim emiserat: Salazar eiusdem societatis in sua Defensione toto cap. 42. Seruan. Ord. Minor. Acern. Episc. lib. 2. de I[n]nas. Concept. per septem decim capita à 14. ad 30. Hos Doctores de omni antiquitate, & posteritate benemeritos consulat, qui plene de Sanctorū Patrum mēte instrui cupit, & à difficultatibus circa vnumquodque testimonium emergentibus expediri. Nostrarū enim partium, ut col. 28. art. 1. n. 2. professi sumus, tātū est possessi mē tituli Immaculatae Conceptionis à Sede Apostolica cōcessā tueri, vniuerso catu fidelium plaudentes, quē vniuersalem cōfensum, vt ex veneranda antiquitate originem ducere probemus, nō opus est nobis quilibet veterum monumenta pro certis, & indubitate ascire; habent suos propugnatores paulò ante, & ubi supra nominatos. Nobis sat, superque sit, Patrū auctoritates, quae obiciuntur generales esse, & B. Virginē, iuxta Ecclesiæ declarationē, non cōprehendere: eosdē vero Patres, cum in individuali de B. Virgine sermonē instituant, aut expressè à peccati originalis contratione liberare, aut tantā ei omnium gratiarum plenitudinē, & puritatis excellētiā tribuere, vt conformius illorū doctrinæ sentiat, qui cū de peccatis agitur, nullam protius de B. Virgine admittat questionē: cum Augst. lib. de nat. & grat. c. 36. & Bernardo ser. 13. de Cœna Dom.

Pia opinio in scholis regnat.
ferē sēper ab initio exortæ cōtrouersiæ fuit in scholis cōmunitarior, quam opposita, donec ad uniuersitatem approbationē, quā modō obtinet, continuis incrementis peruenierit. Vt de huius propositionis veritate nobis cū auersariis cōueniat, reuocandū est in memoriam, quod d. n. 2. art. 1. diximus, cōtrouersiā

de Immaculata Cōceptione medio sc̄tē duodecimo seculo quasi iemina: tunc quā p[ro]p[ter]e floruit Magistri sententiārum, quē Latinæ Scholæprincipi p[ro]agnoscunt: tunc etiā Auctor quisquis fuerit Epyscolæ ad Legdunenses, vnde Scholasticos Doctores cōtrā Virginis Prætentionem argumentia sūpliſe eorū scripta indubitāter clamāt. Quāvis enim vndecimū seculū suos disputatores habuerit, vt ex proximè dictis nu. 197. cōstat; priuati fuerūt, & potius Patrios, quū Doctoribus Scholasticis annumerandi. Propriè ergo controuersia Scholastica duodecimo seculo incēpit, & decimo tertio perfectè coaluit, quo insignia illa subtilioris Theologiae lumina, Alexander Hailensis, Albertus Magnus, D. Thomas, Scotus deniq; qui cū dīcū decimū quartū seculū attigit, claruerunt: ex quā temporum distinctione propositio nostrapersonicē innoscit.

201 FATEMVR namq; antē Scotū, D. Bonaventura, & ipso Scoto testib[us] m. 3. Aucto[ri]as d. 3. p[ro]iā opinionē cōmuniter in Scholis res Scō receptā nō fuisse; breuitatiē tēpore oppo[si]to anti- sita præualuit; cū enim D. Thomas anno quiores. 1274. cālo terrā mutauerit, & Scotus dubijs, anno 1300. iā celebris esset sex, & viginti interiacentes anni præcisè tribui debent cōfensiū maioris partis scholasticū cōtra Virginis puritatē, vt obseruat Aegid. de præsēt. li. 3. q. 4. art. 4. §. 2. in fin. quāvis triginta annos communi Scholasticoru[m] cōfensiū in oppositā opinionē tribuat manifesto anachrenismo: ponit enim cbitū gloriosū Angelici Doctoris anno 1260. cōtra omnes historicos, qui vñanimitate dicto anno 1274. cōtigisse statuerunt, q[uo]d & Legdunense Concilium, ad q[uo]d vocatus erat, celebratū est. Doctoris vero subtilis auctoritas præualere noi potuit anno 1290. vt Aegidius existimat, sed decennio post, cum Oxonijs miro hominum concursu audiebatur, & p[ro]iam opinionem docebat, ad quām defendendā postea Parisios mislussuit. Vide Vadding. to. 3. Annal. Minor. ad 12. 1304. Sed quis tandem fuit Doctorum ante Scotū consensu? dubitatiū profecto potius quām afferentium, aut opinantium, & qui hiac ad p[re]dictam propensi, inde nouitate de- territrob festi, & reuelationum incertā originem, (quod in eorum magna laude

ponimus) quasi inter spem, & metum fluctuabant. Alexander expressè peccati originalis contractiōnē Virgīni nō tribuit, vt patet ex art. 1. n. 8. col. 3. 2. myste-
rio tamē p̄fseruationis m̄inūs fauile ex
mirac. 40. col. 573. Reg. ita scimus, vt si-
mul prioris s̄tētiq; mutationē sciamus.
Albertus vt ministrū dubius fuit, & vtrāq;
opinionem diuersis locis docuit. Vide
artic. 1. num. 9. colum. 33. Egid. dicta q.
4. artic. 4. §. 1. num. 9. & Salaz. cap. 42.
sec. 13. pag. 432. D. Tho:nas ex propriā
intentione solūm incubuit declaratiōni
dogmatiſ Catholici de cōtractione pec-
cati ex vi legis, & propagatioſis semi-
nalisi; in quēſtione autem de facto, an B.
Virgo cōtraxerit, vel non, vtrique aſſer-
tioni locum dedit, & vtraque in eius do-
ctrina defendi potest, vt ex dictis in Re-
gistro à col. 479. ad 510. præcipue ex diſ-
cursu Magiſt. Ioannis à S. Thoma perſpici
potest. D. Bonauentura loco cit. artic. 1.
ntun. 11. colum. 33. B. Virginem pecca-
ti nō originale contraxisse in terminis
docuit, sed non minus expreſſe eius p̄f-
ſeruationem aſſirmavit ser. 2. de B. Virg.
Maria. Reliquos ſcholasticos illius aui-
terre non eſt opus: ſi enim Doctores
non ſolūm classici, ſed etiam classium
principes, & gymnaſiarchæ firmo aſſen-
ſu piaꝝ opinioni non reſiſterunt; quia ſā
breui tempore contrariam ſententiam
iota ſtabilitate poſſet, vt communis Theo-
logorum merito putaretur? Quare qui
ſimoliciter aſſirmaret, piam opinionem
ſemper in ſcholis fuile communē, nihil
diceret improbabile: nos tamen, vt om-
nem contentionem fugiamus, tantum
aſſerimus ſere ſemper ab initio exortæ con-
trouerſiæ communiorēm fuile, quia ſex, &
viginti anni quinque ſeculis comparati
exiguum numerum conſtituunt, cū p̄a-
ſerſim non iudicio abſoluto ſolemniū
magiſtrotum, ſed examini, & dubitatio-
ni adſcribi debeant.

Post Scō 202 IAM vero post Doctoris ſub-
tum piaſtilis aetatem, piam opinionem nō dubia,
opinioſi- ſed certissima ſcholarum conſpiratione
ne dubio acclamari, & oppoſitā antiquari cepiſ-
commu- ſe, nec ipſi aduersari, vt credimus, nega-
nis. Quod ſi inficienſt, in promptu

ſtant ſcriptorum monumenta, quæ ſi te-
ſtibus ſupra relatis ea ſingillatim citan-
tibus fides non habetur, in ſcipsis conſu-
li poſſunt, & litem ſine arbitris dirime-
re. Manetque fidelium conſensus à vul-
garis persuasioniſ, & incoſulte nouita-
tis iniuſtissima cenzurā plānē liber: fal-
ſusque aduersariorū pro ſanctis Patri-
bus zelus omnino detectus, quēm Catha-
rinus diſput. pro Immac. Concept. ad Concil.
Trid. par. 1. cap. Refellitur quartus contra-
dientium zelus, &c. grauitiſimè, & foli-
diſſimè redarguit.

203 SED vt totum hunc locum p̄-
clara coronide claudamus, operæ pretiū Inſignis
ducemus Latinè reddere, quæ R. P. Vin- locus R.
centius Iuſtinianus Antifius Prædicato-
riæ familiæ, §. 14. aurei tractatus de Im- P. Vin-
mac. Concept. ſcripliſ, ita enim Chri- cent. Iu-
ſtian. ſtiani Orbis conſenſum expéndit, vt ad-
uersantes non miňus conuincat, quam
admoneat. Et ſiquidem (inquit) in Hispa-
nia, Indiarum prouincijs, Galia, & univerſa
ferme Europa, aliiquid buic deuotioni (ſci. opinioſi piaꝝ) contrarium ſcribere, prædicare,
vel docere, eft eadē eborda (vt aiunt) ſem-
per oberrare, eft frumentariam molam in ac-
cline circumagere conantem imitari, que ut
apertinaciū inſiſtente impellebatur, graui-
ori pondere ruebat; eft occaſionem preberet, vt
eis Terentianum illud ingeratur: Fruſtrā
niti, & laborando nihil aliud, quam odiū
quærere, extremae dementiae eſt: (verè
etenim qui buic negotio incumbunt, illud ad
exitum non perducent, & totum Orbem tæ-
dio replent;) magnæ prudentiæ erit cauſam
deſerere, vt illiſciunt, qui ē ruinosa domofe-
ſtinato egrediuntur. Talis quippe opinio con-
traria eſt, quam vix bodie inuenias, qui niſi
ut diſſicilem traiectu cibum ore verſans, de-
fendat. Iam ei Cathedra, iam ſuggeſtus deſi-
ciuit, exomologia, officiæ typographice, ſeep-
tra, & diademata regum, infulæ, purpurei
galeri, thiaræ, ipſa quoque Concilia, cum Tri-
dentinum diſertè protestatum ſit non eſſe ſuę
intentionis Dominam noſtram ſub decreto
peccati originalis comprehendere, quod nullū
Concilium œcumenicum unquam fecerat.
Cum adeò fulcimentis deſtituta, optimum
inierit conſilium, qui ob eius deſenſionem non
ſe diſcruciet; eò vel maximè quod eius pro-
pugna-

punatoribus adeò inuisis, & vndeque im-
petitis ne no ex Sanctis curia cœlestis, quorum
sextatores videri volunt, porrigit auxiliares
manus miraculoſo aliquo euentu, ut solent
alijs eoruin honori consulentibus. Hactenus
Iustinianus.

*Stabilitur octauo veritas arti-
culi de Immaculata Conceptione
Beatae Virginis in primo instanti
celebrata ab Ecclesia, ex instan-
tia apud Sedem Apostolicam
factis de ultima huius
mysterij defini-
tione.*

204 MAIVS aliquid ex tam ma-

*Defide-
rum po-
puli Chri-
stianopro-
fetis de
definitio-
ne.*

nifesta digitii Dei virtute
in Orbe commouendo, & omnium cor-
da erga piam opinionem inclinando, ne-
cessitate est sequi, quam hactenus, aut col-
latus my-
legimus, aut indicauimus. Non solum
quippe populi, Academie, Ecclesie, reg-
na, & prouinciae in tuenda Virginis pre-
seruatione conueniunt; sed in efflagita-
da serio, & ardenter, immo feruore lau-
dabiliter nimio, (quis enim honoris et-
ga Matrem Dei affectu moderari sciatur?)
tanti mysterij expressa, & ultima defi-
nitione. Quod si hunc vehementem fide-
lium zelum ex verissima pietate, & pru-
dentissima ratione oriri constet, negari
non poterit Sedem Apostolicam om-
nes alios fauores, praeter ipsam de Fide
definitionem, piæ opinioni contulisse:
prudens enim petitio à statu rerum non
discrepat, ordinem optimè seruat, nec
nil per gradus ad summa cōtendit; qua-
re decretum definitiū præseruationis
potentes, si prudenter agunt, de omnibus
alijs approbationum generibus defini-
tione inferioribus, qui à Sede Apostoli-
ca dimanare solent, oportet prius fuisse
certissimos.

205 Vt ergo ultimæ definitionis pe-
titio prudentissima comprobetur, præ-
mittenda est veritas facti, & Christiani
antiqui Orbis in hac pia causa conatus oculis

subiiciendi. Sunt enim perantiqui, & iam
vetustatis præscriptionem obtinent: si-
quidem Petrus Abbas Cellensis lib. 6. epist.
23. Concilij auctoritatem in causa Cō-
ceptionis B. Virginis enixè desiderabat:
quid verò definiti vellet. ex lib. eius de
Panibus, cap. 21. perspicuum est, ubi lu-
culentissimè pro Virginis puritate ab
omni macula scriptis. Vixit autem D.
Bernardi seculo, vt probat noster Illu-
striss. Serranus. Acernensis Epist. lib. 1. cap. 1.
num. 18. lib. 2. cap. 25. num. 15. Diœce-
ses, & regna, quia ratione poterant, cau-
sati, quæ totum Orbem in partes scin-
debat, terminare curabant, vt patet ex
Synodali Constitut. Cæsaraug. edita an.
1378. & tempore proximis Regum
Aragonie, & Nauarræ pragmaticis san-
ctionibus, quæ omnia extant, in Reg.
à colum. 283. ad 303. Vniuersitas Pari-
siensis publico decreto opinionem piæ
aduersantem suis Doctoribus interdixit
ante an. 1346. vt ministrum iudicio Sa-
lazari cap. 42. sec. 14. pag. 434 immo an-
tea, quod colliges ex Reg. colum. 74. &
546. Sequutum est Concilium Basileense,
in quo quamvis iam illegitimo definita
est Immaculata Conceptio, non vt de
Fide, quod cum nostro Cordubensi lib. 1.
Questionar. q. 44 post. 6. conclus pag. 370.
pro comperto habent Bellarm. lib. 4. de
amiss. grat. cap. 15. & Egid. de present. lib. 3.
q. 3. sect. 2. & plures ex citatis in Obser-
uat. colum. 22. Reg. sed vt consona cultus
Ecclesiastico, Fidei Catholice, recte rationi,
& S. Scripturæ: quod decretum, si defini-
tionis nomen remoueras, Sedes Apo-
stolica factio comprobauit restituehs Con-
ceptionis festū desuctudine collapsum,
non ex Basileensiā in præscriptio, sed ex
veritate, quam vnde cumque affulgeat,
sancta Sedes obuijs vlnis excipere con-
suevit. Anno 1457. Concilium Prouin-
ciāle Auinnionēse idem statutum reno-
vauit, vt est in Regesto, colum. 45. Vides
ergo, quanta Ecclesiæ pars per quingen-
tos annos piæ opinionis definitionem
desiderauerit, & sedulò perficere stu-
det.

Et tēpo-
doctis.

206 ILLVSTRIVS multò id ipsum
in Concilio Tridētino apparuit, vt dis-
viguissē-
cimus.

cimus ex D. Ambroſio Catharino, qui non ſolūm p̄ſens aderat, ſed vnuſ erat de numero Patrum in Praefat. diſputationis pro Immac. Concepſ. ad iſipum Cōciliū, & eo durante i.e typis excuſe, anno ſcilicet 1551. Romæ, apud Antonium Bladum Cameræ Apostolicæ typographum, cū multis alijs eiusdem Catharini Opusculis. Sic ergo ille ad Legatos Sedis Apoſtolicæ, & reliquam ſanctam Synodum p̄ſatur. Cum ab hinc ferè ſexennium yſbie Tridenti ageret ſancta Synodus ad id potiſſimum congregata, vt b̄eres, & zizania, quæ in agrum Domini irreprefrant, tollerentur, & eo iam peruenient effe, vt de originali peccato tractaretur, plerique ex Patribus admonebant optimum eſſe, atque opportunum, ſpeciali decreto eam ſententiam de Immaculata B. Virginis Conceptione, quæ dudum à cun- Etis proſrus Ecclesijs ſolemni ritu celebratur, & colitur, ita probari, ac statui, vt iam ulterius non licet cuiquam ea de reſecus, vel aſſerere, vel opinari. Id quibusdam, licet admodum paucis, tunc non placuit, nec (vt verum fatear) mihi quidem ipſi: non quod rem ipſam non vehementer optarem, ut potè ſanctam, & Christianæ fraternitati congruentem, quæ in primis eundem in dogmatibus ſenſum, eandemque in cultu Dei obſeruantia posſit: ſed quod conſultus per conditionem tē- porum videbatur, prius aduersus b̄eres ma- nifſtas intendere, tum illa aggredi, quæ inter Catholicoſ controuerſa, digna viderentur de- cione. Nec defuerunt, qui hunc tractatum in eum locum feruari voiebant, quum de celebra- tione feſtorum ageretur: qua in re nonnulli vi- gent abuſus (inter quos hic numerari debet) merito abolendi. Ex hac indubitata oculati testis narracione liquet, omnes Synodi Tridentinae Patres, admodum paucis exceptis, de pię opinionis definitione ſollicitos fuiffe; quod non facerent, niſi de conſenſu maioriſ Ecclesiæ partis cer- ti eſſent, ipſique vniuersam Ecclesiā repra- ſentantes, ſi ad suffragia res deuo- luta foret, decreti expeditionem, quæ ob ſolam virginium negotiorum multitu- Maxi- dinem dilata fuit, ſuafiffent, atque adeo mē verò ſine difficultate euiciffent.

nostroſe 207 NOSTRÆ verò etatis arden- tissima ſtudia, vt exoptata definitio ad

exitum perduceretur, quia euidentiſſi- ma ſunt, magis laudem, quam probatio- nem exigunt. Extat Legationis Philippi III. & IV. Catholiconum Regum ad ſanctiſſimos Paulū V. & Gregor. XV. de definienda controuerſia Immaculatę Conceptionis, Historia abſolutiſſima, cuius ſupra meminiſmus, num. 81. & in Regeſſo, colum. 553. Extant p̄aeſitorum Regum, & regiarum perſonatum Epि- ſtola tum nominata Historia inserta, tum in noſtro Regeſſo à colum. 307. ad 317. quibus accedit alia Academia Cō- plutenſis ad ſanctiſſ. D. N. Paſca V co- lum. 338. & in his omnitus diſcreti, & clarè à Sede Apoſtolica petiunt pię op- nionis definitio. Pr̄terea habemus ſcrip- tores magno numero de huius definitio- ni cauſis, congruētia, & neceſſitate paſſim diſferentes, ex quibus aliqui integris voluminibus definitionem ſuadendam fuſceperunt, vt R.P. Petrus de Simancas Augustinianus, R.P. Anton Cōſa, nūs Ro- ſendius ex Clericis minoribus; illi uirtutis. D. Angelus Manricius quondam Cifte- ciensis Ordinis Generalis, & profector Salmanticensis, nūc Pacis auguſtæ me- ritiſſimus Episcopus; cui muuus de hac ipſa re ſcribendi proximiſ annis delega- tum eſt à D. Ioanne Chumacero Catti- llo tunc Consiliij Caſtelia Pr̄efide, & alijs grauiſſimis tam Consiliarijs, quam Theologis Regia auſtoritate congre- gatis, vt de legatione ad Romanum Ponti- ſificem ſuper huius mysterij definitione ſeriō tractarent. Scriptum autem p̄di- cti Illuſtrissimi per plures urbes circum- latum, & doctiſſimorum ſubſcriptioni- bus, immo & grauiſſimatum Commu- nitatum calculis roboratum eſt. Vidi- mus etiam ſupplicem libellū ab Illuſtris. D. Franciſco de Soſa, cum ad legationem, de qua dicta colum. 553. Reg. parabatur, elaboratum, in quo motiuua definitionis breuiter Summo Pontifici proponebat, & aliter ſcandala non ceſſatura experimen- tis comprobabat: quod etiam do- cet Vadeſing. in legat. ſel. 2. orat. 3. ſ. 3. num. 18. 19. & 20. Nec ſtudium hoc ſo- lius Hispanæ nationis eſſe, quamuis ciuiſ p̄cipue, vt Virginis venerationem à Iacobō

Iacobo Apostolo edocto, credere permittunt tot aliorum gentium verbo, scripto, opere consecrata, & cum AETERNITATE VICTURA MONUMENTA; quin potius nulla ex Christianis prouincijs alteri huius pietatis gloria cefuram, sed omnes præclera æmulatione de principatu obſequentiſ erga Virginis honorem animi contenacere sine dubio cendendum.

Quam
pium, &
prudens
fit hoc
deside-
rium.

208 CVM itaque manifestum sit quanto consensu, & à qualibus viris pro Immaculatæ Conceptionis definitione instantiæ prodierint, in dubium vocari non potest magna cum pietate, & prudentia fuſſe coniunctas, niſi maxima, & nobilissima Ecclesiæ pars leuitatatis infimuletur, quod à pietatis, & prudentiæ legibus eſt longè alienissimum. Adde quod Sedes Apostolica definitionem petentes valde laudauit, vt Regem Catholicum, & eius amitam Virginem Deo dicatam Margaritam Epololis, quæ colam. 187. & 188. Regeſti habentur: nec intra laudes constitut, ſea grauiſſimum decretum de non celebando feito ſub alio, quam Conceptionis nomine, adiecit, nouo fauore piam opinionem cumulans, & eius definitionem iuſtissimis de cauſis potius diſſerens, quam negans. Si ergo prædictæ instantiæ illi Sedi placuerunt, cui nihil non piſſimum, & prudentiſſimum placere potest, myſterium Immaculatæ Conceptionis eo deuenit eiudem Sedis approbatione, & iudicio, vt proximum definitioni ure, & merito exitimari debeat.

De fia-
tu pia
opinio-
nis.

209 QVA PROPTER ex nostro fundamento ab instantia definitionis petito, ad eum culminis gradum pia opinio ascendiſ videtur, quo nihil cogitari potest ſublimius, niſi opinio eſſe definit, & inter Fidei veritates ceneſatur. Quod nulla ratione aptius explicabimus, quam referentes quid grauiſſimi Doctores de pia opinionis status ſeniant, & in quam certitudinem Sedis Apostolieæ fauoribus eueſtam iudicent, nihil ex mente propria hac de re

pronunciātes, ne priuati affectus ſuſſicio aliquid detrahat veritati, & quia non raro à Doctoribus ſtatus contrariæ ſententiæ notitia admifcetur, ideò ſimpliciter quid alij ſcripterint, refemus: nam referre non eſt inadiuſum ferre, vt ait Illuſtriss. Sosa, in Epift. pro orat. de Concept. fol. ii pag 2.

Judicia Doctorum de gradu cer- titudinis, & ſtatus pie opinionis.

210 PIA M opinionem S. Scrip- Non con-
turæ non repugnare adeò tradice.
certum affirmat Egid. de praef. lib. 3. re piam
queſt. 2. artic. vñ. §. 3. num. 9. 12. & ſeqq. opinionē.
pag 164. & queſt. 5. artic. 4. §. 2. pagin.
260. cum alijs Doctoribus, vt ſi quis
aſſereret B. Virginis præſeruationem
defendentes Scripturæ contradicere,
hæreticus eſſet, aut faltem in Fide erra-
ret. Ratio AEgidij eſt, quod Sixt. IV.
cum reliquis Pontificibus, & Tridentino Concil.
eius Extrauagantes confirmantibus, damnat, & reprobat hanc
propositionem: *Qui credunt, aut tenent
Dei Ginitricem ab originalis peccati ma-
cula in ſua Conceptione præſeruatam fui-
ſe, hærefis labepollutiſunt: in Regefio, co-
lam. 107. & 110.* At afferere aliquam
opinionem repugnare S. Scripturæ eſt
damnare illam, vt hæreticam; ergo
non minus ab Ecclesia damnatur, qui
diceret piam opinionem S. Scripturæ
eſſe contrariam, ac qui eam aperte hæ-
reticam vocaret. Talem vero cenden-
dum hæreticum ex eo probat, quod
Sixt. IV. dictam propositionem rei-
git, ut falsam, erroneam, & à veritate pen-
itus alienam, per verba illa, reprobat, &
& damnamus, que fidei definitionem
continere, colligit ex cap. damnamus, de
ſum. Trinit. & Fide Cathol. Probat etiam,
quia Concilium Tridentinum declarans
non eſſe ſuę intentionis comprehendere B. Vir-
ginem in decreto de peccato originali ex fa-
bris scripturis defumpto, ſimul declara-
uit piam opinionem eisdem scripturis

non aduersari: vnde dicta q. 95. art. 1. §. 2. num. 7. reprehendit, & abominatur impudentiam hereticorum, qui affirmant Sixt. IV. & Patres Tridentinae Synodi contra S. Scripturam errasse, dum volunt sub illo genere peccati originalis decreto B. Virginem comprehendere. Insuper obseruat dict. q. 2. §. 3. num. 16. & seqq. eum, qui affirmatum sententiam, id est, B. Virginem contraxisse peccatum originale, hæreses notaret, prolaturum assertionem falsam, & in Fide temerariam, non tamen peruersam, aut erroneam, nedum hereticam: quod ex ipso constitutionum Apostolicatum tenore probat, contra Valentiam & Castrum.

Opinio. nempia scripturis plus esse conformem.

211 CONFORMIOREM S. Scripturæ esse piam opinionem, quam opositam defendunt, & probant Catharin. disput. ad Trident part. 1. cap. Refellitur zelus proscripturis, pag. 25. Vvading. in Legat. sect. 2. orat. 8. §. 3. pag. 208. Granad. 1. tom. in 3. part. controu. 2. tract. 1. disput. 3. & tract. de Concept. disput. 3. capit. 1. Aegid. de præsent. lib. 3. quest. 5. artic. 6. §. 2. pagin. 277. Salazar cap. 41. Serranus lib. 2. a capit. 2. ad 5. qui & plures alios referunt; & quamvis non omnes comparisonem expressam inter utramque opinionem quoad fundamentum in scripturis faciant, dubium non est piam prætulisse, cum loca scripturarum, vt pro ea concludentia adducant, & pro opposita in speciem pugnantia dissoluant.

Appella- ri debe- reveri- digna in concioni- bus.

212 PROBATA, & commendat Salazar cap. 43. §. 2. consilium doctissimi Eman. Roder. tom. 1. qq. Regular. q. 57. art. 2. contionatores admonentis, vt doctrinam de præservatione B. Virginis, cum ad populum loquuntur, non appellant opinionem, vt aliqui satis indiscretè faciunt, sed veram sententiam, & verum dogma. Ipse Salazar has propositiones serio affirmari posse censet: *Pia sententia est moraliter certa, & evidens: Moraliter impossibile est, vt falsa existat: Moraliter impossibile est, vt opposita sit vera;* & nihilominus opositam non esse fraudandam nomine opinionis, vt à Pontificibus voca-

tur, quia certitudo moralis admittit opinionem physicam. Idem §. 6. sustinet probabiliter defendi posse sine censura oppositæ, piam sententiam ex consensu Ecclesiæ tam certam esse, vt à parte rei non possit esse falsa. Granad. disp. 3. cap. 30. num. 10. in 5. conclus. ait satis probabiliter dici posse piam opinionem nostris temporibus esse moraliter certam, & evidentem, propter ingens pondus auctoritatis, & rationis. Deinde num. 13. & 14. admittit opositam olim quidem fuisse opinionem, & modo etiam esse comparatione paucorum, non vero absolutè. Fundamentum autem tantæ certitudinis piæ sententiae, vt ei non possit subesse falsum, petit ead. disp. 3. cap. 7. sect. 5. nu. 32. ex eo quod Ecclesia ad celebrationem festorum ducatur motu ita efficacibus, vt falsa esse nequeant, quamvis certitudo tanta non sit, vt non liceat contraria partem tueri. Quam rationem multi vrgēt, præcipue Aegid. de præsent. lib. 3. q. 6. artic. 1. §. 9. num. 63. ex receptissimo principio Theologorum, quos ibi citat, Ecclesiam errare non posse in canonizatione Sanctorum; cuius opositum ferè omnes temerarium, & impium, Lusius vero Turrianus 2. 2. disp. 16. dub. 3. probabiliter hereticum censet. Azor tom. 1. lib. 2. cap. 9. sentit piam opinionem tenendum esse tanquam certam, & veram, quia fidem concernit, & veritates Catholicas, scilicet Summum Pontificem non posse errare in materia Fidei, & morum, canonizatione Sanctorum, & exhibitione cultus publici. Lucerfol. 38. infert ex festo evidenter sequi Conceptionem sanctam in sensu piæ sententiae, & disc. 2. fol. 103. pag. 1. nostram doctrinam ab Ecclesia doceri, quamvis non vt de Fide, vt veritatem certam excluderetur omnem dubium, & opinionem.

213 CONSENTIT prædictis aut Cur operibus noster Vvading. loco cit. & in perposita ratione ad sanctis. afferens piam opinionem leretur nem moraliter falsam esse non posse; contraria eatenus à Summis Pontificibus protegi, ne graubus césuris damnetur: statumque, & terminos, in quibus per Con-

Constitutiones Apostolicas relinquitur, nihil aliud esse, quam tolerationem: Tolle vero (inquit) in secreto, non quia ipsa in sententia probabilis est, (quod nec Pontificum ullus dixit expressè) non quia utilis Ecclesiæ, non quia credulitat i necessaria, non quia populo proficia, non ultrò, & spontaneè, sed tacitis quibusdam de causis. Exiguam eius probabilitatem ait ibid. per impositionem silentij non parū attenuatam. Pię autem opinioni nullum silentium indicatum est, sed prohibita so lum scholastica disputatio publica, & vulgari sermone, ut obseruat Granad. disp. 3. cap. 33 fol. 100. Licet etiam nobis nostrā sententiā pro contione, rationibus, & argumentis confirmare, dummodo opp̄sistam non impugnemus, vt præcipit Pius V. in Reg. colum. 168. nec de ea ali. quo modo agamus, seu tractemus, iuxta decretum Pauli V. colum. 181. Nec prohibetur pię opinionis sectatoribus librorum scriptio, quamvis in eis scholasticè disputent, suam sententiam argumentis confirmant, & contrariam refellant, quia disputatio propriè accepta so lum est illicita in actib⁹ publicis, quo nomine intelliguntur in iure, quæ non permanent, sed transiunt, ut accusatio, iuridica scriptio, & condemnatio, l. actus, C. deferijs, & l. Preuinciarum, C. cod. Actus ipse scribendi libros publicus nō est, liber autem iam scriptus, vel editus à nullo unquam actus nomine appellatus, vel intellectus fuit. Si autem libri scribantur vulgari lingua, potest in eis defendi pia opinio absque disputatione propria, & formalis, contrariæque sententiæ impugnatione, ut doctissimi qui que vñ ipso docuerunt, qui est optimus legum interpres.

Ecclesie declaratio in prima parte eiusdem sententiae

214 DECLARATVM esse ab Ecclesiā piam opinionem esse magis probabilem, magis; tutam supponunt, vel afferunt communiter Doctores, teste Egidio de præsent. lib. 3. q. 6. art. 1. §. 3. num. 13. pag. 292. qui addit §. 7. nu. 43. pag. 299. post Extrauag. Graue nimis, & eius confirmationes, non posse hoc sine integritate negari, cū festi institutio, indulgentiarum concessio, Religionam

fundatio, & alia huiusmodi contineant approbationem exp̄ressam pię opinio nis ad minimum, vt probabilioris. Sole re autem ab Ecclesiā fieri declarationes, non solum de Fide, sed opinionum probabiliorū cōstat multis exēplis; sed illud notissimū est, quod de virtutibus paruu lis in Baptismo infusis sumitur ex Cōcilio Viennensi, Clement. on. de sum. Trinit. & Fide Catbol. & in hoc iudicio, ac decla ratione Ecclesiā errare non posse, cō munis, & certa sententia est à pluribus tradita, quos refert, & sequitur Salazar cap. 43. §. 1. pag. 443. quod amplius ex plicat §. 4. pag. 447. ex Turriano 2. 2. disp. 56. dub. 5 scilicet, Pontificem, cū declarat opinionem aliquam esse probabiliorem in his quæ possint ad Fidē, vel ad mores pertinere, licet res non sit de Fide, nec posse errare in qualificatione huius probabilitatis, nec in ipsa physica veritate, ita numerum, ut quod Pontifex magis probabile censura sua declarauit, non possit non esse à parte rei verum, quamvis ad Fidē non pertineat. Cū ergo declaratio de maiori probabilitate pię opinionis tangat cultum, festi celebrationem, con cessionem indulgentiarū, & plura dog mata de peccato originali, & Incarnationis mysterio, quorum alia ad mo res spectant, alia ad Fidem, infert Salazar Ecclesiā protulisse in hac re iudicium infalibile; & dicto §. 1. pag. 444. illas Caietani propositiones sententia docens Virginem sine originali peccato conceptā continet pietatem, non veram, sed existimatam. Habet pietatem, sed non secundum scientiam: Est tantum sententia tolerabilis: & similes, tanquam temerarias, & scandalosas in Edictis S. Inquisitionis proscribendas, & qui eas asserterent, ad revocationem cogendos esse censem.

Quid Doctiores sentiant, circa definibili litatem piaę opinionis.

215 COMMVNIS sententia est controvēsiā de Concep tione B. Virginis terminari posse ab Ecclesiā per ultimam definitionem de Fi de, contra Canum lib. 4. de loc. Theol. cap.

4. & ib. 7. cap. 3. concl. 4. & lib. 12. cap. 11. & si id aliquando fiat, piam opinionem, & non oppositam definiendam esse, contra *Medinam* 3. p. q. 27. artic. 2. colum. 2. Ita & *Egid.* de *præsent.* lib. 3. q. 8. artic. vñ. 6. 3 pag. 341. cum iam quest. 6. artic. 1. probasset piam opinionem sic veram esse non posset: *Salazar* cap. 43. pag. 455. *Granad.* disp. 3. cap. 32. n. 362. *Aponte in sapient.* cap. 1. num. 4. digress. 2. §. 2. num. 10. & §. 7. immo definitionē expedite probat §. 8. *M. Ant. Palau* in *Defens. Dominic.* cap. 8. num. 2. *Miranda* tract. Lat. q. 27. colum. 1. pag. 635. & colum. 2 pag. 6, 7. & q. 28. concl. 1. pag. 649. & concil. 2. pag. 652. eamdem convenientiam definitionis ostendit: sicut *Vuading.* in *legat.* sect. 2. orat. 9. tract. 10. pag. 236 item *Portet* to. 2. resp. moral. ca-
fu 32. docet instantiam pro definitione esse secundum zelum Fidei. *Bonacina* to. 2. de peccat. disp. 2. q. 1. punc. 3. num. 3. concl. 2. & tract. de *Incarnat.* disp. 1. q. 2. punc. 1. prop. 2. §. An autem. *Ouandus* in 3. d. 3. q. 1. *Scoti*, & q. 3. propria. tit. *Numbae* veri-
tas. *Pitigian*. in 3. d. 3. q. 1. art. 6. concl. 1. pag. 147. *D. Serranus* lib. 1. cap. 1. *Franc.* *Faixa* tomo posteriori *Tentatiæ Compluton* sis tract. de peccat. cap. 11. difficult. 3. num. 4. pag. 535. *Suar.* to. 2. in 3. p. disp. 3. sect. 6. aperie affirmat si per definitionem cō-
trouersia hæc dirimetur, definiendam piam opinionem, nec posse contrariam definiri, cum falsa sit. Quid tanti Docto-
ris iudicium obseruandum est, ne quis fallatur allegatione *Egid.* de *præsent.* lib. 3. q. 8. §. 3. num. 11. pag. 341. dicentis *Sua-
riu*, & *Bellomontanum* mitius loqui, & so-
lum afferere difficultius fore ut Ecclesia
vñquam definiat patrem affirmatiuum;
id enim solus *Vazq.* dixit to. 2. in 3. p.
disp. 117. cap. 14. *Suarez* autem loco indi-
cato constanter sentit solam piam defi-
niri posse, & esse magis consentaneam ra-
tioni, doctrina Patrum, & Ecclesiae auto-
ritati, & tam probabilem, quam intrala-
titudinem opinionis esse potest; contariā ve-
rō nullo vel firmo vel satis apparenti funda-
mento nisi: olim quidem satis probabi-
fuisse nunc autem ut cunque tolerabilem,
& probabilem: *Medinā* falso assertere Ec-

clesiam, vel Pontifices tradere esse pro-
bablem, tantum enim docent non esse er-
roneam, nec peccatum mortale incurere,
qui illam defendunt. Alij Doctores pas-
passim communem resolutionem ana-
pleteuntur.

216 FUNDAMENTVM omnium est, quo definibilitatem alterius partis Funda-
Summi Pontifices satis clarè supponat, menta-
dum circa hanc controversiam varia præcedē
statuant, & præcipiant, quæ obseruari tis resolu-
debeant, quandiu per Apostolicam Sedem tions.
alterapars definita non fuerit, quæ sunt ex-
præsta verba sanctissimi D.N. Pij V. in
Reg colum. 169. quorum similia in reli-
quis Apostolocis constitutionibus le-
guntur; essent autem falsa, si definitio
esset impossibilis. Deinde indubitatum
est ex huius controversiæ decisione pen-
dere veram, & rectam interpretationem
plurium locorum S. Scripturæ, & intel-
ligentiam multorum dogmatum, quæ
sunt regulæ Fidei, quod conuincit ma-
teriam esse definibilem. Solam autem
piam opinionem definitionis capacem
esse ex eo probant, quod sola illa testo
solemni approbata, indulgentijs, & pri-
uilegijs inoueris à Sede Apostolica
commendetur, reuelationibus suadea-
tur, roboretur miraculis, totius ferè Ec-
clesiae consensu adeò firmetur, vt tan-
quam à diuini spiritus inspiratione pro-
fecta animis se insinuet, & ad pīlsimam
credulitatem alliciat.

217 QVÆ tot, ac tantæ persuasio- Eſſe pī
nes altius à Theologis perpensæ, & ex-
opinione
Etius discussæ in eam illos cogitationē in statu
deduxerunt, vt iudicauerint piam opi proximo
tionem præterquam quod sola definiri ut defi-
possit; in eo iam statu reperiti, vt proxi-
mè expedita sit ad vltiūnam definitionē,
nec deesse aliud, quam Romanæ Sedis
placitum ac decretū, unde nobis (vt Ter-
tullianus olim scripsit) auctoritas præfi-
et. Hanc proximam definibilitatem sa-
tis insinuat *Suarez* ubi supra cum alijs Do-
ctoribus citatis, expressius autem *Valen-
tia* verbo tenus num. 191. relatus,
& illi auctores, quorum meminimus nu-
206. *Vuading.* d. orat. 9. §. 5. num. 24.
pag. 206 & §. 9. n. 59. pag. 288. & *Salaz-*

zar cap. 43. §. 6. cui hunc titulum apposuit, dicta sententia est ultimò disposita ad definitionē. Totius verò probationis nervum copiosè antea traditū, ad hęc pauca redigit pag. 455. Ut aliquid dogma sit proximè definibile, tantum requiritur cognitio, & deprehensio alicutus medijs infallibilijs, ex quo certò cōstet, illud esse reuelatum à Deo: hęc assumptio difficultate caret: Sed eiusmodi est sensus Ecclesia p̄fatis indicijs scilicet Sedis Apostolicā declaratio-ne, cultu, indulgentijs, &c.) ac documentis proditus, & contestatus: hanc propositio-nem probauerat pag. 448. ex eo quod Ecclesia sit columna, & firmamentum ve-ritatis 1. ad Timoth. 3 nec tota falsitati alicui assentire possit; totam autem ali-quot dogma amplecti tunc verè dicitur, cūn ita fideles in eo conueniant, vt pauci (qui re p̄ceptu pluriū pr̄nulis affi-mari possunt) dissentiant, & ait constantē do-ctrinā inter Theologos esse totā Eccle-siam non mathematicè sumptam, sed moraliter, in te ad Fidem spectante, de-cipi non posse. Hinc infert conclusionē: Ergo p̄e sententiae nihil deejt, vt proximè definitionem accipiat. Hic est huius aucto-ris discursus, qui latius apud ipsum legi-perest, & aliorum in hac re quasi quod-dam compendium videtur.

213 EX quo vltērīū Doctores col-Possē piā ligunt Summum Pontificem absq; Cō-opinione cilij conuocatione posse ad hanc vltimā fine Con definitionē procedere, & eam seipsa de-cilio defi cathedra pronuntiare. Quod non solum suadent ex summa potestate, & infallibi-li Dei assistētia, quę residet in successore Petri, cui, & non Concilio dictū est, Tibi dabo claves regni c̄lorum, Mat. 16. &, Ego rogavi pro te, Petre, vt non deficiat Fides tua, Luc. 22. sed etiam ex ipso huius cō-trouersię statu, quę tot disputationibus, libris, manifestissimo fidelium plausu adeo est illustrata, vt maioti discussione nec examinari posse videatur, nec indi-gere. Nō est, cur commoneatur Orbis terra-rum (ait noster Vvading. d. orat. 9. tract.

Ratio ex Vua-dingo. 10. §. 9. n. 5. 8. pag. 288) quare inquietē-tur Sedes Episcoporiū, non est ob singulares vi-res, quorū, & numerus exiguis, & rationes compta, & fundamenta manifesta, un-

versa conuocanda Ecclesia. Totius Occiden-tis congregandi nē Episcopi, & qui in Oriente sunt Pontifices accessendi vniuersę quippe Bernar. Ecclesię negotium est, non vnius perso-næ, vt de paucis hominibus, vel contra pau-corum placitum ferant sententiam? Ad hoc conuocandi vniuersi Prelati, vt quod iam iustis inutiliter examinent? Hęc & alia eiusdē generis ibi prosequitur; cum ante an. 57. pag. 287 recensuisset vetera, & recērio-ra exempla definitionis multorum dog-matū facta à solis P̄tificib⁹ sine Cō-cilio generali. De qua re legendus S. Thom. q. 10 depetent art. 4. ad 13.

219 EISDEM vestigijs insitit P. Ex Sa-laz. d. S. 6. pag 455. his verbis. Ex his, lazar. quę §. 5. tradidimus liquet, Patres in Concio-nib⁹ aliis suis suffragijs prestat, nisi Ecclæ, (cuius vocem portant,) communiorē sensum aperire, declarare, ac testari, & in hac tantum declaratione sententiana definitiū habent. Quapropter si de isto sensu Ecclesiæ aliunde certò confiterit, nullus omnino est usus, aut necessitas Concilij. Cūm igitur iste, quem hac tenus auctoritatem sensus Eccle-siae communior circa originalem B. Virginis iustitiam sit notus, atq; compertus, vt de illo addubitate non liceat, euocatio Concilij effe penitus superuacanea: quandoquidē res illa, de qua Patres in Synodo sententiā dicere, & iudicium ferre oportebat, ante ipsorum deci-sionem decisa, & ante eorundem iudicium præiudicata est. Haec tenus ille.

Illatio ex dictis, & epilogus totius Articuli.

220 CONSTAT ergo ex instan-tijs toties apud Sedem Apo-stolicā repetitis, eruditissimorū cōsilio suscep-tis, maxima auctoritate peractis, & ab ipsa sancta Sede singulat̄ benigni-tate admisis-s, Ecclesiā p̄e opinioni non solum aperit̄, sed etiā impēsē fauere. Siue enim Ecclesiā nomine fidelis Christi ḡtegē intelligas locis dispersum, & Fide congregatum; vnamimē suum in hac ve-ritate per huiusmodi instantias patefacit consensū: siue Ecclesię totius caput huic mystico corpori presidēs; dū sibi instari & proprijs fauoribus advltimā definitio-nē vrgeri, nō modō patitur, sed probat,

& laudat, fatorum exhibitionem adeo certam facit, ut quo sensu à Virgine & puritatis assertoribus excipiuntur, à se confessos haud dubiè confirmet.

*Omnium
fundamen-
torum
enumera-
tio.*

221 QVARE hucusque in Sedis Apostolicae patrocinio proponendo, & explicando veritati, quoniam quod nostræ defensioni satis est attigisse videatur, æquum est ad vteriora progredi, & aliquando manum tollere de tabula. Sed excuset longiorem scritptionem rei magnitudo, immo Summorum Pontificum erga piam opinionem tam incelsabile studium, quod amplissimam materiam, & nunquam exhibendam suppeditauit. Hoc enim est unicum, ac inconcussum robur, quo titulu IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS tueri conamus, nec aliud tot paginis agere stu-

duimus, quam ostendere velle, IMMACVLATAM CONCEPTIONIS B. VIRGINIS MARIE AB ECCLESIA CATOLICA COLI. Id octo præcipuis fundamentis stabiliter curauimus: quorum primum fuit, *Facti institutio*, & *confirmatio*: Secundum, *Divina officia*: Tertium, *Religionum approbatio*: Quartum, *Indulgentiarum concessio*: Quintum, *Reuelationes*: Sextum, *Miracula*: Septimum, *Fidelium consensus*: Octavum, *Instantia pro definitione*. Si verum est Deum sui in terris Vicarij ministerio toutes amabilis tituli IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS usum nobis concessisse, eius abolitionem non erit cur timeamus: *sine penitentia enim sunt dona Dei*, teste Apostolo ad Rom. 11.

ARTICVLVS TERTIVS.

Omnis, & singulos piæ opinionis defensores in reali, legitima, & pacifica possessione esse colendi, honoriandi, & liberè profitendi mysterium præseruacionis Beatissimæ Virginis Matris Dei à peccato originali sub expresso nomine, & titulo IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS in officio diuino, sacris Concionibus, Votorū, & Iuramentorum emissione, & quomodocumque voce, & scripto in actibus tam publicis, quam priuatis, respectiuè: Nec super hac revolutione prætextu inquietandos, aut perturbandos; sed à quolibet competenti iudice, ex officio conservandos, & manuteneandos.

Aduersarij adfarrum contentiosum deducunt. CVM non ignorarent *Immaculatae Conceptionis* aduersarij, quam difficile, & arduum negotiū falsi ciperent, & sibi omnē viam per impositionem silentij præclusam ad reuocandum in lucem opinionem, quæ sine scandalo à fidelibus audiri nō potest, sapienter experti essent, rationes, & argumen-

ta, quæ iniuncta ab eis iudicabantur, non solum facillimè à Theologis disoluvi, sed post Apostolica piæ opinioni patrocinantia decreta seipsis concidere: iudiciabilem strepitum Theologicæ causæ admiscere conati sunt, ut exturbulentia, in morem angillas pescantium, compendium aliquod captaret. Quare proposi-

tis firmissimis ex Theologica doctrina
fundamentis, iuridica, & forensia (quod
minime oportebat) eruere cogimur, ne
Immaculatæ Conceptionis titulum Eccle-
siastico, & Civili iure, ut ex nostro Re-
gistro apparet, subnixum, pluribus mo-
dis impugnari, quām defendi posse exi-
stimetur.

Possessio. 2 I GITVR aduersarij à scholis
ad tribunalia controuersiam transferen-
tes, id in primis curarunt, ut quāstic co-
stitui vñ lere se se pro possessoribus lactarent, vt
lunt. nos ad ordinaria, & prolixa iuris reme-
dia recurrere compellerent: ita enī in col.
11. initio posterioris libelli loquitur: De
titulo Immaculatæ tribuendo. Beatissimæ
Virgini, non autem Conceptioni, decrevum
extat S. Romana Inquisitionis, &c. pro-
prios sensus religionis specie velantes;
vt qui spectaculorum gradus templo
subiecit, ne leges patrias violate putare-
tur. Sed revera non possessores, sed pa-
cificæ, & legitimæ possessionis facto, &
non iure, turbatores esse, & summarissi-
mo iudicio repellendos, conspicue
demonstrabimus, quo nihil excogitati
valet ad causam euidendam expeditius.

*Vis pos-
sionis.* 3 QVIS enim nescit, quām dispa-
tione sit in iudicio, qui possidet
rem controuersam, ab eo, qui possiden-
tem in indicium trahit? Possessor eius
est, possessoris aduersarius actor: ille
immanis ab onore probādi, sola se pos-
sessione defendere potest, incumbit
quippe rei, non actioni, & plus iuris cō-
sequitur in retinendo, quām actor in
agendo; hic probationū onus in se reie-
ctum subit, quas afferre debet certas, &
concludentes. Rota in Roman. fideicom-
missi coram Remboldo, decis. 302. num. 2.
apud Ludovic. Postium, quem, & auto-
res ab eo allegatos, tract. de Manuten.
Observat. 1. a nu. 1. ad 29. consule de hac
communi, & indubitate doctrina. Qua-
propter cū aduersariorum consilium
non obscurè appareat, videamus, quām
personam sustinere sit nostrarū partiū,
& viri pro reis, att actoribus, possesso-
ribus, aut possessioni contradictoribus
habendi simus: nam in controuersia de
possessione, prius pronuntiandum esse,

uter possidat, constat ex l. exitus 35. D.
de adq. poss.

Titulum Immaculatæ Conceptionis ex
earum rerum genere esse, quæ in posse-
sionem venire pos-
sunt:

4 POSSESSIO propriæ est rei corporalnis detentio. Theophilus in
situ de interd. est enim dicta à pedum po-
sitione, Tusbus to. 6. ver. possessio, concl. possunt.
400. na. 1. sive ut Vvēsembe. in Paratitl.
explicat, quasi sedis positio, quod in re
possessa sedē ponantur. l. 1. D. de adquir.
poss. Incorporalia, quia teneri nequebit,
propriæ non possidentur, sed quādam
tautum iuris interpretatione, l. 3. eod.
tit. ubi glof. l. sequitur 4. §. Si viana, D. de
surpationib. Sicut sacra, & religiosa,
quia extra commercium sunt, quamvis
tangi possint, possideri contra leges nō
possunt, sed solū detineri, l. qui vnu-
tas, D. de adquir. poss. l. longa, ubi Glof.,
D. de mort. infer. Nihilominus tamen re-
tēm incorporalium datur, quasi possessio,
quæ idem operatur, quod possessio pro-
priæ dicta circa corporalia. Salvi. Tiber.
in pract. lib. 2. cap. 7. num. 2. Pacific. de
Salu. interd. insp. 1. cap. 6. nu. 26. Tusbus
concl. 447. na. 1. & communis. Et licet
particula quasi importet quandam di-
minutionem, hoc magis pertinere vide-
tur ad abusum vocis, attenta prima im-
positione, quām ad discriminē rei signi-
catæ. Vnde aliquando nominatur sim-
pliciter possessio rerum incorporalium
absque adiuncto quasi. Castill de usfr.
cap. 12. num. 11. Pestius Observat. 10.
num. 8.

5 HINC est, eadem omnino iu-
dicij forma defendi, conseruari, manu-
Exemplis
teneri, quasi possessores cuiuslibet iuris probatur
rei incorporeæ, quia possessores propriæ
dicti. Datur enim manutentio non solū
existēti in quasi possessione iurisdictio-
nis exercendæ. Aretin. in §. Retinende,
num. 2. versu 4. competit, instit. de interd.
Marchef. comment. in rubrit. de comm. ap-
pellat. in possess. par. 1. §. 1. num. 11. Rota
apud Pacific. de Salu. interd. decis. 39. nu. 1.

Coccin. decif. 26. num. 1. & decif. 354. sed etiam, quod ad rem nostram magis accedit, non negatur manutentio Ecclesiae in quasi possessione faciendi processione, Rota recente. decif. 533. num. 1. par. 1. celebrandi Missas solemnes, & deferringi sanctiss. Sacramentum in ipsius festiuitate, & per octauam. Caualer. decif. 589. in princ. habendi sedilia, & sedendi in Ecclesia in eminentiori, seu alio loco. Giouag. conf. 8. num. 12. lib. 2. Grat. discept. forens. cap. 110. num. 16. & seqq. Rota in Pambilon. iur. sed. coram Manzando decif. 117. apud Pottium, qui hæc, & similia exempla diligenter recenset dicta obseruat. 10. à num. 9. ad 39.

Applica 6 NVLLVM itaque dubium relinquitur, eos, qui modò vtuntur titulo *Immaculatae Conceptionis* in recitando, psallendo, concionando, scribendo, & quauis alia actione priuata, vel publica, si de eorum quasi possessione constet, præsentissimo, & efficacissimo iuris remedio protegendos esse, vt quoscumque alias legitimos, & propriè dictos possessores, & eo vrgentiūs, quò est materia grauior, & auctoritatem Ecclesiae respiciens in cultu diuino instituendo, indulgentijs concedendis, religionibus approbandis, alijsque maximi ponderis statutis præcedenti Articulo expensis. Quare absque vila restrictione possessionis nomen deinceps adhibebimus, vt triusque iuris de legitimis possessoriis doctrinam, secundum ipsa iura, & receptissimam praxim, nostræ causæ adaptantes.

Assertores Immaculatae Conceptionis realem facti possessionem habere in predicti tituli usu.

Possessio 7 INTER possessionis species à Iurisconsultis numeratas, illa *Civili*, præ ceteris ad nostrum institutum spectat, qua possessio diuiditur in *Civilem*, & *Naturalem*, desumpta ex l. clam possidere, s. Qui ad riundinas, D. de adquir. pos-

sess. l. possessionem 29. cod. tit. l. nemo 10. C. cod Vtraque à Doctoribus eodem fere sensu, & verbis explicatur, sed expeditissime à Vesembet. in Paratiti. hoc modo. Possessio Ciuilis iure, naturalis in facto detentionis vertitur: quare utraque in verâ, & iusta possessione concurrit, quæ id est partim in iure, partim in facto consistere dicitur. Et communis sententia secundum Couarrub. init. 2. par. prælect. cap. possessor, de reg. iur. n. 3. Tusch. dicta concl. 400. nam sine iuris efficacia non possessio esset, sed circumuentio contra ius; quod tamē solùm possessionem non facit, sed necessaria est actualis rei apprehensio, l. 1. D. de adquir. poss. ubi interpretes, Bald. consil. 493. Has duas species, seu partes integrantes vnius iustæ, & perfectæ possessionis concurrere in nostro casu ostendendum est, prius de Naturali, postea de Ciiali.

8 CONSTAT autem ad possessionem naturalem (nisi abusiue accipiatur) requiri detentionem cum affectu, & animo possidendi; animo enim, & corpore possessionem adquirimus, l. quemadmodum 3. l. si quis ante, 10. d. tit. l. ferè 196. de reg. iur. Theophil. inst. tit. per quas personas nob. adq. &c.

9 POSSESSIO ergo naturalis, cum in facto consistat, optimè probatur ex facto ipso, vt loquendo de quasi tur pripossessione incorporalium docet Rota mò possedit. 84. num. 6. apud Iul. Vivian. post sessio tract. de iure patron. per exercitium scili. tui. immet, vel actum corporalem, in quo illud macula ius repræsentatur. Abb. in cap. cum Ecclesiæ Sutrina, num. 2. de caus. possess. & propriet. Bald. in l. 2. num. 10. C. de seruit. & aqu. Hi actus in usu tituli *Immaculatae Conceptionis*, innumeri sunt, & manifestissimi. Recitatio officij iussu, & auctoritate Sedis Apostolicæ ordinati, in quo nominatur *Immaculata Conceptionis*, & nunquam post Sextum IV. in Ordine Minorum intermissum est, colam. 218. Regesti, in Obseruat. nec post Concilium Tridentinum, in Ecclesia Cathedrali, & diocesis Granatensis, col. 678. Professio, quæ emittunt Moniales ab amore, & seruitum Domini, & *Immaculata Conceptionis*,

Quid re
quirat
possessio
facti.

Eccl. colum. 129. Vota omnia, & iuramenta Communitatum emissa à conuocatis more solito, ut patet ex decreto Vniuersitatis Complutensis, colum. 336. & alijs omnibus: nec melius probari potest Communitatem aliquid possidere, quam ex actu vniuersaliter in congregacione exercito, Pont. lib. 2. de spol. cap. 14. nam. 129. Postius Observat 36. num. 9. Librorum scriptio, & impressio cum legitimis approbationibus, & facultatibus, in quibus *Immaculata Conceptio* elucidatur, & defenditur, ut patet ex Artic.

1. Publica eiusdem tituli pronuntiatione in sacris concionibus, & ad musica instrumenta in templis. Inscriptio, sculptio, & affixio præfati tituli ante fores templorum, & in frequentissimis ciuitatum locis, colum. 479. Erectio altarii, facellorum, & basilicarum ad honorem *Immaculatae Conceptionis*, colum. 614. & seqq. Hæc omnia animo possidendi, & possessionem conseruandi fieri euidens est, cum sub iuramentis comprehendantur ipse assensus, colum. 362. 372. &c. & constantissimè defensa semper fuerit huius mysterij veneratio contra quoscumque perturbatores, de quo vide *Res gestam*, à colum. 283. & deinceps.

10 ADEST etiam nobis validissima mailla, & liquidissima probatio accessus, & inspectionis ocularis ipsius iudicatione Sæcis, seu principis, scilicet Summi Pontificis, quæ probationes omnes superat. Tuscb. consil. 418. nu. 33. Eug. consil. 47. num. 21. lib. 1. Thomat. decis. 50. nu. 418. decis. 229. nu. 3. par. 4. Mazol. consil. 91. num. 10. I. comparationes, §. Omnes auctoritate, C. de probat. & omnis probatio vincitur, si aspectus contrarium testificetur, Rota post 1. volum. consilior. Farinac. decis. 70. nu. 4. Dc Paulo V. sic legimus apud Vvading. in legat. sect. 2. orat. 8. vbi Regius Legatus ad eundem sanctissimum locum loquens: *Ecclesia* (inquit) honorem *Immaculatae Conceptionis* approbavit, dum templo construxit, quorum, præter cetera, que in ipsa sunt urbe, unum frequenter videt, & laudat Tua Beatus in tuo illo delectabilis monte *Tusculano*, quod in ipsa fronte suam habet inscriptionem, *VIRGINI*

MARIÆ SINE ORIGINALI PEGACATO CONCEPTÆ SACRVM, quod, & tunet ipse tu sententia approbasti. & tua Curia magnates magnopere commendant. De Urbano VIII. & historie, & numismata testantur, an. 1626. templi *Conceptionis* primam lapidem iecisse. Vide *Res gesta*, col. 629. & 635. & Artic. 2. num.

11 QVI possessionis actus aduersariorum consensu, vel non resistentia firmantur: est enim in quasi possessione ex cœser incorporalium necessaria scientia, & paſu aduentientia contrariae partis, l. 1. & 2. C. de sarsorū seruit. & aqua, vbi Bald. num. 10. & 12. Menoch. consil. 612. num. 16. Pont. despol. lib. 2. cap. 16. nu. 169. Peregr. de Iure Fisci, l. 8. num. 40. Secc. de indic. l. 2. cap. 6. n. 446. & plurimi alij apud Post. obser. 40. n. 6. Qui modo titulum *Immaculatae Conceptionis* impugnant, quomodo cum Sixtus IV. eius festum, & officium instituerat, & in tota Ecclesia recipiebat, iuridicè non reclamabant? quomodo sententiam Pontificis aduersus impugnatores latam solis priuatis scriptis, quæ possessionem potius comprobant, declinare volebant? Et quando Conciliū Tridentinum, pluresque Summi Pontifices Sixti Extraugantes confirmarunt, quid protestati sunt, aut exceperunt, nisi quod libenter agnoscimus, & Sedes Apostolica declarauit, eorum opinionē non damnari? Denique cum Gregorius XV. prohibuit celebrari festum alio, quam *Conceptionis* nomine, nonnè vt Ecclesiæ filios decebat, consenserunt? cur tunc non petebant indifferentiam nominis *Conceptionis*, declarari? tantum enim silentij impositionem pro ipsorum inter se colloquijs relaxandam curauit. Desinant ergo iustissimam possessionem turbare, quām nè introduceretur, efficerre nullo modo potuerunt; immo illius priuilegij obtentione amplius roburrunt: nam possessio, quæ colligitur ex rescripto iudicis ab aduersariis procurato, malorem inde firmitatem accipit, Menoch. consil. 612. nu. 9. Rota decis. 165. num. 2. apud Postium post tract. de Manut. & recent. decis. 323. nu. 1. pa. 3. Nec allegare possunt se consensisse in cul-

tum Conceptionis, non verò Immaculatæ Conceptionis; quia ipsi fatetur in priori libello supplici, nu. 1. colum. 7. & in poster. nu. 10. colum. 11. apud piæ opinionis assertores idem valuisse Conceptionem, quod Immaculatam Conceptionem: vnde possessio facti, quam modò stabilimus, etiam ex ipsorum confessione indubitata est, & hęc sufficit ad effectum manutentionis, ut dicemus num. 20.

Assertores Immaculatæ Conceptionis habere similiter possessionem Iuris, sine Civilem, qua legitimè prædicto titulo vtuntur.

Proba-
tio posses-
sionis ci-
tilis.

12 CIVILIS possessio, cùm de naturali constat, efficacius probari non potest, quām per authentica instrumenta, & scripturas, seu rescripta, & constitutiones Principis, quæ in terminis concedant ius, vel actum, de quo cunctoueritur. Vide Postium, & ab eo citatos obseruat. 19. Nec admittitur in iudicio manutentionis impugnatio, aut redargutio scripturarum, nisi ex evidenti falsitate, de quo idem Postius obseruat. 70. num. 1. quod addimus propter aduersarios, qui in poster. libel. num. 37. col. 22. gloriātur, se non recurrere ad Bullas adulteratas; demonstrent ergo aliquam eidētem falsificationem in nostri Regestis instrumentis; alioquin quoad manutentionis effectum, eos causa cadere necesse est.

Cultus.

13 ITAQVĒ omnes possessionis actus, qui ab assertoribus piæ opinionis circa Immaculatæ Conceptionis titulum exercentur, legitimis Sedis Apostolicæ decretis nituntur. Recitatio officij, quod à Sexto IV. emanauit, concessa est in Bulla Cum præexcelsa, colum. 47. Reg. & specialiter pro Ordine Minorum à Pio V. & alijs Summis Pontificibus, colum. 219. defensa quę est contra impugnatores in Extrauag. Graue nimis ab Alex. VI. Concil. Trid. Pio V. Paulo V. & Gregor. XV. confirmata, ibid. colum.

109. 117. 161. 166. & sequentibus.

14 CONFRATERNITATES
titulo Immaculatæ Conceptionis creætæ habent Apostolicam approbationem ex diplomate Adriani VI. colum. 144. adiunctis constitutionibus D. Cardinalis Ximenij auctoritate roboratis, col. 153.

15 MONIALIVM religio insti. Religio. tuta est virtute Bullarum Apostolicarū Innoc. VIII. & Iulij II. sub aduocacione Immaculatæ Conceptionis, col. 113. &

124.

16 TEMPLORVM constructio. Templa. nem cultui præseruationis B. Virginis dedicatorum à Romanis Pontificibus approbati, constat ex proximè dictis, num. 10.

17 VOTA, & iuramenta titulum Vota, & legitimū habent, tum ex antiqua consuetudine, tum ex iudicio Vniuersitatū, ta. Episcoporum, & S. R. E. Cardinalium, in Registro colum. 323. 339. 346. 371. 657. 660. & pluries alibi. Horum votorum nuncupationem latè defendunt Vvading. 11 legat. sect. 3. orat. 12. pag. 399 Portel in resp. moralib. casu 32. & alij quām plurimi. Hęc sufficiente probacione possessionis; multis ut in re compertissima omissis.

Assertoribus Immaculatæ Co-
ceptionis in toto Iuris rigore
competere Mandatum de ma-
nutenendo confessim expediendo
priusquamquidquam aliud de
hac contiouersia cog-
noscatur.

18 MANUTENTIÖ, siue Man-
datum de manutenendo est Quod sit iudicium possessorum suinmarium, exti- or- manutē- dinarium, & exequitium, quo quis in ea posse- 110. sione, in qua repertur, tenetur. & conser- vatur. Ita DD. à Postio allegati obser- uat. 2. num. 19. & 47. & obseruat. 3. nu- 24. &c. Paratum fuit hoc remedium prōptissimum à Iure, ne inter plures de- cius.

eiusdem rei possessione contendentes grauissimæ contentiones, & rixæ oritur, quæ ad vulnera usque, & cædes proptedi possent: nec enim dubium est, legitimum possessorum tueri se contra turbatores posse propria auctoritate, & ad opus de facto etiâ de facto se opponere, l. meminerint, C. unde vñ, Canaler. decis. 475. n. 2. Monat. decis. Lucens. II. Roderic. de ann. reddit. l. 1. q. 17 sub n. 47. Farinac. de homicid. q. 123. n. 174. Rota recent. decis. 670. num. 1. par. 4. Sed quia extradi-
cialis defensio his, quæ diximus, periculis subiacet, magnique interest posses-
soris se in possessione continuare, habet
paratum remedium iudiciale manuten-
tionis, quo & quieti publicæ, & vnius-
cuiusque iuri consulatur.

Cautela
in peten-
da manu
tentione

19 VALDE tamen obseruandum est hoc mandatum possessorum expedi-
ti lite pendeinte super negotio principali, & esse quoddam Interim, donec causa in iudicio plenario terminetur. Menoch.
de recip. in prælud. n. 24. & seqq. Cagnan:
l. in pari, num. 6. D. de reg. iur. Vide Postius
obseruat. 3. nu. 38. immo non id agi hoc
iuris remedio, vt constet, quis sit posses-
sor legitimus; sed quis debet esse in pos-
sessione, dum causa deciditur. Conarrub.
præt. quest. cap. 17 sub n. 4. vers. septimod
est. Capio. decis. 13. n. 1. decis. 55. n. 1. & 6.
Christoph. Paz de tenut. c. 3. n. 12. cap. 10.
num. 12. cap. 40. nu. 37. ex l. officium, D.
de rei vindicat. l. adquiritur, D. de adq. rer.
domini. Rota decis. 444. apud Post. num. 3.
Sub his terminis pœnæ opinionis assertio-
nes ad possessorum non recurrimus nul-
lam enim litem pendentem habemus,
sed indubitatâ possessionem circa usum
tituli *Immaculatæ Conceptionis*; solum ex-
ego petimes manuteneri contra turbato-
res, nec iudicium manutentionis litem
supponit, sed est ordinatio conservatio-
nis in eodem statu. Barz. decis. 71. n. 39.
& 40. Lanceb. de attent. par. 1. cap. 3. num.
143. Rota decis. 618. num. 4 par. 1. Vn-
de hanc causam defensari non gerere
se debet pro spoliatis, quamvis sub pra-
texu asserti decreti aliquid ab aduersa-
riis innouatum fuerit. Tuscb. v. Manutent.
concl. 79. num. 1. Cancer. variar. resolut.

cap. 4. num. 91. Laderch. consil. 95. num. 2.
Ant. Fab. Codic. fabr. l. 8. tit. 4. def. 9.
Barz. decis. 47. num. 9. & 10. Put. decis.
198. nu. 4. lib. 1. Rota diu. decis. 99. nu. 1.
par. 1. & 8. in recent. decis. 140. n. 3. decis.
677. in fin. par. 2. qui enim iudicis offi-
cium implorat, vt turbatorem suæ pos-
sessionis expellat, possessionem non
amittit, Boccat. de interd. uti possid. cap.
2. num. 10. Rota diu. decis. 81. nu. 2. par. 1.
& apud Post. decis. 554. num. 33. & decis.
605. num. 3. cum possessio civilis con-
seruetur solo animo, quamvis solo animo
non adquiratur, Guido Papa decis.
629. num. 4. Alex. consil. 33. ponderaris,
in fin lib. 3. ex l. si quis vñ. D. de adq. posses.
l. id apud se 143. de verb. signif. immo &
naturalis, §. Possidere, ver. quin etiam,
instit. de interd. Aretin. §. Retinenda, n. 1.
& 7. Inst. eod. Rota decis. 554. num. 37.
apud Postium, post tract. de Manut. quem
possidendi animum declarat, qui con-
queritur se in possessione turbari. Gio-
vagn. consil. 9. num. 77. l. 1. Rota diuers.
decis. 317. nu. 2. par. 2.

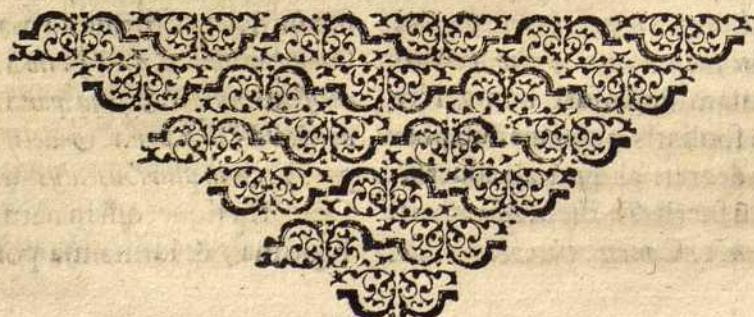
20 COMPETERE ergo nobis ma-
nitentionem extra controversiam est, Proba-
tio. cum nihil aliud in hoc iudicio attendatur,
quam sola, & simplex possessio, vel
quasi, immo etiam nuda detentio, & so-
la facti insistentia, vt innumeris Docto-
ribus, & decisionibus citatis resolut
Postius obseruat. 15. num. 18. Factum ve-
rò ipsi aduersarij in suis libellis fatetur,
principiæ num. 1. 14. 4. & 46. ex quibus,
& alijs locis constat eos agnoscere con-
sensum vniuersalissimum in ysu tituli *Im-
maculatæ Conceptionis*, quem impugnant.
Hi ergo libelli, si authenticè præsenten-
tur, possessionem probant, quia ex actio-
ne intenta per aduersarium, & ex verbis
libelli, seu petitionis, enuntiantibus pos-
sessionem, vel quasi, etiam vt inustam,
& illegitimam, possessio facti stabilitur
sub sufficienti forma ad manutentionem,
Giovagn. consil. 8. n. 145. lib. 1. Rota diuers.
decis. 80. num. 1. & seqq. par. 1. & in recent.
decis. 225. n. 1. par. 1. & decis. 525. nu. 2.
par. 2. & in pluribus alijs decisionibus. A
fortiori vtique, qui in naturali, & ciuili
legitima, & iustissima possessione su-
mus,

mus, manuteneri debemus: nec hoc minus certum est, quam certa, & evidens est ipsa possessio.

Decretū assertum non obstat. 21 OPORTET verò de medio tollere obstaculum asserti decreti, non quia possessionem interrumpere potest; (id enim nec timemus, nec suspicamur,) sed ne impedit iudicium possessorij summariū: actus enim, & possessio recenti, & qua deserunt occasionem liti, non sunt habendi in consideratione ad obtainendā manutentionem, ait Postius obseruat. 17. n. 44. permultis citatis. Et antiquior posses-
sio manuteneā est, recentior verò, nisi constet de titulo, reiicienda tanquā tue-
batua, & clandestina. Bald. consil. 10. In
questione, in fin. lib. 5. Alex. consil. 110. Vi-
siss acutissimis, in princ. l. 1. Postius obseruat.
71. num. 1. 2. 3. & seqq. cum propè infinitis Doctoribus. Preferri etiam debet,
quæ habet titulum meliorem, seu iustiorum Tuscb. ver. interdictum, concl. 286.
nu. 23. Addit. ad pract. Pap. in for. lib. pro-
turb. poss. ab Glos. bodie, in verb. uti possi-
detis, Post. dicta obseruat. 71. nu. 113. Cum
ergo titulus, quo se aduersarij tuerintur,
& recentior sit, & vehementer de subrep-
tione suspectus, ut Art. seq. probabimur,
perspicuum est, quando nihil aliud opini-
oni piæ, & Immaculatae Dei Genitricis
Conceptionis tot legitimis decretis subsi-
stenti concederetur, beneficium manu-
tentioñis negandum non esse.

22 SPECTAT autem manutentio-
De iudi defensorum tituli Immaculatae Concep-
tionis manu nisi præter Summum Pontificem, qui est
tentio- iudex causa principalis: apud eundem
nis. quippe de possessorio, & proprietate
cognosci debet. Clar. in §. Peudum, q. 90.
vers. quæ quidem opinio, Tuscb. in verb. In-
dex, concl. 454. nu. 19. Seac. de sent. & re-
tudic gl. 14. q. 19. nu. 114. Rota decis. 666.

apud Postium, nu. 4. ex l. nulli, C. de iudic.
Glos. in l. exitus, verb. queratur, D. de adq.
posse. Ad Episcopos etiam, & prælatos
superiores, aliosque Ordinarios locorū,
& hæreticæ præ uitatis Inquisitores: his
enim iudicibus à Paulo V. Bulla incip.
Regis pacifici, 6. Jul. 1616. col. 178. Regest.,
& in decreto ciudem Sanctissimi, edito
31. Aug. 1617. col. 182. item à Greg. XV.
in nouissimo decreto 24 Maij, 1622.
col. 186. auctoritas amplissima concessa
est procedendi, inquirendi, & seuerè
animaduertendi, si quis quoquis modo con-
trauenerit Apostolicis Constitutionibus
de Conceptione B. Virginis: quas Consti-
tutiones proculdubio frangit quicunque
impedit liberum usum tituli Immaculatae
Conceptionis in posteriori Extravaganti
Sixti IV. à prædictis Summis Pontifici-
bus. approbatum, & sub grauius mis-
pœnis aduersus impugnatores defen-
sum, col. 110. Reg. & infra in tract. Apolog.
num. 62. & 63. Competens enim iudex
manutentioñis est ille, in cuius territo-
rio accidit possessionis perturbatio, l.
unica, C. ubi de posses. agi oport. glos. in l. si
coloni, C. de agric. & Cens. lib. 11. in verb.
succurri, cap. sanè, &c. ubi glos. in verbo con-
tra possessorum, de foro compet. Menoch. de
retin. remed. 3. num. 316 & seqq. Ordina-
rij ergo, & Inquisitores (nisi ad sit specia-
lis inhibitionis causa, de quo Postius ob-
seruat. 6. d. n. 39. ad fin.) manutentioñis
remedio assertoribus piæ opiniones sub-
venire possunt, motu proprio, vel ad par-
tis instantiam, ut res exigat, ex eod. obser-
uat. 5. n. 1. & 2. semper tamen ex officio
processisse dicentur, quia intentans mā-
datum de mariutenendo implorat iudi-
cis officium, Menoch. de retin. remed. vlt.
n. 6. Capyc. decis. 13. n. 2. & decis. 96. n. 10.
Barz. decis. 47. n. 9. Laderc. cons. 95.
sub num. 4. Benint. decis. 79. num. 4.

ARTICVLVS QVARTVS.

Assertum decretum nomine sacræ Congregatio-
nis sanctæ Romanæ, & generalis Inquisitionis cir-
cumlatum, quo dicta legitima, & pacifica possessio
tituli IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS tur-
batur, ob plurimas, & urgentissimas rationes sub-
reptitium videri, ac pro subreptitio, quandiu eius le-
gitimas iuridicè non constet, habendum esse: nec vl-
lam vim, aut effectum, sub forma, & circum-
stantijs, quibus modò proponi-
tur, sortiri posse.

*Quām
firūa pos-
sessio in-
terturbe-
tur.*

TO T, ac tantis iuridicæ, & le-
gitimæ possessionis instru-
mentis, probationibus, actibus, exerci-
tijs, vigore Pontificiarum constitutio-
num, iudiciorum, priuilegiorum, decla-
rationis que à Concilio Tridentino fa-
ctæ, subsistentibus, retentis, longa, & in-
terrupta consuetudine firmatis, vnicam
opponitur decretum dubiæ fidei: quod
ex mandato Sedis Apostolice nō ema-
nasse; quin potius subreptionis vitio la-
borare, maximis iudicijs, consideranti-
bus sit manifestum. Hæc indicia in præ-
senti Articulo cruemus non sanè diffi-
cultur, plura quidē omittentes, vrgen-
tiora verò, & quæ rem conuincere va-
leant, liiquidò designantes.

*Primum vñemens indicium subreptionis
asserti decreti, diuturna
occultatio.*

Quādū

DI ES expeditionis asserti de-
creti, vt patet ex eius tenore
decretū *supra colm. 5.* fuit mensis Ianuarij vige-
lataerit. simus a ani millesimi sexcentesimi qua-
dragesimi quarti, sex integros menses
ante Utbanj mortem: quo temporis spa-
tio, & breviori, decreta Pauli V. & Gre-
gorij XV. in Hispania solemniter pu-
blicata vidimus: assertum verò decretū,

nō modò dum vixit Utbanus, sed biennio, & amplius post S. D. N. Innocentij X. felicissimam electionem delituit, adeò vt in his regnis ante exitum anni quadragesimi sexti, vel initium quadra-
gesimi septimi, nihil de eo prorsus sit auditum. Quæ tam diuturna occultatio subreptionem sine dubio indicat: nam occultè, & clandestinè facta suspicione *Occultè*
non carent, cap. vt nostrum, §. Cum enim, facta in
vt Ecclesiast. benefic. ubi Glossa, verbo, occul-
ta, cap. consuluit, §. Ne verò, de offic. & po*iure sus-
test. iudic. deleg.* cum similibus citatis à Ti*pictosa*
raquelle de penitus temper. causa 11. nu. 11. cēsentur
& de retractu, tit. 2. in præfat. à num. 13.
Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 12. n. 7.
Maseard. de probat conclus. 815. num. 33.
*l. 1. §. Trialumina, D. de inspic. ventre, ubi
Glossa, l. donatio, C. de donationib. ubi Glos.
verbo, occultè, cap. pernitiosam, 18. q. 1. cap.
cum ex iniuncto, de hereticis. Surd. con. It.
132. num. 4. ex testimonio primæ veri-
tatis, Ioan. 3. qui male agit, odit lucem. &
Mat. 10. quod dico vobis in tenebris, dicite
in lumine: & quod in aure auditis, prædicate
super tecta. Signum rigit ut veritatis est
manifestatio, sicut fraudis, vel doli ec-
cultatio: vt enim eleganter dixit Tertul-
lian. lib. cont. Valent. cap. 3. nihil veritas
erubescit, nisi solummodo abscondi: & huius-
modi occultatores reprehēdens, subdit:*

nihil magis curant, quam occultare, quod predican. Nec minus grauiter Hieronymus Rufinū arguens, *Nouum maliti.e genus scribere quod occultes.* Quare cū assertum decretū multo tempore absconditum permanserit, nec foras exierit, & tandem clanculū circumferatur, signum cuius euidens subreptiæ obtentionis cuiusque iudici de se præbet: præsttim in materia grauissima, de qua à Sede Apostolica summa auctoritate, & solemnissima publicatione semper tractatum est.

Secundum vehementis indicium subreptionis asserti decreti, forma insufficiens.

Assertū **D**E C R E T A eiusdē sacræ Congregationis coram sanctissimis decretū Paulo V. & Greg. XV. quæ circa controuersiā Cōceptionis B. Virnis, eiusq; cultum disponunt, & habentur col. 180. & 183. nostri Regestī, & præter auctores in obseruationibus citatos, adducuntur à Cherubino infra citando, n. 15. Iul. Lauor. de Indulg. p. 2. cap. 21. nu. 129. Laurent. de Franchis, de controu. inter Episc. & Regul. pag. 190. August. Barboſa de offic. & potest. Episc. p. 3. alleg. 105. nu. 59. in omnibus editionibus, & libris, vbi integra transcribuntur, habent illam clausulā: *Et ita decreuit, & mādauit (Sanctitas sua) ubique inuicibiliter obseruari.* At in asserto decreto solū legimus: *Et ita obseruari mandauerunt, absque particula ubique, cuius significationem, & vim notissimum est ad omnem locum extendi,* l. 1. D. soluto matrim. principi. Instit. de usu capionib. D. Ioan. Solerzan. de iure Indian. to. 1. lib. 1. cap. 14. nu. 16. & 17. August. Barboſa de dictiōnib. usu frequent. dict. 413. nu. 2. Non ergo emanauit assertum decretum sub tenore, & forma sufficienti ad obligandū omnes in toto orbe Christiano existentes; quod omnino erat necessarium, cū titulus *Immaculatæ Conceptionis* vniuersaliter receptus sit ex decretis Apostolicis quam plurimis, præsttim ex Constit. Cum præexcelsa, colum. 47. Reg. vbi omnibus, & singulis Christi fa-

delibus utriusque sexus recitantibus, canentibus, & audientibus officium Leonardi Nogarolij, in quo prædictus *Immaculatæ Conceptionis* titulus repetitur, indulgentiæ à Sixto IV. conceduntur. Et cum credibile non sit sacram Congregationem sub insufficienti forma decretum edidisse; nihil verisimilius apparet, quæ vehementis suspicio de obreptione, quæ in hoc facto, & eius prosequitione interuenierit.

Tertium vehementis indicium subreptionis asserti decreti, circumstantia temporis, & loci.

SV P E R S C R I P T I O asserti *Defensio* decreti sonat, editum fuisse, *Etus præferia quarta*, die vigesima Ianuarij in *sentia*, Congregatione generali S. Romanae, & vel *conveniuerthalis Inquisitionis*, habita in cœnsulatio nobis S. Mariae super Mineruam totam missum Eminentiss. DD. Cardinalibus; nō vero mi Ponte in ea, quæ fit in Palatio Apostolico, tificis. coram sanctiss. D. N. Papa, prout alia propria decreta à Paulō V. & Gregor. XV. hæc de te edita, facta fuerunt: vnde elici videtur quædam siñistra suspicio contra aduersarios *Immaculatæ Conceptionis*, quod præsentiam Summi Pontificis effugerint; & eò vehementius hoc indicium est, quod Congregatio S. Inquisitionis qualibet hebdomada coram Sanctissimo fieri solet. Cur ergo dies Congregationis in Palatio Apostolico celebrandæ non expectaretur, vt de negotio adeò arduo, & difficiili Summus Ecclesiæ Præsul iudicium ferret, nisi omnia raptim, & subreptiè transigerentur? Adde, quod Congregatio, in qua decretum confectum est, deputata fuit ad causas contentiosas decideridas, iuxta Constitutionem 34. Pauli III. incip. Licit, 12. Kal. Aug. an. 1541. & Pij IV. 79. incip. Cum nos, an. 1564. nō vero ad materias, religionem, & cultum diuinum tangentes: in quibus, Summo Pontifice inconsulto, incredibile apparet Eminentiss. Cardinales quidquam innouare voluisse. Sed quia hoc punctum speciællissimum est, & magni pondoris, aliud indi-

indictum ex eo consurgens, ut rei grauitas exigit, amplius expendere oportet.

Quartum vobemens indicium subreptionis asserti decreti, materiae gratuitas.

5 FIDEI definitiones ad solum iudicium Summi Pontificis pertinere Catholici omnes non minus ligione, unanimiter fatetur, quam Petri, & successorum primatum de iure diuino suspectat, per universam Ecclesiam agnoscunt, auctori cap. omnes, 2.2. disp. cap. quoties, 24. q. 1. tate S. D. Thom. & eius interpres 2.2. q. 1. art. mi Pont. 10. & 4. cont. gent. cap. 76. prout etiam definitionem eorum, quae ad Fidei dogmaquirunt. religione, morum reformatione, & disciplinam spectant: haec enim ut premo controversiarum iudici testuaruntur, quia in his omnibus fideles conuenienter debent, & ab unice capitatis infallibili iudicio pendere: de quo videndi sunt, Turrecremata in Summa, & questionibus de auctoritate & potestate Pap. Bellarmin. to. 1. l. 4. de Rom. Pontific. Beccan. in Manuali controversiar. lib. 1. cap. 5. Anton. Perez in Pentat. tract. de Rom. Pont. dub. 5. cap. 3. Torres 2. 2. disp. 16. August. Barboja in Collectan. ad cap. si Papa 6. num. 5. disp. 11. & alijs innumeris, qui de Summo Pontifice scripsierunt. In speciali atque ad rem nostram facit Constitutio Sixti V. incip. Immensa, & est ordine 74 apud Chaberbinum, Kal. Febr. an 1587, vbi agens de institutione Congregationis DD. Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, ita decretit. Eorum vero decretorum, quae ad Fidei dogmata pertinent, interpretatione nobis ipsis reservamus. Cardinals vero prefatis interpretationi, & executioni Concilij Tridentini, si quando in his, quae de morum reformatione, disciplina, ac moderatione, & Ecclesiasticis iudicis, alijque huiusmodi instituta sunt, dubietas, ac difficultas emerserit, interpretandi facultatem, nobis tamen consultis, impartimur.

Nostra Hæc ibi.

6 VSVM, vel prohibitionem ticket ad tituli Immaculæ Conceptionis ad Fidei Fidem. dogmata spectare dubium non est, cum

quidquid circa hunc titulum decernitur, directè pertinet ad articulum de presentatione Beatæ Virginis, qui de Fide definiri potest, & connexionem habet cum grauissimis Fidei doctrinis de propagatione peccati originalis, Christi Redemptione, & similibus, ut Artic. 2. nu. 214. & 215. dictum est. Involuta etiam decisio de huius tituli legitimo usum, assertiones illas Fidei, vel eius pietatis valde consentaneas, de auctoritate Summi Pontificis in concedendis indulgentiis, festis instituendis, approbandis, & confitmandis religionibus, quibus & alijs huiusmodi fundamentis usus praedicti tituli a nobis comprobatur toto Artic. 2. præcipue a num. 6. 129. 140. & 170.

7 AD religionem autem titulum, quem defendimus, pertinere, adeo perspicuum fecimus in citato Articulo, ut nihil omnino sit ex tot probationibus ibi adductis, quod a cuitu diuino Sedis Apostolicae auctoritate instituto originem non habeat, aut ad illum non referatur, ut in fine testati sumus, num. 220. & quantum in nobis fuit, re ipsa præstare curauimus.

8 DENIQUE usum praedicti tituli rem esse ad mores conduceantem, vel maximè ex ipsa religionum institutione constat, præcipue Monialium expressè emittentium tria vota essentialia in honorem Immaculæ Conceptionis, ut expendimus dicto Artic. 2. nu. 150. statum verò religiosum à Summo Pontifice illum instituente declarari eo ipso omni ex parte honestum, nihilque contra bonos mores includere, ex Suario, & communis Theologorum sententia ibid. statuimus num. 144.

9 HINC aperte concluditur, affer. Conclusum dectetum esse de subreptione vestio huius hementissime suspectum: cum enim dis positionem includat circa eam materiali, quæ secundum canones, & perpetuam Ecclesiæ praxim, Summo Pontifice inconsulto non determinatur, nullam clausularia habet, quæ mentionem faciat Pontificij consensus, aut approbationis, vel saltem relationis ad Sanctissi-

& iſſum factæ; cùm ē contrario Summa Pontifices, penè quos suprema refi- det auctoritas, auditis votis DD. Cardinalium in eadem causa processerint, si- cut in canonizatione sanctorum, vt ob- feruauimus dicto Artic. 2. nū. 39. & 45.

*Quintum vehementis indicium subreptionis
asserti decreti, vigor Apostoli-
carum Constitutio-
num.*

*Assertū
decretū
derogare
nō potest
Constitu-
tionibus
Apostoli-
cis.*

10 **N**EQUIT assertum decre- tum vīla vīm obtinere, ni- si derogatis Apostolicis Constitutioni- bus titulum *Immaculatæ Conceptionis* cō- cedentibus, & approbantibus, de quibus totodicto Artic. 2. egimus, & iterum age- mus in tract. *Apologet.* à nū. 62. quam derrogationem satis insinuant aduersarij in libeli. supplicib. nū. 3. & 14. & tot Pontificum statuta, etiam à Conci- lio Tridentino confirmata, ac summo cum iudicio, habitaque matura delibe- ratione edita, unico verbo cassa, & irri- ta reddi posse contendere videntur. Sed quid velint, aut conentur, ipsi viderint; hoc certum ēsse debet, nisi omnia prin- cipia iuris exstantur, in asserto decreto ea forma & tenore, quo exhibetur, nul- lam inesse vīm derogatiā aliorum de- cretorum, seu constitutionum, quæ ab ipsis Summis Pontificibus motu pro- prio, & ex certa scientia emanarunt, aut coram ipsis ab eadem facra Congrega- tione promulgata sunt: quia licet actus priores corriganter per posteriores, l. nō est nouum, cum duabus seqq. D. de legib. l. fin. D. de constitut. Princ. l. 1. ad leg. Aqui. cap. vlt. in fin. de rescr. p. lib. 6. Bald. lib. 1. dicto tit. de Conf. lib. viii. mo ut lite pend. cap. 1. ubi Panormit. nū. 2. & 10. de sequestr. possit. nihilominus cum constitutiones titulum *Immaculatæ Conceptionis* appro- bantes Pontificiæ sint, non poterunt reuocari, alterari, vellimitari, nisi per aliam similem Apostolicam Constitu- tionem, aut in Congregatione coram Sanctissimo habita: nam reuocare le- ges, & statuta, eius est cuius ea condere, l. qui dāmmare, D. de re iudic. & omnis res

per quascumque causas nascitur, per easdem dissoluitur, cap. omnis, de reg. iur. & 27. q. 1. Seraph. decis. 590. num. 2. Duran. decis. 291. num. 24. Valasco. conf. 130. num. 17. & eadem solemnitas in reuocatione actus requiritur, quæ in confectione ip- sius interuenit. Duer. reg. 187. vers. deci- mō octauō, Cald. Pereira de potest. eleg. cap. 7. num. 13.

11 **Q**UOMODO ergo prudēter cre *Applica-*
di potest sacram Congregationem edi-
tio indi-
disse decretum nullum omnino robit ej.
habitetur? Constitutiones enim Apo- stolicæ in suo vigore permanent, nec per assertum decretū derogantur; simul su- tem cum illo obseruari nō possunt: nam Summi Pontifices approbant titulum *Immaculatæ additum Conceptionis*; decre- tum verò præcipit non addendum esse *Con-ceptioni*, sed *Virginis*. Similiter Ponti- ficum Constitutiones in pristino robo- re per idem decretum relinquentur, & contrarium eius, quod ipsæ continet, statueretur: quæ contradictrio supremo illo Senatu indigoa, subreptioni procul dubio tribuenda est. Præsentim cum de- rogatio sit stricti iuris l. fancimus, C. de testam. Grauet. confil. 26. num. 7. Rota co- ram Reuerendiss. Duran. decis. 48. nū. 18. & assertum decretum ipsi Concilio Tri- dentino Sixti IV. constitutiones confir- manti opponatur: Concilio autem ge- nerali non derogari etiam ab ipsis Sum- mis Pontificibus sine clausula speciali communis sentētia Doctorum est, quos citat August. Barb. in Remiss. ad session. 1. nota B. & sequitur Thom. Sanc. to. 1. de Matrim d. sp. 26. n. 7. quamuis idem Bar- bosa in Remiss. ad session. 23. cap. 21. aucto- res adducat pro opposita opinione in materia dispensationum, quod ad præ- sens institutum nihil refert.

*Sextum vehementis indicium subreptionis
asserti decreti, deficiens
narrative.*

*Quid
veri-
militer
eredita-
fit maria
rum.*

12 **S**i præfata indicia maturè ex- pensa inter se conferantur, si mulque facti series à nobis huius Arma- mentario præmissa consideretur; non

solūm probabilissima conjectura, s. d
ip̄a penē rei evidentia suaderi videatur,
illud idem DD. Cardinalibus narratum
ad impetrandum subreptitię decretum,
quod aduersarij in suis libellis inculcat,
& tanquam vnicum propugnaculum,
tametsi viribus impates, varijs modis
firmare molinunt: scilicet ab Ecclesia
Catholica celebrari Conceptionem in-
differente, siue sanctificationem pro
instanti indeterminato, & abstrahentē à
mundatiua, & pr̄seruatiua: quæ nar-
atio, quā sit à veritate aliena, & contra
ip̄ius Ecclesiæ declarationē, toto qui-
dem hoc opere à nobis ostenditur, pr̄e-
cipue tamen artio. 2. à nu. 6. & in tract.
Apologet. à num. 14. Adeò ergo grauis, &
essentialis in narratiua defectus tam ra-
tionabiliter pr̄sumptus, subreptionem
manifestè detegit, & quasi manibus tan-
gendarū tradit.

Vishuius indicij: 13 QVANTI ponderis sit hoc in-
dicium, vtriusque iuris monumentis do-
cemur: nam vniuersa rescripta sub ea
conditione profertuntur, si pr̄aces veritate
mitantur, l. fin. C. de diuers. rescript. quæ
conditio intelligenda est, etiamsi non
apponatur, cap. ex parte, de rescriptis. Et
huc conductit celebris textus cap. super
litteris, eod. tit. vbi sic ait Pontifex. Si
verò per huiusmodi falsitatis expressionem,
vel suppressionem etiam veritatis, litterae
fuerint impetratae, qua tacita, ve. expressa,
nos nullas prorsus litteras dediffemus, à dele-
gato non est aliquatenus procedendum; nisi for-
sitam eatenus, vt partibus ad suam presen-
tiam conuocatis, de precum qualitate cognos-
cat. Loquitur autem de falsitatem expri-
mentibus, aut veritatem supprimenti-
bus per simplicitatem, vel ignorantiam;
eos enim, qui per fraudem, vel malitiā,
vtrum quis faciunt, nihil ex litteris impe-
tratis consequi iam absolutè pronun-
tiauerat. Vnde ad subreptionem ex hoc
indicio stabiliendam, nō opus habemus
aduersarios fraudis, vel malitiae redar-
guere; sed in hoc pr̄cisē vim facimus,
quod quomodo cūque acciderit, verisi-
millimū & ferè eidens sit, aliquid DD.
Cardinalibus falsi expreſſum, aliquid
etiam veri suppressum, quo expreſſo,

aut non suppresso, nequitam decretum
prodire: & in hoc casu canon citatus in
terminis loquitur, & nullum officie de-
cretum apertè declarat, quia narratiua
defectū passa est in causa finali, vel mo-
tina decreti expediendi, & subreptio il-
lud inuitis iudicibus extorsit: de quo vi-
dendus *Sanc. to. 3. de Matrim. lib. 3. d/p.*
21. nu. 56. & *Bonacmato. 2. disp. 1. q. 2.*
punc. 4. proposit. 1. num. 3. adiuncta com-
muni, & certa doctrina de ignorantia
antecedenti, quæ reddit actum in uolu-
tarium. *Theologicum D. Tho. 1. 2. q. 76.*
art. 1. & *Iuris Canonici interpretes cap. tur-*
batur, 1. q. 4. De expressione falsi iam
diximus, nimirum indifferentia nomi-
nis *Conceptio*, & instantis, quo B. Virginis
infusa est gratia: suppressionem autem
veri interuenisse non minus certò pr̄e-
sumi potest, scilicet tacita fuisse scanda-
la, quæ ex occasione opinionis asscrētis
B. Virginem contraxisse peccatum ori-
ginale orta Summos Pontifices moue-
tunt ad imponendum ei silentium, &
pr̄cipiendam cultus vniiformitatē sub
Conceptionis nomine, vt patet ex decretis
Pauli V & Gregorij XV. *colum. 180.* &
185. Regelli. & *col. 7 8.* & *81. Arnaient.*
nu. 40. & *46.* quibus scandalis compro-
bandis adeò vigilanter incubuit Sedes
Apostolica, vt pr̄dictus sanctissimus
Gregorius non contentus verissimis in-
formationibus, quæ verbo, & scripto à
testibus omni exceptione maioribus ex-
hibita erant, aduentum Comitis Mon-
tis Regis noui legati expectauerit, vt
recentiori notitia oculari, & auriti testis
imbutus, matutius in tanta re procede-
ret, vt *Vvading.* & ipse oculatus testis re-
fert in *legat. scđt. 4. nu. 2 8. pag. 441.* Nec
dubium est, eadem scandalis redditura, si
assertum decretum ad exequutionē du-
ceretur, & populus Christianus audiret
Conceptionem B. Virginis non posse dici
Immaculatam, quia non celebratur eius
pr̄seruatio, sed sanctitas quedam com-
munis ad opinionem piam, & eius oppo-
sitam, ita vt opinio, cui Apostolica Se-
des silentium indixit, non minus in offi-
cio diuino exprimitur, quā illa, cui
Ecclesia omnibus modis haec tenus fa-

uit, & propter quam festum Conceptio-
nis institutum est. Hæc omnia si DD.
Cardinalibus sincerè narrata fuissent,
de expediendo asserto decreto nullatenus cogitassent: quod idcirco subrepti-
tiè, & contra eorum voluntatem emanasse cōsideri videtur, & eatenus solum
iuxta dict. cap. super litteris, cius rationem
habendam, ut partes audiantur, & veri-
ficietur narratiua. De scandalis iterum
dicemus, an. 18.

14 HÆC narratiæ verificatio
Confir- adeò necessaria est, ut Rot. decif. 580.
matur nu. 6. apud Farinac. to. 2. pronuntiauerit,
amplius. quod narratiua Papæ etiam facta motu pro-
prio, recipit probationem in contrarium: &
quod cum constat de contrario enuntiato, cef-
sat omissis difficultas, etiam quod narratiua sit
Papæ. Et decif. 605. quod litteris non est
danda exequitio, antequam sint iustificatae.
Et 251. quod litteræ Apostolicæ non debent
exequi absque iustificatione narratorū. Rom.
consil. 133. num. 2. quod litteræ Apostolicæ
non verificatis in ijs narratis, sunt subrepti-
tia. Veral. decif. 345. nu. 3. part. 2. Vehem-
mentissimè ergo urget hoc indicium, ne
decretis verè Apostolicis, & cum tanto
narratorum examine emanatis deroge-
tur per aliud, cui vel lenitus suspicio, ne-
dum grauiissima, & quasi euidentis falsi
expressi, aut veri suppressi opponi pos-
sit.

Septimum vobemens indicium subreptionis
asserti decreti, defectus promul-
gationis.

15 *Q*UOD legitimis, & ab omni
legitima subreptione alienis decretis
obstaret, nè ullum penitus valorem, aut
vim obligandi obtinerent: id ipsum nos
ad subreptionem probandam applica-
mus; legitima enim decreta statim so-
lemniter promulgantur: vnde occulta-
tio, & suppressio asserti decreti, non mo-
dò eius vim obligatoriam infringit, sed
subreptionem apertè denotat, ut in pri-
mo indicio dicere incēpimus. Et nè an-
tiquiora exempla congeramus nulla ne-
cessitate, sed huius materie propria, que
ab omnibus visa sunt, vel videri potue-

runt: Constitutio fæl. record. Pauli Pa-
pæ V. quæ incipit, Regis pacifici, anno
1616 die 6. Iulij edita, die nona eius-
dem mensis publicata fuit, ut videre est
apud Bullarium Cherubini to. 3. edit.
Rom. 1638. pag. 257. col. 1. & nostrum
Vvading. in legat. set. 1. pag. 12. Decretum
Congreg. S. Rom. & vniuers. Inquisit.
sub eodem Pontifice expeditum die 31.
Aug. an. 1617. publicati est die 12. Sept.
eiusdem anni, apud Cherubin. pag. 262.
col. 2. apud Vvading. d. set. 1 pag. 16. De-
cretum eiusdem S. Congregationis co-
ram Sanctiss. fæl. record. Gregor. XV.
datum die 24. Maij. an. 1622. publica-
tum est ipso anno, die 2. Iunij, Cherub.
pag. 315. col. 1. Vvading. set. 4. n. 39. pag.
450.

16 NEC mirum tantam curam in *Promul-*
gatione adhiberi, cum promulga-
tio est
tio, vel communitati facta denuntiatio de-
finis de essentia legis, cap. in ijs, 4. disp. le-
tia legis.
ges insituuntur, cum prouulgantur. &c. D.
Thom. 2. 2. q. 90. art. 4. & omnes Theolo-
gi, & Iuris consulti, quos copiosissime citant
Suar. l. 1. de legib. cap. ii. Bonac. to. 2. tract.
de legib. disp. 1. q. 1. punc. 4. num. 6. August.
Barb. in Collectan. add. text. nu. 1. Ratio
præcipua ex D. Tho. est, quod lex habet
rationem regulæ, qua subditæ regantur;
regula autem tunc imponitur, cum per
promulgationem his, qui per eam regu-
landi sunt, applicatur.

17 QVALIS promulgatio in litte
ris Apostolicis ad obligandum sufficiat,
gatione
ex praxi constat: promulgantur enim,
terarum
cum affiguntur ad valvas Basilicę Prin-
cipis Apostolorum de vrbē, & in acie
campi Floræ: quæ quidem affixio om-
nes ita arctat, & afficit, ac si vnicuique
personaliter litteræ intimarentur. Vazq.
to. 2. in 1. 2. disp. 156. cap. 2. cum Syue-
stro, Ioanne Andrea, Panormit. Ioanne Mo-
nacho, Ludou. Gom. Summa Rosella, Suar.
lib. 4. de legib. cap. 15. nu. 3. ante hanc ta-
men affixionem, vel publicationem, nul-
lam vim obligandi habent Idem Gom. in
procœm. regul. Cancellar. q. 2. circasim. Tr.
Emman. Roder. to. 1. qq. regul. q. 6. art. 2.
infine. Et ideo præfata Pauli, & Grego-
rii decretal habent adiunctum testimo-

nium Magistri Cursorum, ut omnibus de eiusmodi publicatione facta constet.

17 VBI observandum est, legē nūn Legispu quam præsumi publicatam, sed qm̄ eam blicatio publicatam dicit, ad probationem tēnō p̄f̄su ueri. Menoch. de p̄f̄sumpt. lib. 2. p̄f̄. t. mēnda, nū. 2 & p̄f̄. 2. nū. 2. Auguſt. Barboſa in ſed pro. Collectan. ad cap. 2. nū. 1. de Constitutio- bandā. Publicatio asserti decreti adeò non cōstat, ut nec simplici relatione, nedū authentica ſciamus promulgatum fuſſe modo p̄dīcto, aut alio ex numeratis cap. 1. d. poſtulat. Prælatorum.

Oſtauum vehementis indicium ſubreptionis
asserti decreti, ſcandalorū
occaſio.

*Scanda-
lis occur-
rendum.* 18 HOC indicium tetigimus nū. 13. quatenus pertinet ad de- fectum verificationis in narratiua ratio- nabiliter p̄f̄sumptum; sed quia ipsum in ſe eonſideratum grauiſſimum eſt, & caput ſpeciale conſtituit, pteſſiori indi- get examinatione. Necenim ſtrictē p̄- teriri debet, quod Sedes Aſtoſolica ſem per p̄f̄ oculis habuit in omnibus, quæ circa hanc controuerſiam deereuit.

19 AC primū nemini dubium eſſe Per af potest, per prohibitionem tituli Immacu- jertiſ de- late Conceptiū patentissimam viā aper- cretiſ ſu riri ad ſuſcitanda, & denuo in Ecclesiā citari. ingehenda grauiſſima illa ſcandala, quæ à quauidecimo ſeculo paulo poſt an. 1300. uſque ad noſtram ataq̄em in Gal- lia, Italia, Germania, Hispania, & alijs prouincijs acciderunt, & à Procurato- ribus Regis Catholici in Epifola, ſeu Me- moriali ad ipsum ex vrbe transmiſſio ex fide digniſſimis ſcriptoribus, & authen- ticiſ informationibus, temporum ordi- ne recenſentur. Unica enim omnium ſcandalorum origo fuit impugnatō opi- nionis p̄c, & mysterij p̄f̄ſuationis B. Virginis à peccato originali, quod ab an- tiquo in malis Ecclesijs, & tandem in Romana publico cultu celebratur. Hanc, inquam, veram, & unicam om- niū ſcandalū originem fuſſe, quan- tumq; aduersati negare velint, omnia instrumenta, historiæ, conſtitutiones

Pontificiæ, oculares experientiæ, & ipſi lapides clamabunt. Ex prohibitione au- tem tituli *Immaculatae Conceptionis* duotū alterum ſequi neceſſe eſt, aut mysterij p̄f̄ſuationis cultum ab Ecclesia Ro- mana nunquam approbatum; aut matu- tē, & legitimè ſuceptum tepeſtē abijci: quotum prius omnem ferē fideliū coe- tum erroris arguit; posterius ipſum Ec- clesiæ caput apertissimè petit: utrumque verò opinionis p̄c impugnatō, im- mo expugnatō molitur, vnde om- nia ſcandala pullularint. Hoc ergo in- dicium renouatæ occaſionis ſcandalorū, vehementiſſime, & quaſi euiden- ter ſubreptionem asserti decreti pertua- det: alieniſſimum quippe eſt ab Eccle- ſiæ Catholice conſuetudine, & eius le- gitimiſ mandatis, quidquid popuſ orum pietati, p̄f̄ſertim ipſius approbatione introductæ, & temporis diuturnitate al- tiſſime animis infixæ offendiculum p̄btere potest.

20 NIHIL frequentius occurrit in Iure Canonico, quām admonitiones, *Leges Ec* & exemplis coniuncta p̄cepta de ſcan- dalo in hiſ, quæ decernuntur, aut iudicā- tæ à ſcā- tur cauendo: ex quibus pauca, & maxi- dalo ma- mē ad rem eonducentia ſeligm̄us. Cap. xim̄ ab quod dilecto, de confang. & affinit. ſic lo- borrent. quitur Pontifex. Vnde in hac parte conſul- tius duximus multitudini, & obſeruare con- ſuetudini deferendum, quām aliud in diſen- ſionem, & ſcandalum populi ſatuēdum qua- dam adhibita nouitate. Et cap. nihil prodefit, de p̄f̄ſcript. Nihil cum ſcandalo, nihil cum forali ſtrepitū vobis ſcū nos velle de cariſis pau- perum definire, vobis ſcripſſe meminimus. Item cap. cū teneamur, de p̄b. & dignit. hæc memorabilia verba leguntur. Si non potest eiſine ſcandalo prouideri, a quanimitate ſuſtinemus. Si pro ea mandatum noſtrum non duxeris exequendum. Egregia p̄cſuſ, & Apoſtolicam modiſtiam ſpirans ſentē- tia Supremi Principis, auſtoritatē eō conſultiū tuentiſ, quod eam proximo- rum charitati poſponit. Vide Felin. d. cap. nihil, Parif. de resignat. benefic. lib. 3. q. 18. nū. 22. cum ſeqq. S. Leon. epift. 79. ad Dioſc. c. 1. S. Greg. lib. 7. epift. 60. ex par- terelatum cap. Ecclesiastica 25. q. 2.

Earam exequitio propter scandalis peditur. 21 SI ergo fert æquanimiter Pontifex mandatum suum, ut scanda. lita vitentur, non exequi, adeò ut *Glos. verbo, iudicentur, cap. in istis, 4. dist.* affirmauerit: *Cum Papa vult condere canones, Episcopi pos- sunt contradicere, & dicere: Iste canon non conuenit consuetudini regionis nostræ, &c. nullum gratius obsequium ab humili- bus subditis accipiet Sacra Congrega- tio, quām eorum solitudinem, qui se- dulo student, ne decretum scandala in-ueatur, eius nomine illegitimè, & clan- destinè circumferatur. Vnde superse- dendum ab exequitione mandatorum,*

quoties rectitudo rationis dictat id po- tiūs expedire, quām vniuersali scanda- lo, quod futurū timetur, locum à sci- entibus, & prudentibus dari, grauitate do- cent *Couarrub. in cap. peccatum, p. 1. à nu- 7. præcipue in vers. hinc sanè fit, Palat. tract. de benefic. vacat. in Curia, §. 7. Fari- nac. in praxi crimin. p. 3. tit. de pænitenti- per. q. 97. casu 2. num. 36. Ioan. à Coebier de iurisd. ordin. in exempt. to. 2. in schol ad Confit. Concil. Lateran. p. 1. §. 3 fol. 32. num. 20. Antonin. de Amato var. resolut. l. 2. cap. 72. nu. 24. Vide tract. Apologet. num. 90.*

ARTICVLVS QVINTVS.

Vt discordiarum, & scandalorum occasiones peni- tūs amputentur, æquum, & necessarium videri, ne professores religiosissimorum, & arctissimo fœde- re coniunctorum Ordinum Prædicatorum, & Mi- norum, in causa Immaculatæ Conceptionis, & qui- buscunque ad eam spectantibus, iudicium, testium vè munere fungantur: idque humiliter, & in- stanter à Sede Apostolica flagi- tandum esse.

Valde expedire Ecclesia Dei concordia inter Fratres Pra- dicatores, & Minores conservationem.

Discor. 1 PRÆ oculis habenda nobis est seuerissima, & non sine timore, diarria & tremore audienda Salomonis senten- ciores tia, immo Spiritus Sancti per eum loquē quātum tis. Proverb. 6. Sex sunt, quæ odit Domi- Deo dis nus, & septimum detestatur anima eius. Ocu- plicit. los sublinea, lingua mendacem, manus effun- dentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pestinas, pedes velocias ad cur- rendum in malum, preferentem mendaciam, te- stem fallacem, & eum qui seminat interfra- tres discordias. Si discordiarum inter fra- tres quoslibet seminatio, plusquam su- perbia, homicidium, perinrium, & ipsa malis machinandis intenta mens, Deo

displacet, cum alia peccata odio habeat, hoc verò etiam detestetur; quo usque iram diuinam prouocare credemus zi- zaniorum seminariorum inter sacras fa- milias Prædicatorum, & Minorum, qui- bus ab ipso virtusque Religionis exordio arctissimum, & humano maius ini- ictum est vinculum mutua inter frat- ternæ, & indissolubilis charitatis?

2 HOS nimirum Ordines quasi ge- fur dato mellos dexteræ filios unico partu Gra- ribus Or- tia effudit, & è Beatissimæ Virginis Ma- din. Pra- tris sinu acceptos Christus Dominus dicat. & irato Patri obtulit, mundo extremæ cla Minor. di damnato incolumitatem, ruenti Ec- flabilis- ciesix

clesiae fulcrum, iustissimae denique vindictae remissionem allatueros. Eisdem ergo ab altissima prouidentia muneribus destinatos adeò animis, operibusq; coniungi Sanctissimi Patriarchæ nostri voluerunt, ut illorum alter S. P. N. Dominicus seriò cogitauerit de vtraque familia in vnum corpus aggregandā: quo consilio maioris Ecclesiæ utilitatis gratia dimisso, aeternæ firmitatis fæderis sibi, & successoribus sanxerūt. De quibus omnibus vide legend. trium socior. Pijan. lib. 1. conformit. 12. Vvading. an. 1619. nu. 2. Caſſill. l. 1. hiſtor. S. Domini. cap. 17. 24. & 50. & omnes utriusque Religionis cronographos.

Et à ſuc 3 TANTI regiminis, & spiritus cœfferti. hæredes nihil antiquius habuerūt, quām huius unitatis, & pacis, vt pretiosissimi seruata. legati conseruationem Extant S. Bonauenturæ tanc generalis Ministri, & R. ac Venerab. P. F. Humberti Magistri generalis patentes litteræ apud F. Petr. Rodulph. ad fin. l. 2. Hſtor. Seraph. communi nomine scriptæ, & circum prouincias Ordinum missæ, quibus grauiſſima adhortatio ad mutuam concordiam fouendam continentur. Aduim de eadem te ab eodem Seraphico Patre in Comitijs Luzdunensibus an. 1274. teste Rodulph. dicto lib. 2. fol. 239. In Constitut. Generalib. Ord. Minor. cap. de modo interius conuersandi, tit. de hospitibus, hæc habentur verba. Si quando Fraires Prædicatores ad loca noſtra venerint, velut fratres Ordinis noſtri, benignè recipiantur, & charitatib. Et seminantes inter eos, & nos zizania discordiæ, grauiter puniantur. Quæ clausula adeò antiqua est, & tā studiose retenta, vt in statutis Barchinonensis ann. 1451. reperiatur nō tunc primū condita, sed è veteribus Constitutionibus desumpta, vt patet ex lib. inscripto Mmum. Ordin. tract. 3. & in omnibus recognitionibus Constitutionum generalium immutata permaneat usque ad nouissimam tēpore Reuerendiss. P. F. Benigni à Genua, Min. Gener. an. 1621.

Quinetiam R. P. F. Ioannes à Neapoli, Min. Gener. quem, dum hæc elaborare-
tur, die vigesima septima mensis Septem-

bris sub vesperum, hoc anno millesimo sexcentesimo quadragesimo octavo, magno totius Ordinis dolore amisi-
mus, legibus firmatam concordiam, pa-
ternis admonitionibus, & præceptis
subditorum cordibus altius infixit, &
re ipsa valde promovit exempla maiotū
sequutus, quæ inter vtriusque instituti
professores egregiam charitatis conten-
tionem testantur, & dubiam semper pal-
mam relinquunt.

4 NEC intra ipsorum Ordinum limites hæc cura concordiæ seruandæ stetit, sed vt communis causa à Summis Pötificibus suscepta est. Cùm enim Se-
des Apostolica hatum Religionum mi-
nisterio in grauissimis Ecclesiæ negotijs
vla sit, valde semper abhorruit ab eatu,
vel minima diuisione, qua copiosi fru-
ctus in Domini segete impediri possent.
Cuius rei deo memorabilia exēpla pro-
feremus. Clemens IV. Pont. Max. an. Clem. 4
1266. litteras expediuimus ad Fratres Or-
dinum Prædicatorum, & Minorum In-
quisidores Apostolicos per Italiam de-
putatos, & deputandos, speciale eis ma-
datum intimans, & amplissimam facul-
tatem concedens contra ſeculares po-
testates in causis Fidei procedendi. In-
tegrum instrumentum inseruit suis An-
nalibus F. Luc. Vvading. to. 2. ad d. an. n. 1.
Per idem tempus, nobili quodam mi-
lite ipsum de ingressu in alterutram Reli-
gionem consulente, ad eum Epistolam
conſcripsit: ubi de vtriusque instituti
comparatione pauca, & signatissima lo-
quutus, hæc verba subiicit. Vnde apud te
hoc pondera, hoc diligenter aduerte, quis ma-
gis animo tuo placeat, quemque speres melius
portaturum: & ſic vni conuertione adba-
reas, vt amore ab altero non diſcedas. Frater
enim Prædicator, qui Minoris non diligit, eft
execrabilis. Frater Minor, qui vel odit Præ-
dicatorum Ordinem, vel contemnit, eft ex-
ecrabilis, & dannandus. Lege S. Antonin.
3. p. tit. 20. cap. 1. Marian. cap. 26. Ro-
dulph. lib. 2. fol. 215. pag. 2. Vvading. sup.
num. 3.

5 INTER Apostolicas Bullas à F. Emman. Roder. in vnum corpus colle-
tas, prima ex datis ab Innocētio VIII. Innoc. 8

in ip. Ex debito sollicitudinis, & Idus Mart. an. 1486. quam in Conuentu S. Franc. Salmantic. authenticam haberi affirmat, inhibet Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus contra hereticam prauitatem Inquisitoribus cognitione causarum ad alterum Ordinem respectiuè pertinentium, facta etiam mentione Constitutionū præfati Clement. IV. & Sixti IV. id ipsum prohibentiū, quas auctoritate Apostolica confirmat. Nec modo agimus de huius mādati obseruatione, vigore, aut derogatione; satiis nobis pro argumento est iudiciū Sedis Apostolice omnem dissidiorum radicem inter has coniunctissimas familias extirpare satagentis: quod ad præsentem controuersiam cum primis expedi-
re persuasum habemus.

*Controuersiam de Immaculata
Conceptione, quamvis apud om-
nes scholas, & familias celebris
fuerit, pricipue agitatam in-
ter Fratres Prædi-
catores, & Mi-
niores.*

Partes litigantes 6 **A**NTIQVIOREM multò no-
stris Religionibus hanc cōtro-
uersiam esse, patet ex dictis Artic. 2. nu-
m. 198. col. 183. & in Reggio col. 17. sed non
minus constat ex eod. Artic. n. 3. & 59.
ipsaque rei evidētia, questionem olim
excitatam, & ab alijs alio seculo inuen-
tam, ab his duabus familij acrīus, & ar-
dentius per plurimos annos tam voce,
quam scriptis discussam. Et modò id
clarius apparet, cum assertum decretū,
quo titulus *Immaculatae Conceptionis* pro-
hibetur, soli Fratres Prædicatores aper-
te tucantur; contra vero Fratres Mino-
res, non quidem soli, sed tanquam pars
evidētius lēsa, aduersus illud ut subrep-
titum reclamemus.

7 VBI duo diligenter obseruanda
De au- sunt. Alterum: nobis authēticē non cō-
storibus stare, qui sint libellorum auctores asser-
libellorū tum decretum propugnantes; sed quia

ipſi Fratres Ordinis Prædicatorum se no-
minant colum. 11. num. 8. & publica pœ-
totam Hispaniam, & alias prouincias
fama id ipsum confirmat ut planè indu-
bitatum, non est vnde à nobis in dubiū
reuocetur: præsertim certissimis, & ma-
nifestissimis indicijs accedentibus, tum
officij sanctificationis ab eis etiā defensi,
quo illa tantum Religio, quamvis non
vnanimi consensu, vtebatur: tum facul-
tatis liberè inter seipſos loquendi de
opinione affirmatiua, quam solos huius
Religiones professores habere compen-
tum est. Hæc sanè sufficiunt, immo &
superabundant, vt eos in hac controuer-
sia pro aduersarijs habeamus, multò ma-
gis ad effectum recusationis, quem in
hoc Articulo intendimus.

8 AL TERVM, quod obseruamus,
est, longè causam nostram distare à cau-
fa aduersariorum: illis enim Sedes Apo-
stolica silentium imposuit; nos verò ob Dispa-
indiffessum studium, & vigilantiam in puri-
partis. tatis, & innocentia Dei Genitricis defensio-
ne, benignè, & suprà merita commen-
davit, vt expendimus dicto artic. 2. num.
151. colum. 137. Quare ita iure nostro (si
quod habemus,) in controuersia *Imma-
culatae Conceptionis* cedimus, vt alienū
integrum, illæsumque custodiri veli-
mus, & tantum quod ad nos attinet, pro
suspectis, & recusatis haberi non ægrē
feramus. Eò enim vsque processit quo-
rundam audacia, vt nec ipsum Summū
Pontificem Sextum IV. è cathedra Pe-
tri iacentem, ob professionem insti-
tuti Minorū, cui olim nomen dederat, à
suspitione liberarent. Audi Illustriss.
Ambros. Catharin. disp. pro Immac.
Concept. lib. 2. pag. 61. Sed aiunt nonnulli.
Pontifex ille, qui illud officium Concep-
tionis admisit, erat Ordinis Minorum, vt
non sit mirum si voluit fauere partibus suis.
Profectò in his, quæ huiusmodi sunt ad cultū
Dei, & Fidei protestationem pertinentia, si
italiceat excusare, nibil iam firmum habe-
remus, & cuicunque Pontificum placita, &
decreta in dubium reuocarentur. Canoniza-
tio enim D. Catbarina suspectadici posset, vt
impiè dixit Erasmus, qui in gratiam Vrbis,
& Ordinis canonizata fuisse scripsit. Simili-
ter

ter B. Bonaventure sicutas in dubium vo-
carietur quoniam probata fuit a Sisto illius
Ordinis. Ecclesia Orientalis multa iuri da-
mata rursum exortare posset, si buis excusa-
tioni directur locus, videatque quia Occiden-
talis Pontifex illa decreverit. Ita Graeca
contra Latinam, & de alijs similiter, ut &
nunc hereticis faciant, qui Romanam Eccle-
siam floccifaciant sub huiusmodi, secundum
carnem pretextibus. Sed anathema sit qui
talia blasphemat. & confessionem, perturba-
tionemque in Ecclesia inuehit his coloribus,
&c. Similia habet in alia disput. ad Cō-
cil. Trident. parte 2. colum. 25.

*Compro-
batio.*

9 VT vero eius, & nostram fidem
liberemus, operū pretium erit incredi-
bilis huius temeritatis aliquod specimē
exhibere. Exstant sermones F. Gabrielis
Bateletæ Quadrag & Aduent. Lugdu-
ni excusian. 1504 & in eis hic cītulūs.
*In festo Conceptionis B. Virginis in quo ser-
mone exp. auditur, ac confutatur impia opinio
quorumdam vulgarium ignorantium;* & ve-
ra assentur secundum dicta omnium sapien-
tium, ac maxime sanctorum. Doctorū Chri-
stiane Religionis. Ibidem resp. ad octau-
um argumentum, quod confecerat ex
concessione indulgentiarum. *Ad 8. de
indulgentijs Resp. de ipso solo (scilicet Six-
to IV.) Legitur quod sit illius opinionis* (obserua opinionem, quam fatetur
Summum Pontificem concessis etiam
indulgentijs amplexum fuisse, antea im-
piam, vulgarium, & ignorantiam vocasse.)
cum alijs sanctiores fuerint opinionis contra-
riae, ut patet de suis antecessoribus. Prate-
nea, ut Vicarius Christi errare non potest, sed
benè talis homo, & persona. &c. Qui talia
de Christi D. Vicario scripsere, omnes
dissentientes sine discrimine reiiciunt,
& ferè in toto Orbe iudicem compe-
tentem non inuenient, cui damno oc-
currere supremæ auctoritatis est. Ita ex
go nostrum priuarum affectum suspe-
ctum videri patiemur, dummodo nihil
detrimenti, aut incommodi veritas, pie-
tas ve patiatur. Sedis Apostolica iudi-
cio. Eius enim erit, & illorum, quibus
ipsa commiserit, examinare, an iusta re-
cusationis cause ab utraque parte affe-
rantur.

Statuatur totam aliquam con-
gregationem legitime in iudi-
cio iustis de causis re-
cusari posse.

10 VTRIVSQVE Iuris æquis. Excep-
tum sanctioribus, exceptio, & re-
cussionis remedium aduersus testes, & re-
cusalionis aduersus indices conceditur, tio.
pertinet enim ad partium litigantium de-
fensionem, quæ est de iure naturali, l. ut
vsm. D. de iust. & iure l. I. §. Cum arietes,
D. si quadup. pauper. fec. dico. l. Scientiam, §.
Qui cum aliter, D. ad leg. Aquil. Et omne
iudicium à suspicione timoris, amoris,
cupiditatis, vel premij alienissimum es-
se debet, cap. 1. de sent. & re iudic. in 6. cap.
quatuor. I I. q. 3. Nihilque aliud est recu-
satio, quam legitima allegatio causarū,
ob quas iudicē à cognitione litis rejici
petimus, quia ei nos tutò committere
non possumus, ex cap. suspicionis, de offic.
deleg. cap. cum speciali, de appellat. cap. quia
suspecti, 3. q. 5. l. fin. C. de iudic. Exceptio
autem, quāvis latissimè pateat, in præ-
senti à nobis accipitur pro reiectione
testis non idonei, cap. I. & 2. de except.
& ipsam iudicis recusalionem signifi-
care solet, l. apertissimi 14. C. de iudic.
Glossa verbo protestatæ, cap. quoniam, de
probat. sicut enim reiectione iudicūm, &
testium ex eisdem ferè causis procedit,
ita eodē nomine appellatur, & devtraq;
in hoc Articulo sermo est, quāvis præ-
cipue de iudicibus agemus, quos rejici,
facilius secundum iura admittitur, & ad
rem nostram multò maius momentum
habet.

11 PRINCIPIO compertissima
doctrina supponenda est, nō modo sin-
gulares personas, sed totam ad aliquam
congregationem, vel communitatem
legitimè recusari posse. Nam recusatio
totius Consistorij Imperialis in termi-
nis adstituitur Clem. Pastoral. §. Quis enim,
de sent. & re iudic. Collegij, & Vniuersi-
taris. Panormit. in cap. licet ex suscep., nu.
4. de foro compet. cap. statutum, de rescript.
in 6. Roland. à Valle consil. 6. m. uo. vol. 3.

*Reconsa-
tio com-
munita-
tis.*

Con-

Conciliij Provincialis, cap. quod suspecti,
§. Veniamus, 3. q. 15. Paris. consil. 31. num.
97. Roland. à Valle consil. 19. num. 17. vol.
3. Carrasc. in Coram. ad aliq. leg. nouæ
Recopilat. cap. 9. num. 4. & cum pluribus
Quaranta de Concil. Prou. q. 35. num. 12.
Sarauia tract. de adiunctis, q. 9. num. 4. Ad
quam communitatist recusationem dua-
bus vijs procedi potest, quia scilicet su-
perior, qui ceteris imperare valet, sus-
pectus est, l. 1. C. si rector prouinc. vel ad eum
pertinet. vel quia omnes de vniuersitate
suspecti sunt, in quo casu nullum omni-
nō dubium relinquitur. Et vniuersaliter
eos omnes recusare licet, à quibus legi-
timè datur appellatio, cap. super eo, de ap-
pellat. immo fauorabilior est appellatio-
ne recusatio, & locum habet hæc, ubi
illa excluditur. Glos. in cap. singulis, verbo,
& appellazione, de statu monachor.

*Patres Ordinis Prædicatorum
quoad forum exterius, &
quatenus spectat ad effectum recusa-
tionis, iure pro suspectis ha-
bendos in Conceptionis
Immaculatae
causa.*

Assump-
ti decla-
ratio. **12** EX Regesto, à col. 477. ad 539.
& Appendix à col. 679. ad
709. & pluribus alijs locis huius operis
manifestissimè constat, & absque vlla
dubitacione affirmare possumus, pluri-
mos, & doctissimos facti Ord. Prædi-
cator. professores, in opinione pia asse-
renda non solum nomina libentissimè
date, verùm etiam principatum ducere.
Sed è plus nobis timenda est dissentie-
tium, & apertè aduersantium contradic-
tio. quos, siue multi sint, siue pauci, ad
nouas turbationes concitandas, tam ge-
nerali consensu non obstante, sufficere
videmus, & experimut.

Tumul- **13** ADE O notum est, nullum pau-
tus, & lò grauiorem tumultum circa B. Vir-
ginis Conceptionem vñquam exortum,
indican cuius præcipui auctores istius religiosi-
tur. simæ familie professores non fuerint,

vt quæ vndique suppetunt probationes
planè actum agere, & quod in confessio
apud omnes est suadere, videantur. Epi-
stola Procuratorum Regis Catholici
nihil aliud, quam scandala cōtinet à Pa-
tribus Prædicatoribus, diuersis locis, &
temporibus excitata, etiam post decre-
tum fal. record. Pauli V. quo affirmati-
vè opinantibus silentium in actibus pu-
blicis indicebatur, vt patet ex § 7. ubi
circas. Epist. nu. 71. Hæc verba habent
ex Hispano ferè in totidem versa. Nes-
pauca, aut parva rei scandala sunt, quæ quo-
tidie Romæ accidere sciuntur: ubi nemo de
bac controvèrsia ex suggestu, vel cathedra
verbii proferet, & fortuitò, aut per incuriam
aduersariorum sententiam nominabit: (sine
cuius declaratione, immo impugnatione pia
facile doceri non potest,) quin confessio ad
Inquisitionis tribunal trahatur, & multas
cogatur subire molestias. Quolibet anno post
promulgationem decreti, ex horum numero
aliqui in iudicium vocati, & vexati sunt:
cōtra alios processus facili eò, quod de pia opi-
nione aliquid dixerant, quamvis modestissi-
mè. Nec reputatur leuis ad scandalum populi
occasio, quod Magister sacri Palati non per-
mittit quidquam typis mandari etiam mi-
nimum, & ad moderationem, modestiamque
exactum, si de Conceptione agat, quod pun-
ctum ex recentioribus libris auferri præci-
pit, ex impressis deleri, unde eueniet in bi-
bliothecis urbis aboleri memoriam, & testiu-
m Immaculatae Conceptionis notitiam. Hæc
testantur, qui ea præsentes auribus, &
oculis accipiebant, ex quibus liquidò
apparet nō iam probabilis suspicio, sed
explorata evidentia, quæ omnes pios
animos mouere possint, vt adeò con-
trario affectu possessi iudices in hac cau-
sa recusari debeant.

14 CVM de præseruacione B. Vir-
ginis definienda apud Sanctiss. Paulum
V. à Regis Catholici Legato instantia
ficeret. Magister sacri Palacij multa mil-
lia numismatum B. Virginis effigiem
præferentium, cum epigraphe, concebida
(in peccato originali, cōfiscari iussit: de quo
facto ita scribit Vvading scđt. 2. legat. in
fine, pag. 291. Potuit licetè, & iustè hæc
proscribere, vel confiscare numismata Reue-
rendiss.

uerendiss. Magister, quia s^epius lege lata cautum est, ut nullus ex incusoribus, vel ligoglyphis ullam incidat, vel calet imaginē, effigiem, aut verba in quoniam metallo, non obtenta prius eius licentia, quam pro his cude^s dis non obtainuerunt. Potuit et iam, & sine conscientia reatu factura hoc condonare; sed quandoque animi affectus eas præscribit leges exequendas, quas alia^s liceret absque noxa dissimulare. Addit deinde se^t. 3. à pag. 294. ad 334. tres eruditissimos tractatus in numismatum defensionem, quibus satis superque demonstratur nihil nouum, quod antea concessum à Sede Apostolica non fuerit, ex eorum libero usu consequi potuisse. Quomodo ergo hi iudices nobis non sint merito recu- fandi, qui summo iure, quod à summa iniuria non differe proverbio docemur, tam cupidè agunt, & pia sententia pro- gressibus, quibus possunt viribus, obsi- stere conantur? qui nihil communī populorum pietati, etiam si tuta conscientia possint, tribuere volunt? Expedien- tissimū sanè fuerit tranquillitati Reip. Christianae iudicia omnia Immaculatā Conceptionem concernentia aliò iuxta Sedis Apostolice placitum transferti, & ab æquis, affectuque liberis iudicibus huiusmodi controvrsias decidi. Nec nostra postulatio auctoritatē ordinariam lredit: Iure enim Ecclesiastico ob iustas causas legitimè iudices ordinarij recusantur, cap. cum speciali 61. de appellat.

Allegationes improbatæ.

15. SICVT autem affectus in iuris- dictione exercenda immoderatio iustif- simam causam præbet recusationi, ita comperta in testimonij citandis parum integra fides, ne in hac causa pro idoneis testibus admitti debeant, omnino ex- git. Quæ enim, exceptione falsi, testibus potest obijci maior: 1. quifalso, 16. D. de testib. At testimonia in iudicio prolata non sucrunt, quid tum? nonnè in officio diuino publicè recitata? Adi Regestum à col. 240. ad 277. D. Thomæ, & Cal- tanit textuum mutilationem, de qua Ca- tharin. disp. ad Trident. colum. 22. & 61. à quibus putabimus factam? Reuelatio B. Catharinæ Senensi adscripta, quibus ex vchementi suspicione tribui debet?

Regestum colum. 43. & Cathe- rina lib. 3. de Concept. pag. 66. Nam de Bernensibus, præter autores à procuratoribus His- panis, §. 4. citatos, habemus libellū eius narrationis peculiarem codem tempo- re in Germania excussum: nec harum rerum commemoratione delectamur, quas prorsus ex hominum memoria de- letas vellemus; satis sit indicasse intra iuste defensionis terminos nullatenus à nobis transiliendo.

16. NE verò videamur ex præteri- tis tantum conjecturā ducere; (quæ ip- sa esset alioqui vetissimilla,) sed om- nibus constet contentiosos, quicumque sint, nondum quiescere, sed in quibus- cumque, quæ collibitit, affirmandis, suæ ipsorum existimationi iniurios esse, nō. nullas propositiones in medium exami- nandas ex libellis supplicibus excerptus, quæ vt̄lī legitimorum testimoniū loco eorum autores haberi debeant, doctis, & prudentibus indicabunt.

Elenchus propositionum ex libel- lis aduersariorum, que mat- rum Theologorum, & Iu- dicum examen exposce- re videntur.

17. IN priori libello has obserua- *Primo*
vimus. Num. 1. col. 7. Fratres propo-
Predicatores ad fugiendam enim æquiuo-
cationem, & melius propriam sententiam
explicandam, ut ebantur voce sanctificatio-
nis. Expendatur an hæc propositio verè
explicit sensum festi ab Ordine Prædi-
catorum celebrati, & an ex ea sequatur
in Ecclesia legitimè admissos cultus cō-
trarios. Vide tract. Apologet. num. 28. &
deinceps.

18. IBIDEM num. 2. Cū enim sa- *Secunda*
tis compertum esset, aduersariorum intentum
esse populis persuadere, Ecclesiam præserua-
tionem definisse. Hoc intentum, & persua-
sio esset temeritas in Fide, vt diximus
Artic. 2. num. 210. Examinent ergo do-
cti, an grauis iniuria censenda sit impo-
sitio temeritatis in grauissimos viros,

Religiones, Regna, & Provincias integras iactata. *Apologet.* num. 58.

Tertia. 19 IBIDEM num. 3. col. 9. *Vt nec etiam in priuatis colloquijs cum secularibus liceat ipsis de hac materia differere. Cōferatur hæc clausula cum concessione Gregorij XV. col. 192. Regesti, cuius tenor est: inter se dūt axat, & non inter alios, aut cum alijs de materia eiusdem Conceptio- nis differere, & tractare licet possint. Apolog. nu. 75.*

Quarta. 20 IBIDEM. Cogitur ergo Ecclesia uti huicmodi cautelis ad sustinendum opinionem ad eam in sacra Scriptura fundatam, & omnium antiquorum Patrum, & Doctorum consensu confirmata. Examineatur an dignitati Ecclesiae Catholicæ conueniat affirmare, eam ad cautelas cogi propter opiniones inter veros, & obedientes filios controveras. Deinde quām sit à vero alienum omnes antiquos Patres, & Doctores in peccato originali B. Virgini tribuendo consentire, ex Artic. 2. num. 197. Item, an hæc propositio subsistere possit post Concilium Tridentinum, quod ses. 4. in decreto, de editione, & usu sacrorum libror. §. Præterea, prohibet interpretationem Scripturarum contra unanimem consensum Patrum; & tamen ses. 5. post definitam ex Scriptura doctrinam de peccato originali, declarat non esse suæ intentionis comprehendere Beatam, & Immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem. Artic. 2. nu. 29. & *Apolog.* n. 79. Denique, diligenter consideretur, in quo gradu certitudinis collocent libellorum auctores suam sententiam: nam omnium Patrum consensus veritatem aliquam ita certam facit, ut oppositum sit temerarium. *Suar. disput.* 19. *de Fide* ses. 2. n. 20. quod si hic consensus inueniatur in expositione sacra rum litterarum, quantam vim habeat, patet ex loco Tridentini titato, & tractat *Torres in Select. disp. 1. dub. 7.* Nec appareat quomodo ex dicta propositione alia valde notanda non consequatur: Ecclesia solemniter colit aliquid contra consensum omnium antiquorum Patrum. Præteruationem ab Ecclesia colic consit ex Artic. 2. & ipsius Ecclesiæ declaratione, *ibid. num. 6. &c.*

21 IBIDEM num. 4. Curandum magis est, ut hoc nomen, Conceptio, maneat in sua indifferentia. Instanter disquiri, & iudicari petimus, an hæc indifferentia vera sit, aut saltem probabilis, an ab auctoribus contra Ecclesiæ mentem excogitata. *Apologet.* à nu. 10. ad 22. & sèpè alibi. Hæc autem propositio eò acriori indiget examinc, quod vnicum sit aduersariorum asylum, & cùm à veritate nobis videatur alienissima, sèpè pissimè varijs modis ab eis repetatur, maximè nu. 25. col. 17.

22 Ex posteriori libello examinandum proponimus, quod legitur nu. 10. column. 11. *Sixtus IV. Pontifex, ubi damnat impugnantes recitatores officij Leonardi de Nogarolis, nihil de titulo ab auctore imposito solicitus fuit.* Expendat quispius, & eruditus, quo colore defendi possit, Pontificem sollicitum non fuisse de titulo *Immaculatæ Conceptionis*, qui expressè continetur, & repetitur in officio à Seconde Apostolica emanato, & contra impugnatores defenso. Et præcipue considerari poscimus, prædictum titulum legi in ipsa oratione cōmuni horis Canonis, & Sacrosancto Missæ sacrificio: de quo approbationis genere adduximus Theologorum iudicia *Artic. 2. nu. 137. & 139.* Insuper hæc propositio aduersariorum videtur in terminis cōtradidere tenori Bullæ Pontificiæ, ubi assertio, quæ ad Pontificem delata fuit, & postea damnatur, his omnino verbis referatur col. 10. *Regesti.* *Eiusdem Immaculatæ Conceptionis officium celebrantes peccare grauiter, &c. 132.*

23 IBIDEM, num. 31 col. 19. loquentes de Monialibus *Immaculatæ Conceptionis*, ita scribunt. *Idem respondemus,* approbationem scilicet ad vocavitum pietate referri, non ad titulum, quem Pontificum diplomata continent recitatio: tantum, non verò dispositi: Hæc videtur nobis aperte veritatis impugnatio, cùm illius Religionis statutus consistat in veneratione *Immaculatæ Conceptionis*, & Regula à Summis Pontificibus cum insertione approbata prædictum titulum cōtineat in ipsa formula cōmittendæ professio- nis.

nis Videatur Artic. 2 ln. 14. 8. & 150. &
de tota re indicent deo.

Ostensio. 24 IBIDEM. nu 37. col. 21. Nec
nos ad apocryphas Apostolorum definitiones,
ad confitatas revelationes, ad somniata miracula,
ad bullas adulteratas recurrimus. Hic, si vñquam alias, recti iudicij non
modo examen, sed & patrocinii implo-
ramus. Hec enim propositio ex eis quæ
directè enuntiat, præcisè spectata, solum
excludit ab auctoribus libellorum recur-
sum ad fraudes in ea coaceruatas; at
quis non videat easdem vulgariissimo, &
immodestissimo schemate in assertores
piæ opinionis rejici? Quod si talibus
strophis Luciano aliquo, vel Erasto-
dignis in tectis diuinis pateat aditus, omni-
nis pietas, & Religio irrisoribus expo-
nietur, nec sacrarum rerum tractatio dif-
feret à prophana satyra. Apostolorum defi-
nitiones ad nostrum institutum non spe-
ctant, nec defensoribus carent, qui do-
ceant aduersarios nostros modestius lo-
qui. Confitæ revelationes nobis ignorare
sunt, præter eas, quas num. 15. indicaui-
mussim quæ B. Brigitæ diuinis volu-
minibus continentur, veritate plene, & à
Dei spiritu veraciter traditæ, Christi Do-
mini in terris Vicarij ore appellatur, col.
24. Registri alias vero aut in diuino offi-
cio frequenter lectas, aut authenticas, &
prudentissimè credibiles, ibid. à colum.
587. colligimus. Somniata miracula apud
sanos, vel sobrios, (nam prudentiae hic
nulla laus,) ne nominantur quidem. Le-
gantur quæ retulimus in Regestum, à col.
562. & inter ea inuenientur impugna-
torum Immaculatae Conceptionis non som-
niata supplicia: præcipue Mirac. 10. 11.
27. 36. &c. Adulteratas bullas ostendant
aduersarii in nostro Registro, ubi ad ver-
bum fidelissimè sunt descriptæ, exceptis
typographicis erratis, quæ penitus caue-
re humanum non est. Et ex n. 19. 22. &
23. huius Artic. totoque hoc opere iudi-
cetur, utri nostrum Bullas Pontificias
in legitimo, vel adulterino sensu expo-
namus. Obtestamur ergo Eminentissi-
mos Patres S. Congregationis, Theo-
logos omnes, & quibus censuræ, consilia
vè de dogmatibus communiqueruntur, vt

seriò considerent, an expediat tam pre-
fractis, & super eos pronuntiatis res
gratissimas, & sanctissimas traduci: si-
mulque mature apud se statuat, quos te-
stes, aut iudices in causa Immaculatae
Conceptionis habebimus; si talia scri-
bentibus decernendi potestas permitta-
tur.

25 PLURES propositiones afferre
possemus non minoris momenti, quæ
ultra modum propriæ sententiæ addi-
ctum aduersariorum animum, & à iudi-
ciali integritate alienissimum patefa-
ciunt. Sed quia hoc esset integros libel-
los transcribere statim ex professo dis-
cutiendos, & plusquam satis ex his, quæ
diximus, stabilitur legitima recusatio.
Apologetico reliqua rescrivantur, pau-
cis additis hunc locum absoluemus.

*Aliæ per
stringun-
tur.*

*Concluditur vñmeralis, & legitima
recusatio.*

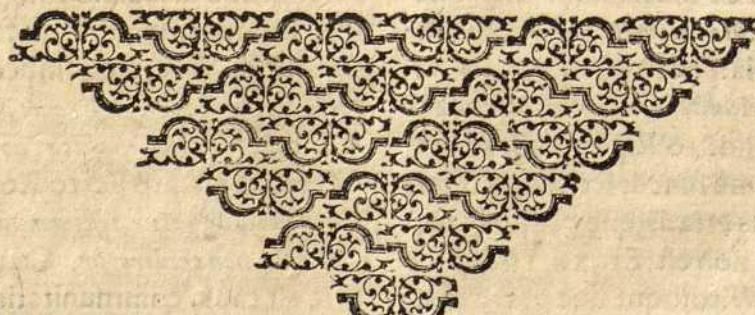
26 MANIFESTVM est ex hoc Nemo
Artic. & præced. aliquos pro- simul
fessores sacri Ord. Prædicat. in hac cat- adiutor, &
sa actores esse, quod si adhuc ut actio- iudex.
res declarerentur, expectanda est Iudicis
sententia, negari saltem non potest esse
vniam ex partibus litigantibus. Omnis
autem iudicij ordo pervertitur, si ille, qui
actor, vel litigator est, sedeat ad iudicā-
dum: nemo enim in causa propria iudex
esse potest, l. qui iurisdictioni, D. de iuris.
omn. iudic. l. 1. C. ne quis in sua causa. Nec
obstat, non omnes pro asserto decreto
defendendo in iudicio comparere, tum
quia omnes domestici, & familiares li-
tigantium, vel iudicis suspecti sunt, cap.
personas, de testib. cap. si testes, §. Liberi, 4.
q. 3. cap. cum Ecclesiastica. de exceptionib.
Cicero Orat. pro Sexto Roscio. Neque
si a causa ageretur, testimonium diceret, &
si diceret, non crederetur. Causa autem pro-
pria est causa communitatis, quæ susci-
pitur titulo aliquo, vel prætextu ipsum
corpus congregationis contingente: vnde
Pontifex canonicos omnes vnius Ec-
clesiae in causa canonici meritò ab ad-
uersa parte iudicat haberi suspectos, c.
cum R. de offic. & potest. iudic. deleg. fami-
liari-

charitatis enim affectio veritatem impediens solet, cap. accusatores, & testes, 3. q. 3. & eò difficiilius exiuritur quod honestiori ratione coalescit, Paulus l. late culpe 223. de verb. significat. ut iam quicunque aduersariorum zelus, siue pro doctrina S. Thomae, siue pro honore Christi D. Beatae Virginis, aut suæ Religionis, firmius suadeat in quolibet tribunal, ubi haec causa pependerit, recusandos esse, & à iurisdictione exercenda, si quam habuerint, coactandos.

Maior auctoritas recusationem iuuat. 27 AVGETVR verò valde ius recusandi ex probabilissima suspicione, quæ piam partem semper anxiam habuit, turbari scilicet ab his, qui auctoritate præualeant in congregatione, & alijs imperare possint: quod quantam vim habeat iniudicibus reiiciendis constat ex cap. causam quæ, de offic. deleg. & ex dictis num. 11. Nec minus certum est primariae dignitatis viros inter Patres Prædicatores apertum piæ opinioni bellum indixisse, Vincentium Bandellum, & Thomam Caietanum Magistros Generales, Bartholomæum Spinam Magistrum sacri Palatij, alios; quamuis non defuerint simili auctoritate pollentes egregij Virginæ puritatis defensores, ut Mag. gen. Ioannes de Fenario Artic. 2. n. 52. Nihilominus ut extra iudicium lege charitatis meliora, & cogitamus libenter, & sperramus in iudicio, ubi magna suspicionum vis est, cap. accusatoribus, 3. q. 5. omnia

timere Virginis honore compellimur.

28 SED cum tota hæc recusationis Recusa materia maximè sit arbitria, nec omnes causæ à iure designentur, quin potius iustitia, iudicis prudentiae relinquatur iustarum ab iniustis discretio, ut docet Abb. m. c. cum speciali, n. 7. de appellat. quæ sequitur Menoch. de arbitrar. lib. 2. cent. 2. casu: 5 2. n. 2. ubi n. 6. ait leue etiā causam ad recusationē sufficere, ex d. c. cum R. de offic. deleg. quis non arbitrabitur adeò graves, & notorias causas esse sufficientissimas? Eò vel maximè quod nostra recusatio à pietate erit, in cōmune bonum dirigitur, pro pace inter deuinctissimos in Domino fratres seruanda laboret, ex quorum concordia ingentem supra quam explicari possit, & lætitiam vniuersalis Ecclesia percipiet, & fructū. Gratissimum proculdubio Deo Opt. Max. & fidelibus omnibus obsequium præstabit, qui inter has duas familias, vel minima dissidiorum semina extinxerit: siue enim rebellium hæreticorum acies profligandæ, siue in castris Ecclesiæ pristinum illud militum robur ad superiores leges reuocandum, nihil est hac vniione potentius, Veritate clamante Proverb. 18. Frater qui adiuuatur a fratre, quasi ciuitas firma; non sine magna ipsarum familiarum, gloria, iuxta SS. Cypriani, & Paulini lectionem: Frater adiuuans fratrem exaltabitur, ut ciuitas excelsa.

TRA-

**TRACTATVS
APOLOGETICVS
VINDICIARVM TITVL
IMMACVLATAE CONCEPTIONIS AB
AVCTORIBVS LIBELLORVM
SVPLICVM PRO ASSERTO DECRETO,
QVI PER SINGVLAS CLAVSULAS
INTEGRI DISCVTIVNTVR.**

**AD OPTIMVM QVEMQVE LECTOREM
præmonitio.**

*Libelli
respon-
sione in-
digni.*

LOC Te præmonitum volumus, optime Lector, nul-
lam institutæ defensionis partem, aut in se faciliorē
esse libellorum confutatione, aut à nobis cuncta-
tiūs, & difficilius suscep̄tam. Adeò enim nihil affe-
runt libellorum fabricatores responſione, aut dis-
cussione dignum, vt ināies argumentorum laruas iam pridem
Ecclesiasticorum decretorum luce detectas, & à Theologorum
amanuensibus deridiculō habitas, quasi malè recoc̄tam cram-
bem, confidentissimè usque ad nauſeā reponant; si quid verò de
ſuo addunt, (quod est ſanē perquām exiguum,) & præter rem, &
ſine uilla probatione iacent. Id quod noſtro testimonio credi
nequaquam petimus; niſi ex propositionibus *Artic. 5.* indicatis,
& ex his, quæ hoc tractatu dicemus, abundē cuique fuerit explo-
ratum.

*Aduer-
ſariorū
moleſtij
ſima cō-
tentio.*

2 CVM ergo tam pertinaci contentione hoc vnum aduersa-
rij conſequi velint, vt cōtrouerſias olim ſepultas excitant, & nō
cum publica Ecclesiæ consuetudine, ſed cum priuatorum opi-
nionibus bellum ſe gerere perſuadeant: cauſæ officere videba-
tur, ſi ad turbulentas logomachias redigeretur, & non tantū
ex occaſione cultus Ecclesiastici explicandi, (quod in Articu-
lis quandoque fecimus, quia vitari non poterat,) ſed ſeorsim, &
velut condicta pugna congrederemur. Verebamur tamen ex
aduerso, ne deficiente antidoto latius ſerperet contagium, &
quod prudenter Seneca dixit, non refutata fidem apud multos

tanquam confessa inuenirent : quæ ratio , vt plerosque Ecclesiæ Doctores , & alios præstanti eruditione viros ad compertissima dogmata scriptis confirmanda compulit , ita nos in consilium adhibita planè conuicit.

*Tractā-
diratio.* 3 HAC mente rem aggredimur nobis quidem contentiones totu[m] animo auersantibus molestani , & inuisam; publicè tamen haud dubie utilem: *quia multi sunt*, (vt ait S. August. lib. 3. cont. Crescon. cap. 1. to. 7.) *quibus seruire nos conuenit, qui omnia de-
pulsa esse non putant, nisi locis suis etiam singula pertractentur.* Ne ergo aduersarios pietati fidelium nocere , vel in re minima patiamur, integros eorum libellos , ne uno quidem verbo omissio, per partes referentes discutiemus, eorum etiam diuisionibus retentis, tantum numerorum notis vnicuique clausulæ additis ad maiorem claritatem. Tædium repetitionum, & agnoscimus, & gloriosissimæ Virginis honore interposito deprecamur: necessitate enim ad acti scribimus , & aduersariorum vestigia premerre compellimur, ne veritas nimias alterationes non iudicio fugere, sed metu declinare videatur : ita ergo apologiam instituimus, tanquam ab ipsa, quam defendimus , Virgine nobis dicetur, *Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum.* Ezech. 3.

*Copella
tio affer
torū pia
opinio
nis.* 4 QVÆ cùm ita sint , & cùm causæ communis, inuictæque libentissimè subeamus : à Virginet puritatis vindicibus, id est, Orbe vniuerso, non modò scriptis , & auctoritate iuuari iure nostro exposcimus ; sed Christiana charitate admoneri, sicubi humanum quid passi à recto veritatis , aut modestiæ tramite deflexerimus, id verò vehementer efflagitamus. Nihil enim consultò, aut victoriæ desiderio , aut contentionis ardori, quamvis prouocati, dedimus: nec aliquid diximus, quod sine piæ causæ iactura silleri posset.

*Et ad-
uersario
rum.* 5 ADVERSARIIS autem, immo multis nominibus chrysismis fratribus , à quibus solo iudicio discrepamus, niueum animi candorem, inermesque dextras vltro offerimus : nec unquam eos ab huius controversiæ exordio priores lacestiuimus; vim propulsasse non negamus : quod ex disertissimi viri sententia , & ratio doctis, & necessitas barbaris , & feris natura ipsa prescripsit. Hoc testimonium perhibente nobis conscientia

vnuſquisque noſtrum conceptis verbis ſancte protulerit.

Audiat hec Genitor, qui fæder a fulmine ſancit:

Tango aras, mediosque ignes.

Nec, ſi abſit calumnia, læſæ amicitiæ criminē poſtulabimur. Ita ergo libellorum auctores exordiuntur.

Prior ſupplex libellus num. I. colum. 7.

Ad agnoscendum quām prouide sancta Romana, & uniuersalis Inquisitio decreuit titulum IMMACVLATÆ non eſſe addendum CONCEPTIONI ſed VIRGINI.

DISCUSSION.

Aduersa 6 MAGNO labore aduersarij nos liberaffen, ſi ut breui- rī ſtatū ter, & dilucidē quod iſpis placet, & cauſe in maximē ſuis cogitationibus aptum eſt, uertūt. proponunt; ita verum cauſe ſtatū ſyn- cerè, & ſine ambagibus expoſuiffent. Quid enim? Decreto ſe tueri volant, quod legitimum eſte nec cōſtat, nec iſpi villa probatione docuerunt? Longè ali- ter à maioribus noſtris didicimus, qui cō diligentius ſuppositiſtios canones à ger- manis diſcerni präcipiebant, quo iſluſtrior auctoritas obtendebatur. Magnus Gelasius de Anathematis vinculo, to. 2. Cō- cilior. parte 1 pag. 487. edit. Coloniens. an. 1618. cūn decreta Concilij Calcedo- nensis ei obijcerētur, ſtatiſ exceptionē oppoſuit, nihil recipiendum, quod ex präscripto Sedis Apoſtolicæ geſtū non eſſet, quamuis in Concilij volumine le- geretur. Et ibidem pag. 489 de conſenſu eiusdem Apoſtolicæ Sedis in abſolutio- nem Petri Alexandrini inquirere iubet, à quibus & obi ille ſit geſtus, ſi ſecundūm Ecclesiæ regulam celebratus, ſi paterna tra- ditione proiectus, ſi maiorum more prolatus, ſi competenti examinatione deprōptus. Hęc omnia asserti decreti defenſores priu- oſtēdere debebant, & indubitatis instru- mentis, non artificiosis argutijs de re ta- ra ſtuere. Nunc verò de coniectura ad qualitatē ſubdolē tranſeuntes, & quæ- ſtionem facti in quæſitionem iuris con-

tra omne ius mutatēs contētiosum ani- mum produnt, & ſuis ſcriptis fidē adi- munt. Quomodo enim probationes ex- veritate ſumere credendi ſunt, qui cauſe de qua agitur, ſtatum obſcurant, la- tebras querunt, & lucem, ne ea detegan- tur, odiſſe fugiendo demonstrant?

7 INANI ergo labore conſumuntur, dum docere nos volant, quām prouide *Quid* *sancta Romana, & uniuersalis Inquisitio präſtare* aliquid decernat: ſcimus enim decretis il- litis ſupremi Senatus legitimiſ nihil co- gitari poſſe prouidentius; id potiū de- monſtrent, quam verum ſit Congrega- tionem S. Inquisitionis de abolendo IMMACVLATÆ CONCEP- TIONIS titulo, legitimē, & competē- ti forma rescripſiſſe? quod non aliter, quam authentica decreti exhibitione, & eius ſolemni promulgatione conſtare poſteſt. Illud etiam doceri volumus, cur aſſertum decretum viuente fæl. record. Urbano VIII. delituerit? cur nec ab ip- ſo, nec à S. D. N. Innocentio X. fuerit conſirmatum? cur ſacra Congregatio à ſe editam legē deducere ad exequutionem non curauerit? magna hęc ſunt, & fermē violēta ſubreptionis indicia, quæ iam Artic. 4. expendimus. Enigmitur quo euadant aduersariorum conatus, ut ni- mirum präſumpta Decreti auctoritate armati, & magni nominis vniuera prote- cti veriſiſmis Apoſtolicis Conſtitutio- nibus

nibus illudant, cultum Ecclesiasticum de suo capite interpretentur, miracula, & reuelationes approbatas traducant, Orbis Christiani cōsensum contēnant, im-
punè quidquid volunt, effutiant: quæ lar-

ga in loquēdo licētia, nō privatorū apo-
logijs notanda, sed maiorū seuerissimis
legibus esset coercēda. Nihil autē à no-
bis in illos confingi, nec verba coacer-
nari, singulorum discussione aperiemus.

Libellus eod. num. I. colum. 7.

Annotanda maximē est diuersa acceptio huius nominis Conceptio, ante Gregorium XV. Et post illum. Licet enim nomen Conceptio in suo proprio significatu solum importet formationem fœtus in utero; ante Gregorium tamen apud multos idem valuit usus huius nominis Conceptio, quod Conceptio Immaculata: unde Fratres Prædicatores ad fugiendam omnem æquiuocationem, Et melius propriam sententiam explicandam, utebantur voce Sanctificationis Et causebant à nomine Conceptionis, quasi idem importaret Conceptio, Et Immaculata Conceptio.

D I S C V S S I O.

De nomine Conceptio 8 IN tradenda significatione no-
minis Conceptio, quod revera om-
nes eorum machinas prosternit, misere-
tionis. se torquent nostri disputatores. Vera
decurtant, falsa admiscēt, abusum quasi
legitimam consuetudinem ostentant, vt
commentitiam illam mutationem post
Gregorij decretū incautis persuadeant.
Quām vero fallantur, vel fallere velint,
facilius ostendemus.

Aduersa riorū cōmetum. 9 D I C V N T in primis diuer-
sam esse acceptiōnem huius nominis
Conceptio post Gregorium XV. quām
fuerat ante ipsum. Hoc discrimen pro-
fus fictitium est, vt discussione sequenti
num. 43. probabimus; nunc veram sig-
nificationem nominis Conceptio, & legiti-
mo usū receptam aperiamus; patebit
Nomen postea nunquam fuisse mutatam.

Cōcep 10 CONCEPTIO (inquiunt) in suo
proprio significatu solum importat forma-
tio-
nem fœtus in utero. Quorū est ista nomi-
nū in-
nī explicatio? illorū vtique, qui Sanctifi-
cans ani-
mationis voce se v̄sos affirmant, vt omnē
matio-
nē fuderet æquiuocationē; sed nihil fugi-
scēti si nōmen Conceptionis contra Eccle-

się consuetudinē, hinc intelligitur, quod in hoc ipso nomine, Conceptio, soli æquiuocationem inueniant. Evidētissimū enim est ex toto nostro Artic. 1. & ex dictis Artic. 2. nu. 131. & alibi, nomen, Conceptio, absoluē sumptum exprimes primum animationis instans in omni ri-
gore, & proprietate, apud omnes Do-
ctores utriusque opinionis nullo excep-
to: nec unquam dubiam fuisse in usū
communi hanc significationem. Non
negamus, (quod etiam dictis locis adnot-
timus,) nomen Conceptio aliquando sig-
nificate formationem fœtus ante ani-
mæ infusionem; sed cum hæc formatio
nec sit conceptio hominis, vel personæ,
nec pertingat instans cōtractionis pec-
cati originalis, inde factum est, Docto-
res in controversia de præseruatione B.
Virginis, cùm de tempore antecedenti
animationem loquuntur, vel nomine
Conceptionis non vti, vel manifestam ex-
pliicationē adhibere, vt significatio mi-
nus principalis intelligi possit. At iudeo-
cūm de primo instati animationis agit,
Conceptionis vocem, vt signatissimam,

maximè propriā, & illud instās apertissimē exprimentē, sine vlla restrictione vel declaratione usurpant: vnde indubitatū manet, propriū *Conceptionis* significatū esse animæ, & corporis coniunctio- nē. Hæc quidē certa sunt; sed illud certissimū, nunquā hoc nomē, *Conceptio*, ex- tensum fuisse ad tēpus subsequens infu- sionem animæ, adeò vt qui B. Virginē post animationem sanctificatam fuisse docent, si de ordine tēporis loquuntur, eoipso haud dubiè afferant in sua *Concep- tione* originale peccatum contraxisse: in quem sensum trahitur *D. Thomas* 3. p. q. 27. vbi Alexandri Hallensis methodo inhærens, peculiarem Atticulum de san- ctificatione B. Virginis in ipso anima- tionis instanti non instituit, vel quia *opinio media sanctificationem* in eo momēto adstruess, iunc non erat adiumenta, vt vult *Caietanus in Comment.* Art. 2. eiusdē quæ, vel quia de ea alijs in locis scrip- ferat, quæ afferit *Ioannes à S. Thoma in Re- gesto datus colum. 501. & 502.*

*Aduersa-
riorū af-
fectata
obscuri-
tas.*

11 SI hæc libellorum auctores non ignorabant; quo consilio significatum *Conceptionis*, dum p̄t se ferunt explicare velle, confundunt? Nam quid per hoc nomē, *Conceptio*, significetur, longo vſu, & receptissima cōsuetudine, omnes sine interprete scimus; formatio vero fætus in vtero dubios facit legentes, & cūm ad il- lustrandum adhibeat, luce indiget. Si formatio fætus apud ipsos est animæ in- fusio, cur obscuritatem affectant, præci- puè in supplicibus libellis, quorum pri- ma lex est perspicuitas? Si aliquid aliud p̄tter animæ infusionem; est nē ante- cedens, aut subsequens? Si antecedens; implicatio interminis erit tales con- ceptionem esse sanctam vera, & intrin- seca sanctitate gratiæ habitualis: nec hūc sensum intendere possunt aduersarij, qui hoc ipso numero expressè cōcedunt nostram opinionem esse probabilem; nostra autem opinio, quæ explicatur his verbis, CONCEPTIO IMMACU- LAT A. tribuit gratiam Beatissimæ Vir- gini in ipso instanti *Conceptionis* pro- priissimè acceptæ. Restat ergo vt intel- ligant per illum modum loquendi, for-

matio fætus in vtero, aliquid subsequens animæ infusione; quod licet incredibile videatur, cūm talē significationē hūc nominis, *Conceptio*, hæc tenus Orbis ignorauerit; apparet tamen non obscurè ab aduersarijs sēsim introduci, idq; duabus potissimum conjecturis. Altera est, quod in posteriori libello num. 26. & 27. colum. 17. verba Responsorij Ecclesiasti- ci, quicumque celebrant tuam sanctam *Conceptionem*, affirmant verificari posse ab- strahendo à primo vel secundo instanti; quod quomodo subsistere possit, nisi extendendo nomen ipsum *Conceptionis* ad plura instantia, sanè ignoramus. Al- tera, quod etiam ante Cœgrorium XV. *Immaculatæ Conceptionis* impugnatores ipsum festi nomē depravate conati sunt, pro *Conceptione Virginis*, *Conceptam Vir- ginem* substituentes, vt ex *Salazar* retu- limus Artic. 2. num. 132. nec alieno te- stimonio indigenius, cūm ipsi frequen- ter eos audierimus, superciliosè, & con- temptim vulgari sermone pronuntiantes, *Læ Concepta*: qua loquutione haud dubiè intelligunt celebrati sub *Conceptionis* no- minc sanctitatem B. Virginis collatam in instati aliquo temporis consequentis animæ infusionem, nouitates vocum se- stantes, & toti Ecclesiæ pro arbitrio le- ges præscribentes.

12 QVANDOQVIDEM ergo in vſu, & significatione præcipue vocis ti- *Adseri-
tuli de quo est controversia, aduersarij sarij de
aut aperte à nobis dissentient, aut tergi-
nominis
uersantur, & magna libellorum pars in Cœ-
varijs modis loquendi explicandis con-
sumitur; exceptionem in hoc tractatu *iudiciū*
valdè necessariam statim omni vi illis ferre ne-
objicimus, non esse vlo modo admittē. queant,
das in iudicio, aut extra iudicium, corū
expositiones circa *Conceptionis* significa-
tum, & aliorum nominum ad *Conceptionem* B. Virginis spectantium; sed vt sus-
picias, subdolas, & à communī vſu
alienas, rei ciendas. Quæ enim hæc au-
dacia est, vt de facultatis, vel doctrinæ
vocabulis, quam isti disputationes non
modo non profitentur, sed & aspernan-
tur, tam confidenter iudicent? Impug-
nat *D. Thom. 1. p. q. 13. artic. 2. opinionē**

Rabbi Moysis, & aliorum quorundam, qui aliquā nomina diuina malē interpretabantur; & cūr aduersus eos duo argumenta protulisset, addidit: *Tertio, quia hoc est contra intentionem loquentium de Deo.* Tantum roboris inesse Doctor Angelicus existimauit vsui, & acceptioni peritorum in nominibus ad Theologica dogmata adaptādis. Observauit prae dictum D. Thomae locum ad rem nostram R. P. Vincent. Iustinian. Antif. Ord. Prædictat. trac̄. de Immac. Concept. §: 3. Habeant ergo aduersarij generale respōsum, non illis licere, aut integrum esse in hac controuersia magistros agere, aliquidve exponere, dicere, intelligere contra intentionē loquentiū de Conceptione. Ipsi à Cōceptionis nomine se cauisse fatētūr, & infra nū. 22. sanctificationis officiū requirunt, non ut Conceptionem ament, aut colant, sed ut non reformident; ac Virgo Immaculata th̄sauros diligentium se replet sapientia, Proverb. 8. Sed qui sunt, aut vbi inueniēdi tam pteiosi thesauri? non difficilē designabimus. Festū Conceptionis, & creationis Matris Domini, ad excutiendam formidinem mortis, inter maris procellas reuelatum est, col. 2. Reg. sti: Ecclesia inuitat indulgentijs, & peccatorum remissionib⁹ ad referendum gratias, & laudes de Virginis Mariae mira Conceptione, colum. 47. damnat asserentes solam spiritualem Conceptionem, seu sanctificationem eiusdem Virginis à Romana Ecclesia celebrari, colum. 107. eadem damnatione percutit Prædicatores ditentes, mortaliter peccare, vel esse hereticos, Immaculatæ Conceptionis officium celebrantes, col. 110. quotannis solemniter recolit sanctam Conceptionem Beatissime Virginis ex semine Abrabae, & simpe David, colum. 211. ex his fontibus huiusmodi Ecclesie filij verum Conceptionis significatum: hęc & alia authentica instrumenta consolant aduersarij, aliquid fortassis inuenient, quod illos hactenus latuerit,

Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt:

Vel quia turpe putant parere minoribus, & quę imberbes didicere, senes perdenda fateri.

13 PERGIT libellus. *Ante Grego-* De Cō
rium tamen apud multos idem valuit usus
huius nominis, Cōceptio, quod Conceptio Im-
maculata. Quę est hęc tā odiosa in ec-
culta veritate sollicitudo? Quę adeò
frigida, & despectus plena grauissima
rei commemoratione? Quod scriptio[n]is
dedecus? Certum est, nemini vñquam
in mentem venire potuisse, Conceptio[n]e
idem valere, quod Immaculatam Concep-
tionem, nisi ratione cultus Conceptio[n]i ab
Ecclesia exhibiti: quare necesse est tam
latè patuisse hanc acceptiōnem, quām
ipsum cultum, p[re]sertim voluntarium,
cum ante fāl. record. Pium V. nemo ad
celebrandum festum Conceptionis B. Vir-
ginis teneretur, nec ante Gregor. XV.
præceptum impositū est de non vñen-
do alio, quām Conceptionis nomine: iunc
ergo idem erat Conceptio, quod Imma-
culata Conceptio, non solum apud mul-
tos, sed apud omnes, qui festum sub Cō-
ceptionis nomine celebrabant, quid dic-
imus, celebrabant? immo verò apud
ipso[s], qui non celebrabant: ideò enim
sanctificationis vocem pro Conceptione
substituebant, quia inter Conceptionem
festo celebratam, & Immaculatam Con-
ceptionem discrimen verissimile inueni-
re non poterant, nec inuenient vñquam;
quantumuis in omnem se partem ver-
sent, & fœcundum nouis interpretatio-
nibus pectus concutiant.

14 HANC enim affectionem ex
communi Theologorum doctrina, Ec. Conce-
clesiae praxi, & principijs, quę ipsi ad-
mittunt, desumptam, semper habebunt cultu di-
cōtra se clamantē: Conceptio ubique utno idē
de cultu, & actibus religiosis agitur, idem est quo[rum] Im-
maculata Conceptio. Cuius verita macula-
tis evidentes probationes ex instrumen-
ta Cō-
tis authenticis dedimus Artic. 2. à num. ceptio.
82. ad 104. nunc autem eas, quę apud
aduersarios plurimum pondetis habere
debent, in medium adducemus.

15 OMNIVM grauissima ratio sic
cōficitur. Conceptio, ut celebrata ab Ec-
clesia est idem quod Conceptio sancta, ergo
est idem quod Conceptio Immacula-
ta. Antecedens docet Ecclesia in 8.
Responsor. Festi: nec dubitant aduersa-
rij

*Ex D.
Thoma.*

rij sermonem esse de physica, & intrinseca sanctitate, quam D. Thom. ab ipsis citatus num. 23. hoc eodem fundamento celebrationis festi, tribuit Nativitati B. Virginis. Consequentia optima est: nam sanctitas est perfecta munditia, ut Dionysius dicit cap. 11. de diuin. nominib. verba sunt D. Thomae 3. p. q. 27. artic. 2. in corpore integra autem S. Dionysij Arcopagite definitio sic habet: Sanctitas igitur (ut more nostro loquar,) est ab omni scelere libera, & omnino perfecta, & omni ex parte **IMMACULATA** puritas. Quae definitio nihil aliud est, quam explicatio nominis, illa enim verba, ut more nostro loquar, interprete Gregorio Pachymera in Paraphrasi, denotant *externam nominis ethymologiam*: cum sanctitas Græcè dicitur ΑΓΙΟΤΗΣ voce, cōposita ex nota priuationis A, & ΑΓΟΣ, impuritas, scelus, piaculum, quasi ΑΑΓΙΟΤΗΣ, gemino AA in unum longum, & aspiratum coalescente. Quare contra Diu. Dionysium, Diu. Thomam, ethymologiam, & receptū loquendi morē, verbis ludere volunt, qui cum Cōceptionē B. Virginis sanctam fateri cogantur; an dici debeat *Immaculata*, vīlo modo in quæstionem vertunt.

Effugii. 16 RESPONDENT primò autores libellorum *infra d. nu. 23. 24. & 25.* sanctitatem, quam Ecclesia celebrat, debere esse indubitatam: vnde inferunt ab Ecclesia non celebrari **Conceptionem Immaculatam** in primo instanti, quia hoc non est certum, sed sub opinione positum. Hanc solutionem iam monimus *Artic. 2. nu. 150.* esse manifestam petitionē principij: nunc ab aduersariis quærimus, an serio putent nullam sanctitatem celebrati ab Ecclesia, quæ non sit indubitata certitudine Fidei diuinæ? hoc enim innuete videntur dicto num. 23. ita scribentes: *Nunquam ergo dici potest ex Ecclesiæ sensu celebrari Conceptionem in primo instanti Immaculatam*; hoc enim adhuc est indefinitum, atque ideo dubitationis subiectum. Si ideo celebrati non potest sanctitas primi instantis, quia est *indefinita*; ergo sanctitas, quæ celebratur, definita est ipsorum iudicio;

definitio autem, cum de dogmatum certitudine agitur, solet apud Doctores significare determinationem de Fide, nisi aliud ex antecedentibus, vel consequentiis colligatur. Quid dicere velint, ipsi viderint; omnem vero sanctitatem, quæ celebratur ab Ecclesia, esse Fide diuina certam, apertè falsum est: cum Nativitas B. Virginis celebretur, nec tamen sit de Fide B. Virginē fuisse in yterio sanctificatam. Legatur *Suar. 10. 2. in 3. p. disput. 3. sect. 1. & disput. 21. sect. 2. de Assumptione eiusdem gloriosissimæ Virginis in corpore, & anima, quā Ecclesia celebrat, cum nō definierit. Quid plura? Summum Pontificem errare nō posse in canonizatione Sanctorum certissimum est apud Catholicos relatos à *Suar. disp. 5. de Fide. sect. 8. n. 8. & Egid. de Present. lib. 3. de Praeseruat. B. Virg. q. 6. artic. 1. §. 9. num. 63 pag. 304.* quibus adde *Castellin. de certitud. g'or. SS. cap. 4. & Contelorum de canonizat. SS. cap. 10.* ex quo principio constat coli ab Ecclesia in sanctis canonizatis indubitatam sanctitatem; nec tamen omnes Catholicci id tradunt tāquam dogma Fidei: immo multi expressè negant de Fide esse, de quorum numero est ipse Suarez tum loco cit. tum lib. 2. contra errores Sectæ Angelicæ *cap. 9. nu. 10.* vbi non Fidei diuinæ certitudinem agnoscit, sed quæ omnino morale periculum, omnemque prudentem dubitationem excludit. Si ergo aduersarij hoc tantum assertunt, sanctitatem, quæ colitur ab Ecclesia, esse certam, & indubitatem, quamvis non de Fide definitam, non dissentimus: omnino enim asserimus piam opinionem certam esse, & omnem prudentem dubitationem excludere; oppositam autem esse toleratam, cui eadem Ecclesia prohibet notā heresis, vel erroris affigere. Quomodo quod de Fide certum non est, sine formidine teneri possit, eos docebit *Egid. de Present. lib. 3. q. 6. art. 1. §. 12. n. 213. pag. 316.* De gradu certitudinis pię opinionis quid alij sentiant, retulimus *Art. 2. à num. 209.* de quo modo non labotamus, contenti posse dicere cum Autore Epist. ad Lugdunens. *Ego quod ab Ecclesia**

clesia accepi securus, teneo, & tradeo. Imperite ergo aduersarij, vt cultum negent, ad examinandam aliundē certitudinem confugiunt; cum ex cultu certitudo à nobis colligatur. Examinent potius, an cultum solidè toto Articulo secundo probauerimus, an nostrū, vel Ecclesiæ sensum tot Pontificiæ Constitutiones, totque ex eis consurgentia argumenta cōtineant; & non suis opinionibus cultum Ecclesiasticum metiri, sed ex cultu Ecclesiastico suas opiniones stabilire, & moderari dicant.

17 RESPONDENT secundò,

Aliae uia num. 26. ab Ecclesia celebrari Concep-

tione in sanctam, nō tamen Immaculatam. quia vox, sancta, in sensu ab Ecclesia inten-
to, tam primum, quam secundum instans cō-
pletebitur, siue ut abstrahit à primo, vel secū-
do instanti; vox autem, Immaculata expri-
mit sanctitatem per negatione, hoc est, per ne-
gatione cuiuscumq; maculae; ideo videtur ex-
cludere maculam pro quocumque instanti, &
per consequens minùs apte, & minùs propriè

In termi-

nis impli-

cata. ad utrumque instans referri potest. Sed hæc implicatoria sunt. Nam Conceptio est no-
men instantis, vel rei, quæ perficitur in
vnico indiuisibili temporis instanti, vi-
delicet creationis animæ in corpore, aut
uisionis atimæ, & corporis: vnde quod-
cumque epithetum, siue posituum, siue
negatiuum, (quæ distinctio hic omnino
otiosa est,) Conceptioni addatur, ad illud
vnicum instans necesse est determinari.
vel de Conceptione non dici. Supponunt
ergo aduersarij Conceptionem sanctam
ex verbis Ecclesiæ, & ita verba expli-
cant, vt faciant Cōceptionem non sanctam;
extrema quippe huius complexi Concep-
tio sancta, in opiniōne piæ contraria cō-
iungi enuntiando non possunt, cum in
re nunquam simul existant: quia in pri-
mo instanti non est sanctitas, in secun-
do non est Conceptio: ergo iuxta eorum
explicationem celebrat Ecclesia Cōcep-
tionem sanctam, prout abstrahit à sancta,
& non sancta, quæ est euidentissima im-
plicatio. Vel, vt clarius dicamus, sub-
dolè instillare videntur, non celebrari
ab Ecclesia Conceptionem B. Virginis
sanctam fuisse, sed B. Virginē, postquam

cōcepta est, fuisse sanctam: quod est ex-
presse contra doctrinam D. Thomæ dicta
q. 27. art. 1. probantis Natiuitatem B.
Virginis fuisse sanctam, quia celebratur
ab Ecclesia: ex quo patet in sententia
Angelici Doctoris sanctitatem, ex vi ce-
lebrationis festi, non solum enuntiandā
de persona, sed etiā de mysterio, cui spe-
ciale testum dedicatur. Incidunt præte-
rea in errorem damnatum ab Ecclesia,
de quo colum 107. Regestis, & Artic. 2.
num. 10. scilicet: Ecclesia celebrat solam
Conceptionem spiritualem, seu sanctificatio-
nem B. Virginis: sanctitas enim B. Virgi-
ni collata post animæ infusionem, siue;
vt ipsi loquantur, in secundo instanti,
nihil aliud est, quam spiritualis Concep-
tio omnino à naturali separata; primū
verò instans naturalis Conceptionis
iuxta eorum principia, cùm non sit san-
ctum, celebrari non potest.

18 RESPONDENT tertio, num.

27. Et iā si idem esset sanctum, & Immacu-

*Vltima
solutio.*

latum, non sequitur, per hoc instans Concep-

tio dicitur sancta, ergo dici potest Immacula-

ta. Ratio est, quia vox sancta, neutri opinio-

ni est alligata, & verè conuenit Conceptioni

Virginis, pro eo instanti, quo fuit sancta; vox

autem, Immaculata, est alterius opinonis

protestativa, &c. In eodē luto hæret ista

responsio, nomen Conceptio ad duplex

instans referens, contra omnium etiam

doctissimorum usum, & publicam in-

strumentorum fidem, in q̄ibus perpe-

tuò legimus instans, seu momentum Con-

ceptionis; si aduersarij duo Conceptio-

nis instatia legerunt, aut audierunt, pro-

ferant auctores, probent legitimam cō-

suetudinem sui modi loquendi; vel ex-

plicant quid sibi velint illa verba, conuen-

it Conceptioni, pro eo instanti, quo fuit san-

cta: nobis enim tam inexplicabilis vide-

tur, ac si quis diceret, duratio conuenit

huc instanti pro hoc instanti, vel alio. Fre-

quenter quidem Doctores Artic. 1. re-

lati nominant primum instans Conceptio-

nis, nunquam tamen secundum: primū

autem dici quod vnicum est, vel pueri

nouerunt, sicut constructionem intran-

situam, primum instans Conceptionis, id

est, primum instans, quod est Conceptio

Apago leuisimas minutias, quibus aduersarij deprimunt maiestatem grauis. simae disputationis, sicut olim eorum magistri adeo peccatum originale suis exquisitis distinctionibus extenuarunt, (ait Illustris. Catharin. disput. ad Trident. parte 1. colum. 62.) ut penè fuisse int. imperitis nibil mali esse, perinde ac si ludus aliquis sit sub ira Dei constitui, & mancipium esse diaboli. Quod etiam de tripode prouniant, vocem, sanctam, neutri opinioni alligari, vocem autem, *Immaculata*, esse alterius opinionis protestatiua, medium commentum est, & contra intentio- nem loquentium de *Conceptione*, qui his vocabulis, *Munda*, *Sancta*, *Pura*, *Immaculata* *Conceptio* B. Virginis, eandem omnino rem exprimunt, & præseruationem à peccato originali protestatur, vt probavimus Art. 1. n. 4. & Art. 2. à n. 116. & adeo protestantur, vt sub quolibet predicatorum nominum, non solum opinionem piam explicent, sed etiam vouchant, & iurent. Vide *Regestum* col. 334. 338. 342. 345. 372. 377. 496. in quibus, & alijs iuramentorum, votoru- ve formulis, *sancta Conceptio* eandem vim protestatiua obtinet, ac *Concep- tio Immaculata*. Si vox *sancta*, neutri opinioni alligatur; cur pie opinionis impugnatores in suis scriptis non minus fugiebant appellationem *sancta*, quam *Imma- culatæ Conceptionis*? Audiant sui Bandeli officium, lect. 9. colum. 231. *Regesti*. *Sanctitatem Conceptionis* soli Christo sancto sanctorum tribuamus. Miram inconstantiā! Cum *Conceptionem* *sancta* in officio diuino non legebant, sanctitatem *Concep- tionis* soli Christo Domino tribuendam affirmabant; nunc *sancta Conceptio* ipsorum iudicio adeo non æquat Virginem Christo, vt cum contractione peccati originalis verificari possit. Si vocabu- lorum significaciones ita mutare licet, quæ controversia vñquā finietur? quid istos conuinceat, qui nihil firmum præter suam opinionē relinquent? Nobis vo- ces à maioribus consecratas in eodem usu, & sensu retinere, & fideliter deposuit custodire, pro lege inuiolabili habe- tur; nec *Immaculatæ Conceptione* à *sancta*

discernere vlla legitima institutione di- dicimus.

19 IAM vero vt confirmationem nostra assertionis prosequamur, ex eo Probatur *Conceptionis* vt festo celebratae, & tur ad- *Immaculatæ Cœceptionis* nullum esse dif- bucaffer crimen, quod quicunque *Immaculatæ* tñ posse *Conceptionem*, sive præseruationem B. tan. 14 Virginis à peccato originali negabant, ex im- festum *Conceptionis* vnanimi consen'tu pugnato reiiciebant, aperte sentientes, apud Ca- ribus fe- tholicos pro codem accipi debere Con- sti *Conceptionem* festo celebrataam, & *Immacu- lata* *Conceptionem*. Hacemus argumē- tum ex *Epistola ad Lugdunenses*, propterea ad hominem insolubile. Nihil enim certius est apud aduersarios, quam eius au- torem esse S. Bernardum, & manifestè peccatum originale B. Virginis tribuisse. Quod ergo plus auctoritatis illi Epi- stole conciliare student, & suam senten- tiam expressius in ea contineri glorian- tur, eò arctiori difficultatis nodo con- stringuntur. Nam assertus *Bernardus*, vt festum *Conceptionis* reprehendat, prius festum *Nativitatis* cum Ecclesia admit- tendum censet, & quid ex eius celebra- tione colligendum sit, ita explicat. Sed *Ortum Virginis didici nibilominus in Ec- clesia*, & ab Ecclesia indubit anter babere fe- stuum, atque sanctum firmissimè cu Ecclesia sentiens in utero eā accepisse, vt *sancta* pro- daret. Et ne putaremus aliunde sumi fir- missimum Ecclesiæ sensum de sanctifi- catione B. Virginis in utero, quam ex ipsa festi celebrationē, subdit circa me- dium Epistola. Fuit procul dubio Mater Do- mini ante *sancta*, quam nata: nec fallitur omnino *sancta* Ecclesia sanctum reputans, & venerans ipsum *Nativitatis* eius diem, & omni anno cum exultatione uniuersæ terre votiva celebritate suscipiens. Quæ verba probè callens Bandelus multum senten- tiae sua incommodare, hunc locum ad litteram referens, transfilijt, vt col. 247. *Regesti* obseruauimus. Deinde Auctor Epistole, vt ab aduersarijs intelligitur, (iam enim monimus argumentari mo- dò nos, non simpliciter, sed ad homi- nem;) probat *Conceptionem* B. Virginis non fuisse sanctam, sed in peccato ori- ginali,

ginali, & tandem concludit. Cum hæc ita se habeant, quænam erit festiua ratio Cœptiōnis? quo pacto inquam, aut sanctus asservetur conceptus, qui de spiritu non est, ne dicam de peccato est; aut festus habebitur, qui minimè sanctus est? libenter hoc honore gloria Virgo carebit, quo vel peccatum honorari, vel falsa induci videtur sanctitas. Quid hoc testimonio, & discursu expressius? Si B. Virgo originale peccatum habuit, nulla est ratio festiua Conceptionis, iuxta mentem asserti Bernardi: ergo pro codē existimauit ritè, & secundūm consuetudinem Ecclesiæ celebrari Conceptionem, & Conceptionem esse Immaculatam. Notanda diligenter illa disiunctiva: vel peccatum honorari, vel falsa induci sanctitas, quia ille Auctor apertissimè explicuit, ex legitimi celebratione festi Conceptionis colligi sanctitatem in eodem instanti, quo contrahitur peccatum; alioquin ipsam peccatum honorari videretur. Quod si quis ei obijceret celebrari sub nomine Conceptionis sanctitatem B. Virginis in utero pro instanti, quo illam habuit; nonne diceret hoc non esse celebrare Conceptionem? diceret? immo dixit: nam ex festo Natiuitatis firmissimè sentiebat Beatam Virginem in utero accepisse, ut sancta prodiret: ergo ad festum Conceptionis amplius requirebat, nimirum sanctitatem primi instantis, & consequenter Conceptionem ut celebratam non distinguebat ab Immaculata Conceptione.

D.Thomas Lugdunenses nemo melius intellexit, mas. quam D.Thomas, & ideo resolutiore ait quotib. 6. Artic. 2. Romana Ecclesia, & prius aliae considerantes Conceptionem Virginis in originali peccato fuisse, festum Conceptionis non celebrant. Et in 3. dicto artic. 1. Virgo Beata fuit in originali peccato concepta: propter quod scribit B. Bernardus Conceptionem ipsius non esse celebrandam. Hac se ratione tuebantur olim grauissimi Theologi, quorum participia responsio ad argumentum pro pia opinione sumptum ex celebratione festi, erat, Romanam Ecclesiam festum Conceptionis non celebrare. Sic Turrecremata, (si ille verus auctor illius operis est, de quo in-

fra ad num. 38.lib.) in tract. de verit. Cœpt. parte 9. cap. 16. fol. 179. & par. 13. c. 8. fol. 268. B. Joannes Dominicus Florentinus S. Antonini magister, Joannes de Neapoli, Egidius, Capreolus, Hugo Cardinalis, apud Catharin. lib. 2. pro Immac. Concept. pag. 58. & in alia disp. ad Trident. parte 1. colum. 102. item Aluarus Pelagius dep. anctu Ecclesiæ, artic. 52. lit. B. si incorruptus est locus, iuxta paulò post dicta num 27. immo S. Bonaventura in 3. d. 3. parte 1. artic. 1. q. 1. fuit enim hæc solutio, ut omnium modestissima, ita celebriotibus magistris valde familiaris, eademque significationem nominis Cœptis, in officio diuino esse Conceptionem Immaculatam sine dubio concludit: id quippe à tantis Doctoribus negabatur Conceptionis festum legitimè introducendum esse, quia sentiebant eo admissio sequi B. Virginis præsevationem. Id quod Catharinus posteriori ex citatis locis optimè infert, dicens. Quid ergo ex hac response liceat colligere, nisi quod omnes huic questionis resolutionem à facio Romana Ecclesiæ, quod nunc est notissimum, pendere confitebantur? Hugo Cardinalis manifestat, ubi ait Virginem originale peccatum contraxisse, ex eo inferebat, propterea ejus Conceptionem non celebrari. Qui verò bonus est logicus, ab opposito consequentis necessariò colligit oppositum antecedentis. Hæc ille.

21 DICENT tamen aduersarij, Obiectio non benè colligi ex mente Doctorum, quos citauimus, celebrari Conceptionem Immaculatam, quia illi non solum negarunt celebrationem festi, sed etiam festi sensum ita explicarunt, ut Conceptionis nomen facerent indifferens: quod patet ex D.Thoma 3. p. q. 27. artic. 2. expresse docente, quod quia ignoratur quo tempore B. Virgo fuerit sanctificata, celebratur festum sanctificationis eius, potius quæ Conceptionis: ergo acceptio Conceptionis etiam ut celebrata, pro Immaculata Conceptione, non erat recepta, nec communis, & consequenter à festi celebratione efficax argumentum non sumitur. Prædicam explicationem amplexus est S. Bonavent. loco cit. & plerique Thomistæ, eamque modò securissimè ut probabilem, im-

mo & certam virginem aduersarij infra
Solutur num. 24 libelli posterioris. Sed vche-
menter falluntur, si in hoc se Doctorem
Angelicum, aut Seraphicum sequi pu-
tant, aut illam expositionem sensus festi
posse iam sine errore sustineri. Nam D.
Thomas (& eadem ratio est de alijs eius-
dem aui scriptoribus,) non explicuit sen-
sum festi ab Ecclesia Romana celebra-
ti, sed tantum tolerati, & permitti, vt
constat ex evidentiâ rei, & obseruat
magist. Iohann. à S. Thoma bis à nobis da-
tus, Artic. 2. num. 51. & in Regesto colum.
507. Sed melius Illustriss. Catbarin. disp.
pro Immac. Concept. ad Concil. Trident. parte
2. colum. 97 his verbis. Dices: At B. Thom-
as retulit eam celebritatem ad sanctifica-
tionem à peccato. Fatae; sed hoc olim, quan-
do locus erat interpretationi, ac conjecture,
quia Romana Ecclesia neendum sensum suum
declarauerat. Nunc autem cum sensu sibi
verbis clarissimis, post tot disputaciones, &
hinc inde rationes matura consideratione
discussas, in suis decretis declarauerit, præclu-
sus est iobis hic omnes euadendi locus. Mu-
ltò magis præclusum diceset, si suotem,
potè vidisset præcipi à Sede Apostolica,
ne quis in celebratione festi, alio,
quam Conceptionis nomine veteretur. Nec
particulares Ecclesiæ legitimè inquam
celebrarunt Conceptionem indifferenter,
sed Immaculatam, ut probauimus Artic.
2. num. 57. & 107. cumseqq. Quia vero
res adeò grauis eo tempore dubia erat
tam iure, quam facto, noluit D. Thom-
as sensum festi admittere, quem au-
toritate Romane Ecclesiæ probare
non posset, cui tantum honoris meritò
deferebat, ut quidquid præter Dei, & Ec-
clesie institutionem, vel contra consuetudine-

* Epist. communem, quæ secundum * Augustinum
86. to. pro lege biponda est, totum hoc repudandum
2. esse superfluum, & superstitionem, egregie
docuerit, 2. 2. q. 93. artic. 2. Quam do-
ctrinam reueteri debuissent, qui sanctifi-
cationis festum præter Ecclesiæ institu-
tionem suis Kalendarijs adserioperunt,
& non D. Thomæ explicationē de festo
tolerato, ad festum solemniter ab Eccle-
sia Romana receptum contra S. Docto-
ris mentem transferre. Ab eius ergo do-

ctrina discussisse, hinc aperte constare
videtur.

22 ILLAM autem explicationem, Explica-
tio repro-
bata de
sensu fe-
sti Con-
ceptio-
nis.
non vt à D. Thoma tradita est, sed vt
modò ab aduersarijs defenditur, erro-
neam esse, & à Sexto IV. reprobata,
& damnatam, docent in terminis Cor-
duba in Quæstionar. lib. 1. q. 44. §. Sed cō-
tra hanc euasionem pag. 360. Vazq. to. 2. in
3. p. disput. 117. cap. 5. num. 68. Pitigian.
in 3. d. 3. q. 1. artic. 5. pag. 140. §. Præte-
red omnes Sancti, &c. Agid. de present. lib.
3. q. 6. artic. 1. §. 6. à num. 32. ad 36. pag.
296. Salazar cap. 33. nu. 4. pag. 291. Mi-
randa in tract. Latino, q. 20. concl. 2. pag.
558. Granad. to. 1. in 3. p. controvers. 2.
tract. 1. disp. 3. sect. 7. §. 3. præter innu-
meros, qui eam vt falsam, & menti Ec-
clesiae in celebrando festo contrariam
impugnant, quamvis non omnes dupli-
cem Extrauagantem Sixti IV. Graue ni-
mis, aut viderint, aut recte, & distinctè
citaverint: quod ne vitra accidat, satis
nostræ Regesto cauimus, à colum. 106. ad
112. & Artic. 2. num. 5. & 20. cumseqq.
Ratio est, quantum capere possumus,
evidens. Sanctificatio pro tempore in-
determinato est sola Conceptio spiri-
tualis, quia vt Conceptio naturalis ce-
lebrebat, debet coniungi sanctitas cum
primo instanti animationis: ergo qui as-
serunt celebrari ab Ecclesia sanctifica-
tionem B. Virginis abstrahendo ab hoc,
vel illo tempore, defendunt propositionem
à Sexto IV. & Concilio Tridentino
damnatam vt erroneam, scilicet, Ec-
clesiam solam spiritualem Conceptionem, seu
sanctificationem Virginis Mariae celebrare.
Vide proximè dicta num. 17. & Art. 2.
an. 7. Nec eos aliquid iuuat illa limita-
tio, potius celebratur sanctificatio, quam
Conceptio, vel, celebratur Conceptio in ra-
tione sanctificationis; quasi indicare ve-
lint se naturalem Conceptionem non ex-
cludere, licet per sanctificationem expli-
cent; revera enim assertionem damnata
sustinent, verbis tantum mutatis, cum
sanctificatio, quam intelligunt, abstrahat
à primo instanti animationis, & conse-
quenter à Conceptione naturali: ergo aper-
te dicunt celebrari solam Conceptionem

spiritualem.

spiritualem contra Apostolicam decisionem. Hactenus de Conceptionis nomine, quo virtutis Ecclesia: modò audiamus quid aduersarij dicant de nomine sanctificationis, quo ipsi olim vtebantur.

Deno- 23 EORVM verba sunt. Fratres Prae-
mine san- dicatores, ad fugiendam omnem aequiuocatio-
cifica- nem, & ipsius propriam sententiam expli-
tionis. candum, vtebantur voce sanctificationis, &
cauebant à nomine Conceptionis, quasi idem
importaret Conceptionis, & Immaculata Con-
ceptionis. Ut Immaculata Conceptionis cultū
extenuare, ita sanctificationis titulū nulla
auctoritate suffultum, & suo arbitrio
explicatum amplificare conantur. At ex
æqua disputationum lege, neutri parti
sperare licet, sibi credendum quantum
verbis depresso, aut extulerit, sed
quantum probationibus effecerit.

Nō cele- 24 AC primū meminisse illos opor-
brabat tebat vulgissimi prouantiati, quod in-
olim fe- ter dialectica rudimenta imbibitum om-
stū san- nes pro regula loquendi, & interpretan-
cifica- di habemus: propositionem indefinitā aequi-
tionis uilere uniuersali: quod etiam est Iuris cō-
toton Or fultorum axioma, l. si pluribus, D. de le-
do Pre- gat. & sāpe alibi; nec ignorantē poterant
dicat. hanc loquationem, Fratres Predicatores
cauebant à nomine Conceptionis, omnes ita
intellecturos, ut totum Prædicatorum
Ordinem absque illa temporum, vel
personarum exceptione, à celebrando
festo sub Conceptionis nomine abstinuisse
affirmaretur. Hunc sensum si inficiā-
tur, contra communissimam, & recep-
tissimam consuetudinem loquuntur; si
agnoscunt, falsum omnino proferunt.
Habemus in nostro Regestō colum. 235.
Horas B. Mariæ Virginis ad usum Fratrum
Prædicatorum Parisijs excusas anno 1529.
& in eis officium Conceptionis, vbi Con-
ceptionis Virginis Matris appellatur be-
nedita, & aperte dicitur ipsam gloriosem
Virginem ante secula præelectam in Matrem
Dei sine macula concipiendam, in conceptu
præseruatam, sine labe conceptā. Habemus
colum 239, testem oculatum, siue fuerit
Raymundus Lullus, siue quispiam alias,
qui retent sc. Auinnione interfuisse offi-
cio Vespertino Conceptionis B. Virginis
in choro Fratrum Prædicatorum die 7.

Decembr. Scripsit autem ille auctor circa annum Domini 1394. vt patet ex Artic. 1. num. 17. addito Regestō colum. 285. Habemus Martyrologium, & Breuiarium eiusdem Ordinis, colum. 478. &
479. Regestī, in quibus Festum Conceptionis B. Virginis cōtinetur, die 8. Decemb. quod nominatim in prouincia Bæthica Ord. Prædicat. olim celebratum fuisse, testatur Vincent. Iustinian. Antif. in addit. ad vit. B. Ludouici Beltrani, §. 18. Habe-
mus denique, preter alios auctores præ-
dictis locis nominatos, Illustriſ. D. Am-
bros. Catharin. lib. 1. disputationis pro Im-
mac. Concept. pag. 8. sic cōtra Caietanum
scribentem. Ritum vero celebrandi omniti Ecclesiarum sub nomine Conceptionis, nam
verè sub hoc nomine festum istud in uniuerso
Chrīstiano, Orbe ab omnibus celebratur Eccle-
sias, quem ritum iam communiter omnes Or-
dines (vt parerat,) receperunt, nostrō dumta-
cti excepto, qui etiam in hoc diuisus est, nara
in toto Christianissimo Regno sub eo nomine,
absque ullo scrupulo Fratres nostri eam cele-
brant solemnitatem: hunc, inquam, tam com-
munem ritum, bic noſter minus rationabilem
esse contendit. Et in alia disput. eiusdem ar-
gumenti ad Patres Cōcilij Trident. par-
te 2. colum. 110. Quin & ip'se noſter Ordo
secum minimè conſtat, cum Transapini Fra-
tres nostri Ordinis sapientissimè concedant,
& morem uniuersalis Ecclesiae sequantur sub
nomine Conceptionis celebrantes: inter quos
tamen non desunt doctissimi Patres, & Ma-
gisti, qui in lectione B. Thomae Ital. non ce-
dunt. Quomodo ergo libellorum aucto-
res sine limitatione iactant Fratres Præ-
dicatores vſos esse nomine sanctificationis, &
cauiffe à nomine Conceptionis? Si haec illis
ignota erant; quomodo causam defen-
dunt, cuius ne vulgarem quidem cogni-
tionem habent? Si nota; quomodo tam
aperte fallere non verentur?

25 SED quid tandem suo sanctifica-
tionis festo, à pluribus, vel paucis recep-
to, elicere tentant aduersarij? quid faciūt
lucri? an vt abusum, cuius memoriam
sepelire debebant, vltro fateantur, & Se-
dis Apostolice iustissimam indignatio-
nem prouocent? Ne dubitent, abusus il-
le fuit, non legitima consuetudo, saltem
post:

postquam Ecclesia Romana festum *Conceptionis* recepit: nulli enim sub alio nomine celebrare vnguam concessit; immo adeò dissonam in cultu diuino diver sitatem, pacis, & unitatis amatrix sem per abhoruit. Quid in Concilio Tridentino de hac re actus sit, memorat Cathar in *Præfatione proximè citate disputacionis*, consequenter ad ea, quæ Artic. 2. n. 205 ex ipso adduximus. Nec defuerunt (inquit) qui bunc tractatum (scilicet terminationem controversiæ de Conceptione B. Virginis,) in eum locum seruari volebant, cum de celebratione festorum age retur: qua in re nonnulli vigent abusus, (inter quos hic numerari debet,) merito abolen di. Nam cum à quibusdam sub varijs nominibus, & intellectibus dies ille festus celebretur, & summoperè ab omnibus pijs desideretur uniformitas; nemo profectò nisi schismatico exagitatus spiritu contradicere potuisset. Hæc ibi. Et in ipsa disputat. parte 2. col. 109. Ecclesia Nativitatem celebrabat, in qua sanctificatio in utero celebrabatur, sicut testatur B. Bernardus. Sic sanctificatio B. Ioannis Baptiste honoratur, dum eius celebratur nativitas. Nunquam ergo celebravit sub nomine sanctificationis, sed dies ille infestiuus olim in Ecclesia transibat. Et statim. Festum autem sanctificationis postmodò superfluo est introductum ad emulacionem aduersus Ecclesiam, quæ sub nomine Conceptionis celebrabat. Ecce abusum, quæ Patres illi Tridentini aboleri cupiebant. Quid tu re desideratu est, perfecit Gregorius XV. prohibens omnibus, & singulis alio, quām Conceptionis nomine vti: quam prohibitionem in Regesto col. 185. ad verbum dedimus; Artic. 2. à nu. 45. explicuimus, & infra denuò, vt aduersariis respondeamus, amplius expende mus.

Aduersarii 26 NEC proficiunt quidquam aduersarij confidentissimis suis affirmationibus, quas loco argumentorum adhibent, dum num. 22. ita scribunt: officium sanctificationis à Summis Pontificibus, & signanter à Iulio Tertio concessum, & approbatum fuit. Proferant approbationē, exhibeant diploma Pontificum, vel concessionem scripto, aut voce factam, ido-

neis, & à suspicione alienistis testibus confirmant. Vidimus memorati Iulij Tertiij litteras Missali Dominicano præfixas, in quibus nullum de festo, aut officio sanctificationis verbum legitur, nec clausula aliqua exceptionis, aut priuilegij à communi consuetudine Ecclesiæ in celebranda solemnitate Conceptionis. In promptu etiam est Bulla Clementis VIII. concedentis Ordini Prædicatorum usum Breuiarij, & Missalis proprij, ad normam, & præscriptum Ecclesiæ Romanæ, seruato antiquo eiusdem Ordinis ritu: cuius concessionis vigore libri rituales tempore Reuerendiss. P. Hieronymi Xauierre Magistri Generalis, reformati, & excusi sunt. Probent, officium sanctificationis vnam esse ex antiquis Ordinis Prædicatorum, aut iuxta consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, & Pontificis concessionem ad illud exten di non negabimus. Antiquus Ordinis usus qualis fuerit, ex dictis modò num. 24. dignosci potest; immo P. Ojeda, cap. 7. sua informationis, S. P. N. Dominicū, & primos eius discipulos festum Conceptionis celebrasse, ex professo probandi suscipit. Quare R. P. Lucas Vadding. in legat. sect. 2. Orat 6. tract. 7. §. 2. num. 3. pag. 152 in illa officiorum reformatio ne, nec Clemētis VIII. mandatum, nec Cardinalis Baronij Comitiorum Generalium præsidis, in quibus prædictus Hieronymus ad generale magisterium assumptus fuit, instructionem seruatam esse iure conqueritur. Hæc omnia aduersarij dissimulant, obiecta non disoluunt, vetera, & fidelissima instrumen ta nihil morantut, & Apostolica auctoritate se aliquando festum sanctificationis celebrasse, etiam nunc intrepide affirmant.

27 TENVIS quædam umbra Ro manæ consuetudinis obiectitur nobis ex timoniū Illustriss. D. Aluaro Pelagio Ord. Minor. Aluari Episcopo Siluensi loco supra citato n. 20. Pelagi diserte affirmante, se vidisse, & audiuisse eisfaue in Ecclesia sanctæ Mariæ Maioris sanctificationis officium, & in eodem festo concionem habuisse: quod testimonium cum alijs vndeunque corrasis integrū

adducitur in libro de veritate *Conceptionis*, nomine *Cardinalis Turrecrematæ*, parte 6. cap. 31. & parte 13. cap. 9. sed dubiam allegationis fidem euincit noster *Vvadingus* ubi supra, §. 3. num. 9. pag. 154. ex emendatissimis codicibus manuscriptis *Sfortiano*, & *Vrbinate*, à quibus tota illa de festo *sanctificationis* additio prorsus abest; nec in Archivis prædictæ Ecclesiæ post diligentem inquisitionem, ullum eiusdem festi vestigium inueniri potuisse, sancte testatur. Quem legationis locum ad verbum descriptit *Adrianus Moerbechius* in *Introductionibus Euangelicis* additis libro, quem nominavit, *Scala purpurea*, in festo *Conceptionis*, pag. 135. Sed quamvis Alvari testimonium indubitatum esset, nulla ex eo Roniana Ecclesiæ consuetudo probari potest; cum ibi æquè asseratur alias Ecclesiæ sub nomine *Conceptionis* celebrare, Sede Apostolica tolerante, quæ nondum suum iudicium interposuerat, unde unicuique in suo sensu abundare licebat. Postquam autem festum *Conceptionis* ipsa celebrare cœpit, reliqua per Orbem Ecclesiæ communem magistram sequutæ sunt: nec quæ ritum alium amplectebantur, poterant à singulatitatis, & abusus nota excusari. Nomen ergo *sanctificationis* in libros sacros absque legitima auctoritate, *Conceptionis* loco introductum, satis manifeste haec tenus ostendimus.

28 AGE vero, quando festum *sanctificationis* tolerabatur, quo sensu celestiu festi brari volebat Ecclesia quam in eo sanctificataitatem B. Virginis colit? Libellorum sub nomine *Sancti Bernardi* *Prædicatores* (inquit) ad fugiendum omnia *sanctificationem*, & melius propriam *Conceptionis* sententiam explicandam, cœbantur voce *sanctificationis*. Verba certe deficiunt, quibus talia incunctanter pronuntiantibus, pro rei merito responderi possit. Hæc enim tam libera præcepti sensis confessio, Ecclesiæ Catholicæ reprehensio est. Si melius eorum sententia per verbum *sanctificationis*, explicabatur, quæ per verbum, *Conceptionis*, melius illi sciunt, quam Ecclesia, quæ opiniones in officio diuino explicari, aut reticeri debeat.

Quo iure melius, aut peius suam opinionem in officio diuino explicabant? Malabant ergo Romanæ Sedis consuetudinem, ac doctrinam, quam propriam sententiam perclitari. Terribilis est locus iste, (ait Catharin. initio secundæ partis disput. ad Trident.) & pericolosum est in eum impingere, cum hic sit Petra. Nomen, *Conceptionis*, faciunt nobis indifferens; licebit ergo nobis uti nomine *Præseruationis* in diuinis officijs, ut melius propriam sententiam explicemus? Absit hoc à veris Ecclesiæ filiis, quibus nulla sententia, vel vox proptior est, quam quæ ab Ecclesiæ eligitur, & designatur. Sentiebat olim *Augustinus*, ut aliquibus videtur ex eius Epist. 57. ad *Dardanum*, to. 2. aliter quam communis sententia de *sanctificatione* *Ioannis Baptiste* in utero matris: num idem nomen festi *Nativitatis* eius in Ecclesia Hipponiensi immurauit? hoc aptissimum exemplum adducit nos *Vvadingus* d. §. 2. num. 7. pag. 153. Accipere & aliud. Auctior Epistola ad *Lugdunenses*, quem aduersarij *S. Bernardum* esse non dubitant, manifestè dubius est de prædicta *sanctificatione*, an valuerit aduersus originale peccatum? his enim verbis dubitationem suam proponit: & cum etiam dicat prodijie ex utero cum eadē *sanctificatione*, quam in utero accepit, nullo tamen modo hæret circa celebrationem *Nativitatis Præcursoris Domini*, propter Ecclesiæ auctoritatem: aliud enim est opinari, aliud colese, & quæ manifestum est docere Ecclesiam, firmissimè tenenda sunt, quantumvis difficultia intellectui appareant. Videant ergo aduersarij, videant quicunque in hac causa iudices erunt, quo spiritu ducantur, qui apertissimo Ecclesiæ iudicio, tametsi non definitio, acquiescere detinent.

29 NON Ergo mirum est, *Conceptionis* nomen ab Ecclesia datum horrendes, per vocem, quam sibi elegerunt, bene siam sententiam, falso vero, & prænecultum Ecclesiasticum interpretari: nequit enim detulito aquæ viuæ fonte, veritas ex cisternis dissipatis hauriri. Nunquam festum *sanctificationis* ex Ecclesiæ

Vera
eius in
terpreta
tio.

clesiae mente in sensu aduersariorum celebratum esse, aut celebrati potuisse, iam pridem viri doctissimi animaduerterunt, quibus ad verbum referre operae.

Ex Ca- primum erit. *Illiſſi. Cathar. lib. 3 pro-
tharino.*

Immac. Concept pag. 64. ita scribit. *Nolo* tamen latere quenquam, et si nostri celebrent in Italia de sanctificatione, nihil tamen contrarium veritati eos celebrare; quod multi nesciunt. Non enim repugnat Conceptioni Immaculatae sanctificatio, que tantò inelior in ea fuit, quantò fuit Conceptionis intenditor, ut superius declaratum est. Verum est tamen, quod celebritas Conceptionis magis exprimit præservationis prærogativum, cum sanctam fuisse Conceptionem illam significet, & sine peccato, eò quod ab Ecclesia eorum Deo non celebretur nisi res sancta, ut *B. Thomas*, & alij recte testantur. Hoc autem non exprimit vox ipsa sanctificationis, licet nec repugnet: quod & valde notandum est, ne quis pareret ab Ordine nostro in Italia celebrari meditari, & contrarium celebrationi Conceptionis. Quod si esset, minimè esset ferendum, nec Spiritus sanctus hoc permitteret in cultu Dei. Vtique non permisit, cum sanctificationis *B. Virginis* post contractionem peccati celebrazione Ecclesiæ auctoritate letitie non possint, & dissentientia fateantur, se propriam sententiam explicuisse.

30 R.P. VINCENTIVS Insinianus

Ex Iusti- Antistius in additionibus ad ultam *B. Bel-*
niano. trani, §. 3. paucis rem absoluit. *Quamvis* sanctificationis nomen sit valde honorificum (siquidem Christus Dominus de seipso loquens ait, *Quem Pater sanctificauit, &* misit in mundum;) non tamen eo vtuntur Conceptionis amatores, ut magis declararent, quod in festo illius diei celebrare intendant. Nec iam Breuiarium ullum Romanum, aut particulare alicuius dicesis extat, quod in Kalendario apponat festum sanctificationis, sed Conceptionis Dominae nostræ. Ecce nomine sanctificationis, adeò nō supponebat peccati lapsum, ut de ipso Christo Domino dici posset: nec vox, Conceptionis, prælata est, quia aliud significabat, sed quia expressius.

31 R.P. ALPHONSVS Salmeron to.

Ex Sal- 13 p. 1. in Epistolas Pauli, disp. 52 pag. 640
merone. longiori, sed valde proficia oratione,

post adductum argumentum pro pia opinione, ex Conceptionis festo, hanc obiectionem proponit, & solvit. *Quod si contra hanc rationem aliqui obijciant: Nobis quoque Ecclesiæ auctoritate concessum celebrare de sanctificatione: ut sanctificatio peccatum supponit: non minus ergo nostra propositio est vera, quam vestra: Dicendum est. Nomen Conceptionis priuilegium præservationis apertius indicat, & sanctam Conceptionem fuisse docet. Neteo ergo credat contrarium celebrari ab alijs celebrantibus de sanctificatione, atque ab Ecclesia Romana celebratur; alioqui effet schismab horrendum, & intolerabile. Nec semper sanctificatio supponit peccatum, ut in Christo, de quo Ioan. 10. Quem Pater sanctificauit, & misit in mundum. Et de nobis dicitur Apocal. vlt. qui iustus est, iustificetur adhuc. Et 1. Cor. 6. Sed abiuti estis sed sanctificati estis sed iustificati estis. Est ergo propriè sanctificatio sancti effectio, siue illa sit in peccato: siue non, quemadmodum in hac celebratione de sanctificatione accipiendum est, ne repugnet nominis sancta Conceptionis, que unum, & idem est. Nec refert, si quis ex *B. Dominicis* familiâ dicit: Ego in corde meo credo, & intelligo de sanctificatione, quæ tollit peccatum. Sed nihil facit ad rem interna opinio tua, dummodo verbis illam non protesteras. Quemadmodum, & qui baptizat in nomine Patris, & Filiij, & Spiritus sancti, et si creditat Patrem maiorem Filio, & Filium maiorem Spiritus sancto, verum Baptismum confert; nec docet internus error illi, qui suscepit Sacramentum, ne sit minus idoneus baptizatus. At vero si verbo aliquo externo formâ vietaret, & sensu internu indicaret, ut dicendo, in nomine Patris, & Filiij minoris, & Spiritus sancti scribi, nullū Sacramentum administraret. Profundis item acu retinet, praterquam quod officium sanctificationis Ecclesiæ auctoritate concessum, dum non impugnat, admittere videtur. Sed in his facti questionibus, quæ ex specialium p̄titile glorii inspectione pendent, nulla sua culparatu in curia falli etiam eruditissimos sèpè accedit. Nec in officium Bandelli inciderat, quod ex nostro Registro à col. 238. & deinceps, aperiè constat, non modò Ecclesia non concedente, sed etiā cum eius iniuria compositu, & recitatū.*

32 R.P.

Ex AEGI 32 R.P. AEGIDIUS de Praesentatione, lib. 3. de Praeser. B. Virg. q. 6. art. 3. dio.

§. 6. n. 34. pag. 329. reprehendens dictū Cuietani interpretantis festum Conceptionis de sanctificatione B. Virginis, siue fuerit mundatua originalis culpæ iam contractæ, siue preseruationia, ne illa contraheretur: subiicit. Nec illum iuuat, quod idem Sextus IV. & plures alij Summi Pontifices cum Tridentino permittant unumquemque in hoc suo sensu abundare; quoniam hoc solium intelligitur, ut unusquisque possit unam, vel alteram opinionem sine notaboreis amplecti: non verò ut possit afferere Romanam Ecclesiam Conceptionis festum approbare sub titulo sanctificationis, abstrahendo ab hoc, vel illo modo sanctificandi; cum Romana Ecclesia satis, superque explicatum habeat, se festivitatem illam instituisse, & fidelibus celebrandam proposuisse sub titulo ab omni labe Immaculatae: cum quo optimè stat, quod Ecclesia neutrā controvērsiæ partem, tanquam de Fide diffinierit, ut Artic. 1. §. 10. nu. 99. adiutius: quare non erit excommunicatus, qui dixerit, Beatam Virginem peccatum originale contraxisse; incurrit tamen excommunicationem, qui afferuerit Romanam Ecclesiam solum celebrare sanctificationem in vetero, & spiritualem Conceptionem; non verò illius puritatem ab omni macula. Quod in hac materia est diligenter aduentendum, ut intelligamus Romanam Ecclesiam pro nostra pietate indubitanter stare. Vide proximè dicta num. 22. & Artic. 2. à nu. 6. ad 11.

Vrgetur 33 HÆC grauissimorum scriptorum rationes testimonia non ideo adduximus, quia vlo modo aduersarios illis fidem adhibituros (licet maximam mereantur) speraremus; sed vt appareat quād dure à Theologis eorū interpretatio de sanctificationis festo excipiatur, quād cōtraria Ecclesiæ menti pronuntietur, & non ignorent se notam subire dissensus à Sede Apostolica in re grauissima, quā nullus Catholicus dissimulare debet, sed omni conatu repellere. Si ergo auctoritatem contemnunt, rationes expendant. Ecclesia Romana nemini concedit, aut concedere potest facultatem celebrandi contrarium eius, quod ipsa ce-

lebrat: atqui celebrat præseruationē B. Virginis à peccato originali, vt tota Art. 2. ex ipsis Apostolicis decretis ostendimus: ergo nemo ex eius auctoritate, & concessione celebrare vñquam potuit sanctificationem B. Virginis post peccatum originale contractum. Rursus. Ecclesia damnat afferentes solam spiritualem Conceptionem, seu sanctificationem B. Virginis celebrari, vt patet ex supra dictis, d. num. 22. & locis ibi allegatis. At sanctificatio post peccati originalis cōtractiōne, est sola spiritualis Conceptio: ergo nunquam ex Ecclesiæ mente, sed contra eius expressam sententiam celebrata est. Illud etiam ab aduersarijs declarari petitus, cum nomen sanctificationis absque controvērsia sit indifferens; qua auctoritate eius usum restrinxerint ad significandam emundationem à peccato contracto: cur in honorem Beatae Virginis non admiserunt significationem nobiliorem? hæc enim nominis restrictio prorsus est contra intentionem loquentium de sanctificatione; & in cultu diuino nemini licuit eam usurpare absque expressa declaratione Sedis Apostolicae; multo minus contra apertissimam eiusdem Sedis mentem. Nos indifferentiam nominis Conceptio ex institutione festi Conceptionis tolli probamus, quia Ecclesia nihil celebrat, nisi sanctū: ipsis nec usum legitimū nominis, sanctificatio, in diuinis officijs, nec significationem, qua suā sententiam explicari contendunt, vlo legitimo testimonio, aut ratione probant: iudicent ergo quicumque veritatem amant, vtrī Sedis Apostolicae vestigijs inhærent, & doctrinam Romanæ Ecclesiæ, vel proprias opiniones sequantur.

Libellus eod. num. I. colum. 7.

Et ideo contulerunt fautores Immaculatae Conceptionis apud eundem Gregorium ut praeiperet omnibus quod incelebratione solemnitatis non alio, quam Conceptionis nomine uterentur: quod Pontifex, ut cultus esset magis uniformis, concessit, innuens nomen Conceptionis esse de se indifferens ad utramque sententiam: quod ut magis etiam insinuaret, declarauit expressis verbis: per hoc nullum praedictum inferri alterutri parti; sed relinqui in eodem statu, ac terminis, quibus erat ante emanatum decretum.

DISCUSSION.

Fautores 34 **N**OMEN fautorum ad concordia pertinere videtur, quibus si aduersarij delectantur extra amulum frui possunt sua voluptate. Nobis enim conuictia pro veritate pati gloriosum; rependere indecorum. Scimus apud Latinè loquentes fautores dici, qui cause sine bone, sine mala fauent, & frequentissime accipi in melorem partem. Sed nec ignoramus cum reipublicæ, & praesertim religionis mutatione, etiam mutari sermonis usum, qui regula loquendi est. Humilitas veteribus Latinis nihil laude dignum significabat, apud Christianos tamen nomen dedit præclarę animi virtuti. Contrà hæresis vocabulum, quod Græco idiomate idem sonat ac electio, à nobis sine horrore audiri non potest. Consimilis defautori nomine ratio est, quod usus Ecclesiasticus assumpit ad notanda turbulenta obsequia conspirantium aduersus bonum commune, unde in Pontificijs decretis, fautores hæreticorum, aut schismaticorum legimus; fautores veritatis, aut pietatis non legimus. Certè aduersarij antiquissima non consecutitur: habent enim in suis libellis importare pro significare, vota pro suffragijs, & eiusdem generis plura; quod iudicium non vituperamus, ita enim loquantur, ut intelligantur. Sed cōtē evidenter suspicionē præbent iniurias otii Orbis illatæ, quod mirum Ecclesiarum,

& gentium consensam, Principium ab ipsa Sede Apostolica laudatum studium despiciant, & legitimæ Ecclesiastice consuetudinis zelatores odioso fautorum nomine, ut tantam, qua obruuntur, auctoritatem depriment, procacigarsu-litate lacestant. Sed verborum pugnas omittentes ad rem veniamus, quæ ab eis non parum obscurata, à nobis vera, & simplici narratione aperienda est.

35 **I**GITVR anno Dom. 1618. die 16. Decembr. Romam ingressus est Legatio Illustris. D. Antonius à Trejo Episco. Philippus Carthaginensis ex Generali Ord. III. ad Min. praefato, cum munere Extraordi Paulum nari Legati à Philippo III. Rege Ca. V. de cō-tholico ad Sanctiss. D. N. Paulum V. trouersia Pentificem Maximum, pro definienda Concep-tionis de Fide pia opinione circa Immaculatā tionis de Conceptionem Beatis. Virginis Mariæ. finienda. Vvading in His. huius legationis sec. 1. nu. 37. pag. 29 & num. 38. pag. 30. & 31. vbi litteras Regis Catolici ad Pontificē verbo tenus, permultas verò Episcoporum, Ecclesiarum, Religionum, & Regnorum Hispaniæ summatim refert, atque inter eas, quæ à R.R. P.P. Confessarijs Regis, & Principis ex Ordine Pre-dicatorum missæ sunt, quibus aliæ doctissimorum Patrum eiusdem familie accedebant. In his omnibus litteris de-cisio huius controversiæ per ultimam definitionem, humiliter à Sede Aposto-

lica, & instanter petebatur: eaque ab Il-
lustriss. Legato postulata fuit, vi constat
ex eius ad Regem epistola ibid. n. 53 pag.
40. Vide Artic. 2. num. 81. & 206. &
Regest. vol. 553.

36 MITTENDÆ legationis cau-
scanda-
sa inter alias virginissima, & quæ sola
la orta maturate negotium coegerit, fuit scanda-
ex opis-
lorum extirpatio, quæ per totam Hispani-
nione ad niam ab aduersariis Immaculatae Con-
uersario ceptionis seminabantur, adeo grauia, ut
rum. prudentissimorum, & doctissimorum
animos percellerent, adeo que manife-
sta, & publica, vt amplius tolerari non
possent, nec nisi ultima controuersie de-
finitione eradicanda viderentur. Con-
stat ex sect. 2. Oratione prima eiusdem Il-
lustriss. Legati ad eundem Sanctissimum, nu-
16. & 17. pag. 52. item Orat. 3. §. 3 pag.
109. & sect. 3. Oratione 11. præcipue §.
10. pag. 381. & §. 18 pag. 394.

37 INTER prædicta vero scandala numerata esse, & quidem primario loco cultus diversitatem, & celebratio- nem festi sub nomine sanctificationis, di- fferere, & clarè Summo Pontifici ab Il- lustriss. Legato intimatum est, d. Orat. 1. n. 11. pag. 48. & orat. 6. §. 4. pag. 157. enixè ab eo, Catholici Regis nomine petente, vt si ultimæ definitionis pronuntiandæ op- portunum tempus nondum adesse, Spi- ritus sancti doctu. iudicaret; saltim præ- cipere dignaretur: *Ne quis ullatenus au- deret affirmatiuam opinionem publicè, aut secrèto docere, nec verbo, aut scripto ullo mo- do de ea agere: Et ut omnes uniuersi fideles eodem nomine, ac sensu, quibus ab Ecclesia ce- lebratur, colerent fessum Conceptionis Bea- tissimæ Virginis.* Hic fuit susceptæ legationis scopus: has petitiones prædictus Cathagin. Episcopus per annum inte- grum, & quinque insuper menses, apud Sanctissimum ingeminavit, donec à Re- ge Catholico euocatus discessit ab urbe maximo cum honore, tametsi re infe- sta, die 19. Maij, anno 1620. vt patet ex sect. 3. pag. tract. 13. pag. 425. Nec eò seciùs eadem supplicatio, & instatia con- tinuata est per Dacem Albarquerquiū, ordinatum eiusdem Catholici Regis in Curia Romana Legatū, usque ad Pau-

li V. obitum, qui incidit in diem 29. Ia- nuar. anni 1621.

38 DEINDE Gregorio XV. ad Prose-
Summum Pontificatum assumptio die quinto
10. Februar. eiusdem anni, idem Dux de legatio-
negotio Immaculatae Conceptionis apud nis ad
eum egit, & cum dari in hac causa iudi- Gregor.
ces postulasset, æqua postulari Pontifex XV.
respondit: & quamuis Philippo III. è vita sublato die 31. sequentis Martij, paulisper piæ legationis prosequitio intermissa fuerit; breuitatem feruentius iussu Philippi IV. successoris redinte- grata est: cuius, & aliorum è domo re- gia epistolas habes apud Vvading. sect. 4. à n. 20. pag. 437. & in nostro Regesto. à colum. 314. Denique Comes Montis Re- gis extraordinarius Legatus ab His- pania superueniens die 12. Martij, anni 1622. nouis instantijs omni conatu incu- buit, obtinuitq; à Gregorio, vt Illustri- simi DD. Cardinales Congregationis sanctæ, & generalis Inquisitionis, de ef- ficaci remedio scandalis adhibendo se- riò consulerent, & quidquid opportunè prouidendum censerent, ad Sanctissimum referrent. Vvading. d. sect. 4. à n. 28. pag. 441. ad num. 37. pag. 445.

39 POST tot instantias, & consul- tationes prodij decretum, quod ad ver- Decretū
bum dedimus in Regesto, colum. 183. & Gregorij latè expendimus Artic. 2. à num. 43. ad 104. publica lætitia à Legatis, Princi- pibus, Ecclesijs, & omnibus piæ opinio- nis defensoribus exceptum, vt ex Vvad- ing. retulimus ibid. num. 55. & patet ex Epistolis Regesto insertis, colum. 187. 193. 278. & 318.

40 EX hac fidelissima rei gestæ serie, Eius se- plana, & perspicua decreti Gregoriani sus aper- interpretatio innotescit; immo textua- tus. lis, & indubitatus sensus: quem frustâ aduersarij detorquent, & compertissi- me veritati celebras offundere molun- tur.

41 QVOD ergo dicunt: fautores Immaculatae Conceptionis contendisse apud Quid pe- Gregorium, vt præciperet omnibus, quod in titum à celebratione solemnitatis, non alio, quam Co- Grego- ceptionis nomine uterentur: verum quidem ria? est, sed abscissione encratū, dum præ- cipua

cipua petitio, gravissimus petendi modus, & urgentissima causa silentur. Casi tissime enim Regum Catholicorum Philippi III. & IV. Legati totius Hispanie nationis vnamini consensu, & Christiani Orbis acclamacione, tam apud Paulum V. quam apud Gregorium XV. instarunt pro vita definitione; & si ea negaretur, pro cultus uniformitate verbō, & tensu, & absoluta silentij impositione impugnatoribus Immaculatae Conceptionis, ut scandalū ab eis ubique seminata penitus, quoad fieri posset, tollerentur.

42 NEC minore astu, præcipuum Pontificis motuum prohibentis alterius nominis, quam *Conceptionis* usum in festo celebrando, extenuant. Concessit (inquilunt) ut cultus effet magis uniformis: utique, sed addendum est: ut omnes celebrent idem quod celebrabat Ecclesia Romana in *Conceptionis* festo, scilicet *Conceptionem sanctam*, sive *sanctitatem B. Virginis* in primo instanti animacionis, & eius præseruationem à peccato originali, ut hoc ipso tractatu à num. 13. concludentibus rationibus, & Artic. 2. à num. 49. ex ipsius decreti verbis, & tenore probauimus: quod remedium amouendis scandalis, sacra Congregatio, & Summus Pontifex iudicauerēe consutissimum.

43 IAM in elicienda ex decreto indifferentia nominis, *Conceptio*, planè aduersarij non modo veritatem, sed omnem veri speciem, & similitudinem deceptio. serunt. Innuisse Gregorium aiunt, nomen *Conceptionis* esse indifferens. Quomodo innuere potuit ullam in nomine festi indifferentiam, qui omnem in celebrando festo auferre voluit diuersitatem? Nonne si nomen indifferentes ad plura instantia collatae gratiae, & sanctitatis eligere voluiset, potius sub *sanctificationis* vocabulo, omnium consensu, indifferenti, festum celebrari imperasset: vi diximus Artic. 2. num. 53. & optimè *Vazq.* notauit to. 2. in 3. p. *disput.* 117. pag. 25. Sed quid in re tam manifesta, opus est subtilitatibus, aut conjecturis? Ipse Gregorius luce clarius suam explicat men-

tem, cuius verba sèpius repetere non pigebit. Et insuper eadē sanctitas sua, cum *Janeta Roinana Ecclesia de Beatisimā, & Intemerata Virginis Mariae Cōceptione festū solemniter, & officium celebret: omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis, & secularibus;* quam cuiusvis Ordinis, & instituti regularibus mandat, ac præcipit, ut in sacro sacerdotio Missa sacrificio, ac diuino officio celebrandis, tā publicē, quam priuatim, nō alio, quam *Cōceptionis* nomine uti debeant. Vbi, quæsō, Gregorius inuit hāc ab aduersarijs exegitatam indifferentiam? Ecce nō innuit, sed clatè præcipit, ut omnes Ecclesiam Romanam in colenda *Conceptione* sequantur: apud quam *Conceptionis* nomen nunquam fuisse indifferens, eiusmodi probationibus tum hic, à d. num. 13. tum toto *Articulo* secundo stabiliimus, ut probationum nomen non mereantur, cum res ipsa, quæ probatur, omnibus illis sit euidentior. Legant prædicti *Articuli*, num. 51 & 52 quid R. P. Ioannes à S. Thomā, & I. Iustiss. D. Franciscus de Aratijo Prædicatoriæ familiæ magistri de hac cultus uniformitate sentiant, & an in ea aliquam inuenient indifferentiam. Legant præterea *Auctorū* testimonia *ibid.* à num. 57. descripta: videbunt veterum, & recentiorum in cultu explicando concordiam; & tantum abesse ullam indifferentiam à Gregorio inducitam, ut post eius decretū, celebratio sanctitatis in primo instanti animacionis, validissima roborata sit similitate. Ad hāc: quæ scandalū Gregorius auferrebat erat ex diuersitate cultus, si contrarias significationes duorum nominū, in uno, eodemque coniunxisset, ob quæ fauorem illi ab *Immaculatae Conceptionis* propugnatoribus gratiae agerentur? Cur aduersarij decreti expeditibni, quod modo tam facilè in suam sententiam trahunt, tanto conatu restiterunt? Vide præcitatam legationis historiam, pag. 444. nūs. 35. Cur silentij impositionem quoad priuata sua colloquia relaxari curarunt, si propriam sententiā in ipso diuino officio exprimere per decretum licebat? Incredibile est, ea ipsa, quæ affirmant, sibi persuasiss; multò magis

magis alijs persuadēda sperasse: sed magna in re qualibet obfirmati affectus vis est, & à rationibus expendendis auocat, quibus nec assensus, nec confessio negari posset.

Obiectio 44 OPPONUNT tamen difficultatem, ut ipsis videtur, grauissimam. **Declarauit** Gregorius expressis verbis per hoc nullum præiudicium inferri alterutri parti; sed relinqui in eodē statu, ac terminis, quibus erat ante emanatum decretum; si autem iuberentur celebrare sub nomine determinato ad opinionem piam, magnum præiudicium illorum sententiæ esset illatum. **Quis** in hoc scirpo nodus sit, omnino ignoramus; immo videntur aduersarij decretum Gregorij non legisse: nec enim dicent, expressis verbis declarasse, per hoc, id est, per prohibitionē celebrandi sub alio, quam *Conceptionis* nomine, nullum inferri præiudicium. **Clausula** de non illato præiudicio apponitur in decreto, post extensionem, & ampliationē ad priuata colloquia silentij opinionis assertentis Beatissimā Virginem fuisse conceptram cum peccato originali, quæ antea in actibus publicis tantum prohibita erat. Postea subiicitur mandatum de non celebrando alio nomine, quam *Conceptionis*; nec in ea decreti parte, vlla est de præiudicio mentio: quod ex visitata consuetudine Sedis Apostolice factum est.

Notandum circa clausulā non illati prædicij. 45 OBSERVARE enim oportet, duplicitis generis decreta, in materia *Conceptionis*, à Summis Pontificibus prodicisse: & in alijs quidem *Inmaculatae Cōceptionis* cultores eximijs fauoribus cumulatos; in alijs verò de opposita opinione toleranda variè pro temporum diuersitate actum. Cū ergo agitur de *Conceptionis* cultu, præiudicij exceptio non admisceatur; sed contraria opinione omnino tacita. & prætermissa, fauores absolutè auctoritate Apostolica conceduntur. Sixtus IV. in Bulla, quæ incipit, Cum præexcessa, col. 46. Regestis, amplissimas indulgentias largitur recitantibus, & audientibus officium *Inmaculatae Cōceptionis*: Innocentius VIII. & Julius II. column. 113. & 125. sub *Inmaculatae Concep-*

tionis aduocatione, Religionem Monialium instituunt: Urbanus VIII. vt diximus Artic. 2. num. 140. aliam Equitum Religionem titulo *Conceptionis B. Virginis Immaculatae* erigit, Bulla, quæ incipit, *Imperscrutabilis*. In his omnibus, & quam plurimis alijs Pontificijs Constitutionibus ad venerationem *Conceptionis Beatiss. Virginis* spectantibus, de præiudicio contrariae opinionis magnū silentium; cùm tamen non obscurè colligi possit, ex approbatione piæ opinionis, aliquod præiudicij opposite inserti. Sed indignum est Apostolici culminis maiestate, cùm cultum religiosum susaderit, aut præcipit, ad priuatorum opiniones respicere: nec præsumit sancta Sedes aliqui honorem B. Virginis displicere, vt propriea præiudicij exceptionem in similibus concessionibus desideret. At quando Pontificia decreta ex professo diriguntur ad contentiones sedandas, & scandala amouenda, & conueniens indicatur de opinione pię contraria, aut eius assertoribus durius aliquid statuere, adhibetur clausula præiudicij exceptiva; si enim non adhiberetur, videri meritò posset talē opinionem à Sede Apostolica omnino reprobari, & damnari. Quod ergo alij Pontifices in diuersis decretis fecerunt, hoc in unico præstiterit Gregorius XV. quia simul de scandalis auferendis, & cultu reformato rescripsit: vndē in priori decreti parte clausulam de præiudicio addidit; in posteriori verò omisit.

46 RESPONDEBVNT fortè aduersarij, præiudicij exceptionem referendam esse ad utramque decreti partem, argumento ex cap. exiij, de verb. signatur. nific. in 6. vbi ait Nicolaus III. Et utriusque iuris argumenta nos doceant, ea quæ in principio ad medium, & ad finem: illa verò quæ in medio ad finem, atque principium, & ea quæ in fine ad utrumque, vel eorum alterum sepe referri: ergo probabile videtur declarationem de non illato præiudicio cadere super cultus uniformitatē, sicut super impositionem silentij, cum matre, & motuum eadem sint, ordo verò, qui in clausulis apponendis seruat, nō obliteret.

obstet. Sed nec doctrina illius decretalis nostro calui applicari potest, nec si applicaretur, vel minimū aduersarios iuaret. Ratio est, quia clausula Gregorij expressè restringitur ad ea, quæ præcesserant: hic enim est eius tenor. *Per hoc tamē sanctitas sua nō intendit reprobare banc opinionem, nec ei nullum proorsus præiudicium inferre, eam relinquens in eodem statu, & terminis, in quibus reperitur, præterquam quoad insuperdicto fælicis recordationis Pauli V.* & hoc suo decreto disposita. Si autem aduersarij declarationem non illati præiudicij extendunt ad disposita, & disponenda, necesse est extendi etiam declarationis limitationem: & Pontificem declarare nullū inferri huic opinioni præiudicium, præterquam quoad impositionem silentij, & uniformem festi celebrationem. Non est dissimulandum, in libello aliter legi prædictam clausulā, ac in textu decreti: nam verba libelli sunt: *Declarauit expressis verbis, per hoc nullum præiudicium inferri alterutri parti; dicere deberent alteri, non alterutri, cùm decretum de sola aduersariorum opinione loquatur: nec poterat pia sententia cauere de præiudicio, qui eam nouo fauore promouebat.* Potest tamen hic lapsas transribentibus tribui, non auctoribus; observatione autem dignus est, ne quis existimet Pontificem r̄què de vtraq; opinione loqui, cum tot modis pia ab ipso, & eius prædecessoribus anteponatur.

Defatu 47 CONTEXTV decreti, sic vt & termini iacet, proposito, ne aduersarij, difficultatis contractem, quam maximam reputant, à nostris contrarie opinio- status, & termini, in quibus eorum opinio à Gregorio relinquitur, vt hinc constet per clausulam de non illato præiudicio, statui non potuisse indifferentiam nominis *Conceptio*, de qua sunt adeò anxi. Quod vt explicitur, antiquiora Pontificum decreta, quanta res patitur breuitate, percurrenta sunt.

Six. IV. 48 PRIMVS Summorum Pontificum Sixtus IV. vtriusque partis assertoribus leges dedit, postmodum ab omnibus successoribus confirmatas. Is ergo in vtraque Constitutione, Graue ni-

mis, col. 106 & 109 Regest, hæc in favorem pia opinionis decrevit. Romanam Ecclesiam festum *Immaculatae Conceptio- nis*, cum speciali, ac proprio officio celebrare declaravit. Assertiones eorum, qui affirmarent, Ecclesiam de spirituali dumtaxat *Conceptione*, & *sanc- tificatione* B. Virginis festum celebrare, & eos, qui tenerent eandem Dei Genitricem ab originalis peccati macula in sua *Conceptione* fuisse præseruatam, prout in officio approbato canebatur, hereticos esse, aut peccatum mortale incurre, vt falsas, erroneas, & à veritate penitus alienas reprobauit, & damnavit. Legentes pro veris libros prædictas assertions damnatas continent, & easdem pro con- cione, aut alijs quomodolibet affirmates, excommunicatione, & æterna ma- ledictione Summo Pontifici reseruata, ipso facto innodauit. Circa contrariam verò opinionem hoc solum præcepit sub eadem excommunicationis senten- tia, ne vt heretica damnaretur, nec eius defensores peccati mortalis reos esse quisquam affirmaret, cum id non esset ab Apostolica Sede decisum. Hæc est summa Extravagantium, Graue nimis, in plano, & textuali earum sensu expli- cato, Artic. 2. à num. 6. de quo aliquid etiam dictum est, num. 209. Sequuntur sunt confirmations Alexandri VI. & Concilij Tridentini, in Regesto datae col. Alexad. VI. 117. & 163. quibus nihil noui de aduersariorum opinione constitutum est: no Concl. stra autem mirum in modum roborata, Trid. per egregiam illam declarationem non comprehendendi Beatam, & Immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem in decreto de peccato originali. Statum ergo, & terminos contrariae sen- tentiae, à tempore Sixti IV. ad Conci- lium Tridentinum, his verbis explicat Chatbarinus disput. ipsi Concilio inscripta, parte 2 col. 111. cum Patribus sui Ordinis, loquens. An putatis, (et istud omni consideratione dignum est,) Romanam ipsum Ecclesiam, quam relique omnes, vt par est, sectantur, postquam semel eam celebrationem ex certa scientia suscepit, & alijs suscipienda tradidit, vlla ratione probare posse quidquid

illi palam, vel priuatim aduersetur? Et ob eā causam, si vultis veritatem capere, non aliud expresso Pontificis verbo vobis indulgetur, quām oppositam partem absque heresis notare tenere, cum hoc unum, quod scilicet hereticis sit, nōdūm à Romana Ecclesia, & Apostolica Sede sit decisum. Hoc, inquam, unicū est, quod indulxit vobis P. fex, ut vel ipse Spina ex verbis decretalis animaduertit. At quod oportet, vel prædicetis, vel doceatis, presentim mittentes in publicum, (quod citra magnum scandalum, & infirmorum conturbationem fieri non potest,) nec permittitur vobis, nec stante illo decreto, permitti potest: quoniam in Apostolice Sedis iniuriam, & spiritum ius, ad nutrienda zizania, & schismata redūdere. Hæc Catharinus ad sanctificationis celebratores: ex quibus, & maximè ex Apostolicarum Constitutionum tenore, aperte habemus, statum & terminos sententiae aduersiorum nullum alium fuisse, quām permissionē eam defendendi absque nota heresis, vel peccati mortalis, uniformitatem autem cultus sub Conceptionis nomine, semper fuisse iuxta mentem Ecclesie, post Sixti IV. Extrangantes: quamvis ante Gregorium XV. expressum de ea re præceptum non fuerit. Quod summoperè est obseruandum: ut constet nihil aliud fecisse Gregoriū, quām præcepto sancire id ipsum, ad quod Sixtus indulgentijs invitauerat, nec potuisse aliam Conceptionem intelligere, quām Immaculatam.

49 POST Concilium Tridentinum, Pius V. gloriose memoriae Pont. Max. grauissima illa Constitutione, *Superspeculam*, apud Regestum, colum. 166. Sixti IV. prædecessoris statuto, ex certa scientia, & Apostolicæ potestatis plenitudine, confirmato, & approbato, reliqua cuique libera facultate opinandi huius controversiae quamlibet partem, prout vel magis pium, vel magis probabile iudicauerit; hæc insuper perpetuo obseruari præcepit. Ne quis in populis concionibus, vel vbi cunque promiscua vitorum, & mulierum multitudo conuenire solet, de huius controversiae alterutra parte disputeret, rationibus, vel auctoritate propriam sententiam

asserendo, & contrariam refellendo, aut impugnando. De hac ipsa quæstione nullus vulgari sermone scribere, vel dictare præsumat. Addit utriusque prohibitioni poenam suspensionis à diuinis, & priuationis gradus, sive dignitatis, inhabilitationisque perpetuae ad eadem, vel similia munera, ipso facto, absque noua declaratione. Denique permittit disputationes scholasticas pro utraque parte, dummodo neutra veluti erronea prædictetur, seruenturque omnia, quæ à Sixto IV. statuta erant. In hac Pij V. Constitutione nihil prorsus fauoris contrariæ assertioni collatum est; nam libera opinandi facultas etiam à Sixto IV. relata erat: verba autem illa, prout vel magis probabile iudicauerit, non indicant absolutam probabilitatem opinionis, sed tantum aliqualem respectu eorum, qui ei adhaerint: quam explicationem esse communem Doctorum patet ex dictis Art. 2. num. 172. 211. 212. & 214. nec alia, nisi cum manifesta textus violentia adhiberi potest: illud enim verbum iudicauerit, ad opinantem perspicue pertinet, non ad opinionem in se. Scimus Gulielmum Estium to. 3. in 3. sent. dist. 3. §. 3 pag. 12. editionis Parisiensis, an. 1638. scribere ausum esse, Pium V. iudicasse alteram sententiam, (ea scilicet, quæ gloriosam Virginem à peccato originali liberat) magis piam videri; alteram vero (nimis, quæ B. Virgini peccatum originale tribuit,) magis probabilem. Sed verè ausum, nec sine Summi Pontificis iniuria, eius nomine, quod in Constitutione non legitur, retulisse, textus ipse clamat. De opiniorum probabilitate modò non agimus, abundè enim sufficiunt, quæ ex varijs auctoribus adduximus Art. 2. num. 209: & seqq. sed de Constitutionis Pij V. sincera interpretatione; quam ab Estio adulteratam fuisse, tam est euidens, quām minimè mirandum alios eiusdem auctoris excessus in hac materia reputari, quos infra numerum 28. libellorum discussentes indicabimus. Quod verò attinet ad prohibitiones vulgarium disputationum in eadem Constitutione factas, perspicuum est inter tauores pia op-

opinionis numeradas esse. cùm Pius V. expressè testetur, se in his, quæ præcipit, decretis prædecessorū inhærere, & populorū scandalis occurtere, quæ semper ex affirmatiua sententia pullulasse, satis ostendimus Artic. 2. num. 3. 5. 16. 40. & 47. Patet etiam ex dictis ibid. nu. 35 & 130 & in Regesto, colum. 213. & 219. plus fauisse opinioni piæ Pium V. quam Sixtum IV. nam præter confirmationem Extrauag. Graue nimis, festū Conceptionis. Natiuitati æquale communi Breuiatio sub obligatione inseruit, & proprij officij vsum Ordini Minorum concessit. Status igitur, & termini sententiæ aduersariorum, in quibus à Pio V. reliqua est, hi fuerunt, ne damnaretur vt erronea, cùm pia opinio in officijs diuinis auctoritate Apostolica recitaretur.

*Paulus
V.*

50 AD nouissima decreta veniamus. Paulus V. in Bulla, quæ incipit, *Regis pacifici*, colum. 175. *Regesti*, prædecessorum Constitutiones confirmans, pœnas aggrauauit: in decreto autem S. Inquisitionis, colum. 180. aduersariis piæ opinionis in actibus publicis silentium imposuit. Quia verò hæc quædam species damnationis videbatur, addidit sequentem declarationem. *Per huiusmodi tamen prouisionem sanctitas sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei ultum prouersus præiudicium inferre, eam relinquens in eodem statu, & terminis, in quibus de præsenti reperitur præterquam quoad supra disputata.* Hæc est clausula, qua aduersarij opinionem suam adeò à præiudicio liberam volunt, vt toti Ecclesiæ grauissimum inferant ipsi præiudiciū, quasi cultus contrarios, & inter se pugnantes admittat. Cùm apertissimus decreti sensus sit, opinionem, cui silentium indicitur, non prædamnari, nullamve definitiuam sententiam contra eam proferri: *præiudicium enim nihil aliud est, quam præcedens iudicium*, vt ex S. Ambros. & Caiet. ad illa verba 1. *Timot.* 5. vt hæc custodias sine præiudicio, rectè explicat Dominic. *Grauina* 1. to. 3. *Catholicar. Præscript. lib. 4. con-* trouer. 2. q. 2. artic. 8. dubit. 2. pag. 394. in eo non audiendus, quod neget con-

stante causam, quæ Sedem Apostolicam mouit ad imperandum silentium; cùm Pontifex illā dissertè exprimat, dicens: *Ex occasione assertionis affirmatiæ in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & actibus publicis, quod eadem Beatisima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, oriuntur in populo Christiano, cum magna Dei offensa, scanda/la, iurgia, & dissensiones.* Propterea volens huiusmodi scandalis ex debito sui muneris prouidere, detruit, & præcepit, &c. sequitur enim prohibitio eandem opinionem publicè docendi. Voluit ergo Pontifex auferre scandalum non passiuam populi insipientis, vt *Caietan. tract. de Concept. cap. 5.* cui *Grauina* consentit, scribere non erubuit, præmetito ab *Egid. de præsent. lib. 3. q. 9. artic. unico. num. 3. pag. 344.* & alijs doctissimis perculsus. Sed mitum est, postquam Sedes Apostolica opinionem affirmatiuam ab ipsis scholis discedere iubet, adhuc esse, qui dicant solos pusillos ex ea scandalizari: quam grauissimam in omnes Academias iniuriam, & quoscumque Grauinas cum suis apologis de cygnis tacentibus, (nec enim illis canere per poetas licet, nisi morituris,) & hirundinibus obstrepentibus, sine responso dimittimus: semel enim admonuisse sufficiat, piam causam Ecclesiæ auctoritate innixam, conuitijs fædandam à suis defensoribus nō esse. Itaque exceptionem de præiudicio solum excludere definitiuam sententiam, perspicuum videlicet Pontificia limitatione *præterquam quoad supra disposita*; iam Artic. 2. nu. 42. obseruauimus. Certè Paulum non reliquisse opinionem aduersariorum in eodem omnino statu, & terminis, quibus antea erat, negari non potest: nam per decreta prædecessorum, eum statu, eosque terminos habebat, vt publicè defendi, & prædicari posset: quam libertatem decreto suo abstulit Paulus: vndē exiguae eius probabilitate non parum attenuat, ait *Vvading. d. Art. 2. citatus, n. 212.* Salazar autem cap. 43. §. 1. pag. 444. per impositionem silentij in publicis actibus non parum illi derogatum. De quibus, & similibus directè contrariam opinionem

tan-

tangentibus, nihil proprio iudicio pronuntiamus. Cum vero fauores piae sententiae à Sede Apostolica collati, nō modo à Paulo in suo robore relinquuntur, sed etiam expressè confirmētūr, & pristina libertate in quibuscumque actibus publicis gaudeat, nihil circa eam innovatum esse constat manifestē. Opposita autem in eo statu, & terminis manit, ut tanquam hæretica, aut erronea non damaetur; sileatur tamen in quibuscumque actibus publicis, vbi pia opinio liberè canitur, & prædicatur: nec præter hoc, ullum illatum est ei præiudicium, de quo supra nu. 39.

Gregor. XV. 51 DECRETVM Gregorij XV. cuius occasione hæc omnia dicuntur, extendit, & ampliat impositionem silētij ad priuata colloquia, & scripta, quia in eis etiam oriebantur scandala occasione opinionis affirmatiæ: & apposita clausula de nō illato præiudicio eiusdem tenoris cum illa, quæ in præmisso Pauli decreto continetur, & à nobis ex scripta, num. 46. Præcipit omnibus, ne in celebratione festi, vt tantur alio nomine, quam *Conceptionis*: quoad reliqua vero, prædecessorum Constitutiones confirmat. Status ergo, & termini, in quibus existit opinio aduersariorum post decretum Gregorianum, hi sunt. Damnari non potest, vt hæretica, aut erronea; nec de ea publicè, vel priuatim agi, seu tractari; & præterea nullū ei præiudicium infertur. Insuper omnes, qui eam asserunt, celebrare tenentur festum, quod celebrat Ecclesia Romana, & sub eodē *Conceptionis* nomine. Quid nunc aduer-

sarij, vel apparenter ob ijcere possunt, vt indifferentiam huius nominis, *Conceptionis*, suadeant? Declaratum esse ab Apostolica Sede nullum ipsis inferri præiudicium? At quis dicit eorum opinionē esse damnatam, aut reprobatam? hoc enim est præiudicium, quod illi non inferri declarat Pontifex. Cogit autem Ecclesia, vt optimè *Hufrisi. Araujo d. num. 52. Artic. 2.* citatus dixit, ad cultū nouo modo deferendum; non ad antiquum iudicium intellectus mutandum. Considerentur attentè sibi inuicem in hærentia Summorū Pontificum decreta, à Sixto IV. ad Gregorium: in illis omnibus approbatur festū *Inmaculatæ Conceptionis* à Sixto IV. institutum eodem sensu, & verbis; contraria vero opinio nihil unquam à Sede Apostolica obtinuit, quam vt toleraretur: vnde ergo repete pię opinioni in cultu adæquatatur? ideo scilicet, quia tot scandalorum occasio erat, quæ Summos Pontifices ad eam à colloquijs hominum amandam compulerunt, aut certe, quia ciui asserentes, nomen *sanctificationis* illegitimè usurpatum, dimittere coacti sunt. Ob has nimium causas, tanti faceret Sedes Apostolica paucorum iudicium, vt propterea cultum Romanum in Concilio Tridentino receptum, tam evidenti mutatione antiquaret. Ingentia conantur, & ultra vites; cùm possent assensus interni, & colloquiorum inter se libertate, quæ benignè ab Ecclesia conceditur, frui: nec enim post multarum noctium lucubrationes, amplius aliquid ex Apostolicis decretis eliciunt.

Libellus eod. num. I. colum. 7.

*Et ad hoc rursus curarunt idem apud Urbanum VIII. vt declararet festum celebrari, non pro Conceptione quomodolibet accepta, sed pro Conceptione *Immaculata*: quod constantissime renuit Urbanus, afferens, quod neque recedere a vestigj prædecessorum debebat, qui utramque opinionem in sua probabilitate reliquerant, nec affirmare poterat, Gregorium opposita, & inter se pugnantia protulisse. Quod si declarasset, nomine *Conceptionis*,*

Immaculatam Conceptionem intellectuisse, declarasset Gregorium sibimet fuisse contrarium: dum ex una parte afferit, se nullum præiudicium inferre velle opinantibus Beatam Virginem in peccato conceptam; & ex alia parte plusquam notabile præiudicium ipsis inferret, iubendo quod Ecclesia uniuersalis Conceptionem Immaculatam celebraret.

DISCUSSIONE.

Futiles, & moleste aduersario rum probations

52 PRORSVS laboriosas partes in hac Apologia suscepimus. Quid enim laboriosus, quam pugnando defatigari, cum nihil solidi vides, quo impetum dirigere possis, & vites inventum effundere? Quare si aduersarijs propositum est disputationis conatum in nugis consumptum deludere; vmbras ferro non diuerberabimus, sed eis solùm, quæ aliquam argumentorum speciem habeant, operam impendemus. Quinam illi fuerunt ex fautoribus Immaculatæ Conceptionis, qui hanc noua instantia Sedem Apostolicam compellatunt? à quo Catholico Princeps, Provincia, Ecclesia, vel Vniuersitate, id in mandatis habauerunt? qua forma, quibus verbis exposuerunt Sedi Apostolice suum desiderium, & petitionem? quo testimonio constat Sedem Apostolicā id, quod ipsi referunt respondisse? Proferantur Acta, exhibantur instrumenta, quæ reliquis nostri Regestis bona fide adiungantur; nam quæ incertis rumoribus seruntur, facile iuxta narratiū affec̄tum detorquentur, & in nulla causa, nedum in hac grauiſſima, fidem facere possunt.

Facti in certitudo.

53 ITA in hoc facto, quod in libello tangitur, euenisce, patet ex Illustris. D. Francisco de Araujo, loco alijs sitato ex to. 1. in 1. 2. q. 81. artic. 3. pag. 323. vbi probans per celebrationem festi Conceptionis, neminem cogi ad mutandam propriam opinionem subiungit. In cuius signum, Apostolica Sedes festum ipsum Conceptionis noluit sub nomine Immaculatæ, nisi tantum sub nomine Conceptionis simpliciter indicere celebrandum. Etsi ad primū

fuerit rogatus non segniter ab Excellentiss. Duce de Alcalá Catholici Regis legato, ad pedum osculationem, & obedientiam praefstandam, Romam missj, Sanctissimus Urbanus VIII. renuisse fertur, ne leui saltus hoc præiudicio alteram opinionem negantem, contra suorum predecessorum decreta macularet. Vides omnia ad dubiam famam, & per vulgus sparsos sermones referrit; cùtamen super Ducis predicti petitioñem, & Pontificis negationem, causa etiam, quæ ad negandum mouit, signatè reddatur, non sine magno veritatis discrimine: mentē enim legislatoris, quāuis authentico scripto traditam, intelligere facile nō est; eam vero ex aliorum relatione colligere volenti prorsus diuinandum.

54 NOBIS ex fide dignissimorum Quid testium, qui tunc in urbe aderant, asservi baueratione compertum est, prædictum beat? Ducem a fæl. record. Urbano VIII. petitissime, vt liberum, licitumque esset quibuscumque Ecclesijs, vel Ecclesiasticis personis, officium proprium. Fratum Minorum in festo Conceptionis recitares nihilque aliud eo tempore apud Sedem Apostolicam actum neq; hoc ipsum Regis Catholici, aut Hispanæ nationis nō mine, sed valde quidem commendanda, priuata tamen Ducis pietate. Nulla ergo declaratio de sensu festi, quod certum est Sanctæ, vel Immaculatæ Conceptioni Deiparæ Virginis dicatum, desiderata fuit, sed ius tantum eligandi pro cuiusq; deuotione, hanc vel illam formulam diuini officij: in qua te nihil innouandum Urbanus prudentissime censuit, mirè enim exaltatur Conceptio Matris

Dei, dum idem cultus illi, ac ipsius Natiuitati tribuitur, qui adeò eidem B. Virginis gratius est, vt post reuelationem generali Abbati Helsino factam, nunquā defuerint Ecclesiæ, quæ aliquid ex Natiuitatis officio ad Conceptionis solemnitatem assumentes, utrumquè mysteriū pati prosequuntæ sint veneratione. Vide Artic. 2. num. 107. & 129. & Regestum column. 2. 196: 201. 209. 212. & alibi. Hanc antiquam consuetudinem à Pio V. firmius stabilitam, Urbanus VIII. sanctè in sua Breuiarij reformatione conseruauit, retento legitimo ysu Ordinis Minorum, vt dubitari non possit, idem celebrari à tota Ecclesia sub nomine Conceptionis Sanctæ, quod celebraatur à Seraphica Religione sub nomine Conceptionis Immaculatae: nam Fratres Minores alio sensu celebrare Festum Conceptionis, quam Ecclesia Romana celebrat, ne leui quidem suspitione affirmari potest, cum officium, & festum à Sixto IV. Religio nostra, & tota Ecclesia simul acceperit.

Responsum Urbano ad scriptū planē in probabili.

55 QVID QVID verò Auctores libellorum de causis ab Urbano allatis, quasi vel ex ipsis ote audierint, vel dicenti verba dictauerint, vt compendio loquamur, nullo modo credimus; & indignum esse, quod à prudentibus creditur, constantissimè assertimus. Nec sibi ex negata fide illatam iniuriam aduersarij iure conqueri possunt, si se litigantes meminerint, & vel ethnici Principis exemplum imitari non grauentur, qui testimoniæ in iudicij, & interrogari, & refelli, aequissimo animo patiebatur. *Sueto. Aug. cap. 56.* Si principalis auctoritas in iudicio non præponderabat; quis sibi arrogabit in iuridicis actionibus, ultra authentica instrumenta, vel competentia testimonia, esse credendum? At saltem umbram Pontificiæ grauitatis retinet, quod ei ascribitur oraculum. Renuit Urbannus affixus, quod neque recedere à vestigijs prædecessorum debebat, qui utramquè opinionem in

sua probabilitate reliquerant: neque affirmare poterat Gregorium opposita, & inter se pugnantia protulisse. In modo à vestigijs suorum prædecessorum recessisset Urbanus, si ita respondisset: nullus enim Summus Pontifex unquam declaravit, se utramquè opinionem in sua probabilitate relinquere. Vide proximè dicta, num. 49. & Artic. 2. num. 211. 212. & 214. Tampoco momenti est declaratio Apostolica de opinionum probabilitate, vt tam oscitarer, aut affirmari, aut persuaderi debeat à Præclarus verò tot disputationum, constitutionum priuilegiorum, gratiarum, Decretorum Sedis Apostolicæ fructus, si post ducertos annos nihil amplius nos docuit, quam utramquè opinionem manere in sua probabilitate. Quod de contradictione additur, multò est frigidius. Probent ad uersarij Sixtum I V. sibi contrarium fuisse, dum festum, & officium Immaculatae Conceptionis disertè approbat; & oppositam sententiam non esse damnatam, æquè expressis verbis testatur. Probent Concilium Tridentinum pugnantia scripta, dum Sixti Constitutiones confirmat, festum ab eo institutum celebrat; nec tam en sub anathemata Piam opinionem definit; sed tantum B. Virginem in Decreto de peccato originali se nolle comprehendere declarat. Eandem contradictionem in diplomaticis Alexandri VI. Pij V. & Pauli V. easdem Constitutiones confirmantium, si possunt, inueuant. Solus Gregorius sibi contradiceret, si Immaculatam Conceptionem celebrari præciperet, quia paucis singularitatè affeçtibus abstulit officium sanctificationis? Quod nam est hoc contradictionis genus: piè colere, quod colunt omnes, etiam si alias contrarium in mente retineas? Ad illocum P. Salmeron. supr. num. 31. Et quod attinet ad præiudicium, quod iterum inculcant aduersarij, num. 44. cum sequentibus.

Libellus num. 2. colum. 7.

*Quis ergo non videat diuersitatem status in acceptione huius nominis Conceptio, ante Gregorium XV. & post illum? Hoc igitur diuersitas in causa fuit, quod adeo attente post Gregorium curatum sit, quod nullo modo adderetur titulus *Immaculatae Conceptionis*. sed *Virgini*; ita ut nec etiam recitat iure hic titulus ipsi *Conceptioni* annexetur. Cum enim satis compertum esset, aduersariorum intentum esse populis persuadere, Ecclesiam præseruatio- nem diffinisse, dum voluit quod omnes sub nomine *Conceptionis* celebrent, quasi apud Ecclesiam idem esset *Conceptio*, & *Immaculata Conceptio*, (iuxta prædictam vulgarem ha- ius nominis acceptiōnēm,) ne populi in hunc errorem inciderent, prudētissimē cautum est, quod sub *Gregorij prædecessoribus* non adeo cauendum erat: quia tunc licitum unicusque erat uti, quo volebat, nec auerat præceptum, ut in *Vniuersa Ecclesia*, sub *vnico Conceptio-* *nis nomine* hoc festum celebrari tur.*

D I S C V S S I O.

Mira
confiden-
tia.

Dictum
non pro-
batum.

56 E C C E summam rei probatæ acclamationem, propter quā vadimonium deserit possit. Quod antē affirmando, nunc vehementius interro- gando efficerunt tāta arte, vt si quis eis ref pōdere velit, ego non video, eorum ora- tio tanquā sydete afflata, viribus destituta concidat. Nihil enim proficit figura- ta interrogatio, quis non videat; nisi aduer- sae partis disputatores respondeant, nul- lus alieno quippe iudicio nemo miser est, vt *Salaianus*, ait, Nos id respōdere non pos- sumus, quia cū *Augustino de utilitate creden-
di scimus, a ratione nobis dari*, vt intelliga- mus, à Fide ut credamus: Quare nec vide- mus, quod rationib⁹ ad intelligentium non nititur, aut testimonijs ad credēdū.

57 ATTENTE curatum esse post Gregorium, ne titulas *Immaculatae* adde- retur *Conceptioni*, ne recitatiōne quidē, dicunt aduersarij, vt pleraq; alia, sed non probant: quomodo enim hoc constare potest, cum ipse *Gregorius Bullas Pon-
tificias, in quibus titulus *Immaculatae Co-
ceptionis* legitur*, confirmauerit, & nec ipse, nec successor *Urbanus prædictum* titulū, aliquid scriptum in quo contine- retur recitantes, prætermiserint? Sed quia respiciunt aduersarij ad Constitu- tionem *Urbanī*, qua erigitur Militatis Religio *Conceptionis*, de ea, infra age- mus, num. 68.

Grauis iniuria. 58 IAM quod addunt, vt satis comper- tun: aduersariorū intentum esse populis per- suadere. Ecclesiam præservationem definisse: vt modestissimē loquamur, grauis in Piæ opinionis assertores iniuria est. Ex-

tant scripta publicè edita post Decretū *Gregorij de instantia pro definitione fa- cienda, à nobis nominatim allegata Ar- tic. 2. num. 206.* viiunt innumerati oculati testes, qui in Curia Regis Catholici adfuerunt, cūm de huius mysterij de fini- tione petēda à Sede Apostolica tracta- retur post *Urbanī mortem*, ipsique de hac re consulti respōderunt: scit vniuer- sus Orbis nihil frequentius à conciona- toribus Piam opinionem docētibus in- culcati, quām assensum de præseruatio- ne Mattis Dei à peccato originali libe- rū relinqui diuina prouidētia: Ut quilibet offēdat zelū suū, sicut ipsa B. Virgo S. Bri- gitæ reuelauit, colum. 53. Regeſti. Quo- modo populis persuadent præseruatio- nē esse definitam, qui in omniū populo- rū, conspectu, adeo publicè, adeo arden- ter expetunt, & omni conatu, ac solicitu- dine instant, vt definiatur? Manifestio- ra sunt hęc, quām vt illustratione aliqua indigeant: in magnos, & doctissimos vi- ros calumnia iactatur, qui non solū ab illa liberi sunt, sed & plebem indoctam, ne in eiusmodi errorem labi possit, sua auitoritate, & frequenti admonitione retainent: immo adeo vulgo natū est my- sterium præseruationis nō esse definitū, vt nulla ad monitionis necessitas appa- rear. Quare nec vera causa subest, aut aut prudenter existimata cauendi à titu- lo *Immaculatae Conceptionis*, eo quod om- nes sub *vnico Conceptionis* nomine ce- lebrare teneantur: nam gradum certi- tudinis, quę hodie obtinet opinio Pia, ab ea festi celebratione obtinet, quām sole-

solemniter admisit Ecclesia Romana: quæ ut dissonantiam in cultu sustulit, ita se controversiam non definisse tā aper- tē docuit, vt à nullo fideliū ignoretur. Indignū profectō est honorē gloriof- simæ Virgini hac tenus legitimè delatū diminuere ob leuissimas suspiciones tā receptæ pietari aduersantium, quos co- trigi potius oportet, & communi Ec- clesiæ sensu adhætere: *Turpis enim omnis pars est suo uniuerso ton congruens, vt ex Au- gustino refertur, cap. quæ contra 8. distin.*

Sanctificationis 59 QVOD etiam clarius modò repetunt ante Gregorium unicuique li- festū ab citum fuisse uti nomine quo volebat in ce-

lebrando festo, iam supra impugnatum est hoc tractatu à num. 25. vbi aperte pro Ecclesia bauimus nunquam auctoritate Eccle- siæ Romanae celebratū festū *Sanctificatio* approba- nis. Illud igitur genus cultus licitum nul- latenus fuit, sed illicitum, & inter abu- sus numeratum: quod idecirco Grego- riū ultra non tolerandum censuit, ne legitimæ consuetudinis vim successu temporis præiperet: vt enim admonet Nicolaus Papa, *Cap. mala consuetudo, ead. d. incipiunt prævaricationes, & variae præ- sumptiones celerrimè non compressæ, pro legi- bus venerari, & priuilegiorum more perpe- tuò celebrari.*

Libellus num. 3. colum. 9.

Vnde non mirum quod aliqui Pontifices ab aduersarijs citati ali- quando recitatiuè addiderint titulum Immaculatae, ipsi Con- ceptioni.

D I S C U S S I O.

*Dissimu-
lato rati-
onē ef-
ficaciū.* 60 P E R S I S T V N T aduersa- rij in extenuando argumenta- pia opinionis; quod eorum causam ma- xime deprimit: nam qui contrā dispu- tantis rationes non integrè refert, res- ponsioni se imparem haud dubiè fate- tur. Dicunt non esse miram Pontifices recitatiuè vsos esse titulo *Immaculatae Conceptionis*; quasi illum nullibi enuntia- tiuè, dispositiuè, aut approbatiuè, protu- lerint. Nos autem apertissimè ostende- mus omnibus modis prædictum titu- lū, in Pontificijs diplomatis inueniri.

Quid sit 61 NE verò de acceptance particu- larum; quantumuis notissimæ significa- preferre tionis, possit esse contentio: in primis aliquid præmissimus, tunc aliquid dici recitatiuè recitati tantum, cum proferens præcisè refert uè, enū quod ab alijs dictum est, non affirma- tiuè, do rectè nè an secùs dixerint, sed solum dispositi quid dixerint, proponendo: Tunc au- tiuè, & tem dicí aliquid enuntiatuè (iuxta re- appro- ceptiorem modum loquendi, præser- batuè. batuè. tim apud Theologos,) cum proferens verbis explicat suum proprium sensum:

item tunc aliquid dici dispositiuè, cum sta- tuitur, aut ordinatur quid faciendum, vel sentiendum sit: tunc denique dici aliquid approbatiuè, cum id, quod pro- fertur, rectè dictum esse affirmatur. Certum etiam est, hos quatuor modos aliquid proferendi posse in eadem lo- quitione coniungi: longè enim differt, dicaturne aliquid recitatiuè, an recitati- uè tantum: quia qui tantum recitatiuè lo- quitur, alios loquendi modos excludit; at nihil impedit aliquē id ipsum, quod recitat, simul enuntiare, disponere, & approbare: vt patet innumbris exem- plis; sed sufficiat unicum ex Matth. 15. vbi Dominus ait: *Hypocritæ, benè prophe- tauit de vobis Isaias dicens: Populus hic la- bijs me honorat, &c.* Eadem oratione verba Isaiæ recitans, eaque suo nomine enuntians, rectam verborum applica- tionem disponens, ac statuens, &c. vt be- nè prophetata approbans. His supposi- tis: conuenient nobiscum aduersarij, ti- tulum *Immaculatae Conceptionis* legi in Bullis Pontificum recitatiuè; nec nega-

re possunt hunc honorem, qualiscum-
què sit, non delatuni à Pontificibus ti-
tulo Sanctificationis à nullo Pontifice ha-
bitenus adhuc recitatiuè usurpatu. Pro-
bandum ergo est, sàpè in scriptis Apo-
stolicis vocati Conceptionem B. Virgi-
nis Immaculatam, nouò solùm recitatiuè,
sed etiam enuntiatiuè, dispositiuè, & ap-
probatiuè, quos modos aduersarij silen-
tio intoluunt, & nobis expendendos
relinquunt.

Qui Pon 62 V S O S ergo Summos Ponti-
fices pro titulo *Immaculatæ Conceptionis*, ex
talerint mente propria, & cum approbatione,
titulum manifestum est. *Sixtus IV.* in poste-
riori Extrau. Graue nimis corpori iuris
colatæ inserta, sic ait colum. 110. *Regeſti.* Re-
Conce- ferens propositionem quorundam præ-
ptionis dicatorem: *Eiusdem Immaculatæ Concep-*
tionis officium celebrantes peccare grauiter
tiuè, & postea eandem propositionem dam-
approba-
nans subiungit: Assertiones predicatorum
tiuè. *corundem, & aliorum quorumlibet, qui af-*
Six. IV. firmare præsumerent eos, qui crederent, aut
tenerent, eandem D. i. Genitricem ab origi-
nali peccati macula in sua Conceptione pre-
seruatam fuisse, propterea aliquius heresis
labe pollutos esse, vel mortaliter peccare: aut
huiusmodi officium Conceptionis celebra-
tes, seu huiusmodi sermones audientes, alicu-
ius peccati reatum incurrire: ut potè falsas,
& erroneas, & à veritate penitus alienas,
editosquè libros prædiulos id continentes,
quoad hoc auctoritate Apostolica reproba-
mus, & damnamus. In hoc Apostolico
Decreto, posteriora verba huiusmodi of-
ficium Conceptionis, eandem vim habent,
ac priora, *Immaculatæ Conceptionis offi-*
cium: tūm quia particula huiusmodi re-
fertur ad propositionem anteà com-
memoratam, vt damnaretur tūm quia præ-
seruationem afferentes, quos defendit
Pontifex, huiusmodi officio vtebantur, in
quo *Conceptio B. Virginis* expressè præ-
dicatur *Immaculata*. Itaque damnantur
à Pontifice, qui dicebant, *Immaculatæ*
Conceptionis officium recitantes pecca-
re grauiter: ideo vero damnantur, vt
ipse Pontifex initio extrauagantis di-
xerat, quia id affirmabant, cum Sancta

Romana Ecclesia de Intemerata, semper-
què Virginis Martiæ Conceptione publicè
Festum solemniter celebret, & speciale, ac
proprium super hoc officium oramauerit:
ergo aperte defendi: ut contrà impug-
natores titulus *Immaculatæ Conceptionis*
ab Ecclesia non solum approbatu, sed
etiam in officio ab ipsa emanato tradi-
tus ut patet ex Constitutione, cum præ-
excelsa, co. un. 47 & ex alia Leonis X.
incipit. *Suprà gregem Dominicum, colum.* 138. *Regeſti*, quam ex̄ endimus
Artic. 2. num. 18 colum. 64. *Armauent.*
Ecce Sedes Apostolica titulum *Imma-*
culatæ Conceptionis enuntiat, approbat,
à se profectum agnoscit, eo vientes
magnis anteà indulgentijs donatos, &
nouis fauoribus allegetos tuctus con-
tra impugnatores, quos granissimæ
damnationi subiicit. Tam ergo ve-
rum est, *Immaculatæ Conceptionis* titu-
lum contineri enuntiatiuè, & appro-
batiuè in litteris Apostolicis, quam
eum impugnantes assertiuè, immo nō o-
ta proprio, & ex certa scientia dam-
nari.

63 CÆTERVM, cùm præ. *Alex. 6*
dicta Constitutio Graue nimis posterior
confirmata sit ab Alexandro VI. ut
patet colum. 63. *Armauent.* & colum.
117. *Regeſti.* Iterū in omnium sen-
tentia à Concil. Tridentin. ex dictis
Artic. 2. num. 24. à Pio V. *Ibid. num.*
36. & in *Regeſti.* colum. 168. à Paulo
V. *Ibid. num.* 37. & in *Regeſti.* colum.
175. & tandem à Gregor. XV. *Ibid.*
num. 45. & in *Regeſti.* colum. 183. per-
picuum est, hos quatuor Summos Pon-
tifices, ipsumquè Concilium Aëcume-
nicum, enuntiatiuè, & approbatiuè ti-
tulum *Immaculatæ Conceptionis* suis di-
plomatibus, aut decretis inseruisse,
vel pro inserto habuisse, dum Consti-
tutionem, in qua enuntiatiuè, & appro-
batiuè continetur, inseruerunt, vel pro
inserta habuerunt, omnia, & singula in
ipsa contenta roborantes, & innouan-
tes. Nulla sanè illustrior approbatio ti-
tuli *Immaculatæ Conceptionis* proferti,
aut desiderari potest.

Innoc. 8. 64 HABEMVS tamē alias non mitius graues, & expressas. Nam Innocentius VIII. & Iulius II. instituerū Religione Monialium ex vi regulæ, & proprij status colementum *Immaculatam Dei Genitricis Conceptionem*: *Quem* titulum dispositiū contineri in Bulla institutionis nullo modo negari potest: quia regula, in qua titulus ipse, ut fundamentum illius modi viuendi continetur, dispositiū inseritur Bullæ, approbatur, & confirmatur. De qua re plusquam satis *Artic. 2. à num. 147.* diximus, ut nihil ulterius addendum superfit.

Leo. 10. 65 EX T A T in *Regesto*, colum. 141. concessio Leonis X. quæ hoc habet initium. *Pia Christifidelium, & præsertim Immaculatæ Conceptionis B. Mariae Virginis, Redemptoris nostri, & humanae salutis auctoris Domini nostri Iesu Christi Genitricis honorem tendentia tota, ad exauditionis gratiam libenter admittimus, & fauoribus prosequimur opportunis.* Ecce expressam approbationem pietatis fidelium honorantium *Immaculatam Conceptionem*. Et ut clarius constet Pontificem approbatiū loqui, subiungit petitionem sibi factam: *Cum itaque sicut nobis exponeficijs, &c. Antea ergo nihil recitauerat, sed ex mente propria loquens titulum *Immaculatæ Conceptionis*, quo B. Virgo à supplicantibus colebatur, se fauoribus prosequi testatus erat. Excogitent aduersarij nouos litterarum tenores, aut clausulas, & explicitent quibus verbis sibi satisfieri velint, ut titulus, quem impugnant, censeri debeat à Sede Apostolica approbatus; nobis enim nihil ad plenissimam approbationem deesse videtur, sed multa superabundare. Consideratione etiam dignum est aliud eiusdem Leonis diploma*

Idem. in *Regesto*, colum. 164. incip. *Quia nuper accepimus, nonnulla in partibus Hispaniarum Monasteria Monialium Ordinis Immaculatæ Conceptionis Virginis Mariae sub vestra obedientia diu, noctuque Altissimum formulatum præstare, &c. Hæc quidem verba recitativa sunt, sed habent subiungit approbationem, dum eiusdem Mo-*

*nibus Conceptionis in eadem obedientia permanentibus communicat Pontifex omnia, & singula priuilegia concéssa, & concedenda, quibus Fratres Minores, Sanctæ Claræ Moniales, & sorores Ter tij Ordinis gaudent. Fierinè hoc potuit sine approbatione modi viuendi sub formulatu *Immaculatæ Conceptionis?* Præter quām, quod loquutio illa, *nuper accepimus*, magis referenda videtur ad notitiam habitam à Sede Apostolica de laudabili conuersatione dictarum Monialium, quām de earum institutione, quæ ex Bullis Innoc. VIII. & Iuli II. non referebatur, sed supponebatur. Sicut ergo Pontifices communicationenī pri uilegorum Religioni S. Augustini, Do minici, aut Francisci concedentes, in dubitanter asserunt esse huiusmodi Religiones in Ecclesia, & iure titulis consuetis nominari: ita Leo X. priuilegia antiquiorum Ordinum ad Moniales *Immaculatæ Conceptionis* extendens, titulum nouæ Religioni collatum agnoscit, & ut legitimū approbat, & confirmat. De æquivalentia autem *Conceptionis*, & *Immaculatæ Conceptionis* suprà diximus hoc tract. à num. 14. & *Artic. 2. à num. 84.**

66 IAM verò omnes Pontifices, Pontifici qui sub speciali forma, officia, in quibus *Conceptio B. Virginis Immaculata* dicuntur, approbarunt, quid aliud dicentus, macula quām de eodem titulo dispositiū loquuntur. Nec enim opus est, ut hæc verba, *Conceptio Immaculata* in litteris approbationis legantur: nimis motosus esset, batores, & vocibus magis, quām sensui addicatus, qui id exigeret; inspiciendum potius est, super quid cadat Pontificia approbatio: cum enim officia, de quibus agimus, non solum inscribantur de *Immaculata Conceptione*, sed ex professo destinata sint ad colendam B. Virginis præseruationem à peccato originali, id que sàpius repeatant, modò conceptis verbis appellando *Conceptionem Immaculatam*, modò vtendo phrasibus æquivalentibus, quas *Artic. 1. num. 4. colum. 30.* recensuimus: quis dubitare poterit à Sum-

à Summis Pontificibus huiusmodi officia approbantibus, epithetum *Immaculatae* approbari, ut additum *Conceptioni*, & quidem approbatione tanta, ut circa definitionem de Fide nulla maior desiderari possit? Sub his ergo terminis, & Apostolicæ auctoritatis vigore approbavit cum indulgentiarum concessione officium Leonardi Nogarolij Sixtus IV. colum. 46. *Regestis*; item aliud compositum à F. Bernardino Bustio colum. 547. Officia propria Monialium *Conceptionis* in eodem *Regesto* ex parte relata colum. 142. & 220. præter memoratum Pontificem, & Alexandrum VI.

Alex. 6 Ibidem nominatos, Innocentius VIII.

Innoc. 8 Bulla incip. Inter innumera, colum. 113.

Iul. 2. & Iulius II. Bulla incip. Ad statum proferum, cap. 12. de diuino officio, & oratione, colum. 135. Legantur officia, expendantur Apostolicæ Constitutiones: nec poterit reuocari in dubium, titulum *Immaculatae Conceptionis*, & mysterij cultū, quod his verbis Pia Opinio explicat, vt

in officijs enuntiatur, ita in Constitutionibus disposituè, & approbatuè roti Ecclesiæ amplectendum proponi.

67 E S T & alia series Pontificum eundem titulum *Immaculatae Conceptionis* non recitantum, sed approbatum, & mirificis fauoribus prosequentium, variaſquæ grātias B. Virginem à peccato originali præseruatam colentibus concedentium: quæ omnia in Quarto Fundamento Artic. 2. à nu. 170. latè tractauimus, indicatis etiam *Regestis* locis, vbi ipsæ concessiones habentur. Quare si aduersarijs non videtur mirum, aliquos Pontifices aliquando recitatiuè addidisse *Conceptionis* titulum *Immaculatae*; nobis valde mirum videatur, hunc titulum ab aliquo impugnari, quem plurimi Pontifices enuntiatuè, approbatuè, & disposituè de cathedra loquentes, cùm Religiones instituerēt, officia diuina ordinarent, indulgentias, & alios fauores concederent, suis Apostolicis litteris sæpiſſimè inseruerunt.

Alij Pontifices gratias concedentes ut etibus titulo Immaculatae Conceptionis.

Libellus eodem num. 3. colum. 9.

Ceterū non ita Urbanus VIII. Gregorij successor, ut videre licet in Bulla, quæ incipit, Imperscrutabilis, quæ erigitur Religio Militaris sub inuocatione *Conceptionis Deipare*, vbi nūquam titulus *Immaculatae* adiungitur *Conceptioni*, sed Virgini, & hoc ex speciali mandato ipsius Urbanus VIII.

D I S C V S S I O.

68 Q VID in illa Bulla videre licet, quod supra modum præseruationis mysterio, & *Immaculatae Conceptionis* cultui nō faueat? Primum erigitur Religio sub inuocatione *Conceptionis*, & regula S. P. N. Francisci, Minorum stemmatibus cum Equestribus arctissimo nexu sociatis. Nonnè hoc satiſ est, ut intelligamus coli *Conceptionem Immaculatam*? quæ ergo alia *Conceptionis* coleretur? an maculata? nefas dicta est, vel cogitatu; an indifferens? nihil unquam Ecclesia Romana co-

luit, nisi sanctum, purum, mundum, & immaculatum. Sed fortè ex eo indifferenta colligitur, quod Religio Militaris *Conceptionis* cum Minoritana Familia commercium habet, & ab ea signum militiae petit, accipiet enim indifferente Virginis *Conceptionem*. Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri. Vide Artic. 2. num. 155. & 158. Secundò, additur perpetuò titulus *Immaculatae B. Virginis*, cum ordine, & respectu ad eius *Conceptionem*: quo modo loquendi, piam opinionem signatissimè exprimi,

osten-

ostendimus ibid. num. 159. v' que ad finē Tertiū Fundamenti: & simul causam redidimus, cur titulus *Immaculatæ* retinéri debeat additus *Conceptioni*; quamuis eandem vim, & robur seruet, cum Virginī additur. Tertiō, Vrbanus in prædicta Bulla, erigit Religionem Militarem, iuxta petitionem Fundatorum, quos *Immaculatæ Conceptionis* cultum aperte postulasse constat ex eorum, & Pontificis verbis *ibid. num. 156. 157. & 158.* adductis, & expensis. Quartò denique Pontifex Constitutiones ab eisdē Fundatoribus oblatas Apostolica auctoritate confirmauit, in quibus præseruatio glorioſissimæ Virginis luculenter afferritur, vt clausulæ à nobis dictis locis excerptæ testantur. Tot igitur rationibus manifestum efficitur, Religionem Militarem sub *Conceptionis* nomine venerari *Conceptionem Immaculatam*: quem esse vniuersalem fidelium sensum ex *num. 154. d. art. 2.* non minus aperte intelligi potest.

*Obiectio
nis solu-
tio.*

69 A T (inquit aduersarij) in prædicta Bulla nunquam titulus *Immaculatæ* adiungitur *Conceptioni*. Quid nos audi-
mus? In hac Bulla tantum? Cur nō pro-
ferunt pro se, & contra nos, Constitu-
tiones Sixti IV. Cum præexcelsa, & prio-
rem *Graue nimis*, in quibus *Conceptio B.* Virginis nunquam vocatur *Immacula-
ta*? An vt titulus *Immaculatæ Concep-
tionis* legitimè usurpetur, debet reperiri in
omnibus Bullis Pontificijs? Vel argu-
mentum ab auctoritate purè negatiua,
vt in scholis loquimur, ullam vñquam
apud doctos habuit efficaciam? Virge-
bunt, se non argumentari ab omissione
tituli, sed à transpositione: dum enim
Vrbanus, nec epithetum *Immaculatæ*
siluit, nec vñquam *Conceptioni*, sed Vir-
gini adiunxit, indicasse videtur *Concep-
tionem* non esse appellandam *Immaculatam*. Hæc tamen serræ per eandem li-
neam reciprocatio & quæ inualida est,
& auctoritas semper negatiua manet;
imò nec vim negatiua pro aduersarijs
habet: quia epithetum *Immaculatæ ad-
ditum* Virginī, cum de eius *Conceptione*
agitur, non minus præseruationem sig-

nificat, quæ titulus *Immaculatæ Con-
ceptionis*, vt proximè dicebamus, & lo-
co citato abundè probauimus. Adde Sextum Quartum in utraque Constitu-
tione, *Graue nimis*, similiter epitheta
transposuisse, *Immaculatam*, & *Intemeratam* Virginem vocando, quod & Cō-
cilium Tridentinum fecit; nec tamen
hucusque intentus est, qui suspicari
per illa Decreta cultoribus *Immaculatæ Conceptionis* aliquid detracitum; sed po-
tius quidquid fauoris à Sede Apostoli-
ca acceperant, valde confirmatū. Qua-
rè cum modus loquendi, quo Vrbanus
VIII. in Bulla *Imperscrutabilis* usus est,
nouus non sit, sed iam pridem Aposto-
licis scriptis familiaris, & ab omnibus
intellexus, vt piæ opinioni fauens, &
eius sectatoribus gratissimus, similquè
ab *Immaculatæ Conceptionis* impugnatō-
ribus sedulò vitatus, qui non minus *Im-
maculatam* Virginem appellare reformi-
dabant, quæ *Conceptionem*, vt d. Artic.
2. *num. 165.* obseruauimus: petendum
est ab aduersarijs, sua, vt argumenta de-
promant, nostra verè nobis relinquant,
qui Romana Ecclesia præcunte, & *Im-
maculatam* Virginem; & *Immaculatam* Vir-
ginis *Conceptionem* absque discrimine
per quadringentos ferè annos cum vni-
uerso propemodum Orbe Christiano
venerati sumus.

70 QVOD additur de speciali man- Mens
dato Vrbani Octauij, & in posteriori libel- Urbani
lo *num. 35. colum. 21.* vocatur evidens aperiunt
experimentum, nimirūm cùm in aliqua
impressione domi tunc facta, titulus *Imma-
culatæ Conceptionis*, vel per errorem, vel
fraudem irrep̄sisset, sed alio mandante Papa
emendatum fuisse: eodem vito laborat,
quo multa ab aduersarijs proprio tan-
tum testimonio fulcita, & pro arbitrio
in alienum sensum detorta. Vrbanus
enim titulum *Immaculatæ Conceptionis*
ad eo aboleri noluit, vt Reginæ Catho-
licæ *Immaculatam* *Conceptionem* non so-
lum colenti, sed etiam vt definitetur
instanter flagitanti, habitum benedictū
Militiæ Christianæ misericordia; & templi
Patrum Capuccinorum B. Virginis
Conceptioni dicati primum lapide auspi-
cato

cato iecerit, tam singulari honore afficiens, quos *Immaculatae Conceptioni* totum illum cultum impendere, ipsi erat notissimum. De utroque Urbani facto consule Art. 2. num. 163. Quid ergo nunc aduersarij ratiocinantur i. Emedari præcepit Urbanus mendum typographicum errore, vel frande commissum; (nostris enim narratores dubijs relationibus delectati videntur;) nonquid ideo censuit *Conceptionem B. Virginis* non esse appellandam *Immaculatam*? Aut declarauit, *Conceptionis* nomen esse indifferens? aut iuxta eius mentem editum est Decretum de titulo *Immaculatae Conceptionis* eliminando? Si Urbani *speciale mandatum* casit de auferendo epitheto *Immaculatae* adiuncto *Conceptionis*, non solum in sua Bulla, sed ubique nuper, vel olim legeretur: cur Decretum id ipsum præcipiens, coram eo conditum non est? Cur nihil ad eum de condendo, aut condito Decreto relatum? Cur aetum, vel postulatum non est, ut ab eo confirmaretur? Cur (quod minimum erat,) eo viuente in lucem non exiit? Dubitari certè non poterat de consensu Pontificis, qui aetate specialiter tituli abolitionem præceperat. Si autem illud *speciale mandatum* solummodo consiluit si fidelitati transcriptionis, ne verba Ballæ inuerterentur, aut ab archetypo discreparent; quid aduersarij lactant, vel quid inde colligere possunt? Si vox, *Immaculata*, fraude, vel errore irreplisset in Orationem post communionem officij Missæ, quo Fratres Minores utimur, ubi tantum legitur, ut qui *bodie Mariae Conceptionem* iubilando celebrant, &c. nos ipsi, qui hunc titulum tantoperè defendimus, eam summa diligentia ex omnibus exemplaribus deleremus; num ideo iudicaremur voluisse, ut nullibz *Immaculata* *Conceptionis* caneretur? Sunt qui pietatis causa se signantes pronuntient, *Per signum sanctissime Crucis*; alijs hæc pietas non placet, & eò fideliùs orare volunt, quò simplicius, nihil aliud dicentes, quam quod ab Ecclesia acceperunt, *Per signum Crucis*; num propterea sanctissimæ epithetum alibi Crucis additum

expungerent? Aut Crucem eniveris sanctiorem toto mentis affectu cum Ecclesia non vocant? Sed ne illud quidem aduersarij considerant, speciem esse honoris rem, quam colimus, nominare tantum, & nullo præterea adiuncto insinuire, quasi nullum sufficiat ad exprimendam excellentiam in re meritis attributis dignissimæ mani, quæ omnia significari us retinentur, quando in solo nomine cōpendio exprimuntur. Terminus enim, auctore P. Iosepho, bicus est definitio, scilicet definitio terminus longus. Sic dicimus augendi honoris causa Deus, Papa, Rex, facientes nihil his nominibus posse superaddi maius. Id præciū nè obseruat Ecclesia in festivitatibus Kalendario adscribendis, ubi nuda mysteriorum nomina perpetuo legimus, Nativitatem D. N. Iesu Christi, vel B. Mariæ Virginis, Præsentationem, Annuntiationem, &c. Quæ tamen mysteria, vel in officiorum cœtu, vel in alijs scriptis, magnifice epithetis ornantur, prout res exigit, & Ecclesiæ consuetudo prescribit. Idem prorsus nomini *Conceptionis* contigit, quod cum Urbanus per Decretum Gregorij consecratum repersisset, sublata libertate utendi voce *Sanctificationis*, aut alia quacunque, quæ pro *Conceptione* substitui posset; prudenter censuit, *Conceptionis* mysterium ea maiestate nominandum, qua Ecclesia consuevit reliqua à se celebrata appellare: itaque solum *Conceptionis* titulu Militari Religiōi attribuit, ut quod iam sine adiuncto prolatum sancti atē secum afficeret, & ab omni macula puritatem. Ex quo velle colligere Pontificem *Immaculatae Conceptionis* appellationi aliquid derogasse, mirum est, quam a communi hominum sensu discedat; cum potius iure optimo colligi debeat, valde Pontifici placuisse illud nomen honorificentissimis titulis ab omnibus decorari, quod ipso instituente, Religioni Militiae Christianæ auspiciatissimam adiunctionem decidet.

Libellus eodem num. 3. colum. 9.

Præterea, cùm ex officio Summus Pontifex prouidere debeat, ne aliqua doctrina, seu assertum aliquod reputetur Vniuersalis Ecclesie sensio, si de eius veritate dubitari possit, & oppositum ab ipso Pontifice tanquam verum, & ab eadem Vniuersali Ecclesia tenendum possit definiri. Cùm igitur opinio præservationis Deiparae à peccato originali dubia sit, & oppositum possit ab Ecclesia definiri; & nihilominus Romani Pontifices iustis de causis indicauerint silentium imponere defendantibus Conceptionem in peccato originali, ita ut nec etiam in priuatis colloquijs cum secularibus liceat ipsis de hac materia differere: insensibiliter è deueniret negotium, ut Vniuersa Ecclesia, prater Ordinem Prædicatorum, haberet veritatem præservationis tanquam certam, & ab Ecclesia definitam.

DISCUSSIONE.

Qualis 71 **V**ALDE solicii aduersarij videri volunt pro Ecclesiæ zelus ad Catholicæ auctoritatē; quām labefactario statim frustra verentur propter pium fidem pro delictum consensum in articulo non definito; nihil interea pensi habentes illam auctoritatem ipsam auctoritatē absque dubio gravitate. **I**llustris. D. Ambros. Catharin. disp. pro Immac. Concept. ad Concil. Trid. parte 2. colum. 113. sic eorum magistros alloquentem. **D**efinite, igitur, trepidare timore, ubi iam sublatu omnis est timor: & considerate ad Catholicam, & vobis opportunitius seruientem sanctissimi illius Abbatis Bernardi sententiam: Ego, inquit ille, quod ab illa accepi, securus teneo, & trado. Acci-

pite, & vos, ut securi tensatis, & tradatis aliqui quis non iudicabit vos illius auctoritate, contra eiusdem auctoritatem abutis. Verum, ut vos in angustum concludant, interrogatos. Putatis nè in hac celebratione, quam Romana tradidit Ecclesia, & Tridentinum Concilium confirmavit, ullum esse peccatum, seu peccati periculum, an non? Si primum afferitis, eiusmodi assertio iam dudum ad perfrangendam eorum temeritatem, qui ita blasphemabant, securè dannata est ab illa Sede, in secunda Decretali, Graue nimis, ut falsa, & erronea, ac penitus à veritate aliena. Et quicunque illam afferit, sententia prostrernitur anathematis. Sin autem hoc afferere non potesis, nec auditis; quid ergo causa assignari à vobis potest, cur in tam piam, & securam sententiam, cum reliquo Christiano Orbe non concurredit? Profectò non alia fangi causa potest, nisi quod saltē vestra repugnantia contestans inesse peccatum sic celebrare, ac prepterè turpissimè, & grauissimè peccare Ecclesiam Dei, quæ cùm sit mater omnium, & magistra, non solum peccatum celebrando, peccat, verum etiam talēm celebrationem

proponens alijs peccati materiali præbet. Ita que constituitis vosmetipsoœ oenores, & iudicestantœ Sedis, & omnium Ecclesiærum, & Ordinum, & Vniuersitatum, quæ à vobis (vt nostis) aperte toto corde dissentient: nec Ecclesiæ definitionem, quæ hunc usum sensum iam dudum damnauit, tenetis. cuius sententiam, quam & Tridentina Synodus (et diuinus) comprobauit, contemnitis. Prorsus virgines est, & in arctum concludens Catharini interrogatio; cuius vim effugere non possunt, qui doctrinam, vel assertum de B. Virginis Praeseruatione ab Vniuersali Ecclesia speciali festo celeb rata, in dubium reuocari posse contendunt.

Effugii. 72 S C I M V S dicturos aduersarios, se non opponi doctrinæ, quam Ecclesia celebrat, nec vocare incertum, quod Sedes Apostolica colendo approbat; quin potius nolle priuatas, & dabias opiniones illustri Ecclesiasticorum dogmatum titulo commendari. Sed quis non videt eundem, quamvis tecum rem auctoritatis Ecclesiæ contemptum esse, si fateri renuas ab ea coli, quod ipsa se colere declarat, ac si palam quod ab illa colitur rejeicias? Vt ruis certè modo arguitur Ecclesia mædaci: vel quod sanctitatem falsam, aut incertam colat; vel quod explicans suum cultum, declarat quod reuera non sentit. Nam de facto ipso, id est, declaratione Ecclesiæ circa sensum festi Conceptionis nullum dubium est. An negabunt aduersarij, damnatos esse à Sixto IV. afferentes solam spiritualem Conceptionem à Romana Ecclesia celebrari? Vide Artic. 2. num. 11. colum. 59. & auctores ibi citatos. An officium speciale, & proprium de Immaculata Conceptione ab Ecclesia Romana emanasse? Ibid. colum. 60. An censores opinionis Piæ grauiissima sententia percuti, quia quod Ecclesia colebat, ipsi vt hereticum damnabant? lege eundem Artic. num. 32. colum. 72. An institutam Religionem, in qua expressè tria vota essentialia emittuntur ob amorem, & seruitum Domini nostri, & Immaculatæ Conceptionis eiusdem Genitricis? Ibid. num. 150. An in dubium ver-

tent, hæc vt à nobis intelliguntur, ab omnibus ferè fidelibus, etiam doctissimis, pro compertis haberi? Fateantur ergo. nec frustâ dissimulent, se apertis. simè afferente, dubitati posse de veritate doctrinæ, quam Vniuersalis Ecclesia festo instituto veneratur, in diuinis officijs canit, vt à se approbatam tuetur, & omnibus fidelibus inter religiosas obseruantias dignissimo loco amplectendam proponit.

73 I A M minimè mirari debemus Quam duas illastante molis assertiones, quam magna prior est: Cum igitur opinio Praeseruationis Deiparæ à peccato originali dubia sarijs affit; altera autem, & oppositum poscit ab Eccl. definiri, ab auctoribus libellorum, sine ulla non ingenti qualem exposcebant, conat probatu proferri, nullis probationibus confirmari, sed demitti velut in proximos. Cum enim assertiones his contraria Eccl. auctoritate roborentur, necesse erat talia scribentibus, non modò efficacia, sed qualiacumque etiam argumenta deesse. Profunda ergo calliditate, que nec tacere volebant, nec probare poterant, in medio absque rationum fulcris quasi suo pondere stantia reliquerunt, vt ab incautis tanquam axiomata suspicerentur, & sine trepidatione affirmantibus, assensus absque timore præbetur. Sed nihil confidentia fallacius, vbi veritas ad lapidem Lydium seriae disputationis examinatur: iam enim Artic. 2. num. 211. 214. & 215. grauium Theologorum iudicia protuimus docentiam opinionem Piam certam esse, & oppositam definiri non posse; nec in propria causa, quanquam, & communis, immo Ecclesiæ est, iudicum munus nobis artogamus. Præcipua tantum fundamenta, quibus utraque aduersariorum assertio impugnatur hoc loco per compendium indicare placet. Priori enim sic occurritur: Praeseruatio Deiparæ à peccato originali colitur ab Ecclesia, ergo certa est, & non dubia. Posteriori autem, hoc modo. Ecclesia declarat falsum, erroneum, & à veritate penitus alienum esse affirmare Piam opinionem esse hæreticam, vt patet ex utraque Extrauag.

Graue nimis, colum. 107. & 110. ergo non potest illam damnare, vt hæreticam, adeoque nec oppositam definire. Vide d. Artic. 2. nua. 210. & 215. His & similibus rationibus in toto hoc opere, quidquid affirmamus confirmare conamur, & vt plurimum ex Apostolicis scriptis; quia in causa, cui Romani Pontifices tam sedulò incubuerunt, & tot Decretis autoritatem conciliarunt, plus adhibere oportet fidei, quam ingenij, aut eruditionis, ne coram cælesti lae acies humanæ mentis hebescat, & qui scrutator est maiestatis, opprimatur à gloria.

Ecclesia manifeste vult omnes Pie opiniones ad bærere. 74 Q V A R E si paululum aduersarij priuatis affectibus imperare velint, plane conspicient idipsum, quod tam molesta, & anxia cura illos discruciat, facillimè posse ad sedationa consilia, & tranquillitatem infletere: Cùm ex officio (inquiunt) Summus Pontifex prouidere debeat, ne aliqua doctrina, seu assertum aliquod reputetur Vniuersalis Ecclesia sensus, si de eius veritate dubitari possit. Tam ergo Pontifices sui officij oblitos existimat, vt si doctrina, seu assertum de B. Virginis Præseruatione non esset Vniuersalis Ecclesia sensus, cum pro tali ubique reputari, & se coram, voce, scripto affirmari videant, adeò pernicioso, & latè patentì errori non occurrisse? Propter pauculas oues errantes intonuit Sixti IV. pastoralis vox, successorum eius in Prima Sede validi clamores increbuerunt, Conciliij Tridentini vigiles omnes copias classico excitarunt, & tot filios deceptos inuicem, & decipientes Pia Mater Ecclesia sine admonitione desereret? An minùs periculosem est Ecclesia tribuere dogmata, quæ ipsa nō docet, quam illa, quæ docet, contemne? Ecce ego ad Prophetas, ait Dominus, qui furantur verba uniusquisque à proximo suo. Ecce ego ad Prophetas, ait Dominus, qui asumunt linguas suas. & aiunt, dicit Dominus. Ierem. 22. Cernis, quam grauiter reprehendantur, qui proprios sensus in nomine Domini proferre audent? Omnes per Orbem particulares Ecclesiæ se Romanæ exemplo Præseruationem cele-

brare constantissimè credunt, vota de huius mysterij defensione, vt de re à Summis Pontificibus approbata emitunt, & aiunt, dicit Dominus, non quidem præcipiens, sed laudans, plaudens, & inuitans: si assument linguas suas, quo modo fallitatis non arguuntur? immò quomodo ad ita sentiendum, & loquendum, nouis quotidie fauoribus iuardescunt? nimirum hic est Vniuersalis Ecclesia sensus, hæc prouidentia ratio Spiritui Sancto, & Summis Pontificibus placet, omnes ad Piam opinionem allicerere, neminem cogere, hanc erga Matrem Dei honorem ideò non exigere, vt amplioribus præmijs remunerentur. Si apertissimè Summi Pontifices ex officio piè sentientes paterna benignitate fouent, Præseruationem doceci, honorari, defendi, vt doctrinam à se profectam in laude ponunt; longè absunt à prouidendo ex eiusdem officijs debito, ne Præseruationis doctrina Vniuersalis Ecclesia sensus reputetur. Quā spem habere aduersarij possunt adduci Pontifices ad Immaculatæ Conceptionis titulum auferendum, quem si amplectenterunt, rem sacerent ipsis Pontificibus gratissimam? Satis illis sit ad non impugnandum, quod abundè ad consentiendum etiam sufficeret.

75 IN eo vero, quod sequitur, ple Oppositorum, exactioremque referentium diligentiam desiderare cogimur. Dicunt scandalum enim: Et nihilominus Romani Pontifices iustis de causis iudicauerint silentium imponere defendantibus Conceptionem in peccato originali, ita ut nec etiam in priuatis colloquijs cum secularibus liceat ipsis de hac materia differere. Dum iustas causas tantum in genere nominant, & à Pontificibus assignatas silent, fateri nolunt suam opinionem mysterium negare, quod Ecclesia solemniter colit. Nam Paulus V. & Gregor. XV. in Decretis colum. 180. & 185. Regestis relatis disertè affirmant se imponere silentium ad evitanda scandalia, iurgia, dissensiones, & discordias: quæ in populo Christiano oriuntur cum magna Dei offensa ex occasione opinionis affirmativa. Si Ecclesia Piam opinionem non proba-

ret, utriusque parti, ut in alijs controvēsijs facit, silentium imponet, & scandala occasione alterius opinionis exorta non adeo graui prohibitione digna duceret. Simili arte extendunt aduersarij concessionem liberti colloqalij ab eodem Gregorio sibi faciam inter se dum taxat, & non inter alios, vt est in Regesto, col. 19. Non ergo tantum illis illicitum est de hac materia cum regularibus differere, sed etiam cum Regularibus aliorum Ordinum, quantumuis doctissimis: vnde intelligitur manifeste prædicta scandala non fuisse pusillorum, vt saepè alias admovimus, nec ullo modo Sedem Apostolicam opinioni affirmatiæ fauere; sed eius assertoribus, quod expedire prudentissime iudicat, ex indulgentia permittere. Hæc omnia obscurant aduersarij Decretis Pontificijs addentes aliquid, vel detrahentes: quo fit, vt iuste queri non possint, si in alijs, quæ referunt, & scripto authentico non roborant, fides à nobis eorum dictis non adhibetur.

Piæ opinionē in statu, quæ modis habet, definitā iudicari nō posse.

76 EX eadem nota illa clausula, seu potius calumnia est: *insensibiliter edeueniret negotium, vt Vniuersa Ecclesia, prætor Ordinem Prædicatorum haberet veritatem præseruationis, vt certam, & ab Ecclesia definitam.* Quid ad certitudinem attinet, non est, cur aduersarii in coniecturis defatigentur: fatemur enim ultra non solum eo sensim deventurum negotium, sed eo iam deuenisse, vt Vniuersa fere Ecclesia, & in ea major, selectorumque Prædicatorum familiæ pars (nam loquutionem indefinitam libellorum subsistere non posse supra ostendimus num. 24.) habeat veritatem Præseruationis tanquam certam; immo proorsus certam esse incunstanter afferat, velfa. Et o testetur: qui consensus quantum valeat, nedum ad prudentem persuasionem, sed in rigore Theologico, ex Artic. 2. & num. 188. petendum est. Vnde autem suspicantur, Vniuersam Ecclesiam habitucam Præseruationis veritatem tanquam definitam, eo solum quod titulus *Immaculatæ Conceptionis* retineatur? For realiquando definiendam, omnes non

inani desiderio, sed grauissimi argumētis ducti speramus: & quo acutus studium à pię opinantibz pro definitione adhibetur, eo secuiores de hac suspicione redduntur aduersarij. Vide dicta hoc ipso Tract. num. 16. An vniuersam Ecclesiam inscritæ, & inobedientiæ damnare volunt, quasi nec veritatem quovis modo certam à definita distinguat, nec Pontificias Conciuptiones aperre hunc articulum definitum non esse declarantes summa veneratione prosequuntur, & seruent. Præterea, cunctum, quod ne cueniat, in eorum potestate positum est. Nam veritatē Præseruationis insensibiliter (ita enim illi loqui placet,) haberi tanquam definitam, nullo quantumvis vnanimi consensu contingit unquam, si aliqui dissidentes non desint. Si legitimè factis tanta contentione resistunt, quomodo nondum factis, nec etiam de longinquο imminentibus, quæ ipsis in uitio nequeunt fieri, commouentur? Mirabile enim prorsus est alios *Immaculatæ Conceptionis* impugnatores adeo coatempisse huius tituli usum auctoritate Apostolica in officijs diuinis ubique vigentem, vt veritatem Præseruationis persusionem vulgarem, inuentionem humaram, vaham devotionem, impietatem, heresim etiam post Sixti IV. Extravagantes appellare non erubuerint, quod ex Ambros. Cathar. in utroque opere de Conceptione, Vv. id in legat. sect. 2. toto Tract. 6. Ludouico Caruialo in solut. obiect. contra Declamat. & ex ipsis Bandeli, Caietani, Spina, ceterorumque scriptiōibus plus manifeste, quam oportet constare potest; nostros vero libellorum fabricatores ex eiusdem tituli manutentione definitorum dogmatum auctoritatem piam opinionem afferentes sibi arrogaturos calumniantur. Quid aliud hoc est, quam defensores Virginea puritatis modò manifestis conuitijs incessere, modò nimia inuidia onerare, & vt Hieronymi verbis utamur, honorifica officere contumelia? Sed nec veritas præseruationis in Ecclesiæ Romanæ gremio conquiescens insurgentium tela formidat, nec

honore aliundē conquisito indiget. Pa-
tiantur aduersarij approbatione Apo-
stolica , quam hodiè obtinet, pacificè
frui ; & insensibilem definitionem , si
expressa, & manifesta absit, minimè ve-
rebuntur.

Libellus eod. num. 3. colum. 9.

*Cogitur ergo ipsa Ecclesia uti huiusmodi cautelis ad sustinendum
opinionem adeò in sacra Scriptura fundatam, & omnium an-
tiquorum Patrum, & Doctorum consensu firmatam.*

D I S C V S S I O.

*Aposto-
lica De-
cretacau-
tissima.*

77 **C**VM Apostolica voce ad-
moneamur, cautè ambulare,
Ephes. 5. & necessaria sit cautio ad pru-
dentiam, ut sic accipiantur bona, quod vi-
tentur mala, ex D. Tho. 2.2.q. 49. art.
8. in corp. negari non potest, Decreta
Summorum Pontificum, ut sunt pru-
dentiae plena, ita cautionibus, vel cau-
telis necessarijs pro negotiorum, &
temporum exigentia, magna considera-
tione temperari. Si ergo Summi Pō-
tifices à Sixto IV. ad Gregorium XV.
tot Constitutionibus in causa Concep-
tionis B. Virginis editis, quid de hoc
mysterio loqui, quid tacere expediret,
post longam experientiam, maturam-
què deliberationem docentes, titulum
Immaculatae Conceptionis adeò non iu-
dicarunt abolendum, vt & eo ipsis vi-
suerint, & eo vtentes eximijs sint fauo-
ribus prosequuti : constat hanc, quam
aduersarij cauelam vocant, corrūce-
lam esse veri, & Apostolici iudicij,
quod imprudentiae tacitè damnant,
dum aliquid ad prudentiam necessariū
ei defuisse non obscure indicant. Nec
dicere poterunt mutatum esse rerum
statum, & ideo nouis cautelis opus esse;
nam vltima circa *Conceptionis* festum
mutatio à Gregorio XV. facta est, qui
titulum *Immaculatae Conceptionis* in sua
legitima possessione reliquit, nec circa
eius vsum quidquam innouavit. Nulla-
lam post eius Decretum nouitatem vi-
dimus, aut audiuimus, nullam causam
vrgentem, nullam evidentem utilita-

tem, quam requiri, vt mutetur, quod
diu æquum visum est, egregiè afferuit
D. Thom. 1.2.q. 92. art. 2. Quare hic
etiam locum habet præclara illa *Vincen-
tij Lirimenis* sententia, lib. contra hæref.
cap. 32. *Christi Ecclesia sedula, & cauta*
depositorum apud se custos, nihil in ijs un-
quam permittat, nihil minuit, nihil addit,
non amputat necessaria, non apponit super-
flua. Quomodo vtetur Ecclesia cau-
telis ad dimitendum, quod vt depositum
cautè custodit, & custodiri præcipit?
Cultum diuinum, vota religiosa, vigo-
rem indulgentiarum, veritatem reuelationum,
virtutem miraculorum : hæc
enim omnia, conseruato *Immaculatae*
Conceptionis titulo, mirè firmantur, sicut
eo de medio sublato non parum con-
uelluntur.

78 **N**EC sufficit aduersarijs dixi-
se, Ecclesiam huiusmodi cautelis vti, sed
cogi, vt vtatur : quasi per indirectum fa-
ciat, quod directè non permittitur, vt Iu-
risconsulti loquuntur. Card. Tusibus to.
1. vbi de Cautelis, concl. 162. Quarè si
libelli sententia aperto sermone pro-
ferri debet, hanc omnino vim habere
videtur: *Quia Ecclesia liberè, & palam*
resistere non audet consensi populo-
rum interpretantium Conceptionis Fe-
stum, erectionem Religionum, con-
cessionem indulgentiarum, & alia Sta-
tuta, de Praesertione B. Virginis à
peccato originali contra eius mentem;
cùm tamen opposita opinio Scripturæ
fundamenta, & omnes antiquos Patres

*Ecclesiæ
constan-
tia.*

pro se habeat: cogitur cautelis uti, vt illum sustineat æqua lance librata, nec ad partem Piam vlo modo præpondente. Abiectè nimis (liberimè enim pro rei indignitate, & sentire oportet, & loqui.) de invicta, & diuinæ Ecclesiæ Catholicæ constantia sentit, qui eam existimat vlla humana vi adigi posse, vt de culta, & Religione præcipiat fidelibus, non quæ vellet, sed ad quæ cogitur. Quis Christi Sponsam è Regina mancipium fecit? Quis tyrantidum, hæresum, principum sæculi, & tenebrarum triumphatrici compedes iniecit? Si Piā opinionem non præferret, & oppositam aliter, quam prohibendo, ne hæresis, aut erroris notetur, sustinere voluisse, cur se solam sanctificationem celebrare non declarasset? Imo cum declarasset, se non celebrare solam sanctificationem? A quo coacta fuit? An à Regibus, & Monarchis? Certè multo facilitiora, & æquiora flagitare videbantur Carolus Magnus, & alijs Principes, vt nimis Symbolum Nicænum in Romana Ecclesia caneretur, & à Sancta Sede antiquitatis tenacissima non semel repulsa petitio, serò tandem alio sæculo, nec nisi post multas consultationes, exatidiri meruit. Vide Baron. ad an. 447. num. 22. Ipsos Principes nostros enixissimè pro Præseruationis definitione instantes, nonnè videmus Pontificiam severitatem, multæ licet benignitatí coniunctam, experiri? An coactio tribuenda exemplo aliarum Ecclesiærum? Sed supra ducētos, vt minimum, annos, Ecclesia Romana festum Conceptionis recipere cunctata est, vt agnoscamus consilij maturitatem, qua nihil excogitari potest à coactione alienius. An consensu opinantium? At consensus in pia opinione firmitas ipsa festi celebrationē nititur: quare (si ita loqui licet,) potius Ecclesiam sine præcepto coegisse, quam ab alijs coactam affirmari posset. An deuotioni, vel pietati promiscue multitudiniss multò minus: cùm hæc tam vniuersalis pictas, vt arbor tenera, minimum solo in quo prium plantata fuit, plurimū vero Cæ-

lesti Agricolæ, eiusquæ in terris œconomis debet: neque enim, qui plantat est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat Deus, 1. Cor. 3. Romana itaqè Ecclesia non invita, neque coacta, sed consulto, sponte, diuinitus edocta Præseruationis cultum, quem antea permisit, legitima ratione suscepit, auctoritate sanxit, magisterio extendit; nec potest ad cautelas cogi, quibus idem cultus obsecuretur, aut in dubium vertatur.

79 SED attentè audiamus, quas causas aduersarij afferant adeò virginites, vt Ecclesiam cogere possint ad cautelam adhibendam de remouendo à Conceptione titulo Immaculatæ. Cogitur (aiunt) Ecclesia uti buiismodi cautelis ad sustinendum opinionem adeò in sacra Scriptura fundatam, & omnium antiquorum Patrum consensu firmatam. Vtrunque propositionem doctorum iudicio examinandam proposuimus Artic. 5. nunc autem id tantum ostendere volumus, frusta libellorum auctores se illis tueri ad cogendum Ecclesiam, vt cautelis ab ipsis excogitatis vtatur. Et quidem de fundamento in S. Scriptura post Concilij Tridentini declarationem, superuacua solicitude est, vt ex dictis Article. 2. à num. 27. & iterum num. 209. cōstat. Cùm enim Synodus œcumonica vrgentiora S. Scripturæ loca, ad quæ respiciunt aduersarij, definiendo expuserit, & apertè, dilucide, simpliciter, remota omni cautela, declarauerit, non esse suæ intentionis comprehendere Beatam, & Immaculatam Virginem Mariam Dei Genitriem; contra intentionem Ecclesiæ facit, qui propter apparentes rationes ex sanctis litteris desumptas, cautelis vtendum censem in exprimendo priuilegio Matris Dei à communi lege contractionis peccati originalis.

80 DICET aliquis: aliud esse non comprehendere, aliud positivè excludere, maximè in diuinis officijs: & illud sine cautelæ adhibitione factum à Concilio; hoc verò fieri non debere, ne opposita opinio damnari videatur. Sed Rsp. hæc obiectio, nec vim Conciliaris de-

*Desensu
S. Scripturæ, &
Patrum*

Obiectio

cla-

clarationis assequitur, nec aduersariorum conatibus satisfacere potest, qui tam indifferens volunt esse nomen *Conceptionis*, vt ad neutram opinionem inclinet, & æquè B. Virginem comprehendentibus deseruiat, quod planè est contra Concilij mentem. Nec dubitari villo modo potest, Concilium, vt declararet B. Virginem non comprehendi sub generali regula in S. Scriptura promulgata, habuisse efficacissimas rationes ad illam etiam positivè excipiendam; (quamvis à controuersia definita iustis de causis abstinuerit;) alias contra Scripturam errasset declarando non esse suæ intentionis comprehendere B. Virginem in lege diuina expressa, & vniuersalissima, sine competenti notitia singularis priuilegij, vt hæretici d. num. 209. citati impiè dixerunt. Ex tali ergo declaratione sequitur evidenter, nihil obstat loquutiones generales S. Scripturæ, non solum ad non comprehensionem expressè, & in terminis enuntiandam, sub quibuscunq; clausulis non significantibus definitionem de Fide: (quam non exprimi per titulum *Immaculatæ* additum *Conceptioni* etiam in diuinis officijs, certum apud omnes esse debet ex dictis hoc Tractatu, num. 16. & alibi sèpè.) Ratio concludens est, quòd Concilium non obstantibus predictis S. Scriptura locis, confirmavit Extravagantem posteriorem Graue nimis, in qua titulus *Immaculatæ Conceptionis* non tantum enuntiativè continetur, sed in officio diuino approbatur, & contra impugnantes sub gravibus poenis defenditur, vt expendimus suprà num. 62. Cautelæ ergo necessitas ex vi fundamenti in S. Scriptura adeò non probatur, vt hæc debeat reputari vna ex præcipuis causis retinendi titulum *Immaculatæ Conceptionis*, ne dicitur, vel indirectè insinuari videatur Ecclesiastiam aliquid contrarium Sacrae Scripturæ adueratur declarasse.

Mirabiliorum affirmatio. 81 QVOD verò attinet ad omnium antiquorum Patrum, & Doctorum consensum, tam excedunt manifestè ad-

versarij, tam nulla eidensis redargutionis formidine commouentur, vt miseratione digni essent; nisi asserto toties iugulato insultantes, (fidem quippe se factutos non sperant,) ratio exposceret magis vexatos, quam contemptos dimitti. Testimonium indubitatum, ab omni exceptione, vel suspicione liberum, vnius saltem ex Patribus antiquis hucusque non protulerunt pro sua sententia, ac ne Principum quidem Theologiarum Scholasticarum (quos Doctorum nomine intelligere non dubitanus,) firma, & sibi constantia pronuntiata, vt Artic. 2. à num. 196. quantum satis est indicauimus: nec ignorant Sanctorum Patrum auctoritates in suorum libris coaceruatas, fraudis, imposturæ, additionis, vel mutilationis, contortæ denique expositionis ab egregijs scriptoribus grauissimè notari: quo ergo spectat, tam speciosa iactatio, quibus præmisis se vltro adeò acribus, & meritis reprehensionibus exponunt? cur canticam à se inuentam, primi ipsi talibus substitutionibus, tam incavè produnt? nam si innis cautela in iure periculosa est, teste Card. Tuscho loco cit. quid dicemus de illa, que in statu aliquo, etiam periculoso, à suis auctoribus collocari non potuit? Patrum consensui tantam mollem super imponunt, quorum Patrum omnium nimis, vt ab ipsis sunt disputationi, interpolati, vel disceptati. Et tantum tribuunt non Patrum dictis, sed suis interpretationibus, vt Bandelus (referre pudet, quod tacere non expedit;) in solemini sua disput. parte 2. ratione 10. in hac verba scripsit. Dicta Augustini, & aliorum Sanctorum Doctorum, maximè quando fundantur in Sacra Scriptura, in his, quæ pertinent ad Fidem, & ius diuinum, videntur esse præferenda constitutis Suminorum Pontificum. Addit post pauca. Et ideo cum Augustinus, & alij Doctores Sancti, ac Summi Pontifices fundantes se in Sacra Scriptura promulgante ius diuinum, dicant B. Virginem in originali peccato fuisse conceptam, videtur ex predictis sequi, quod sententia Sanctorum Doctorum in hac parte sit dictis, & constitutis

tis quorumcunque preferenda. En quæ monstra pariat defensionis Scripturæ, & Patrum, proprio iudicio obfirmatum prætextum. Quis nos docebit in vero sensu Scripturas, & Patres intelligere, si Summi controversiarum ladicis in dubium reuocetur auctoritas? quæ patentior fenestra omnibus nouatoribus, & hæresiarchis aperiſi potuit? Horruit Sanctissimus fæl. record. Paulus V. dum hæc, & similia portenta ē Bandeli libris sibi à Legato Regis Catholici referrentur, teste *Vadino* ſect. 2. post Tract. 6. pag. 148. & prohibitos esse in Extrauag. Graue nimis à ſe, & alijs Pontificibus, & Concil. Trident.

confirmata diſsertis verbis docuit; impunè tamen pro veris legi, & teneri cōtra Apostolicas prohibitiones conſensus omnium Patrum cum tanta veritatis iniuria, tam intrepide iactatus non leuiter fuadet. Obtestamur ergo Eminentissimos Cardinales, ac iudices noſtros, & Sanctissimum Christi Domini in terris Vicarium, ne adeò pernitiosos errores abolitione tituli *Immaculatæ Conceptionis* inualeſcere patientur: ſatis enim oſtendunt, qui eam moliuntur, Sanctæ Sediſ Constitutiones titulum approbantes, ut omnibus Ecclesiæ Patribus contrarias, non minore ab iſpis peruicacia, quā simulatione impugnari.

Libellus num. 4. colum. 9.

Concluditur ergo, quod non valet argumentum ex permissione ab Ecclesia facta ante Gregorium XV. & post illum: quia ſtabilitur per Gregorianum Decretum, quod omnes nomine Conceptionis utantur: curandum magis eſt, quam antea, ut hoc nomin maneat in ſua indiſferentia, & non uſurpetur, ut antea pro Conceptione Immaculata, ne intelligatur, Eccleſiam velle, quod omnes ſub Immaculatæ Coceptionis nomine celebret.

D I S C U S S I O.

82 ARGUMENTVM à con-
Titulus Imma- ceſſione, institutione, ſtatuto, lege Sedis Apoſtolicæ ante Grego- rium XV. & inde orta conſuetudine, Cōcep uſuquè legitimo nominandi Conceptionis à nem Deiparæ Virginis Immaculatam, nō Sede A- modò ſemper validum, & efficax eſt; poſtoliſta, ſed validius, efficacius, & inconuertiſſimū ſolū roboris, poſtquam idem Gregorius permis- præcepit omnibus, vt non alio, quam ſius, ſed Conceptionis nomine uferentur. Quod coeſſus, ex haſtenus diſtis luce meridiana clariſſimū cōſtat. Nam Gregorius XV. idem festum, quod ſub nomine Conceptionis antea celebrabat, ad omnem Eccleſiam ſine exceptione proferri voluit: vt quia in ſenſu nulla poterat eſſe diuerſitas, nulla in vocibus audiretur diſſonan-

tia ſuprānum. 43. Festum autem ante Gregorium Immaculatæ Conceptioni di- catum erat, nec alteri mysterio, quam sanctitati B. Virginis in primo instanti animationis legitime unquām cultus delatus fuit, num. 13. & ſeqq. Conceſſæ ſunt indulgentiæ recitantibus officiū *Immaculatæ Conceptionis*, colum. 46. Re- geſti, Artic. 2. num. 175. Institutæ Reli- giones ad *Immaculatæ Conceptionis* ho- norem. Ibid. num. 146. Statuta, & leges à Summis Pontificibus conditæ con- tra tituli *Immaculatæ Conceptionis* im- pugnatores in Regeſto à colum. 106. ad 111. col. 117. & 166. cum ſeqq. Cur ergo aduersarij ſolam permissionem huius tituli nobis relinquent, cūm no- stram conſuetudinem legibus, & con-

titu-

stitutionibus Apostolicis aperte comprobemus? Quas leges, & constitutions per nouissimum Gregorij XV. Decretum roboratas indubitate ostendimus, ideoque ab illis omnibus concludens argumentum sumimus ad *Immaculatae Conceptionis* titulum retinendū.

Aduersarij 83 QVOD addunt curandū masarj ad gis esse post Decretum Gregorij, ut nos suam in- men *Conceptionis* maneat in sua indifferen- differen- tia; cùm supponat indifferentiam, quam tiā fru- hoc nomen in cultu diuino nunquām habuit, vt latè suprà à num. 14. stabili- stra re- uimus, imò Sedes Apostolica expressè declarauit; noua confutatione non in-

diget, nec est, cur satis de sc molestatam tractationem tot repetitionibus oneremus. Mens ergo apertissima Ecclesiæ est, vt omnes celebrēt *Conceptionem Immaculatam* toto Art. 2. Et hinc fit, aduersariorum conatum, non solum ad difficillima, sed ad prorsus impossibilia ducere, cùm sensum festi *Conceptionis* ab omnibus per Orbem Ecclesijs, & magistra omnium Romana, sanctè per tot annos custoditum, & firmiter traditum, propter paucorum abusum aliquādiu toleratum, & tandem prohibitum, vt ex num. 25. constat, in dubium verte- re, imò prorsus extinguere machinatur.

Libellus num. 5. colum. 9.

Dicunt auctores opposita sententia, iure cautum esse, nè in officio Ecclesiastico, seu Pontificijs Constitutionibus, addatur terminus Immaculatae, cùm adhuc Ecclesia non definierit controverson. Ceterum cùm eadem Ecclesia liberè permittat illis, quòd pu- blicè, & priuatim possint de ea loqui, illamqùe defendere; quod tamen prohibet alteri parti: cur non poterunt etiam il- lam typis mandare, & diuulgare, non quasi rem definitam, & certam; sed piam, & probabilem, &c.

D I S C V S S I O.

Allegatio pro 84 **Q**VID à defensoribus tituli *Immaculatae Conceptionis* in *Vrbe* fuerit allegatum, nobis nō liquet, nec ex aduersariorum relatione disce- nere debemus, ne scientes, prudentesque certa- nos metipso in retia, & plagas coni- de rela- ciamus. Vide suprà num. 24. 26. 55. 59. 75. & 81. Nec dubitare possumus, id allegatum fuisse, quod pro persona- rum, temporis, & status negotijs condi- tione, plurimum ad causam conducens à prudentioribus iudicaretur. Exigua verò hæc clausula à reliquo corpore scripti, vel sermonis abscissa, vt hoc loco ab aduersarijs ponitur, vel forte supponitur, ad patrocinium piæ opin- nionis non pertinet, nec vt iacet, vel

sonat, vlo modo à nobis admittitur, non solum tanquam totius defensionis robur, (quod aduersarij, dum in hoc priori libello nihil aliud afferunt, cui respondeant, existimare videntur;) sed nec, vt subsidiaria, aut ad aliquid utilis; quin potius, vt prorsus noxia, & à veri- tate deuians, non minus, quam allega- tio contraria repellitur.

85 *IVRE* cautum esse, ne in officio Nullæf Ecclasiastico, seu Pontificijs Constitutioni- bus, addatur terminus *Immaculatae*, dupli- bensitutu- cem sensum habere potest: nam *cautum* lū *Con- pro constituto*, aut *prohibitio* accipi so- ceptio- let, vt cùm dicitur, *boc*, vel *illud Regio*, aut *nisi Im- Pontificio diplomate cautum esse*: qui sen- macula- sus hīc sine dubio est falsus, nec enim tæ- lege

lege aliqua, constitutione, vel præcep-
to, appellare *Conceptionem Dei Geni-
tricis Immaculatam* prohibemur, cùm è
conuerso sint leges, & constitutiones
Apostolicæ hunc titulum approbantes,
suprà num. 82. quibus solus Summus
Pontifex derogare potest, *Art. 4. num.
10.* Assertum verò Decretum non iu-
re, & legitimè proponitur, sed vehe-
mentibus subreptionis indicijs aggra-
uatum iacet, nec ad effectum obtinen-
dum progredi potest: quæ indicia d. *Ar-
tic. 4.* recensuimus.

*Nec ab
illo ca-
uens.*

86 ALIVS sensus erit, si tautum
esse significet cautè prætermissum, & hæc
videtur mens vtentium tali loquendi
modo, omni tamen probatione destitu-
ta, nec saltem verisimilibus conjectu-
ris, sed sola diuinatione suffulta. Vnde
enim constat, Summos Pontifices à
titulo *Immaculatæ Conceptionis* cauissime, vt
à re aliqua falsa, vel dubia, & incerta, vt
apertè præsenterunt verba illa, *cum adhuc Ecclesia non definierit controvèrsiam*: mirè
constantes sunt aduersarij in confun-
dendo certitudinem cùm definitione,
sicut inferius rem definitam, & certam,
quasi synonima pronuntiant, cùm ma-
nifestè distingui debeat, vt *proximè num. 80* dicebamus. Pontifices ergo, &
in Bullis, & in diuino officio titulum
Immaculatæ Conceptionis enuntiatiue, &

dispositivè protulerunt, *suprà à num.
62.* absque controvèrsiæ definitione;
nec vbiunque non legitur, per cautelā
prætermittitur, *num. 77.* sed honoris
causa, *num. 70.* In officio diuino, quod
à Sexto IV. emanauit, nominatur *Con-
ceptio Immaculata* optimo iure, & Sedis
Apostolicæ concessione; Romano ve-
rò Breuiario in hac solemnitate vtent-
tes appellant *Conceptionem Sanctam*,
quod omnino æquivalens est, *num. 17.*
Quomodo ergo dicere potuerunt au-
tores piæ sententiæ, cautum esse, ne in offi-
cio Ecclesiastico, seu Pontificijs constitutio-
nibus addatur terminus *Immaculatæ*; cùm
extent tot Pontificiæ constitutiones
multoties confirmatae, & in viridi ob-
seruantia, eum terminum addentes, &
approbantes, officiumque *Immaculatæ Conceptionis* indulgentijs commēdatum
publicè recitetur? Hic nos gradum fi-
gimus, hæc est nostræ defensionis, &
prora, & puppis: nec nitimus sola per-
missione liberè prædicandi, & scribendi
propriam opinionem; sed concessione,
probatione, institutione cultus diuini,
& religiosi sub expresso titulo *Conceptionis Immaculatæ*, quem Sedes Apo-
stolica chartis (vt Hispani loquimur)
exequotorijs nobis tradidit, & aduersus
hanc iustissimam possessionem pertur-
bantes sub grauissimis poenis defendit.

Libellus num. 6. colum. 9.

*Ad quod dicimus, in præsenti non controverti de impressione opi-
nionis: sed inherendo Decretis Pontificijs rescripti sacrum Tri-
bunal Inquisitionis, ne permittatur addi Conceptioni termi-
num *Immaculatæ*, ne videlicet per adiunctum epithetum di-
strahatur sensus huius nominis, *Conceptio*, quod de se indiffe-
rens est, & proprio significatu, idquæ præsertim in impressione,
qua præfert approbationem Ministrorum Sanctæ Sedis, In-
quisitorum, scilicet, seu Magistri Sacri Palati, quod non con-
tingit in loquitionibus priuatis, nec etiam publicis.*

DISCUSSIO.

*Affirma
tio piæ
opinio-
nis liber-
rima est.*

87 **V**T I Q V E de pia opinione typis mandanda non est cōtrouersia, quia silentium aduersæ parti impositum dubitare non finit valde. Sedi Apostolicæ placere, vt B. Virginis Præseruatio absque contradictione doceatur, scribatur, prædicetur, & per totum Orbem libris in lucem editis propagata fidelium mentibus altius inflagatur. Quæ tam illustris Ecclesiæ Catholicæ de proprio sensu testificatio etiam euincit assertum, rescriptum nomine S. Inquisitionis, Decretis Pontificijs non inhætere, quia prohibet Conceptionem Dei Genitricis dici *Immaculatam*, quæ est magna restrictio libertatis afferendi publicè opinionem piam, ad

quam Pontifices sub prædictis terminis enuntiandam etiam indulgentijs alli- ciunt. *Artic. 2. num. 171. & 175.* Sed ingens piaculum aduersarijs videtur, titulum *Inmaculatæ Conceptionis* legi in impressione præferente approbationem Ministeriorum Sanctæ Sedis; cum palam sit, officia diuina, in quibus ex- pressè colitur *Inmaculata Conceptio*, ap- probata esse ab octo Summis Pontifi- cibus, in *Regesto*, colum. 143. 144. 219. & 220. necnon post Decretum Gre- gorij X V. circumferri typis excussa cum subscriptione, & facultate R.R. P.P. Magistrorum Sacri Palatij Apo- stolici, d. col. 219.

Libellus num. 7. colum. II.

Vel ergo reuocanda est Gregorij XV. Bulla, vel omnia post ipsum acta, & prefata Bullæ inherentia Decreta, prout est illud, de quo controvenerit, sunt omnino sustinenda, &c.

DISCUSSIO.

*Decre-
tū qui-
bus Cō-
stitutio-
nibus ad
uersetur*

88 **P**RÆ CLARVM dilemma, & æquitatis plena postulatio. Tota Ecclesia, paucissimis exceptis, celebrabat festum Conceptionis: sustulit Gregorius diuersitatem cultus illegiti- mè, & per abusum introductam: ergo ut hoc præceptum obseruetur, prohi- berti debet titulus *Immaculatæ* ab eodem Gregorio in ipsa Bulla, seu Decreto renouante Constitutiones Sixti IV. confirmatus. Sed perpendendum acu- men aduersariorum. Vel Bullam Gre- gorij reuocandam, vel assertum Decre- tum sustinendum dicunt, quasi Decre- tum non esset formalissima Buillarum Gregorij, & reliquorum prædecessorū reuocatio. Petant ergo simpliciter re- uocationem omnium, quæ Sixtus IV. Alexander VI. Innocent. VIII. Iulius II. Leo X. Concilium Tridentinum,

Pius V. Paulus V. Gregorius XV. & Urbanus VIII. statuerunt, omnia enim à primo ad ultimum fauent titulo *Im- maculata Conceptionis*, *Artic. 2. à num. 16. 140. 160. 172. & petitionis com- potes* sient, si illis simul, & auctoribus, & iudicibus esse liceat. Quod autem De- creta nominant plurali numero, auxesis videtur ad orationis amplitudinem; nos enim post Gregorium nullum aliud Decretum de *Conceptione B. Vir- ginis*, quam hoc ipsum, de quo controv- uertitur, editum scimus, aut audiuimus: nam concessio Fratribus Ordinis Præ- dicatorum facta, colum. 189. *Re- gesti*, ad præsentem dis- quisitionem non spectat.

Po-

Posterior supplex libellus num. 8. col. II.

De titulo Immaculatae tribuendo Beatissima Virgini, non autem Conceptioni, Decretum extat Sancte Romanae Inquisitionis, cuius arcana consilia obsequi fideles debent, non scrutari.

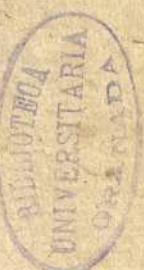
DISCUSSION.

Legum scruta-
tio mo-
do adbi-
bito lau-
dabilis. 89 DECRETA legitima, & obsequium exigunt, & scrutationem non excludunt: nam diuina mandata in Sacris Scripturis tradita legimus in captiuitatem redigentes omnem bito laudabilem intellectum in obsequium Christi. 2. Cor.

10. Scilicet tamen habemus Dominicam admonitionem, Scrutamini Scripturas, Ioan. 5. Quin & illum ipsum intellectum, qui à veris obedientibus in captiuitate redigitur, postulabat David, ut legem Dei scrutaretur, Psal. 118. Nimirum scrutatio eorum, quæ præcipiuntur, si modum teneat, ut alii virtutum actus, laudabilis est, scilicet, si ad recte intelligendum, non ad plusquam oportet, sapientum adhibeat. Scimus de legibus non esse iudicandum, sed secundum ipsas, cap. in istis, dist. 4. ipse tamen Augustinus, ex quo canon ille desumptus est, ita faciendum esse ibidem docet, cum leges fuerint institutæ, & firmatae idest, vsu receptæ: leges enim instituuntur, cum promulgantur, firmantur, cum moribus etenim approbantur, ut statim explicat Gratianus, addens exemplum notissimæ Constitutionis Telesphori Papæ, quæ quia vsu recepta non fuit, reos transgressores non facit. Sed hæc consideratio aliena à nostro instituto est. Nec enim de legitimo mandato admittendo, sed de legitimitate Decreti probanda quæstio vertitur, quam dissimilant aduersarij affirmatione sibi consueta, & imperiosa, DECRETUM EX TAT, magnum ad victoriam momentum in audacia possumus esse, ex Plutarchi placito existimantes.

90 CONFIDENTISSIMA

sanè vox, quæ iustis, & prudentibus legislatoribus placere non potest, obsequi fideles debent, non scrutari. Ergo nec humili supplicationi locus erit, etiamsi constet legitimè Decretum editum, & legitimè quoque promulgatum? Certè ex iusta causa preces ad legislatorem transmitti posse, ut legem reuocet, & donec iterum de eius voluntate constiterit, obligationem suspendi, æquissum à sapientibus iudicatur. *Suar. lib. 4. de legib. cap. 16. à num. 5. Panormitan. Felin. & alij ad cap. 1. de treuga. & pace, Ancharran. consi. 214. Cufrius lib. 1. de lege pænali, cap. 1. argum. ex cap. si q. aio, de rescript. & cap. cùm teneantur, de præbend. Iusta autem causa, mò causæ iustissimæ hic interveniunt, cùm omnia iura clament, nihilcum scandalo faciendum, quod grauissimum ex alerti Decreti executione oriturum extra controvensionem est, supra Artic. 4. à n. 13. & hoc Tract. num. 36. 75 & 77. in fine. Præterea, quæ iustior causa supplicationis, quam ingens aliqua difficultas ex nouis legibus emergens? Quis neget prudentissime dubitari posse, an tanti vigoris sit Decretum, ut deroget Constitutionibus, Cum præexcisa, & Grauenitis corpori iuris insertis, & à Concilio generali confirmatis? ut immutet, imò penitus euertat statum Religionis Monialium à Sede Apostolica institutum? Art. 2. num. 1. 50. Prætermittimus reliqua sapissimè inculcata. Harū grauissimarum difficultatum pôdere presos ad Summum Pontificem supremum legislatorem recurrere necessarium est, ut mentem suam nobis aperiat, & quid*

tenendum, quid fugiendum sit, clavis scientiae à Christo Domino sibi tradita reseret, vel claudat. Permittant ergo nobis aduersarij diligentem asserti Decreti scrutationem, ut legitimum esse scientes, & de Sedis Apostolicae mente

plenè instructi, politico legum regimini tanquam animata, & ratione vtentia instrumenta subijciamur, obsequiumquæ nostrum non imprudens sit, sed rationabile, iuxta Apostolicam obsecrationem, Rom. 12.

Libellus eod. num. 8. colum. II.

Hoc tamen nonnullos parùm considerasse, porrecta scripture, ac libelli supplices satis, superquæ manifestant.

DISCUSSION.

Iusta, & prudens defensio. 91 **A**M num. 84. testati sumus, harum scripturarum, vel libel- lotum, nec exemplum ullum, nec cer- tam notitiam ad nos peruenisse. Facile tamen ex hoc aduersariorum libello intelligimus, titulum *Immaculatae Conceptionis*, tam consideratè defensum fuisse, quam præcipitanter, & subrepti- tiè impugnatum. Omnia enim, ad quæ respondere aduersarij conantur, firmis-

sima sunt, & causas iustissimas conti- nent petendi declarationem subreptio- nis asserti Decreti, & eius, qualitercumque confectum fuerit, revocationem. Lucem amamus, causam strictissimo iure, quod ad nos attinet, examinari poscimus, & indicio Eminentissimorū Cardinalium, Sedisquæ Apostolicae si- sti pro magno beneficio ducimus.

Libellus cod. num. 8. colum. II.

Et licet ea sit Eminentissimorum Patrum sapientia, & huius su- premi Senatus auctoritas, ut ea, quæ uniuersali lege decernunt, nec impugnatorem admittant, nec indigeant propugnatore; al- qua tamen Fratres Ordinis Prædicatorum in eiusdem Decre- ti, & solidæ veritatis obsequium expendenda humiliter propo- nunt, ut subinde colligatur, quam valida sint, quæ pro eodem Decreto infringendo congesta fuere.

DISCUSSION.

Afferti Decreti. 92 **H**ÆC non judicialia, sed de- clamatoria sunt. Quod si ad- propugna uersatijs placebat, ubi nuda veritas exi- tores subgitur, rhetorici; cur aduersarij ora- reptionis rationis leges neglexerint? Suspensos iu- reos se dices ne iniquant, dum Decreta supremi prodūt. illius Senatus, nec impugnatorem admitte-

re, nec propugnatores indigere fatentes; pro- ponunt tamen aliqua expendenda, nulla redditia causa, quæ ipsos impulerit ad proponendum aliqua, quibus opus non esse, & agnoscent, & affirmant. Itaque in superfluis dicendis occupantur, quæ Tertullianus non minus vitanda esse, ne dicant.

dicantur, censem, quām contraria. Benē quippē institutæ mentes Deum, & Naturam sequitæ nihil frustrā faciunt. Ne igitur manifestus hiatus in adeō elabōrato libello legentes offendat, sic videatur expleti, & complanari posse. *Licet ea sit Eminentissimorum Patrum sapientia, & huius supremi Senatus auctoritas, ut ea, quæ uniuersali lege decernunt, nec impugnatorem admittant, nec indigeant propugnatores; aliqua tamen nonnulli, qui clanculum subreptitiū Decreti auctores fuisse dicuntur, nunc autem, ut legitimū defendere aperiè contendunt, in eiusdem Decretis, &c.* Nihil nobis occurrit germanius ad mentem aduersariorum, quam-

uis illorū verbis minus aptè cohæreat.

93 FERANT ergo patienter, si scripti de industria obscurati sensum assequi non possimus: quod enim solidæ veritatis obsequium sibi tribuant, nisi per ironiam dicatur, captum nostrum omnino superat: quām vero valida sint, que pro eodem Decreto infringendo iurgesse fuere, simplicissime acceptas solidam profert veritatem, cui si quis respondere perget,

— fragili querens illidere dentem,
offendet soido. —
vt non strophis ē medio triuto petitis,
sed solidissimis probationibus effectū arbitramur.

Libellus num. 9. colum. II.

Recolendum primò, quod in re, de qua agitur, plura pro temporis circumstantijs à summis Pontificibus statuta fuerunt, ut à diffinitione abstinentes, & utramque sententiam in gradu probabilitatis relinquentes, excitatas fidelium turbas prouidè componerent.

D I S C V S S I O.

94 DVAS hic solidas veritates, tametsi minus solidè propositas agnoscamus: Alteram, plura pro temporum circumstantijs à summis Pontificibus statuta; addendum vero est, statuta hæc, quamvis plura fuerint, omnia piæ opinioni impensè fuisse, supra num. 88. Alteram, ea edidisse summos Pontifices à diffinitione abstinentes: ve- rissimè dictum; dummodo simul indubitatè assertur, Præscriptionem B. Virginis, à cuius definitione summi Pontifices abstinerunt, religioso cultu, indulgentijs, & humis generis honori- bus ab eisdem dignam iudicatam, & re ipsa affectam, toto Art. 2. Nescimus vero, quisnam Pontificum illis in autem instillauerit duplē finem à se præstatum in publicandis Constitutionibus de Concepcione B. Virginis, ut utram-

que sententiam in gradu probabilitatis reliquentes, excitatas fidelium turbas prouidè componerent. Vbi legerunt utramque sententiam in gradu probabilitatis reliquam? Nec vlo modo potest se verbis æquivalentibus expresse, quod sanctæ memorie Pius V. Bulla incip. Super Speculam, ita declarauit: Liberam cuique facultatem relinquentes opinandi bu- ius controversię quamlibet partem, prout vel magis pium, vel magis probabile esse iudicauerit: longè enim differre opinionem aliquam in sua probabilitate relinquiri, & relinquiri facultatem opinandi, quod quisque magis probabile iudicauerit, satis constat ex dictis hoc Tract. num. 49. nec ignorare poterant libellorum auctores, quo- modò prædicta clausula communiter à Theologis intelligeretur. Composi- tio autem turbarum ab aduersarijs ex- cogitata;

Obiquis
fermoni-
bus utri-
tur.

cogitatus ex proprio capite, non ex Statutis Pontificijs, qui semper dicunt se occurtere scandalis ortis occasione opinionis affirmatiæ, ut ibid. & alibi milles admonuimus.

Libellus num. 10. colum. II.

Ante Decretum fal. record. Gregorij XV. de officio recitando sub nomine Conceptionis, retenta à Dominicanis voce sanctificationis, ex nominum distinctione inferebatur opinionum distinctio, ita ut Conceptio præseruationem apud eius vocis assertores importaret; sanctificatio verò alteram sententiam exprimeret: ita quæ tunc idem erat apud illos dicere, Conceptio, ac Immaculata Conceptio: & Fratres Prædicatores à nomine Conceptionis, & Immaculata Conceptionis aquæ abstinebant.

DISCUSSION.

Proposi- 95 **H**IS omnibus plenissimè in tiones à superioribus responsum est. nobis su- Quare tantum indicabimus, vndè illo- præ pro- rum, quæ ab aduersarijs affirmantur, bata. confutatio peti debeat: quod frequenter in huius posterioris libelli discussione faciemus; nam præter quædam patræga, vt oculi à præcipua specie auertantur, admixta, totus antè dictorum repetitionibus absoluitur.

Prima. 96 **V**OCEM sanctificationis in cul- tu diuino nunquam consensu expresso, vel tacito Sedis Apostolicæ usurpatam Conceptionis vice, sed illegitimè, & per merum abusum, probauimus num. 25. 26. & 27.

Secunda. 97 **E**X hac Ecclesiæ toleratione

nullatenus colligi potuisse diuersitatem opinionum propter nominum diuersitatem, sed sub alterutro nomine unum, & idem Præseruationis mysterium semper celebratum, liquet ex dictis à num. 28. ad 33.

98 IDEM significasse Conceptionem, Tertia. & Immaculatam Conceptionem in officio diuino ex mente Catholicæ Ecclesiæ, probatum manet à num. 13. ad 22.

99 EOS, qui aquæ abstinebant à nomine Conceptionis, & Immaculata Conceptionis, perspicue sensisse cultum ab Ecclesia legitimè institutum soli Immaculata Conceptioni dicari, constat ex ibid. dictis, num. 19. & seqq. Quarta.

Libellus eod. num. 10. colum. II.

Vnde Sextus IV. Pontifex, ubi damnat impugnantes recitatores officij Leonardi de Nogarolis, nihil de titulo ab auctore imposito sollicitus fuit: intentum enim Pontificis fuit, ut illa sententia non damnaretur, nec officium illud recitantes mortaliter peccare putarentur; cui deinde cetera Summorum Pontificum Decreta, ad utriusque sententie probabilitatem seruandam peculia-

culariter directa adhacerunt : sed cum adhuc contentiones exardescerent, affirmatis opinantibus à Paulo V. silentium indicum est.

DISCUSSION.

Approbatio Apostolica tituli Immaculatæ Conceptæ. 100 S IXTVM IV. solicitum non fuisse de titulo *Immaculatae Conceptis*, qui non solum legitur in ipsa inscriptione, sed in corpore officij, quod differet Summus Pontifex affirmat à se emanasse, in Bulla, *Cum præexcelsa, colum 47. Regeſti, & præſertim (quod summæ approbationis est.) in oratione ad omnes horas canonicas assignata, cum tanta Apostolicæ auctoritatis iniuria affirmari nobis videtur, ut rei grauitate deterriti iudicium dictæ propositionis doctioribus reliquerimus.* Vide Art. 5. num. 22.

Quanta, & qualis fuit. 101 Q U O D autem sequitur, intentum Pontificis fuisse, ut illa sententia non damnaretur, nec Officium illud resistantes mortaliter peccare putarentur, mirum est à Theologis scribi potuisse, qui vel tenuiter in Ecclesiasticorum Decretorum lectione versati fuerint. Legimus, exempli gratia, in *Concil. Trident. sess. 6. can. 5.* *Siquis liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum amissum, & extinctum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo, inquit, titulum sine re, figmentum denique à Satana insectum in Ecclesiam; ana thema sit.* Et ibid. can. 8. *Siquis dixerit gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo configimus, vel à pescando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere; anathema sit.* Item sess. 7. can. 3. de Confirmatione. *Siquis dixerit iniurios esse Spiritui Sancto eos, qui sacro Confirmationis christi virtutem aliquam tribuunt, anathema sit.* Quis vel per somnum dixit, aut cogitauit, intentum Concilij in his Decretis fuisse, ut liberum arbitrium non censetur amissum, & extinctum, aut rem esse de solo titulo: ut non affirmetur, gehennæ metu peccatores peiores facere: nec christi virtutem tribuentes iniurios esse Spiritui Sancto? Dam-

nantur quidem hæreticorum blasphemæ; sed intentum Concilij multo altius, & nobilius est, assertere scilicet, & tueri Apostolicam doctrinam de libero arbitrio, iustificatione, & Sacramentis, contra errores ab Ecclesiæ hostibus seminatos. Instituerat Sixtus IV. officium *Immaculatae Conceptoris* à se, vt Summo Pontifice emanatum; (sepius hoc repetimus, quia videntur aduersarij per contemptum nominare officium Leonardi de Nogarolis, exemplo *Bandeli parte 2. t. 2. n. 2. disput ratione 21. in fine,*) concesserat indulgentias Festi Corporis Christi illud officium recitantibus, & audientibus solemnitas *Immaculatae Conceptoris* Deo, & eius Veneratio fauientibus ubique celebrabatur. *Quis* crederet inuenieudos esse inter Catholicos, qui adeò solidam pietatem, quasi parum esset non amplecti, manifestè impugnarent? Inuenti sunt tamen vaniloqui, seductores, propria scientia inflati, qui, & in vulgus spargerent, & libris mandarent has propositiones: *Afferentes B Virginem sine originali peccato fuisse conceptam hæretici sunt; Immaculatae Conceptoris officium recitantes graviter peccant.* Eas Sixtus IV. damnauit; quodnam fuisse dicemus eius intentum? ipsam damnationem? at damnatio quædam actio est, & de eius sine à Pontifice intento interrogamus. Is plausu fuit conseruatio doctrinæ, & solemnitatis à Sede Apostolica traditæ, & promulgatae. Egitne primum Sixtus IV. de *Conceptione B. Virginis* in Extrauagantibus Grauenimis, an olim, cùm festum, & officium proprium instituit? *Quod ergo antè approbauerat, postea defendit, & sub anathemate impugnari prohibuit.*

101 REPETVNT deinde adsyncera uersarij, *Decreta Pontificum directa fuisse allegatio*

ad utriusque sententia probabilitatem ser-
uandam: Et, cùm contentiones exardeste-
rent, affirmatiuè opinantibus silentium in-
dictum tis; nec nos repetere grauabi-

mur, ea ad quæ ipsi dicunt Decreta di-
recta esse, in Decretis non inueniri. Vi-
de proximè dicta, num. 94.

Libellus num. II. colum. 13.

Demùm (quod Spiritus Sancti assitentiam Summo Pontifici in Ecclesia reginine mirè demonstrat,) dum aduersarij sub Gregorio XV. summo conatu partis affirmantis præiudicium exquirunt, Decretum prodijt utramque sententiam in sua probabilitate confirmans: cuius vigore Fratres Prædicatores nomine Conceptionis sanctificationem intelligunt, aduersarij Praeseruationem.

DISCUSSION.

*Oratio- 102 SPIRITVS SANCTI assi-
nus, quæ sentia mirè absque dubio elu-
fit nomi- cet in omnibus, quæ Summus Ponti-
ne Eccle fex è Petri cathedra pronuntiat, aut
sæ, au- decernit, præcipue cum publicam orā-
ctoritas, di formam fidelibus præscribit: Nam
quid oremus sicut oportet, nescimus; sed
ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus
inenarrabilibus. Rom. 8. De auctoritate
publicæ orationis nomine Ecclesiæ fa-
ctæ recole dicta Artic. 2. num. 137. De-
fensores piæ opinionis, ne in orando
per ignorantiam erraremus, ad Petri
successorem accessimus, sicut olim
vñus ex discipulis ad Christum, Luc.
11. & diximus ad eum: Domine, doce nos
orare. Qui respondit nobis: Cùm oratis,
dicite, Deus, qui per Immaculatam Virgi-
nis Conceptionem, dignum Filio tuo habita-
culum præparasti, quæsumus, &c. Hoc
oraculum velut ex ore Dominico pro-
latum accepimus, nec experimentum
querimus eius, qui in suo Vicario lo-
quitur, Christus. Si aduersarij miras de-*

monstrationes habent, vt magis, ac ma-
gis in credenda assistentia Spiritus San-
cti ad Summum Pontificem firme-
mur, profetant bona fide, nam Decre-
tum confirmans utramque sententiam in
sua probabilitate, hucusque nullum pro-
diit, nec cuius vigore possit intelligi no-
mine Conceptionis aliud, quam Praeserua-
tio, quæ etiam nomine Sanctificationis
intelligebatur, vt suprà à num. 28. pro-
bauimus. Quod vero aiunt, summo con-
atu exquisitum præiudicium partis af-
firmantis, finem Hispánicæ legationis
non explicat, effectum autem ex ea cō-
sequiturum diminutissime attingit.
Nam Legatus Regis Catholici piam
opinionem de Fide postulabat defini-
ti, in hunc finem summo conatu tende-
bat, & mittente, & eo, qui mittebatur
dignum; qui si obtentus foret, pars af-
firmans non præiudicium, sed ul-
timum damnationis iudi-
cium accepisset.
(. .)

Libellus num. 12. colum. 13.

Hoc igitur Decreto sincerè, & ut iacet, inspecto, quo directè omnibus iniungitur, ut in officio non alio, quam Conceptionis utantur nomine, falluntur, qui putant Dominicanos tantum ligari, ut à nomine Sanctificationis abstineant. Decretum Vniversalis Ecclesie Pastoris est, omnes instruit, omnibus præcipit, & omnes voces prater Conceptionem excludit.

DISCUSSIO.

Vñusno. 103 **G**RAVISSIMVM iugum
minis, Cōcep- imponunt nobis aduersarij,
tio on- quod nec nos, nec patres nostri portate
nibus potuimus, vt Gregorij Decreto obtē-
præcipi- peremus, & in diuino officio nō alio,
tur. quām Conceptionis nomine vtamur.
Diogenes Cynicus dicentibus, Sino-

penses te exilio damnant, & ego illos, inquit, mansione. Nimirum philoso-
phus gloria animal, vt Tertullianus dixit,
sive, vt Hieronymus, mancipium faci-
litatis solum vertebat, quām sententiam,
& æquanimitatis ostentator coactionis
notam regerebat in alios. Præcepit ad-
uersarijs Sedes Apostolica vocem suā
dimittere, & nobis nostram retinere: o
amabilem violentiam! præceptū Summi
Ecclesie Pastoris est, omnes ligat,
& vincula eius alligatura salutis, Ec-
cli. 6.

Lex quo 104 EA sine dubio legis natura
modo ge- est, vt non vnum, aut alterum, sed om-
nialis. nes subditos comprehendat, lex enim
commune est præceptum, l. 1. D. de legib. &c
iura non in singulas personas, sed genera-

liter constituantur, l. iura, D. eod tit. canō-
num statutum ab omnibus custodiri debet,
c. 1. de Constitutionib. communis, scili-
cket, est obligatio ad id, quod statuitur
propter bonum commune, D. Tb. 1. 2.
q. 90. art. 2. Sed quia lex propter trans-
gressionem posita est, Galat. 3. & iusto non
est lex posita, sed iniustus, 1. Tim 1. liben-
ter eam obseruantes dirigit, repugnat
tes cogit. Vide Vñsq. apud. 165. cap. 2.
Nec co animo, hoc dicimus, vt nobis
iustorum laudem arrogemus, aduersarij
verò iniustum, aut transgressorū
appellationē imponamus: cultus enim
uniformitatem, quæ Sedi Apostolicæ
placuit, non putamus cuiquam dispu-
cere, sed æquo animo pati non possu-
mus Decretum in favorem partis piæ
emanatum, Art. 2. nu. 54. & hoc Tract.
num 37. 38. & 39. nobis, vt transgres-
soribus obijci, nam quod ob gratiam ali-
cuius conceditur, non est in eius dispendium
retorquendum, c. 61. de regul. iur. in 6.
Vide infra num. 106. & seqq.

Libellus num. 13. colum. 13.

*En ergò temporum distinctio necessaria attendenda, siquidem ali-
quando idem erat dicere apud plures. Conceptio, & Immacula-
ta Conceptio; & post Gregorium non idem sonat: ac proinde, quæ
de Sexto IV. alijsque Pontificibus antè Gregorium XV afferun-
tur, quoad titulum Immaculatae Conceptionis, anachronismi
fallacia continent.*

DIS-

DISCVSSIO.

Nūquā Ecclesia cultum tribuit nisi rei sanctae.

105 D ISTINGVANTVR tempora, ipsi temporum articuli, & momenta ad vnguem computentur, & subducta ratione assignetur, quo saeculo, anno, vel die cultum instituerit Romana Ecclesia, & festum dicauerit rei non sanctae, aut aliquid celebrauerit nisi ratione sanctitatis, fixa, & perpetua consuetudine, vt ipsimet aduersarij dieūt num. 23. Quomodo ergo potest esse locus anachronismis, si antē, & post Gregorium celebratur in Ecclesia festum Conceptionis? Nam *Conceptio* in cultu diuino, velint nolint aduersarij, semper

fuit, est, & usque in finem saeculi erit Conceptio Immaculata. Artic. 2. à num. 84. hoc Tract. num. 13. cum seqq. nu. 55. & 83. Quod si loquantur de verbali ipsius tituli usu, constat etiam ex dictis suprà num. 63. titulum *Immaculatae Conceptionis* à Gregorio XV. in eodem Decreto, quo præcipit omnibus non alio nomine, quam *Conceptionis* in festo uti, fuisse expressè approbatum. Videant ergo, ne chronologica consecantes Theologiae solidæ obliuiscantur, cui, vt reginæ ancillas, cæteras quascunque facultates obsequi oportet, & inservire.

Libellus num. 14. colum. 13.

*Ex quo patet, quod præcipuum aduersariorum argumentum desumptum à concessione officij Nogarolis facta à Sixto IV. tantum abest, quod urgeat post Gregorium XV. quod imò hisce temporibus officium illud videtur non esse amplius recitandum, quia expressè alio utitur, quam *Conceptionis* nomine, hoc est præservationis, & *Immaculatae Conceptionis*: cùmenim actus priores corrigantur per posteriores; Gregorij XV. Decreto abrogata huusmodi concessio videtur, & per consequens pœna alias pro temporis exigentia usum dicti officij improbantibus imposta. Sic argumentum rem ita euincens.*

Num. 15.

*Nomen *Conceptionis*, quo ex Decreto Gregorij uti debemus, compatitur in utente * sententia negante *Immaculatam*; ergo non est nomen, cui apponendum sit adiectivum *Immaculata*: ergo si dixerim *Conceptio Immaculata*, ut oratio alio nomine, quam *Conceptionis*: ergo si recitem officium Nogarolis, Decretum Gregorianum frango.*

* Forte, sententiam negantē.

DISCUSSION.

Sixti 106 **P**VDET ad tām futilē argūtias respondere. Sed multō
IV. Ex- magis dolet, Sedis Apostolice auctoritatem adeo inanibus fucis palam contemni. Si enim per Decretum Gregorij, Extrauagantes Sixti IV. apud omnem posteritatem venerabiles, pœnæ quæ in eis contentæ abrogantur; quid restat, nisi, vt propositiones ibi reprobatae impune affirmentur? Dicant, peccare grauiter *Immaculatæ Conceptionis officium* recitantes, salua res est, quamvis millies postulentur apud iudices Bādeli sectatores, missi abibunt, quins & risu soluentur tabulae. Nec dicant libellorum auctores, se hanc Extrauagantiū derogationem non asserere, sed sub dubitatione proponere; quæ enim causa subest in dubium renocandi valorem Constitutionum toties confirmatarū? quomodo tot Summorum Pontificū, & Concilij Tridentini luminibus non obstruant? Et ipse mei Gregorius quid in eodem nouissimo Decreto confirmaret ex Sixti Constitutionibus, si cēsuras aduersus impugnatores officij *Immaculatæ Conceptionis* abrogasset? nam hereticam dici piam opinionem ideo etiam sub grauissimis pœnis prohibet, quia Romana Ecclesia de *Conceptio-* ne B. Virginis festum solemne celebrauit, & speciale, ac proprium officium ordinauit. Adde, quod libellus post propositam subdolè dubitationem, argumentum rem euincens magno boatu iat. Sed o boni, vestrum euincens argumentum, nec rem, nec speciem probabilis rationis habet, ac ne responsio, ne quidem dignum est.

Officium 107 A S S V M A T V R idem ar-
Sixti gumentum euincens contrà officium Romanum Nomen *Conceptionis*, quo ex
IV. & Decreto Gregorij vti debemus, com-
cōmune patitur cum sententia negante *Concep-*
Romanū *tionem Dei Genitricis Dignissimam*, &
in re idē. *Sanctam*. ergo non est nomen, cui apponenda sint adiectua *Dignissimæ*, & *San-*
cta: ergo si recitem officium Romanū,

Decretum Gregorianum frango. Quid vitij habet hæc collectio? an laborat etiam anachronismi fallacia? nonnè hodiè canitur in omnibus Ecclesijs *Conceptio B. Virginis Mariae Dignissima*, & *Sancta*? nonnè eximia dignitas, & sanctitas reuera negatur ab his, qui non tribuunt B. Virgini gratiam in primo animationis instanti? Quid autem difficultatis habet *Conceptio* cultum novo modo exhibetur iudicio intellectus non mutato, vt *Illustris. Aranjo. Art. 2. num.* 52. col. 85. datus notauit? Quare sciant aduersarij, nostrum præcipuum argumentum non sumi præcius ab approbatione officij specialis, quod à Sixto IV. emanauit; sed à sc̄ti institutione, cuius vis eadem est, sub quacunque officij formula celebretur, vt sapissimè diximus. & propter sequentes libelli clausulas aperi tiūs demonstrabimus.

108 AT quām subtilis illa textus *Quid pro* Decreti Gregoriani enucleatio! *Officiū* *bibuerit* illud videtur non esse amplius recitandum, *Grego-* quia expressè alio utitur, quām *Conceptio rius?* *nominis*, hoc est, *præservationis*, & *Im-* *maculatæ Conceptionis*. Os hominum! Omnibus prohibuit Gregorius alio, quām *Conceptionis nominis* evti, ne duplex nomen ad eiusdem mysterij cultū cum manifesta dissonantia, imò, & cum scandalo assumeretur: idipsum omnes uniformiter seruamus post illegitimum *Sanctificationis* festum antiquatum; hinc autem colligere, Gregorium sustulisse epitheta honorifica *Conceptioni* adiuncta, nihil aliud est, quām affectui habendas laxare, & patientia legentium abutiri. Cur enim potius epithetum *Immaculatæ* auferretur ex vi Decreti, quām *Sancta*, & *Dignissimæ*? Cur illa clausula, eam ab omni labore præseruasti, & non illa, *Con-* *ceptio gloriose Virginis Mariae ex semine* *Abrahe*? nam *Conceptio* naturalis B. Virginis sine præseruatione festiva esse non potest, quia non sancta, vt ex *Auctore Epist. ad Lugdunenses* nimium sèpè inculcauimus. Si eandem sanctitatem

diuersis modis in alio, & alio officio exprimere ante Gregorium licebat, unde repente illicitum est factum? Nomē præservationis in nostris officijs non habemus, quamquam habeamus æquiu-

lentes loquutiones, ut est ipsa vox, *Concepio*, sensu Ecclesiae Catholicae; quod aduersarij adeo de vocibus solliciti obseruare debuissent.

Libellus num. 16. colum. 14.

Nec valet, quod dicitur, alios Summos Pontifices post Sextum IV. atque etiam Sacrum Concilium Tridentinum Sixti IV. Constitutiones confirmasse: scopus enim confirmationis est, ut neutra opinio censura subdatur, non autem, ut officium Nogarolis confirmetur: Et quod præcipue attendendum est, implicat, confirmationem Gregorij cadere sub his, de quibus ipse alter expressè disponit.

Num. 17.

Semper Tridentinum Concilium nihil aliud intendit, quam utrunque partem controversia indefinitam relinquere, & contentionum occasiones refecare, sub pœnis à Sixto IV. taxatis; nos autem approbare voluit officium Nogarolis.

Num. 18.

Hoc patet evidenter: nam san. mem. Pius V. dum officium Nogarolis in reformatione Breuiarij in officium Nativitatis commutauit, proficitur expressè in Constitutione, Quod à nobis, &c. se Concilio Tridentino inhærere: itaque recessisset potius à Concilio, si Concilium præfatum officium confirmare voluisse.

DISCUSSION.

Appro. 109 **M**IRAS nostrorū dissertatio-
batio Cō-
cilij Tri-
git officium Nogarolis, cuius ordina-
dentini. tionem piam, devoutam, & laudabilem Sun-
mus Pontifex dissertè appellauit, & in-
dulgentijs prosequutus est in Constit.
Cum præexcelsa, colum. 47. Reges. a se
etiam emanatum clare ibidem testatus.
Hanc Constitutionem, probabilissi-
mū, & ferè certum est à Concilio Tri-
dentino confirmatam, Art. 2. num. 22.

¶ 24. colum. 66. Sed de hac re quisque statuat, ut volet, nihil moratur confir-
mationes, vbi nulla derogatio profer-
tur, nec locum habere potest, ut expli-
cabimus.

110 SCOPVM confirmationis ab aduersarijs admissæ expendamus,
quem aiant esse, ut neutra opinio censura
subdatur. Optimè. Sed cur prohibuit
Sedes Apostolica, piam opinionem cē-
sare subdi? Audientur millies, & ultra
verba

Eius se-
pus.

verba Extrauagantis colum. 109. Regest. Sanè cum Sancta Romana Ecclesia de Intemerata, semperque Virginis Mariae Conceptione publicè festum solemniter celebret, & speciale, ac proprium super hoc officium ordinauerit, nonnulli, ut acceptimus, affirmare non erubuerunt, eiusdem Immaculatae Conceptionis officium celebrantes peccare grauitate, &c. Damnat Sixtus IV. impugnatores festi, & officij ab ipso instituti, hanc damnationem Pius V. & reliqui Pontifices cum Concilio Tridentino confirmant: ergo approbant officium illud speciale, ut pium, laudabile, & à Sede Apostolica profectum. Nec Gregorius aliter circa hoc disposuit, quidquid aduersarij nihil non affirmantes securissimè pronuntientur: nam prohibitib[us] vtendi alio nomine, quam Conceptionis non tollit epitheta Conceptioni superaddita, ut discussione præcedenti ex ipso Romano officio planum fecimus; immo epitheta vnu recepta validius confirmat, cum nomen Conceptionis in cultu diuino prorsus aequaleat Immaculatae Conceptionis, Artic. 2. à num. 84.

Dicte
approba-
tioni
Pius V.
non deroga-
gauit.

111 AT (inquit aduersarij) Pius V. illud idem officium à Sexto IV. publicatum in officium Nativitatis commutavit. Quomodo commutare potuit vnum in aliud, si utramque erat in vnu iuxta consuetudines varias Ecclesiastum, neutrum vero sub præcepto? supra num. 54. An si officium Sixti IV. Breuiario reformato inseruisset, officium Nativitatis Conceptioni adaptandum non esse declarasset? Selegit ex omni officiorum copia vnum, & reliquis antiquis, & Præservationis mysterio aptissimum, cum alia officia eandem vim haberent, nec possent simul ab eisdem recitari. Videatur omnino Artic. 2. à num. 129. colum. 118. & obseruatio ibi citata ex Regesto, colum. 211. Quodcunque ergo officium Pius V. ut ordinarium designasset, Tridentino Concilio inhaesset, cuius confirmatio, & declaratio in illa sess. 5. Sixti IV. Constitutiones in eodem tobore, quod anteā obtinebant, reliquit, quod in eis dam-

nabatur daninañ, quod præcipiebatur, aut prohibeatur, denudò præcipiens, aut prohibens; quod absque præcepto approbabatur, ut pium, & indulgentiarum concessione dignum, in eodem gradu commendans, & approbans. Omnia hæc aduersarij confundunt, nec approbationem, quam officium Sixti IV. à Concilio Tridentino habuit, distinguunt ab obligatione illud recitandi, quam, nec Sixtus, nec Concilium imposuerant, & ideo Pius V. saluis utriusque Decretis, designauit aliud officium satisfactorium in communī Breuiario, quo omnes priuilegium non habentes uti tenerentur.

112 EX hac indistinctione oritur fallax, & vitiosa aduersariorum collectio, quæcùmque, si non manifestè suadent sensum Festi Conceptionis cum officio mutatum; quod non solum improbatum est, sed etiam Apostolicæ Sedis auctoritati non parum detrahit, ut optimè explicat contra Medinam Agapitius de Præsent. lib. 3. de Præfatu. Virg. q. 5. art. 6. §. 5. num. 23. pag. 294. & num. 26. & 27. pag. 295. Suar. to. 2. in 3 p. disp. 3. sect. 5. Vazq. disput. 117 cap. 5. num. 70. Valent. to. 4. disput. 2. q. 1. punct. 2. pag. 493. & 494. & plurimi alii. Intolerabile propositus est, Ecclesiam Catholicam Iustitiae insimulat, ut modo Præservationem celebret, modò Conceptionem indifferentem, quod & per se indignissimum esset, & euidentissimis instantijs repellitur. Non admissit Pius V. in suo Breuiario reformato festa B. Annae, & S. Rochi; num ideò, ut Suarez citatus obseruat, aliquid detraxit eorum sanctitati?

In multis Ecclesijs legebatur ante Pium V. hæc Oratio In festo Assumptionis B. Virginis, quam affert Catherin. lib. 3. de Immac. Concept. pag. 84. Veneranda nobis, Domine, bulus diei festivitas opem conferat salutarem, in qua Sancta Dei Genitrix mortem subiit temporealem, nec tamen mortis nexibus deprimenti potuit, quæ Filium tuum Dominum nostrum de se genuit incarnatum. Qui tecum, &c. An ob sublatam, vel non admissam huiusmodi orationem,

Ecclesia
Rom. in
cultu tri-
buendo for-
missima.

tionem in communi Breuiario, dicere quis audebit, non celebrari ab Ecclesia Assumptionem Dei Genitricis in cœlum, in corpore, & anima? Longè ergo differt officij proprij designatio, quæ quotidie iustis de causis reformatur, à scopo, & sensu Festorum, quem Ecclesia Romana, ut magna cum maturitate, & examine suscipit, ita semel suscepit supra firmam petram fundata non deserit, nec mutat.

Sixti IV. indulgentia ad officium speciale nō coarctantur. 113 ET ut clarius constet, nihil ex officiorum varietate Præseruationis cultum diminui: non solum asserimus antè, & post Sextum IV. sanctitatem primi instantis summa uniformitate celebratam esse; sed etiam indulgentias à Sixto concessas, raras, validasquè permanere colentibus *Immaculatam Conceptionem* ex mente, & sensu Ecclesiae

Catholice, quacunque officij formula vrantur. Ita sentiant, & expressè docent *Valentia* ubi supra, Ojeda in sua *Informat.* fol. 64. col. 2. *Aula de censur par. 5. disp. 4. scđt. 2. dub. 9. pag. 277. Henrīq. lib. 13. de excommunicatione, cap. 47. n. 4. *Hartung. Roderic in comp. regular. resolut. 30. n. 8.* & alij, Fundamentum est; quod concessio Sixti IV. quamvis in corrice, & sono verborum officij specialis ordinationem respiciat; tamen attērat ratione, quæ est anima legis, facta fuit intuitu celebrationis illius mysticij ex praescripto Ecclesiae Romanae, quæ secundum substantiam eadem manet, licet officij varietur: adeò verum est, sub utraque recitandi forma eundem inuariatum cultum frustà aduersarijs renitentibus perseverare.*

Libellus num. 19. colum. 15.

Additur, quod expuncto à Romano Breuiario officio predicto, gratis euulgatum est idem officium à Pio V. viua vocis oraculo Fratribus Minoribus fuisse concessum; nunquam enim huiusmodi oraculi legitimum protulerunt, aut proferre possunt documentum: imò ex oraculi proprietatum officiorum illius Ordinis inspectione evidenter concluditur, concessionem Pij V. non includere Nogarolis officium: sed aliquot annis à morte Pij V. transactis prodij priuata quadam impressio dicti officij oraculo predicto insignita. Ex quo colligi potest, quām facile pietatis praetextus imposturas pariat. Nec enim à defuncto Pontifice oraculum prodire poterat, qui dum viueret, noluit, officium illud tanquam ex Apostolica Sedi auctoritate recitari.

D I S C V S S I O.

Cōnitio. rum contēptus. 114 HÆC pura puta cōuicia sunt modestis omnibus inuisa, rationibus destitutorum signa, & à veritate armatis silentio despicienda. Quod si fescennina è plauso fundentibus amœba occinere vellemus, immane quantum à nobis nullo negotio superarentur! Itaque officium *Immaculatæ*

Conceptionis à Breuiario Romano expunctum, (noua res, pro expuncto abiecta, quod tangentium manus adeò acriter pungit.) oraculum gratis euulgatum, imposturas praetextu pierit, surdis auribus pratervehimur. Si quale illud aquamen, & quām dexterè vibratuto relum, non potuisse oraculum prodire à Pon-

tifice mortuo, qui viuens recitari officium noluerat; scilicet, si *Uim viueret*, officium approbasset, poterat oracula edere in eius favorem etiam post mortem. Non satisfaciunt aduersariis nostris testes omni exceptione maiores colum. 219. *Regestis à nobis producti*, nō publicæ, & approbatæ editiones, non manifesta ratio in eodem *Regesto colum.* 213. tradita, non aliorum Pontificum inducta, præcipue Pauli V. colum. 174.

concedentis recitationem officij quod incipit, *Sicut libet &c.* singulis sabbathis, vt nunc quoque sanctè obseruamus: nihil horum eis satisfacere potest, dum ipsum Pium V., redigium non sistimus; accipiunt ergo compendiosus responsum, instrumenta à nobis, qui in possessione sumus, allegata redargutio- ni obnoxia nō esse, quamdia evidenter non constiterit de falsitate. *Artic. 4.* num. 12.

Libellus num. 20. colum. 15.

Relique verò assertæ Summorum Pontificum concessiones cùm oraculum Pij V. supponant iuxta petentium suppositionem, hu- ius defectu obreptionis vitio laborare videntur: quaे quanti- ponderis sint, Eminentia vestra dignentur expendere.

DISCUSSION.

*Cōcessio-
nes legi-
tima.* 115. ASSERTÆ tantum conces-
siones? imo legitime, yetis-
simæ. omni prorsus suspicione carētes:
non euincitur tanta res sola aduersario-
rum affirmatione; applicentur nostris
concessionibus octo illæ virginitissima
subreptionis indicia *Art. 4.* imgillatim
enumerata & expensa. Quem perito-
nis tenorem nobis obhiciunt in suppo-
sitione oraculi Pij V. fundata? nam
quaे ad Paulum V. directa fuit, *d. colum.*

174. *Regesti*, longè aliam causam his
verbis exhibet; propter eximiam devotio-
nem, quam totus Ordo habet in Deipara
Virginis Immaculatam Conceptionem: hæc
autem causa & narrativa, eiisque adiun-
ctæ preces adeò veritate nituntur, vt
Apostolico testimonio antè annos cen-
tum pronuntiato fulciantur, in *Reges.*
colum. 130. Quod quanti ponderis sint,
Eminentissimos Dominos suppliciter, &
enixè rogamus, vt expendere dignetur.

Libellus cod. num. 20. colum. 15.

*Hoc unum quod ad rem attinet, religiosissimè obseruandum vi-
detur, nè expresse ab Apostolica Sede officium Immaculatae Con-
ceptionis approbetur, eiusquè titulus excludendus concedatur;*
*nisi, & Gregoriano Decreto, & alteri controversie parti præ-
iudicium illatum velint.*

DISCUSSIO.

Fauores 116 **T**AM officium, quām Titulus exp̄sē multoties sunt Sed Apoſt̄. abſo approubata, vt ex proximē, & ſuprā ad lutifſi- num. 3 libell. dictis luce clarius conſpi- citur, & cūm vtrunque religiōſiſimē fuerit haētenus obſeruatum, nullo Re-

ligionis prætextu infirmari potest. Præ- iudicij exceptioni non est hic locus, quam Sedes Apostolica nunquām ad- hibuit in favoribus piaē opinioni conce- dendis, hoc Tract. num. 45.

Libellus num. 21. colum. 15.

Sub initium Pontificatus recol. mem. Urbani VIII. id validissime conquisitum fuit magnorum Principum coaceruatis instantijs, ut & festum, & officium Immaculatæ Conceptionis concedere- tur quæcunque tunc de Sixto IV. atque allata sunt, nunc ip- ſiſiſimiſ penè verbis refricantur, vt facile inferri possit, peritio- nis variari prætextum, non ſenſum. Post adhibitas consultatio- nes, ſumma Decreti fuit, nihil agendum in alterius ſententia præiudicium, & ideo nihil omnino fuit confeſſum.

DISCUSSIO.

Petitio 117 **N**EC validiſſima conquiſi- corā Vr- tio, nec coaceruatae Princi- bano 8. pum instantiæ tunc interuenerent, nec de teſto aliquid auctum eſt, nec à Sede Apostolica reſponſum, nihil agendum eſt in alterius ſententia præiudicium, vt ex ſyneca facti narratione num. 54. exposita liquet. Sed familiare aduersa- rijs eſt de ſuo loqui, noſtra induſtria in testimonijſ conquirendis tota deſudat, alienorū ſcriptorum parua ingenij laude, magna tamen cum fide compila- tores agimus. Nec araneæ apibus præ- ponentur, quod telarum filia in fabrican-

tibus, mella vero in floribus naſcantur. Vnde mirum non eſt, eadem ſemper ipſiſiſimiſ verbis à nobis reſtricari, cūm loquamur de ſcripto legis, & palam abſque prætextu Immaculatæ Concep- tionis venerationem proſitemur. Noſtri aduersarij ſemper aliquid noui instar Africani ſoli parturiunt, modò festum, modò festi ſenſum negantes, modò Sanctam Conceptionem non admittentes, modò Immaculatam, quamuis Sancta ſit, inficiantes. Via, ſcilicet, regia vniqa eſt, ſemitæ multæ.

Libellus num. 22. colum. 15.

Annotanda ſecundò inſignis, que fit equiuocatio: quod enim aliquādo fidelium pietati quoad officium Immaculatæ Conceptionis permifſum eſt, imo, & confeſſum, (nec enim Conceptionis voca- bulum reformidamus pro ijs temporibus, quibus etiam officium San-

Sanctificationis à Summis Pontificibus. Et signanter à Iulio Tertio concessum, et approbatum fuit,) pro sensu Ecclesiae Catholicae firmatur, Ecclesiae consuetudinis titulo confidentissime decoratur: Et quam strictè, et rigorosè sumatur ab ipsis, patet, dum Sanctorum Patrum auctoritati différè prefertur: quæ si attentius inspiciantur, ita rem describunt, ut Immaculatam Virginis Conceptionem iam Ecclesia auctoritate definitam supponant.

DISCUSSION.

*Aequi-
uocatio-
num re-
moto.*

118 **Q**UÆ iudicio aduersariorum reputatur insignis æquiuocatio, reuera est argumentum conuincens, vt facile ex fundamentis toto Article Secundo, & hoc Tractatu iactis ostendemus, sublata prius æquiuocatione, circa quam aduersarij perpetuo hærent, & vt longissimè à se repellere videbatur, in nos reiçiunt. Putant enim, usum tituli *Immaculatae Conceptionis* præcisè à nobis defendi propter concessiōnem officij specialis, in quo prædictus titulus expressè continetur; quod si faceremus, vteremur sanè ratione validissima, tum, quia illud officium toti Ecclesiæ, vt piū, & laudabile traditū à Sixto IV. fuit: tum, quia multa festa propria celebrat ex concessione Sedis Apostolicæ Seraphica Familia, (sicut aliæ particulares Ecclesiæ, vel Religiones,) quæ tametsi lege uniuersali statura non sint, sed priuilegio; iure tamen optimo ab eorum celebratoribus retinentur, nec sine manifesta iniuria in sua pacifica possessione turbari possent. At de *Conceptione B. Virginis*, non est apud Fratres Minores speciale festum, (quod aduersarij intelligere nolunt,) sed officium tantum; id enim celebramus, quod tota Catholica Ecclesia, quamvis sub diuersa officij formula, & hac Ecclesiastica consuetudine titulum *Immaculatae Conceptionis* tunciamur.

*Consue-
tudo Ec-
clesiae Ca-
tholicae
stabilis-
tur.*

119 ITA QVE assertimus, in Ecclesia esse legitimam consuetudinem celebrandi solenni festo Præseruationē Beatissimæ Virginis Mariæ Matris

Dei à peccato originali. Hoc confidentissimè prosuntiamus; nec enim quantilibet confidenzia vitiosa esse potest, quæ successorem Petri fideiulorem habet, sed valde laudabilis. Imò, vt aduersarij amplius mirentur, non contēti sumus nomine consuetudinis, quæ propriè est ius, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex, C. consuetudo, dicit. i. nos autem habemus, & consuetudinem, & legem. Vtrāque probauimus d. Art. 2. relege, si placet, præcipue num. 6. 15. 57 & deinceps, item num. 107. &c. & instrumenta ibid. ex Regesto allegata, quæ constituerunt, celebratam esse *Conceptionem B. Virginis* in sensu præseruationis à particularibus Ecclesijs ad minusante quingentos annos, à Romana vero antè plus minus trecentos: nam Concilium Basileense anno 1439. consuetudinem celebrandi Sanctam Virginis Conceptionem, tam per Romanam, quam per alias Ecclesijs, vocat antiquam, & laudabilem: cui testimonio nemo inficias icrit, tribuendam esse auctoritatem historiæ authenticæ, ne dum illi fides derogatur, Ecclesia Romana, vt nouitatum fautrix notetur. Eandem consuetudinem sub hac expressa voce, & sensu adstruunt validissinè Barcon. in 4. Id. 2. q. 9. art. 3. D. Catharin. lib. 3. de *Immac. Concept.* paulò post init. §. Adiicitur & quintum testimonium, &c. noster Cordub. in Quæstionar. lib. 1 q. 44. concl. 6. §. Secundò, quia, pag. 359. Mauritius Hilaret. in homilijs Aduent. homil. 30. pag. 381. Egid. de Præsent. lib. 3. q. 6. Art. 1. §. 4. n. 21. pag.

pag. 293. Salazar cap. 34. num. 1. pag. 295. & quis non? Omnes scriptores Art. 1. relati, qui piam opinionem defendunt, Ecclesiæ consuetudine aduersarios premunt; an aliquid noui nunc audiunt, quod illos tantoperè velut inauditum commoueat? ubi tam diu eorum peregrinatæ sunt aures? nec enim pia opinio latius patet, quam eius probatio ex Ecclesiæ sensu, & consuetudine.

Et ex- 120 CÆTERVM præter anti-
pressa quam, & legitimam consuetudinem, habemus Apostolicam legem expres-
lex. sam, non quidem præcipientem, Præ-
seruationis mysterium teneri, ut certum Fide diuina; sed prohibentem interpre-
tari senium Festi de sola spirituali Con-
ceptione, vel sanctificatione, & consequē-
ter declarantem, Festum celebrari ab Ecclesiæ Catholica in honorem B. Virginis à peccato originali præseruatæ.
Art. 2 num. 8 9. 10. 11. col. 5. 8. Quam legem, & officij specialis institutionem attendens Illuftris Catb. hunc titulum parti secundæ suæ disputationis ad Cō-
cil. Trident. apposuit. Pars secunda, in qua offenditur, omnes fideles teneri ad cele-
brandum dien festum Immaculatæ Con-
ceptionis B. Virginis sub ipsomet Immacu-
latæ Conceptionis titulo, & iuxta sensum Pontificio Decreto expressum. Non erat quidem tunc præceptum celebrandi; sed non celebrandi aliter, vel alio sensu, quam a Sede Apostolica concessum, aut permisum esset; quod transgredie-
bantur nonnulli ex celebratoribus San-
ctificationis, quantumvis concessionem, & approbationem Sedis Apostolice, & nominatim Iulij Tertijs iacent; quod iam num. 26. reiectum est. Postquam autem fæl. record. Pius V. festum Con-
ceptionis ex libero obligatorium fecit, & Gregor. XV. aliud nomen præter Conceptionem prohibuit, omnes tenentur ad celebrationem Sanctæ, vel Immaculatæ Conceptionis iuxta diuersas recitandi formulas ab Ecclesiæ legitimè appro-
batas: nam consuetudo eadem est, tam sub dictis nominibus, quam sub alijs à sensu Ecclesiæ non discedentibus, qui si perueratur, iam consuetudo in abusum

migrabit, & Augustiniana sententia ad partes vocanda, In Euangelio Dominus, Ego sum, inquit, veritas; non dixit, ego sum consuetudo, c. qui contempta, dist. 8.

121 QVOD autem aduersarij Auctori-
æ ferunt, consuetudinem Ecclesiæ stri-
ctæ, & rigurose sumi, & Sanctorum Patrū mariti cō-
auctoritati differtè preferri; abstineant, suetudi-
oram, ab ira, & indignatione, cùm num.

quod in nobis reprehendunt, à D. Thom-
a didicerimus, 3. p. q. 63 artic. 10. &
2. 2 q. 10. art. 12 cuius verba sunt. Di-
cendum est, quod maximam habet auctorita-
tem Ecclesiæ consuetudo, quæ in omnibus imitanda est; quia & ipsa Doctorum Ca-
tholicorum doctrina ab Ecclesiæ auctorita-
tem habet: unde magis standum est auctorita-
ti Ecclesiæ, quam Auguſtini, vel Hiero-
nymi, vel alterius cuiuscunq; Doctoris.
Nec loquebatur Angelicus Doctor de
consuetudinibus Ecclesiæ sub præcepto
stabilitis, sed absque determinatione,
vñu tantum receptis: subdit enim: Hoc
autem Ecclesiæ vñus nunquam habuit, quod filii Iudeorum parentibus inuitis baptiza-
rentur. Imò non solum Romanæ Ec-
clesiæ consuetudines, sed particularium Ecclesiæ, insignium, multorumq; Doctorum sententijs præferendas esse
fatetur Caiet. 3. p. q. 74. art. 3. propter
auctoritatem (inquit,) Spiritus Sancti gu-
vernantis Ecclesiæ; nam ob similes parti-
culares conuentudines, venerabiliter susti-
nent Theologi, plures Sacerdotes consecrare
eandem hostiam. Quæ etiam videtur mens
D. Thomæ, qui 2. 2. q. 93. art. 1. ad 3. ait,
diuerses Ecclesiæ consuetudines in cultu di-
uino in nullo repugnare veritati, ac proin-
de seruandas esse. Quis enim ferat (verba
Concil. Mileuit. II. cap. 8.) orantem, &
non hominibus, sed ipſi Dōmino mentientē?
Hæc cō pertinent, vt Ecclesiasticæ cō-
suetudinis vigor agnoscatur, quantumvis
introductione præter, aut contra mentem
Sanctorum Patrum; cuiusmodi nō esse
cultum Immaculatæ Conceptionis, sed ipsi
Patribus valdè conformem, patet ex Consuetu-
dictis Art. 2. num. 197. 198. & 199. do à no-

122 SCIMVS, in ore habituor bis affer-
aduersarios, se omnem auctoritatem ta, ceris
defere consuetudinibus Ecclesiasticis, fina.

negare tamen hanc, quam nos asserimus, Ecclesiæ consuetudinem. Sed nō videmus, quid deficiat, vt legitima consuetudo probetur, cūm perspicuum sit *ex hoc Tract. num. 20. & 21.* D. Thomam, & reliquos antiquos Doctores nihil expectasse ad sustinendam præservationem, nisi feli*cit Conceptionis cultum in Ecclesia Romana: quo per tot annorum centurias stabilito, suprà D. Thomam, D. Bonaventuram, aliaquè Theologæ lumina sapere volunt, qui ut Catholicæ Ecclesiæ sensum, & Summi Pastoris vocem agnoscant, aliquid præterea expressius, aut euidentius adhuc desiderant.*

123 QVOD siuht, nostras ratio-*Definita*
nes attentius inspectas *Immaculatā Con-*
ceptionem ab Ecclesia definitam super-
sumptio-
nere; nunquam credemus profectum nobis im
ab attenta inspectione perspicacis ocu-*meritò*
li, sed transversum intuentis, & fasci-*imposita*
nantis, cui vicini agri à Domino bene-
dicti vero etiam vberiores fructus ap-
parent. At à nobis quidquid Petri Suc-
cessores in opinionem piam contule-
runt, cum gratiarum actione suscipi-
tur, negata dona non vi extorquentur,
quin & inter beneficia numerantur.
De quo bis iam diximus *suprà num.*
58. & 76.

Libellus num. 23. colum. 15.

*Sed Ecclesiæ Sanctæ fixæ est, & perpetua consuetudo colendi non nisi certam, & indubitatam sanctitatem: quod pro comperto ha-
bent S. Bernardus, S. Ildephonsus, & S. Thomas, qui hac unica
ratione Natiuitatem Virginis Sanctam fuisse tradunt, quia
Ecclesia ab antiquo eam celebrat; nunquam ergo dici potest ex
Ecclesiæ sensu celebrari Conceptionem in primo instanti Imma-
culatam, hoc enim adhuc est indefinitum, atque adeò dubita-
tioni subiectum. Qui aliter dixerint, videant, quomodo hereti-
corum os obstruere valeant, qui aduersus infallibile Ecclesia
iudicium calumnias ingeminant.*

DISCUSSION.

*Princi-
pium fir-
missimum.* 124 F IDELIS sermo, & omni ac-
ceptione dignus hoc loco ab
aduersarijs nostris è sacratissimo Pa-
ttum thesauro deponitur, qui Ange-
lis, & hominibus desideratam Concep-
tionem glorioissimæ Virginis Mariæ
SANCTAM fuisse, sicut eius fælicif-
simam Natiuitatem, adeò efficaciter
suadet, vt iudicium præoccupet, simul-
què intellectum cum affectu rapiat.
Per purissimas illas cælo receptas mē-
tes, per miracula illa sanctitatis, & erudi-
tionis Bernardū, Ildephonsum, Thomam,
per quidquid in cælis, & terra
Sanctum est, obsecramus, & obtesta-

mur nomine aduersarios, te fratres, vt
in adeò solida Sanctorum Patrum, sua,
& nostra doctrina conquiescant; nec
dubitent affirmare Præservationem
Beatæ Virginis ab originali peccato,
cuius vident solemniter celebrari à
Catholicæ Ecclesia Conceptionem.

125 SED ex animo nobis deside *Vnde pro-*
rantibus pacificè, & amicè eos com-
batur
pellate animati occurrunt, & ipsos Pa-
sanctitas
tres, quos pacis sequestro habemus, ad-
Natui-
versus nos concitant, quasi cum tota
tatis B.
antiquitate bellū geramus. Quid enim Virginis
sibi volunt hæc verba? S. Bernardus,
S. Ildephonsus, & S. Thomas, hac unicara-
tione

tione Natiuitatem Virginis Sanctam fuisse tradunt, quia Ecclesia ab antiquo eam celebrat. Legantur loca ab aduersarijs ad oram libelli notata; nunquam inuenietur ex antiquitate festi probata sanctitas Natiuitatis, sed absolute ex festi celebratione. S. Ildephonsus ita scribit to. 7. Bibliot. P.P. edit. Colon. an. 1618. pag. 449. colum. 1. A. Beata Virgo nisi in utero matris sanctificata esset, minimè eius Natiuitas colenda esset. Nunc autem, quia ex auctoritate totius Ecclesiae veneratur, constat eam ab omni originali peccato immunem fuisse, per quam non solum maledictio matris Euæ soluta est, verum etiam, & benedictio omnibus condonata. Quæ sententia, (vt obiter dicamus.) ex Natiuitatis festo non modò sanctificationem colligit, sed etiam Præservationem, vt accurate expendit Salazar cap. 21. à num. 12. & cap. 36. à num. 1. S. Bernardus, quem aduersarij agnoscunt auctorem Epist. ad Lugdunenses. Oratum Virginis didici in Ecclesia, & ab Ecclesia indubitanter habere festuum, atque Sanctum, firmissimè cum Ecclesia sentiens in utero eam accepisse, vt sancta prodiret. S. Thom. illo art. 1. Sed contra est, quod Ecclesia celebrat Natiuitatem B. Virginis: non autem celebratur festum in Ecclesia, nisi pro aliquo Sancto: ergo B. Virgo in sua Natiuitate fuit sancta: ergo in utero sanctificata. Vbi later illa aduersariorum additio, ab antiquo? An Ecclesiae Romanae auctoritas in festorum institutione minor est nostra ætate, quam fuerit antiquitas? aut subiacet mutationibus sæculorum firmitatis æternæ verbum, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi? Mat. 27. Nouitatum omnium Sedes Apostolica acerrima inimica est; nec potest periculosis excogitari nouitas, quam eius infallibilis iudicij contemptus praetextu antiquitatis.

Festa re 126 IMPETVM cohbeant adcentiora versarij, & patienter audiant versamur eiusdem enim in re grauißima; quæ perfunctio auctori riē tractari non debet. Cum quæstio- tatis cū agitabatur de festo Conceptionis ad antiquis mittendo, Ecclesia Romana illud non

celebrante, optimum argumentum ab antiquitatis reuerentia sumi poterat: vnde assertus Bernardus leuè initio Epistolæ Lugdunenses admonet. Miransur satis, quod visum fuerit hoc tempore quibusdam vestrum voluisse mutare colorrem optimum, nouam inducendo celebritatem, quam ritus Ecclesiae nescit, non probat ratio, non commendat antiqua traditio, & quæ sequuntur, notissima enim sunt: omnia autem eo spectant, vt sine Romana Ecclesiae consensu nouæ festivitates non recipiantur. Postquam vero Ecclesia Romana festum aliquod admisit, antiquitatis eruendæ cura historijs relinquitur; at Theologis tam firma ratio suppetit, ac si festum ab ipso Apostolorum tempore originem duceret: nam Ecclesiam in rebus ad cultum diuinum spectantibus errare non posse, Catholicum, dogma est, quod eximiè, vt cetera elucidat noster Caiſr. lib. 13. adu. hæres. verbo, Sancti. Num Epistolæ ad Lugdunenses Auctor vehementi antiquitatis zelo flagrans, in afferenda sanctitate Natiuitatis B. Virginis, ad antiquitatem prouocauit? Imò imprudentissimus fuisset, si cum de festo iam recepto agebatur, co argumento usus esset: sciebat enim festum Natiuitatis B. Virginis in Ecclesijs Galliæ anteducentos annos, & fortè pauciores, non celebratum, vt Baron. in Not. ad Martyrolog. Rom. die 8. Sept. colligit ex Capitularibus Caroli Magni, & Ludouici Pi, & ex Concil. Mogunt. an. 813. can. 36. Sed nece tempore S. Augustini cœperat illa solemnitas, vt ex eius serm. 21. & 22. de Sanctis probat Baron. ibid. Non ergo Lugdunensium reprehensor auctoritatem festorum annis metiebatur; sed Spiritus Sancti assistentia fretus dicebat: Ego quod ab Ecclesia accepi, securus teneo, & trado.

127 CVR iam aliquem amplius detineat ab antiquitate petita excusa- Antiqui-
tias festi
tio? Aequè antiquum est nobis festum
Cōcep-
tionis.
Cōcep-
tionis.
Helsini

Helsini distamus. Patres Concilij Balaenensis in Reges. colum. 21. consuetudinē celebrandi Sanctam Virginis Conceptionem, antiquam vocarunt: liceret nobis, si vellemus, post ducentos, & amplius annos dicere antiquissimam. Sed habemus testimonium antiquitate maius, auctoritatem Patris familias, cui traditæ sunt claves regni cælorum, ut proferat de thesauro suo nouo, & vetera.

Compa- 128 CONFVGIVNT ad con-
ratio in- suetas latebras aduersarij. Nunquam
ter festa (inquiunt) dici potest ex Ecclesiæ sensu ce-
Natiui- lebrari Conceptionem in primo instanti
tatis, & Immaculatam: hoc enim adhuc est indefini-
Conce- tum, atque adeò dubitationi subiectum.
ptionis. Quod Præservationem B. Virginis,
quia non est definita, dubiam faciunt,
suprà num. 16. confutatum est. Nunc
ittos rogamus, an celebretur ex Eccle-
siæ sensu Nativitas B. Virginis in pri-
mo instanti Immaculata? An à SS. Ilde-
phonso, Bernardo, Thoma didicerunt
mysteria, quæ celebrat Ecclesia partiri
in varia instantia; ac non potius quid-
quid ad mysterijs celebrati perfectione
conducit, fateri Sanctum? Ilii enim ex
Nativitatis festo, sanctitatem B. Virgi-
nis non solum natcentis, sed in mater-
no vtero adhuc manentis certò sta-
tuunt. Si ergo Nativitas, quæ cum sine
motu non fiat, nec sine temporis mora
fieri potest, tota propter celebrationē
festi sancta indubitate nominatur: mul-
tò melius Conceptio, quæ indivisibilis
mutatio est, & in unico instanti perfici-
tur, tota Immaculata dici debet, ne (nam
nihil medium est,) dicatur tota macula-
ta, & videatur Ecclesia, eodem asser-
to Bernardo teste, honorare pecca-
tum.

129 QVID ad hæc vltiūs ha-
bebunt, quod respondeant? Dicent vti-
que; néc enim aliud possunt: Liberum
nobis a sensu ielinquit Ecclesia, quid
tum? ergo Ecclesia non celebrat, quia
sub præcepto ad credendum non co-
git? Satis alibi pluriē hanc evasione
præclusus: sed loci opportunitate in-
uitati, subsidio aduocemus eum, qui

præstò nobis in hac contiouersia esse
solet, Illustriſſ. Catharinum lib. 2. pro Im-
maculat. Concept. pag. 61 ita scriben-
tem. Sed aiunt quidam: Non sumus bære-
tici, si non sequimur in hoc sensum Ecclesiæ:
cautum est enim, ne quis nos bæres nomine
damnet. si aliter sapientus, quam illa rece-
perit. Non nego. Sed illa, ut pia, & suauis-
simæ mater, non consuevit repente vinculis
præceptorum filios astringere, ne forte ad con-
sumatiam, & rebellionem prouocaret. Sic
enim (ut Augustinus eleganter dixit) mul-
titudinibus per schismata, & bæres pereun-
tibus plerumque subuenire solet: piorum au-
tem filiorum non est in omnibus expectare
præceptum. & interim eius indulgentia, &
benignitate abutit, idque ad elationis suæ ma-
lum conuertere, quod ipsa tolerat propter pa-
cis bonum. Hæc ille, & alia summa erudi-
tione, & iudicio.

130 NEC Catharini libros pa-
tiuntur nos aduersarij: è manibus dimis-
tere molesta, & meritò reticenda obie-
ctione. Qui aliter dixerint, videant, quo-
modò bæticorum os obstruere valeant, qui
aduersus infallibile Ecclesiæ iudicium ca-
lumnias ingeminant. Melius sibi consul-
tuiscent, si hunc scopulum à Piæ opinio-
ne remotissimum silentio declinassent;
sed quia omnium, quæ quoquis modo
dicunt discussionem suscepimus, en-
Catharinum pro nobis rursus respon-
dentem disp. pro Immaculat. Concept. ad
Concil. Taident. parte i. colum. 102. his
omnino verbis. Reuerabile unus est in Fi-
de nostra lapsus grauissimus, & præcipuum
periculum, si Romana auctoressatem Eccle-
siæ sinimus apud nos periculari. Hinc enim,
ut eleganter scribit B. Cyprianus, schisma-
ta, & bæres oriuntur, quia unus in Eccle-
sia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudeæ
vice Christi non cogitat. Quod si pati-
mur, o Patres, banc persuasione inualesse-
re, & apud eos etiam vigere, qui se maximè
Catholicos profitentur, certè (quod cum do-
lore dico, dicam tamen, quia veritas est) Lu-
therane seclæ, immò communi omnium bæ-
reticorum errori pernitiosissime fauimus.
Nam in hanc Petram in omni sua dogmate
impingunt, omnia respuentes, quæ ab ipsa
sunt sine Dei verbo (ut aiunt) expresso.

Quid

Permis-
sio cōtra-
rij affea-
tus non
obficer
ritudini
cultus.

Quid si quis obiectat illos minus irrationaliter, quam vos in hac parte loqui nihil enim non certum admitti volunt in cultu Dei: quod quidem sapienter dicitur propter periculum idololatriæ; quo stante, in eo solum aberrant, quod nihil certum esse arbitrantur etiam ab Ecclesia probatum, nisi fuerit verbo Dei, & in scripturis expressum, ideoque totam Ecclesiae faciem deturpant. Vos autem dum in ijs ordinatis, atque instituendis aberrare posse Romanam, & Universalem Ecclesiam existimatis, ac de facto in hac celebritate aberrare conteditis, incertum nobis omnem diuinum cultum redditis, & nutantem facitis Christianam Fidem, quam præcipue in diuino cultu profitemur, atque protestamur. Minus autem insipienter erraretis, nullos penitus cultus admittendo, quos Ecclesia instituit absque Dei verbo expresso (ut habet Lutheranum dogma) quam illos admittendo, fateri simul posse eos esse mendaces, ut cuique liceat ad libitum, vel admittere, vel negare absque Fidei nostræ præiudicio, & scandalo. Multum enim penitus non coli Deus, qui summa est veritas,

quam medacibus coli cultibus, aut incertis. Hactenus Catharini verba, que libellorum auctores dicent in se non conuenire, cum fateantur ab Ecclesia noncoli, nisi indubitatem sanctitatem. Sed animaduertant id se affirmare, unde aperte sequitur, quod Catharinus impugnat. Nam Praeseruationem B. Virginis dubiam vocant, quam coli ab Ecclesia ex manifesta ipsius Ecclesiae declaratione adeò fixum est omnium metibus, ut qui neget, scandala grauissima vitare non possit, quod pijs, & Catholicis sufficere dedebat, ut suam opinionem ex animo delerent; nedum, ut piā in dubium non vocarent. Quare desinant solliciti esse, quomodo Immaculatae Conceptionis cultores haeticorum os obstruere valeant; obstruunt enim Ecclesiæ auctoritate, cui si omnes unanimiter consentiamus, insultantes haeticos non timebimus: hæc est enim Petra, quam non vincunt superbae inferorum portæ, ait August. Psal. contra part. Dominicati.

Libellus num. 24. colum. 17.

*Tom. 2. Rectè Bellarminus Chemnitio respondens arguenti, nos celebrare,
lib. 3. c. quod nescimus, dum fatemur controversiam de Conceptione ad-
16. decul-
ta San-
ctorum.
3. p. q.
27. art.
2. ad 3.*

huc indecisam: Obiectum (ait,) primarium cultus in hac celebritate esse primam gratiam Virgini collatam, abstrahendo à tempore, vel instanti, quo collata fuerit: quod hausit ex D. Thoma docente celebrari officium Conceptionis in ratione sanctificationis eius facta in utero matris: quia enim incertum est, quo die, quoè temporis momento eius sanctificatio facta sit, rectè Ecclesia memoriam eius agit die anniversario Conceptionis. Non instituuntur ab Ecclesia festiuitates iuxta has, vel illas, qua falli possunt, opiniones. Sanctitas ergo dubia, & in opinione positæ non proponitur colenda: primo enim, & per se respicitur obiectum cultus, secundario vero populorum pietas.

DISCUSSIO.

Hareti- 131 **S**EMPER quidem aduersarij corū ca- miris affirmationibus proba- lumnīa, tōrum curam abiijentes causam no- & nēda stram agunt, sed tunc maximē, cum cia cōtra aliquid ex alienis scriptis producunt: piam opī videntur enim curam exscribendi amanuensibus suis relinquere, sibi ut nōionem. magistris iudicium reservare. Vel in hoc vno Cardinalis Bellarmini loco, quām apparet. Libros non suos, nec tumultuaria lectione dignari: In primis Bellarminus lib. illo 3. de cultu Sanctor., cap. 16. Chemnitij non meminit, nec illi respondet: nra to. 4. lib. 4. de amiss. grat. cap. 15. vbi piam opinionem strennuē defendit, (fuerat enim Societatis Iesu professor: vide Regeſt. colum. 543.) longē alia argumenta ex Chemnitio adducit: nimirum pro Præseruatione B. Virginis nō posse afferri Scripturas, aut traditionem, aut Patres, sed solas reuelationes, & miracula; & Pontificios, cum nouos articulos Fidei cōdere volunt, non curare verbum Dei scrip- tum, vel traditum. Hæc omnia contra festum Natiuitatis B. Virginis obijci possent, & ab omnibus Catholicis solui debent. Deinde cap. 16. & 17. calum- nias, & mendacia Chemnitij recensens, quod hic aduersarij referunt, nō habet. Q̄orū ergo Chemnitij mentionem adūscuerunt?

132 SECUNDΟ: illa obiectio, Obiectio nos celebrare, quod nescimus, dum fatemur heretico controuersiam de Conceptione adhuc inde- rū à Bel cīsam, apud Bellarminum non legitur, larmino sed hoc modo: Apud nos etiam non est addu- certum, an B. Virgo sine peccato originali ēta: & concepta fuerit. Ecclesia enim virumque ius prior opinionem permittit; ergo saltem dubium solutio. est, an recte hoc festum celebremus. Nostri aduersarij, cum dicunt controuersiam esse indecisam, videntur perpetuo intelligere non esse definitam de Fide, vt colligi- tur ex num præceden. & in hac significa- tione vtuntur Summi Pontifices no- mine decisionis, in Regeſt. colum. 111.

&c. quod similiter posset obijci contrā celebrationem Natiuitatis B. Virginis: non est ergo argumentum fideliter re- latum. Tertio, responſo Bellarmini non est, quam libellus refert, Obiectum primarium cuius in hac celebritate esse primam gratiam Virginis collatam, abſra- bendo à tempore, vel instanti, quo collata fuerit: nihil horum Bellarminus; sed du- plici via occurrit argumento facto: Prior est: Ecclesiā habuisse occasionem instituēndi hoc festum, quia maior pars Ec- clesiæ piè credit IMMACULATAM CONCEPTIONEM. Hæc solutio est verissima, & coincidit cum septimo nostro fundamento iacto Artic. 2. à num. 189. nec quisquam negabit con- sensum maioris partis fideliū in opi- nionem piam occasionem præbuisse Ecclesiæ ad festum instituendum acce- dentibus alijs motiuis Sactæ Scripturæ, Patrum, Reuelationum, Miraculorum, & Rationum. Quem Ecclesiæ fideliū consensum ipse Bellarminus mirificè promovit inſerens Catechismo puero- rum à Sede Apostolica approbato im- munitatem B. Virginis à peccato ori- ginali, eamquè adeò colligens ex verbis Salutationis Angelicæ, GRATIA PLENA, de quo supra in hoc Ar- mament. colum. 178. & in Regeſt. colum. 329.

133 POSTERIOR Bellarmini Solutio solutio est: Fundamentum huius Festi alia rela- præcipuum non esse Immaculatam Concep- tationem, sed simpliciter Conceptionem Ma- à Bellar tris Dei futura, qualiscunque enim fuerit mino, nō illa conceptio, eo ipso quod conceptio fuit probata. Matris Dei, singulare gaudium affert mi- do eius memoria, &c. Hanc solutionem se in nullo auctore legisse, ex his, qui ne- gant Conceptionem Virginis fusile Im- maculatam, affirmat Egid. de Præsent. lib. 1. de Sanctificat. Virgin. quest. 2. Artic. 3. §. 5. num. 31. pagin. 14. cer- tè ex D. Thoma sumpta non est, vt ve- lunt aduersarij: quod corum dictū inter

illa, quæ ab eis in hac clausula fideliter non citantur, quarto loco numeramus. Sed nec Bellarminum ex mente propria prædictam solutionem adhibuisse satis verisimile videtur, de quo iudicet alij. Eam verò tantò facilius pro instituto nostro impugnabimus, quod aduersarij saluis suis principijs nullo modo ei adhærere possunt.

Reiiciē- 134 REPUGNAT igitur præda, vt cō dicta solutio argumento præcipuo, quo trariado Catholici omnes cum SS. Ildeph. Ber-estrina nat. & Thoma *suprà num. 125.* citatis D. Tho- colligunt sanctificationem B. Virginis me; & in utero, ex eo quod Ecclesia celebret Patrū. eius Nativitatem; posset enim reponderi, si illa doctrina probabilis esset, qualiscunque fuerit illa natiuitas, esse cultu dignam, quia fuit natiuitas Matri Dei futuræ; cum S. Ildephōsus expressè dicat, nisi B. Virgo in utero fuisset sanctificata, eius natiuitatem celebrandam non esse. Repugnat etiam doctrinæ communi, & certè SS. Patrum, & Doctorum afferentium, nullum festum celebrari ab Ecclesia, nisi ratione sanctitatis in ipso mysterio, vel facto, cui specialis solemnitas consecratur. Hæc est indubitate mens *Augustini serm. 113. de Sanctis, to. 10.* in die natali B. Cypriani. Quid est hoc fratres? quando natus, ignoramus: & quia hodie passus est, Natale eius hodiè celebramus; sed illum diem non celebraremus, et si nossemus: illo enim die traxit originales peccatum; isto autem die vicit omne peccatum. Nec contentus tradidisse causam celebrationis, subdit exclusionem alterius cuiuscumque causæ. Vnde nos celebraremus Natalitia eius, nisi esset pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius? Habemus itaque universalem regulam omnibus festiuitatibus applicandam, vt applicarunt D. Thom. loco cit. D. Bonavent. in 3. dist. 3. q. 1. ad 4. & doctissimi quique Theologi, quæ egregiè firmatur ex consuetudine Romanæ Ecclesiæ, cuius auctoritate nullum festum fuit unquam celebratum in memoriam facti, vel status, sub quo persona, quam cultu prosequitur, non fuerit sancta: ideoquæ non ad-

misit festum Conceptionis B. Ioannis Baptista, quod est in Kalendario Græcorum, die 23. Sept. vt optimè obseruat Egid. de Præsent. ubi suprà, qui etiā lib. 3. q. 6. artic. 1. §. 7. num. 37. & seqq. cum Cordub. in Quæstionar. lib. 1. q. 44. pag. 361. colum. 1. Suario to. 2. in 3. p. sect. 5. & alijs adeò certum iudicat ex Sixti IV. Constitutionibus, & officio ab ipso instituto celebrari ab Ecclesia Conceptionem B. Virginis, quia fuerit Immaculata, vt oppositum errorem appelleat num. 38. quem festi sensim apertissimè deduximus ex officio Romano Art. 2. n. 131. & 132. colum. 119. nec potest aliam explicationem admittere nomen Conceptionis Sanctæ ab Ecclesia præscriptum, eò vel maximè, quod eodem modo tribuatur Nativitati, quam non appellari sanctam ob solam destinationem ad munus Matri Dei, sed propter gratiam habitualem apud omnes Catholicos indubitata, & firmissimè creditur.

135 HINC constat ex diametro opponi doctrinæ D. Thoma solutionem, quam aduersarij ex ipso haustam persundere volebant. Interpretationem verò de cultu Conceptionis in ratione sanctificationis, vt contrariam declarationi Ecclesiæ reiecamus suprà hoc Tract. n. 21. & 22. nec eam à D. Thoma probandam fuisse, si suo tempore Ecclesia Romana festum Conceptionis celebrasset, fatetur R. P. Joan. à S. Tho. in Regeslo citatus colum. 505. quod magis miramur solutionē D. Thomæ, & sibi ipsi manifestè aduersantem, vt probabilem postea proposuisse colum. 508.

136 DE festiuitatum institutione non iuxta opiniones, quæ falli possunt, cum aduersarijs conuenimus, & difficultati, quam ex hoc principio contra verum sensum festi Conceptionis eliciunt, abundè in superioribus satisfecimus. Quin & sèpissimè ostendimus frustra obiectum primarium cultus à populorū pietate separari, cum nihil aliud populi piè credant, nisi quod ab Ecclesia colisciunt, & ex Ecclesiastico cultu in opinionis piæ veritate confirmantur. Vide

Art.

*Idem ob-
iectū cul-
tus, &
pietatis
fidelitatis
festi Cō-
ceptionis.*

*Art. 2. colum. 64. n. 17. cum antecedenti-
bus, & consequentibus, & colum. 175. nu.
191. Sed prætermittenda non est ingēs
aduersariorum confidentia, qui populo-
rum pietatem, quam contra se citant,
adèo non reuereantur, vt ei cultum Im-*

*maculatæ Conceptionis extorquere con-
tetur; cum S. Augustinus Art. 2. num. 189.
colum. 174. citatus affirmare non dubi-
tauerit, se consensu populorum, &
gentium, in Ecclesia Catholica tene-
ri.*

Libellus num. 25. colum. 17.

*Quare necessariò dicendum est, sanctitatem Conceptionis B. Virgi-
nis, quæ colitur in Ecclesia Catholica, & iuxta sensum Ecclesia
Catholica non esse illam, quam ali qui in primo instanti ponunt,
nec illam, quæ ab alijs ponitur in secundo instanti: quia utrum-
que dubium, & opinabile est, & à parte rei aliter se habere po-
test, sed est illa sanctitas pro instanti illo quo vere fuit sancta.*

D I S C V S S I O.

*Pie op. 137. S*i quoties aduersarij eadem
nionis repetunt, de integro refeliendi
ab aucto sunt, redit nobis labor actus in orbem,
ritate, cui nunquam exhausti satis est. *Quare*
& ratio ad num. 16 & huius Tract. & Artic. 2.
ne robur à num. 210. colum. 174. Letorem re-
mittimus. *Quā* verò pulchrè simulata
in referendis opinionibus securitas!
aliqui ponunt, ab alijs ponitur. Non si
ars ipsa velit, aliquid mollius, aut expo-
litius perfidere possit; quasi nesciant,
qui hæc scripsere, ab altera patte stare
Sunamos Pontifices, Ecclesiam, &
orbem vniuersum: ab altera paucos in
angulo latitantes, & Apostolicae Sedis
imperio silere iussos. *Quod* in Concep-
tione naturali propriè dicta, idest, fecitus
animatione duo instantia inueniunt,
paradoxum est dicto num. refutatum:
at cum secundum instans immediatè
primo succedere non posset. (nec enim
eos à Lyceo ad porticum transisse cre-
dimus,) necessariò fit, si B. Virgo in pri-

mo instanti sanctitatem non habuit,
per aliquod tēpus peccato subiacuisse.
Scimus. quo tendant arguta hæc, vel si
malunt ipsi, subtilit. Nimurum, vulgus
ista reconditiota non capit, nec popu-
lorum pietas, (qua sola nos confidere
iastant,) de vnius instantis sanctitate
solicita est. Sed eam, quæ in Matrem
Dei præparabatur, per aliquod tempus
mancipium diaboli fuisse, ira filiam,
Deo exosam, & secundum præsentem
iustitiam ad pœnam æternam damna-
tam, vera erga Christum Dominum,
& Sanctissimam eius Genitricem pie-
tas reputat indignissimum: hoc omnes
quantumuis tudes percipiunt, & intel-
ligunt: pro hac ignominia à Matre Dei
auferenda, Sacra Scriptura, Sanctis
Patribus, Sede Apostolica, coetu fide-
lium, cælo denique, & terra
plaudentibus, totis viribus
laboramus.

(.)

Li-

Libellus num. 26. colum. 17.

*Ex his corruit argumentum à verbis responsorij desumptum, qui-
cunque celebrant tuam Sanctam Conceptionem, facta vi,
quod idem sū sanctum, & immaculatum, ut inferatur, Eccle-
siam celebrare Conceptionem Immaculatam, quia celebrat San-
ctam. Vox sancta in sensu ab Ecclesia intento, tam primū, quam
secundum instans complectitur, sive ut abstrahit à primo, vel
à secundo, & cùm sit terminus positius, sufficit, ut in altero
instanti verificetur; vox autem Immaculata exprimit sancti-
tatem per negativa, hoc est, per negationem cuiuscunque macu-
lae: ideo videtur excludere maculam pro quocunque instanti,
& per consequens minus apte, & minus propriè ad utrumque
instans referri potest.*

DISCUSSIO.

*De voci 138 H*ÆC nimis puerilia sunt, &
bus, San num. 17. in transcursu pro-
cta, & fligata. Sed eò tandem rem adduetam cū
Imma. Nazianzeno orat. in laudem Athanasij
culata. dolemus, ut periculum effet, ne Orbis ter-
rarum fines cum syllabis à se inuicem di-
straberentur, & abrumperentur. Si San-
ctum, & Immaculatum idem significant,
quamvis diuerso modo, qua ratione
potest hæc diuersitas instantia variare,
cum utrumque enuntietur de uno indi-
uisibili Conceptionis instanti? Quid ad

hoc refert, per posituanè, vel per nega-
tiua sanctitas exprimatur? Aliud esset, si
de epitheto *Immaculata* tribuendo B.
Virgini ageretur: tunc enim maiorem
proculdubio vim habet vox *Immacula-*
ta, quam vox *Sancta*; ceterum hoc, et si
(ut putamus) non libentissime nobis
concedunt aduersarij, nec miraremur
eos utrique loquutioni repugnare, si
possent, cùm in alterutra agnoscere te-
neantur Conceptionem *Immaculatam*. De
quo, Art. 2. colum. 147. à num. 161.

Libellus num. 27. colum. 17.

*Sed etiam si idem esset sanctum, & immaculatum, non sequitur,
per hoc instans Conceptio dicitur sancta, ergo dici potest *Imma-*
culata. Ratio est, quia vox *sancta* neutri opinioni est alligata,
& verè conuenit Conceptioni *Virginis* pro eo instanti, quo fuit
sancta. Vox autem *Immaculata* est alterius opinionis protesta-
tiua: quod probatur ad satietatem ex ipsa aduersariorum scrip-
tura, & ex eorum supplici libello, ubi clarissime per *Immacu-*
latam Conceptionem, sententiam, quam ipsi tuentur, intelligunt,*

&

*E*cclius definitionem hinc artibus saltem indirecte extorquere contendunt. Itaque vox *Immaculata*, cuius usum petunt, non se habet indifferenter ad utrumque instans, sicut vox sancta: id est antea controversia definitionem ab illa voce abstinentem, vel certe non est positiva Ecclesia probatione promenda.

DISCUSSION.

Prote- 139 **N**EC vocem Sancta, nec vo-
statio, cem *Immaculata*, esse indif-
& firmi- ferentem ad utrumque instans, sed utrā-
tastenē- quispiam opinionem exprimi, ac prete-
tiumpiā stari, num. 18. probauimus. Nec, dum
opinio- nomen *Conceptionis* retineatur, quod
nem. aduersarij magis ex officio diuino su-
blatum vellent, quam nomen *Immacu-*
late, vlla potest indifferentia ad plura
instantia propter epitheta excogitari. In
magnō vero flagitio deprehensi sumus,
qui per *Immaculatam Conceptionem*, sen-
tentiam, quam tuemur, intelligere cla-
rissimè conuincamur; clarius, quam
aduersarij vellent, hoc crimen fatemur:
nec aliam fuisse unquam praedicti tituli
significationem, tam apud pīx opinionis
propugnatores, quam apud eius im-
pugnatores, Art. 1. prolixissimè & sine
modo ostendimus. Quod si tam illustris
veritatis probationes aduersarij satie-
tatem ingetunt, & stomachum mouēt;
cur hanc molestiam a se non depellunt,
cum facillimè possint? cur cōtentiones
non vitant? cur saltem eas moderate
non exercent? nobis enim ex eorum
præscripto-res agenda est, & omnia ne-
gātibus, omnia obtrudenda. *Immaculatā*
Conceptionem inuocare, quam defendere
malemus; eius tamen qualiscunque tra-
etatio adeò nos fastidio non afficit, vt
audiorem semper orexim exciret. B.
enim Virgini illa verba ex Eccli. 24.
adaptat Ecclesia: *Qui edunt me, adhuc
esurient. & qui bibunt me, adhuc fitient.*

Pia op- 140 D E opinionis pīx defini-
nō est tione extorquenda nunquam cogitau-
de Fide. mus: vide num. 123. Sed quod in nos
iacitur, libenter condonamus; videant
aduersarij, quam reuerenter de Sede
Apostolica loquantur, quae definitionē
petentes, pietatis ergo verbis amplissi-

mis collaudauit, Art. 2. col. 193. n. 208.

141 **C**ONSILIVM, sive potius
oraculum, quod cum supplices agere
debent, magna auctoritate fundunt:
*V*ox *Im-*
tuli Im-
macula
tæ à de-
finitione
non pen-
det.
*A*ntea controversia definitionem ordinavim,
& positivè approbatum est ab Ecclesia
officium proprium *Immaculatæ Conep-*
tionis, col. 46. 138. & 172. Reges.
Antea controversia definitionem instituta,
& positivè approbata est ab Ec-
clesia emissio votorum essentialiū Re-
ligionis ob amorem, & seruitiem *Im-*
maculatæ Cōceptionis, ibid. col. 129. An-
tē cōtouersia definitionē Breuiarium
Immaculatæ Conceptionis positivè appro-
batū, & cōfirmatū est à quatuor Summis
Pontificibus, ibid col. 142. Antea cōtro-
uersia definitionē indulgētiæ concessæ
sunt, tūm alias, tūm à Paulo ob recita-
tionē Antiphone, *Hac est virga, in qua nec
nodus originalis, &c. & Orationis, Deus,*
qui per Immaculatā Virginis Conceptionē,
&c. ibid. col. 175. Positivæ hæ sunt ap-
probationes Ecclesiæ, & plures aliæ,
quas omittimus, vocis *Immaculata*, à
qua isti censores iudicant abstinentum,
donec controversia definitur, nec vo-
lunt ratum esse, quod Summi Pontifi-
ces controversiam non esse definitam
simil declarantes, mature decreuerunt.
Itaque venenum latet in illis verbis,
vox *Immaculata*, cuius usum petunt; quasi
scilicet nouum aliquid petamus, & non
sumus in legitima possessione, Aposto-
licorūq; Decretorū obseruationē tuea-
mur, iuxta dicta, & probata Art. 3.

Libellus num. 28. colum. 17.

Indulgentiarum concessiones obijciunt, non secūs ac si illæ controværsiam dirimerent; argumentum decantatum: cui occurrit Guilielmus Estius Doctor Duacensis dicens, indulgentias non esse concessas opinioni, sed pietati.

DISCUSSIO.

Argu-
mentum
ab indul-
gentijs.

142 INDULGENTIARVM concessiones non secūs aduersarij abijciunt, ac si nihil omnino probarent; & tamen argumentum decantatum, misera, & deplorata solutione ostendunt esse efficacissimum. Quid enim minus Theologicum illa futili distinctione, indulgentias non esse concessas opinioni, sed pietati? An nesciunt sententiam de *Immaculata Conceptione* piam opinionem vocari? opinionem quidē, quia est assensus intellectus infra Fidem diuinam, (in hoc enim tantum sensu opinio dicitur, nō propter formidinem adiunctam, ex Artic. 2. colum. 195. num. 212.) piam verò, quia imperatur à pio affectu voluntatis. Cùm ergo indulgentiæ concessæ sint actibus formalissimè protestantibus Praeseruationem B. Virginis, certum est, concessas fuisse opinioni, & pietati simul, siue pia opiniōni, aut *Immaculatam Conceptionem* piē credentibus, & colentibus, vt eruditè Suarez dixit eod. Artic. colum. 160. num. 174. relatus, vbi hunc indulgentiarum sensum, à n. 171. stabiliuimus. Ægerri-mè aduersarij semper tulerunt opinionē de *Immaculata Virginis Conceptione* preclaro Piæ titulo insigniri, cuius loquutionis antiquitas constat ex D. Bonauen. in 3. dist. 3. artic. 1. q. 1. ad 4. & Concil. Basileensi colum. 21. Regesti, & approba-tio Sedis Apostolice ex Constitut. Cùm præexcelsa, col. 47. Hinc Bandeli horridi clamores: Positio, quæ dicit, B. Virginem non contraxisse peccatum originale, non est pia, sed impia, cap. 35. & 38. solenn. disp. parte 1. & Caietani: Sententia docens, Vir-

ginem sine originali peccato conceptam, continet pietatem, non veram, sed existima-tam: habet pietatem, sed non secundum scientiam, supra Art. 2. col. 198. n. 214. Libellorum auctores pietatem nobis concedunt, sed ab opinione separatam, contra indulgentiarum tenorem, ex-pressè concealarum actibus pia opinio-nis protestatiuis, vt dictum est.

143 QVID ex hoc argumento ab *Eius effi-cacia*. indulgentiarum concessione sumpto efficere velimus, aduersarij ultra modū extollunt, vt ultra modum etiam deprimit: non secus, (inquit,) ac si controværsiam dirimerent. Vtram controværsiam duæ enim sunt, alia de Praeserua-tione B. Virginis, alia de usu legitimo tituli *Immaculata*. Priorem intelligere videntur; de illa enim numero antece-denti dixerant, non esse definitam; nunc verò nobis, vt aliás tribuunt per con-cessionem indulgentiarum facere piam opinionem de Fide. Obliti sunt, aut dissimulant, hanc imperitiam, nostram nō esse, vt ex indulgentijs certitudinem Fidei diuinæ colligamus; sed eorum, qui tempore Pauli V. & Hispаниè le-gationis, numismata Virginis imagine, & epigraphæ sine peccato originali sculp-ta, idèo prohibenda censuerunt, quia indulgentiæ à Sanctissimo absolutè concessæ, illis applicari possent, vnde articulus Praeseruationis definitus euaderet. Hos solidè confutat nostri *Vwa-ding* in *Histor. eiusdem legat. sect. 3. tract. 3. pag. 199. à num. 7. Magnum veritatis indicium est, quod mediae viæ insistens ab utroque latere extremis opinioni-bus*

bus impetratur, quas æquè declinat, & ab impugnatoribus secura tritum iter non deserit. Hinc propter indulgentias definitio timetur, illinc eas ipsas indulgentias opinioni non cōcedi clamatur: quod se vertent *Immaculatæ Conceptionis* assertores? an dum in alteros impetu feruntur, alteris nudum latus præbebunt? cautiōtes sunt; flatariam pugna instint, & clypeo Apostolice auctoritatis vni- diquè protecti iuncta tela excipiunt, piām opinionem ex concessione indulgentiarum non definitam, sed evidenter oppositæ prælatam, & vt veram ab Ecclesia receptam constantissimè susti- nentes.

Probat 144 Si ergo aduersarij de poste-
titulum riori controuersia loquuntur, fatēmur
Imma- per indulgentias dirimi; ex vi enim con-
cept. cessionis etiam approbatum positiue, &
stabilitur firmissime vīus tituli *Imma-
culatæ Conceptionis*, cum indulgentiae ex-
pressè concedantur à Sede Apostolica
coletibus B. Virginem, & eius à peccato
originali Preservationi sub pre-
dicto titulo, & verbis: quod sine appro-
batione opinionis piæ, vt veræ fieri non
potest, nam pietas fidelium hanc assen-
sum imperat omni formidine seclusa, &
quatenus imperas à Summis Pontifici-
bus laudabilis, & remuneratione dignis-
sima iudicatur. Dicit fortasse aliquis,
volūtatis actum perfecte honestum esse
posse, quamvis iudicio falso ex ignorā-
tia inculpabili orto nitatur, vt accessum
Iacobi Patriarchæ ad Liam, *Genes.* 29.
Sed hoc ad rem nō est: Pontifícia enim
approbatio, & pietatem, & iudicium
comprehendit, cùm indulgentiae ipsi
opinioni concedantur, vt probadimus,
nec cōcessæ fuerint, nisi post maturam,
& exactissimam controuersiæ discus-
sionem, ex dictis *Artic.* 2. *num.* 165. *col.*
171.

De Gu- lielmo Eſto. 145 HÆC ad occurrentum ad-
uersariorum solutioni, & sufficiunt, &
superabundant. Sed quia scribeatibus
apologiam id negotij datur, vt nihil sine
responsione prætereant, addamus ali-
quid de *Guilielmo Eſto Doctore Duacensi*,
cui aduersarij solutionem suam acceptā

ferunt, nec tamen eum usquequa que
fideliter citant; ille enim ita scripsit in
3. dist. 3. §. 3. colum. 12. Porro indulgentiae
non opinioni, sed deuotæ illius festi cele-
brationi concessæ sunt; quasi scilicet Six-
tus IV. aliam festi deuotam celebratio-
nem indulgentijs dorset, quam cultum
Immaculatæ Conceptionis, aut Cœciliū
Tridentinū, & pro tempore succedē-
tes Pontifices aliud cōfirmauerint. Sed
de hoc nimis multa iam diximus. At
Esti, distinctio tametsi falla, inter opini-
onem, & festi celebrationem versa-
batur; nostri autem aduersarij in ipso
festo obiectum cultus à populorum pietate
discernunt, *suprā num.* 24. Cur ergo, vt
Esti contra nos proferant, pro festi
celebratione, pietatem substituant? Nam
ex verbis Esti tota festi celebratio sub
Conceptionis homine, (scripsit quippe
superiori saeculo, sanctificationis festo
nondum antiquo,) nostra esse videtur;
quam aduersarij violenta interpretatio-
ne utriusque sententiæ communem fac-
ciunt. Sed quid Esti senserit, non tati
est. nec famæ hominis eruditus, qui scho-
las Theologicas, & Sacras Litteras cū
laude tractauit, aliquid volumus detra-
ctum; quia tamen aduersarij *infra num.*
41. votorum ponderationem minan-
tur, & unam Esti suo iure toti Aca-
demiae Duacensi præponent, exceptio-
nes illi perspicuas opponimus, quibus in
causa *Immaculatæ Conceptionis*, nō modò
suffragium ferre, sed & idoneum testi-
monium dicere prohibeatur. Adeò ma-
nifestè in iudicando de utraque opinio-
ne modum excessit. Primo, opinionem
piæ contrariam censet magis probabilem
ex Constitutione Pij V. textum Ponti-
ficium aperte detorquens, vt expendi-
mus *suprā hoc Tract. n. 49.* Vide *Art. 2.*
num. 214. col. 197. Secundo, auctori-
tatē D. Augustini nolentis admittere
villam questionem de B. Virgine, cùm
de peccatis agitur, interrogando effert
contra receptam lectionem, & totam
eius vim eneruare conatur. Tertio, ab
opinione pia ipsam pietatem auferre nō
obscure satagit, vt attenus lector intel-
liget ex locis S. Bernardi, & S. Bonauē-
turæ

turæ ab eo citatis, quos de consuetudine à Romana Ecclesia non approbata loquutos, aduersus ipsam Ecclesiam inuitos, & reluctantes trahit. Quartò differtis verbis affirmat, exceptionem B. Virginis à peccato originali, nec Scriptura, nec traditioni antiquæ satis consenteam inueniri: vide Art. 2. colum. 181. & 194. Quintò, quasi Concilij Tridetini censorem ageret, ait, in Synodo

Florentina comprehensam fuisse B. Virginem sub generali regula peccati originalis, legatur idem Artic. num. 28. col. 69. Egregium prorsus patronum inuenierunt aduersarij contra argumentum indulgentiarum; sibi habeant in causæ suæ detrimentum, quæ nulla ratione potest manifestius traduci, quam si defensionibus à modestia, & pietate alienis indigere credatur.

Libellus num. 29. colum. 17.

Nouimus equidem in huiusmodi concessionibus, titulos Ecclesiæ, confraternitatum, &c. supponi, non diligenter exquiri. Siquis colligeret, & in argumentum redigeret indulgentias obtentas titulo epistole à Messanensis B. Virginis Marie adscriptæ, iam non esset inter apocrypha rejicienda, si hac auctoritas urgeret.

DISCUSSION.

Nostra-
rū indul-
gentiarū
tenor ex
peditur. 146 VID hoc ad nostrum argu-
mentum? An cùm de indul-
gentijs agimus, titulos Ecclesiæ, aut
confraternitatum in medium adduci-
mus? Legatur quartum fundamentum
Articuli Secundi, à colum. 157. & in-
strumenta ex Regesto ibidem allegata,
nullum de Ecclesijs, vel confraternita-
tibus verbum inuenietur; peculiarem
enim probationem conficiunt non mi-
nus concludentem, de qua vide Art. 3.
num. 14. & 16. colum. 212. Sed locus
Theologicus ab indulgentiarum con-
cessione aliter, vt res ipsa exigit, à no-
bis expenditur: nec enim in eo vim fa-
cimus, quod Ecclesijs, aut confraterni-
tibus *Immaculatae Conceptionis* indul-
gentiæ concedantur, sed in eo, quod ad
earum effectum obtainendum designē-
tur à Summis Pontificibus actus ex-
pressè protestatiui piæ opinionis, nec
quomodo cumquè, sed re maturè ex-
aminata, partibus auditis, negotio acer-
rimè omnibus modis discusso, & sen-
tentia pro Præseruatione B. Virginis,
nō quidem definitiua, sed approbativa

solemniter pronuntiata. Id, quod ex d.
Art. 2. num. 3. colum. 55. & num. 175.
colum. 161. manifestissimum est. Quid
ergo ad rem facit, si aduersarij, qui om-
nia sciunt, noverint in huiusmodi conces-
sionibus, titulos Ecclesiæ, confraternita-
tum, &c. supponi, non diligenter exquiri?
hoc illis concedimus quoad argumentum
indulgentiarum; (quamvis re vera titu-
lus *Immaculatae Conceptionis Apostolicæ*
Sedis auctoritate, & Ecclesijs, & con-
fraternitatibus attributus sit;) at auctus,
quibus indulgentiæ signatè concedun-
tur, quis dicere audebit à Summis Pō-
tificibus non inquiri diligentissimè;
alias non veram, sed existimatam pie-
tatem fidelibus in materia Religionis
traderent amplectendam. Audebunt
dubitare cum Bandelo parte 2. solemn.
disput. ratione 21. aduersarij, an Sixtus
IV. viderit *Immaculatae Conceptionis* of-
ficium, quod à se emanatum, & ab Ec-
clesia Romana ordinatum ipse expres-
sis verbis affirmat? colum. 47. & 109.
Regest. Illi igitur officio, quod non
supponebat, sed instituebat, & ordina-
bat,

bat, indulgentias impartitus est, cuius exemplum reliqui Pontifices in Reges, à col. 599 numerati, ut in festi celebratione, sic in concessione indulgentiarū sequuti sunt: nec minorem eis iniuriam irrogaret, qui diceret, non inquisisse diligenter de operibus, quorum intentu indulgentias concessere, quām si aliēret, non curasse de inquirēda sanctitate, cuius cūtui specialem solemnitatem dedicabant.

Indulgētiae facētiā Messenfis.

147 OPPONVNT aduersarij, omoīo præter rem, instantiam de indulgentijs concessis à Sede Apostolica titulo Epistolæ B. Virginis ad Messenenses; cui æquiuocatiōni, (nec enim obiectio, aut argumentum dici potest,) vt occurramus, id principio protestamur, nos de illa Epistola iudicium non ferre, nec enim spectat ad nostram causam disquirere, authenticanè sit, an apocrypha; hoc tōlūm afferimus, ex tenore concessionis indulgentiarum nullam proſsus obtinuisse approbationem, & argumentum hic à paritate nullum esse: quod vt oculis patet, exemplum litterarum Apostolicarum subjecimus acceptum ex Notitijs Ecclesiast. Siciliens. D. Rochi Pirri Abbatis Netini, Panormi excussis an. 1630. pag. 379.

Diploma Sacello B. Mariæ de Litterio concessum.

Concessio Pauli 5.

148 **P**AVLVS PAPA V. Vniverſis Christi fidelibus præsentes litteras inspecturis salutem, & Apostolicam benedictionem. Ad augendam fidelium religionem, & animarum salutem, celestibus Ecclesiæ theſauris pia charitate intenti, omnibus utriusque sexus Christi fidelibus pœnitentibus, & confessis, ac sacra communione re-

fectis, qui Ecclesiam Metropolitanam Messanensem, & in ea suam capellam B. Mariæ de Litterio nuncupatam, in tertia die mensis Iunij, à primis vesperris usque ad occasum solis diei huiusmodi, singulis annis deuotè visitauerint, & ibi pro Christianorum Principum cōcordia, hæresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium suorum peccatorum indulgentiam, & remissiōnem misericorditer in Domino concedimus. Ijs vero, qui in singulis festis B. Maria Virginis dictam Ecclesiam, & capellam pie visitauerint, & vt preferuntur, orauerint quo die prefatorū egerint, centum dies: ac ijs, qui Litanij eiusdem B. Mariae in dicta capella singulis sabbathi diebus recitandis, seu decantandis deuotè interfuerint, & vt preferuntur, orauerint, quo die id egerint, centum dies de iniunctis, seu alias quomodolibet debitib[us] pœnitentijs, in forma Ecclesiæ consuetar relaxamus, præsentibus ad septennum tantum valutris, &c. Datum Roma apud S. Mariam sub annulo piscatoris, die 15. Ianuarij, 1616. Pontificatus nostri anno 11. Præsentata Panormi 29. Februarij, 1616.

Cōcessio
Vrbani
8.

149 HVIC concessionis consi-
milis est alia Urbani VIII. 17. Maij,
20. 1626. expedita, & ab eodem aucto-
re memorata pag. 381.

Latum
discrimē
inter
bas, &
nostras
concessio
nes.

150 EX p̄fato ergo tenore cō-
stat apertissimè, indulgentias Sacelli
Messianensis non esse concessas creden-
tibus, aut affirmantibus illam Epistolā
à B. Maria Virgine scriptam, sicut con-
cessas probauimus afferentibus, & co-
lentibus Immaculatam Cōceptionem. Sup-
ponit itaq̄e Pontifex esse sacellum, seu
capellam B. Mariæ de Litterio nuncupat-
am, nec de huius tituli veritate aliquid
statuit, aut determinat, sed simplici re-
citatione transigit: quæ quidem cōsen-
da est per honorifica, vel saltem nullum
honorem diminuens, nec auferens; quia
tamen, qui recitat, nihil ex mente pro-
pria dicit, frustra hinc iudicium Sedis
Apostolice de p̄dictæ Epistolæ au-
toritate venabimur. Quod optimè ci-
tatus Abbas intelligens, in operis indi-
ce hanc clausulam apposuit: *Indulgentia
Sacello B. Mariæ concessa Epistolam non sa-
crant: & ad paginas supr̄a relatas lectorē
remittit.* Conferantur modò ex altera
parte concessiones Immaculatæ Concep-
tionis cultoribus factæ. Omnipotētis Dei,
ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum
eius auctoritate confisi, auctoritate Aposto-
lica, bas in perpetuum valitura Constitutio-
ne statuimus, & ordinamus, quod omnes,
& singuli Christi fideles utriusque sexus,

qui Missam, & officium Conceptionis eius-
dem Virginis glorijsæ iuxta piam, deuotam,
& laudabilem ordinationem dilecti filij ma-
gistris Leonardi de Nogarolis Clerici Veronē-
sis Notarij nostri, & quæ desuper à nobis
emanauit, Missæ, & officijs huiusmodi insti-
tutionem in die festiuitatis Conceptionis
eiusdem Virginis Marie, & per octauas eius
deuotè celebrauerint, & dixerint, aut illis
horis canonicas interfuerint, quoties id fe-
cerint, eandem prorsus indulgentiam, & pec-
catorum remissionem exinde consequantur,
quam iuxta fælicis recordationis Urbani
IV. in Concilio Viennensi approbatas, &
Martini V & aliorum Romanorum Ponti-
ficium p̄decessorum nostrorum Constitutio-
nes consequuntur illi, qui Missam, & offi-
cium, & horas canonicas in festo Corporis
Christi, &c. colum. 47. Regeſti. Vide
Artic. 2. colum. 126. num. 139. & alias
concessiones locis indicatis: quæ si vt
par est, expendantur, eam maiestatem
Apostolice approbationis, eum diuinæ
auctoritatis fulgore in oculis obiciunt,
vt etiam defendere pudeat, quæ vel
summa veneratione non satis pro dig-
nitate honorantur. Erit nunc quoque,
qui dicere audeat, Ecclesiam non dili-
genter exquisisse, quod tam superuenie-
rabiliter colendum decernit? Nobis ne-
dum dubitatio, sed ipsa defensio indig-
na Sedis Apostolice celitudine vide-
tur, è cuius non modò manifestis De-
cretis, sed etiam natib⁹ pendemus.

Libellus num. 30. colum. 19.

*Imò, quod proprius ad rem nostram accedit, dum actus aduersus
titulum Stellarij Immaculata Conceptionis Apostolica Sedes
dignis de causis insurgit, confraternitates delet, & publicum
eius exercitium pœnaliter prohibet, innumera extorquentur
indulgentia; ergo Stellarij confraternitates auctoritate Ecclesia
firmantur simul, & abrogantur? hec magis urgunt, ubi de ex-
pressè vetitis agitur. In cōtrouersia de Cōceptione Ecclesia Ma-
ter piam fouet intentionem utriusque partis opinantium sine
präjudicio veritatis: & non intellectum assensus, sed voluntatis
pios motus spiritualibus fauoribus prosequitur.*

DIS-

DISCUSSION.

De Stellario B. Virginis. 151 NOVA res, & tanta verborū mole digna, inter duas confraternitates dissidium ortum esse, & superiorum auctoritate compōsum. Habent aduersarij praeclatum campū, & latè patentem, vbi declamantes terū potiantur, & affectus vehementiores tentent. Sunt enim illa penè tragica: Apostolica Sedes insurget, delet, probibet, exorquentur indugentiae. Colligant se, & vicissim lenissimè audiant: indicio suo perit sorex. Si Sedes Apostolica aduersus titulum Stellarij Immaculatæ Conceptionis insurgeret, nullas indulgentias concederet, quas extortas dici intet. Conuictia numerandum est. Nihil ergo à re nostra temotius recedit, nec minus virget: firmantur enim ab Ecclesia opera pietatis; abrogantur verò (ne cum aduersarijs de vocibus contendamus.) qua emulationes, & tumultus alicet possent. Stellarium ipsum quomodò Sedi Apostolicae displiceret? An quia B. Virginem corona stellarum duodecim insignitam, Apocal. i. 2. totidem Angelicis Salutationibus inuocat? An quia cuilibet eorum quaternario vnam orationem Dominicam præmittit, pro eximiis Virginis privilegijs, quibus ab Æterno Patre, vt Filia, à Filio, vt Mater, à Spiritu Sancto, vt Sponsa decorata est, gratias agens? Quæ pulchrior distributio?

Fœminei tu sola chori pulcherrima Virgo.
Vna Dei pariter Filia, Sponsa, Parent.

An quia oratione Immaculatæ Conceptionis ex officio diuinio accepta parua hæc corona absoluuntur, vnde, & inditū Stellario nomen? Hoc nimur aduersarij sangebar, hoc compulit, vt sacer-timis Sanctissimi Rosarij armis contra Stellarium abueretur, cùm Rosarium ipsum Immaculatæ Conceptionis defensoribus corde sit charius, & præcipuis rosarum balsamo suauiorum propagatoribus utraque manu plaudant. Valeant igitur hæc contentiosa, quæ nihil ad causam conducent, & coniunctis animis Beatissimam Virginem nouis subinde modis omnes certatim honoremus.

152 SED antequam ab hac clausula discedamus, annotare oportet unā, & alteram propositionem, quam non admittimus, ne silentium pro consensu quis interpretetur. Itaque illa verba: Ecclesia piam intentionem utriusque partis opinantium, nulla probatione, aut saltem conjectura nisi constanter affirmamus: nam Ecclesia aliam quidē partem opinantium manifestè souet, aliam verò tantum tolerat quoad internum assensum, & priuata inter quosdam opinantes colloquia. Qnod autem sequitur: Ecclesiam voluntatis pios motus, non assensum fauoribus presequei, supradicatum. 142. impugnatum est: & constat assensu fauere, dum pio motui assensum imperanti aperite sine dubio facuet.

Quomo-dò se ge-rat Ec-clesia cr-aga utrā-que opi-nionem.

Libellus num. 31. colum. 19.

Subditur approbatio voti quarundam Monialium sub titulo Immaculatæ Conceptionis; sed idem respondemus, approbationem, scilicet, ad votuentium pietatem referri, non ad titulum, quem Pontificum diplomata continent recitatione tantum, non vero dispositiue: nec inconuenit approbari Religionem particularem, qua erga piam, & probabilem opinionem deuotionem gerat;

non

non enim aliquod falsum approbatur, dum pius modus viuen-
di, non modus opinandi, comprobatur.

DISCUSSIO.

*Argumē
tum ab
institu-
tione Re-
ligionū
grauiſſi-
mum.*

153 **N**IMIS contemptim de re grauissima agunt libelli au-
tores, cùm vel hoc vnicum fundamē-
tum ad defendendum titulum *Immacu-
latæ Conceptionis* tanti sit roboris, vt qui
illud impugnare velit, solidissima
Theologiae principia cuertat. Expen-
dantur à veritatis amatoribus ex nostro
Secundo Articulo à nu. 140. colum. 127.
& colum. 132. à num. 147. & iudicent
docti, an Sedes Apostolica instituens
Religionem Monialium *Conceptionis*,
piam opinionem non solum ex-
pressa, sed insigni approbatione com-

municerit: & an titulus *Immaculatæ Concep-
tionis* recitativè, vel dispositiū in
Pontificum diplomatis contineatur.
Verba enim aduersariorum, nec incon-
uenit, &c. ad possibilitatem respiciunt,
quæ, vt in Scholis dicere solemus, est
res ampliæ; examinetur, quid Summi
Pontifices de facto instituerint, & ap-
probauerint: clarissimè apparebit in-
stitutionem Religionis Monialium ab
Innoc. VIII. & Julio II. factam sub-
stantialiter approbationem tituli *Im-
maculatæ Conceptionis* includere.

Libellus num. 32. colum. 19.

*Magna vis fit in eo, quod Summi Pontifices quomodo cunque
aliorum, vel pietati, vel opinioni obsecundantes, titulum Im-
maculatæ Conceptionis in suis Bullis admiserunt, quamvis re-
citativè, non tamen illi definitiū adhærendo: quare ergo titulum
eundem non admittet Summus Pontifex Innocentius X. nihil
tamen definiendo, Et ita opinantium pietatem tantummodo
piè fouendo? qua totius obiectionis summa videtur.*

DISCUSSIO.

*Appro-
bationes*

154 **Q**VID QVID aduersarij ex-
libellis supplicibus defen-
sorum tituli *Immaculatæ Conceptionis*
licet solè recitant, nobis pro non dīcō, vel non
recitato habetur: nec enim, quod non
legimus, defendere, aut impugnare pos-
sumus, nec quod nostra causa obest,
propter aduersariorum testimonium,
vt verum recipere. An ergo totius hu-
ijs obiectionis summa ad recitancē
tituli *Immaculatæ Conceptionis* in Bullis
Pontificijs recitē, & integra fide redi-
gatur, examinabunt, qui tunc causam
egerunt; nos vero magnam vim in co-

facimus, quod Summi Pontifices non
quomodo cunque, sed approbativè, &
dispositiū titulum *Immaculatæ Concep-
tionis* toti Ecclesiæ tradiderunt in cultu
diuino, erectione Religionum, conces-
sione indulgentiarum, approbatione
Reuelationum, & Miraculorum, alijs-
quæ summa auctoritatis actibus. Hac
est nostræ defensionis summa Artic. 2.
& 3. his titulis stabilitur legitima no-
stra possessio. Vide etiam dicta su-
pra hos Tract. ad num. 3.

libelli prioris,
initio.

Libellus num. 33. colum. 19.

Sed & nos interrogando obiectiones soluemos. Antiquiora repetentes, nouem enumeramus Romanos Pontifices qui nec recitatione, nec dubitanter, sed assertive, & clare doceant, Beatissimam Virginem in originali peccato fuisse conceptam.

DISCUSSIO.

Nous locus ab auctori- tate. 155 **I**O triumphe ! Euge strenui vestrae causae propugnatores, in cuius conspectu, vel iura ipsa conticescant ! Non modò interrogando obiectiones soluistis; (id enim per facile,) sed & rem factam habetis, si vel unum Romanum Pontificem profertis, qui assertive doceat, Beatis. Virginem in originali peccato fuisse conceptam. Iam vos audiē audituri expectamus, cauete, ne

spem nostram frustremini, & priuatum hominum scripta pro Apostolicis Sanctionibus noua argumentandi ratione obtutatis Recoluntur, quæ diximus Art. 2 num. 197. colum. 182. Hac lege, & conditione, ad trientem numeri Pontificum ab aduersarijs destituti, quem solum appendunt, inspiendum accedamus.

Libellus eod. num. 33. colum. 19.

Damus pro nunc Innocentij Secundi verba. Eua siquidem sine culpa producta, sed filios produxit in culpa; Virgo autem gloriofa, fuit quidem in culpa producta, sed Filium sine culpa prodixit. Innocentij III. Spiritus Sanctus prius in Virgine venerat, quando in utero matris animam eius ab originali peccato mundauit. Innocentij V. Beata Virgo fuit in utero matris sanctificata, non ante animationem, quia tunc gratia & capax non erat, nec in ipsa animatione, quia tunc originale peccatum non contraxisset, & sic non eguisset uniuersali Christi redemptione, quod non est dicendum: sed piè considerandum est, quod citò post animationem, vel ipsa die, vel hora, non tamen ipso momento à peccato fuit per gratiam mundata, & sanctificata; aliter fuisset equalis puritatis cum Christo: hoc non est dicendum.

DISC VSSIO.

*Aduersa
riorum
objectiones.*

156 **H**O C igitur erat, quod ha-
cenus nos suspēlos detinuit?
hem! delusi sumus, & ex fulgore fumum
erumpentem oculis nostris in festum
patimur; certè aduersarij se nobis verba
dare non negant. Si hæc sunt Pontificū
decreta, vbi Apostolicæ maiestatis, &
modestiae consuetum exordium, Innocen-
tius Episcopus seruus seruorum Dei? Si
non sunt voces Successorum Petri de
cathedra loquentium, sed proptij inge-
nij partus, quos viri docti non ex Pon-
tificiali auctoritate, sed suo sensu, & iu-
dicio ediderunt; cur eorum recitatione
paginae complentur? Sed obliiti eramus
apologiz onus, quod sustinemus; sub-
eundum est, & ad omnia, quæ quomo-
dolibet dicuntur, respondendum.

*Earum
solutio.*

157 A D primam, & secundam
auctoritatem producimus verbo tenuis
solutionem Ægid. de Præsentat. lib. 3. de
Præseruat. B. Virg. q. 4. Artic. 2. §. 2. nu.
145 pag 237. Secundo loco (inquit) pro
eadem opinione referri potest Innocentius
III. ex anno 1200. serm. de Assumpt.
Virg. paulò post principium, in bac verba.
Eua fuit sine culpa producta, sed pro-
duxit in culpa: Maria autem fuit in cul-
pa producta, sed sine culpa produxit:
Quæ verba Bandellus falsò tribuit Innocentio II. cum apud Innocentium Tertium
loco citato expressè inueniantur; Innocen-
tius autem Secundus nullos scripsit sermones.
Adducuntur etiam à Bandello eiusdem
Innocentij verba serm. de Purifcat. B. Vir-
ginis. Spiritus Sanctus prius quidem in
Virgine venit, quia in utero matris ani-
mam eius ab originali peccato munda-
uit. Posterior tamen locus non satis conuin-
cit, Innocentium approbasse B. Virginem in
peccato originali fuisse conceptam: etenim
ex doctrina D. Thomæ sèpè relata, is, qui
per gratiam liberatur, ne culpam aliquam
incurrat, dicitur ab ea mundari. An vero
ex priori loco sufficienter conuincatur? non
satis patet: sunt enim, qui eum intelligent
de culpa radicaliter, & quoad debitum, ut
sit sensus: Maria fuit producta in culpa,

ideft, cum obligatione, & debito culpa: ego
tamen puto ea esse intelligenda de culpa for-
maliter, & actu contracta: vnde non negare
Innocentium III ex parte aduersariorum
flare Haecenus Ægidius, qui posteriori
libelli auctoritati plenè satisfacit; circa
priorēm hæret, quam noster Acernensis
disso uit lib. 2. cap. 28. num. 2. pag. 289.
Obersuandum vero est, illam priorem
auctoritatem probabilissimè censi
posse suppositiam: quia Innocentius
totus est in concinnandis præclaris an-
tithesis inter Euam, & Mariam, di-
cens interalia: *Illa dicta est Eua; huic di-
ctum est, Ave, quia per hanc mutatum est
nomen Euae. Ave, inquit, Gratia plena,
Dominus tecum. Quasi diceret, illa fuit
plena peccato; sed tu plena gratia: illa fuit
maledicta in mulieribus; sed benedicta tu
in mulieribus.* Hæc, & plura huiusmodi
Innocentius, quæ quantum Præserua-
tioni faueant, doctus lector expendet:
cum præsertim in hymno de Christo, &
Maria, ita B. Virginem alloquatur: *Eia
rosa sine spina: quæ signatissima loquu-
lio munditiam originalē luculenter ex-
primit.* Quorsum ergo inter Virgineas
laudes culpa tantus encomias memi-
nisset? Vnde in serm. de Purifcat. vbi
cædem antitheses ad verbū repetun-
tur, illa assutura ab aduersarijs citata
omnino nō legitur. Et Hippolytb Mar-
racci in Pontificib. Marian. cap. 5 t. fol.
89. totum sermonem transcribens, illa
verba omisit, quia forte Codicem in-
corruptionem habuit. Quod ne de nihi-
lo dictum videatur, Cardin. Bellarm. in
Script. Eccles. & Possuinus in Apparatu,
to. 1. pag. 806. scripta Innocentij III.
adulterata fuisse, aperte contestantur.

158 P A T E T ergo, aduersarios
hoc loco grauem reprehensionem in-
curisse. Primò, quia ex uno, & eodem
Innocentio duos faciant ad augendum
Pontificum numerum contra Virginis
puritatem. Secundò, quia cùm Inno-
centius II. nullos scripserit sermones,
ut constat, præter Ægidium citatum, ex
Baron.

*Notatur
allegatio
nes parū
syncerae.*

Baron. to. 12. an. 1130. Tepes to. 7. hift.
Ord. S. Benedicti fol. 231. Leone de S.
Thoma in Benedic̄ma Lusitana, tract. 1.
fol. 214. Possuimus suprā, & alijs, qui in-
dices contexuerunt; ipsi sermonem de
Assumptione, & verba, quæ non dixit,
ei adscribunt. Tertiò, quòd ex illa phra-
si, ab originali peccato mundauit, à Virgi-
ne contra dictum peccatum originale col-
ligant: quæ expositio multis erroribus
viam patefacit, cùm Patres eodem, aut
simili modo loquendi vtantur agentes
de Beatissima Virgine tempore Incar-
nationis, & quoad peccata actualia: de
quo, ne actum agimus: vide Egid. lib.
3. q. 4. art. 2. §. 1. num. 102. pag. 228.
& Salazar. cap. 41. can. 4. pag. 393. vñ-
dè validissimum argumentum ab au-
toritate P̄t̄rum pro pia opinione su-
mitur, quorum dicta de B. Virginis san-
ctificatione, aut emundatione, semper
ad Pr̄seruationem ob assignatam cau-
sam referri debent.

Vis veritatis. 159 AD tertiam auctoritatem, quæ
est Innocentij V. agnoscimus verum,
& legitimū Pontificem anno 1276.
Canonicē electum, & ex sacro Pr̄di-
catorum Ordine ad Archiepiscopatum
Lugdunensem, Cardinalatum Holiē-
sem, Summum deniq̄e Pontificatum
assumptum; negamus tamen tempore
Pontificatus, quæ in libello allegantur
scriptisse, habentur enim in 3. sent. dist.
3. quæ Commentaria, cùm esset solem-
nis Magister Parisiensis, elaborauit, vt
citatur in libello Turrecrematæ, parte 6.
cap. 29. sub nomine Petri de Taranta-
lia, quod illi antè Summum Pontifica-
tum fuit. Tantum vero absimus ab
existimando piaæ opinionis veritatem
elcuari ex dissensu Doctorum, qui po-
stea ad Petri Sedem ascenderunt, vt ex
hoc ipso non parum roboratam cen-
seamus: nam qui oppositam in scholis,
& scriptis editis defenderant, si factore
Apostolico dignam iudicassent, aliquo
indicio animū tuum ostendissent; quod
nullus vñquam fecit, vt ex Iustiniano di-
ximus Artic. 2. num. 173. colum. 159.
Cui prudentissimæ cogitationi inten-
tus Illustris. Catharin. disput. ad Trident.

parte 2. colum. 95. ita suos olim conso-
dales alloquitur. Qui ante Sextum IV.
præsertim, & vestri Ordinis Pontifices, &
alijs erga Ordinem optimè affliti; cur altera
partem, cui tunc plurimi fauebant, cum
iam in controvèrsiam res deduc̄ta esset,
pro vestra opinione non determinarunt i Nō-
nē pos necessariò cogimini fateri digitū Dei
hic adfuisse? In aduersarios ergo tela cō-
tra nos iacta reuertuntur, & tam illustri
dicinæ prouidentiæ documento, quid inter scholasticam opinionem, & Pon-
tificale rescriptum intersit, de cælo iu-
dicatur. Quid enim conciliat auctorita-
tis opinionibus auct̄oram superaccre-
cens dignitas? Clatuit proauorum mé-
moria in Academia Louaniēsi eximius
Theologus Adrianus Florentius do-
ctrinæ, & pietatis merito anno 1522.
ad Summum Pontificatum electus, &
Adrianus VI. nominatus, cuius pluri-
mæ sententiae ab eo, dum priuatus age-
ret, libris mandatæ passim liberrimè
impugnantur: in quo genere illud est ad
memoriam insigne, quòd cum in 4.
sent. Tract. de Sacram. Confirmat. artic. 3.
acriter defendisset Summum Pontificē
simplici Sacerdoti administrationem
Sacramenti Confirmationis commit-
tere non posse; idem ipse in culmine
Apostolico constitutus Ministris Pro-
vincialibus Ordinis nostri apud Indos
hanc facultatem delegauit, facta etiam
subdelegandi potestate, vt referunt Ve-
racrucis in Comp. priuileg. Enam. Rode-
ric. to. 1. qq. regul. q. 19. art. 3. Suar. to. 3.
in 3. p. disp. 36. se ct. 2. §. Hec verò. Ce-
dente nimis humano labore com-
parata sapientia Ecclesiæ usui, & ap-
probatae consuetudini. Monemus etiā,
de Doctoribus Parisiensibus antè Sco-
tum certò statui non posse, quid in cō-
trouersia Immaculatæ Conceptionis ex
mente propria protulerint, publico B. Virgo
enim seruici seruiebant, pia opinione iuxta piā
nondum in lucem hominum educta, opinione
nec solemini Vniuersitatis decreto ro-
verè re-
borata, de quo in Regesto, colum. 74. &
dempta,
546. nec Chri-

160 AD HVC tertia hæc auctori-
tas sub magnifico nomine Innocētij V. qualis.

latens discussionem exposcit: habet enim duo argumenta adiuncta, quæ aduersarij quasi aliud agentes in medium proiecunt. Si B. Virgo originale peccatum non contraxisset, non egisset uniuersali Christi redemptione: Et, fuisse equalis puritatis cum Christo. Parum in hac controuersia profecerunt, qui putant, veteres Doctores huiusmodi rationibus motos esse, ut gloriosæ Virginis peccatum tribuerent, cum antè pia opinio-
nis, & Marianæ puritatis vindicem S C O T V M, facillimis solutionibus sint eruatae; sed exceptio à generali regula Ecclesiæ auctoritate firmando erat, & omnes, quid de Conceptionis fe-
sto Romani Pontifices statuerent, pru-
denter expectabant, suprà hoc Tract. nu.
20. Quid, & Scotus ipse cautissimè sententiam suam asseruit, quam mode-
stiam eius lectione tenuiter imbuti for-
midinem interpretantur; quasi verò vis, & efficacia doctrinæ vitium aliud
æquè oderit, ac audaciam, & persuadere nequeat, nisi modestiæ bellum in-
dicat. Sed ad rationes. Videantur in
primis, quæ ex D. Thoma, & eius discipu-
lis de redemptione preservatiua, &
modo, quo attributa Dei negatiua crea-
turi communicari possunt, adduximus
in Regesto, colum. 500. & 527. Audia-
tur & Caietanus, sed integer, vt à Catba-
rino citatur disput. ad Tridentin. parte I.
colum. 19. Additis in eodem zelo à nobis
negari Christum esse suæ Matris Redemp-
torem. Et hic iterum parcat vobis Deus,
qui rursus hanc nouam columniam tam in-
signem, & quam manifestissimam zeli no-
mine obtenditis, cum maximè clara, &
aperta voce prædicemus, Filium non solum
suæ Matris Redemptorem, sed præcipue,
eximio, & singulari modo Redemptorem. Et
infrà. Ob istam causam Caietanus, ne de-
riderentur Fratres nostri Ordinis, hanc ip-
sum miseram fallaciam, & falsum zelum,

& (quod animaduertendum est valde) ex-
B. Thomæ doctrina his veridicis verbis cor-
ripere studuit. Si peccatum originale, in-
quit ille, vel in actu, vel in necessitate
habendi illud quis non incurret, non
egeret redemptione, quod hæreticum
esset dicere. Sed si omnes obnoxij sunt
peccato originali ex ipsa sua generatio-
ne, sufficit ad indigentiam redemptio-
nis. Neque enim solum redemptione
indiget actualiter captius, sed etiam
obnoxius captiuitati. Et hæc benè no-
tabis tu, Thomista, ne nimio zelo non
secundum scientiam accensus errore
dicas, quæ non sunt erronea, cùm de
Beatis. Mariæ Virginis Conceptione
disputas, aut prædictas. Hac ille in suos ab
ipsa vi dilucidæ veritatis coactus. Conque-
ror in nouis Lugdunensium impressionibus
subdolè à nescio quibus temerarijs sublata
fuisse ex Commentarijs Caietani primū
illa verba ex ipsa sua generatione: quæ
ad declarationem nostra propositionis plu-
rimū faciebant. Deinde totum illud: &
hæc benè notabistu, Thomista, & ca-
tera, quæ citaui. Addit Catharinus colum.
23. solutionem alterius obiectionis.
Non aquamus ergo Virginem Filio illo pa-
cto. Nam dum illam minimè secedisse affe-
rimus, non id eius naturæ attribuimus, sed
diuinæ benevolentiae, Christi gratiae, ac meri-
tis, vt semper emineat ipse, cuius stat ve-
rissima illa sententia: Beatus est dare,
quam accipere. Et hoc vidit ipse Caietanus
vester, & testatum vobis reliquit, videlicet
bac nostra positione Virginem ipsi Filio non
equari, sed sub illo in eminentissimo gra-
du constitui. Hæc ex multis in candē sen-
tentiam ex Catharino feligere placuit,
non vt argumentis occurseremus, quæ
seipsis concidunt, sed si fortè ab aduer-
sarijs obtainere possemus, vt nos
suorum magistrorum disci-
pulos esse patian-
tur.

Libellus num. 34. colum. 19.

Quare ergo Sancti D. N. Innocentius X. Innocentios prædecessores (quomodo cunque loqui fuerint,) laudabiliter non sequetur? Quidquid pro responso afferatur & nostram, & ipsorum objectionem soluet. Status questionis, temporum discretio, contentio inter fideles, posteriora Pontificum Decreta attendenda sunt. Hæc loquendi formulas prudenter, ac prouidè moderantur, atque prescribunt.

DISCUSSIONE.

Pie opim. 161 NON est contentus nostro, id est, humano more loqui, dicebat contra nescio quem S. Hieronym. Id ipsum in nostros aduersarios probè convenit. Nam ad obiecta respodere commode posse docti, & intelligentis viri est; quidquid verò pro responso afferatur, dicta scilicet, & non dicta expugnasse, Atttingit solum Iouis, & celestia tentat. Quid si pro responso afferamus, nos esse cultores Immaculatæ Conceptionis, & habere huius tituli legitimam, & authēticam concessionem: nunquid hoc, & ipsorum, & nostram objectionem soluit? Sed vera responsio est, Sancti D. N. Innocentium X. non posse Innocentios prædecessores sententiam aduersariorum approbando laudabiliter sequi, quia in conseruando Immaculatæ Conceptionis titulo habet omnium præcessorum exempla, quæ sequatur; in auferendo verò nullum.

Vndeque cōmenda 162 AT dicent: nos instabamus allegantibus magnam vim habere exempla Pontificum, quomodo cunque loqui fuerint. Audimus. Sed quid hoc?

Hospes nunc alius mibi, quam paulò ante vidēris.

Argumentum erat, ut retulisti, Summos Pontifices, quomodo cunque aliorum, vel pietati, vel opinioni obsecundantes titulum Immaculatæ Conceptionis in suis Bullis admisisse: huic ut occurretis, tenebamini testimonia proferre Pontificum quomodo cunque loquentium, sed in

suis Bullis; cum ergo nihil ex Bullis Pontificis protuleritis, quo modo & adducetas, & excogitabiles responsiones soluitis? Status questionis, temporum discretio, contentio inter fideles, posteriora Pontificum Decreta, omnia hæc nobis aperitè fauēti: quia questionis status nullam vñquam mutationem habuit; sed semper controueria fuit de primo instanti animatiouis, vt Artic. i. ostendimus: temporum discretio trimembris est; antē Sextum IV. post Sextum IV. & post Gregorium XV. quam ibid. ad testimonia Doctorū proferenda diligenter obseruauimus: ex qua obseruatione illud luci fecimus, vt aperitè constaret, piam opinionem post Doctoris Subtilis, & euidentiū post Sixti IV. ætatem continuis incrementis vires adquisisse: contentio inter fideles ex parte fauentium puritati Virginis pia, & laudabilis Apostolicis scriptis prædicatur, colum. 47. & 130. Regest. & sèpè alibi; ex parte verò contrariū opinantium Summis Pontificibus iudicibus occasio scandalorum semper fuit, Regest. colum. 110. 118. 180. & 185. Denique Pontificum Decreta à prima Sixti IV. Constitutione ad nouissimam Gregorij XV. piam opinionem commendant, extollunt, validissimè promouent. Regest. à colum. 46. ad 180. Argument. à colum. 55. ad 109. & colum. 159. Hæc loquendi formulas prudenter, ac prouidè moderantur, & titulum Immaculatæ Conceptionis, dum eam assertuē,

tiuè , & dispositiūè enuntiant, vt pium, verum , & legitimū præscribunt.

*Recensio
Summo-
rū Pon-
tificis In-
nocentio-
rum.*

163 PLACVIT aduersarijs Pontifices Innocentios quauis arte ad se trahere, quasi ad scititij nominis blandimentum Apostolicum pectus Sanctis. D.N. Innocentij X. concutere, aut inflectere posset: industria laudamus, & faustissimum omen, (si ita loqui licet,) arripimus; nihil enim ad B. Virginis innocentiam tuendam Pontifice Innocentio contingere potuit optabilius. Hanc itaqè utilitatem aduersarijs acceptam feramus, & omnes præfati nominis Summos Pontifices breuiter per currentes, ex singulis titulo *Immaculatae Conceptionis* defensionem paremus.

*Innocen-
tius I.*

164 INNOCENTIUS I.
à Bandello in effigie. de *Sanctificat. col. um.*
227. & 255. Regestis, necnon in disput. solenni fol. 27. & à Petro de Vincentia in suo Indiculo fol. 6. & alijs contra Præseruationem B. Virginis allegatur. Sed ex toto lib. 1. S. Augusti. contrà Italian. cuius tempore Ecclesiam rexit, nempè an. Dom. 402. cōstat, nihil aliud docuisse, quam transfigurationem originalis peccati contra Pelagium. Hunc ergo Pontificem in Concilio Numidiæ Pelagianam hæresim damnantem iure in fauorem piaæ opinionis nominare possumus, nam generalis peccati lex, quātūuis generaliter pronuntietur, nunquā intelligitur B. Virginē cōprehēdere, vt Concil. Trid. sess. 5. pro se, & alijs omnibus Concilijs declarauit. Art. 2. col. 69. n. 28. Nec dis simulāda est Bādelli fraus, qui locū Innocentij I. ex Epistola citat, cum id apud Augustinum non legerit, nec in eius Epistolis Decretalibus to. 1. Concilior. extant verba, quæ Bandellus adduxit: imò nec omnino conueniant cum adductis ab Augustino, vt conferendi laborem suscipere volenti patebit.

*Innocen-
tius II.*

165 SVCESSIT longo inter-
vallo in Sede, & nomine Innocentius II. an. 1130. ab aduersarijs inuitus in suas partes attractus, vt proximè num. 157. exponebamus. Quod si verisimilibus coniecturis fides adhibeatur: cùm Sacra Religio Præmonstratensis à Ca-

lixto II. antè decennium ercta esset, Artic. 2. colum. 132. num. 146. probabilissimum videtur ab eo cum suis priuilegijs, & cultu *Immaculatae Conceptionis* confirmatam. Ita enim facti solet, vt Ordines recens instituti Summorum Pontificum auctoritatem, qua se tuēantur, & instanter implorent, & benignè obtineant. Perijisse credimus vetus statis iniuria multa præclarā tantæ rei monumenta, aut in archiis monasteriorum delitescere; quibus quidem nostra causa minimè indiget; indigent verò illi, quibus concessa sunt, vt tantò plus in Virginea puritate afferenda laborasse tota Ecclesia cognoscatur.

*Innocen-
tius III.*

166 INNOCENTIUS III. electus an. 1198. in his, quæ sine dubio eum scripsisse constat, quamvis vt priuatum Doctorem, ad piæ opinionem maximè accedit; supposititia verò, aut suspitione laborantia, ne lectione quidē digna sunt, multò minus imitatione. Innocentius IV. an. 1243. creatus, ex nomine Virgine puritatis cultoribus valde commendatur, quod festum Nativitatis B. Virginis solemnius fecit, & cū octaua celebrare fortè primus instituit, vt non sine causa primus auctor illius solemnitatis creditus sit. Ciacon. lib. 2. de vit. Pontific. pag. 565. Baron. in Not. ad Martyrolog. 8. Sept. Magna inter hæc duo mysteria affinitas est, adeò vt ex solo festo Nativitatis Præseruatio à peccato originali à S. Ildephonso colligatur, suprà nu. 125. de quo lege Salazarum cap. 36. Nobis sufficiat, Sedem Apostolicam per Nativitatis celebractionem ad Conceptionis cultum admittendum viam struissc, & Innocentio IV. magnam huius pietatis partem deberi. Innocentius V. vt subtilis disputationis, ita egregij Pontificis leges impieuit, & priuatas opiniones memorabili exemplo Ecclesiasticis consuetudinibus postponendas docuit, quod aduersarios imitari consultissimum esset. De Innocentio VI. an. 1352. creatus nihil nobis, quod ad præsens institutum pertineat, competitum est, quamvis sermones aliquos ab eo editos ex Possente, & alijs sciamus.

DE

Innoc. 7. 167 DE Innocentio VII. qui
an. 1404. sedere cœpit, scribit Hippolyt.
Marracc. in Pontificib. Marian. cap. 68.
fol. 139. in hæc verba. Ita erga Sanctissi-
mam Matrem Dei Mariam deuotus exti-
tit, ac in particulari erga eius absque ori-
ginali peccato Conceptionem ita p̄e fuit af-
fectus, ut Doctorem quendam Theologum
nomine Ioannem Montesonem, qui in suis
concionibus in peccato fuisse conceptam au-
sus est prædicare, instante ad hoc Parisiensi
gymnasio de Conceptionis articulo semper
benemerito, rigide puniuit, & ut palinodiā
canceret, coercuit. Vide Reges. colum. 566.
Lucerum discut. 1. cap. 5. de Concept. Le-
zanam in Apolog. cap. 13. Aegid. de Præ-
sent. lib. 3. q. 5. art 6. §. 5. num. 28. pag.
295. Mirand. q. 17. fol. 389. & Innocen-
tio VII. coæcum Alanum Doct. Paris.
Tract. de Concept. Errores autem Ioan-
nis de Montesono extant inter articu-
los Parisijs damnatos in multis editio-
nibus Magistri Sentent decimus vero,
undecimus duodecimus, & tertius de-
cimus spectant ad B. Virginis Concep-
tionem. Vides ergo, quale patrocinium
apud Sedem Apostolicam pia opinio
antè Sextum I. V. inuenierit, & quibus
honoris gradibus, humana contradic-
tione, & scandalis superior ad pacificā
possessionem, quæ frustra adhuc im-
pugnatur, perducta fuerit.

Innocen-
3. & 9. 168 SEQVITVR Innocentius
VII. electus an. 1484. inter præci-
puos *Inmaculatæ Conceptionis* patronos
sine dubio numerandus. Huius auctori-
tate primum Monasterium Monialium
Conceptionis sub Cisterciensi Regula,
cingulo tamen Fratum Minorum, ha-
bitu coloris celestis, & *Inmaculatæ Co-*
nceptionis officio nouis Monialibus attri-
buto, erectum est, insigni prossus tituli
nostri approbatione, & æterna Fran-
ciscanæ Familiae laude. Artit. 2. colum.
132. num. 147. Eundem Pontificem
Sixti I V. Extrauagantes confirmasse
referunt *Vvading. in legat. sect. 2. orat. 8.*
§. 5. num. 21. pag. 219. Marracc. suprad.
cap. 76. pag. 160. & Tamaius in addit. ad
vit. S. Epitati. De eius erga mysterium
Inmaculatæ Conceptionis affectu legēdus

Torres lib. 4. cap. 7 fol. 332. Innocentius
IX. duorum mensium Pontifex an.
1591. solum sui desiderium p̄ijs omni-
bus relinquere potuit; suum tamen ci-
uem, & Doctorem Bononiensis Vrbs,
& Academiam, vt viuentem inter p̄iæ
opinionis assertores vidit, ita tanto fi-
lio, & parente gloriofa, iugi, & semper
victura memoria celebrabit. Vide Re-
gest. colum. 470.

Innoc. X
169 AD Sanctis. D. N. INNO-
CENTIVM X. numerando perueni-
mus, ab anno 1644. Petri nauiculæ
clavio præpositum, in diuīnum, vt
exoptamus, & fælicissimum Pontifi-
catum: Qui Apostolici Nunci munus
in Hispania gerens, *Immaculatam Con-*
ceptionem, eiusquæ cultores honorificen-
tissimis, & fauoribus, & rescriptis pro-
sequutus, in operibus suis, imò Demini
lætabitur, & titulum sæpius concessum
nunquam aboleti patietur. Producimus
exempli gratia eius Apostolicas Litte-
ras in hac Curia expeditas 14. Kal.
Sept. an. 1628. quarum inscriptio est:
Discreto viro Superiori Monialium Imma-
culatæ Conceptionis B. Mariae Regalis no-
minatæ Ordinis S. Francisci de Observantia
Ciuitatis Toletanae, &c. Nihil certè cog-
bat *Immaculatam Conceptionem* nomina-
re, cum *Conceptionis* vocabulo illius Re-
ligionis monasteria vulgo intelligan-
tur; sed ex affectu ea appellatio profe-
cta est: vnde ad titulum *S. Mariae Rega-*
lis, additur, *nominata*, vt loquutio recita-
tiua agnoscatur; titulus vero *Immacula-*
tæ Conceptionis, vt libentissime, ita nulla
additione coarctatus profertur. Dedit
tunc opinioni p̄iæ Summus Pontifex
futurus, quod potuit, nunc cum possit
omnia, concedet, quod B. Virginis ho-
nor, & Ecclesiæ ædificationi expedire
videbitur. Id pro comperto habemus,
non æquo animo laturum Ter-maxi-
mum Pontificem sibi quasi ex Præde-
cessorum exemplo proponi, vt faueat
afferentibus maculatam fuisse illam
Conceptionem, quam ipse verissimis Ro-
manorum Pontificum exemplis in-
sistens, toties appellauit *Im-*
maculatam.

Libellus num. 35. colum. 21.

Habemus euidens experimentum nullatenus prætereundum. Erigitur à fel. record. Urbano VIII. Religio Militaris sub inuocatione Conceptionis Deipara, instantibus Ducibus Mantua, & Niuen. Quoties titulus exprimitur in Bulla incip. Imperscrutabilis, diligentissimè cauetur, ut verbum Immaculata inungatur Virgini, non autem Conceptioni: Et cum in aliqua impressione domi tunc facta, titulus Immaculata Conceptionis, vel per errorem, vel fraudem irrepisset, sedulò mandante Papa emendatus fuit, Et recollecta, ut probè intelligamus, Urbanum noluisse in praesenti status questionis uti Immaculata Conceptionis titulo, non tantum dispositiue, sed nec etiam recitatione, nec predictorum Ducum pietatem referendo; cum tamen Iulij II. Leonis X. Sixti IV. non ignorasset exempla.

DISCUSSION.

Tituli 170 **O** PTIME faciunt pulchra bis, & ter repetentes; nec nos volumus adeò euidens experientum pro pia opinione præteriri, ut super numerum tertium prioris libelli discutientes, & Art. 2. à num. 153. col. 138. perspicuis argumentis ex ipsa Bulla, & Religionis Militaris institutione petitis, non solum patetecimus, sed etiam (si id docet censoribus videatur,) demonstrauimus. Assequi autem cogitando nō possumus, quis questionis status impedire valeat simplicem recitationem tituli toties approbati: imo (ut verum absque ambagibus eloquamur,) quis iste status, qua ista questione est? In soli faciunt questionem: (verba sunt Illustris. Catharini lib. 1. pro Immac. Concept. pag. 7.) nisi enim illi se opponerent, iam decisa esset, nec esset questione. Quid nobis obiciunt Bullā Urbani, eius & minimos apices venerantur; Constitutiones vero tot Summorū Pontificum expressè titulum Immaculatae Conceptionis concedentes, ne arguantur despicer, in sensu recitatione, textu ipso, & ratione reclamanti-

bus, exponunt? An festi, & officij diauinī institutio, Religionum erectio, indulgentiarum largitio fieri possunt à Summis Pontificibus nihil aliud, quam aliena recitantibus? Si hæc ergo exempla Urbanus VIII. non ignorabat, quomodo reprobaret titulum in cultu, & religiosis actibus solemniter admissum? Huc nimis tendunt aduersariorum machinae, ut Ecclesiæ auctoritas sit arundo vento agitata, & hodiè euellat, quod heri plantavit. Nec talia cum stomacho dicimus, sed ex solida veritate: quidquid enim aduersarij contra titulum Immaculatae Conceptionis iactant, aut probant, eius usum hereticum esse, aut omnino nihil probant: nam si huius tituli usus, nec S. Scripturæ, nec SS. Patribus contrarius est, cur in honorem B. Virginis, Ecclesia fauente, non admittatur? Audiant iterum Catharinum lib. 2. eiusdem operis, pag. 35. liberè cum ipsorum magistris expostulanter. Statuit iam olim Ecclesia (ut isti volunt,) quod hæc assertio, quæ ponere, B. Virginem esse ab originali immunem, est heretica. Sic enim

enim aiunt & Zosimus, & Innocentium Pontificem Romanum determinasse. Quam obrem procedubito heretici putandi essent, quicunque illam tenerent. Et rursus Sixti Decretu decisum est buiusmodi assertione, que diceret afferentes assertionem prae dictam esse hereticos, esse falsam, & erroneam, & penitus a veritate alienam, cum Romana Ecclesia ipsius Duae Virginis Immaculatae Conceptionem repperit celebrandam. Vide monstrum, quod contingit ijs hominibus, ut fateri cogintur Ecclesiam unam, quod iam semei, ut hereticum damnauit, iterum, ut Carbolicum recepisse, & que olim destruxerat, aenam adificasse, & inueniatur simul

in eius sermone fidem nobis tradente, modo est, modo non est, & hodie unum, & cras aliud. Sed quis unquam hoc vidit in Ecclesia Dei, & quomodo staret ita in seipsum divisa? Hæc verissime in temerarios illos censores Cathatinus; quæ si nolunt aduersarij nostri sibi applicati, eos ne imitentur, contradictiones inter Apostolica Decreta ne querant, ne Immaculatae Conceptionis titulum ab Ecclesia stabilitum, ab eadem Ecclesia persuadere velint abrogatum: alioquin, quorum facta sequantur, eorum notam subituros nullatenus dubitent.

Libellus num. 36. colum. 21.

Hinc patet Decretum immo Decreta à Sacra Congregatione sub eodem Summo Pontifice Urbano V III. emanata circa titulum hunc non esse aliquorum priuatum inuentum, quod nonnulli ausi sunt suspicari; sed ipsius Summi Pontificis rem Apostolico Zelo excedentis mandatum.

D I S C V S S I O.

Decretū 171 PLVRA Decreta de hac re subrepti
tuum. P rodiisse nobis, nec lectū, nec auditum, vt diximus num. 88. nisi in libellis aduersariorum; qui si vnum authenticum, & legitimè publicatū ostenderent, longè diuersam defensionis viā iniремus; nunc autem contra subreptiū Decretū reclamamus, nec solū

suspicari audemus fuisse aliquorum priuatū inuentum, sed vehementissimis indicijs probamus, & penè euincimus Art. 4. & hoc Tract. n. 6 his, qui nō satisfecerint, verbis Apostolicum zelū prætexere poterunt, ticipa zelum amari exerceat, & contentiones, Iac. 3.

Libellus num. 37. colum. 12.

Recentiora ergo ex utraque parte sequenda sunt; nam si vetusta reueluantur, plura multò pro Fratrum Predicorum, hoc est, Sancti Thomæ sententia, quam pro opposita extabunt, que modo retinentur, cum de principali questione non agatur: nec nos ad apocryphas Apostolorum definitiones, ad confictas reuelationes, ad somniata miracula, ad Bullas adulteratas recurrimus.

DISC VSSIO.

*Contro-
uerſia
de titu-
lo, & de
Praſer-
uatione
connexa
ſunt.*

172 **Q**VA mercede in recentioribus, aut vetustis eruendis defatigantur? cuius finis gratia testimonia congerunt? an ut de principali quæſtione, quam se omittere dicunt, ex professo disputent? an ut titulum *Immaculatae Conceptionis* de medio tolant? Si prius illud in mente habent, vt planè habere ex libellorum allegationibus constat, quomodo apertius Decretis Apostolicis silentium affirmatiæ parti imponentibus contradicere possunt? Si hoc posterius tantum, cur Patres antiquos, cur Scripturas nobis obſciunt? Fateantur ergo utriusque quæſtione indiuiduam affinitatem, & unañ ex alia tam indissolubili nexu pendere, vt vel de utraque ſilēdū ſit, vel de utraque diſceptandum. Hæc ſola ratio aduersarios à contentione ſucepta retrahere poſlet, cùm negare nequeant controveras ab Ecclesia ob fidelium ſcandalis reſecatas, tuiuli impugnatione euidentiſſimè uifitari. Absit à veris Ecclesiæ filijs adeò noxia confidentia, vt remedium præſentius, aut medicinam etificaciorem, quām ipsa adhibuerit, aliundè petendam existimat: aut, quod longè deterrimum eſſet, vt quæ Ecclesia oleo fouit, & alligauit vulnera, iterum diſtrumpant, & actioribus medicanib⁹ exponant; palliatas quippè curationes Ecclesia nescit, & ut ſapienter Sophocles dixit, *non medici prudentis eſſet*,

Fruſtra vbi ſectione opus eſſet, mederi carmine.

*obſeruentur 173 Q*VÆ vero appellant aduersarij recentiora, & vetusta? aut quas rīj anti- res intelligunt, cùm dicunt, quæ modo re- quitatē. tacentur? Utinam non ſolum, quæ reti-

cent, ſed hanc etiam ſuam reticentiam modeste reticuſiſtent, aut omnia ſimpli- citer proferrent. Nam tacerē ex animo volentibus nullis verbis eſt opus; qui de ſilentio loquuntur, ſilentium ſoluunt. Mitiſ ſunt iſti rhetorū noſtrorum floſculi, vt nec pugnam dimittant, nec ſuam virium imbecillitatem fateantur. Sed ad populum phaleras zego te intus, & in cute noui. Sententia, quam defendunt, nec eſt Ordinis Prædicatorum, nec Sancti Thomæ, ſed paucorum, qui olim ab Angelico Doctore prudentiſſimè ſcripta contra Ecclesiæ ſenſum detorquent. *ſuprā num. 23. & in Regeſto colam. 507. 509. 537.* Si vetuſta reuulantur antè exortam controvēſiam, intenſientur Patres, aut non feugnantes, *Artic. 2. num. 198.* aut aperte fauētes, *ibid. num. 199.* aut Scholæ Princi- pes dubitantes, *ibid. num. 201.* Et plura multò pro ſua ſententia firnia, & conſtantia testimonia veterum, ſiue Patrū, ſiue Scholasticorum nunquam aduerſati proferent, ſed paucißima, niſi omnia interpretandi, imò deprauādi ius ſibi ſumant, vt tam ipſos, quām ipſorū magiſtros feciſſe *ſuprā num. 403. 408.* *Art. 5. n. 15. & in Regeſto à col. 240. de- signatis locis, & auctoriibus docuimus.*

174 EX TREMA huius clauſū. *Quali-
læ verba, quæ definitiones, reuelatio- ter, & de-
nes, miracula, & Bullas inſtantur, quibus
quod ad nos attinet, vt reliqua conui- cēſeant?*
tia contemniamus, iniuriam verò, quæ
pietati, & veritati infertur, *Art. 5.,
num. 24. legitimis iudicibus
expendādā ſeli-
quimus.*

Libellus num. 38. colum. 21.

Basileensem conuentum in hac parte merito respuimus: nec decet Romanam Sedem accipere formulam ab acephalis, qui illud ipsum decretum in odium defensorum Romanae Ecclesie rulebunt, ut protestatur Cardinalis Turrecremata in summa de veritate Conceptionis ad calcem.

DISCUSSION.

De Con 175 **S**YNODVS Basileensis, cum
cilio Ba- decretum edidit de Concep-
fileensi. tione gloriissimæ Virginis Mariæ, il-
legitima quidem erat, & acephala; non
tamen in hoc merito respuenda. Primo,
quia non debet respsi auctoritas gra-
uissima tot virorum dignitate, & eru-
ditione insignium opinionem plam ap-
probantium: præsertim cum antè dis-
cessum Legatorum Sedis Apostolice
de hac re tractari cæptum sit, quod ne-
mo negat, & ex ipso Turretinæ li-
bro perspicuum est. Habemus ergo ex
decreto Basileensi consensum magnæ
partis Episcoporum, Ecclesiæ, &
populi Christiani, magni procudubio
ducendum. Ita orates Doctores col. 22.
Regessti in obseruat. allegati. Secundo,
quia Decretum illud cōditum non fuit
in odium defensorum Romanae Eccle-
siæ, quidquid aduersarij sine probatione
dicant, potius enim declarat Basileen-
ses se inhærente consuetudini Ecclesiæ
Romanae, in quo eam merentur fidem,
quam quælibet authentica historia: vi-
de Suar. to. 2. in 3. p. disput. 3. sect. 5. &
quæ suprà diximus num. 119. Tertio,
quia quidquid in illo decreto contine-
tur, Ecclesia Romana ipsa approba-
uit, excepto nomine definitionis, de quo
Art. 2. num. 205. colum. 190. Quartò,
quia Synodus illa propter schisma, non
propter hæresim Catholicis omnibus
displacet, & in his quæ ad Pontificem non
spectant, magnam habet auctoritatem, vt
ait Suarez loco citato, & constat ex ipsis
Concilij Actis. Quinto, quia soli ad-

uersarij *Immaculatæ Conceptionis* in illud
Concilium acerbitiæ, & ultra modum
inuehuntur; reliqui enim scriptores,
quamvis ut schismaticum reijciant, sine
eliquo honore nominare non sustinent.
In quo Caietanum liberè exultantem
gratissimis verbis compescuit Catha-
rinus lib. 1. de *Immac. Concept* pag. 7. Ba-
sileense (inquit) Concilium, quod idem quo-
que determinarit, synagogam Satanae vo-
cat, cum tamen Concilium illud multæ Ca-
tholicae Ecclesiæ, ipsa etiam Romana taten-
te, & consentiente, hac saltem parte susci-
piant, & venerentur. Et hic unus homo tā-
tum verbum contrà pronunciare tam au-
daeter non dubitat. Quod nunquam Ro-
mani Pontifices ausi sunt, ad quos tamen
eam vocem emittere, si conuenisset, potius
pertinebat. Quin ipsem Eugenius IV. ad-
uersus quem nonnulla in eo Concilio tracta-
ta, & acta sunt, illud Concilium se vene-
rabiliter suscipere, & eius acta professus
est. Similiter, & Nicolaus V. proprijs De-
cretis, & confirmatione, eius Concilij acta
comprobauit, quanquam non omnia, id est,
ea, quæ contra Romanum Pontificem gesta
sunt, quibus ipsis sunt aduersati. Et nunc
buius questionis gratia tantum, quam ta-
men ȳ solum faciunt questionem, (nisi enim
illi se opponerent, iam decisæ esset, nec esset
questio,) audimus priuata sententia talem
synodus Synagogam Satanae pronunciari.
Quantò modestius si dixisset non se astrin-
gi buius Concilij auctoritate, quam appel-
lando synagogam Satanae eos, quorum nemini
nem tandem condemnauit Ecclesia, sed pro
Catholicis semper habuit. Hæc sane mag-
ni

ni ponderis sunt, ut facilè intelligi possit non tam accephalorum decretum, quām pīx opinionis approbationem, vbi cunque legatur, respui ab aduersariis.

Liber Turrecrematæ de Conceptu quando, & à quiibus editus?

176 VT autem videant à nobis in testimoniorum allegatione nudam veritatem spectari, non abnuemus fidem Basileæ gestorum ex libro Turrecrematæ integerrimi virti petere, si incorruptus, & vt ab auctore scriptus est, ad nos peruenisset. Sed cū post centum, & amplius annos à F. Bartholomæo Spina interpolatus, & opera F. Alberti Duimij de Catharo editus fuerit Romæ apud Antonium Bladum, an.

1547. quos constat in aduersando pīx opinioni manifestè modum excessisse, nihilquè aliud illa editione procurasse, quām vt mysterium Præseruationis, cui ex Concilio Tridentini declaratio ne Sessionis V. anno præcedenti celebratæ, scilicet 1546. noua lux affulgebat, qua possent obscurarent, nullam libertem Turrecrematæ, qui modò circumfertur, auctoritatem obtinet, nec Conceptionis veritas, quam titulus splendide pollicetur, ex illo scripto hauriri potest. Huius libri editio mouit Illust. Ambrosium Catharinum tunc Episcopum Minorensem, qui prædictæ Sessioni interfuerat, vt ad eandem Synodum Tridentinam disputationem pro veritate Immaculatae Conceptionis dirigeret:

* Hoc in cuius operis præfatione ita scribit. figura. Hes igitar in Synodo cum tractarentur, tē, & ecce nouus liber, in vetus à situ, & carie per coniunctam semiesus eripitur, qui non multò post temptū typis excusus in lucem prodijt. Libri eius dictum argumentum erat contrà Immaculatam B. est: nova Virginis Conceptionem, cuius auctor inscripsit. F. Albertus Cardinalis de Turrecrematæ, cū noti nomē, dum tamen esset Cardinalis, sed adhuc fraude quo suō ter sub Ordine Prædicatorum constitutus. p̄d, in Editionis autem eius libri promotor F. Bar editione tholomæus Spina eiusdem Ordinis, & Sacri legitur, Palatij Magister, & * nescio quis eius dis quā vi cipulus. Ille enim Spina eodem discipulo tendit Casale, qui epistolam prefatoriam ad eum librū tbari adscripsit, zelo fidei totus incensus magno nus. labore librum ab erroribus expurgari, &

publicari curauit, quem extrema ægritudine præuentus vix perficere valuit, quod totus liber ita vitio scriptoris erat corruptus, vt alicubi minus intelligibilis videretur. Horum igitur, hoc est, Spina, & discipuli summa diligentia, & solerti operatandem est candori pristino restitutus: quin etiam tot insuper (eodem discipulo teste) adiecta, & mutata, vt iam queat homo mediocri prudenter præditus cōfacere eum librum non tam esse Turrecrematæ, quām Spina. Licet enim vir ille doctus, & pīus, & de Christiana Republica optimè meritus, sibi eo tempore licitum esse putauerit, vt talia scriberet, quando nondū in perspicuo positus erat Ecclesiæ sensus, nemini tamen dubium esse debet, quin si præsenti nostra ætate viueret, & videret cui parti in Ecclesia fauet Spiritus veritatis, id iam minimè auderet, nec ea in publicum venire patetur, quæ ipse, re minus trita, anteriori tempore elucubrasset: id quod in secunda parte operis pollicor me non omnino proteruis facile ex illius sententia persuasurum. Quod pollicitus est, sedulò præstít in secunda disputationis parte, quam de tota re plenè instrui cupientes magnō cum fructu legent; nunc quid de illius editionis promototibus post pauca in eadem præfatione subijciat audiamus.

177 NON esim (prosequitur Catharinus,) paris sunt, & eiusdem fidei, & auctoritatis, quæ ille Turrecrematæ dixit, & quæ Spina de suo temere adiecerit, libri cal- aut substraxerit, aut immutauerit. Cuius rei clarum omnibus debet esse istud indicium, quod hic Spina in calce illius libri, (hinc perspicitur, quam fidē mereatur, quod aduersarij ex eiusdem libri calce desumunt,) quinquaginta, & octo errores, & eos quidem non quoslibet, sed errores in fine subnotauit ab hac conclusione exortentes, videlicet B. Virginem absque originali peccato conceptam. Quo in loco pīum, & prudentem lectorē dari mibi vehementer excepto, qui ab hoc solo pronunciato agnoscet, quām facile hic vir verè Spina potuerit quidquid libuerit pronunciare, cū quinquaginta, & obliis hereticos nos, qui eam sententiam sequimur, deprehenderit. Hec, Sanctissimi Patres, scribuntur, hoc publi cantur,

cantur, & mordicās à quibusdam defenduntur, & tamen non feci, ac si nullius momenti essent, tolerantur. Non hoc afferā probra illa, & contumelias, quas ille dignus tali magistro discipulus aduersus Patres Sacrosanctæ Synodi in ea epistola arrogantissem (ne quid durius dicam,) concessit. Arguit enim eos immoderationis audacia, ac pertulantis infiditiae, ut qui cum se noscerent apud doctos Theologos minoris esse existimationis, iis nouitatibus captarint auram popularium, atque ideo non veriti sint facere verbum de hac re. Quis autem sibi unquam persuadere potuisset fore, ut generale Concilium in tantum, ac tam severū

censorem effet aliquando incursum? Hucusque Catharinus: ex quibus, & ipso Turrecrematæ nomine edito libro, ubi omnia praedicta reperiuntur, cognoscimus, quos testes aduersarij in hoc iudicium adducant, & quibus se patrocinij tueantur, nihilquè contra Acta Concilij Basileensis ex Turrecremata hoc quidem opere deponni posse; quem modestissimè de pia opinione loquutu suadet approbatio Reuelationum B. Brigittæ in eodē Concilio ab ipso scripta, quibus gloriosissimæ Virginis à peccato originali Praeservatio tanta claritate confirmatur. Vide Regest. col. 39.

Libellus num. 39. colum. 21.

Cum Patribus Græcis sentimus omnino Immaculatam Conceptionem Virginis, sed iuxta relatum Menologium editum à Genibrardo, quod si videatur, & qui uocationem ostendit. Conceptio Virginis ponitur 2. die Marij, nono vero Decembri ponitur Conceptio B. Annae. Conceptionem ergo actuam, qua Christum Virgo concepit, quis neget Immaculatam? Sed ubi agitur de Conceptione passiuæ, qua in utero Sanctæ Annae Virgo fuit cœpta, Menology auctoritas, vel * inutilis est, vel depravata.

D I S C V S S I O.

*De Menologio
Græcorum.*

178 F RUSTRA persistunt aduersarij in obscuranda, vel onerandā causa quæstionib[us] minimè necessarijs: quid enim refert ad legitimū usum tituli *Immaculatæ Conceptionis* Menologij Græcorum auctoritas, vel depravatio? Nos habemus, & festum Conceptionis passiuæ B. Virginis, & festi sensum ab Ecclesia Romana receptū, & fidelibus traditum; si Græci in festo, & sensu cum suo capite conueniunt, seipso magis, quam nostram causam commendabunt; sin vero dissentiant, corrigendi sunt, non explicandi: de recentiorib[us] loquimur; veteres enim Patres Græci, esto festum Conceptionis B. Virginis, sicut Nativitatis non agnouerint, mysterium Praeservacionis

non minus expresse, quam Latini docent, de quo infra. Quod si pia opinio[nis], & tituli *Immaculatæ Conceptionis* propugnatores aliquid ex Græcorum menologio in subsidium aduocarunt, id studium, nec vituperamus, nec laudamus. Quomodounque sit, libellorum auctores extra rem manifestè digredientes consecutabimur, & eis de Græcorum festo breui sermone satisfacemus.

179 IN PRIMIS non credimus eos negaturos à Græcis celebratum esse festum Conceptionis passiuæ B. Virginis antè quingentos, & amplius annos. In hoc enim omnes conueniunt cum Baronto in Not. ad Martyrolog. Rom. die 8. Decembr. quamuis apud Græcos po-

*Festī Co
ceptionis
origo a
pud Gre
cos.*

hhh stridie,

stridie, id est, nona die eiusdem mensis celebretur. Extat à nemine in dubium renovata *Constitutio Emmanuelis Imperatoris inserta à Theodoro Balsanone Commentario in Nomocanonem Photij Tract. 7. cap. 1.* ubi inter dies solemniter collendos ita legitur: *Nono Decembri, ut potest, quod in eo peragatur Conceptio castissima Matris Dei Nostræ.* Imperare autem capit Emmanuel anno 1143. De hac ergo festi *Conceptionis* in Ecclesijs Græcis antiquitate nulla est controversia; quin potius probabilissimè dici potest, & ferè certò affirmari, circiter annum nongentesimum iam festum *Conceptionis* apud Græcos celebre fuisse, cùm idem Baronius testetur, in Manuscripto Bibliothecæ Sfortianæ, num. 65. inueniti sermonem Leonis Imperatoris de *Conceptione B. Mariae*, qui omnino est Leo VI. sapiens cognominatus, cuius alia eiusdem generis scripta recenset Baron. to. 10. Annal. an. 911. in quem incidit Leonis mors, imperij autem initium in annum 886. potest autem festi *Conceptionis* origo, vel ad ipsum Leonem referri, vel ad eius patrem Basiliū Macedonem, quem Menologium auxisse, Baronius obseruat ad dictum an. 886. num. 14. Itaque cum Græcorum Menologium, sicut & Romanum Martyrologium sepius auctum fuisse constet, superuecua cura distineremur, si ad S. Ioannis Damasceni sacerulum, qui anno 740. claruit, & præcipuis Menologii auctor laudatur, festum *Conceptionis* extendere vellamus, nec enim ex festi antiquitate, sed ex eius legitima celebratione, & vero sensu à Romana Ecclesia sub anathemate declarato argumentum sumimus. Si cui hæc examinare expediat, aut placeat, legat Salazar. cap. 35. §. 3. num. 21. pag. 395. & eius obiectiōibus respondentem illust. Serratum lib. 2. cap. 10. pag. 155.

Quotmo dis hocfe itum a Græcis nomine tur? 180 DE verbis, seu formula, quæ in Menologio hoc festum adscribitur, variante exemplaria, & auctores. Versio Genebraldi, quem citant aduersarij, in edit. Lugdun. ex officina luntarum, an. 1592. sic habet die 9. Decembr. rubris

litteris: *Conceptio B. Annae, Dei & Domini avie*: concedere vero tenentur hoc modo loquendi denotari *Conceptionē* actiuam, qua Beatissimam Virginem in utero concepit; quamvis predicta Genebraldi editio nō habeat die 25. Martij, *Conceptio Virginis*, vt ipsi afflant, sed, *Annuntiatio Virginis Deipara Domina nostra*. In editione Menologij opera Henrici Canisi, festum *Conceptionis* sic annotatur: *Commemoratio Conceptionis Sanctæ Anna Matris Deipara Mariae*. Alij, vt Biuar. ad Chronic. Dextri, an. 308. Comment. 1. num. 9. legunt cum epitheto, *Conceptio munda B. Anna*. Ab Emmanuel Imp. iam diximus appellari *Conceptionem Matris Dei*. Vnde probabilis redditur lectio, quam ex codicibus Græcis profert Galatinus lib. 7. de Arcan. cap. 5. recitat Vazq. to 2. in 3. p. disp. 117. cap. 5. in fine, & deferit contra Salazatum Serranus loco cit. secundum quam in ipso Menologio appellatur B. Virgo ἡγέρτης ἡγέρτης: quod verius potest, à *Conceptione*, *Sancta*. Propterea credimus aduersarios dixisse auctoritatem Menologij inutilē esse, vel depravatam; sed vt depravatam concedamus, (nec enim Menologij auctoritate indigemus,) inutilē tamen nemo iure dixerit, cùm editiones omnes in celebratione festi *Conceptionis* paliuæ B. Virginis conueniant, quamvis discrepent in adjunctis: nostra autem probatio semper procedit à *Conceptionis* cultu, quo sanctitas B. Virginis in primo instanti animationis honoratur.

181 HVNC fuisse sensum festi *Conceptionis* B. Virginis, vel B. Annae apud Græcos, non indiget probatione: nec enim ullum vestigium dissensus corrum à Latinis in hac re à quoquam est animaduersum. Solum ergo illi negabunt Græcos celebrate *Præservationē*, qui Ecclesiam Romanam suam mentem tam aperte explicantem intelligere nolunt. Argumentum a festo *Conceptionis* B. Ioannis Baptiste, quod in Menologio adscribitur die 23. vel 24. Sept. soluit Salazar d. §. 3. in fine. Sed longè diuersam fuisse rationē utriusque festi unitatis,

nitatis, ut solidissimè pedem figamus, inde patet, quod Ecclesia Romana, quæ non cōsuevit celebrare nisi rem sanctā, ut docet D. Thom. 2 p. q. 27. art. 1. cōceptionem S. Ioannis Baptiste, ut in peccato factam à cultu exclusit; Conceptionem autem Dei Genitricis in suum Kalendarium admisit, eo ipso testata rite, & recte celebrari à Græcis, ut potè Sanctam, & Immaculatam.

*Patres
Graci
Preser-
uationē
doceant.*

182 DETEGAMVS modò aduersariorū artificium, qui dicunt se cum Patribus Græcis sentire omnino Conceptionē Virginis Immaculatam: ut persuadeant testimonia Patrum Græcorum, quæ in fauore Immaculatæ Conceptionis B. Virginis adduci possunt, de Conceptione actiua explicandas. Non tamen meminerunt etiam apud Patres Latinos Cōceptionis nomen cōpissimè ad concipientem referri, non ad prolem, ut vel modica lectione imbutisciunt: exempli peti possunt ex Salaz. d. cap. 3., §. 2. n. 16. pag. 303. & B. paro vñ supra. Num ergo ideo senti et cū Patribus Latinis Immaculatæ Virginis Conceptionem, qui tantū in Cōceptione Verbi ab omni macula gloriosem Virginem eximeret? Audiant ergo nonnullas Græcorum Patrum auctoritates, ut appareat, an de actiua Conceptione intelligi possint.

*S. Diony-
sus.*

183 ET ne integras Græcia bibliothecas excutiamus, quā caram, & laudabiliter suscepserunt multi, & nūquam deerunt, qui in honorē Matris Dei quotidie studiosius exerceant: ex singulis sœculis ab initio Ecclesiæ ad festi institutionē, singulos Patres ætatis suæ vocē ferentes adducemus; id enim cæteri sentiunt, donec solemnites Conceptionis omnes auctoritates superans communī consensu recepta est. Ex primo itaque sœculo damus S. Dionysium Areopagitan epist. ad Apoſt. Paulū, sic de B. Virgine scribentē. Perspexi, atque proprijs oculis intuitus sum Deiformē, atque super omnes cœlicos spiritus Sanctissimā Matrē Christi Iesu Domini Nostri. Quod Deiformē appellat Dei Genitricē, omniū diuinorū attributorū, qui tenus creaturæ cōmunicari possunt, expressionem continet,

adeoque puritatis in tota latitudine, vt D. Thomas docuit in 1. diff. 44. art. 3. ad 3. Sanctitas vero super Angelos excellens cōprehendit creationem in gratia: quæ si quis profundiū expēdat, & Dionysiu simul affirmantem, verum Deum illā se creditum fuisse, nisi diuinis documentis admonereretur; placulum profecto est dubitare aliquam à se excogitabilem munditiam tam stupendo diuinæ gratiæ prodigo denegasse.

184 EX secundo sœculo testimo- *S. Iusti-*
niū dicat S. Iustinus Martyr vel quisquis nus.
fuerit, coœvus scriptor, q. 136. ad Or-
thodoxos. Perspicuū est Christi Matrem debuisse bac maternitate beatā prædicari:
nam Dei sermonē audire, & exequi, virtu-
tis est, anima que pura, quæ tota ad Deum
spectet. Quomodo anima per excellen-
tiā pura tota quæ ad Dñm spectans, cuius
in hanc vitam ingressus impurus, & à
Deo alienus fuisset? Et ne putaremus
de Incarnationis tēpore, id est, de actiua
Conceptione hæc intelligenda, sub-
dit. Christus volebat ob hanc virtutē præ-
dicari matrem suam, per quam virtutē illa
id assequitur fuisse, ut Virgo Mater fieret.
Virtutem Matre Dei dignam sumimam
intelligere necesse est, ne si gratia Prä-
seruationis desit, Dei Filium Matrem
eligere meliorem potuisse affirmemus,
eiusquæ vel potentiam, vel amorem
angustissimis terminis circumscriba-
mus: quam rationem efficacissimam,
& concludentem grauissimi Theologi-
am dudum censuerunt.

185 TERTII sœculi testis sit S. Gregorius Thaumaturgus serm. 1. de An-
nuntiat. pulchra similitudine B. Vir-
ginis à prima origine coœvam sancti
ratem declarans. Aue gratia plena, vitis
semper vigens, que animas glorificantum
te latificas. Verè semper vigentem vi-
tem, & fructificantem suavitatem odoris,
Eccl. 24. Virginem nominare nō pos-
sumus, si vt primum ex genetis humani
plantatio excisa est, statim emarcuit, &
omni gratiæ virore destituta, vt sarcē-
tū inutile, & aridū mæsticiā prius, quā
lætitia mūdo intulit. Et ser. 3. de eodē
mysterio. Missus est seruus incorporus ad
Vir-

Virginem inviolatam, missus est à peccato liber ad corruptionis, seu labis expertem. Hoc sanè testimonium, vel auditum tantum, nec expensum, inter expressissima Virginæ puritatis à corruptione, & labe, mente, & corpore vndeque libera numerari debet.

S. Athanasius. 186 QVARTO sæculo præstò nobis adest Ecclesiæ columna Athanasius, Angelicam illam Salutationem, Gratia plena, splendidissimum, ac capacissimum bynnum vocans, quo scilicet omnia; quæ ab omnibus creaturis excogitari possunt in Virginem elogia, multaque alia soli Deo nota continentur. Tam ad miraculum ergo splendida, & capacia verba serm. de Deipara, to. 3. attentè perspendens, talia dicere compulsus est. Spiritus Sanctus in Virginem descendit cum omnibus suis essentialibus virtutibus, imbuens eam gratia, ut in omnibus gratiose esset: atque idcirco gratia plena cognominata est, eo quod adimpletione Spiritus Sancti omnibus gratijs abundaret, & virtute Altissimi obumbraretur: quam virtutem per omnia tempora conceptus eam habuisse confido, & post conceptum eam retinuisse. Magnifica prorsus hæc sunt, & maiestate plena, quæ valde cuiuscunque modi sanctificandi exceptione deprimeretur: adeò enim Virginis sanctitatē sine modo, & mensura (aliatum creaturarum comparatione) intelligi voluit Athanasius, ut quia de conceptu, vel conceptione actiuā loquutus erat, quasi aduersariorum obiectioni occurrens, continuò adiecerit. Neque enim id temporarium in Virgine accidisse opinor, sed per omnia tempora hoc illi datum fuisse: quemadmodum, & nunc in praesentia, & in æternum usque habet hæc Virgo sibi obumbrantem virtutem Altissimi. Nihil dici potuit, vel ad rem nostram aptius, vel ad persuasionem efficacius.

Proclus Cizicenus. 187 INTER quinti sæculi clarissimos scriptores eligimus Proclum Episcopum Cizicenum, non modò ob testimonijs perspicuitatem, sed quia illud dixit in Concilio Ephesino, ut in homilia tunc ad Patres habita legitur. Ex utero Virgineo prediisse sursum illud Numen,

nihil quidquam polluit, quam enim citra villam sui labem formauerat, ex bac quoque nullamatula contracta processit. Observandum est, verba illa, citra villam sui labem planè ad Deum referri, ut ex ipsa phrasij & verbis antecedentibus constat, quæ breuitatis causa omittimus. Egregia puritatis Virginis in eius formatione, vel conceptione amplificatio, quæ tanta fuit, ut Deus humanitùs velot artifex consideratus, nullam in tam mūdo vase formando sordium adhæsionem vereti, aut indè aspersam labeculam trahere potuerit. Magnum ergo momētum iudicio Patrum ad defendendam maternitatem diuinam (qui erat illius Concilij scopus) assert Virginis Præseruatio, qua Deo præpararetur assumenda caro mūda. Immaculata, putissima, & sanctissimæ à primo instanti animæ sociata, talis, inquam, materia, quali Deus (ut Tertullianus aduersus Hermogem scribit,) potuit egisse, sui porius, quam alieni egens. Hoc est Procli argumentum à congruitate, quod nobiliores Theologi optimum iudicarunt: & hinc intelligent aduersarij ex dignitate Matris Dei prudentissimè suadere utramque Virginis Conceptionem, passiuam, scilicet, & actiuam fuisse omnibus modis Immaculatam.

188 E sexto sæculo habemus Anastasium Synaitam Patriarcham Antiochenum lib. 6. anagogic. contemplat. originalem innocentiam clarius, quam nos modò possemus, Virginis tribuentem. Quis mibi, die quæso, aut ex hominibus, aut ex dæmonibus audebit dicere, quod ea, quæ est eiusdem simul cum Deo essentia, (quod ad carnem attinet,) non sit ad imaginem, & similitudinem eius, qui est ex ipsa natus? Quomodo est enim Mater eiusmodi Filij, non ferens in se integrum, & illæsam fætus sui imaginem? Integra, & illæsa imago Filij Dei originalem foeditatem non admittit.

189 NEC minus apertè Hesichius Hierosolymitanus septimo sæculo eandem veritatē testatus est, Orat. 2. de S. Maria Deip. Ecce Virgo quædam mulierum egregia, gloria lutti nostri, quæ Adamum padore,

pudore, & Euam comminations liberauit, i
que audaciam serpentis abscidit, quam co-
cupiscentiae fumus non attigit, neque ver-
miss voluptatis emi lessit. Si expressiora
requiritur, nunquam ad scientiam ver-
titatis pertenerimus. Pudor Adami, auda-
cia serpentis, concupiscentia fumus, quid
aliud sunt, quam originale peccatum,
vel illud consequentes foeditates? Has
B. Virginem abscidisse quomodo vere
dici posset, si ipsa cum primum creata
est, primi parentis pudibunda labo
obruta, à serpente infecta, & concupis-
centiae fumo saltem in actu primo
obscurata à Græcis Patribus crede-
retur?

S. Ioan-
nes Da-
mas-
masci-
nus.

190 OCTAVO sœculo floruit
S. Ioannes Damascenus Præseruationis
B. Virginis locupletissimus auctor:
cuius illud est inter cætera, Orat. 1. de
Natiuit. Mariæ. Natura gratia cedit, ae-
tremula stat pregreedi non sufficiens. Quo-
niam itaq; futurum erat, ut Dei Geni-
trix, ac Virgo ex Anna oriretur, natura
gratia fœtum antevterre minimè ausa
est, sed tantisper expectauit, dum gratia
fœtum suum produxit. Et ne de sola
sanctificatione in utero loqui existima-
retur, adiecit. O beatos Iacobim lumbos, è
quibus immaculatum semen efflaxit! O præ-
claram Annæ vulvam, in qua tantis incre-
mentis formatus fuit sanctissimus fœtus!
&c. Quis hæc legens, de mente Patrium
Græcorum circa Immaculatam Virginis
Conceptionem dubitare audeat?

Theopha-
nes Ab-
bas.

191 CONSONAT his faustissi-
mis vocibus noni sœculo splendor Theo-
phanes Abbas in suo hymno de Antiantiat.
vbi illa cecinit præclara. Inuenisti gra-
tiam apud Deum, quam inuenit nulla alia
quæpiam, ò IMMACULATISSIMA.
Tibi gratia est data, ò Dei Genitrix diu-
na, tibi omnis creatura clamat: O Dei
Nymphe, tu enim sola Mater Fili; præele-
cta es Immaculata. A fonte vtique repe-
tit B. Virginis collatam gratiam, ab ipsa
nimis tempore in Matrem Dei præelectione,
vt in tantam dignitatem assumenda, ab
ipsa prima formatione Immaculatissima
Leo VI. prodiret.

Imp. 192 DEVENIMVS tandem ad

désimum sœculum, quod viuendo arti-
gis Leo Imp. eius nominis Sexus inter
Orientales, non sine causa post Patres
allegatus, quia primus ex Græcis quo-
rum supersit memoria integrum ora-
tionem Conceptionis B. Virginis myste-
rio dicavit. Virtutem illam vide licuis-
set: non dubitamus aperiissime Præser-
uationem ibi contineri, evidenti indi-
cio ex alia ciuilem Imperatoris Orat. de
Incarnat. ita Virginem eloquentis. Cum
ad hoc in lumbis paternis contineris, pro-
genitor tuus clamabat: Audi filia, & vide,
& inclina aurum tuum, & obducere po-
pulum tuum, & domum patris tuus. Audi-
sti vere. ò Filia, cōmonitionem, & obita es
populi tui, & sortis, domusque paternæ Sor-
oris videlicet illius, quam Eua progenitrix
tua toti generi distribuit, infinito illo affe-
ctuum, passionum, & animi perturbationis
cumulo quasi hereditario reliquo; at nihil
horum tu in dominum tuum intulisti. Misere-
halus hereditatis expers B. Virginis non
fuissest, si in peccato originali concep-
teret: affectus enim illos perturbatio-
nes, & passiones in actu primo, ut dixi-
mus, dum peccato, & peccati fomiti
subiacebat ex paterna domo, & origine
traxisset. Hactenus Patrum Græcorum
successionem continuasse sufficiat, vs-
que ad illud nimis tempus, vel circiter,
quo eos in festi Conceptionis cultu
habemus cum Ecclesia Latina consen-
tientes.

193 VIDE MVR aduersarios au-
dire muscantes, multa à nobis enco-
miaistica, & concionatoria loco iuridi-
carum probationum adducta. Sed ani-
maduertant, apud illos quasi maiorum
gentium Theologos, qui de B. Virginis
puritate ita disserbant, ut nec timeret,
nec timerentur, laudationes potius, &
elogia suppetere, quam contentiosa
pronuntiata; nec enim rem dubiam co-
firmabant, sed certam extollere con-
abantur dicendo: in epidictico itaq;
generi, non judiciali versabantur. Qua-
re in hac, & huiusmodi nouis contro-
uersijs non tam singulæ auctoritates,
quam omnes vna cum temporum con-
catenatione expendi debent: quæ effi-

Tellimo-
nia Pa-
trū quo-
modo ex
pendēda,

catores apparebunt cōsiderantibus nō
bit ex altera parte, nisi generalem dos
& inā de transfusione peccati origi-
nalis afferri, obstaculum Concilii Tri-
dentini declaratione sublatum. Simul
obseruent scopum à nobis præfixum
non fuisse testimonia Patrum Græco-
rum pro-pia opinione congerere, sed

illio ostendere nostras probatrices Me-
nologio depravato, apud actiu[m] Concep-
tione reuocatione non inī: cum tot
sementia à Græcis Patribus scriptæ
adeo passiuam Conceptionem Immacula-
tam persuadeant, ut sine magno moli-
mine, & sèpè violentis expositionibus
declinari non possint.

Libellus num. 40. colum. 21.

*Imperiti concionatores discant hæc populis licenter obtrudere; sed
frequenter in sancto officio temeritatis pœnas luent. De doctis
viris iudicium ferant alij: non ideo eorum conciones appro-
bantur, quia non exp̄ressè damnantur.*

DISCUSSION.

Iniuria in Cœlio 194 **E**TIAM NE supplicibus ad
tribunalstantibus, & perli-
natores. bellos supplices causam dicentibus, cē-
soriā virgulam arripere licet? Probè
vero; opportunum, & evidentissimum
hoc iudicium est, quo Art. 5. stabilita,
iustior comprobatur recuatio. Sed qui
isti censores, aut vade profecti? cur nec
imperitorum licet i. dicta, nec suas ipsi
censuras huic scripto inseruerant, ut de
rectitudine iudicii Eminentissimi Car-

dinales certiores redderentur? Excus-
tantur tabularia, informationes super
hoc articulo confectæ exhibeantur, aut
cas presentādi coram iudicibus nō sus-
pectis locus pateat, aditque libertas:
constabit, apud nostros censores, quot-
quot Immaculatam Conceptionem defen-
dunt, imponitos esse. Vide d. Artic. num.
13. colum. 240. Sed in his, quæ subi-
ciunt, quām verè hoc in eos dicatur,
abundè ostendunt.

Libellus num. 41. colum. 21.

*Vniuersitatum, Doctorum, aliorumq[ue] opinantium obijcitur mul-
titudo; sed vota ponderanda sunt, non numeranda, nec populo-
rū consensus diffinitiones Fidei facit, vel cogere potest, ut fiant.*

DISCUSSION.

*Vniuersitatis au-
toritas.* 195 **I**LLVSTRISS. Catharin. lib.
2. de Inmac. Concept. pag. 49.
Quod etiam addit idem Cajetanus, quod
iste concursus, & consensus Vniuersitatum,
& popularum nihil habet probabilitatis
nisi apud indoctos; quid mereatur pro res-
ponsa alij viderint. Hæc enim verba latè
significant, quod Vniuersitatis, & quicunque
in bane sententiæ conuenient, indocti sunt;

& illi soli sapiunt, qui contra tenent. Sed
hoc effutre ej, non probare. Aliquid ergo
si non verisimile, saltem tolerabile ad-
uersarij dicant, si secum, vt cum dispu-
tantibus, vel litigantibus agi volunt;
nam vt ait ille, Negligere ej, satius, perde-
re quod nequa.

196 **P**OPVLORVM consensus Populi
sui capita, & pastores sequentium quāti
consensus facien-

faciendus sit, diximus Art. 2, colum. 174.
num. 189. & seqq. Vide p̄cipue num.
195. & 204.

Suffrā- 197 ILLA propositio: vota pen-
giorū nu doranda sunt, non numeranda: ut hic ab
meratio aduersarijs applicatur, dignissima est,
quæ à doctis, & Catholicis serio ex-
aminetur. Quid verius, aut sanctius pro-
ferri potest, quam, *Verbum Domini ma-
net in eternum?* Et tamen Nouatores,
dum se solos Verbi Domini custodes,
& interpreses iſtant, iudicium Eccle-
sia contemnunt. Vota, seu suffragia le-
gitima in omnibus congregationibus
numerantur, & secundūm maiorē par-
tem suffragiorum negotium deciditur:
quod etiam in Concilijs Generalibus

seruatque; nec, remota fraude, & dolo,
Decretum hucusque in Ecclesia factum
est à Summo Pontifice, vel eius legatis
Concilio pr̄sidentibus cum minoris
partis consensu. Lege Bellarmin. 19. 1.
Controv. lib. 1. de Concilijs cap. 18. Cum
ergo pia opinio toties à Sede Apostoli-
ca post maturam discussionem, & vo-
tis legitimis auditis, sit favoribus pro-
mota, & quidem non solum maximis,
sed omnibus, qui absque opposite dam-
natione desiderari posseant, Art. 2 num.
4. 19. 39. & 43 diligenter exquiratur,
an Ecclesiæ pr̄xi resistant, qui abique
ylla restrictione in causa *Immaculata
Concepti* votorū ponderationē præ-
texūt, & absolute numerationē rejiciūt.

Libellus eod. num. 41. colum. 21.

Baron. Ariana hæresis fere in omnes inualuit, & teste S. Hieronymo, in-
ad ann. gemiscens totus Orbis Arianum se esse miratus est. Sub Ponti-
359. n. fice B. Stephano, tota fere Ecclesia, duobus tantum, vel tribus
42. & Ep̄scopis resistentibus, in anabaptismum abiit; quia tamen non
49. adfuit Summi Pontificis consensus, in quo infallibilitatis pri-
legium residet, Ecclesia non errauit.

D I S C V S S I O.

*Exempla
extrarē.* 198 C O N V I T I A in auctori-
bus remanent, sicut honorum
honorante. Sed quorsum hæc exempla?
An opinio pia indiget aduersariorum
patrocinio? nec enim nos ipsi efficacio-
rem consequentiam inferre possemus.
Summi Pontificis consensus, in quo in-
fallibilitatis privilegium residet, pr̄feren-
dus est multitudini contraria sentien-
tium: ergo approbatio Religionum, &
institutio officiorum diuinorū sub ex-
presso titulo *Immaculata Conceptio*nis, in
quibus Pontifex non potest errare, Art.
2. num. 137. & 145, pr̄ferri debet
paucorum dissensi, quibus ad evitanda
scandalata silentium impositum est. Hoc
nimurum nostris aduersarijs apprimè
conuenit, quod David in spiritu caner-
bat: *Sagittæ parvulorum factæ sunt plaga
coruim. Psal. 63.*

199 A D exempla ipsa veniamus, *Locus S.*
quando aduersarijs tam manifestè ex-
tra causam dinagari placet. Ut probent
Arianam hæresim fere in omnes inua-
luisse, imperitisimè adducunt locum
S. Hieronymi: illi enim, qui mirati sunt
se esse Arianos, eo ipso Ariani nun-
quam fuerant, quod vel ex Baronio, eo-
dem anno, n. 34, discere poterant. velex
Bellarmine to. 1, lib. 3. de Eccles. cap. 16.
loquebatur Hieronymus de Patribus
Concilij Ariminensis, qui nimis incäu-
tè cum Ariani agentes consenserunt
ablationi vocis *ōμούσιος*, quasi omnes
in asserenda æqualitate Filij cum Pa-
tre conuenirent, & leui unius vocalæ
iactura controuersia componerentur.
Columba ergo simplicitate prædicti,
serpentis prudētia destituti in laqueum
venatiū inciderūt: cūque Ariani ubique
*Hieronymi de Ari-
anis.*
iacta-

iactarent Fidē Nicenam Arimini damnatam serò fraude se circumuentos questi sunt, & ingemiscens Orbis terrarū, idest magna Orbis pars, non totus Orbis, vt in libello legitur, (quoniam variantibus manuscriptis hanc additionē aduersarijs non imputamus.) Arianum se esse miratus est, abusuē, scilicet, vel impropriè: comperit dolens se Ariani partibus per imprudētiām fuisse. Quo ergo plus extollit Hieronymus per hyperbolēn ingemiscētū, & mirantū numerū, eo expressius declarat ingentem fuisse multitudinem Catholicon, quæ fortè Arianos superabat, tametsi hæretici Imperatorum potentia prævalerent. Hæc pro veritate dicta sint, ad causam iutiliter; siue enim multi, siue pauci Pontifici Romano adhærentes falsam doctrinam nunquam amplectentur: nec nos ex populorum plausu dumtaxat argumentū sumimus, sed ex plausu approbato, & laudato à Sede Apostolica. Vide loca proximè indicata num. 191.

De Ana 200 Q V O D dicunt sub Pontifice baptis̄is Stephano totam ferè Ecclesiam, duobus tātum, vel tribus Episcopis resistentibus, in anabaptis̄um abiisse, exp̄ressè contradicit S. Augustino l:b. 3. contrà Grefeon. cap. 3. de eadem re, & tempore, sic loquenti. Proinde, si omnino iam credendum sit quinquaginta Episcopis Orientalium id esse visum, quod septuaginta Afris, vel aliquātō etiam pluribus contrà TOT MILLIA EPISCO PORVM, quibus hic error in toto Orbe displicuit, &c. Et Vincentio Lirinensi in Commonit. adu. prophan. her. nouit. vbi relata anabaptis̄i origine ab Agrippino Episcopo Carthagin. S. Cypriani prædecessore, subdit. Quæ præsumptio tantā mali inuexit, ut non solum hæreticis oīnibus formam sacrilegij, sed etiam quibusdam Catholicis occasiōnem præbuerit erroris. Cum ergo uniuque ad nouitatem rei cuncti reclamarent, atque OMNES QVA QVAVERSVM SACERDOTES pro suo quisque studio reniterentur, tunc beatæ memorie Papa STEPHANVS Apostolicae Sedis Antifiles cum ceteris quidem collegis suis, sed tamen

præ ceteris restitit. Pluribus testimonij opus non est, tūm ob talum testimoniū dignitatem, tūm quia quicunque allegari possunt ex Augustini fonte veritatem illius narrationis hauserunt. Et facile ab his, quæ huiusmodi sunt anno- ratis oculos auerterēnus, nisi obstatet iuridica defensio: cum alantur cōlī iustissimi tituli recusationis adiungendi allegatis Artic. 5. num. 15. colum. 241.

201 PRÆBENT etiam nobis Argumē aduersarij validissimum argumentum tū vali- in hac ipsa anabaptis̄i historia, & Ste- dum pro phani Papæ factō Episcopis Africāe opinione prouinciæ vigore Apostolico resisten- pia. tis, ad eos directo diuino illo rescripto, & totius Ecclesiastice doctrinæ compendio: NIHIL IN NOVE TVR; NI SI QVOD TRADITVM EST, scilicet, seruetur ex S. Cypriano, Ep̄ist. ad Pompei. Cernis, quanta solici- tudine subueniat Sedes Apostolica gre- gis fidelium necessitati, cūm à Pontifi- cibus prouinciarum, vel Concilijs na- tionalibus aliquid contra Ecclesiasti- cas traditiones, vel Romanæ Ecclesiæ Fidem, aut consuetudinem decernitur. Quæ cura Pontificibus Romanis incū- bit vrgentior? si sal euanuerit, in quo salietur? quis emendabit minorum Pō- tificum errorem, nisi Pontifex Maxi- mus, qui errare non potest, Christo D. pro eius Fide, ne vñquam deficiat, orā- te, & pro sua reverentia exaudito? Cō- ferantur modò inter se causæ, & perso- næ. Patres Africani iubebāt baptizatos ab hæreticis rebaptizari cōtra Ecclesiæ traditionem, moti apparentibus locis scripturarum, quæ vnam Fidem esse do- cent, vnum baptisma. Nunc tota ferè Ec- clesia pī, & indubitanter eredit, & co- lit Praeseruationem B. Virginis à pec- cato originali: hanc pietatem cōsonam esse cultui Ecclesiastico docuit Conci- lium Basileense communiter in hoc re- ceptum: eam sanctionem sub grauissi- mis poenis obseruari præcepit Conci- lium Prouinciale Auinnionense, in Re- gesto colum. 45. approbavit Synodus Cæsarangustana colum. 233. Synodus verò Compostellana etiam Praeserua- tionis

tionis defensionem iuravit, colum. 723. Concilium Oxoniense omnibus his antiquius Conceptionis festum publica auctoritate recepit, col. 721. Tridentinum Occumenicum sua declaratione piam sententiam, & Præseruationis cultum altius infixit. Ecclesia, Vtbes, Provinciae, Religiones, se obsequium Deo, & eius Matri præstare arbitrantur, si *Inmaculatam Conceptionem* prædicent, venerentur, firmissimè credant, votis & iuramentis profiteantur. Demus aduersarij hos omnes perniciosissimo errore teneri, S. Scripturæ, & veteribus Con-

cilijs opponi: demus à Romanis Pontificibus nihil horum, quæ geruntur, probari: An post quingentos annos exceptabant duos libellos supplices fraudibus plenos, ut laboranti Ecclesia succurrerent? An tot provincias, & tot Episcoporum milia falsam doctrinam quasi ab Ecclesia traditam tenere, docere, & publicè colere patetentur? Certè cum ratione insanimus, qui tam illustrem veritatem defendimus, & alter contra eius impugnatores, quam leibibus, & strictissimo iure agere cunctamur.

Libellus eod. num. 41. colum. 23.

Nihilominus mirum est, quò in huius questionis ardorem ducti fuerunt Patres Salazar, & Valentia alias expendendi, una cum ijs, qua de maiore, vel minore opinionum probabilitate tanguntur; presentis enim inspectionis non sunt.

D I S C V S S I O.

De Pa- 202 **Q**VID scripsierunt Patres Sa-
tribus Sa- lazaro, & Valentia, nisi quod
lazaro,
& Va- & totus Orbis clamat, & Sedi Aposto-
lice non semel propositum est, piam
opinionem esse in stata proximo defi-
nitionis? Artic. 2. num. 191. 192. &
217. Qui quid assertores Virgineæ pu-
ritatis dixerint, aduersarij cum libuerit,
expendant, habent domi statēram, eam
sumant in manus; sed caueant, ne pon-
dera sanctuarij corrigerent tentent. Illud
quoque valde animaduertant, ne ha-
beant in sacculo duo pondera, maius,
quo suos auctores, minus, quo alios
omnes expendant: nam pondus, & pon-
dus, mensura, & mensura, ut unque abomi-
nabile est apud Deum. Proverb. 20.

Aduersa- 203 SED cur nunc tam religio-
rii incō- sè ab expendendo abstinent, & que non
fantes. sunt presentis inspectionis dimittunt? Sci-
licet præsentis inspectionis erat causa

Arianorum, & Anabaptistarum, Me-
nologium, Stellarium, Innocentiorum
Pontificum catalogus. Et cum dicant
num. 37. recentiora ex vtraque parte
sequenda esse, omnes antiquos Patres,
ipsam Sacram Scripturam commouēt;
de traditionibus, revelationibus, mi-
raculis censuram, & sanè seuerissimam
exercent. Ipsi legum suarum & condi-
tores sunt, & violatores, eas modò fi-
gunt, modò refugunt; hoc minus miran-
dum in his, qui simul & actores, & te-
stes, & iudices esse volunt. De maiori,
vel minori opinionum probabilitate
securi sint; vnam quippè ex duabus opi-
nionibus, de quibus loquuntur; nunquā
Sedes Apostolica expressè, & ab-
solutè probabilem nomina-
uit. suprà num. 49.
¶ 55.

Libellus num. 42. colum. 23.

*Agitur præcisè de titulo Immaculata, non Conceptioni, sed Virgini
annectendo, ex Decreto Sac. Congregationis ad mentem Grego-
rij XV. & Urbani IIII. quod tamen hoc argumento adhuc
impugnatur. Silicet scribere, & typis mandare propositionem
hanc, B. Virgo fuit immunis à culpa originali; quare non liceat
scribere hæc verba, Conceptio Immaculata? vel sensus est
idem, vel non? assignetur ergo in quo differunt: sin minùs, de-
cretum revocetur.*

DISCUSSION.

*Ratio
nostræ de
fensionis.* 204 **N**ON eandem rem nos, &
aduersarij agimus. Nos agi-
mus præcisè de tribuendo titulo Im-
maculata tam Conceptioni, quam Virgi-
ni, quia utrumque approbatur, & con-
ceditur in Bullis Pontificis: nec peti-
mus, ut decretum revocetur, sed ut de-
claretur subreptitium fuisse. Paritate
inter propositionem, & titulum nulla-
tenus nostram causam tuemur: potuit
ab aduersarijs & obiecio, & solutio
ingeniri; potuit ab *immaculata Concep-*
tionis defensoribus opportunè pro re-
nata hæc ratio inter alias allegari: virū
fuerit, qui nec iudicio illi adfuiunt, nec
acta eius habemus, statuere non possu-
mus. Nostra ergo defensio est, legiti-
mè, iustissimè, omib[us], quæ de iure,
vel facto desiderari possunt, firmati-
bus, explicari, defendi, scribi, colli piam
opinionem, sive per propositionem,
sive per titulum, quia usus tam proposi-

tionis, quam tituli, expressè, & in ter-
minis est à Sede Apostolica concessus.
Vide Argumentum Oper. paulò ante Art.
I. colum. 27. & supra dicta, hoc Tract.
num. 62. cum seqq. Itaque non colligi-
mus, nec probamus tituli usum per ali-
quem discursum, vel consequiam,
quamvis alias esset optima; sed asseri-
mus titulum ipsum esse in hac materia
primum principium à Summis Ponti-
ficibus toti Ecclesiæ, circa definitionē
de Fide, traditum. Quæcunque ergo ad-
uersarij de propositionis, & tituli dis-
crimine ex vulgaribus Logicorum offi-
cinis proferunt, ut tenuissimis filis non
phrygionum opus, sed telas araneæ cō-
texant, extra causam sunt, & sine ullo
responso præteriti poterant. Præste-
mus tamen bona fide, quam polliciti
sumus integrorum libellorum per sin-
gulas clausulas discussionem.

Libellus num. 43. colum. 23.

*Sed respondemus, hæc duo differre in modo significandi. Propositio
enim, quæ affirmat, vel negat, indicat sensum, vel opinionem
priuatam proferentis, terminus verò complexus, præsertim verò
epithetum, seu attributum, importat Principis, vel Uniuersita-
tis approbatuum consensum: ut cùm dicimus, Magnus Dux,
aliud concipitur, quam si dicatur, hic dux est magnus: vel Sua-*

rez

rez est magnus Doctor, aliud sonat vox, magnus, quam ubi dicitur, Albertus Magnus: enuntiatio indicat sensum enuntiantis, simplex prolatio illius termini, Magnus, indicat communem, & approbatum consensum: habet ratione modi significandi energiam quandam, & est antonomasticè dictum. Ita si liberè scribatur, Conceptio Immaculata, facile censi potest, ex communi, imo ex Ecclesiastico consensu statui veritatem illius partis controversia; quod anè definitionem omnino fugiendum est; hoc autem in propositione non coningit, ut dictum est, quia refertur ad priuatam scribentis sententiam: ideo rationabiliter unum admittitur, & aliud prohibetur.

DISCUSSIONE.

De dif- 205 **M**IRABILES argutæ, & vel
crunine ad Cleanthis lucernam clu-
proposi- cubrata! Quis autem crederet tam sub-
tioni & tiles dissertatores nihil probituros? Si
tituli. eam omnia eis concedere velimus, tu-
tissimè possamus, tempta illa censoria
admonitione, quod intè definitam omnino fugiendum est, quam si ipsi non ful-
ciunt, nec expectabunt, ut nos ruentem
sustineamus. Si è conuerso eligamus
omnia negare: nihil solidi videntius,
quod obstat, præter vniuersalissimum
pronunciatum, bæ: duo differre in modo
significandi, quod etiam de duabus pro-
positionibus eiusdem idiomatis, & vel
duobus titulis eandem rem exprimenti
bis dici posset. Vtique ergo modo
cautiones amosebimus, altero, quid
nobis concesserit Sede Apostolica; al-
tero, quam nulla sit aduersariorum im-
pugnatio, declarantes.

Prior so- 206 IVXTA priorem viam, li-
lutto. bentissimè fateniunt & grato animo ag-
noscamus, piaæ opinioni, & eius assertori-
bus à Sede Apostolica concessam esse
expressionem mysterij Præseruationis
cum omni illa approbatione, & sole-
nitate, quam aduersarij ex titulo oriri
volunt. *Terminus complexus,* (inquiunt)
præsertim verò epithetum, seu attributum
importat Principis, vel Vniuersitatis appro-
batum consensum. Optimè: admitta-
mus hoc principium. Ex eo sic argu-

mentamur. Qui habent approbatum
consensum Principis, vel Vniuersitatis
circa aliquam doctrinam, seu assertio-
nem, ius legitimam obtinent ad eam
explicandam, non solum enunciando,
sed etiam per modum epitheti, attribu-
ti, aut tituli: At assertores piaæ opinionis
habent approbatum consensum Prin-
cipis, & Vniuersitatis circa Præserua-
tionem B. Virginis à peccato origina-
li: Ergo & ius legitimum ad explicandā
Præseruationem, tam per modum enu-
ciationis, quam per modum epitheti, &
tituli. Maior est aduersariorum, qui hæc
duo omnino iudicant æquivalentia: ali-
quid exprimi per modum tituli, & im-
portare eosensum approbatum Prin-
cipis, vel Vniuersitatis. Consequentia
optima est, nec ex vlo capite redargui
potest. Itaque discursus concludens
erit, si minorem probemus: quam sic
ostendimus, prius de Principe, deinde
de Vniuersitate. Institutio officij diuini,
erectio Religionum, & concessio in-
dulgentiarum sunt consensus approba-
tum supremi Principis Ecclesiæ, scilicet
Pontificis Maximi, circa id, quod est de
substantia officij diuini, Religionum,
& indulgentiarum: sed de substantia
officiorum diuinorum, Religionum, &
indulgentiarum, quæ à Pontifice Maxi-
mo prodierunt, est expressio formalis-
sima piaæ opinionis, Artic. 2. num. 8. 9.

11. & 12. item num. 105. & 146. cum seqq. denique num. 175. Ergo per huiusmodi institutiones, erectiones, & concessiones habet pia opinio consensum approbatuum Principis. Quod attinet ad Vniuersitatem, si hoc nomine intelligent aduersarij Congregationem, cui Princeps præsidet, habemus approbatuum consensum Concilij Tridentini, eodem Artic. 2. num. 24. Congregatio- nis DD. Cardinalium, ibid. num. 39. & 45. Si intelligent Vniuersitatem populi fidelium, is aperte nobiscum facit, ibid. à num. 189. si quamlibet Vniuersitatem, idest, Communitatem, Ecclesiā, Religionem, Vrbem, Academiam: ferè omnes Orbis Christiani proferre possumus. Vide Regest. à colu. 322. ad 561. & rurū. à colum. 561. &c. Nota, hunc nostrum discursum ad concessa ab aduersarijs præcisè respicere: quarē in eo nondū expendimus concessionem tituli Immaculatæ Conceptionis à Sede Apostolica; sed demonstramus sequi ex aduersariorum doctrina, tituli vsum legitimum esse ex consensu approbatuum pia opinis à Principe, vel Vniuersitate emanato, quamvis titulus in terminis nunquam concessus fuisset.

*Quād
effici-
ter affe-
ratur ab
Ecclesia
Præser-
vatio.*

207 C O L L I G V N T præterea ex vsu tituli energiam quandam, & antonomaticè dictum. O ingens absurdum, propter quod vitandum, meritò v̄lus tituli Immaculatæ Conceptionis prohibetur! Solo nē titulo exprimitur mystrium Præseruationis cum energia, & per antonomasiā? Si Ecclesia approbat piam opinionem, vt ostendimus: agaoscit vtique in B. Virgine priuilegium singulare, & puritatem, qua nec puræ creature contingere, nec sub Deo potest intelligi major. Quomodo ergo tanta dignitas, & excellentia sine magna energia explicabitur? Vel hæc ipsa S. Anselmi sententia, Decuit Virginem ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequit intelligi, nonne habet summam efficaciam? nihil enim aliud est energia. Quid illis cogitari potest magis energeticum? Omnes moriemini, quia in Adam peccati- stis; quid babes Esther eleuata in populis?

Ego sum frater tuus, noli timere, non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus haec lex constituta est. Profectio & regale solium, & placidum Regis vultum, & virgam auream, & Reginam solutam legibus, vnicumque afflictæ gentis suæ præsidium, ipsis oculis subiucere videntur. Nec tamen hæc adeò magnifica cum elogio Romani officij de energia certent: Conceptio gloria Virginis Mariae ex semine Abrahæ, ortæ de tribu Iuda, clara ex stirpe David. A semine gloria, à stirpe clatitas, à regali tribu nobilitas, tristis parens Adamus longè ablegatus, quem etiam frigidissimum affectum non accendant? è cuius mente seruitutis peccati memoriam non eliminent? Quæ verò energia grauissimæ Sixti IV. Constitutioni defuit? Cum præexcelsa meritorum insignia, quibus Rgina cælorum Virgo Dei Genitrix gloria, sedibus pralatis aethereis, syderibus quasi stella matutina prærutilans, deuotæ considerationis indagine perserutamus: dignum, quin potius debitum reputamus, vniuersos Christi fideles, vt de ipsis Immaculatæ Virginis mira Conceptione Omnipotenti Deo gratias, & laudes referant, indulgentijs, & peccatorum remissionibus invitare. Nihil à multis sacerulis audiuit Orbis his verbis efficacius: quæ ciuitates templis, templa populis, animas latitia, concionatorum ora laudibus, cælum nouis gaudijs repleuerunt. Iam de Præseruatione B. Virginis antonomaticè, quād multa dicuntur! Li- lium inter spinas, Vnica columba, Vna per- fecta, & sexcenta huiusmodi; quæ omnia aboleri deberent, si propter energiam, & antonomasiā titulus Immaculatæ Conceptionis abolitione dignus cense- retur.

208 QVOD addunt: si liberè scri- batur Conceptio Immaculata, facile conscri- potest, ex communi, mō ex Ecclesiastico con- sensu statui veritatem illius partis contro- versiæ: aliquid continet æquiuocationis propter verbum statui: nam vel signifi- cat definiri, aut pro definita haberi; vel tantum reputari certam, & prudenter in- dubitatam. Prior sensus minimè timen- dus est, quidquid aduersarij calumnien- tur:

*Titulus
nō exprī-
mit defi-
nitionē.*

tur: omnes enim fideles sciunt neutram huius controværsiae partem esse definitam de Fide: posterior est verissimus, & facilis, fortiusque colligitur ex festi celebratione, quæm ex libera scriptio- ne tituli. Vide suprà hoc Tract. num. 16.

Instatia apertissima. 209 VNDE autem probant, vel confirmant id, quod statim subiiciunt? quod antè definitionem omnino fugiendum est. Nouam Logicam considerunt, ut discrimen propositionis, & tituli amplificarent iuxta cuius leges inferri posse conclusio in præmissis, nec contenita, nec insinuata. Dixerant, titulum *Immaculatæ Conceptionis* importare *Principis*, vel *Vniuersitatis approbatuum consensum*, energiam, antonomasiæ, veritatem illius partis controværsiae: ex his directè inferendum erat, fugiendum esse vsum tituli antè approbatuum consensum *Principis*, vel *Vniuersitatis*, cum energia, antonomasiæ, & declaratione illius partis controværsiae, ut veræ. Si autem titulus definitionem Fidei non exprimit, cur est antè definitionem fugiendus? Sed maius malum hic latet, quæm virtiosa consequentia: infertur grauis iniuria consuetudini Ecclesiastice, quam num. 22 aduersarij, vt liberis impugnant, absolvè negarunt: Sixto IV qui titulum *Immaculatæ Conceptionis* in diuinis officijs recitari concessit, & huius piæ, & laudabilis institutionis censores damnauit: Alexandro VI. Leoni X. Concilio Tridentino, Pio V. Paullo V. Gregorio XV. qui omnes Sixti Extravagantem confirmarunt. Recolantur, quæ suprà disserimus num. 63 & 66. Innocentio VIII. & Iulio II. qui sub expresso titulo *Immaculatæ Conceptionis* Religionem erexerunt, in Regesto column. 113. & 129. Artic. 2. à num. 147. reliquis denique Summis Pontificibus, qui coentibus *Immaculatam Conceptionem* amplissimas gratias, & fauores largiti sunt, in Regesto, column. 599. & deinceps. Nunquam mirari desinemus, imò semper vehementius mirabimur, extitisse inter Catholicos, qui scribere auderent, omnino fugiendum esse antè definitionem id ipsum, quod tot Summi Pon-

tifices amplectendum, colendum, protestandum, antè definitionem docuerunt.

210 HACTENVS ostendimus, Posterior aduersariorum argutijs nihil contra rior solle legitimum tituli vsum inferri posse, 210. etiam si omnia, quæ circa discrimen propositionis, & tituli inutiliter excogitarent, verissima essent: Modò ex altera via num. 109. proposita examinandum est, an solle vim propositionis, & tituli expenderint, ut rationabiliter illa admitti, hic verò prohiberi possit.

211 DICVN'T, propositionem in Titulino dicare sensum, vel opinionem priuatam semper inferentis; epithetum verò, seu attributum, dicat cō-*Principis*, vel *Vniuersitatis consensum*. Hoc munē ap discrimen prorsus commentitium est, probatio & nec apparenti saltem ratione, aut nem loquendi consuetudine suaderi potest. Quid enim competit, quæm *Principis*, vel *Vniuersitatis consensum* exprimi per propositionem; per attributum verò, vel titulum etiam antonomatiè usurpatum, opiniones priuatas? Ple- na sunt Concilia Decretis, Iura legibus Ecclesiasticis, Imperatorijs, & Regijs: haec omnes *Principis*, & *Vniuersitatis* approbatuum consensum exprimunt enuntiando, non attribuendo, aut epitheta solitaria usurpando. Contra tituli, & antonomatica attributa frequen- tissimè iuxta priuatorum opiniones pro cuiusque studio, vel affectu conferri solent. Certè S. Cyprianus Tertulliani libros leeturus, nihil aliud, teste S. Hieronymo in Catalogo, notario dicere solebat, quæm Da Magistrum; nec ideo *Magistri* epithetum conueniebat Tertulliano ex *Principis*, vel *Vniuersitatis consensu*, sed ex S. Cypriani priuata estimatione, qui multa se ex Tertulliani lectione discere, illa antonomasia ingenuè fateri volebat, cuius etiam non paucas sententias in suos libros ad verbum transtulit. Atheniensis Aristides cognomen Iusti iudicio multorum obtinebat, pluribus reclamantibus, qui etiā suffragijs ostracismi euicerunt, vt in exilium eiijceretur. Non scribimus declamationes, nec epithetorum originē,

aut licentiam examinamus; quæ nemo nescit tam facile imponi, quam rumores seruntur; & temerè in semetipsos legem iniquam aduersarij sancirent, si quidquid antonomasticè dicitur, tanquam ex publica approbatione usurparetur. Quid attrinet senescentis mundi, quasi pueri balbutientis verba formare? Propositio in communi vñu in hoc ab attributo differt, quod per propositionē nihil aliud indicatur, quam rem ita esse, vel non esse; attributum addit rei eminentiam, vel saltem appropriationem inter alias eiusdem generis: & siue simplex enunciatio, siue antonomastica expressio per attributum, possunt aut proferentis opinionem, aut Vniuersitatis cōsensum indicare; nec ex vario modo significandi auctoritas publica stabilitur, sed ex lege, decreto, aut consuetudine legitima, quibusunque verbis cōcipiatur. Quis nos prohibeat, si SCOTI doctrinam in subtilitatibus scholasticis sequi volumus, (nec enim in probabilitibus semper ratio exigi debet, aut reddi potest, cum auctore Philosopho opinio sit acceptio propositionis immediata non necessarie;) eum appellare Principem Theologorum, & alterum Augustinum? Nam idèò hæc epithera expriment cōsensum vniuersalem? Sēpernē propositiones intra limites probabilitatis remanebunt; de titulis vero, vel epithethis dissentire nunquam licebit? Plānè ad ridicula dilabemur, si discrimen probabilitatis expers impugnare pergamus. Maneat pia opinio in eo gradu, quo à Sede Apostolica collocata est; ex epitheto nanque, vel titulo nihil ei certitudinis accrescit, nisi quia tam titulus, quam propositio eius protestativa, in Bullis Pontificijs approbatuè, & in officijs diuinis solemnissimè legitur.

Titulus an sit antonomasticus? 212 IAM quod de antonomasia ex Grammaticorum schedis aduersarij excutiunt, non videntur satis intellexisse. Quid enim titulo *Immaculata Conceptionis* cum antonomasia? Tunc antonomicam fieri loquitionem magistri dicendi nos docent, cum solum epithetum loco nominis proprij ponitur,

ita ut nomine tacito, cui attributum conuenit, nihilominus res, de qua loquimur, intelligatur. Sic dicimus, Apostolus, Protomartyr, Philosophus, Vrbs, non minus aperte res declarantes, quam si Paulum, Stephanum, Aristotelem, Romam nominaremus. Si ergo solitariè scribatur, vel pronuncietur hoc epithetum *Immaculata*, vel dubij hærebimus, vel potius B. Virginem significari censemus, quam *Conceptionem*: vnde titulus, quem per aduersarios retinere licet, plus est antonomasticus, vel proprius accedit ad antonomasiæ, quam ille, quem impugnant. Huc spectant, quæ diximus Artic. 2. à num. 161. colum. 147. De energia nunquam probabunt maiorem inueniri in duobus tituli verbis, quam in omnibus propositionibus Præseruationem exprimentibus: quarum aliquæ num. 200. recitatae sunt. De *consensu Ecclesiastico*, & fugiendo vñu tituli ante definitionem sufficiunt dicta num. 202. & 203. nam & consensus Catholicæ Ecclesiæ adeò euidentis est, ut luce tituli non indigeat, & definitio etiam titulo admisso à nemine sine expresso Decreto præsumi potest; multò minus stantibus tam manifestis declarationibus Sedis Apostolicæ de non definita controvërsia.

213 O M N I A ergo, quæ in hac discussione aduersarijs respondimus, ad hoc dilemma reducuntur. Vel titulus *Immaculata Conceptionis* explicat opinionem piam melius, quam propositio, vel non. Si dicas cum aduersarijs auctoritate præstare titulum propositio, retinendus est titulus, quia quantumvis propositionis vim adaugat, non exprimit veritatem de Fide, & est expressè à Sede Apostolica concessus: si vero affimes, id quod res habet, titulu & propositionem æquè esse expressiu-
m vius eiusdemque veritatis, nulla
est rationabilis causa, cur unum
admittatur, & aliud
prohibeatur.

Libellus num. 44. colum. 23.

Discrimen hac ratione suadetur. Nam termini sunt principia sermonum: in principijs autem omnes conueniunt. Quæ ergo proferuntur per modum termini, videntur omnem controvèrsiam excludere. Itaque absolute Conceptio Immaculata universalem acceptiōē significaret, vel supponeret Conceptionis in primo instanti Immaculatæ; ita autem omnes sentire nedium falsum est, sed ex singulis Pontificum Decretis liberum aliter opinari.

DISCUSSION.

*Sophis-
ma dete-
gitur.* 214 **H**OC reliqui erat, ut à logicis ad sophistica aduersariorum oratio deuolueretur. Termini sunt principia, siue elementa, ex quibus componitur sermo, non principia certa, & inconclusæ veritates, de quibus dubitare, vel aliter sentire non licet; ita implicatio est terminos dici principia in hac posteriori acceptione, nam principium in quo omnes conueniunt, sermo quidam est, nimis propositio euidentis in demonstratis. Accipiamus hos terminos complexos, distinctio virtualis distinctio formalis, Sacra menta physice effectua, subsistentia absoluta, relatio extrinsicus adueniens, & alios infinitos: quis negabit huiusmodi terminos esse principia sermonum, & in propositionibus, ut vera extrema collocari? Sed nunquid omnes in eo, quod per illos significatur, conueniunt? hæc futilia sunt. Illud grauissimum, quod afferat

libellus, ea, quæ proferuntur per modum termini, omnem controvèrsiam excludere; cum in posteriori Extrauagante Sixti IV. colum. 110. Regestis, & legatur Immaculata Conceptio per modum termini, & simul declaretur controvèrsiam de Immaculata Conceptione nondum esse ab Apostolica Sede decisam. Et quamvis (quod falsissimum est,) Pontifex titulum Immaculatæ Conceptionis in illa Cōstitutione non approbasset, euidentissimè ex eius tenore infertur prolationem opinionis piæ per modum termini non excludere omnem controvèrsiam, cum Pontifex prohibeat contrariam opinionem hæreticam dici, titulum vero saltem permittat. Nec potest aduersarijs limitatio sua affirmationis perversum, videntur; nam veritates adeò exploratæ sub nullo prætextu, vel sche mate in dubium reuocari debent.

Libellus num. 45. colum. 23.

Imò dato, & non concessò, quòd non differant propositione, & titulus quo ad sensum; adhuc tamen locus est illam permittendi, hunc vero prohibendi: quod euidenter probamus. Differunt idiomate tantum, non sensu, ha duæ propositiones: B. Virgo non contraxit maculam originalem: La B. Vergine non ha contratto la macchia originale; ex Decreto tamen Pij V. prima propositione scribi potest, non autem secunda. Verba Pij sunt hæc.

Nemo

Nemo de hac ipsa quæstione cuiusvis pietatis, aut necessitatis prætextu, vulgari sermone scribere, vel dictare præsumat. Sola ergo idiomatis differentia sufficit, ut Pōtīfex ex duabus idem omnino sonantibus propositionibus, alteram permittat, alteram vetet ad vitandas rudium, & simplicium contentiones: ita ad eundem finem permittuntur quidem impressiones propositionis negatiæ; sed titulus *Immaculata Conceptionis* prohibetur; nam licet esset idem utruque sensus, alia tamen est ratio tituli, quem & rudes omnes intelligunt, præsertim in librorum titulis oculis omnium peruijs, qui facile ex eorum approbatione, & impressione controuerſiam decisam putabant, & verè deciperentur.

DISCVSSIO.

Idiomatis diuersitas. 215 DE propositionis, & tituli diffinis diuersitas. Crimine statuant aduersarij, vt ipsis videbitur: dent, concedant, negant, adfiscēnt, & destruant; in omnem momentum paratos defensores, & arma è vestigio ex Armamentario educenda inuenient. Probationem evidētem expendamus. Diuersitas idiomatis sufficit ad prohibitionem, ergo & indifferētia inter propositionem, & titulū. Exactētē, rotundē, nil suprà. Hæc etiam collectio evidens erit iudicio aduersariorum: diuersitas idiomatis sufficit, vt textus S. Scripturæ vulgaribus linguis imprimi, aut legi prohibeatur, ergo & differentia inter propositionem, & titulum sufficiet, vt propositiones contentæ in S. Scriptura, lingua Latina, vel Græca recitentur, tituli verò eundem sensum exprimentes ijsdem linguis non permittantur. Formā probationis evidētis evidētissimè redargui hoc exēplo, & instantia patet. Nunc materiam argumenti examinemus.

Quid Pius V. 216 QVASI compertum pronū-
prohibue- ciant aduersarij, illicitum esse lingua
rit Pius vulgari assertere Præseruationem B.
V. Virginis ab originali peccato. Nec vi-
dēt, quotam, & quām nobilem Eccle-
siæ partem transgressionis Decretorum
Apostolicorum arguant; cùm notissi-
mum sit, Episcopos, Capitula, Ciuita-

tes publicè in templis sermone patrio, & vulgari, coram tota populi multitudine, vota emittere de *Immaculata Conceptione* tenenda, & defendenda: doctissimos Concionatores hanc ipsam votorum emissionem commendare, extollere, & suadere. Hæc illos parū mouebunt, & aliter, quām ipsi explicit, Constitutionem Pij V. intelligentes pro vulgo reputabunt. Inspiciant ergo litteratè, vel grammaticaliter verba, quæ citant, & ea ab antecedentibus non separant. Sic enim Pius V. loquitur. Statuimus, & ordinamus, quatenus nemo cuiuscunque ordinis, gradus, conditionis, vel dignitatis existat, in popularibus concionibus, vel ubi cunque promiscua virorū, & multerum multitudo conuenire solet, de huius controvēſiae alterutra parte disputare, rationibus, vel doctorum auctoritate afferendo propriam sententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando: vel de hac ipsa quæſtione, cuiusvis pietatis, aut necessitatis prætextu, vulgari sermone scribere, vel dictare præsumat. Potuitnè clatiū Sanctissimus Pontifex exprimere, se nihil aliud prohibere coram promiscua multitudine, vel quomodolibet lingua vulgari, quām formales, & scholasticas disputationes de hac materia? ideo non dixit, nemini licere de alterutra opinione loqui; sed, de hac ipsa quæſtione scribere,

re, vel dictare: id est, questionem in terminis discutere, afferendo, refellendo, impugnando, quasi libros controvèrsiarum scriberet, aut lectiones è cathedra dictaret. Hæc est plana, & textualis expositio communi doctissimorum Theologorum consensu, praxi. & consuetudine firmata: ea vero, quæ ab aduersariis traditur, improbabilis, & textui manifestè contraria. Vide inter alios scriptores, Granad. de *Immacul. V. Concept. disput. 3. cap. 33. fol. 100.* Aegid. de *Presentat lib. 3 quest. 9 num. 5. pag. 344.* & Bonac. *to. 3. disput. 2. quest. 3. pun. 34. proposit. 4. pag. 248.* Vnde sè pissimè répetere cogimur, illos in hac causa idoneos iudices, vel testes non esse, cum simplicem opinionis pia recitationem ingentis criminis loco habeant, & Decretis Apostolicis

violentè intellectis ad seminanda scandala abutantur, ut Regij Procuratores iuste, & nimis verè conquerantur Art. 5. num. 13. colum. 240.

217 E IV S D E M notæ, & illud, *Titulus* quod libellus subiicit: rectè titulum rū quæ prohiberi, quem & rudes intelligunt, & lis au- facilè ex librorum approbatione controve- Etori- siam decisam patabunt Hæc seriò affir- mari, & coram augustissimo purpu- ratorum Patrum Senatu allegari, quis non miretur? Vbi isti adeò rudes, qui omnia, quæ in librotum titulis impres- sis, & approbatis legunt, de Fide es- se putent? Evidentiùs constare ne- quit hæc ab affectu profici sci, non à ratione. Quam vero apertissimè sciant etiam radissimi, controvèrsiam non es- se decisam, diximus supra num. 58.

Libellus .num.46.colum.25.

Animaduertendum etiam obiter, quod que imprimuntur, re- quirunt superiorum approbationem: itaque res impressa non nihil ponderis, & autoritatis ex imprimendi facultate sibi comparat, præsertim in Vrbe, ubi Magister Sacri Palati est immediatus minister Summi Pontificis; extra Vrbem Inquisi- tores sunt Apostolica Sedis delegati. Quæ ergo imprimenda concedunt, non definiunt quidem de Fide, sed uta roborant, ut ex Apostolica Sedis auctoritate publici iuris facta censeantur: nec ignari tantum, sed etiam viri docti in hac materia pau- lò feruentiores, quid argumenti non sumerent ex Romana im- pressione, si ex his, quæ concionatores in Sacello Pontificio lo- quuntur, sibi ipsis non leviter blandiuntur?

mmm

DIS-

DISCUSSION.

Appro- 218 **O**PPORTVNA digressio, in
batio eo- qua obiter proponatur ne-
rū, quæ gotium operosius, quām sit totius rei
typis ex summa viroque libello comprehensa.
cudun- Cur autem tanta industria ex professio-
tur. laborarunt in quārendo discrimine ti-
tuli à propositione, si tandem obiter
dicturi erant, expedire, ne aliquid Ro-
mæ publicetur ad *Immaculatam Concep-*
tionem spectans? Nec illis obijcimus
scripta à factis discordare: egregiè enim
vtraque conveniunt, ut ex proximè in-
dicata Regiorum Procuratorum que-
rela perspici potest. Maximas autem eis
gratias agimus, quōd nos in hac digres-
sione docuerint, Magistrum Sacri Pa-
latij non definire de Fide, quæ impri-
menda concedit. Quod si immediatus
minister Summi Pontificis, ad pedes
Eminentissimorum Cardinalium se-
dens, viceret tantam illam suam au-

toritatem interponere titulo *Immacu-*
late Conceptionis excudendo, quem &
in Bullis Pontificijs, & in officio diuino
ab Apostolica Sede approbatum non
ignorat; saltēm prædecessorum in eo-
dem munere sequi non dignetur exē-
plum, qui prædicti tituli imprimendi in
ipsa Vrbe Roma sèpè facultatem sece-
runt. *Regest. colum. 219.* Quæ in Sacello
Pontificio de B. Virginis Præseruatio-
ne dicuntur, omnibus pijs impensè pla-
cent; sicut siquid ex aduerso profera-
tur, prudentibus displicere debet, vel
exemplo scandalosæ concionis habitæ
coram Sulthani Armeniæ filio, anno
1322. de qua in *Regest. colum. 721.*
Illa verò selectioris venustatis, paud-
feruentiores, & sibi ipsis blandiuntur, siue
dictoria sint, siue conuictia, viderint, qui
tales flosculos amant; ad nos certè nihil
pertinere scimus.

Libellus num. 47. colum. 25.

Si in hac materia decretum Sacra Congregationis ad magni Prin-
cipis instantiam reuocetur, vel infirmetur; obedientia, quam in
reliquis consimilibus decretis exigit eadem Sacra Congregatio,
fortassè minuetur: hoc enim exemplo improbus quisque de co-
rum firmitate, vel reuocabilitate poterit dubitare.

DISCUSSION.

Modestis 219 **D**ECRETVM non promul-
sima de gatum, & adeò vehementer
asserto de subreptione suspectum, nec propriè
Decreto loquēdo indiget reuocatione, nec mag-
dubita- noperè desiderat magni alicuius Prin-
cipis instantiam; quæ tamen nunquam
pij cause deerit ob Virginis honorem,
vt Eminentissimi Cardinales pro ma-
turity, & prudentia, qua omnia decer-
nunt, vel decreti, (si opportunum iudi-
cetur,) nullitatem declarent, vel denuò

negotium discuti, narrataquè verificari
concedant: & severè caucent, ne illegiti-
ma, & spuria decreta, aut ita proposi-
ta, vt pro illegitimis prudentissimè ha-
beri possint, tantæ Congregationis au-
toritatem præferentia impunè in po-
sterum priuatorum artibus publicen-
tur. Hæc postulatio nedum obedien-
tiā non minuit, quin potius Sacratis-
simi Tribunal debitum obsequium
firmissimum facit; nec ab improbis
pro-

proficisci potest, sed à subiectissimis filijs, qui sciunt Sedem Apostolicam, à mandatis etiam legitimis ob emergen-

tia scandalæ exequendis, subditos paternis admonitionibus auocare. Artic. 4. num. 20.

Libellus num. 48. colum. 25.

Et si titulus uniusaliter interdictus, postmodum in iudicio contradictorio concederetur, iam tubis inflatis victoriam principalem canerent ij, qui vel inuito Summo Ecclesie Praeside victores esse contendunt.

DISCUSSION.

Contentio ora
tio.

220 **I**N extremo libello velut in vasis fundo grauiora conuitia hæsisse videntur. Victoria principalis nulla alia esse potest, quam definitio de Fide: repetunt ergo aduersarij grauissimam calumiam contra defensores *Immaculatae Conceptionis*, jam suprà ab ipsis num. 2. tam intrepide iactatam, quam à nobis ipsius veritatis luce facilimè depulsa. Vickerias in hoc certamine, Summo Ecclesie Praeside fauente, permulatas, & illustres pia opinio retulit; nullam tamen eius assertores arroganter canunt; sed gloriissimæ Virginis patrocinio

semper adscribentes, nunquam memorant in laudem propriam, quamvis libentissime assūnant, ut non contemnendam defensionis partem. Modò vicitis, & fratribus aduersarij ignobiliter non insultant; possessionem suam legitimam à Sede Apostolica concessam tueruntur: quo conatu nihil cogitari potest iustius, aut modestius. Nec pati debent Decreta Sedis Apostolicae labefaciati asserto decreto, quod quale quale sit, vniuersale certè nō fuisse, eius tenor aperte clamat Artic. 4. num. 3. examinatus.

Libellus num. 49. colum. 25.

Denim hoc humillime subiçimus: in re tam gravi sola dubitatio sufficere potest, ut nihil ulterius innouetur; maximè cum nihil præter decisionem agendum supersit.

DISCUSSION.

Quo sen
su
fit
innova-
re?

221 **S**I litigantes, qui sunt in legitimu ma possessione, peterent nihil innonari, humiles fortasse videri possent; at pacificæ, & diuturnæ possessio- nis turbatoribus quid aliud conueniat, quam calliditas demissis verbis contecta, nec dissimulata? Iudices pro stipitibus habent, qui hæc petere audent: quasi dicat alieni prædij, vel iurisdictio- nis inuasor, postquam manifestam vim intulit; satis est contentionum, nihil in-

nouetur, graue est negotium, & in quo dubietas sola ad supersedendum sufficiat. Ita ne sine cultu iustitiae pax? Dubitatio sola sufficere debuerat aduersarij, ut à redintegranda cōtrouersia abstinerent, nec enim quantumcumque suæ opinioni addicti negare poterunt, argumenta, quæ ab assertoribus opinio- nis piæ ex tot Apostolicæ Sedis Con- stitutionibus, gratijs, & fauoribus, ipso- quæ totius Recpublicæ Christianæ con- sensu

sensu eliciuntur, si minus valerent ad persuadendum, esse potentissima ad dubitandum. In dubio autem non solum possidentis potior conditio, sed Ecclesia iudicium sequentium laudabilior & securior causa est. Cumque fateantur nihil agendum superesse præter decisionem, & controversiam, quæ totum Orbum tot sacerdos in partes discessit, divina Romanorum Pontificum sapientia cō deductam cernant, vt si ipsis expidere videatur, possit per definituam sententiam terminari; prudentissimè fecissent, si eam denuò ad carceres reuocare conati non essent, quasi nihil hactenùs de re tanta à Summis Ecclesiæ Pastori bus consultum, aut prouisum fuisset. Id quod olim grauissimè hanc ipsam causam agens Illustris. Ambros. Catharin. acri vit iudicio, & dignus, qui piæ opinionis suo saeculo vindex audiat, aduersarios admonuit: & cum suam eruditissimam disputationem appositissima ad rem nostram petoratione clauerit, eius verbis Tractatum nostrum absolvimus, eadem dicentes, quia meliora non possumus.

Illustris. & Reuerendis.
D. Ambrosij Catharini
Episc. Minoriensis ad-
hortatio ad Immaculatæ
Conceptionis aduersa-
rios, in fine disput. ad
Concil. Trident.

col. II 2.

Apostolice ad aduersarios verbi Catharini.
QVAPROPTER reliquum tandem est, Pares obseruādissimi, & fratres dilectissimi, atque intimi cordi meo, ut iustum querimoniam Christiana, ac pia mente suscipiatis, nec spernatis consilium pacis,

quod à vera charitate proficietur. Et post multa, col. II 4. *Nam ut finem nostra disputationi tandem imponamus. Putatisne, Sacrosanctam Romanam Ecclesiam ea leuitate ferri, ut sit aliquando, vel opinionem vestram amplexatura, vel saltem cultum illum reprobatura, quæ semel Pontificio Decreto suscepit, & solemni omnium Ecclesiarum ritu cum munificentissima indulgentiarum largitione iam dudum celebrare perseuerat? An ullum, quo, potestis similis mutationis exemplū proferre, quo in spem bonam erecti expectare posuis ex vestra opposita opinione victoriam? Si hoc vobis persuasisti; quis non videt, in quanto errore versemini, quamquæ parum piè de prouidentia Dei erga Ecclesiam, & eius gubernationē sentitis? Quod si victoria spem vobis erexit clare cernitis; cur non antevertitis seueriorem aliquam Ecclesie sententiam, qua non patietur ulterius serpere in dimidiato uno ordine opinionem diuino cultui repugnantem? Quid enim vobis præter imminens periculum publicæ ignominie restat? Reddita sunt iam vobis clara omnia. Probatum est, sententiam nostram non solum Christi dignitati non detrahere, sed mag-*

nificantissimè illā extollere: Matrem Filio non aquari, sed locum ei ex Filiū meritis conuenientissimum dari. Scripturae nēdūm non reclamant, sed mirificē faciunt. Soluta sunt SS. Patrū argumenta. Omnes totius Orbis Ecclesiae, omnes Religiosorū Ordines celebrant. Vniuersitates celeberrima comprobant. Ipsa tandem Sacrosancta Romana Ecclesia grauissimo Decreto per Concilium Tridentinū confirmato ita sanxit. Quem igitur finem vobis proponitis? Vosnē ea spe sustinetis, ut totus Christianismus culum suum deserat, & vestrae opinioni adhæreseat, sicquè petendam esse à vobis in posterum Ecclesiasticarum solemnitatum veritatem credat? Nō existimo certè ita vos desipere. Vestrum igitur est sapienter veram ordinis gloriam querere: quam tum demum sanctam tecum existimare debetis, cùm gloria Christi, & Matris potis-

simum studebitis, & ab institutis Romanae Ecclesiae non recedetis. Quod futurum propter Dei bonitatem, & merita illius mitissima Matris, & P. N. Dominici, & filiorum eius, quos per illum Dominus in gloriam adduxit, spero, & confido.

222 SIC eruditissimus Antistes, Conclusio & solidissimè, & cordatissimè, Inmaculatae Conceptionis, verique sensus festi tuis, impugnatores allocuebatur, cùm sub nomine Conceptionis celebrare praecepto Ecclesiastico specialiter tenabantur: sic & nos post tantam pia opiniōni additam lucem eosdem aliquantum, & sinceras cordibus appellamus. Disputatiūnē partes inuiti suscepimus, charitatis, & concordiae voces sponte ingemimus, & audiēmus libenter. Cauam, & possessionem, quam defendimus, adeo iustum, certamque existimamus, ut impugnari posse magis doleamus, quam formidemus. Ceterum, & indicium hoc nostrum, emniaquè, & singula in toto hoc opere dicta, & dicenda, pedibus S. Romanæ Ecclesiae, quantum possumus humili, & libenti animo subiçimus. Modo ad Beatissimam Virginem, cui omnis nostra, qualisunque opera defervit, vota, & orationem conuertamus.

AD IMMACULATISSIMAM Virginem Mariam Matrem Dei sine peccato originali conceptam actio gratiarum, & veniae postulatio.

Oratio 223 **S**ALVE Virgo Purissima, speciosis induita vestibus, ad Beat. speculum sine macula, imago bonitatis Dei, illuminata mirabiliter à montibus æternis: specie tua, & pulchritudine Virginē. nnn tua

tua intende, prosperè procede, & regna. S A L V E Stella maris, mulierum fortissima, procul & de vltimis finibus Te adeuntibus collucens Pharus, columba olinifera, & timidæ nauiculae procellis iactatae tutissimus portus. Quas Tibi grates paupercula Minorum familia tanto dignata honore aget, à qua dum MARIA Illuminatrix mea salutaris, nubeculam paruam quasi vestigium hominis oculis intuitum obijcis, vt tuo ipso amabili nomine respondere possis, Illuminant me isti? Quid luce nostra, quid defensione indiges, sole splendidior, ære fusili, & adamante fortior? An non potes imperare Filio, & exhibebit Tibi plusquam duodecim legiones Angelorum? Sed quando humanis quoque armis defendi gaudes, & delitiæ tuæ bella pro tuo honore fuscipi à filijs hominum: Ignasce, Regina, misericordia exercitibus, nec Iosue ductore, nec foederis arca viam inter Iordanis aquas aperiente dignis. Salua sit tua gloria, & à propugnatorum imbecillitate appareat illustrior. Nobis, si nostra Tibi defensio non placuit, ultra merita, & solatium erit, & præmium, si hæc verissima, & rubore plena confessio non dispiceat: O Clemens, O Pia, O Dulcis Virgo MARIA.

M A M I T A J V O A M M I C A
RE

RE

REGESTVM AVTHENTICVM ET VNIVERSALE

Pro tuendo Titulo IMMACVLATAE
Conceptionis Intemeratæ
VIRGINIS MARIÆ.

*IN QVO SVMMORVM PONTIFICVM
Bulla, Conciliorū Canones Ecclesiariū, & Sacrarum Religionū spe-
cialia Officia Diuina, & Ecclesiastica quibus sub Titulo IMM-
ACVLATA eius admirabilis Conceptio celebratur: Imperatorum res-
cripta, Regum, & Principum Decreta, & Epistola, Ciuitatum, atque
Academiarum, pluriumq[ue] aliarum Congregationum vota, ac
iuramenta, quibusc[on]ea omnia, que in hoc Seraphico
Armario citantur, integrum habent fidem.*

S. ANSELMVS ARCHIEPISCOPVS CANTVARIENSIS
FLORVIT ANNO MLXV.

EPISTOLA S. ANSELMI
De Conceptione B. MARIÆ.

*Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus, &
P[ro]p[ter]o Anglorum, Coepiscopissuis, cun-
ctisq[ue] Orthodoxis salutem, & perpetuam
in Christo benedictionem.*

Conceptio venerandæ Deigenitri-
cis perpetuæ Virginis MARIÆ,
dilectissimi fratres. Quemadmo-
dum per multa signorum experimenta in
Anglia, & Francia, ceterisque climati-
bus mundi celebranda sit declarata, me
narrantem audiat dilectio vestra.

Tenore namque illo, quo diuinæ pla-
cuit pietati, Anglorum gentem de malis
suis corrigere, suæq[ue] seruitutis officijs
arctius adstringere; Gloriosissimus Nor-
mandorum dux Guillelmus eamdem pa-
triam debellando subegit. Qui videlicet
Guillelmus tunc temporis Rex Anglorū
factus, Dei virtute, & industria sua, totius

Ecclesiasticæ dignitatis honores in me-
lius reformati. Cuius piæ intentionis
operibus inuides bonorum omnium ini-
micus Diabolus, tum familiarium frau-
dibus, tum extraneorum incurisibus mul-
töties conarus eius obsistere successibus.
Sed Domino protegente, & timentem se
Regem glorificante, ad nihilum deductus
est malignus. Audientes autem Daci, An-
gliam esse subiectam Normanis, grauter
sunt indignati, & suo quasi hereditario
iure priuati, arma parant, classem aptant,
vt eos adeantes à data sibi diuinitus pa-
tria expellant. Hoc comperto, pruden-
tissimus Guillelmus Heltinum * quem-
dam Religiosum Abbatem Beccensis *
coenobij accessitum in Daciam dirigit,
vt inquirat huius rei veritatem. At ille, vt
vir sagacis ingenij, strenue Regis nego-
tium exquiritur. Quo fideliter peracto,
ad Angliam reuerti cupiens, mare ingre-
ditur; & cum iam maximam partem ma-
ris prospero cursu transisset, subito dēsis

2 Regestum authenticum, & vniuersale 3

surgentibus vndique ventis, horrida tempestas coelum commouit, & vndas. Fatigatis igitur nautis, nec ultra iam obniti valentibus, fractis remis, funibusq; raptis, cadentibus velis, spes salutis amittitur, nihil sibi nisi submersionis exitium miserabiliter expectantibus. Cumque de salute corporum desperati, animarum sollemmodo magnis clamoribus salutem Creatori suo commendarent, & Beatisimam Virginem MARIAM Deigenitricem, miserorum refugium, & desperatorum spem deuotè reclamarent; ecce subito conspicuerat quemadmodum reuerendæ habitudinis virum, Pontificali Insula decoratum, quasi inter medias vndas naui proximum.

** al. Helfi num.*

Qui vocans ad se Heluinum * Abbatem, his verbis coepit eum appellare. Vis(inquit) periculum maris euadere? Vis in patriam tuam sanus redire? Cumque cum fletu id toto corde desiderare, & hoc solum spectaret responderit; tunc ille: Scias(inquit) me ad te Domina nostra Deigenitrice MARIA directum esse, ad quam dulciter reclamasti; & si dictis meis obtemperare volueris, sanus cum comitibus tuis euades immensum periculum maris. Ille vero illico spondet se in omnibus obtemperaturum, si hoc euaderet naufragium. Promitte, inquit ille, Deo & mihi, quod diem Conceptionis, & Creationis Matris Domini nostri Iesu Christi solemniter celebrabis, & celebrandum predicabis. At ille, ut prudentissimus: Et quis, inquit, dies in hoc festo celebrandus erit? Sexto, ait, Idus Decembris, hoc festum solemnizandum tenebis. Et quo, inquit Abbas, officio utemur in Ecclesiastico obsequio? Omne, inquit, Officium quod dicitur in eius Natiuitate, dicetur in Conceptione; excepto quod nomen Natiuitatis mutabitur in nomen Conceptionis. His dictis ille disparuit, & dicto citius sedata tempestate, Abbas in columis, concito flatu applicuit littoribus Anglicanis: & quæ vi derat, & audierat, quibus potuit, notificauit. Statuit autem idem festum in Beccensi * coenobio celebrari, & ipse quādiu vixit deuotis obsequijs celebrauit.

Et nos ergo, fratres dilectissimi, si por-

tum salutis voluntatis apprehendere, Dei genitricis Conceptionem dignis obsequiis, & officiis celebremus, vt ab eius Filio digna mercede remuneremur.

OFFICIVM PRIMITIVVM Conceptionis B. Virginis Mariae.

Sexto Idus Decembris, qui est octauus dies Kalendarum ipsius mensis, & celeberrimus dies festus Conceptionis Beatisimæ Dei genitricis MARIÆ, qui nouiter reuelatus est; & cuius reuerendo Abbatu reuertenti per Britannicum Oceanum à Dacia in Angliam non sine magno miraculo ostensus, vt in subsequenti legetur sermone. In ipsis occiduis regionibus valde celebratur, atq; per totam Angliam, Britanniam, Daciā, Normaniā, Germaniam magna cum deuotione colitur, colendumque per omnes mundi partes, Deo gratias largiente, porrigitur. Illud nimis deuotè custodiendū est, & omne officium, quod in eius Natiuitate agitur, in hac eius Conceptione agatur; & sicut Inuitatorium, & Antiphonæ, & Lectiones, atque Responsoria in Natiuitate dicuntur, ita in hoc festo die Conceptionis dicentur. Insuper ad gloriam sanctæ Dei Genitricis, & Virginem celeberrimus dies eius Conceptionis magna cum exultatione celebretur.

In Vigilia ad Vesperas Psalmi, & Antiphona sicut in Natiuitate: Ante thorum huius

Lectio ad Vesperam: Egredietur virga.

Responsorium: Gloriosa Virginis MARIÆ.

Hymnus: Nunc tibi Virgo.

*Ad Magnificat, Antiph. Conceptio tua
Oratio: Omnipotens sempiterne Deus,
qui humanæ fragilitatis condolens, eique
clementer miseriæ decernens, Verbum
tuum ex Gloriosa Beata MARIÆ semper
Virgine incarnari voluisti, praesta
quæsumus, vt ipsa ingiter tuam misericordiam
nobis obtineat in cœlis, cuius sanctam
Conceptionem hodierna die, te
iubente, celebramus in terris. Per eundem.
&c.*

*Ad Matutinum Inuitatorium: Beatissi-
mæ*

4 Protuendo titulo Immaculatæ Concep. 5

in MARIÆ Conceptionem. Psalm.
Venite.

Hymnus. Quem terra.

Antiph. Benedic̄ta tu in mulieribus.

Deinde sequuntur Psalni, & Antiphone
atque Capitula sicut in Nativitate eius.

In prima, & secunda Vigilia legatur ser-
mo iste, qui in eius Nativitate legitur: Ho-
dierna die, fratres Charissimi, S. Dei Ge-
nitricis, & Virginis MARIÆ Concep-
tionem celebremus.

Intertia verò Vigi. i. sermo iste, qui de reue-
latione eius Conceptionis, atque miraculi in-
titulatur, legatur.

Lectio I. Eo tempore, quo Guiliel-
mus Normanorum Dux potentissimus
prostrato Anglorum Rege Eraudo *
ipso Anglos bello strenuo sibi superan-
do, subiecerat: quidam Abbas Helsinus *

* al. Aral
ndo.

* al. Hel-
ruinus.

* al. Bec-
censem.

nomine in Remesensem Ecclesiam pro-
motus Domino nostro Iesa Christo de-
notissimè famulabatur, eiusque Genitri-
cem, seruitia eius faciendo, deuoto studio
venerabatur. Contigit autem, ut Danoruū
Rex, audita Eraudi morte, Anglorumq;
subiectione, venire in Angliam propera-
ret, vt suo eam dominio subiugaret, &
prostrato Guilielmo nouo Rege, vel (vt
ipse testabatur) ipsius terræ inuasore, eam
in perpetuum possideret. Quo auditio,
Guilielmus ad defendendum se præpa-
ravit, & ex coniacentibus regionibus mi-
litum quām plurimum congregauit; & vt
erat callidus, vrbes, atque castella diligen-
tissimè muniuit, & omnibus necessarijs
opulentissimè repleuit. Consilio itaque
inito, Guilielmus Rex cum optimatibus
suis, Abbatem Helsinum (de quo supra
rectulimus) in Daciam misit, vt consilia co-
rum, & acta diligentet inquireret, & eq-
rum in Angliam aduentum, prout pos-
set, auerteret. Ascensa igitur puppe, pro-
fero vento flante, id Daciani venit; ipsi-
usque terræ Domino se presentauit, & fa-
ludem, & munera, atque seruitia ex Gui-
lielmi parte ei obtulit. Deinde omnia, vt
sibi iussum fuerat, inquisiuit, quid dice-
rent, & quomodo se aggregatebant, percun-
ctari non destitit. Postquam autem om-
nia, propter quæ illuc ierat, perfectè cō-
pleuit, processusque terræ munib; &

promissionibus honestauit, in Angliam
regredi voluit, sed Rex Daciae secum il-
lum non paruo tempore retinuit.

Lectio II. Transacto itaque tempore
non modo regredi illum Rex permisit.
Qui mox cum socijs nauem eoncedit;
nautæ ergo aplustria collegerunt, & in al-
tum carbala extenderunt, & per fremen-
tia æquora itinera direxerunt. Dum itaq;
per alta maris pergerent, contrarius ven-
tus eis surrexit, mare funditus commo-
uit, omnesque qui in mari erant, formi-
dine repluit. Timore igitur mortis con-
citi, nimiumque perterriti, preces cum
lachrymis fundunt Domino, & se grauia
deliquisse miserabiliter gemunt. In tanto
discrimine positi maiora pericula incur-
ruerunt. Namque subito sirtes p̄æ oculis
conspiciunt, quos nautæ velut in mor-
te positi videntes, exspectoris intimo nō
nulla trahentes suspiria, clamarunt ad Do-
minum fortiter: O Deus elementissime,
Pater misericordiae, dignare nos respice-
re, miseros pro nostro criminis. Respic
dulcissime, de sede tua gloria; visita nos
iam positos, extremo sub articulo. Adsit
tua benignitas, ineffabilis Deitas: adsit
maxima bonitas nobis, & tua pietas. Et
rector invisibilis, qui tuis semper famulis
parcis, & vota supplicum, audis ad te cla-
mantium. Succurre nobis miseri, pietas
ineffabilis: ne nos forbeat inferus, nunc
pro nostris criminibus. Pie Deus cognos-
cimus, quod grauia delinquimus: peiora
cōmeruimus, quia multum peccauimus.
Benignè tua gratia fatentibus indulget:
fatemur nostra crima, tu dele tua gra-
tia. Qui promisisti miseri, qua hora in-
gemuerint, saluos protinus fieri. Parce
nunc confidentibus, miserere gementi-
bus: miserere nunc flentibus, & verè pœ-
nitentibus. MARIÆ Mater Domini, ora
pro nobis miseri, tuo Filio Domina, cō-
menda nostra famina. Namque mari
sunt tradita, nostra misera corpora: tuus
Filius animas in requie suscipiat.

Oratio
hæc tota,
cōtinuus
est rhy-
mus.

Lectio III. Dum igitur sic de hac vita
desperantes clamarent, & p̄æsentem illis
iam mortem intenderent, quemdam Pö-
tificalibus vestibus ornatum iuxta nauim
assistere vident, qui Helsiuum Abbatem

pro-

6 Regestum autenticum, & vniuersale

7

proprio nomine compellans, hoc ei retulit, inquiens: O tu Abba Helsine, veni, surge, & mecum loquere. Dum autem admirantibus omnibus, qui in naui erant, quænam esset hæc persona, & Abbas Helsinus surgeret, præfata persona, ut credimus, Anglicè hæc dixit: Si vis sanus effugere, si vis mortem evadere: si vis patriam cernere, tuosque lates visere: Promitte fidelissimè, Matris Christi piissimæ, te facturum percelebrē, Conceptio-nis ipsius festum diem, in quo Virgo ipsa incomparabilis futura Deigenitrix in matris alio concepta fuit: & doceto omnes quoscumque poteris, vt percelebrem huius agant solemnitatis diem. Tunc Abbas Helsinus, vt erat prudentissimus, hoc ei constanter refert protinus: Quomodo faciam istud, quia diem quo istud faciam ignoro penitus? Dei Nuncius respondit: In sexto Idus Decembris est dies celeberrimas huius Conceptionis: hunc diem, vt celebres moneo, & celebrandum esse dicito, quibus dicere poteris, qui scire voluerint. Tunc sèpè dictus Abbas Helsinus: Et quali, inquit, seruitio iubes ut in hoc festo? Cui diuinus Nuncius respondit: Omne seruitum, quod dicitur in eius Natuitate, dicitur & in Conceptione: sicut Virginis natalitium in eius Natuitate dicitur, ita Conceptio in hac celebri-tate dicitur. Prædictus verò Abbas postquam talia audinit, Deo gratias retulit, & deuotissimè vovit, se teruaturum, quod audierat diuinitus iussum. Et statim, vt hoc vovit, tempestas omnis cecidit, & serenitas rediit. Ciues autem cœlicola, qui ad hoc ipsum venerat, & agenda præceperat, repente disparuit, atq; teneris mixtis auris ab eorum oculis euanuit, & illuc vnde iussum venerat, gressibus inuisibilibus repedauit. Illico omnes in naui positi frementia pacata cernentes æqua-ria, certatis omnium Saluatori gratias reddidere innumeratas, qui eos de tam duro exitio, atque mortis coactio sua po-tentia liberauerat. Vento igitur surgente secundo procedunt, & læti in Angliam, atque alacres veniunt. Mox memoratus Abbas patria cum suis optata potiti are-na, cuncta, quæ viderat, quæque in mari-

audierat, quibuscumque potuit in Anglia fideliter narravit, statuitque in Remeti * * al. Ber-censi. Ecclesia, cui præerat ipse Abbas, vt hoc festum omni anno solemniter sexto Idus Decembris cum magna deuotione celebrauit. Huius solennitatis celebratoribus detut à Filio ipsius Virginis D. N. Iesu Christo pax, & salus longæua, & post tristum huius vitæ aeterna requies concedatur; qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat Deus per infinita seculorum, Amen.

Antiph. ad Matut. & Vesper. Conceptio est Gloriosa. Deinde subsequantur reliqua sicut in Natiuitate eius.

Lect. Egredietur Virga.

Respon. Conceptio est hodie S. MARIAE Virginis.

Hymn. Gaude visceribus.

Antiph. ad Benedict. Conceptionem hodiernam perpetuae Virginis.

Oratio: Omnipotens sempiterne Deus, qui per gloriosissimam MARIAM semper Virginem, Verbique tui ex ea incarnationem, mundo perduto nouæ salutis gaudia destinare dignatus es, exaudi quæsumus preces nostras, & præsta, ut qui eiusdem Filij tui Genitricis Conceptionis diem lætanter colimus, ipsa intercede-rente apud te, de instantibus periculis eruamur, veniamque nostrorum criminum pariter consequamur, ut quandoque tuæ ineffabilis gloriae participes esse mereamur. Per eundem, &c.

Antiph. ad Primam: Conceptio est gloriæ.

Oratio: Diligatur quæsumus Domine, via nostra ad tuas iustificationes custodiendas, ut gloriæ Deigenitricis, & Virginis MARIAE patrocinio subleuemur, & eius semper orationibus à malis imminentibus defendamur. Per eundem Dominum.

Antiph. ad Tertiam: Regali ex progenie.

Oratio: Quæsumus Domine Deus no-ster, ut gloriæ Beatæ MARIAE Virginis Christi Filij tui Genitricis nos famulos tuos tibi assidua commendet oratio, cuius nostræ reparationis exordium, desiderabilis extitit hodierna Conceptio. Per eundem.

Sequ-

8 Pro tuendo titulo Immaculatae Concep. 9

*Sequitur introitus (Messe videlicet.) Sal-
ue sancta patens. Psalm. Eructauit.*

*Oratio. Deus ineffabilis misericordiae,
qui primae piacula mulieris, per Beatissi-
mam MARIAM Virginem expianda
sanxisti; da nobis Conceptionis eius dig-
nè solemnia venerari, quæ Vnigenitum
tuum Virgo concepit, & peperit Domi-
num nostrum Iesum Christum Filium, &c.*

*Epist. Lectio libri Sapientie, Dominus
possestit me, usque, & hauriet salutem à
Domino.*

*Graduale, Propter veritatem. Vers. Au-
di filia.*

Alleluia. Vers. Gloriosæ Virginis.

Evangeliu, Liber generationis.

Offertorium: Diffusa est gratia.

*Secreta, Salutarem omnipotens Pater
hostiam immolantes, imploramus cle-
mentiam tuā, ut Genitricis Filij tui sup-
plicatione placatus, per eā nos, & à pec-
catis absoluas, & ad visionem gloriæ tuæ
perducas. Per cumdem.*

Communicanda: Beata viscera.

*Post commun. Cœlestis alimoniarum reple-
ti libamine, quæsumus Domine Deus
noster, ut gloriosæ Beatæ semper Virgi-
nis MARIÆ continua nos foueat pro-
tectione, cuius nostræ causa salutis exitit
hodierna Conceptio. Per Dominum.*

*Epistola S. Anselmi de festo Concep-
tionis Beatæ Virginis
MARIÆ.*

*Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus, &
Pastor Anglorum Coepiscopis suis, cunctis-
que Orthodoxis, salutem & perpetuam in
Christo benedictionem.*

*Conceptio veterandæ Deigenitricis
perpetuae Virginis MARIÆ, cum
reliquis de reuelatione Herluino facta;
quæ superius §. 2. scripta fuere, usque ad
illa verba, digna mercede renuncerentur. Se-
quitur deinceps.*

*Rursum hæc solemnitas alibi alio mo-
do declaratur. Tempore namque Caroli
Regis Francorum illustrissimi, Clericus
quidam ordine Diaconus, Vngariæ Re-
gis germanus, Matrem Iesu toto corde*

diligens, eius horas solitus decantabat.
Parentum autem suorum consilio, nube-
re volens cum quadam adolescentula
valde pulcherrima, accepta à Presbytero
nuptiali benedictione, quadam die, Misa
etiam celebrata, recordatus, quod eiusdem
Beatissimæ Virginis horas illa die, iuxta
morem solitum, non cantauerat; sposam
domum mittens, omnes ab Ecclesia exire
coegit, & ipse iuxta altare Virginis solus
remanxit. Cumque horas Dominicæ Ma-
tris decantaret, & hanc Antiphonam,
Pulchra es, & decora fia Ierusalem, diceret,
subito apparuit ei Virgo MARIÆ cum
duabus Angelis, dexteram eius manum,
& laevam tenentibus, dicens ei : Si ego
sum pulchra, & decora, quid es, quod di-
mittis me, & sponsam aliam accipis?
Nanquid ego sum optimè formosa?
Nanquid ego sum pulchrior illa? Vbi vi-
disti tam pulchram? Cui ille stupefactus
ait, Domina mea dulcissima, claritudo
tua omnem mundi pulchritudinem ex-
cellit. Quid vis, Domina, ut faciam? Ait
illa : Si sponsam carnalem, cui adhæret
vis amore mei dimiseris, me sponsam in
cœlesti regno habebis: & si Conceptio-
nis meæ festū annuatim. Idus Decem-
bris solemniter celebraueris, & celebран-
dum prædicaueris, mecum in regno Filij
mei laureatus eris. His dictis, Beata Vir-
go disparuit; Clericus vero domum adire
renuit, & absque parentum suorum con-
silio, ad Abbatiam quadam extra patriam
illam perrexit, & ibidem monachali ha-
bitu decoratus, & post tempus exiguum
meritis Beatæ MARIÆ Virginis Aqui-
leiæ Episcopus, Patriarcha factus, festum
Conceptionis Beatæ Virginis die præfa-
to, quandiu vixi, annuatim cum proprijs
octauis diligenter celebrauit, & ubique
celebrandum prædicauit.

*Aliud etiam miraculum huius festiui-
tatis alibi divina inspirante gratia, à no-
bis declaratur. In pelago Gallico Cano-
nicus quidam, ordine sacerdos, solitus
Beatæ MARIÆ Virginis horas canonicas
decantare, à villa quadam, ubi cum
vxore alterius fornicatus fuerat, rediens
ad oppidum, in quo morabatur, tendere
curans, & pelagus Sequanæ transire*

cupiens, solus nauem ingressus Domini-
cæ Matris horas nauigando canere cœpit.
Cumque Inuitatorium, Ave Maria gratia
plena, Dominus tecum, diceret, & iam in
medio fluminis esset; ecce turba magna
Dæmonum in profundo pelagi, vna cum
eius nauicula cum præcipitauit, & eius
animam rapuit ad tormenta. Die autem
tertia ad locum, quo Dæmones cum tor-
mentis afficiebant, venit Mater Iesu cum
magna Angelorum societate, dicens eis,
Ut quid animam famuli nostri ita iniuste
affligitis? Noseam debemus habere, &
merito; quoniā in nostris operibus cap-
ta est. Quibus Mater Iesu: Si illius debet
esse, cuius opera faciebat, ergo nostra de-
bet esse, quoniā Matutinas nostras, dum
vos eum peremistis, decantabat, vnde
magis rei estis, qui iniquè contra me
egistis. His dictis, Dæmones huc, illucque
dispersi fugerunt, & Beata MARIA ani-
mam reduxit ad corpus, & hominem ab
utroque funere saseitatum per brachium
artipiens, aquam à dextris & à sinistris
quasi murum stare iubens, de profundo
pelagi ad portum in columem reduxit. At
ille gaudens pedibus Beatæ Virginis pro-
stratus ait: Gharissima Domina mea, &
Virgo speciosa, Christo gratissima, quid
tibi tribuam pro tantis beneficijs, quæ
mili fecisti? Liberasti me de ore leonis,
& de tormentis inferni grauissimis ani-
mam meam. Cui Mater Iesu ait, precor
te, ne de cætero in adulteri, peccatum ca-
das; ne fiat tibi nouissimus error peior
priore. Precor te iterum, vt de cætero se-
stum Conceptionis meæ deuotè celebres
annuatim. Idus Decembris, & vbiique
celebrandum prædices. Mox vt id dixit
Beata Virgo MARIA, eo cernente, cœ-
los ascendit; & ipse heremiticam vitam
ducens, quod sibi acciderat, cunctis audi-
re volentibus narravit; & postea quādiu
vixit, illud festum Conceptionis solem-
niter, & deuotè celebrauit, & celeb-
randum prædicauit.

Nosigitur, fratres dilectissimi meritis
& intercessionibus Beatæ Virginis indi-
gentes, cum tota mētis deuotione simus
soliciti, vt nullus nostrum ita sit rebus, rē
poribus occupatus, aut proprijs delictis

desperatus, quin Beatæ MARIAE Virgi-
nis Conceptionem pro posse suo cele-
bret annuatim.

*Sancti Anselmi Archipiscopi Cantua-
riensi de Conceptione Beatæ
MARIAE liber.*

C A P V T . I.

Principium, quo Salus mundo pro-
cessit, mihi considerare volēti, occur-
rit hodierna festivitas, quæ de Concep-
tione Beatissimæ Matris Dei MARIAE
multis in locis recolitur. Nec magni pon-
deris est, omne, quod dignitat, aut hono-
ri eius humana laude desertur, si meritis
illius, & insignibus comparetur. Tanto-
rum namque bonorum consumatio,
quæ per ipsam Domini Matrem omni
creatüræ prouenerunt, videtur admone-
re omnem humanam creaturam, pietatis
affectu exordiū suum considerare, quām
sublime, quām diuinum, quām ineffabi-
le fuerit. Nec mirum; fundamentum si-
quidem, & quasi quoddam sacrarium ci-
uitatis & habitaculi summi boni in ea po-
nebatur, & mansio lucis æternæ corpo-
ralis, quam corporaliter inhabitaret ille
incorporeus, & incircumscrip̄tus, creans
simil & vinificans omnia Spiritus, para-
batur. Sancta igitur Virgo MARIA Ma-
ter Dei futura, sicut eum, qui supra omnia
est incomprehensibilis, verum erat homi-
nem ineffabili modo de sua substantia
Virgo paritura, ac per hoc in Deitatem
illius quodammodo transitura; ita non
absurdè credi potest, primordia Concep-
tionis eius tanta ditinitatis sublimitate
præsignata, vt humanarum conceptio-
mētū ea planè penetrare non valeret.
Et ideo eiusdem Conceptionis dies festi-
vis laudibus à multis fidelibus meritò,
celebratur.

C A P V T . II.

D E Ipsa quippe multis sēculis ante
ortum eius Isaiam Sp̄itu Sancto
afflatum dixisse constat: Egreditur Virgo
de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet;

& requiesceret super eum spiritus Domini. Hæc itaque virga, quæ talem ex se protulit florē, nullo discentiente, Virgo MARIA fuit; & flos, qui de radice eius ascēdit, eius benedictus Filius, super quē, & in quo omnis plenitudo diuinitatis essentialiter requieuit. Hæc igitur tanti Filij dignissima parens, cum in alio suæ parentis naturali lege conceperetur; quis non concedat Dei sapientiam à fine usq; ad finem pertingentem, cuncta impletam, cuncta regentem, nouo quodam & ineffabili gaudio cœlum, & terram, & omnia quæ in eis sunt, profundissima, atque ineffabili iubilatione, pro sua reintegratione, quam per illam sibi cœnturam, diuina, & occulta inspiratione præuidebat, per illustrasse?

C A P V T . III.

Sed cùm ipsa Conceptio fundamen-tum fuerit habitaculi summi boni, si peccati alicuius ex primæ prævaricatio-nis origine maculam contraxit, quid dic-enus? Utique diuina voce dicitur ad Ieremiam, *Priusquam te formarem in utero nō uide, & antequam exires de ventre sacerdote canite.* De Ioanne quoque Angelus, qui eum nasciturum prænuntiabat, asseruit, quod Spiritu Sancto repletus, adhuc ex utero matris suæ. Si igitur Ieremias, qui in gentibus erat Propheta futurus, in vul-nu est sanctificatus; & Præcursor Domini Ioannes Spiritu Sancto ex utero ma-tris est repletus; quis dicere audeat, to-tius sæculi Propitiatorium, mox in suæ Conceptionis exordio, Spiritus Sancti gratiæ illustratione destitutum? Testante verò Scriptura, ubi spiritus Dei, ibi & li-bertas; à seruitute igitur omnis peccati libera fuit, quæ olim peccatorum propitiatori aula, in qua, & ex qua personaliter homo fieret, Spiritus Sancti præsentia, & operatione construebatur.

C A P V T . IV.

Magnitudinem operationum diuinæ virtutis, quadam mentis limpitudi-ne posse considerans, videor mihi vi-

dere; quod si quid originalis peccati in propagatione eius, & communis vitij exstirrit, illud propagantium, & non pro-pagatæ prolis fuit. Nam si Dominus ca-sanæ confert, vt inter spinas remota compunctione recipiatur, alatur, & for-metur; non portuit hoc dñe humano, quod sibi parabat, templo, in quo corpo-raliter habitaret, & de quo in unitate per-sonæ perfectus fieret, vt licet intet spinas peccatorum conciperetur, ab ipsius tam spinarum aculeis, omnimodè exors red-deretur? Planè potuit, & voluit, quod si voluit, & fecit. Et quidem quidquid dig-num vñquam de aliquo extra suam per-sonam voluit, perperam est de te; o bea-tissima fœminarum noluisse. Matrem te fecit suam ille rerum omnium factor, & gubernator Dominus, omnium, inquam, intelligibilium, & intellectu transcen-dentium; & te Dominam, ac Imperatri-cem cœlorum, terrarum, atque elemen-torum constitut: & vt ita es, in utero matris tuæ à primordijs Conceptionis, operante Spiritu Sancto crearis. Nunquid igitur in tanta futura gloria summi vide-licet Dei Mater vnicā, & omnium quæ sunt, fuerunt, & erunt, post Filium tuum Imperatrix prudens, & nobilis; nauquid in exordio tuo talis esse debuisti, vt om-nium, quorum te dominum gerere cer-tissime nonimus, aut puritati, aut subie-ctioni possis addici?

C A P V T . V.

Illæ assertor paræ veritatis, & à Filio suo, iam cœlo præsidete, vas electio-nis cognominatus, omnes homines in Adam peccasse fatetur; vera utique sen-tentia, & cui contradici nefas esse pro-nuntio. Sed cùm eminentiam gratiæ Dei in te considero, sicut te non int̄a omnia, quæ facta sunt, inæstimabili modo con-tueor; sic nec lege aliorū in tua formatio-ne demetitā fuisse opinor, singulari, & hu-mano intellectu impenetrabili Diuinitatis virtute, & operatione ab omni pecca-ti adiunctione liberrima. Peccatum fue-rat, quod homines à pace difimebat; & vt illud Filius Dni euacuaret, sicque ad

Pau. ad Rom. 5.

pacem genushumanum reuocaret, homo fieri voluit, & talis, vt nihil in eo aliquatenus remaneret, quod non concordaret ei, ynde homo à Deo discordabat. Quia ergo ita fieri oportebat, matrem, de qua talis lis tolleretur, mūdam ab omni peccato esse deeebat. Aliter quo pacto illi summae puritati caro ciuitanta coniunctione vniretur, vt indifferenter, quæ sunt hominis, essent Dei, & quæ Dei, hominis clement?

C A P V T VI.

A Dhuc propone tibi palatum, quod specialiter suis vībus aptum existat, construere volentem, in quo & ipse frequentiori, & festiuori cursu conueretur, & omnibus opere eius, atque auxilio indigentibus mitieri, & latiori vultu respondeat, & auxilietur. Pateretur ne, quæ si, in principio palatiū fundamentū inuidium, & structuræ, quæ foret ædificandæ, incongruum, & non cohærens? Non puto, si saperet, & propositum suum ad effectum perdiacere vellet. Ergo sapientiam ante omnia sagula proposuisse sibi habitaculum, quod specialiter inhaberet, construere, similiter indubitata fide tenemus. Quod autem habitaculum istud fuerit, iam dudum innotuit; hoc enim habitaculum, illud Sacratum Spiritus Sancti esse fatemur, in quo, & per quod eadē Sapientia humanæ naturæ coniungi voluit, & incorporari, & omnibus se puramente conscientibus parcere, & miseri; quod sacrarium, aula videlicet vniuersalis propitiationis, cùm operāte Spiritu Sancto construeretur, si fundamen-tum illius, scilicet initium, siue primordium formationis Beatae MARIÆ corruptum fuit, ipsi certè constructuræ non congruebat, nec cohærebat. Inscia ne fuit & impotens sapientia Dei, & virtus, mundum sibi habitaculum condere remota omni labe conditionis humanae? Angelis alijs peccantibus, bonos à peccatis seruauit, & foemina m, matrem suam mox futuram, ab aliorum peccatis exortem seruare non valuit? In æternitate consilij fixum statuit, eam dominatricē, & Reginam fore Angelorum; & nunc

inferiorem Angelis natam, in consortium acceptam esse credamus omnium peccatorum? Existimet hoc, & argumentis suis probet, qui vult: ego donec ostendat mihi Deus aliquid dignius excellētia Dominae nostræ posse dici; quæ dixi, dico; quæ scripsi, non muto; cæterū me & intentionem meam Filio eius & illi committo.

C A P V T VII.

Nihil tibi Dominā æquale, nihil comparabile est; omne enim, quod est, aut supra te est, aut subtus te est; quod supra te est, solus Deus est; quod infrate, omne, quod Deus non est. Ad tuam tantam excellentiā quis aspiciet? Quis attinet? Et certè vt ad hāc excellentiam peruenires, in humiliō loco, id est, in vetero matris tuae purissima oriebaris. Quod si tali modo concepta, & ordinata non fuisses, ad tantam celitudinem non succrescuissest.

Aliquid huius capituli deesse videtur, & totum octauum.

C A P V T IX.

DE Domina nostra, quam in tantum culmen prædestinavit, & extulit diuina potentia, quam tot prærogatiis dotauit cuncta disponens Dei sapiētia, quam sibi Matrem elegit ad mundo subueniendum, ipsa omnium saluandorū ineffabilis Dei misericordia, dicere, morte peccati, quæ per inuidiā Diaboli occupauit orbem terrarum, in suo conceptu prægrauari, vt taceam interim ipsas, quas commemorauit, rationes, animus euitat, intentio abhorret, lingua fateri non audet. Qui aliter sapiunt, & melius approbant, credant; ego piissima Domina, qualiscumq; seruulus, credo, & fateor, quod tu ex radice Iesse pulcherrima, ac per hoc ab omni, quod te decoloret, peccati vulnere aliena, integerima permanens, florē pretiosissimum protulisti, non qualicumque, sed super quem sepulcris spiritus requieuit.

Sermo sancti Anselmi Episcopi in die Conceptionis Beate Virginis
MARIÆ.

Hodiernadie, fratrescharissimi, sanctæ Deigenitricis Virginis MARIÆ Conceptionem celebramus, quæ omnium rerum nobis genuit Creatorē: & ideo cum summis præconijs, & summa devotione huius est excolenda Conceptionio, quæ salutem mundo perduto contulit. Quis non tantæ Conceptionis obstupefacat miraculum? Hodie concepta est Virgo MARIÆ, quæ Altissimi Patris Filium ex Virginali vtero edidit nobis*

Hec recitat Bussier. de Conceptione Virginis.

Hodie concepta est stella cœli; hodie cōcepta est palma virtutum, hodie cōcepta est ianua cœlorum. O ineffabile gaudiu! o admirabile Sacramentum! o inauditū miraculum! Deus ante facula ex hac Virgine, cuius hodie cōceptionem colimus, carnem assumere dignatus est. Latentur igitur cœli, quia hodie concepta est Virgo, per quam restaurantur perdita agmina Angelorū. Exultet mundus, quia hodie concepta est Virgo, per quam diluitur omnis culpa, vulpina fraude illata. Tremescat infernus, quia hodie concepta est Virgo, per quam reddidit illos, quos tenebat crudeli carcere clausos. Congaudemus, & nos pari cōsensu, fratres charissimi, & cum suauibus hymnis dulcia cantica modulemur, quia hodie concepta est Virgo, per quam meruimus accipere Dominum nostrum Iesum Christum.

Quisquis autem parvupendendum putat huius Virginis celebrare Conceptionem, nec meretur esse cum fidelibus, nec postea cognoscere Salvatoris aduentum. Quæ enim festivitas huic est præponenda, per quam omnium festivitatum est exorta deuotio? Hæc namque Virgo, est mater æterni luminis: hæc est sponsa cœlestis sponsi, Angelorum gubernantis imperium: hæc est Virgo puerpera, domicilium castum, receptaculum Dei omnipotentis dignissimum; cuius Reginæ generationem ex Dauidica stirpe, Sanctorum Euangelistarum ordo nobis descripsit: unus enim illorum, per Regiam stirpē descendens (id est, descensum scribens)

de huius Virginis Conceptione sic est exorsus. Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham. Nulli ergo sit pigrum, nulli onerosum celebrate eius festa.

Sciendum, quod sicut in Ecclesia Nativitas eius colitur, sic debet & coli Cōceptionis nisi concipereatur, minimè nascetur. Iussum Dei nascitur, & concipiatur: quæ nisi nascetur, mundi Redemptor ex ea non nasceretur. Imò si diuina gratia prospiciatur, spiritualis Conceptionis eius dies, maior forte approbat, quæ Nativitatis. Res enim maior extitit, Adā à Deo creari, quam filios eius de matre nasci.

Quisquisigitur Præsul, vel Abbas, aut Prælatus es, recole diligenter citha solemnia, & cunctis iube eam coli; quia si eam toto corde amaueris, nunquam à gradus tuo depositus eris. In memetipso probasti, quod aio. Erubescant omnino * qui tantum dicim, tantaque Sacraenta, ac mysteria, tenebris ignorantie detenti respuunt celebrare, eo quod viri & mulieris copula in Conceptione Virginis extitit. Et licet eius Conceptionē, eo quod carnalis extitit, * non placeat hodie celebrare; tamen dicim illum, & noctem, tis, quanvis sanè multis incognita, & tempus & horam spiritualis Conceptionis eius, hodie celebrare delectat: quia ipse, qui est animarum Creator, animam suæ matris dignam sanctissimo corpori Virginali eius, Angelis ministrantibus copulauit. Si non placet illius celebrare solemnia Conceptionis carnalis, Dominicæ Matris, placeat eis colere animæ eius spirituali creationem, ac corporis & animæ copulationem. O quanta est dies illa, qua nostræ Reparationis anima digna eretur, & sacratur, & sanctissimo corpori unitur! Non est verus amator Virginis, qui respuit colere diem Conceptionis.

Erubescant iterum * qui hanc diem colere nolunt, quoniam aliorum Sanctorum Conceptiones, sancta minimè consuevit Ecclesia colere. Maximæ quidem rusticitatis est, tam alijs Sandis in hoc comparare, in qua Deus humanani car-

* In aliis quibus codicibus Insensati

* al. infas.

nem assumpsit ; quam super omnes sanctos, etiam & Archangelos in cœlis sublimavit. Et quanvis cæteris Sanctis dies Conceptionis non sit concessum, ut celebretur; illi tamen ab Spiritu Sancto concessum est, quæ maior, & excellentior est cunctis. Pulchre, & dignè hanc dominationem super cæteros Sanctos illa debet habere, quia per eam omnes Sancti beatificantur, & sanctificantur. Quid longius? Conceptionem Dominicæ Matris colere, Christi generationem est commemorare. Celebremus ergo hodie digni s officijs virramque Conceptionem eius, spiritualē scilicet, & humanam, ut ipsius meritis, & precibus à secularibus curis, & à cunctis vitijs mereamur eripi, & ad æterna gaudia paradisi perduci. * Huim celebratoribus solemnitatis dicitur à Filio eius Domino nostro Iesu Christo, pax & longa salus, & post transitum huius vita requies æterna.

* Hæc
Bustus
serm.8.

OBSERVATIO.

ALIQVI Virramque Epistolam coniungunt, & ex duabus unam faciunt: quæ varietas, ne Lectorem moretur, quanuis in reparui momenti, prætermittenda non fuit.

Illud grauius, auctoritatem horum Opusculorum in dubium ab aduersarijs reuocari non alio argumento, nisi quod clarissima tantu Patris testimonia pro Virginis præservatione, nec in alienum sensum detorquere, nec commode interpretari, aut effugere possint. Quare ut liquido constet à viris doctissimis omnium etatum, tanquam legitima Sancti Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi agnita fuisse, & recepta, eorum cathalogum subiiciemus, quorum plerique ea non modo laudarunt, sed ex professo etiam defendebant.

Ex antiquis habemus Petrum Episc. Aquilin. lib. 1. cap. 25. & lib. 6. cap. 56. Henric. Gandaens. quolib. 25. q. 23. Argentin. Capreol. Palud. 3. sent. dist. 3. Marsil. in 2. q. 20. art. 1. Ioann. Bachon. in 4. dist. 2. q. 3. art. 3. & q. 4. art. 2. & in quolib. q. 13. Antoniu Zucarum Episc. Arcenens. 2. part. Euclidarij fol. 55. 137. 202. 264. & 276

Bernardin. Bust. 1. p. serm. 4. par. 1. fol. 4. 8. Verag. Episc. Genuens. in Hist. Lombardica, Claudiū de Rota ibi Lect. 185. Ioan. Germon de Concept. Pelbart. 2. p. Stellarij, lib. 4. articul. 3. Baptif. Mant. in Fast. tom. 2. Robert. Gauinus tract. de purit. Concept. M A R I E. Dionys. Carthus. serm. 2. & 3. Ex recentioribus nostra & Patrum memoria, Catherin. Opusc. de Inmac. Concept. fol. 85. Francisc. Biuar. in Anselmo vindicato, Franc. Serran. Episc. Acernens. lib. 2. de Immacul. Virg. Concept. cap. 27. Egid. de Præsent. lib. 3. de Præseruat. Virg. q. 4. artic. 1. Suar. to. 2. in 3. p. q. 27. art. 2. disp. 3. sect. 2. Salazar. cap. 33. arg. 8. & cap. 35. §. 1. & cap. 42. Ioann. Perlin. Apolog. pro Immacul. Concept. dist. 10. cap. 12. § 3. Ioann. Bapt. Nouat. tom. 1. cap. 3. q. 8. Illustris. Baron. Notis ad Martyrolog. Rom. Bosium de sign. Eccles. lib. 9. cap. 54. Reuerendiss. P. & Illustris. D. Franc. à Sosa Epist. pro orat. habita Vallisol. Ojeda Apologet. cap. 12. Lenzana item Apolog. cap. 14. Balthas. Perren. cap. 9 fol. 18. Guerrer. in Concord. disc. 16. Bernal de Concept. disp. 3. fol. 36. Alphons. Sobrin. fol. 39. Hieronym. Embid. cap. 18. fol. 97. Petr. Diaz de Aguero cap. 2. & 4. Sylvestr. Saavedr. cap. 8 fol. 93. Anton. Dazain cap. 17. fol. 132. Lucerum cap. 5. fol. 40. Cartag. lib. 1. bomil. 19. Salmer. tom. 13. disp. 52. in Epist. ad Rom. Geogr. Colle- ner. Kalend. Mar. tom. 2. fol. 380. Spinel de festis MARIÆ, num. 2. Extat libellus singular. de hac re excusus Parisijs, anno 1617. Priuati bi testes, tametsi grauissimi. Accedant igitur publicæ fidei monumenta: nam ex predictis Opusculis recitantur sententia in Breuiar. Rom. à Reu. P. Franc. Feltre. Ord. Minor. recognito ann. 1513. Ecclesiæ Con- chens. ann. 1560. Euorensis, iussu Enrici S. R. E. Card. reformato, Cordubens. duplicita. 1489. & 1509. Hispal. 1557. & 1573. Segunt. eodem anno, Ordo S. Hieronym. anti- quissimo fol. 7. & multis alijs, quibus prima- riae Hispaniarum Ecclesiæ utebantur. & in Bibliotb. S. Ecclef. Tolet. extant. Quodque causam perorare videtur, in Offic. Immacul. Concept. à Nogarello edito, & à Six. IIII. proprio diplomate approbato, excerpta ex his libris Auselni titulo continentur, ut iure Zu- carus supra laudatus affirmaret Ecclesiæ ipsi,

& consuetudini contradicere, qui illorum auctorem in dubium reuocare audet. Extat Lectionarium, quod per anni circulum decantabat Ecclesia Hispan. impref. an. 1503. repetitum in Biblio. D. D. Laurentij Rainirez de Prado, cuius Lectiones in Conceptionis Festo sunt ex Epistolis S. Anselmi, ut supra manut posse. & disposita. Idem reperitur in Breuario almæ Ecclesie Gienensis, fol. 147. ibidem. Adde Iodocum Chlitorium Neoportuens. lib. de purit. Concept. cap. 3. fol. 19. P. Petrum de la Vega Hierominyanum in lib. de B. Virg. cap. 2 fol. 8. §. concepta. Demum omnia hec Anselmi opuscula in unum colligit, & transcriptum in sua Bibliotheca Virginiali Fr. Petrus de Alua tom. 2. a fol. 400. usque ad 448

Decretum Concilij Basileensis, anno
M. CCCC XXXIX.

SESSIO XXXVI.

De Conceptione glorioissima Virginis
MARIAE.

SACROSANCTA Generalis Synodus Basileensis in Spiritu Sancto legitimè congregata, vniuersalem Ecclesiam representans, ad perpetuam fæi memoriam.

Elucidantibus diuinæ gratiæ mysteria, mercedem glorioam te promisit æterna Dei Patris sapientia, dum ait. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt: quod etiam de gloria Virginie, quæ ipsam Patris sapientiam, Dei Filium æternum in utero pertulit, ac mundo peperit. Sacrosanta legit Ecclesia. Nam quicquid de dignitate, & sublimitate Virginis Matris educitur in lucem, hoc non dubium est, ad laudem, & honorem Filii sui pertinere. Et qui honorificat gratiam, & sanctitatem Matris, honorificabit, & elucidant gloriosum nomen Filii eius, qui ipsam sanctificauit, & repleuit gratia. Vnde si in ceteris rebus elucidatio veritatis, quæ à Domino Deo est, præclara merita parturit, in ea re specialiter fructus vberimos asserre, speranda est, quæ sanctificationem, & dedicationem Templi illius

concernit, in quo ante secula, antequam terra fieret, & ab æterno sibi mansionem ordinavit prima, & æterna veritas. Id quoque maximè congruit, ut pax habeatur in quæstionibus concernentibus sanctitatem illius, per quam pax diffusa est in terris. Hactenus verò difficilis quæstio in diuersis partibus, & coram hac Sancta Synodo super Conceptione ipsius gloriae Virginis MARIAE Matris, & exordio sanctificationis eius facta est, quibusdam dicentibus ipsam Virginem, & eius animam per aliquod tempus, aut instans temporis subiacuisse actualiter originali culpe: alijs autem è conuerso dicentibus, à principio creationis suæ Deum ipsam diligendo, gratiam eidem contulisse, per quam à macula originali illam beatissimam personam liberans, & præseruans, sublimiori sanctificationis generare redemit, cum fundaret eam Altissimus ipse, & ipsam fabricaret Filius Dei Patris, ut esset Mater eius in terris. Nos verò diligenter inspecüs auctoritatibus, & rationibus, quæ iam à pluribus annis in publicis relationibus ex parte vtriasq; doctrinæ coram hac Sancta Synodo allegata sunt, alijsque etiam plurimis super hac re visis, & matura consideratione pensatis, doctrinam illam differentem gloriosam Virginem Deigenitricē MARIAM præueniente, & eoperante diuini numinis gratia singulari nunquam actualiter subiacuisse originali peccato, sed immunem semper fuisse ab omni originali, & actuali culpa, sanctamque, & immaculam, tanquam piam, & consonam cultui Ecclesiastico, fidei Catholicae, recte rationi, & sacra Scriptura, ab omnibus Catholicis approbandam fore, tenendam, & amplectendam, dissimilans, & declaramus, nullique de cætero licetum esse in contrarium prædicare, & docere. Renouantes præterea institutionem de celebranda sancta eius Conceptione, quæ tā per Romanam, quam per alias Ecclesiæ sexto Idus Decembris antiqua, & laudabilis consuetudine celebratur, statuimus, & ordinamus, eamdem celebritatē præfata die in omnibus Ecclesijs, Monasterijs, & Conuentibus Christianæ Religionis,

nis, sub nomine Cōceptionis festiuis laudibus colendam esse, cunctisque fidelibus verē penitētibus, & confessis, ea die Missarum solemnījs centum, primis autem, vel secundis vesp̄eris totidem; ferme & ni verò Verbi dñini de ea festiuitate interessentibus, centum quinquaginta dies, concessione perpetuis temporibus duratura, de iniunctis ubi poenitentijs, hæc Sancta Synodus clargitur.

Datum Basileæ in sessione nostra publica, in maiori Ecclesia Basileensi solemniter celebrata decimo quinto Kalē das Octobris, anno à Natiuitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimo nono.

OBSERVATIO.

HOC Basileensis Concilij Decretum legitur in omnibus editionibus Conciliorum, quotquot adhanc diem prodierunt, nec ab ullo unquam collectore prætermisso est, siue integra Concilia descripsérunt, siue in epitomas redegerit. Quia verò (ut sunt varia hominum iudicia) alij ex predicto Decreto valde opinionem piam deprimit; alij articulis legitime, & æquenitè sanctis (quod absit) coequari præferunt: nos extrema vitantes, & tutissimam medium viam tenentes, illud inter cetera IMM MACVLATÆ CONCEPTIONIS propagatula nostris præbemus, & aduersarijs obiecimus hactenus progreſſuri, ut certo statuatur, quid doctissimi, & graxissimi viri ingenti numero, & dignitate de Beatis Virginis præseruatione senserint. In hunc scopum collimarunt clasici scriptores, quām plurimi, quorum præcipios exhibemus, qui vel Decretum Basileense suis dissertationibus inscruerūt, vel ex professo, quatenus recipi debeat, & quo loco in Ecclesia Dei sit, exactissimo iudicio examinarunt. Consulantur Catharin. Opus. 2. de Immacul. Concept. Etatè Ludouic. Caruaial. ad 1. obiect. spine contra Declamat pro Concept. Pitigian. in 3. d. 3. q. 1. art. 5. Arnold. Albertin. Episc. & Inquisit. General. Majoricensis in Summar. q. 17. Bellarm. lib. 4. de amiss. grat. cap. 15. Suar. tom. 2. in 3. p. disp. 3. Vazq. disp. 117. Antonius de Balingen Kalendar. Sanctissim. Virg. fol. 344. Gregor. Coluener. eiusdem Ka-

lend. tom. 2. die 3. Des. Anton. Casar part. 2. fol. 66. Daza cap. 4. fol. 26. Ioann. Perl. Apologet. pro Concept. disp. 7. cap. 3. Sosa Epist. pro orat. de Concept. fol. 27. Lezana Apolog. cap. 12. Canis. lib. 1. de B. Virg. cap. 7. Francisc. Serran. lib. 2. cap. 7. Miranda tract. de Concept Hispanico. cap. 75. & alio tract. Lat. q. 17. fol. 387. Processus authenticus Murciae factus ann. 1508. qui habetur typis excusus in Bibliothecis Minoritarum Salmant. nu. 112. Madrit. Pluteo ann. 27. Epistola procurator. in Rom. Cur. ad Philip. IIII fol. 4. num. 61. Granad. disp. 3. cap. 8. Binar. part. 2. §. 12. Salazar fol. 437. arg. 12. Luzer. cap. 5. fol. 41. Vicent. Justinian. §. 2 fol. 16. Agid. de Præsent. q. 3. sebt. 2. Cordabal. lib. 1. q. 44. post 6. conclus. Pelbar. à Temesuar. lib. 4. Stellar. p. 2. artic. 3. extremo, Cosmas Guimer Præses Parisiensis in prægnat sanct. Carol. Regis Gall. Ioan. Damma Concord. inter Leon. X. & Reg. Christiani. Boccbellius in Eccles. Gallicana lib. 8. fol. 1249. Iodoc. Clithoueus in lib. de purit. Concept. cap. 13. cuius titulus est: Concilij Basileensis auctoritate, & decreto: prouari puritatem Conceptionis Beatissimæ Virginis MARIAE. fol. 19. Alphonsus de Casarrubios, & Hieronymus Sorbo, verbo Conceptio Virginis. fol. 145. Alphonsus de Mergelina fol. 4. Landulph. in Franc. de Conceptione, Hieronym. de Huerta fol. 53. Aguedo cap. 2. fol. 65. Saaved. cap. 8. fol. 95. Eobrinius fol. 36. Ioan. Baptista Nouar. cap. 3. q. 4. fol. 52. Porren. cap. 2. fol. 3. Gabriel Bielsern. 1. de Concep. Gerrerus de Espinar discut. 19. fol. 251. Maior. q. 3. q. 1. fol. 11. Ouand. ibi art. 2. q. 4. fol. 130. Castillo. 1. q. 1. fol. 499. & fol. 500. Torres lib. 4. cap. 6. fol. 312. Enuid. cap. 16. fol. 89. Eandem in ipso Concilio Basileensi, fol. 96. extat diploma, cuius titulus est: Bullia Nicolai Papæ Quinti super approbatione actorum, & gestorum in Concilio Basileensi. Vide Anton. Possevinum to 1. Appa. fol. 177. & Henric. Canisium in antiqu. lect. tom. 3. & alij quām plurimi.

(***)

Ex reuelationibus S. Brigittæ ultimo approbatis ad annum M. CCCC XLII.

EX LIBRO PRIMO.

VERBA REGINÆ COELI AD dilectam filiam de amore dulcissimo, quem Filius habuit ad matrem Virginem. Et qualiter ex coniugio castissimo Christi Mater fuit concepta, & in utero sanctificata. Et qualiter assumpta in corpore, & anima fuerit in cœlum. Et de eius nominis virtutibus. Et de Angelis bono, & malo hominibus deputatis.

CAP. IX.

EGO sum Regina cœli. Dilige Filium meum, quia ipse honestissimus est, & cum eum habueris, omnem honestatē habes. Ipse est etiam desideratissimus, & cum cū habueris, omnia desiderabilia habes. Dilige etiā eum, quia ipse est virtuosissimus, & cū cum habueris, omnes virtutes habes. Ego volo tibi dicere, quām dulciter ipse dilexit corpus meū, & quām dulciter animam meam, quantum etiam honorauit nomen meū. Ipse Filius meus prius me dilexit, quām ego cū, quia creator meus est. Ipse coniugiū patris mei, & matris tanta castitate coniunxit, vt tunc non inueniretur castius coniugiū, & nunquam conuenire vellent, nisi iuxta legem solummodo causa suscitandi problem. Et cum sibi nunciatum esset ab Angelo, quod Virginem parerent, unde salus mundi procederet, magis voluisse mori, quām carnali amore conuenire, & voluptas in eis mortua erat. Tamen pro certo dico tibi, quod ex charitate diuina, & ex verbo Angeli nunciantis, conuenerunt carne, non ex concupiscentia aliqua voluptatis; sed contra voluntatem suam ex diuina dilectione, & sic ex semine corum per diuinam charitatem, caro mea compaginata est. Facto autem corpore meo, Deus à diuinitate sua animam creatam immisit corpori; & mox anima cum corpore sanctificata est, quam Angeli custodiebant, & seruabant die, ac nocte. Cum autē anima san-

ctificaretur, & corpori coniungeretur, tanta matri meae aduenit lætitia, vt impossibile esset dictu. Deinde completo cursu vitæ meæ, primò animam meam, quia ipsa domina erat corporis, ad deitatem excellentius ceteris clenuauit. Inde corpus meum, vt nullius creaturæ corpus sit tam propinquum Dœo, sicut meū. Ecce quantum Filius meum dilexit animam meam, & corpus. Sed aliqui sunt, qui maligho spiritu negant nre assumptionē corpore, & anima; aliqui etiam quia nesciunt melius. Sed ista est pro certissimo rei veritas, quod cum corpore, & anima ad deitatem assumpta sum. Filius meus quantum etiam honorauit rō nō mē, audi. Nomen meum est M A R I A, sicut legitur in Euangeliō. Hoc nomen cum Angeli audiunt, gaudent in conscientia sua, & regniantur Deo, qui per me, & mecum tales gratiam fecit, & quod videt ipsi, humanitatem Filij mei in deitate glorificatam. Illi, qui in purgatorio sunt, ultra modum gaudent, tanquam æger in lecto iacens, si audierit ab aliquis verbū solatiū, & quod ei placet in animo, quod statim exultat. Angeli etiam boni auditō hoc nomine, statim appropinquant magis iustis, quibus dati sunt ad custodiā, & gaudent de profectu eorum; quia omnibus hominibus Angeli boni dati sunt ad custodiā, & Angeli mali ad probationem. Non sic quod ipsi Angeli separentur à Deo, sed animæ sic seruiunt, vt non relinquant Deum, sed iugiter sunt in conspectu eius, & tamen inflammant, & incitant animam ad agendum bonum. Omnes etiam Dæmones verentur hoc nomen, & timent. Qui audiētes hoc nomen M A R I A; statim relinquunt animam de ynguis, quibus tenēbant eam. Sieut enim avis, quæ in prædam yngues, & rostrum habet, si audierit sonum aliquem, relinquit prædam, & cum nihil operis sequi videt, statim reuertitur ad eandem. Sic Dæmones auditō nomine meo, statim relinquunt animam, quasi territi, sed iterum aduolant, & reuertuntur ad eam, quasi sagitta velocissima, nisi aliqua emendatio subsequatur. Nullus etiam tā frigidus ab amo-

re Dei est, nisi sit damnatus. Si inuocauerit hoc nomen hac intentione, ut nunquam reuerti velit ad opus solitum, quod non discedebat ab eo statim Diabolus, & nūquam amplius reuertitur ad eum, nisi resumpserit voluntatem peccandi mortaliiter. Tamen quandoque permittitur ei turbare eum, propter maiorem remunerationem eius, sed non possidere.

Nota à Consaluo Duranto à sancto Angelo.

Quid per sanctificationē in præsentī nota intelligendum sit, tradidimus infra lib. 6. Reuelat. cap. 49. nota prima, quo loco affirmauimus, per sanctificationē hoc capite intelligendum esse ab originali peccato præseruationem, ac diuinæ gratiæ collationem; quandoquidem B. Brigittæ diuinitus reuelatum fuit MARIAM Virginem peccatum originale minimè contraxisse, ut ibi fuse probauimus. Ex quo fit, Verbum sanctificari hoc loco non posse accipi, pro eo quod est, aliquid, cum prius esset immundum, mundare, & purgare. Ceterum sacrarum litterarum phrasim esse propriā, ut quod antea non fuit immundum, nec aliquo vitio iniquatum, id quoque sanctificari aliando dicatur, quia munditiam, ac sanctitatem prius acceptam retinet. Probat Petrus Cannisius lib. 1. de Deipara, c. 9. ex D. Hieronymo, Cyriolo Hierosolymitano, Sophronio, Gregorio Theologo, Damasc. alijsque pluribus, & sic afferit interpretandum esse Arnobium, qui in explicat. Psalm. 14. scripsit, Iesum solum Virgineam aulam ingressum, ipsum tabernaculum à maculis carnalibus liberasse, & dedisse potius sanctificationem, quam accepisse; non enim his verbis indicat Arnobius, Virginem (Christo in eius utero ingrediente) fuisse mundatam à maculis, quas ante Coceptionem contraxisset, cum nullam prorsus contrixerit; sed loquitur de his, quae in alijs sceminiis inuenire conſueuerunt, à quibus quia matrem suam Christus seruauit immunem, ideo eam sanctificasse scripsit, & in eodem sensu accipiendum est, quod tradidit Ildelphonſus Archiepiscopus Toletanus, qui agens contra eos, qui de MARIÆ Virginitate, ac parturitione dſputabant, Beata, inquit, Virgo nisi in utero matris sanctificata fuſſet, minimè eius natu-

ritas colenda eſſet; nunc autem, quia auctoritate totius Ecclesiæ dignè veneratur, constat eā ab omni originali peccato fuisse immunem. Sed clariss, hoc idem probari potest ex B. Laurentio Iustiniano serm. de Ann. Ab ipſa, inquit. Coceptione in benedictionibus est præuēta dulcedinis, & à damnationis alienæ chirographo prius est sanctificata, quād nata. Idem constat etiam ex sacris litteris, in quibus Christus à Patre sanctificari dicitur, Ioam. 10. quem Pater sanctificauit, & misit: quem locū explicans Lyranus, sanctificauit (inquit) id est plenitudine gratiæ adimpleuit: cur ergo eodem modo etiam de MARIA, hos loco dicendum non est? Cum legimus, & mox anima cum corpore sanctificata est; nimur ab originali labore præseruata, ac ingenti gratiarum cumulo in sua Conceptione referta est. Verum plures quoque hoc ipsum annotarunt sacrarum litterarum interpres ad eum versiculum Psalm. 45. Sanctificauit tabernaculum suum Altissimus, quo loco afferunt Altissimum Dei, scilicet Filium matrem suam sanctificasse, eam ab originali peccato præseruando, & summe gratiarum ornando; & ideo legitur ibi. Fluminis impetus latifat cūtitatē Dei, sanctificauit tabernaculum suum Altissimus: id autē quod sequitur, adiuuabit eam Deus mane diluculo, indicat, huiusmodi sanctificationem factā fuſſe ab instanti Conceptionis MARIÆ; quandoquidem in diluculo, & in Aurora, nimur, ut primum anima infusa est corpori, Beatis. Virginis sanctificata est; hoc enim significant verba præsentis notæ, & mox anima cum corpore sanctificata est.

EX LIBRO QVINTO.

DEVS PATER LOQUITVR
B. Brigittæ, subtiliter informans eam de virtute illorum quinquelocorum, quæ sunt in Hierusalem, & Bethleem, & de gratia, quam recipiunt peregrini visitantes illa loca cum humilitate deuota, & veracharitate, dicens, quid in dictis locis fuit vas clausum, & non clausum; nascebatur leo, qui videbatur, & non videbatur; fuit agnus tonsus, & non tonsus; ponebatur serpens, qui iacuit, & non iacuit; ubi etiam fuit Aquila, quæ volauit, & non volauit. Et exponit omnia ista in figuris.

Deus Pater loquitur. Quidā Dominus fuit, cui dixit seruus suus. Ecce nouale tuum exultum est, & radices extirpatæ sunt, quando ergo seminandū est triticū? Cui dominus, licet inquit, radices extirpatæ videantur, tamen adhuc inueterati truci, & stipites derelicti sunt, qui in vere ex pluvijs, & ventis soluendi sunt; ideo expecta patienter tempus seminādi. Cui respondit seruus: Quid mihi faciendum est inter tempora veris, & messis? Cui Dominus. Ego inquit scio quinque loca; omnis qui ad illa accesserit, habebit quintuplicem fructum, si tamen mundus venerit, & vacuus à superbia, & fernens charitate. In primo loco fuit vas clausum, & nō clausum; vas paruum, & non paruum; vas luminosum, & non luminosum; vas vacuum, & non vacuu, vas mundum, & non mundum. In secundo loco nascebatur leo, qui videbatur, & non videbatur, qui audiebatur, & non audiebatur, qui agnoscebatur, & incognitus fuit, qui tenebatur, & non tenebatur. In tertio loco fuit agnus tonsus, & non tonsus; agnus vulneratus, & non vulneratus; agnus clamans, & non clamans; agnus patiens, & non patiens; agnus moriens, & non moriens. In quarto loco ponebatur serpens, qui iacuit, & non iacuit. Mouebatur, & nō mouebatur. Audiuit, & nō audiuit. Vidit, & non vidit. Sentiebat, & nō sentiebat. In quinto loco fuit aquila, quæ volauit, & non volauit; quæ & venit in locum, vnde nunquam recessit; quæ requieuit, & non requieuit; quæ innouabatur, & non innouabatur; quæ gaudebat, & non gaudebat; quæ honorabatur, & non honorabatur.

*Expositio, & declaratio prædictorum
in figura.*

Pater loquitur. Vas illud de quo dixi tibi, MARIA filia Ioachim Mater humanitatis Christi fuit. Ipsa enim fuit vas clausum, & non clausum. Classem

diabolō, & non Deo, quia sicut torrens cupiens ingredi, vas oppositum sibi, & non valens, inquirit alios exitus, & ingressus; sic diabolus, quasi torrens vitiorum, cupiebat totis adiuventionibus suis appropinquare cordi MARIÆ. Sed nunquam ad aliquod quantumcumque minimum peccatum valuit inclinare animum eius, quia clausum erat contra tentationes. Nam torrens spiritus mei influxerat cor eius, & spirituali gratia repluit eam. Secundò, fuit MARIA Mater Filij mei, vas paruum, & nō paruum. Paruum, & modicum in humilitatis sua contemptu Magnum, & non paruum, in charitate deitatis meę. Tertio, fuit MARIA vas vacuum, & non vacuum. Vacuum ab omni voluptate, & peccato; nō vacuum, sed plenum cœlesti dulcedine, & omni bonitate. Quartò, fuit MARIA vas luminosum, & non luminosum. Luminosum, quia omnis anima pulchra à me creata est; sed anima MARIÆ crevit ad omnem perfectionem luminis in tantum, quod Filius meus fixit se in anima eius, ex cuius pulchritudine gaudebant cœlum, & terra. Sed vas istud, non luminosum fuit apud homines, quia mundi honores, & diuitias continebat. Quintò, MARIA fuit vas mundum, & nō mundum. Mundum vero fuit, quia tota pulchra, & tanta immunitas non inueniebatur in ea, vbi cuspidis infigeretur. Sed non mundum fuit, quia de radice Adæ processit, & de peccatoribus nata est, licet sine peccato concepta, ut Filius meus de ea sine peccato nasceretur. Ergo qui ad locum istum, scilicet vbi MARI A nata, & educata fuit, venit, non solum mundabitur, sed & erit vas in honorem meum. Secundus locus est Betheleem, vbi Filius meus, tanquam leo natus est, qui videbatur, & tenebatur secundum humanitatem; sed secundum divinitatem, inuisibilis, & incognitus fuit. Tertius locus est Calvariae, vbi Filius meus tanquam agnus innocens vulneratus, & mortuus est; secundum divitatem impassibilis, & immortalis erat. Quartus locus fuit hortus sepulchri Filij mei, in quo quasi serpens contemptibilis ponebatur, & iacuit humanitas eius, sed

Secundum deitatem vbiique erat. Quintus locus erat mons Oliueti, de quo Filius meus, quasi aquila euolauit secundum humanitatem in coelum, vbi secundum deitatem semper erat. Qui innouabatur, & quieuit secundum humanitatem, cum secundum deitatem semper quietus, & idem erat. Ergo qui ad ista loca venerit mundus, cum bona, & perfecta voluntate; habebit videre, & gustare, quam dulcis, & suavis sum ego Deus. Itaque cum veneris ad ista loca, ostendam tibi plura.

OBSERVATIO.

Qvia Durantus à sancto Angelonibil ad hanc reuelationem notauit, qua tamen ex antithetis constata in star anigmas vide ri potest. Soluti quidem ab eo, qui proposuit; sed maiestas diuinorum verborum, etiam cum se ipsa explicant, operam postulant interpretis, ut in aliquibus parabolis euangelicis ostenditur: sciat pius, & studiosus Lector, Alphons. Togatum Episcop. Abulens. iussu Sereniss. Mariae Castelle Regiae huic ipsi reuelationi enucleanda incubuisse paradoxis, quae habentur inter eius Opus. tom. vlt. & titulus pri mi Paradoxi est, MARIA fuit vas clau sum, & non clau sum, paruum, & non paruum, &c. Vbi piam opinionem de Immacul. Concept. docet. Prolixam Abulensis disputationem in compendium redigit Leander à S. Mart. Benedict. lib. inscripto. Otium Theo logicum tripartitum, & quae ad rem nostrā spectant, denuo colligit P. Fr. de Aluz Fran ciscan. tomo 1. Biblio. Virgin. fol. 633.

EX LIBRO SEXTO.

MATER DEI NOTIFICAT certitudinem, qualiter ipsa concepta fuit ex precepto obedientiae diuina à parentibus sine aliquo peccato originali.

CAP. XLIX.

Mater Dei loquitur. Si alicui volenti ieunare, qui desiderium haberet comedendi, sed voluntas resisteret desiderio, præciperefetur à superiori, cui obe diendum esset, quod porpter obedientia

comederet, & ille propter obedientiam contra velle suum comederet, illa come stio maiori remuneratione digna esset, quam ieunium. Per similem modū coniunctio parentum meorum fuit, quando ego concepta fui. Et veritas est, quod ego concepta fui sine peccato originali, & non in peccato; quia sicut Filius meus, & ego nunquam peccauimus; ita nullum coniugium fuit, quod honestius esset, quam illud, de quo ego processi.

Nota prædicti Doctoris Consalui

Duranti.

Beatissimam Virginem in sua Conceptio ne, originale peccatum minime contra xisse, hoc loco aperte scribitur. Sicut etiam super legimus libro quinto, cap. vlt. circa finem, ibi (de radice Ada MARIA processit, & de peccatoribus nata, licet sine peccato concepta) hoc idem colligitur ex serm. Angelico de Virg. excellentia, qui in fine huius operis positus est, cap. 21. Hinc autem opinionem, quod MARIA originale peccatum non contraxerit, sic esse probabilem censeo, ut tamen contrariam posse defendi existimem, iuxta constitutionem Sixti Papæ Quarti in extrauag. Praeexcelsa, & graue nimis, de reliquijs, & veneratione Sanctorum. Prima tamen opinio admodum pia est, & magis communis, & nostris temporibus omnium scriptorum consensu recepta; quoniam congruum fuit, quod Filius Matrem suam his fauoribus honoraret, quales tanti Filii matrem decere cognoscebat; ideo Cant. 4. de ea scribitur. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te; banc sententiā tenuit in primis Cono. Basileen. sess. 13. quo loco non simpliciter id esse de fide definit; sed admodum pium, sacrisq; litteris, & veritati conforme, & prohibet doceri contrarium, & quanvis illud Conc. videatur claudicasse, ut ex Lateranensi Conc. sub Leone X. constat: non tamen hoc fuit ob haeresim aliquam; sed propter schisma, quia sub obe dientia Papa non processit: in his tamen, quae non spectant ad Pontificem, negari non potest auctoritatem huiusmodi Concilium babere, & præsertim quantum pertinet ad hanc veritatem de Beatiss. Virg. Concept. comprobandum, ut potè, quae recepta videntur in eo Conc. communi Episcoporum consensu. Fauet etiam Conc.

Conc. Trid. ses. 5. quatenus à generali Decreto de originali peccato B. Virginem excipit, eamque Immaculatam vocat; sic enim habet ad finem capituli primi declarat hæc ipsa Sancta Synodus, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, Beata m. & Immaculatam Virginem MARIAM Deigenitricem. Et ex Patribus tradidit hoc antiquiss. & grauius. auctor D. Gorius Thaumaturgus serm. primo in Annuntiat. B. Virgin. quod etiam insinuauit illius interpres Gerardus Vossius in notis ibidem, qui pro hac sententia etiam citat S. Ephrem Syram. Hæc eadem secuti sunt Diuus Anselmus de Concept. Virginis. Diu. Augustinus de natura, & gratia, cap. 36. Damascenus oratione prima de Natiuitate Virginis, & orat. prima de Assumpt. Sedulius libro sexto. Paschalis de miraculis Christi in principio. Cyriillus Alexandrinus libro sexto in Ioann. cap. 15. S. Vincentius Ferrerius serm. 1. Natiuit. Laurentius Iustinianus serm. de Annunt. Richardus Victorinus serm. de Concept. & ex Scholasticis Magister in tertio, dist. 3. Scotus ibidem questione prima, Franciscus de Mayronibus, Thomas de Argentina, Almaynus, Canthusianus, Ioannes Bacconus. Fauent etiam Driedo 3. de dogmat. tract. 2. cap. 4. part. 1. Abulens. in prologo Bibliæ, cap. 6 & Exodi 34. quest. 8. Lipoman. in Catenen. Genes. 15. Conarruias in cap. Alma Mater. part. 2. §. 5. n. 2. Jacob. de Valentia in Psal. 13. Ambros. Catharinus in Opus. de Concept. & in Annot. contra Caetan. lib. 4. longè post medium, Corduba lib. 1. questionarij. quest. 44. Aureolus apud Capreolum, Gers. Opus. de Concept. Card. Cusan. lib. 5. exercitat. & lib. 8. Vega lib. 2. in Concil. Trid. c. 6. Rofensis disput. 2. contra Luterum, Clithoucus Opus. de purit. Virgin. cap. 5. & 6. Canisius lib. 1. de Deipara, cap. 9. Ex his optimè interfertur, quod libro primo Reuelat. cap. 9. nota 5. indicaimus, per sanctificationem ibidem intelligendam esse præservationem ab originali peccato, in quo sensu nomine sanctificationis plures excitatis Doctoribus vñ sunt. Verum in presenti illud prætereundum non est, quod Cardinalis Caetarius tomo 2. Opus. tract. 31. cap. 5. affirmat, quod licet reuelatum sit B. Brigittæ, MARIAM originale peccatum non contraxisse; tamen contrarium fuisse reue-

latum sanctæ Catharinae Senensi, quam dicit fide dignorem esse censem tam; quippe quæ canonizata est, sicut vateri Sancti; B. verò Brigittam in numerum Sanctorum fuisse relatam, tempore schismatis, quo nullus habetur certus Papa; sed hoc doctrina Caetani primò rei scie da est, quoniam quantum spectat ad canonizationem B. Brigittæ, nulli dubium est, eam legitimè fuisse canonizatam à legitimo Pontifice, quoniam Bonifacius Nonus, qui eam in Sanctorum numerum retulit, fuit legitimus Petri successor, & pro vero Pontifice habitus est, quod nullus alius negat; quando quidem Petrus Luna, qui contra Bonifacium Antonione Papam quererat renuntiatus, & Benedictius Decimustertius appellatus, Pontifex adulterinus fuit, ut legenti Concil. Constantiense, ses. trigesima septima, & diu. Antoninum 3. part. titul. 22. cap. 5. §. 2. & In ann. Pined. in Monarchia Eccles. tom. 3. lib. 23. cap. 14. §. 3. & Platinam in vita ipius Bonifacij constabit. Et latius hoc probat Antonius Corduba lib. 1. questionarij, quest. 44. in quarta probat. & conclusionis: sic enim habet. Et quidem canonizatio S. Brigittæ non solum à toto orbe suscepta est; verum etiam à Martino Quinto specialiter approbata. Idem habet Ambrosius Catharinus in Annotationibus contra Caetan. loco supra citato. Ex his eniderter patet, non esse in dubium revocandam B. Brigittæ canonizationem, cum præsertim ex Bulla ipsius Martini Quinti, ut annotavit Corduba, constet omnia, quæ circa eam canonizationem à Bonifacio Nonofacta sunt, esse censenda canonicè facta; idem quoq; probat communis Ecclesiæ usus, quæ Beata Brigittam tanquam legitimè canonizatam veneratur, & colit, & constat ex Martyrologio Romano, vigesimalertia Iulij. & ibidem annotavit Cardinalis Baronius, & Molanus eodem die, & Surinis tom. 4. & Ceremoniale Romanum lib. 1. sect. 6. cap. 2. Secundum etiam dictum Caetani facile refellitur, cum dicit, Beata Catharina Senesi fuisse reuelata, MARIAM Virginem originale peccatum contraxisse: probat enim hoc ex Diu. Antonino part. sue Theologiae, tit. 8. cap. 2. sed huic obiectioni quidem respondet, post obitum sanctæ Catharinae fuisse confitentibusmodi reuelationem à defensoribus illius sententia, ad confirmandam reuelationem contrariaum; ve-

rūm probabilibus mibi videtur dicendum hoc falso esse, quod hoc D. Catharinæ fuerit reuelatum, ut ipse supponit; nam nec Diuus Antoninus, nec Diuus Raymundus, qui illius cōfessiones audierunt, nec aliis quispiam, qui eius res gestas litteris consignauit, eius reuelationis meminerunt, quod etiam annotauit Franciscus Suarez in commentarijs ad 3. part. S. Thomæ, q. vigesima septima, disp. 3. sect. 5. tomo 2. Idem admonuit Martinus del Rio in libro, quem inscripsit disputationes Magicæ, lib. 4. to. 2. q. 3. sect. 4. cap. 1. ubi fuse per tractat de prophetijs, seu reuelationibus Virginum, & mulierum, quæ canonizatæ, & notæ sanctitatis sunt, & has D. Brigittæ contra Henricum de Asia defendit, easque multis rationibus confirmat.

EX EODEM LIBRO SEXTO.

MATER DEI DICIT, QVO D
bene potest vocari aurea hora illa, in qua ipsa à parentibus concepta fuit, qui plus hoc fecerunt ex obedientia diuina, quam voluntate propria, & plus ibi operata est charitas Dei, quam voluntas carnis, sed voluit Deus, quod Conceptionis eius modus non statim omnibus notus esset, donec veritas claresceret tempore præordinato.

CAP. LV.

Mater Dei loquitur. Quando Pater meus, & mater mea matrimonialiter conuenerunt, plus fecit hoc obedientia, quam voluntas, & plus operata est ibi charitas diuina, quam voluntas carnis. Nam hora, in qua ego concepta fui, bene potest vocari aurea hora, & pretiosa, quia alij coniuges conueniunt ex voluptate carnali; mei vero parentes conuenerunt ex obedientia, & præcepto Dei. Benè ergo aurea hora fuit cōceptio mea; nam tunc incepit principium salutis omnium, & tenebræ, quasi festinabant in lucē. Deus namque singulare quoddam, & à seculo absconditum facere voluit in opere suo, quemadmodum fecit in virga arida florescente. Sed sciro, quod Conceptionis mea non omnibus nota fuit, quia voluit Deus, quod sicut ante legem scrip-

tam præcessit lex naturalis, & electio voluntaria boni & mali, & postea veniret lex scripta, quæ cohiberet omnes inordinatos motus, sic placuit Deo, quod amici sui piè dubitarent de Conceptione mea, & quilibet ostenderet zelum suum; donec veritas claresceret in tempore præordinato.

Nota prædicti Doctoris Consalui Duranti.

Maria Virgo in præsenti capite causam affert, quapropter multis multo tempore, ignota, vel obscura, incertaque manserit Conceptionis sua; idque factum esse affirmat; quia, inquit, voluit Deus, quod sicut ante legem scriptam præcessit lex naturalis, & electio voluntaria boni, & mali, & postea veniret lex scripta, quæ cohiberet omnes inordinatos motus; sic placuit Deo, quod amici sui piè dubitarent de Conceptione hac, ut quilibet ostenderet zelum suum, donec veritas claresceret tempore præordinato. Eadem ob causam, etiam de Assumptione illius ad cœlum à quibusdam dubitatum est, an scilicet corpore, & anima simul assumpta fuerit, de anima quidem certissimum est. Ceterum cum de his in sacris litteris nihil scriptum sit, merito Doctoribus dubitandi locus relictus est, & sanè si quispiam quereret cursus sancti Euangeliste borum uero meminerint, id factum esse, arbitrati sunt Michael Glicap. 3. Annal. & Canis. de B. Virg. lib. 5. cap. 2. quod Apostoli in animo habuerunt, non longius historiam sacram, quam ad Christi in cœlos Ascensionem usque producere; MARIA vero, quia diu in terris superstes manxit; ideo de eius morte nihil eos dixisse: Apostolorum namque primaria intentio fuit, ut principiū fidei nostræ dogmata verbis, & scriptis publicarent, ea que hominum cordibus imprimenterent, & ideo illa potissimum scriptis consignasse. Hinc est, quod cap. 61. hucus libri circa finem B. Brigitta dicit, Deum prius hominum cordibus insigere voluisse Ascensionis suæ fidem, antequam mundo indicaret, Matrem suam ad cœlos fuisse assumptam anima, & corpore (quia corda, inquit, hominum dura erant, ac difficultia ad credendam Filij mei Ascensionem, quanto magis, si prædicata fuisset ab inito fidelis Assumptio mea.) Eandem rationem attulit Ru-

pertus lib. 7. de diuinis Offic. cap. 25. Dicit enim Euangelista eascripsisse, quæ ad mysteria fidei confirmanda conferebant; quod egregie explicauit Franciscus Suarez in comment. super 3. part. S. Thomæ, quæst. 55. disp. 49. sect. 1. Cæterum addendum est, noluisse Deum in principio nascentis Ecclesie palam facere omnibus Matris suæ Conceptionem, & ad cœlos anima, corporeque Assumptionem, aliaque singularia priuilegia illi diuinitus concessa; quoniam non expediebat, cuncta Ecclesie diuina arcana simul reseruare, & fidelibus suis omnia simul aperire; quod insinuauit Christus Dominus Ioann. 6. qui postquam in sermone ultimæ cœnæ plura discipulos docuisset, adhuc multa habeo, inquit, vobis dicere, quæ non potestis portare modo: proficit nāque Ecclesia, ut in virtutibus, & bonitate, ita in scientia, & doctrina, Deo eam plenius quotidie illustrante; eaque de causa Cant. 6. comparatur aurora, dum dicitur. Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora; aurora quippe temporis processu magis splendet, rutilat vehementius. Quod ergo Mater Dei ab originali peccato fuerit præseruata, aut in cœlos anima, corporeque asumpta, non omnibus fuit notū: si enim hoc, & publicè, & palam fuisse pronuntiatū, & tunc maximè, quando fidei fundamenta nondum sat firmè, & constanter iacta fuerant, contingere potuisset, ut quæ eximia est, semper quæ fuit, Christianorum omniū erga tantam Virginem deuotione adeo aliqui afficerentur, ut ipsam non vt creaturam, sed velut creatorem, & non solum vt Deigenitricem; sed vt Deum adorassent; & propterea egregie admonuit Epi phanius bæresi 79. Christum Dominum non vocasse MARIAM Matrem, quando ipsa à Filio miraculum petiit, ut in nuptijs aquam in vinum conuerteret: dicit enim id fecisse, ne quis eam supra hominem, aut etiam esse Deum existimatasset, & ideo dixit, vt Ioann. 2. scribitur. Quid mihi, & tibi mulier, & sanè Dionysius Areopagita, cùm ad MARIAM venisset, & corporis palchritudinem, morum sanctitatem, & nescio quem in ea dinimum fulgorem spectasset, hoc dixisse fertur. Nisi mihi de Filio tuo fuisse reuelatum, quod Deus esset, facile crederem, alium, præter te non esse Deum, & hoc narrat Dionysius Richellius in elucidat. capit. tertij de diuinis nominibus. Quo factū esse cēso, ut cùm propter eximia, ac innumera

priuilegia, & maximè ob originalis peccati immunitatem, quibus quantum pure creature licet, a d. Christi Domini eius Filij accessit dignitatem, noluerit idem Filius, consulens imbecillitati, ac fragilitati nostræ, statim, sed longo temporis cursu notum hoc fieri, & publicè omnibus prædicari, ut fideles tatiū, præcipuum, ac insigne priuilegium sua Matri concessum cognoscerent, firmissimè crederent, & ardenter post tot sœcula agnitam, immaculam ipsius Conceptionē unanimi consensu confiterentur. Licet enim hoc ab Ecclesia nondum fuerit determinatum, ut nos indicauimus libro 6. Ruelat. cap. 49. nota 1. nibilominus aperuit saltem hactenus partem tanti mysterij concedens, quod hoc possit credi, & palam, ac publicè prædicari, iubens etiam, die festum sacrofanæ Conceptionis ubique coli, ac celebrari.

Ex sermone Angelico de excellentia B. Virginis MARIÆ.

In istis tribus lessionibus subsequentibus tractat Angelus de Virginis Conceptione, & de eius nativitate, & quomodo ipsam Deus dilexit adhuc etiam, dum esset in utero Matris suæ.

Feria quarta, Lectio 1.

A B S O L V T I O.

Nostræ tenebras ignorantiae illuminet Virgo Mater sapientiae.

C A P . X.

Erant homines ante legem datā Moy- si, & longo tempore ignorantès, quomodo se, & actus suos in hac vira regerent. Vnde illi, qui diuinæ charitatis ardore flagrabant, sicut Deo placere opinabantur, opera sua, & mores sollicitè ordinabant. Alij verò, qui amorem Dei non habebant, timore Dei contempto, quicquid placebat eis, faciebant. Horum igitur ignorantiae diuina bonitas misericorditer condescendens, per Moysēm seruū suum legem constituit, per quam ad omnem Dei voluntatem regerentur. Hæc denique lex, qualiter Deus diligeretur, &

pro-

proximus, & qualiter coniugium inter virum, & mulierem honesto, & diuino iure teneretur, edocebat, ut ex tali coniugio illi procrearentur, quos Deus vocare vellet suum populum. Et verè huiusmodi coniugium Deus in tantum diligebat, quod ex eo decreuit humanitatis suæ honestissimam Genitricem accipere. Vnde quemadmodum aquila, quæ in sublimi aere volitans, perlustratis pluribus nemoribus, vnam arborem tam firmiter radicata eminus respiceret, quod ex ventorum impulsibus cuello non posset, stipitem quoque eius ita procerum, quod per eum nemo valeret ascenere, quæ etiam in tali loco staret; quod impossibile videretur, quod aliquid super eam à parte superiori caderet, & hanc arborē aquila diligenter intuens, nidum, in quo quiescere vellet, in ea construeret. Ita Deus, qui huic aquilæ comparatur, cuius cōspectui omnia futura, sicut & præsētia clara sunt, & aperta, dum vniuersa, iusta, & honesta coniugia, quæ à primi hominis creatione, usque in diem nouissimum fieri debebant, prospicceret, nullū simile Ioa-chim, & Annae coniugio, in omni diuina charitate, & honestate præuidit. Et idcirco ei placuit, de hoc sancto coniugio, honestissimæ suæ Matris corpus, quod per nidum intelligitur, generari, in quo ipse cum omni consolatione dignaretur quiescere. Congruè quidem decoris arboribus deuota comparantur coniugia, quorum radix est unio talis duorum cordium, ut scilicet pro illa sola ratione coniungantur, quod ipsi Deo honor, & gloria inde proueniat. Conuenienter etiā fructiferis ramis ipsorum coniugii voluntas similatur, quando in omnibus suis operibus, ita timorem Dei obseruabant, quod etiam tantummodo causa prolixi ad laudē Dei procreante, iuxta Dei præceptum se inuicem honeste diligent. Taliū denique coniugiorum sublimitatem, viribus, vel artibus suis infidator nequit attingere, quando ipsorum gaudium non est aliud, nisi ut Deo repandatur honor, & gloria; & quando nulla etiā eos commolestat tribulatio, nisi Dei offensa, & in honoret. Tuncautem in tu-

to loco stare videntur, quando bonorum mundialium, siue dicitur affluentia, ipsorum animos ad suum amorem, seu superbiam non valet allucere. Vnde, quia tale Ioa-chim, & Annae coniugium Deus prænouit fieri debere; propterea domici-lium suum, videlicet corpus suæ Matris ex ipso colligi præordinauit. O Anna ma-ter reuerenda, quam pretiosum thesaurū in tuo baiuasti utero, quando MARIA, quam Mater Dei fieri debebat, in ipso quieuit! Verè sine omni ambiguitate credendum est, quod materiam illam statim, quando in Annae utero concepta, & collecta fuit, de qua MARIA formari debebat, ipse Deus plus diligebat, quam omnia humana corpora à viro, & muliere generata, & generanda per mundum vniuersum. Vnde venerabilis Anna verè nuncupari potest omnipotentis Dei ga-zophylatum; quia ipsius thesaurum super omnia sibi amabilem in suo utero re-concedebat. O quam prope erat iugiter cor Dei huic thesauro! O quam piæ, & alacri-ter huic thesauro oculos suæ maiestatis infixit, qui postmodum in Euangelio suo sic ait, Vbi est thesaurus tuus, ibi est cor tuum! Et ideo verè credibile est, An-ge-los ex hoc thesauro non modicum exulta-ssent, quando conditorem suum, quem plus se ipsis deligebant, ita illum thesaurū diligere cognoscebant. Quapropter benè esset conueniens, & dignum, quod dies illa ab omnibus in magna reuerentia ha-beretur, qua materia illa in Annae utero concepta, & collecta fuit, ex qua bededi-ctū corpus Matris Dei formari debebat, quam ipse Deus, & omnes eius Angeli in tanta charitate perambabant. Tu au-tem Domine.

OBSERVATIO.

Hactenus S. Brigitte revelationes inter præcipua IMMACULATÆ CON-CEPCTIONIS munimenta exhibuimus, non temporum ordinem sequenti (integro enim fere saeculo Basiliense Concilium antecesserunt) sed et ratio habeatur insignis earundem Defenso-ris D. Cardinalis à Turrecremata ex Illu-stri, Dominicanorum familia, tunc S. Piatij Apost.

Apost. Mag. tesis omni exceptione maioris, morum integritate, & latè patenti doctri- na priscais Patribus comparandi. Is ergo ab ipso Concilio adhuc legitimo, & sub obedien- tia Eugen. IIII. continuato, anno scilicet 1435. (cum litteræ Eugenij de Conciliis suspenſione an. 1639. die Ian. 24. datæ nos- cantur) cum alijs Theologis ad examen pre- dictarum reuelationum contra eorum ob- treccatores deputatus, non solum eas appro- bauit, sed celebre pro illis Defensorium Con- cilio obtulit, quod postea Cardinalis publi- cauit.

Exstat verò volumen reuelationum MS. Toleti, in Biblioth. cœnobij regalis sancti Ioann. Ord. Minor. deinde typis excussum an. 1492. per Bartholom. Gbotan, & no- vissim Antuerp. anno 1611. cum Turre- crem. Defens. & Notis Consalui Duranti à S. Angelo, quæ exemplaria inter se egregiè conueniunt.

De ipsarum reuelationum in universum aucloritate p̄f̄st̄ sunt grauissima Doctorum testimonia, & Catholice Ecclesie iudicium in oratione, & electionibus officij diutini die 8. Octobr. Quantū n autem ponderis ha- beant pro IMMAGVLATA CONCEP- TIONE, ex professo ostendunt ex P.P. Soc. Iesu, Salm. to. 13. disp. 52. in Epist. ad Rom. Granad. disp. 3. cap. 3. Perlin. disput. 10. cap. 8. Canif. lib. 1. cap. 10. Salaz. cap. 42. Vazq. in 3. p. disp. 117. cap. 8. Ex Domi- nicanis prater Turrecr. quon adeo expref- sae sententiae puritati Virginis subscriptentes, quominus de omnibus reuelationibus magni- fice sentiret, ac prædicaret, non deterruerant, & quidem post diligentissimam discussio- nem; Vincenc. Iustin. §. 9 fol. 12. Ambros. Catherin. in 2. Opusc. de Concept. apud Bi- blioth. Virg. fol. 42. Ex Franciscanis Ser- ran. lib. 2. cap. 8. Daza cap. 16. Miranda in tract. Lat. quest. 23. Moren. cap. 4. §. 1. Carthag. lib. 1. homil. 19. Voading. in le- gat. orat. 10. sett. 3. à fol. 342. ad 354. Caſſill. to. 1. disp. 2. q. 1. num. 49. Ex Or- dine S. Norberti R. P. Bernal disp. 4. fol. 49. & P. Sobrinus: Ex Carmelitanis P. Lezana: Ex Iurisconsultis Guerrer. de Es- pin. concord. 15 fol. 179. Ex Clericis secu- laribus, & Regularibus Porren. cap. 4. col. 6. Nouat. cap. 3. quest. 3. fol. 48. & quest.

4. fol. 55. ex Religiosis Equitibus Aguer- cap. 4. fol. 132. Ex Augustinianis P. Em- bid. cap. 18. fol. 95. & Egid. de Præsent. lib. 3. quest. 6. art. 4. §. 2. pag. 332. cuius unius auctoris integrum locum subiaceere ope- re pretium erit, quia rem totam docte, & ple- ne tractans videtur hanc nostram controuer- siam in animo habuisse. Sic ergo ipse.

Superest, vt reuelationes referamus, & singulas examinemus. Primo loco referemus reuelationes, quæ B. Brigittæ de immunitate Conceptionis B. Virgi- nis, & à Christo, & ab illa factæ fuerunt. Prima habetur lib. 1. cap. 9. num. 5. pag. 14. col. 2. vbi Beata Virgo affir- mat, Animam cum corpore in ipsa Concep- tione fuisse sanctificatam. Et lib. 5. in fine pag. 409. Deus Pater affirmat, MARIAM ex peccatoribus quidem natam, at- tamen sine peccato conceptam. Lib. 6. cap. 9. pag. 470. ipsa B. Virgo hæc profert verba, Veritas est, quod ego concepta fuī sine peccato originali, & in peccatis quæ verba omnem prorsus tollunt dubitationem.

At, inquit Caietanus, oppositum fait reuelatum B. Catharinæ Senensi, vt re- fert B. Antoninus 1. p. Summ. tit. 7. c. 2. ad finem: vnde infert cum eodem D. Antonino, has reuelationes non fuisse à Deo. Et addit; si alicui standum foret, potius standum esset reuelationi S. Ca- tharinæ, quia verè est canonizata; cùm tamen B. Brigittæ canonizata sit tempo- re schismatis, quando nullus habeatur certus, & indubitatus Papa.

Sed in his, quæ scribit, turpiter hallu- cinatus est Caiet. & falsitatis conuinci- tur, dum ait, B. Brigittam non fuisse le- gitime canonizatam, vt quæ canonizata sit tēpore schismatis à Bonifacio IX qui non fuit indubitatus Papa: nā licet ab eo canonizata sit anno 2. sui Pontificatus nonis Octobris, qui fuit an. 1291. vt pa- tet ex Bulla canonizationis, quam refert Cardinalis Turrecremata in prologo posito in lib. reuelationum eiusdem S. Brigittæ: tamen ex eadem Bulla, & ex registro Gregorij XI. & Urbani VI. cō- stat, præcitos Pontifices, qui fuerunt ante præcitem schisma, & ante Boni- facium IX. de huius sanctæ canoniza-

tione plura egisse, & utrumque eam incepisse, licet neuter eam perfecserit, vt patet ex eodem Turrecremata in præcitatō prologo c. i. post medium; & tandem eam perfecisse Bonifacium IX. & nanc canonizationem Mārtinus V. legitimus Pontifex approbavit, & confirmauit Kalendis Iunij, anno Pontificatus 2. qui fuit Christi 1419. vt patet ex Bulla, quam idem Cardinalis Turrecremata refert loco citato. Et quia Caietanus hanc Bullam videre noluit; ideo ignorantia deceptus (crassa tamen) de legitima sancte Brigitte canonizatio-ne dubitauit. Quare quoad hoc canonizatio illius æqualis est auctoritatis cum canonizatio B. Catharinæ Senensis.

Supereft expēndere, an utriusque reuelationes æqualis sint auctoritatis, & fidei? Et quod attinet ad reuelationes B. Birgittæ, de illarū fide, & auctoritate nullus dubitare potest: etenim ex ijs, que dictus Cardinalis Turrecremata scribit in dicto prologo, c. i. patet hæc reuelationes nō solum in vita illius à Prælatis, virisque doctissimis accuratè exāminatas, & approbatas fuisse; sed etiam post illius mortem à Summis Pontificibus accuratissimo per Cardinales sanctæ Ecclesiæ, & Theologos doctissimos examine p̄m̄issa receptas, & confirmatas esse. nam Gregorius XI. post obitum B. Brigitte anno 1377. eas fibi p̄äsentatas tribus Cardinalibus, & quatuor peritissimis Theologis trādedit reuidendas & expēndendas, qui de cōmu-ni consensu iudicarunt, Totam, quod in illis continebatur, & veritate conspicuum esse, & sanctitate plenum perlucidum, atque perfectum; illis autem ab eodem Gregorio V ad decimo approbatæ (quia eiusdem sanctæ canonizationem perficere non potuit) cursus p̄äsentatae fuerunt Urbano VI. qui Gregorio XI. immedietè successit anno Domini 1378. à quo quaque doctissimis Cardinalibus, & septem Theologis, & iure peritis secundo loco fuerunt commissæ, qui omnes diligenti examinatione p̄missa, & vera relatione de earum veritate, & sanctitate ad eundem Urbani delata, idem

Urbanus, Eas ut authenticas, & veritate plenas, & à Dei spiritu veraciter traditas, & ad utilitatem legentium, & audientium pro saluberrimo fideliūm dogmate in Dei Ecclesia in perpetuum cum devotione, & reuerentia studiosius obseruandas approbavit. Quorum vestigia imitatus Bonifacius IX. easdem reuelationes tertio examinandas viris doctissimis proposuit, & easdem approbatæ cum B. Brigitta loquens, illa dixit verba, quæ Orias cum Presbyteris ad Iudith locuti sunt, Omnia, quæ locuta es, verasunt. Illa item, quæ scribuntur 3. Reg. 17. Verbum quidem Domini in ore tuo verum est. Et quanuis non fuerit indubitatus Papa, tamē dum iudicium Gregorij Vndecimi. & Urbani Sexti securus est, in hoc errare non potuit: vnde illius etiā approbatio magni facienda est. Ex quibus euidenter cōstat, reuelationes B. Brigitte non posse non censerit authenticas; & subinde in magna habendas esse veneratione: cū autem dñobus indubitatis Summis P̄tificibus probatæ fuerint, & confirmatæ, & à Bonifacio IX. qui licet indubitatus non fuerit Papa; tamen illius iudicium magni faciendum est, cum iudicio indubitatorum Pontificum fuerit conforme: maximè, quoniam in eodem iudicio persistit, in quo fuit, quando ex commissione Cōcilij Basileensis adhuc legiti-mi sub obedientia Eugenij Quarti permanentis, easdē reuelationes, vt veras, & authenticas approbavit, anno 1435. cum adhuc officio magistri sacri Palati fugeretur: ex quo colligitur ipsum Basileense Concilium, adhuc legitimum easdem reuelationes approbasse: non est igitur dubitandum de fide, & auctoritate harum reuelationum.

An vero reuelationes sanctæ Catharinæ Senensis habeant auctoritatem? Mihi non constat; nam licet peritorum iudicio fortè sint approbatæ; non constat tamen, an à Sede Apostolica approbatæ fuerint, & confirmatæ? Deinde licet quoad alias reuelationes verè sint authenticæ: non constat tamen authenticam esse, quæ negat B. Virginem sine originali peccato fuisse conceptam: de hoc

hoc enim grauissimi Theologi dubitat, afferentes, hanc reuelationem post obitum sancte Catharinae, à quibusdam indiscretto quodam zelo fuisse confictam, & alijs super additam ad infirmandam fidem reuelationum, quæ puritatem conceptionis confirmant. Hoc fuit iudicium. Catharini, quæ in hoc sequuntur. Suar. to. 2. ad 3. p. disp. 3. sect. 5. §. Tertio agetur, pag. 40. col. 1. & Vazq. Bellomontanus 2. to. ad eandem 3. p. disp. 117. nu. 79. pag. 42. nec omnino hoc rejecit Lezana in suo Apologet. cap. 14. fol. 67. pag. 1. nec sine fundamento. quoniam nec frater Raymundus, nec Stephanus Carthusiensis, nec frater Thomas Senensis, nec D. Antoninus, nec nullus alius, qui B. Catharinae vitam scripsit, aut reuelationes eius collegit, huius reuelationis mentionem facit: cui fundamento Lezana aliud addit, quod in Opusculis eiusdem sanctæ nihil huius reuelationis reperitur; cum tamen publica notarioru[m] fide constet reuelationem, quod B. Virgo ab originali fuerit immunis, in libro reuelationum à Sede Apostolica approbato contineti, ut videre est in Prologo Cardinalis Turrectenatæ ad reuelationes Beatæ Brigittæ.

Si vero respondeas, in reuelationibus hanc non haberis, sed in libris orationum, & locutionum, quibus in raptu ad sponsum locata est, in quo lib. orat. 16. alloquens sponsum, fatetur, B. Virginem statim post animæ infusionē fuisse à masula originali purgata. Huic solutioni illud primum respondebo, me hunc librum non vidisse, & cum oratio illa ab vno solo Bandello in suo tract. cōtra B. Virginē, fol. 39. pag. 2. referatur, non firmum haberi testimonium; cum Bandellus saepius falsitatis conuincatur. Deinde respondeo, probabilissimam esse Lezanæ responsionem, non omnia quæ in orationibus Sanctorum dicuntur, dicta cēseri ex speciali aliqua reuelatione; sed plerumque dicta esse ex propria sententia. Potuit igitur B. Catharina ab aliquo sui ordinis edocta, hanc sententiam verissimam putare, & eam tanquam certissimam cum D[omi]no loquendo tractare. Et

quidem quod B. Catharina verba illa non dixerit ex reuelatione, satis indicat illa alia, quæ post orationem adiunguntur: *Tuscis, Domine, quia ista est veritas.* etenim, qui alicuius mysterij reuelationem accipit, de veritate rei reuelatæ diuino testimonio internè certificatur, ut non pendeat ab extrinseco diuinæ scientiæ testimonio, ut illud ad confirmandā veritatem eius rei, de qua loquitur, imploret. Ni dicas cum Martino del Rio, quem refert, & probat Lezana, verba illa ab aliquo fuisse superaddita. Valeat igitur Caietanus, dum ait, maiori fide dignam esse sanctam Catharinam Senensem, quam B. Brigittam: etenim si sermo sit de utriusque reuelationibus in genere, quæ sunt B. Brigittæ, à Sede Apostolica suam habent auctoritatem, quam tamen non habent, quæ sunt B. Catharinæ Senensis: si vero sermo sit de hac speciali reuelatione immunitatis Virginis gloriose, non solum indubitatum est, hanc reuelationem inter alias B. Brigittæ contineri; sed etiam à Sede Apostolica ter, vel quater esse approbatam: cum tamen non sine fundamento dubitetur, an, quæ ex B. Catharina adducuntur, vere illi sit facta? Ut ex dictis patet. *Huc usque sapientissimus Pater Magister Egidius unus ex illustrioribus viris etatisscriptoribus.*

STATUTVM DE Cōceptione Beatisimæ Virgi- nis MARIAE editum anno Domini M. CCCCLVII. die septima mensis Septembris in Concilio Provinciali cele- brato in Ecclesia Auinnionensi per Reuerendissimos in Christo P.P. & DD. DD. Cardina- les de Fuxo, & Auinnionen- sem Apostolice Sedis Legatos.

Praeterea decretum in Concilio Ba-
silensi factum de Cōceptione
Beatae

Beatissimæ Virginis MARIÆ statuimus in uiolabiliter obseruari, districte omnibus inhibentes sub excommunicationis poena, ne quisquam aliquid contrarium prædicare, vel publicè disputare præsumat; quod si secus aliquis fecerit dictam sententiam eum incurere volumus ipso facto, & in prima Synodo per Dicecianos per quemlibet celebranda, prædicta statuimus publicari, & caratis Ecclesiarum iniungi, ut hæc populo manifestent.

O B S E R V A T I O:

Existat hoc statutum in Menum Ord. Minor. tractat. i. part. i. fol. 40 pag. 2. & adducitur authenticum in processu iuridico facto Murciae, anno 1503. apud Episcopum Carthaginem. & R. P. Petrum de Vecerril Vicar. Provincie & Comendatar. S. Mar. de Merc. Tolet ciuit. Meminit statuti epistola Procuratorum Rom. Cur. ad Philip. IIII. Hsp. Reg fol. 4. num. 6. Alphonsus de Casarr. & Hieronymus Sorbo verb. Concept. Virgin. fol. 146. Tamiasius de Salaz. fol. 246. & 273.

S I X T V S IIII. C O N-
cedit omnibus dicenibus of-
ficium Conceptionis Virginis
non iter ordinatus, & qui in-
terfuerint Officio eiusdem fe-
sti indulgentias, quæ in festo
Corporis Christi conceduntur
anno M. CCCCLXXVI.

SIXTUS Episcopus seruus servis-
rum Dei ad perpetuam rei me-
moriæ. Cum præexcelsa meri-
torum insignia, quibus Regina coelo-
rum Virgo Dei genitrix gloria, sedi-
bus prælata æthereis, syderibus quasi
stella matutina præutilans, deuotæ
considerationis indagine perscrutamus,
& intra pectoris arcana reuoluimus,
quod ipsa, utpote via misericordiæ,
Mater gratiæ, & pietatis amica, huma-

ni generis consolatrix, pro salute fide-
lium, qui delictorum onere grauantur,
sedula oratrix, & perugil ad Regem,
quem genuit, intercedit; dignum, quin
potius debitum reputamus vniuersos
Christi fideles, ut omnipotenti Deo,
cuius prouidentia, eiusdem Virginishu-
militatem ab aeterno respiciens pro re-
concilianda suo auctori humana natu-
ra, lapsu primi hominis æternæ morti
obnoxia, eam sui Vnigeniti habitacu-
lum, Sancti Spiritus præparatione con-
stituit, ex qua carnem nostræ morta-
litatis pro redemptione populi sui assu-
meret, & Immaculata Virgo post pat-
rum nihilominus remaneat, de ipsius
Immaculatæ Virginis mira Concep-
tione gratias & laudes referant, & insti-
tuta propterea in Dei Ecclesia Missas,
& alia diuina officia dicant, & illis in-
tersint, indulgentijs, & peccatorum re-
missionibus invitare, ut exinde fiant
eiusdem Virginis meritis, & interces-
sione diuinæ gratiæ aptiores. Hac igi-
tur consideratione induci, eiusdem
Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri,
& Pauli Apostolorum eius auctorita-
te confisi, auctoritate Apostolica, hac
in perpetuum validita constitutione sta-
tuimus, & ordinamus, quod omnes, &
singuli Christi fideles, utriusque sexus,
qui Missam & officium Conceptionis
eiusdem Virginis gloriose, iuxta piam,
deuotam, & laudabilem ordinationem,
dilecti filij magistri Leonardi de Noga-
rolis Clerici Veronensis Notarij nostri,
& quæ desuper à nobis emanauit Mis-
sa, & officij huiusmodi institutionem
in die festivitatis Conceptionis eiusdem
Virginis MARIÆ, & per octauas eius
deuotè celebrauerint, & dixerint, aut il-
lis horis canonicas interfuerint, quoties
id fecerint, eandem prorsus indulgentiam
& peccatorum remissionem exinde conse-
quantur, quam iuxta fælicis recordatio-
nis Vrbani IIII. in Concilio Viennensi,
approbatas, & Martini Quinti, & alio-
rum Romanorum Pontificum Præde-
cessorum nostrorum constitutiones,
consequuntur illi, qui Missam, & officiū
& horas canonicas, in festo Corporis
Chri-

Christi, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi à primis vesperis, & per illius octauas iuxta Romanæ Ecclesiæ institutionem celebrant, aut dicunt, aut Missæ, officio, & horis huiusmodi intersunt, præsentibus futuris temporibus valitum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Domini 1476. tertio Kalendas Maij, Pontificatus nostri anno sexto.

OBSERVATIO.

Sixtus IIII. creatus Pont. Maxi. anno 1471. ex certa scientia, & motu proprio expedivit supra scriptam Bullam, quæ inserta est in tonis Conciliorum editionis Surianæ Colon. 1567. & in ultima Seuerini Bini, to. 4. par. 1. fol. 743. & in corpore Iuris Canon. inter Extrauag. Comm. de reliq. & vener. SS. fol. 316. Extat authentica in Monum. Ord. Minor fol. 115. & in Bullar. Roder. Bul. 15. fol. 137. & in processu iuridico Murcie, an. 1508. Eara confirmarunt Leo X. Bulla, quæ incipit, Supragregem Dominum, & Concil. Trid. sess. 5. de quibus infra.

Quam verò vim, & efficaciam habeat, tam Bulla Pontificia, quam officium Nogarolis in ipsa approbatum ad Immaculatam Conceptionem stabilendam, explicant latè autores relati, & insuper Serran. Episcop. Acern. lib. 2. cap. 8. Sosa Epist pro orat. Cocept. fol. 26. Salm. to. 13. disp. 52. in Epist. ad Rom. Lezana capite 12. Miranda in tract. Hisp. cap. 75. & in Lat. q. 17. Roderic. to. 1. qq. Regular. q. 57. art. 3. & to. 2. q. 87. art. 4. Daza cap. 18. Embid. cap. 16, & 17. Caruial. in Declamat. art. 1. Epist. Procur. Rom. ad Philip. IV. §. 2. & 6. Gratz nad. disp. 3. cap. 7. Biuar par. 2. §. 10. Ojeda cap. 16. Luzer. cap. 5. Vinecent. Justin. §. 3. Egid. de Præsent. lib. 3. q. 6. art. 3. Salaz. cap. 33. arg. 8. Valent. to. 4. disp. 3. quæst. 1. Vazq. to. 2. in 3. p. disp. 117. Maior in 3. d. 3. q. 1. Catharin. tratt. 2. de Immac. Concep. per totum, Vvading. in Legat. sect. 6. §. 5. Geor. Colvener. in Kalend. to. 2. Compend. priuileg. Fratr. Minor. verbo Concep. nu. 5. in firmamento trium.

Ord. par. 2. fol. 23.

(***)

Incipit officium IMMACULATÆ CONCEPTIONIS Virginis MARIAE editum per Reuerendum Patrem Dominum Leonardum Nogarolis, Protonotarium Apostolicum, ar- tium, ac sacræ Theologiæ Doctorem famosissimum.

AD SANCTISSIMUM, ac Beatissimum Dominum, D. Sixtum IIII. Pontificem Summum, sacrumque Consistorium.

Beatissimo, ac Domino verè Sexto Summo Pontifici, verissimo Theologo, & amatori sapientiæ, MARIÆ que dilecto Filio, pro eius omnibus deuotis ex omni genere hominum congregatis. Leonardus Nogarolis vñus ego hodie hoc defero postulatum. Si cœli Reginam, atque terrarū Matrem esse gratiæ spem nostram, & ad vitam viam omnes uno ore conuenient, Quis tam mentis habetis, tam vecors ve, vt cum talem audierit venientem, summa non afficiatur lætitia? Beatum profectò se quisque iudicabit, qui eam summis laudibus extollere possit, fœlicem, beatissimumque diem dicent annalibus ascribendum, easque laudes sibi attribuendas iudicabunt, quæ nihil turpe, nihil flagitiosum contineant. Sed quæ magis gloriam sapiant, ac laudatam magnificam reddant. Nullus igitur mentis sanæ in MARIÆ laudes prorumpens, Matrem eam dicet Dei, simulque quondam filiam fuisse diaboli, deformē profecto reddit laudatam, num Matrem dices gratiæ eam, quæ antea inimicam largitoris gratiæ ingrati, non laudantis est officium. Nunquid viam advitam affirmabis, quæ & ipsa quandoque ignorauerit viam, Te sane confundis, spem ne peccantium, &

medium ad omnia tollenda peccata, quæ peccatum gustauerit, te ipsum à veritate alienum ostendis, extollis, & deprimis, magnificas, & vilipendis, sanas, & percutis, te ipsum censura circumuenis, benedictam dicis, cui maledicere non desinis. Nullus igitur recto indicio MARIÆ laudans aduentum sanctificationis dicat diem, si id intelligendum duxerit, ut ex priuatione transitus sit ad habitum, ut scilicet prius inficias, quām sanctam facias; præclarè quidem Thomas Christi anima sanctificatam docet; hoc dicere non vertetur; dum tamen non ex priuatione, sed ex negatione transeras sanctitatem; quod namque non erat tunc sanctum, nō fuisse perspicuum erit. Vnde & Apostolus de Iesu loquens, ait, quem Pater sanctificavit, & Saluator, ego sanctifico me ipsum. Vis igitur laudare orbē terrarū introuentem? Vis laudare ad nos venientem? Vis festum diem constituere? Eas sibi laudes tribue, quæ ignominiam non seruent, sic nomina, ut extollas, nō deprimas singularē, admirandam, manaque Dei fabricatam conceptionē. Te igitur Theologorum Principem, veritatis amatorē, MARIÆ charissimum Filium, qui in alto culmine resides, per tuā, quæ te dilit Matrem, clamo, oro, ploro, imploro, obsecro, obtestor, intuere eius faciem ostendet tibi, quia decora nimis. Sonet vox sua in auribus tuis, vides columbas tuae puritatē, moucat te tantæ pietatis imago, ingrati ne filij vicē geres, filius profectò diceris. Cur igitur Matri causam non suscipis, quæ te tantæ tenuere moræ. Audi Augustinum, si Filium decet honorare Matrem, nunquid non pertinet, inquit, ad benignitatem Domini Matri honorem seruare, qui legem solvere non venerat, sed adimplere? Lex autem sicut honorem matris præcepit, sic iurorationem damnat. Qui enim in vita præceteris illam gratia sui conceputus honorasse potuit, potuit eam à putredine, & à puluere alienam facere, quæ humanæ est opprobrium conditionis. Intellige, & tu sententiam, qui potes Pater facte. Audieram Ambrosium; maluit enim Dominus aliquem de sui ortu,

quām de matris pudore dubitare. Sciebat enim, teneram esse Virginis verecundiam, & lubricam famam pudoris, nec putauit partus sui ortum matris iniurijs adstruendam. Cur igitur matri tuæ non misereis? Miserere animi non digna ferētis, suscita; lauda matrem tuam, quia tempus est; extolle illam, quia iam ipsa vult, tibi si te dignum sui gratia reddiderit, reseruauit grande mysterum: audi in Canticis sèpè replicatum sermonem, adiuro vos filiæ Ierusalem per capreas, ceroosq; camporum, ne suscitetis, nec euigilare faciat dilectam, quoadusque velit; monet enim sponsus, ut glossæ viar verbis, nouellam sponsam ne peccato inquietet: filiæ, inquit, Ierusalem, hoc est, vos, qui in fide iam generati estis; adiuratē Filius matris tuæ, ne peccato inquietes ipsam, propter quod Doctores à quiete surgere cogantur; glossa eadē volente sequitur, per capreas, ceroosque camporum, quæ inquit, mundâ animalia venenorum inimica contra hostis insidias; & iterum sequitur, dilectam, hoc est, in corpore meo quiescentem. Caro enim vnius, caro alterius est, si Augustinum legimus, siluit humilis mater tua multo ante tempore, euigilare iam vult, iam tempus est, Pater Beatissime; ipsam audi piè, benigneque te clamantem. Hodie si vocem meā audieris, noli obdurare cor tuum, sicut fecerunt prædecessores tui, quid times? quid vereris? dubitas fortasse laudare Filium? non dubites ergo laudare Matrem, audi Hieronymum, qui te accusat: nulli dubium esse debet, quin totum ad laudem Christi pertineat quicquid dignè, ac laudabilitè genitrici suæ fuerit impensum, ac solemniter exhibitum; quoniam, ut verum faret, quiequid humanis dici potest verbis minus est à laude eius, quæ diuinis, & Angelicis est excellentius prædicata, & laudata preconijs; audi Augustinum, qui te incitat, quidquid de redemptione potest cogitari, & quicquid lingua humana potest loqui, ad laudem tui optimè adpraeti potest; quia quiequid in te laudatur, Filiu tuo pro salute humani generis crucifixio deputatur. Audi Basiliū, qui te clamat: quicquid enim de redemptione mundi

§ 2 Protuendo titulo Immac. Concept. 53

mundi potest cogitari; quicquid non solum humana lingua, sed Angelorum rite loqui poterit; ad laudem tuam potest optimè adaptari, & maximè cùm quidquid in te laudatur, dilecto Filio tuo, crucifixo sponte pro me deputatur. Non deprimimus igitur Filium, simatrem extollimus, quia ipsi à Filio omnia concedimus: non enim progreditur in propria virtute; sed innixa supra dilectum suum media est Maria inter peccato rem, & tantum Redemptorem, redempti enim nos à peccatis; redempta plus ipsa non à macula, quæ infuerit, sed quæ in fuisset, nisi dilectus Filius à longe intonuisse: copiosa enim apud Deū redemptio, qui non solum lapsos redemit, sed ex sui natura labé maculandam vnicam matrē meritò retinuit. Maculatam fortasse legisti Conceptionem embrionis, & seminis, ac propagantium, non maculatæ animæ; intellige, qui omnia sapit; peccatum quippe tamquā causa, & materiale quid in corpore est: formalis verò sola anima capax est. Si igitur mater tua immaculata concepta est: priuilegium quippe teste Hieronymo non naturæ est, sed gratiæ eius, de qua natus est Deus, & homo. Nulli ergo iniuria fieri, si hanc sine macula prædicabis, nemini sanè derogat, multis congruit. Vide, si potentem patrem decet; inuenit ipse medium ad tollendum peccatum; quod omnium iudicio peccato subiacere non debuit: Nullam enim in massa humani generis inuenit viam, per quam, ut disposuit, inquit Augustinus, eius subueniret luctuosæ perditioni; donec ad illam, de qua loquimur, Virginem ventum est. Præseruatur igitur medium, non maculatur, liberatur, non inficitur, custoditur, & carceribus non depurat. Recordare Augustini, si in potestate Dei est, sanctorum de capite capillum non periire, & cfiam illam in anima, & in corpore posse saluare. Recordare Iob, quis potest facere mundum de immundo conceptū semine? non ne tu, qui solus es, audiunt, qui Mariæ derogant. Non enim solum factum mundum dicit Christum: sed solum Deum de immundo factum semine mundum posse facere docet. Scrutare

Filij amorem in matrem, nūquam enim se à peccato exclusum facit, quin & occultè matrem si inspexeris, exclusam non inuenias. Erue, inquit, à frâmea animalia meam, sequitur, & de manu canis vnicam meā; similiter, libera me ex ore leonis, & à cornibus vnicornium humilitatem meam, & his quidem multa similia Lege, quem sæpe legisti, Augustinum; vide si tribus hypostatibus conuenit; si diuina voluntas sola gratia inter vehemē tium ignium flammaz, non solum corpora puerorum seruare potuit inusta; verū etiam ipsa ueste in combusta, cur abierat in matre propria, quod seruauit in ueste aliena. Asculta, quia Spiritum Sanctum decet Ionam, inquit Augustinus, seruare in ventre cœti præter naturalem uestim, voluit in corruptum sola misericordia; Mariam incorruptam præter naturam nō seruabit gratia? Seruatus est Daniel in temperatissimæ fami leonum, non seruanda est Maria tantis dorata meritis, & dignitate? Lege Ambrosium tuum, quid nobilis Dei matre, quid splendidius ea, quam elegit, quid castius ea, quæ corpus sine cōtagione omni liberavit; sequitur, talem Angelus reperit; talem Spiritus Sanctus elegit: quid enim in singulis morer, quæ digna fuit, ex qua Filius Dei nascetur; decbat præterea naturam nostram, seruasse Mariam humani generis innocentiam, ne toti speciei inferas iniuriam, quæ ex re rectè canitur, tu honorificentia populi nostri? Quid ipsi denique affirmare damnati poterunt. Non ne & ipsi confusi redduntur, cùm in Mariam im mensam in humani generis natutam cōspiciant Dei Charitatem? offensus est, & medellam, ac medium præbet ad delendum peccatum, illam præseruat, ut se hominem in ipsam veniens faciat, salutem querentis hominum. Gaudeant, & peccatores, cùm talem, ac tam in cœlis apud Deum patrem sentiunt sine macula aduocatam, quæ pro eorum redemptione præseruata cognoscitur. Confidant iusti, quia tantæ Reginæ meritis optatum finē adipisci poterūt. Latentur Angeli, quia eorum Regina Angelorum sapit innocentiam. Taceat Dæmonum superbia, quia

maculatae Reginæ non subiacuissent; qui iam inflati Christo subiacere abhorre-
runt. B. Dei potentiam laudem; sapien-
tiam admirantur; bonitatē , & gratiæ lar-
gitatem summa reuerentia venerentur.
Quæ igitur causa indigna serenos fæda-
uit vultus, aut cur hæc vulnera ceruo? Ini-
micus Christiani nominis Mahomet in
Alcorano originalem maculam à Chris-
ti Matre excludit , & tu tæntæ Matri Filius
non excludes? Audi sacrilegū, audi,
inquit, Nuntium Dei dicentem, nullus de
Filijs Adæ nascitur, quem non tangat Sa-
tan: & ideo plorat ex eius tactu vocife-
rans præter Mariam, & Filium eius. Le-
ge tu, ad quem sermo est , Leuitici librū;
Summus, inquit, Pōtissex, qui vestitus est
sanctis vestibus, ad omnem mortuum nō
ingredietur omnino, virginem ducet vxo
rem; viduam, & repudiatam, & sordidam
atque inertricem non accipiet, ne com-
misceat stirpem generis sui vulgo. Non
ingredietur ergo Sacerdos ad maculatā,
quoquo modo , & ingreditur Diaboli
scortū aliquando Deus? Mortuum pro-
fectò nihil, sed semper plenum gratia in-
trabit; non est vulgaris puella, non sicut
ceterarum conceptio, sed singularis, at-
que admirād. Recordare igitur summe
Sacerdos, ne quā accepisti sponsam, ma-
culari permittas; præuatoris eris legis,
serua mandatum in sponsa , qui seruas in
Filio sponsæ: mandatum seruasti; cur igi-
tur te culpabilem reddis, declara innocē-
tiam tuam, non te transgressorē, vir sti-
pulando de via p̄r vxore viam habuisse
conceditur; hoc leges iudicant, quoniam
duo sunt in carne una , hoc est in Filio:
quid igitur mirum si sponsa, & Mater v-
num, si Filius, & sponsus idem viam in-
nocentia seruans Christo, seruabit MARIA
Æ. quæ sponsa, & Mater eius est. Cur
igitur Pater sancte cruciari MARIA
deuotoris sinis? Hieronymus ad Damasum
ceteros facile spernit, si sedem Apostoli-
cam approbare sententiam sentit. Ber-
nardus in te hac consolandum docet. Ad
te igitur confugio, & supplex tua numina
posco. Aperi tu manum tuam , qui im-
plies omne animal benedictione , vñam,
& tantum benedictionem tribuas nobis.

Vide omnes MARIAE filios, intuere eo-
rum facies; vide lachrymas, vide singul-
tus: recordare Domine Matris tuae mag-
næ. Misericordia animi non digna ferentis.
Per viscera ergo Matris tuae, per suam be-
nignam clementiam , quam in te mons-
travit, per illos diuinos oculos, quos in te
direxit, per summam in te pietatem , per
suam in omnes charitatem , honorē eius
tibi commendamus , & ad te clamamus;
clamat & ipsa, misericordia honoris mei,
saltē vos amici mei, saltē tu Fili mi,
quem elegi super thronum David , super
sedem regiam, quia sceptrum Iouēque con-
filię, doque epulis accumbere ditum.
Hoc saltē postremo obtentum sit Pa-
ter Sancte, vt qui hoc à te emendandum,
quod humiliter offerimus, digna deuotio
ne celebrauerint Conceptionis officium
indulgentiarum tuarum partem, quā ipse
volueris, capiant, vt ipsa te in regno cœ-
lorum capiat mater tua , quæ benedicta
est à principio sua Conceptionis, & in sa-
cula sæculorum. Amen.

*Incepit officium immaculatæ Concep-
tio-
nis Virginis MARIAE, editum per Reueren-
dum Patrem Dominum Leonardum Nogaro-
lum, Protonotarium Appostolicum, artium,
ac sacrae Theologie Doctorem famosissimum.*

In primis vespcriis Antiphona.
Sicut liliū inter spinas, sic amica mea in-
ter filias Adæ. Alleluia.

*¶ Dixit Dominus, cum reliquis de sancta
MARIA, Antiphona.*

Tota pulchra est MARIA, & originalis
macula non est in te. Alleluia.

Antiphona.
Tugloria Ierusalem, tu lætitia Israel, tu
honorificentia Populi nostri. Allelu-
ia. *Antiphona.*

Vox enim tua dulcis & facies illa tua de-
cora nimis, Alleluia. *Antiphona.*
Quæ est ita, quæ ascendit de deserto de-
litijs affluens innixa supra dilectum Fi-
lium. Alleluia.

Capitulum.
Ego diligentes crediligo, & qui mane vi-
giuant ad me, inuenient me, in vijs iusti-
tiae ambulo, vt ditem diligentes me,
qui me elucidant, habebunt vitæ æter-
næ. *Hymnus. Ave.* *¶ Im-*

56 Pro tuendo titulo Immac. Concep. 57

¶ Immaculata Conceptio est hodie Sanctæ MARIAE Virginis. Alleluia. ¶ Cuius innocentia inclita cunctas illustrat deuotas animas. Alleluia.

Ad Magnificat Antiphona.

Quam pulchi sunt gressus tui Filia Principis, collum tuum sicut turris eburnea, oculi tui diuini, & cornæ capitis tui sicut purpura Regis; quam pulchra es, & quam decora charissima. Alleluia.

Oratio.

Deus, qui per immaculatam Virginis Conceptionem dignum Filio tuo habuimus præparasti, concede quæsumus, ut sicut ex morte eiusdem Filij sui præuisa eam ab omni labe præseruasti, ita nos quoque mundos eius intercessione ad te peruenire concedas. Per eundem.

Ad Matutinum invitatorium.

Immaculatam Conceptionem Virginis MARIAE celebremus: Christum eius præseruatorem adoremus Dominum. ¶ Venite. *Hymnus.* Quem terra pontus,

In primo nocturno Antiphona.

Multæ Filiae congregauerunt sibi diuitias, tu vero supergressa es vniuersas. Alleluia. *Psalmus.*

Domine Dominus. ¶ Eo quod esset cunctorum viuentium Mater. *Ipsi versiculi dicuntur immediatè post Psalmum, & solum in prima nocte.* *Antiphona.*

Surrexerunt filiae eius, & Beatissimam prædicauerunt, vir eius, & laudauit eam. Alleluia. *Ps. Cœli.* ¶ Os nunc de ossibus meis, & caro de carne mea.

Antiphona.

Fortitudo, & decor indumentum, biscus, & purpura vestis illius. Alleluia. ¶ Domini est. ¶ In sole posuit tabernaculum suum. ¶ Liberaisti me Domine ex ore leonis. Alleluia. ¶ Et à cornibus vñicornium humilitatem meam. Alleluia.

Prima Lectio ex dictis Beati Hieronymi.

Canitur in canticis de MARIA hortus conclusus, fōs signatus, emisiones tuę Paradisus. Hortus deliciarum, in quo sunt constata vniuersa flora genera, & odoramenta virtutum; sicque signatus, ut nesciat violari, neque corrumphi ullis insidijs, fraudibusque Diaboli; fons ita-

que signatus sigillo totius Trinitatis. Idemque. Quicquid in MARIA gestū est, totum puritas, totum veritas, totumque gratia fuit: & iterū, Ceteris vitæ gñibus presertim gratia per partes; MARIAE vero tota se infudit plenitudo gratie.

Responsorium.

Ego ex ore Altissimi prodiui primogenita ante omnem creaturā, ego in celis feci, vt oriretur lumen indeficiens. Et sicut nebula texi omnem carnem. ¶ Gittina cœli circuituī sola, & in profundum abyssi penetraui, & in omni populo, & in omni gente primatum tenui. Et sicut.

Lectio secunda ex Sermonibus Augustini.

Summa Dei sapientia nullam in massa humani generis iauenit viam, per quam, vt dispositus, in mundum veniens, eius subueniret luctuosæ perditioni, donec ad illam, de qua loquimur, Virginem ventum est; sed hoc mox, vt in mundum per humani generis lineam venit, tanta omnis boni virtute perfectè resplēduit, vt eam Dei sapientia veridicè iudicaret, vt per ipsam in hominem veniens, non tantum reatum primorum parentum hominum, sed totius mundi peccata delerer. Idem, Magnifica illum, quia ab omni peccato reseruauit. *Quis enim, inquit, dicere poterit, sine peccato sum natus, aut mundus sum ab omni iniquitate dicere audebit,* nisi illa Virgo prudentissima animatum Templum Dei excelsi, quam Deus sic clegit, & præcelegit ante mundi constitutio- nē, vt sancta, & immaculata Mater Dei filia ab æterno reservata, incorrupta ab omni labe peccati?

Respons.

Transite ad me omnes, qui concupisci- sis me, & à generationibus meis implemi- ni. Spiritus enim meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel, & fauum. ¶ Qui audit me non confundetur, & qui elucidant me, vitam æternam habebunt, Spiritus enim.

Lectio tertia ex dictis Sancti Iudephoni Ar- chiepiscopi Toletani.

Beata Virgo MARIA, nisi in utero Matris sanctificata fuisset, minimè eius natuitas colenda esset: sed quia auctoritate Sanctorum Patrum digna, vt nouit ves-

58 Regestum authenticum, & vniuersale 59

tra charitas, veneratur. Constat eam ab omni peccato originali fuisse immunem, per quam non solum Eu^x maledictio soluta est, verum etiam benedictio omnibus condonata. Nullis ergo, quando nata est, delictis subiacuit, nec originale peccatum in utero sanctificata contraxit

Responsorium.

Meum est consilium, & æquitas; mea est prudentia, mea est fortitudo, per me Reges regnant, per me Principes imperant, & potentes decernunt iustitiam. ¶ Ego diligentes me diligo, & qui manè vigilant ad me, inuenient me. Per me Principes. Gloria Patri.

In secundo nocturno Antiphona.

Quid videtis in sumnamite, nisi chorus castrorum. Alleluia. ¶ Eructavit. ¶ Ipsa est mulier, quam præparauit Dominus Filio Domini mei.

Antiphona.

Aqua multæ non potuerunt extingue-re charitatem, nec flumina peccatorum obruent MARIAM. Alleluia. *Psalmus.* Non tetigit eam Abimelech; sed ipsa conteret caput suum.

Antiphona.

A custodia matutina usque ad noctem sperauit Maria in Domino, quia copiosa apud eum redemptio. Alleluia. *Psalmus.* Fundamenta eius. ¶ Terra, in qua stas, sancta est.

¶ Eruisti à framea Deus anima mea. Alleluia. ¶ Et de manu canis unicam Matrem meam. Alleluia.

Lectio quarta ex dictis plurimorum Sanctorum. Hilarius.

Virgo benedicta super omnes foeminas, quæ Angelos virinis puritate, quæ omnes sanctos superas pietate. *Cyprianus.* O Virgo iusta, & omni iustitia plenissima, cuius Conceptio singularis. *Basilius.* O MARIA tu candoris, & decoris forma, cui in terris non est æqualis, nec in coeli ianua. *Augustinus.* O Mater Domini, sicut in prima foemina abundauit delictum, ita & in te superabundauit omnis plenitudo gratiae, & ideo super omnes ignara delicti, idem charitas fecisti, vt non solum M A R I A non peccaret, sed nec peccatum cogitare posset, & super cun-

ctos reseruasti ab omni labe peccati. *Origenes.* Quæ neque serpentis persuasione decepta, nec eius venenosis afflactibus infecta. *Ambrosius.* Hæc est virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex venialis culpæ fuit. *Responsorium.*

Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilauit te amica mea, pulchræ sunt genæ tue sicut turritis. Faciamus adiutoriū simile sibi. ¶ Eo quod post virum tuum alterum nescietis: ideo manus Domini confortauit te, & ideo eris benedicta in æternum. Faciamus adiuorum.

Lectio quinta Anselmi de exordio mundanae salutis.

Si quid originalis peccati in propagatō Matris Dei extitit, illud propagantium, non propagata fuit. Deus enim inquit castaneæ confert, vt inter spinas, & à spinis remota cōcipiatur, alatur, & formetur: non potuit hoc facere Filius Matris sua: planè potuit, & voluit; quod si voluit, & fecit. Et in Epistola. Non putò, inquit, verum esse amatorem Virginis, qui celebrare respuit festum sue Conceptiōnis.

Respons.

Fac tibi archam de lignis leuigatis, rupique sunt fontes Abyssi Magnæ. Et factum est diluuium peccati super omnem terram. ¶ Archa vero dei era eleuata est in sublime, & ferebatur super aquas, opertaque sunt omnes montes excelsi sanctorum. Et factum est.

Lectio sexta ex dictis sanctorum.

Cyrillus. Post Filium temerarium est in MARIA Virgine ponere culpam aliquam, vel peccatum. *Bernardus.* Caro Virginis ex Adam sumpta maculas Adæ non admisit. *Thomas.* MARIA ab omni peccato originali, & actuali immunis fuit. *Dominicus.* Sicut primus Adam fuit ex terra virgine, & nunquam maledicta formatus: ita decuit in secundo Adam fieri. *Richardus de sancto victore.* Non decuit, vt caro MARIÆ qualicunque foret obnoxia culpæ; nam Dei sapientia indignū credimus, vt quam ad lucem gentium destinauit, prauitatem tenebræ sineret inuolui, nec erit ingratus Matri suæ, qui patri, maiori honorē præcepit exhibere.

Respons.

Fiat

Fiat mihi sanctuarium, & habitabo in medio eorum: archam de lignis sethim compingite, & deaurabis eam auro munissimo intus, & foris. Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper. ¶ Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Et pones. Gloria.

Intertio nocturno. Antiphona.

Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus mirrae & thuris, & vniuersi puluis pigmentarij? Alleluia. Psalmus. Cantate primum. ¶ Laudabunt eam in portis opera sua.

Antiphona.

Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lignis liuani, columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum media charitate constrauit. Alle luia. ¶ Dominus regnauit. ¶ Dignum dilecto meo adoptandum.

Antiphona.

Quæ est ita, quæ progreditur quasi aurora consurgens: pulchra ut luna, electa ut Sol, terribilis ut castorum acies ordinata? Alleluia. Psalmus. Cantate secundum. ¶ Et ideo amauit eam Rex plus quam omnes mulieres. ¶ Verè Dominus est in loco sancto, & ego nesciebam. Alleluia. ¶ Non est hic aliud, nisi dominus Dei, & porta cœli. Alleluia.

Lectio sancti Euangelij secundum Lucam.

In illo tempore. Loquente Iesu ad turbas extollens vocem, quædam mulier de turba, dixit illi: Beatus venter, qui te portauit, & vbera, quæ suxisti. At ille dixit quinimo, beati qui audiūt verbum Dei, & custodiunt illud.

Homilia. Lectio prima.

Legimus charissimi, magni Dei librū intus, & foris scriptum esse, linitamque intrinsecus, & extrinsecus archam, in qua mansiunculae, & tristega, legemque Dei multiplicem, auctore Iob, ut multa mysticæ, ac omnia in figuram Patribus contigisse secundum Apostolum vobis persuadeatis; omnes enim prophetæ, ut Augustini utræ sententia, quæ non solum in verbis sunt; verum etiam sacra sacerdotia, tabernaculum, siue templum, altaria, sacrificia, ceremoniæ, dies festi, & quid-

quid aliud ad illam seruitutem pertinet, ea significata, & pronuntiata sunt. Quæ propter vitam æternam fideliū in Christo impleri cernimus, & implenda confidimus.

¶ Omnes moriemini, quia in Adā peccauitis, quid habes. Ester eleuata in populis: ego sum frater tuus noli metuere, non morieris. Non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est. ¶ Non extinguetur in nocte lucerna tua, & non timebis à frigore niuis. Non enim pro te, sed.

Lectio secunda.

Non immeritò igitur Christi fideles, ac MARIÆ deuotos, ad quos nobis hodie est sermo, rogatos esse velim, vt arcana, ac profunda silentio perscrutari non desinat. Audiantque id Salvatoris, Scrutamini scripturas, quia illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me. Videant etiam, quid de eius matre scriptum sit. Virginem enim cā fuisse, in sacris codicibus contineri, nemo nostrum est, qui ambigat. Hodie nis tamē temporibus, & cum æmulis nostris beilam est; attentos igitur reddo, ne, qui eam maculatam faciunt, in eam incident sententiam: desinant obsecro, quia mater Domini est: desinant, quia soror est: abstineant, quia sponsa illius est. Vos verò MARIÆ deuoti eia, surgite, intelligite mysteria, secretiora colligite. Laudate mecum MARIAM, quia zelus domus Domini commedit me, vulnerauit cor meum in uno oculorum suorum: omnes igitur insimul iubilando cantemus.

Hac nocte non dicitur octauum responsoriū, sed infra hebdomadam; sed loco eius cantatur à choro; Tota pulchra es. Infra verò hebdomadam sine cantu dicitur cum lectione.

Tota pulchra es amica nostra, columba nostra, & macula originalis non est in te. Alleluia. Tota pulchra es amica nostra. Columba nostra, & originalis macula non est in te. Alleluia.

Responsoriū octauum infra octauam.

Filius meus parvulus est, & delicatus, domus, quam edificari volo, talis esse debet, vt in cunctis nationibus nominetur. Et ob hanc causam ante mortem omnes

præparauit impensas. ¶ Elegi, & sanctificauit locum istum, vt sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus. Et ob hanc causam. Gloria.

Lectio tertia.

Videamus' igitur, quid sibi noster Euangeliſta velit. Exclamat mulier de turba. Beatus venter, qui te portauit. Vere beatus venter, qui nesciuit maculam, vterus puritatis, vterus innocentiae, hortus omni suavitate repletus, domus Dei sancta, templum manu Dei factum, arca salutis, arca fœderis inter Deum, & hominem. Vbi reconditum manna suauissimum. Tabernaculum ornatissimum, in quo omnes mundi thesauri, ciuitas Dei cœlestis ædificata ex margaritis, vestis candida, tunica inconsutilis desuper contexta per totum, pellis Salomonis admirabilis, caro Christi immaculata, mons Dei, locus, in quo absconditus est Deus, habitaculum Spiritus Sancti, hospitium diuinitatis, viscera Deifera, scaia paradyfi, Sol, qui nescit occasum. Luna perfecta, matutina, thronus excelsus, super quem sedet vir, qui est Deus, & homo, mulier amicta sole, stellis duodenis coronata, turris fortitudinis, ex qua mille clypei pendunt, murus inexpugnabilis cum propugnaculis, ralem obsecro charissimi considerate ventrem, & replebitis mentem.

¶. Domus, quā cupio ædificare, magna est nimis, & inclyta. Quia magnus Deus noster super omnes Deos. ¶. Quis ergo potuerit præualere, vt ædificet ei dignam domum, si cœlum, & cœli cœlorum capere eum nequeunt. Quia magnus.

¶. Statim vt sensit Isaac vestimentorum illius flagrantiam benedicens ait: Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. ¶. Vestimenta, non vestimentum considera: quia Christus. Et MARIA sine macula illius, non illorum; quia caro vnius caro alterius. Sicut.

¶. Erat autem vterque nudus Adam, & uxoris eius, & non erubescabant; quia sine macula, & ruga: Nullum motum carnis sentiebant. ¶. De viro sumpta est: quia à Christi latere preservata ad innocentiam

carnis Filij, sapiens virago vocata est. Nulum. *Responsorium.*

Diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te Deus in æternum: para ta sedes Christi ex tunc: Et ideo concipiuit Rex faciem tuam, & decorem induit. ¶. Benedixisti Domine terram tuā: aueristi captiuitatē Iacob, aueristi omnem iram tuā; aueristi ab ira idig ationis tuae, quia parasti lucernam Christo tuo. Et ideo concipiuit.

Responsorium.

O Israel quā magna est domus Dei, & ingens. Locus possessionis est magnus, & excelsus. ¶. Qui scit vniuersa, nō nit, & inuenit eam prudentia sua. Locus possessionis.

Ista responsoria dicuntur solum in die octauae. Et nota, quod infra octauam semper incipitur a primo responsorio, & ita sex primæ letiones dicuntur.

Ad Laudes & per horas Antiphona.

Domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudine dierum. Alleluia. Ps. Dominus regnauit cum, reliquis. Versiculus. Adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est.

Antiphona.

Hæc est domus Domini firmiter ædificata, bene fundata est supra firmam petran. Alleluia. *Versus.*

Confortauit seras portarum tuarum; quia sedes, & virga directionis tu es.

Antiphona.

Fundauit eam Altissimus, qui super maria fundauit eam, & super flumen preparauit illam. Alleluia. ¶. Edificabo ei domum fidelem.

Antiphona.

Dominus custodit te ab omni malo MARIA, custodiuit animam tuam, introitum tuum, & exitum tuum in sæculum. Alleluia. ¶. Per diem Sol non vret te, neque Luna per noctem.

Antiphona.

Fluminis impetus lœtificat ciuitatem Dei, Sanctificauit tabernaculum suum altissimum. ¶. Hic habitabo, quoniam elegi eam. *Capitulum.*

Beatus homo, qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & observat

64 Pro tuendo titulo Immac. Concep. 65

ad postes hostij mei. Qui me inueni et, inueniet vitam, & hauriet salutem a Domino. *Hymnus.* O gloria &c. Intrent, ut astra flebiles. Immaculata concepcionis est. ¶ Non accedet ad te malum. Alleluia. ¶ Neque flagellum appropinquabit tabernaculo tuo. Alleluia.

Ad Benedictus Antiphona.

Quia in psaltra es amica mea, columba mea, Immaculata mea, & odor vestimentorum tuorum super omnia aromata. Alleluia. ¶ Quam cum cognouisset Pater, ait, tunica Filii mei est.

Oratio, ut supra.

Ad tertiam Capitulum.

Magna erit gloria Dominus istius nouissimae plusquam primae, & in loco isto dabo pacem, dicit Dominus; quia Euam matrem cunctarum gentium corpore superat MARIA, quae est Mater Dei, & gratiae. *Responsorium.*

Liberame ex ore leonis. Alleluia. Alleluia. ¶ Et a cornibus unicornium humiliatem meam. Gloria Patri. ¶ Erue a framea Deus animam meam. Alleluia. Et de manu canis vnicam Matrem meam, Alleluia.

Notandum, quod omnia Capitula non ponuntur de lectione sapientiae propter multitudinem figurarum.

Ad sextam Capitulum.

Porta haec clausa erit peccato, & non aperietur, quoniam Dominus Deus ingressus est per eam, eritque clausa a principio suae formationis. *Responsorium.*

Erue a framea Deus animam meam. Alleluia. Alleluia. ¶ Et de manu canis vnicam Matrem meam. Alleluia. Gloria. ¶ Verè Dominus est in loco sancto isto, & ego nesciebam. Alleluia. ¶ Nō est hic aliud nisi domus Dei, & porta cœli. Alleluia.

Ad Nonam Capitulum.

Lætamini cum MARIA, & exultate omnes, qui diligitis illam. Gaudete vniuersi, qui zelatis eam; quia haec dicit Dominus. Ecce ego declinabo super ipsam, quasi flumum pacis, & quasi torrentem inundantem melle suauissimo. *Responsorium.*

Verè Dominus est in loco sancto isto, & ego nesciebam. Alleluia. Alleluia. ¶ Nō est hic aliud nisi domus Dei, & porta cœli. Alleluia. Gloria. ¶ Scalani vidit Iacob, cuius cakumen cœlum tangebat. Alleluia.

¶ Angelos quoque descendentes, qui eam lumine replebant. Alleluia.

In secundis vesperis. Hieronymus. An. Antiphona.

Nihil est candoris, nihil est splendoris, nihil est nominis, quod non resplendet in Virgine gloria. Alleluia.

Origenes. Antiphona.

Quæ neque serpentis persuasione decepta, nec eius venenosis afflatibus infecta. Alleluia.

Augustinus. Antiphona.

Hanc, quam tu despicias Manichæe Mater mea est, & de manu mea fabricata. Alleluia.

Anselmus. Antiphona.

Decuit Virginem ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequit intelligi. Alleluia.

Ambrosius. Antiphona.

Hæc est Virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex venialis culpæ fuit. Alleluia.

Capitulum.

Vidi Immaculatam descendenterem de cœlo, sicut sp̄sam ornatam. Claritas enim Dei illuminabat illam, & vidi tabernaculum Dei cum hominibus, & nox nō erat illic, quia lucerna eius erat Agnus. *Hymnus, ut supra. Versus.* Domine dilexi decorem domus tuæ. Alleluia. ¶ Et locum habitationis gloriae tuæ. Alleluia.

Ad Magnificat Antiphona.

Vnica est columba mea, vna est perfecta mea, vna est genitricis suæ electa. Viderunt eam animæ sanctæ, & Immaculatam prædicauerunt. Alleluia.

Oratio, ut supra.

Notandum, quod si festum Conceptionis in Dominica venerit fit defestio, quia specialis effectus Dei fuit in tali die. Et ideo Dominica transfertur ad diem sequentem, & hoc ex dispensatione Pontificis. Octaua vero erit de Dominica, & festum transfertur ad diem sequentem. Si vero venerit infra octauam fit

de Dominica cum commemoratione festi.

Infra octauam, Lectio 1. de Honilia.

Venter intactus, venter sanctus, immaculatus, mundus, virgincus, puritate plenus, verecundus, incognitus; ambulate charissimi in porticu veri Salomonis. Deambulate in thalamo tanti Regis, mentes eleuate, introite cellam vinariam omni suavitate, & odore repletam. Hæc illa cella, illa anima, ille venter, quæ pertransiuit Christi gladius. Gladius puritatis, gladius innocentia, gladius Spiritus Sancti procedens ex ore Dei, & agni profundè penetravit. Quia longè præuisam præseruavit. Lancea militis latus Christi aperuit, cuius gladius pectus MARIAE iustificauit.

Lectio secunda.

Quin immò beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. O inenarrabilis Filij in matrem dilectio charitatis; non excludit mulieris dictum, sed extollit incognitum; non matrem reprobat, sed ipsam in sublime exaltat. Audi, muliercula, diuina secreta, audi Synagoga, audi turba Iudeorum, audi ignorantiam mulieris & crassa, audi tu abscondita, intellige admirandum responsum; laudasti mei matrē, sed à laude defecisti; ignoras profecto, cuius sit Mater, qualisque sit Filius, & quanta sit, quam laudas.

Lectio tertia.

Audi me MARIAE Filium, audi Dominum, & Deum tuum, tibi absconditū, Mater mea magni Dei Mater est, nō hominis solum; non tantum Prophetæ, sed plusquam Prophetæ; non solum sancti viri, sed Sancti Sanctorum, quia verbo concepit, audiuit, & obediuit, custodiuit verbum, quod sibi à Domino per Angelū transmisum est, nō maculatus est venter, sed concepit verbum, suscipiendo sapienter. Audiuit, obediuit, custodiuit, & Mater Dei effecta est. Sanctū in vêtre portasse, laudis est, verbū Dei audituisse, custodisse, & ex Spiritu Sancto concepisse laudabilius, multoque præstantius est.

Lectio prima.

Si nescis mulier, Mater mea beatissima est, non solum beata; quia fecit sibi magna, qui potens est. Transmisit enim

me verbum suum in illum sanctum utrum, beatumque ventrem; quia obediuit Angelico verbo, & de Spiritu Sancto concepit, & conceptum custodiuit, nutritum, & conseruauit conferens in corde suo. Istam ergo, quantum digna est, si potest, lauda. Istam extolle mulier, quia similem non inuenies. Talis profecto laudata est, quæ sola super omnes electa est, & post tuinam mei gratia sola immaculata est.

Lectio secunda.

Lauda tu istam, quia laudant eā in portis opera eius, excludunt omnes ab ista viuente actuale maculam; exclude igitur & tu à veniente originalem. Audi Augustinum, dum in Julianum clamat hereticum: profecto, inquit, si Christus minor existens originale peccatum habuisset, gratidioris etatis accesu actuali non caruisset. Sanè, quia maior existens actuale non habuit, minor existens originale non habebit. Plenus igitur gratia Christus originali macula infectus, actuali culpa resistere non potuit, & eius ancillam iam restitisse dabitur.

Lectio tercia.

Lege mulier tuum Canticorum librum. Videsi Mater mea ab omni vitio sensuū sit exclusa, siue hos dixeris interiores, siue exteriores, seu minutæ cogitationes inspiceris; sancta quippe viscera, sancta porta, sancti postes hostij. Beatus, qui obseruat, qui dicit, qui confitetur postes hostij, principium Conceptionis sue immaculatum, sancta quippe, dum concipitur, sancta dum mūdi portas intrat, sancta in utero, sancta extra uterum, sancta in operibus, sancta videndo, dum audit, dum gustat, dum tangit, dum loquitur, & tacet; sancta in habitu, sancta domi, & foris, nihilque inquinatum in ea.

Lectio prima.

Dum esset Rex in accubitu suo, nardus nostra dedit odorem suavitatis, quiescente adhuc me Filio in sinu coelestis Patris, nardus humilis satis, herba humilis MARIA odorem dedit, mea charissima, quæ ex fasciculo myrhæ reseruata est ex mei morte dilecti Filij sui à tota congerie passionis nostræ. Qui myrra, & aloë perlinitus fui. Qui inter ubera commora-

tus est ; quia caro nostra caro una est ; le-
ctulus noster floridus est, & tigna domo-
rum nostrarum cedrina, quoniam ambo
sine macula.

Lectio secunda.

Vide igitur mulier, & considera, quan-
do mater, & soror mea alloquenda est,
quomodo eam laudes, ne deficias à lau-
de. Si enim parvula sit, & vbera non ha-
beat, si ex se ybertatem præseruandi à ma-
cula non teneat, murus tamen est, &
hostium : si igitur murus, adficiemus
super eum propugnacula argentea inno-
centiae, & candoris.

Lectio tertia.

Si hostium paradyfi, si porta, per quam
mundum intrare deboeo, dignum profe-
cto erit, vt compingamus illud tabulis ce-
drinis, omni puritatis odore repletis: mu-
rus est igitur inexpugnabilis ab insidijs,
venenoque diaboli, quæ nec furentis ia-
cula, nec eius venenosos timet afflatus.

Lectio prima.

Reuertere igitur mulier, & intuere
modo suavitatem nostram ; vide, quām
pulchri sunt gressus filiæ Principis, filiæ
Patris mei, & Matris meæ, & habitatio-
nis Spiritus Sancti. Vide, quomodo lau-
dare debeas ; vide miranda, audi stupen-
da, considera a tiora. Ista est, quæ fecun-
datur à Patre meo, dum me verbum suū
audiendo suscepit. Præseruatur à me Fi-
lio, dum me Verbum ab ipsa suscipiendo
intelligo. Custoditur à Spiritu Sancto,
dum post me Verbum suscepsum, ac sus-
cipiendum eam actuali peccato macula-
ri non permittit. Supra ergo te Deus, ô
MARIA, & in te Deus, & circa te Deus,
vt omnino nullis insidijs diaboli violari
possis.

Lectio secunda.

Dicamus igitur cum Augustino, quòd
si prædicta incorruptio MARIAE non
congruit, congruit tamen Filio, quem
genuit. Hūd ergo sacratissimum corpus,
de quo Christus carnē assump̄it, in quo
diuinam naturam humanae vniuit escam
vermibus traditam ; nos vero tantò ma-
gis dicamus escam diabolo datam ; quia
sentire non valeo, dicere pertimesco : læ-
tare igitur MARIA lætitia inenarrabi-

li, etiā proprio Filio per propriū Filium,
nec vīlā præcedere necesse est infectio-
nis eruinam, quam nulla secuta est tan-
tum Filiū partuendo integratatis cor-
ruptio, vt sit semper immaculata, quam
tanta perfudit gratia.

Lectio ultima.

Non immerito igitur dies constitue-
tur, in quo Deo exhibeantur debitæ gra-
tiarum actiones. Quia nulli dubium est,
teste Hieronymo, quin totum ad laudē
Christi pertineat, qui dquid dignè, ac lau-
dabiliter genitrici suæ fuerit impensum,
ac solemniter exhibitū. Diem ergo hunc
celebremos, quia opus Domini certè in-
usitatam specialis Conceptio. Malleus
enim, & omne ferramentum non sunt
audita in domo Domini. Quæ ex re nul-
lum opus feruile hæc dies sentiat. Talem
enim Virginem venerati multum con-
uenit, & vitra Angelicam dignitatem,
quantum fas est, cum gaudio laudibus
dignissimè offerri. hæc est igitur dies Re-
ginae cœli, & terræ, quā facit Dominus,
exultemus, & lætemur in ea, iubilando
cantates. Tu gloria Ierusalē, tu lætitia Is-
rael, tu honorificentia populi nostri.

Ad Missam Introitum.

Egredimini, & videte filiæ Sion Regi-
nam vestram, quam laudant astra matu-
tina, cuius paichritudinem sol, & luna
mirantur, & iubilant omnes si iij Dei. ¶
Ostendat faciem suam, sonet vox eius in
auribus nostris, quia eloquium suum dul-
ce, & facies decora nimis. Gloria.

Quoniam tu solus sanctus MARIAM
præseruasti. Tu solus Dominus MA-
RIAM fabricasti. Tu solus Altissimus
MARIAM sublimasti. *Oratio.*

Deus, qui per immaculatain, &c. *Vt
suprà.* *Lectio libri sapientie.*

Dominus possedit me in initio, &c.

Graduale. Qualis est dilecta nostra,
charissime. Qualis est Mater, dicite Do-
mini. Qualis, & quanta sit Soror, & Spō-
sa Christi ¶. Dilecta nostra candida im-
maculata, quasi aurora con'urgens. Alle-
luia. Alleluia. ¶. Veni Reginā nostra, ve-
ni Domina in hortum odoris super om-
nia aromata. Alleluia.

Lectio sancti Euangeli secundum Lucam.

In

In illo tempore loquente Iesu ad turbas, extollens vocem, quadam mulier de turba dixit illi. Beatus venter, qui te portauit, & vbera, quæ suxisti; at ille dixit, quin immò beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. *Offertorium.*

Hortus conclusus, fons signatus, emis-
siones tue paradyllus. O MARIA ma-
nus tuæ stillauerunt myrrham, mellifluq;
facti sunt coeli, dum manu Domini fabri-
cata est Mater tanti Dei. Alleluia.

Oratio secreta. Suscipere digneris per
te ipsum benignitatis auctōrē rogamus,
Domine, Matris, ac domus tuæ zelatorū
deuotas cum hilaritate supplicationes, vt
sicut ipsa tui gratia praeueniente mundo
hodie immunis apparuit: ita ipsi mundā
de tui Marris munere te cōcedente exhi-
beant gratiarum actionem. Per te ipsum
Iesum Christum, qui viuis, &c.

Communio. Gloriosa dicta sunt de
te MARIA, quia fecit tibi magna, qui
potens est. Alleluia.

Post Communio. Oratio.

Odorem, Domine, sacrificij huius sus-
cipe suavitatis, & presta, vt qui hodie
MARIÆ Conceptionem iubilando ce-
lebrant, eius salubri oratione fructum cē-
tuplum sue deuotionis accipiam. Per Do-
minum nostrum Iesum Christum.

O B S E R V A T I O.

Vide supra notata column. ad Bullam Six.
IV. que incipit, Cum præexcelsa.
Hic autem Nogaroli officium à tempore
approbationis prædicti Pontificis, usq; ad Bre-
uiarij reformatiōnem à Pio V factam, in tota
uniuersali Ecclesia recitabatur, et latè referūt
auctores superius dicto loco adducti. Inuenitur
primo excusum Romæ per Magistr. Vdalricū
Gallum Alamanum, an. 1477. unico scilicet
anno ab eius approbatione. Extat etiam im-
pressum Murciae, an. 1508. & Venetijs per
Jacob. Pentium de Leuco, an. 1518. & alibi.

INCIPIT DEVOTIS-

*sum Officium Immaculatæ Concep-
tionis gloriose Virginis MARIÆ, edi-
tum per Fratrem Bernardinum de Bustis,
Ordinis Minorum. Quod quidem Officium
confirmatum est, & approbatum à sanctis-*

*fimo Domino nostro Sixto IV. Pontifice
maximo. Qui ad maiorem eiusdem illibata
Virginis gloriam, omniumque fidelium
deuotionem auctoritate Apostolica conce-
dit, quod hoc Officium possit in Dei Eccle-
sia, sicut alia diuina Officia celebrari; non
solum à fratribus, & Monialibus de Ordine
beati Francisci, sed etiam à ceteris Reli-
gioſis, & Clericis quibuscumque.*

*In primis vesp. Aña. Dixit Dominus Do-
minæ meæ, sede à dextris innocentia
meæ. Alleluia. Psalmus. Dixit Domi-
minus, cum reliquis de sancta MARIA.*

A Ntipb. Laudate pueri Dominam
super omnes gentes in conceptu
gloriosam. Alleluia.

Aña. Latatus sum in his, quæ dicta sunt
mihi, concepta est hodie Regina coeli.
Alleluia.

Aña. Nisi Dominus custodisset Matrem
suum, Angelus tenebrarum derigasset
eam. Alleluia.

Aña. Lauda Ierusalem Dominum, qui nō
fecit taliter vlli nationi, sicut suæ dile-
ctissimæ Matri. Alleluia.

*Suprascriptæ Antiphona dicuntur solium,
cum festum Conceptionis venit in secunda Fe-
ria, quia totum officium fit de Concep-
tione in primis vesperris.*

Cap. Dominus possedit me in initio via-
rum suarum, antequam quidquam fac-
ret à principio; ab ēterno ordinata sum,
& ex antiquis antequam terra fieret. Nec
dum erant abyssi, & ego iam concepta e-
ram.

Hymnus. Gaude Mater Saluatoris, mag-
ni vellus Gedeonis: rubus igne, qui non
vritur, veri templi Salomonis. Sponsa
Dei, Stella maris, Porta cœli tu vocaris,
mundi salus seuentis, caput cedens Ho-
lofernisi. Mare siccō calle transis. Currus
mergens Pharaonis, inquam Sion domi-
naris, Pulsis inde Gebusæis. Asueri Re-
gis sceptri caput tangens, virgo tuum
mori fecit laqueatum Aman, sanctis ini-
micum. Babilonis Rex in prædam non
abduxit te captiuam, Philistei, nec Goliat
est transfixa pugione. Sicut suum sol ni-
torem numquam perdidit, nec decorem
primi patris, sic tu labem nullam sentis,

nec fētōrem; tu Sol occasū nesciens, luna quē semper rutilans, tu sydus lucem pariens, delicti nubes profugans. Nullus in te confidentes vñquam vedit infelices; verē tibi nam deuotus est, necesse sit beatus. Ad te ergo nos clamantes, in hac valle lacrymantes, ad nuptias aeternales, fac venire triumphantēs. Amen.

Potest etiam dici Hymnus. Aue maris stellae. ¶ Conceptio est hodie S. Mariæ Virginis. Alleluia. ¶ Cuius innocētia deuotas illustrat animas. Allel. *Ad Magnificat,* Aña. Magnificat anima mea Dominum, & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo, qui me præseruauit ab originali peccato. Alleluia. Alleluia. Alleluia.

Oratio. Deus, qui Immaculatā Virginem Mariam, vt digna Filii tui Mater existeret, ab omni labore peccati in Cōceptione sua præseruasti; tribue quæsumus, vt qui eius innocentiae puritatē veraciter credimus, ipsam pro nobis apud te semper intercedere sentiamus. Per eundem.

Ad Matutinum Inuitatorium. De Immaculato cōceptu Virgineo, iubilemus Deo salutari nostro. *Psalmus.* Venite.

Hymnus. O Benedicta foemina, quam coeli laudant agmina, te confitemur hodie conceptā sine crimine. Sicut solaris radius corruptionis nescius, intrasti Matris viscera, gloriosa Domina. Nullum redemit Filius, ex omni gente digniūs, qui te seruauit prouide, mūdam paterno scelere. Gloria tibi Domine, qui natus es de Virgine.

In primo Nocturno. Aña. Eleuata est Mariæ puritas super choros Angelorum. Alleluia. *Psalm.* Domine Dominus noster. Aña. In sole posuit tabernaculū suū Dominus; quia de Immaculata Virgine omni puritate fulgida natus est Christus. Alleluia. *Psalm.* Cœli enarrant. Aña. Ab initio, & ante secula Deus ordinavit eam, & Filio suo præparauit eam. Allel. *Psalm.* Domini est terra. ¶ Liberaisti me Domine ex ore leonis. Allel. ¶ Et à cornibus unicornium humilitatem meam. Allel.

Ex dictis Sanctorum Doctorum. Lect. i.

Beatus Ambrosius in quodam sermone de gloria Virgine MARIA expōnens propheticum illud. Egredietur virga de radice Iesse. Sic deinceps innocētia

protestatur, dicens: Hæc est virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex venialis culpæ fuit. Hylarius. O Virgo benedicta super omnes foeminas, quæ Angelos vincis puritate, quæ omnes Sanctos superas pietate. Hieronymus. Quicquid in MARIA gestum est, totum puritas, totū veritas, totumq; gratia fuit. ¶ In me gratia omnis via, & veritatis. In me omnis spes vitae, & virtutis. Allel. ¶ Transite ad me omnes qui concupiscitis me, & à generationibus meis adimplemini. In me

Lectio ij. Idem, Quoniam Hieronymus inquit. Quicquid humanis dici potest verbis; minus est à laude Virginis. Et iterū. Nihil est candoris, nihil est splendoris, nihil est numinis, quod nō resplēdeat in Virgine gloria. Et alibi. Nulli dubiū est de Matre Domini, quin talis debuerit esse, quæ non posset argui de peccato; quia fuisset ad improprium Filij.

¶ Ego Mater pulchræ dilectionis, timoris, ac magnitudinis, & sanctæ spei. Allel. Allel. ¶ Spiritus meus super mel duicis, & hereditas mea super mel, & fatum Alleluia. Alleluia.

Lectio ij. Basilius. Quid dulcissimis, fratres charissimi? quid fecundiūs? quid salubrissimis? aut quid felicissimis, quā de B. Virginie loqui, de Virgine cogitare, de Virginie prædicare, & ipsam in omnibus sequi, & imitari? Hæc est redēptio nostra, salus, vita, spes, refugium, consiliū, & auxilium nostrum. Hæc est, quæ fuit in vetero matris absque originali peccato concepta, & generata; ab omni maritali via segregata; omni etiam veniali peccato priuata, & in cunctis actibus, & moribus suis Spiritus sancti gratia plena, & fœcunda. Hieronymus. Cæteris per partes gratia præstatur; MARIA vero tota se infudit gratiæ plenitudo. ¶ Multæ filiæ cōgregauerunt diuitias; tu vero Maria supergressa es vniuersas. Allelu. ¶ Vox enim tua dulcis, & facies tua decora nimis. Alle. Allel.

In ij. Nocturno, Aña. Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circundata vafietate. Allel. *Psalm.* Eructauit. Antiph. Fluminis impetus lætitiat cœlitatē Dei, sacrificauit tabernaculū suū altissimus. Allel. *Psalm.* Deus noster. Antiph.

Gloriosa dicta sunt de Virgine Maria, quia fundauit, & præseruavit eam Altissimus. Allel. *Psal.* Fundamenta eius. ¶ Eruisti à fratre Deus animā meā. Allel. ¶ Et de manu canis vnicam matrem meam. Alleluia.

Lectio iiiij. Sermo. Intemeratam matris suę Conceptionē Saluator noster in numeris frequēter propalauit indicijs. Quodā enim tempore, Religiosi quidam in tam Conceptionis altercationē proruprunt, vt ordinis Minorū fratres hæreticos affirmarēt, quia Dei genitricem sine originali macula conceptā suis in prædicationibus protestantur. Ea de re Apostoli- co iussu in Parisiensi studio publica disputatione peracta est, ad quā dicti accusatores cū innumeris penè Ordinis eorū Doctoribus conuénere. Dominus verò noster Iesus Christus, ad protegendam dilectę Matris dignitatem, Scđtū Ordinis Minorū Doctorem eximiū ad ciuitatem illā protinus destinauit, qui aduersariorū fundamentis, argumenti sq. omnibus inconuincibili sermone confutatis, ita Cōceptionis Dominae innocentiam clarissimè cōprouauit, quod omnes illi fratres sublimitatem eius plurimū admirati, obmutescentes in disputādō defecere. Quapropter opinio Minorū à Parisiensi studio illico approbatur. Scotus verò Doctor subtilis propter hoc appellatus, viator ad altissima veræ sophiæ studia remeauit. Illi autē tam multi accusatores à paucissimis superati obstupescentes recessere. ¶ Nolite timere multitudinem istā. Ego enim Dominus adiutor vester. Allel. Allel. ¶ Dabo vobis os, & sapientiam, cui resistere non poterunt omnes adversarij vestri. Alleluia.

Lectio v. Eadem etiam in ciuitate Sacerdotes erant quidā Dominae nostræ innocentiam non credentes, qui vt suā melius opinionem populis intimarent, quēdam nobilem virum eorū cōmunicantē operibus obsecrarent, vt pro confirmanda ipsorū sententia, se postquam aliquādiu finxisset infirmū; mori postremò simulans, ad eorum Ecclesiam quasi pro sepultura magno cū apparatu, turbis comitibus faceret deportari. Deposito

què in medio Ecclesiæ feretro secundū patriæ morem eorū unus ad populu perorat. Ad medium verò sermonis veniēs, sic illi, qui mortuus videretur, ex parte omnipotēris Dei præciperet, vt si B. Virgo Maria originali fuerat vitio maculata, protinus à mortuis rediret ad vitam. ¶ Alieni insurrexerunt aduersum me, & fortes quæsierunt diffamare animā meā, & non proposuerunt Detin ante conspectum suū. Ecce enim Deus adiuuat me, & Dominus susceptor est animæ meæ. Allel. ¶ Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Ecce enim.

Lectio vij. Præbuit assensum nobilis prædictus suggestionibus iniquis, omnibusq; iuxta quod ordinatū fuerat, peractis, innumeris fere scholaribus, ciuibusquè, ac diuersorū ordinū fratribus ad exequias cōuocatis, prædictus Sacerdos nobilem illū per Dei virtutem, ac potentiam coniurauit, præcepitq; vt si gloria Dei genitrix Virgo originalem contraxerat maculam, protinus euigilaret à mortuis. Cū autem iteratis iufusionibus s̄pius præcepta repeteret, nobilis ille immobilis persistebat. Qua de re mirū in modū admiratus præsbyter cū sequacib⁹ suis intremuit. Coniux verò simulatoris illius, tam nefandæ non inscia fraudis, cū vsq; ad Ecclesiam virū suum comitata dolorē lacrymis simulās peruenisset, illū post Sacerdotis iussa videns immobilē, pertinuit, B. Virginē, matiti sui malignam fictionem debit is mulctasse supplicijs. Illico ad fere trū currens, inuenit virū suum mortum, qui viuus in Ecclesia fuerat deportatus: propter quod in magno eiulatu exclamans talibus Sacerdotem cōnitijs impetijt. O sceleratissime virū meū occidisti? Omnibus igitur per ordinē fraudibus astantibus enarratis, mulier illa cōiuge orbata lacrymans recessit. Sicquè gloria Virgo puritatem, & integritatem suam hoc insigni miraculo, cū maxima aduersariorum confusione demonstrauit. ¶ Quicunq; honorificauerit me, glorificabo eum. Qui autē contemnunt me erunt ignobiles. ¶ Ego diligentes me diligo, & qui mane vigilauerit ad me, inueniet me, & mecum sunt dicitæ, & gloria.

Qui

Qui autē. In iij. Noct. Aña. Innocentia, & pulchritudo in conspectu eius; sanctimonia, & magnificētia in sanctificatione illius. Allel. Psal. Cantate. Aña. Qui diligitis Dominam, annūntiate iustitiam eius, & confitemini memoriæ sanctitatis illius. Allel. Psal. Dominus regnauit, exultet terra. Aña. Jubilate Domino omnis terra, cante, ac exultate, & psallite in Concepcione Virginis benedictæ. Allel. Psal. Cātate iij. ¶ Verè Dominus est in loco isto. Allel. ¶ Non est hic aliud nisi domus Dei, & porta cœli.

Lectio S. Euangelij secundum Lucam.

In illo tempore, Loquente Iesu ad turbas, extollens vocem quædā mulier de turba, dixit: Beatus venter, qui te portauit, & vbera, quæ sūxisti. Et reliqua.

Homilia. Lectio vii. Amantium est mos dilectissimi, vt amore suum tacere nequeant, scilicet necessarijs, ac charis suis efferant, & prodant, flamasq; suas intra pectus suum cohibere non posint. Enarrant frequentius, vt ipsa assiduitate narrandi solatiū amoris sui caprent, & refrigeria immenſæ dilectionis assumant. Euenitq; s̄pius, vt etiā clamorosas voces cōtinere nō possint. Ea propter deuota hæc mulier, de qua Euangelista testatur glorioſa Virginis amore succensa, extollens vocē suam de turba, Dominū nostrum alloquitur, dicens: Beatus venter, qui te portauit, & vbera, quæ sūxisti. Recte beatus venter, qui æternæ beatitudinis aditū reserauit. Beatus venter, qui orbem vniuersum benedictione repleuit. Beatus venter, per quē peccatores veniā, iusti gratiā, Angeli lātitia, Filius Dei humana carnis substantiam, totaq; Trinitas gloriam percepit. ¶ Beata me dicent omnes generationes: quia fecit mihi magna, qui potens est, & sanctū nomen eius. Allel. ¶ Respexit humilitatem ancillæ suæ. Ecce enim ex hoc beatā me dicent omnes generationes. Quia.

Lectio viii. Beatus igitur venter Mariæ, qui nulli vñquam fuit obnoxius culpæ; si enim recte scripturas inquirimus, si fideli ter rei veritatem scrutamur, nō modò actuali, sed etiā originali macula intemerata monstratur. Perlege ergo codicē huius veritatis, qui noscere gestis Mariæ puritatē.

Hoc etenim decet Christi discipulū, Genitricis eius magnificare conceptum; me igitur zelus Dominæ quæ deuotio, agnita, veritatis amor, ac defensio, pietatis cultus, & affectio ad extollendam Virginis Conceptionem accedit. ¶ Laudate Dominā omnes gentes. Laudate eam omnes populi. Allel. Allel. ¶ Benedic illam in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Alleluia. Alleluia.

Lectio ix. Qui recte diligentem se non diligit, profecto iniquus est, & ingratuus. Qui vero amicū odit, & prosequitur: inimitior tigribus, ferisq; omnibus crudelior demonstratur. Cur ergo dilectam Deigenitricen, miserorū refugium, desolatorū spem, omniūq; nostrum singulare praesidium, Virginem prosequitur benedicta? Cur aduocatā s̄eculi non animi? Cur Dominam, & Matrem meam Immaculatam non diligam? Quomodo illius Virginis reticere potero sanctitatem, quæ pro sua innocentia concepere me uicit Salvatorem? Exaltabo ego cū deuota muliere vocem meam. Ostendam Domino deuotionem meam, dicens: Beatus venter, qui te portauit, Beata Virgo, qui te concepit, quā nulla vñquam peccati contagio corrupit. ¶ Vidi speciosam, sicut columbam ascendentem desuper riuos aquarū, cuius inæstimabilis odor erat nimis investī mētis eius: & sicut dies verni circundabant eam flores rosarū, & lilyum conualliu. Alleluia. Quæ est ista, quæ per deseratum sicut virgula tumi ex aromatibus myrræ, & thūis, & vñuersi pulueris pigmentarij? Et sicut. ¶ Omnes moriēmini, qui in Adam peccauisti; tu vero ne timeas, o Maria, inuenisti gratiam apud Deum. Non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est. Allel. ¶ Dominus custodiet introitū tuum, & exitum tuū ex hoc nunc, & usque in s̄eculum. Non enim. ¶ Hæc est domus Domini firmiter adificata, bene fundata est supra firmam petrā. Allel. ¶ Hic habitabo, quoniam elegi eam. Benē fundata est. ¶ Schalam vident Iacob, cuius cacumen ecclōs tāgebat. Allel. ¶ Angelos quoque descendentes, & ascendentes, qui eam lumine replebant, eique Dominus inhārebat, cuius cacumen. ¶ Porta hæc clausa erit pec-

peccato, & non aperietur. Quoniam Dominus Deus ingressus est per eam, eritque clausa Principi. Alleluia. Hec est porta Domini, & peccatum non transiuit per eam. Quoniam vero. Hec est Mulier, quae preparauit Dominus Filio Domini mei, pulchra nimis, & decora facie, incredibilis pulchritudinis, & formosa valde, omniumque oculis gratiosa. Alleluia. Alleluia. Et ideo adamauit eam Rex plusquam omnes mulieres, & posuit diametra regni in capite eius. Alleluia.

Ista Responsoria distribuuntur infra Octauam, incipiendo secunda die à tertio responsorio diei primi, & tertia à quarto, & sic successivè per ordinem. Ad Laudes. Aña. Domum tuam Domine decet sanctitudo in longitudine dierum. Alleluia. Psal. Dominus regnauit, cum reliquis. Aña. Inteito in conspectu Domini, in exultatione, in conceptu dulcissimæ Matris sue. Alleluia. Aña. Adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua. Ipsi vero in vanum quæsierunt animam meam. Alleluia. Añi. Spiritus, & animæ iustorum benedicte Domina Angelorum. Alleluia. Aña. Exultationes Dei in gutture eius, byssus, & purpura indumentum illius. Alleluia. Capit. Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam. Cetera, ut sup. in Vespe. Hym. Exultet cœli concio Mariæ dulci Filiῳ: nosquæ latemur hodie Conceptione Dominae. Maria mundi gloria, lucis aeternæ filia: te præseruavit Filius ab omni labore penitus. Originalis macula, cuncta res persistit secula: sola post natum virtutis nunquam contacta diceris. Maria mater gratiae, exemplar innocentiae, te deprecamur intimè, nos à peccato protege. Patri, nato, Paraclyto, decus, honor, & gloria, atque Mariæ Virginis per infinita secula. Amen.

¶. Domine dilexi decorę domus tuę. Alleluia. Et locū habitationis gloriæ. Alleluia. All. Ad Benedictus. Aña. Benedictus Dominus Deus Israel; quia præseruavit, & fecit redemtionem Mariæ sue. Alleluia. Alleluia. Orat. ut sup. Ad prim. Aña. Ex omni tribulatione eripiisti me, & super inimicos meos despexit oculus meus. Alleluia. Ad ter. Aña. Respondebo exprobrantibus mihi verbū: quia liberata sum per Filium tuum. Alleluia. Capit. Dominus possedit me. Et bre. Liberasti me Domine ex ore leonis. Alleluia. Alleluia.

¶. Et à cornibus vnicornium humilitatem meam. Alleluia. Alleluia. Gloria Patri. Liberasti. ¶. Eruisti à framea Deus animam meam. Et de manu canis vnicam matrem meam. Alleluia.

Ad Sext. Aña. Declinate à me maligni, præseruavit me gratia Filii mei. Alleluia. Cap. Beatus homo, qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & obseruat ad portas hostij mei, qui me inuenierit, inueniet vitam, & hauriet salutem à Domino.

¶. br. Eruisti à framea Deus anima mea. Alleluia. Alleluia. ¶. Et de manu canis vnicam Matrem meam. Alleluia. Alleluia. Gloria. Eruisti. ¶. Vere Dominus est in loco isto. Alleluia. ¶. Nō est hic aliud, nisi domus Dei, & porta cœli. Alleluia. Ad Non. Aña. Redime à calumnijs hominum, ut magnificent deuotio conceptum meum. Alleluia. Cap. Qui audit me, non confundetur, & qui operatur in me, non peccabunt; qui me elucidant, vitam aeternam habebunt. ¶. br. Vere Dominus est in loco isto. Alleluia. Alleluia. ¶. Non est hic aliud, nisi domus Dei, & porta coeli. Alleluia. Alleluia. Gloria. Vere. ¶. Domine dilexi decorę domus tuę. Alleluia. Et locum habitationis gloriæ tuę. Alleluia. In ij. vesp. Aña. Tota pulchra es Maria, & macula originalis non est in te. Alleluia. Aña. Sicut liliū inter spinas, sic Maria inter Adæ filias. Alleluia. Aña. Candor est lucis eternæ, & speculum sine macula. Alleluia. Aña. Tu gloria Hierusalem; tulætitia Israel; tu honorificentia populi nostri. Alleluia.

Aña. O pulcherrima inter mulieres, pulchræ sunt genæ tuæ: collum tuum, sicut monilia. Alleluia. Capit. Dominus possedit me. Hym. Gaude Mater, vel, Ave maris stella. ¶. Conceptio est. Ad Mag. Aña. Sicut crudus exaltata sum in Libano, & sicut cypressus in monte Siō: quasi myrrha electa & sicut cinamomum, & balsamum aromatizans dedi suavitatem odoris. Alleluia. Alleluia. Alleluia. Oratio, ut supra.

Secunda die ex dictis Sanctorum Doctorum.

Lectio i. Basilius. O Maria, tu candoris, & decoris forma, cui in terris nō est æqualis, nec in celo ianua. Cyprianus. O Virgo iusta, & omni iustitia plenissima, cuius conceptio singularis. Origenes. Que neq; ser pentis persuasione decepta, nec eius vere nosis

nosis afflatibus est infecta.

Lectio vij. Hieronym. Canitur in Canticis de Maria, hortus conclusus, fons signatus, emissiones tuae paradysus, hortus deliciarum, in quo sunt consita vniuersa florum genera, & odoramenta virtutum; sieque signatus, ut nesciat violari, neque corrupti vallis insidijs, fraudibusve Diaboli. Fons ita que signatus sigillo totius Trinitatis. Sanctus Cyrilus Patriarcha Alexandrinus. Propter Filium temerarii est in MARIA ponere culpam aliquam, vel peccatum.

Lectio viij. Sanctus Ildephōsus Archiepiscopus Toletanus in libro Beatæ Virginis dicit: Beata Virgo MARIA, nisi in vtero matri sanctificata fuisset, minimè eius nativitas colenda esset. Sed quia auctoritate sanctorum Patrum dignè, ut nouit vestra charitas, veneratur; constat eam ab ipso originali peccato fuisse immunem, per quam, non solum Euæ soluta est maledictio; verum etiam omnibus est benedictio condonata. Nullis igitur postquam nata est, delictis subiacuit, nec etiam originale peccatum in vtero sanctificata contraxit.

Lectio iv. De Sermone. Alijs etiam in ditis puritatem, & innocentiam suam virgo gloria monstrauit. De Beato enim Gaidisalvo Archiepiscopo Tholosano, qui propter singularem erga Dominam nostram deuotionem, eius Capellanus nuncupatus est, legitur, quod quotiescumque celebrabat, aderat ei Virgo benedicta. Cū autem in die Conceptionis eiusdem se ad sacrosancta Missarum solemnia præpararet, apparuit illi Dei genitrix Maria, eique vnam mundissimam planetam niveo candore radiatem tradidit, dicens: Scias Guidisalue, me sine originali macula fuisse conceptam. Reuerenter igitur festum intemeratae conceptionis meæ celebrare procura. Archiepiscopus verò non surdus auditor composuit pulcherrimi de Conceptione Virginis tractatum, ordinavitque festum Immaculatae Conceptionis, per totā Hispaniam solemniter celebrari, totoque viate suæ curriculo annuatim publicè de Conceptione Beatae Dei genitricis, omni, qua potuit, eloquentia perorauit.

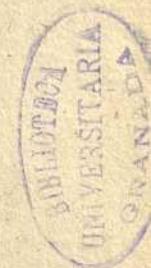
Lectio v. Beatus Bern. Abbas post mortem suam, totus lucidus cuidam de suis

fratribus apparuit. Cū autem omne eius indumentum candidum esset, solo in pectoro quedam nigerrimi coloris macula videbatur. Quæreti autem fratti, ubi illam maculam receperisset? Respondit. Cū tali macula volui tibi apparere; quia dum vivuerem, in quadam extitit non vera opinione, existimans Matrem Domini nostri originalem maculam contraxisse. Dicas ergo Fili mi fidelibus populis, quæ vidisti.

Lectio vi. In relationibus Beatæ Brigittæ habetur, quod quidam Capellanus eius sacrae Theologiae Doctor eximus, Matthias nomine, Beatam Brigittam exorauit dicens. Te deprecor filia, ut mihi reuelare digneris, si benedicta Virgo Maria ab originali fuit vitio deturpata. Beata autem Brigitta dixit, semel Virginem rogavi purissimam, ut modum mihi sue sanctissimæ Conceptionis aperiret. Ipsa verò respondit. Ex Iоachim, & Anna parentibus propagatam scias me ab omni peccatorum sorde fuisse preservatam. Protinus his auditis prædictus frater opinionem suam depositus, festumque Immaculatae Conceptionis, annuatim prædicans, deuotissime celebravit.

De homilia. Lectio viij. Verum quia in fideli nostræ articulis expressa huiuscè veritatis mentio non habetur, oppositâ tenetibus partem, hæresis imponere crimen, donec aliud Ecclesia statuat, non debemus. Ita ergo Dominæ nostræ innocentia Conceptionis credimus, quod totum contrarium assertores hæreticos non puramus. Fidelium autem congruit pietati, Dei genitricem nullis peccatorum soribus contaminatam profiteri. Audite ergo Christiani omnes, & credite Immaculatai Conceptionem Virginis gloriostæ.

Lectio viij. Sed fortasse aliquis dicat: illi recte docent, qui causas de singulari reddit; opinionem docentem, non solum verum affirmare, sed etiâ illius causam assignare debere: idcirco disputando procedamus, & fidei nostræ causam in medium arguendo proferamus. Quanto enim magis ratione nitimur, tanto maiorem verba nostra auctoritatemi sortiuntur. Audi ergo auctoritatem doctrinæ, quæ Immaculatae Conceptionis deuotus cultor effectus, con-

sequeris gratiam miserationis diuinæ.

Lectio ii. Dicit Beatus Thomas in ter-
tia parte summæ, quos Deus ad aliquid ele-
git, ita præparat, & disponit, ut ad illud, ad
quod eliguntur, inueniantur idonei, iuxta
illud Apostoli. Idoucos nos fecit minis-
tres noui testamenti; sed Beata Virgo ab
æterno fuit electa diuinitus, ut esset Mater
Christi. Verum ipsa per Sapientem dicit,
Ab æterno ordinata sum: ergo Deus per
gratiam suam eam ad tam mirabile opus
idoneam præseruauit. Non fuisset autem
idonea Mater Dei, si vilo tempore, vel
etiam in momento fuisset per peccatum an-
cilla Diaboli, quia dedecus filij parens sine
honore: Ergo Mater intacta Domini no-
stri per diuinam gratiam fuit præseruata à
contagione originalis, & actualis peccati.

Tertia die ex dictis sanctorum Doctorum.

Lectio i. Augustinus in libro de natura,
& gratia de Virgine benedicta profitetur,
dicens, excepta sola Virgine, de qua propter
honorē Domini nullam prorsus, cùm
de peccatis agitur, habere volo quæstionē.
Scimus enim, quod plus ei gratiæ doata
fuit ad vincendum ex omni parte, pecca-
tum, quæ concipere, & parere meruit, quæ
constat, nullum habuisse peccatum. Hac igi-
tur Virgine excepta, si omnes sancti, &
sanctæ Dei, cùm viuerent, interrogati fuissent,
vtrum sine peccato fuissent? Omnes
una voce dixissent, si dixerimus, quia
peccatum non habemus, ipsis nos seduci-
mus, & veritas in nobis non est.

Lectio ii. Sed respondet fortasse aliquis,
Augustinum de peccatis tantum actualibus
loqui. Audi responsum veritatis. Angelicū
Doctorem mendacem facis. Multi
enim sancti, & sanctæ Dei regnant in cœlis,
qui nunquam actualibus irretiti fuerunt
peccatis. Si ergo Augustinus de actualibus
tantum loquitur; eius illico sententia, velut
veritati cōtraria, ab omnibus reprobatur.

Lectio iii. In his ergo verbis Augustinus
vobis intimare contendit, neminem esse
in regno cœlorum, quem non tenuerit
quemquam catena delictorū. Aliqui enim
originalem tantum maculam contraxeré,
sicut innocētes, & multi infantuli, qui post
Baptismum protinus decedentes, ad cœ-
lestem gloriam trāsiēte. Alij, vero nō mo-

do originali, sed actualibus etiam peccatis,
saltē venialibus sunt infecti. Sola Dei
genitrix Virgo, omni puritate repleta, nul-
lo vñquam fuit violata peccato.

De Sermone. Lectio iv. Legitur in quodā
Beati Dominici opusculo, quod cùm regu-
laris esset Canonicus, in Episcopatu Tho-
losano, contra haereticos quosdam dispu-
tando, contendit, qui multas veritati con-
trarias conclusiones asserebant. Inter alias
autem opiniones, hanc populis prædicab-
ant, Beatam Virginem non fuisse ab ori-
ginali vitio præseruatam. Cùm verò Bea-
tus Dominicus se non posse illis verita-
tem persuadere, conspiceret, taliter cum
eis conuenit, ut suas pariter conclusiones
in ardenti fornace deponerent, quæ autem
ignis ardore non deficerent veridice puta-
rentur. Deposuere igitur haeretici suas in
medio ignis conclusiones inter alia multa
dicentes. Originali macula contaminata
fuit Virgo Maria. In cōtrarium verò Bea-
tus Dominicus affirmauit. Statim ergo fal-
sas haereticorum conclusiones vorax flam-
mam consumpsit. Beati verò Dominici ve-
rissima dicta in medio ardenti flammæ,
sine vlla penitus læsione, nulloque in eis
ignis apparente indicio per tres continuos
dies perstiterē.

Lectio v. In Regno Vngariæ quidam in
Theologia Magister contra Virginis in-
tactæ Conceptionem coram Rege prædi-
cauit illam sanctificatam asserens, non au-
tem sine macula fuisse conceptam, qui tali-
bus irreuerenter dictis audaciæ suæ pœnas
perferens, protinus expirauit. In Tholo-
sana etiam civitate frater quidam itidem
prædicare non timuit; finita verò prædica-
tione ad capellam quandam Missam cele-
braturus accessit. In illa autem imago erat
gloriouse Virginis in marmore sculpta,
cùm ergo ad altare frater ille ascendere
præsumpsisset, Beata Dei genitrix Virgo
vultum valde terribilem ei ostendit, &
iratū, suamque ab illo faciē renoluit, & sic
vsque in hodiernum permanet diem.

Lectio vi. In Ducatu Subaudiensi iuxta
montem sancti Bernardi, frater quidā vi-
dens mulieres ad Cōceptionis prædicatio-
nem pergentes, increpauit eas dicens, pu-
rissimam Virginem non fuisse à dicto

Filio

Filio suo in Cōceptione prāseruatam, ad-diditque, si non ita est hoc, in me obsecro à Beata Virgine fieri miraculum, vt ante vespertas emittam spiritum; ita igitur factum est; hora etenim illa inuenierunt illum alij fratres suspensum per perdes, & mortuum.

De homilia. Lectio vii. Quia forsitan aliquis tacitus dicit. Audi aliam partem, si vis rectē iudicare; iudicantem enim oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione disscutere. Ideo cauillationes cōtrarias videamus, & aduersantia proferamus argumēta. Opposita enim iuxta se posita magis eluescunt, positisque iuxta se cōtratijs maiora à minoribus discernuntur. Idcirco Philosophus inquit, potentes ad utramque partem dubitare, in singulis speculamur verum, & falsum. Et alibi. Quærentes veritatem sine disputatione, similes sunt quo ire ignorantibus. Iuris consultus etiam dicit, disputando melius veritas inuenitur.

Lectio vii j. Prima igitur argumētatio sic procedit; non sunt tantum gloriose Virginis adeo illi data, à nobis ex collenda priuilegia, vt detrahatur dignitati, ac gratiæ Salvatoris nostri. Sed hoc per excellentiā Dominō nostro Iesu Christo priuilegium attribuitur singulare, quod ipse solus de primorum stirpe parentum originali nō fuit pollutus fœditate. Verum Augustinus, inquit, teneamus fidei indeclinabilem confessionem, quod solus Christus sine peccato natus est in similitudinem carnis peccati: ergo non ita extollere debemus Virginis Conceptionem, vt eam Filio suo arbitremur æqualem Ideo Augustinus dicit, non est in filijs hominum quisquam sine peccato, excepto uno meditatore nostro.

Lectio ix. Huius falsitas argumenti lucida potest responsione dissolui: secundum enim iuris decreta, de communi lege p̄incipum, nemo suis dicitur statutis a ligatus. Augusta vero ab eisdem mariti sui: gratia censetur immunis; Christus ergo cœli, terraque Dominus elegi, * qua omnes Adæ filios pro originali scelere damnauerat, nulla fuit ratione subiectus; sed iure ipso, & per hanc excellentiam naturæ ab omni peccatorum sorde extitit alienus. Beata autem

Virgo Orbis totius regina legis illius maledictum, nō per naturam, sed per Filiū sui gratiam præseruationis euasit. Non igitur ex Immaculato Virginis conceptu Domini nostri priuilegium tollitur, qui solus per naturam liber natus est à reatu, nec aquilis Filio mater veneranda monstratur; immo ex eius præseruatione insignis, & eximia nato prærogativa confertur.

Quarta die ex dictis sanctorum Doctorum.

Lectio j. Augustinus in libro de quinque hæresibus in persona Christi loquitur, dicens: Si potuit inquinari Manichæa mater mea cùm ipsam facerem, potui & ego inquinari, cùm ex ea nascerer. Et iterū. Hæc quā tu despicias Manichæa, mater mea est, & de manu mea fabricata. Et alibi. Charitas fecisti, vt non solum Maria non peccaret; sed nec quidem peccatum cogitare posset, & super cunctos eam reseruasti ab omni labe peccati.

Lectio y. In sermonibus etiā dicit; Summa Dei sapientia nullam in massa humani generis inuenit viam per quam, vt desponsuit, in mundum veniens, eius subueniet luctuosæ perditioni, donec ad illā, de qua loquitur, virginem ventum est. Sed hac mox, vt in mundum per humani generis linéam venit, tanta omnis boni virtute perfectè resplenduit, vt eam Dei sapientia veridicè iudicaret idoneam, vt per ipsam in hominem veniens, non tantum reatu primorum parentum, sed etiam totius mundi peccata deleret.

Lectio ii j. Id ē Angelicus Doctor. O Mater Domini, sicut in prima foemina abundauit delictum, ita & in te super abundauit omnis plenitudo gratiæ, & ideo super omnes es ignara delicti! Et iterum. Magnifica illū, qui te à peccato reseruauit. Quis enim dicere poterit, sine peccato sum natus, aut mundus sum ab omni iniuitate, dicere audebit; nisi illa Virgo prudentissima animatū templum Dei excelsi, quam Deus sic elegit, & prælegit ante mundi constitutionem, vt sancta, & Immaculata Mater Dei esset, & filia ab eterno reseruata, incorrupta ab omni labe peccati.

De Sermone. Lectio iv. In Tholosa, quidam dissertissimus frater contra Conceptionis Immaculatae Virginis puritatē prædica-

dicauit. Quapropter in negatae testimonii veritatis statim, finita prædicatione, quidam, ex insperato lupus adueniens, eum suffocando, ac dilacerando occidit. Quidam etiam alius frater Dominae nostræ innocentiam cōceptionis impugnans, in ipsa prædicatione cœrcitus effectus est. Quo ad sanam mentem conuersus miraculo, Beata Virgini vouendo promissit, si eum illuminaret, oppositum prædicare, quod & factum est.

Lectio v. Beatus Anselmus quadā in epistola miraculū hoc ita deseribit. Tempore illo, quo diuinę placuit pietati Anglorum gentē de malis suis corrigere, & suę seruitutis officijs artibus astringere, gloriofissimo Normandorū Duci Guillelmo candē patriam debellando subegit: audientes autē hoc Daci grauiter indignati se suo, quasi hereditario iure priuari, arma præparant, classesq; aptant, vt Normandos à dārā eis diuinitus expellant patria. Hoc competito Rex prudentissimus Guillelmus Elsinum, quendam remensis Cœnobij Abbatem in Daciam dirigit, vt huiuscē rei inquirat veritatem. Elsinus vero vir admodum sagacis ingenij strenue Regis negotium executus, ad Angliā reuerti cupiens mare ingreditur. Cumquè non modicam maris partē prospéro cursu trāsīsset, subitō densis vndiquę surgentibus ventis, horrida tēpestas mare commouit, & vndas, fatigatis itaque nautis, nec ultra obniti valentibus, fractis remis, funibus ruptis, cadentibus vclis, spes salutis amittitur, nihil nisi submersionis suę indicium miserabiliter expectatur.

Lectio vij. Cūm igitur de salute corporū desperati animarū solūmodo curā magnis clamoribus domino commendarent, & Beatissimam Dei genitricem, misericordia refugium, ac desperatorū spem deuotē reclamarent; ecce subitō quendam venerabilem virum pontificali insula decoratum inter medias vndas nauī proximū conspexere. Qui talibus Abbatem verbis interpellans, vis, inquit, periculum euadere? vis, ad patriam santis redire? Cumquè ipse cum fletu, id se toto mentis affectu appeteret responderet. Scias, inquit, me ad te à Domina nostra Dei genitricē Maria dicas, quam dulciner reclamasti; & si dictis meis

obtemperare volueris, sanū cum comitibus tuis euades sœuentis periculum maris. Promitte ergo Deo, & mihi, quod Conceptionē purissimae Virginis Mariæ solēniter celebrabis, & celebrandā prædicabis. Cumquè se in omnibus obtemperaturum, Elsinus spopondisset, protinus ille dispa- ruit, statimq; sedatis rugientis pelagi fluctibus, Abbas cū suis omnibus incolimis anglicis applicuit littoribus. Recepit ergo non immemor salutis de Cōceptione Immaculatę Virginis annuatim prædicans, eius quoque officiū, non modò ipse deuoto celebravit affectu; sed etiam in Remensi Cœnobio omnibus suę dictioni subiectis indixit.

De homilia. Lectio vij. Secunda cōtra Virginis puritatē ratio sic insurgit. Si non cōtraxisset Mater Domini peccatū originale, nulla indiguisset redēptione, quia nullū cōmissit actuale peccatū. Non enim egēt, qui sani sunt, medico, sed male habentes. Ergo Christus non fuisset B. Virginis Redemptor, quia lapsus præsupponit redēptio, & consequenter perfectissimus Redemptor nuncupari non posset. Contrariū autem tenet Ecclesia, quæ dicit. Christē Redemptor omnium, ergo, &c.

Lectio viii. Objectionem istam sententiārum tertio subtilis Doctor eliminat, dicens, quod Christus gloriōsæ Virginis Redemptor exiit per gratiā præuenientem eam à peccato præseruans; si enim illā non præseruasset, in originale maculam in cōceptu cecidisset. Alios autē redemit homines per gratiam à lapsu sub sequente. Fuit ergo Christus Redemptor Virginis benedictæ, illam sordidari nō sinens vlla virtutum foeditate, & hoc etiam modo boni quāuis non peccauerint Angelici spiritus, fuere redempti. Vnde Bernardus super Canticā dicit, Christus etiam Angelos redemit illos præseruando, homines purgando.

Lectio ix. Redēptio igitur Virginis gloriōsæ perfectior fuit nostra redēptione; melius enim est aliquē à vulnere defendere, quam post vulnerationē remediu adhibere. Posito ergo, quod aliquis duos de proximo vulnerando conspiciens, vnu ex illis adiuaret, & à vulneratione præseruaret; alium vero permitteret vulnerari, possea

autem per medicinæ subsidium illum redde-
ret hospitati , diceretur profectò viriusque
Saluator, sed melius , ac perfectius de priori.
Beata igitur Virgo per Filij sui gratiam ab
originali foetore preservata , ab illo extitit
perfectissimè redempta , & sic obicitio non
obstat in contrarium adducta.

Quinta die ex dictis sanctorum Doctorum.

Lectio i. Richardus de Sancto Victore in Sermone, qui incipit. Necdū erant abyssi; sic integratatem Virginis benedictæ collaudat, dicens: Non decuit, ut caro Mariæ qualicumque foret obnoxia culpæ ; nam Dei sapientia indignum credimus , ut quem ad lucem gentium destinavit, prauitatibus, & illecebris sineret inuolui. Nec enim ingratus fuit Matri, qui Patri, Matriquè præcepti honorem exhibuerit.

Lectio ii. Licet Bernardus, quandoque contra Immaculatā Virginis Conceptionem senserit ; tamen suis in opusculis frequenter oppositū affirmauit. Hæc enim est veritatis natura, ut cœlari diutiū nō posse, sepiusque contra voluntatem annuntietur proferentis. Dicit igitur deuotus Doctor , quodā in sermone, & i. incipit. De gaudijs ad gaudia, quæ in Natiuitate Beatæ Virginis inscripsit. Caro Mariæ ex Adam assumpta maculas Adæ non admissit.

Lectio iii. Idem quodā in sermone Assumptionis inquit. Quænā poterit lingua , etiam si Angelica sit, dignis extollere laudibus Virginē Matrem; Matrem autem non cuiuscumque, sed Dei? Quænam, vel Angelica puritas Virginī illi audeat comparari, quæ digna fuit sacrarium fieri Spiritus sancti, & habitualem Filij Dei? Hæc ille. Si igitur Dei genitrix Virgo in originali fuit cōcepta peccato, Bernardi profectò sententia non paruo falsitatis no-
tatur opprobrio; quia si B. Virginem pecca-
tū corrupisset, Angeli, qui nunquā peccauère,
nostriquè primi parētes ante lapsum in puri-
tate illa fuissent clatiōres. Cū ergo Dominā nostrā, Angelis in sanctitate, creaturisq; om-
nibus Bernardus anteponat, illā procul du-
bio ab originali sorde asserit illibatam.

De Sermone Lectio iv. In pago Gallico Ca-
nonicus erat quidā ordine sacerdos, B. Virgi-
nis horas nocturnas, nō paruo mētis affectu,
solitus decantare. Hic autem in villa quadam
cū alterius uxore fornicario miscebatur cō-
plexu. Cum igitur sacrilega satiatus libidine,

semel in medio noctis silentio ad oppidum, in quo morabatur , redire & stinaret , pelagus quoddā transmeare cupiens solus nauem in-
gressus , Dominicæ Matri horas nanigando canere caput, cumquè inuitatorū, Ave Ma-
ria, gratia plena Dominus tecum , diceret, &
iam usque ad medium fluminis pertransiſset,
ecce Dæmonum turba illum cū nauicula in
pelagi profundum præcipitē dedit, eiusque,
sicut promeruerat, animam rapuit ad torne-
ta. Tertio autem die ad locum, in quo malig-
ni spiritus varijs illum cruciabant tormentis,
Beata Dei genitrix Maria, innumeris tan-
cum vallata fulgoribus accessit , estquè talibus iniquo Dæmones conuicti allocuta; ut
quid mihi famulantis animam iniuste affligi-
tis? Et Dæmones. Nos, inquit, illam habe-
re debemus, quia nostris in operibus occupa-
tam deprehendimus. Si illius , inquit Virgo
pia, esse debet, cuius opera peragebat , mea
profectò esse cognoscitur, quoniam matuti-
nas meas, dum vos eum peremistis, decanta-
bat; unde magni rei estis criminis , quia erga
me iniqua egistis.

Lectio v. His itaque dictis, Dæmonibus
huc, illucque fugientibus, sanctissima Virgo
animam illius ad corpus detulit , hominē què
ab utroque funere suscitatum artipiens , de
profundo pelagi ad portum incolumen ad-
duxit. At ipse gaudio, & exultatione perfusus
ad eius pedes illico prostratus, charissima, in-
quit, Domina mea, & Virgo gratissima, quid
tibi retribuam propter tanta , quæ mihi be-
neficia contulisti? Precor te, ait Dei genitrix
Maria , ne amplius in adulterina corruas fœ-
ditate , festumquè Immaculatæ Conceptio-
nis meæ fidelibus populis annuntians annua-
tim solemniter celebrare procures. Hæc post
quam Beatissima Virgo loquuta est , ad
æthereas polorum sedes Angelis comita-
ta perrexit. Canonicus autem ille eremiti-
cam, ac cœlibem vitam ducens, quod sibi ac-
ciderat cunctis audire cupientibus enarra-
uit, totoquè vitæ suæ tempore interemeratum
Virginis conceptum specialibus non desti-
tit celebrate solemnis.

Lectio vi. Tempore, quo Martinus Quintus
Romanæ Vrbis Pontificatum tenebat, qui-
dam Theologiae Magister, Tholosani studij
rector determinare ausus est, Beatam Virgi-
nem originali fuisse peccato corruptam, qua
de re infuore populi de cadem exculsus ci-

uitate Romam veniens, apud Summum Pontificem de illata sibi iniuria conquestus est, conclusionē suam afferens, publica velle disputatione tutari; audiens autem hoc memoratus antistes, diem fiendæ disputationis induxit; collecto què maximo Doctorum conuentu, cum frater ille non veniret, missus est, qui eum nuncians aduocaret. Fratres igitur, apud quos gloriose Virginis inimicus hospitatus fuerat, pergentes ad eius cellam, ipsum mortuum reperere, interiora ventris nō habentem: sicque B. Virgo hostis sui argutias debita mulctatione confudit.

De honestia. Lectio viij. Quantò pluries aurū per ignem transit, tantò maiore acquirit claritatē. Idcirco Immaculatam iterū B. Virginis Conceptionem in ardenti disputationis flamma reclinemus, quò eius puritas amplius elucescat. Sic itaque arguamus. Gloriosa Virgo Maria fuit in utero matri sanctificata. Vnde de illa caput Ecclesia. Sanctificauit tabernaculum suum Altissimus. Cum igitur ab actuali, mortali, aut veniali criminе, quod non commiserat, sanctificata non fuerit, ergo ab originali. Sanctificare enim est, de nō sancto sanctum facere: ergo, &c.

Lectio viij. Intellegens vocabuli significacionem perpendet de facili argumentationis huius solutionem. Sanctificare enim multis accipitur modis. Primo sanctificare idē est, quod in gratia confirmare, & hoc modo beati dicuntur sancti, quia sunt in Domini gratia confirmati: dicta ergo auctoritas; sanctificauit tabernaculum suum altissimus, de hac potest sanctificatione intelligi. Beata etenim Virgo, sicut in sua Conceptione Filij, ita in Dei fuit gratia confirmata, vt amplius peccare non posset, & sic prædicata auctoritas de gratiæ confirmatione intellecta non arguit, Dominam nostram in originali peccato fuisse conceptam.

Lectio ix. Alio etiam modo aliquis sanctificari dicitur, qui ab omni impudico actu abstinet. Deo seruit, & ministrat, in omni sinceritate cordis, & virtute, & hoc modo mulieres quædam sanctimoniales nuncupantur. Omnes etiam boni Ecclesiæ ministri dicuntur sancti. Et ideo Augustinus, Hieronymus, & Ambrosius Episcopos, suis in epistolis, sanctissimos appellant. Quia igitur Beata Virgo Maria, omnibus extitit virtutibus redimita, totu. quæ speculum caritatis, omni-

etiam virtu. sua tempore diuinæ dedita seruit, Angelicani potius vitam dicens, quam humanam. Ideo non immerito de illa dicitur. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Ista enim virtutes, & sanctimonias sibi contulit altissimus, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum descendit. Nihil ergo hæc auctoritas sanctissimæ derogat Virginis Conceptioni.

Sexta die ex dictis sanctorum Doctorum.

Lectio i. Augustinus exponens illud Genesis iij. Ipsa conteret caput tuum, sic Beatam Virginem commendat, dicens: Cum subiectio originalis peccati caput sit Diaboli, tale caput Maria contriuit, quia nulla peccati subiectio ingressum habuit in animam Virginis, & ideo ab omni macula immunis fuit. Mariæ etiam innocentiam Angelica salutatio demonstrat, dicens: Ave quasi sine yg, id est, sine peccato: deinde prosequens ait, Gratia plena. Non foret autem plena gratia, si præseruacionis illi gratia defuisse. Augustinus. In celo qualis est Pater, talis est Filius, sic & in terra qualis est Mater secundum carnem, talis etiā est Filius. Hæc ille. Qui ergo Matrem Domini in cōceptu asserit maculatam, eius quoque Filiū originali prædicat vitio sordidatū.

Lectio ii. Bernardus, Quicquid alij, licet paucissimis est concessum, non est credendū gloriosæ Virginis fuisse denegatum. Cum igitur primi Parentes nostri sine villa fuerint fecundate procreati, aut proculdubio Bernardi fallax sententia, aut Virgo Virginum Dei genitrix Maria originali fuit iustitia decorata. Augustinus, Maria Mater Christi electa est, & super omnes creatureas præelecta omnibus gratijs fecundata, omnibus virtutibus ornata, omni sanctitate in utero Matri repleta, vt de mundissima Matre mundissimus nascetur Filius; quia sicut in celo habet Patrem immortalem, sic & in terra habuit Matrem omni corruptione carentem.

Lectio iij. Dominicus. Sicut primus Adam fuit ex terra virgine, & nunquam maledicta formatus; ita decuit in secundo Adam fieri. Hieronymus. Etsi in sanctis Patribus, & Prophetis gratia fuisse credatur; non tamen ea tenus plena. In Maria enim totius gratiæ quæ in Christo est, venit plenitudo, quamquam aliter, & aliter. Hæc ille. Aliter, & aliter dixit, quia quod Christus habuit ex natura, hoc Beatissima Virgo ex Filij sui est gratia con-

sequuta. Non ergo Dominonostro inferre credamus iniuriam, si benedictam illus Matrem ab omni scelerum foerore dicimus illibatam. Diuus enim Hieronymus inquit. Nulli dubium, quin totum ad laudem Christi pertineat, quicquid dignè genitrici suæ impensum fuerit, ac solemniter adimpletum.

De Sermone. Lectio iv. Temporibus Caroli Regis Francorum, Clericus quidam, ordine Leuita, Vngariæ Regis germanus Beata Dei genitricem Mariam toto corde diligens, eius denotissimè horas decantabat. Hic parentum suorum consilio nubere volens, adolescentulam quandam valdè pulchram accepit in sponsam. Facta igitur à præsbytero nuptiali benedictione, sacrisque Missarum expletis mysterijs, recordatus est, se eiusdem Beatæ Virginis Mariæ horas die illa iuxta more non cantasse. Quapropter omnes ab Ecclesia discedere manuans, sponsam verò suam domum deduci faciens, ipse solus iuxta Domini altare remansit. Cumquè B. Virginis horas decantans Antiphonam illam, pulchra es, & decora Filia Hierusalem diceret, apparuit ei Dei Genitrix Virgo piissima, benignaque illum facie est talibus alloquuta. Si ergo pulchra sum, & decora, quid est, quod me dimittis, & aliam sponsam me derelicta ducere concupiscis? Nunquid nō ego sum pulchrior illa? Nunquid non ego sum optimè formosa? Nunquid non ego sum valdè decora? Vbi vidi tamen pulchram!

Lectio v. Adhæc Clericus ille defixis in terram oculis, Domina, inquit, mea, similitudo tua omnem mundi pulchritudinem exceedit. Tu es super choros Angelorum eleuata. Tu es super coelos cœlorum exaltata. Quid vis ergo, ut faciam? Ait illa, si carnalem sponsam amore mei dimisseris; me in cœlesti Regno sponsam habere gaudebis, & si Conceptionis meæ festum à cunctis Christi fidelibus celebrandum prædicabis, mecum in Filij mei palatio laureatus triumphabis. Talibus exorsa dictis ad cœlestia Regna Virgo se benedicta recepit. Clericus verò domum redire contemnens, ad quandam protinus extra patriæ suæ terminos Abbatiam properans, Monachali habitu decoratus est. Post exiguum autem tempus Dominæ nostræ intercedentibus misericordiis, ad Aquilegiæ Patriarchatum assumptus Immaculatæ Conceptionis festum

à cunctis celebrandum prædicans; cum proprijs etiam octauis solemnibus annuatim ex ornauit officijs.

Lectio vi. Via quoque figurationis Mariæ puritas demonstratur. In Genesi enim sancta Trinitas dixit. Non est bonum hominem esse solum. Faciamus ei adiutorium simile sibi, id est, sine peccato. Hoc autem in redemptionis humanæ figuram factum est. Hinc Bernardus in Sermone Assumptionis, inquit. Et quidem ad restorationem humani generis sufficere poterat solus Christus; siquidem omnis sufficientia nostra ex ipso est; sed bonus non erat nobis hominem esse solum: congruum magis erat, ut adest nos træ redemptionis sexus uterque, quorum corruptioni neuter defuisse. Hæc ille. Sicut ergo Christus Redemptor noster sine originali extitit; ita reparatrix nostra Maria Redemptoris Mater intacta illi similis in hoc fuisse comparabatur.

De horilia. Lectio vii. Alio modo sanctificare significat idem, quod sanctum demonstrare. Et in hoc sensu loquitur Saluator noster Patri suo, dicens: Sanctifica me Pater, id est, sanctitatem meam omnibus demonstra. Hoc igitur modo Beatam Virginem sanctificauit altissimus; quia eius sanctitatem per orbem vniuersum innumeris prodigijs Deus declarauit. Potest & aliter dici. Licet hoc aliquatenus Dominæ nostræ deroget dignitati, sanctificauit tabernaculum suum altissimus, non ab originali peccato, quod non contraxerat, sed à fomite originalis peccati; quia corpus gloriosæ Virginis ex semine infecto, ut quidam referunt, propagatum aliquam secundum eos contraxerat foeditatem, à qua sanctificauit illud Altissimum ante benedictæ eius animæ infusionem.

Lectio viii. Potest & aliter propter contemtiosos responderi. Sanctificare id est, quod de non sancto sanctum facere. Hoc autem aggregatum non sanctus potest dupliciter intelligi, priuatiè sanctum, & negatiuè tantum. Primo modo dicitur non sanctus negatiuè, qui habet oppositum sanctitatis, sicut hoc modo diceretur non videns, qui esset cæcus, & talis nō fuit Virgo gloria, ideo hoc modo nō fuit sanctificata. Alio modo dicitur nō sanctus negatiuè tantum, qui non habet auctu sanctitatem, licet non habeat oppositum san-

titatis, & hoc etiam modo Christus, quoad humanitatem in sua Conceptionis instanti sanctificatus agnoscitur, qui de semetipso inquit, quem Pater sanctificauit. In tali ergo sensu loquitur Christus, dum canit. Sanctificauit tabernaculum suum Altissimus, id est, Virginem Immaculatam in sua Conceptione omni sanctitatis benedictione repleuit.

Lectio ix. Hoc autem diuinæ condeccens extitit maiestati. Deus enim, ut Philosophorum vñar sententia, in omnibus generum speciebus aliquod singulare individuum perfectit ceteris excellentius, quod aliorum omnium metrum esset, & mēsura, ex quo ineffabilis eius sapientia monstraretur: in elementis ignis primatum tenet, in astris Sol, in Angelis Lucifer, in iumentis bos, in bestijs Leo, in avibus aquila, in piscibus sirena, in hominibus Christus: condeccens ergo altissimæ extitit maiestati vnam perfectissimam, & sine macula condere mulierem, quæ munditia, ac virtute incomparabilis inter alias, vñl matutina stella innocentia, & puritate radiaret. Hec autem excellentia nulli melius competere potuit, quam Matri Domini nostri. Ergo verax est opinio de Immaculato conceptu virginali, &c.

Septima die ex dictis sanctorum Doctorum.

Lectio j. Anselmus in libro de exordio humanae salutis illibatae Virginis Conceptionem originali iustitia decoratam similitudine non incōgrua comprobavit, dicens: Si quid originalis peccati in propagatione Matris Dei extitit, illud propagantium, non propagatae fuit. Deus enim, qui castitatem confert, ut inter spinas, & à spinis remota concipiatur, alatur, & formetur, non potuit hoc facere matri sua? Planè potuit, & voluit; quod si voluit, & fecit.

Lectio ij. Idem in libro de conceptu virginali sic inquit. Decuit, ut conceptio illius hominis à matre fieret purissima tanta puritate, quanta sub Deo nequeat maior intelligi, cui Deus Pater vñigenitum suum, quem de corde suo genuerat æqualem sibi, ita dare disponebat, ut esset naturaliter unus, id est que Dei Patris, & Virginis Filius, & quam sibi Filius ipse substantialiter Matrem facere eligerat, & de qua Spiritus sanctus operaturus erat, ut ex ea conciperetur, & nasceretur ille, de quo procedebat.

Lectio ij. In epistola etiam ad Coepiscopos Angliae profitetur, dicens: Nō puto, verū esse amatorē Virginis, qui celebre respuit festum sua Conceptionis. Alexander etiam de Ales, qui irrefragabilis Theologus nūcūpatur, in ultimo vitæ sua constitutus transitu exponens illud Canticum. 4. cap. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te, de Virgine gloria cecinit, dicens: Maria Domina mea, tota pulchra es, & formosa, & macula originalis, aut actualis peccati in te nunquam fuit. Et hæc dicens deuotus Doctor, Benedictus Virginis se commendans, fœliciter migravit ad Dominum.

De Sermone. Lectio iv. Alia quidem figura per sapientem Ecclesiasticum scripta est, qui in B. Virginis persona proloquitur, dicens: Ego quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris: myrrha à se, & ab alijs vermiū putredinē expellit. Hæc autem proprietas Dominae nostræ non bene congrueret, si aliquātum à vermis, id est, Demonibus per originale peccatum carosa fuisset. Ibidem etiam prædictus sapiens subiectus, & quasi plantatio rosæ in Iericho. Rosa enim de spinis nascitur, & tamen spinam non habet; sic Dei Genitrix Maria, quamvis de Iudea, quæ vtique peccatis spinosa erat, nata sit; nullum tamen spinæ, id est, peccati aculeum sensit.

Lectio v. Salomon etiam in Cantico exclaims, dicens: Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens? Aurora à lumine incipit, & semper in lumine crescit, quo usque soli iungatur, et nunquam lumine priuatur: sic Maria Virgo purissima, à lumine diuinæ gratiae in Conceptione sua incipiens, nullis vñquæ est peccatorū tenebris obscurata, sed semper in virtutu omnium claritate succrescens, tandem cum sole iustitiae dulcissimo Filio suo in ecclesiæ gloria mirandis circūdata fulgoribus est coniuncta. Ideò eius claritatem intuens Isaias dicit: Sicut lux meridiana clara est.

Lectio vi. Hanc igitur Virginis excellētiā animaduertēs Augustinus, eam collaudat, dicens: Quis laudes B. Virginis dignè decātare valeat? Facta est enim Maria ianua celorum, sublimatio Apostolorū, laus martyrum, iubilatio confessorū, cœlūtientia Virginum, norma principum, iustitia regum, salus omnium popularū. Facta est Maria gloria viduarū, gaudium Angelorū, requies animarum. Facta est

Maria salus infirmorum, mors criminum, vita virtutum, virtus pugnantium, palma victorum. Facta est Maria excelsa super sydera, sanctior super omnes foeminas, cuius vita inclita cunctas illustrat Ecclesiastis. Absit ergo rem istam facere, ut imponamus crimen glorie nostrae.

De homilia. Lectio viij. Ultima contra Beatam Virginem procolla sic fluctuare contredit. Secundum Apostoli sententiam, omnes peccauerunt in Adam. Cum ergo B. Virgo de primorum parentum stirpe processerit, cocludendum videtur, quod etiam ipsa peccatum originale contraxit. Qui enim totum dicit, nihil excludit. Augustinus. Ergo Dei Genitrix peccasse conuincitur, aut Apostoli sententia falsitatis assertiva comprobatur.

Lectio viij. Et Apostoli verax affirmatio, & conclusioni nostrae minimè contraria reperitur. Aut enim Apostolum ylla sine comminatione intelligis, aut econtrario. Si generaliter Apostoli verba sine Glossa exponenda existimas, omnes peccauerunt in Adam: ergo & Christus, qui & ipse ex Adam propagatione descendit. Hoc autem esset haereticum profiteri. Si ergo Apostolum glossare intendis, & quemus in glossando luceas, & de pari procedamus. Tu inquires, omnes peccauerunt in Adam propter Christum per naturam, & ego, & propter B. Virginem per gratiam. Sciendum ergo, quod regulam universalis termini, qui pro singulis distribuit suppositis, diuinorum scripturarum pagina non seruat, que logica libus non est subiecta disciplinis; universaliter itaque terminum pro maiori tamum suppositorum parte, non pro omnibus in sacra Scriptura plenius intelligi oportet. Vnde de filio prodigo ad Damasum Papam Hieronymus inquit. Modus est scripturarum omne non ad totum, sed ad partem referre maximam, ut ibi. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt. Et alibi. Omnes, qui venerunt ante me, fures fuerunt, & latrones: & Paulus ad Corinthios inquit. Omnibus omnia factus sum, ut omnes lucrifaccerem: & ad Philippenses: Omnes enim, que sua sunt, querunt, non quae Iesu Christi.

Lectio ix. Haec etenim verba sic generaliter prolata cum his glossis intelligi oportet. Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt. Scilicet, qui diuina mandata seruare noluerunt. Omnes, qui venerunt ante me, fures fuerunt, & latrones, scilicet, qui a me missi non fuerunt. Omnibus omnia factus sum, sci-

licet, quae secundum Deum fieri potuerunt. Omnes, que sua sunt, querunt, non quae Iesu Christi, scilicet, qui sunt a charitate separati. Prophetam etiam dicit. Omnis homo mendax, scilicet, nisi eius a Spiritu Sancto eloquia procedant. Illud ergo Apostoli, Omnes peccauerunt in Adam, expoundit est, scilicet, qui non per diuinam gratiam fuere preservati, sed ab Adam secundum commandum, et non priuilegiata legem propagati sunt. Talis autem non fuit Mater Domini nostri: ergo non infecta eam macula originalis peccati. Siquis autem Doctorum B. Virginem ab originali peccato sanctificata asservavit, per gratiam, scilicet, praeuenientem intelligi oportet. Si vero solus Christum sine peccato tradidit extitisse, exponi opere pretium est per sui, scilicet, essentiam, et naturam. Beata autem Virgo per Filii gratiam preservata est. Quod si fortasse omnino eam peccato maculata Sanctorum aliquis suis in operibus inscripsit, responderi poterit Augustini illud ad Vincentium de scripturis Sanctorum Doctorum. Tale, inquit, genus scripturarum a scripturis Canonicis distinguendum est; non enim ita in eis testimonia proferuntur, ut contrarium sentire non licet. Iubilemus ergo omnes, et exultemus propter Immaculatam Dominam nostram Conceptionem. Valde etenim nobis profuit, Beataissima Virginem non fuisse per originale peccatum diuinæ maiestatis inimicam, que enim nullo unquam tempore, vel momento Deum offendit, sed semper in illius gratia, et dilectione permanens, apud ipsum confidentius intercedens ipsius benignitatem, et misericordiam pro nobis faciliter impetrabit.

In octaua omnia dicantur de die, propter ea, que sequuntur.

In primis vesperris. Aña. Virgam virtutis suam missit Dominus ex Sion, dominate in medio inimicorum suorum. Allel. Aña. Sit nomen Domini benedictum propter Immaculatum Virginis conceptum. Allel. Aña. Propter dominum Domini Dei nostri fauemus omnes Virginis puritati. Allel. Aña. Beatus, qui te diligit, o Maria, non confundetur, cum loqueretur inimicis suis in porta. Allel. Aña. Qui dat niuem, sicut lanam, ab originali peccato preservauit Mariam. Allel. v. Dominus custodit te ab omni malo. Allel. g. Custodiuit animam tuam Dominus. Allel. Ad magnificat. Aña. Quia pulchra es amica mea, columba mea, Immaculata mea, odor vestimentorum tuorum super omnia aromata. Allel. Allel. Allel.

Ex dictis sanctorum Doctorum.

Lectio i. Beatus Thomas in expositione Angelicæ salutationis Immaculatæ Virginis exaltat, dicens: Maria purissima fuit quatum ad omnem culpam, quia nec originale, nec mortale, nec veniale peccatum incurrit. Idem quoque in primo sententiarum inquit. Puritas intenditur per excessum à contrario, et ideo potest aliquid creatum inueniri, quo nihil purius esse potest in rebus creatis sineulla contagione peccati. Et talis fuit puritas B. Virginis, quæ à peccato originali, et actuali fuit immunita; tamen ista puritas fuit sub Deo, in quantum erat in ea potentia ad peccandum. *Ré.* Quæ est ista, quæ processit sicut Sol, et formosa tanquam Hierusalem. Viderunt eam filiae Sion, & immaculatam prædicauerunt eam. Allel. *Y.* Non tetigit eam Abimelec, sed ipsa confregit caput eius. Viderunt.

Lectio ii. Sancta quoque mater Ecclesia in festo visitationis B. Virginis eam magnificat, dicens: Beatissima Virgo Dei Genitrix Maria a suis est primordijs Domino consecrata. Et iterum. Hæc est illa, de qua sacra canunt elogia. Mulier amicta sole lunam sub pedibus habens, stellis coronata duodenis. Tantæ laudes Virginis humana lingua exprimere non sufficit; nec etiæ sancti, & iusti illam; in cuius ille, quæ cœli capere non poterant, se contulit aula virginali, dignis laudum præconijs ad plenum efferte potuerunt. Alibi etiæ canit. Sancta, et Immaculata Virginitas, quibus te laudibus efferam, nescio. Si ergo iuxta Ecclesiæ testimoniū tanta est intacta Virginis puritas, ut verbis exprimi non possit, non paru profecto errare conuincitur, qui originali illam macula deturpatam fuisse arbitratur. *Ré.* Hornata monilibus filia Hierusalæ Dominus cōcupuit, qui ab originali macula eam præseruavit. Allel. *Y.* O gloriosa Domina excelsa super sydera, quæ nec primam similem visa est, nec habere sequentem; sola sine exemplo placuit Virgo Christo, qui ab originali.

Lectio iii. Infideles etiam B. Virginis excellentiam denegare non audent, vnde in Alchorano Mahometi dicitur. Nullus est ex Adam, qui tenuerit eum Satã præter Mariam, et Filii eius. Acquiesce igitur Christianæ: Ne infideli crudelior erga Dominam nostram esse comproueris? Matris suæ puritatē ita zelatus est Dominus, quod ipsam infidelibus etiā noluit esse reconditam. Tāto verò etiam à paganis gloria Dei Genitrix veneratur, quod illius blasphemator horribili protinus morte

pernecatur. Embelze igitur Christianæ, qui Domini tui Matrē, tot quotidie blasphemis ad iracundiā prouocas, tot turpibus contumelijs exagitas, tot periurijs impudenter illā nominare præsumis. Depolce igitur suppliciter veniam tui criminis ante vitionē. Relinque consuetudinis iniquæ propterviā, quia nouit Dominus mutare sententiā, si tu volucris emendare delictum. *Ré.* Quacumque hora ingemuerit peccator, omnium iniuriatū eius, quas operatus fuerat, non recordabor. Allel. Allel. Allel. *Y.* Maior est enim misericordia mea, quam omnium hominū miseria. Allel. Allel.

De Sermone. Lectio iv. Dum Magister Alexander de Ales, adhuc secularis existens, in Universitate legeret Parisiensi, nolletque Immaculatam purissimam Virginis celebrate cōceptū; volens illū gloria Dei genitrix Maria ad sanā reuocare sententiā; dum quadam Conceptionis die prædictus Doctor suis legere cōfis set discipulis, tantis illū percussit infirmatis, ut omnibus veluti mortuus videretur. Cū autem Alexander in sua permanens sententia, B. Virginis innocentiam adhuc confiteri desiceret: alio quoque anno, dum in eodem cōceptionis die perlegeret, easdē protinus infirmitates incurrit, sicque frequentatis vicibus in eodem festo in horribiles annuatim infirmitates incidebat. Quamobrem à suis monitus discipulis, ne gloriose Virginis intemerata Cōceptionē impugnaret, ad ipsum in eadem existēs infirmitate reuersus, deuotè, ut potuit, Reginam cœli vouchendo promisit, si optatam illi dignaretur, afferre salutem, pulcherrimum se aliquod opus ad suæ gloriā conceptionis editum. Emisso igitur voto, ad pristinam protinus reddij sanitatem. Tanti ergo non immemor beneficij egregium quoddam volumen missiuæ Conceptionis inscripsit, Immaculatumque benedictæ Virginis conceptū, multis comprobatis rationibus, totum fuisse falsum prædicat, quidquid contra illibata Virginis Conceptionē suis vñquā in operibus afficitur. *Ré.* Venient ad te, qui detrahebant tibi, et adorabunt vestigia pedū tuorū. Allel. Allel. *Y.* Virga enim tua, atque correctio tribuit intellectum, et sapientiam. Allel. Allel.

Lectio v. Exemplis etiā naturalibus Domine nostræ puritas demonstratur. Sicut enim solares radij super lumen descendentes ab illo deturpari non possunt, sed ipsum potius illuminare noscentur. Sic et anima B. Virginis super lumen humanæ naturæ descendens, à latore

originalis culpæ sordidata non fuit; sed totam potius humanam naturam illustravit. Sicut etiam autem in visceribus terræ non corruptitur, sed magis perficitur; sic benedicta Virgo in Matri visceribus corrupta non est villa macula, sed protinus a Spiritu sancto sanctificata. Ramus quoque a bona arbore proueniens, in malam arborem insertus, non inficitur ab ea, sed potius illi perfectionem tribuit; sic anima gloriosæ Virginis a Deo proueniens, inserta in corpus etiam ex semine infecto propagatum, maculata non fuit, sed ipsum potius multiforma perfectione repleuit. Hæc autem omnia Filij sui gratia fuere perpetrata. Nullus enim tam crudelis, tamquæ impius reperitur, qui si matrem suam facere possit, eam perfectissimam facere non contendat. Dominus ergo noster omni pietate repletus, qui benedictam Virginem, de qua erat nasciturus, summis studio, & arte fabricauit, profecto sanctissimum illud tabernaculum tanta claritate decorauit, ut nihil nobilior, nihil excellenter, nihil vel purius toto orbe terrarum valeat cogitari. *B.* Fac mihi sanctuariu, & habitabo in medio eoru, archa de ligno sethim cōpinge, & deaurabis eam auro mundo intus, & foris. *Allel. Allel. v.* Elegi, & sanctificaui locu istu, ut sit nomen meum ibi in sempiternu, ut permaneat oculi mei, & cor meum in cunctis diebus. *Allel. Allel.*

Lectio vi. Si quis autem impotestiam in Christo obijerat, audeat quæ temerariè blasphemando affirere, ipsum charissimam matrem suam non potuisse a peccato custodire, huic tanquam penitus ignaro respondendu non duximus. Qui enim trium puerorum non solum corpora, sed etiam vestimenta inter vehementium flammam ignium seruare potuit illæsa, & Ionam in ventre cæti custodivit incolumen. Danielem etiam horribilium in medio leonum saluauit intactu; matrem quoque suam præseruare potuit ab omni peccato incorrupta. Hæc autem præseruatio gloriosæ Virginis non mediocriter profuit, homini enim per peccatum maculato dixerat Dominus, cinis es, & in cinere reuertaris. Beata igitur Virgo a peccato præseruata, nec a vermbus est corrosa, nec in cinereum reuersa. Omnis etiam mulieri filios procreatis propter peccatum fixerat, dicens: In dolore partes. Domina autem nostra, nullius peccati conscientia, vlo sine dolore; immo cum ineffabili gaudio dulcissimum Filium suum parturiuit. O igitur Maria Virgo purissima! O Maria innocentissima! O Maria omni san-

ctitate repleteissima, miserere obsecro, mihi seruo tuo, qui tantum anxius sum de honore tuo; zelus enim puritatist tuæ commedit me. Obsecro te, o Reginæ cœlorum, Domina Angelorum, Mater misericordie, fons misericordie diuinæ clementiæ, ut nobis famulis suis, qui Immaculatae Conceptionis tue veneranda solemnia colimus, impetrare digneris a dilecto Filio tuo animæ sanctitatem, sanitatem corporis, fructuum terre veritatem, omniumque delectabilium abundantiam, omnes erit diaboli insidias, & fraudes a nobis expellas. Et contra aduersa omnia nos custodiens ad vitam postremò perducas æternam. *Be.* Congratulamini mihi omnes, qui diligitis Dominum, quia cum esset parvula, placui Altissimo. *Allel. v.* Ego ex ore Altissimi prodij ptemogenita, ego in Altissimis habitaui, & in omni populo, & gente primatum tenui. *Quia.*

De horilia. Lectio vii. Eris ex superioribus argumentis gloriosæ Virginis innocentia, etiam non admodum subtilis percipere possit intellectus; tamen pro deuotaru consolatione mentiu Dominæ nostræ puritatæ adhuc aliter cōprobabo. Si B. Virgo Maria originali fuisse virtutem maculata, non posset dici simpliciter Virgo, quia sicut per luxuriosam cōmixtionem corrūpit caro, ita anima per peccatum. Si ergo originalis infectione gloriosæ Dei Genitricis anima sordidasset, Virgo non esset simpliciter, sed secundum quid tantummodo nuncupanda. In contrariu autem canit Ecclesia. Sancta, & Immaculata Virginitas: ergo conclusio nostra verissima demonstratur. *B.* Fatum est dilunum peccati super omnem terram, opertique sunt omnes montes excisi sanctorum. *Allel. v.* Archa vero Deifera elevata est in sublime, & ferebatur super aquas. Opertaque sunt omnes.

Lectio viii. Sufficieti diuisione haec veritas declaratur. Circa Dominæ nostræ Conceptionem unum ex tribus dicere necesse est. Aut quod Deus illam præseruare non potuit. Aut quod potuit quidem, sed noluit. Aut quod potuit, & voluit præseruare. Si primæ opinionē cōprobas, necessariò tibi dicendum est, quod Deus non est omnipotens; hoc autem hæreticam habet prauitatem, quia apud Deum non est impossibile omne verbū: ergo tu hæreticus, & infidelis habendus es, si B. Virginem, ideo in originali peccato existimas conceptam, quia Deus illam præseruare non potuit. Si verò secundæ adhæres opinioni, quod Deus potuit

qui-

jiudicem, sed noluit venerandam Matrem suā
Immaculatā custodire, necesse habes confi-
teri, Christum erga genitricem suā boni nul-
latenus Filij debitum peregrisse. Bonus nam
qua filius Matrem suam debet diligere, cari-
que à cunctis malis, & ab omni infamia iux-
ta suam potentiam liberare. Cūm igitur ori-
ginale peccatum cœlestis gloriæ ianuam clau-
dat, gratiam, & visionem Dei æternam auferat
maculatis, nihilquæ turpius nefanda peccati
vesania excogitari valet, per quam filij dia-
boli nuncupamur, & sumus. Iniquum valde,
& horibile videretur, si asserere quis præsu-
meret, quod Dominus noster illam, quam ab
æterno elegerat in matrem, in tantam igno-
miniam, dedecus, & iacturam corruere per-
missit, cūm posset præseruare. Cūm ergo
Dominus noster non venerit soluere legem,
sed adimplere, profectò constat, quod dile-
ctam matrem suam iuxta legis mandatum
voluit honorare. ¶ Filij hominū, vsque quo
graui corde? Ut quid diligitis vanitatem, &
queritis mendacium? Scitote, quoniam Domi-
nus ipse est Deus, ipse fecit eam, & præserua-
uit eam. Allel. Allel. ¶ Ferculū fecit sibi Rex
Salomon de lignis libani, columnas eius fecit
argenteas reclinatorium aureum, ascensum
purpureū media charitate cōstrauit. Scitote.

Lectione ix. Si igitur Deus non modò potuit,
sed etiā voluit gloriosam Virginē Matrē suā
ab originali vituperio præseruare, cū nihil di-
uinæ possit resistere voluntati, cumquæ diuinum
beneplacitum sit intuibile, quia præ-
ceptum posuit Dominus, & non peteribit, &
omnia quæcumque voluit fecit, inconuinci-
bili ratione concluditur, quia piissimus Sal-
uator noster, qui ab æterno Matrem suam ab
originali labore custodire dispositus, illam pro-
culdubio immaculatam præseruavit. Recepit
ergo deuota hæc mulier Dominum nostrum
alloquitur, dicens: Beatus venter, qui te por-
tavit, & vbera, quæ suxisti. Hoc etiam Tibur-
tila Sybilla cōmemorans decantauit. O fœ-
lix illa Mater, cuius vbera Christum laeta-
bunt! Fœlix ergo Maria Mater Domini no-
stri benedicta. Fœlix Maria mundi totius Im-
peratrix, & Domina. Fœlix Maria ab omni
labore peccati per suum dulcissimum Filium
penitus præseruata, cui sit honor, & gloria, in
secula seculorum. Amen.

Ad laudes, &c. per horas.

Aña. Aquæ multæ non potuerunt Mariæ
extinguere charitatem. Allel. *Aña.* A custo-

dia matutina, vsque ad noctem sperauit Ma-
ria in Domino. Allel. *Aña.* Apud Dominum
misericordia, et copiosa super Mariam re-
demptio. Allel. *Aña.* Reges terræ, et omnes
populi laudate Matrem Domini Dei no-
stri. Allel.

Ad Benedictus.

Aña. Quæ est ista, quæ progreditur quasi
aurora consurgens, pulchra, vt Luna; electa,
vt Sol; terribilis, vt castrorum acies ordina-
ta? Allel. Allel.

In secundis vesperris.

Aña. Tota pulchra es, &c. ¶ Diffusa est
gratia in labijs tuis. Allel. ¶ Propterea be-
nedixit te Deus in æternum. Allel.

Ad Magnificat.

Aña. Qui mūndum facere potest de immū-
do conceptum semine, me fabricauit Filius,
villo sine crimine. Allel. Allel. Allel.

Ad Missam Introitum.

Gaudemus omnes in Domino, diem fe-
stum celebrantes sub honore intemeratae Vir-
ginis Mariæ, de cuius Immaculata Concep-
tione gaudent Angeli, et collaudant Filium
Dei. Allel.

Psal. Cœli enarrant gloriam Dei, et opera
manuum eius annuntiat firmamentum.

Gloria Patri.

Gloria in excelsis Deo, &c. Quoniam tu
solus sanctus Mariæ fabricasti. Tu solus Do-
minus Mariam præseruasti. Tu solus Altissi-
mus Mariam sublimasti, Iesu Christe, &c.

Oratio.

Deus, qui per Immaculatam Virginis Co-
ceptionem dignum Filio tuo habitaculum
præparasti: concede, vt quisquis huius san-
ctissimæ festivitatis solemnia celebrabit in
terris, prosperitatem, et pacem; in cœlis vero
requiem, et gloriam obtineat sempiternam.
Per eundem Dominum, &c.

Lectione libri Sapientie.

Dominus possedit me in initio viarum
suarum, &c. Require in Nativitate eiusdem Vir-
ginis Maria.

Graduale. Quam pulchra es, & quam de-
cora Beatissima Virgo MARIA, Templum
Domini, sacrarium Spiritus sancti! Tu, quem
cœli capere non poterant, pro tua innocen-
tia utramque contulisti.

¶ O pulcherrima Virgo! vulnerauit for-
mositas tua cor diuinum, attraxit puritas tua
creatorem ad uterum tuum. Allel. Allel.

¶ Non est innatus similis tui præser-

uatus

uatus à macula originalis peccati, Allel.

Sequentia.

Salve Sponsa Deitatis, Maria fons pietatis. Angelorum Domina. AVE dulcis, O MARIA. Christi mater, & filia, illa sine macula. Tu sol resplendens gloria, cœlorum lustras atria, luce repleta secula. Tu putes honestatis, fons dulcis charitatis, tu nostra lætitia. Rosa rubens castitatis, lumen Virginitatis, cum omnia fragrantia. Tu magistra clementiae, mater misericordiae, nostra delens crimina. O norma innocentiae, MARIA plena gratiae, tu stella matutina. Tu a Deo fabricata, in conceptu præseruata, nulla trahis seculera. Tu in celis coronata, ab Angelis venerata, micans super sidera. Nos famulos rege tuos atque tibi fac deuotos pro tua clemencia. Ab inferno liberatos, nos protegendo fac beatos, in cœli militia. Amen.

Sequentia Sancti Euangeli secundum Lucam.

In illo tempore loquente Iesu ad turbas, extollens vocem quædam mulier de turba dixit illi. Beatas vixiter qui te portatur, & vbera, quæ suxisti. At ille dixit: quinquo beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud.

Offertorium. Jubilate omnes, & lætamini hodie de Immaculato conceptu Virginis gloriose. Angeli etenim gaudent, cœli applaudunt, mundus exultat, infernus cōtremit, dæmones cruciantur, cum de manu Dei MARIA fabricatur, Alleluia.

Oratio secreta

Deus, qui omnes matris tue cultores exaltare statuisti: cōcede propitijs, ut qui sanctissimum eius conceptum per hæc sacra mysteria iubilando, veneramur: tuā semper, & ubique illius precibus misericordia cōsequamur, qui vivis, & regnas, &c.

Prefatio. Æterne Deus. Qui dilecta sp̄sam tuā gloriosem Virginem MARIAM omnibus virtutibus ornatam fabricasti, & in purissima eius Conceptione ab originalis peccati macula illam præteruasti, ut totius esset innocentiae speculum, & exemplum sanctitatis, dignumque existeret habitatulum vñigenite Filij tui. Per quem.

Comunio. Beata Conceptio MARIE Virginis, quæ nesciuit labē criminis, Alle.

Oratio.

Benedictæ Virginis MARIE Immacu-

lata Conceptione gaudentes te supplices deprecamur omnipotens Deus: ut qui infabilis eius innocentiae puritatē, sincera deuotione confitemur, ad contēplandā eius gloriam in cœlesti palatio ipsa intercedete subueniatur. Per Dominum nostrum Iesum Christum Filium tuum, quæ tecum vivit, & regnat in unitate Spiritus sancti Deus. Per omnia sæcula sæculorum. Amen

Ia sunt rubrica huius officij. Si hoc festū venerit in Dominica, fiat de festo; qui specialis Dies operatio fuit in tali die, quæ gloriose Virginis singularis prærogatiua collata est, & ideo officium Dominicæ debe transferri ad diem sequentem. In die autem octauæ, quæ venit in Dominica, fiat de ipsa Dominica, & officium octauæ transferatur ad diem sequentem. Et bæ omnia sunt ordinatae auctoritate Summi Pontificis, qui etiam statuit, quod Octaua huius festi celebretur cō officio duplice. Si vero Dominicæ venerit infra octauam, fiat de Dominicâ cum commemoratione festi, & cum sit officium Dominicæ, non dicantur preces, nec dicatur ex debito officium de Dominicâ, sicut nec dicitur in ceteris diebus infra octauam. & in Missa Dominicæ non dicatur. Gloria in excelsis, nec Ite missa est, nec Te Deum laudamus ad Matutinum sed nonum responsorium dicatur. Sicut sit in ceteris Dominicis de Adventu. Quotidie autem infra octauam fiat commemoratione de Adventu. Quando vero aliqua feria infra octauam habet Antiphonas Laudum de proprio, tunc ad Matutinam post orationem festi fiat commemoratione de feria, deinde dicantur Laudes de feria cum illis Antiphonis proprijs, & Psalmis suis absque Capitulo Versiculo, & Benedictus; Sed dicto Laudate Dominum de cœlis, cū sua Antiphona, terminetur ibi. Fidelium animæ, &c. Sicut olim fiebat in die Sanctæ Lucia; quando occurrebat feria habens Laudes de proprio. Itē predictus Pontifex ordinavit, quod in hac octaua non fiat officium de aliquo sancto, nec etiam de sancta Lucia; sed transferatur post octauam; sicut postea ad petitionem cuiusdam religiosi cōcesserit, quod possit fieri de sancta Lucia in die suo, & ita seruetur. Ordinavit etiam, quod officium Præsentationis gloriose Virginis MARIE celebretur XXI. die Novemboris, & fiat duplex maius, & accipiatur officium Nativitatis eiusdem: Sed ubi est nomen Nativitatis ponatur nomen Præsentationis, factio fine p̄ laudetur Virgo MARIA.

CIRCA CONCEPTIO-
nem Virginis MARIAE de-
terminationem proponit.

Anno M. CCCC. LXXXI.

SIXTVS Episcopus seruus seruo-
rum Dei ad perpetuam rei memoriā.
Graue nimis gerimus, & molestum,
& cum sinistra nobis de quibusuis Eccle-
siasticis personis referuntur; sed in eorum,
qui ad prædicandum verbum Dei sunt de-
putati, excessibus prædicando commissis,
eò grauius prouocamur, quo illi periculoi-
sius remanent incorrecti, cum facile dele-
ri nequeant; cum multorum cordibus sic
publicè prædicando, difusius, & damna-
bilius imprimūtūt̄ ert̄ores. Sanè sicut acce-
pimus, nonnulli diuersorum ordinum pro-
fessores ad prædicandum verbum Dei in
diuersis ciuitatibus, & locis, partibus Lō-
bardiæ deputati, & non ignari, quòd san-
cta Rōmana Ecclesia de intemeratæ, sem-
perque Virginis gloriose MARIÆ Con-
ceptione festum celebrat, & speciale, ac
proprium officium ordinavit, in eorum
prædicationibus ad populum publicè af-
firmare haec tenus nō erabuerunt & quoti-
die prædicare non cessant, astante populi
multitudine omnes illos, qui tenent, & af-
firmant, eandem gloriosam, & Immacu-
latam Deigenitricem Virginem M A-
RIAM, absque peccati originalis macula
fuisse conceptam, hæreticos esse, & ipsam
Romanam Ecclesiam, solam spiritualē
Conceptionem, seu sanctificationem eius-
dem Virginis MARIÆ celebrare, ac hu-
iusti corum prædicationibus nō con-
tentī confectos super his assertionibus li-
bros in publicum ediderint: ex quorum
prædicationibus, & assertionibus nō leua
scandala in partibus illis in mētibus Chri-
sti fidelium sunt exorta, & maiora exori-
ri formidātur iudicis. Nos igitur huiusmo-
di temerarijs ausibus, & peruersis à veri-
tate penitus alienis assertionibus, & scan-
dalisis, quæ exinde in Dei Ecclesia exoriri
possent, quantum nobis ex alto concedi-
tur obuiare volentes motu proprio. non
ad alicuius nobis super hoc oblatā instan-

tiam, sed de nostra mera deliberatione,
huiusmodi assertiones Prædicatorum co-
rundem, & aliorum quorumlibet, qui af-
firmare præsumerent, eandē sanctam Ro-
manam Ecclesiam de spirituali dun-
xat Conceptione, & sanctificatione eius-
dem Virginis gloriose festum celebra-
re; & eos, qui credent, & tenerent can-
dem Deigenitricem, ab originalis pecca-
ti macula in sua Conceptione præserua-
tam fuisse: propterea alicuius hæresis labi
polutos fore, vt pote falsas, & erroneas,
ac à veritate alienas, editosque desuper
libros prædictos id continentes, auctorita-
te apostolica præsentium tenore repro-
uamus, & damnamus, ac motu, & auto-
tate prædictis statuimus; & ordinamus,
quòd prædictores verbi Dei, & quicum-
que alij cuiuscumque gradus, ordinis, &
conditionis fuerint, de cætero ausu te-
merario præsumperint, in eorum prædi-
cationibus ad populum, seu aliàs quomo-
dolibet affirmare huiusmodi per nos sic
reprobatas, & damnatas, assertiones, &
opinones veras esse, aut dictos libros pro
veris legere, tenere, vel habere, postquam
de præsentibus sciētiam habuerint, excō-
municationis sententiam, & æternā male-
ditionis poenam eo ipso incurvant, à qua
ab alio, quām à Romano Pontifice, & il-
lius proprio ore, expressa causa huiusmo-
di, propter quam censuras prædictas in-
currerint (nisi in mortis articulo consti-
tuti) nequeant absolutionis beneficium
obtinere. Non obstantibus constitutioni-
bus, & ordinationibus Apostolicis, cæte-
risque contrarijs quibuscumque, seu ali-
quibus communiter, vel diuisim à sede
apostolica indultum existat, quod inter-
dici, suspendi, vel excommunicari non pos-
sint per litteras apostolicas non facientes
plenam, & expressam, ac de verbo ad ver-
bum, de indulto huiusmodi mentionem.
Pari damnationi, & censuræ subiectientes
illos, qui prædicare, docere, aut aliàs ver-
bo, vel scriptura affirmare præsumerent,
hæreticum fore credere, eandem Virginē
gloriosam à peccati originalis macula præ-
seruatam non fuisse; & ne de præmissis a-
liqui valeant ignorantiam allegare; volu-
mus, quòd locorum ordinarij præsentes
litte-

litteras in Ecclesijs consistentibus in eorum ciuitatibus, & suarum dioecesum locis insignibus, dum maior inibi populi multitudo ad diuina conuenerit, ac sermonibus ad populū mādēt, & faciat publicari. Præterea, quia difficile foret præsentes litteras ad singula loca, in quibus expediens fuerit, deferre; etiā volumus, & dicta auctoritate decernimus, quod earundem trāsumpto manu publici notarij confecto, & authēticato, & alicuius Prælati Ecclesiastici sigillo munito, ubique stetur, prout starerit eisdē originalibus litteris, si foret exhibitæ, vel ostendæ. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginā nostræ reprobationis (damnationis, statuti, ordinationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpsit, indignationi omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo octogesimo secundo. Pontificatus nostri anno undecimo.

OBSEERVATIO

DVAS Extraugantes edidisse Sixt. IV. Pont. Maxim. de IMMAC. CONCEPTIO N E. eodem initio, Graue nimis, tum ex aliquot clauſularum collatione, tum ex annis, quibus expeditæ sunt, ac publicatae, legentibus fiet manifestum. Hec ergo prior data fuit anno Domini 1481. vel ut alia exemplaria habent. 1482. neutra enim lectio risci potest, cum eterque annus ex parte respōdeat undecimopradicti Pontificis, qui sedere cœpit an. 1471 die 9. Aug nec nisi ex mense veterfuerit, dignoscit, valet; ubi autem an. 1472. adscribitur, mendum est manifestum. Extat autentica in Monum. Ord. Min. prime edit fol. 74. et secunda fol. 158. refertur ad verbum in Bullar. Roder. Bul. 17 fo. 137. unde & titulus desumptus est, & to. 1. quæs. regular. quæs. 37. art. 1. in Firman. trium Ordin. tract. 2. fol. 24. in Comp. priuileg. Fratr. Min. verb. Cōceptio §. 2. apud Bernardin. de Bust. ser. 4. de Cōcep. in proceſſu iuridico Murciae, in Collect. priuileg. sacro. Ordinum Iuan. Bapt. Confessiōnē Protonot. Apost. Clem. VIII. dicata, & Nuncij Apost. Sed Florentini iussu cum arche-

typis collata, eiusque auctoritate munita anno 1589. vt patet ex pagin. 253. Denique apud P. Torres, qui cū bius extranag. meminisset li. 4. ca. 7. fol. 330 illā integrā effert fol. 539. Hoc testimonio pro IMMAC. CONCEP. utuntur Cōp. priuileg. Fratr. Min. ſip. §. 6. & 7. fol. 41. P. Granad. Soc. Iesu disp. 3. da. 7. ſect. 3. fol. 59. P. Ojeda cōfusus in Soc. capit. 26. folio 64. Porren. cap. 3. Luzenus cap. 5. P. Daza ca. 18. P. Hiero. Aznar Embid. Augustinian. cap. 9. §. 2. & cap. 16. P. Iustinian. de Aſt Do minic. §. 3. Egid de Present. Augustinian. li. 3. q. 6. art. 1. §. 6. P. Salazar. c. 33. arg. 8. P. Vvading. in legat. orat. 7. ſect. 2. Peibant. in ſtellar. li. 4. par. 2. arti. 3. Vazq. tom. 2. in. 3. par. disp. 117. cap. 5. Castill. tom. 1. disp. 2. quæf. 1. Ambros. Cathearin. Dominican. tract. 2. de Concep. part. ultim. ferē per totam.

An Concil. Tridentin. ſeff. 5. banc etiam extraugantē confirmaverit, disputant Doctores, quia non eſt inserta in corpore Iuris Canonici, cum tamen Concilij verbageneralia ſint ad omnes Sixt. IV. extraugantes de hac materia.

Decretum Sixti Quarti contra impugnantes puritatem Conceptionis Virginalis.

Anno M. CCCC. LXXXIII.

SI X T V S Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Graue nimis gerimus ac molestem, cūm ſinistra nobis de quibusdam Ecclesiasticis personis reſerūtur. Sed in eorum, qui ad Euangelizandum verbum Dei ſunt deputati excessibus prædicando commiſſis, eo grauius prouocamur, quò ilii periculosis remanent incorrecti, cūm facile deleri nequeant, qui multorum cordibus ſic publicè prædicando diffuſiū, & damnabiliū imprimantur errores. Sanè cum sancta Romana Ecclesia de intemerata semperque Virginis MARIÆ Conceptione publicè festū ſolemniſter celebret, & ſpeciale, ac proprium ſuper hoc officiū ordinauerit, nonnulli, vt accepimus diaconorum ordinum prædicatores in ſuis sermonibus ad populum publicè per diuer-

fas ciuitates, & terras affirmare hactenus non erubuerunt, & quotidie prædicare nō cessant, omnes illos, qui tenent, aut asserunt, eandem gloriosam, & Immaculatā Deigenitricem, absque peccati originalis macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hæreticos, eiusdem Immaculatæ Conceptionis officium celebrantes, audientesq; sermones illorū, qui eam sine huiusmodi macula conceptam esse affirmant, peccare grauiter, sed & præfatis prædicationibus nō contenti, confessos super his suis assertionibus libros in publicum ediderunt. Ex quorum assertionibus, & prædicationibus non levia scanda-
la in mentibus fidelium exorta sunt, & maiora merito exoriri formidantur in dies. Nos igitur huiusmodi temerarijs au-
sibus, & peruersis assertionibus, ac scandalis, que exinde in Dei Ecclesia exori-
ri possunt, quantum nobis ex alto conce-
ditur obuiare volentes motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petiti-
onis instantiam, sed de nostra mera delibe-
ratione, & certa scientia, huiusmodi af-
firmationes Prædicatorum eorundem, &
aliorum quorumlibet, qui affirmare præ-
sumerent eos, qui crederent, aut tenerent,
eandem Deigenitricem ab originalis pec-
cati macula in sua Conceptione præser-
natam fuisse, propterea alicuius hæresis
labe pollutos esse, vel mortaliter peccare,
aut huiusmodi officium Conceptionis ce-
lebrantes, seu huiusmodi sermones audiē-
tes, alicuius peccati reatum incurtere, vt
pote fallias, & erroneas, & à veritate pe-
nitutis alienas, editosque libros prædictos
id continent, quo ad hoc auctoritate a-
postolica præsentium reprouamus, & dā-
namus. Ac motu, scientia, & auctoritate,
prædictis statuimus, & ordinamus, quod
Prædicatores verbi Dei, & quicumque a-
lij cuiuscumque status, gradus, aut ordi-
nis, ac conditionis fuerint, qui de cetero
ausu temerario præsumperint in eorum
sermonibus ad populum, seu alias, quo-
modolibet affirmare huiusmodi sic per
nos improbatas, & damnatas assertiones;
veras esse, ac dictos libros, pro veris lege-
re, tenere, vel habere; postquam de præ-
sentibus scientiam habuerint, excommu-

nicationis sententiam eo ipso incurvant,
à qua ab alio, quām à Romano Pontifice,
nisi in mortis articulo, neque ait absolu-
tionis beneficium obtinere. Item metu, &
scientia, & auctoritate similibus, simili
pœnæ, ac censuræ subiicientes eos, qui au-
si fuerint asserere contrariam opinionem
tenentes, videlicet gloriosam Virginem
MARIAM cum originale peccato fuisse
conceptam, hæresis crimen, vel peccatum
incurrere mortale, cùm id nondem sit à
Romana Ecclesia, & apostolica sede de-
cissum. Non obstantibus constitutioni-
bus, & ordinationibus Apostolicis cōtra-
rijs quibuscumque, quibus communiter,
vel diuisim à sede apostolica indultum
existat, quod interdici, excommunicari,
vel suspendi non possint per litteras apo-
stolicas, non faciendas, non facientes ple-
nam, ac expressam de verbo ad verbum
de indulto huiusmodi mentionem, & ne
de præmissis aliqui valeant ignorantiam
allegare: volumus, quod locorū ordinarij
requisiti, præsentes litteras in Ecclesijs cō-
sistenterib, in eorum ciuitatibus, & suarū
diocesum locis insignibus, dum maior
ibi multitudo populi, ad diuina conuen-
rit, in sermonibus ad populum mandent,
& faciant publicari. Præterea, quia diffi-
cile foret præsentes litteras ad singula lo-
ca, in quibus expediens fuerit, deferre: eti-
am volumus, & prædicta auctoritate de-
cernimus, quod eisdem litteratum trā-
sumpto, manu publici Notarij conficto,
& authentico alicuius Prælati, Ecclesiastici
sigillo munito, ubique stetur, prout sta-
retur eisdem originalibus litteris, si forent
exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino
hominum licet hanc paginam nostræ re-
probationis, damnationis, statuti, ordina-
tionis, voluntatis, & decreti infringere,
vel ei ausu temerario contraire. Si quis au-
tem hoc attentare præsumperit, indignationem
omnipotentis Dei, & Beatorum
Petri, & Pauli Apostolorum se nouerit
incursurum. Datum Romæ apud sanctum
Petrum anno Incarnationis Dominicæ
millesimo quadringentesimo octogesimo
tercio, pridie nonas Septembrib, Pontifi-
catus nostri anno decimo tercio.

OBSERVATIO.

Hic inserta est Iuri Can. inter Extrav. Comin. de Reliq. & venerat. SS. & tom. 4. Cons. edit. Suriana, & Seuerini Bini, confirmata absque controvèrsia à PP. Conc. Trid. sess. 5. item à tribus Sancis Pontificibus; Alex. VI. Bulla, quæ incipit. Illius, qui se per Dominici, &c. Pio V. Bulla, Super specula. Paulo V. Bulla, Regis pacifici, de quibus infra suis locis. Extat authentica in Monum. Ord. Min. fol. 158. refertur integra à Iodoco Clitboueo Neoport. lib. de Purit. CONCEP. Virg. MARIAE, cap. 16. fol. 42. ex quo etiā titulum descripsimus: Christoph. Moren. de Purit. Virg. cap. 4. fol. 238. Ioan. de Carthag. li. 1. homil. 19. col. 116. Vide. P. Surij. Annot. loco citat. tom. 4.

Eam allegat, & expendunt ferè omnes, qui de mysterio IMMAC. CONCEPT. scripsérunt. ex Fräciscanis, Pelbart. in Stellar. li. 4. par. 2. arg. 3. Alphons. Casarub. & Hierony. Sorb. in Comp. priuil. verbo Conceptio, fol. 146. Miranda tract. Lat. quæf. 17. fol. 391. & Hisp. fol. 553. Daza cap. 18. fol. 545. Dn. Sosa in Apolog. fol. 15. & 28. Philip. Alala. §. 19 f. 51. Pittigian. in 3. d. 3. quæf. 1. artic. 5. Faber ibid. disp. 1. Castill. disp. 2. fol. 504. Vvanding. orat. 7. f. 184. & 253. Dn. Anton. Cu caras Bonit. in suo E. lucidario pluribus locis: ex PP. soc. Iesu, Perlin. in Apolo. dif. 7. cap. 1. fol. 440. & alibi, Vazq. tom. 2. in 3. p. disp. 117. cap. 5. Granad. disp. 3. ca. 7. Salmer. disp. 52. in capit. 5. ad Rom. Canis. li. 1. de B. Virg. ca. 7. Salaz. ca. 33. arg. 8. & alibi, Suar. tom. 2. in 3. par. disp. 9. sect. 5. ex Augustinianis Patribus Egid. de Præsent. li. 2. quæf. 4. art. 1. sect. 4. §. 9. & latius quæf. 6. §. 6. f. 296. & 321. Embid. c. 21. fol. 109. Ex PP. Ord. B. MARIAE de Mercede, Sylvest. de Sanuedra c. 8. fo. 93. Ex PP. Carmelitanis. Lezana in Apolog. cap. 12. fol. 61. & cap. 24 fol. 108. ex PP. Cisterciens. Biuar in Hist. Cocept. par. 2. §. 12. fol. 63. ex Iurisconsul. Alph. de Mergellina, & Montex. §. 12 fol. 6. & 7. Guerrer. de Espin. difc. & concordant. 21 fol. 157.

INNOCENTIVS VIII.
confirmat, & approbat Religionem
Immaculatae Conceptionis B.
Virginis MARIAE.

Anno M. CCCC. LXXXIX.

INNOCENTIVS Episcopus seruus scutorum Dei. Venerabilibus fratribus Cantiensi, & Chataniensi Episcopis, ac dilecto filio Officiali Tolentano salutē, & apostolicam benedictionem. Inter innumera diuinæ Maiestati accepta opera fundare cœnobia, ac religiosa loca, in quibus prudentes virgines acceptis lampadibus se præparent obiā ire Sponso Christo IESV, ac gratum, & sedulum illi exhibeant famulatum, non modicum reputantes pijs deuotarum personarum desiderijs, per quæ cœnobia, & loca ipsa fundari, & etiā valeat, libēter annuimus, & eorum humiles preces, fauorabiliter exaudimus. Sanè pro parte dilecta in Christo filia Beatrixis de Silua mulieris Tolentæ, nobis nuper exhibita petitio continebat, quod olim charissima in Christo filia Elisabeth Castellæ, ac Legionis Reginæ Illustris ob singularem, quem ad Conceptionem Beatæ MARIAE Virginis gerit deuotionis affectum, vnam maximam domum, Palacios de Galiana, nuncupatam in ciuitate Tolerana confiuentem ad ipsam Reginam legitimè pertinente, in qua vna antiqua Ecclesia, sive Capella, sub inuocatione Sanctæ Fidis est constituta, præfatæ Beatrixi cupienti vitâ ducere regularē ad effectū, vt inibi vnu monasteriū alicuius ordinis approbati ad honorem eiusdem Conceptionis erigeretur, in quo dicta Beatrix, & aliæ deuotæ mulieres eius sodeales, sub regulari obseruantia viuerent, ac Altissimo, & ei dē Beatae MARIAE famularētur; liberaliter, & gratiōe concessit, & donauit; ipsaque Beatrix, & mulieres concessionis, & donationis huiusmodi vigore dictam domum receperunt, & illam, ex tunc in communi viuentes, & eidem altissimo, ac Beatae MARIAE famulantes inhabitatunt, prout habitant de præsenti; ea tamen intentione,

P

quod

quod dictum monasterium inibi erigetur. Quare pro parte eiusdem Beaticis, afferentis se de nobili genere procreatam force, ac ipsam, & mulieres praedictas ordinem Cisterciensem, ad quem singularem gerunt deuotionis affectionem, velie profiteri. Nobis fuit humiliter supplicatum, ut in dicta domo monasterium Monialium dicti Ordinis sub inuocatione Conceptio- nis huiusmodi, cum dignitate Abbatissali, campanali, campana, dormitorio, refecto- rio, claustro, hortis, hortilitijs, & alijs ne- cessarijs officinis, in quo in communi, & sub regulari obseruantia, ac perpetua clausura viuant, erigere, illique dictam Ecclesiam, siue Capellam pro Ecclesia, siue Ca- pellas assignare, aliasque in præmissis op- portunitate prouidere de benignitate Aposto- lica dignaremur. Nos igitur, qui diuinis cultus augmentum, religionis propagationem, & animarum salutem, nostris po- tissimum temporibus, supremis desidera- mus affectibus pium, & laudabile propo- situm Reginæ, & Beaticis praedictarum plurimum in Domino commendantes, huiusmodi supplicationibus inclinati, nec non consideratione eiusdem Reginæ no- bis super hoc humiliter supplicantis, frater nitati vestræ per Apostolica scripta man- damus, quatenus vos, vel duo, aut unus ve- strum in dicta domo vnum monasterium eiusdem ordinis Cisterciensis sub inuoca- tione Conceptionis huiusmodi, cum dig- nitate Abbatissali, campanali, campana, dormitorio, refectorio, claustro, hortis, hortilitijs, & alijs necessarijs officinis pro vna Abbatissa, quæ alijs præsit, ac Moniali- bus dicti ordinis, ac Beatici, & mulieribus inibi nunc secum degentibus, si profiteri voluerint, quæ in communi, ac sub regu- larí obseruantia, & perpetua clausura vi- vant, & quæ ad monasterium huiusmodi prout Sancti Dominici Toletani dicti or- dinis et VIE jO, nuncupatum, ac nonnulla alia eiusdem Ordinis Monasteria locorum ordinarijs sūt subiecta, Archiepiscopo To- letano pro tempore existēti subiiciātur, a- lias sine alicuius praetenditio, & iure Paro- chialis Ecclesiæ, ac cuiuslibet alterius in omnibus sē per saluo: auctoritate nostra eri- gatis, dictaque Ecclesiæ, siue Capellæ illi-

pro Ecclesia perpetuò assignetis, ac Abba- tissæ dicti monasterij pro tempore existē- ti, & illius conuentui, quod aliqua statu- ta, & ordinationes, laudabilia, & ho- nesta, sacris Canonibus non contraria, quæ Moniales in dicto monasterio, pro tem- pore degentes perpetuò obseruare teneā- tur, etiam circa electionem Abbatissæ, tā hac prima vice, quam deinceps perpetuis futuris temporibus, facienda, concedere possint, licentiam concedatis, & quod Abbatissæ pro tempore existentes, & Mo- niales præfatæ, vestem albam cū scapula- ri, etiam albo, & desuper mantellum co- loris cœlestis, in quibus quidem mantel- lo, & scapulari magno eiusdem Beatae MARIÆ affigatur deferre, ac cingulo can- napis ad instar Fratrum Minorum cingi debeant: at in horis canonicas iuxta mo- rem Romanæ Ecclesiæ dicendas hunc mo- dum; videlicet, quod Dominicis, in quibus aliquæ historia inchoari, siue officium Do- minicæ de necessitate dici debet, & qui- bus festa duplia, & semiduplicia, & so- lemnia celebrantur, diebus etiam feriale- bus, quibus officium feriale omitti non potest, ac Octauis ipsarum festiuitatum dumtaxat, exceptis omnibus alijs diebus, per totum annum horas Canonicas maio- res, & officium diuinum de huiusmodi Conceptione dicere, & in præfatis, ex- ceptis diebus, in quibus horæ maiores de Dominicâ, vel feria, aut festo dici debent, horas minores, & officium paruum eius- dem Bertæ MARIÆ cum Antiphonis, versiculis, capitulis, & Orationibus de ea- dem Conceptione dicere debeant, ac sin- gulis sextis ferijs, & per Aduentū Domini, ac alijs diebus, quibus alij Christi fide- les ad ieunandum sunt adstricti, ieunare teneantur, & ad alia ieunia non obligen- tur. Ac cum sicut assertur dicta ciuitas à mari per septem dictas, & ultra distet, ac piscium penuria in ea continuè vigeat, car- nibus omni tempore, præterquam diebus ieuniorum huiusmodi, ac Sabbati, & quar- tis ferijs vesci, ac Abbatissa pro tempore existens de consilio Monialium, sibi pro tempore in Consiliis assidentium secum, & cum alijs Monialibus dicti Monasterii, super ieunijs, ad quæ ex statuto, & ordina- tione

tione præsentibus, non autem ex iuris dispositione obligabuntur: & licet indumentis, cum viderit expedire, dispensare, ac quoscumque Præbyteros sacerdotes, vel de licentia suorum superiorum, cuiusvis ordinis regulares, in eorum confessores, ad celebrandum eis Missas, & alia diuina officia, ac Ecclesiastica Sacra menta eis ministrandum, qui Abbatissæ, & cuiuslibet Monialium in eodem monasterio pro tempore existentium confessionibus diligenter auditis, eis in singulis Sedi Apostolicae reseruatis casibus, semel dumtaxat in vita; in alijs quoties fuerit opportunum pro commissis de absolutionis debitæ beneficio prouidere, ac poenitentiæ salutarem iniungere: necnon semel in vita, & in mortis articulo, plenariam omnium suorum peccatorum, de quibus corde contritæ, & ore confessæ fuerint, remissionem cuilibet eorum in sinceritate fidei, unitate sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac obediëtia, & deuotione nostra, vel successorum nostrorum Romanorum Pontificum Canonicè intrantium, persistentibus concedere valent, eligere possint: quodque nullus ab illo Abbatissæ pro tempore existentis expressa licentia claustra dicti monasterij ingredi possit sub excommunicationis latæ sententie poena, quam co ipso contrafaciens incurrat, eadem auctoritate, statuatis, & ordinatis. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus dicti Ordinis, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ceterisq; cōtrarijs quibuscumq; Nos enim, si erectione huiusmodi per nos vigore præsentium fieri contigerit, ut præ fertur Abbatissæ, & Monalibüs præfatis de cætero perpetuis futuris temporibus, ut quadragesimæ, & alijs diebus, quibus stationes in Ecclesijs vrbis, & extra eam celebrantur, aliqua Altaria in Ecclesia dicti monasterij visitando, & ante illa genibus flexis tef orationem Dominicam, & toties salutationem Angelicam deuotè dicendo, easdem indulgentias consequantur, quas consequentur, si Ecclesiæ prædictas visitarent, ac omnibus, & singulis gratijs, priuilegijs, & exemptionibus alijs

dicti Ordinis, per Sedem prædictam in genere concessis, vt, potiri, & gaudere liberè, & licite possint, & debeant, auctoritate Apostolica tenore earendem præsentium de especialis dono gratiæ indulgemus. Datis Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadragesimo octagesimo nono. Pridie Kalendas Maij, Pontificatus nostri anno quinto.

OB SERVATIÖ.

Creatus est Innoc. VIII. an. Dom. 1484: Bulla hac archetypa seruatur omni veneratione in ipso Monialitu cœnobio virtute eius erecto, tū ob fundationis memoriam, tum ob miraculum. Accidit enim naum, quā hā littera Apostolice deferebantur, in mari profundū vi tempestatis cū rebus omnibus, quā in ea erant, ipsique adeo Apostolicis litteris demergi: & post duos menses easdem litteras integras, & illas ab illustri & venerabili D.D. Beatrice de Silua Toleti reperiri. Vide P. Franciscum Bibarium Cijero, hist. Concept. part. I. §. 4. à folio. 6. ad 15. P. Torres cap. 14. fol. 62. Christoph. Moren. cap. 7. fol. 401. Salazarum Franciscan. lib. 3. Proverb. Cast. capit. 11. & 12. Hieron. Roman. lib. 6. Rerum public. cap. 39. Porren. cap. 3. fol. 5. Iustinian. §. 4. fol. 6. Egid. de Presentat. libr. 4. quæf. 6. articul. 3 fol. 322. Castill. tom. I. de Incarn. disputat. 2. quæf. 1. cap. 2.

ALEXANDER VI. CONFIRMAT BULLAM, SIXTI IV. DISPOSITIÖM SUPER IMMACULATA DEIGENITRICIS CONCEPTIONE.

Anno M.D. II.

ALEXANDER Episcopus settius seruorum Dei, ad futuram rei memoriam. Illius, qui se pro Dominici gregis saluatione in patrum immolari non abnuit, vices quoque immeriti gerentes in tertis circa ipsius excubias gregis nos sollicitis congruit vigilijs intendere, ne contagiosos depascant feratus, & nimia curio-

curiositas superstitionem, & superstitionis errores, & scandalum parturiant, & ea, quæ ad occursum erroribus huiusmodi per prædecessores nostros salubriter ordinata sunt, quibusvis sublatis impedimentis obseruentur. Dudum siquidem à fœlicis recordationis Sixto Papa Quarto prædecessore nostro litteræ emanarunt tenoris subsequentis.

Sixtus Episcopus seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Graue nimis gerimus, & molestum, cum sinistra nobis, de quibusdam Ecclesiasticis personis referuntur: Sed in eorum, qui ad Euangelizandum verbum Dei sunt deputati, excessibus prædicando commissis, eò grauius prouocamur, quod illi periculosius remanent incorrecti, cum facile delere nequeant, qui multorum cordibus sic publicè prædicando diffusiùs, & damnabilius imprimuntur errores. Sanè cum sancta Romana Ecclesia de intemerata semper que Virginis MARIAE Conceptione festa solemniter celebret, & speciale, ac proptium super hoc officium ordinauerit, nonnulli, ut accepimus diuersorum ordinum Prædicatores in suis sermonibus ad populum publicè per diuersas ciuitates, & terras affirmare haec tenus non erubuerūt, & prædicare non cessant, omnes illos, qui tenent, aut asserunt, eandem gloriosam, & Immaculatam Deigenitricem absque originalis peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hereticos, eisdem Immaculatae Conceptionis officium celebrantes, audientesque sermones illorum, qui eam sine huiusmodi macula Conceptam esse affirnant, peccare grauiter: sed & prefatis prædicationibus non contenti confessos super his suis assertionibus libros in publicum ediderunt, ex quorum assertionibus, & prædicationibus nō leuia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, & maiora metitò exoriri formidantur in dies. Nos igitur huiusmodi temerarijs aufibus, ac peruersis assertionibus, & scandalosis, quæ exinde in Dei Ecclesia exoriri possunt, quantum nobis ex alto conceditur obuiare volentes motu proprio non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra

mera déliberatione, & ex certa scientia, huiusmodi assertiones Prædicatorum corundem, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent, eos, qui crederent, aut tenerent, eandem Deigenitricem ab originalis peccati macula in sua Conceptione preservatam fuisse; propterea alicuius hereticis labe polutos fore, vel mortaliter peccare; aut huiusmodi officium Conceptionis celebrantes, seu huiusmodi sermones audientes, alicuius peccati reatu incurere, utpote falsas, & erroneas, & à veritate penitus alienas, editosque desuper libros prædictos id continentibus, quo ad hoc auctoritate Apostolica præsentium tenore reprovamus, ac damnamus, & motu, scientia, & auctoritate prædictis statuimus, & ordinamus, ne Prædicatores verbis Dei, & quicunque alij cuiuscunq; statutus, gradus, aut ordinis, ac conditionis fuerint, qui de cætero ausu temerario presumperint in eorum sermonibus ad populum, seu alias quomodolibet approbare; sic per nos improbatas, ac damnatas assertiones veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere, postquam de præsentibus notitiam habuerint, excommunicationis sententiam, & æternæ maledictionis poenam eo ipso incurvant, à qua ab alio, quam à Romano Pontifice, & illius proprio ore expressa causa huiusmodi, propter quam censuras prædictas incurrerint (nisi in mortis articulo constituti) nequeant absolutionis beneficium obtinere. Item motu, scientia, & auctoritate similibus simili poenam, ac censuram subiicientes eos, qui ausi fuerint asserere contrariam opinionem tenentes, videlicet, gloriosam Virginem MARIAM, cum originali peccato fuisse conceptam, heresis crimen, vel peccatum incurtere mortale; cum nondum sit à Romana Ecclesia, vel Apostolica Sede decisum. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis contrarijs quibuscunq; seu si aliquibus communiter, vel diuisim ab eadem Sede indulgunt existat, quod interdici, suspendi, vel excommunicari nō possint per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem;

& ne

& ne de p̄missis aliquando valeant, ignorantiam allegare; volumus, quod locorum ordinarij requititi pr̄sentes litteras in Ecclesijs cōsistentes, in eorum ciuitatibus, ac in suatum Dioecesum locis insignibus, dū maior ibi multitudo populi ad diuina conuenierit, sermonibus ad populū mandent, & faciant publicari. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostrā reprobationis, damnationis, statuti, ordinationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausa temeratio contrarie. Siquis autem hoc attentare p̄sumperit, indignationē omnipotentis Dei, ac Beatorum Apostolorum eius Petri, & Pauli, se nouerit incursum Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Anno incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo octogesimo tertio, pridie nonas Septembbris, Pontificatus nostri anno tertio decimo.

CVM AVTEM Sicut non sine animi molestia acceperimus, non nulli diversorum ordinum Religiōsi effectum litterarum pr̄dictarum forsitan ignorantes, aut illas temerarijs ausibus cōtemnentes, in sermonibus, & pr̄dicationibus ad populum, & alias publicē per diuersas ciuitates, & terras varias opiniones circa contenta in ipsis eisdem litteris contra carum tenorem in medium proponere, & quidā vnum, alij verò reliquum affirmare non erubescant, ex quibus in populo variae opiniones imprimuntur, & scandala non modica generantur. Nos ad quos ex debito Pastoralis officij pertinet à Santa Dei Ecclesia (quantum nobis ex alto conceditur) scandala remouere; volentes scandalis huiusmodi (ut teneantur) opportunitis remedijs occurrere, motu proprio, non ad alicuius super hoc nobis oblatæ petitionis instatiā, sed de nostra mera liberalitate, & ex certa nostra sciētia, auctoritatē Apostolica, tenore pr̄sentū decernimus, & declaramus, pr̄insertas litteras, ac omnia, & singula in eis cōtēta perpetuis futuris temporibus, donec per Sedē Apostolicā aliter decissum, & ordinatū fuerit, inuiolabiter obseruari debere. Quo circa vniuersis, & singulis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, ac alijs locorū Ordinarijs, & Ecclesiarum Pr̄latis, & Abbatibus, & perso-

nis alijs in dignitate Ecclesiastica cōstitutis in virtute sancte obedientie, & sub excōmunicationis pœna districte percipiendo mandamus; quatenus ipsi, & quilibet ex eis per se, vel alium, seu alios pr̄dictos, vbi, & quando expedire cognoverint, & quoties super hoc requisiti fuerint, solemniter publicari faciant auctoritate nostra litteras ipsas, ac in eis contenta inuiolabiler obseruari. Contradictores quoilibet, & rebelles, eūuscūq; dignitatis, status, gradus, vel ordinis existentes; etiam si mendicantiū ordinum quorumcunque, etiā de obseruantia nūcupatorū Pr̄lati ministri, aut alijs fratres fuerint; per excommunicatioñ, ac alias sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas, ac alia opportuna iuris remedia appellatione postposita compescendo, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sacerularis. Et nihilominus omnes, & singulos, quos dicitam excōmunicationis sententiam eis incurrisse constituerit, & eorum quemlibet in Ecclesijs, dū maior ibi populi multitudo ad diuina cōuenierit, excomunicatos publicē nuntient, & faciant ab alijs nuntiari, ac ab omnibus arctius euitari; donec ad cor reuersi, & penitentia ducti, ab huiusmodi excōmunicationis sententia, absolutionis beneficiū ab eadem Sede meruerint obtinere; ac legitimis super his habēdis seruatis processibus, sententias, censuras, & pœnas huiusmodi, quoties opus fuerit, iteratis vicibus aggrauate procurent. Nō obstatibus p̄missis, ac cōstitutionibus, & ordinationibus, priui legijs, esēptionibus, indultis, & litteris Apostolicis, quibusuis personis, secularibus, quorūcunq; ordinū, etiā mendicantiū, & de obseruantia nūcupatorū professoribus ipsis, & ordinibus, tam per Mare magnū, & Bullam auream nūcupatas, quam per quas cunque litteras alias Apostolicas, etiam à nobis emanatas, & iteratis vicibus approbatas, etiam ex quibusuis urgentissimis, & maximis causis, & sub quibuscunque formis, & expressionibus verborum, & etiam derogatoriū derogatorijs, alijsque fortioribus, efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusquē decretis, etiam talibus, quod illorū nullatenus, vel non nisi sub certis modo, & forma inibi expressis

derogari possit, etiam motu, scientia, & auctoritate similibus, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine concessis, quibus omnibus, & eorum singulis; etiam si per illorū sufficienti derogatione de eis, ipsorum, totis tenoribus specialis, specifica, individualia, & expressa, ac de verbo ad verbū; non autem per generales etiam id importantes clausulas, mentio, aut quævis alia expressio, vel eorundem ordinum, aut alicuius ex eis personis intimatio habenda, aut alia exquisita forma obseruāda foret; tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbū inserti forent præstib⁹ pro sufficiēter expressis, & insertis, habētes quoad præmissa dūtaxat (illis aliās in suo robe permāsuris) harū serie similibus, motu, & scientia specialiter, & exp̄s̄ derrogamus contrarijs quibuscunque. Aut si aliquibus cōmuni- ter, vel diuīsim ab eadē sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel ex com- municari non possint per litteras Aposto- licas nō facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huius- modi mentionem. Ceterum quia difficile foret ad singula quæque loca, in quibus ex- pediens fuerit originali deferrī, volumus, & simili auctoritate, scientia, & motu de- cernimus, quod eorundem præsentium lit- terarum transumpto manu publici notarii subscripto, & alicuius Prelati Ecclesiasti- ci, aut illius Curie sigillo munito vbi- que stetur, & eadem prorsus fides adhibeatur in iudicio, & extra, ac vbi fuerit exhibitū, & ostensum in omnibus, & per omnia, prout eisdē præsentibus staretur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ cō- stitutionis, declarationis, mandati, deroga- tionis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausū temerario contraire. Siquis au- tem hoc attentare præsumperit, indigna- tionem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se no- merit incursum. Datum Romæ apud Sanctum Petram. Anno Incarnationis Dominicæ M.D.VIII. Kalendas Martij, Pontificatus nostri

Anno XI.

O B S E R V A T I O .

Alexander Summ. Pont. Maxim. creatus anno 1492. ut visum, est confirmavit, & innouauit Extrauagantem Sixti IV. Pö- tif. Maxim. Titulum desumpsimus à Mare Magno cōpilato iussu fratris Gerardi Zoethelme, anno 1509. fol. 75. & à monunen. Or- din. Minor. fol. 157. vbi extat Authentica per Petrum Perez de la Encina Notarium A- postolicum de causa, motu, fine, & vi huius con- firmationis. Videndi Serranus lib. 2. capit. 8. fol. 138. Viuar. part. 1. §. 12. fol. 67. Aegi- dius lib. 3. quæst. 6. artic. 3 fol. 322. Salaz̄ar cap. 42. argum. 12. fol. 44. Vazquez in 3. part. quæst. 27. disp. 117. cap. 5 fol. 25. Vvadingus orat. 8. sect. 2. fol. 219. Miran- da de IMMAC. CONCEPT. fol. 554. & in defensio. quæst. 17 fol. 392. Daza cap. 19. fol. 146. Hippolyt. Marſ. cap. 63 fol. 162. R. P. Sosa in Apologet. fol. 19. Guerrerus de Spinar disput. 21. fol. 267. Torres lib. 4. ca- pit. 7. fol. 334. & citat Lucernam Mino- rum, Tamaius de Salazar ad annū 1500. eam referunt Casarub. & Sorbo §. 9. fol. 147. & in compend. priuileg. frat. Minor. verb. CON- CEPT. §. 9. & firmament. Trium. in summ. priuileg. ad Alexand. VI. §. ultim. dicens: An- no vndecimo sui Pontificatus decimo Kalendas Martij roborabit litteras Sixti IV. incipientes: Graue nimis, disponen- tes, festū CONCEPTIONIS Virginis gloriose non intelligi de CONCEP- TIONE spirituali, sed de IMMACV- LATA corporali, &c.

I V L I V S P A P A X I .

Anno M.D.X.

VNIVERSIS Christi fidelibus pre- sentes inspecturis, salutem, & Apo- stolicam benedictionem. Dum præclara meritorum insignia, quibus gloria vir- gogenitrix Dei MARIA sedibus prælata sydereis, quasi stella matutina præutilat, deuotæ considerationis indagine perscu- tamur, ac intra pectoris nostri arcana re- uoluimus, quod ipsa vtposte mater misericordiæ, & gratiæ apud eum, quæ genuit pro salute fidelium, qui delictorum onere

præ-

prægauantur, assidue intercedit; dignum, & debitum esse putamus, ea paterno affectu concedere, quæ ad augendum deuotio nem Christi fidelium erga ipsam Dei genitricem, & unicum Filium eius Iesum Christum Dominum nostrum cognoscimus pertinere. De omnipotētis igitur Dei misericordia, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorū eius auctoritate cōfisi, omnibus, & singulis vtriusq; sexus Christi fidelibus ante dictis, in Regno Castellæ cōstitutis, verè pœnitentibus, & cōfessis, qui imaginē eiusdē Beatæ MARIÆ & vnguenti eius Filii, quā dilectæ in Christo filiæ Moniales ordinis sanctæ Cōceptionis Toletanæ, in scapulatio, & homines in pectore deferre cōsueverunt, detulerint, & novies salutationē Angelicā deputè recitouerint, similes, & prorsus easdem indulgentias consequantur, quas consequentur, & consequi possent, si decies salutationem Angelicam in honorem decem virtutum, eiusdem Beatæ MARIÆ Virginis recitarent; præsentium tenore indulgemus, atque concedimus, constitutio nibus, & ordinationibus Apostolicis, regulis cancellariæ Apostolice, cæterisque cōtrarijs non obstantibus quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris die X. Iulij. M. D. X. Pontificatus nostri anno septimo. Sigismundus

O B S E R V A T I O.

Exstat originale in Archivo Franciscano S. Ioannis Regum Toleti littera M. num. 14. & de hac Bullamentione faciunt H. polytus Marra. cap. 79. fol. 163. Egidius Lusitanus, Salazar, & alij quā plurimi.

I V L I I S E C V N D I
Pontif. Maxim. Bulla.

Anno M. D. XI.

IVLIVS Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ad statum prosperum, & felicem Ecclesiarum, & monasteriorum omnium, ac personarum, præsertim foeminei sexus in illis sub suavi Religionis iugo, & perpetua

clausura altissimo famulantium salubriter dirigendū, prout ex Apostolicæ se ruitatis officio nobis incumbit, solicite inten dentes, præsertim illa, quæ per nos, & prædecessores nostros Romanos Pontifices concessa, & nonnulla, quæ propterea iudicabili facta, & ordinata fore noscuntur: ut firma perpetuò, & inconclusa persistant libenter, cum à nobis petitur, Apo stolico munimine roboramus, ac alia de nouo concedimus, prout in Domino cōspiciimus salubriter expedire. Sanè pro parte dilectorum in Christo filiarum, moder nae Abbatissæ, & Conuentus, Monasterij Monialium sub inuocatione Conceptionis Beatæ MARIÆ Virginis Toletanæ, ordinis Sanctæ Claræ nobis nuper exhibita petitio continebat, quod licet olim in eodē Monasterio ab illius prima institutio ne, certus modis viuendi sub regula, & institutionibus Cisterciensis ordinis, ac nomine Conceptionis eiusdē Beatæ MARIÆ institutus, & datus, ac per Abbatissā & Conuentum præfatus obseruatus, & per fœlicis recordationis Innocentium Papam Octavum prædecessorum nostrū approbatus fuerit; tamen piæ memoriae Alexander Papa VI. etiam prædecessor noster, illum ex certis tunc expressis causis, ordinem Cisterciensem cassavit & annullavit, in eodēque Monasterio ordinem præfatæ sanctæ Claræ, per quasdam suas erigi, & institui mandauit. Quæ omnia per alias nostras litteras confirmata, & approbata fuerunt, prout in singulis litteris prædictis desuper confessis pleniū cōtinetur. Cum autem sicut eadem petitio subiungebat, Abbatissæ, & Conuentus præfatæ, pro conscientiarum earum puritate, & animorum quiete cupiant, & ad præsens desiderent, à Cisterciensis, & sanctæ Claræ regulis prædictis, & modo viuendi penitus absolvi, ac formam, & modum in communi viuendi, iuxta continentiam, formam, & tenorem in duodecim capitulis, siue articulis, factis Canonibus non contrarijs, & quoniam litterarum Apostolicatum, quæ per Cameram Apostolicam expediuntur, expeditione diligenter inspici, & examinari, ac eis fidem adhibendo, illorum tenore de verbo ad verbum

bum, præsentibus inseri fecimus conten-
tam, & expressam ad vnguem obseruare,
& sub illorum modo viuendi, in eodem
monasterio degere, & altissimo perpetuo
famulari, dictaque duodecim capitula, ac
omnia, & singula alia priuilegia eis con-
cessa approbari, & confirmari: pro parte
Abbatissæ, & Conuentus prædictarū no-
bis fuit humiliter supplicatum, vt ipsas à
prædictis Cisterciensis, & sanctæ Claræ
regulis, & illarum institutionibus, & ob-
seruantia absoluere, & liberare, ac modū
viuendi in præfatis duodecim capitulis cō-
tentum in earum, ac omnibus, & singulis
alijs monasterijs, Prioratibus, & locis dicti
ordinis sub inuocatione Conceptionis per-
petua obseruari debere, ac duodecim ca-
pitula, & alia priuilegia huiusmodi eisdem
monasterio, & ordini cōcessa, approbare,
& confirmare, aliasquæ in præmissis op-
portunè prouidere de benignitate Aposto-
lica dignarentur. Nos igitur, qui monaste-
riorum omnium, & Religiosarū persona-
rum statum, & pium desiderium cum ani-
marum salute sinceris desiderijs exopta-
mus Abbatissam, & Conuentū, præfatas, ac
earum singulas ex Monialibus prædictis, à
quibus cunque excommunicationis, suspen-
sionis, & interdicti, alijsq; Ecclesiasticis sen-
tentijs, censuris, & poenis à iure, vel ab homi-
ne, quavis occasione, vel causa latis, si qui-
bus quomolibet innodat & existit, ad effectū
præsentij dūtaxat consequendū harū serie
absoluētes, & absolutas fore cēsentes; nec
non singularū litterarum prædictarū for-
mas & tenores, præsētibus pro expressis ha-
bentes huiusmodi supplicationibus incli-
nati, Abbatissam, & conuentum, ac singu-
las Moniales præfatas, & eis in posterum
succedentes, ab eisdem Cisterciensis, &
sanctæ Claræ regulis, & institutionibus,
ac illarum obseruatione, ita quod deinceps
vltius ad earum obseruationem, & mo-
dū viuēdi minimè teneantur, nec ad id in-
vitæ compelli possint auctoritate Aposto-
lica tenore presentium, penitus ab-
soluiimus, & totaliter liberamus, ipsaque,
& succedentes præfatas, ex tunc in antea,
ad regulā, & formam viuendi per alias no-
stras litteras, eis datā, & concessam, alias
iuxta tenorem dictorum duodecim capi-

tulorum, tam in dicto, quam omnibus,
& singulis alijs monasterijs, Prioratibus,
& locis sui ordinis, sub dicta inuocatione
Conceptionis, vbiique consistentibus, ad
præsens, & in futurum perpetuo obseruā-
dam fore, ac ad vnguem obseruari debere
decernimus, & declaramus, in omnibus,
& per omnia, ac si eis, & monasterijs, ac
locis prædictis à principio concessa fuis-
sent, nec non regulam, & viuendi formam
in nostris litteris, & duodecim capitulis
prædictis datā, & expressam, ac omnia, &
singula, immunitates, libertates, indulgen-
tias, priuilegia, indulta, & litteras Apostoli-
cas sub quocunque titulo, & nomine Mora-
sterijs, & ordini prædictis hactenus cōces-
sa, & forsā confirmata cū opportuna de-
fectuum suppletione, auctoritate, & tenore
prædictis, approbamus, & cōfirmamus,
ac præsentis scripti patrocinio communi-
mus: & insuper, quod liceat eisdem Abba-
tissæ, & Conuentui, ac succedentibus per-
petuo tempore interdicti ordinaria aucto-
ritate suppositi, in eodem Monasterio Mi-
ssas, & alia diuina officia, etiam apertis
ianuis, & patefactis in festo Conceptio-
nis eiusdem Beatæ M A R I Æ Virginis,
dumtagat personis excommunicatis ex-
clusis, Missas, & alia diuina officia, etiam
alta voce, per earum proprium, vel alium
Sacerdotem idoneum, sine alieni iuriis
præiudicio in quarumcumque personarū
præsentia, celebrari facere, ac Eucharistiā,
& alia Sacraenta Ecclesiastica ab eodē,
vel altero Sacerdote, quocumque tempo-
re recipere posse, eisdem auctoritate, &
tenore concedimus, & indulgemus, non
obstantibus præmissis, ac constitutioni-
bus, & ordinationibus Apostolicis, nec
non Monasterij, & ordinis prædictorum,
iuramento, confirmatione Apostolica,
vel quavis firmitate alia roboratis statu-
tis, & consuetudinibus, ac omnibus illis,
quaे in singulis litteris, & indultis præ-
dictis concessum fuit non obstare, cōteris-
que contrarijs quibuscunque. Tenor verò
capitulorum, & articulorum præ-
dictorum talis est.

(?)

I N N O M I N E D O -
mini incipit regula Monialium
C O N C E P T I O N I S Beatae
M A R I Æ Virginis. De his, quæ
debent promittere volentes
bunc ordinum intrare.

Quæcumque à Deo illustratæ, & votatæ, sæculi vanitatem descrevere voluerint, & huius regulæ habitum assumentes Iesu Christo Redemptori nostro despontari voluerint, eiusdem Genitricis Immaculatam Conceptionem venerantes, voulent semper vivere sine proprio, & in castitate, cum perpetua clausura. Et cum ingressus in hunc ordinem sit quædam singularis oblatio, quæ Redemptori nostro, eiusdemque gloriose Genitrici offertur exhibendo se ei hostiam viuam mente, & corpore: idcirco expedit, ut hunc ordinem assumere volentes, diligentius examinentur, si sint Catholice, & fideles Christianæ, nullius erroris suspectæ, corpore, & intellectu incolumes, voluntate promptæ, quæ doceantur, & informentur in omnibus, quæ obseruarentur, ut matura deliberatione probent, si hanc vitam, & regulam, sibi expediat assumere; ne postmodum conquerantur properiter asperitates, & difficultates, quas in hoc diuino itinere aliquando repererint, nec villa, quæ infra duodecim ætatis annos fuerit, recipiatur; nec etiā tam antiquioris ætatis, quod non possit absque grauedine, & difficultate asperitatem huius regulæ sustinere, nisi aiud obatduam, rationabilemque causam à Prælatis aliquando fuerit dispensatum. Non recipiat Abbatissa auctoritate propria aliquam sororem, absque consensu omnium Monialium, vel saltem maioris partis ex illis, & cum licentia sui Visitatoris. Finito verò anno probationis, si maiori parti sororum visum fuerit, conuersationem eius esse laudabilem, & eam aptam esse religioni, recipiatur ad professionem, promittendo in manibus Abbatissæ vitam istam semper, & regulam obseruare, dicendo hoc modo. Ego so-

ror N. ob amorem, & seruitum Domini nostri, & Immaculatæ Conceptionis eiusdem Genitricis voceo, & promitto Deo, & Beatae MARIÆ Virginis, & Beato Francisco, & omnibus sanctis, & tibi Mater, toto tempore vite meæ vivere in obediëtia, sine proprio, & in castitate, & in clausura perpetua sub regula per sanctissimum Papam Iulium Secundum nostrum ordinem concessa, & confirmata. Et mater Abbatissæ, si haec seruauerit, promittat sibi vitam aeternam.

De forma habitus huius religionis. Cap. 3

Habitus Monialium huius ordinis sit huiusmodi: tunica, scilicet, habitus cum scapulari sint albi coloris, quatenus candor huius indumenti exterior virginæ puritatis mentis, & corporis testimonium prætendat: pallium sit grossi panni, seu stamineæ hiacinthini coloris propter mysticam significationem, videbilet, quod gloriose Virginis anima à creatione sua, tota facta fuit cœlestis, & singularis Regis aeterni thalamus. Portet in pallio, & in scapulari imaginem Domini nostre solatibus radijs circumdata, & stellis in capite coronatam; in scapulari autem portabunt dictam imaginem pectori appensam, ut dormientes, vel laborantes, in loco eam honesto possint collocare, & assumere, quando vadunt ad chorum, loquitorium, & capitulum: & in pallio, dextro humero affuta hæc imago portatur à profitentibus hæc sanctam religionem, quatenus sciant, quod Deigenitricē, tanquam vitæ imaginem, in cordibus suis debent habere insertam, innocentissimam conuersationem suam imitantes, & humilitatem, mundique contemptum, quem in hoc sæculo sequuta est, etiam sestantes. Chorda verò, sive funiculus sit canapis, quemadmodū portant fratres Minores: capitum autem amictus sit vitta alba de subtus, quæ honestè genas, & collum cooperiat. Portent etiā professæ velum nigrum, non pretiosum, sive curiosum supra caput omni loco, & tempore: cappillos autem semper habe-

bunt attonfos; calceamenta verò sint scalpone & soleæ, vel calcei, vel simplicis corticis sandalia. Mater verò Abbatissa poterit dispensare in necessitatibus, vt lineis tunicis induantur, vel vt plura habeat indumenta, vel vt possint portare calceamenta (cū discretarū consilio) secundum necessitates locorum, & personarum. Humilitatem etiā, & paupertatem Domini Nostri Iesu Christi, eiusdemque benedictæ genitricis studeant imitari, amantes sanctam paupertatem, tam in vitalitate vestimentorum, quam in calceamentis, & in cæteris omnibus, vt mereantur illuminari à Patre luminum, & usque in finem perseuerare.

De Protectore ordinis istius.

Cap. 4.

VT diuinū seruitū semper crescat, & sit stabile ob prouidā, Religiosamq; gubernationem bonorum Pastorum, & gloriose Virginis pijs in cordibus purissimæ Conceptionis augeatur deuotio: volumus, quod Dominus Cardinalis, qui est vel fuerit Minorum fratrum de Observantia protector, huius Religionis sit gubernator, & defensor, sicut, & Minorum fratrum de Observantia. Volumus etiam, quod ex quo fratres Minores tam indefesso studio, & vigilantia, puritatis, & innocentiae Dei Genitricis defensores existunt, quod Vicarij Generales in suis Vicarijs, & Prouinciales, & Custodes in suis prouintijs, & custodijs, sint Visitatores huius sanctæ Religionis, quibus firmiter teneantur obedire in omnibus, quæ promiserūt Domino obseruare, & quæ non sunt contraria animæ, & huic regulæ. Visitatores curam habeant, saltem semel in anno visitandi sorores, & cum ad hoc monasterium ingressi fuerint, honesta societate associati in primis præcipiant regulam legi coram conuentu, qua per Visitatores exposita, Abbatissa teneatur absolutionem ab officio postulare, & Visitatori sigillū exhibere. Visitator verò studiosè teneatur inquirere circa statum Abbatis, & subditarum, interrogando generaliter, & sepcialiter de conuersatione Monialium, &

de huius regulæ obseruantia: & si aliquid correctione dignum inuenierit, castiget, & reformet charitatis zelo, & amore iustitiae, & pia discretione, tam in capite, quam in membris, quidquid contra Deum fit: & si Abbatissa defectuosa, vel non idonea officio fuerit inuenta, ab eodem Visitatore ab officio absoluatur. Visitet etiā eos, qui sunt demonasterij familia, vt interius, exteriusque ad gloriam Dei, & eius sanctissimæ Genitricis facer hic status ordinetur.

De electione Abbatissæ, ac de subiectione ei habenda. Cap. 5.

Abbatissæ electio liberè conuentui concedatur; quatenus voluntariè illum eligant, cui cum amore postmodum obedient. Si electio canonica facta fuerit à toto conuentu, vel maiore parte illius, a Visitatore confirmetur. Studeant autem Moniales omni diligentia, talem eligere Abbatissam, quæ virtutibus, & honestate resplendeat. Sit maior non tam officio, quam bonis moribus; sit itaque talis, quod suo exemplo suas ad obediendum cum amore excitet subditas, sitque sua conuersatio Monialibus viua prædicatio: diligat etiam omnes absque partialitate in Christo Iesu: nam personarum acceptio in Religione nunquam fit sine scandalo, & maximo communitatis dispendio. Nunquam inaniter hilarescat propter primatū; sed animo potius lugeat considerans, quam sit difficile de animabus aliorū Domino rationem reddere, cum de proprijs tā pauci inueniantur, qui bonam rationē exhibeant. Recordetur etiam, quod Dominus noster non ministrari, sed ministrare venit: & sic Abbatissa non in Dominam, sed in subditarum ancillam eligitur. Teneantur etiam subditæ obedire suis Visitatoribus, & Abbatissæ in omnibus, quæ promisserunt Domino obseruare; & recordentur, quod propter Deam abnegauerunt proprias voluntates. Considerent itaque, quod potius obediunt Christo sponso suo, quam præsidentibus, & quod sic in obedientia, & contemptu Superiorum, Dominus noster IESVS contemnitur,

nitur, & eidem non obtemperatur, secundum quod idem Dominus ait in Euā gelio: Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, nac spernit.

De obseruantia paupertatis.

Capit. 6.

CVM mulierum fragilitas, præcipue pro Christo inclusarum, multis subdatut necessitatibus, id circa quatenus sit illis facultas subsidiorum, ad tales necessitates, possessiones, & redditus in cōmuni habere possint, quæ vendere, seu alienare non valeant, nisi ob maiorem utilitatem, & commodum domus, & hoc cum assensu Visitatoris, & Abbatissæ, & maioris partis Conuentus. Poterit tamē Abbatissa de rebus mobilibus, exiguae pretij dare, seu alienare, prout opportunum fuerit. Cū Moniales in particula ri paupertatem obseruare teneantur; nihil possint sibi appropriare. Poterunt ta men cū Abbatissæ licentia, eorum, quæ sibi conceduntur simplicem usum habere, & conformari paupertati; quam Redemptor noster, eiusdemque Mater Sanctissima sibi elegerunt, maximas diuitias reputare debent. Non contemnant pauperulas vestes, & repeciatas, quibus propter Christum libenter sponsæ eius induitæ, spirituales in cœlo diuitias inuenient: & illa sponso suo Christo charior erit, quæ viliori habitu fuerit contenta, & etiam rebus corporis necessarijs par cioris pretij.

De clausura obseruanda in gene rali. Capit. 7.

HVIUS religionis Moniales professæ firmiter teneantur viuere in perpetua clausura intra monasterij claustrū intrinsecum. Sed si aliquo tempore, (quod Dominus auertat) inevitabilis contigerit necessitas, vt pote ignis, vel armatorū virorum violentus ingressus, quæ quidem dilationem non sustinent; in his, vel similibus casibus ad locum poterunt transire decentem, vbi in honesta clausura commorentur, quo ad usque de monasterio

sibi prouideatur; habeant autem Visitatores auctoritatem mittendi aliquam, vel aliquas Monialium ad construendum, vel reformandum, siue regendum aliquod monasterium sui ordinis, vel gratia correctionis, vel ob aliam manifestam necessitatem. Moniales istius religionis quatenus clausuram, quam Domino promiscerunt, melius, perfectiusque custodiunt, habeant portam in sublimi collac tam, ad quam per levatoriam schalam possint ascendere, quæ semper suspensa maneat, præterquam cū aliquis ob in evitabilem, & necessariam causam ingre surus fuerit, prout in sequenti capitulo dicetur. Habeant etiam in patenti, & manifesto loco unam rotam bonam, & fortem, cuius altitudo talis sit, & longitudo, quod nulla persona per eam ingredi valeat, vel exire: per quam ea, quæ intromitti poterunt, inferantur. Habeant etiam circa prefatam rotam interius, exterioriusque hostiola, quæ nocturno tempore, & diurno astiuo, cū sorores dormiūt, clausa semper maneat. Habeant etiam in sublimi portam, quasi fenestra inter duo hostia, latitudinis, & altitudinis congruentis, per quam inferantur ea, quæ per rotam intromitti non possunt. Habeant etiam loquitorium in loco honesto, cratibus ferreis interius, exterioriusque munitum, in quo nigrum linctum suspendatur, ne Religiosæ alios possint vide re, nec ab eis videri: nec liceat loqui ex forribus aliquo tempore in prefato loquotorio, à Completorio, usque ad Primam sequentis dici, nec tempore prandij, nec cū dormiunt sorores statim temporibus, nisi manifesta necessitate cogantur.

Declausura in particulari. Cap. 8.

IN Monasterio autem, vbi multæ sorores habitauerint, duo loquitoria habere possint: in muro vero, qui sorores dividit à Capella, duæ magnæ fenestrae, vel una secundum dispositionem chori con struantur, quæ ferreis cratibus interius, exterioriusque munitantur, quibus linctea nigra apponantur, ne existentes in Ecclesia sorores possint videre: in quibus etiam fenestris

nestris, ligneæ portæ erunt ab intra cum seris, & clauibus, quæ quidem non aperiantur, nisi cùm officium diuinum recitatur; linæa verò solummodo deponentur ad elevationem corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi. Sit etiam in Ecclesia in competenti loco fenestra cū ianua lignea parvula ad percipiendum Dominici Corporis Sacramentum, quæ tantæ sit quantitatis, quod calix per eam possit inferri. Quæ semper manebit clausa, nec aperietur, nisi cùm sorores Eucharistiam percipiunt. Hoc autem sic fiet, quod quando sorores Dominicum Corpus recipient, à secularibus videri non possint.

De ingressu Monasteriorum bus- ius Ordinis. Cap. 9.

Præcipimus firmiter, ut nullus claustru monasterij ingrediatur, præter Visitatores, cum necessitate eis fuerit ad exercendū officiū suū, & confessores ad administrādum Ecclesiastica sacramenta, & Medici ad visitandum infirmas, & artifices, cùm opus fuerit, ad reparationem domus. Si verò aliqui aliter ingrediantur, tam ingredientes, quam admittentes, in excōmuni cationis sententiam incurant: & quando aliquis ex supra dictis ingrediuntur, vadant cù Abbatissa, vel Vicaria, & hostiarijs schalæ: quatum vna præcedat pulsans parvulum tintinabulum, quatenus sorores audientes recolligantur: & dum iij fuerint in claustro, cooperiant sorores facies suas velis nigris, quia non debent desiderare ab aliquo videri, nisi à sposo carum Domino Iesu Christo.

De diuino officio, & oratione. Capit. 10.

Sorores attente considerent, quod su per omnia debent desiderare habere spiritū Domini, & sanctam eius operatio nem cum puritate cordis, & deuota oratione; a terrenis desideriis, & sœculi vanitatibus mundare conscientiam, & unus spiritus effici cum Christo sposo suo per amorem, per quem internum virtu

tum, desiderium, & perpetua erga vitia (quæ nos à Deo separant,) inimicitia inueniuntur. Oratio etenim est illa, quæ nos inimicos diligere facit, & orare, ut dicit Dominus, pro per sequētibus, & calunian tibus nos: hæc enim est, quæ clausum, & cæteros religionis labores in dulcedinem conuertit. Ut ergo hoc opus tam ne cessarium saluti in hoc facio ordine me lius exerceatur, sorores, quæ recipiuntur ad chorū, teneantur dicere diuinum officium, quo ad solemnes festiuitates, & in quibus non laboratur, & octauas eam, & Dominicis primo ponendas, & neces sariè recitandas, & Ferias secundum Breuiarium Romanum, prout fratres Mino res recitant. Octaua Seraphici sancti Patris Francisci celebretur, & nulla alia ordinis eiusdem. Omnibus autem festis simplicibus, & Dominicis non primo po nendis dicent officium Conceptionis cū commemoratione Dominicæ, secundum formam Breuiarij ad hoc illis deputati. Minus autem officium Conceptionis dicant secundum quod sibi moris est. Moniales verò laicæ dicant viginti quatuor Pater noster, & Ave MARIA pro matutinis, pro laudibus quinque, pro prima, ter tia, sexta, nona, & completorio, pro qua libet istarum septem, pro Vesperis autem duodecim, & orent pro defunctis. Et ut hic sacer status in virtute, & religione me dientibus Sacramentis continuè crescat, studeant diligenter sorores confiteri, & Eucharistiam suscipere in festis Concep tionis Dominicæ nostræ, Nativitatis Domini, & Purificationis Dominicæ nostræ: in prima etiam hebdomada quadragesimæ, & in Annuntiatione Dominicæ nostræ, seu in maiori hebdomada: in festis etiam Resurrectionis Domini, Pentecostes, Visitationis, Assumptionis, Nativitatis Dominicæ nostræ, & in festo Seraphici Francisci, & omnium sanctorum.

De ieunio, & pia dispensatione cum infirmis habenda. Cap. 11.

Ieiunent sorores in maiori quadrage sima, & omnibus diebus, in quibus ab Ecclesia est indictum ieunium, & à festo

præsentationis Domini nostre, vsque ad Natiuitatem Domini, & ferijs sextis totius anni: sabbato vero ob reuerentiam Domini nostre voluntariè ieiunare volentes benedictæ sint à Domino, & quæ noluerint, non sint astrictæ: cum infirmis vero, & debilibus poterit Abbatissa dispesare, cū Discretarum consilio, secundum quod necessitatì viderit expedire. Habet at Abbatissa curam de infirmis sororibus, sicut de se ipsa; nam si mater diligit, & consolatur filiam suam carnalem, quanto diligenter debet Abbatissa, quæ est mater spiritualis, nutritre, subuenire, & consolari filias suas spirituales tempore necessitatis, & infirmitatis? Habeatur ergo egreditudinarii in saniori loco totius domus, ubi infirmæ currentur, & prouideatur per Abbatissam, Vicariam, & infirmariam, sicut vellent sibi seruiri, cū humilitate, benignitate, & charitate: visitentur etiam à Medico, per Abbatissam ad hoc deputato. Abbatissa cura habeat visitandi semel in die egreditudinarii, nisi legitimè fuerit impedita, vel Vicaria loco eius, ut videant necessitates infirmarum: nam charitatis opera super omnia Dominus noster commendauit nobis.

De modo laborandi, ac dormiendo, & silentio seruando. Cap. 12

Sorores omnes, præter infirmas, laborent fideliter, & deuotè temporibus ad hoc assignatis, expellendo otium animæ inimicum, quod via, & porta est, per quam vitia, & peccata ingrediuntur, & ducent animam in perditionem. Nec laborum præmium aliqua sibi appropriet, sed sint omnia communia, prout expedit famulabus Dei, & imitatiocibus sanctæ Genitricis eius. Diligant etiam silentium, nam in multiloquio non decet peccatum, & quæ lingua non offendit, magna perfectionis est, & religiose non refrangentis linguam suam vana religio est. Proinde seruetur silentium Papale in choro, claustro, dormitorio, & refectorio, & tota domo post cōpletoriū, usque ad primam pulsationem primæ sequentis diei, & tempore, quo post prandium dormitur, scilicet, à festo Resu-

rectionis Domini, usque ad exaltationem sanctæ Crucis. Poteront tamen in his temporibus necessaria loqui, submissa voce, & honeste. Non loquātur cum aliquibus, qui non sunt de monasterio absque Abbatissæ licentia, & cum auscultatricibus. ostendat se imitatries veras humilitatis, & mansuetudinis Redemptoris nostri, eiusq; dulcissimæ Matris verbo, gestu, & incessu. Dormiat sorores habitibus induitæ, & cordis præcautæ in unico dormitorio, ubi tota nocte lāpas erit accesa, & dormiat singulæ in lectis suis, præter infirmas, quæ dormiat in egreditudinario. Poterit tamē Abbatissa dispensare cū infirmis sororibus, ut habitū deponat ad dormiendum: & morientes sepeliātur in habitu suæ professionis absq; pallio. Sint etiā lecti sororum paupereali, & paupertati, quā Dominō Deo voverūt, cōformes. Lectus vero Abbarissæ tali loco sit, quod faciliter sororū lectos possit videre. Studeat Abbatissa, & Moniales hanc regulā, viuendiq; formā perfectè obseruare, ut seper humiles, & subditæ, & infide Catholica stabiles vota, quæ Domino promiserunt, vñque in finem obseruent. Nulli ergo omnino hominum licet hanc paginam nostræ absolutionis, liberationis, decreti, declaracionis, approbationis, confirmationis, communicationis, concessionis, & indulti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Data Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ M. D. XI. Quinto decimo Kalendas Octobris, Pontificatus nostri anno octauo.

O B S E R V A T I O.

IVLIVS Secundus ad Pontificatū assump-
tus anno 1503. Supradicta Bulla, quæ
in cœnobio CONCEPTIONIS Toletano
archetypa habetur; in Matritensi vero au-
thentica; sicut & in monumētis Ordinis Minorum fol. 21. confirmat, & approbat, tam Reli-
gionem, quam regulam, & officium IMMA-
CULAT. CONCEPT. Vide Dom. D. Ioan.
Serran. Episcop. Acern. lib. 2. capit. 8. fol.

138. Dom. Sosam in *Apol.* fol. 19. Aznar
Emb. capit. 16. fol. 92. *Compend. priuileg.*
Frat. Minor. V. CONCEP. §. 10. & *V.*
Indulgentia quoad saculares 7. §. 3. fol. 89.
Firmamentum trium ord. in *Iulio II.* & *sup-*
plm. priuileg. fol. 89. *concessione* 254. *Mi-*
ran. de *CONCEPT.* ca. 75. fol. 555. *Gra-*
na. *disput.* 3. cap. 9. fol. 65. *Lezanam* cap.
13. fol. 61. *Franc. Viuar.* in *Histor. CON-*
CEPT. part. 1. §. 12. fol. 67. *Ojedam* ca-
pit. 16. fol. 65. *Egid. de Præsent.* lib. 3.
quest. 6. artic. 3. §. 1. fol. 322. *Valent.*
tom. 4. quest. 1. *disput.* 2. pun. 2. colum.
166. *Pitig.* in 3. *distinc.* 3. quest. 1. artic.
5. *Vuading.* in *Legat.* sect. 2. orat. 8. fol.
219. *Tamai.* de *Salazar ad anno 1511.* Qui
omnes tenorem Bullæ expendunt, & argu-
mentum ex ea adducunt. *Capitum diui-*
sionem, quæ in archetypo non est, in alijs edictio-
nibus additam, distinctionis gratia retinui-
mus.

LEO P. X. CONGEDIT
omnibus personis Ecclesiasticis
Regnum Hispaniae, facientibus
officium nouū *CONCEPTIO-*
NIS Domina nostra, ut tempo-
re cuiuscunque interdicti possint
dictum festum cum Octaua
solemniter celebrare

Anno M.D.XVII.

LEO Papa X. ad perpetuam rei me-
moriam. Supra gregem Dominicum
curæ nostræ creditum vigilis speculato-
ris exercentes officium, ad ea libenter in-
tendimus, quæ ad omnipotentis Dei lau-
dem, & gloriam, ac eius genitricis glorio-
sa Virginis MARIAE honorem, & reue-
rentiam, fideliumque animarum salutem,
& eorum spiritualem consolationem ce-
dere dignoscuntur. Cum itaque felicis
recordationis Sixtus Papa Quartus, pre-
decessor noster, inter alia perpetuo sta-

tuerit, & ordinauerit, quod omnes, &
singuli Christi fideles utriusque sexus,
qui Missam, & officium festi Conceptio-
nis Beatae MARIAE Virginis, iuxta piæ,
deuotam, & laudabilem ordinationem,
cuiusdā Leonardi de Nogarolis, Clerici
Veronensis, tunc in humanis agentis, &
quod desuper à dicto predecessore ema-
nauit, Missæ, & officij huiusmodi insti-
tutionem in festo Conceptiois eiusdem
Virginis MARIAE, & per eius Octauas
deuotè celebrarent, eandē prorsus indul-
gentiam, & peccatorum remissionem,
exinde consequerentur, quam iuxta pie
memoria Urbani Quarti in Concilio
Viennensi approbatam, & Martini Qui-
ti, ac aliorum Romanorum Pontificum
predecessorū nostrorū constitutionē con-
sequebantur illi, qui Missam, officium, &
horas Canonicas in festo Corporis, &
sanguinis Domini nostri Iesu Christi à
primis vesperis, & per illius Octauas, iux-
ta Romanæ Ecclesiæ consuetudinem ce-
lebrauerunt, aut Missæ, officio, & horis
huiusmodi intererant, prout in ipsorum
predecessorū litteris pleniū dicitur cō-
tineri. Et licet sicut dilecti filij Minister,
ac citra, & ultra montes regularis Obser-
uantie Vicarij Generales Ordinis Minorum
nobis nuper exponi fecerunt, festum
Conceptiois huiusmodi in Hispania singu-
lari in veneratione habeatur, & dum a-
ditus patet, magna ad Ecclesiæ, in quibus
illud celebratur, confluat multitudo fide-
lium; nihilominus sèpius contingit prop-
ter interdicta, quæ in illis partibus tam A-
postolica, quam ordinaria auctoritatibus
passim ponuntur, fideles præfati in dicto
festo Conceptiois, & illius Octauis ad
dictas Ecclesiæ, dum diuina in eis celebrā-
tur, accedere nequeant, & sic devotionis
eorum affectu, & indulgentiæ prædictæ
fructu, & beneficio defraudentur. Nos
qui fideles quoslibet ad ipsius gloriosæ
Virginis venerationem, & itigem erga
eam deuotionem, prout possumus, li-
benter allicere exoptamus, corandem
Ministri, ac Vicariorū supplicationibus in
hac parte inclinati, statutum, & ordina-
tionem Sixti predecessoris huiusmodi,
ad hoc, ut & pro tempore interdicti qua-

uis auctoritate, ex quibusuis causis pro tempore appositis in quibusuis Hispaniae Ecclesijs, & locis à primis vesperis dicti festi Conceptionis, usque ad illius totalem Octauam inclusuè, Missam, & alia diuina officia, apertis ianuis, & pulsatis campanis, atque alta voce, excommunicatis dumtaxat, & nominatim interdictis expulsis, celebrari, & singuli Christi fideles praefati, non excommunicati, nec nominatim interdicti ad Missas, & alia officia diuina audienda, ac indulgentiam, & peccatorum remissionem huiusmodi consequendam, & simili tempore à primis vesperis dicti festi Corporis Christi, & usque ad illius totalem Octauam, iuxta predictas, seu & quasdam praefati Martini Quinti praedecessoris constitutiones, & permisum, liberè, & licetè possint, cum sicut dicti Minister, & Vicarij assertunt, eadem, seu similis gratia pro festiuitatibus, & Octauis Sanctorum Francisci, & Antonij de Padua, ac sanctæ Claræ per Sedem Apostolicam concessa sit; Apostolica auctoritate praefata, tenore presentium extendimus, & ampliamus. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac omnibus illis, quæ dicti praedecessores in eorum constitutionibus predictis voluerunt non obstat, catenamque contrarijs quibuscumque. Dat. Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die vigesima secunda Maij, millesimo quingentesimo, decimo septimo. Pontificatus nostri anno quinto.

OBSERVATIO.

HÆC Leonis X. Pont. Maxim. anno 1513. creati Bulla extat archetypa in cœnobio Minorum Sabianitensium, & authenticam supplem. priut leg. Fratrum Minor. fol. 23. Refertur à Roderico tom. i fol. 261. Eam allegant ferè omnes auctores, quos super in concessionibus Sixt. IV. & Iulij II. recensimus.

DILECTIS FILIIS
modernis Rectoribus, & Beneficiatis Parochialium Ecclesiarum
oppidi Molina Seguntinae
Dioecesis.

Anno M. D. XVIII.

LEO PP. Decimus. Dilecti filij, saltem, & Apostolicam benedictionem. Pia Christi fidelium, & praesertim Immaculatae Conceptionis Beatae MARIAE Virginis, Redemptoris nostri, & humanae salutis auctoris Domini nostri Iesu Christi Genitricis honorem tendentia vota, ad exauditionis gratiam libeter admittimus, & fauoribus prosequimur opportunitis. Cum itaque, sicut nobis exponi fecistis, inter vos ipsos capitulū, quandoque, vel sæpen numero faciatis, seu insimul conuenitis, & pia deuotione ducti in nocte ante festum Conceptionis gloriosissimæ Beatae MARIAE Virginis horas Matutinas, & Laudes in Parochiali Ecclesia sancti Ægidij dicti oppidi in cantu celebratis, & celebrationi huiusmodi magna pars populi predicti intersit, & sicut eadē petitio subiungebat, vos maiori accensi deuotione, & vt dictus populus Matutinis, & Laudibus huiusmodi interesse attentiori animo, & deuotione satagat, desideretis post dictas Laudes unā Missam in cantu cū Presbytero, Diacono, & Subdiacono celebrare: Nobis fuit humiliter supplicatum, vt votis vestris in hac parte fauorabiliter annuere, aliasque desuper opportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur vestris in hac parte supplicationibus inclinati, vobis, & pro tempore existentibus rectoribus, & Beneficiis predictis sancti Ægidij, & aliarum Parochialium Ecclesiarum dicti oppidi, vt in nocte ante diem festum Conceptionis Beatae MARIAE Virginis, post Laudes huiusmodi, annis singulis in dicta Ecclesia sancti Ægidij unā Missā in cantu cū Presbytero, Diacono, & Subdiacono solēniter celebrare liberè, & licetè valeatis, & ipsi pro tempore existentes Rectores,

&

& Beneficiati valeant autoritate Apostolica, tenore praesentium de specialis dono gratiae perpetuo indulgemus. Non obstantibus Apostolicis, ac in Provincialibus, & Sydonalibus Conciliis editis, generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus, ceterisque contrarijs quibuscumque. Datis Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die 18. Februarij M. D. Xvij Pontificatus nostri anno sexto. Ioan. De Lerina.

O B S E R V A T I O .

Exstat hæc Bulla archetypa in dicto Molinæ oppido, unde & excepta est authenta. Eius meminit Hippolytus Mar. ad Leon. X fol. 174. & Tamaius de Salazar ad ann. D. 1518.

E X T R A C T A E B R E U I A R I O A N T I Q U O M O N I A L I U M O R D I N I S C O N C E P T I O N I S B E A T Æ V I R G I N I S M A R I Æ .

TITVLVS In prima pagina est: Breuiarium IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS Virginis MARIÆ, impressum Toleti anno 1508.

Pagin. 2. alter titulus adscribitur his verbis. Breuiarium IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS Virginis MARIÆ. approbatum, & confirmatum à quatuor Summis Pontificibus, Sixt. IV. Innocent. VIII. Alexan. VI. & Iulio II. &c.

Distribuitur autem officium IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS per septem hebdomadæ dies.

In Dominica omnia fiunt, sicut in officio Nogarolis: Sicut lilyum, &c.

Fer. 2. Lectio prima desumitur ex Cœilio Basileensi, cuius decretum habes supra colum. 20.

Fer. 3. in responsor. 4. de Beata Virgine dicitur, in nullo maculata. Antiph. 3. secundi noctut. Sine labe totali est eius generatio, & absque originali. Lect. 6. MARIA ergo, est communicat aliquibus erumnis EVE; non communicat contrahendo peccatum. In oratione. Ut qui Purissimæ CONCEPTIONIS Virginis MARIÆ

Matris eius commemorationem colimus, &c.

Ad Vesp. Antiph. 2. Quam præseruauit Filius.

Fer. 4. Lect. 2. Arca Immaculata, de qua cecinist Propheta, surge Domine in requiem tuam, &c. Oratio Ut qui Matris tuae Puritatè in sua CONCEPTIONE recolimus.

Fer. 5. Lect. 5. Diligant præcordia mea sanctâ CONCEPTIONEM tuâ. Ad Laudes Antiph. 3. Cuius Beatam CONCEPTIONEM colimus. Ad Benedict. Antiph. Virgo M A R I A, cuius gloria CONCEPTIO, &c. Oratio. Qui B. MARIE, Genitricistua carnem ita præseruasti, ut eius animam sacratissimam nulla prorsus contagio naturæ feedaret, &c.

Fer. 6. Respons. 2. Quæ pura sine labe CONCEPTA ES. Respons. 3. Cuius IM. MACVLATA CONCEPTIO miraculis coruscat. Antiph. 2. in 2. noct. Sine macula Concepta es MARIA. Resp. 7. Non potuit macula originalis inherere tibi. Lect. 9. Festum IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS MARIE celebremus. Ad Laud. Antiph. 3. Nivei candoris IMMACVLATAM MARIAM.

Sabbato ad Vesp. Antiph. 3. Matrë Virginem MARIAM IMMACVLATAM ab origine præseruauit. In 1. noct. Antiph. 1. Qui tecum fecit sine macula, nostra delecta pulchra es MARIA, & macula originalis non est in te. Vers. IMMACVLATA CONCEPTIO est hodie Sancta MARIE Virginis. Oratio. Deus, qui per IMMACVLATAM Virginis CONCEPTIONEM, &c.

O B S E R V A T I O .

Prædictum Breuiarium ex diuersis officijs concinnauit venerabil. P. Fra. Ambrosius Montesinus multis pjs scriptis notissimus. Alia eius editio prodij Pintiae anno 1551. in ædibus Egidij de Colonia calcographi, correcta à quodam Fratre Minore Conuentus Toletani. De eius approbatione à Summis Pontificibus facta dubitari non potest: nā Iulius II. ca. 10. Regulæ Monialium, hanc recitandi formam ipsi prescribit: Incent. VIII. de eadem signatè loquitur.

Sixti IV. approbatio ad officia Leonardi Nogarolij, & Bernardini Bustij referri potest;
vnde non pauca ad hoc Breuiarium transla-
ta sunt. De Alexandro VI. nihil hucusque in-
uenimus, prater ipsam Breuiary testificacio-
nem, que magna fidei apud omnes merito esse
debet.

Huius Conceptionis officij multi memine-
runt, præcipue Tamai. de Salazar in S. Epi-
tatio, fol. 208. & 311.

Porrò unum eiusdem Breuiarij exemplar
 à se studiosè afferuatum D. D. Laurentius
 Ramirez de Prado Regius in Castellæ supre-
 mo Senatu Consiliarius ad nostrum Catholi-
 cum Regem, ac Dominum Philippum IV. mi-
 sit, non sine elogio; vocat enim Venerabile
 fragmentum Hispanæ Ecclesiasticæ an-
 tiquitatis, & piz opinioni stabiliendæ;
 imò ad altiorem gradum promouendæ
 opportunum. *Quod Catholicus Princeps,*
vt gratissimum munus se accepere ad oram
memorialis libelli testatus, etiam de Breuiarij
editione cubiculares consiliarios admonuit, gra-
nissimis verbis suum erga IMMACULATAM
CONCEPTIONEM affectum, usque adeò ingeminans, ut subditis omnibus, &
toti Orbi pietatis exemplo prælucet.

ADRIANVS VI.

Ann. M.D.XXII.

Confirmatio confraternitatis To-
letana sub titulo CONCEP-
TIONIS B. MARIAE,
auctoritate Illustrij. & Reue-
rendi. D. D. Francisci Xime-
nij Gisnerij, S. R. E. Cardinal.
erecta, & aliarum sub eodem
titulo vñlibet erectarum, &
erigendarum, cum indulgen-
tiarum cõcessionibus, & alijs
priuilegijs.

Adrianus Papa Sextus ad perpetuam
 rei memoriam. Romanus Pontifex,
 sicut Salvatore nostro Domino Iesu

Christo, disponente eius in terris Vicari-
 rius esse dignoscitur, sic & ipsius actibus,
 in quantu sinit humana fragilitas, se con-
 formare tenetur. Cum itaque Salvator
 ipse, dum humana carne inter homines
 versaretur, omni studio, & diligentia gre-
 gem suum ad piætatis & charitatis opera
 exercenda inuitaret, & hortatus fecerit,
 nobisque exemplum reliquerit, vt eius
 vestigia sequeremur; nos qui ipsius vices,
 licet immeriti, gerimus, volentes, quan-
 tum nostra suffert imbecillitas, huiusmo-
 di vestigia circa præmissa sequi, ac pia
 meditatione pensantes, quod cum die-
 rum crescente malitia mūdus in deterio-
 ra prolabatur, ac charitas, prout Aposto-
 lis nouissimis temporibus sautum præ-
 dixit, restigescat, hominum quæ deuotio,
 ac pietas tepecat, ac propterea necesse
 sit ipsorum hominum corda, ne protus
 stupidam remaneant, igne charitatis, & pie-
 tatis inflammat: paternæ prouidentiæ
 debito, ac pastoralis curæ solicitudine
 astricti, ad hoc perficiendum totam mē-
 tem, ac animum nostrum applicabimus:
 Cūque nobis, hac sedula cogitatione pē
 santibus in memoriam venire, quod su-
 perioribus diebus non sine magna con-
 solatione audieramus, in ciuitate Tole-
 tana, in partibus Hispaniarum existente,
 alias quandam confraternitatem erat, a
 cuius confratres operibus huiusmodi to-
 ta intentione vacarent, indequæ tanquam
 ex bona, & fertili messe, quam plures ma-
 nipulos in alijs Hispaniarum partibus
 pullulasse; videntes tam manifesta boni
 germinis signa, congruum arbitrati su-
 mus, non solum ipsis Apostolici mun-
 minis firmitatem, vt validiora permane-
 rent adiçere, sed etiam omnem conatum
 nostrum adhibere, vt semen huiusmodi
 in alias partes diffusum Deo omnipoten-
 ti magnum, & vberem fructum reddere,
 quibus ad optatum finem conducendis,
 cum plurimum putaremus opportunum,
 Christi fideles spiritualibus muneribus,
 & gratijs aliccere, indulgentias, ac pecca-
 torum remissiones infra scriptas eis du-
 ximus elargiendas: per quas etiam de die
 in diem meliores effecti, & de virtute in
 virtutem cuntes, tandem diuino muni-

mne in patria collocati beatitudinis exoptatae præmium cōsequi valeant. Sanè accepimus, quod alias nonnulli probi viri piè considerantes, quod sāpē contin gebat, homines, etiam de nobili genere procreatos, licet in extrema necessitate constituti essent, ex quadam tamen innata erubescētia eorum calamitates detegere non audere, & propterea potissimum necessarijs carere, & extremam inopiam sustinere, quām inopiam suam alijs detegere velle; ex quo quām plures ab hac vita decedere, eorumq; cadauera absque aliqua funerali pompa; imò etiam aliquando absque luminibus contra communem inter fideles receptam consuetudinem, non sine populi perturbatione ad sepulturam portari continebat, necessitatibus pauperum huiusmodi subuenire, ac scandalis, quār propterea oriri videbantur, prouidere cupientes feruore charitatis accensi, se insimul congregarunt, & quām plura bona opera circa præmissa fecerunt, quibus postea ad aures bonæ memorie Francisci, tituli Sanctæ Balbinæ, dum viueret, Presbyteri Cardinalis, qui tunc in humanis agebat, & Ecclesiæ Toletanæ præcerat, deductis; ipse Franciscus Cardinalis quandam confraternitatem sub vocabulo CONCEPTIO NIS glorioissimæ Virginis MARIAE, in qua supradicti probi viri comprehensi fuerant, in dicta ciuitate ad effectum prædictum erexit, & instituit, & deinde sibi exposito, quod confratres eiusdem confraternitatis eorum benè cepta prosequendo, pauperes, & inopes, ac erubescētes homines huiusmodi in eorum proprijs domibus, tam sanos, quām agrotantes curati, carceribus mancipatos visitari, & leui culpa detentos relaxari, cadauera erubescētium, & aliorum pauperum prædictorum pro tempore decedentium ad sepulturam cum decenti pompa velli, viduarum, & orphanorum necessitatibus subueniri curabāt, & alia diuersa pietatis, & charitatis opera auctore Domino exercebant; nonnullas constitutiones, ordinationes, & statuta pro regimine dictæ confraternitatis, & dictorum bonorum operum directione edidit, & certas

indulgentias, ac peccatorum remissiones confratribus prædictis, ac alijs Christi fidelibus, qui dictam confraternitatem ad charitatem, & pietatem huiusmodi exercendam eleemosynas iuarent, cōcelsit, prout in ipsius Francisci litteris pleniū dicitur contineri. Et deinde nonnullæ alijs personæ cupientes, vbi nec ærugo, nec tinea demolitur, thesaurizare, exemplo prædictorum proborum virorum inductæ nonnullas alias confraternitates ad instar supradictæ, sub eodem vocabulo in diuersis locis erexerunt. Cum autem nos, quibus dispositione superna vniuersi gregis Dominici solicitude commissa est, vt prædicta, & alia charitatis, & pietatis opera, nedum in Toletano, & alijs locis prædictis, verum etiam in quibusvis ciuitatibus alijs, oppidis, terris, et locis, tam Regnorum Hispaniarum, quām aliarum partium Christianitatis vigeant, ac Christi fideles, ac vniuersi Hispaniarum, et aliarum partium populi opera ipsa exercere studeant, summis desiderijs affectemus, cupiamusquè Christi fideles, quantum nobis ex alto cōceditur, ad talia animare, et constitutionum, et ordinationum, statutorum, et concessionum, ac omniū, et singulorum aliorum in præfatis litteris contentorum, tenores præsentibus prouincienter expressis habentibus motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petit ionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione, et ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitude autoritate Apostolica tenore præsentium, erectiones, constitutiones, ordinationes, concessiones, statuta prædicta, ac prout illa concernunt omnia, et singula in litteris Francisci Cardinalis huiusmodi contenta, quatenus licita sint, et honesta, ac sacris Canonibus non contraria, et inde sequuta quācumque, sine aliquis præjudicio approbamus, et confirmamus, supplemusquè omnes, et singulos, tam iuris, quām facti defectus, si qui forsan interuerint in eisdem, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, et in uiolabi liter obseruari debere decernimus. Nec non vniuersis Christi fidelibus in dictis regnis, vel partibus existentibus confrater-

ternitates sub eodem vocabulo, in quibusvis alijs ciuitatibus, oppidis, terris, et locis Regnum, et partium earundem, in quibus eas recipere, et opera huiusmodi exercere voluerint, ex nunc similiter, sine alicuius præiudicio erigendi, et instituendi, ne non erectarum, et quarumcunque aliarum sub eodem vocabulo, in eisdem Regnis, et partibus erigendarum confraternitatum prædictarum confratribus, ut omnibus, et singulis priuilegijs, libertatibus, induitis, exemptionibus, immunitatibus, fauoribus, et gratijs, quibus eiusdem confraternitatis Tolitanæ confrates quomodo libet vtuntur, potiuntur, et gaudent, ac vti, potiri, et gaudere poterunt quomodo liber, in futurum vti, potiri, et gaudere liberè, et licite valeant, licentiam, & facultatem per præsentes concedimus, et vt Christi fideles, eò libetius erectas manu tenere, ac alias confraternitatis huiusmodi erigere, et illas intrare, ac tam ipsi, quam etiam confrates prædicti opera huiusmodi feruētius exercere studeant, quo ex cœlestis dono gratiæ vberius conspexerint, se refectos de omnipotentis Dei misericordia, ac de beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius authoritate confisi, omnibus, et singularis Christi fidelibus huiusmodi vtriusque sexus, qui prædictarum confraternitatum manutentione, seu sustentatione, ac erectione, et institutione, actam ipsius, quam confratribus omnium, et singulari cōfraternitatum prædictarum, qui pro pietatis, ac charitatis huiusmodi operibus exercendis manus potrexerint adiutrices, ac qui in aliqua ciuitate, oppido, seu loco Regnum, et partium prædictarum confraternitatem sub vocabulo huiusmodi erigi, et institui, seu institutas, et erectas manuteneri, et augeri procurauerint. Necnon qui pro supradictis, et alijs inferius exprimendis charitatis, et pietatis operibus exercendis eleemosynas querent, et procurabunt, seu erogabunt, ac qui pauperes maximè verecundos, erubescentes pijs eleemosynis, præsertim secretis adiuuerint, et qui pauperes adolescentulos studijs litterarum aptos in studijs litterarum huiusmodo alue-

rint, seu pro eorum almonia pias eleemosynas erogauerint, ac in ciuitatibus, oppidis, terris, et locis Regnum, et partium prædictarum Præceptores, seu Magistros, qui pueros, et alios litteris operâ dare volentes, gratis doceant, conduci procurauerint, ac pauperes ægrotantes visitauerint, seu in hospitalibus, aut in locis, vbi infirmabuntur, eis seruitum, aut opem impenderint, et necessaria subministrauerint, aut eis confessores adduci, et sacramenta Ecclesiastica administrari; et vt de bonis suis testamenta, seu ultimas voluntates condant, ac testamento rum, et ultimarum voluntatum huiusmodi receptiones per publicos tabelliones, vel alias personas ad id potestatem habentes, præsertim gratis fieri procurauerint, ac qui eorumdem pauperum, seu quorumcunque aliorum Christi fidelium, ex hac lince transitu, ac mortis articulo spiritualem consolationem ipsis exhiberi, consequè in fide, et amore Dei conformando interfuerint; ne non qui funeribus quorumcunque, tam pauperum, quam alias personarum eisdem confratribus se commendantium interfuerint, et eorum corpora, dum ad sepulturam vehuntur, associauerint, et pro illorum, ac quorumcunque aliorum fidelium animabus in purgatorio existentibus, ac pro viuis in peccato mortali laboratis, necno pro prospéro, et scelici statu Sanctæ Matris Ecclesiæ, et pro Christianæ Reipublicæ pace, et in tranquillitate preces Deo effudent, ac qui sacratissimum corpus præfati Salvatoris nostri, dum infirmis defertur, associauerint; ne non qui pauperes alienos in proprijs domibus in noctibus receperint, et aluerint, aut eos ad hospitalia, et hospitia duxerint, ac virgines, tam pupillas, quam alias dote carentes, vt nubere possint; alias autem ab honestatis, et pudicitiae tramite deuiantes fœminas, vt ad honestam vitam ducantur, eleemosynis iuuerint, et qui carceratos, et leui culpa detentos relaxari procurauerint, ac qui pauperes infantes in vijs expositos, aut per alia loca repertos, vt sacramentum Baptismatis recipient, aut nutriantur, curauerint, ac qui in eorum testame-

tis,

tis, seu v'timis voluntatibus alicui ex dictis confraternitatibus aliqua pia legata reliquerint, seu alia bona, donatione, quæ dicitur inter viuos, vel causa mortis dederint, aut pro pauperum almonia, aut in carceratorum relaxatione, seu aliorum operum pictatis, & charitatis huiusmodi exercitio aliquid reliquerint, & qui in Resurrectionis præfati Salmatoris nostri, Conceptionisquæ, vel Nativitatis, aut Assumptionis eiusdem Virginis glorio-sissimæ, vel in die Veneris Maioris hebdomadæ, aut in festo omnium sanctorū; seu eius octauis, hospitalia, seu alias Ecclesiæ, siue loca, in quibus confraternitates huiusmodi institutæ fuerint, seu confratres ipsi, ut præfertur, congregari consuerint; à primis vesperis usque ad occasum Solis cuiuslibet dictarum festiuitatum deuotè visitauerint, necnon, qui in die Dominica post generalem commemorationem omnium fidelium ab Ecclesia celebrari solitam sequenti pro animabus confratrum, & benefactorum in purgatorio existētibus huiusmodi singulas Missas celebrauerint, seu celebrari fecerint, aut procurauerint, vel deuotas preces Deo effuderint, seu eadem Dominica ad Missam, tunc per confratres solemniter celebrari procurandam conuenierint, & pro præmissis manus protexerint adiutrices, aut extra tempora à iure statuta confessionem sacramentalem fecerint, seu sacramentum Eucharistie repperint, singulis diebus, quibus præmissa, vel aliquid, seu aliqua ex eis fecerint, duos annos, & totidem quadragenas de iniunctis eis poenitentijs, confratribus verò singularum confraternitatum prædictarum plenariam in mortis articulo indulgentiam, & remissionem in forma Ecclesiæ consueta misericorditer in Domino relaxamus; ipsisque confratribus, ut tempore, quo loca, in quibus eos morari, aut ad quæ ipsos declinare contigerit, Ecclesiastico interdicto ordinaria auctoritate supposita fuerint, dummodo ipsi causam non dederint interdicto, nec eis contigerit specialiter interdicere, Missas, & alia diuina officia in Ecclesijs, seu hospitalibus, in quibus confr-

tesnitatum huiusmodi confratres, clausi ianuis, & excommunicatis, & interdictis exclusi, non pulsatis campanis, celebrari facere, eaquæ audire, & eis interesse, ac ipsorum confratrum tempore interdicti huiusmodi decadentium corpora Ecclesiastice sepulturæ, sine tamen funerali pompa, traddi possint, & valeant, concedimus, & indulgemus, ac præsentes litteras perpetuò durare, & sub nullis etiam illatum totum tenorem exprimendo, & inferendo similium, vel dissimilium indulgentiarum renocationibus, suspensionibus, & annulationibus à nobis, & Sede Apostolica, etiam in favorem Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, & Cruciatæ sanctæ contra infideles, aut aliâs emanatis, & concessis comprehendî posse, nec debere decernimus. Et nihilominus vniuersis, & singulis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Canonicis, Parochialium, quæ Ecclesiarum Rectoribus, Plebanis, Presbyteris, & Clericis in eisdem Regionis, & aliâs vilibet constitutis per Apostolica scripta committimus, & districte præcipimus, & mandamus, quatenus ipsi, vel duo, & quilibet eorum, per se, vel alium, seu alios præsentes litteras, & in eis contenta quæcumque ubi, quando, & quoties opus fuerit, ac pro parte dictorum confratrum, aut quorumvis aliorum fuerint requisiti in suis Ecclesijs, monasterijs, & alijs pijs locis solemniter publicari, & in eis contenta huiusmodi ad populorum notitiam deducentes eosdem populos, & singulares personas corundem ad audiendam publicationem huiusmodi sub censuris, & poenis infra scriptis conuocari, & congregari faciant, & eosdem ad exercitium operum huiusmodi in Domino hortentur; necnon eisdem confratribus in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes faciant eos præmissis omnibus, et singulis pacificè frui, non permittendo eos per quocumque desuper in aliquo molestari, impediiri, aut inquietari, contradictores quoslibet, et rebelles per Ecclesiasticas, et alijs de quibus eis videbitur, censuras, et poenas, ac alia iuris remedia, appellatio-

tione postposita compescendo, & quibus inhibendum fuerit etiam eisdem sententijs, & censuris, & poenis inhibendo, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis: non obstantibus Apostolicis, ac Provincialibus, & Synodalibus Concilijs editis, generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinacionibus, indulgentijsque, indultis, & litteris Apostolicis, quibusvis personis, quomodolibet, etiam plures concessis, confirmatis, & innouatis, quibus illorum tenoribus presentibus, pro sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, hac vice dumtaxat, illis alias in suo robore permāsuris, harum serie specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contratijs quibuscumque. Et quia difficile foret presentes litteras ad singula quaque loca deferri, volumus, & auctoritate predicta decernimus, quod presentium transumptis manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius Curiæ Ecclesiastice, aut personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, ea prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur eisdem originalibus, si forent exhibitæ, vel ostensa. Datis Tarracone sub annulo Piscatoris, die ultima mensis Iulij, millesimo quingentesimo vigesimo secundo, suscepimus à nobis Apostolicatus officij anno primo.

OBSERVATIO.

Electus fuit Adrian. VI. ann. 1622. quo
banc Bullam expedivit. Extat archetypo
in archivio ipsius confraternitatis Toletanae,
num. 5. Eius verò exemplum Hispalis in
Collegio Societ. Iesu, teste P. Ojeda, cap. 9. §.
4. Adducitur integrâ à nostro Daza, tract. de
Concept. fol. 166 citatur verò, & expenditur
à plurimis auctoribus ex supra relatis,
præsertim Porren. cap. 3. fol. 5. Guerr. de Espinar
dis. 21. fol. 267. Vuaddin. orat. 3.
sec. 2. fol. 220. Hippolyt. Marrac. cap.
81 fol. 175.

Eadem confraternitas Toletana ante &
post predicti Adriani Bullam ab Illustris.
Nuntijs Apostolicæ Sedis, Romanisque Pon-
tificibus cumulata est amplissimis favoribus,

quorum instrumenta in eius archivio seruantur. Sita est in ædibus Archiepiscopalibus adeò Principum personarum nominibus nobilitata, ut prater Duces, Marchiones, Comites, Equitesque magno numero, omnes Archiepiscopi Toletani post predictum Cardinalem Ximenum, ipsique Hispaniae Reges à Ferdin. & Elizabetta, omnes, ut patroni, & confratres adscribantur, pī animi erga IMMACVL. CONCEPT. egregium documentum.

Est in hac Adriani confirmatione notatum dignissimum expeditum fuisse ad instantiam confraternitatis ecclesie sub titulo IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS; & cum concessiones iuxta petitionum tenorem sint interpretande, predictum titulum auctoritate Pontificia certum est roborari. Quod ut apertius constet, statutorum dictæ confraternitatis partem, ut ab Illustris Hispaniae Cardin. approbatas sunt, subiçere placuit.

ESTATUTOS DE LA
Cofradia de la Immaculada Concepcion, aprobados por el Ilustrissimo señor D. Fr. Francisco Ximenez de Cisneros, Cardenal de
Espana, y confirmados por la
Santidad de Adriano

VI.

Anno M.D.X.

DON Fr. Francisco Ximenez, por
la Diuina misericordia, Cardenal de
Toledo, Arçobispo de la Santa Iglesia de
Toledo, Primado de las Españas, Canciller
mayor de Castilla. Por quanto por
la especial deuocion, que siempre hemos
tenido, è tenemos a la IMMACULADA CONCEPCION de la Madre de
Dios, yes razon que tengan todos los fieles
Christianos, mayormente los Prelados
que son, o fueren desta nuestra S. Iglesia
de Toledo; por en ella auer tenido por
bien la Virgen Maria nuestra Señora de
dezir, y hazer muchas gracias, y mercedes
a los Prelados, que han sido en ella, è

porque por aqui mejor se esfue, y cumpla este nuestro buen propósito; tenemos por bien de ser Patron, y Cofadre de la Cofradia de la Concepcion de la Madre de Dios de la dicha ciudad de Toledo, que nos hemos fundado; è queremos, que los Arçobispos, que fueren despues de nos en la dicha S. Iglesia de Toledo, sean Patrones, y Cofadres de la dicha Cofradia, a los quales encargamos afectuosamente, que miren todo el prouecho, è utilidad, è acrecentamiento de la dicha Cofradia, y la fauorezcan, y amplien; porque tenemos por cierto, que haciendolo, la Madre de Dios los fauorecerá en lo que entendieren. Y rogamos, y encargamos, y mandamos a los dichos Cofadres, que son, o serán de la dicha Cofradia, que tengan especial cuidado de rogar à Dios por nos, è por los otros Arçobispos, que despues de nos fueren en esta Santa Iglesia de Toledo; y digan una Misla cantada todas las tres Pascuas del año, por la salud, y acrecentamiento del estado de los Arçobispos, que entonces fueren desta Santa Iglesia de Toledo; pues tiene su assiento en estas sus casas Arçobispales, adonde tuuimos por bien, que estuviese la dicha Cofradia. E lo mismo encargamos, è rogamos afectuosamente a los Prelados, que despues de nos fueren, que no les quiten la dicha Capilla, sino que les hagan limosnas, y mercedes, como nos tuuimos, è tenemos siempre voluntad de lo hazer. En la qual Cofradia queremos, que se guarde la regla, è constituciones siguientes, a honra de Dios, è de su bendita Madre.

D. Fr. Francisco Ximenez, por la diuina misericordia, Cardenal de España, Arçobispo de la Santa Iglesia de Toledo, Primado de las Españas, Canciller mayor de Castilla. Vimos vnas constituciones, y ordenanzas fechas, y ordenadas por los Cofadres, y Cabildo de la Cofradia de la Madre de Dios, que se ha hecho, è fundado nueuamente en la ciudad de Toledo; las quales nos fueron presentadas por Geronimo de Madrid, y Francisco de Talamca, vezinos de Toledo, Cofadres, en nombre, y como Procuradores,

que se mostraron de la dicha Cofradia, cuyo tenor es este que se sigue.

Regla, y ordenanza de la Cofradia de la Santissima Madre de Dios, Señora Nuestra.

P R O L O G O.

IN Dei nomine amen. Por quanto todas las cosas desta presente vida son en fin eaducas, y transitorias, y de ningú valor para conseguir, y alcançar el fin, para que somos criados, que es la gloria perdurable, y eterna; salvo aquellas, que son fechas en el estado de gracia, y enderezadas en servicio, y amor de Dios, y de nuestros proximos, segun nos enseña la sagrada Escritura. Por tanto nos los hermanos que aora somos, y Cofadres de la Cofradia de la sacratissima Madre de Dios, y por los q serán despues de nos. Establecemos esta nuestra Cofradia, y Hermandad, a honra, y gloria de Dios todo poderoso, Padre, Hijo, y Espíritu Santo, Tres personas, y un solo Dios verdadero, eterno, incommutable, y a honra de la santissima Concepcion, y santissima Assumpcio de la sacratissima Madre de Dios, Emperadora de la vida, Señora, y abogada nuestra, è a honra de S. Pedro, y S. Pablo, Apóstoles de nuestro Redentor Iesu Christo, y de todos los otros santos Apóstoles suyos, cuyas pisadas, y doctrina deseamos seguir, y a honra del bienauenturado señor S. Francisco, y a honra de los bienauenturados, S. Eugenio, y S. Ildefonso, y santa Leocadia, Patrones, y Protectores desta muy noble ciudad de Toledo; y a honra de toda la corte celestial, so cuya protección, fauor, y amparo, se ordenó la presente regla, y constituciones, en la forma, y manera, que adelante se dirá. La qual Cofradia, principalmente instituyó, y aumentó, y fauoreció el Reuerendissimo, y muy magnifico Señor, el Señor D. Fr. Francisco Ximenez, Cardenal de España, Arçobispo de Toledo, Inquisidor mayor de los reynos de Castilla, &c. Con mucha caridad, assi de perdones para las animas, como de limosna corporal, para sustentar cien de los pobres, y viudas embriegantes. La qual dicha Cofradia se principió el dia de todos Santos, q fue primero dia

dia del mes de Noviembre, año del nacimiento de nuestro Redentor Iesu Christo, de mil y quinientos, y seis años. Y en el año siguiente huuó en el reyno una general pestilencia, y muy rigurosa en esta muy noble ciudad de Toledo; y los Cofadres desta dicha Cofadria de la preciosissima Madre de Dios, fuimos en procession al monasterio de Santa Maria delas Nieves, extramuros desta ciudad, acópáñados de personas religiosas, y seglares deuotos, y plugo a la santissima Madre de Dios de no mirar a nuestros pecados, sino a su clemencia, y misericordia; y milagrosamente desde aquel dia, que fue Domingo, diez y ocho dias del mes de Julio del dicho año de quinientos, y siete años, fue aplacada la pestilencia; y por no ser ingratos de tan grande beneficio, ordenamos de celebrar en cada un año para siempre jamas esta santa Festividad en el dicho monasterio de Santa Maria de las Nieves, como adelante se dirá; y ordenamos, y establezcemos esta nuestra Regla, y Hermandad, en la manera siguiente.

Capitulo 23. De como auemos de celebrar las tres Missas de salud, que se dixerón en la pestilencia.

ITEN ordenamos, que en cada un año para siempre digamos treze Missas, que se constituyeron en la pestilencia en esta manera. La primera, en nuestra Señora del Sagrario desta Santa Iglesia de Toledo. La segunda se diga en el monasterio de Santa Fe. La tercera en el monasterio de la Santa Concepcion. La quarta, &c. *Cap. 26. De como auemos de celebrar la fiesta de señor S. Francisco, por todas las animas de los difuntos de su Reuerendissima.*

OTROS, ordenamos, y queremos, que aora, y para siempre jamas en cada un año celebremos la fiesta de señor S. Francisco en su propio dia en el monasterio de la Santa Concepcion en nuestra Señora, que es donde solia ser el monasterio del señor San Francisco, &c.

Cap. 29. De como auemos de celebrar la fiesta de la Santa Cōcepcion de nuestra Señora la gloriosa Madre de Dios por las animas de los difuntos de su Reuerendissima.

ITEN ordenamos, que celebremos en cada un año para siempre jamas la fiesta

de la santissima Cōcepcion de nuestra Señora en su propio dia, y casa, Vesperas, è Missa, è Sermō; è todas las cosas q conuenen a la dicha fiesta, renouando la cera, y atauiendo el monasterio, ó la Iglesia con toda solēnidad; la qual dicha fiesta celebremos por las animas de su padre, i madre, y de todos sus difuntos del Reuerendissimo, y muy magnifico Señor, el Señor D. Fr. Francisco Ximenez, por la diuina misericordia, Cardenal de Espana, Arzobispo de la santa Iglesia de Toledo. Esto porq su Reuerendissima fundó esta nuestra Hermandad, en loor, è alabanza de la gloriosa Madre de Dios, y de su Santa Concepcion, y la fauorecio, así de perdones, como de mucha limosna, &c.

Y nos presentadas ante nos las dichas constituciones, y ordenāças, por parte de los dichos Cofadres, y Cabildo de la dicha Cofadria de nuestra Señora, nos fue suplicado las mandassemos ver, y examinar, y confirmar; las cuales por nos en el nuestro Consejo vistas, y examinadas; y visto el zelo, q los dichos Cofadres tienen al servicio de nuestro Señor, y al bien de las animas, y como redundan en mucho remedio, y cōsolacion de los pobres. Por la presente confiamos, y aprobamos, y loamos las dichas cōstituciones, y ordenāças, y mandamos, q de aqui adelante, se guarden, y cūplan en todo, y por todo, segun de q en ello se cōtiene por los Cofadres, q agora son de la dicha Cofadria, ó los q fueren de aqui adelante, en todo tiēpo, y para siempre jamas, so las penas en las dichas cōstituciones, y ordenāças, y en cada una de las cōtenidas. En testimoniio de lo qual, mandamos dar, y dimos la presente escritura de confirmaciō, firmada de nuestro nōbre, y sellada cō nuestro sello, y signada del infrascripto Notario, nuestro Secretario: hecho en la nuestra villa de Alcalà de Henares, en 15. dias del mes de Enero, del año del nacimiento de nuestro Señor Iesu Christo de 1510. años; y testigos que fueron presentes de todo lo susodicho el Licenciado Juan de Frias, y el Licenciado Raedo del nuestro Consejo, y Diego Lopez de Mendoza nuestro Contador a esto llamados. Franciscus C.S.B.

BVLLA IOANNIS CARDINALIS SS. COSMÆ, & DAMIANI.
Anno M. D. XXV.

Concedit confraternitati IMMACVLATÆ CONCEPTIO NIS Toletana ius Crucem propriam cum insignibus solitis publicè defervendi.

Iohannes miseratione diuina SS. Cosmæ. & Damiani Diaconus Cardinalis de Saluiatis, ad Hispaniarū, ac alia regna, & loca, ad quæ nos declinare contigerit, Sanctissimi Domini nostri Domini Clementis P.P. Septimi, & Sedis Apostolicæ Legatus de latere dilectis nobis in Christo confratribus confraternitatis IMMACVLATÆ CONCEPTIO NIS Virginis MARIÆ in ciuitate Toletana institutæ salutē in Domino sempiternam. Quemadmodum oppressi, vigilisquæ pastoris solertia oues suæ custodiæ deputatas curat à ferarū mortibus præseruare, & ad statū prosperum perducere; ita quoque Sedes Apostolica, cuius legationis fungimur officio, supremis desiderat affectibus, & studijs nititur indefesis, cunctos Christi fideles, quos à iustitia semiata hostis humani generis auertit, per spiritualium gratiarum dona ad æterna felicitatis præmia capessenda perducere. Unde sit, vt ad singulas orbis Ecclesiæ, ac pia loca, & cōfraternitates in Christi Domini, eiusquæ Immaculatæ Genitricis nomine, & honore fundatis aciem passim reflectit, vt in illis diuinis cultus, & populorum deuotio, ac eleemosynarū largitio suscipiat incremetum. Sanè nobis nuper pro parte vestra exhibita petitio continebat, quod cum à triginta annis, & ultra confraternitas in ciuitate Toletana sub invocatione C O N C E P T I O N I S B. Virginis MARIÆ fundata, & ordinata vigeat, ac indies magis, magisquæ, tam quoad numerum confratrum, quam diuinum cultum, & alia charitatis opera augeatur, illiusquæ anni redditus, &

prouentus, ac eleemosynarum sibi pro tempore erogatarum pecunia magna cum rectitudine, & vigilantia in asidua paupulorum expositorum educatione, pauperum infirmorum per singulas dictæ ciuitatis Parochias degentium curatione, ac carceribus detentorum pauperum subventione, & aliorum quam plurimorum bonorum operum exercitatione, ac corporum defunctorum pro tempore decedentium ad sepulturam associatione, & alijs pijs operibus quotidie expendantur: contingatquæ sapè vos, & alios pro tempore existentes dictæ confraternitatis cōfratres pro processionibus, temporibus, & diebus ad id deputatis insimul faciendis Crucem non habere, illamquæ ab alijs Ecclesijs etiam Parochialibus dictæ ciuitatis accommodatam, & cum salarij deputatione, & solutione, vt plurimum accipere, & id magnam pecuniarum summam, etiam sexaginta ducatos auti excedentem annis singulis exponere, & si vobis, ac successoribus vestris dictæ confraternitatis confratribus, ut erucem pròpiam in processionibus defunctorum ad sepeliendum associatione, & alijs rebus necessarijs, & pro tempore occurrentibus ante se, prout aliae societates, seu confraternitates dictæ ciuitatis deferre cōsueuerunt, de cætero deferre positis, facultas ab Apostolica Sede concedetur, profectò ipsi cōfraternitati, ac divini cultus augmento plurimū consulteretur, ipsaque pecunia, quæ in conductione, seu locatione alienæ crucis annuatim exponitur, in pauperū subventione, & alijs pijs operibus supradictis exponeretur, & vos, & alijs confratres præfati ad benefacendum pauperibus ipsis, & opera charitatis huiusmodi exercendum invitarentur. Quare pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, vt vobis super his de benignitate dictæ Sedis opportunè prouidere dignaremur. Nos igitur ad infra scripta prædictæ Sedis litteris sufficienti facultate muniti, huiusmodi supplicationibus inclinati, vobis, & confratribus dictæ confraternitatis pro tempore existentibus, vt in singulis processionibus, & congregationibus, tam per vos, quam per

per successores vestros, tam pro corporibus defunctorum quorumcunque se-peliendis, quam alijs charitatis operibus exercendis pro tempore fieri contigerit, Crucem propriam in eis ante vos cu colo-ribus, & insignijs dictæ Immaculatae Vir-ginis hactenus depingi solitis de cæterò publicè, sine tamè alicuius præiudicio de-ferre, & portari facere libere, & licet pos-sitis, & valeatis, vestrique successores dic-tæ confraternitatis confratres possint, & valeat, Ordinarij loci, vel cuiuslibet aite-rius licentia super hoc vltierius minimè re quisita, Apostolica authoritate tenore præ setiūperpetuò cōcedimus, & indulgemus, inhibentes Reuerēdissimo in Christo P. Dño. Archiepiscopo Toletano, ac eius in spiritualibus Vicario, seu Officiali gene-rali protēpore existēti, & quibusvis alijs personis cuiuscūq; statutis, gradus, ordinis, vel cōditionis existentibus sub excēmu-nicationis poena ipso facto incurrenda, ne vobis, aut successoribus vestris præfa-tis in præmissis impedian, molestēt, aut quoquo modo perturbent, aut molestari, perturbari, seu alias quomodolibet inquietari faciant, vel permittant. Quo circa dilectis nobis in Christo Archidia-cono de Guadalaxara, & Scholastico Ec-clesiæ Toletanæ, ac Officiali Toletano, per præsentes mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum per se, vel per aliam, seu alios vobis, & præfatæ confraternitati, & alijs confratribus succe-soribus vestris in præmissis efficacis de-fensionis auxilio assistentes, faciant vos, & alijs confratres præfatos concessio-ne, indulto, inhibitione, & alijs præmis-sis pacificè frui, & gaudere; non permit-tentes vos, & alijs confratres prædictos per Archiepiscop. Vicarium, & Offi-cialē præfatos, seu quoscumque alios de-super quomodolibet indebitè molestari cōtradictores quos libet per cēsuras Ec-clesiasticas, & alia opportuna iuris reme-dia, appellatione postposita, compescen-do, nō obstantibus præmissis, necnon in prouincialibus, ac Apostolicis, necnon & Synodalibus Cōcilijs, editis generalibus, & specialibus constitutionibus, & ordina-tionibus, quod in dicta ciuitate antiquo-

res cōfraternitates institutæ sīnt cōtrarijs quibūscūq;. Dat. Toleti, anno Incarnationis Dominicæ M D. XX. VI. P. Kalē das Decembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo P. & Domini nostri Domini Clementis diuina prouidentia PP. Septi-mi, anno tertio. Innoc. Calagrami.

O B S E R V A T I O.

Hoc rescriptū ext. aut. authenticū Toleti in archivio Confraternitatis Conceptionis apud Aug. Fernande & de Madrid, subscriptum à Petro Pantoxa, publico Notario Apostol. an. 1585.

D E C R E T U M C O N-ciliij Tridentini de peccato origina-li sub Paulo Papa III.

Anno M. D. XL. VI.

Decretum de peccato originali.

VT fides nostra Catholica, sine qua impossibile est placere Deo, purga-tis erroribus, in sua synceritate integra, & illibata permaneat, & ne populus Christia-nus omni vēto doctrinæ circūferatur; cū serpēs ille antiquus, humani generis per-petuus hostis, inter plurima mala, quibus Ecclesia Dei his nostris tēporibus pertur-batur, etiā de peccato originali, eiusq; re-medio, nō solū noua, sed etiā vetera dissi-dia excitauerit, sacrosācta ecumenica, & generalis Tridentina synodus in Spiritu sancto legitimè congregata, præsidentibus in ea eisdem tribus Apostolicæ Sedis Legatis, iā ad reuocādos errātes, & nutātes confirmādos, accedere volēs, sacrarū scripturarū, & sanctorū Patrum, ac pro-batissimorum Conciliorum testimonia, & ipsius Ecclesiæ iudicium, & consensum sequāta, hęc de ipso peccato originali statuit, fatetur, ac declarat.

Siquis non confitetur, primū hominē Adami, cū mādatū Dei in paradiso suis-set transgressus, sanctitatem, & iustitiā, in qua constitutus erat, amississe, incuris-sequè per offensam prævaricationis huius modi iram, & indignationem Dei, atquè adeò mortem, quam antea illi commina-tus fuerat Deus, & cum morte captiuita-

tem sub eius potestate, qui mortis deinde habuit imperium, hoc est Diaboli, totumque Adam per illam prævaricationis offendit, secundū corpus, & animā in dexterius commutatum fuisse, anathema sit.

Siquis Adæ prævaricationem sibi soli, & non eius propagini, asserit nocuisse, & acceptam à Deo sanctitatem, & iustitiam, quam perdidi, sibi soli, & non nobis etiam eum perdidisse: aut inquinatum per inobedientiæ peccatum, mortem, & pœnas corporis tantum in omne genus humanum transfusisse, non autē & peccatum, quod mors est animæ, anathema sit, cùm contradicat Apostolo dicens: Per vnum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors perpetravit, in quo omnes peccauerunt.

Siquis hoc Adæ peccatum, quod origine vnum est, & propagatione, non imitatione transfusum omnibus inest, unicus proprium, vel per humanæ naturæ vires, vel per aliud remedium asserit tolli, quām per meritum vnius mediatoris Domini nostri Iesu Christi, qui nos Deo reconciliavit in sanguine suo, factus nobis iustitia, sanctificatio, & redemptio; aut negat ipsum Iesu Christi meritum, per baptismi sacramentum in forma Ecclesiæ ritè collatum, tam adultis, quām parvulis applicari, anathema sit: quia nō est aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Vnde illa vox; Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Et illa: Quicumque baptizati estis, Christum induistis.

Siquis parvulos recentes ab eteris matrum baptizandos negat, etiam si fuerint à baptizatis parentibus orti, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacio necesse sit expiari ad vitam æternā consequendam: vnde fit consequens, ut in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur, anathema sit: quoniam non aliter intelligendum est id, quod dixit Apostolus: per vnum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors,

& ita in omnes homines mors perpetravit, in quo omnes peccauerunt, nisi quemadmodum Ecclesia Catholica ubique diffusa semper intellexerit. Propter hanc enim regulam fidei ex traditione Apostolorum, etiam parvuli, qui nihil peccatorum in se metipsis adhuc committere potuerunt, in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt. Nisi enī quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

Siquis per Iesu Christi Domini nostri gratiam, quæ in baptisme confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam asserit non tollit totum id, quod veram, & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi, aut non imputari, anathema sit. In renatis enim nihil odit Deus, quia nihil est damnationis ijs, qui verè consepulti sunt cū Christo per baptismum in mortem, qui non secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exuētes, & nouum induētes, qui secundum Deum creatus est, innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti effecti sunt, hæredes quidem Dei, co-hæredes autem Christi, ita vt nihil profus eos ab ingressu cæli remoretur. Maneare autem in baptizatis concupiscentiam, vel somitem, hæc sancta Synodus fatetur, ac sentit; quæ cùm ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, & viriliter per Iesu Christi gratiam repugnantibus, non valet: quinimo qui legitimè certaverit, coronabitur. Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, sancta synodus declarat, Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod verè, & propriè in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ac peccatum inclinat. Siquis autem contrarium senserit, Anathema sit.

Declarat tamē hæc ipsa sancta Synodus, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, vbi de peccato originali agitur, Beatam, & Immaculatam Virginem MARIAM Dei Genitricem: sed obseruandas esse cōstitutiones fœlicis recordationis Sixti Papæ Quarti sub pœnis

incipit constitutionibus contentis, quas
innovat.

OBSERVATIO.

In huius decreti vi, & efficacia pro *Immaculata Virginis Conceptione* expendenda, multi sunt pro rei dignitate Theologi. Aliqui ex hoc decreto colligunt piam opinionem iam esse certam, & indubitatam, & oppositam definiri nullo modo posse. Hoc probat validissime integro volumine *Illusterrim. D. Petrus de Perea Arequipens. Episcop. à pagi. 25. ad 249. lij In naculatæ Conceptionis mysterium iam esse ab Ecclesia canonizatum: alij in errorem incidere comprebendentes B. Virginem sub generali regula peccati originalis, quam Concilium non esse suæ intentionis comprehendere, aperte pronuntiat: alij alia inferunt, & confirmant: de quorum numero legantur. Egid. de Præsent. in opere de *Concept. Virg. passim. Hieronymus Embid. cap. 9. §. 2. fol. 47. & latè fol. 89 & cap. 16. Perlin. in Apolog. disput. 7. cap. 4 fol. 465. Canif. lib. I. de B. Virg. cap. 10. fol. 53. Salazar cap. 33. arg. 8 fol. 291. & fol. 373. latè, & folio 440. Suar. tom. 2. in 3. p. disp. 3. sect. 5. Vaz. ton. 4. disp. 2. q. 1 punct. 2. Vazq. disp. 117. cap. 5. Salmer. ton. 13. in cap. 5. epist. ad Rom. fol. 640. Ojeda cap. 16 fol. 65. Alphonfus Sobrin. fol. 36. Philippus Bernal disp. 15. fol. 166. Ioan. Bapt. Lezana in *Apolog.* cap. 12 fol. 59. Pitigian. in 3. diff. 3. quæf. 1 art. 5. fol. 139. & 144. Faber ibid. disp. 10. Vvading. in legatione, orat. 9. sect. 2. §. 4. fol. 251. Castill. disp. 2. quæf. 1 fol. 40. Cartbagena tom. 1. homil. 19. colum. 17. latè. Sofia fol. 20. Daza cap. 1. fol. 7. & fol. 28. Miranda cap. 75. Aiala §. 9 fol. 22. Domin. Serranus Acer. Episcop. pluries, Mergelina §. 7. Huerta fol. 15. Nouat. tom. 1. capit. 3. quæf. 3. fol. 47. Porrenn. capit. 2. Guerrer. de Espinar fol. 27. latè. Lucher. cap. 5. fol. 37. Tana. de Salazar ad ann. 1546. Procurat. Rom. in epist. ad Pbilip. IV. Hippol. Mar. cap. 88 f. 198.**

LEO PP. X.

Anno M.D. XX.

DILECTI Filij, salutem, & Apostolicam benedictionem. Quia nu-

per accepimus nonnulla in partibus Hispaniarum monasteria Monialium ordinis *Immaculatæ Conceptionis Virginis MARIAE*, sub vestra obedientia in regulari obseruantia diu, noctisque altissimo famulatum præstare. Nosque propterea volentes ipsis gratiam facere specialem, ut omnibus, & singulis priuilegijs, concessionibus, prærogatiis, immunitatis, exemptionibus, fauoribus, gratijs, & indultis temporalibus, & spiritualibus, per nos, & Sedem Apostolicam fratribus dicti ordinis, & Obseruantie, ac Monialibus sanctæ Clariæ, & sororibus Territorii Ordinis Sancti Fræcisci quomodolibet concessis, & concedendis, & quibus fratres, Moniales, & sorores huiusmodi de iure, vel priuilegio, & consuetudine propriè vtuntur, potiuntur, & gaudent, seu vti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, que nos tenore presentium pro expressis, & indiuiduè enarratis habere volumus, eisdem Monialibus Conceptionis in eadem obedientia permanentibus ab ipsis ordinis fundatione, & in futurum vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti, potiri, & gaudere possint in omnibus, & per omnia; perinde ac si ipsis concessa fuissent, tenore presentiū motu proprio, & ex nostra scientia, de speciali dono gratiæ concedimus, sicque per quoscumque iudices ordinarios, seu delegatos in foro contentioso, aut per quoscumque confessores, siue in foro conscientiæ, dum, & quoties opus fuerit, interpretari, pronuntiari, iudicari, & definiri debere, sublata eis aliter interpretandi, & iudicandi facultate, volumus, & mandamus, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac omnibus, que in singulis litteris priuilegiorum, cōcessiōnū, immunitatū, gratiarum, exceptionū, & indultorū huiusmodivolumus nō obstat, quod Moniales prædictæ, in illis specificatæ non sint, ac quo tempore cōcessionum illorū forsitan in dicta obedientia, vel modo vivendi non erant, ceterisque contrarijs, quibuscumque. Volumus autem, quod præsentium transumptis manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in Ecclesiastica dignitate

nitate constituta munitis, eadē prorsus fidēs, tam in iudicio, quām extra illud adhibeatār, quæ præsentibus adhiberetur, si illæ essent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die decima Februarij M. D. XX. Pontificatus nostri anno septimo.

O B S E R V A T I O .

Exstat authenticæ in archivio Franciscano S. Ioan. Reg. Toleti, lit. M. num. 5. 6. & 16. & comprobata à D. Alphonso Mexia Canonicō, & Vicario gener. diœcesis Tolet. Habetur in compend. priuil. Ordin. Minor. fol. 147. Hæc est celebris Bulla à P. Cor. duba in questionar. quæst. 44. & ab Episco. Serrano lib. 2. Concept. capi. 8. alijsque quā plurimis memorata.

**P I V S V. A N N O M. D.
LXX. Prohibitio disputandi in
publicis prædicationibus de Con-
ceptione Beatae Mariae Virginis,
aut de ea vulgari sermone scri-
bendi, vel dictandi.**

**Pius Episcopus seruus seruorum
Dei ad perpetuam rei
memoriam.**

Super speculam Domini, viribns licet exiguis, cōstituti, Prophetæ sollicitudinem imitantes diu, noctuque ad diuersos Ecclesiæ status nostræ mentis aciem intendimus, studiosè prouidentes, vt communi Domino ab omnibus gradibus fideliter seruiatur, ac illis maximè, quibus digniora ministeria diuini Spiritus fauore credita sunt. Inter quos diuini verbi prædicatores adnumerandos esse nemo dubitat, qui eorum munus ab ipso Domino consecratum, Apostolis præcipue iniunctum fuisse animaduertet, qui si adepto gradu dignè fungerentur euangelizantes pacem, annuntiantes bona, prædicantes salutem, non solum vox eorum dulcis, verum & speciosi pedes vi-

derentur, & fraternalē salutis vberes fructus referentes, multam fiduciam habent in die Domini. Verum, quod neque sine animi dolore accepimus, nec referre possumus, quidam diuersorum ordinum Regulares, Clericique seculares, omisis, quæ diuinæ maiestatis gloriam, & sanctissimæ Dei Genitricis, aliorumque diuinarum venerationem, atque fidelium pietatem promouere poterant, quod Apostolus in quibusdam arguit, languēt; circa quæstiones, & pugnas verborum, ex quibus oriuntur inuidiae, & contētiones, ceteraque vitiorum monstra, potissimum verò cum de glorioſa Virginis MARIÆ Conceptione sermo inciderit, tam pertinaciter pro alterutra parte contendunt, acsi de illis dogmatibus esset, quæ corde credere ad iustitiam, ore confiteri ad salutem, necessarium est. Quibus illud Prophetæ conuenire videtur, dicunt, ait Dominus, cum ego non sim loquutus, cū sanctæ Romanæ Ecclesiæ omnium Ecclesiarum magistra, & doctrix disciplinæ, de ea te hucusque non desinerit, nemo absque temeritate præjudicare, vel alterius partis sentētiālē damnare potest; & quasi desint præclarissima inuentricis gratiæ merita, quæ nec Angelica quidem lingua satis dignè referri possunt, & cum ex illo vberrimo fonte, putoque aquarū viuentium non possint saluberrimas haurire aquas, quibus fidelis populus magna cum utilitate, atque dulcedine reficeretur, ad dissipatas cisternas accurrunt, stultas scilicet, & sine disciplina quæstiones, quæ generant lites, quas nec frequēs multitudo intelligere, nec viri sapientes, qui capiunt, utileiter percipere valeant: præsertim quoniam, vt experimento didicimus, ipsorū concionatorum, qui ad quæstiones huiusmodi proponendas facilius errumpere solent, maior numerus materialē difficultatem prorsus ignorantes, neque intelligentes, quæ loquuntur, aut de quibus affirmant, simplicium animos indiscretæ devotionis obtentu, vel potius loquacitatis, & ostentationis affectu, ad tumultus, & simultates concitant, quos tumultuantur, atque desidentes compонere, sedareque potius oportebat. Cum que

que partulis in Christo lac infundere, prouestis solidum cibum apponere deberent, dum in huiusmodi controvërsijs interminatis versantur, omnibus vbera proferunt ardentia, quod non absque maledictionis notâ legimus in Propheta.

§. 1. Nos igitur, qui prædecessorum nostrorum saluberrima decreta pro viribus salua esse cupimus, potissimum illa, quæ à Sacrosancta Synodo Tridentina denuo sunt confirmata, liberam cuique facultatem relinquentes opinandi huius controvërsiæ quamlibet partem, prout vel magis pium, vel magis probabile esse iudicauerit: prædictorum igitur concionatorum, aliorumque contentioni, atque temeritati, populorumque scâdalis occurrere studentes, motu proprio, non ad aliquius nobis super hoc oblate petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine statutum fœl. recordat. Sixti Quarti Prædecessoris nostri super ea re, quod à præfata Synodo innouatum est (illud præsentibus, ac si de verbo ad verbū esset insertū pro plenè, & sufficienter expresso, & inserto habentes) Apostolica auctoritate tenore præsentium confirmamus, & approbamus.

§. 2. Atque ut deinceps efficacius a cunctis obseruetur, perpetuò statuimus, & ordinamus, ac per Apostolica scripta mandamus, quatenus nemo cuiuscunque ordinis, gradus, conditionis, vel dignitatis existat, in popularibus concionibus, vel vbi cunque promiscua virorum, & mulierum multitudo conuenire solet, de huius controvërsiæ alterutra parte disputare rationibus, vel doctorum auctoritate asserendo propriam sententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac ipsa quæstione, cuiusvis pietatis, aut necessitatis prætextu vulgari sermone scribere, vel dictare præsumant; qui contrafecerit, suspensionis pœnam à diuinis, absque noua declaratione ipso facto incurrat, si modo fuerit in sacris constitutus, & quocumque præterea gradu, siue dignitate, vel administratione fungatur, illis omnibus sit ipso iure priuatus, & ad eadē, vel similia munera obtinenda, vel

obcunda perpetuæ inhabilitatis censuræ ipso etiam factō sit obnoxius, super quibus nisi à Romano Pontifice pro tempore existente dispensari, siue absolvi non possit, & nihilominus alijs pœnis, si opus fuerit, à proprio Prælato pro delicti mensura infligendis subiiciatur, prout subiçimur.

§. 3. Cæterum quamdiu per Apostolicam Sedem altera pars definita non fuerit, oppositaque sententia condemnata, liceat viris doctis in publicis Academiæ disputationibus, siue generalium, aut prouincialium Capitulo rum, vel ubi alias intersunt, qui rem capere possunt, nec scandali vila subest occasio, de illa quæstione differere, & argumentis viram libet partem, vel asserere, vel impugnare, dum tamè neutra, veluti erronea prædicetur, seruenturque illa omnia, quæ à dicto Sixto prædecessore nostro statuta sunt, quorum singula, ut præfertur, etiā quantum ad alias pœnas duximus inno- uanda, & innouamus per præsentes.

§. 4. Ut autem hæc nostra constitutio, & præmissa omnia, ad eorum omnium quorum interest, notitiam congruentius peruenire possint; in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna priuationis ab ingressu Ecclesiæ etiam eo ipso incurrenda, si in his, quæ mandamus, exequendis se negligentes exhibuerint, præcipimus, & mandamus omnibus, & singulis locorum Ordinarijs, ac eorundem Vicarijs suffraganeis, & Officialibus quibuscumque, & alijs singulis, ad quos quomodolibet spectat, & pertinet, quatenus huiusmodi nostram constitutionem singulis suę, Dioecesis, vel districtus prædicatoribus, & alijs quibus expedire iudicauerint, opportunè insinuent, & publicent, ac insinuari, & publicari faciant: & ne quis in posterum, quoquo modo ignorantiam de præmissis possit prætendere, aut se contra præmissa valeat excusare.

§. 5. Volumus, & similiter eadem authore decernimus, & mandamus, quod præsentes litteræ per aliquos ex nostris cursoribus in Basilicarum sancti Ioannis Lateranensis, ac Principis Apostolorum & Cæceliarie Apostolicæ valuis, ac in acie

campi Floræ de vrbe de more publicetur & affigantur, & illis inde amotis remaneant in eisdem locis earundem exempla affixa: quæ publicatio, & affixio ita omnes, ad quos expectat, afficiat & arctet, ac filii personaliter intimatæ fuissent.

§. 6. Non ostantibus constitutionibus, & ordinationibus, ac quibusuis indultis, & litteris Apostolicis, quibusuis personis, etiam quantumcumquæ qualificatis, & in quacumque etiam Cardinalatus, Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, & quauis alia dignitate, & honore constitutis, etiam quòd interdici, suspendi, vel excōmunicari nequeant quomodolibet cōcessis, quæ eis contra præmissa in aliquo suffragari non posse decernimus, ceterisque contrarijs quibuscumque.

§. 7. Volumus insuper, & decernimus quòd præsentes vim perpetuæ, & irrefragabilis constitutionis obtinēant, & quòd illarū transumptis, etiam impresis manu alicuius Notarij subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeat, quæ præsentibus litteris adhiberetur, si ostensæ, vel exhibitæ forēt regulæ Cancellarij nostræ Apostolice quamcumque in contrarium disponente non obstante.

§. 8. Nulli ergo omnino hominum licet, hanc paginā nostræ confirmationis, approbationis, statuti, ordinationis, mandati, subiectionis, innovationis, præcepti, voluntatis, & decreti infringere, vel ei a suis temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Dat. Romæ apud sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ millesimo, quingentesimo septuagesimo, pridie Kalendas Decembris, Pontificatus nostri anno quinto.

O B S E R V A T I O .

Intedit Pij V. elec̄tio in an. D. 1566. Hæc constitutio extat in Bullario Laerti Cherubini tom. 2. fol. 322. De eius vera intelligen. consule Comitol. lib. 6. respons. Moral. q. 40.

Atalam. §. 19 fol. 52. Torres lib. 4. cap. 7. Perlin. disp. 7. cap. 3. Valent. disp. 2. quæs. 1. pæcto 2. Vazq. disp. 117. cap. 5. Daza. cap. 19. Pitigian. in. 3. d. 3. q. 1. artic. 5. Torres lib. 4. cap. 7. Vvad. in legat. sec̄t. 2. §. 6. orat. 7. Aznar cap. 16. Lezanam cap. 13. Nouatum. tom. 1. cap. 344. Porren. cap. 3. Hieronymum Roderic. in Compend. Ref. ut. 30 fol. 243. Enan. Roder. tom. 1. qq. Regular. q. 57. artic. 1. Cordubam in Questionar. quæst. 44. Portel. in dub. regular. fol. 155. Anton de Leon in præmio fol. 65.

G R E G O R I I . X I I I .

vīna vōcis oraculūm

Anno M.D.LXXXIII.

NOs Guillelmus Sirletus tituli sancti Laurentij in Panisperna S. Romanae Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, per præsentes fidem facimus, & attestamus S. D. N. Gregorium XIII. viuae vocis oraculo nobis facto concessisse, & licentiam dedita venerabilibus Fratribus ordinis Minorum de obseruantia, dicendi, & recitandi, tam in Missis Conventualibus, quam priuatis, officia propria Missarum predicti ordinis, ad formam missalis Romanæ, ut infra redacta, & emendata. Datum Romæ in Palatio Apostolico, in loco nostræ solitæ residentiæ. 5. Idus Iunij M.D.LXXXIII. Guillelmus Sirletus Cardinalis manu propria.

O B S E R V A T I O .

Exstat in Missali. seu officijs Fratrum Minorum in omnibus impressionibus. Cum igitur Gregorius XIII. creatus fuerit post mortem Pij. V. Reformatoris Breuiarij Romani anno 1572. Ordo missalis Minorum huius decreto fuit correctum, emendatum, & ad normam Romani Missalis dispositus, & sic ab ipso Gregorio XIII. Approbata officia hucusque recitantur.

SIXTUS V.

Anno M.D.LXXXVIII,

Concessio Sixti. V. quod fratres,
& Moniales ordinis Minorum de
obseruantia in Festiuitate CON-
CEPTIOMISSANCTISSIMÆ Virgi-
nis MARIAE officium eius-
dæ recitare possint per
totam Octauam.

Sixtus Episcopus, seruus seruorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam. Ineffa-
bilia beatæ, & gloriæ semperque Vir-
ginis Dei Genitricis MARIAE merito-
rum insignia deuotæ considerationis in-
dagine perscrutantes, & intra mentis no-
stræ arcana reuoluëtes, quod ipsa ex cas-
tissimo vtero suo, prout nostræ conditio-
nis status, & necessitas exigebat, humani
generis edidit Saluatorem, apud quem tan-
quam pia mater, sedulas pro nostre fragi-
litatis expiatione preces effundere nūqua
cessat: dignu. profecto, seu potius debitu
reputamus, vt fideliu. vota in ipsius B. Vir-
ginis laudem, & honorem edita ad exau-
ditionis gratiam libenter admittamus.
Exponi siquidem nobis nuget fecit dile-
ctus filius Minister Generalis Ordinis Fra-
trum Minorum sancti Fræisci de Obser-
uantia nuncupatorum tam suo, quam fra-
trum dicti ordinis nominibus, quod cùm
omnes dicti ordinis utriusque sexus perso-
næ, ex ipsius ordinis instituto purissi-
mam ipsius Dei Genitricis Conceptionē
decaotissimè celebrare, ac illam condignis
laudibus, & honoribus extollere, ac fideli-
bus predicare, & explanare, ipsiusque fes-
tum maxima reverentia venerari consue-
terint, cupiantque pro maiori corum spi-
rituali consolatione ipsius Conceptionis
officiam in choro per totam Octauam,
vt in festiuitatibus Natiuitatis, & Assump-
tionis eiusdem Beatæ Virginis ipsi fratres

consueuerunt recitare: propterea nobis
humiliter supplicari fecerint, eorum pio,
& deuoto desiderio annuere de benignita-
te Apostolica dignatemur. Nostam piu,
& laudabile propositum ad eiusdem Bea-
tæ Virginis laudem, & honorem fouere
volentes, ipsorumque Ministri, & fratribus,
atque etiam Monialium erga hanc sacra
tissimam Virginem deuotionis affectum
plurimum in Domino commendantes,
huiusmodi supplicationibus inclinati,
hæc nostra præsenti constitutione perpe-
tuò eisdem Ministro, ac fratribus, & Mo-
nialibus concedimus, quod omnes, &
singuli monasteriorum, & domoru. qua-
rumlibet, tam virorum, quam mulierum
per uniuersum orbem consistentium di-
cti Ordinis Fratres, & Moniales officiū
Conceptionis eiusdem Beatæ MARIAE
per totam eius Octauam ad instar offi-
cij in Natiuitatis eiusdem Beatæ MA-
RIÆ festiuitate recitari soliti, tā in cho-
ro, quam extra chorum recitare possint,
& valeant. Volumus autem, quod præ-
sentium transumptis, etiam impressis
manu alicuius Notarij publici, vel supe-
rioris dicti Ordinis subscriptis, & sigil-
lo ipsius Ordinis, vel personæ in digni-
tate Ecclesiastica constitutæ obsignatis,
eadem prorsus fides, ubique adhibetur,
quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si fo-
rent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Ro-
mæ apud Sanctum Petrum, sub annu-
lo Piscatoris, die trigesima Martij 1583
Pontificatus nostri anno tertio.

O B S E R V A T I O.

Sixtus V. Pon. Maxi. electus ann. 1583
bac Bulla, quæ habetur in Bullar. Ema-
nuelis Rode. Bull. 9. fol. 450. concessit Fra-
tribus Minoribus, &c. Ut officium proprium
CONCEPTIONIS Nogarolis, quod reci-
tabant solum in die octaua Decembris, recita-
rent per totam Octauam, sicut recitabant de
Natiuitate, & Assumptione Virginis, de quo
infra latè alias constitutiones edidit in fauore
buius mysterij, ut est illa, quæ incipit, Exposi-
tum

tū nobis, & extat in Bullar. Emanul. Rode,
ad Sextum V. Bulla 2. fol. 437. edita ann.
1586. illa Gloriosus Deus, edita ann.
1588. quæ extat in eodem Bulla. 10. fol.
450. quas quia nihil habent speciale ad præ-
sens institutum, consultò omittimus.

*PAVLI V. PONT. MAX.
viua vocis oraculum.*

Anno M. DC. IX.

Pompeius miseratione diuina ti-
tul. S. Balbinæ S.R. E. Presby-
ter, Cardinalis Arigonius nun-
cupatus, Archiepiscopus Bene-
uentanus, totius Ordinis S. Fran-
cisci Protector, Corrector,
& Gubernator.

VNIVERSIS, & singulis praesen-
tes litteras inspecturis, lectoris pa-
riter, & audituris fidem facimus, &
attestamur, qualiter die decimanona
mensis Ianuarij, anno ab Orbe Redem-
pto 1609 Sanctissimus Dominus, &
in Christo Pater D. N. Paulus, diuina
prudentia Papa V, suo viua vocis ora-
culo nobis facto ad instantiam, & suppla-
cationem admodum R. Patris Fr. Lu-
douici à Sæto Ioanne Euangelista, eius-
dem Ordinis in Romana Curia Cōmis-
sarij generalis Ultramontanæ familiæ,
propter eximiam deuotionem, quā totus
ordo habet in Deiparæ Virginis Imma-
culatam Conceptionem; concessit, quod
omnes Fratres totius Ordinis supradicti
omnibus diebus Sabbati, festo nouē le-
ctionum non impeditis possint recitare
officiū Immaculatæ Cōceptionis, quod
incipit, *Sicut lilyum, &c.* Sub ritu semidup-
licis. In quorum omnium, & singulorū
fidem, ac testimonium præmissorū præ-
sentes manu nostra subscriptas per Secre-
tarium nostrum subscribi, ac sigillo, quo
vtimur in similibus, iussimus communi-
cari. Datū Romæ in palatio nostro soli-
te residetiae sub anno partæ salutis 1609
die vigesima prima Ianuarij, Pontificatus

eiudem santissimi D.N. anno quarto. P.
Card. Arigonius Protector.

OBSERVATIO.

EXSTAT hoc viua vocis oraculum subscriptū
à Franciso Ferentillo Secretario in prin-
cipio ferè omniū Breueriorū Ordin. Minor.
præcipue Antuerpiæ excussum ann. 1636.
Matr. 1611. & Romæ ex Typographia Re-
ueren. Camer. Apostolice.

PAVLVS PAPA V.

Anno M. DC. XV.

VNIVERSIS Christi fidelibus præ-
sentes litteras inspecturis salutē, &
Apostolicam benedictionem. Ad augen-
dam fidelium religionem, & animarū sa-
lutē, & cœlestibus Ecclesiæ thesauris pia
charitate intenti omnibus vtriusq; sexus
Christi fidelibus, qui Antiphonā, & ora-
tionem Conceptionis Beatæ MARIÆ
Virginis approbatā deuotè recitauerint,
quo die id egerint, centum dies de iniun-
ctis eis, siue alijs quomodolibet debitib
pœnitentijs in forma Ecclesiæ consueta,
relaxamus, præsentibus perpetuis tempo-
ribus valituris. Volumus autē, vt si alijs
Christi fidelibus præmissa peragentibus,
aliquā aliam indulgentiā perpetuò, vel ad
tempus nondū elapsum duraturam con-
cesserimus, præsentes nullæ sint. Dat.
Rom. apud Sanctā Mariam Maiorē, sub
annulo Piscatoris, die X. Iulij 1615.
Pontificatus nostri anno undecimo. Sci-
pio Cobellutius. Gratis, & pro Deo.

OBSERVATIO

Paulus V. Sum. Pontif. Max. auguratus
ann. 1605. fecit præsentem concessio-
nenem ad petitionem Generalis Minorum. Ex-
stat hæc Bulla in registro ordinis Minorum
fol. 129. præsentata, & admissa Matri-
ti apud D. D. Martimum de Cordona Com-
missarium generalem Sanctæ Craciæ. Anti-
phona verò approbata à sanctissimo D. N.
Paulo illa est, quæ habetur in officio Fratrum Mi-
norum in secundis Vesperis ad quintū Psalmū, sci-
licet: Hæc est virga, in qua nec nodus origi-
nalis, nec cortex actualis culpe fuit. Quæ
secun-

secundum aliquos composita fuit à S. Ambrosio. Vide Bernardinum de Bustos serm. 5. de Concept. par. 2. Alij tribuunt S. Bernardo, ut Biuar, §. 10 fol. 142. Cui Sextus IV. Pont. Max. ut referunt Galatinus lib. 7. de arcans, & Biuar loco citato, addidit versiculum in CONCEPTIONE tua, Virgo IMMACVLATA fuisti. Resp. Ora pro nobis Patrem, cuius Filium peperisti, & orationem: Deus qui per IMMACVLATAM Virginis CONCEPTIONEM &c. Hanc ergo Antipb. versic. & orationem dicentibus concessit prædictas indulgentias, ut constat ex attestacione R. P. F. Ioannetini Niño Secretarij Generalis Reuerendis. P. Antonij de Trexo Ordinis Minorū. Data Matriti anno 1616. De hac indulgentia agit Miranda q. 17. fol. 395. P. Ojeda cap. 16. fol. 66. Porrennus cap. 3. Torres lib. 4. cap. 8. fol. 338. Biuar, ubi supra, Hieronym. Rodrig. in Compend. Resolut. 30 fol. 249.

PAVLVS PAPA V.

Anno M.DC.XVI.

S. D. N.

D. PAVLI DIVINA PROuidentia Papæ Quinti constitutio innouans alias editas constitutiones de CONCEPTIO-
NE Beatissimæ Virginis
MARIÆ.

CONSTITUTIONVM
à Sixto IV. & Pio V. de
CONCEPTIONE Beata
MARIÆ Virginis editarū
innouatio, impositioquæ maiorum
penarum in transgresso-
res à locorum Ordinarijs, &
hæretice prauitatis Inquisito-
ribus puniendos.

Paulus Papæ Quintus ad perpetuam rei memoriam.

R Egis pacifici, quamquam nullo nostro merito diuina dispensatione vices gerentes in terris, ex munera nostri debito, pacis, & concordia inter Christi fideles, præsertim Ecclesiasticas personas, quæ alijs in viam pacis dirigendo, & in unitate spiritus continendo sunt præpositæ, conseruationi sedulo inuigilare cupientes, ea, quæ à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus ad scandalorum semina tollenda salubriter constituta sunt, cum hostis antiqui infidijs, qui ab initio dissidia ferere cepit, minimè obseruati, aut varijs modis eludi dignoscuntur, ut inuolata seruentur, opportunis remedijis, quantum cum Domino possimus, prouidemus. Olim siquidem per fœlicis recordationis Sextum Papam IV. prædecessorem nostrum accepto, quod nonnulli diuersorum ordinum Prædicatorum in suis sermonibus ad populum publicè per diuersas ciuitates, & terras affirmare non erubuerant, & quotidie prædicare non cessabant, omnes illos, qui tenebant, aut afferebant, gloriosum, & IMMACVLATAM Dei Genitricem absque originalis peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse hæreticos, eiusdemquæ IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS officium celebrantes, audientesquæ sermones illorum, qui eam sine huiusmodi macula cōceptam esse affirmabant, grauiter peccare: sed & prædictis prædicationibus non contenti, confessos super eisdem suis assertionibus libros in publicum ediderant, ex quorum assertionibus, & prædicationibus non leuia scandala in mentibus fidelium exorta erant, & maiora metitò exoriri formidabantur in dies. Idem Sextus prædecessor huiusmodi temerarijs ausibus, & peruersis assertionibus, & scandalosis, quæ ex inde in Dei Ecclesia exoriri poterant, obtuare volens, huiusmodi assertiones Prædicatorum corundem, & aliorum quorumlibet, qui affirmare præsumerent eos, qui crederent, aut

tenerent, eandem Dei Genitricem ab originalis peccati macula in sua conceptione præseruatam fuisse, propterea aliquis hæresis labo pollutos fore, vel mortaliter peccare, aut huiusmodi officium Conceptionis celebrantes, seu huiusmodi sermones audientes alicius peccati reatum incurtere, ut potè falsas, & erroreas, & à veritate penitus alienas, editosquè desuper libros prædictos id continentes, quoad hoc reprobavit, & damnauit, ac statuit, & ordinauit, quod Pre-dicatores Verbi Dei, & quicumque alij cuiuscumque status, gradus, aut ordinis, & conditionis essent, qui ausu temetario præsumerent in eorum sermonibus, ad populum, seu alias quomodolibet affirmare, huiusmodi sic per eum improbatas, & damnatas assertiones veras esse, aut dictos libros pro veris legere, tene-re, vel habere, excommunicationis sententiam eo ipso incurrent, à qua ab alio, quam à Romano Pontifice, nisi mortis articulo nequirent absolutionis beneficium obtinere; similiquè poenæ, & censuris subiecit eos, qui ausi essent asserere contrariam opinionem, tenen-tes, videlicet gloriosam Virginem MARIAM cum originali peccato fuisse conceptam, hæresis crimen, vel pecca-tum incurtere mortale, cum nondum id esset à Romana Ecclesia, & Apostolica Sede decisum. Hanc verò Sixti prædecessoris constitutionē Oecumenica Tridentina Synodus postea innouauit, ac deinde similis recordationis Pius Papa Quintus, etiam prædecessor noster, statuit, & ordinauit, & mandauit, quatenus nemo cuiuscumque ordinis, vel dignita-tis existeret, in popularibus concionibus, vel vbi cumque promiscua virorum, & mulierum multitudo conuenire solet, de huius controversiæ alterutra parte dis-putare rationibus, vel doctorum auctori-tate asserendo propriam sententiam, & contrariam refellendo, vel impugnando, aut de hac ipsa quæstione cuiusvis pietatis, aut necessitatis prætexiu vulgariter ser-mone scribere, vel dictare præsumeret; qui contra faceret, suspensionis poenam à diuinis absque noua declaratione ip-

so factò incurret, si modo esset in sa-cris constitutus, & à quoèque præterea gradu, siue dignitate, vel administratione fungeretur, illis omnibus foget ipso iure, priuatus, & ad eadem, vel similia munera obtainenda, vel obeunda perpetuo in-habilitatis censuræ ipso etiam facto ob-noxius foret; super quibus nisi à Roma-no Pontifice pro tempore existente dis-pensari, siue absolui non posset, & nihilominus alijs poenis, si opus foret, à pro-prio Praelato pro delicti mensura infligendis subiectus esset, prout subiecit. Cæterum quændiu per Apostolicam Se-dem altera pars dissinta non esset, cypositaquè sententia condemnata, liceret viris doctis in publicè Academiæ dispu-tationibus, siue Generalium, aut Pro-uincialium capitulorum, vel ubi alias in-teressent, qui rem capere possent, nec scandali via subesset occasio, de illa quæstione differere, & argumētis utramlibet partem, vel asserere, vel impugnare, dum tamen neutra, veluti erronæ prædicaretur, servarenturquè illa omnia, quæ à dicto Sixto prædecessore statuta sunt, quorum singula etiam quantum ad alias poenas duxit innouanda, & innouauit, prout in Sixti, & Pij prædecessorum litteris desuper confessis pleniùs conti-netur. Verum licet hæc prouide statuta sint, nihilominus, sicut accepimus, non nulli in diversis Christiani Orbis parti-bus interminatis quæstionibus nimis in-tenti, dissensionum huiusmodi iam pri-dem Ecclesiæ disciplinæ, vigore recissa germina coalescere procurant, indequè, contentiones, & rixæ non sine Dei of-fensa, & scandalo plurimorum exortè sunt, & grauiores in dies, ne exoriantur periculum est, nisi à nobis opportunè prouideatur. Quamobrem motu pro-prio, non ad alicuius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex cer-ta scientia, ac matura deliberatione no-stris constitutionum Sixti, & Pij prædecessorum huiusmodi veriores tenores præsentibus, pro expressis, & ad verbum insertis habentes, easdem constitutiones Apostolica auctoritate, tenore præsen-tium approbamus, & confirmamus, &

etiam quoad earum poenas quascumque, etiam absolutionis reservationem inno- uamus, & iniuiolabiliter ab omnibus, etiam regularibus cuiuscumque ordinis, & instituti, & alijs quibuscumque, tam Ecclesiasticis, quam secularibus perso- nis cuiusvis status, gradus, ordinis, & cō- ditionis, aut dignitatis, tam Ecclesiasti- ce, quam secularis, etiam si specialis, spe- cistica, & indiuidua eorum esset necessa- riò facienda mentio, obseruari præcipi- mus, & mandamus, donec à Romana Apostolica Sede huiusmodi controuer- sia fuerit definita. Ac præterea si quis quoniam modo contrauenerit, præter su- pra dictarum constitutionum poenas res- pectuè ipso facto incurrendas, etiam con- cionandi, publicè legendi, seu docen- di, & interpretandi facultare, ac voce actiua, et passiua in quibuscumque ele- ctionibus eo ipso absque alia declara- tione, priuatus existat, necnon ad con- cionandum, et publicè legendum, docē- dum, et interpretandum perpetuæ inhab- bilitatis poenas similiter ipso facto incur- rat, à quibus nō nisi à nobis ipsis, vel suc- cessoribus nostris Romanis Pontificibus pariter absolui, seu super ijs dispensari possit, et nihilominus alijs poenis nostro, et eorumdem Romanorum Pontificum successorum nostrorum arbitrio infligē- dis subiiciatur, prout cum subiicimus per præsentes. Et contra huiusmodi trans- gressores, etiam regulares cuiusvis ordi- nis, et instituti, etiam quomodolibet exemptos, et alias quascumque Ecclesiasti- cas, et seculares personas cuiuscumque status, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Ecclesiasticæ, quam secularis, ut præfer- tur, tam Episcopi, et Prælati superiores, aliquè Ordinarij locorum, quam hære- tice prauitatis vbiique locorum deputati Inquisidores procedant, et inquirant, at- que in eos seuerè animaduertant. Nos enim ijs, et eorum cuilibet, contra eosdem transgressores procedendi, et inqui- rendi, ac poenis coercendi, et puniendi liberam facultatem, et auctoritatem ijs- dem auctoritate, et tenore tribuimus, et impertimur eosque, ut præfertur, proce- dere, inquirere, et punire præcipimus,

et mandamus. Non obstantibus ijs, et singulis, quæ tam Sixtus, quam Pius præ- decessores prædicti in litteris suis huius- modi voluerunt non obstat, quibes omnibus, et singulis corum tenoribus præsentibus pro plenè, et sufficienter ex- pressis, et ad verbum insertis habentes hac vice dumtaxat specialiter, et expre- sè derogamus, cæterisquè contrarijs qui- buscumque. Et ne præmissorum igno- rantia à quoquam prætendi possit, volu- mus, et dicta auctoritate decernimus, quod præsentes litteræ, scuillarum excri- pta ad valueas Basiliæ Principis Aposto- lorum de Urbe, in acie Campi Flore affixa omnes ita arcent, et afficiant, perinde, ac si vnicuique personaliter intimatæ fuissent, quodquè præsentium transumptis etiam impressis, manu Notarij publici subscriptis, et sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica con- stitutæ munitis eadem prorsus fides ad- hibetur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ: Datum Ro- manæ apud sanctam Mariam maiorem, sub annulo Piscatoris, die vi. Iuli millesimo sexcentesimo decimo sexto Pontificatus nostri anno duodecimo. S. Cobellus- tius.

O B S E R V A T I O.

Electus fuit Paulus V. an. 1605. Extat
hæc Bulla apud Laert. Cberub. in Ap-
pend. to. 3. fol. 63. & Vuading. in legatione
fol. 6. De ea agunt Miranda in tract. Lat.
quest. 17. & Hisp. cap. 75. D. Sosa fol. 22.
Torres lib. 4. cap. 7. Castill. disputat. 2. q. 1.
Daza cap. 19. Ojeda cap. 16. Salaz. cap.
42. arg. 12. Lezana cap. 13. Embid. cap.
16. Agid. de Præsent. lib. 3. Hippolytus
Marrac. cap. 93. Tamai. de Salazar
adan. 1616. & alijs quam
plurimi.

Feria quinta die xxxij. Augu-
sti à Natiuitate Domini
nostrí Iesu Christi
M.DC.XVII.

*In Generali Congregatione san-
cta Romana, & vniuersalis
Inquisitionis, habita in Pala-
tio Apostolico in Monte Qui-
rinali coram sanctissimo no-
stro Domino Paulo, diuina
prouidentia Papa V.*

S Anctissimus Dominus noster, post longam, & maturam discussionem, auditis votis Illustrissimorum, & Reuerendissimorum Dominorum Cardinalem, contra hæreticam prauitatem Generalium Inquisitorum, reaccuratè, ac diligenter per pensa, prouidè considerans, quòd quamvis in constitutione fœlicis recordationis Sixti Quarti super CONCEPTIONE Beatissimæ Virginis MARIAE (pro submouendis inter Christi fideles, scandalis, rixis, & contentionibus) edita à sancta Tridentina Synodo innouata, & deinde in alia constitutione sanctæ memoriae Pij Quinti super eadem re, quam similiter sanctitas sua innouauit cum quibusdam prouisionibus, & adiectionibus poeniarum pro efficaciore earum obseruatione, relinquatur vnicuique libera facultas tenendi, & etiam afferendi utramque partem, quòd scilicet fuerit, vel non fuerit concepta cum peccato originali dum tamen neutra, veluti erronea, aut hæretica damnetur, nihilominus ex occasione assertionis affirmatiæ in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & actibus publicis, quòd eadem Beatissima Virgo MARIA fuerit concepta cum peccato originali, oriuntur in populo Christiano cum magna Dei offensa, scandalis, iurgia, & dissensiones: Propterea volens huiusmodi

scandalis ex debito sui muneri prouidere, decrevit, & præcepit, ac præsentis decreti virtute mandat, & præcipit omnibus, & singulis cuiusvis ordinis, & instituti regularibus, & alijs quibuscumque, tam Ecclesiastici, quam secularis, etiam si specialis, specifica, & individualia eorum necessariò esset facienda mentio, vt in posterum, donec articulus huiusmodi à sancta Sede Apostolica fuerit definitus, vel per sanctitatem suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, non audiatur in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscumque actibus publicis afferere, quòd eadē Beatissima Virgo MARIA fuerit concepta cum peccato originali. Contra facientes eadem sanctitas sua voluit, & declarauit subiaccere debere, & subiecit censuris, & poenis contentis in supradictis constitutionibus suorum prædecessorum, & sua, ipso facto incurrit. Per huiusmodi tamen prouisionem sanctitas sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei ullum prorsus præiudicium inferre, eam relinquens in eodem statu, & terminis, in quibus de præsenti reperiatur, præter quam quoad supra disposita. Ulterius sub eisdem censuris, & poenis, mandans, quòd negatiuam opinionem, videlicet quòd non fuerit concepta cum peccato originali, in prædictis publicis actibus afferentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agat, seu tractent. Insuper voluit, & expressè mandauit, vt extra hos casus publicorum actuum in reliquis omnibus supradictæ constitutiones, firmæ, et illæstæ remaneant, et exactè obseruantur; perinde, ac si præsens decretum non emanasset. Et ita decrevit, et mandauit, ubique in uolabili ter obseruari, non obstatibus in hac parte supradictis constitutionibus, et alijs omnibus in contrarium facientibus; volens, et decernens pro obseruatione, et executione præsentis decreti, et omnium in contentorum, quòd contra huiusmodi transgressores, et etiam regulares cuiusvis ordinis, et instituti, etiam quomodolibet exemptos, et alias quacumque Ecclesiasticas, et seculares personas cuiuscumque

status, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Ecclesiastice, quam secularis, tam Episcopi & prelati superiores, & alij Ordinarij locorum, quam hæreticæ prauitatis vbiique locorum deputati Inquisitores procedant, & in eos seuerè animaduertant, tribuens eis, & eorum cuilibet liberam facultatem, & auctoritatem contra eosdem transgressores procedendi, & poenis coercendi, puniendi, &c. Voluit demum ne præmissorum ignorantia à quoquam prætendi possit, quod præsens decretum, seu illius exemplar ad valvas Principis Apostolorum de Urbe, & in acie Campi Floræ affixa omnibus ita arctent, & afficiant; perinde ac si vnicuique personaliter intimata fuissent, quodque præsentium transumptis, etiam impressis, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prouersus fides adhibeat, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibite, vel ostensæ. Andraes de Perinis sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis Notarius.

O B S E R V A T I O.

SVperius decretū integrum adducunt Vnading in legatione fol. 14. D. Serranus in procem. fol. 3. Daza init. lib. de Cœcep. Guernerus de Espinar disp. 21. fol. 278. Torres lib. 4. cap. 9. Qui verò illud allegant, vel explicant, & ex eo pro IMMAGVLATA CONCEPTIONE argumentum ducunt, sunt ferè omnes in præcedentibus obseruacionibus citati.

GREGORIVS XV.

Anno M.DC.XXII.

OMNIBVS, ET SINGVLIS personis Ecclesiasticis, tam secularibus quam cuiusvis ordinis & instituti regularibus mādat, ac præcipit, ut in sacro sancto Missæ sacrificio, ac diuino officio celebrandis, tam pu-

blicè, quam priuatim, nō alio, quā CONCEPTIONIS nomine uti debeant.

Forma constitutionis hæc est.

Feria iij. die xxiv. Maij, anno à Nativitate Domini nostri Iesu Christi M. DC. XXII. In Generali Congregatione sanctæ Romanae, & vniuersalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico in Monte Quirinali, coram S.D.N. Gregorio diuina prouidentia Papa XV. ac Illustrissimis, & Reuerendissimis DD. S.R.E. Card. aduersus hæreticam prauitatem Inquisitoribus à sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Sanctissimus D.N. auditis votis Illustrissimorum, & Reuerendissimorum DD. Cardinalium contra hæreticam prauitatem Generalium Inquisitorum, decretū alias editum à fœlicis recordationis Paullo V. eius prædecessore tenoris sequentis, videlicet.

Sanctissimus Dominus noster, post lōgam, & maturam discussionem, auditis votis Illustrissimorum, & Reuerendissimorum DD. Cardinalium cōtra hæreticam prauitatem Generalium Inquisitorum, re accurate, & ligenter perpensa, prouidè considerans, quod quamuis in constitutione fœlicis recordationis Sixti Quarti super CONCEPTIONE Beatae Virginis MARIÆ pro submouēdis inter Christi fideles scandalis, rixis, & contentionibus edita, à sancta Tridentina Synodo innouata, & deinde in alia constitutione sanctissimi Pij V. super eadem re, quas similiter sanctitas sua innouauit cum quibusdam prouisionibus, & adiectionibus pœnarum pro efficaciō carum obseruatione, relinquatur vnicuique libera facultas tenendi, & etiam afferendi vtramque partem, quod scilicet fuerit, vel non fuerit concepta cum peccato originali, dum tamen neutra, veluti erronea, aut hæretica damnetur; nihilominus ex occasione assertio[n]is affirmatiæ in publicis concionibus, lectionibus, cōclusionibus, & actibus publicis, quod eadē Beatissima Vir-

go fuerit cum peccato originali concepta, oriuntur in populo Christiano cum magna Dei offensa, scandala, iurgia, & dissensiones. Propter ea volens huiusmodi scandalis, ex debito sui muneri prouidere, decreuit, & præcepit, ac præsentis decreti virtute mandat, & præcipit omnibus, & singulis cuiusvis ordinis, & instituti Regularibus, & alijs quibuscumque, tam Ecclesiasticis, quam secularibus personis cuiusvis conditionis, status, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Ecclesiasticae, quam secularis, etiam si specialis, specifica, & individua earum esset necessariò mentio facienda; vt in posterum, donec articulus huiusmodi à sancta Sede Apostolica fuerit definitus, aut per Sanctitatem suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, non audeant in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscumque actibus publicis assertere, quod eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali. Cōtra facientes autem, eadem Sanctitas sua voluit, & declarauit subiacere debere, & subiecit censuris, & poenis contentis in supra dictis cōstitutionibus suorum prædecessorum, & sua, ipso facto incurredis. Per huiusmodi tamen prouisionem Sanctitas sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec illi nullum prorsus præindictum inferre, eam relinquentis in eisdem statu, & terminis, in quibus de præsenti reperitur, præter quam quoad supra disposita. Vtterius sub eisdem censuris, & poenis mandans, quod negatiuam opinionem, videlicet, quod nō fuerit concepta cum peccato originali, in prædictis publicis actibus afferentes, alia opinionem non impugnant, nec de ea aliquo modo agant, seu tractent. Insuper voluit, & expressè mandauit, vt extra hos casus expressos publicorum actuum, in reliquis omnibus supradictæ constitutiones firmæ, & illæsæ remaneant, & exactè obseruentur; perinde ac si huiusmodi decretum non emanasset. Et insuper eadem Sanctitas sua, cum sancta Romana Ecclesia de Beatissima, & Intemerata Virginis MARIÆ firmæ, & illibata remaneant, ac exactè obseruentur; perinde ac si huiusmodi decretum non emanasset. Et insuper eadem Sanctitas sua, cum sancta Romana Ecclesia de Beatissima, & Intemerata Virginis MARIÆ CONCEPTIONE festum solemniter, & officium celebret, omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis, tam secularibus, quam cuiusvis ordinis, & instituti Regularibus mandat, ac præcipit, vt in sacrosancto Missæ sacrificio, ac diuinō officio celebrandis, tam publicè, quam priuatim, nō alio, quam Conceptionis nomine vti debeat. Contrauenientes autem, Sanctitas sua voluit, & declarauit subiacere debere, & subiecit censuris, & poenis contentis

Hoc suo præsenti decreto ex eisdem causis eritandi scandala, dissensiones, atque discordias in populo Christiano, quæ pari ratione oriri possunt, & ut accepit, in aliquibus regionibus iam ortas sunt ex sermonibus priuatis occasione assertionis affirmatiuæ extendit, & ampliavit etiam ad priuata colloquia, & scripta, mandans, & præcipiens omnibus, & singulis supradictis, ne de cætero, donec articulus huiusmodi à Sede Apostolica diffinitus, vel per Sanctitatem suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, neque etiam in sermonibus, & scriptis priuatis audeant assertere, quod eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, nec de hac opinione affirmatiuæ aliquo modo ageare, seu tractare, exceptis tamen, quibus à sancta Sede Apostolica fuerit super hoc specialiter indulxum. Per hoc tamen Sanctitas sua nō intendit reprobare hanc opinionem, nec ei nullum prorsus præiudicium inferre, eam relinquentis in eisdem statu, & terminis, in quibus reperitur, præter quam quoad in supra dicto fœlicis recordationis Pauli V. & hoc suo decreto disposita. Eademque Sanctitas sua voluit, & expressè mandauit, vt in reliquis omnibus, ubi huiusmodi decretis non aduersantur, constitutiones Sixti IV. Alexandri VI. & Pij V. ac Pauli V. eius prædecessorum super C O N C E P T I O N E Beatissimæ Virginis MARIÆ firmæ, & illibata remaneant, ac exactè obseruentur; perinde ac si huiusmodi decretum non emanasset. Et insuper eadem Sanctitas sua, cum sancta Romana Ecclesia de Beatissima, & Intemerata Virginis MARIÆ C O N C E P T I O N E festum solemniter, & officium celebret, omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis, tam secularibus, quam cuiusvis ordinis, & instituti Regularibus mandat, ac præcipit, vt in sacrosancto Missæ sacrificio, ac diuinō officio celebrandis, tam publicè, quam priuatim, nō alio, quam Conceptionis nomine vti debeat. Contrauenientes autem, Sanctitas sua voluit, & declarauit subiacere debere, & subiecit censuris, & poenis contentis

in supra dictis constitutionibus, ac p̄fato decreto suorum p̄decessorum ipso facto incurris. Et ita deereuit, & mādauit ubique in uiolabiliter obseruari; nō obstantibus in hac parte cōstitutionibus suprascriptis, decreto p̄fato Pauli V. consuetudinibus etiam immemorialibus, necnon omnibus, & singulis, quā p̄decessores p̄dicti voluerunt non obstat, ac alijs quibuscumque in contrarium facientibus. Volens, & decernens pro obseruatione, & executione p̄sens decreti, & omnium in eo contentorum, quod contra huiusmodi transgressores, etiam Regulares cuiusvis ordinis, & insti tuti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quascumque Ecclesiasticas, et seculares personas cuiuscumque status, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Ecclesiasticæ, quam secularis, tam Episcopi, et P̄lati superiores, aliquæ Ordinarij locorum, quam hereticæ prauitatis ubique locorum depurati Inquisitores procedant, et in eos severè animaduentant; tribuens eis, et eorum cuiilibet liberam facultatem, et auctoritatem contra eosdem transgressores procedendi, ac pœnis coercendi, et puniendi. Voluit demum, ne p̄misitorum ignorantia à quoquam p̄tendi possit, quod p̄sens decretum, seu illius exempla ad valvas Basiliæ Principis Apostolorum de Urbe, et in acie Campi Floræ affixa omnes ita arcent, et afficiant, petinde ac si vnicuique personaliter intimata fuissent, quodque p̄sentium transumptis etiam impressis manu Notarij publici subscriptis, et sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibetur, que p̄sentibus adhiceretur, si forent exhibite, vel ostensi. Andreas de Pettinis, sancte Romanæ, et vniuersalis Inquisitionis Notarius.

O B S E R V A T I O.

Gregorius XV. Pont. Max. electus an. 1621. p̄dictum decretum promulgavit anno sequenti, cuius plurima, tam apud scriptores, quam seorsim exempla passim extant. De ipso tractant ex professo D. Serwan. in proœm. lib. de Immac. Concep. fol. 5.

Vuading. in legat. sect. 4. fol. 446. Hippolyt. Marraccius cap. 94. fol. 228. Portel in dub. regul. fol. 156. Simane. in epist. ad Innocent. X. Tamai. de Salaz. ad an. 1622. Caffill. to. 1. disput. 2. quest. 1. n. 46. Novat. to. 1. quest. 3. cap. 3. Lezana cap. 13. Miran. cap. 75. & quotquot de Tramacul. Concept. post predictum annum scripsere:

GREGORIUS PP. XV.

Philippo Regi Hispániarum.

REGIS CATHOLICI
erga Beatis. Virginis CON-
CĒPT. studium impensè
commendat, suamquè mentem
in procedendo circa hanc ma-
teriam aperit.

Charissime in Christo Fili nostro, salutem, et Agostolicam benedictionem. Catholicæ religionis decus, et Austriae pietatis argumētum est, Regē potissimum, cui utriusque Orbis Prouticiæ amplissimæ famulantur, tanto studio sanctorū laudibus, et B. Virginis dignitati inseruire. Benedicimus Maiestati tue charissime Fili, dignaque tibi à dominatiū Domino regia pietate fœlicitatē precamur. Sanè tibi, et populorum fidem, et hostium oppressionem polliceti haud remere possumus, cum eius tibi Virginis patrocinium conciliare studes, quā terribilē esse, ut castrorum aëiem ordinatā, diuina oracula testantur. Vix dici potest, quātò nos gaudio cumularint nuperæ litteræ Maiestatis tue de Immaculatæ Delice pōceptione differentes. O Curam Catholico Rege dignā, et Christi Vicario gratissimā! Nequid tamen noui tam in re decernatur in p̄sestia, nō habet, tum negotij magnitudo, tum Romanorū Pontificū p̄decessorū nostrorū exēplū. Spītus sancti enim voci auscultare; nō humanarum rationum ponderibus rem examinare debemus, qui in diuinæ sapientiæ

cathedra Christiano Orbi à Deo præfeti sumus. Quare cùm nondum æterna sapientia Ecclesiæ suæ tanti mysterij penetralia patefecerit, in Dei, Romanorū quæ Pontificum auctoritate debent fideles populi conquiescere. Magni tamen apud nos ponderis fuerunt preces Maestatis tue, tantumquæ negotium iterum, accuratiusquæ pensauimus, aliquod tibi, regnisque tuis solatium afferre cupientes. Tuni autem valdè timuimus, ne veteratot ille serpens, qui boni, malique scientiam proprijs Parentibus pollicens maximis humanum genus miserijs cumulanit, ipsius pietatis armis abutatur ad Christianæ plebis pacem dirimendam. Quæ enim opinionum dissensio est, fieri potest animorum contentio, dum magnificum victoriæ genus plerisque videtur, ubi quid in controversiam venit, de aliorum ingenij triumphare. Quare dissidiorum semina extinguere cupientes, antequam asperior in istis prouincijs pullulet zizanijs pruentus, ingeniorum peruvicaciam, libertatemque differendi Pontificio decreto coercendam censuimus. Ex eo, & ex dilectis filijs, nobilibus viris oratoribus tuis Comite Montis Regij, & Duce Albuquerque mentem nostram vberius cognoscet Maiestas tua. Cùm enim nobis regiam petitionem elegantissimè exponereat, luculenter intelligere potuerunt, quam inuiti refragemur, & quam alacriter semper gratificaturi sumus tanto Regi, quem Europe ornamentum, & Catholicæ Ecclesiæ gaudium esse arbitramur, ac Maestati tuae Apostolicam benedictionem amatissimè impertimur. Datum Romæ apud sanctam Mariam maiorem, sub annulo Piscatoris, die 4. Iunij 1622. Pontificatus nostri anno secundo.

O B S E R V A T I O .

Exstat apud P. Lucam Vuad. in legatione secl. 4. fol. 451. scripta post datum decretum, suprarelatum.

GREGORIVS PP. XV.

Anno M.DC.XXII.

Ad futuram rei memoriam.

*Concedit fratribus Ord. Præd. ut
in priuatis colloquijs, & con-
ferētij inter se dum taxat tra-
ctare possint de materia Con-
ceptionis Beatissimæ Virginis
MARIÆ.*

Eximij, atque singulares fructus, quos dilecti filij fratres Ordinis Prædicatorum in militati Ecclesia, cuius regimi ni diaina disponente clementia præside mus, attulerunt, & indies afferūt, promer rentur, vt eosdem fratres specialibus fauoribus, & gratijs, quantū cum Domino possumus, libēter prosequamur. Alias si quidē fœlicis recordationis Paulus P.P. V. prædecessor noster, post longā, & maturam discussionē, auditis votis Ven. fratum nostrorum, tunc suorum, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinaliū contra hæreticam prauitatem Generalium Inquisitorum re accuratè, & diligenter persensa prouidè considerans, quòd quamuis in constitutione fœlicis recordationis Sixti P.P. IV. etiam prædecessoris nostri super CONCEPTIONE Beatæ Virginis MARIÆ pro submouendis inter Christi fideles, scandalis, rixis, & contentionibus edita, à sancta Tridentina Synodo innouata, & deinde in alia constitutione sanctæ memoriae Pij P.P. V. similiter prædecessoris nostri super eadem re, quas idē Paulus prædecessor innouauit, cum quibusdam prouisionibus, & adiectionibus poenarum, pro efficaciōri earū obseruatione, relinquēbat vnicuique libera facultas tenendi, & etiam afferendi utramque partem, quòd scilicet fuerit, vel non fuerit cōcepta cū peccato originali, dum tamen neutra veluti erronea, aut hæretica damnaretur: nihilominus ex occasione assertionis affirmatiæ in publicis cōcionibus, lectionibus, conclusionibus, &

acti-

actibus publicis, quod eadem Beatissima Virgo fuerit cum peccato originali concepta, oriebantur in populo Christiano cum magna Dei offensa, scandala, iurgia, & dissensiones: propterea volens huiusmodi scandala ex debito sui muneris prouidere, decreuit, & praecipit omnibus, & singulis cuiusvis ordinis, & instituti Regularibus, & alijs quibuscumque, tam Ecclesiasticis, quam secularibus personis cuiusvis conditionis, status, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Ecclesiasticæ, quam secularis; etiam si specialis, specifica, & individua earum esset necessariò metio facienda, ut in posterum, donec articulus huiusmodi à sancta Sede Apostolica fuerit definitus, vel per eundem Paulum prædecessorem, & Sediem Apostolicam fuisse aliter ordinatum, non audirent in publicis cōcionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscumque actibus publicis asserere, quod eadem Beata Virgo fuerit Concepta cum peccato originali. Contrafacientes autem dictus Paulus prædecessor voluit, & declarauit, subiace re debet, & subiecit censuris, & poenis cōtentis in supradictis cōstitutionibus, suo rum prædecessorum, & sua ipso facto incurris. Per huiusmodi tam en prouisionem idem Paulus prædecessor non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei nullum prorsus præiudicium inferre, eam relinquens in eiusdem statu, & terminis, in quibus reperiebatur, præterquam quoad supra disposita. Viterius sub eisdem cœtu ris, & poenis mandauit, quod negatiuam opinionem, videlicet, quod non fuerit concepta cum peccato originali, in prefatis actibus afferentes, aliam opinionem non impugnarent, nec de ea aliquomodo agerent, seu tractarent. Insuper voluit, & expresse mandauit, ut extra hos casus expressos publicorum actuum, in reliquis omnibus supradictæ cōstitutiones firmæ, & illæssæ remaneat, & exactè obseruetur, perinde ac sive decretum huiusmodi non emanasset. Nuper verò nos sub die videlicet. 24. Maij. 1622. In generali Cōgregatione sanctæ Romanæ, & universalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico in Mōte Quirinali coram nobis, & Cardinalibus præfatis, ex eisdem causis cuitandi scandala, differ-

siones, atque discordias in populo Christiano, quæ par ratione oriri possunt, & ut accepimus, in aliquibus regionibus iam extæ sunt ex sermonibus priuatim occasione assertionis affirmatiæ supradictum Pauli prædecessoris decretū extendimus, & ampliavimus, etiam ad priuata collōquia, & scripta, mandantes, & præcipientes omnibus, & singulis supradictis, ne de exterio, donec articulus huiusmodi à Sede Apostolica definitus, vel per nos, & Sedi Apostolica fuerit aliter ordinatum: nec etiam in sermonibus, & scriptis priuatim audeant asserere, quod eadem Beata Virgo fuerit concepta cum peccato originali, nec de hac opinione affirmatiæ aliquo modo agere, seu tractare, exceptis tamē quibus à S. Sede Apostolica fuerit super hoc specialiter indultū. Per hoc tamē non intendimus reprobare hanc opinionem, nec ei nullum prorsus præiudicium inferre, eam relinquentes in eisdem statu, & terminis, in quibus reperitur, præterquam quod quoad in supra dicto dicti Pauli prædecessoris decreto disposita, voluimusq; & expresse mandauimus, ut in reliquis omnibus, vbi huiusmodi decretis non aduersantur, constitutiones Sixti, ac Pij, & Pauli prælatorum, nec non rec. mem. Alexandri Papæ VI. prædecessorū nostrorum, super Conceptione Beatissimæ Virginis MARIE, & illibatæ remaneant, ac exactè obseruentur, per inde ac si huiusmodi decretum non emanasset, & in super cum sancta Romana Ecclesia de Beatissimæ, & Intemerata Virginis MARIE Conceptione festū solemniter, & officiū celebret, omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis, tā secularibus, quā cuiusvis ordinis, & instituti Regularibus mandauimus, ac praecipimus, ut in sacrosanto Missæ sacrificio, ac dinino officio celebrādis, tā publicè, quā priuatim non alio, quā Conceptionis nomine vti debeat: cōtratieneat autem voluntus, & declaratimus subiacere debere, & subieci mus censuris, & poenis cōtentis in supradictis constitutionibus, ac præfato decreto nostrorū prædecessorū, ipso facto incurris, & ita decreuimus, & mandauimus, vbi que inviolabiliter obseruari. Non ostantibus in hac parte constitutionibus supra dictis, decreto præfato Pauli prædecessoris,

cōsuetudinibus etiam immemorabilibus, nec non omnibus, & singulis, quæ Prædcessores præfati voluerunt nō obstatere, ac alijs quibuscumque in contrarium facientibus. Volentes, & decernentes pro observatione, & execuatione nostri huiusmodi decreti, & omnium in eo contentorum, quod contra huiusmodi transgressores, etiam Regulares cuiusvis ordinis, & instituti, etiam quomodolibet exemplaros, & alias quascumque Ecclesiasticas, & seculares personas, cuiuscumque status, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tamen Ecclesiasticæ, quam secularis, tamen Episcopi, & Prælati superiores, aliquæ Ordinarij locorum, quam hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquisitores procedant, & in eos severè animaduertant. Tribuentes eis, & eorum cuiilibet liberam facultatem, & authoritatem contra eosdem transgressores procedendi, ac poenam coercendi, & puniendi. Nunc autem nos eosdem Fratres Ordinis Prædicatorum, quos in visceribus gerimus charitatis, specialibus favoribus, & gratijs prosequi volentes, & eorum singulares personas, a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque, Ecclesiasticis sententijs, censuris, & penitentiis à iure, vel ab homine quanis occasione, vel causa latissimis, si quibus quomodolibet innodatae existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluente, & absoluta fore censentes. Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, omnibus, & singulis dicti Ordinis Prædicatorum Fratribus, ut de cetero in quibuscumque priuatis corum colloquijs, seu conferentijs inter se dūtaxat, & non inter alios, aut cum alijs de materia eiusdem Conceptionis Beatissimæ MARIE Virginis differere, & tractare, absque ullo poenitentia in dictis decretis contentatum incursum, liberè, & licite possint, & valeant, Apostolica auctoritate, tenore præsentium licentiam concedimus, & impartimur. Decernentes, Fratres præfatos à quoquam quavis auctoritate, desuper molestari, perturbari, aut inquietari nullatenus posse, aut debere, siveque, & non aliter per quoscumq;

judices ordinarios, & Delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ubique iudicari, & definiti debere, ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus singulis præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrarijs quibuscumque. Datum Remæ apud Sanctam Mariam Maiorem, sub annulo Piscatoris, die 28. Iulij, anno 1622. Pontificatus nostri anno secundo. S. Card. S. Susannæ.

OBSERVATIO

Hanc Bullam nulla authentica auctoritate, aut publicatione suffultam addueit Vrading, in legatione, sett. 4. fol. 456 qui docet quomodo prædicta indulgentia Apostolice Sedis usi fuerint illi, ad quos pertinet.

EPISTOLA CIVITATIS Hispalensis ad Summum Pontificem Gregorium XV. Gratias ei agunt ob decretum in favorem IMMAC. CONCEP.

publicatum.

BEATISSIME PATER.

VRBIS Hæc, & vniuersa adhærens Provincia ita se locupletatam agnoscit magno illo bono, & favore, quem resultasse ex sacro decreto vestre Beatitudinis circa mysterium Immaculatae Conceptionis Virginis Sanctissimæ Dei Genitricis, & Dominae nostræ cognoscit; ut prostrata ad sanctissimos vestre Beatitudinis pedes, perquam affectuosas reddat gratias, quales debentur immortali huic, & veluti diuino beneficio. Quod fausto hoc vestre Beatitudinis Pontificatu, cœlitus impulsa adeò concupitam, hanc gratiam præstiterit vestra sanctitas felicissimis sue Maiestatis Regnis (per quam æternum suum reddidit nomine), nul-

lo vñquam ræuo à cordibus fidelium abo-
lendum) Cinitas hæc peculiari conatu
nulli secundo, iuxta debitæ gratitudinis,
& perpetuæ obligationis mensuram sem-
per Dominum orabit, vt vestrā Beati-
tudinem plurimis, & fœlicissimis annis
tueatur in columnen, iuxta Christiani or-
bis necessitatem. Datum Hispalis, Iulij
12. anno 1622.

O B S E R V A T I O .
DE hac epistola P. Vvadingus in legatio-
ne ad finem, fol. 461. Hippolytus Mar-
iac. cap. 92. fol. 233.

G R E G O R I V S P P . X V .
Dilectis filijs Senatui ciuitatis
Hispalensis.

Hispalensium pietatē erga Bea-
tissimā Virginem laudat, ob gra-
tias ipsi actas decreto in causa
CONCEPTIONIS
evulgato.

Dilecti filiij, salutem, & Apostolicam
benedictionem. Opulentæ India-
rum classes, nō tantum vrbī vestræ decus
afferre possunt, quantum Catholicae Reli-
gionis cultus, & Christianæ pietatis stu-
dium: magnum quidem est alterius orbis
diuitias in vestrū portum conuehi; sed
profecto longè præclarus thesauris diui-
næ gratiæ animas vestrās locupletari; præ-
terquam, quod ea opulentia multos exte-
rarum nationum homines ad Hispalensia
litora connocat; at enim pietas militiam
cœlestis exercitus in vestrās arces introdu-
cit, & Angelorum opem, constitudinem
que pijs fidelium cordibus conciliat. Bea-
ti profecto estis dilecti filiij, cùm intelliga-
tis, quanto perituris diuitijs præstantiora
sunt eloqua Domini, desiderabilia super
aurum, & lapidem pretiosum. Proinde
nos, quorum fœlicitas Christianarum na-
tionum salute continetur, paterno solatio
litteræ vestræ comilarunt, quas nobis nō
ita pridē rediderunt dilecti filii Matthæus

Vazquez, & Bernardus de Toro. Ex illa-
rum enim sententia, & ex horum sermo-
ne intelleximus, quo studio Beatissimæ
Virgini glorijs inseruiatis. Ita sentire,
ita loqui par est, ciuitatem à dominantiū
Domino custoditam, & solidę pietatis fū-
damentis innixā. Neque enim vera mor-
talium laus, atque gratulatio à cœlestis
aulæ gloria sciungitur. Vos autem scien-
tiā salutis præclarè didicisse ostenditis,
cum beneficium vobis tributum esse pro-
fitemini, eo Apostolico decreto, quo al-
tercantum Theologorū dissidia tollere,
& cœlestis Reginæ dignitati consulere
nuper voluimus. Non deerit vobis remu-
neratio ab eo, qui diues est in misericor-
dia, & beneficentia illius Virginis perfue-
mini, quæ causa est nostræ lœritiæ, & di-
uinæ vltionis flagella tam sepè à Catholi-
cæ plebis capite aberruncat. Nos autem
paterna vos chatitate in visceribus Iesu
Christi complectimur, ac super urbem istam
non minus virtutibus, quam diuitijs
abundantem Apostolice benedictionis the-
sauros liberaliter effundimus, Deum, Bea-
tissimamque Deiparam orantes, vt Hispa-
lensem ciuitatem illustrioribus semper
locupletent diuinæ benevolentiae docu-
mentis. Datum Romæ apud sanctam Ma-
riam Maiorem, die. 4. Nobembris, 1622
Pontificatus secundo.

O B S E R V A T I O .
EXstat apud P. Lucam Vvading in legatione
fol. 461.

**E X T R A C T A E M I-
SALIBUS, & Breuiarijs antiquis.**
**Ex Missalibus Ecclesie To-
letanae, & aliarum.**

MISSALE, Cuius titulus secundum
ordinem primatis Ecclesie Toleta-
næ climatis, quam antea, ac iam nulla
ex parte confasum, cui accessit ordo ce-
lebrandi Missam cum officio Diaconi,
& Subdiaconi, &c. impressum iussu Ioannis
Martini Silicei, Cöpluti in ædibus Ioannis Bro-
caris

cari anno Domini M. D. L. fol. 332. In
Conceptione Beatæ MARIAE officiū,
Introitus. Gaudeamus omnes in Domi-
no diem festum celebrantes sub hono-
re Beatæ Virginis, de cuius Conceptione
gaudent Angeli, & collaudant Filiū Dei.
Versiculus: Magne Dominus, &c. Oratio,
Omnipotens sempiterne Deus, qui hu-
mana fragilitati condolens, eique clemē-
ter miserere decernens, Verbum tuum ex
gloriosa B. MARIA semper Virgine in-
carnari voluisti, presta, quæsumus, ut ip-
sa iungi: er hanc misericordiam nobis ob-
tineat in coelis, cuius sanctam Concep-
tionem hodierna die te iubente festivè
celebramus in terris. Per eundem, &c.

Epistola: Ex lectione libri Sapientiae. Do-
minus posse dicit nřc: Versiculus gradualis.
Conceptio tua Dei Genitrix Virgo, gau-
dium atrulit yniuerso mundo, quia ex te
ortus est sol iustitiae Christus Deus noster
Euāgelii, Liber generationis Iesu Christi.
Sacerdot. Vnigeniti tui, &c. Post communionē:
Deus ineffabilis misericordiæ, qui primæ
maculam mulieris per Virginē expiandā
fācisti, da nobis, quæsumus, Cōceptionis
eius digna solemnia venerari, quæ vni-
genitum tuum virgo concepit, & virgo pe-
perit Dominum nostrum Iesum Christum
filium tuum.

Missale in Integro folio tuis D. D. Al-
phonſi de Fonſeca, dum in huius agret per
viros litteris, & Ecclesiastica disciplina
præstantes magna cum diligentia exami-
natum, impressum Compluti in ædibus Mi-
chaelis de Eugia, anno salutis nostræ M.D.
XX. fol. 239. Omnia, ut supra.

Missale mixtum aliae Ecclesiæ Tole-
tanae magna cum diligentia perfectum,
& emendatum per Deputatos à Capitulo
eiusdem sanctæ Ecclesiæ in eadem rega-
li ciuitate impressum, &c. anno salutis no-
stræ M. CCC. XC. IX. fol. 266. Omnia, ut
supra.

Missale Mixtum secundum ordinem
aliae Primatis Ecclesiæ Toletanae, per
viros Ecclesiasticarum ceremoniarū per-
ritissimos nuper auctius, & castigatius
redditum, & impressum Lugduni apud Bar-
tholomæ Fracilium anno M. DL. fol. 286.
Omnia, ut supra.

Alterum impressum anno M. D. XVIII.
fol. 253. Omnia, ut supra.

Breviarium in quarto regali impressum
Compluti in ædibus Ioannis Brocarij anno sa-
lutis nostræ M.D. XXXIX. fol. 286. Om-
nia, ut supra.

Missale Toletanum in 4. iussu, & appro-
batione D. D. Fr. Enanſij Ximenez de Ci-
neros Sanctæ Romanae Ecclesiæ Cardinalis,
Toletaniq; Archiepiscopi, cuius approbatio in-
cipit; Fratres charissimi, &c. Impressum
Burgis in officina Federici ex Basilea Germa-
ni anno Christianæ salutis M.D. XII. f. 277
Omnia, ut supra, excepta ultima oratione.

Missale antiquum, in membranis manu
scriptum ante inuentam Typographiam, habet
Cōceptionis festum fol. 207. Omnia, ut supra.

Missalia tria conscripta in membranis anti-
quissima, habent etiam Cōceptionis festum.

Missale mixtum secundum ordinem,
& regulam S. Ecclesiæ Toletanae, absque
initio, & fine, & absque foliorum numeratio-
ne, Omnia, ut supra.

Missale Asturicense anno 1564. im-
pressum, introitus fol. 3. Gaudeamus.

Missale Placentinum anno 1554. fol.
364 depicta imagine Cōceptionis, introitus,
Egredimini. Oratio. Deus, qui per Imma-
culatam Virginis Cōceptionem, &c.

Missale Ambrosianū, Impressum Me-
diolani per D. Ioannē Angelū anno 1522. In-
troitus, Letemur omnes in Domino, diē
festum celebrantes ob honorem B. MA-
RIA V. de cuius Immaculata Cōcep-
tionē gaudent Angeli, &c. Super populum,
Supplicationē seruorū tuorū Deus mī-
rator exaudi, ut qui in gloriosa Cōcep-
tionē Dei Genitricis, &c. Post epistolam.
Beata Cōceptio MARIAE Virginis,
&c. Super syndonem. Gloriosæ Cōcep-
tionis eius votiva solemnitas, &c. Super
Oblata. Gloriosæ Cōceptionis eius so-
lemnitas, &c. Prefatio. Recensemus enim
præclarissime solemnitatis diem, in qua
gloriosissima Dei Genitrix intermerata
V. MARIA stella cornuca, & admira-
bilis mundo concepta est, quæ nobis vitæ
perenniſianuam, quam Eua in Paradiso
clauerat, reseravit, nosque de tenebris
ad lucis antiquæ gaudia reuocauit, &c.

Missale mixtum secundū regulam B.
Isido.

Isidori dictum Mozarabe maxima cū diligenter perfectum; & emendatum per Reverendum in utroque iure Doctorem Dominum Alphonsum Ortiz, Canonicum Toletanū, *impressum in Regali ciuitate Toleti iussu Reuerendissimi in Christo patris D. D. Fr. Francisci Xunenez de Cisneros eiusdem ciuitatis Archiepiscopi anno. 1500. fol. 413.* In Coceptione B. Virginis MARIÆ ad Missam, &c. *Oratio. Deus, qui nauem Ecclesie tuæ per mundi istius pericula fluctuantē optimus nauta gubernans, & ne infidelitatis procella obruat, vigilantissimus custos solitas omnibus eius lauacro renatis tribue per intercessum Coceptionis gloriosæ Virginis MARIÆ persequitionū tēpestates in tui nominis confessione detinere, &c.* Et in alia oratione: interuentu Coceptionis gloriosæ Virginis MARIÆ, fac nobiscum misericordiam, &c. Quod saepissime repetit.

EX BREVIARIIS SANCTÆ ECCLESIE TOLETANA. ET ALIARUM ECCESSARUM.

Breviarium secundū regulā B. Isidori impressum Toleti anno 1502. quod cōmuni- ter dicitur Mozarabe fol. 422. Rubrica. In festo Coceptionis Virginis MARIÆ omnia dicuntur, vt in Assumptione Virginis MARIÆ, folio 394. & vbi dicitur *Assumptio*, dicatur *Conceptio*.

Breviarium Toletanū impressum Venetijs anno 1488. iussu D. D. Petri Gonzalez de Mendoza, Archiepiscopi Toletani. & S. R. Ecclesie Cardinalis, tituli Sanctæ Crucis, fol. 418. In Coceptione Sanctæ MARIÆ gaudie Mater Ecclesia.

Breviarium vetustissimū eiusdem Ecclesie, fol. 522. ut supra.

Breviarium impressum anno 1505. transcriptū ex altero manuscripto antiquissimo, ut dicitur in prologo, habet officium Coceptionis cum Octava. *Oratio. Deus inessibilis misericordiae, &c.*

Breviarium impressum Venetijs per Melchiorum de Goritio anno 1506. Officiū: *Gaudie Mater Ecclesia.*

Diurnale Sanctæ Ecclesie Toletanae impres. anno 1507. fol. 353. *Omnia, ut sup.*

Breviarium Hispalense impressum ius- su, & approbatione D. D. Didaci à Deza Ar- chiepiscopi anno. 1521. fol. 222. titulus. Festum Coceptionis Immaculatae Vir- ginis MARIÆ. *Lectiones S. Anselmi. Idem habent Breviaria eiusdem Ecclesie, impressa anno. 1510. & anno. 1531. & 1555. & 1563. & lectionarium eiusdem Ecclesie im- pressum anno. 1503. in quarto Salmanticensi anno. 1562. approbatum per D. D. Ludouicum de Alcozer Canonicum, & Vicarium Ge- nerali, dicatū D. D. Petro Gonzalez de Men- doza Episcopo, fol. 490. titulus. In festo Sā- ctissimæ Coceptionis Virginis MARIÆ, fac nobiscum misericordiam, &c. Quod saepissime repetit.*

Breviarium secundum mores S. Ecclesie Conchenensis, in breviore lectionem redac- tū, & nunc secundò elucidatū, atque cor- rectū Cōché, apud Ioannē à Canoua M. D.LX. Quod extat approbatum à D. D. Pe- tro à Castro, illius Ecclesie Episcopo, fol. 322. titulus, Officiū Immaculatę Coceptionis V. MARIÆ, quod approbavit, publi- cauit, & cōfirmauit Sixtus Papa V. cū illa indulgentia illud celebratibus, quæ habe- tur per totā Octauam Corporis Christi, &c. *Oratio prima. Omnipotens sempiterne Deus, qui humanae fragilitati condo- lēs, &c. Ut in officio Ecclesie Toleti supra. Oratio secunda. Deus, qui per Immaculatam Virginis Coceptionē. Lectiones sunt ex S. Anselmo. Anselmus Cantuariensis Archi- episcopus, & Pastor Anglorū, &c. Primū responsoriū. Fulget dies hodierna digna laude sempiterna, qui Concepta est MARIÆ. Responsoriū sextum. Celebris dies colitur, in qua Virgo Concipitur, quæ per obedientiam mundo refudit gratiā, &c. Ad Laudes prima Antiphona. Conceptus hodiernus MARIÆ semper Virginis næ- dum tersit, nexus soluit vetustæ origi- nis, &c.*

Breviarium Cæsaraugustanū, anno 1556 approbatum à D. D. Ferdinando de Aragonia, Episcopo, fol. 539. Officiū. Sicut liliū. Omnia, sicut in officio Minorū. Alterū impressum anno 1545. idē habet Coceptionis officium.

Giennense, cuius titulus. In nomine Domini Amē. Incipit Ordo Breuiarij sc. cūdū cōsuetudinē almē Ecclesiae Giennēsis fol. 147. In Conceptione B. V. MARIÆ festum est. *Oratio prima.* Deus ineffabilis misericordiæ, &c. *Secunda.* Omnipotens sempiterne Deus, qui humana fragilitate, &c. *Vi supra.* *lectiones de S. Anselmo.* *Respons. primū.* Fulget dies hodierna, qua concepta est MARIA, per quā pater vite via germine regali, nōn & pontificali, &c. *Ad tertium nocturnum lec̄tio prima.* Patriarcharū semine, Prophetarum origine, Regum, atque Pontificū genus vernat magnificum, vnde Virgo cōcipitur, &c. *Ad Laudes Antiphona.* MARIA plena gratia, stirpe concepta Regia, &c.

Vxamense absque initio, & fine, fol. 583. *Officium.* Gaude Mater Ecclesia. Deus ineffabilis misericordiæ. *Lectiones de dictis Sanctorum.*

Valentinū, anno 1533. *Officium.* Sicut liliū. *Oratio.* Deus, qui per Immaculatam Virginis Conceptionē. Omnia sicut in officio Minorum, præter lectiones primi nocturni, quæ sunt ex Concilio Basileensis. Sacrosancta generalis Basileensis Synodus, &c.

Cordubense, impressum anno 1489. Omnia sicut in officio Nogarolis. *Habent etiam officium Conceptionis.* Alia eiusdem Ecclesiae, impressa anno 1508. & anno 1557.

Pampilonense, fol. 447. *titulus.* Immaculatæ Conceptionis Virginis MARIÆ *Officium.* Sicut liliū. Omnia sicut Nogarolis, exceptis lectionibus primi nocturni, quæ sunt ex Bulla Sixti Quarti Pontif. Maxi. Cūm præexcelsa meritorum, &c.

Segouiente absque initio, & fine, fol. 532 *Oratio.* Supplicationē seruorum tuorum Deus, miserator exaudi, qui in Conceptione Dei Genitricis, & Virginis MARIÆ cōgregamur eius intercessionibus à te instantibus periculis eruamur. Per eundem, &c. *Lectiones de Epistola S. Anselmi.* *Evangeliū.* Liber generationis. *Homilia S. Anselmi.* Hodierna die fratres. Post quam sequitur: Te Matrem Dei laudamus, te Dominā confitemur. Te æterni Patris templū, &c. Aliud huius Ecclesiae extat impressum anno 1527. Omnia ut in officio Nogarolis.

Giennense, fol. 439. *Officiū Concep-*

tionis. Gaude Mater Ecclesia. *Lectiones S. Anselmi.* *Est officium speciale.*

Cōpostellānū, impressum Salmaticæ anno 1569. approbatū per D. D. Gasparē à Stanica & Auellanādo Archiepiscopū, fol. 287. *titulus Cōceptio Immaculatæ Virginis MARIÆ.* Omnia sunt, ut in officio Nogarolis, lectionibus tantum in aliquibus mutatis.

Ilerdēse, absque initio, & fine, *titulus,* De festo Immaculatæ Cōceptionis Virginis MARIÆ: facimus festum totum duplex in quacumque die venerit, etiam si sit Dominicana. *Ad Vesperas.* Sicut liliū. Omnia, ut in officio Nogarolis.

Granatense, impressum anno 1544. approbatū, ut ibi dicitur à Paulo Tertio anno decimo sui Pontificatus, atque à D. D. Ferdinandō Niño Archiepiscopo, fol. 306. *titulus,* Incipit officium Immaculatæ Conceptionis Virginis MARIÆ. *Ad Vesperas.* Sicut liliū. *Oratio.* Deus, qui per Immaculatā Virginis Conceptionē, &c. Omnia sicut in officio Nogarolis. Alterū impressū anno 1506. iussu D. D. Ferdin. de Talauera. Idem modū recitat de Conceptione cum Octava, ex concessione Summorum Pontificum.

Burgēse, impressum anno 1538. fol. 163. *Officium speciale.* *Oratio.* Deus, qui Beatæ MARIÆ Virginis Conceptionem Angelico vaticinio parentibus prædictisti, præstafamiliæ tuæ ipsius muniri præsidij, cuius Conceptionem sacram frequantione congrua veneratur, &c. *Ad inuitatorium versiculos.* Virginis, & Matris celebretur nobilis Conceptio. *In primo nocturno Antiphona.* Hodie cōcepta est Virgo MARIÆ ex semine Abrahæ. *Lectiones sancti Anselmi.* *Sanctorale eiusdem Eccles.* antiquissimum in 4. *Regali*, fol. 270. *Rubrica.* In Conceptione S. MARIÆ ad Vespertas, &c. Nota, quod omnia necessaria, quæ hic deficiunt, inuenies plenè in festo de Natiuitate Virginis MARIÆ, &c.

Seguntinum, impressum anno 1560. fol. 474. *Officiū Conceptionis cū Octava.* *Oratio.* Omnipotens sempiterne Deus. *Lectiones S. Anselmi.* Extat approbatum per D. D. Petrum de la Gasca Episcopum.

Auriense fol. 410. *Oratio.* Qui primæ piacula mulieris. *Lectiones S. Anselmi.* *Est officium speciale:*

Tudēse, impressum Salmaticæ anno 1564 fol.

fol. 102. approbatum à D. D. Ioanne Emiliano Episcopo. Oratio. Deus, qui per Immaculatam Virginis Conceptionem. Inuitatorium. Immaculatam Conceptionem, &c. Et alia quā plura, quia officium est speciale.

Cautense, impressum anno 1559. approbatum per D. D. Didacum de Almazā Episcopū, fol. 577. Ad vesperas. Sicut liliū. Oratio. Cuius Cōceptionis sacra solēnia, &c. In uitatorium. Immaculatā Conceptionē, &c. Et plura alia.

Placentinū, approbatum per D. D. Petrum Gundisalvum Manso Episcopū, impressum Hispani anno 1521. titulus. In festo glorioſe Cōceptionis Virgin. MARIÆ. Lectiones S. Anselmi. Plura de Conceptione: & alterum impressum anno 1529.

Abulense, Salinatice impressū anno 1567 approbatum per D. D. Didacum Alauensem, & Præsidem Regum, fol. 643. titulus. Festum Immaculatæ Conceptionis. Lectiones de dictis Sanctorum, & alia quā plura.

Ciuitatense, impressum anno 1555. folio 371. depicta imagine Conceptionis, titulus. In Conceptione Purissima B. Virginis MARIÆ Oratio. Deus, qui per Immaculatam, &c. In uitatorium. Immac. Conceptionem, &c. Extat approbatū per D. D. Petrum Prince de Leon Episcopum.

Calaguritanū, quod caret initio, & fine, fol. 311. Lectiones de S. Anselmo;

Dertusense, impressum anno 1547. approbatum per D. D. Hieronymum Requestū Episcopum, fol. 389. titulus. Incipit officium Immac. Conceptionis. Omnia, sicut in officio Nogarolis.

Palentinū, impressū Metymna anno 1565 fol. 508. Omnia, sicut in officio Nogarolis.

Asturicē, impressum anno 1564. habet officium Conceptionis.

Placentinū, impressum anno 1579. Officium Nogarolis. Iten Breuiarium eiusdem Ecclesie, impressum anno 1547.

Ebotense, dispositum per Cardinalem, & Archiepiscopum illius Ecclesie, ut dicitur, habet etiam officium Conceptionis.

Breuiarium Tudelæ, impres ante annum 1540 fol. 577. Rubrica. Conceptio Virginis MARIÆ solēne. Anti. Ave decus virginēū. Oratio. Deus, qui per Immac. Antiph. ad Benedictus. Benedicta est MARI A laus nostra, spes, & Domina, te col-

laudat, colit, tremet trina mundi machina in tua Conceptione, congaudet es cōfoue profutura largiendo, nocturna remoue, Alleluia.

Breuiarium Tarazonæ, anno 1541. impressum apud Gregor. Coci. fol. 534. Omnia sicut in officio Nogarolis.

Breuiarium Huescæ, cū esset Episcopus D. Petrus Argutus, fol. 479. Rubrica. De festo Conceptionis MARIÆ nat duplex minus, sequens officium editum fuit à Magistro Leonardo de Nogarolis.

*EX BREVIARIIS SACRARVM
Religionum*

Breuiarium Ordinis sancti Iacobi, impressum in ciuitate Legionis anno 1532. fol. 321. habet officium pectale. Lectiones de Sancto Anselmo.

Breuiarium Religionis Sancte Mariæ de Mercede, impressum anno 1556. fol. 219. titulus. Incipit officium Immaculatæ Cōceptionis Virginis MARIÆ, sumptum ex officio edito per Reuerendum patrem Dominum Leonardum de Nogarolis Protonotarium Apostolicum, &c. Omnia sunt, sicut in officio Fratrum Minorū.

Breuiarium ad usum sacri Ordinis Sanctissime Trinitatis, impressum anno 1545. fol. 10. titulus. Conceptio Immac. glorioſe Virginis Mariæ, totū duplex. Omnia sunt, sicut in officio Fratrum Minorū, exceptis lectionibus, & aliquibus antiphonis. De antiquitate huius officij late. P. F. Emanuel de Reinoso in tract. de Purissima Conceptione, fol. 2.

Breuiarium Sancti Hieronymi editum iussu Reuerendi Patris Leonardi de Aguilar, totius Religionis Generalis, electi anno 1498. & officio functi anno 1501. fol. 6. In festo Conceptionis B. MARIÆ Virginis, Officium. Gaude Mater Ecclesia, &c. Lectiones ex Epistola S. Anselmi.

Breuiarium Carmelitani, impressum anno 1579. fol. 426. titulus Conceptio Immaculatæ Virginis MARIÆ, totum duplex, cuius officium fuit editum per Reuerendū Patrē D. Leonardum Nogaroliū Protonotarium Apostolicum, artium, ac sacrę Theologię Doctorem. In primis Vesperis Antiphona. Sicut liliū, Versiculus Immaculata Conceptio est hodie. In uitatorium. Immac. Conceptionē, &c. Omnia, ut in officio Minorum, exceptis lectionibus.

Breuiarium, cuius titulus Breuiarium Monasticum secundū ritū, & mōrē Cōgregationis Casinensis, aliās sanctā lustinā, diligentissimē reuīsum, correctū, & emēdatū Venetijs, anno 1511. Officiū particulare. Oratio. Maiestatem tuā omnīpotēs Deus supplices deprecamur, vt qui hodie exultatibus animis Beatisimā semperque Virginis MARIÆ Conceptionis festum diem celebrare gaudemus, &c.

Breuiarium, cuius titulus Breuiarium secundū ritum Sixensem monasterij Ordinis S. Ioannis Ierosolimitani, sub Regula B. Augustini anno 1547. fol. 342. Rubrica, in festo Conceptionis B. MARIÆ Virginis fiat duplex solēne. Officiū est particulare, Hymni speciales. Lectiones S. Anselmi.

OBSERVATIO.

Svra memorata Missalia, & Breuiaria in ari ex parte extant in Bibliotheca S. Ecclesiae Toletanae, & de eis apud nos testimoniūm authenticū à Bac. Emanuele de Espinar, datum Toleti hoc anno 1648. Aliqua habemus in Bibliotheca cœnobij S. P. N. Fräncisci Matritensis, tria apud D. Laurent. Ramir. de Prado, quatuor apud Ioan. Tamaium de Salazar, unum apud D. Laurentiū Coqui,

EX MISSALI SECUNDUM ritum Romanae Ecclesiae.

Missale Romanū nouiter impressum cū annotationibus in margine, &c. anno à Natiuitate Domini 1513. undecimo Kalendas Februarij in alma Venetiarum urbe, & fol. 163. titulus, In Conceptione Virginis MARIÆ. Introitus. Egredimini, & videte. Oratio. Deus, qui per Immaculatā Virginis Concept. & omnia sicut in officio Nogarolis, quo vtuntur Fratres Minores.

Missale Romanum summa reuīsum diligentia, ac nouissimē impressum Venetijs 1559. fol. 120. Omnia sicut in officio Nogarolis, quo vtimur Fratres Minores.

Missale iuxta morem Romanae Ecclesiae expletum, solertiique diligentia castigatum, ac quāplurimis figuris ad celebritatū conuenientiā decoratū, impensisque Lucae Antonij de Junta Florentini, &c. Impressum Venetijs anno à Natiuitate Domini 1508. fol. 173. Introitus. Egredimini.

Oratio. Deus, qui per Immaculatā.

Alterum Missale antiquū, quod absq; mītio, & sine extat in Bibliotheca Eccles. S. Toletanae in 4. fol. 140. Introitus. Egredimini. Oratio. Deus, qui per Immaculatā.

Missale alterum, cuius titulus incipit: Ordo Missalis secundū cōsuetudinē Romanae Ecclesiae, impressum Aluiæ sol. ultimo, habet officium Conceptionis speciale. Introitus. Gaudeamus omnes, &c. Oratio. Omnipotens sempiterne Deus, qui Conceptionis diem Genitricis Filij tui semper Virginis MARIÆ voluisti solēnitate annua venerari, tribue quæsumus, vt omnes, qui eius implorant auxiliū, petitionis suę salutarem consequantur effectū. In oratione post cōmunionē; Cuius venerandā celebрамus Conceptionem.

Missale Romanū impressum anno 1528. quod extat in eadē Bibliotheca Toletana fol. 123. Introitus. Egredimini, &c. Omnia, & in officio Nogarolis.

Missalia duo vetustissima in mēbris manuscripta, alterū in folio, alterum in quarto, inter festa mensis Decembris, habent Conceptionis festum.

Missale, cuius titulus incipit, Ordo Missalis secundū cōsuetudinē Romanae Curiae, fol. 165. In Conceptione B. V. Mariæ, Introitus. Egredimini, & videte, &c. Oratio. Deus, qui per Immac. fol. verò 282. habet pro Conceptione Virginis MARIÆ sequentes proffas.

De Conceptione Beatæ MARIÆ Virginis.

Cor deuotū eleuetur, & deuotè celebretur Virginis Conceptio. Gens amore inflāmetur, & amore copuletur laus, & iubilatio. Hæc Cōcepta mito more est vt rosa cū nitore, & vīcāndēs liliū. Ut fructus exit à flore, est producta cum pudore, præuenta per Filiū, sicut ros non corrūpitur, quando in terra gignitur elementi rubigine: sic Virgo nō inficitur, cū in Matre concipitur originali criminē. Nos ergo dulci carmine laudemus in hac Virgine Conceptū sine nubilo. Hanc cōceptā ex semine, & mūdā ab origine laudet chorus cū iubilo. Ut mota dulci nūdulo, nos seruet in hoc sēculo mūdos ab omni criminē. Et in mortis articulo liberaet à periculo, & inferni voragine. Amē.

*DE CONCEPTIONE
Beatae MARIE Virgi-
nis alia prossa.*

Dies lata celebretur, in qua piè recen-
setur Mariæ Conceptio.

Huius laudes prosequamur nos, qui
tanto gratulamur Dei beneficio.

Felix quidem hic cōceptus, per quē
mundus est adeptus salutis exordia.

Hunc Prophetæ præuiderunt, Patrias
chæ præsenserunt, insprante gratia.

Virga florem conceptura, stella solem
paritura hodie concipitur.

Flos de Virga processurus, Sol de stel-
la nasciturus Christus intelligitur.

O quam foelix, & præclara, Deo grata,
mundo chara fuit hæc Conceptio!

Qua salute destitutis redit vera spes
salutis, luctus cedit gaudio.

Virga Iesse floruit, Christum Virgo ge-
nuit, Virgo mundi Domina.

Nouo quidem ordine absque viri semi-
ne vitum parit fœmina.

Noua mater nouā prolem, noua stella
nouum solem, noua profetit gaudia.

Noua prorsus genitura Creatorē crea-
tura, patrem parit filia.

O mirādā nouitatē, nouā quoque digni-
tate, dicit matris castitatem Filij Cōceptio!

Gaude Virgo generosa, Virga flore spe-
ciosa, mater prole gloria, pleno plena
gaudio.

Tu spes certa misericordum, vera mater
orphanorum, tu leuamē oppressorū, me-
dicamē infirmorum, omnibus es omnia.
Te rogamus voto pari, laude digna singu-
lari, vt errantes in hoc mari, nos in portu
salutari tua sistat gratia. Amen.

Item de eadem Cōceptione prossa.

Salve Spōsa Deitatis, Maria fons pieta-
tis, Angelorū Domina, Aue dulcis Maria
Christi Mater, et Filia vlla sine macula.

Tu Sol refulgens gloria, cœlorum lu-
strans atria, luce replens secula.

Tu puteus honestatis, fauus dulcis
charitatis, tu nostra lætitia.

Rosa rubens castitatis, lilyum Virginini-
tatis cum omni fragrantia.

Tu Magistra clementiæ, Mater miseri-
cordiæ, nostra delens criminæ.

Tu norma innocentiae, Matia plena
gratiæ, tu stella matutina.

Tu à Deo fabricata, in conceptu pra-
seruata, nulla trahis sceleræ.

Tu in cœlis coronata, ab Angelis ve-
nerata, micatis super sydera.

Nos famulos rege tuos, atque tibi fac
deuotos pro tua clementia.

Ab inferno liberatos nos postremo
fac beatos in cœli militia. Amen.

*Alia de B.MARIA Virgine
prossa.*

Salve Mater Salvatoris, vas electum,
vas honoris, vas coelestis gratiæ.

Ab æterno vas proutisum, vas insigne,
vas excissum manu sapientiæ.

Salve Verbi sacra parens, flos de spina,
spina catens, flos spinæ gloria.

Nos spinetum, nos peccati spina su-
mus cruentati, sed tu spinæ nescia.

Porta clausa, fons mortorum, cella cu-
stos vnguentorum, cella pigmentaria.

Cinnamomū, calīnum, mirrhā, thūs,
& balsamum superas fragrantia.

Salve decus Virginum, restauratrix ho-
minum, salutis puerpera, myrtus tempe-
rantiæ, rosa patientiæ, nardus odorifera.

Tu conuallis humilis, terra non arabi-
lis, quæ fructum parturit.

Flos campi, conuallium singulare li-
lium, Christus ex te prodijt.

Tu coelestis paradysus, libanusque no-
incissus, vaporans dulcedinem.

Tu candoris, & decoris, tu dulcoris, et
odoris habens plenitudinem.

Tu thronus es Salomonis, cui nullus
par in thronis, arte vel materia.

Ebur candens castitatis, aut aurum ful-
lum charitatis præsignant mysteria.

Palmam præfers singularem, nec in ter-
ris habens parem, nec in cœli curia.

Laus humani generis, virtutum præ-
cateris habens priuilegia.

Sol Luna lucidior, et Lutia syderibus,
sic Maria dignior creaturis omnibus.

Lux eclypsim nesciæ Virginis cît casti-
tas, ardor indeficiës, immortalis charitas.

Salve Mater pietatis, & totius Trinitatis nobile triclinium.

Verbi tamen incarnati speciale maiestati preparans hospitium.

O Maria stella maris, dignitate singularis, super omnes exaltaris ordines cœlestium.

In supremo sita poli, nos commenda tuæ proli, ne terrores, siue doli nos supplantent hostium.

In procinctu constituti, peruicacis, & versuti, tuæ cedat vis virtuti dolus prouidentiæ.

Iesu Verbum summi Patris, serua seruos tuæ Matri, solue reos à peccatis, & nos tuę claritatis cōfigura gloriæ, Amen.

Alia de B. MARIA Virgine.

Mariæ Conceptio ex semine regiomundum replet gaudio, propter Christū.

Eribescat concio gariens ex deuio, non dignum solemnio diem istum.

Nunc diem excolere, & solemnē agere, ex diuino munere iudicauit.

Dum multi summo gere nixi sunt deprimere, hunc tamen excrescere compobauit.

Triforme prodigium edocens officium, probant hoc solemnum iustum esse.

Dum Abbas naufragium, sacerdos supplicium, leuita refugium vult adesse.

Virgo matre sterili, & ex parte nobili carens labe flebili oriunda.

Modo admirabili sine viro labili Virgo ineffabili fit fœcunda.

Aue stirps egregia, aue boni nuncia, aue Solis prævia, lux auroræ.

O Virgo Christifera, nos in vitę vespera duc tecum ad æthera cum honore, Amen.

Aliud Missale, cuius titulus. Missale Romanum summa reuismum diligentia, ac nouissimè impressum, duas in partes distinctum, &c. Venetijs anno 1559. folio 120. De Conceptione Virginis Mariæ Introitus. Egregimini, &c. Oratio. Deus, qui per Immaculatam Virginis Conceptionem, Omnia ut in officio Fratrum Minorum.

Missale Romanum ex decreto sacro-sancti Concilij Tridentini, Pij Quinti Pontificis Maximi iussu edito, & Clemētis Octavi auctoritate recognitum, impressum Romæ, Matriti, Antuerpiæ, Venetijs, & alibi de Conceptione B. Mariæ Virginis, omnia sicut in Nativitate eiusdem.

Missale ad usum sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ recens, diligenti studio recognitum, Lugduni 1560. fol. 138. Egregimini, &c.

Missale Romanum impressum à Bernardino Stagnino, anno 1511. fol. 142. Introitus. Egregimini, &c.

Ex Breuiarijs sanctæ Ecclesie Romanae.

Breuiarium Romanum, cuius titulus est, Breuiarium Romanum ex sacra potissimum Scriptura, & probatis Sanctorum historijs nuper confectum cum privilegio Summi Pontificis, & Regis Galliae impressum Lugduni anno 1546. pagina 224. habet rubriscam Conceptionis Virginis duplex maius. Oratio. Deus, qui per Immaculatam Virginis Conceptionem, &c. Ad Matutinum Inuitatorium. Immaculatam Virginis Conceptionem celebremus, &c.

Breuiarium antiquum, quod absque initio, & fine extat in Bibliotheca Franciscana sancti Ioannis Regi Toleti, pluteo E. num. 199. titulus. In solemnitate Conceptionis gloriosæ Virginis Mariæ omnia dicuntur, sicut in Nativitate eius, præter lectiones. Lectio prima, Anselmus Cătuariensis Archiepiscopus, &c.

Breuiarium aliud manuscriptum, quod extat ibidem Pluteo A. A. num. 97. in quadam rubrica. In Conceptione fit officium, sicut in Nativitate.

Breuiarium impressum Lugduni, anno 1555. cuius titulus, Breuiarium Romanum exactius, quam haecenit fuerit, nuper emendatum, fol. 229. rubrica. Incipit officium Immaculatae Conceptionis, &c.

Breuiarium Romanum absque initio, & fine fol. 241. rubrica. In Conceptione Virginis Mariæ omnia dicuntur, sicut in festo

festo Natiuitatis, præter lectiones, & ubi dicitur Natiuitas, dicatur Conceptio. *Lectio-*
*n*nes sunt sancti Anselmi, sed sol. 401. ha-
bet incipit officium Immaculatae Con-
ceptionis Virginis Mariæ. *Ad Vesperas, Si-*
*c*ut lily omnia, ut in officio Nogarolis.

Breuiarium Romanum nouissimè ex-
actissima cura emendatum per Franciscum
Feltrensem, &c. *impressum Venetijs,*
*a*nno 1518. fol. 256. rubrica. In Concep-
tione B. Mariæ Virginis omnia dicuntur,
sicut in natali eiusdem, præter lectiones,
excepto, quod ubicumque tum dicitur
Natiuitas, hic dicitur Conceptio. *Lectio-*
*n*nes sancti Anselmi.

Breuiarium Romanum *impressum Lug-*
duni, anno 1556. fol. 769. *Ad Vesp.* Sicut
lily. *Oratio.* Deus, qui per Immacula-
tam Virginis Conceptionem, &c. *sicut in*
officio Nogarolis.

Diurnum, cuius titulus Gallicè, les pre-
sentes heures à Luisage de Rome, &c.
officium Conceptionis. *Oratio.* Deus in-
effabilis misericordie, &c. *Hymnus.* Stu-
pet infernus videns sine labo Virginem
nasci, &c.

Horæ B. Virginis secundum usum Ro-
manum antiquum, ex quibus Antonius Ba-
llingen Iesuita adducit *Hymnos*, & plura de
Conceptione Virginis in Parnaso Mariano,
fol. 34. Hymni vero ijdem sunt, quos in-
fra in Horis ad usum Ord. Prædicato-
rum exhibebimus.

Litania Ecclesiastica B. Virginis Ma-
riæ, sic precatoriam incipit orationem. Per
Immaculatam Conceptionem tuam li-
bera nos Domina, per sanctam Natiui-
tatem tuam, &c.

Breuiarium Romanum antiquissimum
absque initio, & fine, fol. 309. *ad Vesp.* *Ant.*
Conceptio gloriosa, &c. *sicut in die Na-*
tuitatis.

Breuiarium Romanum ex decreto sa-
crosancti Concilij Tridentini restitu-
tum, Pij V. Pontificis Max. iussu editum,
& Clementis Octavi primum, nunc de-
nuo Urbani Papæ Octavi auctoritate re-
cognitum, *impressum Romæ, Antuerpiæ,*
*Matriti, Parisijs, Venetijs, & alibi særissi-
mè, præcipue typis Vaticanis, anno 1632.*
Cum quo omnia alia ex decreto Urbani Octavi

concordare debent. Die octaua Decembris
in festo Conceptionis B. Mariæ Virginis
duplex. *Ad Vesperas Antiph.* Conceptio
gloriosa, &c. *¶.* Conceptio est hodie
sanctæ Mariæ Virginis. *¶.* Cuius vita in-
clita cunctas illustrat Ecclesias. *Ad Mag-*
nif. Antiph. Gloriosa Virginis Mariæ Co-
ceptionem dignissimam recolamus, quæ
& Genitricis dignitatem obtinuit, & vir-
ginalem pudicitiam non amisit. *In 1. No-*
cturn. *¶.* Hodie concepta est Beata Vir-
go Maria ex progenie Dauid, * per quā
salus mundi credentibus apparuit, cuius
vita gloria lucem dedit seculo. *¶.* Co-
ceptionem B. Mariæ Virginis cum gau-
dio celebremus. *¶.* 4. Conceptio glorio-
sa Virginis Mariæ ex semine Abrabæ,
ortæ de tribu Iuda, clara ex stirpe Dauid,
* cuius vita inclita cunctas illustrat Ec-
clesias *¶.* Hodie concepta est B. Virgo
Maria ex progenie Dauid, &c. *Et alia ver-*
ba eiusdem officij, scilicet, sacra solemnitate,
Conceptionem Hodiernam, &c. Quibus ex-
pressè indicat Ecclesia celebrari naturalem
physicam, & materiale Conceptionem, sicut
celebrat naturalem, physicam, & materiale
Natiuitatem.

O B S E R V A T I O.

E X Breuiariorum Ecclesiae Romanae inter-
se collatione liquido constat, post approba-
tum à Sixti IV. officium Leonardi Nogaro-
lii, eo usam esse, ceteraque fere omnes per Or-
bem Ecclesias, & Regularium Congregationes,
usque ad factam à Pio V. prudentissimo, &
potissimum Concilio Generalem Breuiarij refor-
matiōnem, quo statuente, & ordinante com-
mutatum est in officium Natiuitatis. Quia
vero Nogaroli officium expresse tribuebat
Conceptioni titulum Immaculatæ, breuiiter
demonstrandum est, nullatenus eiusdem tituli
iustam possessionem fuisse bac mutatione labo-
factam, aut imminutam, sed potius mirum
in modum stabilitam, & promotam.

Sciendum ergo est, tres potissimas causas
Reformationis Breuiarij extitisse, quæ tam
ex Bulla: *Quod à nobis postulat, &c. ipsi*
Breuiario reformato præfixa, quam ex offi-
cij, vel officiorum partibus ablatis, aut mu-
tatis perspicue colliguntur. Prima, & maxi-

ma fait uniformitas diuini cultus quoad fieri posset, tot enim fere erant Breuiaria, quod priuatae Ecclesiae, alijs alias recitandi formulas pro libito recipientibus, quibusdam etiam Ecclesiasticis specie officij committioris, Breuiario Francisci Quinonij S.R.E. Card. opera composito & tentibus, quod inter omnia breuisimam erat: tanta autem varietas unitati fidelium, & religionis minus congruere videbatur. Secunda causa fuit reuerentia antiquitatis, cuius semper Ecclesia Romana se tenacissimam exhibuit: & ideo, ut alia exempla omitteramus, festum Præsentationis B. Virginis reuera antiquum, sed tunc minus notum, Pius V. abstulit; quod postea Sixt. V. vetustis monumentis conuictus restituit. Vide Coluener. in Kalend. Mariano to. 2. fol. 342. Certe ex præscripto Nicolai III. ut refert Radulphus de Canonum obseruantia, proposit. 22. folio 665. in Romana Ecclesia sola Breuiaria fratrum Minorum recepta sunt, ceteris remotis: quod exemplum, ut piissimum erga nostram familiam illius Pontificis animum ostendit, sic alijs Pontificibus ob antiquitatis venerationem non placuit. Tertia Reformationis causa fuit maiestas, & auctoritas doctrine: irreperabant enim in diuina officia plures lectiones ex Origene, Eusebio Emisseno, Richardo Victorino, & alijs scriptoribus, vel nullius, vel non omnino certe sanctitatis, quos in SS. Patrum consortium admitti sacerorum librorum puritas non patiebatur.

Itaque cum Breuiarij Reformatio procederet, & ad festum Conceptionis B. Virginis ventum esset, illud quidem Pius V. non modo sancte retinuit, sed ut necessario celebrandum ex precepto, quod Sixt. IV. non fecerat, Breuiario, & Missali inseruit, in quo, ut ait Hippolyth. Marracc. cap. 88. Specialem se Immaculatæ Conceptionis Beatis. Virginis cultorem exhibuit. Ceterum cùns multa de hoc festo officia circumferretur, & Nogaroliensia non uniformiter, sed variè, ut vidimus interpolatum à plerisque recitaretur, & à Natiuitatis officio antiquitatis præscriptione vinceretur, ut patet ex nostro Regillo colum. 2. & seqq. haberet quæ Origenis, & Richardi Victorini admixtas sententias, nec non homiliam nouam nullius sancti Doctoris nomine insignitam, Natiuitatis officium Pius V. omnibus naturè perpenfis Conceptioni adaptauit,

cultus uniformitati, antiquitatis reuerentia, & auctoritati doctrinæ præclarè consulens:

Noluisse autem bac Reformatione, aut officiū Nogaroli rei scire, aut Immaculatæ Conceptionis titulum è medio tollere, pluribus, & euidentibus rationibus evincitur. Primo, quia ipsius officij Nogaroli recitationem fratribus Minoribus concessit, ut Obseruat. seq. planè faciemus. Secundo, quia Sixti IV. Extrauagantem, Graue nimis, quam in Regesto habebes, colum. 109. & in qua titulus Immaculatæ Conceptionis continetur, suæ constitutioni instruit, eamquæ in omnibus, & per omnia confirmavit. Tertio, quia Conceptionem celebrari præcipiens cum Natiuitatis officio, mysterio Præservationis plus fuit, quam si millies Conceptionem Immaculatam nominasset: sic enim aperte docuit celebrari ab Ecclesia Conceptionem materialem, & naturalem B. Virginis ex semine Abrahæ, & stirpe David, eamquæ sanctam, sicut Natiuitatem prædicari, ut expendimus in Armanentario. Quartò, quia disertis verbis in prima rubrica Breuiarij a Pio V. reformati, quæ est de officio duplice, statuitur celebranda sub huiusmodi ritu illa festa: Quæ apud quasdam Ecclesiæ, Religiones, vel Congregationes consueverunt solemniter celebrari, cum OFFICIIS PROPRIIS à Sede Apostolica approbatis, aut ex eiusdem Sedis auctoritate receptis, vel recipiendis, seruata tamen forma huius Breuiarij. Officium Nogaroli à Sede Apostolica iam approbatum erat, & quidem in forma speciali, Sixti IV. & Leonis X. diplomatis supra ad verbum descriptis: & postea ab omnibus Summis Pontificibus receptum, & confirmatum est, ut Obseru. seq. patebit: illud ergo Pius V. in suo proprio honore, & vigore reliquit, dummodo ad formam Noui Breuiarij redigeretur, quod accurate ex Sedis Apostolica præscripto factum est, remotis his, quæ paulò ante commemoravimus, & retento semper nomine Immaculatæ Conceptionis. Vnde prædictum officium novum Minorum Religionem, sed omnes fideles, recitare licet, & laudabiliter posse videtur, iuxta Sixt. IV. Ballam, Praecella, in nullo derogatam, & indulgentias in ea concessas consequi.

EX MISSALI, ET BREUARIO FRATRUM MINORUM.

PROPRIVM MISSARVM
Sanctorum Ordinis Minorum
ad formam Missalis Romani, ex
Decreto sacrosancti Concilij Tridentini restituti, Pij V. Pontif. Max. iussu editi, quas S.D.N.D. Gregorius XIII. Pont. Max. Anno Domini M.D.LXXXIII. Viuae vocis oraculo approbavit, & concessit, ut sic ordinatæ imprimentur, & à fratribus eiusdem Ordinis dicantur.

Rubrica in festo Coceptionis Beatae MARIAE Virginis.

Introitus.

E Gredimini, & videte, &c. *Oratio.* Deus, qui per Immaculatam Virginis Conceptionem dignum Filio tuo habitaculum præparasti: quæsumus, vt sicut ex morte eiusdem Filii sui præuisa, eam ab omni labore præseruasti, ita nos quoque mundos eius intercessione ad te peruenire concedas. Per eundem. *Epistola.* Ex libro sapientie. Dominus possedit me, &c. *Graduale.* ¶. Dilecta nostra candida, & Immaculata, quasi aurora consurgens. *Euangelium.* In illo tempore loquente Iesu ad turbas, &c. *Secreta.* Suscipere digneris per temetipsum benignitatis auctorem, rogamus Domine, Matri, ac dominum tuæ zelatorum deuotas cum hilariitate supplicationes, vt sicut ipsa, tua gratia præueniente, mundo hodiè immunis apparuit: ita ipsi mundandi de tuæ matri munere, te concedente, exhibeant gratiarum actionem. Per temetipsum Iesum Christum Filium suum, qui viuis, & regnas cum Deo Patre, in unitate: *Prefatio de B. Virgine.* Et te in Conceptione.

Officia propria sanctorum Ordinis Minorum, quæ Pius V. Pont. Max. tam pro fratribus, quam Monialibus eiusdem ordinis viua voce concessit; postea autem denuo correcta ex cōmissione Pauli Papæ V. & iuxta Breuiarium Romanum ex decreto sacrosancti Concilij Tridentini restitutum, Pij V. Pont. Max. iussu editum, & Clementis VIII. auctoritate recognitum etiam recognita, & emendata Rubrica. Die octaua Decembris in festo Coceptionis B. MARIAE Virginis, duplex. *Ad Vesperas Aña.* Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias Adæ. Aña. 2. Tota pulchra es MARIA, & macula non est in te. ¶. Immaculata Coceptione est hodie Sancta MARIA Virginis. ¶. Cuius innocentia inclita cunctas laetificat deuotas animas. ¶. *Pro infra octauam in Sabbatis.* In Coceptione tua Virgo Immaculata fuisti. ¶. Ora pro nobis Patrem, cuius Filium perperisti. *Oratio, ut supra.*

Ad Matutinum in uitatorium.

I Mmaculatam Coceptionem Virginis MARIAE celebremus. * Christum eius præseruatorem adoremus Dominum. *Ad primum Noct.* ¶. Liberaisti me Domine ex ore leonis. ¶. Et à cornibus vnicornium humilitatem meam. *In 2. Noct.* Aña. 2. Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem; nec flumina peccatorum obruent MARIAM. Aña. 3. A custodia matutina, vsque ad noctem sperauit MARIA in Domino, quia copiosa apud eum redemptio. ¶. Eruisti à framea Deus animam meam. ¶. Et de manu canis vnicam matrem meam. *In lectione 4.* *Ex sermone S. Hieronymi presbyteri.* Et verè plena, quia cæteris per partes, præstatur MARIÆ verò simul se tota infudit plenitudo gratiæ. Verè plena, quia si in sanctis Patribus, & Prophetis gratia fuisse creditur, non tamen eatenus plena; in MARIAM verò totius gratiæ, quæ in Christo est, plenitudo venit, quamquam aliter, & ideo inquit: Benedic ta in mulieribus, id est, plus benedicta, quam omnes mulieres. Ac per hoc quidquid male-

Ec

di

dictionis infussum est per Euam, totum abstulit benedictio Mariae. *Lectio V.* De ipsa Salomon in Canticis quasi in lande eius; veni, inquit, columba mea, immaculata mea; iam enim hiems transiit, imber abiit, & recessit. Ac deinde inquit, veni de libano, veni coronaberis. Non immemor sit igitur venire de libano iubetur, quia libanus candidatio interpretatur. Erat enim candidata multis meritorum virtutibus, & dealbata, niue candidior Spiritus sancti munericibus, simplicitatem columbae in omnibus repräsentans: quoniam quidquid in ea gestum est, totum puritas, & simplicitas; totum veritas, & gratia fuit, totum misericordia, & iustitia, quae de cœlo prospexit, & ideo Immaculata, quia in nullo corrupta. *Rg.* Fac tibi arcam de lignis laevigatis, ruptique sunt fontes abyssi magnæ, * & factum est diluvium peccati super omnem terram. *¶* Arca verò Deifera eleuata est in sublime, & ferebatur super aquas, opertaque sunt omnes mōtes excelsi sanctorum; & factum est diluvium peccati super omnem terram. *Lectio VI.* Hortus conclusus, fons signatus, emissiones tuæ paradysus. Verè hortus deliciarū, in quo cōsita sunt vniuersa florū generā, & odoramenta virtutum: sicut conclusus, ut nesciat violari, neque corrumphi vallis insidiarum fraudibus. Fons itaque signatus sigillo totius Trinitatis. *Ad VII. lect. Rg.* Omnes moriemini, qui in Adam peccauistis, quid habes Esther eleuata in populis? Ego sum frater tuus, noli timere, non morieris, * non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex cōstituta est. *¶* Nō extinguetur in nocte lucerna tua, & nō timebis à frigore niuis. Non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.

Ad Laudes Aña. IV.

Dominus custodit te ab omni malo Maria, custodit animā tuā, introitum tuum, & exitum tuum in seculum. *Aña. V.* Fluminis impetus latifical civitatem Dei, sanctificauit tabernaculum suū Altissimus. *¶* Non accedet ad te malū. *Rg.* Neque flagellum appropinquabit tabernaculo tuo. *Ad Benedictus Aña.* Quām pulchra es amica mea, columba mea, immaculata mea, & odor vestimentorum

tuorum super omnia aromata. Allel. *Ad II. Vesperas. Aña.* Nihil est candoris, nihil est splendoris, nihil est virtutis, quod non resplendeat in Virgine gloria. *Aña. II.* Quæ neque serpentis persuasione decepta, neque eius venenosis afflatibus infecta est. *Aña. III.* Hanc, quam tu despicias Manichæe, mater mea est, & de manu mea fabricata. *Aña. IV.* Decuit Virginem ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequit intelligi. *Aña. V.* Hæc est virga, in qua nec nodus originalis, nec cortex actualis culpæ fuit. *Ad Magnif. Aña.* Vnica est columba mea, vna est perfecta mea, vna est Genitricis suæ electa. Vide-runt eam animæ sanctæ, & immaculata in prædicauerunt. Allel.

Die septima octauæ ex S. Augustino Episcopo in libro de natura, & gratia contra Pelagianos. Cum de peccatis agitur, de sancta Virgine Maria propter honorem Domini nullam prorsus habere volo quæstionem. Inde enim scimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quod concipere, ac patere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum. Hac ergo virgine excepta, si omnes illos sanctos, & sanctas, qui in scripturis sanctis, non modò non peccasse, verum etiā iuste vixisse referuntur, cum hic viuerent, congregare possemus, & interrogare, vtrum essent sine peccato, quid fuisset responsuros putamus? Quantalibet fuerint in hoc corpore excellentia sanctitatis, si interrogari potuissent, vna voce clamassent illud, quod ait Ioannes Apostolus, si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsis nos seducimus, & veritas in nobis non est. *Ibidem ex libro sancti Ildephoni Archiepiscopi Toletani contra eos, qui disputant de virginitate, & puritate B. Mariae.* Totum quidquid in Maria fuit, possedit Spiritus sanctus, quoniam virtus Altissimi eam obumbravit. Quod si virtus Altissimi ab omni astu peccati cam obumbravit in concepitu, & in partu, sicut ab omni astu libidinis libera fuit, ita & ab omni præsura maledictionis, non ex se se, sed ex virtute Altissimi immunis, & aliena fuit. Quia propter cogitē isti disputationes na-

natura-

turatum leges, cogitent & diuinorum rerum virtutem; quia non ex natura rerum diuinæ leges pendent, sed ex diuinis legibus naturæ rerum, & leges manare probatur.

In die octaua B. Mariae duplex. Ex libro sancti Anselmi Episcopi de excellentia Virginis. Summa Dei sapientia nullam in massa creationis humanæ viam inuenit, per quam (ut disposerat) in mundum veniens, tam luctuosæ perditioni subueniret, donec ad istam, de qua loquimur, Virginem ventum esset, &c. Ex libro eiusdem de conceptu virginali. Decebat, ut Christi conceptio de matre purissima fieret. Nempe decenserat, ut ea puritate, qua maior sub Deo nequit intelligi, virgo illa niteret, cui Deus Pater unicum Filium suum, &c. Ibidem ex dictis diuersorum sanctorum. Ex presbyteris Achiae, ut refert Aloisius Lypomanus. Andraes Apostolus. Quomodo de immaculata terra factus fuerat homo primus, necessarium fuit, ut de Immaculata Virgine natus Christus vitam æternam, quam omnes perdiderant, repararet. Augustinus. Sicut primus Adam de limi materia figuratus est, ita secundus Adam, quasi de intacta, ac rudi terra, de virginis carne formatus est. Hieronymus. Hæc est hortus conclusus, fons signatus, puteus aquarum viuentium, ad quam nulli potuerunt deli irrumperem, nec præualuit fraus inimici, sed permanuit sanctamente, & corpore, multis donorum priuilegijs sublimata. Idem in Psalmos. Pulchre Propheta appellat virginem nubem diei. Nubes enim illa non fuit in tenebris, sed semper in luce. Anselmus. O benedicta super mulieres, quæ Angelos vincis puritate, & sanctos super ras pietate.

O B S E R V A T I O .

Hoc est, & fuit semper à tempore Sixtus IV. officium Immaculatæ Conceptionis in Ordine Minorum à Leonardo Nogarolio Protonotario Apostolico ordinatum, ab eodem Sixtus IV. speciali approbatione, & concessione indulgentiarum Ecclesijs traditum, à Leone X. confirmatum, & multorum ordine succendentium Romanorum Pontificum auctoritate

munitum, reformatum quidem, ut alia officia, maiori tamen ex parte retentum, ita ut iactem censeri beat, & ab omnibus absque exceptione censeatur.

Approbasse, & confirmasse prædictum officium inter alia propria Ordinis Minorum Pium V. in questionem vocari non potest, nisi grauisstuki testes falsitatis arguantur. Sic enim legimus in prædictorum officiorum codicibus. Officia propria sanctorum Ordinis Minorum, quæ Pius V. Pont. Max. tam pro Fratribus, quam Monialibus eiusdem Ordinis viua voce concessit. Habentur hæc verba in editionibus Antuerpiensibus, an. 1622. 1627. 1634. 1636. 1641. 1643. Venetis, an. 1615. & 1636. Matritensis, an. 1611. 1619. 1623. 1631. Parisensi, an. 1630. Romana, an. 1644. typis Bernardini Tani, & alijs quam plurimis facultate, & subscriptione P. Vincentij Martinelli Socij R. P. F. Ninolai Radulphi Sac. Palat. Apost. Magistri, & P. Hianynthi Petronij Socij R. P. F. Gregorij Donati Sac. Palat. Apost. Magistri comprobatis. D. Vincentius Justinian. tract. Hsp. de Imag. Concept. §. 3. fol. 3. Pius V. Papa, cuius sanctitas, & eruditio magnam merentur venerationem, an. 1569. die 25. Maij, viuæ vocis oraculo concessit, ut in toto Ordine S. Francisci posset recitari officium à Sixtus IV. publicatum. Idem affirmant Hippolytb. Marrac. cap. 88. fol. 198. Tamaius de Salaz. ad an. 1568. Vuadung. in legat. sect. 2. orat. 7. fol. 192. allegato etiam Regesto Procuratoris Generalis Rom. Curie pro Familia Cismontana, ubi hoc viuæ vocis oraculum annotatur.

Gregor. XIII. etiam viuæ vocis oraculo supra descripto approbavit officia Missarum festorum Ordin. Min. Sixtus V. officia Breuiarij speciali Bulla, supra similiter relata, necnon Paulus V. viua voce, quem iam quoque dedimus, & in nulla harum approbationum Apostolicarum referunt se Summi Pontifices ad oraculum Pij V. nec illius suppeditationis tuntur, sed absolutè constituant, ordinant, approbant, & oratione subterfugium calumniatoribus precludunt.

*OFFICIVM PARVVM
Immaculatæ Conceptionis, appro-
batum à duobus Summis
Pontificibus.*

Ad Vesperas versiculos. In Conceptione tua Virgo Immaculata fuisti, &c.
Oratio. Ut sicut Genitricem Filij tui de labe originalis maculæ diuinitus præseruasti, &c. **Ad Matutinum.** Aña. 3. Virgo Immaculata accepit benedictionem à Domino. **Ad Laudes.** Oratio. Deus, qui Immaculatæ Virginis MARIÆ Conceptionem Angelico vaticinio parentibus prædictisti, &c. **Ad Primam Orationem.** Deus, qui per Immaculatam Virginis Conceptionem. **Ad Nonam oratio.** Magnificet te Domine gloriosæ Virginis MARIÆ Immaculata Conceptio, &c. **Versiculos.** Confessionem, & decorum induisti Virgo Immaculata.

O B S E R V A T I O.

Predictum de Immaculata Conceptione parvum officium pro Monialibus Conceptionis compilatum à supramemorato R. P. Ambroso Montefino Franciscano, confirmatum, & approbatum extat in forma speciali ab Innocentio VIII. & Iulio II. Summis Pontificibus, ut ex eorum diplomatis supra positis constat.

**EX BREVIARIIS SA-
cri Ordinis Prædicatorum
S.P.N. Dominici.**

BREVIARIUM SECVN-
dum Ordinem Fratrum Prædi-
catorum (*excussum anno 1527.*
& alias) nouissimè impressum,
optimè correctum, & multis au-
ctum in sanctuario lectionibus,
vt diuinum celebrantibus offi-
cium patebit. Venetijs, an.

M.D.XLVI.

Rubrica fol. 206. vel 217.

In sanctificatione Beatissimæ Virgi-
nis MARIÆ fiat officium, per Reue-
rendissimum Patrem Magistrum Vin-
centium de Castronouo, rotius Ordinis
nostris olim Generalem Magistrum edi-
tum, quod est sequens officium.

Ad Vesperas sup. Psal.

Antiph. Ista est speciosa inter filias Hierusalem, sicut vidistis eam plenā charitate, & dilectione; ita & in utero ma-
tris per copiosum sanctificationis munus ab omni sorde peccati mundata est. *Psal.*
Laudate, cum cæteris. Capitulum. Et sic in Sion firmata sum, & in civitate sanctifi-
cata similiter requieui, & in Hierusalem potestas mea. Rx. Virgo decus, IX. *Hym.*
O Patris magni sapiens imago: Spiritum sanctum generata spirans, alpha, & Ω. mi-
rum via vita lumen Christicolarum. Glo-
riæ splendor Deitate clarens, ipse cōcep-
tus sine labe solus, gratiæ matrem veniēs
secundò, sanctificasti. Vnde qui primò
fuerat ligatus, fomes omnino legitur per-
emptus, cuius occasu generosa Virgo li-
bera mansit. Ipsa nam carnis stimulos re-
beilis sensit hinc nullos; nec enim vale-
bat, inde iam primos tolerare motus san-
ctificata. Nullus hac de re dubitat beatus,
doctor, & verax etiam; sed aiunt ventre
contractani maculam piasse munera pri-
ma. Namque sanctorum copula parentū,
foemina, ut simplex generata constat, vñ-
de peccati, vel originalis non fuit expers.
Illa sed tanto reparata casu, Spiritus san-
cti bonitate scitur, qui Dei templum Ge-
niti futuram sanctificauit. Cuius in laudē
reparationis talis en festo tituli vaca-
mus: Christe Rex clemens fauas preca-
mur, mente benigna. Summa sit virtus,
honor, & triumphus simplici, & trinæ
dominationi, quæ sibi gratam reparans
MARIAM, sanctificauit. Amen. Rx. Au-
fer rubiginem de argento. Rx. Et egredie-
tur vas purissimum. *Ad Magnificat Aña.*
Tota speciosa es, & suavis sancta Dei Ge-
nitrix, pulchra, vt Luna, electa, vt Sol, &
spe-

speciosa, vt Ierusalem, quia per sanctificationis gratiam nulla macula mansit in te, fauus distillans labia tua, mel, & lac sub lingua tua. *Oratio.* Deus, qui Beatissimam Virginem Mariam post animæ infusionem per copiosum gratiæ munus mirabiliter ab omni peccati macula mundasti, & in sanctitatis puritate postea confirmasti, praesta quæsumus, vt qui in honorem suæ sanctificationis congregamur, eius intercessionibus à te de instantibus periculis eruamur. Per, &c. *Ad Complet.* *Aña.* Virgo Maria. *Ad Nuc dimittis. Aña.* Corde, & animo. *Ad Matutinum. Inuitatorium.* Sanctificationem Virginis Mariæ celebremus. Christum eius Filium adorremus Dominū. *Psal.* Venite exultemus.

Hymnus. Mater æterni generosa Regis, Virgo sed clemens, humilis, pudica, quis tuis laudes meritiscoquas soluere possit?

Tu super cunctas benedicta foetas, nō modo partu rutilas, sed ortu: sola nam lucem sine labe cernis, ipsa parentum.

Sancta nascendo mulier fuisti, nulla te dempta, legitur, sed omnis nata peccatum retinet, quovsque sanctificetur.

De viris autē duo sunt reperti, alter est plusquā Domini Propheta; nā Deū monstrat digito, sed alter est Hieremias.

Te sed hi lati venerantur ambo, & tibi gaudent subiici, scientes esse prælatam Domini parentem, te sibi iustè.

Mense nam sexto latitans Ioannes, vētre materno Domini recepit gratiam, quod plus fuerit moratus, creditur alter.

Tu; sed hi quām sint merito fuisti Spiritu Sancto citius repleta, namque mox viuens anima recepta purificaris.

Summa sit virtus, honor, & triumphus, simplici, & triuæ dominationi, quæ sibi gratam reparans Mariam, sanctificauit. Amen. *Sup. Psal.* *Aña.* Ecce tu pulchra es amica mea: ecce tu pulchra, oculi tui columbarum; quoniam eleuata est magnificientia sanctificationis tuæ super cœlos. *Psal.* Domine Dominus noster. *Aña.* Posuit redemptor in Virgine sanctificata, sicut in sole tabernaculum suum, & ipse tanquam sponsus processit de thalamo sancto suo. *Psal.* Cæli enarrant. *Aña.* Fauus distillans labia tua spon-

sa, quoniam accepisti sanctificationis benedictionem à Domino, & misericordiæ purificationis à Deo salutari tuo. *Psal.* Domini est terra. *¶.* Aufer rubiginē de argento. *¶.* Et egredietur vas purissimū.

Lectio I.

Diem fratres dilectissimi summa cum veneratione celebrare delectat, quo Beatissima Virgo, antequam nasceretur, citissimè post sui animationem per copiosum sanctificationis munus creditur esse mundata. Quamvis enim, vt ait Bernardus, B. Virgo originalem maculam à parentibus traxerit, eam tamē omnimodè constat à peccati contagio sola Dei gratia priusquam nasceretur fuisse mundatam. Hanc nimicum pietas Christiana credere prohibet, vel minus à Ieremia in utero sanctificatā, vel non magis Spiritu sancto à Ioanne Baptista fuisse repletam. Et alibi. Attende, inquit, obsecro, diligenter, quām ordinata dispositione spiritus ille multiplex Ieremiam sanctificat, replet Ioannem, & superuenit in Mariam. Et Ieremias quidem admiranda sanctificatio, qui etsi in peccato conceptus est, nascitur tamen sine peccato. Ioannem vero longe gloriosior virtus repleteuit, quoniam sanctificatus est à peccato, & ita dominante spiritu super infusus, vt purgatus exeat, & repletus. Ineffabiliori autē modo Spiritus Sanctus superuenit in Virginem, quā tota diuinitatis plenitudo sine mensuræ discretione persudit, vt non soluta à peccatis abluta, & repleta spiritu, sed & de Spiritu Sancto concepsisse creditur, quia quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est. Vides, quām remotiori priuilegio speciosis forma præ filijs hominum in conceptione ab alijs discretus sit? Illi enim in peccatis, & de peccatis concepti sunt, hic autem in Spiritu, & de Spiritu Sancto concipitur. *¶.* Sanctificationem celebramus hodie Virginis Mariæ, qua maternis adhuc circumsepta visceribus per copiosum munus gratiæ ab originali peccato sublimiter mundata est. Cuius vita gloriosa lucem dedit seculo. *¶.* Beatissimæ Virginis Mariæ sanctificationem deuotissimè celebremus. Cuius.

Lectione II.

Beatam nempè Virgo hac singulari prærogatiua in cōcipiendo resulget, quia non Filium in originali peccato, quemadmodum ceterae omnes, sed superueniente Spiritu Sancto de sanctificatione concepit. Omnes enim, qui de massa peccatrice mundum ingredimur, pestem originallis peccati nobiscum trahimus. Solus ille excipitur, quem virginis alius, ignorante viro, tertis effudit. Cum enim ceteri omnes in iniquitatibus concepti sint, neminem vñquam mortalium infra materna viscera legimus sanctificatum, præter Ieremiam, & Ioannem Baptistam: quamquam de singulari Virginis nulla sit ambiguitas, quoniam & ipsa maternis circumsepta visceribus sublimiori sanctificationis gratia à peccato mundata sit, ut potè sacrarium illud, in quo Dei Filius carnē erat suscepturus. Quod itaq; vel paucis mortaliū constat fuisse collatum; fas certè non est suspicari tantæ Virginis esse negatum, per quam omnis mortalitas emersit ad vitam. Fuit proculdubio & Mater Domini ante sancta, quam natu. Ego puto, quod & copiosior sanctificationis gratia in eam descenderit, quam in alijs ab vtero sanctificatis, quæ excluso peccato, non solū ipsius sanctificaret ornum, sed & vitam eius deinceps immunē ab omni peccato custodiret, quod nemini alteri in natu quidē mulierum creditur fuisse donatū. Decuit nimirum reginam virginum singulari priuilegio sanctitatis vitam ab omni peccato immunem duce-re, quæ dum peccati, mortisq; peremptorem pareret, vitæ, iustitiaeq; munus omnibus obtineret. Sanctus igitur fuit eius ortus, quem immensa ex vtero prodicens sanctitas fecit illum. Quoniam igitur præcessit absque sanctitate cōceptus, oportuit nimirum sanctificari iam concepta, ut sanctus sequeretur orsus. Sanctificationis gratia copiosior in Virginē descendit, quam in alijs ab vtero sanctificatis. Quæ originali expulsa rubigine, vitam eius immunem deinceps ab omni peccato præseruit. Nam. Decuit, ut illa puritate niteret, qua maior sub Deo nequit intelligi. Quæ originali.

Lectione III.

Si igitur Beata Virgo ante conceptum sanctificari minimè potuit, quoniam non erat; nec in ipso conceptu propter peccatum, quod inerat; restat, ut post conceptum in vtero iam existens sanctificationem suscepisse credatur, quæ excluso peccato sanctam fecerit nativitatem, non autem cōceptionem. Quamobrem, et si quibusdam, vel paucis filiorum hominum datum sit cum sanctitate nasci, nemini tamen donatum est cum sanctitate concipi, ut vni sanè sancti seruaretur prærogatiua conceptus, qui omnes sanctificaret, solusq; absque peccato veniens purgationem facheret peccatorum. Solus itaq; Dominus Iesus est de Spiritu Sancto conceptus, qui solus, & in conceptione sanctus. Quo excepto vniuersos respicit ex Adam natos, qui unus humiliter, & veraciter de seipso fatetur, dicens: Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Et. Magna potens Dominus mihi munera contulit; omnes vnde ferrent gentes nomen ad astra meum. Nam vice me bina clementer sanctificauit. Vnde. Gloria. Nomen ad astra.

In 2. Nocturno.

A Ntipb. Diffusa est gratia in labijs tuis Dei Genitrix Virgo, quia vnxit te Deus oleo sanctificationis, & latitiz p̄æ consortibus tuis. Psal. Eructauit. Aña. Fluminis impetus lætificat ciuitatē Dei, sanctificauit tabernaculum suum Altissimus; Deus in medio eius non commouebitur. Psal. Deus noster. Aña. Homo natus est in ea, & ipse sanctificauit eam Altissimus idèo gloriosa dicta sunt de te Virgo Maria, ciuitas Dei. Psal. Fundamenta. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Sanctificauit tabernaculum suum Altissimus.

Lep.

Hinc est, quod Ambrosius ait, solus per omnia ex natis de foemina sanctus in conceptione Dominus Iesus, qui terrenæ contagia corruptulæ immaculati partus nouitate non sensit. Solus enim Dominus Iesus sine peccato venit, & in carne, quæ in matre peccato fuerat obnoxia, militiam virtutis exercuit. Sane credi oportet (ut Magister sententiarum ait, iuxta Sanctorum attestationis convenientiam) carnem Filij Dei, priusquam conciperetur, peccato fuisse obnoxiam in Maria, sicut reliqua Virginis caro, sed postmodum, Spiritu Sancto superueniente, ita mundatam fuisse ab omni peccati contagione, ut immunis vniuersitatem Dei Verbo. Mariam quoque totam Spiritus Sanctus in eam veniens à peccato prorsus mundauit, & à fomite peccati liberavit, vel fomitem ipsum penitus evacuando, vel sic debilitando, & extenuando, ut ei postmodum peccandi occasio nullatenus extiterit. Vnde & B. Augustinus ait. Solus ille etiam homo factus manens Deus peccatum nullum vñquam habuit; nec sumpsit carnem peccati, quamvis de materna carne peccati. Quod enim inde suscepit, illud profectò suiciiendo mundauit. Caro namquæ Christi sanctificatione diuinæ gratiæ per donum Spiritus Sancti ita formata est, & in vnitate Filij Dei absque vlla originalis peccati sorde assumpta, ut ex ipsa Conceptione sanctificata nullum posset deinceps recipere peccatum. Cæteri enim homines ad hoc sanctificatur, vt peccatis careant, quæ prius habebant; solus vero Christus ad hoc sanctificatus est, vt peccatum in se nullum haberet. Dies sanctificationis illuxit nobis; venite gentes, adoremus Dominum. Qui fugatis tenebris animam matris copioso celestis gratiæ perlustrauit lumine. ¶. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Qui fugatis,

Et contra Julianum scribens sic ait Omnes enim homines illorum primorum Parentum peccato nascuntur obnoxij. Hoc qui negat, Christianæ fidei fundamenta subuertere conatur. Vna est omnium Catholicorum firma fides, qui per vnum hominem peccatum intrasse in mundum, & per peccatum mortem, & ita in omnes pertinens, vno corde credunt, vno ore fatentur, & vestras nouitias præsumptiones Catholicæ antiquitate subuertunt. Propter hanc enim Catholicam veritatem Sancti, ac beatissimi in diuinorum eloquiorum pertractione clarissimi sacerdotes Irenæus, Cyprianus, Rheticus, Olympius, Hilarius, Ambrosius, Gregorius Thcologus, Innocentius, Ioannes, Basilius, quibus vñis, nolis, addo Hieronymum presbyterum, aduersus vos proferunt de omnium hominum peccato originali obnoxia successionem sententiam. Vnde nemo eruitur, nisi solus ille, quem sine lege peccati virgo concepit. Adam enim mortuus est propter peccatum. Maria ex Adam mortua est propter peccatum. Caro vero Domini ex Maria mortua est propter delenda peccata. Teneamus ergo indeclinabilem fidei confessionem. Solus vñus est, qui sine peccato natus est in similitudinem carnis peccati, & sine peccato mortuus est propter nostra peccata. ¶. Felix namque es sacra Virgo Maria, & omni laude dignissima; quia gloriösior sanctificationis virtute in utero matris à primaria labe purgauit, fomite peccati extinxit, amictu munditiæ decorauit. Et in sanctitatis puritate postea confirmauit. ¶. Quod nemini inter natos mulierum creditur fuisse donatum. Et in sanctitatis.

Quid enim incoquinatus illo utero Virginis, cuius caro, etsi de peccati propagatione venit, non tamen de peccati propagatione concepit? Proinde quamvis corpus Christi de carnis semine assumptum sit, quæ de illa carnis peccati propagatione concepta fuerat; quia tamē

non

non sic in ea conceptam est, quomodo fuerat illa concepta; idcirco ipsum non fuit caro peccati, sed similitudo carnis peccati. Quid est caro peccati, nisi illa, quæ mortem habet, & peccatum? Quid est similitudo carnis peccati, nisi illa, quæ mortem habet sine peccato? Similitudo enim carnis peccati est, in qua fuit poena sine culpa. Caro verò peccati est, in qua culpa fuit, & poena: & hinc apparet, & illum earnis concupiscentiam, per quam Christus nequaquam concipi voluit, fecisse in humano genere propagationem peccati, quam Mariæ corpus, quamvis ex tali concupiscentia venerit, non tamen eam traiecit in prolem, quam non inde concepit. Cum enim sit in semine, & visibilis corpulentia, & inuisibilis ratio utrumque currit ab Adam usque in corpus Mariæ; quoniam & ipsum eodem modo conceptum est, sicut corpus aliorum. Christus verò visibilem carnem corpulentiam de Maria Virgine assumpsit; ratio verò conceptionis non à virili semine, sed longè aliter, ac desuper aduenit. *Vñhus autem præuaricationis.* Ad eam trāfunditur per omnem carnem ab ipso seminali ratione propagatam. Cæterū corpus Christi inde dictum est venisse in similitudine carnis peccati, quia eo excepto omnis reliquorum hominum caro, est caro peccati. Quisquis hoc negat, & carnem Christi ita comparat carni cæterorum hominum nascentium, ut utramque afferat esse æqualis puritatis, detestandus hereticus inuenitur. Hec omnia Augustinus. *R.* Munere maiori prius es, quoque flamme plena; quo superas cunctos, sanctificata viros. *¶* In te nā fomes vincit, fuit inde pereemptus. *Quo.* Gloria. Sanctificata.

In 3. Nocturno.

A Ntipb. Annunciate inter gentes gloriam, & pulchritudinem eius, quoniam sanctimonia, & magnificentia fuit in sanctificatione eius. *Psalm.* Cantate. *Aña.* Lætamini iusti in Domino, & adorate eam omnes Angeli eius, & confitemini memoriæ sanctificationis eius. *Psalm.* Dominus regnauit exultet. *Aña.* Mirabilia fecit Dominus in sanctificatione vir-

ginis; notum fecit salutare suum recordatus misericordiae suæ. *Psalm.* Cantate Dominum. *¶* Speciosa facta es, & suauis. *¶* In delitijs tuis sancta Dei Genitrix.

Lectio VII.

H Inc est, quod Gregorius ait, nullus Sanctorum quantumlibet virtutibus plenus existat, ullo modo potest æquari ei, de quo ad distinctionē nostræ sanctitatis dictū est. *Quod ex te nascetur sanctū,* vocabitur Filius Dei, & quod in ea natū est, de Spiritu sancto est. Nos quippe eti si sancti efficimur, non tamen sancti concipimur, quia conditione naturæ corruptibilis constringimur, ut cum Propheta dicamus: Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Solus igitur ille veraciter sanctus est natus, qui ex commixtione carnis copulae non est conceptus. Alij verò sancti, qui ex peccati nigredine ad gratiā veniunt, nequaquam æquari Deo homini in puritate possunt. Solus igitur Christus in carne sua mundus à peccato extitit, quia hic per carnalem delectationem nō venit. Beatus quoque Eusebius Emilianus ad B. Virginem sermonem dirigens sic ait; initiator omnium rerū abs te Virgo iniciatur, & sanguinem pro mundi vita fundendum de corpore tuo accepit, ac de te assumpsit, unde etiam pro te soluat. A peccati enim originalis nexu nullus imminis extitit, nec etiam ipsa Genitrix redemptoris. Solus Christus licet de debtrice nascatur, originalis peccati debito non tenetur. *¶* Gloriosa huius dici solemnia deuota celebremus veneratione, qua Dei Genitrix Virgo ineffabiliori sanctificationis gratia cæteris candidior, & clarissima resplenduit. Cuius virtute peccati fomes in ea extinctus, vel adeò debitatus remansit, ut postmodum ei peccandi occasio nullatenus extitefit. *¶* Ceteris per partes gratia data est; Mariæ vero se infudit totius gratiæ plenitudo. Cuius virtute peccati.

Lectio VIII.

B Eatus quoque Leo Papa hanc veritatem fateatur, dicens: Terra enim carnis humanæ, quæ in prima fuerat præuaticatione maledicta, in hoc solo Virginis par-

partu fructum edidit benedictum, & à vi-
tio sua stirpis alienum. Cum enim in om-
nibus matribus non fiat sine peccati for-
de conceptio, hæc sola prolem sine pec-
cato concepit. Quod enim paterni semi-
nis transusio non peruenit; illic pecca-
ti se origo non immiscait. Assumpsit c-
enim ex matre naturam, non culpam. Fi-
des enim Catholica, & singularis in eo
solo acquirit salutem, in quo solo se ho-
mo inuenit innocentem; nam & Hiero-
nymus ait: unica est anima Christi, quæ
sola sine peccato fuit. Iustos quippe pos-
se homines esse concedo; sine autem om-
ni peccato neminem posse esse affirmo.
Etenim absque omni peccato esse Chri-
sti proprium est, sibique soli competit,
omnisq; humana creatura peccato su-
biacet, & indiget Dei misericordia. Mag-
nus autem Athanasius sic ait: Christus e-
nim singulariter sanctus, & ab omnibus
alijs in sanctitate dissimilis, quia ipse so-
lus sanctitatem simul cum natura suscep-
rat. Et B. Theofilus; multæ, inquit, fuerūt
sanctæ mulieres, nulla tamen nisi sola vir-
go prolem sine peccato concepit. Vnde,
vt ipsa ab alijs discerneretur, sibi ab Ange-
lo dictum est: benedictus fructus ventris
tui. Ipsa enim sola fructum benedictum
protulit, quia Filium sine peccato conce-
pit. Resp. AVE MARIA gratia plena
Dominus tecum, Spiritus Sanctus superue-
niet in te, & virtus altissimi obumbrabit
tibi: Quod enim ex te nascetur sanctum,
vocabitur Filius Dei. Vers. Benedic, & be-
nerabilis es Virgo MARIA, quia sine ta-
cta pudoris, tuum, & omnium concepisti
Redemptorem. Quod enim ex te.

Lectio IX.

HO C EST, quod sanctus Anselmus
nobis clarius patefecit, dicens: licet
quippe ipsa Christi Conceptio munda
sit, & absque omni peccato, virgo tamen
ipsa vnde assumptus est, in iniquitatibus
concepta est, & in peccatis concepit eam
mater eius, & cum originali peccato na-
ta est. Et infra: virgo illa, de qua loquimur,
de qua homo ille assumptus est, de illis est,
qui ante nativitatem eius mundati sunt

à peccato, & in ipsa eius munditia de ea
assumptus. Et alibi: Decuit, inquit, virgo,
quam Deus virginem suo preparau-
erat in matrē, illa puritate viceret, quam ma-
ior ibi Deo nequit intelligi. Quomodo
autem à peccato mundata sit, dixi; ubi de
eo, quo agitur, aliam rationem reddidi. Et
in quadam meditatione ad Deum loquens
sic ait: anima gloria Virginis MARIA
in macula culpæ originalis creasti, sed co-
sequenter eandem à primaria labie purga-
sti, & amicu munditæ decorasti, & in sā
etitatis puritate postea confirmasti. Cum
hæc ita se habeant, fratres charissimi, festi
uitatem hanc ad sanctificationis diem re-
ferentes firmiter teneamus, vt sancti tra-
didere Doctores, beatissimam Virginem
post sui animationem etiissimè, & prope
rapidissimè ab originali peccato diuina
virtute fuisse mundatam. Credamus in-
super, vt dignum est, virginem Reginam
post ultimam susceptam sanctificationē
tanta puritate, tanta munditia, tanto spiri-
tuali nitore, ac omnium gratiarum splen-
dore coruscasse; quanto nedum humanū
ingenium excogitare sublimius, verum
nec purius aliquid amplissimo cali ambi-
tu contingere potest. Sanctitatem vero
Conceptionis soli Christo sancto sanctorum
attribuamus, qui solus, vt sancti asse-
ruere Doctores, hac singulari prærogatiua
gaudet per infinita sæcula sæculorum. Am-
men. Resp. Virgo decus cali tanto fulgo-
re coruscas; quanto nullus adhuc Angelus
orbe nitet. Vers. Sanctificata Deum gene-
ras, nam lumine tanto. Quanto. Gloria;
Angelus. Vers. Ora pro nobis.

In Laudibus.

ANTIPH. Sanctificatio est hodie Beata
MARIAE Virginis, que originali
exclusa rubigine, vitam eius immunem ab
omni peccato preservauit. Psal. Domi-
nus regnavit: Aha. Sanctificationis gratia
copiosa in Virginem descendit, quam
in alijs ab ytero sanctificatis. Psal. Iubila-
te. Antiph. Ceteris per partes gratia data
est; MARIAE vero se infudit totius gra-
tiae plenitudo. Psal. Deus Deus meus. Antiph.
O pretiosum sanctificationis munus;

quo Virgo homines excedit puritate, & Angelos superat claritate. *Cantic.* Benedicite omnia opera. *Antip.* Decuit, vt B. Virgo sua sanctificatione illa puritate niteret, qua maior sub Deo nequit intelligi. *Psal.* Laudate Dominum de cælis. *Cap.* Et sic in Sion firmata sum.

In Laudibus Hymnus.

Virgo præcessit genitrix tonatis, nata quæ tanti Geniti vocaris, matris exce-
dens vtero forasque sanctificatos.

Da rogo dulci modulo thaliz, versibus gratis valeant referre; gratia cunctos su-
peres creatos, qualiter ipsa.

Sanctior cunctis muliere natis, Ange-
lis mundis etiam fuisti, qui semel saltem poterant receptum perdere munus.

Sic homo simplex, mulierè iusta, or-
be dum viuunt leuitet supernum, aut va-
lent Regem grauiter loquendo lædere
cæli.

Virgo peccatum neque perpetraisti grā-
de, vel paruum, neque potuisti; mansit ast
in te decor ille primus semper abundā.

Nam tuo Regno iacuit tyrannus, non
ut in sanctis alijs solutus, vsquequo plenē
fuit inde pulsus, inclita mater.

Nec tibi solum tua corporalis, atque
mentalís species fauebat, te sed inspecta
fluvií redibant, inde pudici.

Summa sit virtus, honor, & triūphus,
simplici, & trinæ dominationi, quæ sibi
gratam reparans MARIAM, sanctifica-
uit, Amen.

¶. Elegit eam, &c. ¶. Et habitare
eam facit. *Ad Benedictus Antip.* Speciosa
facta es, & suavis per tuam mirabilem sa-
crationem sancta Dei Genitrix, quam
videntes filiæ Sion vernantem in floribus
rosarum, & lilijs coniualium beatissimā
prædicauerunt, & reginæ laudauerunt eā

Ad Tertiam Capit. Et sic in Sion. ¶. Au-
fer rubiginē de argento, Allel. Allel. Et
egredietur vas purissimum, Allel. Gloria
Austert. ¶. Fluminis impetus. *Ad Sextam*
Capit. Factum est in die, qua compleuit
Moyses tabernaculum, erexit illud, & san-
ctificauit cum omnibus vasis suis. ¶.
Fluminis impetus lætitiat ciuitatem Dei

Allel. Allel. ¶. Sanctificauit tabernacu-
lum suum altissimus. Allel. ¶. Speciosa
facta es. *Ad Nonā Capit.* Postquam perfe-
cta sunt omnia, nubes operuit tabernacu-
lum, & impleuit illud gloria Domini. ¶.
Speciosa facta es, & suavis, Allel. Allel.
¶. In delitijs tuis sancta Dei genitrix
Allel. ¶. Elegit eam Deus, & præelegit
eam ¶. Et habitare eam facit in taber-
naculo suo. *In secundis Vesperis.*

Ad Magnificat Antip. Hæc est glorioſa
illius diei solemnitas, in qua Dei Genitrix
Virgo per copiosum sanctificationis mu-
nus, quasi aurora processit inter filias Ie-
rusalem, speciosissima resplenduit, & ca-
teris clarius, candidior refulſit. Allel.

Breuiarium Ordinis Prædicatorum
iuxta decreta Capituli generalis Salmanticæ, anno 1551. celebrati, & aliorum
sequentium Capitulorum reformatum,
& auctum, & auctoritate Apostolica co-
probatum: nunc denuo correctum aucto-
ritate R. P. F. Seraphini Catalli, Magi-
stri generalis Salmanticæ 1579. Rubrica
fol. 305. In festo Sanctificationis B. MA-
RIÆ Virginis omnia preter lectiones,
de officio Natiuitatis ipsius assumuntur,
mutato Natiuitatis vocabulo in Sanctifi-
cationem.

Breuiarium iuxta ritum sacri Ordinis
Prædicatorum, impressum Romæ inſu R.
P. Hieronymi Hauierre, fol. 605. Rubrica.
In Sanctificatione Beatissimæ Virginis
totum duplex. Omnia preter lectiones
infrascriptas de officio Natiuitatis ip-
sius assumuntur, mutato Natiuitatis vo-
cabulo in Sanctificationem. *In primo no-*
cetur. lectio 1. Ab initio, & ante secula, &c.
In secundo noctur. lectiones S. Ambrosij E-
piscopi de Virginibus. *In tertio noct.* Eu-
angel. Liber generationis, &c. Homilia Sili-
ci Augustini lib. 2. de consensu Euange-
listarum.

Breuiariū R. P. F. Nicolai Rodulphi, im-
pressū anno 1625 f. 619. Rubrica, In Con-
ceptione B. MARIÆ totum duplex.
Omnia preter lectiones infrascriptas de
officio Natiuitatis ipsius, mutato Nati-
uitatis nomine in Conceptionis. *Lectio 1.*
noctur. Ab initio, & ante secula. *In 2. no-*
ctur. lectiones ex S. Ambroſ. *In 3. noct.*
ex S. August. ut supra. Mis-

Missale impressum anno 1639 fol. 268.
Rubrica, In Conceptione B. Virginis MARIAE Omnia, ut in Nativitate eiusdem.

*EX MISSALI SACRI
Ordin. Predicat. die octavo De-
cembris in Sanctificatione Bea-
tissima Virginis MARIAE.
Officium.*

Introitus.

R Orate cæli desuper, & nubes pluāt iustum, aperiatur terra, & germinet Saliatorem. **¶** Et iustitia oriatur simul: ego Dominus creavi eum. Gloria Patri, &c. Gloria in excelsis Deo.

Oratio.

SVpplicationem seruorum tuorum Deus miserator exaudi, ut qui in Sanctificatione Dei Genitricis, & Virginis congregamur, eius intercessionibus à te de instantibus periculis eruamur. Per eundem, &c. *Lectio libri Sapientiae.* Ab initio, & ante secula, &c. **¶** Adiuuabit eam Deus vultu suo; Deus in medio eius non commouebitur. **¶** Fluminis impetus latifidat ciuitatem Dei, Sanctificavit tabernaculum suum altissimas. Allel. **¶** Magnificat anima mea Dominum, & exultabit spiritus meus in Deo salutari meo. *Euangelium secundum Lucam. cap. 1.* In illo tempore missus est Angelus, &c. *Credo.* *Offertorium.* AVE MARIA, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui, *Secreta.* Vnigeniti tui, Domine, nobis succurrat humanitas, ut qui natus de Virgine matris integritate non minuit, sed sacravit; in sanctificationis eius solemnibus à nostris nos piaculis exuens, oblationem nostram sibi faciat acceptam. Qui tecum viuit, &c. *Prefatio.* Ecce in Sanctificatione. *Communio.* Beata viscera MARIAE Virginis, quæ portauerunt æterni Patris Filium. *Poëta communio.* Sumpsumus Domine celebritatis annuæ votiva sacramenta; præsta quæsumus, ut & temporalis nobis vitæ remedia præbeant, & æternæ, Per Dominum, &c.

HORÆ BEATÆ MARIAE Virginis ad usum Fratrum Prædicatorum Ordinis Sancti Dominici: figuris virtutisque testamenti, ac peruenientis imaginibus, & ijs quidem non paucis, passim decoratae, atque officio Conceptionis Immaculatae Virginis, & officio Sancti Dominici in alijs horarij: hactenus impressis neq; aquam in seruis adiunctæ.

VENUNDANTVR

Parissis in edibus vidua spectabilis viri Thielmanni Keruer, in vico Diui Iacobi sub signo unicornis. Vbi E' impressæ anno M.D.XXIX.

*Sequitur officium de CONCEPTIONE
Beata MARIAE Virginis.*

Ad Matutinas.

Domine labia mea aperies, & os meum anuntiabit laudem tuam. Deus in adiutorium meum intende. Domine ad adiuuandum me festina. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen. *Hymnus.* Benedicta Conceptionis Virginis Matris MARIAE festiuetur cum gudio; adsit dies latitiae. Latetur tota regio seruiens Regi gloriae. Non obstante obiurgio detrahentis inuidiae. **¶** In conspectu altissimi Immaculata permanisti. **¶** Dei Genitrix intercede pro nobis. Domine exaudi orationem meam. Et clamor meus ad te veniat. *Oratio.* Deus, qui pro salute humanæ generis carnem gloriosæ Virginis MARIAE assumere dignatus es; & ipsam sine macula Conciendam ante secula in matrem prælegisti; cõcede propitius, vt qui

qui de eius Conceptione, quæ fuit nostræ redēptionis, nec non temporū plenitudinis exordium, lētamur; eius pijs intercessionibus ab instantibus periculis, & à morte perpetua præseruemur. Qui viuis, & regnas Deus. Per omnia sacerdotia sacerdorum. Amen. Benedicamus Domino. Deo gratias. Fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace. Amen.

Ad Primam de Conceptione.

Deus in adiutorium meum intende. Domine ad adiuuandum me festina. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. Sicut erat in principio. *Hymnus.* Erubescant inseparati, qui respuunt celebrare mysteria tam sacrati diei, ac festiuare: Quo fuerunt copulati vir cū sua muliere. Pesime sunt aduisati sic volentes deuiare. ¶. & oratio, ut supra.

Ad Tertiam de Conceptione.

Deus in adiutorium meum intende. Domine ad adiuuandum me festina. Gloria Patri. Sicut erat. *Hymnus.* Conceptionis laudabilis ab Angelo nūciata MARIA. Et amabilis in conceptu præseruata. Et vnde venerabilis Ecclesia illustrata. Et in suis miraculis, & laudibus honorata. ¶. & oratio, ut supra.

Ad Sextam de Conceptione.

Deus in adiutorium meum intende. Domine ad adiuuandum me festina. Gloria Patri. Sicut erat. *Hymnus.* AVE Regina cælorum inter omnes mitissima. AVE decus Angelorum inter omnes pulcherrima: simul & Archangelorum omni laude dignissima. Quæ concepta vitorum sine labe purissima. ¶. & oratio, ut supra.

Ad Nonam de Conceptione.

Deus in adiutorium meum intende. Domine ad adiuuandum me festina. Gloria Patri, & Filio. Sicut erat in. *Hymnus.* Vnum corpus, & viscera, quæ Do-

minum portauerunt; virginalia ubera, quæ ipsummet lactauerunt, beata sit & opera tua, & qui crediderunt: Quæ sine labe concepta post, & ante remanserunt. ¶. & oratio, ut supra.

Ad Vesperas de Conceptione.

Deus in adiutorium meum intende. Domine ad adiutuandum me festina. Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto. Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen. *Hymnus.* Salve Mater Saluatoris, quæ es soror insignita. Salve, quæ Deum paris, Angelorum spes, & vita. Salve virgo singularis, verè sacra margarita. Salve quæ stella maris es sine labe concepta. ¶. & oratio, ut supra.

Ad Completorium de Conceptione.

Conuertenos Deus salutaris noster: Et auerte iram tuam à nobis. Deus in adiutorium meum intende. Domine ad adiuuandum. Gloria. *Hymnus.* Matris Dei Conceptio est nostra redēptionis potissima incēptio, atque reparatiōnis: Et non mirum, exemptio antiquæ contagionis. Fuit & in principio ipsius creationis perpetua saluatio. ¶. & oratio, ut supra.

Recomendatio.

Conceptionis honore has horas Christi dicimus, corde deuoto, & ore Matris tuæ, quam petimus, ut nos mundaſ a foetore peccatorum, quæ fecimus. Precum suarum fauore, ut in cœlo tecū simus, Amen.

AVE, Cuius Conceptio solemni plena gaudio, cælestia terrestria noua replet latititia.

AVE, Cuius nativitas nostra fuit solemnitas, ut Lucifer lux oriens verum solēm præveniens.

AVE Pia humilitas, sine viro fecunditas: cuius annuntiatio nostra fuit redēptionis.

AVE Vera Virginitas, Immaculata castitas, cuius purificatio nostra fuit purgatio.

AVE

A V E P r e c l a r a o m n i b a s A n g e l i c i s v i r t u t i b u s : c u i u s f u i t a s s u m p t i o n o s t r a g l o r i f i c a t i o .

¶. Ora pro nobis Sanctissima Dei Genitrix. ¶. V e d i g n i e f f i c i a m u r p r o m i s s i o n i b u s C h r i s t i .

O r a t i o .

Deus, qui nos Conceptionis, Natiuitatis, Annuntiationis, Purificacionis, & Assumptionis Beatae MARIE Virginis gaudia recolendo laetificas: concede nobis sic eius laudibus dignè insisterre, ut ea in omni necessitate, & angustia, præcipue in hora mortis assidentem, & auxiliari cem sentiamus; & tecum post mortem per ipsam, & cum ipsa gaudere mereamur in caelis. Per te Iesu Christe Saluator mundi, qui cum patre, & spiritu Sancto vivis, & regnas Deus. Per.

Inuiolata, integra, & casta es MARIA, Quæ es effecta fulgida caeli porta. O mater alma Christi Charissima. Suscipe pia laudum præconia, nostra ut pura pectora sint, & corpora. Te nunc flagitant devota corda, & ora tua per precata dulcifona. Nobis concedas venia per secula. O benigna. O benigna. O benigna. Quæ sola inuiolata permansisti.

O B S E R V A T I O .

Hæc sunt præcipua officia sacri ordinis Prædicatorum, quæ ad manus nostras peruenierunt: ea vidimus, legimus, & apud nos in communi Bibliotheca Franciscani cœnobij Matritensis seruamus. In hac autem officiorū varietate licet animaduertere, nec totam illam illustrissimam familiam, & Beatissimam Virginis obsequio cum primis deditam, in celebranda eius Conceptione sub Sanctificationis nomine convenisse, cum eodem tempore horariae processione clare, & palam I M M A C U L A T A M CONCEPTIONEM prædicantes excuderebent: multò minus in fugillanda adeo acerbè, & vafre opinione pia, (quod non absque ingenti animi dolore scribimus,) sub pretextu diuinii cultus; sed diu ante meditatum negotium magis potentia, & vi, quam libero suffragiorū, annorum ve consensu perfectum, Primitus e-

nim Prædicatorum Ordinem festum Coceptionis Beatissime Virginis celebrasse multi obseruarunt, & latissimè Doctor Marcus Antonius Palauus à fol. 79. & deinceps: & colligunt Raymundo Lullo in prologo tractatus de Conceptione fol. 1. sic loquente. Contigit, quod sedens in choro Fratrum Prædicatorum Auinnione 7. mens. Decembribus secularis quidam, & pauper Canonicus, dum vespertos Conceptionis Virginis M A R I A E Fratres solemniter celebraret, alloquitus est, &c. Exarsit postea ultra modum contumio, quæ præ omnibus pugnacissimè exercuit Vincentius Bandelus (alias de Bædelis) à Castronovo primus Bononiensis cœnobij Prior, & eiusdem studijs Regens, deinde Provincie Lombardie Vicarius, ac tandem Magister generalis, Roma electus anno 1501. teste Lopezio parte 5. Chronic. Dominic. lib. 1. fol. 67. & munere per quinquennium administrato, obiit septuagenarius in cœnobio Montis alti in Calabria anno 1506. Huius ab aliquibus existimatur Tractatus sine nomine auctoris contra Immaculatam Virginis Conceptionem, editus anno 1475. & Comiti Petro de Gambara dicatus. Sed anno 1481. proprio nomine adscripto, disputationem, ut vocat, solemnem ad Herculem Esseensem Ferrariae Ducem, directam publicauit; non sine grauis simis in totum Ordinem Minorum conuictis: eamque iam Magister generalis auctam recudit, anno 1502. prefixa etiam secunda Sixti IV. Extrauagante, Graue nimis, tantum non ut impugnaret; nam officium Leonardi Nogarolij ab eodem Pontifice approbatum, & manifestè in alienos sensus detorquet, & liberrimè exagitat.

Nec eo contentus, altare contra altare Psal. cxi: extruxit, ut quondam S. Augustinus in a. part. Dolia causa conquestus est, & officium officio nat. tom: opposuit: sicut enim simeinjisti optime Lector, titulus habet: Officium per Reuerendissimum Patrem Magistrum Vincentium de Castronovo, totius Ordinis nostri olim Generalem Magistrum editum: quem non alium à Bandelo esse, & utrumque cognomen habuisse, tum ex etiis libris, tum ex Antonio Lusitano, & Alphonso Placentino in Bibliotheca Ordinis Prædicat. folio 439. Antonio Posseuinotom. 2. Apparatus sacri

& omnibus, qui de eo egerunt, absque dubio constat.

Qualem verò disputatorem, & quām in SS. Patrum testimonij producendis fideiem se Bandelus præstiterit, iam olim det exerunt viri doctissimi, nominatim Ægid. de Præsentat. lib. 3. quæst. 4. artic. 4. §. 1. folio 248. Illustrissi. Sosa Apolog. pro Concept. à folio 31. ad 36. Anton. Legionensis Biblio. Marianæ classe IX. in Appendice, V- evading. in legat. sc̄l. 2. orat. 5. folio 133. Sed cum præcipua nostra defensionis partes in veris, tam pro pia opinione, quām contra eam, & rationibus, & auctoritatibus eruendis posse sint, officijs Lectiones, quæ speciosis Partiū nominibus decorantur, accuratè examinare cogimur, ut collatione cū exemplaribus facta, legētibus pateat, an res ipsæ solidae, an magnorum nominum umbræ nobis à suspiciose teste Bandelo obtundantur; & similē licentiam in scri- ptis diuino cultui destinatis sumpserit, ei, quam in schoolis, & priuatis libellis usurpa- nerat.

Collatio Lectionum officij Sanctificationis B. Virginis MARIAE, editi à R.P. Vincentio Bandelo de Castronou cum ipsis SS. Pa- trum fontibus, unde hanc& dicuntur.

Lectio prima.

Sic ergo in prima lectione Bandelus præfa- tur. Diem, fratres dilectissimi, summa cum veneratione celebrare delectat, quo Beatissima Virgo, antequam nasceretur, citissimè post sui animationem, per copiosum sanctificationis munus creditur esse mundata. Hoc nimirum celebrat Ecclesia ex mente Bandeli, & huic Sanctificationi festum summa veneracionis dicatum esse credit debet absque ullo testimonio antiquitatis.

Pergit. Quamuis enim, vt ait Bernardus, Beata Virgo originalē maculam à parentibus traxerit; eam tamen omni- mode constat à peccati contagio, sola Dei gratia, prius quām nasceretur, fuisse mundatam. Hanc nimirum pietas Chri-

stiana credere prohibet, vel minus à Hieremias in utero sanctificatam, vel nō magis Spiritu Sancto à Ioāne Baptista fuisse repletam.

Verba Bernardi sunt serm. 2. de Assumpt. Beatae MARIAE, fol. 48. in edit. Lugdun. anno 1538. in Antuerp. autem anno 1609. col. 250. Absit enim, vt proprij quidquā inquinamenti domus hæc (loquitur de B. Virgine MARIA sub metaphora domus) aliquando habuisse dicatur, vt in ea proinde scopa Lazari quæ rereatur. Quod si originalem à parentibus maculam traxit; sed minus à Hieremias Sanctificatam in utero, aut non magis à Ioanne Spiritu Sancto repletam, credere prohibet pietas Christiana. Hæc enim festis laudibus nascens honoratur. Postremò cūm omnimode constet ab originali contagio sola gratia mundatam esse MARIAM; & post duas lineas: vt omnino pium est crede-re, proprium MARIA debitum non ha-uit, nihilominus ab innocentissimo corde etiam poenitentia longè fuit.

Hic primo Bandelus, omissa particula, Si & tempore verbi mutato, traxit in traxerit, de conditionata propositione fecit absolutam: nimirum Bernardus de peccatis actualibus loquebatur, & Lazarum penitentiæ typum à Mariana domo excludebat; quod Bandelus, quia ad rem suam non faciebat, prætermisit; nos, quia ad nostram maximè facit, apponere grauati non sumus. Itaque Bernardus de pec- cato originali quæstionem ouiter tangens, conditionali particula usus est, vt solent optimi quique Scriptores, cūm aliquid etiam contra propriam sententiam indicare volunt: nec fas cuiquam est ex similibus digressionibus eorum mentem quasi manifestam colligere: nam improbè facit (vt ait ille) qui in alieno libro ingeniosus est. Secundò Bandelus clausulas loco mouit, vt post peccati ori- ginalis contractionem mundatā MARIAM, Bernardo auctore affereret, cum mundationē, sicut purgationem, sanctificationem, iustifica- tionem, non semper pro mutatione à termino contrario, sed frequenter à negatiuo in scho- lis accipi non ignoraret. Tertiò, voces illas, prius quam nasceretur, de suo addidit: eas scilicet in lectionis exordio proposuerat, & non

non se Bernardo, sed sibi Bernardum adaptare studebat. Quartò orationem causam Bernardi transfiit: hæc enim festis laudibus nascens honoratur. Sed cui bono? non obscura res est. Verebatur Bandelus, ne, cum Ecclesia M A R I A M conceptam festis laudibus honoraret, eius Conceptio iuxta Bernardi pronuntiatum Sancta esset. Quinto, totam auctoritatem, ut initio, sic sine truncavit, unde S. Doctorem de peccatis actualibus loqui non poterat, & solum media verba altorum tracta nobis dedit.

Pergit Bandelus Bernardum allegans. Et alibi. Attende, inquit, obsecro, diligenter, quām ordinata dispositione spiritus ille multiplex Hieremiam sanctificat, replet Ioannem, & superuenit in MARIAM. Et Hieremias quidem admiranda Sanctificatio: quia etsi in peccato conceptus est, nascitur tamen sine peccato. Ioannem verò longè gloriosior virtus repleuit: quoniam sanctificatus est à peccato, & ita dominante spiritu super infusus, ut purgatus exeat, & repletus. Ineffabili autem modo Spiritus Sanctus superuenit in Virginem: quam tota diuinitatis plenitudo sine mensuræ discretione perfudit: ut non solum à peccatis abluta, & repleta spiritu, sed & de Spiritu Sancto concepsisse credatur: quia quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est. Vides, quām remotiori priuilegio speciosus forma præ filijs hominum in Conceptione ab alijs discretus sit? Illi enim in peccatis, & de peccatis concepti sunt; hic autem in spiritu, & de Spiritu Sancto concipitur.

Locus hic ex sermone de priuilegijs S. Ioannis Baptiste acceptus est: qui sermo non est Bernardi indubitatus, & ab aliquibus editionibus abest, ut à Lugdunensi 1538. extat autem in Antwerp. 1608. col. 1685. his omnino verbis. Attende, obsecro, diligenter, quā ordinata dispositione spiritus ille multiplex Hieremiam sanctificat, Ioannem replet, & superuenit in MARIAM. Et Hieremias quidem admiranda Sanctificatio: quia etsi in peccato conceptus est, nascitur tamen sine peccato. Ante enim

quām exiret de ventre, sanctificatus est: nec poterat nasci non sanctus, qui in utero matris erat sanctificatus. Mira res, & à transactis seculis non audita, hominem conceptum in peccatis nasci sine peccato. Ioannem verò longè gloriosior virtus impletuit, qui & sanctificatus est à peccato; & ita dominante spiritu supersus, ut & purgatus exeat, & repletus. Verè magnus coram Domino, quem Angelus nuntiat, sanctificat Deus, spiritus replet, vita commendat. Ineffabili autem modo superuenit in Virginem, quam tota diuinitatis plenitudo sine mensuræ discretione perfudit, ut totum caperet, qui fecit totum, ut non solum à peccatis abluta, & repleta Spiritu Sancto; sed & de Spiritu Sancto concepsisse credatur: quia quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est. Inde est, quod singulare prærogatiua Fides Catholica Filium Dei natum de Virgine, conceptum de Spiritu Sancto confitetur, ut humilitatis, & diuinitatis indiuisibilis adunata connexio vocabulorum indifferencia designetur. Vides ergo, quām remotiori priuilegio speciosus forma præ filijs hominum à filijs hominum in concipiendo discretus sit? Illi etenim de peccatis, & in peccatis concepti sunt; hic in Spiritu Sancto, & de Spiritu Sancto concipitur.

Hoc testimonium Bandelus primò pluries interpolauit, sublata continuatione, quæ ad rectam auctoris intelligentiam, ut si quod aliud, iuscat maximè. Secundò verba illa, ut totum caperet, qui fecit totum, omisit, ex quibus perfectissimum sanctificationis genus facilè elici poterat. Tertiò pro illis verbis, in concipiendo, posuit, in conceptione, ut per vocem huius materie peculiarem, & Bernardi obcuraret sententiam, & suam commodius aperiret. Leuiores alias mutationes omissimus.

Lectione Secunda.

B Andelus ex eodem Bernardo. Beata nempe Virgo hac singulari prærogatiua in

in concipiendo resulget, quia non Filiū in originali peccato, quemadmo- dum ceteræ omnes, sed superueniente Spiritu Sancto de Sanctificatione concepit.

S. Bernard. serm. de verbis Apocalip. Signum magnum, &c. colum. 265. Excellentissimum nobis Virginis nostræ meritum, & singularis gratia commendatur. Nihilominus fulget etiam nouus ille Cōceptionis modus, vt non in iniquitate, quenadmodum ceteræ omnes, sed superueniente Spiritu Sancto sola, & de sola sanctificatione MARIA concipe- ret.

Primo, quid quæso, est dicta Sanctorum detorquere si hoc nō est? Nam quod Bernardus de actu Virginis Conceptione dixerat, Bandelus ad passiuam transfluit, aut proflus præter rem hoc testimonium invitum, & reluctans suis lectionibus inseruit. Secundò prætermisit illa verba, nouus ille Cōceptionis modus. Tertio, de suo addidit, in concipiando. Mirum, quam Bandelo displiceat Conceptionis vocabu- lum, cum adiuncta habet laudationis epitheta, & quād placet, cūm ignobiliora, & deprimen- tia. Quartò etiam addidit vocem, Filium. Quinto, pro iniquitate posuit in originali peccato, credo, et à Latina lingue ignaris hæc nouina in festo Sanctificationis Beatae Virginis cerebris audirentur. Sextò susfluit illa verba pulcherrima, sola, & de sola, quo confilio, nescimus sed certè ibis significantissimè Con- ceptio actua Virginis exprimebatur.

Bandelus etiam ex Bernardo. Omnes enim, qui de massa peccatrice mundum ingredimur, pestem originalis peccati nobiscum trahimus. Solus ille excipi- tur, quem virginis alius, ignorante viro, terris effudit. Cum enim ceteri omnes in iniquitatibus concepti sint, neminem vñquam mortalium infra materna viscera legimus sanctificatum, præ- ter Hieremiam. & Ioannem Baptis- tam quamquam de singulare Virgine nulla sit ambiguitas, quoniam & ipsa maternis circumsepta visceribus sublimiori sanctificationis gratia à peccato mundata sit, vtpote sacrarium illud, in quo

Dei Filius carnem erat suscepturus.

Bernard. d. serm. de priuile. B. Ioan. Bapt. colum. 1685. secundus honor est sanctificatio in utero matris. Quicunque de massa præ- uaricante mundum ingredimur, longam restem originalis peccati nobiscum trahi- mus; solus ille, qui peccatum non fecit, ex- cipitur, quem Virginis uteri thalamus ignorantis virum terris effudit: longe quippe aliter, quām nos, & dissimili mo- do conceptus est, Spiritu Sancto tota ma- iestate Virginem inundante, superans v- sum carnis, naturæ ordinem, viri commix- tionem: sic quippe decebat, vt peccatum nesciret, qui peccatum tollebat: vt simili- tudinem carnis peccati susciperet, non au- tem carnem peccati. Cum igitur omnes in iniquitatibus concepti sint, neminem vñquam mortalium intra materna visce- ra sanctificatum legimus, præter Hieremiam, & Ioannem Baptis- tam; quanquam de singulari Virgine nulla sit ambiguitas, quin ipsa maternis circumsepta visceri- bus sublimiori sanctificationis genere mundata sit, vtpote sanctuarium illud, in quo Deus, & Dei Filius carnem fuerat sus- cepturus. Sed longè minor Hieremij San- ctificatio, quām Ioannis, &c.

Primo Bandelus pro illis Bernardi verbis, quicunque de massa præuaricante, substi- tuit, omnes enim, qui de massa peccatri- ce, vñiversaliter rotundius efferens, & masse humani generis peccatricis titulum suo sensu tribuens. Secundò, dimisso adiectuo longam, quod cum peste male cohærebat, re- stem mutauit in pestem, graui sententia ia- Etura, nam pestis originalis peccati ipsum peccatum est posteros inficiens; restis vero longa malapœna, & catenatos labores expec- cato ortos significat. Tertiò, sex integras lineas prætermisit, ab illo loco, longe quippe, usque ad carnem peccati: unde constare poterat Bernardum ita excipere à peccato originali solum Christum, vt non de sola sanctificatione, sed de sanctificationis causa loqueretur: solus enim Christus ideo in sua Conceptione fuit Sanctus, quia non descendit ab Adamo per semi- nalem propagationem, id est, Sanctus natu- ra, non priuilegio. Quartò, ubi Bernardus

Cum igitur omnes, Bandelus addidit, ceteri omnes. Quinto, pro intra viscera, posuit infra viscera. Sexto, pro quin ipsa maternis circumsepta visceribus, mutauit, quoniam & ipsa exceptiuam particulam convertens in causalem, addensque coniunctionem, ut B. Virginem ceteris in utero sanctificatis absque discrimine aggregaret. Septimo, loquitionem illam piae opinionis auctoribus gratissimam, sublimiori sanctificationis genere, abstulit, & pro aurea aream reposuit, sublimiori sanctificationis gratia, ut B. Virgini non speciale redemptionis genus, sed copiosiorem gratiam tantum tribueret.

Bandelus adhuc ex Bernardo. Quod itaque vel paucis mortalium constat esse collatum, fas certe non est suspicari tantæ Virgini esse negatum, per quam omnis mortalitas emersit ad vitam. Fuit procul-dubio, & Mater Domini ante sancta, quam nata. Ego puto, quod & copiosior sanctificationis gratia in eam descendebat, quam in alijs ab utero sanctificatis: quæ, excluso peccato, non solum ipsius sanctificaret ortum, sed & vitam eius deinceps immunem ab omni peccato custodiret: quod nemini alteri in natis quidem mulierum creditur fuisse donatum. Decuit nimirum Reginam Virginum singulari priuilegio sanctitatis vitam ab omni peccato immunem ducere, quæ dum peccati mortisquæ peremptorem pareret, vitæ, iustitiæquæ munus omnibus obtineret. Sanctus igitur fuit eius ortus, quoniam immensa ex utero prodiens sanctitas fecit illum. Quoniam igitur præcessit absque sanctitate conceptus, oportuit nimirum sanctificari conceptam, ut sanctus sequeretur iam partus? An forte, &c.

Primo Bandelus integrum periodum omisit: Nec fallitur omnino sancta Ecclesia, &c. quem ut fortissimum clypeum omnibus argumentorum iaculis opponimus: plus enim est sanctam Ecclesiam B. Virginis Conceptiōnem quotannis cum exultatione vniuersæ terræ celebrare, quam multos ex Patribus (si ita esset,) B. Virginem in peccato conceptam afferere. Secundo, pro illis verbis, sanctificationis benedictio, posuit, sanctificationis gratia, quæ in hac materia longè diuersa sunt. Tertio, addidit totum illud, quam in alijs ab utero sanctificatis, quod apud Bernardum non legitur, & est sanctum Doctorem allegantis scopus. Quartò, addidit etiam illa verba, excluso peccato, quæ tametsi infra habentur, hoc tamen loco nullatenus leguntur. Multum autem refert scire non solum quid, sed ubi etiam graues auctores scripserint. Quinto, cum Bernardus dixisset, absque omni peccato ducere vitam; Bandelus posuit, ab omni peccato immunem: & infra, immensa prodiens ex utero sanctitas Sanctum fecit illum, omisit vocem Sanctum: quæ duo sententiae officiant, nec ne, non disputamus; certè videimus non esse fideliter relata. Eadem ratio de mutatione partus in ortus. Sexto, ex interrogatione Bernardi, An non potius, &c. affirmationem fecit: quoniam igitur, &c. & quod ipse non dubitabat, neminem dubitare posse permisit.

Bernard. in epist. ad Lugdunens. quæ est ordine 174. colum. 1538. Quod itaque vel paucis mortalium constat fuisse collatum, fas certe non est suspicari tantæ Virgini esse negatum, per quam omnis mortalitas emersit ad vitam. Fuit proculdubio, & Mater Domini ante sancta, quam nata. Nec fallitur omnino sancta Ecclesia sanctum reputans ipsum Natiuitatis eius diem, & omni anno cum exultatione vniuersæ terræ votiva celebritate suscipiens. Ego puto, quod & copiosior san-

Lectio tertia.

B Andelus ex S. Bernardo. Si igitur B. Virgo ante conceptum sanctificari minimè potuit, quoniam non erat, nec in ipso conceptu propter peccatum, quod inerat, restat, ut post conceptum in utero iam existens sanctificationem suscepisse credatur, quæ, excluso peccato, sanctam fecerit nativitatem, non autem Conceptionem. Quamobrem etsi quibusdam, vel paucis filiorum hominum datum sit cum sanctitate nasci; nemini tamen donatum est cum sanctitate concipi, ut unius sanè sancti seruaretur prærogativa conceptus, qui omnes sanctificaret, solusque absque peccato veniens purgationem facheret peccatorum. Solus itaque Dominus Iesus est de Spiritu Sancto conceptus, qui solus & in conceptione Sanctus. Quo excepto, vniuersos respicit ex Adam natos, quod unus humiliter, & veraciter de seipso facetur, dicens: Ecce enim in ini-quitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.

S. Bernard. ead. epist. ad Lagdunen. colum. 1539. Si igitur ante conceptum sui sanctificari minimè potuit, quoniam non erat: sed nec in ipso quidem conceptu propter peccatum, quod inerat; restat, ut post conceptum in utero iam existens sanctificationem accepisse credatur, quæ, excluso peccato, sanctam fecerit nativitatem, non tamen & Conceptionem. Quamobrem etsi quibusdam, vel paucis filiorum hominum datum est cum sanctitate nasci, non tamen & concipi, ut unius sanè seruaretur sancti prærogativa conceptus, qui omnes sanctificaret: solusque absque peccato veniens purgationem facheret peccatorum. Solus itaque Dominus Iesus de Spiritu Sancto conceptus, quia solus, & ante conceptum Sanctus. Quo excepto, de cætero vniuersos respicit ex Adam natos, quod unus humiliter de semetipso, ac veraciter confitetur: In ini-quitatibus, inquietus, conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.

Primo, omisit Bandelus reciprocum sui, quod amplius exprimebat, Bernardum exclu-dere sanctitatem à B. Virgine ante ani-

mationem. Secundo, ubi Bernardus, non tam & concipi, ipse adiecit, nemini tamen donatum est cum sanctitate concipi, signo vniuersali, & sanctitatis repetitione aliam orationem efficiens. Tertio, illud Bernardi, solus ante conceptum Sanctus, aperte variando detorfit, qui solus, & in Conceptione Sanctus, validè sat agens, ne de sanctitate ante Conceptionem, vel instantis infusionis animæ, quæ soli Verbo diuino conuenit, Bernardus explicari valeat. Quartò, expunxit par-ticulas de cætero, quæ sanè emphaticæ sunt, nec pari momenti. Alia enī minutiora non consequuntur, quamvis in controversia aded tunc vigente Patrum auctoritatibus fides etiam nimia, & scrupulosa debebatur.

Lectio Quarta.

B Andelus. Hinc est, quod Ambrosius dicit Solus per omnia ex natis de fœmina Sanctus in Conceptione Dominus Iesus, qui terrenæ contagia corruptelæ immaculati partus nouitate non sensit. Solus enim Dominus Iesus sine pec-
cato venit, & in carne, quæ in matre pec-
cato fuerat obnoxia, militiam virtutis
exercuit.

S. Ambros. lib. 2. in Luc. cap. 2. colum. 30. tom. 3. Solus enim per omnia ex natis de fœmina Sanctus Dominus Iesus, qui terrenæ contagia corruptelæ immaculati partus nouitate non senserit, & cælesti maiestate depulerit. Nam si litteram sequamur, quomodo Sanctus omnis masculus, cum multos sceleratissimos fuisse non lateat? Hæc ibi Ambro-sius, & nihil amplius: adducit quæcumque ipsum locum & quæ ad verbum depulerit, August. lib. 2. de grat. Christi, & pecc. origin. cap. 40. & lib. 1. cont. Iulian. fol. 203. edit. Parisien. an. 1571. Sed idem Ambros. in Psal. 1:8. octon. 7. ad illa verba, Ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque, to. 2. colum. 920. edit. Parisien. an. 1632. Omnes (inquit) intra retia erant, imò ad-huc intra retia sumus, quia nemo sine pec-cato, nisi solus Iesus, quæ non cognoscen tem peccatum, peccatum pro nobis fecit Pater. Etenim tradidit eum laqueis, tra-didit cum retibus, mittens cum non in pec-

peccato, in quo erant omnes homines, sed in similitudine carnis peccati, ut de peccato damnaret peccatum in carne. Peccatum erat caro secundum illud; quin hæreditatio erat dñata maledicto. Peccatum erat illecebra, & ministra peccati. Venit Dominus Iesus, & in carne peccato obnoxia militiam virtutis exercuit.

*Ex his duobus locis suum quartæ lectio-
nis initium, quasi tessellatum emblema Ban-
delus composuit, quod & licere, & semper
licuisse non negamus, àunicmodo fraus abit,
& in diversis operibus idem auctor eodem
omnino sensu loquatur. Sed vittauit graui-
sime Bandelus Ambrosij dicta, idquè duplice
pernitiosa additione; nam illam sententiam,
solus enim per omnia ex natis de fœmina
Sanctus Dominus Iesus: sic ipse extulit:
Solus per omnia ex natis de fœmina
Sanctus in Conceptione Dominus Iesus;
aliud verò, venit Dominus Iesus, & in
carne peccato obnoxia militiam virtutis
exercuit: addendo corruptit: & in carne, quæ
in matre peccato fuerat obnoxia. Prob
Dei, & hominum fidem! Tanti erat perti-
naciter susceptæ disputationis victoria, ut
cum de peccatis agebatur, per sumnam in-
iuriam Conceptionis, & Matris Domini
mentio ad misceretur? Hoc est doctrinam com-
muniem Patrum defendere, ut Bandelus glo-
riosissimè iactat? Hoc est instituere officium
ex Sanctorum Patrum dictis? Hic est verus,
& religiosus cultus? His verbis Mater Eccle-
sia loquitur? Sed de his satis.*

*Bandelus. Sanè credi oportet, ut
Magister sententiarum ait, iuxta San-
ctorum attestationis conuenientiam, car-
nem Filij Dei, priusquam conciperetur,
peccato fuisse obnoxiam in Ma-
ria, sicut reliqua Virginis caro; sed post-
modum Spiritu Sancto superueniente,
ita mundatam fuisse ab omni peccati
contagione, ut immunis vñiretur Dei
Verbo? Marism quoque totam Spiritus
Sanctus in eam veniens à peccato prorsus
mundavit, & à somite peccati libera-
vit, vel somitem ipsum penitus euacuan-
do, vel sic debilitando, & extenuando, ut
ei postmodum peccandi occasio nullatenus ex-
titerit.*

Magist. libro 3. sententiar. distict. 3.

*Quæritur etiam de carne Verbi, an prius-
quam conciperetur, obligata fuerit pec-
cato, an & talis assumpta fuerit à Ver-
bo? Sanè dici potest, & credi oportet,
iuxta Sanctorum attestationes, con-
uenientiam ipsam prius peccato suis-
se obnoxiam, sicut reliqua Virginis ca-
ro; sed Spiritus Sancti operatione ita
mundatam, ut ab omni peccati con-
tagione immunis vñiretur Verbo, poe-
na tantum, non necessitate, sed volun-
tate assumentis, remanente. Mariam
quoque totam Spiritus Sanctus in eam
præueniens à peccato prorsus purga-
uit, & à somite peccati etiam libera-
uit, vel somitem ipsum penitus eu-
cuando, (ut quibusdam placet) vel sic
debilitando, & extenuando, ut ei post-
modum peccandi occasio nullatenus ex-
titerit.*

*Vt errores, vel fraudes Bandeli in hos
Magistri testimonio (quod difficultatibus plen-
num, & apud ipsos etiam Scholasticos obs-
curum, diuinis officijs inscrere non dubita-
uit) detegantur: praesigendus est Magistri
scopus, quem ipse primis verbis explicat,
agit enim, non de sanctificatione B. Vir-
ginis in sui formatione, sed de purifica-
tione illius materiæ, quam ex Virgine Ver-
bum erat assumptum. Peccat ergo primò
Bandelus, quod Magistri propositum non
callens, aut illud callide dissimulans, quod
ille de mysterio Incarnationis differuerat,
transfert ad Virginis passiwanam Concep-
tionem. Secundò, totam illam clausulam, Cre-
di oportet iuxta Sanctorum attesta-
tiones, conuenientiam ipsam prius peccato
fuisse obnoxiam, sicut reliqua Virginis
caro, miris modis deprauauit; nam ut omittam
attestationis, pro attestationes, pos-
sum, quod editionibus variantibus anidè
arripuit; pro nomen ipsam sustulit, verba
illa, priusquam conciperetur, ex supe-
rioribus desumens alieno loco posuit; illa ve-
rò Filij Dei, & in Maria, Magistri textu
addidit, & talem propositionem confecit. Sane
credi oportet iuxta Sæctorum attestationis
conuenientiā, carnem Filij Dei, priusquam
conciperetur, peccato fuisse obnoxiam
in*

in Maria, sicut reliqua Virginis caro: ut conuenientia, quæ apud Magistrum iuxta correctiora exemplaria est, corporea substantia, in qua Mater, & Filius conueniunt, duum in matre existens fœtus formando deservit, significaret concordiam Sanctorum in tribuendo obnoxietatem, & immunditiam peccati carni Virginis, non adserens nihil aliud hoc modo loquendi doceri, quam quod Theologi clarissimi dicunt, descendere Christum ab Adamo secundum corpulentum substantiam præcise, & ideo carnem Verbi fuisse obnoxiam peccato, quod Christus Dominus contrabere non potuit, quia non accepit naturam humanam per seminalem propagationem. Tertio, ubi Magister ait, Spiritus Sancti operatione ita mundatam, immutans Bandelus posuit, postmodum Spiritu Sancto superueniente: & rursus pro Spiritu Sanctus in eam præueniens, substituit, in eam veniens: quæ eo tendunt, ut Virginis sanctificatio post eius passionem conceptionem facta fuerit, quod Magister non affirmauit, imò valde opinioni pia fauisse multi merito existimant, cum doceat, totam Mariam Spiritu Sancto præueniente à peccato prorsus purgatam, & à somite peccati etiam liberataam: unde rectè colligitur, purgationem à peccato esse præservationem, sicut liberationem à somite. At excusabit aliquis Bandelum configitudo ad diuersas editiones? Omnes, quas visimus, egregie in omnibus, dempta illa voce attestations, conueniunt. An etiam erit hic locus mendis typographicis, aut calami lapsibus? Sed bona verba, optime Lector; crederemus casu, aut incuria errores admissos, si aliquando in fauorem puritatis Virginis typi, aut calami deuiaffent.

Bandelus. Vnde & B. Augustinus ait. Solus ille etiam homo factus manens Deus peccatum nullum inquam habuit, nec sumpsit carnem peccati, quamvis de materna carne peccati. Quod enim inde suscepit, illud profecto suscipiendo mundauit. Caro namque Christi sanctificatione diuinæ gratiæ per donum Spiritus Sancti ita formata est, & in unitate Filii Dei absque vila originalis peccati forde assumpta, ut ex ipsa Conceptione sanctificata nullum posset deinceps recipere peccatum. Ceteri enim homines ad hoc

sancitificantur, ut peccatis careant, quæ prius habebant: solus vero Christus ad hoc sancitificatus est, ut peccatum in se nullum haberet.

S. August. lib. 2. de peccat. merit. & remiss. cap. 14. tom. 7. fol. 152. edit. Parisien. an. 1571. consentientibus alijs editiōnibus. Nos participes virtutis æternæ, ille vita æterna. Solus ergo ille etiam homo factus manens Deus peccatum nullum habuit inquam, nec sumpsit carnem peccati, quamvis de natura carnis peccati. Quod enim carnis inde suscepit, id profecto, aut suscipiendo mundauit, aut suscipiendo mundauit. Ideo Virginem Matrem non lege carnis peccati, id est, non concupiscentiæ carnalis motu concipientem, sed pia fide sanctum germen in se fieri promerentem, quam elegerat, creauit, de qua crearetur, elegit.

Primo Bandelus pro illis verbis, quamvis de natura carnis peccati, legere maluit, de materna carne peccati. Scimus hanc etiam lectionem in libris Augustini haberi, sed ad marginem; Bandelus autem, quia Matri Dei peccatum sonnugebat, libenter in textum admisit. Nec propterea vim suæ probationi addicet; eadem enim facilitate explicatur à Theologis hæc Augustini auctoritas, siue natura legas, siue materna; animus vero suum parum erga Virginem, & sanctissimum Doctorem aquum planè detexit: si enim codices variabant, in dubio ea lectio, quæ vel specie tenus Virgini fauebat, erat eligenda. Eadem mente Sedulij carmen corrupisse videtur in disputat de Concept. Virg. fol. 31. postremæ editionis; nam cum Sedulus scripsisset: Et quoniam natura prior vitiata iacebat. Subdictione necis, Christo nascente renata ipse, carnine & sentientia vitiata, sic citauit. Et quoniam nata prior vitiata iacebat, antithesen natæ, & renatae Virginis accommodans. Erit etiam hic librariorum error? Sit sane; meretur enim Bandeli fides in citadis auctoribus, ut in quoniam potius, quam in ipsam culpam reiqtans. Secundo, prætermisit alteram partem Augustinianæ disiunctiæ orationis, aut suscipiendo mundauit, diligenter cauens, ne Maria purissima caro, auctore Augustino, à macula omni ab ipso animationis instanti eximeretur; quia etiam tun

ut à Verbo suscipienda preparabatur. Tertiò, alia omnia, quæ ab illis verbis, Caro nā-
què Christi, ad finem usque huius quartæ le-
ctionis protenduntur, ex Bandeliana officina
prodijſe videntur. Legimus plures Augustini
libros à capite ad calcem, illos præcipue, in qui-
bus de peccato originis disputat, & nec conti-
nuatas, nec diuisas prædictas sententias inue-
nire potuimus. Accedit, quod ipſe Bandelus in
primo tract. de Concept. à fol. 53. sexaginta
Augustini auctoritates pro sua opinione addu-
cens, huius, quam p̄r̄ manibus habemus, non
meminit. Et in secundo tract. fol. 14. hoc titu-
lo præmisso, Caput nonum, in quo ponuntur
quatuordecim auctoritates B. Augu-
stini asserentes B. Virginem originale
peccatum contraxisse: eas deinceps recensens,
hanc non apponit. Dicit tamen aliquis licuisse
officij sanctificationis concinnatori proprium
aliquid Sanctorum dictis ad texere, eis, ut sit,
in unum coagmentandis: licuerit sanc̄, seu po-
tiū libuerit; sed adhibita cvidenti distinc̄tio-
ne, quæ usque adeò defuit, ut nemo in hanc
Bandeli lectionem incidens, vel tenuiter dubi-
tare posset, Augustinum ab eo, quo nominatus
est loco, non omnia scrip̄isse. Tempestiuè nibilo-
minus lectores ad non enim, non nobis tantum
arrogare, ut uniuersas Sanctorum Patrum
scriptiones in numerato habere. & falsò citata
evidenter reprehendere possimus: adhibuimus
certè diligentiam maximam, tum lectione Pa-
trum, tum aliorum Bandeli operum: quod si-
quis oculatior testimonia, de quibus dubita-
tur, absquè fuso protulerit, gratias habebi-
mus, discere, non contendere amamus, ut in al-
terutris vincat veritas.

Lectio quinta.

Bandelus ex eodem Augustino. Et contra Julianū scribens sic ait. Omnes enim homines illorum primorum Parentum peccato nascuntur obnoxij. Hoc qui ne-
gat, Christianæ fidei fundamenta subuer-
tere conatur. Vna est omnium Catholi-
corum firma fides, qui per unum hominem
peccatum intrasse in mundum, & per pec-
catum mortem, & ita in omnes pertran-
sisse uno corde credunt, uno ore fatetur,
& vestras nouitias præsumptiones Catho-
lica antiquitate subuertunt. Propter hanc

enim Catholicam veritatem Sancti, ac
beatissimi in diuinorū eloqiorum per-
tractatione clarissimi Sacerdotes, Iræ-
neus, Cyprianus, Rhetius, Olympius,
Hilarius, Ambrosius, Gregorius Theo-
logus, Innocentius, Ioannes, Basilius,
quibus, velis nolis, addo Hieronymum
presbyterum, aduersus vos proferunt de
omnium hominum peccato originali ob-
noxia successione sententiam. Vnde ne-
mo eruitur, nisi solus ille, quem sine lege
peccati Virgo concepit.

S. August. lib. 1. cont. Julian. cap. 2. to. 7.
fol. 202. colum. 4. edit. Parisien. Vertitur
quaestio, quod ego dico sic nuptias esse
laudandas, ut nullo modo ad carum cul-
pam, vituperationemque pertineat, quod
omnes homines primorum illorum ho-
minum peccato nascantur obnoxij. Hoc
enim qui negat, ipsa Christianæ fidei sub-
uertere firmamenta conatur. Hinc quip-
pè factum est, ut de nuptijs, & concupis-
centia librum scriberem, nuptiarum scili-
cer bonum discernens ab eo malo, unde
trahitur originale peccatum. Et post octo-
ginta octolineas. Habetne aliquid, quod
aduersus nos tibi dicere videaris, quod
non etiam in istum dicere compellaris,
vel potius in istos? Vna est enim omnium
Catholica fides, qui per unum hominem
peccatum intrasse in mundum, in quo
omnes peccauerunt, uno corde credunt,
ore uno fatentur, & vestras nouitias præ-
sumptiones Catholicæ antiquitate sub-
uertunt. Et post decem integra folia, non longe
à fine lib. 2. fol. 213. Deus autem iustus,
si tantâ parvulis mala, quanta nunc dicere
non sufficio, nihil peccati trahentibus ir-
fogaret, magis appareret iniustus. Iustitia
vero perfecta capacitas hominis non ne-
gatur, quia nec vitiorum omnium ple-
nissima sanitas sub omnipotenti medico
desperatur. Propter quam Catholicam
veritatem Sancti, ac beati, & in diuinorū
eloqiorum pertractatione clarissimi
Sacerdotes, Iræneus, Cyprianus, Rhei-
tius, Olympius, Hilarius, Ambrosius,
Gregorius, Innocentius, Ioannes, Basilius,
quibus addo presbyterum, velis no-
lis, Hieronymum: ut omittam eos, qui
nondum dormierunt, aduersus vos pro-

ferunt de omnium hominū peccato originali obnoxia successione sententiam. Vnde nemo eruit, nisi quē sine lege peccati repugnātē legi mētis Virgo cōcepit.

Qui Bandeli scripta non modō diligenter euoluerit, sed vel leuiter, & aliud agens attigerit, facile perspiciet, quorsum ex locis Augustini adeò inter se distantibus quasi farraginem conficiens, & unam lectionem centonis in modum affuens, cum nec minimum verbum S. Doctor de Conceptione, vel sanctificatione B. Virginis protulerit, eum nobis apponat, & pro MARIÆ laudibus, peccati originalis transfusione tanquam pia opinione aduersantē ingeminet. Cū enim sēpē in sua disputatione, B. Virginē contraxisse peccatum originale, ut fidei dogma obtrudat, nee approbationē officij Immaculatæ Conceptionis, nee censuras Extravagantis, Graue nimis, quam & agnoscit, & ipsi operi presigit, reueritus: idem supercilium, & iudicij precipitantiā diuino officio intrepidē miscet, & Virginē puritatis assertores tacitē, (nunquid & non apertē?) Pelagianos facit. Quare grauiissimas illas reprehensiones: ipsa Christianæ fidei subuertere firmamenta conatur: vestras nouitias præsumptiones: aduersus vos proferunt sententiam: quæ apud Augustinum in hæreticos pro merito cause dicta à Catholicō zelo proficiuntur, apud Bādelum in pia opinionis assertores conuicta sunt, in Apostolicam Sedem blasphemiae. Tota verò illa Patrum aggerata nomenclatura simpliciū seductio est, & innis aurium illecebra, qua pia opinio, ut torretri Sanctorum reluctans traducatur. Quin & multorum periodorū abscissio Augustini mētem indicantiū falsificationis instar reputari debet, cum nuptiarum bonum defendatur, non obstantis originalis culpæ traductione: quod dogma unius Virginis priuilegio adeò cohæret, ut Virgine non cōprehensa, sit ab Ecclesia definitum. Sed vitauerit Bandelus in Augustino mutilando prolixitatē. Esto, quid autē coegit paucula verba, repugnante legi mentis, recēcare? Ut scilicet lex peccati non concupiscentiam, sed contractionem sonare videretur, à qua solus Christus Dominus eximi possit. Illud postremō dissimulare religio est, si generales loquutiones, ut Virginis immunitati praetudicum inferentes rectē proferuntur, potuisse aliquem Bandeli similem eiusdem gene-

ris & eniuersalia pronuntiata de peccatis actualibus ex S. Scriptura, & Patribus decerpere, & ex eis officium sanctificationis personalis B. Virginis impia applicatione confiruere. Qualia essent, exempli causa, illud Ecclesiast. 7. Non est homo, qui faciat bonum, & non peccet: & illud August. lib. de bono per se. cap. 2. to. 7. recensentis tria dogmata, quæ Ecclesia aduersus Pelagianos defendit: & proposito primo, subdit. Alterum est, in quantacunque iustitia, sine qualibuscunque peccatis, in hoc corruptibili corpore neminem viuere. Sed pergit adhuc

Bandelus ex eodem Augustino. Adam enim mortuus est propter peccatum. MARIA ex Adam mortua est propter peccatum. Caro vero Domini ex MARIA mortua est propter delenda peccata. Teneamus ergo indeclinabilem fidei confessionem. Solus unus est, qui sine peccato natus est in similitudinem carnis peccati, & sine peccato mortuus est propter nostra peccata.

S. August. super Psal. 34. conc. 2. to. 8. fol. 56. ex edit. Paris an. 1571.. Sic ergo peccatum Domini, quod factum est de peccato, quia inde carnem assumpsit, de massa ipsa, quæ mortem meruerat, ex peccato. Etenim, ut celerius dicā, MARIA ex Adam mortua est propter peccatum Adæ; Adam mortuus est propter peccatum; & caro Domini ex MARIA mortua propter delenda peccata. Hoc cilicio se induit Dominus, & ideò non est agnitus, quia sub cilicio latebat.

In hac allegatione multipliciter Bandelus excessit. Primo, cum supra sic allegasset: Et contra Julianum scribens sic ait: auctoritatem ex commentarijs in Psalmos absque distinctione cōnexuit, addita etiā causali enim: ut quia Augustinus contra Julianum nullam B. Virginis mentionem fecerat, totum præcedentem sermonem ad eam direxiisse putaretur. Secundo, cum S. Doctor prius de MARIA, quā de Adamo loquutus esset, ordinem Bandelus inquietit, & Adamū peccati originē præmisit, ut peccatum, quasi ex fonte rīcum, recta per conductū ad MARIAM derīaret. Tercio, cum Augustinus signanter dixisset, MARIA ex Adā mortua est propter peccatum Adæ, Bandelus insigni corruptela nomine Adæ

omisit, ut MARIA mortua propter peccatum ab ipsa contractum intelligeretur; cum effectus & passiones ex peccato ortae, qualis est mors, sine peccati in propria persona contractione inueniri possint, ut de Christo ex Augustino id expressè docente adducit Vazq. to. 1. in 3. p. disp. 60. cap. 1. Pudet tot infidelitatum in retari seria, & scriptis, quæ ante sanctissimas aras decantabantur, cù etiam in priuatis, & ludicris paginis indignæ essent viro modesto. Quartò, Augustini exceptionem, solus unus est, qui sine peccato natus est, præter rem, inquit contra se clamantem adiecit; viderit ipse, quomodo salua hac generali regula, MARIA, Iohannes, & Hieremias sine peccato nasci potuerint, & similis regula de peccati originalis contractione stare non posset, si B. Virgo in instanti Cœceptionis fuerit sancta. Sed non omnia adulterare, aut ausus, aut permisus est, ut proprijs armis instar Goliath conficeretur.

Lectio sexta.

B Andelus adhuc ex Augustino. Quid enim incoinquinatus illo utero Virginis, cuius caro, et si de peccati propagatione venit; non tam de peccati propagatione concepit? Proinde, quāvis corpus Christi de carnis semine assumptū sit, quæ de illa carnis peccati propagatione concepta fuerat; quia tamē nō sic in ea conceptum est, quomodo fuerat illa concepta, idcirco ipsum non fuit caro peccati, sed similitudo carnis peccati. Quid est caro peccati, nisi illa, quæ morte habet, & peccatum? Quid est similitudo carnis peccati, nisi illa, quæ mortem habet sine peccato? Similitudo enim carnis peccati est, in qua fuit poena sine culpa. Caro verò peccati est, in qua culpa fuit, & poena. Et hiac apparet, & illa carnis cōcupiscentiā, per quā Christus nequaquam cōcipi voluit, fecisse in humano genere propagationē peccati: quoniā Mariæ corpus, quāvis extali cōcupiscētiā venerit, nō tamē eam traiecit in prolem, quā non inde concepit. Cū enim sit in semine, & visibilis corpulētia, & inuisibilis ratio, utrumque currit ab Adā usque in corpus Mariæ, quoniā & ipsum eodē modo conceptū est, sicut corpus aliorū. Christus verò visibilē carnis corpulentia de Maria Virgine assumpsit; ratio verò Cœceptionis nō à virili semine, sed longè aliter, ac

desuper aduenit. Vulnus autē præuaricationis Adę transfunditur per omnē carnē ab ipso seminali ratione propagatā. Cæterū corpus Christi inde dictū est venire in similitudine carnis peccati, quia eo excepto omnis reliqua hominū caro est caro peccati. Quisquis hoc negat, & carnem Christi ita comparat carni cæterorū hominum naſcentium, vt utramque aſterat esse æqualis puritatis, detestandus hæreticus inuenitur. Hæc omnia Augustinus.

S. August. lib. 10. de Gen. ad litt. to. 3. foli 147. col. 2. Et quid in coinquinatus illo utero Virginis? Cuius caro, etiā de peccati propagatione venit, nō tamē de peccati propagatione concepit, vt ne i, sum quidē corpus Christi ea lex seuerit in utero Mariæ, quæ in membris posita corporis mortis, repugnat legi mētis, quā Sancti Patres conjugati refrānentes, non quidē, nisi quoysque licet, in eō cubitū relaxauerunt, nec tamē tātūmodo quoysque licet, eius impetū pertulerunt. Proinde corpus Christi, quāvis ex carne foemina assumptū est, quæ de illa carnis peccati propagatione concepta fuerat; tamē quia non sic in ea conceptū est, quomodo fuerat illa concepta, neque ipsa erat caro peccati, sed similitudo carnis peccati. Et post oīo, & septuaginta lineas. Secundū quā rationem, nō ibi erat Christi caro, quāvis secundū ipsam ibi fuerit Mariæ caro. Quapropter, nec Léui, nec Christus in lumbis Abrahæ secundū animā; secundū carnē verò Léui, & Christus: sed Léui secundū cōcupiscentiā carnalē, Christus autē secundū solam substatiā corporalē. Cū enim sit in semine, & visibilis corpulētia, & inuisibilis ratio, utrumque cucurrit ex Abrahā, vel etiā ex ipso Adā usque ad corpus Mariæ, quia & ipsum eo modo conceptū, & exortū est: Christus autē visibilē carnis substantiam de carne Virginis sumpsit; ratio verò Cœceptionis eius non à semine virili, sed longè aliter, ac desuper venit. Proinde secundum hoc, quod de matre accepit, etiam in lumbis Abrahæ fuit. Et post duodecim lineas. Eadem namque caro non Abrahæ tantum, sed ipsius primi, terrenique hominis simul habebat, & vulnus præuaricationis, & medicamentum vulneris: vulnus præuaricationis in lege mēbrogrū repugnā

telegi mentis, quæ per omnem inde propagatam carnem sc̄minali ratione quasi transcribitur; medicamentum autem vulneris in eo quod inde sine opere concupiscentiali in sola materia corporali, per diuinam formationis, conceptionisq; rationem de Virgine assumptum est. *Et lib. 5. cont. Julian. Pelagian. fol. 235. col. 2. to. 7.* Quid est quod laboras magnis argumentationibus peruenire ad impietatis abruptum, ut Christi caro, quia de Maria natus est, cuius Virginis caro, sicut ceterorum omnium ex Adam fuerat propagata; nihil distet à carne peccati? *Et post determinatas.* Quod si dementis est dicere: & sine dubio caro Christi non est caro peccati, sed similis carni peccati: quid restat ut intelligamus, nisi ea excepta, omnem reliquam humanam carnē esse peccati? Et hinc apparet illam concupiscentiam, per quam Christus concipi noluit, fuisse in genere humano propaginem mali, quia Mariæ corpus, quamvis inde venerit, tamen eam non traiecit in corpus, quod non inde concepit. Ceterum corpus Christi inde dictum est esse in similitudinem carnis peccati, quia omnis alia hominum caro peccati est. Quisquis negat, & carnem Christi ita carni comparat nascentium hominum ceterorum, ut assertat utramque esse puritatis æqualis, detestandus hereticus inuenitur.

Hie primò Bandelus ex varijs Augustini locis, inò & tomis continentem orationem inducit additionibus, detractionibus, mutationibus, transpositionibus, plenam, sub eodem titulo contra Julianum; cùm prior lectionis pars ex lib. 10. de Genesi ad litteram sumpta sit, ubi Augustinus de creatione rerum, & hominum propagatione promiscue disputat, & præcipue animas non esse ex traduce: posterior verò ex lib. 5. cont. Julian. ubi agit de concupiscentia, & in honesta carnis rebellione; quāuis aliqua de peccato originali, & eius transfusione in posteros dicat; ex quibus colliguntur posse B. V. virginem illud contraxisse multi ostenderunt, sed præceteris quoad textus enucleationem P. Matthias Hauqueur in sua Antonia Augustiniana. 2. colum. 413. & colum. 731. Secundò in illis verbis, non tamē de peccati propagine concepit, propagi-

ne vertit in propagatione: quam mutationem infra iterum fecit in illis, quæ de illa carnis peccati propagatione concepta fuerat. Mirum est tot variationes (alias enim præterimus.) casu accidisse, & semper contra Virginis puritatem. Tertio, totum illud: Quid est caro peccati, nisi illa, quæ mortem habet, & peccatum? Quid est similitudo carnis peccati, nisi illa, quæ mortem habet sine peccato? Similitudo enim carnis peccati est, in qua fuit poena sine culpa. Caro verò peccati est, in qua culpa fuit, & poena: in Augustino à nobis non inuenitur: si id Bandelus adsecit, distinctione, & claritate magna uti debuit, ut sua ab Augustinianis discernerentur: si forsitan ab Augustino alibi accepit, (ne enim hominem falsitatis, nisi euidenter constet, arguere voluntus;) nimis sibi fudit quasi de omni posteritate securus. Quartò, corollarium, ut vocant, ex prædicta doctrina, & alieno loco posuit, & valde mutatum; nam quod Augustinus dixit: Et hinc apparet illam concupiscentiam, per quam Christus concipi noluit, fuisse in genere humano propaginem mali: quia Mariæ corpus, quamvis inde venerit, &c Bandelus suo sensu: Et hinc apparet, & illam carnis concupiscentiam, per quam Christus nequaquam concipi voluit, fecisse in humano genere propagationē peccati: quoniam Mariæ corpus, quamvis ex tali concupiscentia venerit, &c. Diversa sunt, concupiscentiam fuisse propaginem mali, & fecisse propagationē peccati: sicut, Mariæ corpus inde venire, & ex tali concupiscentia venire. Quintò, unicum verbum, quod totam auctoritatem cassam, & inefficacem reddit, studiosus Augustini discipulus omisit: corpus Mariæ eodem modo conceptum, & exortum est exortum à Bandeli lectione abest, & loco eius substituitur comparatio, sicut corpus aliorum. Vos appellamus, quicunque estis Augustini doctrinæ, quæ hereditas Ecclesiæ est, amatores. Si corpus Mariæ modo naturali exoriri non obest sanctitati Nativitatis: cur eodem modo concipi obicit sanctitati Conceptionis? Sed quid Bandelus faceret? Vi- etum se fateri nolebat, integro testimonio iugulabatur; dimidiato ergo ense, quod maioris dexteritatis est, fortius pugnauit. Vincet Au-

gustini auctoritatibus, non alios tamen, nisi incautos: nec iure queri poterūt; dolus enim, an virtus, quis in hoste requirat? Nec salte voluit MARIÆ corpus singulari aliquaprovidentiaformatum, sed sicut corpus aliorū. Longe aliter Ecclesia, cum canit in oratione post Antiphonā, Salve Regina, corpus gloriosæ Virginis Matris MARIÆ, ut dignum Filij Dei habitaculum effici mereatur, Spíitu sancto cooperante præparatū. Sextō, quod Augustinus dixerat de carne Christi, ea excepta, transponens mutauit in eo excepto, ut non de carne, quæ per se sola peccati incapax est, sed de persona sermo esset. Septimō, & quissimam cēfūram Augustini, detestandus hæreticus inuenitur, aut impie adiecit, aut oscitanter. Nam si voluit assertor res præseruationis B. Virginis sub ea comprehendendi, censuras Extrauagantis Graue nimis susquè deque habuit, si tantum Pelagianos, de quare loqueretur, non considerauit. Octauo, totius Lectionis sextæ, imo sextæ, & quinta clausula, hæc omnia Augustinus, aperte falsa est, nisi de Augustino à se depravato intelligatur. Nam verum illum Augustinum hæreticorum malleum, quis eredat contra Virginis puritatē sententiam tulisse: de qua, cū de peccatis agitur, nullam propterea vult habere quæstionem lib. de Nat. & Grat. c. 36. to. 7.

Lectio Septima.

Bandelus. Hinc est, quod Gregorius ait: Nullus Sanctorum, quantumlibet virtutibus plenus existat, vlo modo potest & quari ei, de quo ad distinctionem nostræ sanctitatis dictum est. Quod ex te nasceretur sanctū, vocabitur Filius Dei: & quod in ea natum est, de Spiritu sancto est. Nos quippe, et si sancti efficimur, non tamen sancti concipiimur: quia conditione naturæ corruptibilis constringimur: ut cum Propheta dicamus. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis cōcepit me mater mea. Solus ergo ille veraciter sanctus est natus: qui ex cōmixtione carnalis copulæ non est conceptus. Alij verò Sancti, quia ex peccati nigredine ad gratiam veniunt, nequaquam & quari Deo homini in puritate possunt. Solus igitur Christus in carne sua mundus à pecaro exitit, quia huc per carnalem delectationem non venit.

S. Gregor. lib. 13. Moral. c. 27 fol. 481. in edit. Antuerp. an. 1615. in Basileensi autem an. 1551 col. 626. Nullus Sanctorum quibuslibet virtutibus plenus, ex ista tamen nigredine mundi collectus æquari ei potest, de quo scriptum est: Quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Nos quippe, et si sancti efficimur, non tamen sancti nascimur: quia ipsa naturæ corruptibilis conditione constringimur, ut cum Propheta dicamus: Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis peperit me mater mea. Ille autem solus veraciter sanctus natus est, qui ut ipsa conditione naturæ corruptibilis vinceret, ex cōmixtione carnalis copulæ conceptus non est. Haic se sapientiae quasi quoddam topazium, &c. Et post integrare columnam: Non adæquabitur ei topazium de Æthiopia. ac si aperte insinuat dicens: hi, qui ex peccati nigredine ad cōversionem veniunt, & quari Deo homini omnino non possunt, quamvis multis colorum virtutibus resplendere videantur. Et lib. 11. c. 24. edit. Basileen. colum. 402. Antuerp. fol. 314. in fine. Nec enim ex viro & foemina, sed ex Sancto Spíritu, & MARIA Virgine processit: solis ergo in carne sua verè mundus extitit, qui delectatione carnis tangi non potuit: quia nec per carnalē huc delectationē venit.

Hic primò Bandelus illam Gregorianam determinationem sustulit, ex ista tamen nigredine mundi collectus: quæ aperte insinuat reperi posse aliquam sanctitatem nulla mundi nigredine infuscatam. Secundò, addidit illum exclusum vlo modo, quasi Gregorius vellet neminem Christi puritati adæquari posse, nec natura, nec priuilegio. Tertio, eodem consilio adiecit dictis S. Doctoris, ad distinctionem nostræ sanctitatis: & cū Gregorius locum Lucae tantum citasset, quod nasceretur ex te sanctum: Bandelus alium Matthæi subiunxit, quod in ea natum est, vt includeret nativitatem in utero, id est, Conceptiōnem. Quartò, pro illo, Nos quippe, et si sancti efficimur, nō tamen sancti nascimur, posuit, non tamen sancti concipiimur, ne constaret, Gregorium loqui de lege communi, seclusis priuilegijs, & nō magis tollere præseruationem Virginis, quam Ioannis, & Jeremie.

sancificationem. Quid int̄ò, in citatione versi-
culi ex Psal. 50. & in peccatis peperit me
mater mea, legere maluit, concepit me. Sed
sequutus est editionem Vulgatam. Quid tuin?
Defensorem agebat Vulgata editionis, an Gre-
gorium fideliter referebat? Nec erat cursacro-
sancte Vulgata auctoritati à nobis timeret, si-
cūt nos Gregoriano textui à Bandeli corrupte-
lis iure timemus. Sextò, abstulit illud: qui ut
ipsam conditionem nature corruptibilis
vinceret. Septimò, cūm post duodecim tantum
lineas exteti in Gregorio illa sententia: neque
æquari potest gloria Vnigeniti habita per
naturam, alijs accepta per gratiam: que
Christi Domini sanctitatem ita commedit, ut
nihil B. Virginis priuilegijs deroget: Bandelus
aliam sententiam longius petiuit, in qua nō de
gratia, sed de peccato, & nigredine ageretur;
nec tamē eam fideliter adduxit: nam ubi Gre-
gorius scripsérat, hi, qui ex peccati nigredine
ad conuerctionem veniunt, æquari Deo
homini omnino non possunt: ita mutauit:
Alij verò Sancti, quia ex peccati nigredine
ad gratiam veniunt, nequaquam æquari
Deo homini in puritate possunt. Loquutio
hæc, alij verò Sancti, uniuersalior est Grego-
riana, hi, qui: deinde ex peccati nigredine
ad gratiā venire cōprebendit originalis ma-
culæ contractionē, quam Gregorij phrasis non
admittit, ex peccati nigredine ad conuer-
ctionē veniunt: nam iuxta communiorē lo-
quendi modum, gratia omnium est, qui iustifi-
cantur, conuersio tantum adulorum. Iam,
æquari Deo homini absolutè, & ut Grego-
rius ait, omnino nemine posse, verissimū est;
æquari verò in puritate, quatenus solā sig-
nificat omnis maculæ negationem, & possibile,
& Dei Matris dignitati congruentissimū est.
Octauo, in ultimis Gregory verbis, solus ergo
in carne sua verè mundus extitit, addidit
Bandelus à peccato, ut soli Christo Domino
tribueret munditiam, non ut persona debitā,
sed ut peccatum excludentem. Qui tot, acta-
ta in Patrum monumentis sibi impunè licere
putauit, veritatem sciens, & prudens deserere
voluit.

Bandelus. Beatus quoque Eusebius Emisse-
nus ad B. Virginē sermonem dirigens, sic ait.
Initiator omniū rerum abs te, Virgo, initiatur : & sanguinem pro mundi vita fun-
dendū de corpore tuo accepit; ac de te as-

sumpsit, vnde etiā pro te soluat. A pecca-
ti enim originalis nexu nullus immunis
exitit, nec etiā ipsa Genitrix Redempto-
ris. Solus Christus, licet de debitrice nascatur,
originalis peccati debito nō tenetur.

Apud Bibliothecā veterum Patrum edit.
Colonien. to. 5. par. 1. fol. 545. extat homi-
lia de Natiuitate Domini, ordine secunda, ro-
mīne Eusebij Gallicani, in qua ita legitimā.
Initiator omnium rerum abs te initiatur:
& profundendū pro mundi vita sanguinē
de corpore tuo accepit, ac de te sumpsit,
quod etiā pro te soluat. A peccati enim
veteris nexu per se non est immunis, nec
ipsa Genitrix Redemptoris. Solus ille, li-
cet ex debitore nascatur, (sic videtur legē-
dum pro ex debito renascatur, neutra au-
tem lectio nostro instituto incommodat;) lege
tamē veteris debiti non tenetur.

In primis, quod Bādelus Eusebio Emisso-
Ariano Beati nomen apponit, & eius allegat
scripta, quāvis auctores buius lapsus habeat,
nota dignus videtur, cū in veteri libris ver-
satisimus videri velit. Homilia ergo, ex qua
locū desumpsit, Eusebj Gallicani est Emisso-
posterioris, cū Emissenus seculo Constantini,
Gallicanus Valentini, & Theodosij vixerit.
Vide Baron. to. 12. Annal. Bellarm. de scrip-
toribus Ecclesiasticis fol. 143. Molanum,
Andream Schotum, Aubertū Miraum in Bi-
bliot. Eccles. fol. 28. & 187. Possuin. in
Apparatu sacro fol. 537. qui & alij prædi-
Etiam homiliam Eusebio Gallicano adscribunt,
& terapora distinguunt. Secundò, testimoniū,
cuiuscunque sit, aperte detorſit litterarum vocū
ablatione per se, quæ præseruationi B. Virgi-
nis fauient adeò expresse, ut inter pia opinio-
nis assertores indubitatos Eusebius Gallicanus
referri debeat: cū enim dicat Genitricem
Redemptoris immunem per se nō fuisse à
peccati veteris nexu, supponit utique fuisse
immunem, non quidem per se, id est, suapte na-
tura, sed quia de corpore eius Christus ac-
cepit, quod pro illa solueret, egregiè pror-
sus consonans Orationi Immaculatæ Concep-
tionis approbatæ ab Ecclesia, ex morte eiusde
Filij sibi prauisa eam ab omni labore præ-
seruasti. Quare nestimus, quid sibi voluerint
auctores editionis Bibliothecæ veterum Pa-
trum, qui, particulās per se retinentes mar-
gini adscripserunt, D. Thomæ opinio, cūm

verius dicebant, pia vel communis opinio, cui si Angelicum Doctorem consentire iudicant, id libenter amplectimur. Tertio, pro illo ex debito renascatur, quod interpretentur, qui sic legunt, vel ex debitore nascatur, quod ad Adamum referri potest, Bandelus posuit de debitrice, ut B. Virginem diuina maternitate ingenuam, faceret seruam. Quartò, pro lege veteris debiti, mutauit, originalis peccati debito.

Lectio octaua.

Bandelus. Beatus quoque Leo Papa hanc veritatem fatetur, dicens: Terram enim carnis humanæ, quæ in prima fuerat prævaricatione maledicta, in hoc solo Virginis partu fructum edidit benedictum, & à vitio suæ stirpis alienum. Cùm enim in omnibus matribus non fiat sine peccati forde conceptio; hac sola prolem sine peccato concepit. Quo enim paterni seminis transfusio non peruenit, illuc peccati se origo non immiscerit. Assumpsit enim ex matre naturam, non culpam. Fides enim Catholica, & singularis in eo solo adquirit salutem, in quo solo se homo inuenit innocentem.

S. Leo Papa serm. 4. de Nativit. fol. 17. edit. Lugdun. an. 1623. Terra enim carnis humanæ, quæ in primo fuerat prævaricatore maledicta, in hoc solo B. Virginis partu germen edidit benedictum, & à vitio suæ stirpis alienum. Cuius spiritualem originem in regeneratione quisque consequitur, & omni homini renascenti aqua baptismatis instar est uteri virginis, eodem Spiritu Sancto replete fontem, qui repleuit, & Virginem: ut peccatum, quod ibi euacuavit sacra conceptio, hic mystica tollat ablution. Et epist. 10. ad Flavianum, cap. 4. fol. 106. Noua autem nativitate generatur, quia in uiolata virginitas concupiscentiam, nesciuit, carnis materiā ministravit. Assumpta est igitur de Matre Domini natura, non culpa; nec in Domino Iesu Christo ex utero Virginis genito, quia nativitas est mirabilis, ideo nostræ est naturæ dissimilis.

Hæc sunt omnia, quæ apud S. Leonem inuenire possumus, ex quibus Bandelus unum conflavit testimonium, sed tribus additionibus interpolatum. Prima est: Cum enim in omnibus matribus non fiat sine peccati forde

conceptio. Secunda: Quo enim paterni seminis transfusio non peruenit, hic peccati se origo non immiscerit. Tertia. Fides enim Catholica, & singularis in eo solo adquirit salutem, in quo solo se homo inuenit innocentem. Et quia Bandelus in primo tract. de Concept. fol. 6, hæc eadem verba refert ex epistola ad Flavianum, non solum epistolam decimam, sed reliquas, quæ ad Flavianum scriptæ sunt, semel, iterum. & tertio legimus, & spe inuenienti frustrati, curam alia S. Leonis opera euoluendi Bandeli defensibus reliquimus.

Bandelus. Nam & Hieronymus ait. Vnica est anima Christi, quæ sola sine peccato tuit. Iustos quippe posse homines esse concedo: sine autem omni peccato neminem posse esse affirmo. Etenim absque omni peccato esse Christi proprium est, sibi quæ soli competit; omnisquæ humana creatura peccato subiacet, & indiget Dei misericordia.

Hierony. lib. 2. aduersus Pelagianos to. 2. fol. 284. edit. Lugdun. an. 1530. Colonien. autem an. 1616. pag. 235. col. 2. C.R.I.T.O.B. Si innumerabiles iusti sunt, & hoc negari non possit: quia malè locutas sum, posse esse hominē sine peccato, si vellet. Hoc est alijs verbis dicere, posse iustū sine peccato esse, in eo quod iustus est. ATTIC. Iustos esse concedo; sine autē omni peccato omnino non assentior. Etenim absque vitio, quod Græci dicitur KAKIA: hominē posse esse aio: ANAMAPTETON, id est, sine peccato esse nego: id enim soli Deo competit, omnisquæ creatura peccato subiacet, & indiget misericordia Dei, dicente scriptura: Misericordia Domini plena est terra.

Primo, defunt in Hieronymo ita verba, Vnica est anima Christi, quæ sola sine peccato fuit. Sed manuducit nos Bandelus in suo tract. de Concept. fol. 18. ad Commentarios in Psalmos: sic enim ait. Beatus quoque Hieronymus fundamentū eloquē trax fulgidæ, ac perspicuū doctrinæ fulmen, hanc Saluatoris singularē prærogatiuā attrectat. Vnde in expositione versus Psalmi, Erue à fratre, Deus, animam meam, sic dicit. Vnica est anima Christi, quæ sola sine peccato fuit. Hæc ille. Audiamus ergo Hieronymum super Psalm. 21.

ad illud, de manu canis vnicam meam,
to. 3. fol. 19. Canes Iudei: vnika, id est,
anima Christi. Vnica dicitur, quia non ha-
bet peccatum illa anima, et aliæ animæ ab
ipla mundantur, vel vnika Ecclesia, &c.
Vbi illa exclusua, sola sine peccato? Nihil
sumit in manus Bandelus, quod non contami-
nat. Secundò, ex actuali Hieronymi enuntia-
tione, iustos esse concedo, fecit de possibili,
iustos posse homines esse concedo, quasi
actualē sanctitatem, & iustitiam, ut Virgi-
ni in Conceptione auferret, toti Ecclesia nega-
ret. Tertio, cùm Hieronymus dixisset, sine au-
tem omni peccato omnino non assentior,
& statim, sine peccato esse nego, semper
de actu loquens: Bandelus iterum ad possibili-
tatem extendit, sine autem omni peccato
neminem posse esse affirmo: quod si posse
de proximo suppleuit, & tandem vim utri-
que assertioni esse iudicauit, suum fecit locum,
non Hieronymi. Quartò, eadem licentia, quod
S. Doctor dixerat, id enim soli Deo com-
petit, ipse scopo à se præfixo accommodans in-
uerit, etenim absque omni peccato esse
Christi proprium est. Quintò, disputatione
Hieronymi nam de actualibus specatis, adori-
ginale transtulit. Sextò, cùm nihil in toto testi-
monio de B. Virgine dicatur, illud ei adapta-
uit, quasi inter mundi Reginam, & seruos
nihil esset discriminis.

Bandelus. Magnus autem Athanasius
sic ait. Christus enim singulariter San-
ctus, & ab omnibus alijs in sanctitate dis-
similis, quia ipse solus sanctitatem simul
cum natura susceperebat.

Noluit Bandelus Magni Athanasij nomen
à suis collecianis abesse, illud ergo quoquo mo-
do producere statuit, & discipulis gratu for-
tasse fecit, quibus illud Pythagoreorum suffice-
ret, ipse dixit; eos verè, qui fontes ipsos adire
volunt, inquirendi molestia vexauit. In dispu-
tatione solemni de Concept. edita an. 1502.
fol. 20. ita Bandelus scriptit. Magnus etiam
Athanasius Alexandrinus Episcopus, san-
ctitate, & doctrina mirabilis, super Lu-
cam prærogatiuam Christi protestatus
est, sic dicens. Christus enim singulariter
sanctus erat, et in hoc ab alijs sanctis in
sanctitate dissimilis, quia sanctitatem sim-
ul cum natura suscepit. Eodem modo ci-
tat Athanasium Petrus de Vincentia Ord.

Prædicat. in suo Indiculo, fol. 6. colum. 3.
Habemus Synopsin Athanasij in Luca Euau-
gelium, indicis, aut epitomes instar, nihil exe-
geticum continentem, multò minus dogmati-
cum. Si aliquid præterea expositionis tantus
Ecclesia Magister super Lucam elaborauit,
ingens beneficium Orbi Christiano conferet,
qui illud è tenebris eruerit; nam ignotum est
Baronio, Trithemio, Bellarusino, Poffeuino, &
alijs, qui opera SS. Patrum studiofissimè re-
censuerunt. Sed nec in his, quæ D. Thomas in
sua Catena verè aurea super Lucam ex Atba-
nasio refert, quidquam huiusmodi appetit.

Euolutisigitur diligenter Magni Atbana-
sij scriptis, ubi de Chriſto Domino loquitur,
haec solum inuenimus, quæ aliquam habent similitudinem cum sententia à Bandelo citata.
Sequuti autem sumus editionem Parisien. an.
1581. & recentiorem 1603. In lib. de In-
carnat. Verbi Dei fol. 31. col. 1. lit. B. Quis,
quæ, omnium, quorum mentio fit in fa-
crististorijs, iustorum, et sanctorum, tum
Patriarcharum, tum Prophetarum, ex so-
la Virgine ortum sui corporis habuit?
Aut quæ mulier sine viro vñquam suffe-
cit ad hominis procreationem? Nonne
Abel ex Adam genitus est? &c. & infra
colum. 2. lit. C. Omnia Sanctorum natu-
ritatem poteris addiscere ex narratione
scripturæ ab ipsa usque origine, qui, et à
quibus ortum trahant; at eius, qui vita est,
inenarrabilem esse natuitatem diuine litteræ
produnt. Quis igitur est ille, de quo
sacræ litteræ pronuntiant? Aut quis deni-
que tantus, vt et Prophetæ talia de ipso
pronuntient? Nullus certè istiusmodi in
scripturis reperitur, præter communem
omnium Saluatorem Dei Verbum, Do-
minum nostrum Iesum Christum. Hic
enim est, qui ex Virgine prodijt, et vt ho-
mo in terris apparuit, cuiusquæ inenarra-
bilis secundum carnem natuitas censem-
tur. Non enim est, qui patrem eius carnal-
em dicat, cùm non ex viro, sed ex Virgi-
ne sola corpus eius ortum trahat. Itens
lib. 4. contra Arianos, fol. 234. colum. 2. lit.
B. Aut quis est, qui illi hanc necessitatem
imposuerit? Quod si absurdum est dicere
in Deo esse necessitatem, ac præterea il-
lum natura bonya esse, multò magis, ve-
niusquæ Filij sui Pater natura extiterit, et
non

non voluntate. Et in epist. cont. hereticos, fol. 41. col. 2. lit. A. Si enim Verbum ad eum modum venit, cur ex Virgine, quæso, ac non ex viro, & muliere prodij? Ita enim quisque Sanctorum genitus est. Aut cur si ea ratione venit Verbum, ipsius tantum, non omnium mortes dicuntur pro nobis fuisse toleratae? Hactenus conatus sumus Bandelum à falsæ allegationis vehementissima suspicione liberare, Patrum dicta etiam contra nos, nullo pacto dissimulatur.

Bandelus. Et Beatus Theophilus. Multæ, inquit, fuerunt sanctæ mulieres, nulla tamen nisi sola Virgo prolem sine peccato concepit. Vnde ut ipsa ab alijs dissereretur, sibi ab Angelo dictum est, benedictus fructus ventris tui. Ipsa enim sola fructum benedictum protulit, quia Filiū sine peccato concepit.

Duas Theophilos illustris scriptores memorat antiquitas, utrūquè Sancti prænomine insignitum, Alexandrinum, & Antiochenum: itaque ex Lectione incertum est, utri predicta sententia à Bandelo tribuatur. Sed expeditè ab hac dubitatione ipse nos liberat in citata disputatione. fol. 21. ubi ait. Idem tenet (scil. B. Virginem conceptam fuisse in peccato originali,) B. Theophilus Alexandrinus Episcopus Doctor illustris, cuius opera sunt per Ecclesiam, & Concilia approbata, qui floruit ad annum Domini 385. sub Valentiniano, & Theodosio, super Lucam capite secundo, dicens: Multæ quidem fuerunt sanctæ mulieres, &c. Refert enim auctoritatem ad verbum, ut supra. Quis ad fragorem Claudiani tonitruī non ex-pauescat? Quis damnationis sententiam iam prolatam, si Virginis puritatem defendat, non existimet? Theologica est hæc disputatio, an vulgaris, inò & puerilis? Cuius scriptoris, præter Canonicos, opera in vnuersum approbarunt Ecclesia, & Concilia? Sed ad rem. Opuscula Theophili Alexandrini, quæ extant to. 4. Bibliot. Vet. Patr. à fol. 709. editionis Colonensis habentur; cætera enim temporis iniuria perierunt, de quo legendi Baron. to. 5. Annal. ad an. Dom. 412. fol. 262. Gennadius, Trithem. Bellarm. Posseum. Miraeus, & alij Catalogorum conditores: in illis vero, quæ supersunt, quod Ban-

delus adduxit, frustra requiras, id è prædereter omissum à P. Petro de Vincentia, ab ipso Ecclesiæ principio auctores contra Immaculatam Conceptionem in suo Indiculo congerente. An Bandelus in perpetuas aliquas incidit membranas? Nihil minus, antiquarius non est; Theophylactum Bulgariae Archiepiscopum Græcum interpretem, sed nec Sanctum, nec valde antiquum, vt qui anno 1071. vixerit, teste Bellarmino. pro S. Theophilo Alexandrino supposuit, aut miserè citatione decurtata apud D. Thomæ Catena delusus est, ubi cum quinque tantum litteris THEOP. exprimatur Theophylacti nomen, ipse Theophilum intellexerit. Quidquid sit, certè Theophylactii testimonium à Bandelo adduci dubitari non potest: quare il, lud, tam ut apud D. Thomam legitur, quām ex ipso Thsophylacti Commentario integrum describemus.

Theophylactus apud D. Thom. in Catena aurea, ad caput 2. Lucae, folio 797. colum. I. littera D. edit. Parisien. an. 1637. T H E O P. Quia verò alias sanctæ mulieres fuerunt, quæ tamen genuerunt filios peccato inquinatos, subiungit: (Elisabeth, scilicet, non Angelus, ut perperam Bandelus;) Et benedictus fructus ventris tui. Vel aliter intelligitur. Dixerat, benedicta tu inter mulieres: deinde quasi interrogante aliquo, quare? Subiungit causam, & benedictus fructus ventris tui, sicut dicitur in Psalmo, benedictus, qui venit in nomine Domini, Deus Dominus, & illuxit nobis. Consuetus enim sacra Scriptura, Et, pro Quia, recipere.

Theophylactus Comment. in Evangel. Lucae, capite 2. folio 152. edit. Basileen. an. 1554. Deinde, quia multæ sanctæ mulieres pepererunt improbos, vt Rebeka Esau, dicit: Sed & fructus ventris tui benedictus. Aliter quoque intelligi potest. Benedicta tu in mulieribus: deinde, veluti quispiam interroget, quare? Ipsam causam dicit: Benedictus enim fructus vētris tui: hoc est: Deus enim est fructus ille vētris tui: Benedictus enim solus Deus, sicut & Dauid dicit: Benedictus, qui venit. Cōsuevit enim Scriptura conjunctionē, Et, pro Enim accipere: vi, da-

nobis auxilium, & vana salus hominis: hoc est, vana enim salus hominis. Et iterum: Tu iratus fuisti, & nos peccauimus: hoc est, nos enim peccauimus. Fructum autem ventris Dei genitricis dicit Dominum, & ideo sine viro conceptum. Pueri enim alij fructus sunt patrum; Christus vero solius ventris MARIAE fructus, ipsa enim sola hanc fructum protulit.

Cernis, qua reverentia Doctorum scripta Angelicus Doctor tractauerit? Ea enim in compendium redactus, saluum omnino relinquit sensum, ut illa ipsa, que citat, non raro meliora faciat; certe commodiora: & si aliqua diuersitas apparet, interpretationum ex Graeco varietati tribuenda est. Quomodo ergo Bandelus sanctissimum magistrum suum imitatur? Primo, illam clausulam addidit: Nulla tamen, nisi sola Virgo, prolem sine peccato concepit. Secundo, similiter illud adiecit, ut ab alijs discerteretur. Tertio, totam sententiam alia additione clausit: quia Filius sine peccato concepit. Parum refert Theophilus, an Theophylactos, superos, an inferos adducat Bandelus; omnes una lingua, sed sua, loquentes facit, & quidvis cuius affingere probet neuit.

Lectione nona.

Bandelus Hoc est, quod sanctus Anselmus nobis clarius patefecit, dicens. Licet quippe ipsa Christi conceptio munda sit, & absque omni peccato; Virgo tamen ipsa, unde assumptus est, in iniuriantibus concepta est, & in peccatis concepit eam mater eius, & cum originali peccato nata est.

S. Anselm. lib. 2. cur Deus homo, cap. 16. fol. 110. editionis Lugdunen. an. 1630. Parisiensis autem an. 1549. fol. 2. fol. 33. BOSVS. Nam licet ipsa hominis eiusdem conceptio sit munda, & absque carnalis delectationis peccato; Virgo tamen ipsa, unde assumptus est, est in iniuriantibus concepta, & in peccatis concepit eam mater eius, & cum originali peccato nata est, quia & ipsa in Adam peccauit, in quo omnes peccauerunt. ANSELM. Postquam constat hominem illum esse Deum &c.

Hoc tantum dixerat Bandelus fraudibus, et ex libro per dialogum conscripto, que discipuli

lus interrogando dicere introducitur, quibus deinde Anselmus latissime satisfacit. pro resolutoria, & fixa Anselmi sententia recitaret. Eadem ratione Pelagi, Ioniniani, & Iuliani Apostatae dicta, tanquam Augustini, Heronymi, & Cyrilli citare poterat, quia ea predicti sanctissimi Doctores, ut confutarent, suis libris inseruerunt. Sed nec ipsam Bos interrogatio fideliter retulit, quia ut in libro Anselmi proponitur, nihil Bandelis sententiam iuuabat. Nam licet (inquit,) ipsa hominis eiusdem conceptio sit munda, & absque carnalis delectationis peccato, Virgo tamen ipsa, &c. His verbis nomen peccati in proprie accepi potest pro concupiscentia, vel discipuli ignorantiae tribui, quod nullam coniugalem copulam culpa vacare putauit. Solum ergo affirmabat, Christum Dominum a B. Virgine sine viri concurso, ac proinde sine delectatione, & carnali concupiscentia conceptum: at B. Virginem ex naturali viri, & feminae commixtione procreatam, & ideo non sine peccato, id est, non sine aliquo rebellionis sensu, & motu concupiscentiae ex peccato primi Parentis originem ducente. Ex quo nihil omnino inferri potest contra Virginis præservationem. Sed Bandelus quasi ex Anselmo posuit Christum conceptum fuisse absque omni peccato, ut loquitione uniuersali etiam originale comprehenderet, & postea per sequentem contrapositionem illud B. Virginem contraxisse affirmaretur. Prosequamur reliqua.

Badelus etiam ex Anselmo. Et infra. Virgo illa, de qua loquimur, de qua homo ille assumptus est, de illis est, qui ante nativitatem eius mundati sunt à peccato, & in ipsa eius munditia de ea assumptus.

Anselmus ibid. fol. 111. col. 1. lit. C. Virgo autem illa, de qua homo ille assumptus est, de quo loquimur, fuit de illis, qui ante necessitatem eius per eum mundati sunt à peccatis, & in eius ipsa munditia de illa assumptus est.

Primo, mutauit Bandelus necessitatem in nativitatem, contra omnes, quas vidimus, editiones, nam Virginem mundari, antequam ordinaria legi relictam, necessario contrahere debet, minus eius proposito congruere videbatur. Secundum, abstulit illa verba per eum. Tertio, pro à peccatis, posuit à peccato, ut ad solum originale referretur, nec conspicue appareret,

sermonem esse de mundatione præseruante, cum de alijs peccatis ab originali quoad B. Virginem inter Catholicos questione non sit.

Bandelus adhuc ex Anselmo. Et alibi. De cuit, inquit, ut Virgo, quam Deus Vnigenito suo præparauerat in matrem, illa puritate niteret, qua maior sub Deo nequit intelligi. Quomodo autem à peccato mūdata sit, dixi, vbi de eo, quo agitur, aliam rationem reddidi.

Anselm. lib. de conceptu virginali, & pecc. orig. cap. 18. edit. Lugdun. fol. 110. Parien. to. 2. fol. 52. Sed quia decebat, ut illius hominis cōceptio è Matre purissima fieret: nempè decenserat, ut ea puritate, qua maior sub Deo nequit intelligi, Virgo illa niteret, cui Deus Pater vnicum Filium suum, quem de corde suo èqualem sibi genitum, tanquam seipsum diligebat, ita dare disponebat, ut naturaliter esset unus, idemque communis Dei Patris, & Virginis Filius, & quam ipse Filius substantialiter facere sibi matrem eligebat, & de qua Spiritus Sanctus volebat, & operatus erat, ut conciperetur, & nasceretur ille, de quo procedebat. Qualiter autem Virgo eadem per fidem, ante ipsam conceptionem mundata sit, dixi, vbi alia rationem de hoc ipso, vnde agitur hic, reddidi.

Non deficient in hoc certamine Bandelum vires etiam exprimare. Testimonius Anselmi (quis crederet?) eam omnem puritatē B. Virginis concedens, quæ infra Deum humana cogitatione capi potest, nobis extorquere, & sibi adsciscere conatur. Sic in sua disputatione Scotiū ipsum serio contra Immaculatam Conceptionem adducere cunctatus non est. Et quidem solent acuta ingenia paradoxis confirmandis non inutiliter exerceri: in diuino autem officio, vbi sola veritas regnare debet, subdolas argumentias quis non execeretur? Sed qua arte Bandelus in speciem Anselmum sibi fuentem inducit? Eadem, qua alios auctores solet; verborū, quæ sensum pervertunt mutatione. Qualiter (ait Anselmus,) Virgo per fidem ante ipsam conceptionem (Verbi, scilicet.) mundata sit, dixi, &c. Bandelus autem: Quomodo autem à peccato mundata sit. Quis te docuit, Bandele, mundationem B. Virginis, de qua Anselmus hic loquitur, fuisse à peccato?

An nescis duplice in B. Virginē sancti statu: ab aliquibus Theologis agnosti, aliam in utero, ut nasceretur, aliam post nativitatem, ut Virginem diuinū purior, & splendidior conceperet? Quod puritatis incrementum, vel in omnino da extinctione fornitis, vel in aliquoties speciali dono iuxta illos Doctores consistere dicendum est. Hæc difficultas ad hunc locum non pertinet, sed tantum eu[n]c re Bandelum non bona fide Anselmi verba recit. S.

Bandelus adhuc quasi ex Anselmo. Et in quadam meditatione ad Deum loquens sic ait. Animam gloriosæ Virginis MARIAE in macula culpæ originalis creasti, sed consequenter eādem à primaria labe purgasti, & amictu munditiæ decorasti, & in sanctitatis puritate postea confirasti.

Hac auctoritate expressior desiderari non potest; sed oportet eius veritatem probari. Relata est etiam à Bandelo cap. 17 suæ disputationis, fol. 25 ex S. Anselmi meditationibus, & à Petro de Vincentia in Indiculo fol. 7. Non tamè à Caietano in opusculo de Cōcept. B. Virginis, quāvis cap. 4 fol. 204. col. 2. quindecim auctoritates Sanctorū expressiones suo iudicio selegerit. quibus præseruatione impugnat: nec credibile est hanc ignorasse, quæ in sui Ordinis Breuiario publicè legebatur, aut cā, cū expressissima esset, si verā compersisset, omisfurum. Legimus omnes S. Anselmi meditationes, quæ in edit. Parisiensi existant an. 1549. to. 2. à fol. 94. ad 98. in Lugdunensi autē an. 1630. à fol. 249. ad 262. & inuenimus de B. Virginē in meditatione octaua fol. 261. col. 1. lit. B. sequentia verba Beata mater, quæ sola sine dolore genuisti, quia tu sola peperisti Virgo, beata, & benedicta inter mulieres, quia natus ex te Virgine Christus Deus noster sua sanctissima Natiuitate primi Parentis, & primæ mulieris in dolore pœnaliter parturientis soluendo maledictionem, dedit per te sine dolore parturientem, dimissa veteri culpa, nouæ gratiæ, & salutis æternæ mellifluam benedictionem. Item, Medit. 9 ibid lit. D. Virgo sanctissima, corpore castissima moribus omnium pulcherrima. Virgo virginum, nec corde unquam polluta, nec ore, sed tota pulchra, tota sine macula. Intermerata Virgo corpore, intermerata Virgo mente, nihil debens legibus, quia nullis

taeta excessibus, ut humilitatis in te ostendat exemplum, &c.

Bandelus continuat ad Anselmi citationem, nulla distinctione interiecta. Cum hec ita se habeant, fratres charissimi, festiuitatem hanc ad sanctificationis diem referentes, firmiter teneamus, ut Sancti tradidere Doctores, B. Virginem post sui animacionem citissime, & propè rapidissime ab originali peccato diuina virtute fuisse mundatam. Credamus insuper, ut dignum est, Virginum reginam, post ultimam suscepitam sanctificationem, tanta puritate, tanta munditia, tanto spirituali nitore, ac omnium gratiarum splendore coruscasse, quanto nedium humanum ingenium excogitare sublimius, verum nec purius aliquid amplissimo celi ambitu contineri potest. Sanctitatē vero conceptionis soli Christo Sancto Sanctorum attribuamus: qui solus, ut Sancti asseruerunt Doctores, hac singulari prærogatiua gaudet, per infinita secula seculorum. Amen.

Hæc peroratio, siue adhortatio tota sine dubio Bandeli est, cum nec in S. Anselmi meditationibus, et tenui eius appareat vestigium, nec ab ipso Bandelo, aut ullo alio Immaculatae Conceptionis impugnatore inter auctoritates recensetur. Debuit ergo, si res sincere ageretur, a reliquo Lectionis corpore, manifesta aliqua diuisione separari, nam ipsa recitationis connexio, & perpetua absque interruptione pronuntiatio species fraudis est. Sed hoc leue sit & frigidū in Bandelo post adeò apertas locoru Patrum depravationes notare. Cur vero Anselmum in finem usque distulerit, & sub eius nomine ad B. Virginis sanctificationem, conceptionis sanctitate remota, suos abortari voluerit, in promptu est ratio. Viderat piæ opinionis assertores una, & altera Anselmi abortoria epistola, (quas Bandelus, ut supposititas traducit in sua disp. cap. 3. fol. 26.) mentes accedere fidelitatem ad Conceptionis soliditatem; dedit operam, ne suo officio abortatio Anselmiana similis, & quæ ipsius Anselmi legitima videri posset, in modo stylō, & sententijs germana accessit, aut officium hoc etiam in parte, decenti nitore desit ueretur.

Satis, ut opinatur, inter Bandeli salebras luciliati sumus, satis tadij, & deuorauimus, & legētibus ingessimus. Sed exigui, ac propè nullius zeli pro domus Dei bonore est, tantum laboris pro eius defensione non suscipere, quantum

alij ad eam maculandam sponte suscepérunt.

Eæ tota verò bac prolixa obseruatione abunde patet vero verius esse, quod Ambrosius Catharinus lib. 1. opusc. pro Immaculata Dei Genitricis Coceptione, non longè ab initio, de Bandeli similibus, aut scriptoribus, aut disputationibus scripsit. Cur haec in me (inquis) solū obiciuntur, qui Immaculatā defendo Conceptionē sincerè, & ex veritate? Ex veritate audeo dicere, quā confidētissime, nec ad scandalū ullum, quod ex me est. In illos verò, qui illā asserunt in communi lapsu, ac labore derelictā à Deo suo, & Filio Christo, nihil mouentur? Quid dico, nihil mouentur, cū insuper eos recipiant, legant, probēt, terant manibus, seruent in Bibliothecis ad instruendū nouitios, qui postmodō huiusmodi imbuātur doctrinis, ac zelo? Ego enim, fateor, primo anno professionis meæ, cū paulo curiosior in huius rei disquisitione essē, incidi in huiusmedi quorumdam tractatus, quos ut legi, facile, fateor, seductus sum, & ad eas partes tractus, quas nunc ab omni veritate prorsus destitui existimo. Nā pro illa, quā sustinent, opinione, tot, ac tanta congeserant, ut cā, quā nunc arbitror veritatē, penè blasphemā existimare. Nō enim tūc bene callebā argumēta sophistica, nec deprehenderā citationes falsas: denique totā disputationem ex contētione, ac zelo magis tractatā, quam sincerè, & ad veritatis manifestationem, nō sanc perspiciebā. Dent, obsecro, mihi veniā in gratiā veritatis, qui hæc molestè ferunt: non enim hæc sic assererem, teste Christo, nisi cōperta haberē, & in prōptu etiā cuius postulati possē ostēderē. Rēnd difficilem pollicebatur Catharinus, & ex uno Bandelo cum ultrafīsiū fidem suam liberaret.

Cū igitur Immaculatae Conceptionis impugnatores, bac, ut ipsi dicunt, ratione; ut nobis uidetur, prætextu, se tūcatur, quod prædictio titulo iniuria fiat opinioni, cōsona Patriæ auctoritate suffulta, & clarissime cōspexerint Patres sincere citatos, & intellegios, illi adeò nō fauere, ut neceſſe fuerit, eorū scripta ad speciem quādā auctoritatis repræsentādā, tot modis devrāvari: rē totā ex integro discutere nō dediguntur, & verissima testimonia omnū atatum pro Immaculata Coceptione a qua iudicij lāce appēdere: ut cōplet an ex mente, & doctrina Patriæ Ecclesiæ Coceptionis Immaculatæ titulus retineri debet.

*Dilecta in Christofilia nobili mis-
lieri, Sorori Margarita à Cruce,
sanctimoniali, Regis Ca-
tholici Amitæ.*

Gregorius Papa XV.

Dilecta in Christo filia, nobilis mulier salutem, & Apostolicam benedictionem. Angelicis choris interesse, & Beatorum gaudia in terris ante capere videntur illæ animæ, quæ à mortaliū rerum contagine secrete, se ipsas Beatissimæ Virgini deuonerunt. Eiusmodi felicitatis cōpotem esse speramus nobilitatem tuam, quæ in Religiosis claustris delitescens, animo quotidie in cœlestem patriam demigrare studet. Cognovimus enim ex literis tuis, & ex sermone dilecti filij, nobilis viri, comitis Montis Regij, quanto studio Dei paræ laudibus inferuias. Ita enim scribis, ut tibi gloriae principatum adipisci videreris, si dissentientes Thelogorū, populumq; disputationes in unam aliquando Purissimæ Cōceptionis sententia cōuenirent. Verum cū ipsi Beatissimæ MARIAE obedientia gravior sit, quam sacrificium; iij tum eam pie, ac sapienter coluit, qui Apostolicæ authoritatis legibus se ipso, suasque opiniones subiiciunt. Spiritus Sanctus accuratissimis precibus exortatus, nondum tanti mystérij arcanum Ecclesiæ suæ patefecit. Nos autem non nisi eo præiente æternitatis volumen in Christianæ sapientię Cathedra legere debemus. Quare in tam graui deliberatione à Pontificum Maximorum, qui nos antecesserunt, sententia recedendum non esse hoc tempore arbitramur. Obuiam quidem eundum censemus pervicaci' cuiusq; ingeniorum licentiæ, assiduisque Thelogorū altercationibus, ne discordiarum pacis simulatione pietatis animas decipiens, in nimis istis disputationibus aliquando triumphet. Pontificio decreto eiusmodi periculum propellimus: ex eo cognoscet maiestas tua, quam propensa tibi voluntate gratificemur. Te enim paterna charitate prosequimur, quæ è regnatrice domo in sacrum istud sodalitium Chris-

tianarum virtutum exempla translustisti,
vt Religiosas istas Virgines nobilitatis tuæ
imitatione ad currendas diuinorum man-
datorum semitas actius incitares; his om-
nibus, tibiique celestium consolationium uber-
tate precamur, atque Apostolicam bene-
dictionem per amantere impartimur. Datu
Romæ apud Sanctam MARIAM Maiorem
sub anno Piscatoris, Die iiiij Junij, M.
DC. XXII. Pontificatus nostri anno
secundo. Ioannes Ciampolus.

*DECRETVM CAPI-
tuli Provincialis Patrum Pra-
dicatorum prout habetur in Ma-
nuali ipsis Ordinis impresso
anno M.D.XXIV.*

QVIA Ordo Prædicatorum solitus
est semper Sanctorum doctrinæ ad-
hærente, sustinuit hucusque opinionem,
quod B. Virgo fuit concepta in origina-
li; sed iam de hoc non est curandum, cū
sit materia nullius utilitatis, & valde scā-
dalosa, præsertim cum tota ferè Eccle-
sia (cuius usus, & auctoritas secundum
Beatum Thomam 2. 2. quæst. 10. arti.
12. & 3. part. quæst. 68. artic. 10. præ-
valet dictis Hieronymi, & cuiuscunque
alterius Doctoris) iam asserat, quod fuit
præseruata.

OBSERVATIO.

Hoc Manuale P. P. Praedicacorū impres-
sum est Hispali, & factum præsidente
R. P. Alberto de las Casas: de hoc autē decre-
to latē Doc. D. Marcus Antonius Palau in
defensione Dominicanapro Immaculata Virginis
Conceptione capi. vlti. fol. 81. Pater Oxe-
da cap. 10. fol. 33.

INDEX TABVLÆ AN-
tiquæ Barchinonensis, ex tes-
timonio Tabulae.

Anno incerto.

In nomine Sanctissimæ, & individuæ
Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus
Sancti, ac Immaculatae Conceptionis

Nn Sacra-

Sacratissimæ Deiparæ Dominæ nostræ,
& torius curiæ celestis, &c.

Infra, Ac nouiter, siue de nouo celebra
re ipsius Sacratissimæ Virginis M A
R I Æ Dominæ nostræ Immaculatæ
Conceptionis celebritatem, &c.

Infra, Ipsius purissimæ Genitricis suæ,
& aduocatæ nostræ, Immaculatæ Con
ceptionis documentum, &c.

Infra, Et continuata verba, & testimo
nia aurea dictæ Immaculatæ Conceptio
nis Sacratissimæ Genitricis, & semper
Virginis MARIÆ, &c.

Ex tabula ipsa.

In tertio Hymno.

Concepta Purissima,
Quam Deus prívilegio
Dorauit æterno
Esse exemptam,
Nullo modo infectam
A quounque vitio
Originali, & alio.

In Hymno quinto.

Si in peccato concepta
Fuisset Mater inuenta,
Easset in punico illo
Odiosa Deo;
Sed quia magis illa,
Quæ sunt Deo propinqua
A Dei iustitia
Sunt magis dilecta:
Ideo est nulla
Conclusio contraria!

In Hymno sexto.

Cum directè odium
Amoris sit contrarium,
Et creaturæ sordidæ
Deo sint odiosæ
MARIÆ Concessa
Eternè dilecta
In Matrem Filij Dei
Omnium iustissimi
Ex merito concedenda
Omnimodè semper pura,
Et in nullo momento
Infecta peccato

Ex Hymno septimo.

Quolibet anno
Cum cordis, & organo

In Sede Barchinone,
Vbi cum processione
De puritate Virginis
Festiuitas fit solemnis.

In Cantilena

Verges purissima
La vostra Conceptio
Yates que fosteis engendrada
Por Ioachin, è donada
A sant Ana facundada.
Ab naturalactio
Per gracia especial
Del Senior Deu eternal
Del pecat original
Agues preseruacio
E de puritat dotata
E santament amada
Fos per Deu, è preseruada
De tota corrupcio
En vostre concebiment, &c.

Et in prossa.

Et ad publicandum cunctis viuenti
bus prædictam evidentissimam veritatē,
fit quolibet anno per vniuersam Dei Ec
clesiam de ipsius Virginis, & Matris pu
rissima Conceptione festum solemniter
celebratum.

*Infra ex sancto Augustino in suo millelo
quio in sexto sermone Assumptionis.* Hoc idē
voluit concedere in originali principio
suæ sanctissimæ Matris, ut Conceptio Fi
lij corresponderet Conceptioni Matris;
& è conuerso.

Infra ex eodem Augustino. Si Mater mea
potuit inquinari, dum eam facerem, potui
& ego inquinari, dum ex ea nascerer.

*Infra ex sancto Dominico Prædicatorum Pa
triarcha.*

Dominicus sanctus, & gloriosus Pater
Sacri Ordinis Prædicatorū venit de par
tibus Hispaniæ ad Tholosanam ciuita
tem pro Ecclesiæ defensione, quam mi
raculo consummavit tempore, quo Albigen
ses affirmabant principaliter tres erro
res. Primus, quod Jesus Christus non erat
ille, qui iam dicitur venisse, qui debebat
humanum genus redimere. Secundus e
rat, quod Hostia consecrata non contine
bat verum Corpus Christi. Tertius error
erat, quod sicut Adam formatus fuerat in
campo Damasceno ex luto mundo, & no
macu-

maculato; sic ille, qui debebat redimere humanum genus, debebat nasci de Virgine non maculata: sed Virgo, quæ dicitur Mater Iesu Christi, fuit maculata per culam originalem. Ergo natus ex tali virgine non est ille, qui debebat mundum redimere, contra quos hæreticos, & eorum erores, prædictus beatus Dominicus fecit quoddam libellum de corpore Christi, affirmando, quod Christus redemit humanum genus. & firmissima veritate confitendo, Christum natū de Virgine Immaculata, & prædicti Albigenenses furiosè insurgentes contra ipsum beatum Dominicum, dicebant, quod illa Virgo fuit Concepta in peccato originali. & B. Dominicus, prout in suo libello continentur, respōdit, quod non erat verum, quod dicebant; quoniam Virgo M A R I A est illa, de qua Spiritus Sæctus per Salomonem ait. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Finaliter existentes hæretici in eoru erronea intentione, venerunt ad miraculi experientiam, videlicet, quod B. Dominicus proieceret libellum suum in quadam furno ardente, & si ibi nō combureretur, crederent dictis suis, & B. Dominicus proiecit ipsum in furno ardente, & libellus inustus exiuit. Nec ob hoc crediderunt dicentes, quod etiam poneret in ipso furno hostiam, in qua dicebat verum Corpus Christi contineri, & B. Dominicus posuit hostiam consecratam super libellum suum, & iterum proiecit ipsum in furno ardente, & sicut prius sine aliqua conbustione ab ipso furno exiuit. Et infra, de tanta puritatis gratia, de qua eligendo æternaliter Virginem MARIAM in Matrem suam æterno priuilegio dotauit ipsam exemptam ab omni macula originali, & quicunque alia, & etiam non debeat cū ardenti, & deuota affectione festum Purissimæ Conceptionis deuotè colere, & solemniter honorare, &c.

Et infra, vt omnes de eius Conceptione obloquentes conuersantur ad simpliciter credendum, & sine duplicitate solemniter celebrandum festum purissimæ, & sacratissimæ Conceptionis ipsius glorio-
lissimæ, & multum Reuerendissimæ Matris Dei.

O B S E R V A T I O.

TAbula præsens latissima est, ideo ea solū, quæ ad intentum attinere possunt, extraximus. Extat in hoc archetypo Matritensi, signata à Gaspare Monserrato Xemallau Apostolica & Regia autoritate Notario publico signata, & à P. Petro Gil Theologo societatis Iesu. D. Ludouici Sauz Episcop. Barcinonensis iussu approbata, typis mandata Cæsar Augustæ apud Ioannem à Lanaja anno 1619. ad finem, quæ præsentis træsumpti authenticis subscripto à Episcopo Barcinonensi dicatur Hispanicè. Escriuose esta tabla, que se hallò en los Archivos de Barcelona cercano a los tiempos que sancto Domingo passò à Fràcia, como lo prueua el señor D. Luis Tena, Obispo de Tortosa en el Sermon impre-
so predicado à 25. de Nouiembre. 1618.

C O N S T I T U T I O S Y NODALIS ARCHIEPISCOPI CESARAUGUSTANI SUPER FESTUM DE I M M A C U L A T A C O N C E P T I O N E

Dominæ nostræ.

Anno M. CCC. LXXVIII.

DVM In consistorio reuoluimus mētis nostræ, quod diuinæ prouidentiæ altitudo humanam creaturam eius imaginæ, & similitudini, figuram, quam misericordi respiciens pietate collapsam fore lapsu viderat. Protoplasti à nexibus reatus, per quem damnationis sententia incurrisse humani generis posteritas videbatur: iniro decreuit consilio teleuandam; erigens Sanctam, & Immaculatam ex clara stirpe Reginam MARIAM Virginem gloriosam. In cuius utero mystico spiramine Verbum, quod erat in principio apud Deū; carnē veram susciperet, ac requiesceret Domini spiritus super eam, ipsam præexcellentem Reginam in Matrem eligendo, quæ tanto Regi dignum meruit habitaculum præparare. In quo Regem cœli Redemptorē, & Salvatorem gentium Dominum Iesum Christum, eadem Beata Virgo concepit, &

pro-

produxit in lucem populis, sub mortis caligine miserabiliter obolutis. Declaramus ipsam præexcelsam Virginem ante thronum diuini cui minis residentem, omnium defensatricem, ac impetrantem veniam pro peccatis, affluentibus ubera gratiæ filijs adoptionis uberibus exhibentem, cultu devotionis, & fidei reuereri. Quia propter, ut eidem Virgini laudes festiuæ venerationis, & gratiæ referantur; Sancta Synodo approvante, statuimus, præcipimus, & ordinamus, volumus, & mandamus, quod de cetero festum Conceptionis ipsius Virginis, quod est octaua die mensis Decembris, tam Clericis, quam populis per ciuitatem, & totam Cæsaraugustanam Dioecesim, singulis annis perpetuis temporibus celebretur, colatur, & seruetur ab omni seruitij, & feriali ope quiescendo. Adiiciendo huiusmodi ordinationi, ut in festo transfixionis eiusdem Virginis gloriose, cuius animam in crucifixione, & passione eiusdem Filii sui Domini nostri Iesu Christi diti doloris gladius penetravit, quod festu sequenti Sabato post octauas Corporis Christi decernimus de cetero festiuarari nouem lectionum per Ecclesias dictarum ciuitatis, & Dioecesis ab omnibus celebretur. Nos enim Christi fideles ad colendum dictæ Conceptionis festum, & dictas nouem lectiones in festo transfixionis prædictæ celebrandum, donis spiritualibus invitantes, omnibus verè poenitentibus, & confessis festum colentibus, & ipsas nouem lectiones cælebrantibus, de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius autoritate, Beateque Virginis MARIE, & beati Valentij meritis confidentes, quadraginta dies de iniunctis sibi poenitentijs per Spiritus Santi gratiam relaxamus.

O B S E R V A T I O .

Inuenitur præsens constitutio in volumine Constitutionum Synodalium regni Aragonie, impressum Cæsaraugustæ anno 1500. & est tertia in ordine in titulo de reliquijs, & veneratione Sanctorum folio 53. edita in quarta convocatione Synodi celebrata à R.S.S.D.D. Lupo Fernandez de Luna Archiepiscopo Cæsaraugustano, anno à Christi Nativitate 1378 ante

16. forum Pissimi Regis D. Ioannis I. Aragonie, infra scriptum, & editum Valentia; ex quo constat, quod ad prædictum forum Regis præcessit lex Ecclesiastica. Ipsam integrum constitutionem Synodalem adducit, & explicat P. Torresfol. 287.

P R I V I L E G I U M , SANCTO, vel Pragmatica Serenissimi Ioannis I. Regis Aragonum de CONCEPTIONE Sacratissima Virginis MARIE.

XI. in Ordine.

Anno M. CCC.XC.IV.

Nos Ioannes Dei gratia, Rex Aragonum, Valentia, &c. Quid miratur religiosi quidam, (ne dicemus, quamquam verius, curiosi, superstitione homines) singularem Virginem Matrem Dei Benedictam MARIAM fuisse Conceptam sine originali peccato? Dum Ioannem Baptistam materno in utero sanctificatum ab illo sanctorum, (qui à summo celo, & throno aeternæ, ac individua Trinitatis egrediens, se in eiusdem Virginis alma viscera clausit, ineffabili mysterio factus homo) non dubitant? Quid, quæsumus, pater omnium, & Cætor cæli, & terre dignum honori diuino, in principio sui operis, cum naturæ humanae secreta conderet, reseruauerit in Matre? Quæ ante partum, in partu, & post partum virgo inviolata permanuit. Nonne igitur (qui) de nihilo cuncta fecit, propriæ Genitrici, & Virginis semper, in Conceptione, in Natiuitate, in vita, in moribus, & demum in omnibus custodivit singularia, & perfecta priuilegia sanctitatis? Quid rursum de tantæ Virginis gloria Conceptione ambigitur, de qua nisi magnalia, & mirabilia magna, Fides Catholica, certitudo miranda non recipit? Nonne singulis in Christo credentibus longè præstantior admirandi materia quoque fuit creatura cætore producere? Et Virgo sine tactu pudoris effici Mater Dei? Quid, inquam,

hu-

humane mentes ad laudes ipsius Virginis gloriose sufficiunt, quam diuina maiestas disposuit illibata gaudia Matris habentem cum virginitatis honore, ab inferis, & supernis Sanctorum exercitibus in eternum, velut eorum Dominam, & Reginam attuli. Defuit ergo, tam excellentissimae Virgini in conceptu almifici sui corporis aliquid puritatis, vel gratiae ob praetensum originale peccatum? Quam missus ad eam cœlestis nuncius, pacis Angelus, salutando, Ave MARIA gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, predicauit? Quippe taceant vociferatores inutiles; disputatores stolidi erubescant, de tam præclara, Immaculata, & pura Conceptione Virginis, violenta producere argumenta. Decuit enim, ut ea puritate niteret, qua sub Deo nequit maior intelligi. Decuit & profectò perfectam, & perfectissimam, purissimam, & decoram semper extitisse, & esse in omnibus, quæ omnium genuit conditorem, & patrem, quæque ab initio, & ante secula decreto eterno, in consilio diuinæ maiestatis electa fuit, & præelecta gestare, quem totus Orbis, nec ipsa immensa magnitudo cælorum capere non sufficit. Et nos, qui licet immeriti, dona tanta, & beneficia gratiarum ad ipsa matre misericordia, inter ceteros mundi Catholicos Reges, suscepimus, firmiter credimus, & tenemus quod prefatæ huius sanctissimæ Virginis sancta fuit penitus, & electa Conceptione, in cuius tabernaculo Vnigenitus Dei Filius habitare dignatus est, & benignus sumere quoque corporis nostri formam. Huius itaque beatæ Conceptionis Beatissimæ Virginis colimus puro corde mysteriū, & eius festinitatem solemne; quā Regia domus nostra quolibet anno deuota exultatione cœlebrat, & perinde perpetuā nostri prædecessores, illustres memorie colendæ. Et nos vtique dedicauimus confatria. Disponimus, & iussumus per omnia regna nostra, & terras annualiter cū reuerentia maxima celebrari perpetuò ab vniuersis, & singulis fidelibus ortodoxis, & Religiosis, et Clericus, quā laicis, infiniis, atque medijs, et supremis. Nec amodo liceat, imo fortiter prohibemus quibuslibet Evangelizantibus, si-

te prædicantibus verbum Dei, quidquā exponere, vel proferre in aliquam puritatis gloriosæ benedictæ Conceptionis indicram: sed potius dicti Prædicatores, & quia sicut voluerunt sentire, aut voluerint, strictè digitum ori suo apponant; cum nulla id exigat fidei ortodoxæ necessitas confiteri. Cæteri verò sanctam huiusmodi, & salubrem nostram opinionem, habentes illam in corde, in ore, & sermonibus suis magnopere venerentur, & publicent, colant, & celebrent, magnificent, & extollant ad laudē Altissimi, & honorē, & gloriam Matris eius, Reginæ cœlestis, portæ paradysi, animarū custodiæ, salutis portus, & anchoræ firmæ spei cannum in se sperantium peccatorum. Perenniter huius serie statuētes expresse, quod si forte de cetero aliqui Prædicatores, vel cæteri cuiuscunque fuerint conditionis, vel sexus in nostro dominio, non seruauerint ordinationē huiusmodi, nullo alio præcedente edicto nostro, claustra, domosque suas prorsus deserant: & quādiu in contraria opinione, in confessione permāserint, fiunt, tanquam inimici nostri, extra omnes terminos vniuersæ nostræ Regiæ dictiōnis. Mandantes insuper de certa sciētia, & coasaltè, sub ira nostræ, & indignationis incursu, vniuersis, & singulis officialibus nostris, tam citra, quā ultra mare constitutis, presentibus, & futuris, quatenus huiusmodi nostre ordinationis edictū seruantes perpetuò, & facientes cū magna diligētia, & reuerentia custodiri, mox illud cū ad aures eorū peruenierit; faciat vnuſquisque ipsorum in districtibus suis per omnia loca solita valde solemniter, tubis clangentibus, publicati; ne quis inde queat ignorātiā vlo modo pretendere: atque deuotius Christiani deuoti deuotionē iam dum conceptam in cordibus suis de tam sacratissimæ Virginis gloria Conceptione adaugeāt. Et amodo nostris in populis semper huiusmodi os iniqua loquacium obstruatur. In cuius rei testimoniu præsentem fieri iussimus nostro pendenti sigillo munītam. Datū Valentia secunda die Februarij, qua festum Purificationis huius sanctissimæ Virginis celebrabamus. Anno à Natiuitate Domini M. CCC. XC. IV. Regnique nostri viii.

O B S E R V A T I O.

SVpra scriptum priuilegium sanctio, vel Pragmatica extat in opere deaurato priuilegiorum regalium Regni, & ciuitatis Valentiae, impressum ibidem apud Didacum Gumiell, anno 1515. & extat fol. 153. de quibus, & alijs scitu dignissimis legedus P. Iuanos de Pineda Societatis Sesu in integro libro, cuius titulus est, aduertencias al Priuilegio nuceo de los del Señor Rey D. Iuan Primero de Aragon, impressum anno 1615. & in secundo, cuius titulus, Memorial de respuestas a las oposiciones, que se hazen contra el Priuilegio del Señor Rey Don Iuan Primero de Aragon, impressum Hispanioli, etiam anno 1615. extat etiam transcriptum in quodam libello R. P. F. Vincencij Iustiniiani Antist. Dominicani, typis mandatum anno 1615. apud Ludouicum Sanchez, Matriti in P. Torres, lib. 4. cap. 2. fol. 268. & respondit ad obiectiones latè fol. 278. Miranda in cap. 77. fol. 573. Lezana cap. 22. fol. 96. De ipso etiam Poxeda cap. 8. fol. 12. Porren. cap. 12. fol. 34. R. P. Sosa fol. 27. Hieron. de Huerta fol. 49. & addit. Certu præterea est, Regem Catholicum, pium, & iustum hoc non fecisse absque Romane Ecclesiæ consensu, P. Salazar, cap. 42. argum. 12. fol. 438. Hiero. Aznar, cap. 19. fol. 101. Tama, de Salazar ad annum 1395. Chriſtopb. Morenus, & alijs quam plurimi. Latissime de hoc priuilegio agit Raymundus Lullus in tractatu de Conceptione Virginis.

P R I V I L E G I U M P R I-
mū Domini Regis Martini Pri-
mi & statutū factum, ne aliquis
audeat prædicare, disputare, vel
quomodolibet improbare, expone-
re, vel proferre in aliquam puri-
tatis glorioſissima Virginis MA-
RIAE Conceptionis iacturam.

Anno M. C CCXCVIII.

Martinus Dei gratia Rex Aragonū, Valentiae, Maioricarum, Sardiniae,

& Coricæ, Comesquè Barchinonæ, Rosilionis, & Ceritaniæ, vniuersis, & singulis officialibus nostris vilibet constitutis, cuiusvis præminentia, & antiquitatis existant, hanc paginam inspecturis, ad quos hæc spectent, præsentibus, & qui prot tempore fuerint, & eorum loca tenetibus, cum dilectione salutem. Etsi tanta nos urget agendorum frequentia, ut nullius, vel modicæ sit quietis solatum nobis indulsum, in ipso tamen laborum, & solicitudinum medio beneficia pensamus innumera, singularissima quæ, & immensa donaria meditamus, quæ tua ineffabili bonitate glorioſissima, ac purissima Domina nostra, Dei, ac Domini Iesu Christi Genitrix, semperque Virgo MARIA, quam ab adolescentia nostra aduocatam elegimus, & patronam nobis frequenter, non solum misericorditer, sed etiam mirabiliter est conferre dignata: quæ quantò attentiùs cogitamus, locumque attēdimus potiorem, quem post suum Vnigenitū ipsa p̄e cæteris meruit obtinere, tanto feruentius ad ipsius Virginis deuotionem accendimur, & ad eius præconia, & honores nos ipsum, & alios visimur excitari. Hæc enim verè est laude dignissima, quam etiam, ut credimus, Angeli, super quorū choros est exaltata, collaudat. Hæc est fœlicissima cæli porta, quæ Deum suis visceribus Deum, & hominem genuit, nobis aditum ad cœlestia præparauit. Hæc est lucidissima stella maris, mater misericordiae, vita dulcedo, & spes Christi fidelium, ad quam quisque inter fluctus turbulentissimos huius mundi, firma, & perseveranti fiducia deuotæ mentis oculos erigit, proculdubio suæ spei naufragium non incurrit, sed ipsius precibus, atque iuuamine ducimur ad portum salutis, & fœlicitatis æternæ. Hæc, in quam est, de qua veluti ex singulari priuilegio omni labore exēpta potest cum beato Bernardo veridicè prædicari, sancta, & Immaculata Virginitas, quibus te laudibus efferam, nescio, quia quem celi capere non poterant, tuo gremio contulisti, & per consequens recte, & verè concludi, quod tantæ Virginis, Reginæ, & Domina munditiæ puritatem, excellentiā quoque

que virtutum plenitudinem perfectionis, & gloriae sedem sublimem, & potentiae libertatem, nec humani sufficiunt intellectus perpendere, & minus hominum organa personare, & ideo proprijs subiecto luminibus, & intellecto ad plenū quodā edicto serenissimi Domini Ioannis Regis Aragonum, fratris nostri in memoriam celebris tenorem, qui sequitur continentem.

Hic inscrit priuilegium serenissimi Regis D. Ioannis Primi supra positum. Deinde vero prosequitur.

Opinioni prædicti quodā Regis Fratris nostri hoc est, quod glorioissimæ Virgini, & Matris Mariæ Beata Coceptio fuit ab omni labe originalis peccati exēpta, omnino firmiter inhærens, tanquam salubri, Catholicæ, piaquè non modicum, & deuotæ tenore huiusmodi provideamus, statuimus, volumus, & etiam inhibemus, ne à modo quispiam Religiosus, seu Clericus, vel alia quævis persona, cuiusvis sit conditionis, seu status, audeat vel præsumat dicti quondam fratris nostri, ac nostram opinionem huiusmodi prædicando, disputando, aut aliter impugnare, arguere, seu quomodolibet improbare, & minus asserere, dicere vè illam esse damnatam, erroneam, indeuctam, seu in aliquo reprobatam, quin potius ab inde fræno abstinentiae se compescant, totaliter ori suo custodiā imponentes. Et vt pressens nostra prouisio, statutum, & inhibitione firmiter, & ad vnguem seruetur, vobis, & vestrum cuilibet dicimus, & mandamus de certa scientia, sub ira, & indignationis nostræ incursu, & quanto expressius possumus, quatenus faciatis, & in concusse seruari, & in ciuitatibus, villis, & locis subiectis iurisdictionibus, vobis cōmissis solemniter publicari voce præconis, vt omibus melius innotescant, nec valeat inde quisquam ignorantiam prætendere aliquam. Et, si, ac quoties scineritis, aliquem, vel aliquos inconsulta seductos præsumptionis audacia contra haec nostram prouisionem insurgere, seu in aliquo præmissorum contrarium attentare, quia posset de facili ex scintilla occasionis, seu causa huiusmodi ignis maximus exoriri, & futuris est casibus

celeri prouidendum remedio, & obstantum principijs tanti mali, procedatis cōfestim ad captionem ipsorum, captosque, si laici fuerint, teneatis eosdem, & diligentius custoditos, donec plena consultatione, inde à vobis primitus habita per nos aliter sit prouisum: si vero Religiosi, seu Clerici fuerint, Ecclesiastico foro subiecti, ad suum Ordinarium illos protinus remittatis debite corrigendos per eum, sic viriliter, & solerter circa hec vos gesturi, quod per vestrum laudatum mysterium solidetur, vigeat, & accrescat in cordibus illam tenentium dicti quondam fratris nostri, ac nostra salutaris opinio memorata, & demum sit Deo, cuius negotium in hac parte geritur, vestra operatio placida, & Christi fidelibus eo proprio fructuosa. Rogamus præterea, & attente requirimus, ac in Domino exortamur omnes, & singulos Archiepiscopos, Episcopos, atiosque Praetatos, & personas Ecclesiasticas constitutas vilibet infra nostrum dominium, quod dicti Regis, & nostram viam, & salubrem opinionem huiusmodi promptis, deuotis, & mentibus amplectentes, & aduententes aptius, quod ipsi, quibus cum gratia Dominici sit in spiritualibus Praefidis, & Pastoris principalior cura, & onus custodiaz, obseruantæ, & augmenti huius, tam salubris, tamquæ deuotæ opinionis incubunt circa illa, in attentionis vigiliam excitari, totis intendant conatibus, & illi horum, ad quos pertineat, studeant opinionem eandem omnibus suadere de grege prædicto, vt horum salutaribus inductionibus, & suasionibus, quos dictæ opinionis professio suos habet, in illa constanter persistant, & ingi proficiant incremento; reliqui vero ad eam, eiusque cultum salubriter pertrahantur, & insuper corrigan fortiter remedij, quibus decuerit illos omnes Ecclesiastica iure dicti subiectos, quos sciuerint prouisionem, statutum, & inhibitionem huiusmodi violare, seu eidem quomodolibet contrarie, vt sic ipsi de sua compescatur malitia, & de cōmissis excessibus puniantur, quod in eis dedecus cuique per decorum ordinetur iustitia, & in alijs au-

dacia cōmittēdi similia, pœnē formidine
refrānetur. Alioquin sciant incubiē dicti
Archiepiscopi, Episcopi, & Prælati, Ec-
clesiasticequè persona, quod circa hæc,
& cōtra eosdē opportuna remedia nō de-
erunt; inexcusabilis enim conuincitur ne-
gligentia vitio, & nō leuis culpæ se reum
cōstituit, qui tantura, & tam salubre my-
sterium qualibet hominis prouisione non
adiuuat, sed illud conuicti patitur, vel
turbari; nec hoc ad quorumlibet fidelium
culpam, aut notam instē reducitur, sed
horum potissimè negligentia condem-
natur, ad quos ius, & auctoritas prouisio-
nis, executionis istiusmodi pertinere
noscuntur. Datum sub nostro sigillo
pendenti Cesar Augustæ decimaseptima
die Ianuarij, anno à Natiuitate Domini
M. CCCXCVIII. Regnique nostri ter-
tio. Matthias Vic.

*PRIVILEGIVM SECVN-
dum eiusdem Regis Martini.
Anno M. CCCCVIII.*

Martinus, Dei gratia Rex Aragonū,
Valentia, Maioricarum, Sardinia,
& Coreicæ, Comesquè Batchinonæ, Ro-
silonis, & Ceritania. Nobilibus dilectis,
& fidelibus vniuersis, & singulis officiali-
bus nostris vñibiliter constitutis, præsentis-
bus, & faturis, eorumque loca tenētibus,
ad quos præsentes peruenient, salutem,
& dilectionem. Meminimus pridem cum
quādam charta nostro sigillo appenditio
insignita data Cæsar Augustæ decimasepti-
ma die Ianuarij, anno à Natiuitate Do-
mini millesimo trecentesimo nonage-
simō octauo, Regnique nostri tertio, in-
hæsse firmiter veracissimæ opinioni,
quā habuit illustris Ioannes Rex Aragonū
frater noster, memorie celebris, hoc est,
quod gloriissimæ Virginis, & Matris
MARIÆ Beata Conceptione fuit ab om-
ni labore peccati originalis exempta: quam
quidem opinionem dictus frater noster
illustris, cum quādam edicto suo secreto
sigillo munito, dato Valentia quartade-
cima die Martij, anno à Natiuitate Do-

mini millesimo, trecer. tesoimo, nonage-
simōquarto, quo inter cetera cauetur,
quod nullus ex euangelizantibus, seu pre-
dicatibus Verbum Dei, quidquam expo-
nere, vel proferre auderet in aliquam pu-
ritatis benedictę Conceptionis iacturam,
fecit, dum viuebat solemniter tubis clan-
gētibus publicari; remansimur, inquam,
nos cum charta nostra predicta prouidisse,
statuisse, voluisse, & etiam inhibuisse
firmiter, & distrecte, ne a modo quispiam
Religious, seu Clericus, vel alia quavis
persona, cuiusvis status, seu conditionis
existeret, auderet, vel præsumeret, dicti-
què fratris nōstri, ac nostram opinionem
huiusmodi prædicando, disputando, aut
aliās impugnare arguere, seu quomodolibet
improbare, & minus asserere, dicere
vè illam esse damnatam, erroneam, inde-
uotam, seu in aliquo reprobata, sub certa
rum pœnarum incursa in charta nostra
dicta proximè contentarū: nunc autem,
quia nostrum nouiter (quod displicenter
referimus) pulsavit auditā, nonnulli Spi-
ritu præsumptionis circundati, non sine
evidenti periculo personarū suarū, & grā-
discandalo Religionis, cuius se fore fatē-
tur, cōnantur cōtinuè, ac præsumunt astute,
& sub verborum inuolucro nedū præ-
dicare, tam directe, quam indirecte, & du-
plicibus eructationibus eorum opinionē
falsissimam, verum etiam arguere, repre-
hendere, & vt famelici, & rabidi canes
mordere alios, qui veram opinionem no-
strā, iam dictam tueri conantur: illis præ-
sertim diebus, quibus neuerunt eosdē in
ipsius Virginis decus hanc verissimā op-
inionem imprimere cordibus fidem colē-
tiū orthodoxā, & quod perniciosus est,
illos inquietare, ac præsequi in iudicio, &
extra, ac eis hæresis crīmē impingere, qui
satagentes cum dictis Sanctorum Patriū,
& Doctorum Ecclesiæ, dictam veracem
opinionem probare, quandoque confir-
mant eandem cum ethnicis, quandoque
cum alijs infidelibus, (cum fas sit ab ho-
ste doceri) quandoque cum Philosophis,
& Poetis, & demum cum persuasiis elo-
quijs, & probabilitibus argumentis, allega-
tes, quod in eorum dictis, & probationi-
bus quas in sensum dēdacent contrariis,

quanti-

quamquam de principali non carent, à fideli Catholicae trāmite deuiarunt. Volentes huic morbo pestifero debitā adhibere medellā, & occurtere imminentibus scādilis, quæ parantur: statuimus, & ordinamus, & volumus, ac vobis mādamus, etiā cū p̄senti, quōd edictū, de quo supra fit mentio, factū per dictū fratrē nostrū, nec non et p̄nūlio, statutum, et inhibitio facta per nos super his, vt superius contineatur, per vos, et quascūque personas cuiusvis status, p̄eminētiae, seu dignitatis existat, de cætero irrefragabiliter obserueretur. Statuimus etiā, ordinamus, & volumus pro p̄dictorū firmitate maiori, quōd omnes, & singuli cuiusvis status, & conditionis existant, p̄dicantes, seu pertinaciter obloquentes contra edictum huiusmodi, pro inimicis nostris publicis reputentur, & pro talibus à cunctis officiis, & nostris subditis de cætero habeantur. Quibus quidem inimicis nostris mandamus sub poenē mortis incursu, quatenus postquam contra edictum p̄fatum deliquerint, confessim infra decem dies extra ciuitatem, villam, vel locum, ubi peccauerint, & postea infra triginta dies, inde continuo secuturos, à Regnis, & terris nostris excent, sub spe ad eas nullo tempore reuertendi: quōd si non fecerint, vt p̄fertur, per nostros officiales quoscunq; ad ea complenda compelli, & cogi volumus rigidè, & distictè. Et ad tollendam omnem materiam occasionis, & scandali, rogamus, & attente requiriāmus, ac in Domino exortam̄ omnes, & singulos Archiepiscopos, Episcopos, aliasque Praelatos infra nostrū dominiū, ubilicet constitutos, ad quos h̄ec spectare modo aliquo videātur, quatenus casu quo aliquis p̄dicando, vel disputando, aut alijs de materia p̄iacenti obfrauerit taliter, quōd inquisitio sequi debeat contra illum, talem inquisitionem per dictos Fratres de Ordine Prædicatorum, Inquisidores h̄eretice p̄auitatis (eo quia naturaliter soli, & singulares inimici existunt omnium, & singulorum contentorū in dicto p̄fato, cūn cæteri Religiosi, imo & quæcunq; scientiarum yniuersitates sint eis

in hac veritate contrarij fieri de cœtero non permittant, nec tales sint iudices, nec conclusiones huiusmodi, seu aliquorum dependentiū, seu emergentium ex eadem: cūm sit dissonum rationi, & alienum à moribus coram suspecto iudice litigare, sed hoc fiat per p̄dictos Archiepiscopos, & Episcopos, aut officiales ordinarios eorundē, quos iā sacri Canonis Inquisitores primarios statuerunt. Dat. Barchinonæ sub nostro sigillo secreto 26. die Aprilis, anno à Natiuitate Domini M. CCCC. VIII. Rex Martinus.

OB SERVATIÖ.

Existat h̄ec duo priuilegia in Archetypo huius Matritensis Conuentus, typis manda-
ta, & authentica rescripta à Matthæo Nebot,
& Galcerando, Francisco Calopa, de quibus
etiam mentionē faciunt P. Lezana cap. 22.
fol. 97. Miranda cap. 78. fol. 579. epistola
missa ad Philip. III. §. 5. num. 18. fol. 12.
P. Ojeda cap. 8 fol. 12. Porren. cap. 12 fol.
lio 34. P. Torres lib. 4. cap. 4. fol. 295.
Tama de Salazar ad annū 1395. Egid. Sa-
laz, & alij quāmplurimi.

PRIVILEGIUM DE IMMACVLATA CON- CEPTIÖNE D.N. Vir- ginis MARIAE, Reginæ Aragonis D. Marie.

Anno M. CCCC. XXXVI.

Maria Dei gratia Regina Aragonum, Siciliæ, Valentiae, Maioricarum, Sardinie, & Corsicæ, Cōmitisa Barchinonæ, Dacisa Athenarum, & Neopatriæ, ac etiam Commitisa Rosilionis, & Ceritaniæ, locum tertiens generalis Serenissimi Domini Regis, viri, & Domini nostri charissimi dilecto, & fidelibus nostris Vicario, & Baiulo ville Podij Ceritaniæ, & Ceritanie, Consulibusque dictæ villæ, cœterisque yniuersis, & singulis officialibus, & subditis dicti Domini Regis, & nostris, & dictoruni officialiū loca teneunt. salutem, & dilectionem,

Pg Excel-

Excellentissima Regia domus Aragonū in excelsam, inexpugnabilemque fortitudinem, quam construxit, & fundauit altissimus, spem suam fiducialiter ponēs Reginam illam Virginē gloriosam MARIAM, quam à dextris suis in vestitu deaurato Deus ipse in plenitudine sanctorum constituit circundatā varietate virtutum, semper venerari, & extollere conata est, omniaque æstuati desiderio profecta, quæ in laudem, & gloriam illius, & Sacratissimæ Conceptionis eiusdem, quam Angeli plenè laudare non sufficiunt, possunt quomodolibet redundare. Hac siquidem freti deuotione Reges Aragonum memorie laude dignæ festiuitatem magnam, quam sancta Mater Ecclesia de Conceptione dictæ Beatæ Virginis tota in orbe terrarum multa veneratio ne concelebrat, ad eam augendā per totam dictionem eorum statuerit vniuersaliter celebrari. Et ut magis, ac magis interna deuotio exteriùs resulgeret, nonnulla super hoc edidetur decreta, quorū vnum, videlicet Domini Regis Martini proauunculi nostri memorie celebris hic inseri volumus, cuius tenor sequitur in hunc modum.

Hic inserit priuilegium secundum Domini Regis D. Martini primi saproposatum, finitumque prosequitur Domina Regina Maria.

Vestigia igitur eorum sancta sequi, & imitari volentes, nonnullis insolentijs per Fratrem Andream Stephani Ordinis Prædicatorum in die festiuitatis CONCEPTIONIS Beatae Virginis MARIÆ, anni millesimi quadragesimi trigesimi quinti in dicta villa Prodiçeritana, commissis perperam, & fatuè attentis, præbentibus nobis causam, super quibus per alias nostras litteras die præsenti confectas procedi mandauimus, iuxta earundem litterarum continentiam, & tenorem, dicimus, & mandamus vobis, & vestrum cuilibet de certa scientia, & expressè sub poena decem millium florinorum auri, Regiæque, ac nostræ iræ, & indignationis incursu, quantum dictum præinsertum, & contenta in eo teneatis, & obseruetis, tenerique, & obseruari per quoscunque firmi-

ter, & inviolabiliter faciatis, & contrafacientes poenas in eodem adiecas, & appositas sine remissione aliqua exequamini rigidè, & potenter, vt sic illi, quos temeraria præsumptio in tam excelsis actibus agitat, poena debita comprimantur, & in illos, quos non facit ignis deuotionis ardescere, metus poenaru eorum indeuotionem intra eorum corpora in foetore sepultam ipsis solis nocturnam conterat, & conculcet. Ut autem hæc fiant recentia vniuersis, mandamus ea voce præconis per dictam villam, & alia loca solita vestrae vicariæ publicè nunciari. Datum Barchinonæ trigesimo die Ianuarij, anno à Nativitate Domini millesimo quadringentesimo trigesimo septimo. De Ortig. Vedit Raimundus Bazili ex prouisione facta per Iaume de Ortig Regentem Cancelleriæ.

Signum meum Gasparis Amat, Sacrae Catholice, & Regiae Maiestatis Archiuarij, & scribè mandati per totam terram & dictionem Regij Notarij publici Barchinonæ populati, qui huiusmodi exemplum à suo originali regesto diuersorum locum tenens septimæ serenissimæ Dominae Reginæ M A R I Æ serenissimæ Domini Alfonsi quarti diui nominis, Regis Aragonum consortis, & locum tenetis generalis annorum M. CCCC. XXX. VI. & VII. & VIII. Intitulatio in Regio Archiuo, recondito, & custodito fideliter sumptum scribi feci, & clausi, &c.

*MANDATO DE LA
Reyna doña Maria de Aragon
en fauor de la limpia CON
CEPCION de la Vir-
gen.*

Anno M. CCCC. XXXIX.

*M*ARIA por la gracia de Dios, Reyna de Aragon, de Sicila, de Cafarro, è de Ella, de Farro, de Valencia, de Vngria, è de Hierusalem, & de Mallorca, de Cerdeña,

deña, & de Corcega, Còntesa de Barcelo-
na, Duquesa de Athemias, & de Neopatria
& encara, Còntesa de Rosedo, & Empui-
das, lugarteniente General del muy illus-
tre señor Rey, y marido, y Señor nuestro
muy amado, &c.

A los muy Reuerendos, y venerables en
Iesu Christo, Padres Religiosos, è a los a-
mados vniuersalment, è a cascuno sin-
gularment Arcebispes, Vispes, Abbades,
Priores, è otros, qualcquier de quales-
quiere Iglesias, & Monasterios, Prelados
en dignidades, oficios constituidos, & en
cata à los egregios, nobles, & amados, &
encara a los fieles, Duques, Còptes, Vil-
comptes, Varones, Caualleros, Gouerna-
dores, Iusticias, vegueros, Bayles, Zalmé-
dinas, & todos oficiales otros, & subdi-
tos del dicho señor Rey, & Lugartenien-
tes de los dichos oficiales, presentes, &
advenideros, salud, & dilección, & si per-
mitos entro aqui en dubitaciones venti-
ladosc la bendita Virgen M A R I A en-
gendarora de Dios aura seydá concebi-
da en peccado original, empero los Chri-
stianissimos Reyes de Aragon de recor-
dable memoria han decernido, & deter-
minado la festiuidat de Concepcion en
sus tierras, & Regnos, por todos sus sub-
ditos celebradefia, & a presente la sagra-
da sancta Synodo de Basilea inspirante el
Espiritu Sancto, de largas, è varias dispu-
tationes, habidas en la dubitacion sobre-
dita, por su decreto ha declarado, & di-
nido, & encara determinado la dicta muy
gloriosa Virgen M A R I A, en ninguna
manera en su Concepcion à la macula del
original pecado auer estado encayda, ni
submetida: ans mayormente pura, &
encara à toda taca del dito pecado limpia,
auer sido concebida; segun que en el dito
decreto del tenor, que tantos se sigue,
mas largamente se contiene.

*Aqui trae a la letra el decreto del Concilio
de Basilea, y luego prosigue.*

E Para questo à los q deu seyeré reque-
ridos de vosotros, requerimos à to-
das otras personas firmamēt damos mā-
damiento, que el dito decreto, & las co-
fas contenidas en aquel firmament ob-

serueys, & encara à todos los Catolicos
del Rey, y nuestros fagays obseruar, &
defecto, & tenor del dito decret, vos di-
tos Prelados, Religiosos, Eclesiasticos,
durant el oficio ejunal, è vosotros ofi-
ciales del Rey, & los otros subditos, por
los lugares acostumbrados de las ciuda-
des, villas, & lugares, & nuestras juris-
diciones, & desirites de los sujetos à no-
sotros, fagades con voz de pregionero
con trompas sonantes, publicament seyer
avisado el dia de sus dito de la celebrirat,
& festiuidat de la Concepcion de la dicta
Virgen gloriofa, de seyer guardado, &
celebrado, así como el dia del Domingo,
à todos obseruar fagades, & los temera-
rios, & locos (se algunos sean trouados)
contraditores, rigurosamente refrenando
en estas cosas talmente no saiendo, que
por intercessiones, & rogationes de la Vir-
gen sobredita, por causa de la qual aque-
sto se fa presente della en la caridad del
muy alto Dioſ podays seyer exaudicidos.
Dada en Zaragoza diles nostro ſigillo Re-
al empendiente el primer dia de Decem-
bre de. M. CCCC. XXXIX.

O B S E R V A T I O.

Suprascripta priuilegia D. Mariae Arago-
nis Reginæ, quæ fuit vxor Alfonſi IIII.
Regis Aragoniam, filia Enrici Castelle Regis
butus nominis III. Sororque Ioannis II. Caſte-
lla, etiā Regis: marito namque abſente Nea-
poli Regni expugnationi implicato, regnum
Aragonis curationi præposta, multa, & mag-
na dedit prudentie, sanctitatis, ac fortitudinis
signa, complura comitia celebrauit, in quibus
multæ leges saluberrimæ conſtitutæ sunt ſub
Mariæ Reginæ locū tenentis nomine conſcrip-
ta. Inter ea autem præclara, quæ an. 1436.
conſtitutiones, & pragmaticas ſanctiones Ioan-
nis I. & Martini. t. de Immaculata Concep-
tione Dei Genitricis, tenenda, & veneranda ab
omnibus, confirmavit, & de nouo statuit, ut fu-
pra extat poſitum. De hoc priuilegio Miranda
latè cap. 79 fol. 602. Epiftola ſcripta ad Phi-
lip. IV. §. §. num. 21 fol. 13. Andel. del Valle
cap. 7 fol. 43. Lezana in Apolog. cap. 22. f.
97. Ojeda cap. 8 fol. 12. Porren. cap. 12 fol.
34. Tor. libr. 4. cap. 6 fol. 312. & fol. 318.
transcriuit ipſum, & alij quām plurimi.

IOANNIS I. REX NA-
uarræ, anno M.CCCC.LI.

*CONSTITUCIONS, Y
altres drets de Catalunia, compilats en virtut del cap. de Cort
24. de las Corts per la S. C. y
Real Maiestat del Rey Don
Philip nostre senior, celebradas
en la villa de Montsó any
1585. volum. 1. En Barcelo-
na any 1588. fol. 10. libre 1.*

DE LA CONCEPCIO
IMMACVLADA de la Sacra-
tissima Verge MARIA.

Título II.

*I. Joan Rey de Nauarra, Loc-
tinèi general de Alfons Quart
seu germa, en la Cort de Bar-
celona, any 1451. Capitol 1.*

EN nenguna cosa tant lo bon Princep no deu girat la sua pensa, com en aquellas, per las quals lo honor de Deu, & de la sua excellèt Mare, è dels altres Sants, è Santas de Paradis es exalçada, è los poblets a ell subdits de scàdols de senistres, qui seguir se potien, son preseruats. E cò entre los altres Sants, la Sacratissima Verge Mare de Deu, è home, sia estada per la Santissima Trinitat singularment preeleta, per esser vexell de purita, è sacarri del Sant Spirit, è misègera de pau en lo sagrat ventre virginal, de la qual es estada feta recòciliatio, è còfederatio entre Deu, è los homens, è de molts altres, è inefables priuilegis, è prerrogatiwas, è gracies es estada per lo fabricador del mon decorada, en tât, q ninguna pura creatura fins en nostres dies es estada trobada semblant à ella, ne se espera trobar en los esdeuenidois segles: que mes direm, si tot

quam dir es possible, seria la menor part del degut à la sua incomprehensible excellencia, à la qual tota persona deu, è pot segurament recorrer, axi com à poit de salut, è ancora firma de esperança de tots aquells, quia ella deuotament confugen, com sie cert, è clara experientia nos demonstra, que della rebem totas las gentes del mon infinitas misericordias, è gratias, los catius redemptio, los infirmats sanita, los peregrius reddit, los encarcerats liberatio, los naucgants port, los periclitants, è oppressos adiutori, los peccadors indulgencia, los justs premi, los Angels lexitia, è tota la Santissima Trinitat gloria. No es dones alguna maravilla si los feells Christians à ella deuots de iusta ira se commouen, quan de la inefable puritat sua, è de la sua sancta Concepcion ouen disputation, o disceptar, e metre dupte, oc è per alguns curiosos, è temeraris esser publicament predicat ella esser Concebuda en pecat original, de que las orellas dels seus debots se iudican molt offensas, quam en predication, o publicas disputation, o racionamèts ouen affermat, la Mare del Rey del segles, è Salvador del mon esser infecta, è maculatad de peccat original en lo instant de la sua sàta còceptio. Seguixse encara en los pobles mayorments ignorants, indeuotio, è diminutio en las pèsas de aquells de la honor, è reverètia de la Sanctissima Verge nostra dona Sancta MARIA, è del contrari se alegran las pensas deuotas, è son inflamadas à maior è pus subiecta reputatio, e reverentia de la purissima Verge, e del seu glorios Fill Iesu Christ, Creador, è Redemptor, è Salvador nostre, la honor dels quals de tot nostre poder, & ab tot nostre diligent studi desijan aumentar, axi com son tenguts à aquell subiran ben, è encara per las multiplicatiōs de beneficis, è gratias, que dela sua largitat inmensa migeneat la dita Mare gloriosissima haben rebut, y per tot temps eternalment speran rebre. Per tant, Nos D. Joan per la gratia de Deu, Rey de Nauarra, Infant, è Gouernador general de Arago, è de Sicilia, Duc de Nemos, è de Montblanc, Conte de Ribagorça, e señor

ñor de la ciutat de Balaguer, loc tinent general del Serenissim señor D. Alfons per la mateixa gratia, Rey de Arago, è de Sicilia dez, & della Far, è de Valencia, de Hierusalem, de Vngria, de Mallorcias, de Sardenea, de Corcega, Conte de Barcelona, Duc de Athenas, e de Neopatria, è encara Comte de Rosello, e de Cerdanya, fratre nostro molt honrat, seguints los vestigis dels molts Illustres, y Serenissims Princeps de recolèda memoria, lo senior Rey D. Ioan, è del senior Rey D. Marti, e del vistoriosissim senior Rey D. Alfons, e de la molt Illustre seniora Reyna D. Maria consort, elabors loc tinent del dit senior vuy benabenturadament regnans quisen dels quals en diuersos temps han fetas ab sas pramaticas, sanctions moltas ordinations loables per augmentatio de la honor, è reuerentia de la gloria Verge nostra dona Sancta MARIA, e de la sua sancta, e purissima Concepçio, e per cessar escandals, e sinistres, que ven semblantment se debriè tembre seguir entre los debots de la dita benabenturada Verge, e de la sua sancta Concepçio, e alguns qui aquella esser concebuda en peccat original affirmabant, e afirman, conforman nos encara ab la preconitzatio feta de manet regnant sobre la dita alteratio, la qual preconitzatio feta de mandament de la dita seniora Reyna vuy benabenturadament regnant sobre la dita alteratio, la qual preconitzatio dependeix de certa declaratio per azo feta en lo Concil de Basilea, ab loatio, e approbatio, e consentiment de la present Cort, e aquella instant, e humilment supplicat, constituim, ordenam, e manam ab aquesta constitutio per temps duradora, que no sie algú en tot lo Principat de Catalunia, vuiles sia Ecclesiastica persona, o laica, Religios Mendicant, o de altre qualseuol estament, religio, professio, o conditio qui gos publicament, o amagoada predicar, o dogmatizar, ne publicament afirmar, o disputar la Saceratissima Verge esser estada subiugada, ne maculada de peccat original en la sua sancta Concepçio, ne gos dit qui tenir, predicar, o afirmar, la Saceratissima Verge esser estada preser-

vada de la dita macula original, sic opinio faisa, improbada, e indeuota, ne en altra manera impugnar, ans de tal doctrina, predicatio, o publica disputatio, o affirmatio, se calien posant fre à la sua temeraria lengua, e indiscret parlar, atres majorment que ninguna necessitat de la Fe sancta nos forza tal cosa confessar: e si per algun, o alguns de qualseuol stament, religio, o conditio sic, o dit publicamente contra las cosas en la present constitutio contengudas, e quisguna de aquellas, vollem, constituim, manam, e declaram, que tals contrafaentes, ipso facto sien aguts per inimicos del syñor Rey, e sien perpetualment exiliats del Principat de Catalunya, del qual exili gratia comporr, e remissio alguna obtenir no pugan.

IDEM ANN O M.CCCC. LXI.

EL mismo señor Rey D. Juan el Segundo de Nauarra estando en Calatayud el año de 1461. hizo, y establecio un fuego cerca de la misma fiesta de la Concepcion de nuestra Señora, y juntamente la fiesta de san George, del renor que se sigue, sacado del libro original, que se intitula.

TROPHÆA REGNI ARAGONVM.

*FVEROS, Y OBSERVA-
ciones de las costumbres de los Reye-
nos de Aragon, en el libro 3.à
fojas 50 pag. 2. col. 2.*

*FORVM CONCEPTIONIS
B. MARIÆ Virginis, & S. Geor-
gij, Ioannes secundus Cala-
taiubij 1461.*

*POrthonor, égloria de la sagrada V. MA-
RIA de voluntad de la Cort statuimus
Qq è or-*

é ordenamos, que la fiesta de la Virgen MARIA, que cae a ocho dias del mes de Diciembre, sia en el Reyno nuestro inviolablemente, é perpetua guardada, é celebrada solemnement, bien assi como las cuatro fiestas principales de la dicha Virgen MARIA, en el dicho regno, é por todo el vniuerso se guardan, é celebran. E prohibimos, é mandamos que alguna persona de qualquier ley, estado, ó condicō no sia osada publicamente, ni oculta disputar, afirmar, asseuerar, predicar, ó dezir, que la Virgē MARIA fue concebida en pecado original, é qui al contrario fara, sea punido por su ordinario Ecclesiastico arbitriamente. E asi mesmo ordenamos, que la fiesta del glorioso martyr señor sant George, que caye a veinte, y tres de Abril, sia en el dito Regno inviolablemente, é perpetua guardada, obseruada, é celebrada solemnement, bien assi como los dias del Domingo, é otras fiestas mandadas guardar. E todos los Prelados del dito Reyno sian tenidos aquella mandar, guardar, é obseruar sus aquellas penas m̄ismas, q̄ deben, é son tenidos facer obseruar guardar los Domingos, é otras fiestas.

O B S E R V A T I O .

DEbis constitutionibus latè P. Pineda
I. suita fol. 44. &c. Miran. cap. 80 f.
694 Doc. Porre, cap. 12 f. 34. Guerrerus de
Spinar discur. & concor. 15 fol. 189. Hiero.
Aznar cap. 18. citat Conſituti. Catal. lib. 1.
Titul. 11. Tom. 1. Epis. missa ad Regē Phil.
IV. fol. 4 §. 5. nu. 22. fol. 13. P. Lezan. capi.
22 fol. 97. citat librā, cui titulus trophæa
Regui Aragon. lib. 3. & P. Ojeda. cap. 8.
fol. 12. & Marineum Siculun libr. 12. de Re.
bus Hispānīæ, P. Torres libr. 4. capit. 4. folio 10.
296 Hugo Cabellus in Roja secul. XV.

PRIVILEGIO DE LOS Reyes Católicos, en que confessan la devoción, que tienen al misme rio de la Concepcion.

Anno M^o CCCC, XCV.

ENel nombre de Dios Padre, y Hijo,
y Espíritu Santo, que son tres perso-

nas, è vn solo Dios verdadero, y de la bién
aventurada Virgen gloriofa Sancta MARIA su Madre, à quien nos encemos por
señora, y abogada en todos nuestros fe-
chos, y a hora y seruicio tuyo, y del bien
aventurado Apostol Santiago, luz, y espe-
jo de las Españas, Patron, y Guiador de
los Reyes de Castilla, è de Leon, y de to-
dos los otros santos, y sanctas de la Cor-
te Celestial. Porque razonable, y conue-
nable cosa es à los Reyes, y Príncipes
hacer gracias, y mercedes à sus subditos,
y naturales; especialmente en aquellos lu-
gares, donde es obra pia, y causa merito-
ria. Por ende nos acatando, y considerando
la gran deuocion, que nos auemos al
Monasterio de nuestra señora Santa MARIA de la Concepcion de la Ciudad de
Granada de la Orden de san Geronimo,
e porque el Prior, è Frayles, y Conuento
que agora son en el dicho Monasterio, y
los que despues dellos fueren para siem-
pre jamas tengā con que sustentarse; que-
remos que sepan por esta nuestra carta de
privilegio, e por su traslado signado de
Escriuano publico todos los q̄ agora son
y seran de aqui adelante, como nos Don
Fernando, e doña Isabel, por la gracia
de Dios, Rey, y Reyna de Castilla, y de
Leon, de Aragon, y de Sicilia, de Granada,
de Toledo, &c. Dimos vn nuestro Al-
bala firmado de nuestros nombres, è v-
na carta de nombramiento de ciertas ti-
endas, fecha por Fernando de Zafra nues-
tro Secretario, todo escrito en papel, fe-
cho en esta guisa.

Nos el Rey, y la Reyna facemos saber
à vos los nuestros Contadores mayores, q̄
nos acatando quanto somos obligados al
seruicio de Dios nuestro Señor por los mu-
chos, y cōtinuos beneficios, que de su pi-
dosa mano auemos recibido, y cada dia
recebimos, especialmente en la conquista
de Granada, en que por su soberana bon-
dad nos quiso dar cumplida vitoria; pro-
curamos, e fecimos, que fuessen elegidas,
e instituydas Iglesias Catedrales, y otras
Iglesias, y Monasterios en la dicha ciudad,
y Reyno de Granada, y en ella ciertos Mo-
nasterios: uno de los cuales fuesse de Fray
les de la Orden, obediencia, y obseruacia
del

del señor S. Gerónimo, y el dicho Monasterio se nōbiasse de la aduocacion de la Concepcion de nuestra señora Sancta MARIA, &c. De lo qual parece ser este tēplo de la Immaculada Concepcion, el qual los Reyes fundaron en Granada.

O B S E R V A T I O.

Monasterium in hoc priuilegio relatū ex
structum est à Catholicis Regibus anno
1492. De hoc priuilegio latè Daza cap. 11.
fol. 96. Perrenus cap. 12 fol. 34. Tamāus de
Salaz. ad annum 1492. & aīy.

P R I V I L E G I O D E L
Emperador Carlos Quinto acerca
de la Cofadria de la IMMA-
C V L A D A C O N-
C E P C I O N .

Anno. M:D.XVII.

DOn Carlos, por la gracia de Dios Rey de Romanos, Emperador siem pre Augusto, Doña Juana su madre, y el mismo Don Carlos por la misma gracia, Reyes de Castilla, de Leon, de Aragon, delas dos Sicilias, &c. A todos los Corregidores, Asistentes, Gouernadores, Alcaldes mayores, è Alcaldes ordinarios, è otros jaezes, y justicias qualesquier de todas las ciudades, villas, è lugares, de los nuestros Reynos, y señorios, è à cada uno de vos en nuestros lugares, è jurisdiciones, à quien esta nuestra carta fuere mostrada, o el traslado della signado de Escriuano publico, salud, y gracia.

Sepades, que en la nuestra Corte está fecha, è ordenada vna Cofadria a vocacion de la Santa Concepcion de la Virgen MARIA nuestra Señora Madre de Dios; que se instituyó, e fundó en tiempo de los Catholicos Reyes nuestros señores padres, e abuelos, que santa gloria ayan; e nuestro muy santo Padre Adriano VI. de felice recordacion, por la noticia, que tuuo en el principio, que en estos Reynos residio, de la dicha Cofadria,

ò Hospital della, e los bienes, e obras pias, que en ella se bazian continuamente; concedio vna su Bulla generalmente para todos Cofadres, e Cofadoras, que son, o fueren de la Cofadria gozen en el articulo de la muerte indulgencia plena-ria, e otras indulgencias, &c.

O B S E R V A T I O.

Hoc priuilegium extat authenticum
in ciuitate Toletana, & in Collegio
Hispanensi Societatis Iesu sancti Ermenegildi, ut refert Pater Ojeda fol. 21. Ipsum
transcribunt Guerrierus de Espinar Concor.
15. fol. 190. Pater Torres lib. 4. cap. 5.
fol. 303. de ipsoque mentionem faciunt Agidius de Præsentatione lib. 3. quæst 6. art.
3. §. 6 fol. 328. Hieronymus Embid.
cap. 18. fol. 103. R.P. S. fol. 20. Lezana cap. 22. fol. 98. & alijs quam plurimi.

I N D I C E , O M E M O-
r i a l d e l a s c a r t a s , y d e c r e t o s , q u e
e l R e y n u e s t r o s e ñ o r P h i l i p e I I I .
e m b i ó a l S u m o P o n t i f i c e , C a r d e-
n a l e s , I g l e s i a s , U n i v e r s i d a d e s ,
y o t r a s p e r s o n a s , a c e r c a d e l m i s t e-
r i o d e l a I M M A C V L A D A
C O N C E P C I O N d e l a V i r-
g e n n u e s t r a S e ñ o r a .

A Diez de Octubre del año de 1616. à la Santidad de Paulo V. de su mano, y letra. Lo que deseo que tome breue, y favorable resolucion, en el negocio de la Purissima Concepcion de nuestra Señora, &c.

A 31. de Março de 1617. à la Santidad de Paulo V. De las veras con que he suplicado à vuestra Beatitud se sirua de declarar el misterio de la Purissima Concepcion de nuestra Señora. Y mas abaxo. Suplico à vuestra Beatitud, con la humildad, y veras que puedo, se sirua de mandar definir este misterio. Y mas abaxo. A quien alleguro, que el quedarse sin defini-

nir, seria general desconsuelo para estos mis Reynos.

A 24. de Octubre de 1617 años. Muy santo Padre, por las letras de vuestra Beatitud, y la declaracion que ha tenido por bien hacer, en lo que toca al misterio de la Purissima Concepcion de la Virgen nuestra Señora, y vista la voluntad, con que vuestra Beatitud ha acudido à lo que en esta parte le he suplicado, porque beso los muy santos pies, y manos de vuestra Beatitud; y si bien esperaua resolucion mas favorable, he estimado mucho lo que vuestra Santidad se ha servido tomar, &c. Y mas abaxo. Entretanto que vuestra Beatitud pasa adelante en la declaracion deste diuino misterio, y espero en nuestro Señor, que alumbrando V. Santidad de su diuino espiritu, caminarà à lo que falta, para que quede con la perfeccion que yo deseo, y la deuacion de toda la Christiandad pide.

A 24. de Octubre de 1618. años. Muy santo Padre, es tan conueniente para la quietud de la Christiandad, que cessen los escandalos que se siguen, de las opiniones encontradas que ay en lo que toca al misterio de la Purissima Concepcion de nuestra Señora,

Al Cardenal de Seuilla à 4. de Octubre de 1616. A tratar con su Santidad lo que toca à la Purissima Concepcion de nuestra Señora, &c.

A 26. de Octubre de 1617. al Cardenal Burgos. Particular contentamiento he tenido con el decreto, que su Santidad ha mandado hacer, acerca del misterio de la Purissima Concepcion de la Virgen nuestra Señora, aunque esperaua le auia de declarar de todo punto, &c.

A todos los Cardenales à 24. de Octubre de 1617. El buen acuerdo que su Santidad ha tenido en el negocio de la Purissima Concepcion de nuestra Señora, en tanto que pasa mas adelante, &c.

Al Cardenal de Borja à veinte y dos de Octubre de 1617. Recibi vuestra carta, en que me escriuis la resolucion, que su Santidad ha tomado en el misterio de la Purissima Concepcion de nuestra Señora, en la declaracion que cerca dello hizo

su Beatitud, con el acuerdo de la Congregation de Inquisicion; y he olgado mucho de verlo, que aunque no es todo lo que deseaua, se ha mejorado mucho la opinion pia; y espero, que cada dia se irà ganado tierra en ella, hasta que quede con la perfeccion que pide la general deuacion de toda la Christiandad.

Al Cardenal Burgesio à 9. de Octubre de 1618. años. El Obispo de Cartagena va à essa Corte por mi Embaxador extraordinario, à hacer instancia con su Santidad en la declaracion del misterio de la Purissima Concepcion de nuestra Señora.

Al Cardenal Gallo à 9. de Octubre de 1618. Para que haga instancia a su Santidad en la declaracion del misterio de la Purissima Concepcion de nuestra Señora, por ser el negocio tan graue, y de tanta importancia, para la quietud de la Christiandad, y soſiego de las Religiones, y de todos los fieles, y deuotos.

Al Cardenal de Trejo à 9. de Octubre de 1618. Que su Santidad haga la declaracion que se desea del misterio de la Purissima Concepcion de nuestra señora, &c.

Al Cardenal de Araceli Dominicano descendiente de la casa de Santo Thomas de Aquino à 9. de Octubre de 1618. siendo de tanta importancia que su Santidad haga la declaracion que tanto conuiene, y se desea del misterio de la purissima Concepcion de nuestra Señora.

Al Cardenal de Borja à 24. de Septiembre, que haga declaracion del misterio de la purissima Concepcion.

A 17. de Mayo de 1617. à todos los Prelados, Arçobispos y Obispos, Cabildos, Capitulos, Vniuersidades, Religiones Ciudades, y su Reyno todo. Ya sabeis las veras, con q̄ deseo que su Santidad declare el misterio de la purissima Concepcion de la Virgen nuestra Señora. Y mas abaxo. Y aunque por mis cartas, he significado à su Beatitud, el general deseo, que en estos mis Reynos se tiene de verlo difinido, toda via será muy importante para mouer su animo, que mas en particular lo entienda por otras vias, y assi os encargo mucho, q̄ por vuestra parte ma-

310 Protuendo titulo Immac. Concep. 311

nifesteis à su Santidad, lo que cerca deсто sentis, y sienten todos vuestros subditos, y el consuelo que causará vniuersalmente el verlo difinido, pidiendole, lo mande resoluer cō breuedad, y adueritays à los Obispos vuestros sufraganeos, que hagan lo mismo, para que la aclamació de todos obligue a su Santidad à caminar en este negocio cō passo mas que lo ordinario, que en ello recibire de vos agradable seruicio.

A 27. de Junio de 1617. Al Duque de Alburquerque: Le encargo mucho, que todos escriban a su Santidad, pidiendole tenga por bien de mandar difinir el misterio de la purissima Concepcion de nuestra Señora, que fue sin mancha de pecado original.

A 4. de Octubre de 1616. Al Arzobispo de Sevilla. Aunque generalmente en estos mis Reynos se tiene tan grā deuocion de nuestra Señora, &c.

A 4. de Octubre de 1616. Al Dean, y Cabildo de Sevilla. Por la gran deuocion, que tengo à la Virgē nuestra Señora, he holgado de entender las veras con que tratays de la piadosa opinion de su purissima Concepcion, porque os doy muchas gracias.

Al Duque de Ossuna à 24. de Setiembre de 1618. A hacer instancia con el Papa sobre la declaració del misterio de la purissima Concepcion de nuestra Señora.

Al Conde de Oñate à 16. de Septiembre de 1618. años. A hacer instancia con el Papa en la declaracion del misterio de la purissima Concepcion. Otra al mismo, con las mesmas palabras de la purissima Concepcion.

Al Maestro Fr. Placido à 29. de Junio de 1617. Cō que acudis en esta Corte à hacer las diligencias necessarias en lo de la declaracion de la pura Concepcion de nuestra Señora, que he holgado de entenderlo, por la particular deuocion, que tengo à este divino misterio, y por lo que deseo que su Santidad haga la declaracion q̄ se pretende con la breuedad, &c.

A 7. de Mayo de 1617 à D. Enrique de Guzman, Agente de la causa. Asiédo entendido el zelo, con que acudis à hacer las diligencias necessarias para lo q̄ toca a la

declaracion de la Purissima Concepcion de Nuestra Señora.

Al Arcediano de Sevilla à 4. de Octubre de 1616. Yo he entendido el zelo, y deuocion, con que tratais lo que toca à la purissima Concepcion de nuestra Señora, &c.

A los dos Prebendados de Sevilla D. Matheo Vazquez, y el Doctor Bernardo de Toro, agentes de la causa en Roma à 24 de Octubre de 1617. Mucho he holgado cō el Decreto que su Santidad ha hecho acerca del misterio de la Concepcion de N. S. conque se va ganando tierra para lo que se deseaba.

Por mano de Jorge de Tobar su Secretario, el Reverendissimo Padre Soña. Vaya à Roma en su Real nombre al negocio de la pura, y limpia Concepcion de nuestra Senora.

A D. Juan Viñas Embaxador de Genova, à 24. de Octubre de 1618. A hacer instancia con el Papa en la declaracion del misterio de la Purissima Concepcion.

Al Obispo de Cartagena à 10. de Henero de 1619. Y aunque su Santidad en la primera audiencia, que os dio no aya mostrado afecto à la difinicion que de mi parte le pedistes del misterio de la Concepcion de la Virgen nuestra Señora, no por esto aueis de deixar de hacer en ello instâtes oficios, procurando con vencerle con los pareceres de tatos, y tan graues Prelados, Religiones, y Vniuersidades, como en este negocio han concurrido: la general aclamacion del pueblo, y la necesidad precisa de evitar los escandalos, que se experimentan cada dia, que no se ha remediado con el decreto de su Beatitud, como lo podrá ver por los sermones que van aqui, y se ha predicado despues del publicamente (Envio el Rey con esta carta tres sermones hechos en partes, y Ciudades diuersas contra el decreto de su Santidad, y que causaron grandissimo escandalo) las quales le mostrareis, para que se perfuada, que no ay otro remedio efficaz, sino esta difinicion, que con esto me aseguro vernan à hazerla, y que con breuedad se ha de conseguirla esta empresta, mediante vuestras diligencias, y de lo q̄ della resultare me ireis dādo aviso, en que me terne de vos por muy seruido.

A los Jurados de la ciudad de Zaragoza à 31 de Agosto de 1619. He holgado de enten-

der per vuestra carta de 6. deste al voto q̄ hizisles en la Capilla de nuestra Señora del Pilar de defender la limpia, y pura Cō cepcion de la Virgen Santissima Madre de Dios señora nuestra, continuado la de uocion, que ha auido siēpre en esse Reyno a este sancto misterio: y la particular que yo le tengo à imitacion de los Serenissimos Reyes desta Corona, mis predecessores, me obliga à estimar en mucho vuestro zelo, tan digno de alabar, quanto proprias de vuestra propiedad las diligencias que aueis hecho oponiendoos al papel, q̄ contra el voto de essa Ciudad, y otras de ese Reyno el Dotor Ran, el qual se ha visto, y parecido, que pudiera escusarlo; y que su inaduertencia merece muy bien la demostraciō que ha hecho luego cō el el Arçobispo, reprehendiendo selo, y prohibiendole el predicar. Tambien se va mirando aca lo demas que conuendrá proueer para mayor satisfacion de todos los devotos à este sacro misterio, &c.

Al Arçobispo D. Pedro Gonzalez de Mendoza à 31. de Agosto de 1619. De la limpia Concepcion sin peccado original de nuestra Señora, la Virgen Santa MARIA.

A la vniuersidad de Salamanca à 12. de Julio de 1618. Por quanto por parte de vos el Rector, y Claustro del estudio, y vniuersidad de la Ciudad de Salamanca nos fue hecha relacion, que mouidos de piedad, y deuocion, que teniades a la Serenissima Reyna de los Angeles, Madre de Dios, y à su pura, y limpia Concepcion; teniendo por cierto, q̄ Dios, que la auia escogido para Madre suya, la auia preservado de pecado original, y cuidadosos de confirmar vuestro sentimiento; auidades hecho vn estatuto para que quātos se graduassen en esa Vniuersidad desde el primer grado hasta el vltimo, jurassen, que tēdrian, enseñarian, y defenderian publica, y particularmente esta sentēcia; y nos fue suplicado confirmassemos el dicho estatuto, para que se guardasse, y cumpliesse, ó como la nuestra merced fuese; lo qual visto por los de nuestro Concio, y el dicho estatuto, que hizistes sobre lo susodicho, en 2. dias del mes de Mayo deste pre-

sente año de 1618. y con nos consultado, fue acordado, q̄ deuiamos de mandar dar esta nuestra cedula en la dicha razō; y nos tuuimoslo por bien. Por la qual cō firmamos, y aprobarios el dicho estatuto que de suo se hace mencio, y mandamos que de aqui adelante se guarde, cumpla, y execute, como en el se contiene, sin ir, ni passar contra el en manera alguna. Fechā en Madrid à 12. dias del mes de Julio de 1618. años. Yo el Rey. Por mandado del Rey N. S. Pedro de Contreras.

En 16. de Julio de 1618. Venerable Rector, Maestrescuela, y Claustro. Con esta recibireis otra cedula mia, en aprobación, y confirmaciō del estatuto, que aueys hecho, para que los que se graduaren en esa Vniuersidad en todas facultades, juren, que enseñaran, predicaran, y defenderán la pura, y limpia Cō cepcion de nuestra Señora, Concebida sin mancha de pecado original; y con este despacho, y el desseo, que teneis de acabar perfectamente lo que aueis comēçado, sié de vosotros, que lo hareis con la solemnidad, autoridad, y firmeza, que la grauedad del negocio requiere; y esa Escuela sabrà tambien hazer, y de como lo ouieredes hecho, con las circunstancias, que tuuiere el acto, me auifareis, a manos de Jorge de Tobar, mi Secretario, que en ello recibiré de vosotros agradable servicio. De Madrida 16. de Julio de 1618. Yo el Rey. Por mandado del Rey nuestro Señor. Jorge de Tobar.

A la mesma Vniuersidad à 27. Julio de 1618. Que nuestra Señora fue libre de pecado original, en conformidad de lo que sentis, y aueis representado a su Santidad, y he holgado mucho de entenderlo, y de que tan plenariamente ayais calificado esta opinion, que siendo de tan graue Escuela, espero ayudará mucho a la declaracion deste diuino misterio, que tanto deseo, y procuro.

A la Vniuersidad de Baæga à 14. de Octubre de 1619. Las veras con que deseo, que su Santidad declare el misterio de la purissima Concepcion de la Virgē nues- tra Señora. Y mas abaxo. Y aunque por

mis cartas he significado a su Beatitud, el general deseo, que en estos mis Reynos se tiene de verlo difinido, &c.

OBSErvatio.

Predicarum epistolarum transumpta aliquia extant apud P. Luc. V. dadingum in legatione pro Immaculata Virginis Conceptione, alia reperiuntur in archetypo Matri tensi num. 135. in principio. Hic animaduertere licet, predicti piissimi, ac deuotissimi Regis hortatu, & iussu scripsisse ad sanctam Seden Apostolicam pro Immaculata Virginis diffinitione Serenissima Francia Regina, Regnū Castellæ, in Comitijs Aragoniū Rgnū; Regnum Portugalæ semel, & iterum. D. D. Margarita de Austria, Archiepiscopus Hispanensis cum eorum Episcopis suffraganeis, Archiepif. Toletanus cum suis, Compostellanus, Granatenis, Episc. Vallisoletanus, Conchensis, Vxamensis, Dux de Lerma, Vniuersitatis Salmanticensis, Complutensis, Vallisoletana, Toletana Hispanensis, Compostellana, Granatenis, Siguntina, Ossuna, & aliæ quamplurimæ scripsierunt, etiam omnes Praelati, & superiores Religionum, necnon Patres Dominicani, Regis, & Principum confessores, vt habetur in predicto Codice fol. 30.

EPISTOLA REGIS
Hispaniarum Philippi IV. ad
Summum Pontificem Gregorium XV.

Anno M. DC. XXI.

BEATISSIME PATER.

Hotum Hispaniæ Regnorū Reges, prædecessores mei magno colebāt affectu piissimū Conceptionem Domini nostre Virginis MARIAE, sed præ cæteris Rex pater, & Dominus meus magno feroce eandem veneratus est. Instillata etiam mihi à progenitoribus peculiaris huius sancti mysterij, & sanctæ festivitatis deuotio, quæ vestræ Beatitudati propalandom duxi, humiliter deprecans, vt in felicetuo Pontificatu id curare digneris, vt exaltetur, & exten-

datur in populo Christiano hęc pietas in Virginem ijs appositis remedij, quæ sancto tuo zelo, mira eruditioni, & rerū experientiae potius expedite, & magis ad obsequium, & honorem Dei, & Domini nostri, sueque benedictæ Genitricis conductere videbatur. Deus sancta tua Bea- titudinis personā custodiat incolumē. Datū Matriti 10. Novēbris anni 1621. Sanctitatis vestræ. Denotus admodum, & humilis filius Philippus, Dei gratia Rex Castellæ, Legionis, Aragoniæ, utriusque Siciliæ, Hierusalæ, Portugalæ, Navarræ, India- rū, &c. Quis sanctos tuos pedes, & manus osculatur. REX. De mandato Domini nostri Regis. Aut. de Arastegni Secretarius.

EPISTOLA REGINÆ
D. N. Isabellæ, ad Summū Pon-
tificem Gregorium XV.

Anno M. DC. XXI.

BEATISSIME PATER.

Antiqua deuotio, quæ vniuersa nostri dominij Regna semper prosequata sunt Angelorum Reginam, & Dominam nostram, excitarunt in eisdē, & in me feruida desideria, vt foueatuſ Apostolica determinatione, pia, & secura veritas de pura, & munda ciudem Virginis Conceptione. Et quantumuis iam pridem feruenter de hoc ipso institutum est gloriosum hoc facinus, reseruatum iudico fausto, & felici vestræ Beatitudinis temporis, quæ tot signis deuotissimum se exhibuit erga Immaculatā Conceptionem; proinde summa securitate, & confidentia, omni, quo possum affectu (vt aliqualis ex hac parte meriti particeps fiam) humilitet obsecro vestrā Beatitudinem, vt dignetur vniuersa hęc Regna consolati per ultimam determinacionem in causā adeo rationabili. Porro si propter rei grauitatem longiori mora opus fuerit, affectuosiū, & supplex oro, vt vestræ Beatitudini complaceat, quid dum non peruenitur ad ultimam definitionem, non liceat nec disputando, nec alter-

altercando contrariam defendere sentētiā in publico, nec in secreto. Adeo etenim aduersa est vniuersali deuotioni harum prouinciarum, vt iam in illis euaserit scandalosa. Magnam in dāo confidentiam de consequenda hac gratia à vestra Beatitudine, cuius sanctissimam personam Deus custodiat incolamē ad fālix, & prosperum vniuersē Ecclesiæ regimen. Matriti 5. Nouembris anno 1621. Vestræ Beatitudinis, Humilis admodum, & deuota filia D. ISABELLA, Dei gratia Regina Hispaniarum, utriusque Sictiæ, Hierusalensis, Nauarre, &c. Quæ Beatitudinis vestræ sanctos pedes, & manus exosciatur. REGINA.

EPISTOLA INFANTIS CARDINALIS, & ARCHIEPISCOPI TOLETANI.

Anno M. DC. XXII.

SANCTISSIME PATER.

A Deo antiqua, & recepta est in his Regnis pia deuotio erga mundam, & puram Virginis MARIAE, D. N. Conceptionem, vt quicumque velit contrarium, etiam per modum disputationis tueri, notorium excitet scandalū. Propterea toties, & tam instanter supplicatum est, vt vellat Sedes Apostolica infallibili sua determinatione tollere omnem libertatem contra Immaculatam Conceptionem sentiendi: quod verò hucusque factum non sit, ego tribuendū puto diuinæ voluntati, quæ ita disposuit, vt gloriosum hoc facinus fālicissimo vestræ Sanctitatis Pontificatui seruaretur, quæ aliās tot signis suam in Immaculatæ Conceptionis mysterium deuotionem ostendit, eadem & iam ego commotus, necnon feruidis desiderijs omnium incolarum horum Regnum, securus, & supplex oro vestram Beatitudinē, vt dignetur totaliter resoluere negotiū, quod in omniū votis est, & magna censetur momenti. Si verò rei graui-

tas morā exegerit, deprecor, vt interim prohibeat vestra Beatitudo defendi contrariam sententiam, tam in publico, quā in secreto; adeo etenim aduersatur communī hominum deuotioni, vt in omnibus scandalum generet. Dominus noster sanctissimam personam vestræ Beatitudinis custodiat incolamē ad multos, & fālices annos pro Christianæ Reipublicæ emolumento. Matriti 5. Nouembris anno 1622. Sanctissime Pater. Osculatur sanctos vestræ Beatitudinis pedes suus humilis filius. CARDINALIS Irf. ns.

EPISTOLA SERENISSIMA MARGARITA AUSTRIACA.

Anno M. DC. XXI.

SANCTISSIME PATER.

M Ei officij, & obligationis esse iudicavi intercedentibus Rege, & Regina pro definienda B. MARIAE Virginis Conceptione, cuius decisionem distulit Deus ad vestræ Beatitudinis tempus, vt & ego humiles meas intermisceā supplicationes. Supplex ergo deprecor, quo possum affectu, vt iam tandem determinare dignetur vestra Beatitudo pro omnium desiderio, quid in hoc sancto mysterio tenendum, & credendum sit, per quod scandalorum causæ tollentur, & omnium summa, & vniuersalis erit exultatio. Hoc mecum deprecantur omnes huius religiosæ ædis piæ Sanctioniales, quibus, & mihi, vt vestra Beatitudo suam impatrii dignetur benedictionem, humiliiter obsecramus. Sanctissimam vestræ Beatitudinis personam ad prosperum vniuersæ Ecclesiæ regimen Deus opt. Max. ad fālices annos custodiat. Matriti 10. Nouembris, anno 1621. SANCTISSIME PATER osculatur vestræ Beatitudinis pedes hamilis, & obediens Filia Soror MARGARITA A CRVCE.

EPISTOLA GRATULATORIA
post decretum à Sacra Co
gregatione suprema Inquisitionis,
à Sanctissimo Papa Gregorio
XV. promulgata.

Anno. M. DC. XXII.

SANCTISSIME PATER.

DVx Alburquerqui, & Comes Mō
tis regij, me monuerunt Decreti,
quod à Sanctitate vestra emanauit in fa
uorem purissimæ Conceptionis Domini
næ nostræ, ad quod peculiari affectus sū
lētitia, dum considero, quām sancta, & ve
stra Beatitudine digna fuerit hæc resolu
tio, quantaque gloria hinc resultauit Deo,
Sanctissimæque Dei Genitrici, & fidelibus
populis consolatio, qui tanto feroore, &
fiducia expectarunt succelum hunc in fœ
lice vestræ Beatitudinis Pontificatu. Por
ro propter consolationem, & exultationem,
quam concepimus ego Regina, &
fratres mei ad bonum hūc Nuncium san
ctas V. Beatitudinis exoscular manus, sā
etè assuerans inter summè grata, hoc v
num me computare, & ultra quam duci
potest, magni me æstimare, quod mea in
tercessio aliqualem habuerit in hac re par
tem, sicut largius significauit vestræ Beatit
udini Dux Alburquerqui, cuius relatio
ni me remitto. Dominus noster sanctam
vestræ Beatitudinis personam setet in
columem ad bonū, & prosperum totius
regimen Ecclesiæ. Madriti 14. Iulij anno
1622. Vestræ Sanctitatis. Per quam de
uotus, & humilis filius PHILIP PVIS
Dei gratia Rex Castillæ, Legionis, Ara
goniæ, &c. REX. & ex mandato Domini
Regis, Ant de Arosteui.

O B S E R V A T I O.

EPistolæ præcedentes transcriptæ sunt, &
Latinè extra morem, ut ex eis omnibus,
& singulis constet nationibus, quomodo hu
ius myterij vltimam definitionem anxius de
siderabat totum Hispaniæ Regnum, quando

Gregorius XV. Pontifex Maximus decre
tum de non celebrando, nec recitando in officio
divino, nisi sub titulo Conceptionis promul
gauit. Epistole eiusdem piissimi Regis ad
Ducem Alburquerquitum, prima expedita
12. Maij 1621. altera 2. Augusti; alte
ra 10. Novembris, omnesque sub eodem an
no. Altera 14. Iulij 1622. ad eundem, v
bi in omnibus Beatissimum, Purissimum,
Immaculatum vocat Conceptionem Virginis
MARIÆ. Extant apud Lucam Vvadin.
in legatione de Conceptione fol. 434. C. c.
Sicut etiam exemplar epistolæ ad omnes Cardi
nales, Inquisidores repetitæ, in quibus sic,
peculiarē habuit gaudium propter decre
tum, quod à sua Sanctitate nuper ema
nauit in fauorem Purissimæ Concep
tionis Domini nostre, cuius, neenon
vestræ in hac re præstite operæ me mo
nuerunt Dux Alburquerqui, & Co
mes Montis Regij. Ego proinde, cuius
tantopere hoc interest, singulærē vobis
reddo gratias, quia adiuuistis, & defen
distis causam adeò iustum, & piam. Et
deinde affectuissimè vos rogo, vt ean
dem adhibeatis operam in eo quo su
perest, donec sua Beatitudo tandem dig
netur controversiam diffinire, in quo
singulariter mihi complacabit.

**I N S T I T U T I O M E
moriæ pro IMMACULATA
Virginis CONCEPTIONE
à Philippo IIII. Hispaniarum
Rege auctoritate Apostolica
approbata.**

M. DC. XXXV;

DOn Felipe, por la gracia de Dios
Rey de Castilla, de Leon, de Ara
gon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de
Portugal, de Nauarra, de Granada, de To
ledo, de Valencia, de Galicia, de Mallor
ca, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua,
S. f. d.

de Corcega, de Murcia, de los Algarues, de Algecira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, de las Indias Orientales, y Occidentales, Islas, y Tierra firme del mar Oceano, Archiduque de Austria, Duque de Borgoña, de Brabant, y de Milan, Conde de Abisprus, de Flandes, Tiro, y Barcelona, señor de Vizcaya, y de Molina, &c. Por quanto el Rey nuestro señor, y Padre que santa gloria aya, tuuo particular devoción al misterio de la puríssima Concepcion de nuestra Señora; y auiendo yo sucedido en ella, como en la Monarquia que poseo, he procurado mostrarlo cō acciones que lo manifiesten, y siendo vna de las que mas resplandezen, y despieran la devoción à este diuino misterio, el celebrar su fiesta con solemnidad publica, y auendose comenzado à hacer el año passado de mil y seiscientos y diez y ocho, por orden del Rey mi señor en el Monasterio de nuestra Señora de la Assumpcion de las Descalzas Franciscas, que fundó en esta Villa de Madrid la Serenissima Princesa de Portugal Doña Juana Infanta de Castilla mi tia; y continuandose desde entonces. Deseando yo su perpetuidad, he tenido por bien dotar esta festividad con mil ducados de pension perpetua, que he suplicado à su Santidad, se sirua cargar en las Iglesias de Toledo, Sevilla, Cordoua, y Plasencia à mi disposició, las cuales debajo del beneficio de su Beatitud, es mi voluntad se gasten, y distribuyan en esta manera: quatrocientos ducados para dos Capellanías, que tengo por bien fundar, y dotar, dedicadas al mismo misterio de la puríssima Concepcion de nuestra Señora, ducentos para cada vna; y que llamen los Clerigos que las siruieren, Capellanías de la Concepcion, y tengan obligacion de dezir cada uno por mi dos Missas rezadas cada semana el Jueves del Santissimo Sacramento, y el Sabado de nuestra Señora, por mi salud, y prosperos sucesos, durate mi vida, y despues de mi fallecimiento, en beneficio de mi alma; y assimismo han de ser obligados a dezir la Misa de Prima, y vestirse de Epistola,

y Euangilio, quando les tocate su turno, con los Capellanes de Altar del dicho Monasterio en los dias solemnes, y en la Quaresma, demandera, que entre todos se reparta este trabaxo; y por quenta de la fundacion de dicho Monasterio se les ha de dar casa, Medico, y votica, como a los dichos Capellanes de Altar, pues han de ayudar à las cargas, y obligaciones della, y para su prouission me han de poner dos personas el dicho Capellan mayor, y la Abadesa del dicho Monasterio en la forma, y de la manera que lo hazen para las Capellanías de Altar, teniendo atencion a que los que nombraren, han de ser de buenas personas, y aprouada vida, y costumbres, y tener alguna voz, procurando sea la mejor que se pueda, y en el nombramiento han de referir sus calidades, y cambiarme le à manos de mi Secretario, que es, ó fure de mi patronazgo Real, para que mande despachar mi titulo al que fuere nombrado; y otros docientos ducados se han de repartir entre los Capellanes, y ministros del dicho Monasterio que ha de salir à celebrar las dichas fiestas, y Octava: cincuenta ducados para la cera que en ella se ha de gastar; cien ducados para los gastos que se hâ de hacer en adornar la Iglesia para esta festividad; ducentos ducados para pagar subsidio, y escusados, y los gastos q se hizieren en la cobrança, y los cincuenta ducados restantes ha de lleuar el Capellan mayor, q ha de enydar de que todo lo sobredicho se cumpla, y lo demas que tocare à esta fundacion, y las Missas del primero, y ultimo dia en la Octava en q asistio las han de dezir Prelados elejidos por mi Capellan mayor, el qual tambien ha de encomendar à Predicadores misos los dos sermones, que se hauieren de predicar estos dos dias, y la viespera, y dia de la festividad ha de celebrar los oficios mi Capilla, y los seis sermones, y Missas de la Octava han de correr por mano de la Abadesa del dicho Monasterio, en la forma que le pareciere; y la cobrança de los dichos mil ducados de pension, se ha de hacer por poder del dicho Capellan mayor,

yor, en cuya cabeza se han de despachar las Bulas; y como se fuere cobrando, ha de entrar en la arca de la fundacion, por quenta à parte, y de allí se ha de distribuir en los dichos efectos, y no en otra cosa alguna: todo lo qual es mi voluntad se guarde, cumpla, y execute; y encargo a los dichos Capellán mayor, y Abadesía tengan particular cuidado de su obseruacion, como lo hacen de las demás cosas de la fundacion del dicho monasterio, que con tanta puntualidad se cumple. Y mando, que la obligacion que por esta mi carta queda, se ponga en la tabla de los diuinos oficios, que en el dicho monasterio se deben celebrar, y que originalmente se ponga en el archiuo de aquél monasterio, y fundacion; y otra del mismo tenor en el de mis escrituras, de la fortaleza de Simancas. Dada en Madrid a quinze de Henero de mil y seiscientos y treinta y cinco años. Yo EL REY. Yo Antonio Alofa Rodarte, Secretario del Rey nuestro Señor la hize escriuir por su mandado. El Arco-bispo de Granada, Licenciado D. Fernando Ramirez Farina. Licenciado Ioseph Gonçalcz.

OBSERVATIO.

Fundatio hæc extat in monasterio Immaculatae Conceptionis Discalceatarum Matritensium, cum Bulla Urbani VIII. Pon. Maxi. expedita anno 1633.

I V R A M E N T V M
Vniuersitatis Hispanensis à
tempore immemoriali.

YO el Doctor don Pedro Guerrero Bustamante, Notario Apostolico, y Secretario del muy insigne Claustro, Estudio general, y celebre Vniuersidad desta ciudad de Sevilla, doy fe, y ver-

dadero testimonio a los que el presente vieren, como de tiempo inmemorial à esta parte todos los que se matriculan, y graduan en qualquier facultad, assi en grados menores, como en mayores, entre otros juramentos que hazen, segun costumbre, y estatutos de esta Vniuersidad, hazen el siguiente.

Similiter iuro, & promitto, me perpetuo dicturum, & defensarum Sacratissimum Genitricem Dei MARIA M, nunquam originale peccatum habuisse: sed ab instanti sue Conceptionis fuisse ab illo immunem, ac proinde semper Immaculatam, ac purissimam extitisse.

E lqual dicho juramento està en el libro de juramentos desta dicha Vniuersidad, que queda en mi poder a fojas seis. Y para que conste, di el presente en dicha ciudad de Sevilla, en tres de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho. En testimonio de verdad, lo firmé, y súgñè. El Doctor don Pedro Guerrero Bustamante, Notario Apostolico.

**I V R A M E N T V M S E-
natus Matritensis**

Anno. M. CCC. XXXVIII.

IN Nomine Domini. Por que el nues-
tro Señor trino, è uno, poderoso sin
igualéza le plega alçar ira, y saña deste ho-
rado pueblo de la villa de Madrid, por
acrecientada devoción que en la bienauen-
turada Madre suya Gloriosa Virgen MA-
RIA sea, è en la su fiesta de la su Concep-
cion por intercessión della, y del glorio-
so bienauenturado Cauallero Martir San
Sebastian. Potende nos los presentes,
por nos, y por nuestros sucesores, que fué-
ren en esta Hermandad, con intencion
derechia de fazer servicio à Dios, y a los
gloriosos dichos santos, acordamos de
fazer ayuntamiento en numero de du-
cientas personas de nos en vn Cábildo,
è Cofadria, à comimoracion, y reue-
renceia

rencia de los dichos Santos , para que mejor las fiestas dellos sean celebradas, è honradas , para que sinque perpetua memoria , è ello sea firmemente guardado; con consejo sobre ello auido de algunas personas de buena vida , assi Religiosos , como Clerigos , y Letrados , è otras nobles personas , Caualleros , Es- cuderos de la dicha Madrid, que con nos fueron ayutados à lo susodicho fazer, ordenamos que se disiriese el dicho Cabildo de nos , è que las dichas fiestas se ficiesen , e celebrassen de aqui adelante en cada año por estos capitulo s , è ordenanzas siguientes.

Primeramente , que la fiesta de la Concepcion se faga en esta guisa : que por quanto la dicha fiesta cae a ocho dias de Diciembre en cada año , vn dia antes de su vispera se pregone publicamente por las calles desta dicha villa , que se aiunne a conducho Quaresimal su vigilia dlla ; y que el dia de la fiesta , todos los vecinos de la dicha Madrid , è sus arrabales sean tenudos de ir à honrar su fiesta , que se ha de celebrar , y fazer en la Iglesia de Santa Maria del Almudena desta dicha villa , è los Cabildos desta dicha villa sean para ello rogados , è mandados , que lleuen los cirios de sus cofadras , para que ardan à las vísperas de su Vigilia , y la Misa de su dia , è que ese dia sea fecha procession solemnemente à la dicha Iglesia por los Clerigos , è religiosos de las ordenes de la dicha Madrid , para que si el tiempo lo pareciere , salgan con la dicha procession à alguna de las otras Iglesias desta villa , è se tome , y hase de dezir las horas . E que hasta passada la procession ninguna persona sea osada de fazer obra alguna , so pena que qualquier que à la dicha procession no fuere de edad de veinte años atriba , que escusacion legitima no tuuiere , è de sesenta años ayuso , peche para el Alguazil desta villa doce maravedis , è que el que obrare hasta ser passada la dicha procession , que incurra en essa misma pena , è que sea executor della el tal Alguazil , que à la sacon fuere , è que baste para lo pro-

bar con otro testigo , que coa el dicho Alguazil à ello fuere . E que en este santo dia nos los dichos Cofadres vamos à la dicha Iglesia , è tengamos à las dichas horas por honra de la dicha fiesta candelas de cera encendidas en nuestras manos , è estemos rezando , è rogando à la dicha señora , que nos aya merced , è que no estemos fablado otras cosas que no sean convenientes en ocupaciõ de buena deuocion .

Otro si la fiesta del señor san Sebastian se ha de fazer celebrar en esta guisa : que por quanto la dicha fiesta cae à veinte dias del mes de Henero de cada año , que vn dia antes de su vigilia se pregone publicamente , por la forma sobredicha , à que se aynde su vispera , è que fagan su honra , è fiesta por los vecinos de la dicha Madrid , è sus arrabales , en la forma susodicha con los dichos Clerigos , è Religiosos , è fagan su procession solemnemente . E que todos los Cofadres q en este santo Ayutamiento , è Cabildo fueren , vayan à las vísperas de su vigilia , è a la Misa , è procession desta fiesta con candelas de cera encendidas en sus manos , è cumplan aquello , que por nuestros estatutos , è condiciones establecidas en este caso presente se contiene ; la qual fiesta se ha de celebrar , è hazer commemoration , è vocacion della en la Iglesia de Santiago desta dicha villa , en la qual a costa del dicho Cabildo se ha de hazer altar deste glorioso Santo , è su imagen pintada a su reuerencia .

E porq mejor las dichas fiestas de los dichos gloriosos Sãtos sean guardadas , segû dicho es , assi por acrecentada deuocion de los buenos , como por constreñimiento a los otros , en veinte dias de Abril del año del Nacimiento de nuestro Señor Iesu Christo de mil y quattrocientos y treinta y ocho años , en la dicha Madrid , dentro en la Iglesia de San Andres , donde està sepultado el bienaueturado varon Esidre , estando hia su fiesta ayutados el Cabildo de los Clerigos desta dicha villa , co Inã Nuñez , Arcipreste della , con Benito Fernández , è Martin Ruiz , Cle-

Clerigos Iuezes del dicho Cabildo, è Alonso Martinez, è Juan Gonzalez, Clerigos en esta dicha villa, è otros asaz Clerigos del dicho Cabildo, è con el Bachiller Juan Alonso, è Ruidiaz de Peñalosa; Alcaldes de la dicha Madrid, è cō Pedro de Luzon, Maestresala de nuestro Señor el Rey. Otrosi. Alguazil en esta dicha villa, è con Juan Gutierrez de Ita, è Diego de Paredes, guarda del dicho Señor Rey; Regidores de la dicha Madrid, è cō otros asaz Caualleros, escuderos, è oficiales, buenos hombres, vecinos de la dicha Madrid, por el dicho Señor Rey, è de los testigos de yuso escritos. Todos ellos dixerón, que de su propia voluntad, sin inducimento, ni premia alguna, con pura devoción, que votauan, è prometian, como por si, è sus sucesores, è por los ausentes vecinos desta villa de Madrid, è proponian en su voluntad, de que oy dicho dia en adelante, para siempre jamas, ayunarán las vigilias de las dichas fiestas de la Concepcion de Santa MARIA, è del señor San Sebastian, a conducho quaresimal, è faran las dichas fiestas, è celebrarán por la forma, è manera sobredicha de cada año, se guardarán los dias dellos en la manera que dicha es; porque en esta promessa no entran los menores de veinte años y uso, è las mugeres que están preñadas, ò las que crian, è aquellas otras personas, que otras legitimas excusaciones, è impedimentos tuvieren.

La qual promessa los dichos señores Clerigos, è Alcaldes, è Alguazil, Regidores, Caualleros, escuderos, è otros oficiales dieron, que la devulgaſe, è publicasse a altas voces, è publicamente en la dicha Iglesia de señor San Andres, ante ellos, y ante otra mucha gente, que hi estaua, assi hombres, como mugeres; el honrado Religioso Maestro en Philosofia Fray Alonso, de la Orden de S. Francisco, que ahi estaua. El qual dicho Fray Alonso, acabado de dezir por el sermon, que a la dicha fiesta, y este dicho dia dixo, assi lo divulgo; los dichos Clerigos, è Arcipreste, è Alcaldes, è Alguazil, Regidores, è otros oficiales, y Caualleros, y escuderos, que ahi estauan, dixerón, que

assi lo prometian, è votauan, è prometieron, è votaron de lo tener, è cumplir en la forma sobredicha; la qual facian por si, è por los otros ausentes, è por sus sucesores, vecinos de la dicha villa. Testigos, que estauan presentes, Fernando de Bonilla, escudero de acauallo del dicho Señor Rey, Alfonso Gonzalez de Riunça, è Juan Rodriguez Notario, è Nuño Sanchez, hijo de Miguel Ruiz; el Bachiller Fernando Diaz, vecinos de la dicha Madrid.

O B S E R V A T I O.

Hoc idem de celebranda Virginis Immaculatae Conceptione pium votum Matritenses innouarunt, anno 1621. die 18 Decemb. in Ecclesia Maiori S. MARIE promittentes denuo se perpetuo defensuros etiam Immaculatam Conceptionem, videatur Quintana lib. 3. cap. 62. bift. Matrit.

I V R A M E N T U M C I V I - tatis Oscae, vulgo Huesca.

Anno M. CCCCCL.

S E a a todos manifiesto, cómo en el año del nacimiento de nuestro Señor Iesu Christo, que año de Jubileo de mil quattrocientos y cincuenta, tomaron voto solemne los magnificos señores, Justicia, Prior, y Jurados de la ciudad de Huesca, y los muy Egregios, y Reuerendos señores, los Dean, Canonigos, y Capitulo del Asleo, por la grande pestilencia, y crudidad de muertes, que nuestro Señor quiso en esta ciudad embiar; y auiendo jurado por tiempo de pestilencia, y cumpliendo lo que jurado auian, a saber es, que no permitirán en las carnicerías, vēdan carnes, ni caza el dia de la vigilia de la Cōcepcio de nuestra Señora; y luego q̄ huiieron cumplido el voto, Dios por su clemētia, a intercessiō, y ruegos de su bēdita Madre, cessó aquel dia dela Cōcepcio de nuestra Señora del dicho año; y dēde aí adelante, de la pestilēcia no murio ninguno. Itē, mandā los dichos señores oficiales, q̄ para el dia de la Cōcepcio de N. Señora, de mañana, q̄ uno de cada casa de los principales, se

lleguen al Asleo , para seguir, y acompañar la procession deuotamente ; la qual partira del Asleo , y irà por la ciudad , y bolverà al monasterio del señor S. Francisco, donde es la Concepcion de nuestra Señora, donde cumpliran el voto , y aurà solemne oficio , y ganaran los perdones , y indulgencias otorgadas por el Santo Padre Papa Sixto , y de otros muchos Santos Padres. Mas mandan los señores oficiales, que cada vezino de la dicha ciudad, aya de limpiar la frontada de su casa, por donde passare la procession , en pena de diez sueldos. La qual dicha escritura de dicho voto , así copiada de palabra a palabra de su original escritura, instantes los dichos Tomas Ram , exponente sobredicho, y Fray Pedro Esteuan Vicario sobredicho; y yo dicho Notario. y testigos infrascriptos , estando presentes, y à todo ello assistiendo, y todo ello por nuestros ojos ocularmente viendo, de las cuales cosas, y cada vna de ellas , dicho Tomas Ram, exponente sobredicho, requiriò por mi dicho è infrascripto Notario, ser hecho acto publico , uno , y muchos, tantos quantos fueslen necessarios , y oportunos. Lo qual fue hecho en dicha ciudad de Huesca, los dichos dia, mes, y año; al principio del presente instrumento, Kalendados, y recetados, siendo a todo ello presentes por testigos el Doctor Marco Antonio Esportin, y Fracisco de Artiga, domiciliados en dicha ciudad de Huesca, para ello llamados. Signo de mi Iuan Vicente Malo, habitante, y Notario publico de los del numero de la ciudad de Huesca, que a todo lo sobredicho presente me halle, consta de rasos corregidos, y enmendados.

IVR A MENTVM VNI- uersitatis Ossuna.

Ad annum M.D.XXXVI.

EL juramento que hazen todos los que se graduan de Licenciados , y Doctores en esta insigne Vniuersidad de Ossuna, y el juramento de defender la limpieza , y pureza de nuestra Señora , por

constitucion , y por Bulas de su Santidad de Paulo Tercero, es el siguiente.

Ego Bachalaureus N. nunc Licentiatus in iure Pontificio, vel in sacra Theologia, vel in Artibus, & Philosophia, iuro Deum, sanctaque eius Evangelia, ex nunc me obedientem futurum Sanctissimo Domino nostro Pape, & Domino Recto ri in omnibus licitis , & honestis, sanctisnesque , & statuta per Illustrissimum Dominum meum Dominum Ioannem Tellez Giron , Comitem de Vreña , huius insignis Collegij , & almæ Vniuersitatis fundatorem , atque Patronum, seruaturum, nec dicto, aut hutu, aut facto cōtra Immaculatā Virginis MARIAE Cōceptionem iturū , quoad mihi vita comes fuerit. Sic iuro, ita me Deus adiutet Amen. Et præsentes rogo, & peto, adiut mihi testes.

El qual dicho traslado concuerda con su original , a que me refiero, que queda en mi poder. Y para que dello conste, di este en la dicha Vniuersidad en diez dias del mes de Março, de mil, y seiscientos, y quarenta, y ocho años. Y en fee dello, lo firmè, y signè. En testimonio de verdad. Doctor Iuan Brauo de Morales Notario, y Secretario.

*EX ROBERTO BEL-
larmino S.R.E.Cardinali Societatis Iesu, in explicatione Doctrinae Christianæ, iussu S D N. Clementis VIII. Pontificis composita,
revisæ, & approbatæ à Congregatione reformationis, ut sublata
modorum varietate, uniforme,
faciliusque instruendi idiotas, &
simplices de rebus fidei exercitium reddatur.*

Anno M.D.XCVIII.

Discipulus. Quid significat gratia plena? Magister. Gratia Dei tres potissimum effectus in anima operatur. Primus est, quod peccata delectat, quæ vti maculae

ani-

animam commaculant. Secundus, quod donis, virtutibusque eandem animam exornat. Tertius, quod robur etiam expeditet, ut operibus meritorij insistat, diuinæ maiestati in primis placentibus. Domina nostra gratia plena est. Nam quantum ad primum effectum attinet, nullius peccati macula, nec originalis, aut actualis, nec mortal is, aut venialis infecta fuit. Quantum vero ad secundum, habuit illa virtutes omnes, donaque Spiritus Sancti in altissimo gradu. Quantum denique ad tertium, exercuit illa opera a deo Deo grata, ac meritoria, ut quoad animam, ac corpus digna fuerit, omnes choros Angelorum transcendere.

OBSERVATIO.

Exstat opusculum de Doctrina Christiana inter opera Bellarm. to. 7. col. 1634. impressionis Colon. 1618. verba vero supra relata habenter in explicat. Salutationis Angel. cap. 5. colum. 1262. litt. B. Bulla vero Clem. VIII. Pont. Max. de qua multi mentionem faciunt, expedita fuit Ferraria (testante R. P. F. Francisco de Sosa fol. 21.) die 15. Iulij, anno 1598. Videantur Aegidius de Concept. lib. 3: q. 6. art. 3. num. 40. & Vuadingus in legatione sect. 2. fol. 223.

IVRAMENTVM CONfraternitatis sub invocatione Iesu Nazarenici ciuitatis Palentiae.

Anno M.D.C X V.

YO Martin Perez Escalante, vezino de la ciudad de Palencia, Procurador del numero de las Audiencias della por el Rey nuestro Señor, y Notario publico Apostolico, por la autoridad Apostolica, y Secretario de la santa Cofadria de Jesus Nazareno, sita en el conuento de señor San Pablo de la Orden de Santo Domingo de la dicha ciudad de Palencia. Certifico, y doy fe a los que la presente vieren, como estando en su Cabildo los Alcaldes, y Cofadres de la dicha

Cofadria, llamados para este efecto por su llamador, en seis dias del mes de Diciembre del año pasado de mil, y seiscientos, y quinze. Los señores Juan de Heredia, y Gregorio de Madrid Alcaldes, propusieron a los dichos Cofadres, que bien sabian, y les era notorio, como el martes siguiente ocho del dicho mes de Diciembre, dia de la fiesta de la purissima Concepcion de nuestra Señora, el Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia Catedral desta ciudad, y la Justicia, y Regimiento de ella, iban en processio al conuento de señor San Francisco, a celebrar la dicha fiesta de la purissima Concepcion de nuestra Señora; y que era razon, que la dicha sancta Cofadria hiziese demonstracion de lo mucho que deuia a la Virgen santissima nuestra Señora; pues por medio suyo en tan pocos años auia crecido en numero de Cofadres, y rentas, y en hazimiento de gracias de tantas mercedes como auia recibido, y tecibia, y auia de recibir la dicha Cofadria, y Cofadres, en particular, se propusiese el creer, y tener la limpia Concepcion de la Virgen santissima, y que fue concebida sin mancha de pecado original. Y para esto el dicho dia de nuestra Señora, se fuese del Palacio de la dicha Cofadria al dicho monasterio de San Francisco, donde hiziese juramento de lo tener, y guardar assi, que los dichos Cofadres viessen lo que les parecia. Y oida por los Cofadres la dicha proposicion, todos vnanimes, y conformes de un acuerdo, y voluntad, nemine discrepante, acordaron, que el dicho dia de la Immaculada Concepcion, a la tarde, se hiziese una procession, desde el Palacio de la dicha Cofadria, al dicho conuento del señor San Francisco, llevando el pendon de damasco bueno, y una Cruz leuantada, con la mas luz de achas que se pudiesse; y que alli se hiziese el dicho acto, y proposicion, y para ello se hablasse de parte de la dicha Cofadria, al Padre Guardian de dicho conuento; y que todos los Cofadres acudiessen con sus personas, y los que pudiesen, traxiesen hachas de cera; y se mandó al llamador, llamasse con mucho cuidado, y diligencia. Y assi mismo

doy

doy fe , que mantes ocho dias del dicho mes de Diziembre del dho año , que fue la fiesta de la limpia Concepcion de nuestra Señora , en execucion del dicho acuerdo , hecho el Domingo antes , se juntaron en el Palacio de dicha Cofadria mucha cantidad de Cofadres , a los quales los dichos Alcaldes propusieron el acuerdo passado , y dieron a entender , lo que iban a hacer , que era tener , y creer siépre , que la Virgen santissima auia sido concebida en gracia de Dios , y sin pecado original , y dar sus vidas por la defensa desta verdad ; que porque era mucha la cātidad de Cofadres , que auia , si huiieran de hacer lo susodicho cada uno de por si , era necesario gran tiempo ; alli lo jurassen todos , y hiziesen voto de lo cumplir , y no brassen personas , que por todos hiziesen el dicho juramento solemne , en manos del Padre Guardian del dicho conuento de S. Francisco , que para el dicho efecto está preuenido , como la Cofadria auia acordado ; y auia holgado mucho , de q la dicha Cofadria hiziese acto tan loable , y del seruicio de nuestro Señor , y honra de su bendita Madre . Y assi todos los dichos Cofadres en manos de los dichos Alcaldes , juraron , è votaro , tener , y creer , aora , y siempre , que la Virgen sacratissima , auia sido concebida en gracia de Dios , y sin pecado original , y dar sus vidas por la defensa desta verdad . Y acordaron , que los Cofadres , que de aqui adelante se recibieren , hagan el dicho juramento , y voto . Y dieron poder cumplido a los dichos Iuan de Heredia , y Gregorio de Madrid Alcaldes , Pedro de Roda Diputado , a mi el dicho Notario , y Escriuano , a Iuan Alegre , Blas de Saagun , Andres Guerra , y Gaspar de Astudillo Cofadres , para que en voz , y en nombre de los demas , hiziesen el dicho voto , y juramento , en manos del dicho Padre Guardian ; y hecho lo susodicho , salio la procession del dicho Palacio , con su pendón , y una Cruz levantada en el fin , y mucha cantidad de gente , y bactas de cera , y musica de ministriles ; y llegando a la plaza del señor San Francisco , la salio a recibir el conuento , y auiendo entrado en la Capilla mayor , delante del santissimo Sacramento , y de un Altar de nuestra Señora , el Padre Guardian hizo una exortacion , de lo que iban a hacer dichos Cofadres ; y teniendo una Cruz en sus manos los dichos nombrados , de rodillas hizieron el voto , y juramento siguiente .

Nos Gregorio de Madrid , y Iuan de VOTO . Heredia Alcaldes , Alonso de Roda , Martin Perez , Iuan Alegre , Blas de Saagun , Andres Guerra , y Gaspar de Astudillo Diputados de la Cofadria de Iesus Nazareno desta ciudad de Palencia ; por Nos , y en nombre de todos los demas Cofadres , que al presente son , y por tiem po fueren , juramos , y hazemos voto a Dios nuestro Señor , y à la bienauenturada Virgen MARIA , su sacratissima Madre , y al Padre Fr. Antonio Daza , Guardian deste conuento de San Francisco de Palencia , de tener , y creer todos los dias de nuestra vida , que la Virgen sacratissima , fue concebida en gracia de Dios , y sin pecado original , y de dar por la confession , y defensa desta verdad , las vidas , si necesario fuere . Y assi desde luego se la ofrecemos a Dios nuestro Señor , por la defensa de la limpia Concepcion de su sacratissima Madre . Y hecho el dicho juramento , y voto , la dicha Cofadria de Iesus Nazareno , con la de la Concepcion de nuestra Señora , sita en el dicho conuento , andubo en procession por la Iglesia , y plaza ; y auiendo despedido el conuento , donde la recibió , se bolvió a su Palacio . Todo lo qual fue assi verdad , y consta del libro de acuerdos de la dicha Cofadria . Y para que dello confie , de pedimiento del dicho Padre Fray Antonio Daza Guardian , di el presente en esta ciudad de Palencia a veinte dias del mes de Abril de mil y seiscientos y diez y seis años . Y en feo dello lo escriui , firmé , e signé con mi signo . En testimonio de verdad . Martin Perez Escalante Notario .

*Formula iuramenti, & statutum confraternitatis Sacerdotum
Sancti Petri ad Vinculacionis
uitatis Hispalensis, &
eius appro-
batio.*

Anno M.DC.XVI.

Ego N. indignus licet aeterni illius, ac sancti prorsus, & impoliuti Pontificis, Christi Iesu, eiusque sponsæ non habentis rugam, nec maculam Catholicæ Ecclesiæ Minister, & Sacerdos pro eo, quem erga sanctissimam Virginem Dei param supremam cœli, terræque Regiam omnis reverentia, atque deuotissimæ pietatis cultum, & honorem debeo, quippe ipsa est, quæ cœlestis vitæ panæ, & agnæum Immaculatum quotidie immolandum nobis Sacerdotibus dedit) ego, inquam, quo tanti Sacerdotij munus sanctè, ac dignè obire, atque puram hostiam mundo corde, & corpore offerre merear, in primis toto corde, (qua mihi ratione iuxta præscriptam Ecclesiæ normam, & Sanctissimorum Pontificum decreta licet) credo, ac profiteor, sanctissimæ Virginis Matris MARIE veram illam, ac naturalem Conceptionem in ipso primo temporis instanti, quo illius anima corpori sacro à summo conditore Deo infusa fuit, omne prorsus originali caruisse labé, quæ cæteris Adami filijs, dum concipiuntur, fædissimè inuritur, quippe semper Immaculata, semperque sancta, semperque Deo extitit Virgo gratissima: deinde etiam præexcelsæ ipsi Virginis, omnipotentique Deo Virginis Filio, atque illius in terris Vicario S. N. P. P. Paullo V. alma insuper Hispalensis Ecclesiæ illustrissimo Præsuli, D. Petro de Castro, & Quiñones, Domino meo, atque eius successoribus, ac te coram Dominino Doctore D. Bartholomæo Olalla de Roxas, eiusdem sanctæ Ecclesiæ cantore, & Canonico, ac venerandæ nostræ presbyterorum Congregationis Rectore

dignissimo, premitto, & sanctè iuro per hæc ipsa sancta quatuor Euangelia, semper, & ubique sanctissimæ Dei Matris Virginis MARIE prædictam veram, ac naturalem Conceptionem, ut potè sanctam ab omni originali peccati macula, immunem extitisse, ne temper amplexurum, & professurum, necnon defensurum, neque unquam verbo, aut scripto, aliavè quacumque ratione aliter dicturum, doctrinæ, imò potius curaturum, ut tam sancta, tamque pia, & laudabilis, de Immaculatæ Virginis Conceptione utriusque sexus fideles doctrina informetur, atque ad eius professionem, & festi celebritatem pijs adhortationibus excitenter, quod ad Dei, & Virginis Matris gloriam, Ecclesiæ bonum, & animæ meæ salutem cedat, &c.

E vista por su Señoria Ilustrissima, y lo presentado con ella, y oido sobre la forma del juramento a personas pias, y doctas, dixo, que dava, y dio licencia a la dicha Cofadria, Hermanos, y Cofrades della, que son, ó por tiempo fueren, para que puedan guardar el dicho estatuto, y hazer el juramento en el referido, y a los que assí lo fizieren, y todas las veces que lo revalidaren, su Señoria Ilustrissima les concede quarenta dias de indulgencia; y assí lo proueyó, y firmó, y mandó.

OBSERVATIO.

STATUTUM HOC, & IURAMENTUM LATINE adducitur à D. IOANNE GUERRERO DE ESPINAR CONCOR. & DISCUR. 21. fol. 264. DE QUA CONFRATERNITATE SIC HISPANICÆ. HIZO (idest, iuramentum) LA COFADRIA DE SACERDOTES DE LA INSIGNE, Y GRAN CIUDAD DE SEVILLA, MADRE DE LOS QUE CELEBRAN, Y DEFIENDEN ESTE MISTERIO SANTO, FUNDADA EN S. PEDRO AD VINCULA, PARROCHIAL DE LA CIUDAD, DONDE SON COFADRES EL CIERO SEVILLANO, Y LOS MAS PRENENDADOS DE LA IGLESIA MAYOR, &c.

Franciscus Luque Faxardo, presbyter,
& Rector in libello edito de hac ma-
teria, ipsum adducit
HISPANICÆ.

DECRETA VNIVERSITATIS COMPLUTENSIS CIRCA IURAMENTUM IMMACULATAE CONCEPTIONIS.

Anno M. DC. XVII.

YO Don Luis de la Serna, y Anuncibay, Notario Apostolico, y Secretario destinsigne Vniuersidad, y estudio general de la villa de Alcalà de Henares del Arçobispado de Toledo. En virtud de vn auto del señor Rector, que deuidamente tengo obedecido, doy fe, que por el libro de Claustros desta Vniuersidad, consta, y parece auerse juntado la dicha Vniuersidad en Claustro pleno, llamado por cedula del señor Rector, el qual se juntò en veinte y tres dias del mes de Agosto de mil y seiscientos y diez y siete años. En el qual auiendo tratado, y conferido sobre la pura, y limpia Concepcion de nuestra Señora, nemine discrepante, dixeron, que esta dicha Vniuersidad, siempre ha enseñado, y defendido, que la ferenissima Reyna de los Angeles, Madre de Dios, y Señora nuestra, fue concebida sin pecado, y macula original, teniendo, como han tenido, y tienen la dicha sentencia por mas prouable, y verdadera, y como tal, todos vnanimes, y conformes, protestaron, y juraron en forma de la seguir, enseñar, y defender siempre, mientras no huuiere determinacion de su Santidad de lo contrario. Y assi mesmo determinaron, que en confirmation de lo acordado, y jurado por la Vniuersidad, haga vna fiesta a ocho de Setiembre deseño año, dedicada a la limpieza de la Concepcion de nuestra Señora, yendo en procession todos los graduados con sus insignias, a la Iglesia mayor de San Iusto, y Pastor, y que se diga vna Missa solemne, y sermon, adonde se publique el acuerdo de la Vniuersidad. Y assi mesmo fueron de parecer, que la dicha sentencia, como muy piadosa, prouable, verdadera, y comun en toda esta Vniuersidad, es justo la tengan, y guarden todas las personas de ella; assi los que entonces eran, como los

que agora son, y adelante seràn, mientras su Santidad no decretare otra cosa, para lo qual determinaron, que todas las personas que se graduaren en esta Vniuersidad, de alli adelante, de mas de los jurations, que hazen, antes de recibir los grados, juren assimismo de defender siépre, que nuestra Señora la Virgen MARIA, y Señora nuestra, fue concebida sin macula de pecado original, y que se pida a su Magestad, mande, que no se puedan dar grados ningunos en la dicha Vniuersidad, sin que se haga el dicho juramento; y assi mesmo, para que este acuerdo aya perfeccion en todo, se pida a su Magestad, le ratifique, y confirme. Y auiendo esta Vniuersidad propuesto lo referido a su Magestad, y Señores de su muy alto Consejo, se despachò provision Real a diez y siete dias del mes de Octubre de mil y seiscientos y diez y siete años, en la qual se aprobò, y confirmò todo lo susodicho. Todo lo qual consta, y parece por los libros de Claustros, que quedan en mi poder, a que me remito. En cuya fe le signè, y firmè en Alcalà en veinte y nueve dias del mes de Febrero de mil y seiscientos y quarenta y ocho años. En testimonio de verdad. Don Luis de la Serna, y Anuncibay, Notario, y Secretario.

Formula iuramenti talis est.

Q Voniā gloriōſissimā Virgo MARIA Mater Dei Auguſtissimā, teſte ſacrosancta Ecclesia, hiſ qui eluci-
dant ipſam (hoc eſt ipſius ſanctitatem eximiam, & gratias prop̄e diuinas, in lu-
cem proferunt) vitam aternam pollicet-
tur; florētiſſimā Complutensis Academias, & eiusdem loci Ecclesia sancta, ad
grauissimam illam quæſitionem, quæ de
illius Conceptione, ſanctificatione quæ
exordio eſt, Patrum monumentis diligē-
ter inspectis, perpeſtisquæ matura conſi-
deratione Theologiae monumentis, am-
plam admodum occaſionem naſta eluci-
dandi eius gloriam; doctrinam, quæ diſerit,
gloriōſiſſimā Virginem MARIAM
Dei Matrem, preueniente, & operante di-
uini muneriſ gratia singulari, nunquam
actua-

actualiter subiacuisse originali peccato, sed immunem semper fuisse ab omni originali culpa, sanctamque, & Immaculatam, tanquam piam, & consonam cultui Ecclesiastico, fidei Catholicæ, rectæ rationi, & sacræ Scripturæ, hactenus semper summa consensione defendit, & propugnauit. Sed quo felicius tandem eiusdem sanctissimæ MARIÆ gloriam in lucem proferat, resquè sit illustrius omnium oculis testata, eandem veram sententiam tenendam, & amplectēdam post hac sub sacrosancta iuramenti religione, tactis Euangelijs promittit, recipit, spondet.

OBSERVATIO.

DE hoc iuramento, à quā pluribus Doctoribus relato extat libellus specialis, typis mandatus Compluti anno 1617. à Mag. Alphonso Sanctio ex decreto eiusdem Complutensis Academiæ, in quo etiam extat epistola ab eadem Uniuersitate ad SS. Paulum V. Pont. Max. conscripta, quæ quia singularem in Conceptionis Immaculatæ mysterium ostendit devotionem, & affectum hic ad literam transcribere duxiimus.

PAVLO V. PONT. MAX.

Complutensis Academia S.

Complutensis Academia ad pedes sanctitatis tuæ prouoluta summis precibus orat, ut illius supplici desiderio annuas, Patris affectu. Est enim, semperque fuit communis huius Scholæ Theologorum, qui vbiique terrarum habentur doctissimi, sententia concors Beatissimam Virginem MARIAM ab illa uniuersali Apostoli sententia de originali peccato omnipotentis Dei beneficio, & priuilegio singulari exemptam, præseruatamque. Celebrat enim quotannis in memoria Immaculatæ Conceptionis solemnē festum doctissimorum virorum concursu & occursu. Modo vero alijs, nouisque lætitiae signis hunc sanctum, pliisque affectum statuit celebrare. Quibus omnibus omnia deesse putat, dum anxia Sanctitatis tuæ sententiam expectat, tan-

quam ab illa firmissima petra, indice veritatis, fidei fundamento Hanc Complutensis Schola, aliæque per Hispaniam Academiæ, hanc doctissimi, piisque viri, hanc Rex ipse Catholicus, hanc uniuersa Hispania optat, efflagitat, & incredibili deuotionis ardore ad laudem, & honorē Immaculatæ Conceptionis, ab Apostoli culminis veritate, à te sanctissime Pater, desiderat, imò sitit. Res est pia, sancta, iusta, contraria ciuiles prope motus excitauit: sequuta vulnera, inimicitiae, animorum perturbationes, & fere seditiones populares. Quid ultra beatissime Pater? Penes te mederi, sedare, decerne, statuere. Ne differas, nam pendet orbis. Hæc supplex in solatum ouiem tuarum, clementissime, & sanctissime Pastor.

Hæc dum summa cura geruntur, duos ex primoribus Collegij cognomēto maioris, ad Regem placuit mitti, qui Scholæ decreta referrent, exponerentque totius Academiæ consensum, quo applausu litteras Regis exceperint, quantaque alacritate multò maiora, quam ipse popularit, peregerint. Orare deinde, nisi aliter è Republica fore videretur, ut Academiæ institutis hæc noua lex assuatur, quæ iubeat omnes futuros Doctores, Magistros, & Licentiatos, defendendæ Immaculatæ Conceptionis inter alia de more solemnia iuramentum præstare, quod modo Academia præstiterit, idque à Pontifice, penesquem sanciendi iuramenti potestas, impetretur. Dum ergo legati Regem adeunt, inter Scholam, & Ecclesiasticum ordinem, populumque Complutensem per crebras legationes agitur, ut omnes in eandem celebritatem summa consensione, conueniant, suum quisque locum ordine sortiatur, ne (ut in publicis esse solet) discordiarum materia suboriatur. Habet enim locum suum in omni loco popularis ambitio, & rebus sacris non parcit vanissimi honoris humana cupiditas. At pacis Regina, quæ pacis principem vtero materno gestauit, ut quondam principis tenebrarum caput lapide angulari contriuit, sic modo venenatis inuidiae serpentibus, idem capitū attollenti reuictum, antequam desidij cau-

faseuomeret, sedula maturitate confre-
git. Facta ergo Regina nostra quasi pa-
cem repetiens, breuiter velut è cælo de-
lapsa, sic hominum mentes, animosque
disposuit, vt iam omnes non de honore,
sed de vrbaniitate cettarent. Hem quam
sancta res concordia, comitas, & huma-
nitas! Fugiat ambitio superba, & inter-
fumos principis sui, serabie dilacerans,
euanescat; nam quomodo in festinitate
tam magnæ Reginæ consistet? Aut quo
vultu summa superbia ad ima deicta
summam humilitatem tanta maiestate
regnare patietur intueri?

His ita compositis, de taurorum spe-
ctaculo dissipatus rumor vicinas gentes è
proximis populis exciuit, (ita prudenter
visum) vt in tantam celebritatem accur-
terer multitudo copiosior, & esse pom-
pa celebrior. Academiæ tamen decretum
è Regia ciuitate, inter alios grauissimos
viros, Ordinis Franciscani primores lu-
bētissimos attraxit, in quibus suæ religio-
nis caput, (generalem vocant) vir doctri-
na, & sanctitate clarus eminebat, qui no-
luit tam magnæ celebritati deesse, in pre-
clara Virginis causa Patronus aff. & tu sin-
gularis eximius deuotione. Ex omnibus
enim Christianæ Religionis Ordinibus
Franciscanus in defendēda Virginis Cō-
ceptione semper enituit.

*In eundem modum ad SS. Dom. Paulum
V. scripserunt omnes Hispaniarum Academia
ipso Catholico Rege Philippo III. efflagitante,
& desiderante, ut supra relatum est.*

IVRAMENTVM ACA- demiae Compostellanae.

Anno M.DC.XVII.

C Ertifico yo Iacinto Mendez Gar-
cia, Secretario de la insigne Vniuer-
sidad, Claustro, y estudio general de la
ciudad de Santiago, que atiendo visto los
tratados, y acuerdos antiguos del dicho
Claustro, y Vniuersidad, consta por lo
acordado en Claustro de siete de Octubre
del año de mil y seiscientos y diez y
siete, y de veinte y ocho de Octubre del
mismo año, y de siete de Nouiembre del

mismo año, y de quinze de Nouiembre
del mismo año, y de veinte y nueve de
Nouiembre del mismo año, y de catorce
de Diciembre del mismo año, y de veinte
y ocho de Diciembre del mismo año;
que la dicha V niuersidad, auiendose jun-
tado en ella todos los Doctores, y Maes-
tros, en la forma que refiere la certifica-
cion original, que está en el libro de di-
chos Claustros, que es del tenor siguiete.

Forma religiosi iuramenti, quo se
Patrum Senatus Compostellanæ
Academiæ grauiter astrinxit ad
sentiendum, defendendum, &
docendum almam Deiparā Vir-
ginem ab omni actuali labe,
& nota originalis cul-
pæ fuisse immu-
nem.

*In Capella Divi Iacobi Maiori
decimo octavo Kalendas Ianua-
rij, anno salutis millesimo
sexcentesimo decimo-
septimo.*

F Lorentissima grauis maquè Compo-
stellana Academia, sub auspicijs, &
protectione sanctissimi Apostoli Iacobi
Zebedæi, fœliciter cōstituta, solicita cō-
sideratione perpendens, se præ alijs His-
paniarum Academijs ad obsequium, affe-
ctū, & cultum almae Virginis MARIAE
Matris Dei augustissimæ singulariter esse
astrictam, eo quod eiusdem D. Iacobi His-
paniarum Patroni venerabiles reliquias,
& sacras cineres inæstimabiles Hispaniæ
thesauros, & dñitias iuxta se fœlix, & le-
ta habeat: quem Diuum, eiusquè discipu-
los firmiter, & rationabiliter credit pri-
mitias deuotionis, & cultui eiusdem di-
uæ Virginis adhuc viuæ totam Hispaniæ
initiasse, quemadmodum grauissima eius
dem almae Dominæ imaginis, (qua vulgo
del Pilar de Zaragoza, dicitur) aliaquæ

certissima huins veritatis monumenta testantur, exoptans, & vehementer affectans tanto vinculo, quo se noscit, & gaudet astrictam, aliqua ex parte satisfacere, suumque erga Beatam Virginem affectam, & animum aliqua publica demonstratione offendere, ac alios Christi fidèles, tam vernaculos, quam exterios ad eundem Dominae devotionis affectum suo ignito exemplo accendere, & excitare.

Putissimam Immaculatam, ac limpidissimam Conceptionem gloriissimæ Virginis MARIÆ Matris Dei dignissimæ singulari Dei priuilegio, & gratia immanem, ac liberam ab omni nota, & maiora originalis piaculi, sicut semper sensit, sic modo, & in posterum se tenere, & sentire, ac publicè, & priuatim confiteri, defendere, & docere hodierna dic perpetuò se sacramento astringit, spondet, vovet, ac iurat contactis Euangeliorum voluminibus coram Deo, & Sancto Apostolo eius Iacobo, ac venerabili sanctæ Ecclesiæ Clero, & populo Compostellano.

Y yo el sobredicho Iacinto Mendez Garcia, doy fe, que este dicho traslado concuerda con su original; y que siempre que se viene a poner, y escriuir en la matricula de curso de qualquiera facultad, y de los principios de Gramatica; y antes de graduarse de Bachilleres, Licenciados, Maestros, Doctores, qualquiera que conforme a las Bulas Apostolicas, y Reales estatutos de dicha Vniuersidad, se dene, y puede graduar, haze el mismo juramento, y voto, de que va fecha mencion, y se observua, y guarda cùpidamente. Y para que dello conste, a pedimento de la parte del conuento de S. Fráncisco, extra muros de la ciudad de Santiago, y de orden del Licenciado D. Juan de Valcarce, y Prado, Rector de la Vniuersidad, como Secretario della, lo firmò, y signò. Dada en la ciudad de Santiago à siete dias del mes de Abril de mil y seiscientos y quarenta

y ocho años En testimonio de verdad. Iacinto Mendez Garcia Descares.

Iuramentum Vniuersitatis Cesaragustanae.

Anno M. DC. XVII.

A Todos, y cualesquier Señores Juezes, y personas, así Ecclesiasticas, como seculares, a los cuales las presentes peruendrán. Nos Dón Juan Ximenez de Murillo, Doctor en ambos Derechos, Canonigo en la santa Iglesia Metropolitana de la ciudad de Zaragoza, Rector de la Vniuersidad, y Estudio general de la dicha ciudad, y Procanceller de aquella, por el Ilustrissimo, y Reverendissimo Señor Don Juan Cebran, Arçobispo de dicha ciudad, y Canceller de dicha Vniuersidad. Hazemos fe, y verdadera relacion, como todas las personas, que se graduauan en esta Vniuersidad, de qualquier grado, y facultad; y así mesmo los graduados por otras Vniuersidades quando se incorporan en esta, y cualesquiera Catedraticos, quando toman possession de sus Catedras, hazen la profesion de la Fè, en la conformidad que la trae el Santo Concilio de Trento; y inmediatamente despues della, con expressas palabras juran, que la Virgen sanctissima MARIA, y Señora nuestra fue concebida sin pecado original. Por ende con la autoridad Apostolica, y Real, de que en esta parte vemos; certificamos a todos los susodichos, como es esto inconcusamente obseruado en dicha nuestra Vniuersidad, no dar grado alguno en ninguna de las facultades de Theologia, Canones, Leyes, Medicina, y Artes, ni incorporar a graduados en otras Vniuersidades, ni dar possession de Cattedra alguna en dichas facultades, ni la otra de ellas, sin proceder primero, el hazer qualquiere de los graduados incorporados, ó poseedores de Cattedras, con juramento solemne ante Nos, ó nuestros predecesores, como Rectores de dicha Vniuersidad, de defender la Inmaculada Concepcion de la dicha santissima Virgen, y Señora nuestra, con las palabras: *Ac etiam iuro, Beatam Virginem MARIAM Conceptam esse sine peccato originali defendere, & tueri. Amen.* Y fenen-

das estas, continuendo su juramento, no venir contra los estatutos desta Vniuersidad, y obedecer al Rector, que es, y por tiempo fuere. Y de lo dicho mandamos despachar las presentes, firmadas de nuestra mano, selladas con el sello de que usamos, y refrendadas por nuestro Secretario. Dadas en Zaragoza a veinte y quatro dias del mes de Março del año de mil y seiscientos y quarenta y ocho. El Doctor Don Juan Ximenez de Murillo, Rector de la Vniuersidad. Por mandamiento de dicho señor Rector por Francisco de Bierje Secretario, Geronimo Sanz Notario.

*Formam autem iuramenti praefati sub hac verborum serie
praesliterunt Cæsaraugustani Academici-*

Anno M.DC.XVII.

Nos D. Iacobus de Ayeruc, Rector Vniuersitatis Cæsaraugustæ. D. D. Petrus de Errera, & Guzman, D. Marcus Villauerde facultatis Theologicæ, D. Ioannes Franciscus Salazar, D. Hieronymus Martha, utriusque iuris Doctores, D. Ioannis Medrano in Medicina, & Ferdinandus de Portugal liberalium artium Magister, Consiliarij; ac omnes huius Vniuersitatis Doctores, licet indigni æterni illius, ac sancti profus, ac supremi Magistri Christi Iesu Ministri, pro eo, quem erga sanctissimam Virginem Deiparam supremā cæli, terraque Reginam omnis reverentia, atque deuotissimæ pietatis honorem, ac cultū debemus. (quippè ipsa, est quæ cælestem vitæ panem Doctorem Ducem, ac protectorem, ex vetero suo nouem decursis mensibus, ad docendum nos tanquam Magistrum traddidit) Nos inquit, quo tantum Doctoratus munus dignè exequi possimus; imprimis toto corde qua nobis ratione iuxta præscriptam

Ecclesiæ normam, & Sanctissimorum Pontificum decreta licet credimus, ac profitemur sanctissimæ Virginis MARIAE veram illam, ac naturalem Conceptionem, in ipso primo temporis instanti, quo illius anima corpori sacro à summo conditore Deo infusa fuit, omni prorsus originali caruissime labe, quæ cæteris Adami filiis, dum concipiuntur, fœdissimè inuritur; quippè semper Immaculata, semper sancta, semper Deo extitit Virgo gratissima. Deinde etiam ipsi præexcelsæ Virgini Deo Optimo Maximo Filio eius, atque illius in terris Vicario Sanctissimo D. N. Paulo Quinto promittimus, & sancte iuramus, per hæc ipsa sancta quatuor Euangelia semper, & ubique sanctissimæ Dei Matris Virginis MARIAE prædictam veram, ac naturalem Conceptionem, ut potè sanctam ab omni originalis peccati macula immunem extitisse, nos semper amplexuros, profesuros, ac defensuros, neque unquam verbo, aut scripto, aliavè quacunque ratione aliter dicturos, aut docturos; immò potius curaturos, ut tam sancta, tam pia, & laudabilis de Immaculata Virginis Conceptione utriusque sexus fideles doctrinæ informeatur, atque ad eiusdem professionem, & festi celebritatem pijs adhortationibus excitetur, quod ad Dei, & Virginis Matris gloriam, Ecclesiæ bonum, & animarum nostrorum salutem cedat. Cæsaraugustæ, die 12. Octobris. Anno 1617.

OBSERVATIO.

Exstat hæc iuramenti forma apud P. Fr. Franciscum de Torres in tract. de Conceptione, lib. 4. cap. 14. fol. 393.

IVRAMENTVM ACADEMIAE Granatenſis.

Anno M. DC. XVII.

YO el Licenciado Pedro de la Peña, Notario que soy Apostolico por autoridad Apostolica, adscripto en el archiuo Romano, y Secretario de la Imperial Vniuersidad desta ciudad de Granada. Certifico, y doy fe, que en el Claustro, que en la dicha Vniuersidad se juntò, por mandamiento del señor Don Diego de Guzman, Rector de dicha Vniuersidad, a que assistieron muchos señores Doctores, celebrado en veinte y cinco dias del mes de Nouiembre de mil y seiscientos y diez y siete años, se acordó lo siguiente.

En la ciudad de Granada a veinte y cinco dias del mes de Nouiembre de mil y seiscientos y diez y siete años, en conformidad de lo acordado por el Claustro, que se celebrò en diez dias deste mes de Nouiembre referido, en la Iglesia Parroquial de la Encarnacion desta ciudad; se juntò la Vniuersidad con sus insignias, donde recibò al Ilustrissimo, y Reuerendissimo Señor Don Felipe de Tassis, y Acuña, Arçobispo de Granada mi Señor; el qual se hallò presente a la Missa, y Sermó, que predicò el Doctor Romero, Capellan de su Magestad, y *intra Missarum solemnia*, que se celebrò con grande pompa, autoridad, y adorno de Iglesia. Al offertorio el señor D. Diego de Guzman, Canonigo de la Santa Iglesia de Sevilla, y Rector dignissimo desta Vniuersidad; y el señor Doctor don Francisco de Ledesma, Arcediano de Campos, y Prouisor deste Arçobispado, y Chanciller desta Vniuersidad; y los quatro Decanos de las facultades, que son los Doctores, Agustin de Valencia, Gonçalo de Santa Euphemia, Salinas de Mercado, y Juan de Medina, hizieron voto, y juramento, de defender la opinion piadota que afirma, que la Virgen MARIA santissima, Madre, y Señora, fue concebida sin mancha de pecado original, y le hizieron en la forma siguiente.

Nos N. N. N. N. iuramus Deum, & Crucem per nos corporaliter iactam, & hec sancta Dei Euangelia, quod Immaculatam Virginis MARIAE Dominae nostre Cōceptionem ab omni laue peccati originalis imminem, semper, & ubique pro viribus, & rationibus defendamus, & pro hac veritate, & opinione, quam sentimus, & habemus pro certiori, veriori, securiori, magis pia, & meritoria, vitam ipsam effundere, si oportuerit, & mortem subire non dubitabimus, quod insuper nos facturos, & obseruaturos solemniter voulimus, & promittimus in manibus Illustrissimi, ac Reuerendissimi D. Domini Philippi de Tassis, diuina miseratione Archiepiscopi Granatenſis, huius nostre Academiæ dignissimi Protectoris, & Iudicis Conseruatoris, cum animo, re vera id ipsum totum opere exequendi iuxta formam, & tenorem decreti sanctissimi Concilij Tridentini, & nuper editi à Beatisimo Papa nostro Paulo Quinto, erga eandem sententiam, ac denique Sanctæ Romanæ Ecclesiæ censuram, cui nos, & omnia nostra submittimus. Sic nos Deus adiuet, & hac sancta Dei Euangelia.

Despues de lo qual todos los demas de la dicha Vniuersidad, Doctores, Maestros, Regentes, y Secretario, fueron por sus antiguedades con gran orden, y ceremonia, uno a uno, las manos en los Euangelios, y manos del dicho Ilustrissimo Arçobispo mi Señor, haciendo el mismo juramento, diciendo: *Idem vorco & promitto, sic me Deus adiuet, & hac sancta Dei Euangelia.* Y acabada esta ceremonia, y la Missa, con la pompa, y solemnidad referida, y despedido, y acompañado la dicha Vniuersidad al Arçobispo mi Señor, se bolvió, como aquia venido a sus Escuelas, de que doy fe, el Doctor Joseph de la Guerra Secretario. Como todo lo susodicho mas largamente conta, y parece por el libro, q queda en mi poder dôde se escriuio: los Claustros. Y se comenzó a escriuir en el dicho libro en veinte y uno de Março de mil y seiscientos y doze, siéndo Rector de dicha Vniuersidad

Don

Don Iuan de Villavicencio Colegial Real, en la foja ciento y veinte y seis del dicho libro, a que me refiero, y para que dello conste de pedimiento del Padre Guardian desta ciudad de Granada de la Orden de San Francisco, di este en la dicha Vniuersidad a treze dias del mes de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años; y en fee dello, y de que el dicho assiento va cierto, y verdadero, y concuerda con su original, lo signé, y firmé. En testimonio de verdad. El Licenciado Pedro de la Peña, Secretario.

Forma iuramenti Regalis Collegij Granatensis.

EL Licenciado Don Francisco de Saravia, y Osedas, Colegial, y Secretario deste mayor, y Real Colegio, que fundó en esta ciudad de Granada la gloriosa memoria del Emperador D. Carlos Quinto, mi Señor. Doy fee, que en el libro de las constituciones desta santa casa, al fin d'el está la forma de los jura-
mentos, que hazen los que se reciben por señores Colegiales, y Familiares del dicho Colegio; y despues del que se haze, de guardar las constituciones; está el de defender la Inmaculada Concepcion de nuestra Señora, al qual juramento se obligó el Colegio, y es del tenor siguiente.

*Juramentum omnium recipien-
dorum in maius hoc Regale
Collegum.*

*Pro Immaculata Deiparae Concep-
tione.*

Insuper me perpetuò defensurum illi-
batæ Deiparae Virginis M A R I Æ
Conceptionem ab originalis peccati la-
be diuinitus præseruatam iuro, solemniterque in manibus Domini mei Recto-
ris promitto, & pro hac piissima veritate
sanguinem, si oportuerit, profundere, &
mortem subire, non recusabo; hæc vero
iuxta sacri Concilij Tridentini, ac San-

ctissimorum Pontificum decreta; sic
me Deus adiuet, & hæc sancta Euangeliæ.

Y para que dello conste, a pedimento del muy Reverendo Padre Jubilado Fray Alonso Hurtado de Mendoza, Guardian deste conuento de señor San Francisco, di el presente testimonio, firmado, y sellado con el sello menor deste dicho Colegio. Fecho en Granada en este mayor Real Colegio del Emperador mi Señor, a diez y siete de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años. En testimonio de verdad. El Licenciado Don Francisco de Saravia Oseda, Secretario.

*Forma iuramenti Ecclesiæ Col-
legialis, que sita est in mon-
te sancto Grana-
tensi.*

Anno M.DC.XVIII.

YO el Doctor Don Iuan de Monte-
negro Cotel, Canonigo de la insigne
Colegial del Sacramento desta ciudad
de Granada, y Secretario del Cabildo,
certifico, y doy fee, que en uno de los
libros, donde se escriuen los actos ca-
pitulares, ay uno en catorce de Diciem-
bre del año de mil y seiscientos y diez
y ocho, en que se determinó por todos
los votos, que jurasse todo el Cabildo,
de tener por cierto, y defender la Con-
cepcion purissima, è Inmaculada de la
sanctissima Virgen Señora nuestra, y
que jurassen todo el Cabildo, Capellanes,
y Colegiales; y que ninguno fuese
recibido en esta Iglesia, sin que primero
hiziese este juramento; y se publicasse
al Arçobispo mi Señor, se sirviese de
lo poner por estatuto; y con esto se aca-
bó este Cabildo, de que doy fee. Andres
Iacinto Ruiz, Secretario. Como todo
consta del dicho acto, y libro, al que me
refiero, y assi mismo doy fee, de que
todas las personas, que han entrado en
esta Santa Iglesia por Canonigos, Ca-
pellanes, y Colegiales, han hecho el di-
cho

cho voto, y juramento, antes de darles las posesiones de las Preuendas, Canogias, Capellanias, y Colegiaturas, como cõsta de los actos capitulares, adonde se refiere los dichos juramentos, y votos; y yo lo hize en mi recibo, que fue en 17. de Setiembre del año passado de 1647. y de pedimento del conuento, y Frayles de señor S. Francisco de la ciudad de Granada, di este firmado de mi nombre en este sacro Monte, a 13. dias del mes de Março dese presente año de 1648. y lo firme. Doctor D. Juan de Montenegro, y Lotel, Canonigo Secretario.

Iuramentum civitatis Granatensis.

Anno M.DC.XVII.

Cabildo en la ciudad de Granada en 31. dias del mes de Diciembre
de 1617. años.

Este dia se juntò la ciudad por mādado del señor Corregidor, para la resuesta que se traxo de Sevilla, en razon de la forma que en ella huio, para hazer el juramento, que el señor Arçobispo, y Cabildo Eclesiastico, y seglar fizieron, de tener, y defender la pia opinion de la limpia Concepcion de nuestra Señora, sin mancha de pecado original, y fiesta, y procesion que se hizo; lo qual viene autorizado del Escriuano del Cabildo, y en molde cōentera certificacion; y vistas las dichas relaciones por todos los caualleros presentes, de un acuerdo, y conformidad, se acordò; que atento que a esta ciudad, y vezinos de ella les toca, assi por su gran deuacion, como por las tradiciones antiguas que ay, de que los Señores Reyes Catolicos de gloriosa memoria, que ganaron esta ciudad de los Moros, estando en la ciudad de Santa Fè; teniendo cerca da esta ciudad, ofrecieron a la limpia Concepcion de nuestra Señora esta ciudad, y su defensa; y en hazimiento de gracias, instituyeron la Hermandad, y Cofadria de la limpia Concepcion, que oy se sirue en el conuento de señor San Francisco, siendo los primeros Hermanos, y Cofa-

dres sus Magestades. La qual deuacion siempre ha ido en muy grande acrecentamiento, entrando en ella la gente mas principal, y luzida desta ciudad, y dado, y dexado muy grandes mandas, para casamientos de huerfanas, Missas, y otras obras pias; y assi mismo se ha entendido, que en los libros que estauan, y se hallaron en el santo Monte, en uno de ellos se declara la limpia, y pura Concepcion de nuestra Señora, sin mancha de pecado original. Por lo qual, y por otras muchas causas, todos los dichos caualleros, *nemine discrepante*, fueron, en que se guarde, y cumpla lo proucido por esta ciudad en el Cabildo, veinte y dos de Diciembre dese año; y esta ciudad por ciudad, y todos los caualleros de ella, por si, y por todos los vezinos de ella, juren de tener, y defender la pia opinion de la limpia, y pura Concepcion de nuestra Señora, sin mancha de pecado original: y porque es justo, que la dicha fiesta se regozije, y solemnize, como fiesta tan grande, y tan deuida.

Los señores Don Fernando Dabila, Don Alonso de Luque, Francisco Rodriguez Zatorre, y Pedro Montero, Comissarios nombrados por esta ciudad, se junten con los caualleros Comissarios nombrados por el Cabildo de la Iglesia, y les signifiquen el grande contento que esta ciudad tiene, de hazer el dicho juramento, en el mismo dia, y tiempo que el señor Arçobispo, y Dean, y Cabildo lo fizieren, y que esta ciudad acudirà à las demostraciones, y regozijos que es justo, y traten el dia que serà à proposito hazer la dicha solemnidad, y juramento, y las cosas que parecerán a proposito para ello; y con lo que se acordate, se dé quenta a la ciudad, para que prouea.

Assi mismo se acordò, que los dichos caualleros Comissarios, den embajada de parte desta ciudad al señor Arçobispo, en la misma conformidad.

Assi mismo se acordò, que para que la dicha fiesta se haga con mayor demonstracion, y autoridad, esta ciudad el dia del juramento, y procesion, si la huiiere, y en todos los demas actos publicos, donde asistiere por ciudad, los porteros sa-

quen, y lleuen mañas, como las llevan en todas las demás ciudades cabezas de Reyno, y dese acuerdo se dè quenta a su Señoria del señor Presidente, y señores desta Real Audiencia; y para esta comision el señor Corregidor nombrò a los señores Don Miguel Abellán, Don Juan de Fuentes Ventiquatros, y Blas Sanchez de Loci Jurado.

Sacose este tratado del libro de los acuerdos del Cabildo desta ciudad del año de mil y seiscientos y diez y ocho, que está en el oficio de Escriuano mayor del Cabildo, y Ayuntamiento desta ciudad; que yo el presente Escriuano despacho, y di este al pedimiento de Don Juan Gonzalez de Salazar Ventiquattro desta ciudad de Granada. En ella en dos dias del mes de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años, y en fee de ello lo firme. Tomas Paracuellos.

Cabildo en la ciudad de Granada en veinte dias del mes de Julio de mil y seiscientos y quarenta y siete años.

LA ciudad por todos los caualleros presentes, con quien el señor Corregidor se conformò, acordò, que supuesto, que esta ciudad de Granada con el Cabildo desta santa Iglesia tiene jurado el creer, y defender la limpieza de la Inmaculada Concepcion de nuestra Señora la Virgen MARIA concebida sin pecado original, para que se refresque la memoria de tan loable deuocion, y juramento; todas las veces, que se aya de recibir en este Cabildo a qualquier cauallero, Corregidor, ó sus Tenientes, así para Granada, como para fuera de ella, ó caualleros Ventiquatros, y Iurados, ó otros qualesquiera caualleros desta casa; al tiempo de recibirle el juramento acostumbrado, cerca del uso de sus oficios, se les reciba juramento, y lo ayan de hazer de la defensa de la limpieza de la Virgen nuestra Señora concebida sin pe-

cado original, en la forma, y de la manera que esta ciudad lo tiene hecho.

Sacose este decreto de los acuerdos del libro del Cabildo desta ciudad de Granada, que está en el oficio de Escriuano mayor del Cabildo, y Ayuntamiento desta ciudad; que yo el presente Escriuano despacho, y lo saque, de pedimiento de Juan Gomez Manrique Ventiquattro desta ciudad de Granada. Di el presente en ella en tres dias del mes de Março, de mil y seiscientos y quarenta y ocho años, y en fee de ello lo firme. Tomas Paracuellos.

Forma iuramenti Ecclesie, Vniuersitatis, & insignis Collegij Maioris S. Ildephonsi Complutensis.

Anno M. DC. XVII.

YO Francisco Barbero Moreno, Notario publico Apostolico por autoridad Apostolica, y ordinaria, Secretario de la Santa Iglesia Magistral de San Iusto, y Pastor desta villa de Alcalà de Henares; doy fee, que por los libros de actos capitulares de la dicha Santa Iglesia parece que en ocho de Setiembre del año pasado de seiscientos y diez y siete, se hizo un Cabildo, q està firmado del Maestro Juan Eugenio, Secretario q fue de dicha Santa Iglesia, q es del tenor siguiete.

En el nombre de Dios todo podero-so, y de su gloriosissima Madre la Virgen MARIA nuestra Señora concebida sin mancha de pecado original.

En la villa de Alcalà de Henares en ocho dias del mes de Setiembre, de mil y seiscientos y diez y siete años, en conformidad de lo conferido por los señores Abad, y Cabildo desta Santa Iglesia, a cerca de jurar solemnemente, juntamente con la Vniuersidad, y Colegio Mayor desta villa, el defender la pura, y limpia Concepcion de la Madre de Dios nues-trra Señora sin pecado de mancha original, para aora, y para siempre jamas, por los

los que están presentes, y ausentes, y de aqui adelante sucedieren en las Dignidades, Canongias, y Raciones desta dicha Iglesia: auiendo venido con procession solemne todos los señores, Rector, Colegiales del dicho Colegio Mayor, y Doctores de Teología, y otras facultades, y Maestros, y demás graduados, y Colegiales de todos los Colegios cō sus insignias cada uno segun su grado; trayendo delante en la procession la Imagen de la Concepcion de nuestra Señora seis Doctores de Teología, yendo delante tres estandartes, que llevauan el uno blanco los Maestros en Artes; y el otro azul, que llevaua el Colegio Maior; y el otro azul con la Imagen de nuestra Señora, puesto en él el juramento, que por todos se iba a hacer, que lo llevaua el Catedratico de prima de Medicina; y despues de dicha Imagen, vienendo vestido de Preste el señor Doctor Auila de Vera, Abad Mayor de la Santa Iglesia, y Cancelario de la dicha Vniuersidad; y revestido de Diacono el Doctor Sosa, Canonigo desta santa Iglesia, y Catedratico de Theologia, y de Subdiacono el Doctor Pedro Bermudo Colegial Mayor; todo con mucha solemnidad de musica, assistiendo en la procession el Reverendissimo Padre Fray Antonio de Trexo, General de la Orden del Serafico Padre San Francisco, que llevaua a su mano derecha al señor Rector; y auiendolos recibido esta santa Iglesia a la puerta della, como se acostumbra en forma de Iglesia; y llegado todos a entrar en el coro, y sentándose para oir la Missa, sentándose el señor Rector en la silla, que se le acostumbra dar, estando hacia la del señor Abad; y presidiendo en la de junto a ella, por parte de la Iglesia el Doctor Tribaldo Capellan mayor, y junto a el un Colegial mayor; y por la otra parte justo al señor Rector, el Canonigo mas antiguo; llenandose todas las sillas del coro restantes de los demás Preuendados, y Doctores, y Prelados de las Religiones; y assi desde el coro bajo hasta el coro de la capilla mayor, sentados en bancos de nogal los de demás Doctores, y Maes-

tros, y en el coro dentro de la capilla mayor, sentado el Corregidor, y Ayuntamiento desta villa, y el Reverendissimo Padre General de San Francisco, sentado en el lado del Euangilio en lo alto del Altar mayor con silla, y tapete; se comenzó la Missa muy solemne, y se predicó un sermon de la pura Concepcion de nuestra Señora, en razon del dicho juramento, por el Padre Florencia de la Compañia de Iesus; y acabado al tiempo del offertorio, subió al Altar mayor el señor Rector, y todos los señores Preuendados de la Iglesia, y demás Doctores; y los Caperos, que fueron el señor Don Luis Gomez Tesorero, y el señor Don Juan de Sandoval Chantre; y estando todos en pie, el señor Preste, y Caperos, y el señor Rector al lado de la Epistola, junto al Preste, y al otro lado el dicho Padre General, estando todos atentos, se leyó el juramento en voz alta por Luis de la Serna Secretario de la dicha Vniuersidad, cuyo tenor es como se sigue.

Quoniam glorioissimā Virgo MARIA Mater Dei Augustissima testē sacrosancta Ecclesia his, qui elucidant ipsam(hoc est)ipsius sanctitatem extimam, & gratias propè diuinās in lucem proferrunt, vitam aeternām pollicetur, florentissima Complutensis Academia, facilē Princeps, & sancta Complutensis Ecclesia ad grauissimam illam quæstionem, quæ de illius Conceptione, sanctificariquisque exordio est, Patrum monumentis diligenter inspectis, perspectisque matura consideratione Theologiae momentis, amplam admodum occasionem nacta elucidādi eius gloriam, quæ ipsam Patris sapientiam, Dei Filium aeternū in vetero pertulit, ac mundo peperit: doctrinam, quæ differit glorioissimam Virginem MARIAM Dei Matrem Augustissimam, præueniente, & operante dicini nominis gratia singulari nunquam actuaueriter subiacuisse originali peccato, sed immunem semper fuisse ab omni originali culpa, sanctamque, & Immaculatam, tanquam piam, & consonam cultui Ecclesiastico, fidei Catholicae, recte-

rationi, & sacrae Scripturæ haec tenus semper summa conscientia defendit, & propugnauit, sed quo felicitius tandem eiusdem sanctissimæ MARIÆ gloriam in lucem proferat, resquè sit illustrius omnium oculis testata, eandem veram sententiam tenendam, & amplectendam, posthac sub sacrosancta iuramenti religione, tactis Euangelijs, præmittit, recipit, spondet Patrum Senatu iurato.

Y auiendo acabado de leerlo el dicho señor Abad, se hincó de rodillas; y juró lo en él contenido, poniendo las manos en un Missal, que estaba abierto, recibiendo su juramento el señor Rector; y luego el dicho señor Abad se levantó, y puso en su lugar; y el dicho señor Rector hizo el dicho juramento, poniendo las manos en el dicho Missal; y luego se sentó en una silla el dicho señor Abad, y recibió el juramento a todos los demás, llegando todos, y poniendo las manos en el Missal, diciendo: Sic iuro. Llegando los primeros los Diaconos, Doctor Soffa, y Doctor Pedro Bermejo; y luego los dos Caperos, el señor don Juan de Sandoval Chantre, y el señor don Luis Gomez Tesorero, y los señores Licenciado Nieto, y Doctor Villegas Caperos; y luego después de ellos llegó el señor Doctor Tribaldos Capellan mayor, y Doctor Francisco Ximenez Canonigo mas antiguo; y después llegaron los dos Colegiales mayores mas antiguos; y desta manera alternativam dos de la Iglesia, y dos de la Vniuersidad, fueron haciendo el dicho juramento, hasta que se acabó por todos los de la Iglesia, y Vniuersidad. Estando en pie el dicho señor Rector, y el Padre General de San Francisco, hasta que los Doctores de la Iglesia acabaron de jurar; y luego se fue el señor Rector a su lugar, y el Presidente de la Iglesia con todos los demás, y el Padre General se sentó, y prosiguieron a hacer el dicho juramento los Racioneros, y demás Doctores, y Maestros de la Vniuersidad, hasta que se acabó, y se prosiguió con la Misla, y acabó, y bolió la procesión al Colegio mayor, en la misma forma que auia ido. Los que juraron

por la Iglesia, fueron el señor Doctor Auila de Vera Abad mayor, y señor don Juan de Sandoval Chantre, Doctor Tribaldos Capellan mayor, Doctor Luis Gomez Tesorero, Doctor Francisco Ximenez, Doctor Hernando Perez, Doctor Venauides, Doctor Gutierrez, Doctor Bonilla, Doctor Soffa, Doctor Espinosa, Doctor Masisilla, Doctor Agudo, Licenciado Nieto, Doctor Yuste, Doctor Tapia, Doctor Diego Ortiz de Zayas, Doctor Morales Moreno, Doctor Juan Lopez Garcia, Doctor Zetina, Doctor Diego Ximenez, Doctor Villegas, Doctor Aldana, Doctor Plaza, Licenciado Cabeçon, Doctor Merino Canonigos; y los Maestros Lynio, Fuente, Gaspar Garcia, Victoria, Montes, Alfonso Sanchez, Guillen, Villalobos, Castro, Salazar, Espinosa, Herencia, Andres Sanchez, Celada, Molina Racioneros de la dicha santa Iglesia. Y yo el dicho Secretario hize el mismo juramento, de todo lo qual que assi passò, doy fe, y fize escriuir. El Maestro Juan Eugenio Secretario.

Concuerda con su original, que queda en el dicho libro en la Contaduría de la dicha santa Iglesia, a que me remito; y para que conste, di el presente en Alcalà en veinte y nueve de Febrero de mil y seiscientos y quarenta y ocho años, y lo signé. En testimonio de verdad. Francisco Barbero Moreno.

Iuramentum Vniuersitatis To- letanae.

Anno M.DC.XVII.

EN la muy noble, y muy leal ciudad de Toledo, a quinze dias del mes de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años. Yo Juan de Castrensa, y Cuevas, Notario publico, y Apostolico aprobado por el Ordinario, y Consejo de su Eminencia el señor Cardenal, Arçobispo de Toledo, y Secretario de la insigne Vniuersidad, y Claustro de la Imperial ciudad de Toledo, doy fe, y verdadero testimonio, a los q la presente viene, como a diez de Diciembre del año de mil

mil y seiscientos, y diez, y siete se llamó a Claustro en la forma acostumbrada por el señor Bize Escolástico, que entonces era el Doctor Don Carlos Venero, y Leyua, Canónigo desta Santa Iglesia de Toledo, Primada de las Españas, y en el dicho Claustro se determinó todos vna nimes, y conformes, de tener, y que tendrían, y defenderían por limpia, pura, y preservada de culpa original à la Santissima, è Immaculada Concepcion de nuestra Señora Santa MARIA Madre de nuestro señor Iesu Christo.

Y á diez del dicho mes, y año, el dicho señor Maestrescuela, Retor, Doctores, y Maestros de dicha Vniuersidad, fueron en procession con grande ostentacion, y acompañamiento de diaersa gente, con vnguion delante, y bordado en el muy rica, y costosamente vna pintura de la Puríssima Concepcion de la Virgen sin manilla, Coccoberda sin pecado original al Convento Real, intitulado san Juan de los Reyes, de Religiosos del Serafico san Francisco, donde estaua el altar mayor, y Iglesia, y cuerpo de Iglesia colgada, y adoranda curiosa, y costosamente, y preparado para dezir Missa cantada, y sermon; dicho señor Maestrescuela, y Vniuersidad hizo el dicho Iuramento de guardar, tener, y defender dicha Puríssima Concepción: y en esta conformidad qualquiera persona que quiere graduarse en esta Vniuersidad, antes que se le dé el grado, haze el dicho iuramento en manos del dicho señor Maestrescuela.

De todo lo qual doy fe, y lo saqué del dicho libro de Claustros desta dicha Vniuersidad, que está á fojas catorze, y quinze. Por mandado del señor Doctor Juan Santos de san Pedro, Inquisidor Apostolico deste Reyno de Toledo, y Canónigo y Maestrescuela, y Canciller de dicha Vniuersidad; à pedimiento del Padre Fray Alonso Vazquez Lector de Teología, y Coronista General de la Orden de san Francisco, y por ser así de este verdadero testimonio, con mi signo acostumbrado, y lo firmé dia, mes, y año supra scripto. En testimonio de verdad, Juan de Castresana, y Cuevas, Secretario.

O B S E R V A T I O.

In memoriam praefiti iuramenti singulis annis una die infra octauam Immaculatae Conceptionis, die vii delicit S. Lucie tota hac celebris Academia cum insignibus gradus accepti in predicio Cenobio Toletano Consenit, ac devotionis aff. & tui in conceptum Virginis Immaculatum palam ostendit, ipsius Academie candidatis Missarum solemnia celebrantibus, ac contionem de hoc praedicto mysterio ad populum facientibus.

Iuramentum, & statutum Uniuersitatis de Baeza.

Anno Domini 1617.

YO el Licenciado Bartolome Iordan Vrsino, Presbitero, Prior de la Parroquial de S. Vicente desta ciudad de Baeza, Notario publico, y Secretario de las Escuelas, y Vniuersidad, del titulo de la Santissima Trinidad de dicha ciudad, doy fe, y verdadero testimonio a los que el presente vieré, como en el libro de acuerdos del Claustro de la dicha Vniuersidad, que está en el Archivo della, el qual se fació para el efecto, que abaxo se dirá, á fojas setenta del dicho libro, está un acuerdo, que es del tener siguiente.

En las Escuelas, y Vniuersidad de la Santissima Trinidad de la ciudad de Baeza, Viernes diez dias del mes de Noviembre año del Nacimiento de nuestro Salvador Iesu Christo de mil y seiscientos y diez y siete años, en la Indicion decima quinta, y en el año duodezimo del Pontificado de nuestro Santissimo Padre, y señor Paulo, por la diuina prouidencia Papa V. de este nombre, estando juntos, y cõgregados en la Capilla de su Claustro los señores Retor, Doctores, y Maestros de la dicha Vniuersidad, llamados de ante dia por Luis de Mendoza, Vedel de Illa, con especial cedula del señor Retor, de que yo el Secretario doy fe, y el dicho Vedel la dio, de auer llamado a los señores Doctores, y Maestros, que asisten en esta ciudad, de los cuales asistieron los

Zz seño-

señores Maestro Iuan Antonio Muñiz, Rector de la dicha Vniuersidad, Doctor Francisco Añez de Herrera, Patrono, y Catedratico de Prima en ella, Doctor don Pedro Magaña, Doctor Alonso de Vera, Doctor Francisco de Nauarrete, Doctor Iuan Vazquez, Maestro Fernando de Andrade Canonigo de Iaen, Maestro Alonso Lechuga, Maestro Iuan de Naua, Maestro Fernando de Santeuan, Maestro Geronimo de la Piñuela, Maestro Pedro de la Puerta, Maestro Iuan de Luna, Maestro Diego de Peralta, Maestro Francisco de Nauarrete, Maestro Pedro de Lomas, Maestro don Antonio de Caldero, Maestro Iuan Francisco de Rocha, Maestro Fernando Ximenez, Maestro D. Alonso Mexia, Maestro Iuan de Orduña, Maestro Salvador Daza; y ansi juntos, el señor Rector propuso, como sus mercedes se auia juntado para tratar de hacer un estatuto en honra de la Purissima Concepcion de la Virgen Santissima, y de otras cosas tocantes a este punto, y auiendo votado cadavno en su lugar, parecio a todos de comun consentimiento, que se hiziese el dicho estatuto en la forma, y manera siguiente.

En todos los actos publicos de Theologia, ansi los que se hazen para grados de Bachilleres, y Licenciados, como los que se tienen de ostentacion, la primera conclusion dellos ha de ser de la pureza de la Concepcion de la Virgen Santissima, y de otra manera no se puedan tener, y el Rector que diere licencia para que se tengan los dichos actos Theologos sin la dicha conclusion, esté ipso facto privado del oficio, de manera, que el mas antiguo pueda llamar a Claustro, y hacer nueua eleccion de otro Rector, y los actos no puedan servir para grados, y todos los Doctores, y Bachilleres en Theologia, han de guardar el dicho estatuto, y que no se pueda dar a ninguno el grado, ansi de Bachiller, y Licenciado, como de Doctor, sin que primero haga el dicho Iuramento.

Y en la dicha forma hizieron el dicho estatuto, y se obligaron en forma de lo guardar, y cumplir, y protestaron de jurar en la fiesta solemne, que esta Vniuersidad

ha de hacer en honra de la Concepcion de nuestra Señora el Iueves siguiente à su dia deste presente año, y suplicaron humil demente al Rey nuestro señor firme de su Real mano este estatuto, para su mayor perpetuidad, y firmeza, y ansi lo acordaron, y firmaron los dichos señores Rector, y Patrono, y uno de los que se hallaron en este Claustro, de todo lo qual yo el Secretario soy fee. El Maestro Iuan Antonio Muñiz, Doctor Francisco Añez, Doctor Alonso de Vera, Francisco del Molino Secretario. Otros soy fee como en el dicho libro a fejas setenta y tres, está otro acuerdo del tenor siguiente, intitulado jura mento del estatuto de la Concepcion de nuestra Señora, y prosigue en esta forma.

En las escuelas, y Vniuersidad de la ciudad de Baeza Domingo catorze dias del mes de Henero de mil y seiscientos y diez y ocho años, en la Capilla de San Iuan Evangelista, que está incorporada en las dichas escuelas, celebró la fiesta de la Purissima Concepcion de nuestra Señora, con mucho aplauso, y solemnidad, como estaua acordado por el Claustro de la dicha Vniuersidad, dixo la Missa el señor Doctor Don Pedro Magaña, y predicó el señor Doctor Francisco Añez de Herrera Catedratico de prima desta dicha Vniuersidad, asistieron los señores Maestros Iuan Antonio Muñiz Rector della, Miguel Fernandez de Cordoua Patrono, juntamente con el dicho señor Doctor Herrera de la dicha Vniuersidad, Doctor Martin Añez de Auila, Doctor Rodrigo Añez de Auila, Doctor Alonso de Vera, Doctor Iuan Vazquez, Maestro Luis de Molina, Maestro Alonso Lechuga, Maestro Iuan de Naua, Maestro Andres de Albanche, Maestro Iuan de Salcedo, Maestro Geronimo de la Piñuela, Maestro Geronimo de Molina, Maestro Francisco de Quadros Alferez, Maestro Don Diego Coruera, Maestro Francisco de Iodar, Maestro Francisco de Gamel, Maestro Iuan de Luna, Maestro Diego de Peralta, Maestro Francisco de Rus Puerta, Maestro Don Antonio Vallejo, Maestro Iuan de Carmona, Maestro Geronimo de Mendoza, Maestro Pedro de Lomas,

Maes-

Maestro Pedro de Atjona, Maestro Sebastian Velez, Maestro don Antonio Calderon, Maestro Juan Francisco de Rocha, Maestro Fernando Lopez Buenauida, Maestro Alfonso Ramirez de Motoya, Maestro Fernando Ximenez, Maestro don Alonso Mexia Galcote, Maestro Juan de Orduna, Maestro Salvador Daza. Y auiendo predicado, al tiempo del offertorio de la dicha Missa mayor, el Diacono cantò en tono la forma del juramento contido en el acuerdo de diez de Noviembre passado del año de seiscientos y diez y siete, en honra de la Purissima Concepcion de nuestra Señora, la qual dicha forma de juramento es como se sigue:

Ego N spondeo, voueo, ac iuro, si me Deus adiueret, & Immaculata Virgo MARIA, hacque sancta Dei Euangelia mea manu contacta; me fore puritati Conceptionis ita additum, ut nullum actum Theologiae publicum defendam, nec illi præsum, qui prior nullus conclusio naturalem Conceptionem Beatisimæ Virginis nunquam originali culpa maculatam, sed omnino impollutam, ac puram fuisse, manifeste ita aperte assertat; ne non donec vivere licebit, non solum in publicis concionibus, lectionibus, cœclationibus, & alijs quibuscumque actibus publicis, verum in priuatibus, imo & in internis hanc sacratissimam munditiem Conceptionis crediturum, ac professurum, curaturumque omni studio, ut pia ista, firma, ac laudabilis Immaculata Conceptionis doctrina indies propagetur, & in animis fidelium altiores radices agat; si prestitero, Deum, ac eius parentes propitos sentiam, sin iratos. Y auiendo cantado, como dicho es, el señor Doctor Magaña, que estaua reuestido, diciendo la dicha Missa, poniendo las manos en una arca q̄ tenian en las suyas del Diacono, y Subdiacono, hizo el dicho juramento, por la dicha forma, y luego en sus manos los dichos Diacono, y Subdiacono, que fueron los señores Maestro Pedro de Lomas, y Maestro Alonso Ramirez, y luego el dicho señor Retor en manos del Preste; y auiendo jurado el dicho señor Retor, se sentó en una silla al

lado del Euangilio, donde auia un Misal, y fueró viniendo los dichos señores Patronos, Doctores, y Maestros de sus respectivos, con sus insignias Doctorales, y Magistrales, cada uno por su antiguedad, y hicieron el dicho juramento con mucho aplauso, y solemnidad, assistiendo mucho concurso de gente Ecclesiastica, y secular; de todo lo qual yo el Secretario soy fee, y lo firmó el dicho señor Retor, y dos Doctores, y Maestros mas antiguos. El Maestro Juan Antonio Muñiz, el Doctor Francisco Añez, Doctor Alfonso de Vera, Francisco del Molino Secretario.

Como todo consta del dicho libro de acuerdos del Claustro de la dicha Universidad, a q̄ me refiero; y este presente testimonio cõcuerda cõ su original, de dō dese saco, y va corregido, y enmendado.

Otroſi, yo el dicho Secretario soy fee, que los dichos acuerdos se están oy en su fuerça, y vigor, sin que el tiempo, ni la malicia del los aya borrado, y que se guardan en esta Universidad irremitiblemente; y para que lo dicho conste, di el presente en el Claustro de la dicha Universidad, y el dicho libro se bolió a entrar en el Archivo de donde se sacó. Fecho en Baeza en quatro dias del mes de Abril de mil y seiscientos y quarenta y ocho años, y en fee dello fize mi signo, y lo firmé. En testimonio de verdad, Bartolome Jordán Vrsono, Notario Escrivano.

Statutum eiusdem Vniuersitatis.

EL Retor, y Universidad de Baeza, llamados por cedula de antedia, y juntos en la Capilla de nuestro Claustro, en diez dias del mes de Noviembre, año del Nacimiento de nuestro Salvador Iesu Christo mil y seiscientos y diez y siete, en la Indicio decima quinta, y en el año duodecimo del Pontificado de nuestro Santissimo Padre, y señor Paulo, por la diuina prouidencia Papa Quinto de este nombre, continuando el afeto, que siempre hemos tenido al soberano misterio de la Purissima Concepcion de la Santissima Virgen

gen nuestra Señora Concebida sin pecado original, para mayor honra, y gloria de Dios nuestro Señor, y de su Santissima Madre, ordenamos, y establecemos, que en todos los actos publicos de Teología, assi los que se hacen para grados de Bachilleres, y Licenciados, como los que se tuuieren de ostentacion, la primera conclusion dellos sea de la pureza de la Concepcion de la Virgen Santissima, y de otra manera no se puedan tener, y el Retor que diere licencia para que se tengan los dichos actos. Teologos sin la dicha conclusion, estè ipso facto privado del oficio, demandera, que el mas antiguo pueda llamar a Claustro, y hacer nueva elección de otro Retor; y los actos no puedan seguir para grados. Demas de esto todos los Doctores, y Bachilleres en Teología, juren este estatuto, y el sentimiento, y defensa de la Concepcion sin pecado original en la forma de juramento, que para ello se dispondrá; y el mismo juramento hagan los que huieren de recibir grado de Bachiller, Licenciado, o Doctor en Teología, sin que ninguno de los dichos grados se pueda dar sin que primero el que le ha de recibir haga el dicho juramento.

O B S E R V A T I O.

Pradicta insignis Academia pariter scripsit SS. Paulo V. Pont. Max. latissimā epistolam, quæ incipit, Vniuersa hæc Academia, die 13. mensis Nouembris, anno 1617. ubi inter alia. Imaginem sanctissimæ Virginis hostis suæ, in utero humanæ mentis Conceptæ conspurcare conatur, & omnne virus mortiferum in ipsam euomerere. Publicum huius impiæ Conceptio- nis partum tuo sanctissimo decreto prohibuisti: occultum, & clandestinum permittis, haud obscurè spuriū conceptum ex patre diabolo significās. *Et infra: Quia propter dicere possumus, hanc veritatē, Beatam MARIAM non fuisse Concep tam in peccato originali, de illis esse veritatisbus, quæ nouiter sunt reuelatae, vel declaratae, tam per miracula, quæ leguntur, quam per maiorem partem Ecclesie sanctoræ, quæ hoc modo tenet.* *Et infra:*

Antiquam Ecclesiæ traditionem de Immaculata, & impolluta Conceptione antiquissimum eius festum non leuiter persuadet. Ante mille annos in Ecclesia Græca celebratum, &c. *Et infra:* Tridentinum intentionem suam non comprehendendi Beatam, & Immaculatā Virginem MARIAM Dei Genitricem sub decreto originalis peccati expressit. Intēdit igitur Immaculatā excipere. Si enim neque unum, neque alterum intenderet, potius diceret, non esse suæ intentionis cōprehendere, neq; excipere, solū afferuit, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto; ergo exceptionē, quam veneramur, intendit. *Vide alia quam plura. Nam eam adducit D. Antonius Calderon Ar- tium Magister, fol. 8.*

Juramentum Imperialis Ciuitatis Toletanae.

Anno M.DC.XVII.

YO Don Francisco de Galdo Escrivá no mayor de los Ayuntamientos desta Ciudad de Toledo, doy fe, y testimonió, que en el libro Capitular del dicho Ayuntamiento del año passado de mil y seiscientos y diez y siete, está escrito el voto que el Ayuntamiento desta Ciudad hizo de defender siempre, que la Virgen MARIA nuestra Señora fue Concebida sin pecado original; el qual dicho voto à la letra es del tenor siguiente.

Juramento que la ciudad de Toledo hizo en San Juan de los Reyes de Toledo, de defender la limpia CONCEPCION de nuestra Señora.

EN la Imperial ciudad de Toledo en quinze dias del mes de Diziembre, año del Nacimiento de nuestro Redētor, y Salvador Iesu Christo de mil y seiscientos y diez y siete años, en la sala de los Ayuntamientos de la dicha ciudad, por ante mi Ambrosio Mexia el Escrivano mayor de los

los dichos Ayuntamientos , se juntò la Ciudad, como lo tiene de costumbre, para y r desde allí al Monasterio de san Juan de los Reyes de la Orden del glorioso Sā Francisco, à assistir à los oficios, y proces sion, que en el dicho Monasterio se ha de hacer, para honra, y veneracion de la limpia Concepcion de la gloriosa Virgen Santa MARIA nuestra Señora , para hazer juramēto solemne, de q agora, y ento do tiempo defenderan la limpia Concepcion de nuestra Señora, y que fue Conce bida sin pecado original, conforme al de creto, que la Ciudad hizo sobre ello en el Ayuntamiēto, que tuvo en seis dias deste presente mes de Diziembre , y cumplien do, y executando el dicho decreto, y los q se juntaron para el dicho efecto son los si guientes: El señor Licenciado Gregorio Lopez Madera del Consejo de su Magestad, Alcalde de su Casa, y Corte, Corregidor, y justicia mayor desta ciudad de Toledo por su Magestad, Juan Gaytan de Ri uadenevra, los señores Don Diego Lopez de Ayala, Don Diego de Mesa, y Conar rubias, Don Alonso de Alcozer, Don Pe dro de Ayala Manrique, Don Alonso de Vzeda, Don Antonio Antolinez, Mel chor Fernandez de la Reguera, Diego Garcia de Toledo, Don Luis Siruendo Hernando, Iñigo de sancta Cruz , Diego de Robles Gorhalan , Iacome Pinelo, Melchor de Auila, Juan de Paredes, Juan Antonio Pinelo, Gonçalo de Zurita, Dō Juan Vaca de Herrera, Juan de Toro, Juā Perez de Roxas, Diego de Grijota, Don Garcia de Ayala, Alonso de Herrera Nie to, Hernan Perez de Zayas, Regidores. Y Francisco de la Palma Del Aguila , Gaspar de Pineda Mayordomos del Cabildo de los señores Iurados, Geronimo de Toledo, Diego de Cisneros, Hernando Aluarez de Cisneros, Juan Lāgayo, Hernando de Alcala, Nicolas de Castañeda , Diego Orriz de Figueroa. Gaspar Ramirez, Juā Hurtado Nieto, Juan Gonçalez de Vigachoaga, Francisco de Loarte , el Doctor Apolinario Vazquez, Hernando Hurtado de Alcozer, y Francisco de Galdo, Juā Feliz de la Vega, Alonso de Herrera, Juā Belluga Hurtado, Fernando Ruiz de los

Arcos, Gabriel de Ribas, Diego Suarez de Aguirar, Luis de Torres, Eugenio Sotelo, Melchor Delgado, Aluaro de Sotomayor, Pedro de Cisneros de Herrera , Geronimo de Figueroa, Pedro de Yepes, Diego Diaz de Yepes, Gaspar de Torres Iurados. Y estando así juntos, salieron por la Ciudad de la dicha Sala del dicho Ayuntamiēto, y yendo delante los señores Iurados, y luego tras de ellos los señores Regidores, todos por su antiguedad, y al fin de todos el dicho señor Corregidor , en medio de los dos señores Regidores mas antiguos, y yo el presente Escriuano mayor en me dio de la dicha Ciudad, y desta manera fueron al dicho Monasterio de san Juan de los Reyes, donde en la Capilla mayor de dicho Monasterio estauan puestos asientos, donde se sentó la dicha ciudad, y luego comenzaron los cantores del Coro la Missa, y salio à dezirla el Padre Fr. Felipe de Ayala, Provincial de la dicha Orden, y se prosiguió la Missa hasta dicho el Euangilio, y al offertorio el dicho Padre Fray Felipe de Ayala Provincial se sentó en vna silla de terciopelo carmesí junto à la peña del altar mayor, buelta la cara à la ciudad, y delante del estaua puest o vn sitial muy grande cubierto de terciopelo carmesí, y encima del dicho sitial vn Christo Crucificado, y vn libro Mis sal abierto, con los sanctos Euangelios, y luego subió al dicho sitial el dicho señor Corregidor, y puso la mano derecha en el Christo, y sanctos Euangelios , y la besó, haziendo vna muy grande reverencia al llegar, y otra al boluerse, y se bolvió à su asiento, y luego fueron llegando to dos los dichos señores Regidores, y Iurados, uno a uno por su antiguedad, y yo el dicho Escriuano mayor, y todos fuerón haciendo la misma ceremonia que el dicho señor Corregidor auia hecho, ponié do sus manos derechas en el dicho Christo crucificado, y libro de los santos Euā gelios, de la manera que lo hizo el dicho señor Corregidor , y auiendo buelto to dos a su lugar, y estando en el, yo el dicho Escriuano mayor , estando en pie , y sin sombrero en el dicho sitial, al lado del dicho Padre Provincial, leí en alta voz

el juramento que la dicha ciudad auia de hacer, y hazia, que es el siguiente.

Aniendo considerado esta Imperial ciudad de Toledo las obligaciones que tiene a la Emperatriz de los cielos, y Señora nuestra, por los comunes beneficios, pero muy mas acentuados que de llá siépre recibe, y por la particular merced, que nunca puede dignamente celebrarse, de auerla honrado, y consagrado con su gloriosa presencia; y que esperando a tener, y creer por cierto su preferuacion del pecado original, à que la santa Iglesia Romana la obligue con determinacion especial, como debe entender, que no puede tardar mucho, no tendrá en que seruir a su principal Patrona, y Señora. De comun consentimiento ha determinado de obligarse por voto, y juramento a defenderlo, y professarlo, debajo de la yenia, y proteccion de la santa Sede Apostolica, a quien siempre ha tenido la debida obediencia, como ciudad tan Catolica, y religiosa, enseñada por tantos, y tan celebres Concilios; y acordandose, que en ellos se tuvo siempre perpetuo cuidado de la veneracion de la misma Virgen Santissima sin macula; para lo qual, no solo se juntaua el Clero, y estado Eclesiastico, sino que se dava lugar de aclamacion, y aplauso a su pueblo, siguiendo el exemplo de nuestro Catolico, y religiosissimo Rey Don Felipe (que Dios guarde muchos años) en la devucion desta proposicion. Se ha querido juntar en este lugar sagrado, a donde cōtantas veras se defiende, y con tanta demonstracion se celebra esta memoria, para hacer el juramento, y voto publico, y solemne que determinó. Y así Toledo por su Ayuntamiento, y en voz, y vez de todos sus vecinos, y cada uno, V. Señoria por si, y en su nombre, delante de Dios omnipotente trino, y uno, Padre, Hijo, y Espíritu Santo, y de la bienaueturada Madre de Dios la Virgen Santa MARIA, y de todos los Angelés, y Santos de la celestial Corte, y de todos los presentes, a quien propongo por testigos, jura, y vota, que agora, y siempre afirmará, y defenderá, que la gloriosissi-

ma Virgen MARIA nuestra Señora fue Concebida sin pecado original, y q nunca cayó en ella esta mancha, sino q fue prescrudada por los meritos de la Redēciō de su Hijo N. Señor, y Redētor, y que en esta verdad, y por ella, y por la honra de la misma Sacratissima Virgen, con el ayuda de Dios omnipoente, vivirà, y morirá, y así lo jura en esta viuifica ✕ y santos Evangelios, y por ellos. Y así leído el dicho juramento, los dichos señores Corregidor, Regidores, y Jurados dixeron, y respondieron, así lo juramos, votamos, y prometemos. Y luego yo el dicho Escrivano mayor, dixe en alta voz a todos los circunstantes, que estauā en la dicha Iglesia presentes al dicho acto, que eran muchos; todo el pueblo por si, y por los ausentes hacen el mismo voto, y juramento que la ciudad, y su Ayuntamiento ha hecho; a lo qual a grandes voces los que estauan en la dicha Iglesia dixeron: así lo juramos, votamos, y prometemos; y luego el dicho Padre Fray Felipe de Ayala, Provincial, se boluió al altar, donde prosiguió la Missa, hasta que la acabó, auiendo predicado el Padre F. Diego de la Vega, de la dicha Orden; y acabada la Missa, comenzó la procession, llevando en ella una Imagen de la Inmaculada Concepción de la Virgen MARIA nuestra Señora, de bulto; la qual llevaron en ombros Religiosos del dicho Monasterio; y luego siguiente a la dicha Imagen iba la Ciudad por su antiguedad, como está dicho; y así anduvio la procession por todos los Claustros del dicho Monasterio, cō mucha musica, y cantando muchos Villancicos de la gloriosa Concepcion Inmaculada de la Virgen nuestra Señora, y desta manera boluió la procession à la dicha Iglesia, y la dicha Imagen se puso en el altar mayor, donde auia estado, y la Ciudad se boluió à su casa. A todo lo qual fueron, y se hallaron presentes por testigos Diego de Salamáca, y Iuán de Mora Viuar, y el Licenciado Andres de Cabrera, y Iuán de Melgarejo, y Christoval de Briones, y el Licenciado Iuan de Montoya Clerigo, y el Capitan Diego de Andrade,

y Die-

y Diego de la Cruz Diaz, y otras muchas personas vecinas de Toledo ; todo lo qual passó ante mi Ambrofio Mexia Escrivano mayor. El qual dicho voto se corrigió con el original, que queda en dicho libro, y va cierto , y verdadero ; y asísimismo soy fee, que todos los Caballeros, Regidores, y Jurados, que van entrando en el dicho Ayuntamiento , por muerte, o renunciacion de otros, antes de darles la possession de su oficio, hazen el mismo juramento de defender siempre, que la Virgen MARIA nuestra Señora fue Concebida sin pecado original, y haciendo el dicho juramento se les dà la possession de los dichos oficios de Regidores, y Jurados, y en obseruancia, y cumplimiento del dicho voto, todos los años el Domingo de la infra Octava de la festividad de nuestra Señora de la Concepción en la ciudad en forma al Cónuento del señor S. Iuán de los Reyes, y asiste a la Missa, y sermón del dicho dia, cō mucha solemnidad, aparato, y grādeza; y para q dello cōste , de pedimiento de la sagrada Religión del Serafico Padre San Francisco di esta fee, y testimonio, en la ciudad de Tole- en veinte y siete de Março de mil y seiscientos y quārenta y ocho años, y en fee dello lo signé , y firmé. En testimonio de verdad, Don Francisco de Galdo, Escrivano mayor.

*Forma iuramenti Archiepiscopi,
& Capituli Hispalensis.*

Anno M.DC.XVII.

Don Luis Tacio de Miranda Arcediano de Niebla, Dignidad y Canónigo de la santa Iglesia Metropolitana de Sevilla, Secretario del señor Dean, y Cabildo della. Certifico, que por el libro de los actos Capitulares del dicho señor Dean, y Cabildo del año pasado de mil y seiscientos y diez y siete , consta, y parece, que en seis de Diciembre del dicho año, el dicho señor Dean, y Cabildo junto Capitularmente en su Cabildo ordinario, como lo ha de uso, y costumbre, presidiendo el señor Doctor don Felix de

Guzman Arcediano de Sevilla, y Canónigo, estando de acuerdo con el Ilustrísimo señor don Pedro de Castro, y Quiñones Arzobispo de Sevilla, y con el Ilustre Ayuntamiento de la ciudad della. Mandaron, que el dia ocho de Diciembre del dicho año, en que se celebra fiesta de la Purissima Concepción de nuestra Señora, en señal del encendido amor, y deuoción que tienen a este purissimo misterio, hagan juramento de tener, y defender la opinion de que la Virgen MARIA nuestra Señora fue Concebida sin mancha de pecado original; y el dicho dia ocho de Diciembre de dicho año, juntos en esta santa Iglesia , al tiempo de la Misa mayor el Ilustrísimo señor don Pedro de Castro, y Quiñones, Arzobispo , y el dicho señor Dean, y Cabildo , y la Ilustre ciudat de Sevilla, con todas las demonstraciones de fiestas, y regozijos, que pedian la deuocion, y grandeza deste acto, hizieron el juramento, que fue en la forma siguiente.

Ad tuæ Maiestatis pedes , ò celi, terraque Regina MARIA provoluti, & tua beneficiarecolentes , atque erga Immaculatam tuam Conceptionem deuotioni accepta referentes. Nos Petrus filij tui, & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopus Hispalensis, & venerabilis nostri Capituli chorus, florentissimaque ciuitas Hispalensis, sacratum litterarum, Sanctorum Conciliorum, Tridentini præsertim, sanctissimorumque Romanorum Pontificum , & Beatissimi Domini nostri Pauli diuina prouidentia Papæ Quinti, de tuæ gloriæ amplificatione benemediti pro beatissimorum Patram , nec non prædecessorum nostrorum huius Ecclesiæ præsulum vniuerso ferè iam populo Christiano Plaudente vestigijs inharentes. In hoc tibi sacro templo maximo Hispalensi , in hac nobis lata , & fausta festiuitatis tuæ die fatemur te Dei Mater in proximo tuæ Conceptionis instanti prop ter Christi Filij tui, & Filiij Dei merita, ja ab ipsa sua aeternitate præuisa, fuisse ab originali peccato præseruatam, testamur. que Deum, ac Filium tuum nos habem scilicetiam de tua à peccato originali præscruta-

seruatione (nóstro iam dudum insitam pectori) Deo inspirante constantissimè ad vitium vitæ spiritum retenturos. Hoc publicè, hoc priuatim docebimus, hæc eadem i nostris ouibus, & à cæteris omnibus, quantum in nobis fuerit, teneri, & doceri, Deo adiuuante, curabimus. Sic nos Deus adiuuet, & sancta Euāgelia.

Como conta, y parece por los dichos actos capitulares, à que me refiero, y para que dello conste, di la presente, en Seville, en diez dias del mes de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años. D. Luis Tacio de Miranda, Secretario.

Iuramentum Vniuersitatis Vallisoletanae.

Anno M. DC^e XVIII.

YO Francisco Troncosso, Secretario del insignie Claustro, estudio, y Vniuersidad Real desta Ciudad de Valladolid, y vezino della, hago fee, y verdadero testimonio à los que el presente vieran, como la Vniuersidad Real desta dicha Ciudad, su Retor, Châciller, Doctores, Maestros, Licenciados, Caualleros, Conservadores, Diputados, y demás Ministros, y oficiales, della. Estando en el Conuento de señor san Francisco de la dicha Ciudad Sabado por la mañana quinze de Dizembre del año passado de seiscientos y diez y ocho, hizieron, y juraron el acto, y juramento de la limpia, y pura Concepcion de la Virgen MARIA Concebida sin pecado original, que el dicho juramento es del tenor siguiente.

Regia Vallisoletana Academia, Retor, Châcellarius, Doctores, Magistri, ac Licenciati: Omnes simul, & per se quisque publicè, ac solemniter juramus Deū, & Crucem, ac sacrosancta Dei Euangelia per nos corporaliter tacta, doctrinam differentem, gloriosam Virginem Dei genitricē MARIAM, præueniente, & operante diuini munetis gratia singulari, nūquam actualiter subiacuisse originali peccato, sed immunem semper fuisse ab originali culpa, sanctamque, & Immaculatam, tanquam piam, & consonam cultui

Ecclesiastico, rectæ rationi ab omnibus, & singulis præfatis fore tenendā, amplectendā, ac tuendā, siue prædicando, siue docendo, siue in concertationibus tam publicis, quam priuatis, donec per Romanam Ecclesiam, que vna sancta Catholica, & Apostolica est, propter hucusque decretum huic confessioni oppositum non decernatur: simulque statuimus, & ordinamus de cætero idem ab omnibus, qui prædictis gradibus in hac nostra academia fuerint decorandi, vouchendum, & iurandum. El qual dicho juramento concuerda cō su original, que queda, y está en el libro del Claustro de dicha Vniuersidad a fojas trecentas y quarenta y ocho, à que me refiero. Y para que dello conste, de pedimiento del Padre Fr. Frâncisco de Borja, Guardian que al presente es de dicho Conuento de san Francisco de la dicha Ciudad di el presente, en Valladolid à dos de Março de mil y seiscientos y quarêta y ocho. En testimonio de verdad, Francisco Troncosso.

Formula iuramenti Vniuersitatis Salmanticensis.

Anno M. DC. XVIII.

YO Iosef Randoli publico Notario Apostolico, Secretario del muy insignie Claustro, Estudio y Vniuersidad de la ciudad de Salamanca, doy fee, y testimonio verdadero, q̄ en el Claustro de Diputados, q̄ se hizo, y congregò en la dicha Vniuersidad à catorze de Agosto de mil y seiscientos y diez y siete, se leyó vna cedula Real de la Magestad de Felipe Tercero nuestro señor de gloria memoria, del tenor siguiente.

E L R E Y.

Venerables Retor, Maestresuela, y Claustro; ya queis entendido las vcras cō que deseo, que su Santidad declare el misterio de la purissima Concepcion de la Virgen nuestra Señora, a cuya solicitud he embiado a Roma al Maestro Fray Placido de Tossantos; y aunque por mis cartas he significado a su Beatitud el general deseo, que en estos mis Reynos se tiene

tiene de verlo difinido, toda via serà muy importante para mouer su animo, que mas en particular lo entienda por otras vias; y asi os encargo, que por vuestra carta manifesteis a su Santidad lo que cerca delto siente essa Escuela, y el confuelo que causará vniuersalmente el verlo difinido, para que la aclamacion de todos obligue a su Santidad a caminar en este negocio. Y la carta que en razon dello escriuieredes, me la embiareis à manos de Jorge de Tobar, mi Secretario, para que te encamiñe a Roma, que en ello recibiré de vosotros agradable seruicio. De San Lorenço a diez y nueve de Julio de mil y seiscientos y diez y siete. Y O E L R E Y. Por mandado del Rey nuestro Señor, Jorge de Tobar. Y la dicha Vniuersidad dixio el tratar de lo en el a contenido para otro Claustro. Y en el pleno que congregò en los diez y nueve del dicho mes de Agosto, se boluió a tratar la materia contenida en la dicha cedula Real, y se acordò, que para conferir, y tratar cerca delte tan alto misterio de la pura, y limpia Concepcion de nuestra Señora la Virgen MARIA, se cometiese, como se cometió al Colegio de los Maestros de Teologia desta Vniuersidad, y refriessen en otro Claustro su parecer, y sentir. Y auiendo hecho varias juntas, los dichos Maestros en sacra Teologia refrieron su parecer en el Claustro pleno de doze de Setiembre de seiscientos, diez y siete; y con vista dèl la Vniuersidad lo aprouò, y se acordò, y determinò ser mas prouable auer sido nuestra Señora la Virgen MARIA Concebida sin mancha de pecado original; y que se escriuiese a la Santidad de Paulo Quinto, para que su Beatitud se dignasse, y tuviessè por bien confirmar este intento; y se diese cuenta a su Magestad, para que se sirviese de interponer su autoridad para con su Santidad, y se hiziese estatuto, para que todos los que se graduassen por esta Vniuersidad en todas facultades, desde el grado menor, hasta el mayor, jurasen de tener, enseñar, defender, y predicar publica, y particularmente, que la Virgen MARIA Señora nuestra fue Con-

cebida sin mancha de pecado original; cuya resolucion se tomo en varios Claustros; de que resultó el responder su Magestad la carta que se leyó en el Claustro pleno de diez de Julio de mil y seiscientos y diez y ocho, del tenor siguiente.

E L R E Y.

Venerable Rector, Maestrescuela, y Claustro, por vuestra carta de cinco de Mayo passado he visto el estatuto que aveis hecho, para que todos los que en essa Vniuersidad se graduaren en todas facultades, juren, que tendran, enseñaran, y defenderan publica, y particularmente, que nuestra Señora fue Concebida sin pecado original, en conformidad de lo que sentis, y aveis representado a su Santidad; y he holgado mucho entenderlo, y que tan plenamente ayais calificado esta opinion, que siendo de tan graue Escuela, espero ayudará mucho a la declaracion deste diuino misterio, que tanto deseo, y procuro; y demas del seruicio, que en ello aveis hecho a la Virge, le he recibido yo muy agradable: porque os doy muy cumplidas gracias. Y para que el dicho estatuto se obserue, y guarde, le he mandado confirmar por mi Consejo de Justicia. De Madrid, a veinte y siete de Junio de mil y seiscientos y diez y ocho. YO EL REY. Por mandado del Rey nuestro Señor, Jorge de Tobar.

Y en el Claustro pleno de diez y nueve de Julio de seiscientos y diez y ocho se leyó otra cedula Real de su Magestad, del tenor siguiente.

E L R E Y.

Venerable Rector, Maestrescuela, y Claustro, con esta recibireis otra cedula mia, en apruacion, y confirmation del estatuto, que aveis hecho, para que los que se graduaren en essa Vniuersidad en todas facultades juraran, que enseñaran, predicaran, y defenderan la pura, y limpia Concepcion de nuestra Señora, Concebida sin mancha de pecado original; y conseñe despacho, y el deseo que teneis de acabar perfectamente lo que aveis comenzado, fio de vosotros, que lo hareis con la solemnidad, autoridad, y firmeza, que la grauedad del negocio requiere, y esa Es-

cuela sabrà tan bien hazer, y de como lo huuieredes hecho, con las circunstancias que tuviere el acto, me auisareis, à manos de Iorge de Tobar mi Secretario, q en ello recibirè de vosotros agradable seruicio. De Madrid, à diez y seis de julio de mil y seiscientos y diez y ocho. Y O EL REY. Por mandado del Rey nues-
tro Señor, Iorge de Tobar.

Y auiendose visto la dicha cedula Real, y con ella la confirmació del dicho estatuto, la Vniuersidad la obedeció, y hizo acuerdo, de que el dicho juramento se hiziese sole mne, y publicamente el posterio Domingo de Octubre de seiscientos y diez y ocho, en la Iglesia Catedral desta ciudad con procession, à que acompañassen todas las Religiones, Colegios mayores, y menores, y Cofadrias de los Estudiantes de todas las naciones. Y se nombraron Comisarios para la disposición de las dichas fiestas, y procession. Y auiendose juntado la Vniuersidad en el Conuento de Santa Virsula desta ciudad el dicho dia, y con ella todas las Religiones, Colegios, y Cofadrias, en forma de comunidades, y con sus estandartes blancos; y todos los graduados con sus insignias Doctorales, y Magistrales, se hizo vna sumtuosa procession por las calles mas principales de la ciudad, llevando la Imagen de nuestra Señora, donde a trechos tenian hechos altares muy costosos las Religiones, hasta llegar a la Iglesia Catedral, donde salio a recibirla el Cabildo Eclesiastico: y don Francisco de Mendoza, Obispo que al tiempo era desta dicha ciudad, y su Obispado, dixo Misa de Pontifical, la qual acabada, y su sermon, dicho Obispo baxò, y se puso junto a un altar, que estaua delante la Imagen de nuestra Señora, y en ella un Missal, y una Cruz; y auiendo leydo Antonio Ruano, Secretario que a la sazon era desta dicha Vniversidad el dicho estatuto, y su confirmacion, leyò el juramento siguiente.

Nos itaque N. N. N. totius nostræ aliae Vniuersitatis nomine, ac vice Deo optimo maximo, tibique sanctissimæ, gloriostissimæque Virginis MARIAE

Matri eius votum facimus, & sanctè promittimus, ac iuramus, te, quam semper Beatam, semperque benedictam, & Immaculatam uno omnes ore prædicamus, sanctam quoque à primo tuae Cœceptionis instanti, ac per Iesu Christi tui, Deique Filij unigeniti merita ab æternitate præuisa, diuina te sic gratia præseruante ab originali peccato immunem fuisse constanter, cum priuatim, tūm publicè assertatos, defensuros, prædicaiuros, & nullo vñquam tempore, vel latum vnguem ab ea sententia recessuros, quo verò certiore, ac diuturniore, hæc nostra voluntas successu confirmemur, æternum valitudo edicto statutum; volumus, vt nullus vñquam, siue Doctoratus, & Magisterij, siue Licentiæ, aut Bachalaureatus gradū, vel titulum in eximia hac nostra Academia promoueatur, vel admittatur, nisi qui hæc nostro voto, eadem mentis sententia, factoque suffragabitur, & semper tam publicè, quām priuatim suffragaturum sc̄e iuramento adstrinxerit, hoc pariter omnes vocemus, spondemus, iuramus, sic nos Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.

Y auiendoleydo, la Vniuersidad le jurò, comenzando por el Retor, luego el Maestrescuela, luego los Retores de los quatro Colegios mayores, luego los Doctores, Maestros del gremio desta Vniuersidad, y luego los Colegiales de los quatro Colegios; y acuado este acto, que seria a la hora de las seis de la tarde, con la misma solemnidad, procession, y acompañamiento, bolviò la procession al Conuento de San Francisco, donde se dixo vna oracion por el Presle, y se despidieron las Comunidades, y se acabò este acto; demas delo qual se fizieron otras fiestas, y regozijos publicos, como fueron toros, juegos de cañas, sortijas, estafermos, torneos, carros triunfales, mascaras, disfraces, comedias del misterio con muchas tramoyas, y apariencias, fuentes de vino, y otros regozijos; de todo lo qual se hizo un compendio, y libro, el qual se remitiò a su Magestad, que fue servido responder la carta del tenor siguiente.

E L R E Y.

Venerable Rector, Maestrescuela, y Claustro, recibi vuestra carta de diez y nueve de Março, y la relacion impresa, que me dio el Maestro Fray Iuan Marquez, mi Predicador, y Catedratico de viñeras de Teología de esta Vniuersidad; y por ella, por lo que el dicho Maestro me refirió, veo la demonstración, y regozijos con que aveis hecho la fiesta del juramento, y estatuto tocante a la defensa de la limpia Concepción de nuestra Señora, que todo ha sido muy conforme a la pia deuocion, que siépre aveis mostrado a este misterio, y por la que yo le tengo. Yo oslo agradezco mucho, y soy cumplidas gracias por ello. De Madrid, à quinzéde Abril, de mil y seiscientos y diez y nueve. Y O EL REY. Por mandado del Rey nuestro Señor, Jorge de Tobar.

Otroſi doy fe, y testimonio verdadero, que en el dicho estatuto se obſerua, y guarda inuiolablemente en esta Vniuersidad, haciendo el dicho juramento todas las personas que por ella se graduan de todos grados, en todas facultades.

Otroſi doy fe, q por acuerdo q la dicha Vniuersidad tiene hecho desde el dicho año de mil y seiscientos y diez y ocho, hasta el presente, haze, y celebra vna fiesta a la pura, y limpia Concepción de nuestra Señora todos los años el primero Domingo después del dia d: S. Lucas; à q asiste la Vniuersidad a Viſperas, Mifla, y sermon, con mucha solemnidad; según que todo lo susodicho mas largamente consta, y parece de los registros de Claſtros, cedulas Reales, y demás actos, que en mi poder quedan, a que me refiero; y para qdello conste, de pedimiento de la parte del Conuento del Serafico Padre San Francisco, di este en esta dicha ciudad de Salamanca, a diez y nueve de Abril, de mil y seiscientos y quarenta y ocho; y en fe de lo qual lo signé de mi signo. En testimonio de verdad, Iosef Randoli Secretario.

Los Notarios publicos Apostolicos que a qui signamos, y firmamos, certificamos, y hazemos fe a los que vieran el

presente, como Iosef Randoli, de quien va signado, y firmado este testimonio, es Notario publico, fiel, y legal, y Secretario del dicho Claſtro, y Vniuersidad, segun y de la manera que se nombra, è intitula; y que sucedio en el dicho oficio por muerte de Antonio Alonso de Zamora, y este auia sucedido a Antonio Ruano, que tambien lo fue; y a los autos, y escrituras del dicho Iosef Sanchez Randoli, siempre se ha dado, y dà entera fe, y credito, en juzgio, y fuera del; vfa, y exerce el dicho oficio de Secretario, acudiendo a los actos de la dicha Vniuersidad, atido, y recibido por tal; y para que conste, hizimos, y signamos el presente en la dicha ciudad de Salamanca, a veinte dias de Abril, de mil y seiscientos y quarenta y ocho años, sin derechos. En testimonio de verdad, Iuan Garcia de Zurita. En testimonio de verdad, Gerónimo de Matama. En testimonio de verdad Mateo de Miranda, Notario Apostolico. En testimonio de verdad, Iuan Martinez, Apostolico Notario.

O B S E R V A T I O.

Tantafuit buius Academie in Conceptione B. Virginis MARIAE innata propensio, & deuotio, ut licet an. 1627. die 9. mensis Iunij voluerit iure iurando praſito D. Thomae doctrinam in omnibus defendere, ſimiliter exprefſerit: Excipio opinionem de Immaculata Virginis Conceptione, & ea, quæ iure Ecclesiastico immutata fuit, vel poſteā immutabuntur, & quæ cum olim controuersa eſſent, iam conſtitutionibus Apostolicis diffinita ſunt, &c. Vide D. D. Ildephoſ. Brizeñum Episcopū Alcar. in Apparatu bistor. ad 1. ſent fol. 92.

Iuramentum ciuitatis Val-
lisfoletanae.

Anno M. DC. XVIII.

Yo Antolin de Quadrillos, Escritu-
ario del Rey nuestro Señor, y mayor
del

del Ayuntamiento desta ciudad de Valladolid, doy fe, que en el que parece tuuo, y hizo la justicia, y Regimiento desta ciudad, en siete de Dizembre del año passado de mil y seiscientos y diez y ocho, se tratò, y confitio cerca del voto, y juramento, que estaua acordado, y ordenado hazer de la pura, y limpia Concepcion de la Virgen nuestra Señora, procession, y fiesta de la Concepcion, y en el dicho Ayuntamiento parece se puso, y assentò vntanto à la letra del dicho juramento, el qual parece se hizo, y celebro en la Iglesia Catedral desta Ciudad el dia de la dicha festividad ocho de Dizembre del dicho año de seiscientos y diez y ocho, en la forma, y manera siguiente.

En la Ciudad de Valladolid Sabado dia de nuestra Señora de la Concepcion ocho del mes de Dizembre de mil y seiscientos y diez y ocho años, la justicia, y Regimiento desta Ciudad se juntò en las casas de su Ayuntamiento para yr à hazer el voto, y juramento de la pura, y limpia Concepcion de la Virgen nuestra Señora, que està acordado se haga, y en forma de Ciudad en coches, por la grande agua que llorò, yendo delante della à cauallo los Alguaziles ordinarios desta dicha Ciudad, y quatro porteros de su Ayuntamiento, vestidos con ropa de terciopelo carmesí, y gorras de terciopelo negro, con quatro mazas de plata al ombro, cõ la insignia, y armas desta ciudad de plata, pendientes de vna cadena de lo mismo al pecho cada uno de los; y en esta forma llegarò à la Iglesia Catedral della, a donde auiendose apeado la Ciudad, y salido la a recibir muchos de los Preuendados de la dicha Santa Iglesia, en forma de Cabildo, entraron en la Capilla mayor della, en la qual estaua el suelo de la dicha Capilla puesto alhombra, y à los lados de vna, y otra parte della sus bancos de respaldar de terciopelo Carmesí, en que la dicha Ciudad se assentasse para assistir à la Missa, y sermon, à que asistieron, y se hallaron presentes por Ciudad los señores Don Luis de Godoy, y Aualos Cauillero del orden de Santiago, Corregidor della por el Rey nuestro señor, y Iuan de

Palacios, y Don Luis de Espinosa, Iuan Maria de Milan, Don Francisco de los Rios, Pedro Lopez de Arriete, Don Pedro de Vega, Andres de Castro, Gaspar de Salzedo, el Licenciado Pedro Morquecho, Iuán de Salzedo, Iuán de Cañedo, Josef de Catabana, D. Fernão de Vañuelos, Damian Fernández de Castro, Iuan de Zamora Cabreros, Regidores desta dicha Ciudad. Y Agustín de Santiago Chanciller, y Escriuano del Ayuntamiento, y Diego Nuñez Morquecho Escriuano assimismo dèl, y Simon de Ceruatos Mayordomo de proprios, y Antonio de Villafranca, Mayordomo de obras della: y luego salio la Missa en el altar mayor de la dicha Santa Iglesia, que la dixo por Sede vacante el señor Don Iuan Delgado de la Canal, Dean della, y Inquisidor mas antiguo de la Inquisicion desta dicha Ciudad, y dos Preuendados Canonigos de la dicha Santa Iglesia por Diaconos. Y auiendose dicho el Euangilio de la Missa, predicò de la festividad de la limpia, y pura Concepcion de nuestra Señora el P. Maestro Manaria, Comendador del Monasterio de nuestra Señora de la Merced, y acabado el Sermon se prosiguió la Missa, y al ofertorio della Diego Nuñez Morquecho Escriuano mayor del Ayuntamiento desta dicha Ciudad, se subio al pulpito, que està en la dicha Capilla mayor, donde se canta el Euangilio de las Misas que en el dicho altar mayor se disen, y en voz alta, de forma que el pueblo lo oyesse, leyó, y publicò el voto, y juramento, que estaua dispuesto, y ordenado, que la Ciudad auia de hazer, que es como se sigue.

MARIA Santissima Concebida sin pecado original.

A Honra, y gloria de Dios nuestro Señor, y de su beditissima madre, y debaxo de la corrección de nuestro muy Santo Padre Paulo. V. Pontifice Maximo, y de la Iglesia Santa Católica Romana. Nos el Corregidor, y Regidores, justicia, y Regimiento desta Ciudad de Valladolid,

lid, y demás personas de quien se componen nuestra comunitad, y Ayuntamiento, por nosotros mismos, y por los que adelante fueren, y nos sucedieren, y por toda esta Republica, Ciudad, y Prouincia, personas que agora son, y seran en ella, à quien por razon de nuestros oficios representamos, y por quien tenemos voz, juraremos, y firmemente prometemos de tener, defender, y guardar en quanto en nosotros fuere, que la Virgen Santissima nuesta Señora Santa MARIA Madre de Dios fue concebida sin mancha alguna de pecado, ó culpa original, y en esta misma sentencia, y opiniõ seremos, y estaremos, haremos ser, y estar siempre jamas, y en el entretanto que por su Santidad, ó por nuestra Santa Madre la Iglesia no se resolviere, y determinare, ó propusiere para tener, ó crecer otra cosa, y assi lo juramos, ofrecemos, proponemos, y prometemos por Dios nuestro señor, y por esta señal de **X** y por los Santos quattro Euangelios, en que ponemos nuestras manos. Al qual mientras se leyó, la Ciudad, y los de suso referidos, que della estauan presentes, se estuviéró leuantados en pie, y el dicho señor Dean Inquisidor, que de zia la Missa estaua sentado en vna silla en lo alto del altar delante del Santissimo Sacramento, que miraua al pueblo, con vn libro donde estauan los santos Euangelios abierto en las manos, y vna Cruz labrada en él. Y acabado de leer el dicho juramento, los dichos señores Corregidor, y Regidores, y demás personas, que por Ciudad estauan presentes, segun dicho es, fueron subiendo las gradas del altar mayor, y hincados de rodillas enpeçando primero el dicho señor Corregidor, Regidores, y demás personas, que le iban siguiendo, pusieron las manos en el libro a donde estaua la Cruz, y santos Euangelios, y cada uno dellos de por si dezía, y di xo: assi lo juro. Y acabado de hazer el dicho juramento, se tocaron las chirimias, clarines, y organos, y otros instrumentos de musica, y regozijo, y se prosiguió la Missa, y acabada, la Ciudad boluió a las casas de su Ayuntamiento en la forma, q uia ydo. Lo qual passò, y se hizo por an-

te mi el dicho Diego Nuñez Morquecho Escriuano mayor del dicho Ayuntamiento, y a todo se halló presente Agustin de Santiago, Escriuano assimilis dèl, de que de todo soy fee, y fizé mi signo. En testi monio de verdad. Diego Nuñez Morquecho: Conuerda con el original que está en el libro de Ayuntamiento desta Ciudad del dicho año de mil y seiscientos y diez y ocho, en que está el acuerdo, y tanto del dicho juramento, que refiere la cabeza deste testimonio, como del consta, à que me refiero. Y de pedimiento del Padre Fr. Francisco de Borja, Guardian del Conuento de san Francisco desta Ciudad de Valladolid, soy la presente fee. En Valladolid à quatro de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años. En testimonio de verdad. Antolinde Quadrilllos.

Iuramentū Regni Neapolitanī.

Anno M. D C. XVIII.

Solemnis iuramenti ferijs Beatissimæ Virgini Matris sine originalis peccati labo conceptæ; sacris, Neapoli, ab illu strissimo Prorege, Vniuersitate, Consilijs, Militia, concepti, & publicè præstiti, anno 1618.

Ad tuæ Maiestatis pedes, ò cæli, ter ræque Regina M A R I A, prouoluti, & tua beneficia recolentes, atque erga Immaculatâ tuam Conceptionē deuotioni accepta referentes, nos D. Petrus Giron, Dux Ossuna, & in præsenti regno Neapolitano Prorex, & venerabilis Vniuersitas studiorum regiorum, necnon consilia ministrorum, ac Militia peditum, in hac ciuitate consistentes, sacrarum litterarum, Sanctorum Conciliorum, Tridætini præsertim SS. Romanorum Pontificum, ac Beatissimi D. N. Pauli diuina prudentialia Papæ. V. de tuæ gloriæ amplificatione benemeriti, probatissimorum Patrum, vniuerso ferè iam populo plaudente, vestigijs inhærentes, in hoc tibi sacro templo, in hac nobis læta, & fausta festiuitate per merita Filij tui, te iam ab ipsa æternitate sine originali peccato præuisam, &

Ecc præser-

præseruatam confitemur : testamurque Deum, & Filium tuum nos hanc sententiam de tua ab originali peccato præseruatione, nostro iam dudum insitam peccatori, Deo inspirante, constantissimè ad ultimum vitæ Spiritum retenturos : hoc publicè, hoc priuatim docebimus : hæc etiam à nostris subditis, & à cæteris omnibus (quantum in nobis fuerit) teneri, & doceri; Deo adiuuante, curabimus. Ita volemus, ita spondemus, ita iuramus, sic nos Deus adiuvet, & hæc sancta Dei Euangelia.

Quam assertionem, votum, & iuramentum ad pedes S.D.N. Pauli Papæ V. submittimus, vt hæc omnia Apostolica benedictione promouere dignetur.

Tu ergo, ò felix, ò summè felix, quæ ab initio, & ante sæcula ab ipso Deo electa, & præleruata fuisti, Beatissima Virgo eundem Sanctissimum Dominum nostrum Paulum diuturnitate pacis, & felicitate amplifica, & Catholicum Regem nostrum Philippum, tuæ sine peccato Conceptioni constanter addictum omnibus bonis accumula, & longævæ senectutis, imperij, & iustitiae gloria exorna, nebisque omnibus animorum puritatem, ac peccati soridum detestationem impetrare digneris. Neapoli, 8. die Decembris 1618. Sic vœ, sic iuro, sic me Deus adiuvet, & hæc Sancta Euangelia.

O B S E R V A T I O .

E xtat apud Antonium Balingen in Kalenda Virginis MARIE, typis mandatis anno 1633. ad diem. 8. Decembris. fol. 668.

Iuramentum, & votum Barchinensis Vniuersitatis.

Anno M. DC. XVIII.

L A Vniuersidad de Barcelona el año de 1618. à veinte y cinco de Nouiembre, en la Iglesia mayor de dicha Ciudad, en compañía del Obispo Don Luis Sanz; en manos del Metropolitano de la Provincia Tarragonense, con assistencia de los tres Magistrados, que son la Diputació,

el gouerno de la Ciudad, el Real, y Supremo Consejo, predicando un muy docto sermon el Obispo de Tortosa Don Luis de Teja, y en presencia del Duque de Alburquerque, Virey, que entonces era, se dedicò con perpetuo voto de seguir, enseñar, y predicar la Immaculada, y limpia Concepcion de la Virgen, haciendo lo que las demás Vniueridades auian hecho, cō grandes muestras de alegría, y regozijo.

O B S E R V A T I O .

P refatum iuramentum, vt iacet, adducitur à P. Fr. Francisco de Torres in suo tractatu de Conceptione B. Virginis lib. 4. cap. 14. fol. 392.

Forma iuramenti Congregationis sanctissimi Sacramenti, qua sita est Matriti in monasterio Monialium Sanctæ Mariæ Magdalena.

Anno M. DC. XIX.

N Os los indignos Esclavos del Santissimo Sacramento, por nos, y por todos los que en tiempo fueren (reconociendo, que la honra de la Serenissima Reyna de los Angeles MARIA Santissima, corre por cuenta de Dios, pues abeterno la escogió el Padre por Espousa, el Hijo por Madre, y el Espíritu Santo por templo, y sagrario suyo; à quien los supremos espíritus reconocen por su Emperatriz, y Señora; y todo el genero humano alumbrado con la fe, por Madre de misericordia, llena de gracia, consuelo de todos los fieles, amparo, y protección del Christianismo; que con continuos ruegos, suplicas, y oraciones está en el tribunal de Dios continuamente intercediendo por nuestras miserias) cō corazones humildes, devotos, pios, aficionados, la confessamos, veneramos, y engrandecemos en todos los misterios en que nuestra Madre la Iglesia la reconoce, y ensalza; particularmente en el de su Pu-

rissima Concepcion, confessando desde este mismo punto, è instant su nobleza solariega, teniendola por pura, limpia, Santa, è Immaculada; titulos, y renombrés con que generalmente en todos tiempos, desde el mismo de los Apostoles ha sido engrandecida en toda la Iglesia de Dios, que pues ab eterno la escogió por Madre, en tiempo la dio todo lo que fue necesario para serlo (digna, y decentemente) suya, agena de aquella primera culpa, que todos los hombres heredan de nuestro primero padre Adan. Y puese esta santa, y piadosa opinion celebran generalmente todas las Religiones sagradas, las Iglesias Catedrales, las Vniuersidades de España, y otros Reynos, los santos Prelados, Obispos, y Arçobispos. Y para alentar mas esta deuocion los Pontifices, abriendo el tesoro de la Iglesia, enriquezen de gracias, è indulgencias a todos los que la profesaren; por cuya causa los Reyes Catolicissimos destos Reynos, continuamente hasta el dia de oy la han venerado, y con nuevas demonstraciones la celebran. Por tanto (desleando entras a la parte de tan grandes intereses, y hazer este agradable seruicio a la Virgen, para consuelo propio nuestro, edificacion de los fieles, reconocimiento humilde de lo que debemos a la q̄ es Madre de Dios, y de todos los pecadores.) Hazemos voto, y juramento, con toda la solemnidad que debemos, en la forma, y mejor manera que podemos, y le han hecho todas las Comunidades de letras, y nobleza; protestando de vivir, y morir en esta confession verdadera de la pura, y limpia Concepcion de la Virgen Santissima. Y para q̄ esto sea astable, firme, y permaneciente para siépre jamas en esta Santa Cōgregaciō, hazemos el mismo voto, y juramento de no permitir, cōsentir, ni en ninguna via, forma, ó manera dar lugar a q̄ nadie se recibá en esta nuestra Cōgregaciō, sino es haciendo primero el dicho juramento en la forma premisa por nos hecho. Y juntó con esto votamos la solemnidad desta fiesta, con visperas, Missa, y sermon en su mismo dia, ó otro qualquiera de su Octava, cō confisiō, y comunión publica. Y para

debido cumplimiento de todo lo dicho, hazemos esta publica, y religiosa propuesta en manos del Reverendissimo Señor don Fray Iuan Perez de Espinosa, Obispo de Chile. Y poniendo las nuestras en el Missal, juramos por los santos Evangelios de asfi lo cumplir, y guardar. El Obispo de Chile. Tomas Rodriguez Móroy, secretario de la Congregacion.

Formula iuramenti Vniuersitatis de Oñate.

Antio M. DC. XIX.

En el nombre de la Santissima Trinidad Padre, Hijo, y Espíritu Santo, tres personas, y un solo Dios verdadero, y en honra, y gloria de la Virgen Madre suya: Nos el Doctor Francisco de Araoz Rector Cancelario, Iluz ordinario Apostolico cōseruador del insigne Colegio mayor de Sancti Spiritus, Estudio, y Vniuersidad de la villa de Oñate, y el Doctor Sebastian Lopez del Puerto Hernani, el Doctor Iuan Garcia de Olazará, el Doctor Lazaro de Medina, el Doctor Iuán Lopez de Roma Galatza, el Doctor Simó de Basauri, el Doctor Ztiazo, el Doctor Iuán de Salinas Vriarte, el Doctor Miguel de Menaca, el Doctor Martin de Atana, el Doctor Iuan de Mendiola, el Doctor Don Pedro de Hernani, el Maestro Andres de Gatzeluondo, y el Bachiller Martin de Zelaya Borlas, y Consiliario de la dicha Vniuersidad, en nuestro nombre, y en el de todos los demás que al presente fuessen, y en adelante serán; continuando la antigua deuocion, que nuestros antecesores del Claustro de la dicha nuestra Vniuersidad han tenido; y añadiendo a la que ellos tuvieron vinculo de nueva obligación; juramos, y hazemos voto á Dios, y a su Santissima Madre, y a todos los santos, y santas del cielo, de tener, y defender, que la Virgen nuestra Señora fue Concebida sin pecado original, preservada del por los meritos de la passion de Christo nuestro Redentor, su Hijo; y procuraremos, quanto a nosotros fuere, que esta santa, y piadosa deuoción

pone:

cion se enseñe a todo el pueblo Christiano , y así lo prometemos , y juramos , y ponemos nuestras manos derechas sobre esta señal de la ✕ y debaxo del dicho juramento , y voto prometemos , que no daremos , ni se dará de aqui adelante en la dicha Vniuersidad ningun grado en ninguna facultad , sin que primero los tales graduados ayan hecho , y hagan este mismo juramento , voto , y solemnidad , añadiéndo al juramento , que ordinariamente se acostumbra prestar por los dichos graduados . Y sujetamos este juramento , y nuevo voto con el primero , a la santa Iglesia Catolica Romana , y a nuestro muy santo Padre Paulo Quinto Pontifice Maximo ; y le ponemos debaxo de su protección , y amparo . Fecho en este Conuento de la Santissima Trinidad de Vidaurreta de la dicha villa de Oñate , a siete dias del mes de Iulio , de mil y seiscientos y diez y nueve años . Y lo firmamos de nuestros nombres , en presencia de Iuan Lopez de Salinas , Escriuano del Rey nuestro Señor , y del Claustro , y Vniuersidad . Doctor Francisco de Araoz Rector . El Doctor Puerto de Hernani . Doctor Olozatá . Doctor Lazaro de Medina . Doctor Zuazo . Doctor Galarza . El Doctor Basauri . El Doctor Salinas Vriarte . El Doctor Menaca . Doctor Arana . El Doct. Médiola . Doct. Hernani . El Maestro Andres de Gazteluondo . Bachiller Martin de Zelaya .

Ante mi Iuan Lopez de Salinas . E yo Iuan Iuā Lopez de Salinas Escriuano del Rey nuestro Señor , y del Claustro , y Vniuersidad de la villa de Oñate , Familiar del santo Oficio de la Inquisicion , presente fui a lo susodicho , y en fee dello fizé mi signo . En testimonio de verdad . Iuan Lopez de Salinas .

Iuramentum ciuitatis Palentina.

Anno M.DC.XIX.

A Gloria , y honra de Dios nuestro Señor , y de su Benditissima Madre , y debajo de la corrección de nuestro muy Santo Padre Paulo V. Pontifice maxi-

mo de la Iglesia Sancta Catolica Romana . Nos la justicia , y Regimiento desta Ciudad de Palencia , y de mas personas de quien se compone nuestra comunitud , y Ayuntamiento , por nosotros mismos , y por los que adelante fueren , y nos succedieren , y por toda esta Republica , Ciudad , y Prouincia , personas que aora son , y serán de aqui adelante en ella , è a quien por razon de nuestros oficios representamos , por quien tenemos voz juramos , y firmemente proponemos de tener , defender , y guardar hazer tener , guardar , è defender en quanto à nosotros fuere , que la Virgen Sanctissima nuestra señora sancta MARIA Madre de Dios fue concebida sin mancha alguna de pecado , ó culpa original . Y en esta misma sentencia , y opinion seremos , estaremos haremos ser , y estar para siempre jamas , entretanto que su Santidad , ó por nuestra Madre la Iglesia no se resolviere , ó determinare , ó propusiere para tener , ó creer otra cosa ; y assi lo juramos , ofrecemos , proponemos , è protestamos por Dios nuestro señor , y por esta señal de ✕ y por los Santos quattro Euangelios en q ponemos nuestras manos . En Palencia , à onze de Junio de mil y seiscientos y diez y nueve años . Francisco de Mella , y Aguilar . Don Agustin Delgado Ferrer , y Cordoua . Pedro de la Vanda Carrion . Don Antonio de Filla . Martin Sanchez Peredo . El Licenciado Arguxo de Mena . Don Christoual Xiroay Solorzano , Luis Sanchez Peredo . El Dotör Don Geronimo Paz de Heredia . El Licenciado Hermaza . Por mandado de la Ciudad de Palencia , Iuan Alvarez de Estrada . Hernando de Astro .

Yo el dicho Iuan Alvarez Escriuano del Rey nuestro Señor , y del numero , y Regimiento desta Ciudad de Palencia , Notario Apostolico doy fe , que los señores justicia è Regidores desta Ciudad en forma de Ciudad , oy Martes dia de san Bernabe onze de Junio dese presente año de mil y seiscientos y diez y nueve , salieron de las casas de su Ayuntamiento con sus Porteros , y mazas , acompañados de guardas de acauallo , y otros oficiales ,

ciales, obrero mayor, y criados de la ciudad, y por su antiguedad, fueron al Conuento de San Francisco della, donde tenian sus assientos, y oyeron la Misa mayor, que nuestro Reuerendissimo Padre Fray Iuan Venido, Comisario General de la Orden de San Francisco dixo; y despues de auer hecho su solemnidad, y voto nuestro Padre Provincial, y demas Secretario, y Dispidores, Custodio, Guardianes, y Lectores jubilados, y otros Padres Vocales. Yo por mandado de la dicha ciudad, acópañado de los porteros della, en el pulpito del dicho Cōuento leí a la leña en alta voz la promessa, solemnidad, y juramento, q̄ los señores Iusticia, y Regidores desta ciudad, su Letrado, y Escriuanos del Ayuntamiento della hizieren, segun, y como desta otra parte está escrito, è firmado de sus nombres. Y luego el señor Corregidor, è los demas Caualleros, Regidores, Letrado, y Escriuanos de Ayuntamiento, por su antiguedad, con su insignia de nuestra Señora de la Concepcion, cada uno de ellos en el pecho, pendiente de vandas azules, fueron a la Capilla mayor, donde el dicho Reuerendissimo Comisario General estaua reuestido, y en vn Christo que estaua puesto sobre vn Missal abierto, dixeron: así lo juramos, y protestamos. Y el dicho Padre Fray Antonio Daza, Secretario de la dicha Orden, dixo, como el dicho juramento, y promessa, lo acetaua, y recibia nuestro Reuerendissimo Padre Comisario general; y que el en su nombre, y de los demás Provinciales, Comisarios, Dispidores, Custodios, lo pedia por testimonio; y los señores Iusticia, y Regidores se la mandaron dar, y assentar, y que se pusiese razon de todo ello en los libros del Ayuntamiento. Fueron testigos Iuan de Olea, Pasqual Alonso, Luis de Collazos, Francisco de Balboa, Andres Gomez Varahona, y otros muchos vezinos desta dicha ciudad. El qual dicho juramento, promessa, y solemnidad, se hizo por acuerdo particular de los señores Iusticia, y Regimiento desta ciudad, y su Procurador, Sindico general; y en fee

dello lo firmè, y signè. En testimonio de verdad, Iuan Alvarez.

Formula Iuramenti Vniuersitatis Limensis.

Anno. M.DC.XIX.

Sancti Iuramenti formula de tuenda Immaculata Sanctissimæ Deiparae Virginis Conceptione emittendi iuxta nupestrimum Limensis Vniuersitatis statutum à Domino Rectori, ac Dominis Doctoribus, & Magistris pro tempore existentibus, deincepsque ab omnibus in quacumque facultate, ad Doctoratus, Magisterij, Licentiæ, & in sacra Theologia Bachalareatus gradum promovendis, a die 3. Februarij anni 1619.

Ego Doctor N. Omnipotenti Deo Virginis Filio, atque ipsi Sanctissimæ Deiparae, quæ Mater est sapientiæ, gentium Magistra, morum disciplina, coram per Illustri huius Regalis Vniuersitatis Sancti Marci Domino Domino Rectori, ac ceteris Dominis Doctoribus, & Magistris promitto, ac sancte iuro per hæc ipsa Sancta quatuor Euâgelia, me iuxta più, ac laudabile huius Vniuersitatis statutum, quod firmū, perpetuūq; fore cupio, ac volo seper, & ubiq; professurū, docturū, defensurū, neque vñq; aliter verbo, scripto, aut quacumque alia ratione acturum, veram illam, ac naturalem Sanctissimæ Virginis Conceptionem in primo ipso vitæ initio omni prorsus originali labore catuisse, quippe quam in vlo vñquam temporis momento primi Parentis primum peccatum attigit, quod (quantum mihi per Ecclesiæ Chatolicæ, & Sanctissimorum Pontificum Sanctiones licet) toto corde profiteor, ac credo, atque ad Dei, & Virginis Matris gloriam, sapientiæ Christianæ splendorem, huius academiæ ornamentum, & animæ meæ salutem cessurum spero.

OBSERVATIO.

Supra allata iuramenti formula habetur in libro Philippo III. sacro, & Lime ty-

*pis excusso, anno 1619. apud Fraciscū Lasso;
Authore Bachallureo Didaco Gutierrez ma-
ioris collegij S. Philippi collega f. 4. à quo mul-
ta de huius mysterij festinitate latè tradūtur.*

*Forma iuramenti à Ciuitate Ce-
saraugustana emissi.*

Anno M. DC. XIX.

HAgo relacion yo el Racionero Pedro Rasso, Secretario del muy Ilustre Cabildo de Prior, y Canonigos de la santa Iglesia Angelica, y Apostolica de nuestra Señora Santa MARIA la mayor, y del Pilar, primera Catedral de Zaragoza; como he sacado biē, y fielmente del libro, q està en el Archiuo, llamado, de Gestis capituli, la partida siguiente.

En doze de Mayo, de mil y seiscientos y diez y nueve, despues de auer hecho esta santa Iglesia, como mas obligada a la deuocion de la Virgen Santissima juramento de defender su limpia, y Immaculada Concepcion, en diez y ocho de Março, dia que fue del señor san Braulio, a cuya solemnidad assistio la ciudad de Zaragoza, y toda la nobleza, y lustre della; acordaron los Iurados de dicha ciudad de hacer el mismo juramento en nombre della; y assi en el mismo dia, que fue a los doze de Mayo, vinieron a ésta santa Iglesia, con la magestad, y acompañamiento, que en semejantes actos acostumbra. Convidaron para esta fiesta a los Prelados de todas las Religiones; los quales vinieron cō particular gusto, y deuociō(exceptados los de las casas de S. Domingo) fizose el oficio, q semejante fiesta pedia. Dixo la Missa el muy Ilustre señor Domingo Garcia, Prior desta santa Iglesia. Predicò el muy docto Padre Fray Gerónimo de Aldouera, y Monsalvbe, de la Orden del glorioso Padre san Agustín. Y acabado el oficio, fueron en proceision, saliendo del Coro los Canongos, Racioneros, y Beneficiados, y demas ministros con capas, como se acostumbra en las fiestas principales, a la Santa Capilla, y en ella al pie de la columna de la Santa Imagen se hizo el dicho ju-

ramento, comenzando don Juan Fernández de Heredia, Gouernador de Aragon, que a la sazon presidia en este Reyno, y despues el Iurado, y tras el el Zalmedina, y luego los demas Iurados por sus antiguedades. Y finalmente todos los Ciudadanos, y demas gente, assi noble, como plebeya. Y por ser ainsi verdad lo firmé de mi mano, y lo sellé con el sello del Cabildo. En Zaragoza, a diez y seis de Março de 1648. El Racionero Pedro Rasso, Secretario.

*Forma iuramenti ciuitatis de Tu-
dela in Regno Navarra*

Anno M. DC. XIX.

YO Gerónimo de Burgui, y Verrozpe, Escrivano Real del Rey nuestro Señor en todo este su Reyno de Navarra, vezino de la ciudad de Tudela, y Secretario della; hago relacion verdadera, y doy testimonio de verdad, que del libro de los acuerdos, y consultas della, hize facar el auto siguiente.

En la ciudad de Tudela, a los treinta y vii dias del mes de Octubre del año mil y seiscientos y diez y nueve, los señores Licenciado Mur, don Gerónimo del Bayo, el Licenciado Pedro Gomez Calderó, dō Juan Castillo, don Juan de Beaumonte, y don Juan Pasquier, y Agorrieta, Regidores della, tuvieron su acuerdo desta manera.

Atento q el Cabildo de la Colegial desta ciudad ha hablado sobre el dia, y fiesta de la Immaculada Concepcio de la Virgen, por tener noticia, q en todas las ciudades de España, ó en la mayor parte, se hazen fiestas, y regozijos, assi en lo espiritual, como en todo lo demas, se comete el tratar dello con el dicho Cabildo, a los dichos señores don Gerónimo del Bayo, y dō Juan Castillo, Regidores, para q sus mercedes tratén en todo la orden q en esto ha de auer, por ser cosa tan justa; y mandaron hacer auto, y firmaró el Licenciado Luis de Mur, don Gerónimo del Bayo, el Licenciado Pedro Gomez Calderó, don Juan Castillo, dō Juan de Beaumonte,

monte, y Peralta, don Iuan Pasquier de Agorrera. Passò ante mi Geronimo de Burgui, y Verrozpe, Secretario.

Y luego en siguiente ante mi el dicho Notario, y Secretario infrascrito, parecio presente el señor don Geronimo del Baio Regidor, cabo, que al presente es de la dicha Ciudad de Tudela, y me hizo Relacion, que en virtud de la comision que se le dio en virtud del auto de parte de arriba escrito avna con el ya difunto señor Don Iuan Castillo Regidor, que al presente era en ocho de Diciembre de mil y seiscientos y diez y nueve, que fue dia de la Immaculada Concepcion, se hallo en la Iglesia de Santa MARIA de la insigne Colegial della al tiempo que se celebraua la Missa, el señor Alcalde, y Regidores, y este declarante cō ellos, y toda la dicha Ciudad, singulares vecinos, Concejo, è Vniuersidad della, y representando su derecho juraron, y votaron de obseruar, y guardar el dia, y fiesta de la Immaculada Concepcion a perpetuo, y defenderla hasta morir por su defensa; y en lo temporal, por manifestar el cōtento cō q se hazia, se hizo un grandissimo torneo a toda gala, ylo sustentó dō Francisco de Morgucio, cō el mayor cōcurso de gente, q jamas se ha visto en esta tierra; y para q conste desta verdad, me requirió a mi el dicho Secretario lo assentasse assi; de cuyo pedimiento, y requisicio testifiqué esta relacion, firmada de su mano, y nombre, en dicha ciudad de Tudela de dicho Reyno de Nauarra, a los cinco dias del mes de Abril del año mil y seiscientos y quarenta y ocho. Don Geronimo del Baio. En testimonio de verdad lo signé, y firmé. Geronimo de Burgui, y Verrozpe, Secretario.

Nosotros los Escrituários del Rey nuestro señor en todo este su Reyno de Nauarra, vecinos de la ciudad de Tudela, q aqui signamos, y firmamos; hazemos relacion verdadera, y damos testimonio de verdad, q el dicho Geronimo de Burgui, y Verrozpe, de quié va signado, y firmado las retroscritas letras testimoniales, y tanto de acuerdo, antes, y al tiempo que aquell testificó, despues, y de presente era, y es Escrituário Real, y Secretario de la di-

cha ciudad, como ello dice, fiel, y legal; y a los autos, y escrituras por el fechas, y testificadas, y puestas en publica forma, como va el presente, se les ha dado, y da entera fee, y credito, en juyzio, y fuera dells; y para q dello conste, signamos, y firmamos en dicha ciudad de Tudela de dicho Reyno de Nauarra, a los cinco dias del mes de Abril del año de mil y seiscientos y quarenta y ocho. En testimonio de verdad, Geronimo de Andrada, y Villa-mayor, Escrituário. En testimonio de verdad, Josef Fernández, y Oliba, Escrituário.

*Forma iuramenti, quod emittunt
Prior, & Canonici sanctissima
Ecclesia Virginis de Pilari ci-
uitatis Cesaraugustana.*

Anno M. DC. XIX.

CVM hæc nostra Angelica, Apostoli-
ca Ecclesia Deiparae Virginis de Pi-
lari, Regiae Ciuitatis Cesaraugustæ maio-
ris, eō cœlitus, inter cunctas Ecclesiæ to-
tius Religionis Christianæ, à Sanctissima
MARIA se vndique deuinctam esse cōf-
piciat; quò præsentia corporali illius, illā
solam summè præ cœlestis alijs illustratam
fuisse, innumera, & antiqua grauissimorū
Pátrum volumina, vna cum traditione
vniuersali innumerabilium priscorum sâ-
ctorum palam testat, intueaturque nulla
alia re, huius tanti inusitati, & inefabi-
lis beneficij in illam exhibiti, maiorē vn-
quam significationem nos exhibere posse,
quam si feruentissimo amoris conatu, pu-
rissimam, & Immaculatam Virginis Cō-
ceptionem, quam Protomartyr Aposto-
lus Iacobus (ad eo dilectus ab ea, quo ob
huius Sacelli electionem ab eo factam præ
alijs Apostolis summè meruit ab omnibus
venerari) per totum suæ vitæ curriculū
propagare fuit conatus, illius vestigijs in-
hærens publicè tutari contenderet. Equi-
dem sic istorum omnium iucunda recor-
datio corda huius nostri gratissimi, & pi-
ssimi Capituli, in amorem flagrantissimū
Sæctissimæ Genitricis Dei MARIAE de-
nuo incendere, & inflammare cœpit, ut ex
nunc

nunc in posterum, liberè, & spontaneè, se cum statuere decreuerit, ab illo vna cum Cappellanis Regalibus, Porcionarijs. Beneficiatis, & Ministris illius, purissimæ Conceptionis eiusdem confessionem fiendam fore, sicut publicè exhibemus. Pro testantes, credentes, & confitentes toto corde iuxta præscriptam Ecclesiæ normā, & sanctissimorum Pontificum decreta, Sanctissimę Virginis Matris M A R I Æ veram illam ac naturalem Concepti nem in ipso primo temporis instanti, quò illius anima corpori sacro à summo conditore Deo infusa fuit, omni prorsus originali caruisse labe, quę cæteris Adam filijs, dum concipiuntur, fædissimè inuritur: quippe semper Immaculata, semper sancta, semper Deo extitit Virgo gratissima. Deinde etiam promittimus omnipotenti Deo, præexcelsæq; ipsi Virgini, atq; illius in terris Vicario Sanctissimo Domino nostro Paulo Papæ V. atque eius successoribus, coram te Domino Doctore Dominico Garcia Priore huius Sanctæ Ecclesiæ, & iuramus per hæc ipsa quatuor Euangelia, semper, & vbiq; Sanctissimæ Dei Matris, MARI Æ, prædictam veram, ac naturalem Conceptionem, vt pote Sanctam, ab omni originalis peccati macula immunem extitisse, nosque semper amplexuros, nec nō defensuros, neque vñquam verbo, aut scripto, aliave quacunque ratione aliter dicturos, docturos ve; immo potius curaturos, vt de tam sancta, tanquam pia, & laudabili Immaculatę Virginis Conceptionis, utriusque sexus fideles doctrina informantur, atque ad eiusdem professionē, & festi celebritatem, pijs adhortationibus excitentur. Quod ad Dei, & Sanctissimę Virginis Matris eius gloriam, Ecclesiæ bonum, & animarum nostrarum salutem cedar.

O B S E R V 4 T I O.

Pædicitā iuramenti formula typis excussa fuit Cesaraugusta apud Petrum Cabarte, anno 1619. habitaprius lisenitia, & approbatione D. Petri de Molina Vicarij generalis in Archiepiscopatu Cesaraugustano.

Forma iuramenti status Ecclesiastici, & secularis ciuitatis de Albarracin.

Anno M. DC. XX.

Nos don Gabriel de Sora, por la gracia de Dios, y de la Santa Sede Apostólica Obispo de Albarracin, del Consejo de su Magestad, &c. Y nosotros los Dean, y Canonigos, y Cabildo de la Santa Iglesia Catedral de la dicha ciudad, en nombre de la dicha Iglesia; y nosotros los Justicia, y Jurados, Procurador general, y demás oficiales de la dicha ciudad, y tierra de Santa Maria de Albarracin, en nombre del consejo general de dicha ciudad, y tierra; y con poder especial, que para esto tenemos, considerando la grande, y especial obligaciō, que tenemos de mostarnos mas que todos piadosamente afectos, y deuotos a la Virgē especial Patrona, Señora, y abogada nuestra, y deseado dar alguna muestra exterior dela feruorosa voluntad, piedad, y afecto, q; con esta Princesa tenemos; y siguiendo el exemplo, que en esto nos hā dado casi todos los Prelados, Iglesias, y Ciudades destos Reynos de España, cōfessamos, dezimos, y protestamos, que la Virgen MARIA en el instante de su Concepcion dichosa, y de la unión de su alma, y cuerpo, fue preuenida de la diuina gracia, y preservada de la culpa original en que entonces auia de caer, como hija, y descendiente de Adan peccador. Y esto por los merecimientos de la passiō, y muerte del que auia de ser su hijo, preuistos ya en el diuino consistorio; por lo qual fue verdaderamente redemida, y con mas noble genero de redencion, que todos los otros hijos de Adam. Y prometemos, votamos, y juramos de tener, enseñar, y defender, quanto en nosotros fuere, esta opinion tan santa, tan pia, y tā deuota, y biē fundada, segū, y como por los santos Cōcilios, decretos de los Summos Pontifices nos es permitido. Y assi lo votamos, juramos á Dios nuestro señor sobre la Cruz, y estos santos quattro Euangelios.

O B S E R V A T I O.

Exstat hæc iuramenti formula in tractatu de Concept. à P. Francisc. de Torres lib. 5. cap. vlt. fol. 543.

Pa-

Patente del Padre General, para que todas las Provincias de la Orden de nuestro Padre San Francisco de la Observancia, sujetas a su obediencia, hagan el juramento santo.

Anno M.DC.XX.

F Ray Benigno de Genoua, Ministro General de toda la Orden de nuestro Padre San Francisco. A los Padres Ministros Provinciales de todas las Provincias de nuestra sagrada Religion; conuiene a saber, el de nuestra Provincia de Francia Parisiense, el de Castilla, el de Turonia Parisiense, el de Aragon, el de Argentina, el de Aquitania la antigua, el de Santiago, el de Colonia, el de San Buenaventura, el de San Luis, el de Hibernia, el de la Concepcion, el de Bretania, el de Andaluzia, el de Burgos, el de los Angeles, el de la Piedad, el de San Gabriel, el de Cartagena, el de Flandes, el de Alemania, el de los Angeles, el del santo Euangilio, el de Mallorca, el de Aquitania la nueva, el de San Miguel, el de Cantabria, el de los doze Apostoles de Lima, el de Canaria, el de San Andres, el de Cerdanya, el de Valencia, el de Catalunia, el de San Ioseph de Yucatan, el de la Arrabida, el de San Ioseph de los Descalços, el de Mechoacan, y de Guatimala, el de Santa Fe, el de Chile, el de Quito, el de las Charchas, el de Nicaragua, el de Santa Cruz, el de Granada, el de San Antonio de los Descalços, el de San Juan Bautista, el de San Pablo, el de Filipinas, el de San Diego de Mexico, el de Zacatecas, el de Jalisco, el de Paraguay, el de la Flotida, el de Santo Tome de la India Oriental, el de San Bernardino, el de San Dionisio, el de la Inmaculada Concepcion de Aquitania, el de San Diego de los Descalços, el de la Provincia de nuestro Padre San Francisco, el de la Romania, el de la Marca, el de Toscana, el de Bolonia, el de San Antonio, el de Genoua, el de Milan, el del Principa-

do, el de los siete Martires, el de Cicilia, el de San Bernardino, el de San Angel, el de Dalmacia, el de Gandia, el de Bosna, Croacia, el de Austria, el de Argentina, el de Boemia, el de Polonia, el de Corcega, el de Ragusia, el de Brigia, el de Basilicata, el de Vngria del Salvador, el de Bosna Argentina, el de Vngria de Santa Maria, el de la Tierra de Labor, el de Calabria, el de Tirol, el de Albania, el de San Diego, el de Gerusalen, y Tierra santa; y a los Ministros Provinciales de las quatro Provincias de la Tercera Orden, sujetas a nuestra obediencia, y gouierno, salud, y paz en el Señor.

Por quanto estoy informado, que algunas de nuestras Provincias de Espana con grande edificacion del pueblo Christiano, han hecho juramento, y voto, de tener, enseñar, y defender, que la Virgen nuestra Señora fue concebida sin pecado original, preservada del por los meritos de Christo nuestro Redentor; y desean-do quanto es de nuestra parte, que este sagrado misterio, que con tanta piedad, y afecto ha venerado siempre nuestra sagrada Religion, vaya muy adelante: y persuadido, que por esta santa deuocion, y por los grandes seruicios que la Orden de nuestro Serafico Padre San Francisco ha hecho a la Inmaculada Concepcion de la Virgen nuestra Señora, la tiene Dios tan aumentada, y estendida por todas las partes del mundo, y tan honrada contantos Santos Papas, Cardenales, Obispos, Emperadores, y Reyes. Por tanto ruego a vuestras Paternidades, y à mayor merito les aplico el de la santa obediencia, que todas las Provincias que no huiieren hecho el sobredicho juramento, y voto, le hagan en los primeros Capitulos Provinciales q se celebraren de aqui adelante; y esto co la mayor grádeza, solemnidad, y deuoción, q fuere posible: y porq en cosa de tanta importancia aya la uniformidad q conviene, aduierto a vuestras Paternidades, q el sobredicho juramento, y voto, se ha de hacer en manos del Prelado General, ó del q en su nōbre presidiere en los sobredichos capitulos, en la forma siguiente.

Eee

For-

Forma del juramento santo.

Fray Benigno de Genoua, Ministro General de toda la Orden de nuestro Padre San Francisco, juntamente con los Padres Fr. N. Comissario de nuestra Provincia de N. y Fray N. Ministro Provincial de la dicha Provincia, con los Padres Disimidores, Lectores Jubilados en Theologia, Guardianes, y Vocales de ella juntos en nuestro Capitulo Provincial en este santo templo de San Francisco de la ciudad de N. en nuestro nombre, y en el de todos los Religiosos, y Religiosas de la dicha Provincia, que al presente son, y adelante suerten, continuando la antigua devocion, que los santos desta sagrada Religion, y nuestros mayores tuvieron a la Virgen nuestra Señora, y a su purissima Concepcion; y añadiendo à ella vinculo de nueva obligacion, juramos, y hazemos voto à Dios nuestro Señor, y a su Santissima Madre, y à nuestro Serafico Padre San Francisco, y à todos los santos, y santas del cielo, de tener, defender, y enseñar en publico, y en secreto, que la Virgen nuestra Señora fue concebida sin pecado original, preservada dèl por los meritos de Christo nuestro Señor; y procuraremos, quanto en nosotros fuere, que esta santa, y piadosa devocion, se enseñe al pueblo Christiano; y assi lo prometemos, y juramos por Dios nuestro Señor, y por esta señal de la y sujetamos este juramento, y voto a la Santa Iglesia Catolica Romana, y à nuestro muy Santo Padre Paulo Quinto Pontifice Maximo; y le ponemos debajo de su protection, y amparo, suplicandole le reciba, y nos dé su santa bendicion. En San Francisco de N. en la expedicion de nuestro Capitulo Provincial, à tantos de tal mes, y de tal año. Y hecho este juramento en la forma sobredicha, firmado de todos los Padres del Disimitorio, y del Secretario de la Provincia, y sellado con el sello mayor de ella, se guardara para perpetua memoria en sus

archivos; y à todos los Religiosos, y Religiosas, que en publico, ó en secreto hizieren el sobredicho juramento, y voto; damos nuestra bendicion, y rogamos a nuestro Serafico Padre San Francisco, les eche la suya, y les alcance la de Dios en cielo. Dada en nuestro convento de San Francisco de Madrid en seis de Noviembre, de mil y seiscientos y veinte. Fray Benigno de Genoua, Ministro General. Por mandado de su Paternidad Reverendissima. Fr. Bernardino de Sena Secretario de la Orden.

Iuramentum Communitatis de Agreda.

Anno M. DC. XX.

Yo Diego Perez Planillo, Escriuano del numero desta villa de Agreda, y su tierra por el Rey nuestro Señor, certifico, que los señores Arcipreste, Abad, y Cabildo desta villa, votaron la pureza de la Virgen Santissima nuestra Señora, en la forma, y manera siguiente.

En el nombre de la Santissima Trinidad, Padre, Hijo, y Espiritu Santo; tres Personas, y una diuina esencia, y de la glorioſissima Virgen Santa MARIA Madre de Dios, y Señora nuestra concebida sin mancha de pecado original. Sea notorio, y manifiesto, como en el dia de su purissima, è Immaculada Concepcion a ocho dias del mes de Diciembre, del año de nuestro Redentor, y Salvador Iesu Christo de mil y seiscientos y veinte. Esta villa de Agreda Diocesis de Tarazona, y su Cabildo, concurren algunos de los lugares de su jurisdicion, con procession solemne, que hizieren de la Iglesia de San Juan Bautista, llevando la Imagen de nuestra Señora de los Remedios de ella, fueron a la de Santa Maria de la Peña, donde se juntaron, y congregaron a celebrar su fiesta de la Concepcion de la Madre de Dios, y votarla, y jurarla, para ello concurriendo los señores Arcipres-

preste , Abad , y Cabildo , y demas Clercicia , con la villa , y Regimiento , hizo el oficio , y dixo la Missa el señor Licenciado Iuan de la Villa Abad del dicho Cabildo , cuyos Diacono , y Subdiacono , fueron los señores Diego de Soria , Beneficiado de la dicha Iglesia de Santa Maria de la Peña , y el Bachiller Pedro de Sayas , Beneficiado de San Iuan , y ambos Capitulares del dicho Cabildo ; y antes de comenzar la Missa , estando en el Altar mayor el dicho señor Abad , en presencia de mi Lucas Perez Planillo , Escriuano , y Notario publico del Rey nuestro Señor , y del numero desta dicha villa , y del dicho Cabildo , presentes los demas señores Capitulares dells , y Clercicia , y el dicho Regimiento , y gente , que en la dicha Iglesia auia , que fue mucha con la solemnidad , que en tal acto se requeria , hizo por si , y por el dicho Cabildo el dicho voto , y juramento , que se sigue .

Nos el Licenciado Iuan de la Villa , Abad del Cabildo desta villa de Agreda , en nombre del Cabildo , y Clercicia de ella , considerando la grande , y especial obligacion que tenemos , de mostrarnos mas que todos , piadosamente afectos , y deuotos a la Virgen , especial Patrona , Señora , y abogada nuestra , y deseando dar alguna muestra exterior de la feruorosa voluntad , piedad , y afecto , que con esta Princesa tenemos ; y siguiendo el exemplo , que en esto nos han dado , casi todos los Prelados , y Iglesias , y ciudades destos Reynos de Espana , confessamos , dezimos , y protestamos , que la Virgen MARIA , en el instante de su Concepcion dicha , y de la vunion de su alma , y cuerpo fue preuenida de la diuina gracia , y preservada de la culpa original , en que entonces auia de caer , como Hija , y descendiente de Adan ; y esto por los meritos de la passion , y muerte del que auia de ser su Hijo , previsto ya en el diuino consistorio ; por lo qual fue verdaderamente redimida , y con mas noble genero de redencion , que todos los

otros hijos de Adan ; y prometemos , voramos , y juramos , tener , enseñar , y defender , quanto en nosotros fuere , esta opinion , tan santa , tan pia , y tan deuota , y bien fundada , segun , y como por los santos Concilios , Decretos de los Sumos Pontifices nos es permitido ; y hasta tanto que la Santa Madre Iglesia Catolica Romana otra cosa ordene ; y assi lo voto , y juro à Dios nuestro Señor , y à la verdad de los milagros nuestra Patrona , y sobre la santa Cruz , y estos santos quattro Evangelios .

Y hecho el dicho voto , y juramento por el dicho señor Abad en nombre del dicho Cabildo , y Clercicia , me pidio de ello testimonio , y lo firmo , a lo qual concurriò mucha gente ; y por testigos deste acto se hallaron presentes Don Diego de Castejon , y Don Iuan Diaz Mayor , y Ambrosio de Torres , y Lisanco , vezinos , y Regidores desta villa ; de todo lo qual yo el dicho Escriuano soy fee . Lucas Perez Planillo . Como todo mas largamente consta , y parece del dicho juramento , y escritura , que está , y queda en los papeles , y registros del dicho Lucas Perez Planillo , Escriuano , mi padre difunto , y para que de ello conste , de pedimento del Padre Fray Francisco de Oza , Predicador , y Guardian del conuento de San Julian desta villa , que es de la Orden de San Francisco , soy el presente en la villa de Agreda , à veinte y ocho dias del mes de Março , de mil y seiscientos y quarenta y ocho años , y lo signo , y firmo . En testimonio de verdad . Diego Perez Planillo .

Iuramentum ciuitatis de Alfaro.

Anno M.DC.XX.

YO Iuan Bautista Nauarro, Escrivano en propiedad del Ayuntamiento desta ciudad de Alfaro por el Rey nuestro Señor. Doy fe, y verdadero testimo-
nio, a los que el presente vieren, que oy dia de la fecha deste he visto el libro Capitular de los acuerdos desta ciudad del año passado de mil y seiscientos y veinte y nueve, por el qual consta, que en veinte y ocho dias del mes de Diciembre del dicho año de mil y seiscientos y veinte y nueve, estando juntos en su Ayuntamiento los señores, Iusticia, y Regimiento desta dicha ciudad, auiendose presentado en el dicho Ayuntamiento el titulo, y merced, que su Magestad, Dios le guarde, le hizo de hacerla ciudad, siendo villa; en hazimiento de gracias deste priuilegio, se acordó, que de dicho dia en adelante se tuuiera por Patrona, y Señora a la Inmaculada Concepcion de nuestra Señora la Virgen M A R I A, haciendo voto de su guarda, y que se pidiese confirmacion del al señor Obispo de Tarazona; y que para mayor aumento de gracia, en la Missa votiva, que los señores del Cabildo auian de dezir, los dichos señores, Iusticia, y Regimiento, jurassen su fidelidad, dandole gracias, y suplicandole por la salud del Rey nuestro Señor, y Serenissimo Principe, y aumentos destos sus Reynos, y Señorios, para que defienda su Santa Fè Catolica, y ampare a los fieles Christianos, y conserue a esta Republica en paz, y quietud, segun que todo ello consta, y parece mas largamente del dicho acuerdo, que queda en el dicho libro Capitular, a que me remito, para cuyo efecto se sacó del arca de las tres llaves, donde estaua, adonde se boluió; y para que dello conste de pedimento del Padre Fray Pedro Ximenez Vicario del conuento del señor San Francisco desta ciudad, doy la presente certificacion. En ella a tres dias del mes de Abril de mil y seiscientos y quarenta y ocho años, y lo

signé. En testimonio de verdad. Iuan Bautista Nauarro.

Iuramentum ciuitatis de Estella.

Anno M.DC.XX.

AHONRA, y gloria de Dios nuestro Señor, y de su Benditissima Madre, debaxo de la proteccion, y amparo de nuestro muy Santo Padre Paulo Quinto Pontifice Maximo de la Santa Iglesia Catolica Romana. Nos la muy noble, y muy leal ciudad de Estella, Alcalde, Ilustres, y Regidores della, que juntos estamos en su conuento de San Francisco, por nosotros mismos, y para los que adelante fueren, y nos sucedieren en gouernio desta muy noble, y leal ciudad, que aora son, y serán en ella, a quien por razón de nuestros oficios representamos, por quien tenemos voz, y voto, jura-
mos, y fielmente proponemos de tener, defender, y guardar, hazer guardar, y de-
fender en quanto a nosotros fuere, que la
Virgen santissima nuestra Señora Santa MARIA Madre de Dios fue concebida
sin macula alguna de pecado, culpa ori-
ginal, por los meritos de Iesu Christo
nuestro Señor, y Redentor su Hijo; y en
esta misma sentencia, y opinion estare-
mos, haremos ser, y estar siempre jamas,
entre tanto que por su Santidad, ó por
nuestra Madre la Iglesia no se resolviere,
determinare, ó propusiere, para tener, ó
creer otra cosa; y assí lo jura-
mos, ofrecemos, y prometemos, protestamos por
Dios nuestro Señor, y por esta señal de
X y por los santos quatro Euangeli-
os, en que ponemos nuestras manos, y lo fir-
mamos de nuestros nombres, y mandamo-
s a nuestro Secretario lo assiente por
auto en los libros de nuestros acuerdos.
Fecha en la ciudad de Estella a quinze
dias del mes de Diciembre de mil y seiscien-
tos y veinte años. Iuan Ortiz de Var-
gas. Iuan de Arguiz. Joseph de Heredia.
Miguel de Collantes. Iuan Ladrón de
Cegama. Martin Vribarri. El Baron de
Parroy. El Licenciado Francisco Ladrón
de

de Cegama, Juan de Renalde. Passò ante mi Martin Baron Daoyz Escriuano.

Yo Juan de Binegra, Escriuano Real en todo este Reino de Nauarra, y vezino desta ciudad de Estella, y Escriuano del Regimiento della, doy feé, que este traslado hize sacar del original, que al presente queda en mi poder, en virtud de la compulsoria, que va por cabecera del, bien, y fielmente: y assi bien doy feé yo el dicho Secretario, que continuando en la devoción, y juramento, que la dicha Ciudad tiene hecho de defender la limpia, y pura Concepcion de la Madre de Dios, como del año precedente consta, traen el Alcalde, Iurados, y Regidores, que representan Ciudad, pendientes al cuello la Estampa, y Imagen de la Madre de Dios, consignal de su Concepcion purissima; y a la otra parte de la Estampa una Estrella con Corona, que son las armas de la dicha Ciudad. Y todos los años en su dia solemniza su fiesta en el Conuento de San Francisco de la dicha ciudad; y para que conste, di este de pedimento del Padre F. Pedro Miguel, Guardián del dicho Conuento. En Estella a veinte y tres dias del mes de Março, del año de mil y seiscientos y quarenta y ocho, y lo signé, y lo firmé como acostumbro. En testimonio de verdad. Juan de Binegra Secretario.

Iuramentum emisum à Procuratoribus ciuitatum omnium Regnorum Castella, coram Philippo III. Hispaniarum Rege.

Anno M. DC. XXI.

EN la Villa de Madrid, a diez y nueve dias del mes de Noviembre de mil y seiscientos y veinte y vn años; estando el Reyno junto en las Cortes que se propusieró el dicho año, entre otras cosas que tratò, fue lo siguiente.

Vino al Reyno un Capellán de parte del señor Patriarca de las Indias D. Diego de Guzmán Capellán, y limosnero mayor de su Magestad, Comissario general de la Cruzada de la Santa, y general Inquisicion, y dixo, que los Reyes nuestros señores, y sus

Altezas de los Sereníssimos Infantes estaban en el Cancel de la Capilla Real, para asistir al voto, y juramento que el Reyno auia de hacer en ella à la pura, y limpia Concepcion de nuestra Señora, y que así, odría ir à hacerle, y luego el Reyno se levará, y fue à la Capilla Real donde entraron los Caualleros Procuradores de Cortes, primero los de los Reynos en el lugar que à cada uno toca, y los de las Ciudades, y villa en el q les cupo por suerte, q se ecko por esta vez, y para este efecto; D. Francisco Lopez de Arriaga Alcalde mayor de la Ciudad de Burgos, y D. Pedro de Sánchez Santa Cruz Regidor, y Procuradores de Cortes della. Juan de Mieres Lorézana, y D. Gutierre de Quiros Miráda, Regidores de la Ciudad de León, y sus Procuradores de Cortes. D. Mateo de Leson, y Biedma, y el Licenciado D. Alonso de Herrera Valéquela Veintiquatros de la Ciudad de Granada, y sus Procuradores de Cortes. D. Iná de Vargas, y Sotomayor Veintiquattro de la Ciudad de Scuilla, Iná de Perea Iurado de la dicha Ciudad, y Procuradores de Cortes della. D. Christoual Felix de Slava Veintiquattro, y Procurador de Cortes de la Ciudad de Cordoua, sin D. Pedro Iacinto de Angulo, assimismo Veintiquattro, y Procurador de Cortes mas antiguo de la dicha Ciudad, que por estar indisposto no se halló presente. D. Juan Antonio de Verastegui, y Francisco de Gheri Regidores, y Procuradores de Cortes de la Ciudad de Murcia. D. Martin Ceron de Benavides Cauallero del Abito de Calatrava, y D. Iná Palomino Hurtado de Mendoza Veintiquatros, y Procuradores de Cortes de la Ciudad de Iaé. D. Iná Serrano Zafata Comendador de la Delfa de la Orden de Alcántara, y D. Antonio de Pedrosa, y Riberia Comendador de Almagro de la Orden de Calatrava, ambos del Consejo de su Magestad, y del Real de las Ordenes, Regidores de la Ciudad de Auila, y sus procuradores de Cortes. Alejandro Cataño Regidor de la Ciudad de Cuenca, y Don Constantino del Castillo Peralta, vezino y Procuradores de Cortes della. D. Juan Brochero de Texada Cauallero del abito

de Alcantara, Regidor, y procurador de Cortes de la Ciudad de Salamáca, sin D. Diego Gaitá de Vargas, assimismo Regidor, y procurador de Cortes de la dicha Ciudad, que por estar indisposto no se ha llo presente, D. Rodrigo Zapata, y D. Diego de Mósaltic Viloa, y Arriaga, Cauallero del abito de Sātiago, Regidores, y Procuradores de Cortes de la Ciudad de Toro, D. Francisco de los Rios Regidor de la Ciudad de Valladolid, y D. Gregorio Romano Altamirano, vezino, y Procurador de Cortes della, D. Iuan Brauo de Saravia Comendador de Mora, de la orden de Sātiago, vezino, y procurador de Cortes de la Ciudad de Soria, sin el señor D. Diego Lopez de Salcedo Cauallero del abito de Santiago, del Consejo Real de su Magestad, y del de la general Inquisicion, así mismo vezino, y Procurador de Cortes mas antiguo por la dicha Ciudad de Soria, que auia muerto antes. D. Antonio Rodriguez de Monroy, Regidor de la Villa de Madrid, y Gaspar de Arnao, Contador de resultas de su Magestad, vezinos, y procuradores de Cortes della, Andres de Vastegui Regidor de la Ciudad de Guadalaxara, y D. Pedro de Alarcon, y Sotomayor Cauallero del abito de Calatrraua, Corregidor de las ciudades de Vbeda, y Baeza, vezino, y procurador de Cortes de la dicha ciudad de Guadalaxara, dō Gregorio de Ledesma Regidor de la ciudad de Zamora, y dō Alóso Ordoñez de Ledesma, Cauallero del abito de Alcātara, vezinos, y procuradores de Cortes della, dō Luis Geronimo Fernandez de Cabrera, y Bobadilla, y de la Cerda, Conde de Chinchō, Tesorero general de la Corona de Atagón, y de aquel Cōsejo, y del de Italia, y Alferez mayor, y Alcalde de perpetuo de los Alcazares Reales de la ciudad de Segouia, y dō Antonio Gutierrez de Proaño, Cauallero del auitio de Alcātara, Regidor de la dicha ciudad, y sus Procuradores de Cortes, Iuan de Paredes, Regidor de la ciudad de Toledo, y Geronimo de Figueroa Menayanno, Iurado, y Procurador de Cortes della.

Y al entrar en la Real Capilla los dichos Caualleros Procuradores de Cortes, fue-

rō recibidos con musica, y hallaron a sus Magestades, y Altezas en el cācel, y ningū banco en la Capilla; y estaua colgada de rica tapiceria, y alhōbrada toda; y se pusierō en dos hileras por la ordē referida, desde la peana del altar, hasta cerca del dicho cancel, y jūto a el estuieron los dos Caualleros Procuradores de Cortes de Toledo, y aniendo hecho todos reverencia al altar, boluierō a hazerla a su Magestad, y Altezas, y el señor Patriarca comēçò la Missa; y al ofertorio se fentò, y delā te estaua sobre vn sitial pequeño el libro de los Euangelios, y en medio vna Cruz de plata dorada cō vn Christo, y algunos Capellanes de su Magestad cō capas, y otros cō sobrepellices; y Rafael Cornejo Escriuano mayor de las Cortes, q estaua en su lugar consecutuamente despues de los Caualleros Procuradores de Cortes, sin don Iuan de Henestrosa su cōpañero, q estaua indisposto; fue, y se puso jūto al altar, para certificar como el Reyno hazia el juramēto, y la formadēl; y luego el Licēiado Tribaldos, Cura de Palacio leyò en alta voz los nōbres de las dichas ciudades, y villa de voto en Cortes, y los de los dichos Caualleros Procuradores dellas, y el juramento que auian de hazer, que es como se sigue.

Los Caualleros de las ciudades jūtos en forma de Reyno, en virtud del poder especial, q para este efecto tenemos de las ciudades, y villa, cuyos Procuradores somos; y por lo q a cada uno nos toca, por nos, y nuestros sucesores, prometemos a la Santissima Trinidad, y a la Beatissima Virgen MARIA Madre de Dios, y Señora nuestra, de tener, y celebrar el misterio de su purissima Cōcepció, en la qual fue percutida de la culpa, y mácha del pecado original, y q celebrado, y solēnizando el dicho misterio, los Procuradores q por tiēpo fuerē jūtos en Cortes, y en forma de Reyno; y en su ausencia la Diputacion del Reyno, y comissiō de millones, le haremos cada vñ año vna fiesta con su Octava, conforme a las reglas del Breuiario, y Missal Romano; así lo votamos, prometemos, y juramos, así Dios nos ayude, y estos santos Euangelios.

Salie-

Salierō de su lugar los Caualleros Procuradores de Cortes de Burgos, y despues de auer hecho el acatamiento al altar, boluieron a hazerle a sus Magestades, y Altas, y se pusieron de rodillas en el plano del altar, y las manos derechas en la \texttimes y Euangelios, y hizieron el voto, y juramento referido, diciendo a la conclusion dēl, con el señor dicho Patriarca: assi lo prometemos, votamos, y juramos, assi Dios nos ayude, y estos santos Euágelios, amē. Y en la misma forma le hizierō los demás Caualleros Procuradores de Cortes, en ellugar que a cada uno tocava, como estā dicho; y los vltimos fueron los de Toledo; y acabado respondio la Capilla, amen. Conlo qual el señor Patriarca continuò dezir la Missa, y la Capilla cantó con mucha solemnidad letras en alabanza desta festividad; y acabada la Misa, el dicho Licenciado Tribaldos leyó una indulgencia, que en virtud de letras Apostolicas concedio al Reyno el señor Patriarca, que es como se sigue.

Illustrissimus, & Reuerendissimus D. D. Didacus de Guzman, Dei & Apostolicae Sedis gratia, Patriarcha Indiarum, Archiepiscopus Tyren. Capellanus, & eleemosynarius maior Maiestatis Philippi IV. eiusque Consiliarius, ac supremæ & generalis Inquisitionis Commissarius Apostolicus generalis sanctæ Cruciatæ, & cæterarū gratiarum, necnon iudex ordinarius Ecclesiasticus Capellæ Regiæ domus, & curiæ, &c. dat, & concedit omnibus hic præsentibus ducentos dies de vera indulgentia in forma Ecclesiæ consueta, rogate Deū pro fœlici statuta sanctissimi Domini diuina prouidentia Gregorij Papæ XV. & sanctæ Matris Ecclesiæ, & pro Catholico Rege nostro Philippo, & Principibus Christianis, ac dominatione sua Illustrissima, & Reuerendissima.

Luego boluieron a hazer reverencia al Altar mayor, y a sus Magestades, y Altas; con lo qual se fueron, y el Reyno se boluiò a juntar en la sala de las Cortes, para tratar, y concluir algunas cosas, que tenia pendientes.

Consultatio à prefatis Procuratoribus ciuitatum Regnum Castellæ, facta anno 1648. Regi Catholicó Philippo IV. ipsum enixè deprecatiibus, ut à sanctissimo Innoç. VIII. sua Majestas revocatione expositulet decreti à sanctissimo Urbano VIII. facti anno 1644. Et quid ad tam piam petitionem prefatus Catholicus Rex responderit.

Y En las Cortes q vltimamente se han celebrado hizo el Reyno a su Magestad la consulta del tenor siguiente.

Señor. Por la ciudad de Seuilla, y otras de voto en Cortes, se ha escrito al Reyno, q siendo de su obligaciō tan propia la defensa del altissimo misterio de la Inmaculada Concepció de la Virgen nuestra Señora Cōcebida sin mancha de pecado original; assi por voto, como por la singular, y grande denociō cō que siempre la han aclamado, venerado, y celebrado cō tantas, y tan grandes demostaciones de su mayor afecto, como eran notorias; no podian escusar de dar quenta al Reyno del grande desconsuelo con q se hallaban, de auer llegado a su noticia un decreto, que promulgaron en Roma los Cardenales Inquisidores generales en veinte de Enero, de mil y seiscientos y quarenta y cuatro; prohibiendo, que quando se nombrasse la Concepcion de la Virgen MARIA nuestra Señora, de ningun modo se dixesse la Inmaculada Concepcion, sino solamente concepcion de la Virgen Inmaculada; y que aunque esto no podia impressionar nada en los animos Espanoles, porq antes perderian las vidas, q dexar de dezir, creer, y confessar en sus coraçones, voces, y escritos, la Inmaculada Concepcion de la Virgen MARIA nuestra Señora, era grande el dolor que recibian, oyendo salia en Roma decreto, que parecia contrario a ninguna parte

parte della, tanto mayor, quādo se estaua esperando su declaracion, para cuyo remedio la dicha ciudad de Sevilla tenia dada quenta a vuestra Magestad, suplicādole ordenasse, q con la protecciō, y amparo de su Real nōbre, se pidiesse a su Sātidad mandasse anular, ò recoger este decreto, quedando libre a los fieles en todas partes el sentir, dezir, y escriuir, que fue Inmaculada Concepcion santissima de nuestra Señora, como hasta aqui lo ha estado, pidiendo, que el Reyno hiziesse a vuestra Magestad la misma suplica, y v. falle de los demas medios que conuiniesen, hasta que se consiguiesse el intento.

El afecto que estos Reynos han tenido, y tienen al altissimo misterio de la Virgen M A R I A nuestra Señora, ha sido, y es singular, como lo manifiestan con demonstraciones publicas, y celebrando por voto fiesta su dia, y Octava, con la solemnidad que es notorio, y a su imitacion hazē lo mismo todas las ciudades, y villas de voto en Cortes, y hallase el Reyno con sumo desconsuelo de que se aya promulgado semejante decreto, quādo estaua con toda cōfiança, como lo estarà siempre de que se declare por articulo de fee su Inmaculada Concepcion, por cuyos motiuos y reconociendo, que patrocinā do V. Mag. con su Christianissimo zelo tā santo, y piadoso intento, no solo su Santidad hade mādar derogar el dicho decreto, sino q cō toda breuedad se determine lo q contantias veras se dessea; para cuyo efecto ha hecho el Reyno acuerdo, cōformando se con lo propuesto por las dichas ciudades, y que à imitacion de V. Mag. suplique à su Santidad lē por articulo de fee, que la siempre Virgen M A R I A Madre de Dios nuestra Señora fue concebida sin pe cado original; y para disponer esta suplica nombrò Caualleros Comissarios con poder general, para hacer juntas de Teologos, aunque fuese embiádolos à llamar de los que estuieren fuera desta Corte, y consultar Vniversidades, ver papeles, y ar chiuos Reales, y particulares Ecclesiasticos, y seglares, y se suplicassee à V. Magestad se siruiesse de despachar cedula, confirmando con su Real facultad lo contenid-

do en el dicho acuerdo, y que los dichos Caualleros Comissarios pudiesen proponer al Reyno personas, de las cuales, ù de otras que mejor visto les fuesse, nombrasse, y señalasse en Roma las que huuiesen de tratar esta materia.

Auiendose hecho por los dichos Caualleros Comissarios diferentes juntas, y concurrido en ellas los Teologos de quien han tenido mayor satisfacion, y conferido lo que seria bien disponer en orden à la mejor direcccion de punto de tanta consideracion, y importancia, dieron quenta de lo que se les ofrecia.

El Reyno auiendo ponderado con el desvelo, y atencion que debe este negocio, y que de assistir a el con las instancias que requiere, se promete muchos, y singulares fauores de nuestro Señor, por la intercession de su bendita Madre, assi en lo espiritual, como en lo temporal, acudiendo a causa tan justa, y de la deuocion, y afecto de todos: y para que esto tenga el logro que se dessea, le ha parecido, que respeto del Embaxador, que vuestra Magestad tiene en Roma, y su agente, se hallaran con muchas ocupaciones, y que no podian assistir a este negocio con la continuacion que se requiere, vaya a Roma en nombre del Reyno vn Religioso de sangre ilustre, gran Teologo, y de vida exemplar, el que eligiere, al qual se le señalen en cada vn año, de seiscientos a ochocientos ducados, que es la cantidad que parece bastante para poder sustentarse, y residir en Roma, situados en las consignaciones, que vuestra Magestad tiene dadas al Reyno, para sus gastos, assi en alcaualas, como en millones; y que esto se aya de pagar de lo mas pronto, y efectiu que huuiere.

Suplica a vuestra Magestad mande confirmar el dicho acuerdo, dando para su cumplimiento su Real cedula, con lo qual los Caualleros Procuradores de Cortes bolueràn a sus Ciudades muy premiados de ver, que en su tiempo el Reyno ha dado principio a tan glorioso intento. V. Magestad mandará lo que mas conuenga. Madrid veinte y tres de Enero de mil y seiscientos y quarenta y siete años.

Y su

Y su Magestad fue seruido dar la respuesta, que se sigue.

Ningun seruicio de quantos el Reyno me ha hecho, me pudiera ser mas agradable, que el que ofrece en esta consulta, por la singular deuocion, que tengo con el misterio de la purissima Concepcion de nuestra Señora, de cuya intercession espero, que hemos de alcançar el alivio de los trabajos, que oy padeze esta Monarquia; y siendo su particular obligacion el buscar los medios adequados para este fin, es sin duda el primero, y vnico que puede ofrecerse el que aqui me propone, y assi me conformo con él; y he mandando se escriua a Roma en esta conformidad; pues aunque yo tenia hecha ya esta diligencia por el Consejo de Estado, y por la Camara, para que se reuocasse el decreto, que aqui se dice, la reiterare aora de muy buena gana; y si dependiera la disolucion deste punto, en solo que yo fuera personalmente a solicitarlo a Roma, lo executara luego con sumo gusto, y me tuuiera por sumamente feliz, si fuera medio para hazer este seruicio a la Virgen nuestra Señora.

Iuramentum communitatis de Cerbera.

Anno M.DC.XXI.

Por quanto la gloriosissima Virgen MARIA Madre de Dios promete la vida eterna, a aquellos que le hazen fiesta, y sacan a luz su particular santidad, y gracias casi diuinas. Nosotros N. N. vistos con diligencia las autoridades de los santos Padres, y escudriñadas con madura consideracion los lugares de la Escritura sagrada, acerca de aquella grauissima question de la Concepcion, ó santificacion de la Virgen santissima, auiendo hallado ocasion copiosissima para manifestar su gloria; siempre auenos confessado, como cosa verdadera, piadosa, y conforme al culto de la Iglesia, a la Fe Catolica, a la buena razon, y a la sagrada Escritura, la doctrina que dice, nunca auer estado la Virgen MARIA sujetta al

pecado original, ni actual; antes bien siempre auer estado libre de mancha, preuieniendola, y obrando en ella la gracia de Dios. Pero para que mas facilmente podamos manifestar la gloria desta santa Virgen, y mas claramente sea delante de todos votada; y assi tocando los Evangelios, ofrecemos, recibimos, y prometemos a tener, defender, y abraçar esta santa, y verdadera opinion, debaxo de juramento.

Nosotros los Notarios infrascriptos, certificamos, y hazemos fe, y verdadera relacion, que todo lo sobredicho, en que de parte de arriba se haze mencion, passò ante nos respectiuè, fuimos presentes, y lo continuamos en su original proceso, que queda en nuestro poder, de que se sacò este traslado co su original, bien, y fielmente comprobado, y lo firmamos de nuestros nombres. En testimonio de verdad, en Zaragoza, a seis de Julio de mil y seiscientos y veinte y uno. En testimonio de verdad. Antonio Zapata, Notario de la Audiencia Arçobispal de Zaragoza. En testimonio de verdad. Francisco de Olcinellas, Notario de la Audiencia Arçobispal de Zaragoza.

Iuramentum Vniuersitatis Barcinonensis.

Anno M.DC.XVIII.

La Vniuersidad de Barcelona atentada, con aquel masque humano impulso, que en nuestros dias muette a toda Espana, a la defensa de MARIA concebida sin pecado original, trayendo a la memoria su antiguo, y acertado decreto de obligarse con juramento sus Catedraticos, y graduados a defender la pia opinion, que exime a la Reyna de los Angeles del comun tributo del pecado, que se auia totalmente caido, ó por la inclemencia de los tiempos, ó por inculpable descuido de los que hizieron la ultima reforma de sus constituciones. Despues de congregada a modo de Claustro, determinò levantar el dicho establecimiento, mandando, que todos los Doctores de sus

quatro Colegios, Catedraticos, y oficiales hiziesen vn solemne juramento, segú la forma antigua de defender la Concepcion Inmaculada de la Virgen; y para esto se juntaron en 25. de Noviembre de 1618. en la Iglesia mayor de Barcelona el Conseller, y Rector con los Doctores, cada uno con capidores, y borlas, assistiendo los Diputados del Principado con el Arçobispo de Tarragona, y Obispos de Barcelona, y Tortosa, y el Virrey, y Oidores de las tres Audiencias: dixo la Mis sa el Arçobispo de Tarragona, y predicò el Obispo de Tortosa D. Luis de Tena. Al tiempo del offertorio fue la Vniuersidad, y Doctores por su orden, desde el coro al presbiterio, donde hizieron el juramento en manos del Arçobispo, prometiendo defender, y enseñar siempre la Concepcion Inmaculada de la Virgen Señora nuestra, &c.

O B S E R V A T I O .

V Erba supra relata, ut iacent, extracta sunt ex relatione edita, anno 1619. de biusmodi voto Barchinone apud Sebastianum Mateuat, cum licentia Dom. Lud. Episcopi Barchinon. qui predicitis omnibus fuit presens. Huius voti meminit Porren. fol. 53. & Torres fol. 392. Vbi nota antiquiore in hac Vniueritate fuisse pro Immaculata Concepcion defendenda usum laudabilem, ut ex alata relatione confiat.

FORMA IVRAMENTI ciuitatis Segouiensis.

Anno M.DC.XXI.

Y O Juan Yáñez, Secretario de los señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Segovia; Notario Apostolico, certifico, y doy fe, y verdadero testimonio, que estando juntos capitularmente dichos señores en su Cabildo, miercoles por la tarde, que se contaron once dias del mes de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años. El señor Dean propuso, que por parte del Padre Guardian de S. Francisco desta dicha ciudad, se supliquara al Cabildo, fuese servido mandar se

le diesse vn tanto de los papeles, è instrumentos, por donde constaua el voto, que el Cabildo, ciudad, y su tierra auia hecho, de tener, y defender, que la Virgen Santa MARIA Señora nuestra Madre de nuestro Señor Iesu Christo, fue concebida sin mancha de pecado original, que tenia necesidad de vn tanto de los dichos papeles, para cierto efecto. Y auiendo entendido el Cabildo, acordò por el voto secreto, que los señores Archivistas entregasen a mi el infrascripto Secretario los papeles, que huiesse en el archiuo, tocantes al dicho voto, y de ellos, y de los demas que estuviessen en mi poder, diesse vn traslado autentico, en publica forma al dicho Padre Guardian. Y auiendo entregado el señor Canonigo Juan Christoval Garcia los papeles que estauan en el archiuo, tocantes al dicho voto, saqué vn traslado del voto que se hizo por el Cabildo, ciudad, y su Ayuntamiento, y Procuradores de la tierra de Segovia, y vecinos de ella, que es del tenor siguiente.

Yo el Licenciado Pedro Cortes, Notario por la autoridad Apostolica, y Secretario de los señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia de Segovia, doy fe, y verdadero testimonio, como atiendo tratado, y determinado el dicho Cabildo, de hacer voto solemne, de tener, y defender, que nuestra Señora la Virgen santissima MARIA Madre de nuestro Dios, y Señor Iesu Christo, fue desde el instante de su Concepcion preservada de pecado original. Y auiendo dado cuenta deste acuerdo por sus Comisarios a la muy noble ciudad de Segovia, para si queria hallarse, y autorizar este acto, y voto; y refiriendo al dicho Cabildo, que le queria acompanar, y hacer el mismo voto, y juramento, en nombre de estadio secular; el dicho Cabildo acordò, que se preuiriese la mayor solemnidad que se pudiese en la Iglesia, para que el dia de la limpia Concepcion, ocho de Diciembre deste presente año de mil y seiscientos y veinte y uno, se celebrase esta fiesta, voto, y juramento, encomendandose para aquel dia, y los demas de su octauario, los

scr.

sermones que para su celebridad sean necessarios; y en esta conformidad dicho dia, ante la Imagen de la limpia Cōcepcion, que se puso en el Altar mayor, y despues del sermon que predicó el Padre Francisco Pimenter, Rector del Colegio de la Compañía de Iesús, hijo del Conde de Venavente, el Diacono se puso en el pulpito del Euangilio, y en su tono refirió el juramento y voto, que el dicho Cabildo, y ciudad auin de hacer, que es del tenor siguiente.

Purissima Virgen de las virgenes, Madre de nuestro Señor Iesu Christo, Patrona, y abogada nuestra. Lo que siempre han sentido, y profesado los Prelados, y Preuendados desta santa Iglesia Catedral, desde sus principios hasta agora. Y tambien por su parte la muy insigne, antigua, y noble ciudad de Segouia, deseando manifestarlo cō publica, y solemne ceremonia, y dar a entender el afecto, y devoción que os tienen, y lo que creen de vuestros merecimientos, y dignidades. Para mas gloria de vuestra pureza lo muestran este dicho dia; pues el Cabildo desta santa Iglesia, en voz, y en nōbre de la dignidad Episcopai, cuya jurisdicciō exerce; y por su parte, y de todo el estado Eclesiastico desta Diocesis. Y la ciudad por si, y todo el estado seglar, comū, y tierra, vota, prometen, y juran por estos quattro sagrados Euāgelios, de creer, enseñar, y defender, publica, y particularmēte, q desde el instante de vuestra purissima Cōcepcion, de la manera q nuestro Dios, y Señor os escogió, y destinó ab æterno, para verdadera Madre de su Vnigenito Hijo; assi tambiē por singular privilegio con su poderosa gracia, y misericordia os preuino, y preferiu de la mīcula de peccado original. Y para mayor firmeza, y perpetuidad deste voto, y juramēto, estatuyē, y ordenan cō fuerça de ley, q desde oy en adelante, ninguno sea admitido por Prelado, ó Preuendado desta S. Iglesia, ni por Corregidor, ó Regidor desta ciudad, si primero no hiziere el mismo voto, y juramento que hazemos nosotros, postrados ante vuestra sacratissima Image, assi Dios nos ayude, y estos santos Euāgelios.

Luego el Cabildo salió del coro, y por sus antiguedades vinieron a hacer el dicho voto, el qual le hizo en manos de D. Luis Brauo de Médoza, Tesorero, y Canonigo de la dicha S. Iglesia, q dezía la Misa, y en presencia de mi el dicho Secretario, hincándose de rodillas, y poniédo las manos sobre vn libro Missal, y besando, y adorando la Cruz q estaua sobre él. Y el primero fue D. Diego de Ayala Vergançā, Arcediano de Segouia, en nombre de la dignidad Episcopal de los Preuendados ausentes, y suyo, y poniédose en lugar del Preste, hizo en sus manos el mismo juramento, y voto el dicho D. Luis Brauo Tesorero; luego el Diacono, y Subdiacomo; y despues los demás Preuendados, Dignidades, Canonigos, Racioneros, Secretario, y Pertiguero. Luego vino la ciudad, y en la misma forma D. Diego Daulla, y Tapia, Corregidor de ella; y luego los Regidores por sus antiguedades, y lo pidieron por testimonio ante Iuā de Venavente, Escrivano del Ayuntamiento, y numero desta ciudad de Segouia, pueblos, y seismos de ella, Pedro Martínez de Canencia, y Manuel Merinero, Procuradores del comū, y ciudadanos de sta ciudad, por si, y en nōbre de dichos ciudadanos; y Iuā Mōtero Procurador general de la tierra, por si, y en nombre de ella, y sus seismos, y lugares; Iuā de Venavente, y Iuā de Sandual, Escrivanos del Ayuntamiento, y de como assi se hizo el dicho juramēto, y voto, se me pidió por testimonio por parte de los dichos Dean, y Cabildo, y ciudad de Segouia, auiendo assistido toda la nobleza, y ciudadanos al dicho acto q se hizo cō la mayor grandeza, y muestra de alegría, q se pudo; y para q de ello conste, di el presente para dicho Cabildo en la ciudad de Segouia a 8 dias del mes de Diciembre de 1623. años; y en fe de ello lo signé. En testimonio de verdad, el Lic. Pedro Cortes Secretario. Y en esta cōformidad todos los Preuendados, Dignidades, Canonigos, Racioneros enteros, y medios Racioneros de la dicha santa Iglesia, antes de darles possession de sus Dignidades, y Preuendas, hazen el juramento siguiente.

V.m. jura por Dios nuestro Señor, y esta ✕ y palabras de los santos Evangelios, de tener, y defender siempre, publica, y secretamente, que la Virgen Santissima nuestra Señora Madre de nuestro Señor Iesu Christo, fue concebida sin pecado original: y al dicho juramento, responde, si juro. Como desde que soy tal Secretario del Cabildo, ha diez años, poco mas, ó menos, han hecho el dicho juramento en dicha forma, lo certifico; y lo mismo que por las posesiones dadas a otros Preuendados, por los Secretarios mis antecesores, consta de los libros, a que me remito. Y para que de ello conste, y de que el traslado del testimonio del dicho juramento, y voto, y juramento que hazen los dichos Preuendados, va cierto, y verdadero, y concuerda con los papeles, y originales, de donde fue sacado, por mi el dicho Iuan Yañez, Secretario susodicho, de pedimento de la parte del dicho Padre Guardian de San Francisco desta dicha ciudad, di el presente en Segouia, a onze dias del mes de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años; y en fee de ello lo signé, y firmé. En testimonio de verdad. Iuan Yañez.

Los Notarios publicos del numero de la Audiencia Eclesiastica de la ciudad de Segouia, y su Obispado, que aqui signamos, damos fee, que Iuan Nuñez, de quién va signado, y firmado el instrumento de arriba, es tal Secretario de los señores Dean, y Cabildo de la santa Iglesia Catedral desta ciudad, como dice, y al presente va, y exerce el dicho oficio, y el signo, y firma, de que va signado, y firmado, es suyo, y de su mano, y letra, y el que suele, y acostumbra hacer para los instrumentos, que ante él passan en el dicho Cabildo, como tal Secretario se les da entera fee, y credito; y para que de ello conste, damos el presente en Segouia, a onze de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho. En testimonio de verdad, Iuan de Espinosa. Este testimonio de verdad, Gregorio de la Rua. Este testimonio de verdad, Iuan Tercero Min.

*Iuramentum Congregationis S.
Mariae de la O, in ciuitate
Regum in Regno Pe-
ruano factum.*

Anno M. DC. XXIII.

LA Congregacion de nuestra Señora de la O, titulo de la expectacion del parto, que está fundada en este Colegio de San Pablo de la Compañia de Iesus de la ciudad de los Reyes, y por autoridad de la Sede Apostolica incorporada con la anunciada de Roma, deseando hacer demonstracion de su devoción, y obligacion a la Virgen Santissima, y con animo de seruirla, haze juramento a Dios nuestro Señor, Padre, y Hijo, y Espiritu Santo, delante de toda la Corte celestial, con beneplacito de la Santa Sede Apostolica, y agrado de la Santa Madre Iglesia, (mientras otra cosa no determinare) de creer, y confessar; y si fuere necesario con todas sus fuerças, defender, que la Virgen Santissima MARIA Madre de Dios, fue concebida sin mancha de pecado original; siendo en esto priuilegiada, preservada, y redimida por su Hijo Iesu Christo nuestro Señor. Y ride, y suplica la misma Congregacion a Dios nuestro Señor, y à la Virgen Santissima, acepten este pequeño servicio; y a todos los Príncipes, y fieles Christianos, tengan, y juren lo mismo, como lo juramos, y tenemos todos los que en este libro firmamos.

OBSERVATIO.

*E*xstat præfatum iuramentum in libello, Lime excuso apud Franciscum del Canato, anno 1618. in 3. parte libelli, quem de hoc arguento edidit Antonius Rodriguez Iuris Pontificij, & Cæsar rei candidatus, fol. 35.

*Formariumenti Ciuitatis
Murcia.*

Anno M. DC. XXIII.

Nos el Concejo, Corregidor, y Regimiento desta muy noble, y muy leal ciudad de Murcia, que estamos presentes, juntos, y congregados, señalada, y particularmente para el efecto aqui contenido; por nos, y por los demás Caualleros, Regidores, y Jurados ausentes, por quien siendo necesario prestamos voz, y caucion de rato, q̄ estarā, y passarā por lo q̄ hizieremos, por ser, como es en cōformidad, y voluntad de todos, *nemine discrepante*, y de los demás Caualleros, Escuderos, y Oficiales, y hombres buenos desta ciudad, y su jurisdiccion, y de todas las ciudades, villas, y lugares deste Reyno, y su partido, y Provincia, por quien hablamos en Cortes, y que en qualquier manera se comprehenda en lo q̄ nos toca en voz, y nombre de ciudad, y Reyno, q̄ al presente son, y adelante fueren. Decimos, que por quanto en la humildad, y reverencia deuida a la purissima, y bienauenturada siempre Virgen de las virgines benditissima Santa MARIA Madre de Dios Señora nuestra Emperatriz, y Reyna del cielo, en todos tiempos auemos confesado, y professado, confessamos, y professamos con particular, y affection de uocion su Immaculada pureza, y limpiaza; y auer sido Concebida sin pecado original. Y conformandonos con esta justa, y piadosa opinion, y doctrina calificada por los Sumos Pontifices de nuestra Santa Madre Iglesia Catolica Romana; y v̄timamente por nuestro muy santo Padre Gregorio XV. y con el exemplo de los Reyes nuestros Señores Don Phelipe III. de gloriosa memoria, que está en el Cielo, y IIII. que Dios guarde, abraçada, seguida, y venerada por el pueblo Christiano, y en particular por esta Ciudad, y su Reyno, lo juramos, y votamos solemnemente, mediante el poder, q̄ para ello dimos con los demás Reynos en las ultimas Cortes, que se celebraron en la villa de Madrid el año que passó de mil

y seiscientos y diez y nueve. Y porque demas desto es justo hacer todas las demonstraciones, que parezcan necessarias en orden a intento tan debido a la excelencia de sus incomparables merecimientos, y dignidades; y para mayor gloria de su santissima pureza, en reconocimiento de las innumerables, y grandes mercedes que de su santa mano, y mediante su intercession cada dia recibimos, y esperamos recibir, procurando de nuestra parte cumplir, en quanto nuestras fuerças pudieren alcanzar, alguna de tan grandes, y precisas obligaciones con ceremonia solemne, y particular; juzgando este dia en que se trata de hazella, como se haze, por el mas felice, y dichoso, que se pue de tener, para consuelo, alegría, y sumo contentamiento vniuersal de todos, y en especial de los aficionados, y devotos del misterio.

Por tanto, poniendo por obra, y en execucion tan conuenientes, y buenos deseos, en aquella via, y forma, q̄ mejor ha lugar de derecho, y mas se pueda, y deba a toda firmeza, y perpetuidad; hazemos voto solemne, prometemos, y jura mos a Dios N. Señor todo poderoso, y a la misma gloriosissima Virgen MARIA Madre suya, y por la señal dela santa Cruz, y los santos quattro Evangelios, que estan en el libro presente, y sera tocados corporalmente por cada uno de nos, en masos, y poder de su Señoria de señor. Fray don Antonio de Trexo, Obispo desta santa Iglesia, del Consejo de su Magestad, que perpetuamente tendremos, confessaremos, professaremos, y defenderemos publica, y particularmente, que esa Santissima Señora es, y fue siempre Virgen, bienauenturada, Santa, e Inmaculada, y bendita entre todas las mugeres, por los meritos de Iesu Christo nuestro Señor, Hijo unigenito de Dios, y suyo, desde la eternidad previstos, preservada por singular privilegio, de la mancha del pecado original, y que fue libre del por la diuina gracia, y sautificada desde el dichoso instante de su purissima Concepcion; y para que el efecto de este voto, y juramento mas cier-

to, y durable sea, lo hazemos estatuto, y ordenaça con toda la autoridad, y poder, que nos es concedido, para que valga, y tenga fuerça, y perpetua firmeza para siē pre jamas; y por tal lo mandamos escriuic en nuestros libros capitulares, y que se ponga dello tabla particular en la sala de nuestro Ayuntamiento, donde siem-pre se vea, y se obserue, y guarde; que todos los Reginos, Iurados, Alguaziles, y demas oficiales, y ministros, desde el mayor al menor, que se presentaren, o ptoñeyeren, no sean recibidos, ni admitidos, sin que primero cada uno haga este juramento, y voto, que de presente haze-mos postrados humilmente ante el Santissimo Sacramento, y la sagrada Imagen desta Virgen purissima, Madre Santissima, y Reyna poderosissima; y a la confession del dezimos, y cada uno de nos en particular dize, y dirà en manos de su Señoria, al tiempo de tocar con las nuestras la Santa Cruz, y Euangelios, que si así lo tuzieremos, y cúplieremos, Dios nos ayude en este mundo, y en el otro, y lo contrario haciendo, nos lo demande mal, y caramiente, como a aquellos que juran su tanto nombre en vano, y se per-juran. Amen. Y con la misma humildad, y reverencia suplicamos a Dios nuestro Señor, que mediante la intercession de su benditissima Madre, que inuocamos, mire con los ojos de su acostumbrada misericordia esta ciudad, y Reyno, siem-pre dedicado a su servicio, y que por singular merced, y fauor suo reconocemos auerse conservado, y aumentado debaxo su proteccion, y amparo. Y su diuina Ma-gestad se sirua, que estos beneficios vayā siempre en aumento de bien en mejor, en su santo servicio, y gloria, y honra de su sacratissima Madre, defensa de la fe Católica, y exaltacion de la santa Iglesia Ro-mana, y verdadero cumplimiento deste voto. En cuyo testimonio otorgamos esta escritura de juramento, en esta Capilla Real desta santa Iglesia, en presencia de su Señoria señor Obispo, y señores Dean, y Cabildo, porante los Escriuanos mayores de nuestro Ayuntamiento, que hazen el mismo juramento, testigos

todos los que estan presentes, especial-mente don Martin de Porres, Caballero de la Orden de Alcantara. El Licencia-do Barona de Torres, Alcalde mayor de la dicha ciudad de Murcia, Consultor del santo Oficio de la Inquisicion, y Juan Fernandez de Valdiueto, Alguazil ma-major de la dicha ciudad. Y lo firma-mos de nuestros nóbres. Fecho en Mur-cia a veinte y dos de Junio, de mil y seiscientos y veinte y tres años. Don Felipe de Porres. Geronimo Tomas. Dó Juan de Zeballos Montefur. Don Francisco Rocamora Tomas. Don Geronimo de Roda, y Perez Zegarra. Don Gines Io-fre de Loaisa. Don Antonio de Albor-noz. Don Gil Garces de Marzilla. Don Salvador Nauarro Galtero. Don Anto-nio de la Peraleja. Don Andres de Cis-neros. Don Juan Marin de Valdes. Don Guillen de Roda. Don Gregorio Ferná-dez de Alarcón. Gines Paez de Tenza. Prospero Viodemar. Don Lorenzo Ri-quelme Escarramal. Don Nicolas de Auellaneda, y Roda. Don Francisco To-mas. El Doctor Don Diego de Aniles. Alonso Perez de Euiia. Don Fernando Luis Saorin, y Torrano. Don Alonso de Sandoual, y Ayala. Andres Hernandez. Don Pedro de Castañeda Riquelme. Dó Juan Tizon de la Casta. Juan Vazquez Ramirez. Esteuan de Casas. Mateo de Mula. Gabriel Barera. Diego Vazquez de Cisneros. Miguel de Aznar Pardo. Pedro Sanchez Azorero. Juan Baptista Pastorino, Alonso Tacon. Pedro Fer-nandez. Domingo de Arbinagorta. Juan Auellan. Luis Hernandez del Castillo. Francisco Rodriguez Gallego. Fulgen-cio Fuenllana. El Licenciado don Ber-nardino de Porres. Antonio Castejon. Juan Martinez Hidalgo.

Nos los Escriuanos del Rey nuestro Señor, y publicos del numero, y juzgado de Murcia, que aquí signamos, y firma-mos, certificamos, y damos fe a los se-ñores que este vieran, que Francisco Lu-to Teruel, de quien van firmados, y signados los acuerdos, y votos desta otra parte escritos, es Escriuano publico, y de numero, y juzgado de Murcia, y de su

Ayun-

Ayuntamiento, y como tal vſa, y exerce sus oficios; y a las escrituras, y autos que ante él han passado, y passan, se ha dado y dà entera fe, y credito, como autos, y escrituras fechas ante Escriuano fiel, y legal, y de confiança, y para q̄ dello conſte, dimos la presente, en treinta y vno de Março, de mil y ſeiscientos y quatenta y ocho años. Iuā Hidalgo Soria. Christoval de Vilches. Pedro Alcaçar Peña.

*Reiteratio eiusdem iuramenti pra-
dictæ Cittatis in synodo
habito Murcia.*

Anno M. DC. XXIII.

En el Ayuntamiento ordinario que la muy noble, y muy leal ciudad de Murcia tuuo a catorce de Março de mil y ſeiscientos y quarenta y ocho, se acordó lo ſiguiente a peticion de Fray Gines de Zalduuar, Leitor jubilado, Calificador del Santo Oficio, y Guardian de nuestro Padre San Francisco deſta ciudad; en que ſuplica a la ciudad, le mande dar vn tanto de los acuerdos, y votos, que esta ciudad tiene hechos de defender la opinion, de que la Virgen MARIA nuestra Señora fue Concebida ſin mancha, ni macula de pecado original, y demás que ſe contiene en la dicha peticion. La ciudad acordó que ſe le dè, y ſean Comiſſarios los Señores don Melchor de Roda, del orden de Santiago, y don Diego Riquelme, Regidores, como del dicho Ayuntamiento conſta, a que me remito. Francisco Iuto Teruel.

En cumplimiento del acuerdo de ſuſo, yo Francisco Iuto Teruel, Escriuano mayor del Ayuntamiento deſta muy noble, y muy leal ciudad de Murcia, certifico, y doy fec, que en el Ayuntamiento ordinario, que esta muy noble, y muy leal ciudad de Murcia tuuo, treinta de Mayo de mil y ſeiscientos y veinte y tres, ſe acordó lo ſiguiente.

Tratose, y confiſioſe cerca del juramēto, y voto que ſe trata de hazer la Santa Synodo, que ſe celebra en esta Santa Igle-

sia, de que la ſacratissima ſiempre Virgē Santa MARIA nreña Señora, y Madre de Dios fue Concebida ſin pecado original, y ſe acordó que ſe haga, y otorgue poder para el dicho juramento, y voto, y para ello ſe hizo, y otorgó poder del tenor ſiguiente.

Seyan quantos esta carta vierē, como nos el Concejo, justicia, y Regimiento deſta muy noble, y muy leal ciudad de Murcia, eſtando juntos en nuestro Ayuntamiento, ſegun lo auemos de vſo, y costumbre, especialmente para el efecto aqui contenido, es à ſaber Don Phelipe de Porres Cauallero del ordē de Alcantara, Gentil hōbre de la Casa del Rey N. Señor; Señor de la casa de Porres en el lugar del Códado de Baldivieso, Motañas de la ciudad de Burgos, Alcalde mayor perpetuo della, Corregidor, y justicia Mayor de la dicha ciudad de Murcia, y de las de Lorca, y Cartagena por ſu Mageſtad, Gerónimo Tomas, Don Gerónimo de Roda, y Perea, Don Gines Zofre de Loaiza, D. Antonio de la Peralixa, Don Alonso de Liffon Fonſeca, Don Diego Rodriguez de Auiles, y Antonio de la Parra Regidores, y Andres Fernandez Viuero, Pedro Acorero, el Licenciado Bernardino de Porres, y Figueroa, y Iuan Iñiguz de Bitia jurados, dezimos que por quanto ſiempre auemos tenido, y ſustentado la juſta, y piadosa opinion, de que la ſacratissima ſiempre Virgen Santa MARIA Madre de Dios fue Concebida ſin macula, ni pecado original, y en conformidad deſto en treinta y vn dias del mes de Agosto del año paſſado de mil y ſeiscientos y veinte y cinco, dimos y otorgamos poder, à los Caualeros nuestros Procuradores de Cortes, para que en ellas en nuestro nombre en voz, y en nombre de ciudad por ella, y por las demás ciudades, villas, y lugares, deſte Reyno, partido, y Prouincia, por quien habla en Cortes, hiziesen juramento, y voto de tener, y defender la dicha opinion con la solemnidad, fuerças, y Sacramentos neceſſarios: y agora en la Santa Synodo, que el ſeñor Fray Don Antonio de Trejo Obispo de Cartagena, del Conſejo de ſu Mageſtad, ha mandado tener,

ner, y conuocar en esta santa Iglesia, se trata de hazer este mesmo juramento, y voto, por lo mucho que su Señoria ha procurado, y procura, que cosa tan del servicio de Dios nuestro Señor, y devocion de su benditissima Madre, se ponga en debido punto. Por tanto en aquella via, y forma, q. mejor ha lugar de derecho, otorgamos, y conocemos por esta presente carta, que damos, y otorgamos todo nuestro poder, quan cumplido, y bastante de derecho es necesario, à los señores Geronimo Tomas, y Don Diego Rodriguez de Aultes Regidores, y Andres Fernandez Vivero, y Pedro Sanchez Açorero, Iurados, Comisarios por nos nombrado para lo tocante à la dicha sinodo, especial, y señaladamente, para que en nuestro nombre, y de la dicha ciudad, y de las demas ciudades, villas, y lugares deste Reyno, partido, y Prouincia por quien habla en Cortes, y por todos los vecinos, y moradores della, y del juntamente con los señores Deans, y Cabildo de la dicha Santa Iglesia y demas dignidades, personas, Cabildos, Concejos, y Vnauersidades, que hizieren lo mismo, en la dicha Santa sinodo hagan juramento, y voto en manos, y poder de su Señoria señor Obispo, y señores assistentes en la dicha Santa sinodo, y de quiémas fuere necesario, de tener, mantener, y defender, que la Sacraissima Virgen MARIA nuestra Señora Madre de Dios fue Concebida sin pecado original, con la solemnidad, sacramentos, y fuerças necesarias, para validació, y firmeza del dicho juramento, y voto, anii concurriendo, segun dicho es con las demas Dignidades, y personas referidas, como por si solos en nombre desta ciudad, y Reyno, haziendo, y otorgando las escripturas, e instrumentos necessarios, q. valgá, y tengá la misma fuerça, y valor, q. si en este Ayuntamiento pleno se hiziesen, y otorgasen; porq desde luego esta ciudad por si, y el dicho su Reyno, partido, y Prouincia haze el dicho voto, y juramento por Dios nuestro Señor, y por la señal de la Santa Cruz, y por los Santos Euangelios en la forma, q. le hizieren otorgaré, y juraren los dichos señores Comisarios, porque el poder, fa-

cultad, y comisió, que para lo susodicho y lo a ello anexo, y dependiente es necesario, esse le damos, y otorgamos con libre fiança, y general administracion, y con la reueació de derecho necessaria, y prometemos, y obligamos à ella à esta ciudad, y todo su Reyno, partido, y Prouincia, vecinos, y moradores del, y della, segun, y como mejor pueden, y deben ser obligados à la obseruancia, cumplimiento, y guarda de semejante voto, y juramento; y en caso necesario damos poder à las justicias, que del caso pueden, y deben conocer para que lo hagan guardar, y cumplir por la via, y forma que de derecho aya lugar. En testimonio de lo qual otorgamos esta carta por ante Alonso Henriquez Escrivano mayor de nuestro Ayuntamiento, y de los señores de yuso escritos. En la dicha ciudad de Murcia, veinte y nueve dias del mes de Mayo, año del Nacimiento de nuestro Salvador, y Redentor Iesu Christo de mil y seiscientos y veinte y tres años, siendo testigos Francisco Martinez, y Juan Baptista Ordoñez Porteros de Salas, y Vicente Perez Portero de la justicia, veciuos de Murcia, y firmaro el señor Corregidor, y Cavallero Regidor mas antiguo al fin del Ayuntamiento, como es costumbre, y yo el Escrivano mayor del dicho Ayuntamiento soy fee, conozco à los dichos señores otorgantes D. Felipe de Pores, Geronimo Tomas, Alonso Henriquez.

Y en el Ayuntamiento ordinario, que la dicha ciudad de Murcia tubo diez de Junio del dicho año de mil y seiscientos y veinte y tres, se acordó lo siguiente.

Que atento està resuelto, y determinado, que Domingo infra Octavo de la fiesta del Santissimo Sacramento, que se cotoraran diez y ocho dias deste mes en la Santa Iglesia Catedral desta ciudad los señores Cabildo Ecclesiastico della, y esta ciudad, y otras ciudades, villas, y lugares deste Reyno, partido, y Prouincia, hagan en forma solemne voto, y juramento, de tener, defender, mantener, y sustentar, que la bien auenturada siempre Virgen Santa MARIA nuestra Señora Madre de Dios fue Concebida sin pecado original,

por auer sido siempre esto lo que ha procurado sustentar, y defender esta ciudad, como tan justa, y piadosa opinion, deuida a la limpissima limpieza de esta bienauenturada Emperatriz, y Reyna de los Angeles. Y porque el animo, y zelo con que esta ciudad haze este voto, y juramento, es justo, que se manifieste con demonstracion exterior, y publica, ya que ella no sea con la grandeza, que este Ayuntamiento quisiera, sea alomenos con aquello que alcancaren las fuerças, y posibilidad humana. Por tanto la dicha ciudad acuerda, y decreta hallarse en el dicho jutamento, y ir a la solemnidad d'el con el acompañamiento, y autoridad, que se debe a tā graue acto, en que concurre alegría, y regozijo tan vniuersal, y que para este efecto se salga con el pendon, y insignia Real, y con la vandera de la ciudad, y con los demas pendones, e insignias, que los deben, y acostumbran acompaniar, con todo genero de instrumentos militares, y de musicas, y demas requisitos, danças, galas, y iuenciones, que se suelen, y acostumbran en las fiestas del Santissimo Sacramento, y el Sabado antes se pregone publicamente este acto, y q en todas las veritanas, balcones, corredores, y terrados se pongan todo genero de luminarias, cada vno conforme a su posibilidad, hachas, candelas, velas, y las demas luces, que a cada vno sea posible: y las partes publicas, cuyo adorno toca a la ciudad, que son estas casas de la la torre del mercado, la plaza de armas, y plaza de Santa Catalina, se adornen con abundancia de hachas, y donde pareciere a propósito barriales de fuego, de maneta, que todo muestre, y descubra el desseo con que esta ciudad deseja festejar cosa, que tan propia suya tiene; demas desto los Caualleros moços, que siguiendo tan santa, y justa opinion, han hecho, y hazen las mismas demonstraciones, por ser esto vniuersal en toda esta Republica, y Reyno, lo alegran, y regozijen todo, saliendo acauallo con la grandeza de galas, que acostumbran la nobleza desta Republica, jueguen alcancias, y hagan los demas exercicios de Caualleria, que les fuere posible eñor-

me la breuedad del tiempo; y para que todo esto se cumpla, y execute, sean Comisarios los señores don Antonio de Albornoz, y don Andres de Cisneros, Regidores, y Andres Fernandez, y Miguel Perez Iurados, y lo que se gastare, con su librança lo pague el mayordomo de proprios.

Y en el Ayuntamiento ordinario, que esta dicha ciudad tuuo diez y siete de Junio de mil y seiscientos y veinte y tres, se acordó lo siguiente:

Atento està assentado, y concertado, q el Iueves primero venidero, q se cotorrá veinte y tres dias deste presente mes, infra octavo de la fiesta del Corpus, se celebre, y haga el juramento, y voto solemne, tocante a la pureza, y limpieza de nuestra Señora Santa MARIA siempre Virgen Madre de Dios, en el articulo de auer sido concebida sin pecado original; y para que en el concurra toda la autoridad, que la grauedad, y calidad del caso requiere, y a que obliga la gran deuoción, que esta ciudad tiene a este misterio; se acuerda, que mañana Domingo por la tarde se dé vn pregón por las partes mas publicas, y q ordenaren, y dispusieren el señor Corregidor, y Caualleros Comisarios, dando noticia de la resolucion, que en esto se ha tomado, y mandando, que aquel dia todos los pendones, e insignias que acostumbran acompaniar el pendon Real, salgan, y le acompanien, atento se ha de llevar, y así mismo la vandera de la ciudad, q ha de asistir en forma plena, y con todos sus ministros, y que aya lumiñarias, y todas las demas circunstancias, que ordenaré los dichos señores Corregidor, y Comisarios, y se salga a dar acauallo, con los acompañamientos acostumbrados de chirimias, y triópetas, y atabales, y no falte Alguazil, ni Portero sin q todos acudan, y asistán, en demonstració del animo, y zelo de la ciudad, como de los dichos acuerdos parece, a que me remito; y para que dello conste, en virtud del dicho auto assilo certifico. En la ciudad de Murcia, en treinta y uno de Março, de mil y seiscientos, y quarenta y ocho años. Y lo sigue. Francisco Iuto Teruel.

*Formula iuramenti, quod emis-
sum est Panormi de tuenda IM-
MACVLATA Debaræ
Virginis CONCEP-
TIONE.*

ANNO Domini M. DC. XXIV. In-
dict. VIII. Urbano VII. Summo
Pontifice, Philippo IV. Hispaniarum,
& Siciliæ Rege, Ecclesiæ Panormitanæ
Antistite D. Ioannetino Dotia Sanctæ
Romanæ Ecclesiæ Presbytero Cardina-
le, tituli Sancti Petri in Monte aureo, eo-
demque Siciliam Protege gubernante.

Quod vrbs Panormus pæstilentiam
pateretur, quam libyca forte nauis cap-
tivus reduces pretio redemptos domum
reportans, tabido contagio advexit, ob
eam rem sanctissimæ Genitricis Dei MA-
RIÆ patrocinium publico Concilio
afflictis rebus imploratum est. Et quidē
Illustrissimus Præsul non paucis habitis
supplicationibus, indictis etiam publicis
precibus, & in omnibus ferè templis ora-
tione XL. horarum ad iuratii numinis iras
vindices extinguedas; demum gratissi-
mum fore ratus supremæ cœli, terræque
Reginæ, si intemeratam eius Concep-
tionem S. P. Q. P. peculiari deuotionis
affectu veneraretur, ad iuriurandum de-
tuenda eius ab originali peccato præser-
uatione, suo exemplo hominum ordines
vniuersos initauit. In cuius rei monu-
mentum Conceptionis festum quotan-
nis celebrate, eiusque priuilegium icia-
nio colere, summa populi gratulatione
decreatum est. Quod vt Ecclesiastico ri-
tu perageretur, ipse Illustrissimus Domini-
nus die XV. Augusti in Cathedrali Eccle-
sia sacrum solemnitet facturus, ubi ad
aram maximam de more thus adoleuit,
ad Pontificiam Sedem reuersus conser-
dit. Tunc Diaconus Euangelium cantatu-
rus stans in cornu altatis dextero
iuriurandum alta voce
perlegit.

*Iuramentum Illustrissimi, & Ré
uerendissimi Domini D. Ioannet-
ini Doria, tituli Sancti Petri in
monte aureo Sanctæ Romanae Ec-
clesie Præsbyteri Cardinalis, &
Archiepiscopi Panormitani. Illu-
stris Capituli, & reverendi Cleri
Metropolitanæ Ecclesie Panor-
mitanae, necnon Illustrissimi Se-
natus, ac totius populi Panormi-
tani, pro IMMAGVLATA
CONCEPTIONE*

*Beataissima Virginis
MARIE.*

AD tuae Maiestatis pedes, o cœli, terræ-
que Regina prouoluti, Nos Cardina-
lis Ioannetus Doria, Archiepiscopus
Panormitanus, Capitulū, & Clerus Me-
tropolitanæ Ecclesie Panormitanæ, &
Nos Senatus, populusque Panormitanus,
Sanctissimi Domini nostri Domini Ur-
bani diuina prouidentia Papæ Octavi de-
tuæ gloriæ amplificatione benemeriti,
eiusque prædecessorum Romanorū Pô-
tificum, ac sacrorum Conciliorum, Tri-
dentini præsertim, probatissimorumque
Patrum, vniuerso fere populo Christiano
plaudente, vestigijs inharentes, in hoc ti-
bi sacro tēplo, in hac nobis lœta, & fausta
solennitate, per merita Filij tui, te iā ab ip-
so sine peccato originali præuisam, & præ-
seruatā confitemur, testamurq; Deū, & Fi-
liū tuū, nos hāc sententiā de tua ab origi-
nali præseruatione nostro iam dudū insitā
pectori, Deo inspirante constantissimè
ad ultimum vitæ spiritum retenturos, at-
que à nostris, quantum in nobis fuerit, te-
neri, ac doceri, Deo adiuuante curatuos:
& insuper Conceptionis tuę Sacratissi-
mū diem festiuitate solemnī, ac illius pri-
uilegium Ecclesiastico icinio celebratu-
ros. Ita voulens, ita spondemus, ita iura-
mus. Sic nos Deus adiuet, & hęc Santa
Dei Euangelia. Quam assertionem, votū,
& iuramentum ad pedes sanctissimi Do-
mini

mini N. Domini Urbani Papæ Octau
submittimus, vt hæc omnia Apostolica
benedictione promouere dignetur.

Tu ergo, o felix, o summè felix Bea-
tissima Virgo, quæ in æternitate ab ipso
Deo electa fuisti, & præseruata, Sanctissi-
mum Dominum nostrum Urbanum Octa-
vum diuturnitate fælicissime pacis amplifi-
ca; Catholicum Regum nostrum Philippum tuæ
sine peccato Conceptioni constanter ad-
dictum omnibus bonis accumula, & inefabili
pietatis tuæ largissimo dono diutius
conserua; vniuersæ Reipublicæ Christianæ
perpetuam pacem, ac tranquilitatem clar-
gire, & vt Filius tuus nobis omnibus, &
huic populo animorum puritatem, corpo-
rumque incolumentem concedat, & ab
hac ciuitate, ac toto Siciliæ Regno mortali-
tatis, & pestilentia flagelum auertat, im-
petrare digneris piissima mater.

Posthæc cātor prima dignitas Eccle-
siæ Missalem librum ad Illustrissimum
Dominum pertulit, qui stans sine mitra,
suo Capituli, & Cleri Cathedralis Eccle-
siæ nomine, conceptis verbis in hūc modum
iura uit. Sic vobis, sic iuto, sic me
Deus adiuet, & hæc Sancta Dei Euāge-
lia. Sacrum deinde librum in patua men-
sa super puluinari serico explicatum, sci-
tè in patuimento ante medium altaris col-
locatunt administrati:

Tum venierabundus, ac supplex accessit
senatus, & genibus positis Capitaneus,
Prætor, Patres conscripti in eadē verba
vouere; postremo Syndicus nomine Uni-
uersitatis, & populi.

Quoniam vero idē Illustrissimus Dō-
minus Cardinalis Doria Hhilippi IV. Ca-
tholici Regis in hoc Siciliæ Regno sum-
mo cum imperio vices gerebat, id ipsum
eo etiam nomine vovit, iuravitque cum
Magistratibus, & sacro eiusdem Regni

Concilio, die octavo Septembri

Virgini natæ sacro in
hunc modum.

*Iuramentum Illustrissimi & Re-
uerendissimi D. D. Ioannettini
Doria, tituli Sancti Petri in men-
te aureo Sanctæ Romanae Ecclesiæ
Præbyteri Cardinalis. & pro Ca-
tholica Maiestate in hoc Siciliæ Reg-
no Loūtenensis, Præsides & Ca-
pitaneus Generalis, & nos sa-
crum eiusdem Siciliæ Regni
Concilium. &c.
vt supra.*

Quod etiam Parochi omnes hoc ip-
so die, pro se ipsis, & vniuerso Cle-
ri in æde Parochiali D. Antonij præsti-
tare, videlicet. Iuramentū, quod emit-
tunt admodum Reuerendi Parochi, &
Reuerendus Clerus vrbis Panormi pro
Immaculata Conceptione Beatissimæ
Virginis MARIÆ.

Ad tuæ Maiestatis pedes, o cæli, terræ-
que Regina protoluti, Nos Parochi, &
vniuersus Clerus vrbis Panormi, &c.
vt supra.

Hæc omnia litteris consignata sunt in
communis mestitia solatum, & con-
ceptæ speci columen minimè infirmum;
vt etiam posteriorum memoriæ consule-
retur.

OBSERVATIO.
Prefata iuramenti formula excussa fuit
Panormi anno 1624. apud Angelum
Orlandi impressorem Cameralem, cum licentia
Vicarij Generalis de la Riba. Hoc iuramentum
extat etiam apud Doct. Rockum Pirrum
in Histor. Ecclesiast. Panormit. tom. 1. ad
anno 1625. fol. 202. ad Pbilip. IV. anno 4.

*Iuramentum Ecclesiæ Sancti Mi-
chaelis ciuitatis Alcitanæ,
vulgò de Guadix.*

Anno M.DC.XXX.

Vo el Licenciado Damian Martinez
Clérigo Presbítero, Beneficiado pro-
picta-

pietario de la Iglesia del señor San Miguel extramuros desta Ciudad de Guadix, Apostolico Notario, y Secretario de los señores Dean, y Cabildo de la Santa Iglesia della, certifico, y doy fe, a los que el presente vieren, como en los libros de sus actos Capitulares, en el Cabildo del Miercoles seis de Noviembre de mil y seiscientos y treinta, los dichos señores, juntamente con el Ilustrissimo señor Don Fray Juan de Araoz, citados, y llamados ante diem por Alonso Cobo su Pertiguero, consta, y parece, que los dichos señores juntamente con el dicho señor Obispo, acordaron, que atendiendo à las necessidades y calamidades de aquellos tiempos, y los trabajos, y enfermedades de peste de Milan, y otras partes, y la merced que Dios hazia à esta ciudad de librirla, y preferuarla, se haga voto por el dicho señor Obispo, y señores Dean, y Cabildo de la dicha Santa Iglesia, de defender la Inmaculada Concepcion de la Virgen sacratissima Madre de nuestro señor Iesu Christo concebida sin mancha de pecado original, y que el dicho voto se haga el dicho dia de su festividad, que es à ocho de Diciembre del dicho año, cõ toda la solemnidad possible, y que el dicho voto tambien le haga toda la Clerecia deste Obispado. Y assimismo acordaron, que el dicho dia se celebre, y los demas de su Octava con toda solemnidad, con sermones en todos ellos. Y q vayan diputados por parte de los dichos señores à la justicia, y Regimiento desta ciudad, haciendoles saber dicho acuerdo, y pidiendo, y suplicando haga el mismo voto, y que de su parte acuda, y ayude para que dicho voto, y festividad se haga cõ la solemnidad possible. Y por los dichos libros cõsta, q los señores Licenciado Dñ Vidores de los Santos Prior, y Licenciado Don Antonio Calderon Canonigo hizieron la dicha legacia, y dieron cuenta de como la dicha ciudad auia ofrecido hazer dicho voto, y en la dicha festividad asistir personalmente à las Missas, y sermones de dicho dia, y su Octava, con todo lo demas que les tocasse para su gran celebridad. Y assimismo doy fe, que el dicho dia ocho de Diciembre del dicho año dia

de la pura, y limpia Concepcion de nuestra Señora, cumpliendo con el dicho acuerdo, el dicho señor Obispo se vistio de Pontifical, y hizo juramento en manos del Doctor Dñ Francisco Marquez Maestres cuela, que era el Preste, de defender la limpia, y Inmaculada Concepcion de nuestra Señora concebida sin mancha de pecado original, y assimismo se fue continuando el dicho juramento por los dichos señores Dean, y Cabildo, y lo restante del Clero en manos del dicho señor Obispo, que acauado hizieron el dicho juramento en manos de su Ilustrissima D. Pedro de Ayala Manrique Corregidor desta dicha ciudad, à quien se le siguieron todos los Regidores, y jurados della, y los dos Escriuanos de su Cabildo, y acauado el dicho voto se continuò la Misla con mucha solemnidad. Assimismo doy fe, que se hizo vna procession general en q concurrieron la Clerecia, y Religiones, y huuo en ella danças, y regozijos, chancconetes, y motetes, y otras fiestas de juegos; todo lo qual se hizo con mucha solemnidad, y aplauso. Y assimismo doy fe, que por actos capitulares, q ay en dichos libros consta, y parece que antes detomar possession las personas presentadas à las dignidades, Canongias, y raciones de la dicha Santa Iglesia de sus prebendas, hazõ primero dicho juramento, y esto se observa, y guarda inviolablemente, como esta tuto, ya assentado en la dicha Santa Iglesia. Todo lo qual assi consta, y parece por los dichos libros, y otros papeles autenticos que quedan en los Archivos de la dicha Santa Iglesia, à que me refiero; y para que conste, de pedimento del Reverendo P. F. Francisco Cobos Guardian del Conuento del señor S. Francisco desta dicha ciudad, di el presete en la dicha ciudad de Guadix à treinta dias del mes de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años, y lo signe. En testimonio de verdad. El Licenciado Damian Martinez Notario Secretario.

Nos los Escriuanos publicos desta ciudad de Guadix que aqui signamos, y firmamos, certificamos, y damos fe, que el Licenciado Damian Martinez, de quien

Và signada , y firmada esta certificacion, es Notario Apostolico , y Secretario del Dean, y Cabildo desta Santa Iglesia Cathedral desta ciudad fiel, y legal, y de entera confiança, y a sus certificaciones , yescritos se ha dado, y da entera fee, y credito en juicio, y fuera del , y para que dello conste dimos el presente en la dicha ciudad de Guadix a treinta dias del mes de Março, de mil y seiscientos y quarenta y ocho años. En testimonio de verdad Fráncisco Fernandez Escrivano publico. En testimonio de verdad, Domingo de Solis. En testimonio de verdad , Pedro Marçal Pozargas Escrivano publico.

Formula iuramenti ciuitatis Ac-
citanae, vulgo dictæ Guadix.

Anno M. D. C. XXX.

YO Don Luis de San Martin, y Buiza, Escrivane mayor del Cabildo, y Ayuntamiento desta ciudad de Guadix , y su tierra; certifico, y doy fee, que consta, y parece por vn libro donde se escriuen los actos Capitulares del dicho Cabildo del año de mil y seiscientos y treinta, q estando la dicha ciudad , justicia, y Regimiento della, júta en su Ayuntamiento, Miércoles por la mañana treinta dias del mes de Noviembre del dicho año de mil y seiscientos y treinta , entraron en ella el Licenciado don Vidores de Tosantos , Prior de la Santa Iglesia Catedral desta ciudad, y el Licenciado don Antonio Calderon Araoz, Canonigo della; y hizieron legacia a la dicha ciudad, de parte del señor don Fray Juan de Araoz, Obispo que fue della, y del Dean , y Cabildo de la dicha Santa Iglesia, diciendo , que considerando las necessidades de aquellos tiempos, y los trabajos de Milan, y otras partes, y la merced que nuestro Señor hacia a esta ciudad en libraria , y preseruarla , auian tratado de dotar, y votar la festividad de la Inmaculada Concepcion de nuestra Señora en su dia, y en su Octava , imponiendo de sus caudales mil ducados, para que se distribuyesen cincuenta ducados de renta cada un año, por vía de aniversa-

rio; y para que fuese con la debida solemnidad pidieron a la dicha ciudad acudiese por su parte a su disposicion; y auiendo entendido la dicha legacia nombró Comillarios para responder a ella, y para tratar, y resolver lo que en el caso se auia de hacer; y se resoluo, que la dicha ciudad hiziese el voto, y acudiese perpetuamente a esta fiesta en su dia, y los demás de su Octava; y que se hiziesen muchas fiestas, y regozijos, como se hicieron cõ efecto; y parece, q en ocho dias del mes de Diciembre del dicho año de seiscientos y treinta, dia de la Inmaculada Concepcion de nuestra Señora, la dicha ciudad estando en la dicha santa Iglesia Catedral della, hizo el voto, y juramento del tenor siguiente.

En la ciudad de Guadix a ocho dias del mes de Diciembre , dia de la pura , y limpia Concepcion de nuestra Señora Concebida sin mancha de pecado original, del año de nuestro Salvador Iesu Christo de mil y seiscientos y treinta, en virtud del acuerdo por esta ciudad hecho, estando la dicha ciudad, Justicia, y Regimiento della en la Iglesia mayor desta ciudad, asistiendo a la celebracion de la fiesta inter missarum solemnia , se visito su Señoria Reverendissima del señors dñ Fray Juan de Araoz, Obispo desta ciudad, de Pontifical, y hizo juramento en manos de don Francisco Marquez de Torres, Maestrescula , que era el Preste, de defender, que la Virgen MARIA nuestra Señora fue concebida sin mancha de pecado original ; y assimismo lo fue votando todo el Cabildo Eclesiastico, y Clero; y despues en presencia de mi el presente Escrivano se levanto el señor Dñ Pedro de Ayala, y Manrique, señor de las villas de Peromoro, y San Andres, Corregidor desta ciudad de Guadix, con las demás de su partido, por su Magestad, y en manos del señor Obispo, y sobre vn Missal, que estaua abierto, por si, y en nombre de esta ciudad hizo el juramento del tenor siguiente.

Dñ Pedro de Ayala Manrique, señor de las villas de Peromoro, y San Andres, Corregidor desta ciudad de Guadix, y las demás

de su distrito por su Magestad, con libre voluntad, y espontaneo afecto de todo corazon con la manera, y forma permitida por la vniuersal Iglesia, y conforme a los decretos de los Sumos Pôtifices Romanos, creo firmemente, y con entereza de verdad confieso, que la verdadera, y natural Concepcion de la Santissima Virgen MARIA Señora nuestra, que al mismo instante de tiempo, en que su sanctissima anima fué infundida por el sumo Criador Dios nuestro, carecio absolutamente de toda mancha de pecado original, como aquella que fue siempre Inmaculada, siempre santa, y con particular pureza siempre gratissima a los diuinos ojos. Y assi con esta firme creencia, prometo a la preexcelsa Virgen, y Madre de Dios, y al omnipotente vngenito suyo, y al Sumo Pontifice Romano, Vicario suyo en la tierra, y al Reuerendissimo señor don Fray Iuan de Araoz, dignissimo Obispo desta santa Iglesia de Guadix, que siempre, y en qualquiera parte confessare, professare, abraçare, y defendere, afirmare, y enseñare, que la verdadera, y natural Concepcion de la Santissima Virgen MARIA Madre de Dios, como siempre Santa, siempre fue libre de toda mancha de pecado original, y ni de palabra, ni por escrito, ni en otra qualquier manera posible, diré, ni enseñare cosa en contrario, procurare que todos los fieles, assi hombres como mugeres, se persuadan a creer, y abraçar esta doctrina piadosa, y tan santa, poniendo para este efecto todo el caudal deste mi entendimiento possible; assi lo voto, assi lo juro por estos santos, y diuinos Euangelios.

Y fecho, y acabado el dicho voto, dexò el dicho papel donde estaua escrito sobre el dicho Missal; y luego successiue los señores Pedro de Olavarrieta, y Iuán de Biedma, y Aguilar, Regidores, hizieron el mismo voto, y sucesiivamente lo fueron haciendo como los demas, los señores don Pedro de Molina, y Morales, Alonso de Vitoria, y Salazar, don Iuan Murillo, don Bernabe Niño Sandoval, don Iuan Redondo Portillo, Iuan Sanz

Peinado, Frâncisco Diez de Madrid, Pablo Baptista Padua, Andres de Leyua, Joachin Sanz Peinado, Francisco de Arençana Texada, don Laurêcio de Biedma, Alonso Vela de Roa, Galpar Lopez Moreno, Antonio de Molina, Luis Salido, Antonio Ruiz de Arellano, Andres de Cos, Regidores de la dicha ciudad, y Luis Marin Alfeitez, Iuan de Cabrera, Bartolome Salido, Pedro Fernândez Villareal, Melchor Lopez de Segura, Agustin Alonso Salido, Francisco Ruiz Coloma, Iurados, y Antonio Brasa, assimismo Iurado, y Iusepe de Santa Cruz, Escribano mayor del Cabildo, y Francisco de Arratia, Alguazil del, y Iuan de Valençuela, y Mateo Garcia, Porteros, hicieron el dicho juramento, y voto, en el acuerdo, que se hizo por esta dicha ciudad, que se hiziera el dicho voto, se acordó, que todos los Corregidores, Regidores, Iurados, Escribanos, y demás oficiales, que se recibieren en la dicha ciudad, hagan el mismo juramento, y se ponga lo hizieron en los titulos, y lo firmè; fui presente. Josef de Santa Cruz Saavedra.

Otro si doy fe, que por el dicho libro de actos Capitulares, y otros que desde entonces se han hecho para el dicho Cabildo, consta, y parece, que desde que se hizo el dicho voto, hasta oy todos los Corregidores, Regidores, Iurados, Escribanos, Procuradores, Alguaziles, y ministros, que se han recibido por la dicha ciudad al vso, y exercicio de sus oficios, antes de admitirlos a ellos, han hecho voto, y juramento de defender el misterio de la Concepcion purissima de nuestra Señora, y de presente se observa, y guarda esta costumbre; y para que ello conste, de pedimiento del Padre Fr. Francisco Cobos, Predicador, y Guardian del Conuento del señor San Francisco desta ciudad, di el presente, firmado de mi nombre, y signado con mi sigo, sellado con el sello desta ciudad, que tiene por armas yugos, y factas. En la ciudad de Guadix, a veinte y quattro dias del mes de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años. Y lo signè. En testimonio de verdad, D. Luis de S. Martin, y Buiza.

Nos

Nos los EscriuanoS publicoS del numero deSta ciudad de Guadix, y su tierra, que aqui signamoS, y firmamoS, certificamoS, y damoS fe, que don Luis de San Martin, y Buyça, de quien va signado, y firmado el testimonio, que va en este plego antes deSto escrito, es Escriuano mayor del Ayuntamiento deSta dicha ciudad, y de presente està vsando, y exerciendo el dicho oficio: el qual es fiel, y legal; y de toda confiança, y como tal a todos los testimonios, y demás instrumentos publicoS, q firma, y signa, se le ha dado, y dà entera fe, y credito, assi en juicio, como fuera del; y para que dello conste, dimos el presente en la dicha ciudad de Guadix, a treinta dias del mes de Março, de mil y seiscientos y querenta y ocho años. En testimonio de verdad, Gaspar Castillo Escriuano publico. En testimonio de verdad, Domingo de Siles Escriuano. En testimonio de verdad, Pedro Marzal Poçargas, Escriuano publico.

Formula iuramenti Confraternitatis scutatis Accitanae, vulgo de Guadix sub titulo CONCEPTIONIS IMMACULATAE Deipara Virginis MARIAE.

Anno M. DC. XXX.

YO Domingo de Siles, y Castro Regidor deSta ciudad de Guadix, Escriuano publico del Rey nuestro señor perpetuo del numero, y de Comisiones, y rentas Reales della, y su partido, y Secretario de la Hermandad de nuestra señora del Refugio, instituyda en esta ciudad, y fundada por algunas dignidades Canonicos, y Preuendados, Caualleros, y gente principal della con titulo de la Inmaculada Concepcion para socorrer, y alimentar a pobres enfermos, y vergoncantes desamparados, y sacar presos de la carcel, y otras obras pias, certifico, y doy fe que entre las constituciones de la fundacion de la dicha Hermandad ay vna del tenor siguiente.

Lo ultimo, que todos los hermanos q se recibieren en esta Hermandad, y Congregacion al tiempo de su recibimiento, han de hacer juramento solemne de defender por todo el tiempo de su vida el misterio de la Inmaculada Concepcion de la Virgen nuestra Señora concebida sin mancha de pecado original; y para que esta obra tenga el buen principio, y suceso que se desea, todos los presentes se pusieron en pie, y con la deuocion deuida, los señores Sacerdotes, puestas las manos en los pechos, y los señores seglares haciendo la señal de la Cruz, juraron, y prometieron la defensa deSto misterio, hasta derramar su sangre, si fuere necesario, defendiendo esta verdad, como mas largamente consta, y parece de la fundacion de la dicha Hermandad, y congregacion, a que me refiero: y de pedimento del Padre Fr. Pablo de Benuides, Presidente del Conuento de nuestro Padre san Francisco deSta ciudad de Guadix, di el presente en ella a treinta dias del mes de Março, de mil y seiscientos y querenta y ocho años; y en fe de ello lo firme, y signe. En testimonio de verdad, Domingo de Siles:

Nos los EscriuanoS publicoS del Numero deSta ciudad de Guadix, y su tierra, que aqui signamoS, y firmamoS, certificamoS, y damoS fe, que Domingo de Siles y Castro, de quien va signada, y firmada esta certificacion, es Escriuano del Rey nuestro Señor, perpetuo del Numero, y de Comisiones, y rentas Reales deSta ciudad, y Secretario de la Hermandad, y Congregacion de nuestra señora del Refugio della, con titulo de la Inmaculada Concepcion de nuestra señora, y a sus escritos, y certificaciones, q ha dado, y dà como tal Escriuano, y Secretario se ha dado, y dà entera fe, y credito en juicio, y fuera del, y para que dello conste, dimos el presente en la dicha ciudad de Guadix en treinta dias del mes de Março de mil y seiscientos y querenta y ocho años. En testimonio de verdad, Francisco Fernandez Escriuano publico. En testimonio de verdad, Gaspar Castillo Escriuano publico. En testimonio de verdad, Miguel Marquez Escriuano publico.

Iuramentum Sanctæ Ecclesiæ Cathedralis de Baeza

Anno M. DC. XL.

YO Geronimo Lopez Lozano Presbitero Notario publico, y Secretario del Cabildo de la Santa Iglesia Catedral de Baeza, certifico, y doy fe, como el Sábado veinte y tres del Junio del año de mil y seiscientos y quarenta, el dicho Cabildo, y el Cabildo de la Iglesia Colegial, y la ciudad salieron de la dicha Santa Iglesia, donde se auian juntado, en procession general à la Iglesia de la limpia, y pura Concepcion de nuestra Señora, y en la dicha procession traxeron la dicha Santa Imagē à la dicha Santa Iglesia Cathedral; y Domingo siguiente veinte y cuatro del dicho mes dia de san Juan se canto Missa con mucha solemnidad de nuestra Señora, y acabada con su sermon, desde el Coro vinieron el dicho Cabildo, y la ciudad à la Capilla, y altar mayor, y hecho el juramento de la fe, prometieron detender la limpieza de nuestra Señora, y como fue concebida sin pecado original, y el dicho jarmeto iniciero en manos del Preste, q dixo la Missa de la fiesta, en un libro Missal por los quarto Euangelios, dōde pusieron sus manos. Huuo muchas inuenciones de fuego, y vn disfraz, y otros regozijos, todo en ordē a la dicha festividad, muchos altares muy curiosos, arcos bien dispuestos por las calles, que huuo mucho que ver en todo, como parece de los libros del dicho Cabildo, que quedan en su archivo, a que me refiero. Y para que dello conste di el presente. En Baeza, a tres dias del mes de Abril de mil y seiscientos y quarenta y ocho años; y en fe de ello lo signo, y firmo. En testimonio de verdad, Geronimo Lopez Lozano, Notario Secretario.

Sancta Ecclesia Hispalensis decernit ad precatiunculam sequentem ante horas Cononicas decantari solitam, addi Beatam MARIAM sine originali labe conceptam.

Anno M. DC. XLII.

Sanctissimæ Trinitati, & individuæ unitati, & Domini nostri Iesu Christi humanitati, & Augustissimæ Eucharistiae maiestati, & Beatissimæ Virginis MARIE sine peccato originali Conceptæ fæcunditatibus, sit tempiterna gloria, per infinita seculorum secula, Amen.

OBSERVATIO.

Huius decreti (quod factum fuit die 10. Junij anno 1642.) meminit Ioannes Tamaio de Salazar ad annum 1642. fol. 303. & typis excussum habet Agustinus Gonzalez Dauila Regius Historiographus.

IVRAMENTVM VETERIS Confraternitatis Tolentanae Civitatis.

Anno M. DC. XLIII.

YO Martin de Mazuecas, Escriuano de la santa Hermandad vieja desta ciudad de Toledo, por el Rey nuestro señor, en todos sus Reynos, y Señorios, certifico, y doy fe, que en el Cabildo que se celebró en esta ciudad por los señores Alcaldes, y Hermanos del dicho Cabildo, en catorce de Febrero del año pasado de mil y seiscientos y quarenta y cuatro, Blas de Messa Hermano del dicho Cabildo, hizo en el una proposició, la qual es como se sigue.

Y estando en el dicho Cabildo el señor Blas Hernandez de Messa, dixo, que el Ayuntamiento desta ciudad, y Vniversidad della, y las demás destos Reynos, tienen por uso, y costumbre al tiempo de reci-

recibir qualquiera Capitular, primero q se reciba, jure defender, que la Virgen nuestra Señora fue concebida sin mancha de culpa de pecado original, y en vn dia de su festividad, y Octava en forma de comunidad asistan a los diunios oficios en el templo de san Iuan de los Reyes de la ordē de nuestro padre san Francisco, y para que tā religiosos exemplares imiten; es en proponer al Cabildo desta Santa Hermandad vieja, que todos los Caualleros Hermanos, que presentes son, y fueren reciuidos, juren en dicha conformidad, y que en forma de comunidad asistan en vn dia de la Octava en la dicha Iglesia, o adónde pareciere mas comodo, à celebrar la fiesta de nuestra Señora, y que en la sala deste Cabildo se coloque vna Imagen de nuestra Señora, para que en nombre deste Cabildo desta Santa Hermandad, que este Cabildo posee, se continue con actos religiosos, y pidiò sobre ello se vote. Y visto por el Cabildo la proposiciō hecha por el dicho Blas de Mesa, acordò nombrar por Comissarios á los señores Francisco Hurtado Nieto, Iuán de Pinedo Villarroel, y Iuan de Segovia, y el dicho Blas de Mesa, para que la vean, y para el Cabildo de Agosto se trayga su parecer, con la disposiciō de lo q sobre ello se huiere de hazer.

Y por el dicho libro Capitular parece, que en el Cabildo, que se celebrò por los dichos señores Alcaldes, y hermanos del, en primero de Agosto del dicho año de quarēta y quattro, los dichos Comissarios truxeron su parecer sobre lo aqui contenido, y se acordò, que los señores Comissarios que lo auian sido, lo fuesen, para que vean la forma que en esto se ha de tener, y lo confieran con el P. Guardian del Cōuento de San Iuan de los Reyes, y lo assentassen, y determinassen, y se diese cedula de combite, para el Cabildo de nuestra Señora de Setiembre del dicho año, para q se votasse, y jurasse.

Y parece por el dicho libro Capitular, que en el Cabildo que se celebrò por dichos señores Alcaldes, y hermanos del, en ocho de Septiembre del dicho año, se acordò se diese cedula de combite para Domingo diez y ocho del dicho mes, para q

se juntasse el dicho Cabildo, y se hiziese lo acordado en los dichos Cabildos de catorce de Febrero, y primero de Agosto del dicho año en razon del voto, que el Cabildo asia de hazer de jurar, y defender la limpia Concepcion de nuestra Señora.

Y en dicho Domingo diez y ocho del dicho mes se juntaron los señores Alcaldes, y hermanos, y en el votaron, que es como se sigue.

Y juntos en su Sala, y Cabildo, y estando hecho vn altar portatil en la dicha sala debaxo del dosel della, y contido adorno, y vna Imagen de busto de nuestra Señora de la Concepcion dixo Misa el señor Don Fernando de Larruelas Regidor que fue en asiento, y banco de Cauallero, y hermano deste Cabildo; y visto por el dicho Cabildo lo propuesto en el, q se celebrò en catorce de Febrero, y se acordò sobre la dicha propuesta en el Cabildo general de primero de Agosto deseute presente año, y en el que se celebrò en ocho de Septiembre, y el efecto para que se mandò dar el dicho dia cedula de combite para este dia; y en ejecucion de la dicha cedula de combite, en presencia de la sacratissima Virgen Reyna de los Angeles, el Cabildo, y los Caualleros referidos que presentes estan ante Dios omnipotente, Trino, y uno, Padre, Hijo, y Espíritu Santo, y de su bienaventurada Madre, cuya esfigie tiene presente, y de todos los Angeles, y Santos de la Corte celestial, y de todos los presentes, a quien pongo por testigos, jura, y vota, que agora, y siempre afirmara, y defendera, que la gloriosissima Virgen MARIA nuestra Señora fue concebida sin mancha, mancha, ni culpa de pecado original, y que en esta verdad con ayuda de Dios omnipotente viuiran, y moriran, y perpetuamente defenderà este Cabildo su Inmaculada Concepcion, y por todos los medios possibles procurara, q las personas, que sucedieren a los presentes, lo juren, y tengan assi perfectamente. Y para mas empeño de su obligacion, en el referido altar, y en presencia de la sacra tissima Virgen Reyna de los Angeles, y en vna Cruz, que sobre el ata consagrada

del estaua, y de mi el presente Escriuano, y testigos los dichos señores Alcaldes, y hermanos juraron en la forma, y manera siguiente.

El Señor Alonso Petez de las Quetas, y Zayas Alcalde, poniendo su mano derecha en la Cruz, que estaua sobre el arca del altar, jurò, creer, tener, y defender, que la Virgen Santissima Madre de Dios fue cõcebida sin macula, ni culpa de pecado original; en cuya fe, y creencia vivirà, y morirà; por los medios posibles procurará q̄ el Cabildo desta Santa Hermandad vieja conserue perpetuamente el voto que en el Cabildo de este dia se hizo a primero de Septiembre, y defender la pura, y limpia Concepcion de la Virgen MARIA.

Y en esta misma conformidad juraron lo mismo cada uno de por si, poniendo su mano derecha en dicha Cruz todos los presentes, que fueron el señor Don Francisco de Parraga Alcalde, y los señores Francisco Hurtado Nieto, Juan de Pinedo Villaruel, Don Luis de Zayas, Blas de Messa, Melchor Ortiz de Cisneros, Melchor Fernandez de Madrid, Don Francisco de la Torre, Mateo de Cañizares, Don Gabriel Niño, Juan de Segovia, Dō Francisco Sanguinetto, Don Agustin de Madrid, Francisco Ortiz de Angulo, Benito Martinez, Don Antonio de Messa, Francisco Ortiz de Sufanaga, Don Pablo de la Peña, Juan de Ariño, D. Fernando de Lafrroe. las, y anſimismo hizieron el dicho juramento Juan Sanchez de Palencia, y Martin de Maçuelas Escriuanos del dicho Cabildo, a todo lo qual fueron testigos que asistieron, y estuvieron presentes, Andres Fernandez Camacho, Nicolas Maldonado, Bartolome de la Torre, Bartolome Salgado, y Diego Maldonado, vecinos desta ciudad de Toledo; y despues deſto el Cabildo de cõformidad, y cõforme lo acordado, y dispuesto, acordò, q̄ de aqui adelante no se reciuia hermano, ni Escriuano deste Cabildo en el, sin q̄ primero haga el dicho juramento: y cõ esto se acabo este Cabildo. Y desde dicho dia todos los hermanos q̄ han entrado en dicho Cabildo, y demas oficiales del, han jurado en cõformidad del juramento antecedente. Y para que conste, dc pedimiento

del Conuento de San Juan de los Reyes de la Orden Franciscana desta ciudad, di el presete. En Toledo en diez y siete dias del mes de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años; y en fee dello lo signé, y firme. En testimonio de verdad, Martin de Mazuelas Escriuano.

O B S E R V A T I O.

Hec cõfraternitas, que à Regibus Catholicis Ferdinand, & Isabella instituta fuit ad Homicidas, latrones, raptore, & huicmodi peruersos homines comprimitos, nouo iustitia genere palis in capo defixis alligatos sagittarijs interficiendos exponit. Magna autoritatis nomen apud Hispanos habet prefata cõfraternitas, vñgo Hermandad vieja compellatur. Videatur Marineus Siculus de rebus Hsp. lib. 19. & omnes Hspani scriptores.

*STATUTVM, QVO CI-
UITAS BURGENSIS SOLEMNITER VOUET
IMMACULATAM CON-
CEPTIONEM PRACIPUAM
SEMPER HABERE PATRONAM, ET IN-
TER CELEBRIORES FESTIVITATES NUME-
RANDAM, ATQUE IN EIUSDE Solemni-
TATIS VIGILIA EX PRECEPTO IEU-
NIUM OBSERVANDUM.*

Anno M. DC. XLIII.

YO Juan de la Fuente, Escriuano del Rey nuestro señor, y del numero, y Ayuntamiento desta ciudad de Burgos, doy fee, que en el libro de los decretos desta ciudad ay uno, que es como se sigue.

En la casa, y torre de Santa Maria detta muy noble, y muy mas leal ciudad de Burgos, cabeca de Castilla, Camara del Rey nuestro señor, a veinte y seis dias del mes de Octubre de mil y seiscientos y quarenta y tres años, los señores justicia, y Regimiento desta dicha ciudad, se juntaron en su Ayuntamiento, segun, y como tienen de uso, y costumbre de se jun-

tar

tar, para entender en las cosas de Dios nuestro Señor, y bien desta dicha ciudad; y en el dicho Ayuntamiento, estando llamado para que se elija el santo, que pareciese se ay, de tomar, y elegir por Patron en esta ciudad, en virtud de las letras, y Buleos de su Santidad, en que ordena se aya de elegir, y tomar el santo que cada lugar quisiere, y que otros muchos santos que se guardauán, no se guarden de aquí adelante. Y su Ilustríssima el Arçobispo desta ciudad, lo ha declarado; y auiendo se hecho para ello diferentes Ayuntamientos, y Juntas, y buscadosse papeles antiguos, así en el Archivo desta ciudad, como en otras partes; y auéndose dado cuenta de todo al dicho señor Arçobispo por esta ciudad, por Caballeros nombrados para tratar deste ministerio; los dichos señores acordaron el votar el dicho Patronato; y así fueron votando por su antigüedad en esta manera.

El señor Don Pedro Sanzoles Santa Cruz, dixo, que auiendo reconocido a Burgos alegida de verse sin el mayor cōficio, y blasón, que sus notorias antigüedades la dexaron; viendo, que entre las festiuidades de precepto, que en virtud del Breue de su Santidad Urbano VIII. se ha publicado, no queda reseruada la de la puríssima Virgen nuestra Señora en el ministerio de la Inmaculada Concepcion, su mas principal abogada, y venerada Patrona, teniendo votada su festiuidad, y vigilia de tiempo inmemorial a esta parte, y aprueba en pleno sinodo por su Prelado el Eminentissimo señor Cardenal Pacheco, Arçobispo, antecesor de su Ilustríssima, como refiere, y consta de la constitucion sinodal municipal de este Arçobispado, inserta en el quaderno impresso dellas, lib. 2. titu. de Ferijs cap. 1. tres de Diciembre verbo, la Concepcion de nuestra Señora, obseruada, y guardada por todas las edades, hasta la presente, en que con feruorosas, y continuadas demonstraciones se guarda, y obserua, es de parecer, se suplique a su Ilustríssima, como a quien toca, que en dicha conformida, y en la de la facultad, que su Santidad le concede, para que a la ciudad se

la dexa; ademas de las dichas festiuidades de precepto, viva de las mas principales que huviere venerado por su Patrió, pues le consta, que ésta sea la referida de la Inmaculada Concepcion, se la declare por tal, y en consecuencia, mande, se aya, y tenga por de las reseruidas de precepto, en dicho Breue; en que se promete, que Dios nuestro Señor, y su Serenissima Madre teran servidos, y logrará esta ciudad con el nuevo afecto desta supplica felicissimos sucessos. Y es de parecer, que en la conformidad deste suceso se dé memorial al señor Arçobispo para que vistas las razones del lo declare como por su voto se lo suplica. Y este es su parecer.

Y prolixiendo por los señores Caballeros Regidores del dicho Ayuntamiento se conformaron todos con el parecer del dicho D. Pedro Sanzoles, los quales fueron el señor D. Fernando de Mataña. El señor D. Juan de Cañas. El señor D. Juan Correa de Velasco. El señor D. Geronimo de Santa Maria. El señor Juan de Vallejo Capacho. El señor D. Garcia del Peso. El señor D. Luis Bataona. El señor D. Geronimo de Iubamendi. El señor D. Manuel Velažquez Delgadillo.

Y el señor Corregidor auiendo visto, y entendido el acuerdo de la ciudad, le dà infinitas gracias por accion tan grande como al servicio de nuestra Señora ha hecho, de que dará cuenta a su Magestad para que se situa de tener entendido el santo, y piadoso afecto de todos los Caballeros de este Ayuntamiento, ha sido uno de los principales motivos para que la Santa Sede Apostolica declare este articulo por de fee.

Todo lo susodicho mas largamente cosa, y parece de los acuerdos, que en razón de lo susodicho se fizieron, y passaron, que originalmente estan, y quedan en el libro del Ayuntamiento desta ciudad, a q me refiero. Y para q dello conste, de mandamiento del señor Doctor D. Antonio Mendez de Lata teniente de Corregidor desta ciudad, y de pedimiento de la parte del Convento de san Francisco, extramuros de esta dicha ciudad, di el presente. En Burgos a veinte y cinco de Febrero de mil y seiscientos y quarenta y cinco años. En fee de lo qual

qual fize mi signo. En testimonio de verdad, Juan de la Fuente.

Concuerda con su original, q para este efecto me fue exhibido, y mostrado por parte del Conuento de San Francisco desta ciudad de Burgos, y está bien y fielmente sacado. Y para que conste, de pedimiento de dicho Cōñeto, di el presente. Yo Pedro Merino Notario publico Apostolico, Secretario de la Reuerenda Camara Apostolica, y vecino desta ciudad de Burgos, y Escrivano publico del Rey nuestro Señor, y del numero de dicha ciudad, en ella a ocho de Abril de mil y seiscientos y quarenta y ocho años, lo signó, y firmó. En testimonio de verdad, Pedro Merino.

*Confirmat prefatum statutū Il.
lastrissimus Burgensis
Antistes.*

Anno M. DC. XLIII.

DOn Francisco Manso, y Zuñiga, por la diuina gracia, y de la santa Sede Apostolica, Arçobispo de Burgos, del Consejo de su Magestad, &c. Auiendo entendido el sumo desconsuelo desta nobilissima ciudad, cabeca de Castilla, y Camara de su Magestad Catolica, de la Vniuersidad, de su Clero, Republica, y todos sus gremios, por clamores oydos, y afectuosos memoriales, presentados, sobre dezir, y ver, que en la letra de la publicacion, que les fizimos del Breue Apostolico de nuestro muy santo Padre Urbano VIII. su data en Roma apud sanctum Petrum a 13. de Setiembre del año passado de 1642. en que se declararon las fiestas de los años, que de precepto en lo de por venir se auian de guardar, no quedaua comprehendida, ni reseruada la de la Serenissima Reyna de los Angeles MARIA Madre de Dios (Patrona, abogada vniuersal, constituyda a los fieles de la Iglesia Romana) en el misterio de su purissima, e Inmaculada Concepcion, auida, tenida, y venerada por tal, y votada con vigilia por dicha ciudad, y gremios; obseruada, y guardada de tiempo inmemorial a esta parte, re-

conocida, y aprobada en pleno sinodo del Eminentissimo señor Cardenal Paccheco, Arçobispo desta nuestra santa Iglesia Metropolitana, y nuestro antecesor, por constitucion sinodal, ley municipal del Arçobispado, puesta en el quaterno impreso dellas, en el lib. 2. tit. de Ferijs, cap. 1. §. Deziembre, verbo nostra Señora de la Concepcion. Pidiendanos, y suplicandonos, que pues nos constaua dello, y nos constaria necesario, siendo por mas informacion de instrumentos, y testigos, que de todo quisiesemos recibir, asi se lo declarassemos, y en consecuencia les publicassemos, en conformidad del dicho Breue Apostolico, por vna de las festiuidades de precepto contenidas en él, la referida mas principal Patrona, abogada suya, de la sacra-tissima Virgen de la Concepcion; para que amparados en su antiquissima deuoción, y derecho de tenerla, y venerarla por tal su Patrona, abogada de aqui adelante, segun, y de la manera, que todos sus passados por todas las edades la han venerado, y tenido, puedan mas fervorosamente continuar en su deuida, y votada celebracion. Lo qual atentamente visto por Nos, y deseando en cosa tan graue el mayor acierto, consultado con los venerables el Dean, y Cabildo, nuestros carissimos hermanos, por medio de diputados, que para ello nos embiaron, oydo el pueblo, y el Clero vniuersal dèl, y con piedad de padre, mouido de sus humildes ruegos, y de lo que resulta de los autos, instrumentos, e informaciō hechos, presentados, y recibida; viendo de la facultad Apostolica, que para ello por dicho Breue se nos concede, y por cabeca de los autos mandamos poner, y debaxo de su correccion, obediencia, y censura de la ordinaria nuestra, que nos permite, compete, y tenemos, para gloria de Dios, en su indiuindua Trinidad de Padre, Hijo, y Espiritu Santo, y de todos los de la Cor-te celestial, que nos comunique, y alcance su diuina luz. Por la presente declaramos por Patrona abogada mas principal desta dicha nobilissima ciudad de Burgos, la festiuidad de la Virgen Santissima

MA.

MARIA nuestra Señora Madre de Dios, en el misterio de su patissima Concepcion, y como tal comprehendida, y reseruada entre las demas festiuidades, que de precepto en dicho Breve Apostolico se reseruan, y mandan guardar, declarando assimismo en dicho fin necesario, siendo la constitucion sinodal referida, que assi lo ordena, y dispone, con vigilia, para el dia 8. del presente, y su víspera, en que se ha celebrado, y de aqui adelante se ha de celebrar, y guardar. En cuya cōsequencia mandamos, se celebre, y guarde por todos los fieles nuestros Feligreses, etiam en qualquiera manera exēptos, y de todos estados, seculares, y Regulares desta dicha ciudad de Burgos, y sus arrabales, en virtud de santa obediencia, y pena de excomunión mayor, que les impone mos, y de las demas por derecho, y por la Santa Sede Apostolica, y sagrados Cōcilios permitidas, y determinadas, contra los transgressores de los preceptos de la Iglesia, que le serán impuestas, y a nuestros Prouisores, que son, y por tiempo fueren, que debaxo de las dichas penas, y censuras, assi lo guarden, y executen, y lo hagan executar, y guardar, para que les damos, y concedemos todo nuestro poder; y para que en todo tiempo conste desta nuestra resolucion, y declaracion, mandamos, que qualquier Impressor que con ella fuere requerido, la imprima, y que se pregone por las calles publicas desta dicha ciudad, y arrabales, y le fixe firmada de nuestro nōbre, y autorizada con nuestro sello, y legalizada del infrascripto nuestro Secretario de Camara, en las puer tas principales de nuestra tanta Iglesia Metropolitana, y las de las Parroquias, y Conuentos de Religiosos, y Religiosas, y de nuestras casas Arçobispales, de q̄ para que mejor la tengan entendida, se darán tantos autorizados a las Comunidades, y Fieles particulares, que los pidieren. Dada en la ciudad de Burgos, y dichos nuestros Palacios Arçobispales, a cinco dias del mes de Diziembre deseño año de M. DC. XLIII. Francisco Arçobispo de Burgos. Por mandado de su Ilustrissima el Arçobispo mi señor. El Licen-

ciado Iuan de Sarachaga Landa Secretario.

Iuramentum Vniuersitatis Ovetensis ab immemoriali.

YO Baltasar Huelgo, y Valdes, Escrivano del Rey nuestro Señor, y del numero antiguo de la ciudad de Oviedo, y su jurisdiccion por su Magestad; Secretario del Estudio, y Clauistro de la insigne Vniuersidad de la dicha ciudad, certifico, y doy fe a todos los señores justicias, y mas personas, que la presente vieran, como en esta dicha Vniuersidad, desde el año passado de mil y seiscientos y quarenta y éos a esta parte, que entré a vsar, y exercer el dicho oficio de tal Secretario, por muerte de Iuan Moran de la Rua mi antecesor, todas las personas, que por mi testimonio se graduaron de Licenciados, Doctores, y Maestros por esta dicha Vniuersidad en todas facultades, en conformidad de la antigua costumbre, vivida, y guardada en ella, antes, y primero de recibir los dichos grados de Licenciados, y Doctores en la Capilla de la dicha Vniuersidad, y en presencia de los señores Rectores, Doctores, y Maestros della, hazen juramento en forma, poniendo la mano derecha en vn libro Misal, y en vna Cruz de plata, que para el dicho efecto tengo en mis manos, de defender la Inmaculada, y limpia Concepcion de la Serenissima Reyna de los Angeles Santa MARIA Madre de Dios, y Señora nuestra, y de que fue concebida, y preservada sin mancha de pecado original, y guardar los estatutos de la dicha Vniuersidad, por dōde se gouierna al modo de los dela insigne Vniuersidad de Salamanca, y en la misma forma lo he visto estilar, y guardar, y hacer el mismo juramento del tiempo de mi accordanza a esta parte, que será de mas de veinte y siete años, y en el tiēpo del dicho Iuan Moran de la Rua mi antecesor, con quien assisti en el uso del dicho oficio de tal Secretario, y la misma clausula, y juramento se menciona, y declara en los titulos, que he despachado, y se despacharó de los

Mmm dichos

dichos grados de Licenciados, Doctores, y Maestros por esta dicha Vniuersidad, como dellos, y de los dichos grados cōsta, a que me refiero, y para q̄ dello cōste, de pedimiento de su Paternidad el Padre Fr. Pedro Ordoñez Flerez, Guardian del Monasterio del Serafico Padre San Frāncisco desta ciudad de Oviedo, di la presente en la dicha ciudad, a catorze de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años; y lo signo, y firmo. En testimonio de verdad, Baltasar Huergo Secretario.

Iuramentum ciuitatis Ovetensis.

YO Antonio de Granda, Escriuano de su Magestad, y del numero, y Ayuntamiento desta ciudad, y Regidor de ella; certifico, y doy fee, q̄ los señores justicia, y Regimiento desta ciudad en su jūta, y Ayuntamiento publico, como lo tienen de costumbre, presidiendole el señor Don Diego de Arredondo Gouernador desta ciudad, y Principado, y Oydot en Valladolid, juraron de vn acuerdo, y conformidad, è fizieron voto, de defender siempre la purissima Concepcion de la Virgen nuestra Señora, y auer sido concebida sin mancha de pecado original, y que si fuere necesario hacer este voto mas solemnemente en manos de Prelado, lo haran, junntamente con los señores Deā, y Cabildo desta Santa Iglesia, como cōsta del acuerdo, y acto capitular, a que en todo me refiero; y de pedimiento del Padre Guardian del Conuento de san Francisco desta ciudad lo signo, y firmo. En la ciudadde Oviedo, a veinte yvn dias del mes de Março de mil y seiscientos y quarenta y ocho años. En testimonio de verdad, Antonio de Granda.

Iuramentum Vniuersitatis Seguntinae.

Anno M.DC.XLIII.

YO Roque Fernandez Elgueta, y Tc. jada, vezino desta ciudad de Siguença, Notario publico Apostolico por autoridad Apostolica, y ordinaria, Secretario

de la muy insigne Vniuersidad desta dicha ciudad, y Familiar del Santo oficio de la Santa Inquisicion de Cuenca: doy fee, y verdadero testimonio a los que el presente vieren, como por parte desta dicha Vniuersidad se hizo voto de defender la pura, y limpia Concepcion de nuestra Señora, como consta, y parece de los libros de Claustros de dicha Vniuersidad, que en mi poder quedan, de los quales he sacado la forma en que se hizo dicho voto, y juramento, como en ellos se contiene, y es como se sigue.

En el nombre de Dios todo poderoso Padre, Hijo, y Espiritu Santo, tres personas, y vn solo Dios verdadero, a quien debemos cōsagrarn todas nuestras acciones, para gloria, honra, y exaltacion de su Santo nombre, y de la Purissima, y Inmaculada, y sin pecado concebida siempre Virgen MARIA, a quien este Christiano, y piadoso zelo se dedica. Sea notorio, publico, y manifiesto, desuerte, que en los venideros siglos, y en las edades futuras haga fee, y verdadero testimonio, como nos el Rector, y Claustro de la insigne, y antigua Vniuersidad de Siguença, mudos de la veneracion que se debe a la soberana Imperatriz de Cielo, y tierra, Reyna de los Angeles MARIA Señora nuestra, con religioso zelo, piedad Catolica, y Christiana devoción, reconociendo, como fieles siervos suyos, que al fruto de su sagrado vientre debemos la felicidad de nuestra redencion, y a las suplicas, y instantias de sus incessables intercessiones el logro de todas nuestras felicidades, y la consecuciō de la bienaventurança; agraciados a tan continuados beneficios, como en todo el discurso desta vida recibimos de su mano, inuocādola por tutelar, y abogada nuestra, juramos, y votamos de predicar, enseñar, y defēder su purissima, è Inmaculada Concepción, como por las disposiciones, y leyes de nuestra S. Madre Iglesia nos sea permitido, sin q̄ por este nuestro juramento sea visto contravenir a lo dispuesto aora, ó en algun tiempo por los sagrados Canones, vniuersales Concilios, y decretos de Pontifices. Antes bien aduirtiendo, que en este nuestro

voto

voto hazemos vn agradable servicio a Dios, reconociendo la pureza de su Santissima Madre, de quien confessamos, que alcanço toda la gracia, que la dignidad de Madre de Dios pide, y que siendole possibile a lo absoluto de su poder preservarla de la original culpa, que a los legitimos descendientes de Adan, iure hereditario, haze pecheros, pecadores por naturaleza, la preservaria con especial gracia, y priuilegio, no concedido a otra ninguna criatura humana, sino solo, y particular de la que se concebia para Sagtario de tan estimable tesoro, como el verdadero hijo de Dios todo omnipotente. Atendiendo a lo qual, firmisimamente protestamos de ser invincibles defensores de su gracia, privilegios, exenciones, y prerrogativas contra la heretica prauidad, que en parte, o en todo se opusiere a lo que en abono desta purissima señora tiene, como articulo de fe, decretado nuestra Santa Madre Iglesia. Y en oposicio de los Catolicos, que no se inclinaren a defender la opinion de su Concepcion Inmaculada, defenderalo como mas piadosa, cierta, y verdadera, predicandola en las conciones publicas, con pretexto de que sirua nuestra predicacion de doctrina, que a todo fiel Christiano incline a la veneracion, y deuacion desta Señora, a quien presumimos agradar, enseñando, como enseñaremos en nuestras escuelas, por mas religiosa, y pia esta opinion, para que alimentados nuestros oyentes con doctrina tan del gusto de Dios, y de su Madre, merezcan su proteccion en todos sus cuidados. Y en ejecucion deste nuestro voto, y juramento, decretamos, que desde oy en adelante qualquiera persona que se graduare en esta Vniuersidad, antes de recibir el grado, jure, y vote en manos de nuestro Secretario, defender, predicar, y enseñar en publico, y en secreto la opinion piadosissima de la Concepcion Inmaculada de MARIA. Fecho, y decretado en nuestro Claustro a dos dias del mes de Diciembre año del Nacimiento de nuestro Señor Iesu Christo de mil y seiscientos, y quarenta y tres. D. Antolin Santos de S. Pedro Rector. Doctor Pelegrin Crespo Consi-

liario. Doctor Molina, y Hozes Consiliario. Y leido, y publicado el dicho edicto se continuò la Missa con toda solemnidad, y se dio fin a esta accion, assistiendo a ella grande numero, y concurso de gente.

Todo lo susodicho certifico yo el dicho Roque Fernandez Elgueta Secretario desta dicha Vniuersidad, y doy feee con cuerda con su original, que lo saqué de los los libros de Clauistros desta dicha Vniuersidad, que en mi poder quedan; y assi mismo doy feee, que me halle presente al dicho voto, y juramento, y como en ello se contiene lo vi hazer, como Vedel que era de dicha Vniuersidad, y en feee dello lo signe, y firmé como acostumbro. Fecho en la ciudad de Siguëça, a 27. de Abril de 1648. En testimonio de verdad. Roque Fernandez Elgueta, y Texada Secretario.

Nos los Escriuanois publicos, y del numero desta ciudad de Siguëça, que aqui signamos, y firmamos, certificamos, y damos feee, que este tanto concuerda con su original, que se sacó de los libros de la Vniuersidad de dicha ciudad. Y assimismo certificamos, que Roque Fernandez Elgueta, y Texada, vezino desta ciudad, es Secretario de dicha Vniuersidad, y que siempre se le ha dado entera feee, y credito a todo lo que ante el ha passado, y en feee de ser todo asi, lo signamos, y firmamos en dicha ciudad a veinte y nueve de Abril de 1648. En testimonio de verdad, Bernardo Sedeño Escriuano. En testimonio de verdad, Geronimo Fernandez de Vrbiña. En testimonio de verdad, Bernardo de Torremocha.

Iuramentum sanctae Ecclesie Cathedralis Seguntinae.

Anno M. DC. XL. IV.

YO Don Josef Castillo, Canonigo en la Santa Iglesia Catedral de Siguëça, Secretario de los señores Dean, y Cabildo della, Notario publico Apostolico, por autoridad Apostolica, y ordinaria,

Hago

Hago fec, y verdadero testimonio a los que el presente vieron, leyeron, y entendieren, como los dichos señores Dean, y Cabildo de dicha Santa Iglesia, por su decreto Capitular de diez y ocho de Diciembre de mil y seiscientos y quarenta y tres años, acordaron, resolvieron, y determinaron, que en la dicha Santa Iglesia se hiziese voto, y juramento por todos los señores Prelados deella, de defender, que la Virgen nuestra Señora fue Concebida sin pecado original; lo qual como el Cabildo lo decretó, se cumplió, y ejecutó en dicha Santa Iglesia Domingo a siete días del mes de Febrero, de mil y seiscientos y quarenta y cuatro años; y el juramento fue en la forma siguiente.

*Ad tuę Mielatatis pedes, o cœli, terraęq;
Regina MARIA, prouoluti, & tua beneficia tecolentes, atque erga Immaculatę
tuę Conceptionę deuotioni accepta refe-
rentes. Nos Ferdinandus Christi Filij tui, &
Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Segu-
tinus, & venerabilis nostri capituli Chor-
ras, antiquissimique ciuitas Seguntina,
sacerarum litterarum, sanctorum Conci-
liorum, Tridentini præsertim, sanctissi-
morū Romanorum Pontificū, ac Bea-
tissimi Domini nostri Urbani diuina pro-
uidentia Papæ Octauii, probatissimorum
Patrum, necnon prædecessorum nostro-
rum, huius Ecclesie Præsulum (vniuerso
iam fere populo Christiano plaudente)
vestigis inharentes in hoc sacro templo
Seguntino, in hac nobis lata, & tibi pecu-
liariter sacrata die fatemur te, Dei Mater,
in primo tuę Conceptionis instanti prop-
ter Christi Filij tui, & Filij Dei præuisa
merita, iam ab ipsa sua æternitate fuisse
ab originali peccato præseruatam: testa-
marque Deum, ac Filium tuum nos hanc
sententiam de tua à peccato originali
præseruatiane, nostro iam dudum insi-
tam pectori, Deo aspirante, constantissi-
mè vsque ad ultimum vitę spiritum re-
tenturos. Hoc pablecē, hoc priuatim
docebimus; hæc eadem à nostris ouibus,
& à ceteris omnibus (quantum in nobis
fuerit) teneri, & doceri, Deo iuuante,
curabimus. Ita vouemus, ita spondemus,
ita iuramus, sic Deus nos adiuvet, & hæc*

sancta Dei Euangelia; quam assertionem,
votum, ac iuramentum ad pedes sanctissimi
Domini nostri Urbani Papæ Octauii
submittimus, & hæc omnia Aposto-
lica benedictione promoueri dignetur.
Tu ergo, o felix, o summè felix, quæ ab
initio, & ante tæcula ab ipso Deo electa,
& præseruata fuisti, Beatisima Virgo,
eundem sanctissimum Dominum nostrum
Urbananum diuturnitate pacis, ac fælici-
tatis amplificare, & Catholicum Regem
nostrum Philippum, Reginam, & Prin-
cipes, tuæ sine peccato Conceptioni
constantē addictos omnibus bonis ac-
cumulare, & longevæ senectutis, imperij
que iusti gloria exornare, nobisque om-
nibus animorum puritatem, ac peccati
sordium detestationem impetrare digne-
ris. Deo gratias.

Esta fue la forma como referida lle-
vo del juramento, la qual fue leyda por el
Diacono, para que todos los que auian
de hazer dicho juramento, la oyessen, que
todos se hallauan dentro de la Capilla
mayor. Y acauada el Ilustrissimo, y Re-
uerendissimo señor Don Fernando de An-
drade, y Sotomayor Arçobispo, y Obis-
po que entonces era de dicha Santa Ig-
lesia, hizo el juramento el primero por estas
palabras: *Sic voueo, sic iuro, sic spondeo, sic
Deus me adiuvet, & hæc sancta Dei Euange-
lia.* Despues el señor Dean D. Lorenço
Frances de Vrrutigoyti por estas pa-
labras: *Sic voueo, sic iuro per hæc sancta Dei
Euangelia.* Y dellas usaron todos los de-
mas que juraron. Iurò el Doctor An-
tonio Ortiz Doualle, Arcediano de Si-
guenza. Doctor Don Andres Manrique,
Arcediano de Almazan. Don Al-
varo de Valençuela, y Mendoza, Arcedia-
no de Molina, y Canonigo. Doctor Don
Luis Zapata Chantre, y Canonigo. Doc-
tor don Cipriano Gallego, Prior, y Cano-
nigo. Doctor don Pedro de Anguita, Ca-
pellán mayor, y Canonigo. Doctor don
Gaspar del Môte, Arcipreste, y Canoni-
go. Doctor D. Felipe de Villaverde, Arce-
diano de Ayllon, y Canonigo, Dignida-
des. Doctor Diego Ximenez de la Vega.
Juan Antonio de Morales. Don Gaspar
Brauo. Doctor don Baltasar Melendez.

Diego Ramirez de Lauregui. Martin de Valencia. Antonio Ximenez. Alonso de Pelegrina, y Lorençana. Juan de Lespada. Don Christoual Cadena. Doctor Diego Perez Descoto. Don Antonio Carrillo. Matias de Arteaga, y Vrueña. Don Joseph Carrillo. Doctor Juan de Molina y Hozes. Doctor Juan Fernandez Delgueda. Doctor Juan Martinez Serrano, Catedratico de Prima en Santa Theologia. Doctor Garcilaso de la Vega, Catedratico de Vesperas en Santa Theologia. Doctor don Francisco de Valcarce, Doctoral, y Catedratico de Prima de Canones. Don Tomas Zupide de Vergara. Matias Lagunez. Doctor Pedro Pelegrin. Doctor don Matias de Mora-tinos, de Escritura. Doctor Juan Ruiz Colmenero Magistral de Pulpito Canonigos, y Diego Yague, y don Fernando de Ormaza, ansi mismo Canonigos. Juan de la Fuente. Juan Pacheco. Doctor Juan de la Lança. Gregorio Ximenez. Don Geronimo Zamudio. Martin Malo Crespo. Andres de Torres. Don Joseph de Ascasua. Don Francisco de Morales. Doctor Garcia Barrientos. Pedro Calvo, y Francisco Xamon Racioneros enteros. Sebastian de Hernando. Francisco de Lara. Francisco Recio. Maestro Juan Saez de Arana. Francisco de Carauias. Juan Bautista de Fuentes. Geronimo de Almazan. Melchor del Monte. Francisco de Caravantes. Doctor Bernabe de la Olmeda. Alonso de Aparicio. Pedro de Azcutia. Pablo Garcia. Juan Ximenez medios Racioneros, todos Preuendados en dicha Santa Iglesia; que juraron como dicho llevo; y despues la ciudad hizo su voto, y juramento; y al hazerle los seculares, empuñauan las espadas. Y despues en veinte y nueve de Febrero de dicho año de mil y seiscientos y quarenta y quatro, los dichos señores Dean, y Cabildo, por su decreto de dicho dia ordenato, y acordaron, que todos los que ayan de ser Preuendados en dicha Santa Iglesia, antes que se les de la possession, hagan juramento de defender, que la Virgen MARIA nuestra Señora fue concebida sin pecado original; y que en el libro que se llama ju-

ratorio, se ponga en esta forma. Iten prometo, y juro por los santos Euangelios de Dios, de defender segun mi estado, que la serenissima Virgen nuestra Señora fue concebida sin pecado original. Lo qual se obserua, y guarda inuiolablemente en esta dicha Santa Iglesia. Y todo lo que aqui va expressado, y de suso va referido, y se haze mencion, consta de los decretos capitulares del Cabildo de ella, y de vna copia autentica de la forma del dicho juramento, que está en los archivos de dicha Santa Iglesia, a que me remito; y para que de ello conste de pedimiento del Padre Fray Antonio de Sobarco, Guardian del Conuento de señor san Francisco desta dicha ciudad, y de mandato de los dichos señores Dean, y Cabildo, de veinte y siete de Abril dese año de seiscientos y quarenta y ocho, di el presente testimonio, y lo signé, y firmé. En Siguencia, a primero de Mayo de mil y seiscientos y quarenta y ocho años. En testimonio de verdad. Don Joseph Carrillo, Secretario, y Notario.

Nos los Notarios publicos Apostolicos por autoridad Apostolica, vezinos de la ciudad de Siguenza, que aqui signamos nuestros signos, y firmamos nuestros nombres, hazemos fe, y verdadero testimonio, a los que el presente vieren, como don Joseph Carrillo, Canonigo de la Santa Iglesia Catedral de ella, de quien va signado, y autorizado el testimonio nuestro, antes desto; es tal Notario publico Apostolico por autoridad Apostolica, y Secretario del Dean, y Cabildo de ella, fiel, legal, y de confiança, y como tal a las escrituras, y autos, y demas instrumentos, que ante él han passado, y passan, siempre prese les ha dado, y da entera fe, y credito en juicio, y fuera dèl. Y para que de ello conste, de pedimiento del Guardián, y Frayles del conuento de san Francisco desta ciudad de Siguenza, dimos el presente en ella, a dos dias del mes de Mayo de mil y seiscientos y quarenta y ocho años. En testimonio de verdad, Bernardo Sedeno Escriuano. En testimonio de verdad, Antonio Gomez Barragan Notario.

Iuramentum Vrbis Seguntinae.

Anno M.DC.XXXXIV.

YO Bernardo Sedeño Sarmiento, Escriuano por el Rey nuestro Señor publico del numero , y jurisdicion de la ciudad de Sigreña , y que lo suy de su Ayuntamiento, doy fe, y verdadero, testimonio, a los que el presente vieren, como en cumplimiento de lo contenido en vn decreto, y acuerdo del dicho Ayuntamiento de primero de Febrero del año de mil y seiscientos y quarenta y quatro. En siete del dicho mes, y año, Domingo por la mañana el dicho Ayuntamiento, Justicia, y Regimiento de la dicha ciudad, fue conuocado a sus casas del Consistorio con otros muchos vecinos ciudadanos. Y de ellas para el efecto que abaxo se dirà, con danças, y mucho regozijo, y con tambores salieron , y por las calles mas publicas con todas galas, las que cada uno pudo llevar; llegaron despues de Prima a la santa Iglesia Catedral de la dicha ciudad , de la qual fueron recibidos con todo aplauso, y tomaron su asiento en su Capilla mayor , estando patente , y descubierto el santissimo Sacramento , diciendo , y celebrando su Missa Pontifical el Ilustrissimo , y Reverendissimo Señor Don Fernando de Andrade, y Sotomayor, Arçobispo Obispo, y Señor que fue desta ciudad, para que en la tal festividad se hiziese, como se hizo, el voto, juramento, y pleito omenage, de defender la limpia , y pura Concepcion de la Virgen MARIA Señora nuestra. Y en la dicha Missa Pontifical, despues de su procession , y sermon, que predicò el Doctor Iuan Fernandez , Canonigo de dicha santa Iglesia. El Dean de ella Don Laurencio Frances de Vrritigoitti, y sus Dignidades, Canonigos, y Racioneros, y demas Clerecia , de los que se hallaron presentes, hizieron en manos del dicho Prelado el juramento, voto, y pleito omenage, sobre los Euangelios del libro que estaua abierto a la assistencia del dicho señor Arçobispo, Diaconos, y demas Ministros para el dicho efecto. Y

tambien lo hicieron la dicha Justicia , y Regimiento, y combidados ciudadanos, y en especial los que se siguen, por si, y por la dicha ciudad, è in voce de ella, que fueron.

Justicia, y Regimiento.

DON Iuan de Albizu, y Herrazquin, Alcalde ordinario por el estado de hijosdalgo. Iuan de Anguita, Alcalde ordinario por el estado de hombres buenos. Diego de Morales, Regidor por el estado de hombres buenos. Roque Fernandez de Ergueta Procurador, Sindico general por el estado de hombres buenos.

Diputados del Ayuntamiento.

EL Doctor Diego de la Lança Abogado, Catedratico de Prima de Leyes en esta Vniuersidad. Don Rodrigo de Aledo. Martin Pacheco. Don Martin Tamayo de Recalde. Alonso Sanchez de Saavedra. Iuan de Santiste , y Iuan Sanz.

Ciudadanos.

IVan de Morales, Tesorero de Millones. Agustin Zetina, y Pedro de Mentera Secretarios. Iuan de Ardança. Miguel Toribio Garcia. Diego de Soto. Melchor Suarez. Pedro de Anguita. Pedro de Hambrona Teniente de Alguazil mayor por ausencia de Francisco Gomez. Bernardo de Torremocha Escriuano , y Alonso de Palencia Portero del dicho Ayuntamiento , y estos especiales , y otro mucho numero de vecinos por dicha ciudad , y por ellos, que por su prolixidad no se escriuieron ; y por no ser posible segun su numero , y atencion tan deuota de hombres , y maderes, y otros que de todo genero concurren a causa tan justa, y obligatoria.

El Secretario, que dio fe del dicho juramento, y pleito omenage, por el Cabildo de dicha Catedral, fue el Canonigo Diego Ramirez de Xauregui.

El Secretario de la dicha ciudad, y su Ayuntamiento por lo que a ella tocó. Yo el dicho Bernardo Sedeño Sarmiento.

Todo lo qual saqué, y recuperé de la formalidad de lo que artiba se refiere, que puse por annotacion, y fee, que deseo, y mas largo que de ella se contiene en mi poder queda, à que me remito. Y para que de ello conste de pedimiento del Guardian, y Religiosos de San Francisco desta ciudad de Sigüenza, di el presente en ella à primero de Mayo de mil y seiscientos y quarenta y ocho años, y lo signé. En testimonio de verdad. Bernardo Sedeño.

Nos los Escriuanos publicos del numero, y jurisdicion de la ciudad de Sigüenza, y vecinos de ella, hazemos fee, y verdadero testimonio, a los que el presente vieren, como Bernardo Sedeño Sarmiento, de quien va signado, y firmado el testimonio antes deste contenido, ha sido, y es tal Escriuano, como por ello se dice, y fiel, y legal, y de toda confiança; y lo mismo Pedro de Mentera, tambien escriuano deste numero, que en su Ayuntamiento hizo el dicho decreto por ausencia del dicho Bernardo Sedeño Sarmiento, que lo era. Ya las escrituras, autos semejantes, instrumentos, y todos los demás, que ante ellos han pasado, y passan, siempre se les ha dado, y da entera fee, y credito, en juicio, y fuera dèl. Y para que de ello conste, de pedimiento del Padre Guardian, y Religiosos del conuento de san Francisco extramuros desta ciudad, como tales Escriuanos del Rey nuestro Señor, dimos el presente en la dicha ciudad, a dos dias del mes de Mayo de mil y seiscientos y quarenta y ocho años. En testimonio de verdad. Augustin Zetina Escriuano. En testimonio de verdad. Geronimo Fernandez de Vrbina Secretario.

*Vniuersitatis Parisiensis decre-
tum pro Immaculata Virginis
Conceptione, ex Ioanne Tri-
themio in Chronico
Spanheimensi.*

Anno M. CCCCXCVII.

Hoc anno quidam Doctor Parisius fuit Ordinis fratrum Prædicatorum nomine Ioannes Veri, homotemeratus, & præsumptuosus, qui in die Conceptionis purissimæ semper Virginis Dei Genitricis (ut mos est illorum hominum) in oppido quodam Dcpte Rothomagensis Dioecesis, publicè in ambone prædicauit, Beatissimam Virginem MARIAM purgatam ab originali macula, & nō præseruatam. Ex qua prædicatione scandalum grande in populo fuit exortum, quia omnes formè hodie (præter paucos Prædicatores) credunt, sentiunt, & prædicant, Dei Genitricem omni laude dignissimam, originali nunquam subiacuisse peccato, sed præseruatam semper. Vnde citatus ad Vniuersitatem Parisensem, propositiones suas erroneas, & falsas, XV. die Mensis Septembris publicè reuocare, & abiurare cōpulsus fuit, cū iuramento, quod nunquā aliter de Conceptione B. MARIE semper Virginis sentire, credere, aut prædicare velit, quam præfata Vniuersitas determinauit. Sequenti autem die, hoc est 17. mensis Septembris congregati sunt apud Sanctū Maturinum in ciuitate Parisiensi LXXXII. S. Theologie professores viri doctissimi, & omnes in eadē Vniuersitate de rigore promoti in presentia totius Vniuersitatis uno ore, unaquæ sententia statuerunt, & determinauerunt: Quod nemo deinceps præfata Vniuersitati adscribatur, nisi se huius determinationis (quod videlicet Beatissima Dei Genitrix, & Virgo MARIA semper ab originali macula fuerit immunis, & præseruata) assertorem, frenuumquæ propugnatorem pro virtibus futurum confirmet iuramento. Ipsi etiam antea iurauerunt, sicut in statuto continentur, se omni tempore huic veritati pri-

rissinæ Conceptionis Marianæ firmiter adhæsuros. Mirum nobis videtur, quod tantis viribus se nonnulli opponere au- dent. *Hucusque Trithemius.*

O B S E R V A T I O .

Praefati celeberrimi decreti meminerunt
Canisius lib. 1. de Deipara cap. 7. Clich-
iboueus sermone de Conceptione fol. 241.
Corduba lib. 1. quæst. 44. Suarez tomo 2. in
3. par. disp. 3. sect. 2. Cucarus in Elucidario
par. 2. Aegidius lib. 3. quæst. 6. art. 4. §. 2.
Pineda aduert. 4. ad priuileg. Reg. Arag. Mi-
randa de Concept. quæst. 19. fol. 542. Ioan-
nes Baptista Nouatus de eminentia Deiparae
cap. 3. Porrennus fol. 52. Torres fol. 388.
Daza cap. 5. fol. 38. Lezana cap. 22. fol.
98. Antonius Dauroutius in floribus exē-
plorum cap. 1. tit. 30. nu. 6. Et habetur au-
thenticum in archivio buius conuent. S. Fran-
cisci Matritensis.

VNIVERSITATIS CO-
loniensis decretum pro Immacu-
lata Virginis Conceptione:
ex Abate Ioanne
Trithem.

Ad annum M. CCCC. XCIX.

Hoc anno facultas Theologica alme
Vniuersitatis Colonensis statuit, &
decreuit, constitutione firmissima tenen-
dum, sentiendum, credendum, docendū,
prædicandum, & constantissimè defen-
dendum ab omnibus suppositis suis, Quod
B. Dei Genitrix Virgo MARIA ab omni
labe originalis peccati, ex singulari præroga-
tiva diuinæ potentiae semper fuerit præser-
uata, exempta, & priuilegiata, & qui con-
trarium fecerit ab ipsa Vniuersitate rese-
catus honoribus, & emolumentis Theo-
logicæ facultatis omnino, & omni tēpo-
re sit priuatus, & quod nullus in ea facul-
tate promoueatur, nisi iurauerit, se hoc
statutum semper obseruaturum. Huc us-
que Trithemius.

O B S E R V A T I O .

Predicti decreti etiam mentionem faciunt
Surius in additionibus ad Nauclerum,
sub anno 1501. Miranda quæst. 19. fol.
542. Porrennus fol. 52. Daza fol. 38. Tor-
res fol. 389. Vbi nota, insignem hanc Acadé-
miam à Doctore Subtili edoclam, an. 1307.
cæpisse Immaculatæ Conceptionis piæ opinio-
ni fauere. Videatur Dermitius Thadæi in Ni-
tela Franciscana, & Brizennus in vita Scotti
fol. 21. num. 7.

D E C R E T U M V N I-
uersitatis Moguntinae pro Imma-
culata Virginis Conceptione;
ex Abate Ioanne
Trithemio.

Ad annum M.DI.

Anno 1501. facultas Theologica
Vniuersitatis Moguntinae exēplo Pa-
risiensem, Colonensemque præuocata
statutum fecit 13. die Mensis Octobris
pro fidei veritate, ac defensione purissi-
mæ Conceptionis Beatissimæ MARIAE
semper Virginis determinans eam ab
omni originali macula semper præserua-
tam, exemptam, & immutem, contra-
riamque assertionem impiam, erroneam
que iudicauit. Et nihilominus decreuit
neminem in Theologiam premouendū
deinceps, nisi iuret, quod nunquam velit
fauere opinioni contrariae in aliquo. *Heo*
Trithemius. Cui etiam concordant Surius in
append. ad Naucler. ad an. 1501. Daza fol.
38. Porren. fol. 52. Torres fol. 389.

Celebris Academia Oxoniensis.

ATemporibus Scotti Doctoris Subti-
lis Virginem MARIAM ab omni
originali criminè mundissimā prædicat,
& fatentur Oxonienses Academicici. Ita
R. P. Cucarus in elucidario Mariano 2. p.
fol. 64. s. Necon. P. Daza in opere pro Im-
maculata Conceptione fol. 38. & alij.

Illu-

Illustris Tolosana Academia.

ASSERTIONI PISSIMÆ DE IMMACULATA VIRGINIS CONCEPTIONE A DIEBUS ANTIQUIS SCHOLÆ TOLOSSANÆ FIRMITER ADHÆSERUNT. *Ita testatur Cucarus Episcopus Acerensis, ubi supra.*

Insignis Vniuersitas Bononiensis.

BEATISSIMAM VIRGINEM MARIAM NUNQUAM PECCATI ORIGINALI SUBIACUISE; SED AB ILLO DIUINITAS PRÆSERUATAM, STUDIUM BONONIENSIVM AB ANCIQVO GLORIATUR SE ASSESSILE, IP SOQ; DIE CONCEPTIONIS FESTO, DOMINI RECTORES, DOCTORES, & SCHOLARES, CUM INSTRUMENTIS MUSICIS, APPARATUQUE SINGULARI AD CONVENTUM SANCTI FRANCISCI PROCESSIONALITER INCEDUNT, & IN CAPELLA SUB INVOCATIONE IMMACULATÆ CONCEPTIONIS HOC MYSTERIUM DEUOTISSIMA COMMEMORATIONE PERCELEBRANT. *Ita Cucarus, ubi supra.*

Cantabrigiensis Academia.

AB OMNI ORIGINALIS PECCATI SORDE PRÆSERUATAM CELI, TERRÆQUE REGINAM PISSIMAM, CANTABRIGIENSIVM THEOLOGORVM PRECLARA FACULTAS SECULIS MULTO RETRO ACTIS FIRMAVIT, SUCCEPITQUE DEFENDENDUM. *Ita Cucarus, ubi supra.*

Academia Louaniensis.

VITGINIS IMMACULATAM CONCEPTIONEM TOTIS DEFENDIT VIRIBUS, TOTISQUE AMPLIORIBUS VISCERIBUS LOUANIENSIVM DOCTORUM ILLISTRIS SENATUS. *Ita testatur R.P. Doctor Laurentius de Aponte Ord. Cleric. Regul. in cap. i. sapientia, num. 4. diggref. 2. §. 5. fol. 47.*

D E S A C R A R V M R E L I G I O N U M E R G A I M M A C V L A T A M C O N C E P T I O N E M B e a t a V i r g i n i s , c u l t u , & o b s e q u i o .

VERI BEATAE VIRGINIS AMATORES A CONTENTIONE, & A EMULATIONE LONGE ABSUNT, NISI CONTENTIO SIT ARDENTIUS AMARE; & IN AMORE QUIDEN SUPERARI NOLLE; glo-

ria autem, quæ apud hominés ex promoto Virginis cultu oriri potest, alijs libentissimè cedere. Nostra Seraphica familia, ut impensè pro Immaculata Conceptione laborauit, nec affectum suum aut occultare velit, si possit, aut possit, si velit: ita cæteras Religiones egregia cum laude eidem piissimo studio intentas, non modo veneratur, ac suspicis; sed & per illas profecisse gaudet, ingenuaque confessione palam testatur. Neminem de primit, quidquid Beatam Virginem extollit: et si forsitan magis assidua, & nunquam intermissa opera nostra est, illustrior sit tamen, nobis non repugnantibus, illorum, quos, ut cum Tertulliano loquamur, aut vetustis nobiles, aut nouitas fecit fálices.

Nec solum hac ratione modestiæ consultum optamus, sed etiam fortitudini; nihil enim concordia firmius, in pietate præfertim: & tunc tribuit Dominus verbum euangelizantibus virtute multa, cum inbabitate facit unius moris in Ecclesiæ domo. *Ps. 67:*

VT Igitur omnes Religiosas familias honore merito prosequamur, & eis armorum societate vñiti nihil formidemus: quid vñaqvæque Religio ad communem hanc causam contulerit, hinc inde colligimus, non quæ ad priuatæ personas pertinent, esset enim infiniti negotij; sed ad ipsa Congregationum corpora, & à communitatibus præstata obsequia: in quibus etiam non dubitamus multa ignorari à nobis, quæ enixè à confratribus nostris petimus nota fieri, ut data occasione publicentur.

Sacra Religio Sancti Basilij.

IN Constitutionibus Congregationis Hispaniæ Ordinis Sancti Basilij cap. 4. extat sequens constitutio. *Decernimus, quod omnes Provincie congregationis nostre aliquo nomine Santissimæ Virginis discernantur, ac nuncupentur, scilicet, Provincia Baebica dicatur Provincia Assumptionis: Provincia Castellæ dicatur Provincia Natiuitatis, & Provincia Sardinia dicatur Provincia Conceptionis. Legatur Hippolytus Marracius de fundatoribus Marianis cap. 2 fol. 17.*

Tertull.
initio
lib. de
Pallio.

Sacra Religio Sancti Benedicti.

Hic sacrae Religioni omnium consensu debetur maxima illustratio, & propagatio festi Conceptionis Beatissimae Virginis. Nam cum Diaconus ille Hungariae Regis Frater, postea Aquileiensis Patriarcha tempore Caroli Francorum Regis, (scilicet ab anno Domini 840. ad 900. de quo Consule Salszar. cap. 35. nū. 34. pag. 309.) initium huius festivitati in Italia dedit; post duo circiter saecula de eadem celebranda accepit diuinam revelationem Abbas Helsinus; & ut ea erat instructus, prædictum festum in suo Beccensi cœnobio celebri præcepit, & ipse quamdiu vixit, deuotis obsequijs celebravit, ut totidem verbis testatur S. Anselm. in Epist. ad Episcopos Angliae, quæ habetur initio huius Regesti.

Sed & idem S. Anselm eiusdem instituti professor, eruditioñis, & sanctitatis suo saeculo princeps, cuius etius in super Cantuarensis Archiepiscopatus dignitate, valde huius festi celebrationem auxit, & promovit, ita ut eius primus author a nonnullis credatur. Praevit ergo magni Patris Benedicti religio exemplo, quod tota Ecclesia sequentibus saeculis imitata fuit. Vide Arnoldum de Voion in ligno vita lib. 3. fol. 389. & latius lib. 5 fol. 835. Petrum de Natalibus, & Yepes in Chronicis S. Benedicti tom. 7. & fol. 99.

Nec solum veteres, sed & recentiores huius mysterij progressus huic Illustrissimæ familij adscribi debent: ut quæ à tot saeculis fuit monasticæ observationis norma, sit etiam magistra pictatis. Ex ea enim prodijt. R. P. Placidus Tosantius, Benedictinorum in Hispania Generalis, postea Episcopus Aceitanus, à Rege Catholico Philippo III. ad Sanctissim. P. N. Fæl. rec. Paul. V. ob hoc ipsum destinatus: cui, & muneric confortibus accepto referendum est decretum S. Rom. Gen. Inq. corā prædicto Pontifice emissum anno 1617. die 31. Aug. quod supra dedimus colū. 180. Vide Vvading. in exord. legat. pag. 12. num. 10. Yepes tom. 7. an. 1009 fol. 105. colum. 1.

Eiusdem magni Patriarchæ Benedicti filia glorioſa Ildegardis, Gertrudes, &

Machthildis de Immaculata Conceptione diuinas reuelationes accepere, cap. ibid. fol. 104. colum. 4.

Sacra Congregatio Cisterciensis.

Huius Sacrae Congregationis ex B. Virginis speciali reuelatione orta circa festum Conceptionis deuotio constat ex fidelissima narratione Ioannis de Asignies lib. 3. tom. 2. virorum illustrium Cisterciensis Ordinis, excusso anno 1603. apud Carolum Michaelem in montibus Hanoniæ, cuius hæc sunt verba. Tertia die a festo Sancti Nicolai, celorum Regina, Angelorum Domina, & Cisterciensis Ordinis aduocata specialis, apparuit ipsi Petro, & dixit: fili mi, dies ista dedicata est uni ex meis festivitatibus; expedit igitur, ut in ea specia ius meis laudibus intentus assistas, quam in alijs diebus. Ille vero respondit: O Domina mea, hactenus ignoraui festivitatem istam; deinceps tamen vita comite, eam memoriæ mædabo, ac deuote, quoad desuper datum fuerit, celebrabo. Facta autem inquisitione, accepit diem illam, tertiam à S. Nicolai festivitate, id est, 8. Decembris, in Kalendarijs consecratam esse Conceptioni eiusdem Virginis: quare eam singulis annis deinceps celebrare curauit singulari quoddam affectu letitiae, & deuotionis. Sed quod fructus? Plerumque in ea festivitate reuelationibus, ac consolationibus caelestibus donabatur à Domino, quæ verbis exprimi nequeunt. Quadam die Conceptionis, dum in Ecclesia exercitiorum suorum gratia intereret, subito raptus in spiritu, ad Domini Iesu Christi, & eius Sanctissimæ Matris conspectum adductus est. Ibi monet eum Dominus, ne desistat ab incepta deuotione, & quam erga Virginem Matrem suam gerebat fidelitatem; & quod pro certo solet sibi gravissimam rem facere, præfatum seruitum, & honorem impendens Matris sue. Vide Franciscum Blaarium in sanctis Patribus vindicatis fol. 163. & Chrysostomum Henriquez in Meloglio Cisterciensi ad 8. Decembris.

Sacra Religio Celestinorum.

Antonius Soterius in Opusculo de veneratione, & invocatione Sanctorum apud Episcop. Acciensem, Serran. lib.

lib. 2. cap. 13. fol. 191. Hoc unum fuit, quod Religiosis patribus vixum fuit satis admirandū, qui cum ex diversis Cœnobiojs Parisiū conuenirent ad generale conuentū, ibi in horum Monasterio celebrandū, et numquemque illorum separatim hic Frater Nicolaus rogauit, ut cum esset in capitulo una cū alijs sibi liberet annuere, quod diuæ Parthenices Immaculatæ Cœceptionis octava dies in eius laudem uno quoque anno in toto Celestinorū Ordine celebraretur, colereturq; sed licet quilibet hoc se facturū abnegasset, dicens, sat esse, quod ipsius Cœceptionis festum in uniuersa Celestinorum Religione, sicut inter obseruaretur, cū istud non sit, & insolitū, euitanūque sint nouitates, huius octauæ diei celebratio minimè introduci debebat. Ipse tamen Dei gratia, & eius Matris auxilio fretus, dum illi omnes in cōmuni coram conuentu pariter essent congregati, vt ibi negotijs totius suæ Religionis cōsulerent, corā eis hanc rem iterū proposuit supplicādo, vt suam petitionem admittere dignarentur: nōc cuncti una voce consensere statueruntque, vt iasferet, ac perpetuū esset in toto eorū Ordine obseruandū, quod antea, quām unā conuenirent, fieri penitus abnuerant. Itaq; ab illino in hanc usque diē octauā dies Cœceptionis Sæctissimæ Virginis Dei Matris in cœclis Celestinorū Ecclesijs semper opportuno tempore fuit celebrata. Ceterum frater hic animaduertens se id tandem obtinuisse, quod iam duduī peroptauerat, magnofuit delibutus gaudio, & ingressus viridariū, inde rabiundā rosaria ceteris pulchriorē excerpit, quā ante Dei Genitricis imaginē (nonnullis ex suis Religiosis cernētibus) reverenter apposuit, dicens: Benigna Mater, si hoc, quod hodie in nostro generali Capitulo pro honore tuo fuit statutū, est tibi gratiū, bene florē, anno renoluto ad hanc usq; diem in hoc conspicuo vigore, ac fragranti odore, in quo nunc conspicitur, tua benignitas (humiliter quæsumus) obseruare dignetar. Multi ex Religiosis florem illum in sequenti anno, & tali die, quo ibi fuerat affixus, viderunt eque virentē, ac redolentem, atque si tunc suffit selectus ab horto; ut illi Religiosi, de quibus supra mentionem fecimus, mibi retulerunt, afferentes etiam semet hoc vidisse miraculum.

Sacra Religio Carthusiensis.

Dionylius Richelius Cartularius in 3. dist. 3. quest. 1. §. Verumtamen.

Festum ipsius non sub nomine Sanctificationis, sed Conceptionis, celebrandum est, sicut & hodie celebrat Ecclesia. Ita etiam ordo noster Carthusiensis obseruare videtur. Scriptit post Cœciliū Basileense, & ante extrauagantes Sixti IV. Ut ex dicto loco, & Trithe mio lib. de Scriptorib. aperiè colligitur.

Sacra Religio Sancti Norberti communiter dicta Præmonstratenſis.

Sanctissimo huius Sacre Religionis Patriarchæ Norberto habitu Canonici Regularis nigri coloris induito apparuit Beatissima Virgo plurimis aulæ cœlestis ciuibus comitata, cumque vestibus albis superinduens, vt eis in postmodum viceretur, præcepitque, vt Religionem in honorem suæ puræ Conceptionis institueret, quæ perpetuò ipsam Patronam habet. Norbertus iussa executus est, & Religionem ab eo institutam Callixtus II. confirmauit, albas vestes absque alterius coloris mixtura nouis Religiosis assignans sub nomine Ordinis Conceptionis Virginis de Præmonstre, propter habitum cœlitus præmonstratum. Pater Magister Bernardus de Leon Abbas Monasterij de la Vie in prolog. ad Lectorem præfixo primæ parti Opusculorum, citans historias manuscriptas prædictæ Religionis ab Hugone S. Norberti discipulo editas, & totius familie uniuersalem traditionem.

Idem Sanctissimus Patriarcha Norbertus officium Immaculatæ Conceptionis approbatione sua firmauit, in quo ad Beatis. Virginem dicitur: Ave Virgo Spiritu Sancto præseruante, quæ de tanto parentis primi peccato triumphasti innoxia, & similia sparsim in toto officio continentur. Celebrauitque hæc Sacra Religio à sua principia origine festum B. Virginis sub titulo patræ, & mundæ Conceptionis, vt constat ex Missalibus, Breuiarijs, Processionarijs, &c Diurnalibus, quibus ab antiquo uisa est. Leonibidem, & Bernai tract. de Concept. disc. 3. fol. 36.

Huius Religionis præuilegia Ludouicus Undecimus Francorum Rex generali confirmatione rebotauit, & in diplomate ita

ita ait. *Ludouicus Dei gratia Francorun Rex, ad perpetuam rei memoriam. Dum penes mentis nostra arcana propensius revoluimus securitatem, integratatem, longevitatemq; durationem, as- diuinam, immo miraculosam institutionem Praemonstratensis Ordinis, qui magnissimam defluxit temporum curriculis, mystico spiramine, ac Beatisima, & gloriissima Virgine MARIA Christi Redemptores nostri Matre revelante per prius illius Ordinis Patrem primumque institutorem Norbertum, virum quidem vita sancti- monia, multisque coruscantem, clarescentemq; miraculis nascitur institutus, atque illi candi- dus dicti Ordinis habitus in honorem sua purissima Conceptionis pariter; atque locus in pago Laudunensi per eandem Beatissimam, & glorio- fissimam Virginem MARIAM, ubi Pramon- stratense Monasterium prefati Ordinis caput, & fundamentum constituit ab et premonstratus, unde Pro nonstratensem Ordinem sibi nomen multis authenticis documentis, his torisque probatissimis compertum est. Expeditum fuit hoc regium diploma anno 1145. Ex P. Bernardo de Leon, ubi supra.*

Præterea Carolus VIII. similiter Francorum Rex in alio priuilegio dato 1475. de Beato Norberto sic loquitur. *Habuit tamen album iam liberauerat assume- re, de quo à B. Virgine admonitus fuerat: apiebat enim in honorem suum, & suæ purissime Conceptionis candidum ordinem preparari, ideoque aliquando dictum est ab ea: Norber- te accipe candidam vestem: quo factum est, ut locum, & habitum sancto viro mirabiliter praemonstraret. Ex eodem.*

Habet hæc Sacra Religio Monasteria, & Ecclesiæ purissimæ Conceptioni B. Virginis dicatas à quingentis annis, qualis est in Oxomensi Episcopatu Basilica à fidelibus frequentata, quondam Monialium monasterium, à primo Abbe dicti mo- nastry de la vid erecta.

Anno 1305. Magister Adamus huius Ordinis Generalis, simul cū tote capitu- lo litteras expediuit ad hoc, vt Abbas, & Conuentus Osterovensis in Bauaria (ha- bet autem hic Abbas locum int̄ Bauarię status adeo eminentem, vt cunctos Episco- pos, & Archiepiscopos præcedat) festum purissimæ Conceptionis celebrarent. In- strumentū adducit Christophorus Gode-

lebus Serenissimi Babariae Ducis Consi- liarius, tom. 3. de Metropoli Saburgensi. Ita Doctor Paulus de Zamora in approbatione libri Patris Philippi Bernal.

In statutis huius sacræ Religionis Pa- trisijs impressis anno 1632. dist. 1. cap. 10. ybi assignantur dies, quibus ieiunium ser- uari debet, sic habetur. *Vigilia Assumptio- nis, Nativitatis, Conceptionis, & Purificatio- nis Beatissime Virginis MARIE, &c.*

Sacra Religio Predicotorum S.P.N.Dominici.

Multa, & præclara documenta piissi- mi erga Immaculatam Concep- tionem obsequi, huius sacræ familiae profe- temus, liquido ostendentes, communione nunquam à pia opinione disensisse; imo valde suffragatam esse id, quod de- cretis, testimonij, authoritatibus infra subiiciendis, constabit: nunc autem due- bus euidentissimis indicis omnibus faci- le persuaderi debet.

Alterum est, nullā in re Theologica in- ter huius instituti proflores iudicandam vniuersalem cōcordiam, quæ apertam, & indubitatam D. Thomæ sententiam non tueatur, cui, post veteres Ecclesiæ Patres, totos sc̄ orbe mirum in modum fauente, addixerunt. At constat, Angelici Doctoris discipulos de præceptoris mēte valde dis- sidere: quo modo ergo existimabimus, id veros Thomistas pro comperto recipere, quod an ipse D. Thom. docuerit, ab ipsis in utramque partem differitur? Hoc itaq; consilio tam D. Thomæ loca, quam eius interpretum, & sectatorum adducetur, ut planissimus aditus Immaculatæ Concep- tioni ad eorum Scholam iam olim pa- tefactus appareat.

Alterum in indiciū propensæ erga Imma- culatam Conceptionē sententiæ est, quod Doctores fama celeberrimi, summa digni- tate, & loco inter Patres Prædicatores, scriptis in lucē editis, B. Virginis à pecca- to originali immunitatē eruditissimè pro- pugnauerint, nec cuiquam eam sentiendi, & scribendi libertatem fraudi fuisse, quo- minus apud Religiosissimos sodales gratia, & existimatione valerer. Quod ipsorum

Religionis Capitū, & gubernatorum propensum fauorem, & præstantis pietate animi studium haud dubie declarat. Videamus ergo, quanta auctoritatibus sex una Prædicatorum schola pro Immaculata Conceptione pronuntiauerint.

In primis ergo proferimus voti nuncupationem à Patribus Prædicatoribus in territorio Senensi, quam ita memorat noster Vbadingus in legatione sect. 3. §. 5. pag. 412. Cùm Senenses votum illud su-

Eadem sect pag. 378. *& 402.* perius relatum emiserunt de celebranda festiu Concept. Virginis in oīnī sua iū-
Emissum autē fuit votū anno 1520. & distione, & Dominio ab omnibus in ea conimorantibus, annuit, & consensit summius Pontifex per Diploma Apostolicum, ut & ipsi Prædicatores votū hoc obseruant & vna nimiriter cum ciuitate celebrent. Quod & fecerunt, ut refert ocu-
latus testis Ambrosius Catharinus in præ-
fatione ad Cap. Generale sui Ordinis, & in explanatione controvèrsiæ exortæ inter Senenses, & Prædicatores ad finem defen-
sionis rationis secundæ.

In Martyrologio Ordinis Prædicatorum impresso anno 1254. quod postea corrixit, & emendauit R. Pater Seraphinus Caullus Magister Generalis eiusdem Ordinis, & extat correctum à Pa-
tre Fr. Ioanne de Palentia, Salmanticæ 1579. Die 8. Decembris. Conceptio Sanctissimæ Virginis MARIÆ. De
hoc Martyrologio, atque de Manuali agit Tamaius à Salazar ad annum 1254. fol. 251. Ojeda cap. 10. fol. 32. &
33.

In Manuali Prædicatorum edito an-
no 1524. in Capitulo Prouinciali His-
pali celebrato, cap. ultimo extat de-
cretum de afferenda præsetuatione Bea-
ta Virginis ab originali, quod supra ad
verbū dedimus colim. 279. & p̄ter
Auctores ibi relatōs, eius meminit
D. Ioannes Setranus Episcopus Azer-
nensis lib. 2. de Concept. cap. 30. qui
& addit anno 1602. sub Generali Hie-
ronymo Xauierre ordinatum fuisse pro
toto Ordine Dominicano sequens statutum.
Stricte prohibemus, ne quis audeat in publico prædicare, vel docere, quod Beata Virgo facta Concepta in originali, propter san-

dalum fidelium. Vide Hormachen in Can-
tic. Prolog. 3. fol. 154. De intentio-
ne autem supradicti Manualis Toleti in
monasterio Monialium Sancti Dominici
extat epistola typis excussa Hispani anno
1615. die 15. Iunij in archivio Matri-
tensi huius cœnobij Sancti Patris nostri
Francisci.

Valentie in cœnobo Patrum Prædi-
catorum campana maxima hanc inscrip-
tionem habet in ambitu: MARIA Virgo
ab omni peccato originali fuit immunis. Re-
fert Iustinianus tract. de Conceptione
§. 18.

Idem auctor testatur in pluribus suæ Religionis cœnobij, non sub nomine Sanctificationis, sed Conceptionis, die octaua Decembris festum celebrari; & id ipsum affirmat Ambrosius Cathari-
nus de tota Germania intra montes, lib.
de controvèrsia inter Senenses, & Præ-
dicatores; immò aperte constat ex Bre-
uiario prædicti Ordinis, impresso Hispani
anno 1530. & Patisijs 1550. Vide
Episcopum Serranum lib. 2. cap. 30.
fol. 315.

In cœnobo Patrum Prædicatorum
huius oppidi, & Curia Matritensis de
Rosario nuncupato in via Sancti Ber-
nardi supra maiorem ipsius portam au-
reis litteris hæc inscriptio legitur.

D. O. M.

DEIPARÆ VIRGINI SINE LA-
BE CONCEPTÆ, VIRGINI
SPONSO IOSEPH, ET FRAN-
CISCO SERAPHICO, &c:
ANNO M.DC.XXXVII.

*Doctrina, & auctoritates, qui-
bus Sanctus Thomas IMMA-
CVLATAM Virginis CON-
CEPTIONEM oppug-
nare videtur.*

Tertia part. quæst. 27. artic. 2. in corp.
Respondeo dicendum, quod Sanctificatio Bea-
tae Virginis non potuit intelligi ante eius ani-

Ppp mattoz

mationem. Et paulò inferius. Et sic quocunque modo ante animationem Beata Virgo sanctificata fuisset, nunquam incurrisset maculam originalis culpe, & ita non indiguisset redemptione. Et in fine corporis articuli. Vnde relinquitur, quod sanctificatio Beatae Virginis fuerit post eius animationem. Et ibi ad 2. Sed Beata Virgo contraxit quidem originale peccatum. Et ibi ad 4. Nihilominus Beata Virgo peccatum originale contraxit. Idem obiter repetit artic. 3. 4. & 5. sequentibus.

In 3. distinct. 3. quæst. 1. artic. 1. §. ad 1. questionem ait: Dicendum, quod nullo modo in parentibus sanctificari potuit, nec etiam in ipso actu Conceptionis eius. Et infra: Et ideo Beata Virgo in peccato originali fuit concepta, propter quod Bernardus epist. 174 ad Lugdun. scribit, Conceptionem eius celebrandam non esse. Repetit hanc sententiam ad 1. prime questionis, & §. ad 3. questionem: ibi in eadem distinct. 3. quæst. 1. artic. 1. & idem obiter ibi artic. 2.

In 3. distinct. 3. quæst 1. artic. 2. §. Respondeo loquendo de Beata Virgine, & de duplice sanctificatione eius, scilicet in utero, & in conceptione Christi dicit: In prima enim (scilicet sanctificatione) secundum quod ab omnibus conunter tenetur, à peccato originali quantum ad maculam, & reatu purgata fuit. Et in fine §. Vnde relinquitur, ut alij dicunt, quod fomes per essentiam post primam sanctificationem remansit, sed impeditus per gratiam Sanctificantem, ne in peccatum inclinaret, aut à bono retraheret; contingit enim habitum aliquando ligari, ne in actum exire posset, sicut scientia per ebrietatem, ut dicit Philo ophus in 7. Ethic. in secunda vero sanctificatione essentialiter fomes ille substractus est.

In 4. dist. 4. 3. quæst. 1. artic. 4. ad 3. prime questione ait: ad tertium dicendum, quod hoc est erroneum dicere, quod aliquis sine peccato originali concipiatur præter Christum, quia ille, qui sine peccato originali concipetur, non indigeret redemptione, quæ facta est per Christum.

Quodlibet, 6. quæst. 5. articul. 7. Sic autem processit ab Adam Beata Virgo, quia nata fuit per commissione sexuum, sicut & cæteri, & ideo concepta fuit in originali peccato, & in

cluditur in uniuersitate illorum, de quo Apostolus dicit, ad Roman. 5. In quo omnes peccaverunt, à qua uniuersitate solus Christus excipitur.

Opusculo 2. quod est compendium Theologiae cap. 224. & est de sanctificatione, loquendo de Virgine dicit: Oportuit quidem, quod cum peccato originali conciperetur, ut pote, quæ ex utriusque sexus commissione concepta fuit. Et Paulò inferius: Similiter etiam, quia si cum peccato originali concepta non fuisset, non indigeret per Christum redimi.

Opusculo 8. super Ave MARIA, loquendo de Beata Virgine ait: Peccatum enim aut est originale, & de isto fuit misericordia in utero, aut mortale, aut veniale, & de ipsis liberavfuit.

Et post quatuordecim lineas: Sed Christus excellit Beatam Virginem in hoc, quod sine originali conceptus, & natus est; Beata autem Virgo in originali est concepta, sed non nata.

Doctrina, & auctoritates, quibus S. Thomas IMMATERIAL Virginis CONCEPTIONEM videtur defendere.

In 1. sent. dist. 17. quæst. 2. artic. 4. ad 3. ad illud D. Anselmi: Ea puritate enituit, qua maior sub Deo nequit intelligi; dicit: Ad illud, quod obiectur de Beata Virgine, dicendum est, quod differt puritatis augmentum, & charitatis: augmentum enim puritatis est secundum recessum à contrario, & quia in Beata Virgine fuit depuratio ab omni peccato, ideo peruenit ad summum puritatis: sub Deo tamen, in quo non est aliqua potentia deficiendi, que est in qualibet creatura, quantum in se est. Charitatis autem augmentum est per accessum ad diuinam beatitudinem, & ideo non habuit Beata Virgo summan charitatem, qua maior non possit intelligi, quia etiam proficit in charitate, & gratia.

In 1. sent. distin. 44. artic. 3. ad 3. respondens ad eandem auctoritatem,

D. An.

D. Anselmi dicit: *Ad tertium dicendum, quod puritas intenditur per receplum a contrario, & ideo potest aliquid creatum inueniri, quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit, & talis fuit puritas Beatæ Virginis, quæ a peccato originali, & actuali immunis fuit; fuit autem sub Deo in quantum erat in ea potentia ad peccandum.*

Super epistolam Pauli ad Galat. cap. 3. Lect. 6. Dicit: *Nam ipse solus, & singularis est, qui non subiacet maledictioni culpe, & si maledictio pro nobis dignatus sit fieri; unde dicitur in Psal. 140. Singulariter sum ego, &c. Item non est, qui faciat bonum, &c. Ecclesiast. 7. virum de mille onum reperi, scilicet Christum, qui esset sine omni peccato; mulierem autem ex omnibus non inueni, quæ omnino a peccato immunis esset, ad minus originali, vel veniali, excipitur purissima, & omni laude dignissima Virgo. Ita in editione Parisijs facta anno 1541. fol. 157. Nam in altera editione Venerijs, anno 1593. ablata sunt illa verba: *Excipitur purissima, & omni laude dignissima Virgo.**

Guillelmus Pepin Doct̄or Parisiensis Ordinis Prædicatorum, serm. de CONCEPT. impressionis Parisiensis 1541. circa finē. Postquam fol. 21. plures auctoritates Sanctorum attulisset ad probandam IMMACVLA-TAM Virginis CONCEPTIONEM subdit.

*C*æterū prædictis omnibus non in ciuria connumerandus est B. Tho. de Aquino, laus, honor, & gloria Ordinis Prædicatorū, qui i. sent. dist. 20. (error typographi, quoniā hæc verba solum reperiuntur d. 44. eiusdem primi) art. 3. in solut. ad tertium dicit, quod B. Virgo fuit immunis ab originali, & actuali peccato. Et quamvis in 3. p. aliter senserit, nihilomi-

nus excusandus est, eo quod tunc loquebatur, ut plures. Tunc enim temporis erat problema neutrum dicere Virginē MARIAM in originali peccato fuisse conceptam. Cuius quidē problematis vtrāq; pars olim famosos Doctores habuit; hodie autem alma Theologorum facultas Parisiana, in qua (quamvis indignus) professionem feci, pro constanti tenet opinionem B. Thomæ in i. sentent. ut supra allegatum est, videlicet, quod Christifera MARIA immunis fuit ab originali.

Illusterrimus, & Reuerendissimus Pater D. Ambrosius Catharinus Ordinis Prædicatorum Archiepiscopus Compsanus, Opusculo de CONCEPTIONE lib. 2. pag. 51. impressionis Lugdunensis 1542.

Ideo nec magnopere mirandum, si hoc Reginæ nostræ priuilegium Thomam latuit, aut Bernardum, aut Bonaventuram, & alios; satis enim, superque, fatis accepit Thom. Aquinas, qui quasi sapientiæ cœlestis abyssus tantis salutaris doctrinæ aquis exundat, ut penè dixerim cunctam solus ille valeat irrigare Ecclesiam. Neque propterea detrahimus quidquam Thomæ doctrinæ, nec impugnamus eam (ut quidam imperitè putant) nam pro eminenti eius scientia ego frequenter illud usurpare soleo. Ille sciat se valde profecisse, cui Thomas valde placebit. Recipimus & nos præclarissima summorum virorum testimonia de eius doctrina. Et quod quidam Pontifex de illo testatus est obseruatum esse, nullum unquam eius impugnasse doctrinam, qui non fuerit de veritate suspectus, facile comprobamus, certò tamen scientes, multos ignorare, quid sit impugnare doctrinam Thomæ; ille enim verè Thomæ doctrinam impugnat, qui in uniuscum, aut bona ex parte, quasi non valde utilem improbat, & contemnit, aut (quod est horrendius) quasi minus Catholicam,

imo hereticam , & tanquam vnam ex phialis iræ Dei fuisse blasphemant, id quod Lutherus in ea responsione, quam mihi, & operi meo (quod in illius blasphemias edideram, diabolico furore a claus obicxit) non timuit pronuntiare. Ille impugnat Thomæ doctrinam, qui non cum reuerentia, & formidine, sed parum sobrie & vt sectarum zelus, aut propriæ arrogantiæ trahit imperius, de illa in vniuersum iudicat, & obloquitur. At verò in uno, aut altero, & ubi ratio postulat, aut aliorum ceteram, præsertimque Ecclesiæ auctoritas mouet, saluis modestiæ finibus, ab eo dissentire, quod magni, & gloriosi viri fecerunt, etiam qui de huius sancti fontibus hauserunt, tatum abest, ut hic impugnet doctrinam Thomæ, ut etiam magis saluam illam velit, quando ea demum sit vera doctrina. & ille verus Doctor, qui malit præhonorari veritatem. Ille igitur potius impugnat eius doctrinam, qui ita pertinaciter illi inhæret, ut velit ad unum, & minimum iota pro illa contendere. & eius auctoritatē æquare scripturis, & superiorem facere, etiam Pontificum decretis, & ita præbtere se doctis ludibrio, hæreticis occasione perrigere blasphemandi in illā, emulisque indignandi causam in hoc nostrum supercilium tam immodestum. Ille denique potius impugnat doctrinam Thomæ, qui fratrem suum odit, quia de Beatae Virginis Conceptione, aliter docet, quam aliquando Thomas senserit, cum vel ipse Thomas in primis docuerit magis sequendam esse Ecclesiæ vocem, quam suam, quod in ultimo vitæ suæ Spiritu (quando fælix eius anima recedebat in cælum) toto corde contestatus est, ut in Bulla canonizationis suæ non abs te exprimitur, &c. Et paulò post. De Beato Thoma, etiam qui insignes Thomistæ habentur, Capreolus, & Cajetanus fatentur ingenuè in nonnullis eum variè scripsisse; & posterius quæ anteà scripsisset retractasse. Quin etiā ipsos Thomistas in plerisque de Thomæ sensu inter se disceptare; quinimo (si verum amamus) Diuum Thomæ ex Anselmi sententia pro Immaculata Virginis

Conceptione apertè pronuntiavit, ita scribens: Puritas intenditur per recessum à contrario, & ideo potest a iiquid creatum inneniri, quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati sit inquinans, & talis fuit puritas B. Virginis, quæ à peccato originali, & actuali immunis fuit, fuit tamen sub Deo, in quantum in ea erat potentia ad peccandum. Nequè verò, quæ assertūtur à Thomistis glossæ ad hunc locum recipienda sunt. Primo quidem, quia nec inter se conueniant, nam quidam dicunt (ut Capreol) quod Thom. intellexit eam immunem ab originali post primum sanctificationem, quæ fuit in utero. Quidam verò à die secundæ sanctificationis, quando Verbum Dei concepit. Deinde, quia Beatus Thomas simpliciter, & absolutè prædicauit Virginem immunem ab originali sine vila temporis distinctione. Præterea, vox illa (immunis) perpetuam significat absolutionem ab ea re, à qua dicitur quis immunis: unde ipse Beatus Thom. Virginitas hoc, inquit, importat, quod persona, cui inest, immunis sit ab omni cocupiscentiæ adulstione. Quæ certè diffinitio falsa esset, nisi illa voce (immunis) perpetua significaretur immunitas. Adde, quod et validius est, quod Sanctus Doctor copulat duo, hæc originale, & actuale peccatum, à quibus illam immunem dicit; sed de actuali haud dubium, quin perpetuam immunitatem dixerit Beatus Thom. cur ergo non pariter, & de originali, cum hæc ambo, quoad immunitatem ita iungantur, ut æquari videantur? Quia ex regula ad rectè interpretandum ducente, vna determinatio, quæ plura respicit determinabilia, debet ea pariformiter determinare: at verò monstrose claudicaret sermō ille, si ab actuali immunis perpetuò diceretur, ab originali verò à prima sanctificatione, vel quod absurdius esset, & à secunda, quādō concepit Filiū. Ad hæc cōtra eos, qui dicunt post primā demum sanctificationē fuisse illam immunem ab originali; specialiter arguitur, quoniam si habuit adhuc somitē (ut volunt)

volunt) non nituit ea puritate, qua nequit maior intelligi sub Deo; Quod tamen ibi asserit Thom. Præterea puritas, quæ non est perpetua, non potest dici maior omni puritate, quæ sub Deo est, etiam per recessum à contrario (vt B. Thom. docet in expositione salutationis Angelicæ.) Postremò, vt claudantur omnium ora, ibi declarat ipsemet S. Doctor, quomodo sub Deo intelligi debeat illa immunitas B. Virginis, videlicet per recessum à contrario, id est, à peccato, quoniam ipse quidem Deus à peccato liber est, non secundum actum solum, verum etiam secundum potentiam: sub Deo ergo erit semper B. Virginis puritas, si ponatur à peccato immunis secundum actum perpetuò, quia non ponitur per hoc immunis secundum potentiam. Et hæc est puritas, quam illi tribuit B. Thomas, cui satis fuit, vt esset sub Deo. Ex quibus arbitror nō valde proteruos persuaderi satis posse, quod B. Tho. hanc aliquando sententiam probauit, quod neque Capreol. omnino negare est ausus, neque audet Caiet. sed aiunt, quæ scripsit in summis Tho. sunt eius ultimum testamentum, cui standū est. Cur ergo Caiet. nonnunquam probat magis, quæ super sententijs scripsit; Ego verò optima mihi videor cōiectura colligere; S. Doctor co lumine veritatis, quo interiorius afficiebatur, hoc aliquādo probauit, quod & nos sentimus. At quia tunc alia erat communis Magistrorum doctrina, cui etiam antiquorum sententiarum astipulari prima facie videbantur, neque Dei Ecclesia quidquam interloquuta erat hac de re, ipse (vt erat verè humilis) maluit, hoc spiritu impulsus, aliorum sensu cedere, quām proprium retinere, vt sic magis placuerit Deo, non error ille, sed humilitas illa, &c.

Et paulò post pag. 55. Beatus enim Tho. ita consuetudini Ecclesiæ innititur, vt non solum censeat faciendum esse, quod ipsa facit, verum etiam (quod longè est maius) non faciendum, quod ipsa non consuevit. Qua propter cum nō baptizados esse Iudeos iuitis parentibus defenderet, hoc maximi loco argumenti adduxit, his verbis: Dicendum est, quod maxi-

mam habet auctoritatem Ecclesiæ consuetudo, quæ est in omnibus amulanda, quia & ipsa Catholicorum doctrina ab Ecclesia auctoritatem habet; unde magis standum est auctoritati Ecclesiæ, quæ August. & Hieron. vel cuiuscumque doctrinæ. Hoc autem Ecclesiæ usus nunquam habuit, quod Iudaorum filij iuitis parentibus baptizentur. Hæc Thomas. Vbi aduerte, quod non in his loquitur, quæ Ecclesia expressè determinat, & mandat, sed in his, quæ absque determinatione in usum recipit; imò (quod multò est mirabilius) in his, quæ non recipit, ob quam certè gratiam timuerunt eō tempore viri Dei hanc B. Virginis Conceptionem admittere, quia tunc Ecclesia Romana non admittebat: vt hinc planè accipias, quod si admississet, & ipsi ambo bus pedibus, & certè hilariter, secuti essent. Quod autem hoc sit verissimum, audi quæ o. Cū pro Immaculata B. Virginis Conceptione arguens Thom. assumeret, quod de re non sancta, non debeat celebrari festum, simulquæ induceret consuetudinem quarundam Ecclesiarum, quæ festum Conceptionis huius celebabant, respondit his verbis: Licet Romana Ecclesia non celebret, quia tamen tolerat alias Ecclesias ita celebrantes, talis celebratio non est totaliter reprobanda. Vide quanti faciat Romanæ Ecclesiæ auctoritatem, vt non solum, quod probat recipiendum sit, verum etiam quod scienter tolerat, etiam tolerandum. Et post hæc, vt accommodaret eam celebrationem Ecclesiarum illarum, sensui, quæ putabat esse Romanæ Ecclesiæ, interpretatur, illius festi celebrationē sanctificationis esse potius, quam Conceptionis, dicit tamen Conceptionis, quia mox, ut concepta fuit, etiam sanctificata fuit. At iam nunc quando certissimum est, Ecclesiam Romanam recepisse festum, & officium Conceptionis, in sensu claro, videlicet, non vt exponebat Tho. referendo ad sanctificationem, sed planè respiciendo ad ipsam sanctam, & Immaculatam Conceptionem, (vt patet ex ipsa extrauaganti) quis dubitat, quod nec ipse Thomas suum sensum iam

viterius contra sensum Ecclesiæ defendet? Cum idèo illo modo sensisset, quia sic Ecclesiæ sentire putabat. Nec se vellet, à quoquam defendi. Quoniam non tam defenditur isto modo eius doctrina, quām impugnatur, cum semper, & verbo, & facto docuerit non sibi in huiusmodi, sed magis illi Ecclesiæ credendum esse, &c.

*Et paulò post pag. 57. Cum igitur iam latè pateat, Ecclesiam Romanam, & iam cæteras omnes sub hoc titulo, & in hoc sensu Immaculatam celebrare Conceptionem, quis ambigat demente S. Doctoris Thomæ, quod libentissimè in hanc sententiam conueniret, cum semper in obsequium sedis illius promptus fuerit captiuare intellectum? Nam audi, quæso Caiet. qui cum de irregularitate commentaretur B. Thomæ dictum, contra quod postmodo Pontificis sanctione declaratum fuit, sic rectè annotat, si ea Decretalis fuisset tempore Thomæ, Thomas non scripsisset illud: quin etiam audi opportunius ad rem propositam, cum B. Thomas clare docuisset Papam super voto Religionis dispensare non posse, & hoc nosset. Caiet. tamen ita contra scripsit ad verbum. Teneo, quod apud S. Thom. potest Ecclesia dispensare in voto Religionis, & Ordinis; quod autem hoc sit demente S. Thomæ, manifestè potest concipi ex initio, & fundamento positionis sua in contrarium in secunda secundæ; siquidem ibi concludere volens, quod Papa non posset dispensare cum Religioso, pro radice positionis assumit auctoritatem Decretalium, dicens: Sed quia Decretalis, *Cum ad monasterium.* manifestè dicit, &c. Et deinde, ut conformaret se decretali, adiunxit illam adaptationem de consecratione, ut ibi patet. Ex quibus omnibus passione semota, quilibet perspicacis ingenij elicere potest, quod si tempore suo Summus Pontifex dixisset oppositum verbo, vel facto (ut post modum fecit) quod ipsi quoque aconmodasset rationem in obedientiam Sedis Apostolicæ, & propterea illa opinio non est sua, nisi pro quanto sustentatur ab illa decretali. Hæc ille. Per quæ*

voluit concludere, quod probandum sumperat, videlicet, illam opinionem non esse suam, idest, ipsius Thomæ, quia per illam Decretalem iuxta veriorem sensum non sustentabatur. Cur igitur in re proposita non mihi licet eodem arguimento, ac prudentia coniectare, quod opinio B. Thomæ contra Immaculatam Dominæ Conceptionem pro tanto est sua, pro quanto sustentari videbatur a sensu Ecclesiæ, quæ tunc ignorabat hoc Virginis prívilegium? At nunc, quādo se ipsam aperte Ecclesia declaravit, assertens, celebrare se talem Conceptionem, videlicet Immaculatam, iam planum resultat, quod ea est verè B. Thomæ sententia, quæ iam conspicitur esse ipsius Ecclesiæ, & non, quæ olim Thomæ videbatur, &c. Legatur idem Catharinius disp. pro veritate Immaculatæ Conceptionis Beatisima Virginis, & de eius celebranda à curætis fidelibus festiuitate ad sanctam Synodum Tridentinam Romæ anno M. DLI. & præcipue col. 27. in fine, & à col. 61. in fine in 5. ratione, & à col. 96.

Præfata opuscula extant nouissimè impressa in Biblioteca Mariana R. P. Fr. Petri de Alva, tomo 2. à fol. 9. Matriti M. DC. XXXVIII.

Reuerend. P. Fr. Ioannes à Sancto Thoma Olyssiponensis, Ordinis Prædicatorum, sacra Theologiae Magister in Complutensi Academia Cathedra Vespertina Theologia moderator, in supremo fidei Senatu censor, & Regis Catholicæ Philippi IV. à sacris Confessionibus.

In primam partem Diui
Thomæ, I. tomo
disp. 2.